xD E 1660

ARHITECTURA SI URBANISM

KÖZPONTI TECHNOLOGIAI KÖNYVTÁR

1-2
1952

EDITURA TEHNICA

ARHITECTURA
ŞI URBANISM

ANUL III, NR. 1-2 — IAN. FEBR. 1952

ORGAN AL ASOCIAŢIEI ŞTIINŢIFICE A INGINERILOR ŞI TEHNICIENILOR DIN R.P.R. ŞI AL MINISTERULUI CONSTRUCŢIILOR ŞI AL INDUSTRIEI MATERIALELOR DE CONSTRUCŢII

APARE LUNAR SUB INGRIJIREA UNUI COMITET DE REDACŢIE

REDACŢIA: BUCUREŞTI, Str. EPISCOPIEI Nr. 2 • TELEFON: 3.57.28, 3.07.30

SUMAR

	Pag.
Să sprijinim reforma bănească	1
Prof. Arh. M. Locar: Pe drumul unei noi arhitecturi în R. P. R.	3
Conf. Arh. M. Alifanti: Economia, utilizarea raţională şi lărgirea sortimentelor materialelor de finisaj	17
Arh. Ion Silvan: Problema locuinţei în Republica Polonă	28
Problemele învăţământului arhitecturii în desbaterea sesiunii a X-a a Academiei de Arhitectură a U.R.S.S.	33
Conf. Arh. G. Gusti: Consideraţii asupra concursului de Arhitectură pentru Hidrocentrala „Lenin"	40
Prof. Arh. P. Macovei: Proiectele studenţilor dela Facultatea de Arhitectură	46
Arh. D. Farb: Din activitatea Cercurilor de Arhitectură şi Urbanism A.S.I.T. - Filiala Bucureşti	53
Prezentarea revistei Arhitectura U. R. S. S. Nr. 1 - Noembrie 1951	55
Bibliografie	59

СОДЕРЖАНИЕ

	стр.
Поддержим денежную реформу	1
Арх. М. Локар: На пути новой архитектуры в Р. Н. Р.	3
Арх. М. Алифанти: О рациональном использовании и разширении сортиментов отделочных материалов	17
Арх. Ион Силван: Жилищный вопрос в Полской Республике	28
Задачи преподавания архитектуры на обсуждении X-ой сессии Академии Архитектуры в СССР	33
Арх. Г. Густи: Соображения по поводу архитектурных конкурсов для гидростанции имени Ленина	40
Арх. П. Маковей: Проекты студентов архитектурного факультета	46
Арх. Д. Фарб: Из деятекьности кружков архитектуры и градостроительства А.С.И.Т. — Бухарестский филиал	53
*** Представление журнала „Архитектура СССР." No. 1 ноябрь 1951 г.	55
БИБЛИОГРАФИЯ	59

РЕЗЮМЕ СТАТЕИ ЖУРНАЛА

НА ПУТИ НОВОЙ АРХИТЕКТУРЫ В Р.Н.Р.

В своей статье архитектор профессор М. Локар, директор Института проектирования строительства, делает анализ архитектурного проектирования в РНР, от освобождения до сегоднешнеяго дня.

Из описания пройденных этапов следует, что успехи нашей архитектуры оказались возможными благодаря завоеваниям рабочего класса, под руководством Партии, которые создали благоприятные условия для подъема архитектурного творчества в нашей стране.

Приведенные примеры иллюстрируют новый путь открытый архитектуре в нашем обществе, которое строит социализм, и конкретизируют применение метода реалистического социализма.

СООБРАЖЕНИЯ ПО ПОВОДУ АРХИТЕКТУРНЫХ КОНКУРСОВ ДЛЯ ГИДРО СТАНЦИИ ИМЕНИ ЛЕНИНА

В октябре 1951 года, по инициативе Министерства электроэнергии был организован архитектурный конкурс для гидростанции имени Ленина; главнейшие проектировочные организлции были приглашены рекомендовать коллнктиву состоящему из архитекторов Неделеску, Елиана Маринеску и Симионеску, при чем рекомендовалось соотрудничество с Проектировочным Институтом Министерства, которое было инициатором, для предания окончательной формы планам и ыасадам гидростанции.

Принимая все таки во внимание небольшое число участвующих н этом конкурсе, а также неудовлетворительный технический и идеалогический уровень большинства представленных проектов, автор статьи анализирует причины, предрешившие эту обстановку и вносит предложения для улучшения вообще организации архитектурных конкурсов.

ЖИЛИЩНЫЙ ВОПРОС В ПОЛЬСКОЙ РЕСПУБЛИКЕ

Для восстановления жилищного фонда, разрушенного во время войны, и для удовлетворения нарастающих потребностей трудящихся социалистической промышленности в полном развитии, в Польской Республике развертывается в большом масштабе строительство жилищ.

Проектирование этих жилищ осуществляется на высоком научном уровне, полностью применяя опыт Советской техники в специализированных институтах.

Положение жилищного фонда и новые достижения держутся постоянно на учете при помощи статистических и анкетных материалов.

Постройки выполняются в большинстве случаев по типовым проектам, распределенным по категориям, по числу расквартированных жителей.

KÖZPONTI TECHNOLÓGIAI KÖNYVTÁR

SĂ SPRIJINIM REFORMA BĂNEASCĂ

Hotărîrea Consiliului de Miniştri şi a Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român, cu privire la reforma bănească şi la reducerile de preţuri a fost primită de milioanele de oameni ai muncii din ţara noastră cu nemărginită bucurie şi cu un sentiment de adîncă satisfacţie.

Înfăptuită în interesul celor ce muncesc, lovind puternic elementele capitaliste, chiaburii şi speculanţii, reforma bănească constitue un rezultat strălucit al luptei noastre pentru îndeplinirea Planului de Stat, un pas serios înainte pe drumul ridicării nivelului de trai al oamenilor muncii.

Reforma bănească a dovedit încă odată tăria Statului nostru de democraţie populară, superioritatea orînduirii noastre de Stat şi economice asupra putredului regim capitalist.

In timp ce în Apus domneşte inflaţie, mizerie, şomaj, criză, în timp ce moneta ţărilor capitaliste se devalorizează şi masele muncitoare din Statele Unite şi ţările marshalizate, Anglia, Franţa, Italia, Grecia, Jugoslavia, etc., îndură suferinţe îngrozitoare de pe urma politicii de război şi mizerie dictată de miliardarii americani, ţara noastră are azi o monetă nouă, puternică, o monetă cu putere de cumpărare mai mare, cu un curs bazat pe valuta cea mai stabilă din lume, rubla sovietică, un sistem bănesc ce se sprijină pe întreaga bogăţie şi putere a economiei ţării, pe volumul crescînd al mărfurilor produse, pe industria şi agricultura noastră în desvoltare.

Intărirea sistemului nostru bănesc este rezultatul desvoltării economice a ţării, rezultatul creşterii necontenite a producţiei industriale şi agricole, rezultatul cuceririlor politice ale regimului de democraţie populară.

Ea e rezultatul marilor succese obţinute de clasa muncitoare în lupta pentru industrializarea socialistă, rodul abnegaţiei şi patriotismului cu care sutele de mii de muncitori, funcţionari şi tehnicieni muncesc şi luptă în întrecerea socialistă, rod al marelui ajutor frăţesc pe care-l dă Uniunea Sovietică, marea noastră prietenă şi aliată. In timp ce economia ţărilor imperialiste este stăpânită de goana înarmărilor, de inflaţie şi şomaj, în lagărul socialist se desfăşoară o grandioasă activitate de întărire a economiei şi de ridicare a bunei stări a poporului.

Această muncă creatoare este expresia politicii de pace a Uniunii Sovietice şi a ţărilor de democraţie populară.

„Niciun stat, spune tovarăşul Stalin, *n'ar putea desfăşura în toată amploarea sa lucrări de desvoltare a industriei, de ridicare a unor noi construcţii uriaşe, de reducere sistematică a preţurilor mărfurilor de larg consum, cheltuind pentru aceasta zeci şi zeci de miliarde din bugetul său şi tot odată să desfăşoare pregătiri de război".*

Reforma bănească înfăptuită la noi este tocmai expresia acestei politici de apărare a păcii, de desvoltare a economiei, de ridicare a nivelului de trai, material şi cultural, al poporului muncitor, politică dusă cu consecvenţă de Statul nostru.

Puterea politică şi economică a statului nostru se bazează pe predominanţa absolută a sectorului socialist în industrie şi transporturi, pe creşterea sectorului socialist în agricultură şi comerţ, pe monopolul de Stat asupra comerţului exterior, pe un sistem financiar şi de credit pus în slujba Statului.

Datorită acestor factori, s'a putut înfăptui reforma bănească, reformă devenită necesară în urma apariţiei unor fenomene nesănătoase ce frânau desvoltarea economică a ţării, în urma manevrelor elementelor capitaliste dela oraşe şi sate, care urmăreau să lovească în economia naţională şi să pricinuiască lipsuri materiale poporului muncitor.

Pentru lichidarea acestei stări de fapt şi în opoziţie cu ce se petrece în ţările capitaliste, unde cursa înarmărilor duce la inflaţie, la devalorizare, reforma noastră bănească a ridicat cursul banilor noştri faţă de celelalte valute, a întărit puterea lor de cumpărare, servind avântul economiei noastre pe drumul construirii socialismului, ridicând nivelul de trai al oamenilor muncii.

„Revoluţia noastră, spune tovarăşul Stalin, *este singura revoluţie care nu numai că a sfărâmat câtuşele capitalismului şi a dat poporului*

libertate, dar a isbutit să-i dea și condițiile materiale pentru o viață înstărită".

Călăuzindu-se de această învățătură, Partidul nostru a înfăptuit în planul de Stat legătura strânsă și directă între creșterea forțelor de producție, creșterea cantității de produse și creșterea bunei stări a oamenilor muncii.

Tocmai pentru aceasta, pentru ca oamenii muncii să se bucure mai din plin de roadele binemeritate ale eforturilor depuse în producție, a inițiat Partidul nostru reforma bănească.

Dar creșterea nivelului de trai, întărirea puterii de cumpărare a leului și îmbunătățirea aprovizionării populației muncitoare nu vin dela sine.

Aceasta se poate realiza doar prin lupta oamenilor muncii — sub conducerea Partidului — pentru mărirea necontenită a producției industriale și agricole și pentru reducerea prețului de cost al produselor.

Tovarășul Stalin ne învață că *„numai o industrie care reduce în mod sistematic prețurile mărfurilor, numai o industrie care se bazează pe reducerea sistematică a prețului de cost al produselor, numai o industrie care-și îmbunătățește prin urmare, în mod sistematic, producția, tehnica și organizarea muncii, metodele și formele de conducere ale gospodăriei — numai o asemenea industrie ne este necesară, doarece numai ea poate să aducă proletariatului victoria deplină*".

Sute de mii de muncitori, tehnicieni și funcționari sunt conștienți că unul din obiectivele principale în vederea ridicării salariului lor real și al veniturilor țărănimii muncitoare, este reducerea necontenită a prețului de cost în industrie.

Pârghia principală în lupta aceasta, este creșterea continuă a productivității muncii, realizarea unei producții mai mari în aceeași unitate de timp. Normele tehnice, juste, organizează în producție masele largi ale muncitorilor în jurul elementelor fruntașe ale clasei muncitoare; lupta împotriva risipei, pentru cât mai severe economii, pentru o mai bună gospodărire, folosirea cu chibzuință a materiilor prime, a materialelor și energiei, folosirea resurselor interne, raționalizările și inovațiile, introducerea metodelor sovietice de muncă, sunt mijloace prețioase ale acestei lupte de o însemnătate vitală pentru economia noastră, de ea depinzând ritmul construcției noastre socialiste.

Muncitorii, tehnicienii și funcționarii dau minunate exemple de dragoste și grijă gospodărească față de avutul obștesc; antrenați în întrecerile socialiste, găsesc, după exemplul oamenilor sovietici, nenumărate forme de luptă împotriva risipei, pentru economisirea banului poporului.

Succese importante au fost obținute în sectorul construcțiilor, în îndeplinirea sarcinilor primului an al planului cincinal.

Aceste succese, datorite elanului creator al oamenilor muncii, care au înțeles să sprijine astfel, din toate puterile, lupta pentru pace și o viață mai bună, au contribuit și ele într'o bună măsură la îndeplinirea și depășirea planului pe 1951.

In fabrici, pe șantiere, în birouri, muncitorii și tehnicienii își însușesc metode de muncă sovietice, pentru punerea în valoare a tuturor rezervelor interne și îndeplinirea tuturor indicilor de plan — zeci și sute de brigăzi de economii realizează pe șantiere importante economii prin eliminarea pierderilor admise, prin raționala folosire a materialelor, prin buna organizare a locurilor de muncă.

Sarcini importante stau în această privință în fața arhitecților noștri. In birourile de proiectare, arhitecții noștri trebue să ducă o luptă necontenită pentru o proiectare economică, prin aplicarea pe scară largă a prefabricării, prin folosirea experienței sovietice în planificarea orașelor, a construcției de locuințe, a rezolvării ansamblurilor arhitecturale. Ei trebue să lupte pentru ridicarea necontenită a calității artistice a proiectelor, urmărind, în același timp, realizarea unor construcții economice. Numai depunând eforturi simultan pe plan artistic, — însușindu-și metoda realismului socialist — și pe plan economic, pentru respectarea cifrelor de plan, arhitecții vor dovedi patriotismul de care sunt însuflețiți și vor contribui efectiv la traducerea în viață a obiectivelor reformei bănești.

Pentru aceasta, pentru întărirea necontenită a noii noastre monete, trebue să luptăm cu și mai multă tărie pentru realizarea sarcinilor planului cincinal, să muncim mai bine, mai organizat, mai cu spor, pentru a crea condițiile ridicării nivelului de trai al celor ce muncesc, pentru desvoltarea economiei naționale, pentru pace și socialism.

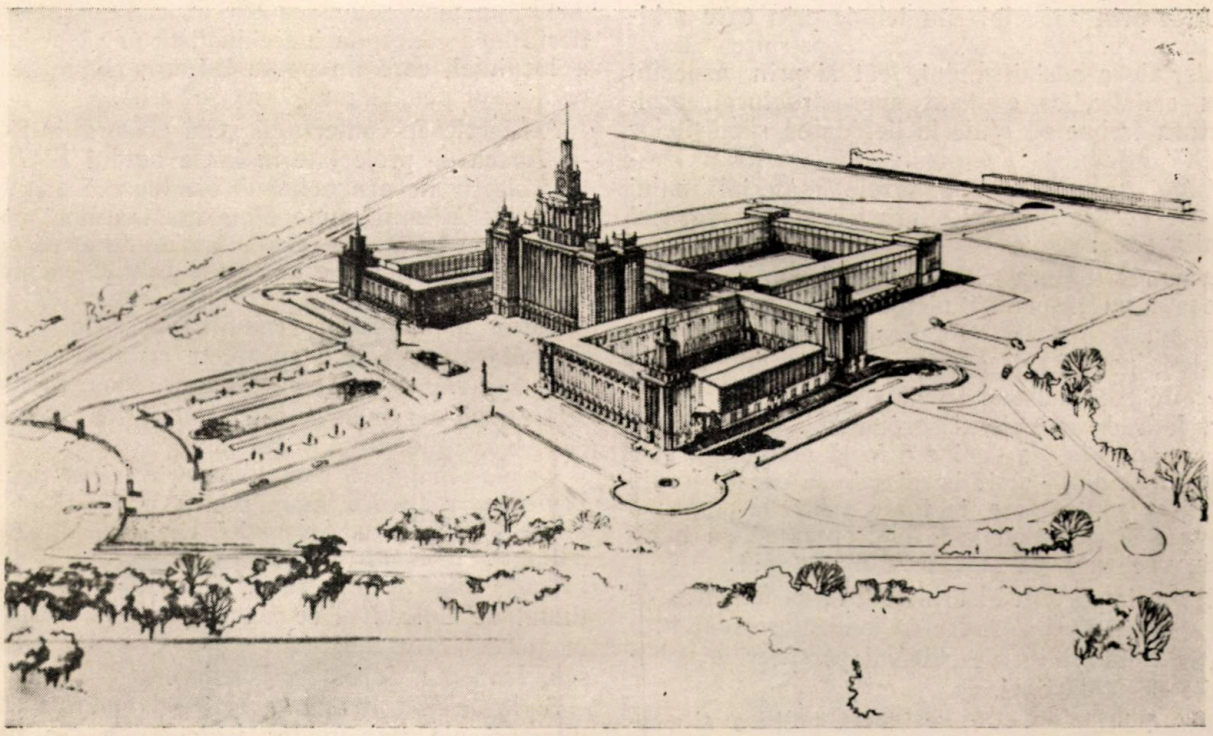

Casa Scânteii

PE DRUMUL UNEI NOI ARHITECTURI IN R. P. R.

Prof. arh. **M. LOCAR**

Construirea bazei economice a socialismului în ţara noastră a dat un puternic impuls creaţiei arhitecturale. Sarcinile, din ce în ce mai mari, puse de planurile de Stat în faţa sectorului de construcţii, edificarea în ritm rapid a unor importante complexe industriale, clădiri publice şi de cultură, locuinţe şi chiar noi oraşe, au ridicat arhitectura la rangul unei probleme de Stat. Arhitecţii sunt chemaţi să rezolve cele mai diverse probleme; ei trebue să proiecteze construcţii care să răspundă necesităţilor din ce în ce mai complexe, atât materiale cât şi spirituale, ale oamenilor muncii. Proiectele ce se elaborează astăzi la noi trebue să soluţioneze simultan problema bunei funcţionări şi a dimensionării juste a spaţiilor, chestiunea economiei în proiectare prin folosirea judicioasă a materialelor de construcţie, dar în acelaşi timp, ele sunt menite să exprime prin imagini plastice conţinutul nou de idei, al măreţei epoci în care trăim.

Continuând tradiţia realistă a arhitecturii noastre naţionale, folosind cu convingere uriaşa experienţă a arhitecţilor sovietici, noi avem datoria de a munci fără odihnă pentru realizarea unei arhitecturi noi, socialistă prin conţinut, naţională ca formă. Dar o asemenea sarcină istorică nu se poate îndeplini fără luptă energică, fără combativitate revoluţionară faţă de influenţele burgheze în arhitectură: cosmopolitismul şi formalismul. In lupta intransigentă împotriva acestor arme ideologice ale imperialismului, noi făurim treptat arhitectura nouă, creată pe baza realismului socialist.

Militând pe această linie, îndeplinim o sarcină patriotică. Procesul creaţiei arhitecturale, ca parte integrantă a revoluţiei culturale ce se desfăşoară în Patria noastră, are un rol activ în educarea comunistă a maselor; arhitectura nouă, socialistă, spre care tindem, trebue să contribue efectiv la ridicarea conştiinţei patriotice

a poporului nostru, la desvoltarea optimismului şi a încrederii în propriile noastre forţe, trebue să înflăcăreze pe oamenii muncii în lupta pentru socialism, pentru pace.

Atât prin aspectul său tehnic prin care arhitectura contribue direct la construirea bazei materiale a socialismului, cât şi prin aspectul său artistic, ca element suprastructural, arhitectura trebue să ajute la lichidarea rămăşiţelor vechii orânduiri, la edificarea noii societăţi. Desvoltând în mod genial tezele materialismului istoric despre bază şi suprastructură, tovarăşul Stalin scrie:

„Suprastructura este generată de bază, dar aceasta nu înseamnă nicidecum că suprastructura nu face decât să reflecte baza, că ea este pasivă, neutră, că are o atitudine indiferentă faţă de soarta bazei sale, faţă de soarta claselor, faţă de caracterul orânduirii. Dimpotrivă, odată apărută, ea devine o forţă activă din cele mai mari, ajută activ bazei sale să capete formă şi să se consolideze, ia toate măsurile pentru a ajuta noii orânduiri să nimicească şi să lichideze vechea bază şi vechile clase" (1).

Rolul important al arhitecturii, ca fenomen de creaţie conştientă, apare cu evidenţă, învăţătura tovarăşului Stalin deschizând perspective nebănuite desvoltării ei.

Rezolvarea marilor probleme politice şi economice prin lupta clasei muncitoare, condusă de Partid, constitue premizele orientării arhitecturii noastre pe un drum nou. Arhitectura s'a desvoltat, la noi, ca proces conştient şi organizat de creaţie, îndrumat de ideologia de Partid, din perioada de când cuceririle poporului nostru au creat condiţiile favorabile acestui proces, adică din perioada naţionalizării principalelor întreprinderi (1948) şi mai ales din perioada primului nostru plan de Stat (1949).

Anii 1944—1947 sunt anii muncii de refacere economică, a ştergerii urmelor războiului, a eforturilor pentru înlăturarea efectelor pustiitoare ale secetei, sunt anii în care, însă, burghezia, deţinând încă poziţii importante în guvern, subminează eforturile poporului muncitor, menţinând şi amplificând haosul economic, specula şi bursa neagră. Dirijând importante cantităţi de materiale destinate refacerii, în comerţul clandestin, vârfurile burgheziei comerciale şi industriale realizează beneficii din întreţinerea unei activităţi speculative în construcţii, frânând în acelaşi timp refacerea ţării. In construcţii de blocuri, care agravează haosul urbanistic al Capitalei, se continuă aceeaşi arhitectură cosmopolită, realizată de arhitecţii noştri sub totala influenţă a ideologiei burgheze.

Numai în câteva probleme mai mari, puse de Partid, în legătură cu necesităţile desvoltării noastre economice, se desluşesc unele intenţii noi. Datorită lipsei de orientare a arhitecţilor noştri, problemele nu sunt însă rezolvate consecvent până la capăt.

Astfel, construcţia oraşului muncitoresc Hunedoara, proiectată de un grup de arhitecţi sub conducerea arhitecţilor Gusti şi Perceag şi începute în primăvara anului 1947, e concepută pe ideea unui oraş grădină cu locuinţe individuale, pe unul sau două nivele, soluţie care reflectă încă concepţia individualistă mic burgheză a locuinţei, care nu poate asigura condiţiile şi caracterul nou al unui oraş socialist.

Atelierele de confecţiuni „Gh. Gheorghiu-Dej" — Apaca — proiectate în iarna anului 1947 de un colectiv de arhitecţi sub conducerea arhitectului M. Alifanti, pune tema nouă a unei construcţii socialiste; realizată într'un timp record, această construcţie este la noi primul exemplu al unei noi concepţii a locului de muncă cu asigurarea unor optime condiţii igienice şi cu desvoltare largă a elementelor cu caracter social. Din punct de vedere plastic, însă, ea constitue încă o rămânere înapoi, datorită încă puternicelor influenţe cosmopolite.

Un pas înainte îl constitue proiectul aerogării Băneasa, realizare încredinţată unui grup de arhitecţi (Bădescu, Aronovici, Damian, Macovei, Alifanti, Iconomu, Şerbescu) câştigătorii unui concurs ţinut în anul 1947. Proiectul a fost continuat de Colectivul ce a luat parte la concurs, cu participarea mai activă a arhitecţilor Bădescu, Iconomu, Şerbescu, Damian.

Şi la acest exemplu se mai pot remarca manifestări ale influenţelor cosmopolite. Se descifrează însă căutarea unui drum nou prin tratarea originală a unor importante elemente ca de exemplu hall-ul central.

Un început de lămurire a problemei rolului arhitectului în noua societate şi a unei arhitecturi cu un nou conţinut, expresie a ideologiei clasei muncitoare, se desenează în anul 1947. Munca de agitaţie a Partidului reuşeşte să organizeze o acţiune de masă a arhitecţilor progresişti, în frunte cu comuniştii. Cu îndrumarea Partidului, popularizând exemplul arhitecturii sovietice şi cu ajutorul ce l-a constituit vizita unui grup de eminenţi arhitecţi sovietici, în frunte cu profesorul arhitect Mordvinov, problema unei noi atitudini a arhitecţilor se pune cu hotărîre.

Afilierea societăţii arhitecţilor — în Noembrie 1947 — la A. G. I. R. — mai târziu transformată în organizaţia de masă a tehnicienilor A. S. T., constitue încercarea rezolvării problemei organizatorice, prin realizarea concentrării tuturor eforturilor într'o organizaţie unică.

Activitatea depusă în cercul de studii, în care se pun probleme noi cu caracter organizatoric şi teoretic, începe să-şi dea roadele, prin câştigarea maselor de arhitecţi la ideea muncii în colectiv, pregătind condiţiile îndeplinirii marilor sarcini în proiectare ce aveau să se pună în curând.

Apariţia revistei de arhitectură, în toamna anului 1948, precum şi acţiunea de proiectare a planurilor de sistematizare a unei serii de oraşe, constitue un ajutor preţios dat de Partid, prin experimentarea pentru prima oară la noi a unei proiectări în colective, pe scară largă.

Crearea, în 1948, a unui colectiv restrâns sub responsabilitatea tovarăşului arhitect H. Maicu, pentru începerea studiului unui centru poligrafic al Partidului, stă la baza desvoltării puternicului colectiv de proiectare a măreţei construcţii a „Casei Scânteii". In toamna anului 1948 se proiectează în acest colectiv tribuna pentru ziua de 7 Noembrie, exemplu al rezolvării într'o nouă concepţie plastică a unei teme noi.

★

Primul nostru Plan de Stat, planul pe anul 1949, „o manifestare nu numai a succeselor obţinute până în prezent prin lupta clasei muncitoare în alianţă cu ţărănimea muncitoare, ci în acelaşi timp o manifestare a voinţei şi hotărîrii noastre de a îndrepta economia acestei ţări pe drumul luminos al progresului şi bunei stări", (2) constitue o cotitură în proiectarea de arhitectură în ţara noastră.

Pentru prima oară, pe baza unei planificări care prevede o desvoltare pe scară mare a construcţiilor şi a industriei materialelor de construcţii, Partidul pune problema unei mari activităţi în construcţii, îndrumată de Stat, ca o necesitate a desvoltării noastre economice şi a ridicării bunei stări a poporului.

Problema proiectării se pune, pentru prima oară, ca o problemă de Stat. Proiectarea particulară, risipită, anarhică şi greu de organizat, nu mai poate asigura ritmul cerut de o execuţie pe scară mare. Pe de altă parte, dirijarea unei proiectări pentru asigurarea unei unităţi de concepţie, a unei voinţe de creaţie, a satisfacerii unui conţinut ideologic al arhitecturii, care să reflecte avântul creator al poporului muncitor, constructor al unei noi societăţi, nu se mai poate face în afara unui organ de Stat. Deaceea, după ce se asigură proiectarea construcţiilor industriale prin crearea, în Ianuarie 1949, a Institutului de Proiectări Industriale, se înfiinţează, în Februarie 1949, Institutul de Proiectare a Construcţiilor, organ al Ministerului de Construcţii, având ca sarcină proiectarea construcţiilor civile, a lucrărilor de urbanism şi a lucrărilor speciale.

Din 1949 până astăzi, s'au creat o serie de Institute de proiectare pe lângă Ministere, Departamente şi mari organizaţii economice, cu sarcini de proiectare pe specialităţi precum şi mai multe Institute de Cercetări, în legătură cu problemele de proiectare, de tehnologie, de materiale.

Infiinţarea I. P. C.-ului constitue un moment important pentru desvoltarea arhitecturii noastre, sectorul particular în proiectare, specific haosului societăţii capitaliste căpătând, prin crearea bazelor unui puternic sector socialist în proiectare, o lovitură hotărîtoare. I. P. C.-ul a devenit un factor de primă importanţă, nu numai prin contribuţia lui la asigurarea îndeplinirii planurilor noastre de Stat, dar şi ca organ activ al făuririi unei noi organizări a proiectării, al studierii şi introducerii unor discipline şi metode noi, a unei munci de clarificare şi de creare a unei arhitecturi noi, cu un conţinut ideologic nou.

Prima perioadă a activităţii I. P. C.-ului poartă încă toată greutatea moştenirii formaţiei burgheze a arhitecţilor, inginerilor şi tehnicienilor noştri. Strângând la un loc un mare număr de proiectanţi, de formaţie şi cu concepţii atât de diferite, puşi în condiţiile unei proiectări cu termene scurte, fără o prealabilă clarificare ideologică, I. P. C.-ul a realizat în primele proiecte aceeaşi arhitectură cosmopolită, formalistă, funcţionalistă, proiectanţii aducând în Institut deprinderile şi formaţia lor de liber profesionişti.

Proiectele spitalului dela Comăneşti, ale dispensarelor dela Huşi şi Moreni, ale policlinicilor dea Târgu Mureş şi Piatra Neamţ, a Institutului Pasteur, a liceului din Ploeşti, Institutul de Ftiziologie Bucureşti, sunt exemplele cele mai elocvente ale unei arhitecturi cosmopolite, ruptă de viaţa şi tradiţia de artă a poporului nostru, produse ale influenţei ideologiei societăţii burgheze în descompunere.

Discuţia critică a acestor proiecte coincide cu începutul clarificării noastre ideologice.

Bogatul material sovietic care pătrunde în masa largă a proiectanţilor, difuzarea traducerii revistei sovietice „Arhitectura şi Construcţii" şi mai ales ajutorul Partidului, care a îndrumat cele mai importante acţiuni de clarificare ideologică din acest an, au prilejuit desbaterea problemei conţinutului ideologic al creaţiei arhitecturale.

Un eveniment din cele mai importante, în acest sens, l-a constituit Hotărîrea Prezidiului Academiei R. P. R., din Iunie 1949, pentru o justă orientare a activităţii ştiinţifice în ţara noastră.

Concluziile privind orientarea activităţii ştiinţifice în ţara noastră, în urma analizei critice a unor manifestări cosmopolite, antiştiinţifice şi antipatriotice în ştiinţa medicală, precum şi exemplul creator al ştiinţei şi artei sovietice, au constituit un material preţios a cărui aplicare în specificul muncii noastre era menită să deschidă perspective noi orientării noastre.

Poziţia proiectanţilor noştri s'a precizat la prima conferinţă a Institutelor de Proiectare — August 1949 — organizată de Ministerul Construcţiilor, la care referatul principal punea tocmai problema ideologiei în proiectare. Arătând esenţa cosmopolitismului — forma principală a ideologiei imperialiste care, subminând ideea de suveranitate şi independenţă naţională, pregăteşte dominaţia mondială a imperialismului american — analizând rămânerea în urmă a ar-

hitecturii față de rapida desvoltare a societății noastre, conferința Institutelor, care a desbătut și alte aspecte ale problemei, ca economia în proiectare, tipizare, problema urbanistică și altele, a constituit un ajutor prețios muncii noastre prin clarificările aduse.

O activitate pe tărâm teoretic care merită a fi semnalată a avut-o tovarășul arhitect Bădescu, care prin studiile „Impotriva cosmopolitismului și arhitecturii burgheze imperialiste" (1950) și „Forma națională în arhitectura socialistă" (1951), prezentate în cadrul unei conferințe și a Congresului A. S. T., a adus o prețioasă contribuție la precizarea poziției și țelurilor arhitecturii noastre.

In îndrumarea proiectării, un rol activ l-a avut și Comisia de Avizare creată în cadrul I. P. C.-ului, trecută în August 1950 la Ministerul Construcțiilor și organizată în 1951 sub formă de Comisie Centrală de Avizare, în cadrul Comitetului de Stat pentru Tehnică.

Din 1949 până azi, în I. P. C. s'a elaborat o bogată serie de proiecte, cu variate programe, cerute de activitatea mereu crescândă în construcții, prevăzute în planurile noastre de Stat. Cea mai mare parte a acestor proiecte sunt executate, o parte sunt în curs de execuție, iar unele din ele urmează a fi executate în campania anului 1952.

Analiza activității I. P. C.-ului ne arată clar procesul desvoltării arhitecturii noastre, al lichidării influențelor cosmopolite și crearea unei arhitecturi noi, prin prelucrarea tezaurului moștenirii arhitecturii noastre naționale, care are menirea să dea formă noului conținut socialist.

Vom arăta câteva exemple care ilustrează rolul creator al criticii și ajutorului exemplului sovietic în desvoltarea arhitecturii noastre.

Proiectul „Casa Scânteii", care a fost pe larg prezentat în această revistă, elaborat de un colectiv sub responsabilitatea arhitecților Maicu, Bădescu, Locar, Alifanti, este rezultatul unor studii laborioase. Dela soluțiile puternic influențate de arhitectura cosmopolită apuseană, s'a trecut, în urma criticii și sprijinului direct dat de Partid și de arhitecții sovietici, la proiectul definitiv elaborat pe principiul unei compoziții simetrice cu o siluetă avântată exprimând elanul poporului nostru în construirea societății socialiste. In formele și volumele sale, proiectul reprezintă o sinteză a tradiției cu inovația, a elementelor celor mai caracteristice ale arhitecturii noastre naționale cu formele noi, deschizătoare de largi perspective spre viitor. Arhitecții au reușit astfel să dea acestui măreț edificiu un bogat conținut de idei, să exprime măreția epocii construirii socialismului.

Casa Radiofoniei, proiectată de un colectiv sub conducerea arhitecților Beral, Garcea și Ricci, reprezintă în proiectul inițial exemplul tipic al unei arhitecturi funcționaliste, cosmopolite. Inceput pe sărăcia de idei a exprimării directe a construcției realizând arhitectura nudă, ostilă, a structurei aparente de beton armat, proiectul a fost restructurat în urma criticilor Comisiei de Avizare, pe ideea folosirii moștenirii clasice. Proiectul care se execută acum reprezintă un serios pas înainte, cu toate urmele unor influențe cosmopolite.

Un proiect cu un program nou, Complexul sportiv dela Floreasca — piscina și hala de sport acoperită — elaborat de un colectiv condus de arhitecții Evolceanu, Ungureanu și Juster (1949), arată grija regimului nostru pentru sport. Proiectanții au realizat frumoase spații interioare, nereușind însă să imprime fațadelor un caracter nou, optimist, așa cum au reușit de exemplu să realizeze arhitecții sovietici în complexul stadionului dela Leningrad.

Deasemenea, Pavilionul Industriei Grele Sovietice construit după proiectul arhitecților

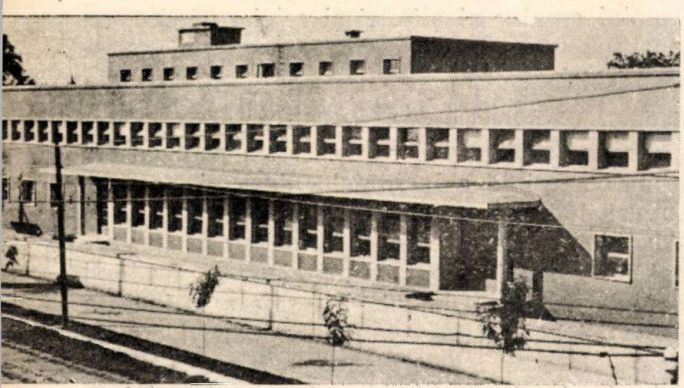

Institutul de ftiziologie Filaret

Spital la Comănești

Gusti, Stern şi Damian (1949), deşi cu multe calităţi de interior şi cu soluţii noi în ceeace priveşte mijloacele de construcţie, mai prezintă în faţade, puternice influenţe cosmopolite.

Un exemplu al rolului deosebit de important al ajutorului experienţei sovietice îl reprezintă proiectul Complexului Cinematografic. Elaborat prin colaborarea Institutului sovietic din Moscova, specializat în astfel de construcţii cu un colectiv de proiectanţi sub responsabilitatea arhitecţilor Bortnovski şi Cucu, acest proiect, început în 1949, cu un caracter cu totul nou la noi, va da prilejul desvoltării unor valori noi de arhitectură, iar realizarea lui — care a început — va permite desvoltarea pe culmi nebănuite a industriei noastre cinematografice.

O încercare a unei arhitecturi noi, prin prelucrarea elementelor arhitecturii noastre naţionale, o reprezintă construcţia ambasadei noastre la Varşovia, după proiectul alcătuit de un colectiv condus de arhitecţii Locar, Maicu, Stadeker şi Damian. Intenţiile proiectanţilor nu sunt duse însă până la capăt, concepţia generală spaţială realizându-se după procedee vechi.

Interioarele la care a contribuit arhitectul Voll, de proporţii frumoase şi cu o grijă deosebită de detalii, exprimă plastic importanţa relaţiilor de prietenie a popoarelor lagărului Păcii.

Grija de om a regimului nostru a pus problema proiectării unor construcţii sociale, cu programe noi. Astfel sunt proiectele pentru creşe, grădini de copii, cămine, cantine, case de odihnă; bogata experienţă sovietică concretizată în norme a constituit pentru proiectanţi o bază sigură a proiectării. Studiul amănunţit, cu aplicarea acestor norme, este pe cale a duce la proiecte tip, care vor uşura sarcina realizării pe scară largă a acestor construcţii. Proiectanţii au căutat să dea acestor construcţii un caracter primitor, vesel, lichidând cu tendinţele exprimate în exemplele cosmopolite şi folosind elemente de arhitectură naţională cunoscute şi iubite de popor.

Ca exemple pozitive citãm: internatul şcoalei medii tehnice Dudeşti, de arhitecţii Daniel şi Axelrad; Căminul de zilieri Târgu Mureş, de arhitecţii Ignătescu şi Axelrad; Casa de Odihnă Predeal, de arhitect Husar; Centrul Civic Florica de arhitect Udroiu.

Proiectul Casei de Odihnă dela Olăneşti, executat de un colectiv compus din arhitecţii Petraşcu, Horn, Vaida Maria, R. Alexandru, reprezintă încercarea prelucrării creatoare a moştenirii arhitecturii clasice.

Una din problemele cele mai dificile puse proiectanţilor noştri este aceea a proiectării construcţiilor de spitale, grija pentru sănătatea poporului trebuind să se exprime nu numai prin folosirea celei mai avansate tehnici şi a celor mai noi principii, dar şi în expresia plastică nouă care să inspire încredere şi bucuria vieţii.

In realizarea programelor de proporţii puse pentru prima oară la noi, ca spitalul de 1000 paturi (arh. Moşinschi, Cotaru, Serbescu, Dudescu, Harutunian) şi spitalul de 500 paturi Iaşi (resp. arh. Axelrad şi Berindei) proiectanţii, inspirându-se din exemplele sovietice, au căutat, respectând principiile de economie, să realizeze o plastică bogată, optimistă.

Revoluţia culturală a ţării noastre şi avântul desvoltării ei industriale au pus probleme noi în proiectarea institutelor de învăţământ.

In afară de proiectele şcolilor elementare, care rămân o sarcină a M.I.P., Institutul de Proiectare a Construcţiilor a avut de proiectat o se-

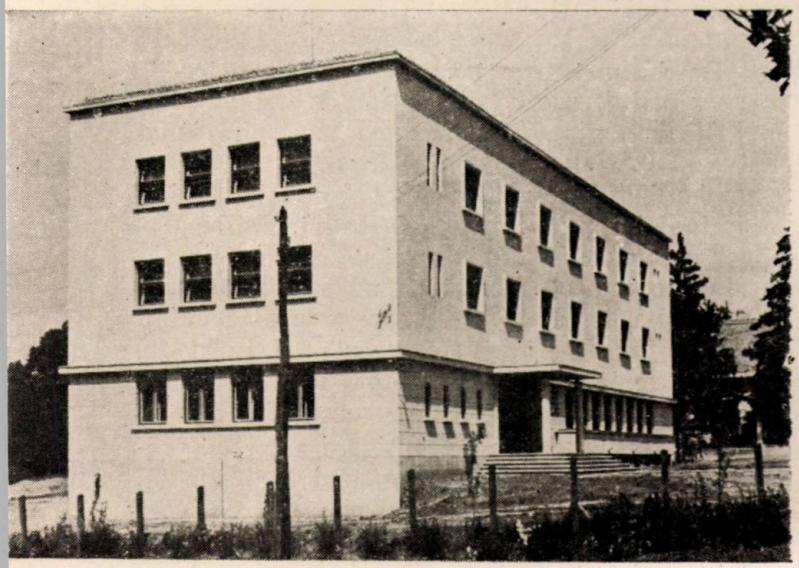

Policlinica Târgu-Mureş

Liceul de băeţi din Ploeşti

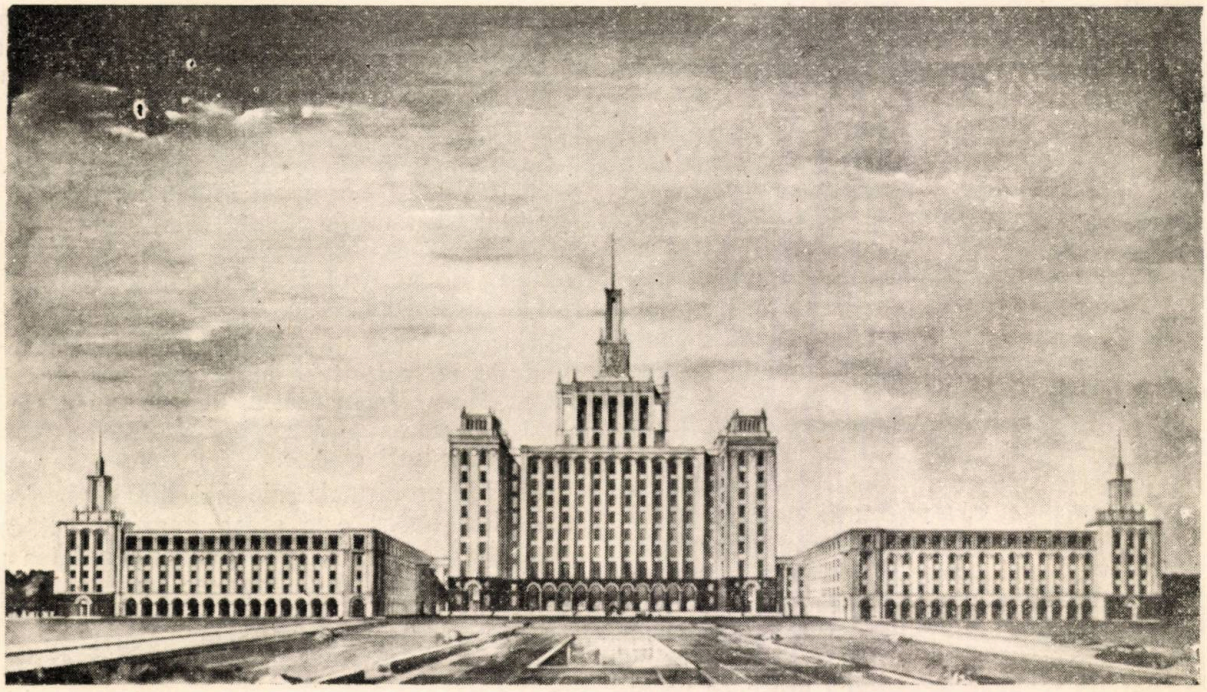

Casa Scânteii

rie de şcoli medii, şcoli speciale. institute de învăţământ superior şi institute de cercetări.

Vom cita ca proiecte mai interesante Institutul Cărbunelui dela Petroşani, proiectat de arhitecţii Bordenache şi Creţoiu, la baza căruia a stat ideea prelucrării elementelor de arhitectură locală.

Desvoltarea furtunoasă a învăţământului superior, cerută de nevoia de cadre de înaltă calificare, din ce în ce mai numeroase, necesare construirii socialismului, a pus problema proiectării unor centre universitare, de proporţii necunoscute încă la noi în ţară, Proiectul Centrului Universitar A şi B, precum şi al Universităţii Bucureşti — realizate de un colectiv sub conducerea arh. Duiliu Marcu, folosind exemplul măreţei construcţii a Universităţii din Moscova, stau la baza realizărilor unor ample complexe de învăţământ.

Proiectele Institutelor din aceste centre, alcătuite sub coordonarea arh. D. Marcu, ca: Institutul Energetic (arh. Lichiardopol, Moisescu), Institutul de Educaţie Fizică (arh. Pinchis, Zissman). Institutul de Metrologie (arh. Ricci, S. Ungureanu), precum şi Institutele din alte centre ca: Institutul Mecanic (arh. Sebestien, Kepeş şi Pruncu), Institutul de Ştiinţe Economice şi Planificare (arh. Bordenache, Axelrad), Institutele de Cercetări ale Academiei R.P.R., alcătuite cu folosirea documentării sovietice sau chiar cu colaborarea experţilor sovietici, caută să exprime prin monumentalitatea şi expresivitatea arhitecturii, rolul pe care Partidul şi Guvernul îl dau ştiinţei şi artei în construirea noii societăţi.

In proiectul şcoalei de cadre sindicale Florească (arh. Trifu, Porumbescu) se realizează, pe un program nou, o compoziţie frumos echilibrată, cu o monumentalitate puternică.

Tot un program nou este acela al Clubului, creat pentru prima oară în Uniunea Sovietică ca rezultat al necesităţilor culturale ale maselor muncitoare. Pe lângă sala de spectacole, clubul adăposteşe şi celelalte mijloace de ridicare culturală ca biblioteca cu săli de lectură, săli de şah, cerc plastic, muzical, coregrafic, etc. Ca exemple mai importante, din cele proiectate de noi, citäm: Clubul 23 August (arh. Giurgea, Haiman, Stoenescu), Club la Câmpina (arh. Daniel, Bucur M.), Teatru şi Club la Reşiţa (arh. Niga, Economu, Catina).

De cea mai mare importanţă este construcţia unor săli de spectacole, demne de Capitala Republicii noastre. Situaţia grea moştenită în această privinţă, ne arată dispreţul trecutului regim burghezo-moşieresc pentru cultură. Importantul rol educativ al Teatrului în transformarea omului determină o nouă concepţie a sălii de spectacol, menită să adăpostească mase largi. Pe de altă parte, importanţa plastică a unor astfel de clădiri, monumente ce trebue să contribue la înfrumuseţarea oraşului, pune probleme dificile de arhitectură.

O primă încercare de rezolvare a acestei probleme este anteproiectul Teatrului Naţional din Bucureşti (arh. Macovei şi Doicescu), din care reiese intenţia realizării unei plastici monumentale cu folosirea elementelor naţionale.

Proiectul Teatrului Muzical, actualmente în

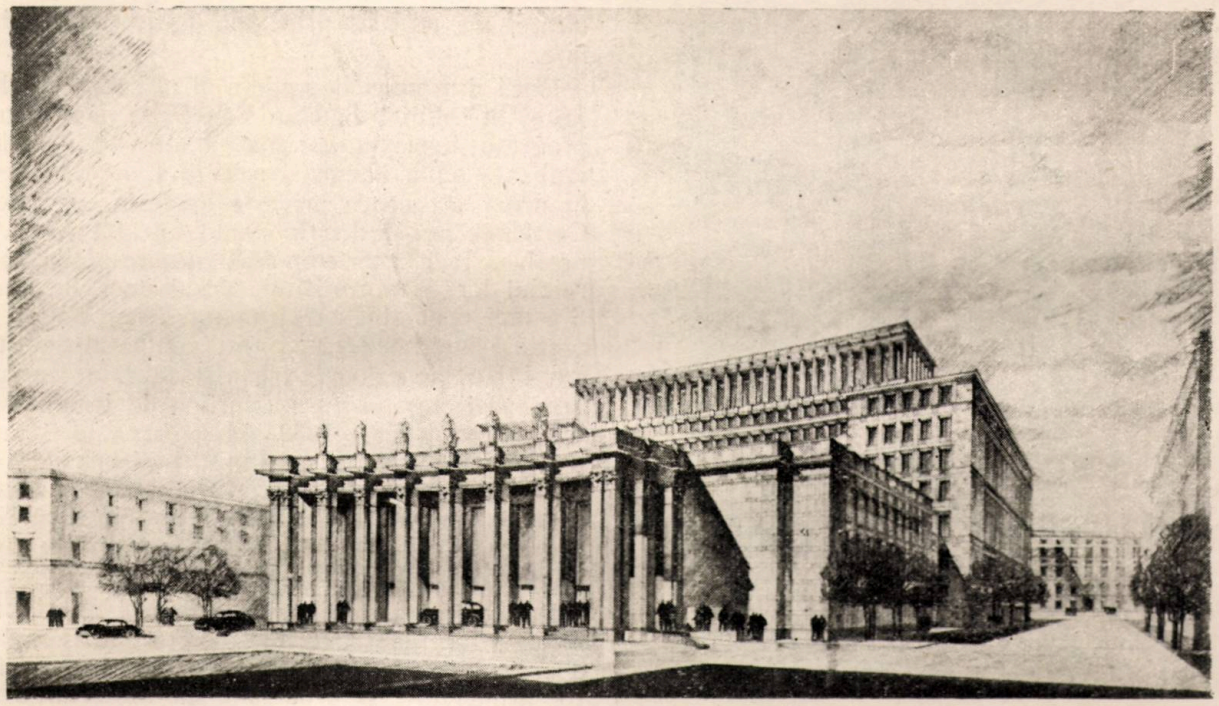

Casa Radiofoniei

construcţie (resp. arh. Doicescu) constitue un progres în această privinţă. Cu ajutorul criticii Partidului, proiectanţii au îmbunătăţit simţitor primele lor proiecte, dând acestui edificiu de deosebită importanţă, o expresie nouă, monumentală, cu valorificarea elementelor de arhitectură naţională.

Un proiect care exemplifică posibilităţile largi de expresie pe care le oferă prelucrarea moştenirii tezaurului de artă naţională, este acela al unui pavilion la o expoziţie agricolă (arh. Macovei, Bădescu, Iorga, Stadeker, Giurgea).

Prin antrenarea unor valoroşi artişti plastici, decoraţia şi sculptura au fost desvoltate pe o bogată gamă de elemente caracteristice şi legate organic de întreaga compoziţie de arhitectură.

Prin aportul său, sculptorul Baraschi a contribuit în mod deosebit la desăvârşirea acestui proiect.

O problemă din cele mai importante, atât prin volum cât şi prin rolul deosebit pe care îl are, dat fiind că ea trebue să rezolve nevoia de condiţii mai bune de trai şi nevoia de frumos a maselor muncitoare, este aceea a locuinţelor.

Sumele mari prevăzute de Planul Cincinal pentru construcţia de locuinţe arată importanţa pe care Partidul şi Guvernul o acordă acestei probleme.

Inceputul făcut la Hunedoara, în 1947—1948, a constituit o experienţă din care s'a constatat că problema proiectării locuinţelor este una din cele mai complexe, ea cerând pe lângă o viziune urbanistică de ansamblu, un studiu ştiinţific al încăperilor de locuit, asamblate în unităţi mai mari, blocuri, care să stea la baza compoziţiei noilor ansambluri urbane.

Pentru soluţionarea acestei probleme, Ministerul Construcţiilor lansează prin I.P.C. — în 1949 — un concurs public. Neavând asigurate premizele unui studiu ştiinţific preliminar de norme, el n'a adus nici un element nou pentru soluţionarea problemei. Proiectarea este continuată în I.P.C., necesităţile de construcţie ale numeroşilor beneficiari printre care Direcţia Canalului Dunăre-Marea Neagră cerând stabilirea unor blocuri tip de locuinţe.

Deabia în 1950 se face prima proiectare pe baza unor studii de indici tehnico-economici, baza stabilirii unor norme. Colectivul condus de arh. Gusti, cu concursul Serviciului Documentării I.P.C., studiind documentarea sovietică, stabileşte variate tipuri de blocuri: liniar, colţ, dublu colţ, cu program unic de apartamente de două şi trei camere, care trebuiau să acopere toate necesităţile de sistematizare ale unui cvartal de locuinţe.

Tot atunci se pune problema introducerii elementelor prefabricate şi a blocului sanitar în construcţia de locuinţe.

Deabia în 1951, prin studierea aprofundată a documentării sovietice şi a experienţei din ţările de democraţie populară, în colectivul arh. Hornstein, Dima, Silvan, Negreanu, se ajunge la o proiectare mai riguroasă din punct de vedere economic, cu o mai bună utilizare a spaţiilor, iar pentru introducerea exclusivă a elementelor prefabricate la planşee şi blocuri sa-

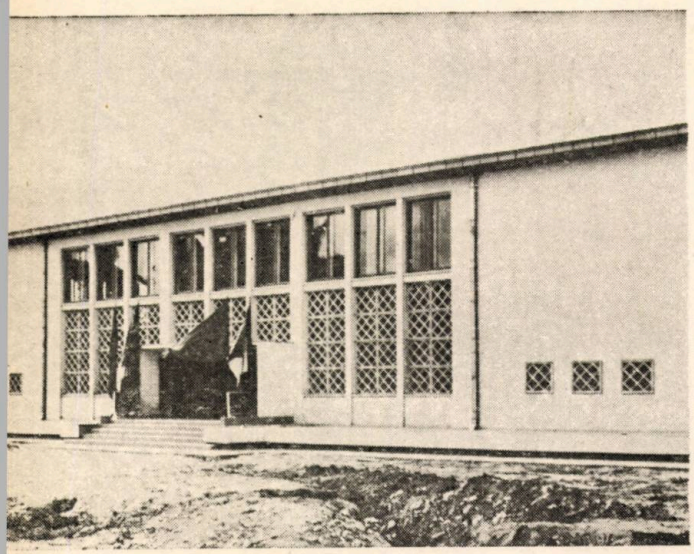

Complexul sportiv Floreasca. Piscina

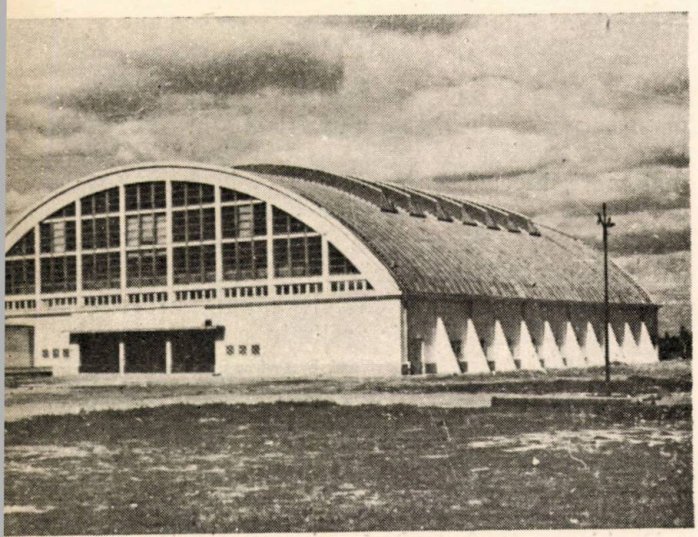

Complexul sportiv Floreasca. Hala de sport

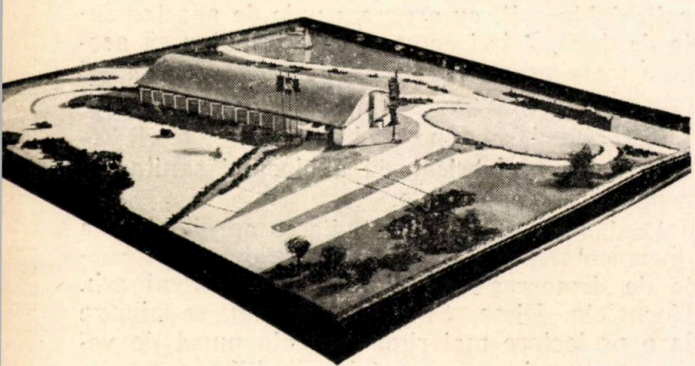

Pavilionul expoziției Industriei Grele Sovietice

nitare, s'a adoptat principiul proiectării modulare.

Dacă din punct de vedere al utilizării spațiului și al soluției de plan s'au făcut până acum progrese importante, din analiza exemplelor realizate până acum, se constată o rămânere în urmă în ceeace privește expresia plastică. Cartierele noi de locuințe sunt tot atât de inexpresive, reci, neprietenoase, necorespunzătoare rolului lor de a constitui cadrul unei vieți noi. S'a mai constatat că elementul bloc, dispus în cvartal, după o schemă, nu poate susține un ansamblu cu valoare urbanistică. Deaceea, ultima proiectare a ansamblurilor de locuințe ce se vor construi în 1952 stă pe baza ideii unei asamblări de blocuri în unități mai mari cu introducerea unor elemente variate, cu accente plastice mai bogate. Studiile recente pentru Hunedoara, Reșița și alte centre industriale constitue un pas înainte pe această linie.

Proiectarea de urbanism urmează aceeași linie a proiectării de arhitectură, o caracteristică a proiectării de astăzi fiind legătura strânsă între arhitectură și urbanism, cu proiectarea de ansambluri întregi și nu de clădiri văzute izolat.

Lămurirea pozițiilor ideologice și lichidarea influențelor cosmopolite au fost tot atât de necesare în proiectarea urbanistică ca și în cea de arhitectură.

Și aci a fost de foarte mare ajutor literatura tehnică de specialitate care aduce principii revoluționare în problemele de urbanism. Proiectanții au putut consulta tratatele lui Poliakov, Davidovici, Hanke și alții, precum și minunatele albume cu exemple de proiectare urbanistică.

Una din primele sarcini importante a fost proiectarea orașelor de pe Canalul Dunăre-Marea Neagră. Se poate urmări, pas cu pas, în etapele de proiectare și de realizare, apropierea din ce în ce mai mare de principiile urbanismului sovietic și de realitatea de pe teren. Astfel se poate spune că, dela proiectarea și realizarea pe principii zise raționaliste a primului cartier dela Medgidia și până la proiectarea actuală pentru acest oraș, s'a făcut un mare pas înainte pentru grija de ansamblu arhitectonic și baza economică realistă a proiectării.

Alte proiecte mai importante, ca orașul muncitoresc Hunedoara (arh. Evolceanu și Pavlu); Regiunea Văii Jiului (arh. Vernescu și Cervino); Reșița (arh. Haber); și alte lucrări de locuințe muncitorești executate de arhitecții Carantino, Lăzărescu și Stark sunt bazate pe teme strâns legate de realitate, și pe folosirea pe scara cea mai întinsă, a învățăturii urbanismului sovietic.

Evoluția proiectării urbanistice se desprinde destul de clar și din examinarea unor proiecte de importanță mai mică, cum sunt proiectele de cvartale de locuințe. Dela primele soluții nesi-

gure, schematice, văzute numai în două dimensiuni, cum sunt începuturile oraşului muncitoresc Hunedoara, primele locuinţe la Medgidia, trecând prin imitaţiile nereuşite de ansambluri sovietice la Florica şi Tohan, s'a trecut la studii de ansamblu mult mai adâncite în care proiectarea urbanistică se împleteşte foarte strâns cu cea de arhitectură.

Sarcina cea mai importantă a urbanismului nostru este aceea de a proiecta planul de sistematizare a Capitalei. Tema proiectării, începută în 1950 de un colectiv sub conducerea arh. Laurian, este transformarea Capitalei ţării noastre într'un oraş socialist. Bogata învăţătură a transformării Moscovei, pe principiile trasate de însuşi tovarăşul Stalin, îndrumează această proiectare.

In proiectarea de rezistenţă inginerii au reuşit, introducând metodele sovietice de calcul la rupere a elementelor de beton armat, să realizeze economii în materiale şi timpi de execuţie.

Astfel, scheletul de beton armat al Casei Scânteii este calculat în întregime după metoda sovietică, economisind 10% la cantităţile de fier şi 6% la cantităţile de ciment folosite.

La structura de rezistenţă a Teatrului Muzical, proiectat de Colectivul G. Aznavorian, aplicând metoda sovietică Pasternak a zidăriei complexe, se realizează economii de 5% din valoarea structurii.

Prin îmbunătăţirea cofrajelor mobile s'au economisit 80% din cheresteaua necesară. Astfel, la proiectele Fieni şi Bicaz, proiectate de tov. ing. E. Titariu, s'a folosit acest procedeu.

Prin introducerea pieselor prefabricate se realizează însemnate economii de lemn, ciment şi timpi de execuţie.

Exemplele cele mai importante sunt:

Centrala termică a „Casei Scânteii" (ing. Fierlinger şi Cişmigiu, cu o deschidere de 17,5 m., cu arce şi plăci prefabricate; hala St. U. C. Bucureşti (ing. A. Boverman) cu o deschidere de 24 m. realizând o economie de 70% la cherestea şi 30% la ciment, sheedurile prefabricate ale atelierului şcoală Hunedoara (ing. I. Finkelştein) cu o economie realizată de 73% la cherestea şi 32% la ciment.

Trecând la metoda cea mai avansată a prefabricării, precomprimarea, ing. E. Titariu a proiectat hala I.E.F. de 30 m deschidere realizând economii de 50% la fier şi ciment şi 80% la cherestea.

Inginerii proiectanţi de beton armat au ajutat proiectanţii arhitecţi la găsirea unor soluţii noi şi îndrăzneţe ca pânze autoportante şi altele.

Din arătarea numai a câtorva exemple se vede ce perspective deschide pentru activitatea noastră în construcţii, folosirea avansatelor metode sovietice.

Proiectanţii de instalaţii de încălzire, ventila-

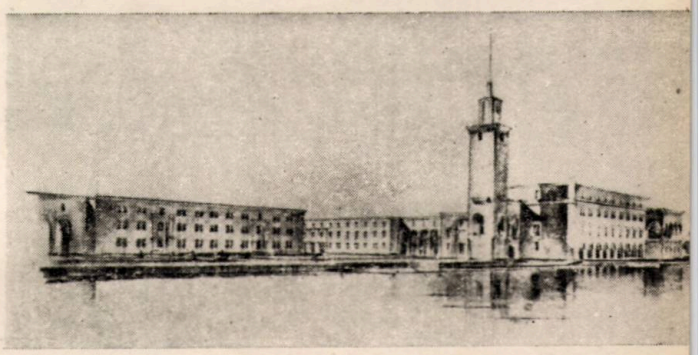

Complexul cinematografic

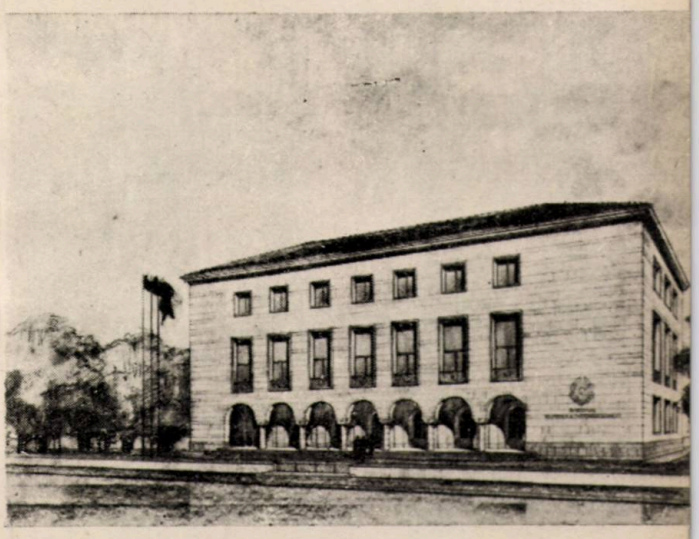

Ambasada R. P. R. la Varşovia

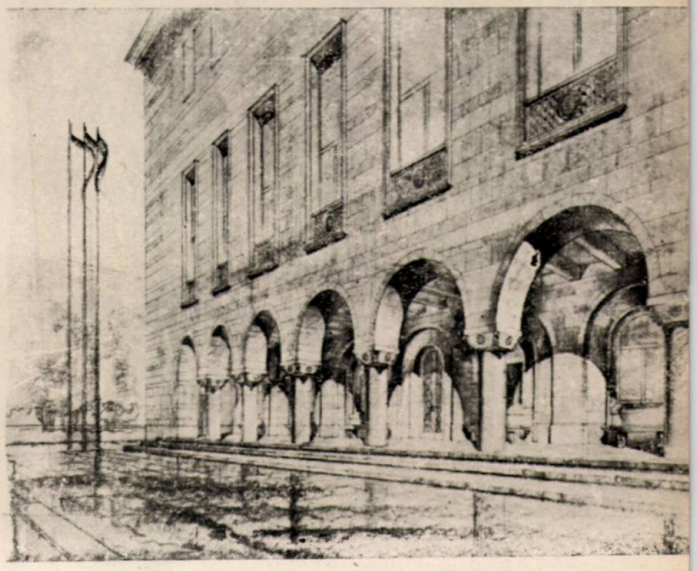

Ambasada R. P. R. la Varşovia

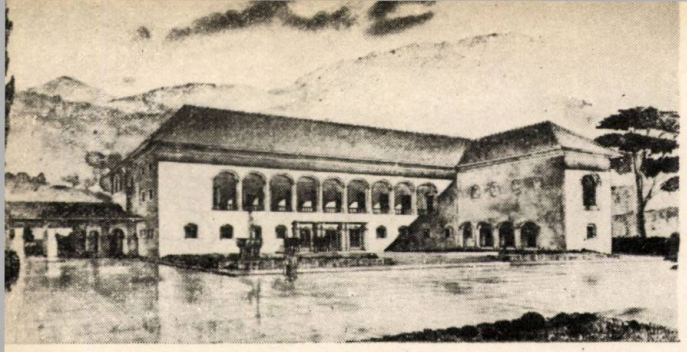

Centru civic Ştefăneşti

Institutul de proiectare a Construcţiilor - Bucureşti

Casa de odihnă Olăneşti

Spital cu 1000 paturi

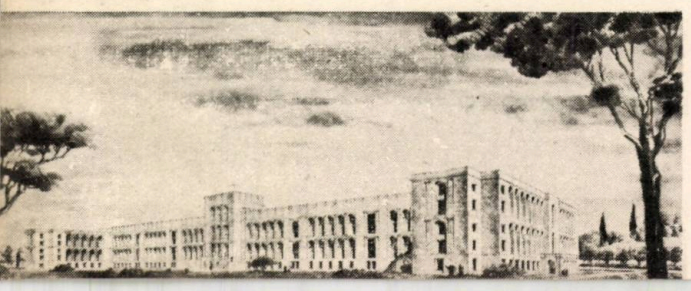

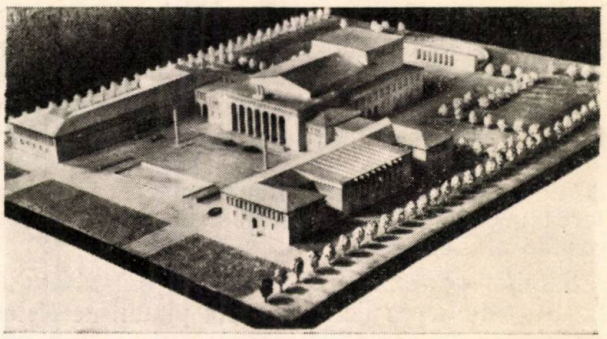

Palatul Cultural 23 August

ţie, sanitare şi electrice au avut să facă faţă unui efort deosebit, dat fiind numărul redus de specialişti faţă de volumul mare de lucrări.

Colectivul de instalaţii al „Casei Scânteii" sub conducerea ing. Sandor, a rezolvat probleme de instalaţii, de încălzire şi sanitare în două zone suprapuse, pentru evitarea presiunilor mari în conducte şi armături, datorită înălţimii construcţiei, instalaţii de ventilaţii şi condiţionarea aerului la volume mari, instalaţii speciale de lumină şi forţă.

Divizia de instalaţii a I.P.C.-ului, condusă de ing. Hornstein, a realizat numeroase proiecte bazate integral pe metode sovietice. Dintre cele mai importante citãm: Instalaţia de condiţionare la Radio sau Teatrul Muzical (resp. ing. Issel), instalaţiile electrice la Radio şi Teatrul Muzical (cond. ing. Stavrescu), instalaţiile Institutului Hidrotehnic (cond. ing. Rosenberg), Fabrica de pâine Hunedoara (cond. ing. Niculescu Gh.), Casa de odihnă Olăneşti (cond. ing. Bărdeanu).

Divizia de Studii şi Documentare I.P.C., condusă de arh. Marcus a contribuit la munca de proiectare prin traducerea şi difuzarea organizată a materialului documentar. In colaborare cu I.D.T. a iniţiat traducerea revistei sovietice „Arhitectura şi Construcţia", iar prin traducători proprii, au tradus până acum un număr mare de pagini.

Preţioasele traduceri, ca tratatele de urbanism ale lui Davidovici şi Poliacov, Spravocinic Arhitectura, norme şi instrucţiuni, tratatul de beton armat de Ivianski, tratatele de instalaţii şi ventilaţii, precum şi nenumărate articole teoretice asupra arhitecturii constitue azi materialul documentar de bază al proiectanţilor noştri.

Deasemenea o bibliotecă variată şi materialul documentar de arhitectură naţională, mereu îmbogăţit prin atelierul fotografic propriu, consultaţiile documentare pe parcursul proiectării şi studiile de norme, indici tehnico-economici, detalii tip, machete, sprijină proiectarea nu numai în I.P.C., dar şi celelalte instituţii care folosesc rezultatele muncii acestei divizii.

Presa de partid a sprijinit continuu activita-

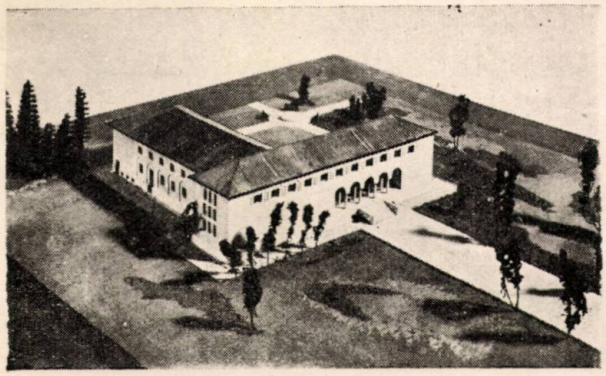

Club la Câmpina

tea proiectanţilor noştri. Astfel, în „Scânteia", articolul de fond din 28.III.1950, institulat „Măreţele sarcini ale constructorilor" trasează liniile mari principiale ale proiectării, iar în articolul de fond din 23. X. 1950 „Anii marilor construcţii" se analizează critic construcţiile înfăptuite în cursul celor două planuri anuale de Stat.

In alte articole apărute în cursul anilor 1950—51 şi mai ales în articolul din 7.VII.1951, intitulat „Pentru îmbunătăţirea activităţii Institutelor de proiectări de construcţii", se analizează situaţia proiectării noastre faţă de sarcinile primului plan cincinal şi se constată, pe lângă progresele realizate în ultimul timp şi deficienţele desprinse din cazuri concrete, arătându-se în concluzie sarcinile ce revin Institutelor de Proiectare.

Proiectanţii noştri au tras învăţăminte preţioase din analizele adânci făcute de ziarul „Scânteia", care au contribuit, în mare măsură, la îmbunătăţirea muncii noastre.

Problema centrală a proiectării în arhitectură rămâne cea a expresiei, a aplicării învăţăturii tovarăşului Stalin asupra arhitecturii naţionale în formă şi socialistă în conţinut, a însuşirii metodei realismului socialist.

Pentru pregătirea condiţiilor realizării acestei arhitecturi este necesară lichidarea influenţei nefaste a cosmopolitismului, arma descompusei ideologii imperialiste.

Am arătat lupta dusă până acum, cu sprijinul Partidului, pentru lichidarea acestei otrăvite arme.

Astăzi putem spune că o bună parte a arhitecţilor noştri s'au eliberat în mod conştient de aceste influenţe şi depun toate eforturile pentru crearea unei arhitecturi care să corespundă sarcinei pe care le-a dat-o clasa muncitoare şi Partidul ei.

In ultimul timp se constată însă pericolul căderii într'un nou formalism.

Cu ocazia examinării critice a proiectelor executate pentru oraşul muncitoresc Hunedoara,

Spital cu 500 paturi

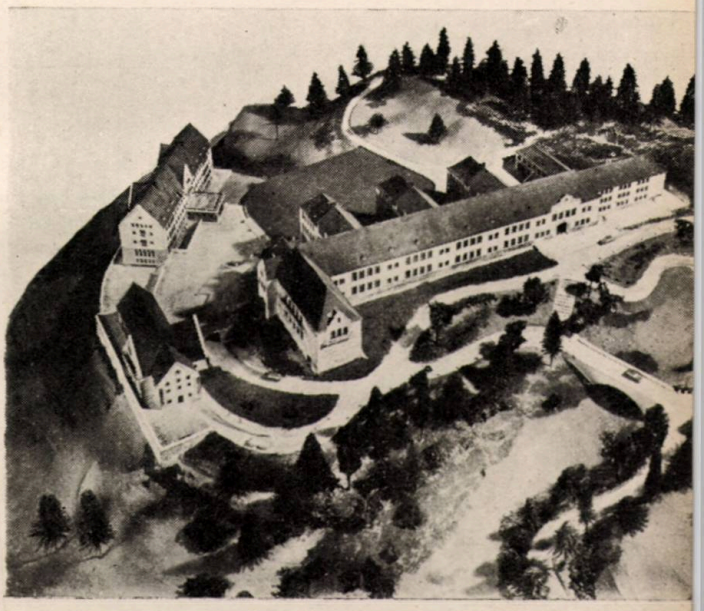

Institutul Cărbunelui, Petroşani

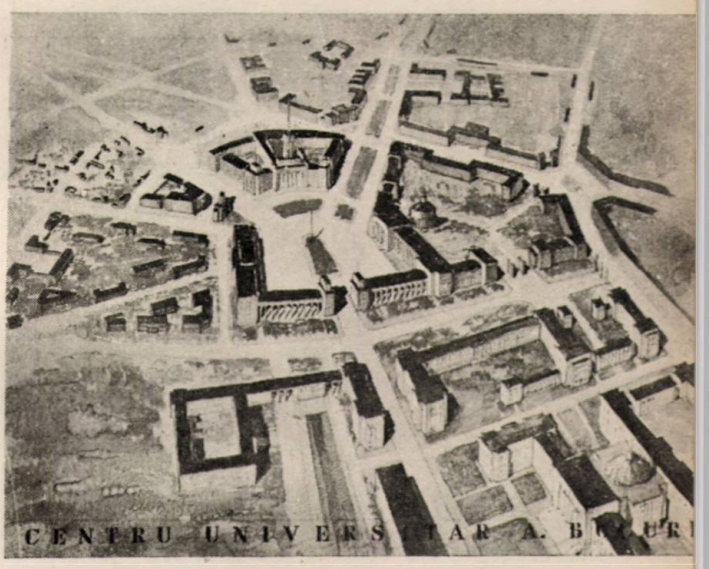

Centrul Universitar

Institutul de metrologie

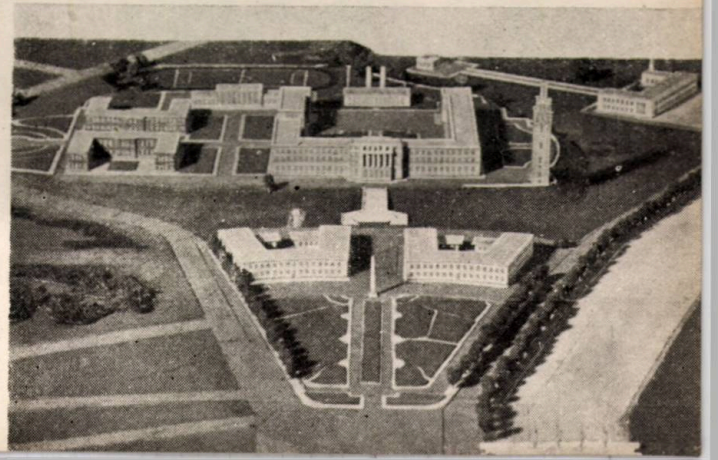

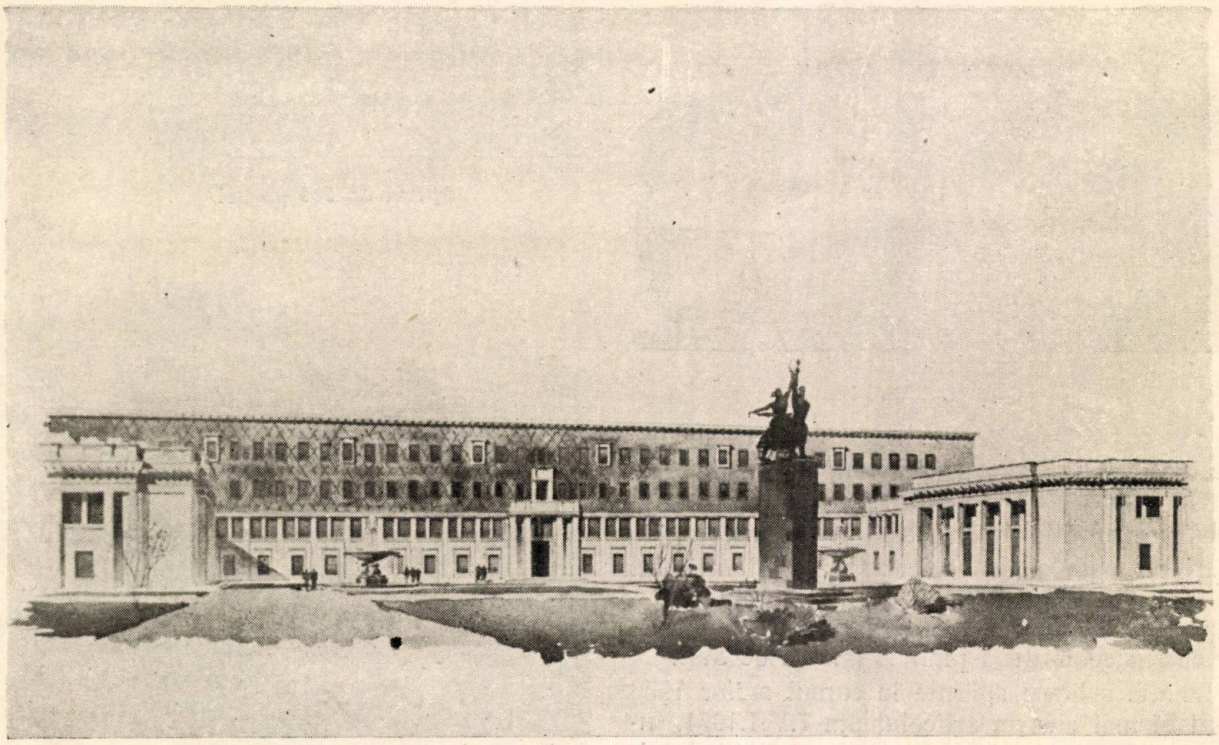

Şcoala de Cadre Sindicale, Bucureşti

acest lucru a apărut evident, prin adaptarea liniei arhitecturii regionale cu tendinţe arhaizante, lipsind elementul nou, creator, care să exprime vremea construcţiei socialismului. De exemplu, sanatoriul de noapte exprimă mai mult un loc de retragere, o mânăstire, decât un loc de odihnă care să inspire optimism şi încredere în viaţă, iar piaţa oraşului se aseamănă mai mult cu piaţa unui oraş medieval decât cu piaţa unui oraş nou, socialist.

Tendinţa aceasta, a unei soluţionări uşoare a problemelor de arhitectură, a căderii în arhaism, trebue combătută, iar munca de creaţie a arhitecţilor trebue îndrumată pe linia adevăratei creaţii artistice, inovatoare, generatoare de noi valori plastice, expresie a timpului nostru.

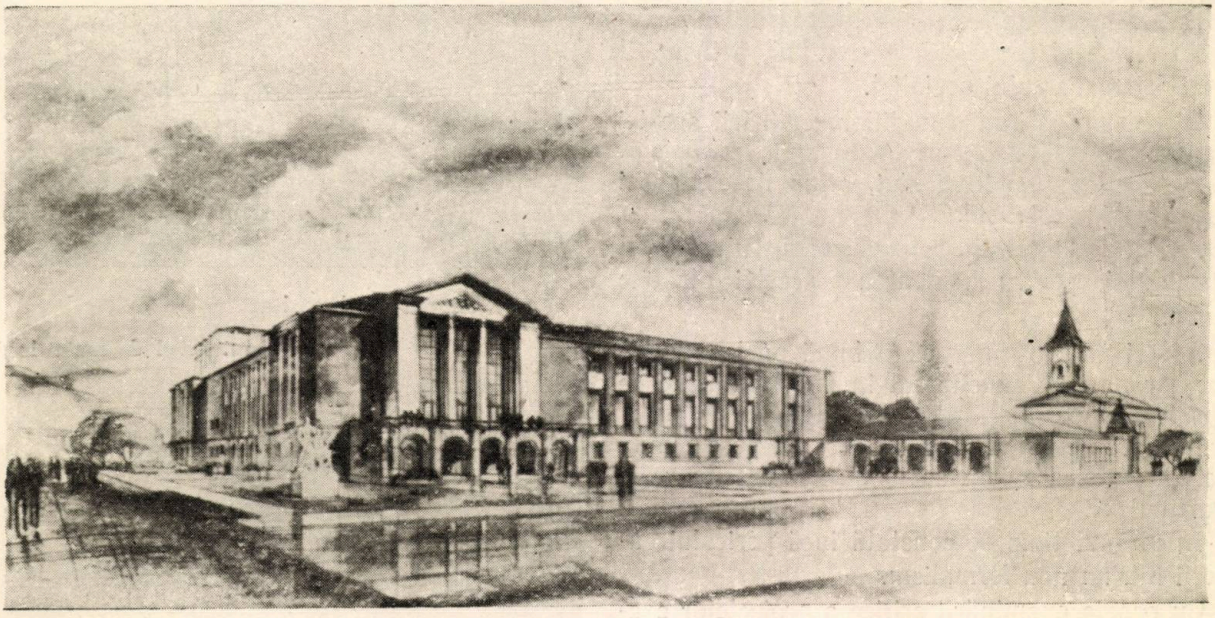

Clubul Uzinelor Sovrommetal Reşiţa

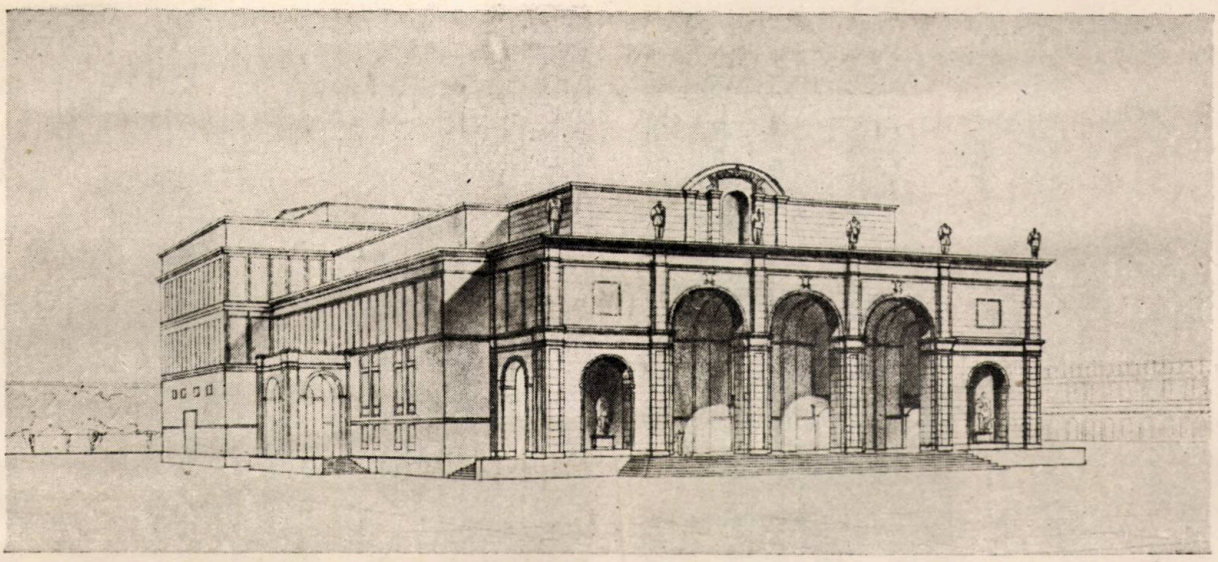

Studiu pentru Teatrul Muzical

Din analiza activităţii de proiectare de până acum, exemplificată mai ales prin activitatea Institutului de Proiectări a Construcţiilor, ca Institut cu sarcinile cele mai importante, se desprind următoarele concluzii:

1. Proiectarea a făcut progrese însemnate în ultimii ani. Sprijinită de Partid şi Guvern, prin măsuri organizatorice şi prin crearea unor condiţii favorabile muncii de creaţie, folosind ajutorul bogatei experienţe sovietice, proiectarea şi-a îndeplinit în general sarcinile.

2. Influenţele cosmopolitismului în arhitectură au fost în bună parte lichidate. Pentru desvoltarea mai departe a arhitecturii noastre, trebue dusă o luptă energică împotriva rămăşiţelor cosmopolitismului, precum şi împotriva ultimelor poziţii ale formalismului ce se exprimă în arhaism. Este necesară o intensă acţiune de lămurire, de ridicare a nivelului ideologic al proiectanţilor şi o largă răspândire a materialului sovietic, prin intensificarea activităţii editoriale.

In pragul celui de al doilea an al primului nostru plan cincinal, sarcini din ce în ce mai mari revin proiectanţilor noştri. Prin munca lor de creaţie, ei au sarcina de cinste de a contribui la construirea socialismului în ţara noastră.

In măsura în care ei vor şti să răspundă acestei măreţe sarcini, în măsura în care ei vor pune entuziasmul şi puterea lor de muncă în slujba acestei patriotice sarcini, ei vor arăta

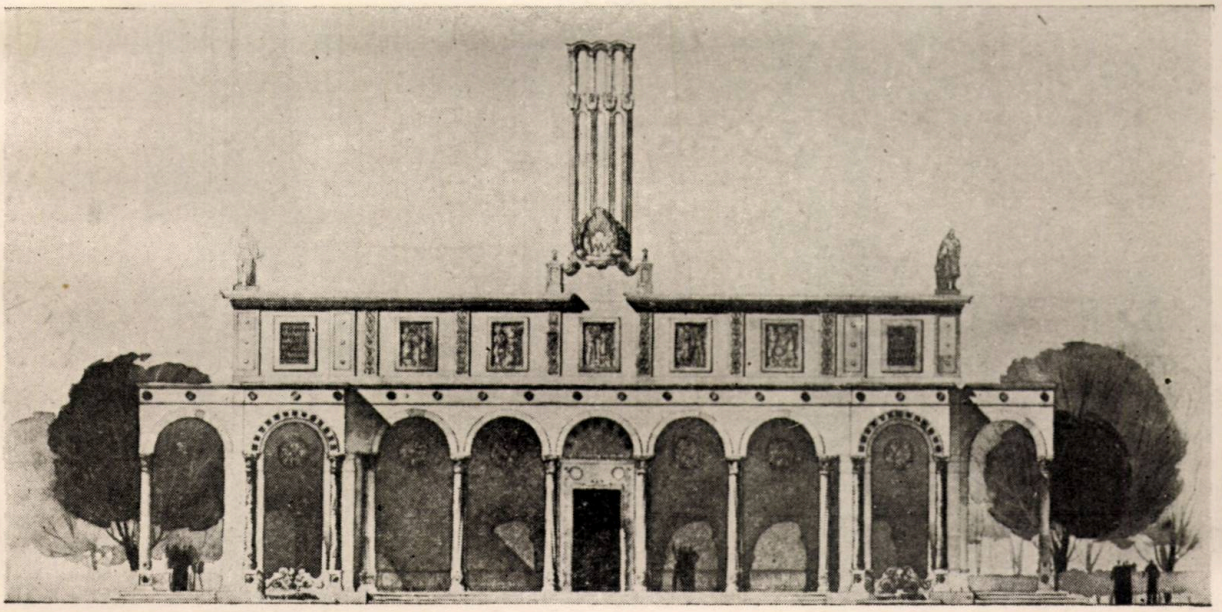

Pavilion de expoziţie

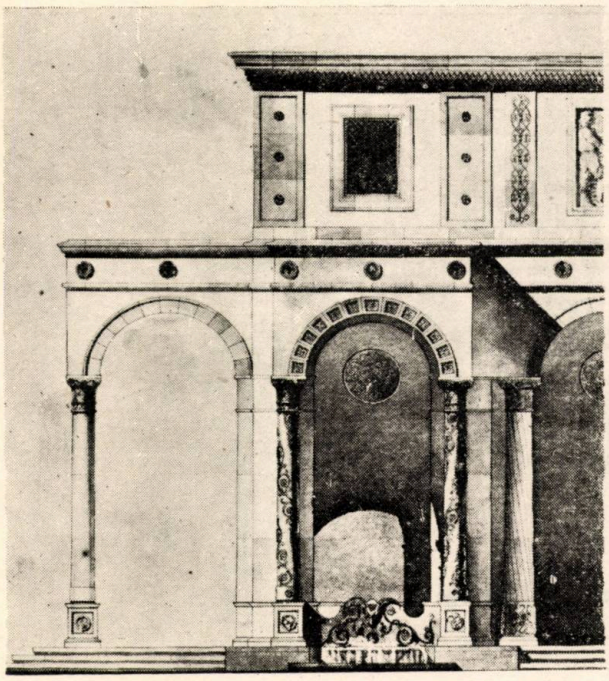

Pavilion de expoziţie. Detalii

că sunt demni de încrederea arătată de clasa muncitoare, de Partid, că sunt demni de titlul de onoare de constructori ai socialismului, ai Păcii.

In faţa arhitecţilor noştri, care fac pentru prima oară o arhitectură pusă în slujba poporului, se deschid largi perspective.

Pe drumul glorios parcurs de arhitecţii sovietici, folosind cu convingere uriaşa lor experienţă, proiectanţii noştri vor putea păşi mai departe, spre noi succese, spre realizarea oraşelor şi construcţiilor noastre la un înalt nivel artistic şi tehnic, demne de marea epocă stalinistă.

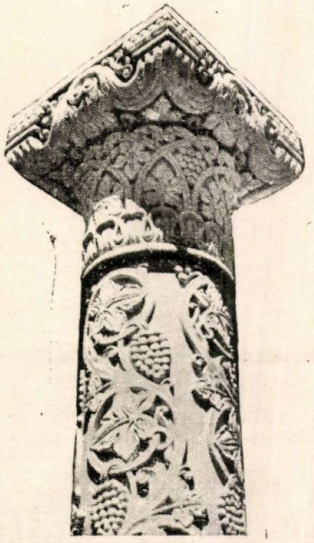

ECONOMIA, UTILIZAREA RAȚIONALĂ ȘI LĂRGIREA SORTIMENTULUI MATERIALELOR DE FINISAJ *)

Conf. arh. M. **ALIFANTI**

In cadrul problemelor tratate, principala atenție cade asupra câtorva preocupări și anume:

reducerea prețului de cost prin proiectare;

utilizarea unor metode raționale în lucrările de finisaj;

găsirea de materiale și sisteme de construcție care să ducă la înlocuirea sau economisirea materialelor deficitare;

lărgirea sortimentului materialelor de construcție și finisaj;

îmbunătățirea aspectului unor materiale de finisaj, în general — și în special a materialelor ieftine, considerate improprii finisajului, din cauza aspectului lor urît.

Referatul, căutând să prezinte cât mai multe din aspectele sub care aceste preocupări se prezintă proiectanților, tratarea lor este foarte diferită ca amploare, unele fiind doar semnalate, urmând să facă obiectul altor referate ajutătoare.

Principalele puncte de plecare au fost următoarele:

a) Posibilitatea fabricării la noi în țară, pe bază de studii teoretice și încercări de laborator, a unor materiale de construcție utilizate în alte țări și în special în U.R.S.S.

b) Posibilitatea aplicării, la noi, a unor metode sovietice de finisaj.

c) Posibilitatea îmbunătățirii finisajului clădirilor, prin perfecționarea (fabricării) materialelor utilizate la noi.

d) Popularizarea unor inovații, puse în practică pe șantierele noastre, inovații isvorîte din nevoile imediate ale șantierelor în perioada lipsei unor materiale cheie.

★

Majoritatea problemelor puse de acest referat sunt — sau ar trebui să fie — cunoscute arhitecților din R.P.R. Scopul referatului este însă să strângă la un loc și să ordoneze preocupările; să arate stadiul în care se găsesc cercetările, să readucă în actualitate unele probleme asupra cărora nu s'a stăruit suficient, într'o anumită fază de desvoltare a arhitecturii și tehnicii constructive la noi.

Deasemenea, referatul mai are ca scop să amintească arhitecților obligația de-a frământa fără încetare problemele teoretice și practice ale profesiunii lor, mai ales când știința construcției și procedeele de fabricație fac progrese uimitoare, când cele mai îndrăsnețe propuneri teoretice pot fi realizate practic în timp record, când sarcinile arhitecților sunt din ce în ce mai variate

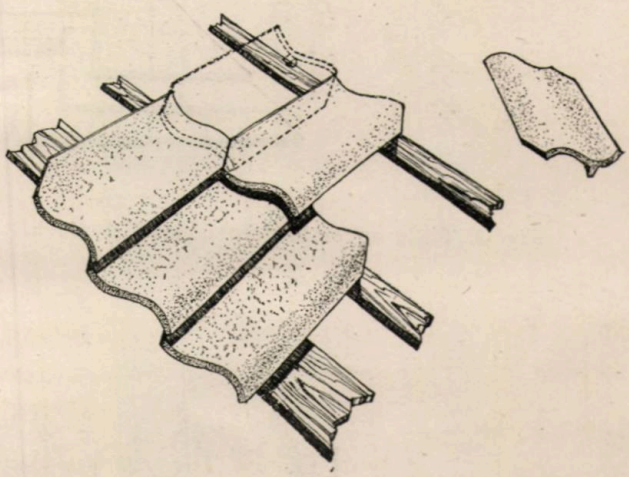

Fig. 1. Țiglă vălurită

și mai urgente, iar răspunderile lor din ce în ce mai mari. Ei trebue să cunoască mereu mai multe procedee de construcție, îmbunătățiri și inovații, să fie mereu mai bine informați, să cunoască

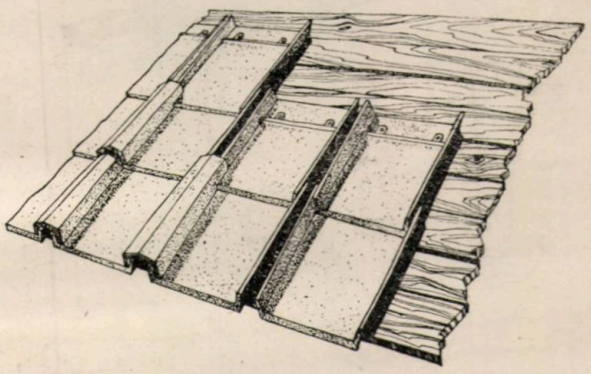

Fig. 2. Țigle romane

problemele altor șantiere. Revista sovietică „Culegere de material și consultații în construcție" vorbind despre „controlul de autor" spune: „autorii proiectelor și persoanele care exercită con-

*) Referat prezentat în fața Comitetului de Specialitate, Arhitectură și Urbanism, A.S.I.T., Filiala București.

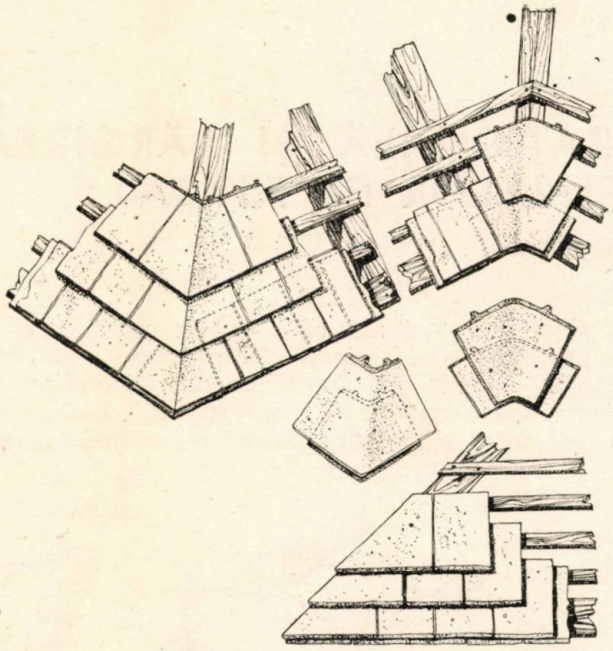

Fig. 3. Ţigle speciale pentru dolii şi muchii

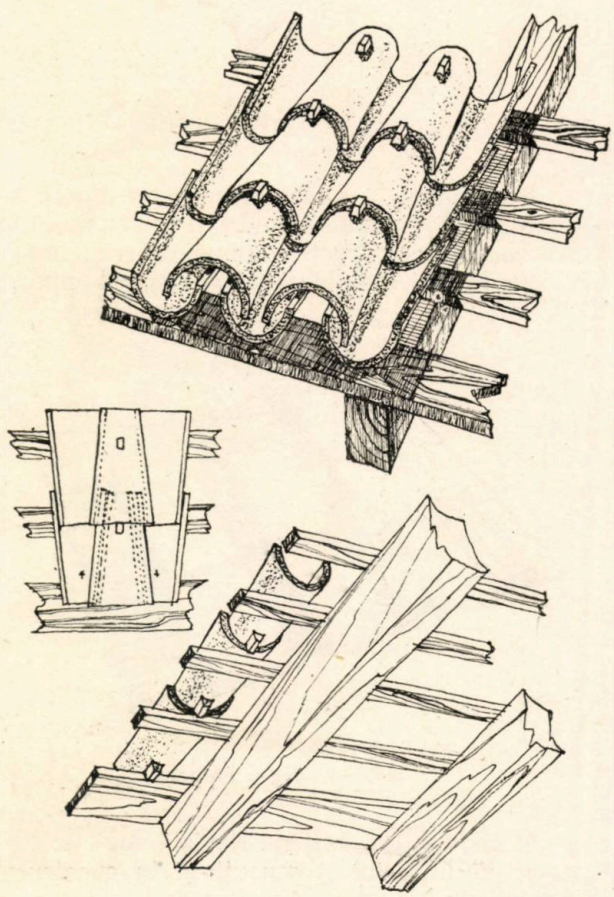

Fig. 4. Olane cu cioc prinse direct pe şipcă

trolul de autor asupra lucrărilor de construcţie sunt obligaţi să stabilească în timpul executării lucrărilor, posibilitatea reducerii mai departe a costului şi a îmbunătăţirii lucrărilor de construcţie; să elaboreze măsuri concrete şi să introducă în planurile de execuţie, în timpul executării lucrărilor, precizările necesare în scopul îmbunătăţirii clădirii sau construcţiei în curs de executare şi reducerii costului lucrărilor de construcţie".

Este necesar a insista asupra acestor chestiuni întrucât, deocamdată, arhitecţii nu acordă importanţa cuvenită cercetărilor ştiinţifice şi experimentale, pun încă prea mare preţ pe o experienţă dobîndită în condiţii de lucru cu totul diferite de cele actuale şi manifestă oboseală şi teamă în faţa problemelor noi, nesistematizate în tabele.

Numărul mic de şantiere experimentale şi laboratoare de încercări (pendinte de un for coordonator al activităţii ştiinţifice), colaborarea slabă între arhitecţi, difuzarea nesatisfăcătoare a preocupărilor şi rezultatelor obţinute, deasemenea trebue avute în vedere.

Toate acestea fac ca majoritatea problemelor puse de acest referat, să fie în realitate mai puţin cunoscute, iar soluţionarea lor mult mai dificilă.

★

Desvoltarea arhitecturii şi a procedeelor de construcţie face posibilă, azi, rezolvarea unor probleme considerate multă vreme ca fără soluţie. Tehnica construcţiei, legată strâns de întreaga viaţă economică şi socială a colectivităţii, trebue să facă faţă cerinţelor noi şi să se încadreze efortului general spre progres; ea va fi influenţată şi va influenţa la rândul ei o mulţime de alte sectoare.

Din această cauză, arhitectul este silit să vadă că profesiunea lui este legată de multe alte preocupări. El trebue să înţeleagă că un anumit material, care apare deficitar astăzi, mâine îl va putea utiliza din plin, că trebue să caute procedee noi pentru fabricarea unui material sau să înlocuiască altele şi mai ales că nu-i este îngăduit să se mărginească la câteva cunoştinţe asimilate cândva, ci din contra, să meargă în pas cu viaţa, să cerceteze şi să studieze fără încetare, tot aşa cum fără oprire sunt aspiraţiile oamenilor.

★

Problema materialelor cheie sau deficitare poate fi privită din trei puncte de vedere:

1. Materialele deficitare nu sunt mereu aceleaşi; lista lor suferă modificări serioase dela an la an, în funcţie de resursele de materie primă, de producţie, de nevoile celorlalte industrii, etc.

2. Trebue făcută o gradare printre aceste materiale cheie, când este vorba de un proiect important sau un ansamblu arhitectural; lista acestor materiale se schimbă deci şi în funcţie de programul construcţiei.

3. Economisirea acestor materiale deficitare poate avea diferite aspecte: dela utilizarea raţională şi găsirea sistemelor economice de punere

în operă, până la înlocuirea lor parţială cu alte materiale, sau chiar interzicerea lor.

Pentru a arăta ce aspect variat poate lua problema şi cum trebue privită în funcţie de toţi factorii cu care este legată în mod firesc, citez tot din „Culegere de material şi consultaţii în construcţie" amintită anterior, vol. V, pag. 9 (traducerea românească) :

„In regiunile lipsite de păduri (şantierele Glavingstroi, Glavcermetstroi, cel din regiunea Niprului şi Donbas, şantierele din Asia mijlocie precum şi pentru clădirile blocurilor dela două etaje în sus) se vor întrebuinţa planşee uşoare, neinflamabile, pe bază de lianţi de provenienţă locală, precum şi grinzi şi elemente de lemn de fabricaţie industrială, furnizate dela Glavindustroi.

„La construcţiile locuinţelor de masă, cu puţine etaje, precum şi pentru casele blocuri cu multe etaje (dela două etaje în sus) din regiunile asigurate cu lemnărie, planşeele se vor executa de preferinţă din grinzi de lemn, cu excepţia încăperilor sanitare, introducând prin toate mijloacele posibile elemente de construcţii încleiate, iar elementul de deasupra grinzilor se va executa din panouri de lemn, plăci de ipsos, sgură şi rumeguş şi din alte plăci fabricate pe bază de lianţi de provenienţă locală".

„Grinzile principale se vor executa din beton armat prefabricat şi din beton cu armătură pretensionată".

In general, materialele deficitare care vin des în discuţie sunt metalele feroase şi neferoase, lemnul, cimentul, bitumurile, etc.

De altfel, trebue precizat dela început că a construi economic, a construi fără anumite materiale, sau fără a face risipă din ele, nu înseamnă a sta cu mâinile încrucişate, nu înseamnă a construi prost şi urât.

In general, problema economiei nu poate fi ruptă de problema aspectului. Din contra, înseamnă a ne îndrepta atenţia spre ceea ce se găseşte în abundenţă, dar nu a fost suficient pus în valoare; a face ca anumite materiale ce se găsesc în mare cantitate să fie mai mult utilizate prin perfecţionarea lor, prin ameliorarea aspectului lor; a lărgi sortimentul de fabricate pe baza acelor materiale ce se găsesc la un moment dat în abundenţă, studiind prelucrarea lor în fabrici, ameliorând punerea lor în operă, în rezumat, solicitând inventivitatea arhitecţilor să obţină maximum de posibilităţi dintr'un anumit material.

Aceasta înseamnă într'o ultimă formă, o cercetare neîntreruptă şi incomparabil mai mult studiu decât depunem noi în prezent; mai înseamnă antrenarea a cât mai mulţi tehnicieni în acest efort, pentru a face faţă ritmului rapid de lucru şi nevoilor uriaşe de construcţii.

Invelitori

Arhitecţii utilizează învelitorile ceramice în următoarea ordine de preferinţă : olane, ţiglă, solzi, ţiglă profilată (trasă sau de matriţă). Analizând diferitele caracteristice ale acestor mate-

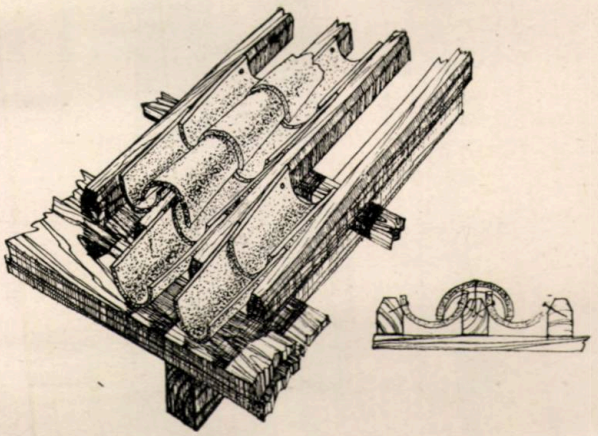

Fig. 5. Olane aşezate pe şipci

Invelitoare din asbest ciment; aspecte variate obţinute prin forma plăcilor şi diferite sisteme de montare

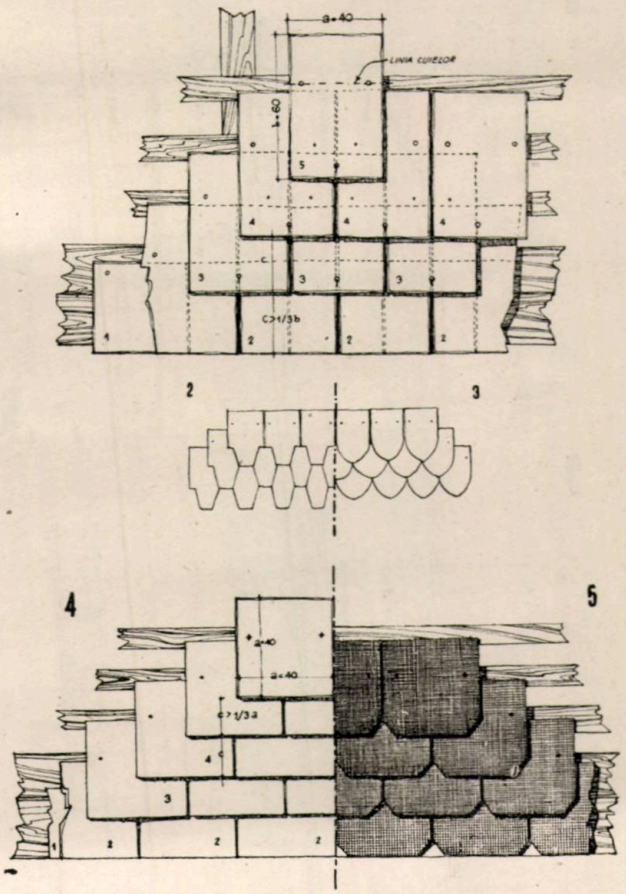

Fig. 6. Prindere dreaptă în cuie (1, 2, 3, 4 şi 5)

6

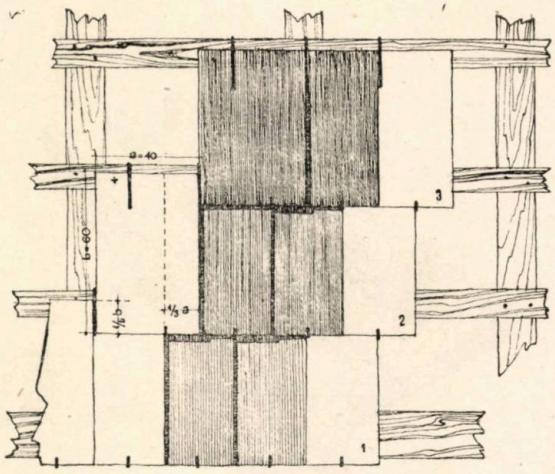

7

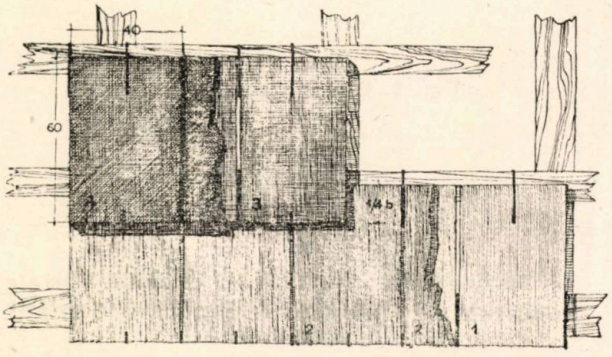

8

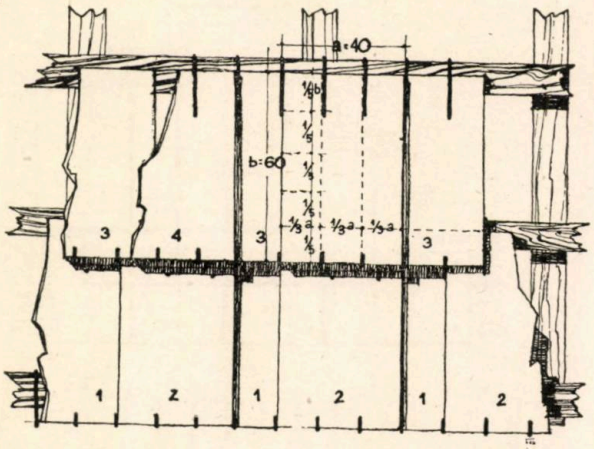

9

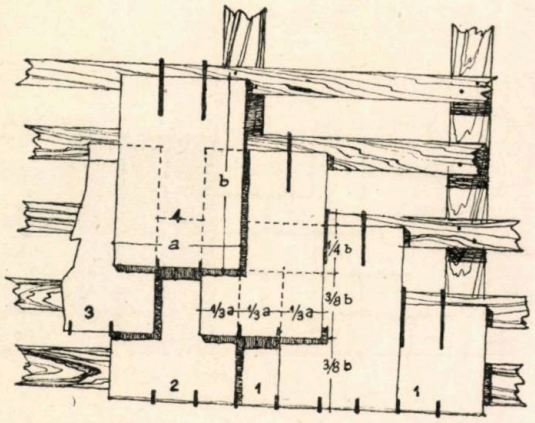

Fig. 7. Prindere dreaptă cu agrafe (6, 7, 8 şi 9)

riale şi trecându-le într'un tabel în care calităţile ar fi apreciate prin note, se poate deduce că preferinţa generală este bazată pe formă (în general mică), pe panta învelitorii, pe jocul de umbre şi lumină, trecând peste defecte ca: montaj dificil, greutatea mare pe metrul pătrat, rezistenţa slabă la încărcări concentrate, reparaţii anevoioase, etc. Pentru a ameliora aspectul învelitorilor de ţiglă, fără a trece cu vederea inconvenientele celei de olane, este necesar a se face o serie de încercări şi apoi a se trece la standardizarea unei ţigle „vălurite" — care întruneşte multe din calităţile diferitelor tipuri de ţiglă: montarea simplă prin agăţarea pe şipci, greutatea relativ mică pe metrul pătrat, etanşare foarte bună chiar pentru vânturi mari şi averse, aspect foarte plăcut, datorit desenului simplu, bine ritmat şi jocului mare de umbre şi lumini.

Deasemenea, propunem studierea şi facerea de probe pentru ţigle de tip roman: ţigle plate în formă de plăci mari (simple cu muchii ridicate) şi ţigle acoperitoare de rost (piese speciale, semicilindrice, de tipul olanelor). Această învelitoare este foarte indicată pentru programele importante prin aspectul ei sobru şi reliefuri puternice (vezi figurile 1 şi 2).

★

Recomandări pentru învelitori ceramice:

Pentru perioada actuală sunt recomandabile învelitorile de ţiglă fără astereală şi fără carton asfaltat, cu condiţia să se respecte pantele minime necesare, adică:

acoperire simplă	**45°**
acoperirea de coamă	**35°**
acoperirea dublă	**30°**
ţiglă tip Marsilia (ţiglă profilată)	**25°**
ţiglă vălurită, propusă	**40°**

Invelitoarea simplă din ţiglă solzi, aproape neutilizată la noi, trebue considerată ca o învelitoare destul de bună pentru magazii, şoproane şi alte construcţii de mai mică importanţă dacă este executată în bune condiţii; se utilizează pentru acoperirea rosturilor, carton asfaltat, în fâşii de circa 30/8 cm sau bucăţele de lemn de brad.

Problema doliilor la învelitorile ceramice prezintă următoarele aspecte:

Doliile utilizate de obicei la noi se execută dintr'o foaie de tablă de 600 mm. Aceste dolii, fără să asigure o etanşare perfectă, urâţesc aspectul unei învelitori ceramice, oricât de bine executată.

Incercările arhitecţilor de a astupa cât mai mult dolia cu ţigle, duc la o aşezare proastă a acestora din urmă şi dau puncte periculoase pe unde apa se infiltrează prin capilaritate, de îndată ce dolia acoperită cu praf, frunze, muşchi, nu mai scurge repede apele spre jghiaburi. Propunem alte două soluţii:

a) Inlocuirea tablei printr'o racordare de scânduri sau şipci şi aşezarea ţiglelor pe această racordare fără întrerupere, dela un versant la celălalt; procedeu sigur şi satisfăcător ca aspect. Odată cu promovarea acestui sistem, sunt necesare lămuriri pe şantiere şi învăţarea lui obligatorie în şcolile tehnice şi de meşteri.

b) Fabricarea de piese speciale pentru dolii care este o soluție clară, economică și sigură, dar care presupune normarea câtorva pante caracteristice (indicate anterior) pentru învelitorile de țiglă, normare care se impune realizată cât mai curând, fără de care învelitorile rămân mai departe una din lucrările cele mai neeconomice, iar încercările de prefabricare foarte dificile (fig. 3).

Este de amintit că o posibilitate reală de economie la învelitori înseamnă și evitarea prin proiectare a doliilor; deși aceasta nu e totdeauna posibil, este important ca arhitecții să aibă mereu în minte această preocupare, mai ales pe timpul cât propunerile făcute, sau altele, nu vor fi popularizate.

In aceeași ordine de preocupări, în special în ceea ce privește economia prin proiectare, socotim că importante reduceri de deviz se pot realiza prin așezarea judicioasă a coșurilor, lucarnelor și tabacherelor, tinzând la înlăturarea completă a fâșiilor de tablă la învelitorile ceramice.

Astfel, coșurile realizate cu supra-lărgire (de câțiva centimetri) a zidăriei peste linia țiglelor și ridicarea acestora pe o contra pantă specială, realizată din șipci, dar mai cu seamă plasarea coșurilor pe coamă (plasare care înlătură construcția dificilă a șeilor) sunt propuneri care pot fi recomandate deîndată proiectanților.

Lucarnele care pot fi încadrate într'o linie continuă, învăluitoare, racordată direct cu învelitoarea sunt realmente economice atât ca execuție, cât și mai târziu în exploatare, prin puținele puncte delicate pe care le prezintă.

Tabacherele servind exclusiv pentru luminarea podurilor trebue înlocuite cu suprafețe de țiglă din sticlă, dispuse ordonat pe învelitoare.

Montarea obișnuită a olanelor pe astereală și carton asfaltat și prinderea acestora în mortar scumpește acest fel de învelitoare. Se poate experimenta și standardiza olane cu cioc, care urmează să fie montate pe șipci (montare obișnuită în R.P. Polonă).

Etanșarea insuficientă, în special în primii ani de utilizare a învelitorii, poate fi ameliorată prin mortar.

Acest fel de montare cere șipci mai groase (5/8 cm) și o acoperire de circa 10 cm a olanelor.

O altă posibilitate este să se monteze olanele pe șipci perpendiculare pe coamă. Sunt necesare olane fără cioc, dar prevăzute cu o gaură laterală pentru cui. Deasemenea este necesar mortarul între olane. Șipcile sunt mai înalte decât cele obișnuite și au muchii teșite pentru buna rezemare a olanelor. Se pot întrebuința, deasemenea, șipci triunghiulare (fig. 4 și 5).

Plăci prefabricate din stuf — pentru învelitori — propunem două feluri de încercări :

a) Plăci de dimensiuni mijlocii: 40/60 cm sau 50/100 cm presate, grosime 5-6 cm, înmuiate în bitum, pe circa 2/3 din grosimea lor. Fața văzută rămâne neacoperită cu bitum (se pot face încercări cu irasbit pulverizat și cu o finisare

10

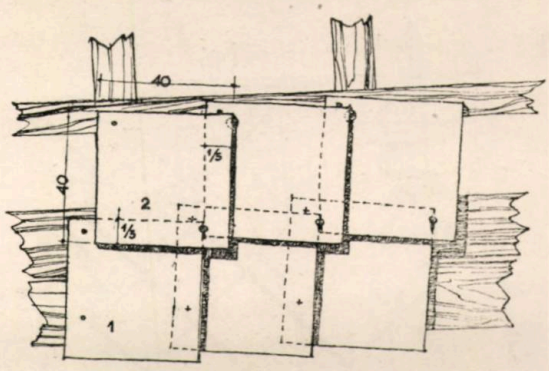

Fig. 8. Prindere înclinată, cu crampoane de vânt și cuie (10)

11

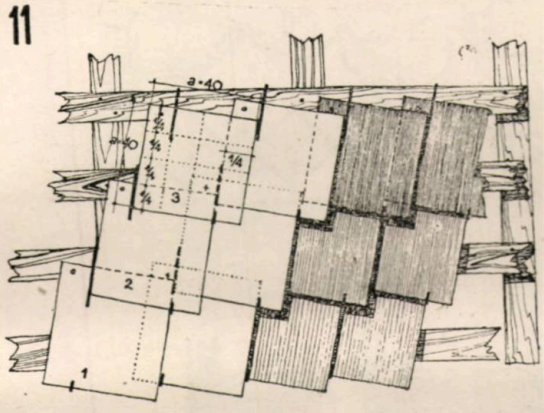

12

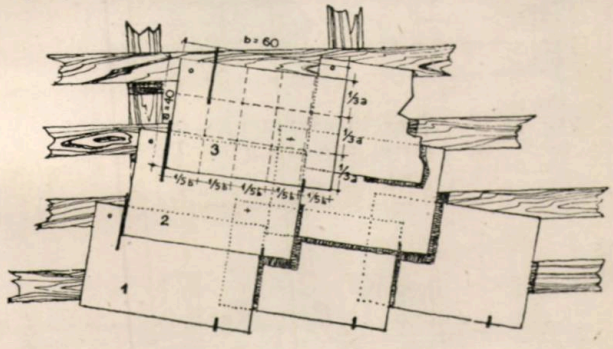

Fig. 9. Prindere înclinată cu agrafe (11 și 12)

specială pentru interior). Plăcile ar putea fi bitumate în întregime și acoperite cu nisip colorat presat pe bitum (procedeu prin care s'ar realiza învelitori variate ca aspect, dar mai ales s'ar obține calități ignifuge importante).

b) Plăci de dimensiuni mari 50/200 cm sau 100/200 cm, grosime circa 10 cm, nepresate, neimpregnate, așezate ca solzii învelitorilor ceramice și amintind ca aspect acoperișul obișnuit de stuf; acest fel de învelitoare ar putea fi utilizată la construcții de mică importanță, sau de urgență.

Studiul învelitorilor de stuf poate fi împins mult mai departe, iar în ipoteza obligativității

13

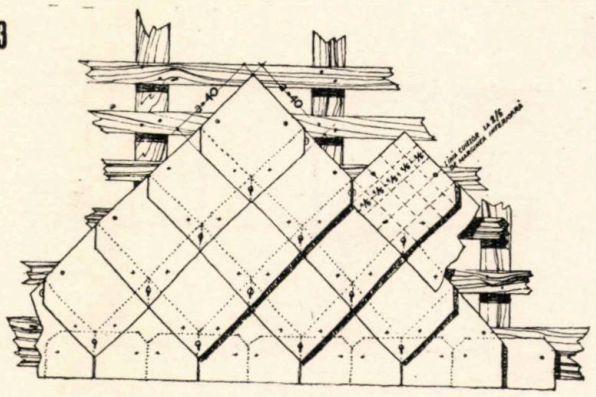

14

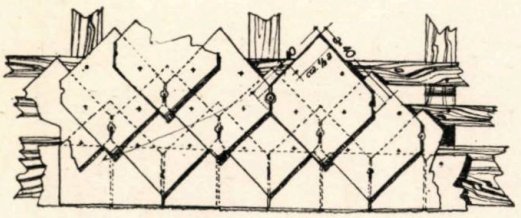

15

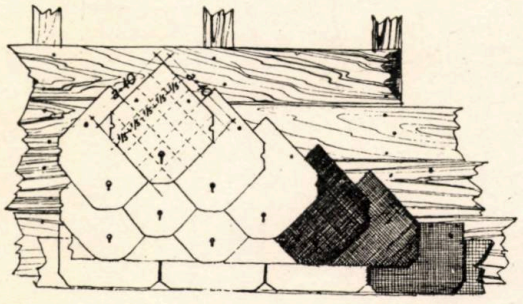

Fig. 10. Prindere în romburi cu crampoane de vânt și cue (13, 14 și 15)

16

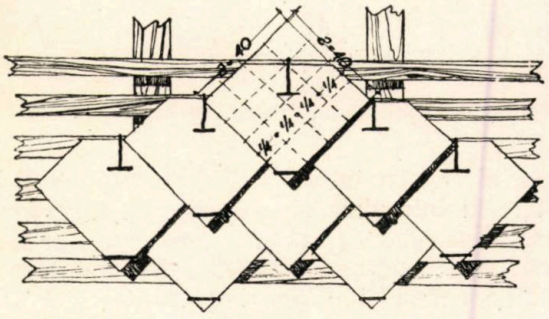

Fig. 11. Prindere în rânduri cu agrafe speciale (16).

unei pante tip — de pildă 60° — și a unei șarpante simple din lemn rotund și prăjini, economiile ar fi importante; piesele de învelitoare pot fi standardizate ușor ca: elemente normale și elemente speciale pentru muchii și dolii și elemente speciale pentru acoperirea doliilor (eventual a muchiilor).

Învelitorile de asbest-ciment (eternit, ardezie *artificială*) au fost totdeauna apreciate de arhitecți, atât pentru aspectul lor cât și pentru calitățile tehnice. Faptul că înainte de 23 August 1944 aceste învelitori nu au fost aplicate pe scară mai largă are câteva explicații:

Nu se vedea profitul imediat și sigur al fabricării, întrucât comanda era slabă (blocurile de speculă erau acoperite cu tablă, iar vilele foarte luxoase cereau altceva mai scump decât eternitul).

Erau necesare studii și încercări costisitoare, fibra de asbest existentă la noi nefiind de foarte bună calitate.

Pentru materialele și fabricatele pe bază de asbest-ciment, situația este următoarea:

a) Utilitatea și calitățile acestor materiale este recunoscută de aproape majoritatea arhitecților. Aspectul lor este satisfăcător în majoritatea cazurilor, în special ca material de învelitoare, atât prin varietatea posibilităților de așezare (vezi figurile 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13) — varietate cunoscută arhitecților — cât și prin posibilitățile actuale de colorare (vezi catalogul sovietic de materiale de construcție și fabricate — volumul IX), posibilități mai puțin cunoscute, dar care deschid multe câmpuri de activitate: placaje de interior, glafuri, porțiuni de tocuri pentru ferestre, etc.

b) Posibilitatea fabricării și colorării la noi există. Actualmente sunt fabrici care produc eternit. Fibra de amiantă ce se găsește deocamdată la noi este prea scurtă; din această cauză, calitatea fabricatelor suferă. Primim din U.R.S.S. fibre de bună calitate.

Comanda este sporadică, șovăitoare, neplanificată. N'a existat nici un fel de contact între organele de proiectare și fabricile producătoare de eternit. In general, problema nu a fost discutată serios.

c) Este foarte probabil să se găsească noi zăcăminte de asbest din care să se extragă fibră de calitate superioară.

d) Trebue sporit sortimentul de fabricate și anume: eternit în plăci pentru îmbrăcarea fațadelor și interioarelor, inclusiv scafe, plinte, etc., în forme și desene diferite; plăci de învelitoare de dimensiuni și forme diferite și plăci ondulate, piese de coamă, jghiaburi, racorduri, burlane, conducte interioare; glafuri, sohl-bancuri.

e) In rezumat trebue obținute: lămurirea proiectanților, coordonarea necesităților cu producția, cercetări sistematice, serioase, pentru găsirea materiei prime, studii pentru perfecționarea fabricatelor.

f) Trebue legată fabricarea eternitului de fabricarea cartonului cu fibre de asbest, coordonarea acestor preocupări ținând seama mai ales de calitatea asbestului dela noi.

g) In legătură cu posibilităţile de colorare a asbest-cimentului, trebue arătat că aceasta se poate face în foarte bune condiţii, cu culori variate, mate, cu aspect foarte frumos: verde (oxid de crom); roşu în diferite nuanţe până la roşu brun (colcotar); maron roşcat sau roşu aprins (minium de fier sau mars brun); ocru; portocaliu (portocaliu de crom-cromat bazic de plumb); galben (cromat de plumb), precum şi alte nuanţe rezultate din amestecul acestora. Prin vopsire cu pensula sau pulverizare, se pot colora plăcile de asbest-ciment, fără să necesite o grunduire anterioară. Culorile studiate în amănunt de laboratoarele de încercări ale Academiei de Arhitectură din U.R.S.S. preparate pe bază de lacuri clor-vinilice, sunt foarte rezistente la agenţii atmosferici.

Toate aceste probleme trebue puse şi tehnicei noastre de construcţii, problema mai dificilă, dar rezolvabilă, fiind aceea a pigmenţilor.

Invelitoarea de carton asfaltat este considerată de majoritatea arhitecţilor ca o învelitoare urâtă. Ea este totuşi utilizată; preţul ei scăzut şi celelalte caracteristici de montare şi întreţinere precum şi pantele reduse, o fac indicată pentru foarte multe programe.

Trebue subliniat că aspectul neplăcut al acestei învelitori (printr'o curioasă neînţelegere a fondului problemei) a abătut mereu atenţia proiectanţilor dela o cercetare aprofundată.

Totuşi, unele încercări reuşite s'au făcut; de pildă: învelitoarea pavilionului industriei sovietice este realizată din carton asfaltat acoperit cu piatră colorată, aşternută la cald, şi aspectul este satisfăcător. Mici degradări de aspect ivite pe alocuri din cauza deslipirii pietrei au apărut după doi ani de folosinţă dar sunt uşor de reparat; dealtfel, trebue subliniat că ele se datoresc şi unui obicei atât al arhitecţilor cât şi al beneficiarilor de a nu urmări întreţinerea edificiilor.

Procedeul amintit mai sus, sau altele, trebue studiate, perfecţionate şi aplicate în funcţie de programele respective; numărul acestor programe va creşte mult, odată cu ştergerea imaginei tradiţionale despre învelitorile de carton.

Cercetările de laborator şi experienţa de şantier a arhitecţilor sovietici ne dau aici baze serioase de plecare. Procedeul amintit mai sus, este de mult aplicat pe scară largă de sovietici, întrebuinţându-se sablajul pe suprafaţa vâscoasă a bitumurilor şi a cartoanelor bitumate, utilizându-se fie nisip cuarţos, fie sfărâmătură de roce colorate, cartonul fiind tratat în prealabil cu soluţie holzzement sau lac pentru carton asfaltat. Nisipurile se colorează cu vopsele de silicat (sticlă solubilă) în culori variate, preparate cu pigmenţi rezistenţi la cald. Culorile ce se pot obţine sunt: ocru, roş-maron (colcotar), roş, umbra, ultramarin, verde (oxid de crom); portocaliu de crom; negru — negru albastru (bioxid de mangan), toate culori rezistente la agenţii atmosferici. Cartoanele pot fi vopsite şi direct cu spoială de var colorat cu pigmenţi; varul proaspăt stins aderă pe suprafaţa asfaltată.

17

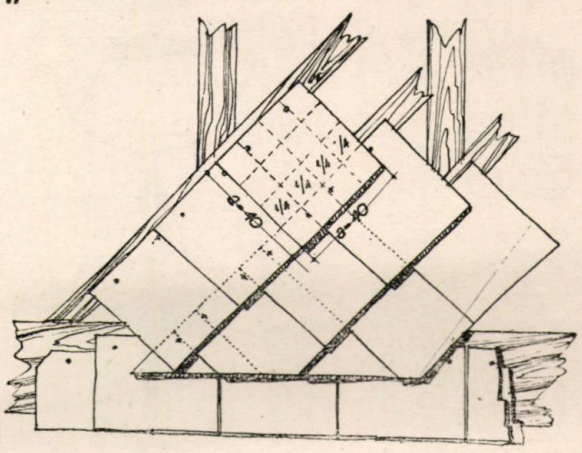

Fig. 12. Prindere înclinată cu crampoane de vânt şi cue pe şipci oblice (17).

18

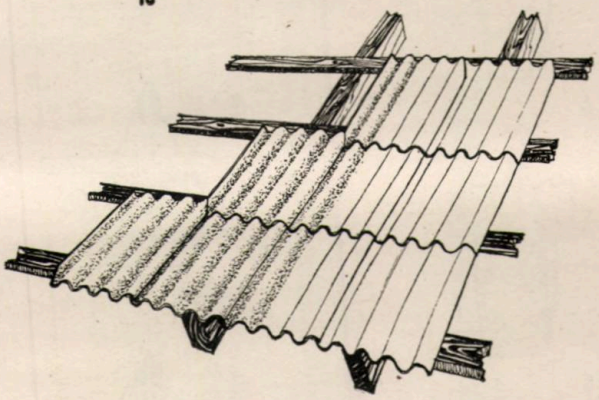

Fig. 13. Asbest-ciment ondulat (18).

O altă învelitoare economică (neutilizată în R.P.R.) cu mari calităţi şi posibilităţi de desvoltare este învelitoarea de ruberoid în solzi. Ruberoidul este un carton de bună calitate (carton din deşeuri textile), asfaltat. (fig. 15).

Producţia la noi a ruberoidului ca material special pentru învelitori, este posibilă. Aspectul este satisfăcător şi procedeele de colorare sau încrustare cu pietrişuri cuarţoase cu bob rotund sau colorate deschid perspective foarte variate. In U.R.S.S. aceste materiale sunt standardizate în dimensiuni şi forme variate. (Vezi catalogul sovietic de materiale de construcţie şi fabricate vol. XI).

Un alt material de învelitoare care ar trebui pus în studiu, deşi fabricarea lui în cantităţi mari nu este actualmente posibilă, este cel

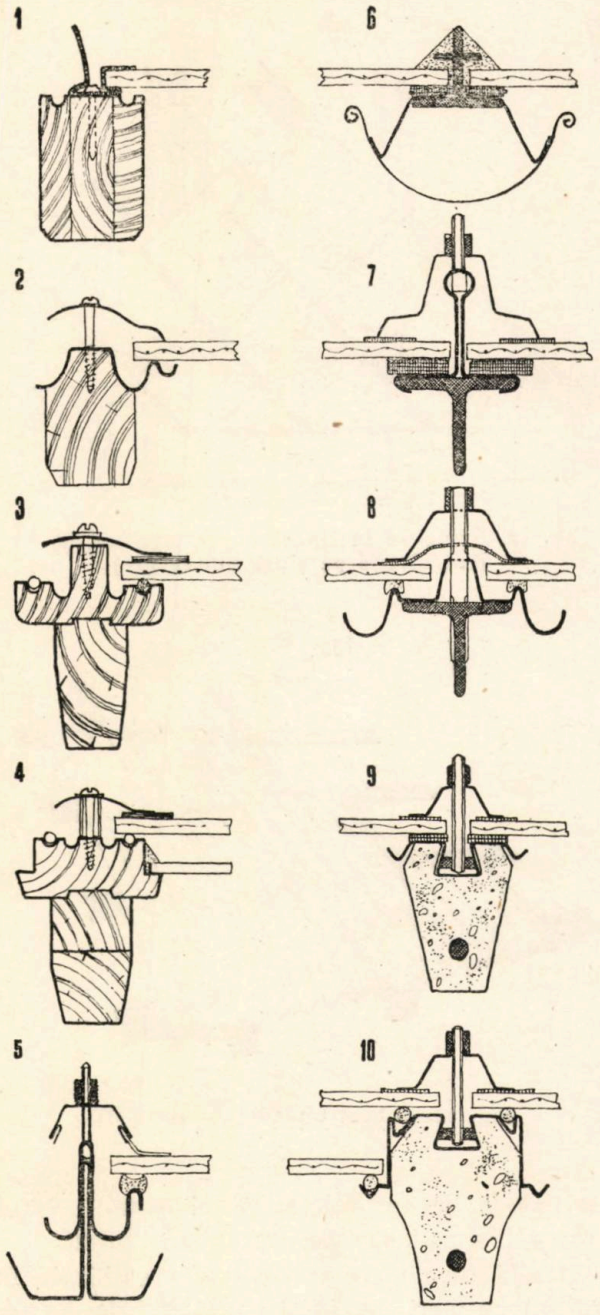

Fig. 14. Sprosuri pentru învelitori din sticlă: 1, 2, 3 şi 4 — din lemn; 5 — din tablă presată; 6, 7, 8 — din oţel profilat şi tablă; 9, 10 — din beton armat.

fabricat din foi subţiri metalice (fracţiuni de milimetru) căptuşite cu carton asfaltat. Materialul se prezintă ca plăci ondulate aduse pe şantier gata pentru montare.

O altă posibilitate care trebue studiată este rezolvarea economică a sprosurilor pentru învelitori de tablă. La noi se utilizează aproape exclusiv T-ul metalic; în afara nevoii de a economisi fierul, trebue remarcat că sprosul cu chit este o rezolvare nesatisfăcătoare. In multe construcţii importante este necesar să ee prevadă sprosuri fără chit, prevăzute cu şanţuri speciale de condensare şi şanţuri de colectare a apelor de infiltraţie. Aceste sprosuri se pot realiza din tablă în forme foarte simple şi uşor de uzinat, sau din lemn şi mai ales din beton armat cu un mic adaos din tablă. Se arată în schiţele alăturate câteva din aceste posibilităţi.

Ferestre — Uşi

Tocuri din beton armat. — Tocurile uşilor şi ferestrelor sunt piese importante în construcţie ; de execuţia lor depinde aspectul şi comportarea în timp a uşilor şi ferestrelor; ele condiţionează buna închidere şi etanşare, apariţia crăpăturilor în tencuială, etc.

In general, tocurile necesită o mare cantitate de lemn; acest lemn este influenţat de umezeala zidurilor, dacă este montat în zidărie umedă sau blochează ritmul şantierului, când se aşteaptă uscarea zidăriei. Imbrăcarea tocurilor cu carton asfaltat remediază numai parţial răul.

Căptuşelile înlocuiesc lemnul masiv, deasemenea tocurile executate din mai multe bucăţi încleiate. Totuşi, faţă de nevoile foarte variate ale construcţiei (lăţimi variate de zidărie, aspect simplu sau monumental, etc.), economia obţinută prin soluţiile amintite nu mai este satisfăcătoare; deasemenea nici stabilitatea. Condiţiile ce se pun unei rame pentru uşi sunt: rigiditate, durabilitate în exploatare; insensibilitate la umezeală; aspect satisfăcător; manipulare, montaj uşor şi simplu; montarea uşoară a balamalelor; pe cât posibil excluderea materialelor cheie, sau măcar importante economii.

Tocurile metalice fac faţă, în bune condiţii, celor mai multe dintre aceste deziderate, dar nu sunt de actualitate din cauza utilizării fierului în mare cantitate. Soluţia justă pare să fie confecţionarea de rame de beton armat, sau mai ales o îmbinare de două materiale: beton armat şi lemn, beton armat şi tablă, beton armat şi material plastic sau beton armat şi deşeuri de lemn aglomerat cu lacuri de răşini sintetice.

O ramă de beton armat aduce următoarele avantaje importante: rigiditate mare, consolidarea zidăriei, legarea zidăriei în locul şubrezirii obişnuite provocată de goluri; suprimarea boiandrugilor (pentru majoritatea cazurilor curente); bune perspective de prefabricare; stabilitate la agenţi fizici: umezeală, căldură, frig; montare precisă.

Problema necesită însă studiu serios pentru a găsi soluţii optime în vederea etanşării, a plasării balamalelor sau a unor pivoţi speciali, sau altă aparatură perfecţionată (uşi ridicătoare, amortizori cu arc, etc.), legătura cu eventuale materiale de căptuşire pentru ameliorarea aspectului, etc.

In legătură cu problema tocurilor de beton armat, trebue privită şi cea a ramelor, a încadramentelor de beton armat speciale pentru ferestre.

Intr'un anumit stadiu de perfecţionare a tocurilor rigide, de execuţie în serie a lor, este probabil că o altă ramă în jurul acestora să fie de prisos. In viitorul apropiat însă, ramele de beton armat în jurul tocurilor de lemn (mai ales în

cazul unor clădiri foarte importante) pot să amelioreze simţitor finisajul construcţiei, tocmai prin execuţia mai bună a lucrărilor de roşu, adică: precizie în montaj, urechi de zidărie de dimensiuni dorite (raţionale); uşurarea operaţiilor de zidărie printr'o ritmare precisă, jalonată chiar de aceste rame; executarea mai uşoară a încadramentelor exterioare şi interioare; etanşarea mult mai ameliorată, montarea făcându-se între două piese prefabricate; rama de beton armat şi tocul de lemn; prinderea tocului mai uşoară şi mai solidă; reducerea în oarecare măsură a dimensiunii tocului de lemn.

Această ramă ar reprezenta un stadiu intermediar până la o formă perfecţionată care va servi drept toc, având şi toate anexele necesare; este o fază neapărat necesară, fără de care fereastra executată din lemn, cu defectele inerente materialului,nu poat efi îmbunătăţită sensibil. (fig. 16, 17).

O altă problemă pusă de economisirea lemnului, este aceea a execuţiei foii de uşă, problemă care are două aspecte: uşile cu frizuri şi tablii; uşile de panel şi placaj pe rame.

Foarte multe materiale pot să înlocuiască tabliile de lemn: sticla, eternitul lustruit, cartonul impregnat, panourile din deşeuri de lemn, materialele din fibră lemnoasă (aglomerată cu răşini prin presare sau alte procedee), şipca fălţuită sau nut-feder aşezată în diferite desene, materiale plastice (bachelită, plexiglas, etc.). Aceste posibilităţi cunoscute de toţi tehnicienii, sunt enumerate aici numai spre a da o imagine globală asupra sortimentului bogat de materiale ce stă la dispoziţia proiectanţilor, în afara materialului tradiţional, lemnul; ba mai mult, fiecare dintre ele dă o serie de posibilităţi.

Astfel sticla, întrebuinţată din cele mai vechi timpuri pentru astfel de nevoi, încă mai poate da o întreagă serie de posibilităţi; sticla transparentă, sticla mată, sticla colorată, opaxitul, cristalele, oglinzile, cristalele bizotate, geamurile ornament, geamurile cu reliefuri adânci, geamurile armate sau armate cu fir colorat, vitrourile de toate felurile, mozaicurile de sticlă, combinaţiile de sticlă si grilă de lemn sau metalică; la toate acestea trebue adăugată marea varietate de aspect obţinută prin numărul tablilor şi lăţimea frizurilor.

Rămâne ca preocupările arhitecţilor să se îndrepte către găsirea de forme şi detalii variate, potrivite fiecărui material în parte şi a le pune în valoare prin proporţionarea justă a ramei.

Pentru înlocuirea panelelor sau ramelor interioare masive, s'au propus, în toată lumea foarte multe sisteme; la noi, în ultima vreme, a fost experimentată o uşă la care miezul plin este înlocuit cu elemente celulare (blind prelucrat în formă de armonică şi acoperit cu placaj). Aspectul acestei uşi este asemănător cu cel al uşilor de panel sau placaj pe ramă. Economia de material realizată — exceptând frizul — este de circa 60%, economia de transport este de circa 30%, iar cea de clei de 40%.

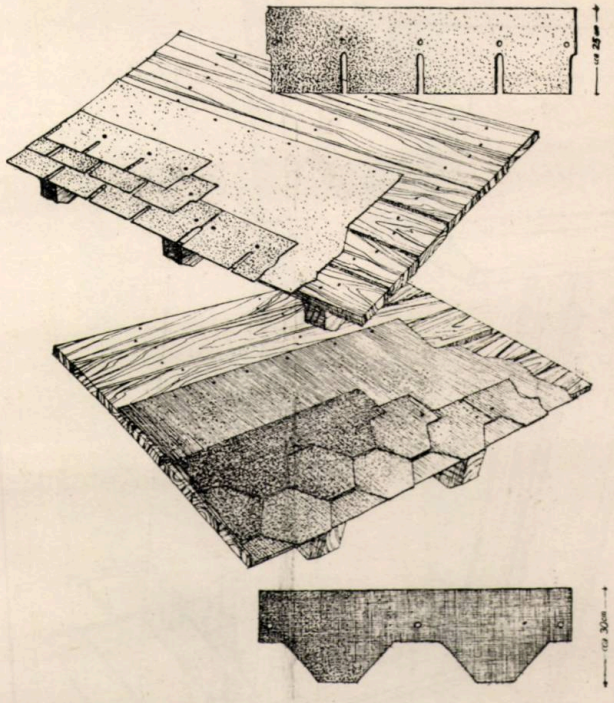

Fig. 15. Invelitoare din ruberoid în solzi — aspecte diferite obţinute prin forma solzilor

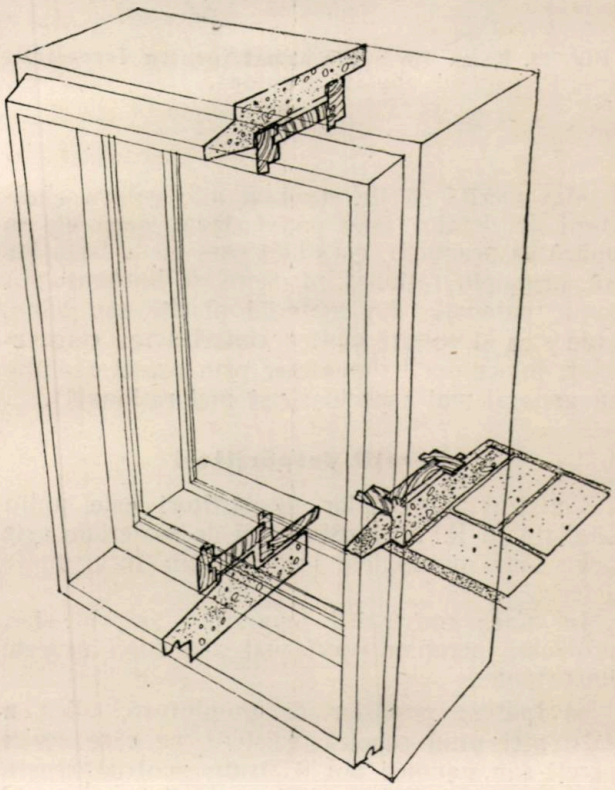

Fig. 16. Rama din beton armat (pentru fereastră dublă cu deschidere interioară)

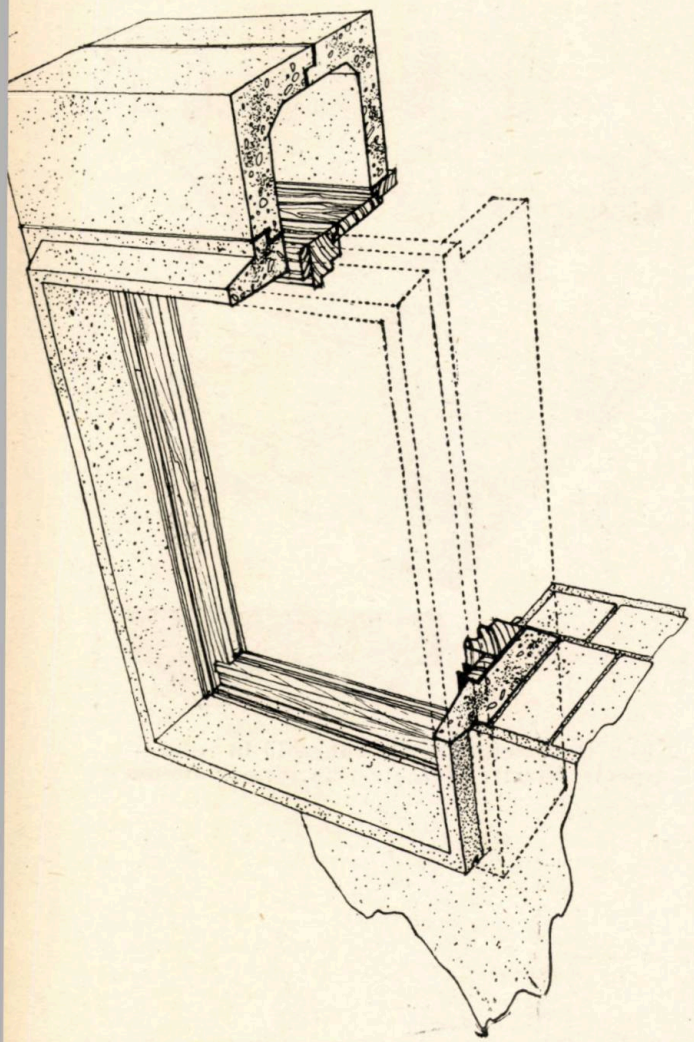

Fig. 16. Ramă din beton armat (pentru fereastră cuplată și rulou).

Mai merită să fie studiate alte câteva chestiuni de detaliu (sau popularizate, dacă ele se aplică în practică), chestiuni care au la baza lor un principiu rațional; drukere și butoane din lemn, balamale din material plastic sau lemn, cuie stea și colțare pentru consolidarea cercevelelor, înlocuirea balamalelor prin pivoți (soluție în general mai aspectoasă și mai rațională).

Pereții despărțitori

Construcția pereților despărțitori este puțin studiată în R.P.R. Sortimentul de materiale este redus, iar materialele fabricate au încă multe defecte.

In afara construirii panourilor propriu zise, problema pereților ușori mai are două aspecte importante:

a) Ipoteza pereților de umplutură, adică a existenței unui schelet rezistent, pe care acești pereți sau panouri pot fi fixați; pentru această ipoteză, problemele ce trebue studiate sunt următoarele :

— dimensiunea optimă a elementului de umplutură (tinzând să se obțină elemente cât mai mari, pentru a înlătura alte elemente intermediare de rezistență, care sunt greu de fixat și produc noi dificultăți la acoperirea rosturilor. Aceste dimensiuni vor fi, însă, limitate, în vederea unei manevrări ușoare);

— studiul elementelor intermediare de rezistență, din alte materiale decât fier și lemn (sau utilizarea cu mare economie a acestora);

— studiul acoperirii rosturilor, astfel ca ele să nu se deterioreze în timp nici prin deplasările locale, ale panourilor, nici prin contragerea materialelor de rostuire (ținând seama că acoperirea rosturilor cu baghete nu este totdeauna posibilă, mai ales din cauza dificultăților de modulare.

b) Ipoteza pereților ușori care au și un rol de rezistență, alcătuind o carcasă (soluție obișnuită la lucrări demontabile și de urgență) când se pune în primul rând problema unei asamblări solide cât mai universale și finisarea fețelor exterioare ale panourilor ca să reziste la agenți atmosferici.

Pentru a ajuta rezolvarea acestor probleme, propunem:

— Construirea scheletului de rezistență din cărămizi speciale, de felul cărămizilor de planseu, asamblate în uzină, formând stâlpi și grinzi (vezi fig. 17).

— Incercări în vederea obținerii a cât mai multe fabricate din cele care figurează în catalogul sovietic GIPS.

— Difuzarea procedeelor de fabricație, care au dat rezultate bune la noi, pentru a obține rezultate unitare, satisfăcătoare, pe toate șantierele.

— Găsirea de materii prime pentru obținerea oxidului și clorurii de magneziu, sau similare, în vederea ameliorării calității plăcilor de tipul fibro-ciment — plăcile cu utilarea cea mai largă, pentru scopuri foarte variate (au fost făcute studii și s'au ținut conferințe referitoare la utilizarea dolomiților dela noi pentru obținerea magnezitei; astfel de cercetări trebue stimulate și coordonate).

— Studiul altor materiale noi, pentru pereții despărțitori — pe baza cartoanelor impregnate, eventual pe baza utilizării ca liant a lacului de bachelită.

— Obținerea unei grosimi mai mari a panourilor fără a spori prea mult greutatea lor, prin ondularea cartonului, sau chiar suprapunerea a mai multor straturi ondulate (eventual într'un viitor apropiat, utilizarea de blind ondulat din lemn de fag, ceea ce ar însemna totuși o mare economie față de felul cum se confecționează actualmente panourile pentru construcții demontabile).

— Paralel cu standardizarea unor elemente tip pentru barăci (problema actuală a Comisiei de Standardizare), studiul unor pereți despărțitori tip pentru birouri și construcții de urgență, panouri care să permită mare varietate de soluții

și o mare ușurință de montare, pentru a corespunde oricărei modificări de program; aceste panouri pot fi studiate la început pe baza unor propuneri făcute în R.P.U. și R.D.G., panouri solide, aspectoase și simple ca execuție, caracterizate prin utilizarea unei singure îmbinări tip, independent de numărul panourilor care intră în îmbinare.

Insfârșit, tot în vederea obținerii de mari economii atât la construcția brută, cât și la finisaj, trebue să se reia studiul pereților de pământ în cofraje.

Pământul stabilizat, procedeu de construcție care ameliorează zidăria de pământ prin adăugirea unor cantități de ciment, adaus care îi aduce modificări structurale foarte importante, este prea puțin cunoscut la noi. Pe lângă caracteristicele obișnuite ale zidurilor de pământ bătut: buna izolare termică și fonică, incombustibilitatea, eliminarea transporturilor, etc., prin adausul de ciment se obține: rezistență mecanică sporită, rezistență bună la îngheț-dezgheț, la uscare-udare, o adaptabilitate mai mare la diferite părți ale construcției (zidărie, bolți, etc), viteza în execuție și posibilitatea lucrului în bandă (cantitatea de ciment necesară — circa 120 kg/m^3, transportul suplimentar și prefabricatele de turnare — foarte simple, nu scumpesc sensibil procedeul).

Totodată, printr'o execuție îngrijită, se pot elimina tencuielile exterioare înlocuite cu altă tehnică; buceardare, sprițuire, etc., iar tencuielile interioare reducându-se la o simplă spahluială urmată de zugrăvire.

Rămâne în discuție chestiunea colorării acestui material, a perfecționării metodelor de execuție, a proiectării adecuate caracteristicelor materialului (de pildă, plasarea golurilor la colțurile planului, dispoziție care facilitează lucrul în bandă și înlătură unele dificultări specifice acestui procedeu de construcție).

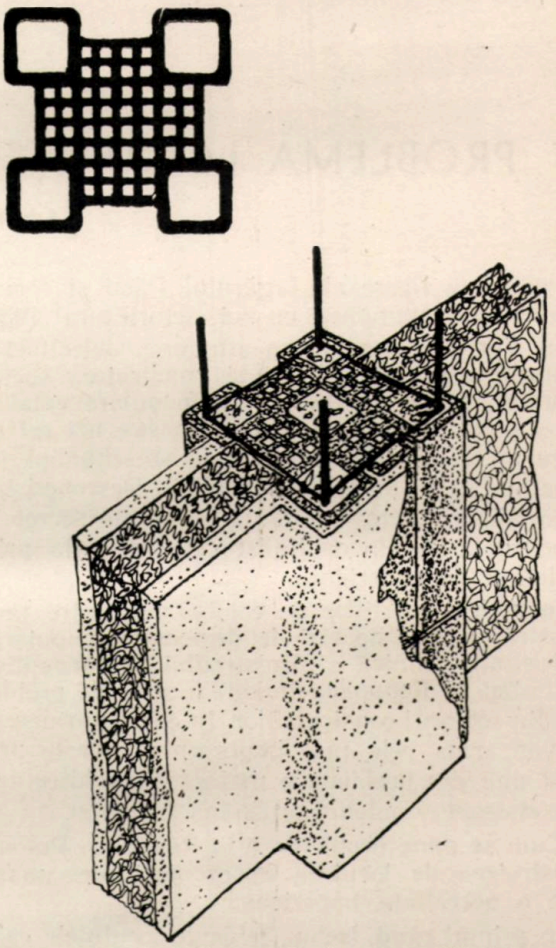

Fig. 17. Cărămidă cu goluri pentru stâlpii pereților ușori. (Crochiu-detaliu de montaj și variantă de secțiune).

Studiul s'a făcut și la noi și socotim că trebue continuat; este normal ca rezultatele să răsplătească eforturile depuse.

★

О РАЦИОНАЛЬНОМ ИСПОЛЬЗОВАНИИ И РАСШИРЕНИИ СОРТИМЕНТОВ ОТДЕЛОЧНЫХ МАТЕРИАЛОВ

Резюме

Доклад показывает сложный вопрос экономии строительных материалев, в особенности дефицитных. в виду выполнения в большом масштабе строигельных работ, удовлетворения скоростных темпов работм и достижения нового и разнообразного облика ыасадов.

Раззматриваются нужды и возможности производства новых материалов и изучение их в экспериментальных лабораториях и на опытных строительных площадках. а также необходимость расширения сортимента материалов и улучшения матодов их применения, в особенности отделочных материалов.

PROBLEMA LOCUINȚEI IN REPUBLICA POLONĂ

Arh. **ION SILVAN**

Popoarele libere ale lagărului Păcii și socialismului au întâmpinat cu noi victorii anul 1952.

In eforturile lor pentru atingerea obiectivelor comune, asigurarea Păcii și construirea socialismului, țările de democrație populară colaborează prietenește. Un aspect al acestor noi relații între state de tip nou, este și schimbul de experiență în domeniul tehnicii. Descoperirile, raționalizările, etc., nu rămân „patente secrete"; concurența de tip capitalist este înlocuită prin schimbul de experiență.

In cadrul relațiilor de colaborare dintre țara noastră și celelalte țări de democrație populară, o delegație tehnică a Ministerului Construcțiilor a studiat în Republica Polonă o serie de probleme din sectorul construcțiilor. In cele ce urmează, se vor arăta cele mai importante aspecte privind una din problemele majore ale arhitecturii și construcției polone: problema locuinței.

Cum se pune problema ? In Republica Polonă construirea de locuințe în proporții de masă este o necesitate imperioasă.

In primul rând, trebue refăcute locuințele care au fost distruse în timpul războiului. Numai la Varșovia, planul de 6 ani prevede 12 milioane m³ construcții pentru locuințe.

In al doilea rând, desvoltarea rapidă a industriei socialiste aduce după sine necesitatea construirii masive de locuințe pentru muncitorii acestei industrii (în 1951, producția industrială pe cap de om a Republicii Polone, a atins 250% față de nivelul antebelic).

Planul de 6 ani prevede un mare număr de noi aglomerații pentru industriile care se desvoltă și în special pentru industriile nou create. Astfel, numai pentru marele combinat metalurgic Nova Huta, se va construi un oraș nou, de circa 60 000 locuitori.

Din cele arătate mai sus, rezultă că în materie de locuințe, sectorul de construcții trebue să facă față unui volum uriaș de lucrări în timp foarte scurt. Soluția acestei probleme s'a căutat pe de o parte, printr'o proiectare justă, cu maximum de economii; pe de altă parte, prin simplificarea execuției (prefabricare). Vom reveni mai târziu în detaliu asupra acestor probleme.

Organizarea proiectării. Până în anul 1949, proiectarea locuințelor în toată țara era rezolvată de o singură unitate mare, grupând circa 1500 proiectanți. Astăzi, din cele șase institute de proiectări ale Ministerului Construcțiilor Urbane există un institut specializat în proiectare de locuințe tip (Miastoprojekt Z.O.R.) și o unitate puternică în cadrul Institutului de Proiectare pentru Reconstrucția Varșoviei. Alte unități regionale se ocupă, în mai mică măsură, cu rezolvarea problemelor locale de locuințe.

Trebue să menționăm aici, că proiectarea de locuințe nu este niciodată despărțită de proiectarea urbanistică, respectiv același colectiv rezolvă atât problema construcțiilor de locuințe propriu zise, cât și problema ansamblurilor urbanistice. Deasemenea, se cuprinde în sfera noțiunii de locuințe și problema unor construcții auxiliare, necesare oricăror ansamblur', cum ar fi creșe, grădinițe, cămine culturale, hoteluri, etc.

Activitatea Institutelor de proiectare, privind problema locuinței, este îndrumată de un organ special al Ministerului Construcțiilor, un Institut științific pentru studiul locuinței (Intytut Budownictwa Mieszkaniowego). Acest Institut având circa 100 salariați studiază problema din punct de vedere teoretic și practic, iar rezultatele sunt publicate sub forma unor buletine periodice sau alte publicații.

Astfel se adună date și se studiază documentarea urbanistică, economică, demografică, etc. a regiunilor unde în viitor se prevăd construcții masive de locuințe; se analizează situația fondului național de locuințe prin statistici, anchete etc., se studiază norme și standarde pentru locuințe și celelalte programe auxiliare; se supraveghează STAS-urile în vigoare, sezisând eventuale neconcordanțe, propunând modificările care apar necesare.

Intreaga activitate a Institutului este axată pe valorificarea și prelucrarea materialului documentar sovietic de specialitate.

In fig. 1 se dă un exemplu de anchetă privind un cartier nou executat (cartierul Mokotow — Varșovia) și anume folosirea în practică a secțiunilor tip adoptate. Se observă diversitatea amplasării mobilelor.

Proiecte tip. In anul 1951, peste 60% din clădirile de locuințe au fost executate pe bază de proiecte tip. Dealtfel, cu toată atenția acordată sectorului de locuințe în proiectare, fără proiecte tip, nu va putea face față cererilor imense de proiecte. Fără a avea pretenția de a rezolva aglomerații întregi numai cu planuri tip, munca proiectanților este mult ușurată prin folosirea numeroaselor planuri tip, rămânând să se rezolve prin studii speciale acele clădiri, cărora amplasarea urbanistică le impune condiții speciale. Chiar și în aceste construcții speciale se respectă însă secțiunile tip, respectiv normativele privind dimensionarea și asamblarea încăperilor.

Aceste secțiuni tip sunt elaborate pe baza

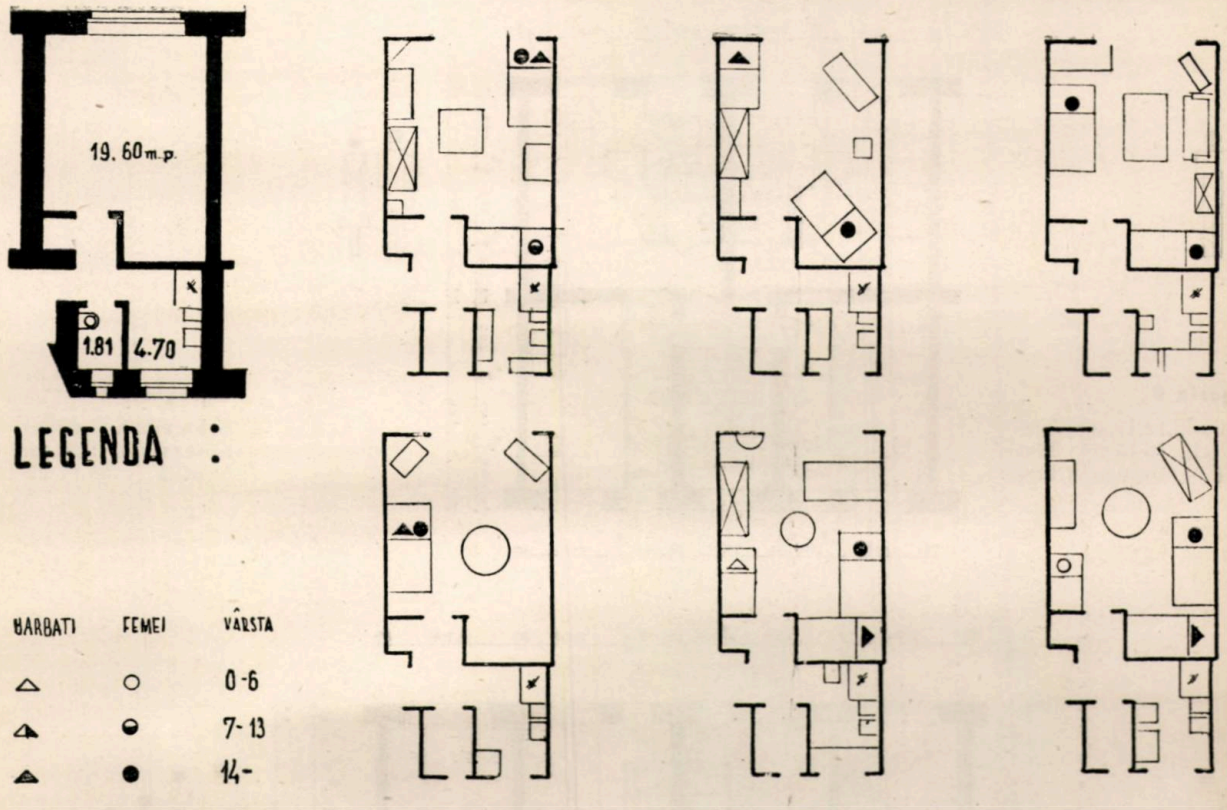

Statistica privind folosirea secţiunilor tip la Cartierul Mokotow-Warszawa

normelor şi standardelor în vigoare, iar fig. 2 arată categoriile mai des folosite.

Există în număr mai redus şi proiecte tip pentru creşe, grădiniţe, cămine culturale, etc.

Analizând mai de aproape secţiunile tip, se constată următoarele:

a) C l a s i f i c a r e. Se folosesc diverse tipuri de apartamente clasificate în ordinea mărimii lor în categorii dela 0—V.

Trebue menţionat că elementele care servesc de bază la clasificare sunt: numărul camerelor, care pot fi dela 1—4 (având camere de zi, dormitoare pentru 2 persoane şi dormitoare mici pentru o persoană) şi mărimea bucătăriei.

b) *N o r m e*. In tabela dela pag. 32 se găsesc ultimele propuneri de norme ale Institutului pentru studiul locuinţei.

In primul rând, vedem că ele sunt foarte strânse, rămânând întotdeauna sub normele sovietice din 1948 (azi depăşite în U.R.S.S.). In general, se păstrează circa 7 m² suprafaţă locuibilă de persoană comparativ cu 9 m² norma sovietică în 1950.

Altă caracteristică este existenţa acelui dormitor de o persoană sau cameră pentru un copil, având între 5 şi 7 m². Dormitoarele pentru două persoane sunt deasemenea mici, între 9 şi 12 m², având lăţimea minimă de 2,50 m (camerele de zi au lăţimea minimă de 2,80 m — 3,00 m).

Inălţimea liberă a camerelor de locuit, 2,70—2,85 m.

Bucătăriile sunt reduse la dimensiunile necesare unor laboratorii pentru pregătit masa. Nu se mănâncă în bucătării, nici nu se foloseşte sistemul cu nişe-bucătărie din cameră.

In locuinţe nu sunt prevăzute cămări, în schimb se utilizează frecvent dulapuri pentru alimente, ventilate. Deasemenea se preconizează utilizarea la toate categoriile de apartamente a dulapurilor în perete.

Mobilierul bucătăriei formează obiectul unor proiecte tip special. Deasemenea, există propuneri pentru dulapuri tip.

Băile şi W.C.-urile sunt întotdeauna în interiorul apartamentului, fiind ventilate prin tuburi verticale de circa 16 cm diametru.

c) I n d i c i t e h n i c o - e c o n o m i c i. Pentru a controla economia secţiunilor tip, se folosesc în mod curent indici tehnico-economici atât la elaborarea secţiunilor tip cât şi la adaptarea şi combinarea acestora în blocuri.

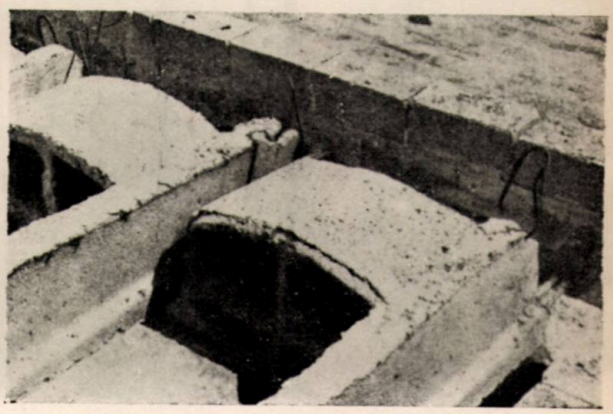

Grinzi şi corpuri de umplutură prefabricate, în construcţii de locuinţe

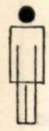

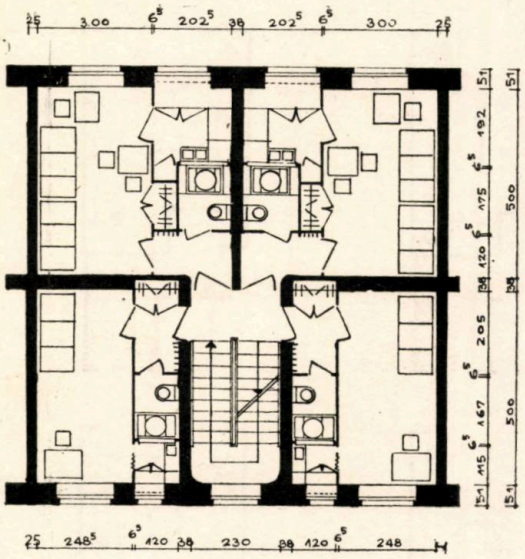

tegoria 0

locuibilă 12,42 m² 67%
se viciu 6,14 m² 33%
tilă 18,56 m² 100%

Categoria I

S. locuibilă 15,00 m² 60%
S. serviciu 9,81 m² 40%
S. utilă 24,81 m² 100%

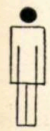

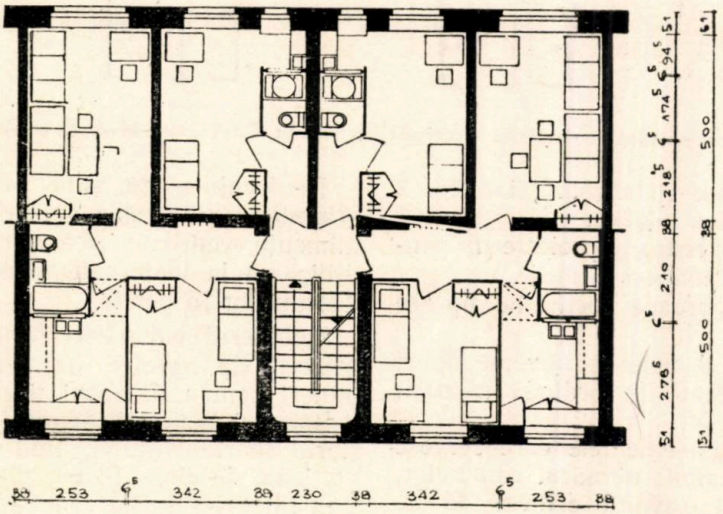

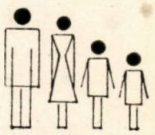

tegoria 0

ocuibilă 12,48 m² 67%
serviciu 6,22 m² 33%
tilă 18,70 m² 100%

Categoria III B

S. locuibilă 28,33 m² 61%
S. serviciu 17,90 m² 39%
S. utilă 46,23 m² 100%

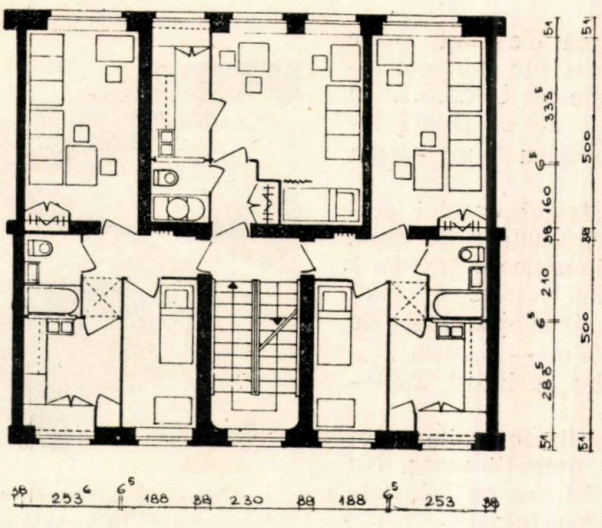

tegoria I

ocuibilă 16,71 m² 62%
erviciu 10,28 m² 38%
tilă 26,99 m² 100%

Categoria II B

S. locuibilă 21,63 m² 58%
S. serviciu 15,42 m² 42%
S. utilă 37,05 m² 100%

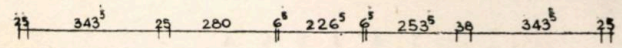

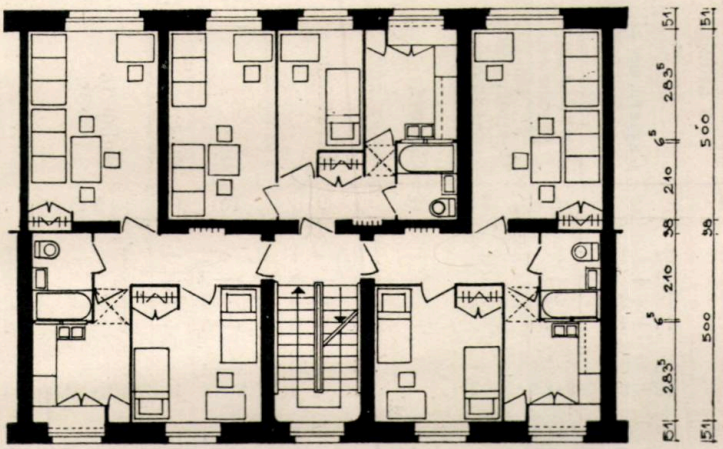

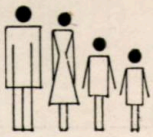

Categoria II B

S. locuibilă 21,60 m² 58%
S. serviciu 15,87 m² 42%
S. utilă 37 47 m² 100%

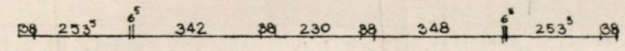

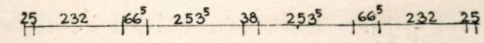

Categoria III A

S. locuibilă 28,82 m² 62%
S. serviciu 17,97 m² 38%
S. utilă 46,79 m² 100%

368

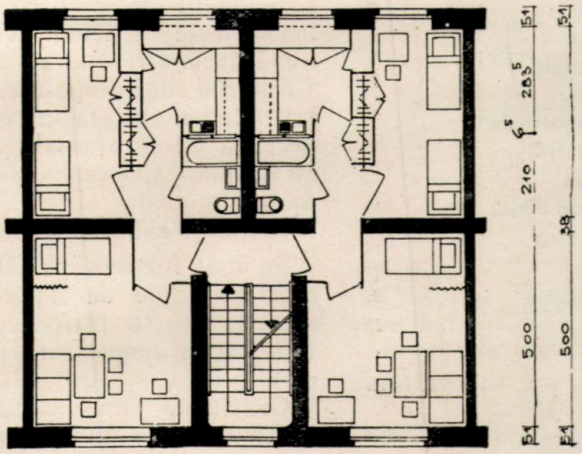

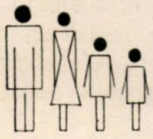

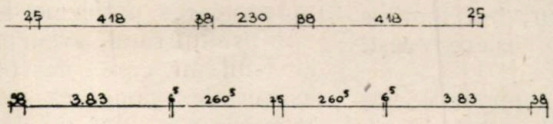

Categoria III B

S. locuibilă 31 02 m² 65%
S. serviciu 16,97 m² 35%
S. utilă 47,99 m² 100%

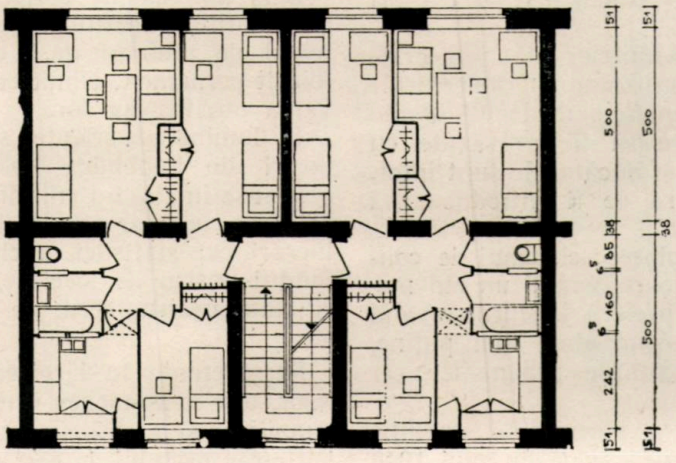

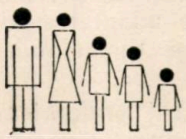

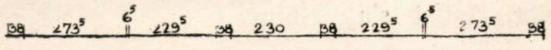

Categoria IV A

S. locuibilă 37,69 m² 67%
S. serviciu 18,79 m² 33%
S. utilă 56,48 m² 100%

TABELĂ

Categoria de locuință	Încăperi	Suprafață utilă	Suprafața locuibilă minimă	Suprafața camerelor de locuit					Suprafața încăp. de serviciu				Suprafața servicii	Observații
				Cameră de zi	Dormitor două persoane	Dormitor una persoană	Cameră	Bucătăria	Baie	W. C.	Dulap în perete	Vestibul		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
0	C	16 —21	12	12—15,5	—	—	—	0,5 — 1	1,5—2	—	1	1— 1,5	4 — 5,5	
I	C + B	24 —30	14	14—16	—	—	—	6 — 8,5	2,5—3	—	1	2— 3,5	11,5—15,5	
II A	C + B	30,5—39	18	18—22	—	—	—	7 — 9	2,5—3	—	1,5—2	2— 3,5	12,5—16,5	
II B	C+c+B	30,5—39	21	12—16	6-9	—	—	6 — 8	2,5—3	—	1 —1,2	3 — 5,5	12,5—18	Garsonieră
III	2 C+B	41 —50	28	16—20	9-12	—	—	6 —10	2,5—3	—	1,5	3— 7	13 —22	Cu dormitor
IV	2C+c+B	50,5—56,5	35	16—20	9-13	5—7	—	6 — 8	2,5—3	1	1,2—2,5	4 - 7	15,5—21,5	pentru 1 pers.
V A	3 C+B	59 —69	42	18—20	9-13	—	14—16	7 — 9	2,5—3	1	2,5—3	4— 8	17 —23	Cu dormitor
V B	3C+c+B	59 —69	42	18—20	9-13	5—7	10—12	6 — 9	2,5—3	1	2,5—3	6—11	18 —27	pentru 1 pers.

NOTĂ: 1. C = cameră de locuit; c = dormitor pentru 1 persoană sau cameră de serviciu; B = Bucătărie.
2. La categoria O — III, W. C. se găsește în baie.

Tabela de indici tehnico-economici pentru secțiuni tip

$$K\,1 = \frac{\text{Suprafața locuibilă}}{\text{Suprafața utilă}};$$

$$K\,2 = \frac{\text{Volum}}{\text{Suprafața utilă}};$$

$$K'\,2 = \frac{\text{Volum}}{\text{Suprafața locuibilă}};$$

$$K\,3 = \frac{\text{Suprafața utilă}}{\text{Nr. persoane}};$$

$$K'\,3 = \frac{\text{Suprafața locuibilă}}{\text{Nr. persoanelor}};$$

$$K''\,3 = \frac{\text{Volum}}{\text{Nr. persoanelor}}.$$

Notă. In suprafața utilă nu se cuprind scările și circulațiile exterioare ale apartamentului.

Indici asemănători există pentru controlul blocurilor cu apartamente.

Folosind aceste date, se pot analiza în mod științific calitățile proiectelor și noile propuneri de norme ce conțin și indicații privind limitele admisibile între care trebue să varieze acești coeficienți.

d) Generalități. Din categoriile de apartamente în prezent se folosesc mai frecvent, apartamentele de 2 C + B sau 2 C + c + B (circa 60%).

Marea majoritate a locuințelor sunt proiectate cu încălzire centrală, utilizând termocentrale dela distanță. Toate camerele de locuit având încălzire centrală trebue să fie prevăzute cu ventilații verticale. Băile și bucătăriile sunt întotdeauna grupate, fără să se fi introdus încă blocul sanitar.

Toate proiectele tip folosesc sistemul de construcție cu ziduri purtătoare, având un zid median de rezistență. Se preferă blocurile având parter și trei etaje, folosind etaje mai puține, numai acolo unde necesitățile urbanistice cer acest lucru.

Prefabricate. Pentru a permite o execuție rapidă, simplă și economică, încă din anul 1948 a început folosirea prefabricatelor. Astfel s'a ajuns ca azi să se folosească exclusiv planșee prefabricate.

Sistemul de planșeu prefabricat utilizat în masă este sistemul cu grinzi și corpuri de umplutură. Grinzile au dela 4,80—6 m lungime. Corpurile de umplutură se fac deobicei din cărămidă malaxată cu ciment. Acest sistem nu necesită utilaje speciale pe șantier, este cu circa 10% mai economic decât planșeul de beton armat monolit, asigură o rapiditate mare în execuție și evită folosirea cofrajelor.

Se mai folosesc pe larg scări prefabricate și diverse profile de fațadă. Se fac încercări în prezent pentru introducerea altor prefabricate, (cum ar fi acoperișuri, coșuri, tencuieli uscate, etc).

Concluzii. Din examinarea situației privind construirea locuințelor în Republica Polonă, putem trage câteva concluzii, care ne pot folosi în rezolvarea problemei locuinței la noi în țară.

In primul rând, avem în față un bun exemplu de felul în care desvoltarea tehnicei într'o democrație populară este ajutată de tehnica sovietică.

Dela normele de proiectare, dela organizarea proiectării în Institute specializate, până la sistemul de prefabricate, experiența sovietică a folosit permanent tehnicienilor polonezi în rezolvarea problemelor lor.

In lumina experienței sovietice și a colegilor noștri din Republica Polonă, reiese că pentru a avansa în studiul științific al problemei locuințelor, e necesar să pășim și noi la diverse lucrări ca: statistici, anchete științifice privind fondul nostru de locuințe, norme adaptate specificului nostru, serii de secțiuni tip valabile, etc.

Perseverența în lărgirea aplicării prefabricatelor, este deasemenea o metodă sigură pentru a simplifica și a grăbi execuția și care duce la ieftinirea prețului de cost al construcțiilor de locuințe.

PROBLEMELE INVĂȚĂMÂNTULUI ARHITECTURII IN DESBATEREA SESIUNII A X-a A ACADEMIEI DE ARHITECTURĂ A U.R.S.S.

In luna Noembrie 1951 a avut loc la Moscova sesiunea X-a a Academiei de Arhitectură a U.R.S.S., consacrată problemelor învățământului superior de arhitectură.

Sesiunea a fost pregătită prin o serie de lucrări în comisii, rapoarte, consfătuiri și corespondențe dela toate instituțiile de învățământ superior din U.R.S.S., culminând cu o consfătuire unională, convocată de Uniunea arhitecților sovietici asupra acestei teme, cu câteva luni înaintea sesiunii Academiei.

La lucrările sesiunii au participat membrii activi și corespondenți ai Academiei de Arhitectură a U.R.S.S., conducătorii și profesorii Institutelor de Arhitectură și ai altor Instituții de învățământ superior ce pregătesc arhitecți, reprezentanți ai Comitetului de Stat pentru construcții de pe lângă Consiliul de Miniștri al U.R.S.S. ai Ministerului Invățământului Superior, ai Academiei de Artă a U.R.S.S. și ai principalelor organizații de proiectare.

Lucrările sesiunii au durat patru zile, referatul principal fiind făcut de Acad. Arh. Mordvinov, Președintele Academiei de Arhitectură din U.R.S.S., despre „Sarcinile actuale ale învățământului superior de Arhitectură", urmat de referatul Acad. Arh. A. Vlasov, arhitectul șef al Orașului Moscova, despre „Specificul și specializarea arhitectului" și de alte diferite referate și comunicări în legătură cu activitatea Institutelor și Facultăților de Arhitectură.

Participarea la discuții a fost foarte activă și vie, în special în jurul proiectului de programă analitică unică pentru toate Instituțiile de învățământ superior de Arhitectură din U.R.S.S., elaborat de către o Comisie specială a Prezidiumului Academiei de Arhitectură.

Cu prilejul sesiunii, la Casa Centrală a Arhitectului din Moscova s'a organizat o mare expoziție cu proiecte de școală, cuprinzând, în special, lucrări de diplomă ale Institutului de Arhitectură din Moscova.

Din referate și din discuții au reieșit minunatele succese, realizările excepționale ale învățământului superior de arhitectură sovietic în pregătirea de cadre tinere de arhitecți, care fac față cu cinste sarcinilor din ce în ce mai importante pe care le pune desvoltarea neîntreruptă a Țării Sovietelor.

Academicianul arhitect A. Mordvinov a arătat, în raportul său, rolul de seamă pe care îl au arhitecții în activitatea constructivă a popoarelor sovietice, faptul că activitatea arhitecților a dobândit în condițiile construirii socialismului o importanță de Stat, ei fiind chemați să satisfacă nevoi materiale vitale ale întregului popor și în acelaș timp să realizeze prin aceasta, opere de artă cu un puternic conținut ideologic, care să exprime conștiința societății sovietice.

El a subliniat că succesele serioase pe care le-a înregistrat învățământul sovietic de arhitectură au fost posibile numai datorită grijii permanente a Partidului Comunist (bolșevic) al U.R.S.S., a Guvernului Sovietic și a tovarășului Stalin personal, purtată învățământului de arhitectură.

Inființarea Academiei de Arhitectură a U.R.S.S. și a Institutului de Aspirantură de pe lângă ea, care joacă un mare rol în desăvârșirea măestriei profesionale a arhitecților, Hotărîrile Comitetului de Stat pentru Construcții de pe lângă Consiliul de Miniștri, Hotărîrea C.C. al P.C. (b) „Despre planul general de reconstrucție a Orașului Moscova", îndrumările Partidului în ce privește problemele de ideologie, au ajutat transformarea fundamentală a învățământului de arhitectură, ridicarea lui pe trepte din ce în ce mai înalte.

„Principiile realismului socialist au devenit principii călăuzitoare ale educării arhitecților sovietici, iar însușirea moștenirii artistice clasice universale și a celei naționale, prin prelucrarea lor critică, baza învățământului de Arhitectură în U.R.S.S.", a spus Acad. A. Mordvinov.

In vechea Rusie țaristă, învățământul superior scotea până la 20 arhitecți pe an, iar astăzi sunt în U.R.S.S. 20 de instituții de învățământ superior, de unde ies în fiecare an peste 800 de tineri arhitecți, numai la Institutul de Arhitectură din Moscova absolvind în 1951, 230 de diplomați. Republici Unionale, care nu aveau înainte nici un arhitect, au acum instituții de învățământ superior, din care ies cadre de arhitecți, care fac să înflorească arhitectura națională a popoarelor respective.

Aproape toți membrii activi și corespondenți ai Academiei de Arhitectură a U.R.S.S., nume-

roşii laureaţi ai Premiilor „Stalin", creatorii celor mai mari şi importante opere de arhitectură ale Uniunii Sovietice, sunt elevi ai şcoalelor sovietice de arhitectură.

Desvoltarea neîncetată a societăţii socialiste, ritmul nestăvilit al creşterii forţelor de producţie, cer din an în an lărgirea continuă a activităţii de construcţie în U.R.S.S. Construcţiile comunismului, hidrocentralele uriaşe, noii giganţi ai industriei socialiste, lucrările de transformare a naturii, ridicarea de noi case de locuit frumoase şi confortabile, de clădiri publice monumentale, fac ca odată cu nevoile numerice să crească din ce în ce şi cerinţele faţă de calitatea pregătirii cadrelor de arhitecţi.

Sesiunea Academiei de Arhitectură, supunând unei critici principiale activitatea Instituţiilor de Învăţământ superior, a scos la iveală, în lumina cerinţelor crescânde, şi unele lipsuri care mai există în învăţământul de arhitectură.

Academicianul arhitect A. Mordvinov s'a oprit în referatul său în primul rând asupra problemelor legate de precizarea profilului arhitectului, a caracteristicelor formaţiei lui profesionale şi specializării lui, arătând că lipsurile existente în învăţământul de arhitectură provin în mare măsură, tocmai din insuficienta clarificare a acestui profil.

Viaţa cere arhitectului să aibă o formaţie complexă şi întinsă ; el trebue să poată cuprinde probleme de proiectare urbanistică, ideologice-statistice, utilitare, economice şi tehnice inginereşti.

El trebue să fie bine pregătit pentru rezolvarea problemelor mari şi diverse ce se pun în construcţie în epoca socialismului, să se orienteze în lucrările inginereşti, să cunoască bazele organizării şantierelor şi ale problemelor economice, să posede simţul noului, să înţeleagă marele rol al arhitecturii sovietice, să ştie să folosească tehnica avansată ca un mijloc pentru a crea o arhitectură de înaltă valoare artistică, cu un adânc conţinut ideologic. El trebue să aibă cunoştinţe profunde asupra arhitecturii clasice universale, să cunoască bine valorile create în trecut de propriul popor, să ştie să aleagă şi să prelucreze critic tot ce este mai bun şi mai valoros în acest trecut, să-şi însuşească temeinic legile compoziţiei arhitecturale şi să mânuiască cu măestrie desăvârşită creionul şi pensula.

Instituţiile de învăţământ superior, — a arătat Acad. arhitect A. Mordvinov —, nu dau însă toate aceeaşi pregătire absolvenţilor lor. Deşi în ultimii ani ele îşi conduc procesul de învăţământ după planul aprobat pentru Institutul de Arhitectură din Moscova, au introdus însă în planurile şi programele lor schimbări în funcţie de condiţiile şi posibilităţile locale. Aceasta este datorită şi faptului că lipseşte o conducere organizatorică şi metodologică unică, concentrată într'un singur organ de Stat al Instituţiilor de învăţământ superior de arhitectură. Ele se găsesc sub conducerea şi îndrumarea mai multor departamente şi organizaţii : Ministerul Învăţământului Superior din U.R.S.S., Comitetul de Stat pentru Artă de pe lângă Consiliul de Miniştri U.R.S.S., Academia de Arhitectură a U.R.S.S., Academia de Artă a U.R.S.S. şi altele.

Impreciziunea profilului se observă mai cu seamă la unele şcoli din regiunile periferice ale U.R.S.S., în care viitorii arhitecţi sunt nevoiţi să studieze — alături de viitorii ingineri — unele obiecte şi discipline secundare, cu totul inutile pentru ei, în dauna disciplinelor de bază specifice, care ar trebui să asigure formarea lor ca arhitecţi creatori.

De exemplu, conducerea Secţiei de Arhitectură a Universităţii din R.S.S. Estonia, care a fost viu criticată, a îndreptat atenţia principală în studiul proiectelor asupra rezolvării funcţionale şi constructive, fără să se preocupe de lipsurile serioase ideologice şi din punct de vedere al compoziţiei proiectelor. Plasându-se pe această linie, conducerea şcoalei estoniene a desfiinţat catedrele de introducere în arhitectură, urbanism, desen, pictură şi sculptură.

Aspectul socotit ca cel mai negativ a fost numărul mult prea mare de obiecte şi cursuri prevăzute în planul de învăţământ al celor mai multe facultăţi de arhitectură şi mai ales lipsa lor de legătură organică şi de subordonare faţă de disciplina principală, proiectarea de arhitectură.

Astăzi, a spus Acad. Mordvinov, noi am făcut progrese mari în construcţie, au crescut nemăsurat cerinţele faţă de proiectarea construcţiilor, faţă de calculul acestor construcţii şi faţă de modul de organizare al şantierelor. Construcţiile au trecut la metode industriale şi şantierele de construcţie se transformă pe o scară, din ce în ce mai largă, în şantiere de montaj. In viaţă avem însă o diferenţiere clară a specialiştilor, arhitectul trebuind să colaboreze cu un număr din ce în ce mai mare de tehnicieni : inginerul constructor, inginerul instalator, inginerul conducător al şantierului, etc.

A crede că, în condiţiile desvoltării producţiei industriale, arhitectul ar putea întruni cunoştinţele tuturor acestor specialişti, ar fi greşit. Misiunea creatoare a arhitectului constă în proiectarea construcţiei şi în supravegherea executării construcţiei conform acestui proiect.

Intreg ciclul de discipline tehnico-inginereşti trebue să folosească tocmai în acest scop, nu la îngrămădirea de cunoştinţe de detalii, care răpesc timpul studentului arhitect, împiedicându-l în desvoltarea lui. Predarea acestor discipline trebue să fie adaptată la specificul activităţii arhitectului în producţie, aplicată pe programul proiectării de arhitectură, şi să dea studentului, pe baza studierii celor mai avansate realizări ale constructorilor sovietici, acele noţiuni care să-i lărgească câmpul cunoştinţelor

tehnice, pentru a-i desvolta şi îmbogăţi capacitatea sa creatoare.

Disciplina fundamentală şi conducătoare a întregului proces de învăţământ trebue să fie proiectarea de arhitectură. Această disciplină nu şi-a găsit însă locul cuvenit în planul de învăţământ al institutelor şi facultăţilor de arhitectură, deşi calitatea proiectelor de şcoală şi de diplomă s'a îmbunătăţit neîncetat.

Crearea unei opere arhitecturale valabile, pe linia realismului socialist, este posibilă numai prin îmbinarea unui conţinut profund ideologic cu o înaltă măestrie artistică. In acelaşi timp, în studiul proiectării, alături şi în strânsă legătură cu problemele de expresie plastică, trebue puse problemele de confort, economie, calcul tehnic şi industrializare a construcţiilor.

In darea de seamă a Comisiei speciale de pe lângă Prezidiumul Academiei de Arhitectură, care a avut sarcina să analizeze proiectele de diplomă prezentate la expoziţia organizată cu prilejul sesiunii a X-a, se constată saltul imens făcut în pregătirea arhitecţilor tineri, un mare număr de proiecte remarcându-se prin claritatea concepţiei, sinceritatea exprimării arhitecturale, studiul aprofundat al planului şi destinaţiei clădirii, însfârşit prin marea măestrie a execuţiei.

Transformările radicale care au avut loc în ultimii ani se constată chiar dela tematica acestor proiecte, care au subiecte concrete şi reale, luate din practica proiectării, inspirate de nevoile vieţii, de construcţiile în masă. Astfel, în expoziţie au dominat proiecte cu teme din problema locuinţei (39 diplome) apoi din celelalte teme curente: şcoli (21), gări (15), palate ale sovietelor (28), spitale (15), clădiri publice diverse, sanatorii, palate de cultură, apoi probleme de urbanism din domeniul construcţiilor industriale (staţiuni hidroenergetice, uzine de tractoare, etc.) sau din domeniul construcţiilor necesare economiei agricole (sovhozuri, colhozuri pentru diferite regiuni, etc.).

Proiectele au fost studiate în situaţii reale şi concrete din punct de vedere urbanistic: multe case de locuit erau situate pe terenuri existente dealungul cheiurilor Novo-Spaski, unde planul de sistematizare a oraşului Moscova prevede construirea unor astfel de clădiri, proiectele de urbanism rezolvau probleme adevărate, ca sistematizarea centrelor oraşelor Miciurinsk, Cernăuţi, Ceboksar, în toate aceste proiecte problema constând în crearea de ansambluri şi clădiri, care respectând tradiţiile urbanistice şi păstrând ce este valabil, să creeze opere noi prin calităţile lor, care să se înscrie valabil în unitatea peisagiului urban existent. Toate proiectele de diplomă sunt lucrate în condiţii reale şi din punct de vedere tehnico-economic, prin program, fiind determinate limitele volumului şi suprafeţelor clădirilor, precum şi preţul lor de cost, proiectele fiind însoţite de detalii de arhitectură şi de proiectul de organizare al şantierului.

In unele din aceste proiecte de diplomă s'a semnalat ca o lipsă faptul că s'au preocupat mai mult de problemele de aspect plastic şi măestrie, neglijând problemele de economie, de confort sau de aplicare a metodelor industriale de construcţie. Astfel, în unele cazuri, s'a manifestat tendinţa către un abuz de forme decorative, care nu corespundeau cu caracterul şi destinaţia clădirii, tendinţă care ducea la neglijarea planului şi a problemelor legate de economie.

In general, s'a constatat marea utilitate pe care o au pentru învăţământ expoziţiile publice ale lucrărilor studenţilor şi şedinţele deschise ale catedrelor de arhitectură. Şcoala nu trebue să înveţe pe student numai să proiecteze, ci să desvolte în el şi capacitatea de a analiza şi generaliza fenomenele, ascuţirea simţului critic şi autocritic, pentru a-l învăţa să observe clar şi metodic părţile bune şi rele din lucrările sale şi ale altora şi să tragă din aceasta, în mod conştient, concluzii pentru creaţia următoare.

Pentru îmbunătăţirea calitativă a învăţământului superior, un rol hotărîtor l-au jucat Hotărîrile istorice ale C.C. al P.C. (b) al U.R.S.S., referitoare la problemele ideologice, care au contribuit decisiv la orientarea justă a proiectării de arhitectură.

Totuşi, în activitatea unor instituţii de învăţământ superior mai sunt manifestări ale unor influenţe şi rămăşite de concepţii greşite, care au fost viu criticate în discuţiile sesiunii. Astfel, s'au semnalat rămăşiţele constructiviste manifestate la Facultatea de Arhitectură a Institutului de Artă din R.S.S. Estonia, lipsa preocupării pentru studiul, însuşirea şi prelucrarea valorilor arhitecturii clasice universale, ca la Secţiunea de Arhitectură a Universităţii R.S.S. Lituania, precum şi tendinţa manifestată la şcolile superioare de arhitectură din Bacu şi Tbilisi, de a se mărgini la studiul momumentelor arhitecturii naţionale ale popoarelor din republicile transcaucaziene, de a neglija operele arhitecturii clasice universale şi ruse şi de a copia neprincipial forme de arhitectură ale epocilor trecute, în loc de a-şi însuşi critic moştenirea acestora. Această tendinţă a fost explicată şi prin felul neştiinţific în care se predă în aceste şcoli istoria arhitecturii.

S'au mai semnalat unele cazuri de metode greşite ale unor profesori, care iau personal parte activă la elaborarea proiectului unui student, în loc să caute să-l facă să-şi exercite posibilităţile de creaţie independentă.

Ciclul disciplinelor artistice — grafice are o mare însemnătate în educaţia arhitectului. Calitatea pregătirii tinerilor arhitecţi depinde mult de felul în care este organizată în învăţământul superior predarea acestor discipline artistice: desenul, acuarela, sculptura. Numărul de ore

rezervat lor trebue să fie cât mai mare şi predarea lor să fie cât mai apropiată de specificul formării arhitectului. Lipsurile acestui învăţământ constau în special în faptul că predarea desenului nu este aplicată suficient la arhitectură şi că nu se studiază teme de compoziţie, mulţi tineri arhitecţi neavând o pregătire suficientă în ştiinţa compunerii elementelor decorative. Pentru a remedia aceste lipsuri şi a asigura o calitate cât mai înaltă în exprimarea prin desen a arhitecţilor, nu este suficientă selecţia dela admiterea în facultate, ci trebue să se creeze o reţea cât mai largă de şcoli speciale medii de artă, unde să se înveţe în special arta şi tehnica desenului.

Pentru desăvârşirea formaţiei profesionale, este neapărat necesar ca practica în producţie să nu se facă numai pe şantier, ci şi într'un atelier de proiectare; acad. A. Mordvinov socoteşte în raportul său ca inadmisibilă situaţia ca un student care termină o şcoală superioară să nu facă nicio săptămână practică la o organizaţie de proiectare, adică tocmai acolo unde el îşi va desfăşura întreaga sa activitate de producţie.

Una din lipsurile importante de până acum ale programei analitice a şcolilor superioare de arhitectură a fost lipsa disciplinelor teoretice referitoare la proiectare. Predarea la studiul proiectelor se bazează in cea mai mare măsură, fie pe intuiţia profesorului, fie pe anumite cunoştinţe empirice, mai mult sau mai puţin întâmplătoare, adunate de profesor în timpul activităţii sale practice. La un studiu complet nu se poate însă ajunge decât pe o bază ştiinţifică, pe unele principii de proiectare precis formulate, care să fie deduse din experienţa celor mai bune realizări ale arhitecturii sovietice.

De aceea s'a ajuns la concluzia necesităţii de a se introduce în programul şcolar unele cursuri de bază pentru proiectare, extrem de necesare în pregătirea arhitectului, cum sunt „Bazele teoretice ale compoziţiei arhitecturale". „Bazele proiectării clădirilor de locuit", „Bazele proiectării clădirilor publice", „Bazele proiectării construcţiilor industriale", „Bazele proiectării urbanistice".

In formarea orizontului viitorului arhitect şi în desvoltarea capacităţii lui creatoare, o însemnătate deosebită o joacă predarea în şcoli a teoriei marxist-leniniste, considerându-se însă că trebue neapărat lărgită, pentru a cuprinde şi un curs de estetică marxist-leninistă.

Multe lipsuri din învăţământul arhitectural au fost explicate şi prin lipsa unor manuale didactice pentru disciplinele principale teoretice şi istorice. Conducerea Academiei de Arhitectură a U.R.S.S. şi-a propus să organizeze revederea manualelor existente din ciclul tehnico-ingineresc, legate de tehnica construcţiei, pentru a fi apropiate de specificul arhitectului, iar pentru celelalte discipline, să facă să apară, începând chiar din anul 1952, o serie de manuale de istorie şi teorie.

Problema cadrelor didactice cu calificare cât mai înaltă şi experienţă şi pregătirea acestora joacă un rol de seamă în învăţământul superior de arhitectură. In sesiunea Academiei de Arhitectură s'a criticat foarte viu dispoziţia Ministerului învăţământului de a interzice profesorilor din învăţământul superior de arhitectură, să se ocupe de activitatea creatoare şi de producţie, considerându-se inadmisibil ca un arhitect, rupt de practica din proiectare şi execuţie, care nu a mai construit de mult, să poată arăta studenţilor cum trebue să proiecteze, ţinând seama de noile cerinţe ale vieţii, ale tehnicei, de noile materiale şi metode apărute. Tot atât de anormală s'a considerat şi situaţia ca maeştrii arhitecturii sovietice, arhitecţii de frunte care în fapt plămădesc arhitectura sovietică, să se ţină departe de o activitate atât de însemnată, ca educaţia tinerelor cadre, să nu împărtăşească cunoştinţele şi experienţele lor din soluţionarea marilor probleme întâlnite în practică.

Concluziile Sesiunii a X-a a Academiei de Arhitectură a U.R.S.S. s'au concretizat în proiectul unei noi programe analitice, elaborată de o Comisie specială de pe lângă Prezidiumul Academiei. Participanţii la Sesiune, care au discutat cu mult interes noua programă, au fost de acord asupra principiilor sale: — prelungirea duratei învăţământului superior de arhitectură dela 5 ani şi jumătate la 6 ani, cu 6 ore de cursuri pe zi — reducerea numărului de obiecte, — stabilirea unei legături mai strânse între bazele teoretice şi practica proiectării, — mărirea numărului de ore pentru proiectarea de arhitectură şi pentru desen, — introducerea practicei de producţie în organizaţiile de proiectare şi altele.

In ce priveşte problema profilului şi a specializării arhitectului, s'au formulat următoarele teze principale:

Toate şcolile superioare, Institutele, Facultăţile de arhitectură, precum şi secţiile artistice de pe lângă Universităţile, şcolile politehnice şi de construcţie din U.R.S.S. să aibă un plan unic de învăţământ, să producă absolvenţi cu acelaş profil profesional, cărora să li se acorde un singur titlu, de „arhitect".

Bazele specializării (proiectarea construcţiilor publice şi de locuit, proiectarea Construcţiilor industriale şi proiectarea urbanistică) să se primească numai în timpul lucrării proiectelor de ante-diplomă şi de diplomă precum şi prin studierea în anul V şi în timpul proiectului de ante-diplomă, a disciplinelor teoretice corespunzătoare specialităţii alese. Teza unei specializări mai împinse, în facultăţi speciale, care să dea o calificare precisă a fost respinsă, considerându-se că nevoile construcţiilor cer arhitecţi

cu o formaţie largă, cu o educaţie profesională completă şi multilaterală, capabili să rezolve sarcinile cele mai variate şi mai complexe.

Specializarea arhitectului să se adâncească după terminarea studiilor universitare, în timpul lucrărilor pe care el le face în practică, precum şi sub diferitele forme de pregătire profesională ulterioară.

De aceea este foarte important să se creeze specialiştilor ieşiţi de pe băncile şcolii, condiţii normale pentru desvoltare, repartizându-i în producţie în organizaţii şi instituţii care să-i folosească în specialitatea lor directă, într'o muncă creatoare independentă şi să nu-i limiteze la rolul de desenatori sau tehnicieni.

Sesiunea a hotărît să se adreseze Ministerului Invăţământului Superior al U.R.S.S., cu rugămintea de a reglementa conducerea unică organizatorică şi metodologică a învăţământului superior de arhitectură, concentrându-l într'o singură Direcţie.

In lucrările Sesiunii au mai fost discutate şi problema pregătirii aspiranţilor, ridicarea calificării arhitecţilor şi pregătirea studenţilor înaintea şi în vederea intrării în şcolile superioare de arhitectură, făcându-se propuneri de îmbunătăţire a acestei activităţi.

Hotărîrile Sesiunii a X-a a Academiei de Arhitectură a U.R.S.S. vor juca fără îndoială un rol important în perfecţionarea învăţământului de arhitectură sovietic, pe calea ridicării neîntrerupte a calităţii pregătirii tinerelor cadre de specialişti apţi să înmulţească succesele arhitecturii sovietice, să realizeze opere de valoare artistică din ce în ce mai înalte, demne de măreaţa epocă stalinistă.

Pentru conducerea Facultăţii noastre de Arhitectură şi pentru corpul didactic, preocupaţi de ridicarea nivelului învăţământului de arhitectură, este de cea mai mare însemnătate să se studieze, cu toată atenţia, materialul deosebit de preţios al Sesiunii a X-a a Academiei de Arhitectură a U.R.S.S. şi să se facă propuneri pentru aplicarea în studiul arhitecturii din ţara noastră, a învăţămintelor atât de bogate ale arhitecturii sovietice.

BIBLIOGRAFIE

G. Zaharov: Invăţământul de arhitectură la nivelul problemelor actuale — din Sovetscoe Iscustvo nr. 54 din Iulie 1951.

— Sarcinile învăţământului superior de arhitectură din Sovetscoe Iscustvo nr. 93 din 21 Nov. 1951.

— Pentru un nivel cât mai înalt al învăţământului şi ştiinţei arhitecturii, din Sovetscoe Iscustvo nr. 95 din 28 Nov. 1951.

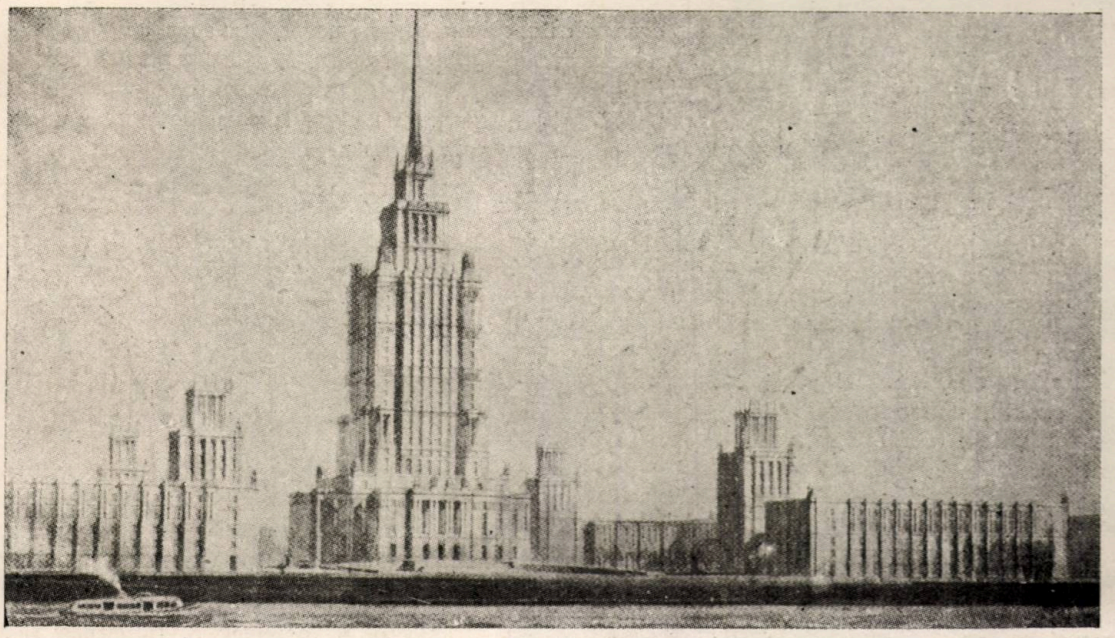

Proiect de diplomă, al studentului A. Bucearov, lucrat sub conducerea profesorului I. Fomin de la Institutul I. E. Repin din Leningrad

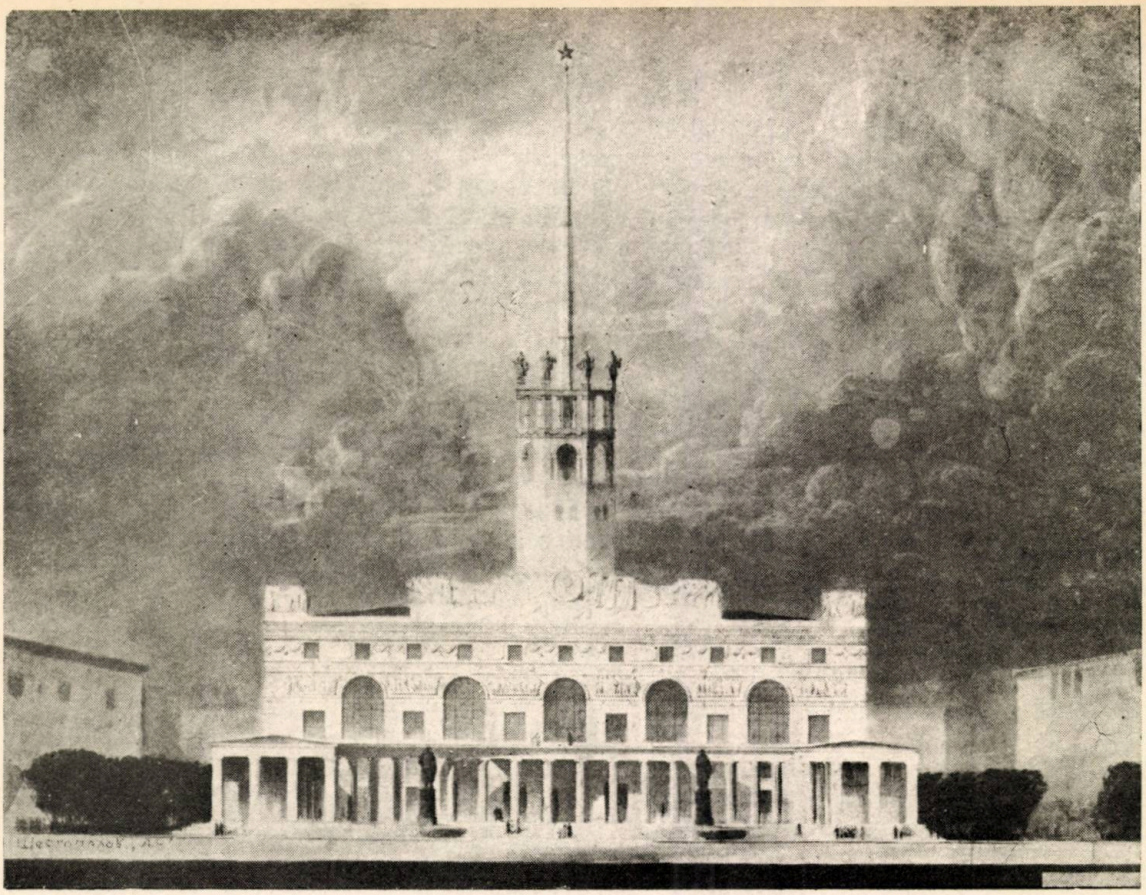

Proiect de diplomă. Casa sovietelor din Voronej. Student V. Şestopalova. Prof. Docent G. Zaharov şi Z. Cernişeva.

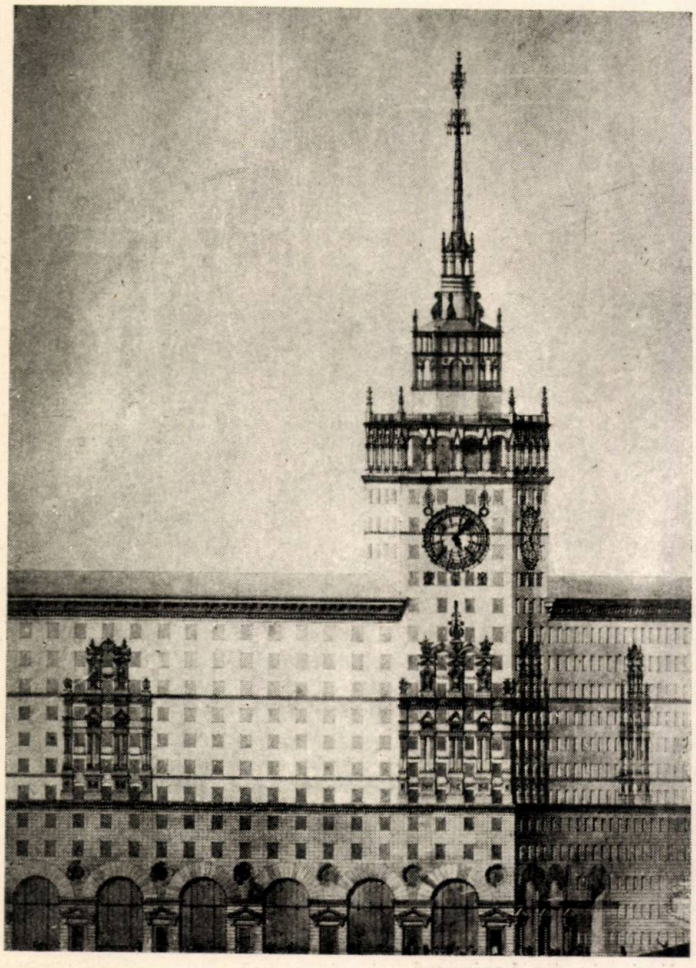

Clădire de locuit cu 8—14 etaje în Moscova. Proiect de diplomă al stud. A. Ignatieva, dela Institutul de Arhitectură din Moscova, Prof. Docent B. Mazenţev, S. Turgheniev şi N. Pograniţcaia.

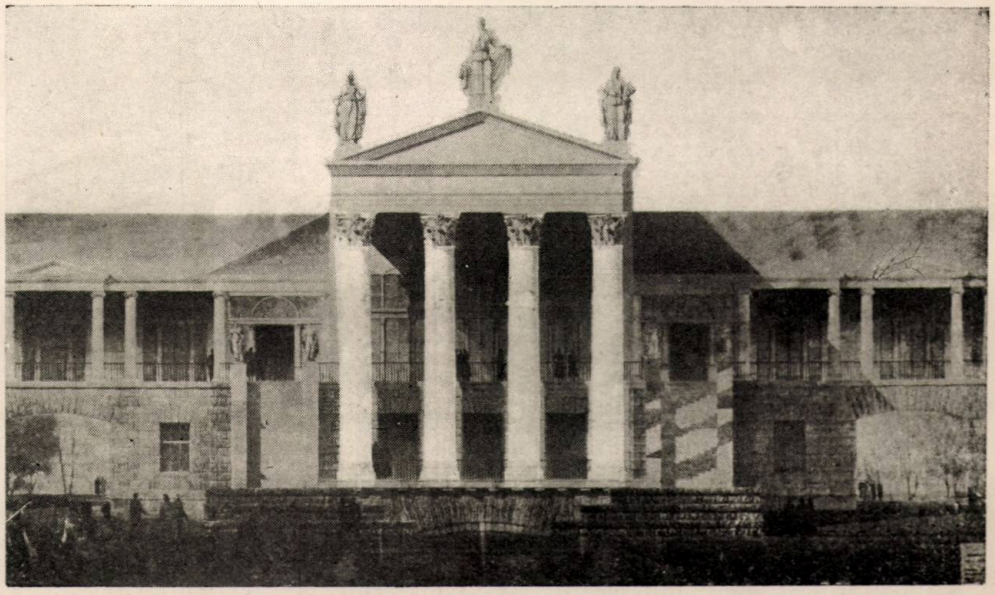

Sanatoriu pentru 250 locuri. Fragment de faţadă. Proiect de diplomă al stud. G. Suvoroba, dela Institutul de Arhitectură din Moscova. Prof. Docent G. Zaharov şi Z. Cernişeva.

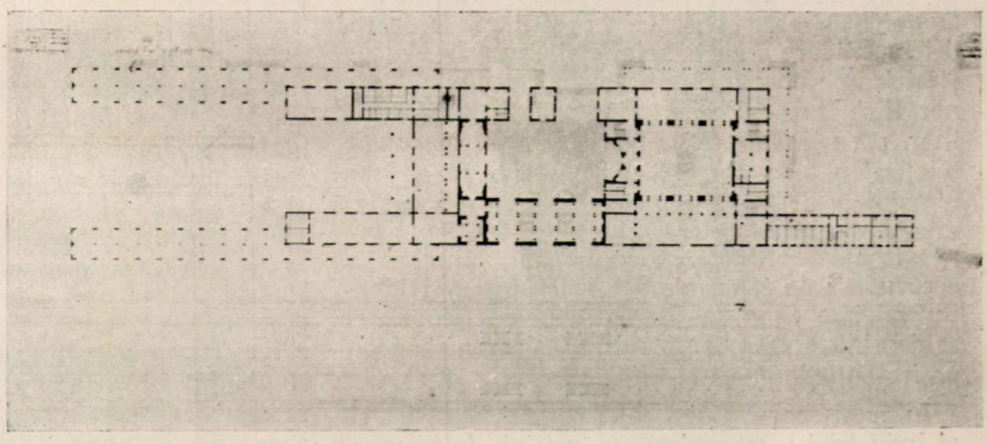

Gara de cale ferată din localitatea „Mineralnâe Vodî". Proiect de diplomă al stud. B. Palni, dela Institutul de Arhitectură din Moscova. Profesor: Docent B. Mezenţev. S. Turgheniev şi N Pogranitcaia

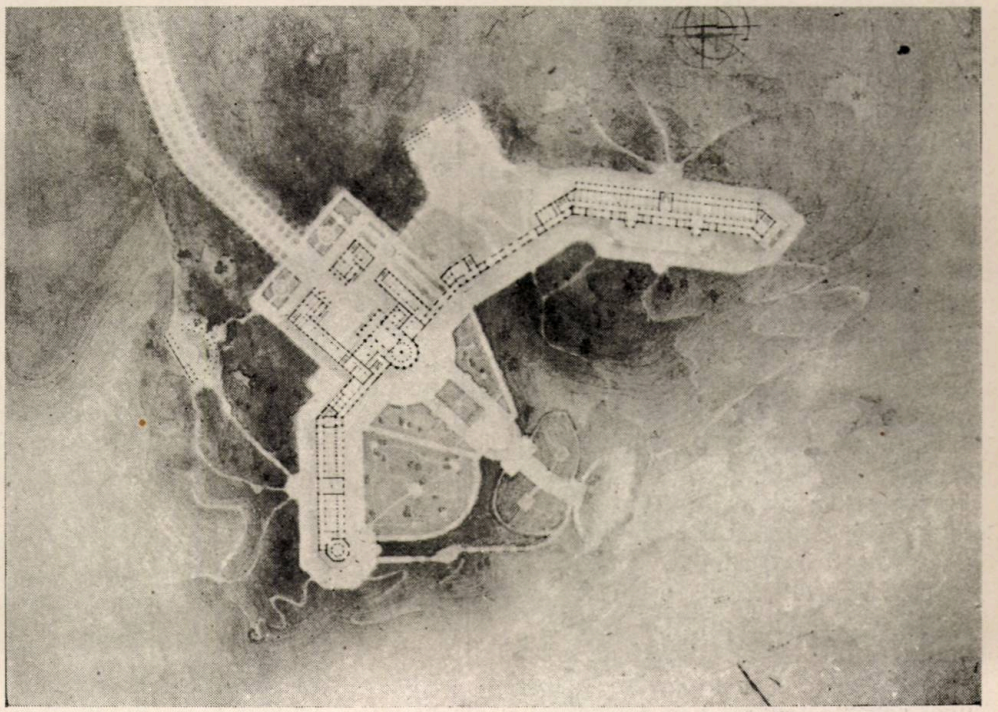

Sanatoriu pentru 250 locuri, plan general. Proiect de diplomă al stud. H. Jilckina. Prof. Docent V. Andreev, A. Zaiţev, M. Jirov.

CONSIDERAȚII ASUPRA CONCURSULUI DE ARHITECTURĂ PENTRU HIDROCENTRALA LENIN

Conf. arh. **G. GUSTI**

Măreţul plan de electrificare al Republicii Populare Române are o însemnătate covârşitoare pentru mersul nostru înainte pe calea socialismului, pentru ridicarea necontenită a nivelului economic şi cultural al poporului muncitor. Printre primele şi cele mai importante obiective ale acestui program de înfăptuiri, care oglindeşte hotărîrea noastră neclintită de a ne făuri un viitor fericit şi care constitue o contribuţie la opera de consolidare a păcii, se află şi Centrala Hidroelectrică ce poartă numele nemuritorului Vladimir Ilici Lenin. Pe lângă caracterul tehnic utilitar, această lucrare de mari proporţii constitue totodată şi una din realizările socialiste ale regimului de democraţie populară. Pentru aceasta, exprimarea plastică a conţinutului ideologic într'o formă arhitectonică naţională, constitue o preocupare de căpetenie a constructorilor Hidrocentralei, a cărei realizare trebue să fie asigurată printr'o colaborare strânsă şi rodnică între proiectanţii ingineri şi arhitecţi.

In acest scop, Ministerul Energiei Electrice şi al Industriei Electrotehnice a instituit, în toamna anului 1951, un concurs de arhitectură pentru stabilirea expresiei plastice a Hidrocentralei, invitând cele mai importante organizaţii de proiectare să recomande colective de arhitecţi în vederea participării. In felul acesta, Ministerul iniţiator a considerat că va putea obţine mobilizarea celor mai competenţi arhitecţi, care vor beneficia totodată de experienţa bogată şi de sprijinul puternic al organizaţiilor în care se găsesc încadraţi.

Intocmirea îngrijită a programului, precum şi prevederea unor măsuri judicioase pentru o bună desfăşurare a manifestării, constitue trăsăturile pozitive din punct de vedere organizatoric ale acestui concurs şi care trebue subliniate în mod deosebit. Astfel, participanţii au fost invitaţi să cerceteze terenul, pentru a putea asigura încadrarea armonioasă a construcţiilor în specificul regiunii înconjurătoare, cheltuelile de deplasare urmând a fi acoperite de Ministerul iniţiator; s'a acordat libertatea de a propune modificări justificate în structura iniţială constructivă a volumului principal, precum şi de a alcătui compoziţia urbanistică a întregului ansamblu, pe baza unei scheme tehnologice determinate; s'a asigurat asistenţa tehnică necesară în vederea clarificării oricăror nelămuriri ce s'ar ivi în problemele funcţionale sau constructive în timpul studiului; s'au constituit premii şi menţiuni de mare valoare, atât pentru a răsplăti cele mai valoroase soluţiuni arhitectonice, cât şi pentru a recompensa străduinţa şi măestria celor ce urmau să aducă o contribuţie valoroasă în desăvârşirea proiectării măreţei construcţii socialiste a Hidrocentralei „V. I. Lenin".

Institutele şi organizaţiile de proiectare invitate au propus spre participare un număr de 96 arhitecţi, constituiţi în colective, din care n'au participat decât 30, cu un total de 15 proiecte. Juriul însărcinat cu judecarea acestora a constatat că majoritatea lucrărilor prezentate nu ating nivelul arhitectonic corespunzător importanţei temei, nici prin felul cum au fost concepute, nici măcar prin felul cum au fost desenate deasemenea a stabilit că niciunul din proiecte nu a reuşit să realizeze expresia plastică adecuată conţinutului ideologic al Hidrocentralei. Pe baza acestor constatări, premiul I nu a fost decernat, acordându-se premiul II colectivului care a reuşit să aducă contribuţia cea mai valoroasă, în primul rând prin stabilirea unui principiu just de compoziţie, chiar dacă interpretarea dată volumelor şi detaliilor nu a putut susţine în mod valabil ansamblul; acest colectiv, format din arhitecţii N. Nedelescu, T. Elian, D. V. Marinescu şi Fl. Simionescu, a fost dealtfel singurul colectiv care a tratat problema cu deosebită conştiinciozitate, încercând variante atât pe linia arhitecturii sovietice, cât şi pe temă regionalistă, dovedind totodată măestrie în exprimarea grafică a imaginilor. Datorită faptului că acest colectiv fruntaş, a dovedit prin contribuţia lui, că poate participa cu succes la rezolvarea problemelor dificile ridicate de tema concursului, Juriul l-a recomandant Ministerului Energiei Electrice, pentru a colabora la definitivarea planurilor şi faţadelor Hidrocentralei.

Cu toate că, astfel cum s'a încheiat această manifestare, am putea considera atins obiectivul concursului, considerăm necesar a sublinia unele laturi negative ale acestuia, în lumina rezultatelor obţinute. Prin analiza ce urmează, ne propunem a scoate în evidenţă unele deficienţe ce persistă încă în sectorul proiectării arhitecturale,

pentru a se aprecia modalitatea de lichidare a acestora.

Astfel, față de modul judicios în care a fost alcătuit programul concursului, considerăm că nici numărul participanților și nici calitatea marii majorități a proiectelor nu au corespuns așteptărilor.

Institutele de Proiectare au recomandat cu ușurință pe participanți, fără a urmări angajamentul luat și fără a sprijini pe cei care au participat la concurs, pe de o parte, iar pe de altă parte, majoritatea concurenților au tratat problema cu superficialitate, dovedind o redusă pregătire ideologică și profesională; aceste constatări, dacă le-am generaliza, ar putea să conducă la concluzii nefavorabile asupra capacității și potențialului nostru profesional; concluzia nu ar corespunde însă realității, deoarece, în ultimul timp arhitecții noștri au îndeplinit cu cinste sarcini mari și complexe ce le-au fost atribuite, dovedind posibilități deosebite de aprofundare și înfăptuire plastică a năzuințelor poporului muncitor. De aci rezultă că nu potențialul nostru profesional este deficitar, ci că altele sunt deficiențele care au produs rezultate atât de slabe. Credem că nu greșim dacă afirmăm că aceste deficiențe reflectă pe de o parte unele lipsuri organizatorice ce s'au ivit în cadrul desfășurării concursului, iar pe altă parte, faptul că atât arhitecții cât și organizațiile de proiectare au subestimat nu numai importanța acestei manifestări, ci mai ales importanța sarcinilor ce le reveneau implicit, de a contribui la rezolvarea dificilelor probleme ridicate de concurs, în domeniul arhitecturii industriale.

Această afirmație este bazată nu numai pe cercetarea rezultatelor concursului pe care îl analizăm, ci și pe experiența ultimului concurs public important, a concursului pentru locuințe muncitorești, instituit în toamna anului 1949 de către Ministerul Construcțiilor. Rezultatele acestuia din urmă au fost cercetate de noi în revista Arhitectura 2—3, (1950). Concluziile puse cu acea ocazie, probabil că nu au constituit obiectul vreunei preocupări din partea forurilor interesate, nefiind nici combătute, nici însușite, astfel că analiza greșelilor de ieri nu a constituit învățăminte pentru activitatea noastră de astăzi; în acest fel, rezultatele nemulțumitoare ale ultimei manifestări, nu vin decât să confirme încăodată valabilitatea analizei făcute și să verifice concluziile puse.

Considerăm necesar a insista asupra acestor concluzii, în dorința de a reabilita concursul de arhitectură, ca mijloc eficace în rezolvarea unor probleme de mare importanță fiind convinși chiar de necesitatea unor concursuri frecvente de arhitectură, pentru a înlesni promovarea celor mai competenți arhitecți, pentru a interesa în mod activ masa populară în desbaterea problemelor actuale ce se ridică în domeniul creației arhitecturale.

In acest scop indicăm, în cele ce urmează, trăsăturile de bază ce trebue să fie respectate de un concurs de arhitectură, iar în lumina acestora vor reieși deficiențele ce s'au ivit cu prilejul concursului pentru hidrocentrala V. I. Lenin.

Rolul concursului

Concursul de arhitectură constitue un mijloc, și nu un scop în sine. In regimul burghezo-moșieresc, puținele concursuri de arhitectură din țara noastră au constituit scopuri în sine, prin ele urmărindu-se nu alegerea unui proiect sau a unui proiectant în vederea executării lucrării, ci agitarea opiniei publice cu acțiuni demagogice, nerealizabile, așa cum au fost concursurile pentru Piața Senatului, Piața Palatului, Planul director al Clujului, etc; alteori, scopul concursului era de a preveni, cu ajutorul unor premii și mențiuni de „consolare", protestele arhitecților „simpli", împotriva acordării unor lucrări importante, pe bază de favoritism, unor arhitecți „aleși", care adeseori nici nu participau efectiv la competițiune.

In țara noastră, ale cărei treburi sunt conduse de popor și pentru binele poporului, concursul de arhitectură nu poate constitui decât mijlocul pentru stabilirea celei mai bune soluții, pentru evidențierea celor mai înzestrate elemente cu măestrie și pricepere, pentru grăbirea ritmului de lămurire și de desvoltare a teoriei și practicei pe acest tărâm. Pe lângă aceasta, concursului de arhitectură îi revine și menirea importantă de a atrage și interesa masele de beneficiari și de colaboratori a tuturor acelora pentru care construim și care construesc, și care, aducând contribuția lor prin observații și critici, își ridică concomitent propriul nivel cultural și conștiința civică.

Din acest punct de vedere, trebue să recunoaștem că organizarea concursului de față nu s'a preocupat de latura mobilizatoare; desfășurarea și judecarea concursului s'a petrecut într'un cadru restrâns de „strictă specialitate", iar juriul a fost lipsit de un sprijin puternic în stabilirea recomandărilor și trasarea principiilor de continuare a proiectării.

Caracterul concursului

Pentru o cât mai justă rezolvare a problemei pusă de concurs, se impune a se asigura o consecventă principialitate în diferitele etape ale acestei manifestări: program, mobilizare, îndrumare, selecționare. Intr'adevăr, eficacitatea concursului și valabilitatea rezultatelor lui nu pot fi obținute, decât dacă tema se integrează în realitățile sociale și economice ale momentului istoric pe care îl parcurgem, decât dacă soluțiile propuse pot fi folositoare clasei muncitoare și țin seama de necesitățile și năzuințele poporului.

Un concurs nu poate fi limitat doar la publicarea programului; organizatorii trebue să se preocupe de modul cum este îndrumat studiul, trebue să asigure progresul pe tărâmul constructiv, lupta victorioasă pentru o arhitectură înaintată. In desfăşurarea acestei acţiuni, trebue prelucrate problemele ce se ridică, împiedicate devierile ce se pot produce, fie printr'o copiere stereotipă, a unor forme şi motive învechite, chiar dacă sunt naţionale fie printr'o reducere a arhitecturii la rolul unei ornamentaţii aplicate, fie o funcţiune tehnică, considerată „fetiş". Această acţiune de îndrumare este de o deosebită importanţă mai ales când se pun probleme de arhitectură industrială la lucrări reprezentative, ca în cazul hidrocentralei Lenin. Lămurind metoda de concepţie şi creaţie a realismului socialist, desfăşurarea concursului trebue să încurajeze latura entuziastă în rezolvarea expresiei arhitecturale, fără însă a nesocoti posibilităţile concrete de realizare, bazate pe studiul meticulos economic şi pe calculul tehnico-ştiinţific, după cum şi o rezolvare judicioasă a problemelor funcţionale şi constructive nu poate desconsidera necesitatea satisfacerii cerinţelor estetice ale maselor beneficiare.

Organizarea concursului

Pe baza celor arătate mai sus, un concurs de arhitcetură trebue să constitue, o acţiune largă de mobilizare, organizare şi îndrumare. Indiferent dacă concursul este public sau restrâns, organizatorilor le revine sarcina de a asigura o desbatere şi clarificare a problemelor tematicei, o recomandare a materialului bibliografic şi documentar, accentuând cu precădere pe realizările arhitecturii înaintate sovietice în ramura respectivă. Deasemenea, concursului trebue să i se imprime un caracter de întrecere socialistă bazată pe discuţii deschise, schimb de experienţă şi sprijin reciproc, evitându-se munca izolată, individualistă, a participanţilor, aşa cum a avut loc cu această ocazie şi care nu poate da şi nu a dat roade pozitive.

In această acţiune complexă de mari proporţii, forul iniţiator nu poate îndeplini întotdeauna singur sarcinile ce îi revin, neavând adeseori nici capacitatea organizatorică şi nici competenţa profesională. Având aceasta în vedere, el trebue să fie spijinit de toate organizaţiile interesate în problemele de arhitectură, institute de proiectare, asociaţii profesionale, foruri de Invăţământ superior, etc., ceea ce nu s'a petrecut în cazul consursului nostru, când acestea nu s'au considerat obligate a interveni, neprimind „sarcini concrete" în acest sens.

Scoaterea la iveală a cauzelor ce determină aceste atitudini, caracterizate prin lipsa de interes, comoditate sau birocratism, va putea fi folositoare pentru descătuşarea în viitor a iniţiativelor creatoare şi pentru imprimarea unui caracter combativ în creaţia arhitecţilor noştri; o analiză critică şi autocritică în cercurile A.S.I.T. şi chiar în cadrul conducerilor tehnice ale acestor institute şi organizaţii ar putea stabili cauzele pentru care cel mai puternic Institut de Proiectare (I.P.C.) nu a putut să participe decât cu patru colective nereprezentative — din cele 15 propuse — pentru care, singurul Institut de Proiectare a Construcţiilor Industriale (IPROMET) nu s'a prezentat deloc la concurs, şi aceasta bine înţeles fără a se invoca în primul rând „sarcinile de plan", care în mod hotărît nu pot constitui o stavilă în îndeplinirea unor sarcini deosebite, de felul şi importanţa celei puse de concurs.

Deasemenea, ar fi de analizat cauzele pentru care Secţia de specialitate „Arhitectura" a A.S.I.T.-ului, precum şi revista noastră, nu s'au preocupat, cel puţin din punct de vedere organizatoric, de reuşita acestei manifestări; totodată. Facultatea de Arhitectură ce dispune şi de o disciplină de arhitectură industrială pe lângă cabinetul de teoria arhitecturii ar trebui să se intereseze în viitor de lămurirea aspectelor teoretice, ridicate de practica arhitecturii, considerând ca o preocupare deosebit de importantă ce trebue să îi revină, susţinerea activă a concursurilor de arhitectură.

Avem convingerea că, prin analizarea obiectivă a acestei situaţii, vom găsi, în noi, forţe suficiente pentru a lupta împotriva lipsurilor arătate, lichidând unele rămăşiţe burgheze ce mai sălăşluesc încă în conştiinţa noastră şi că vom putea descătuşa astfel potenţialul creator al forţelor noastre de proiectare pentru o mai rodnică desvoltare a arhitecturii în Republica Populară Română.

★

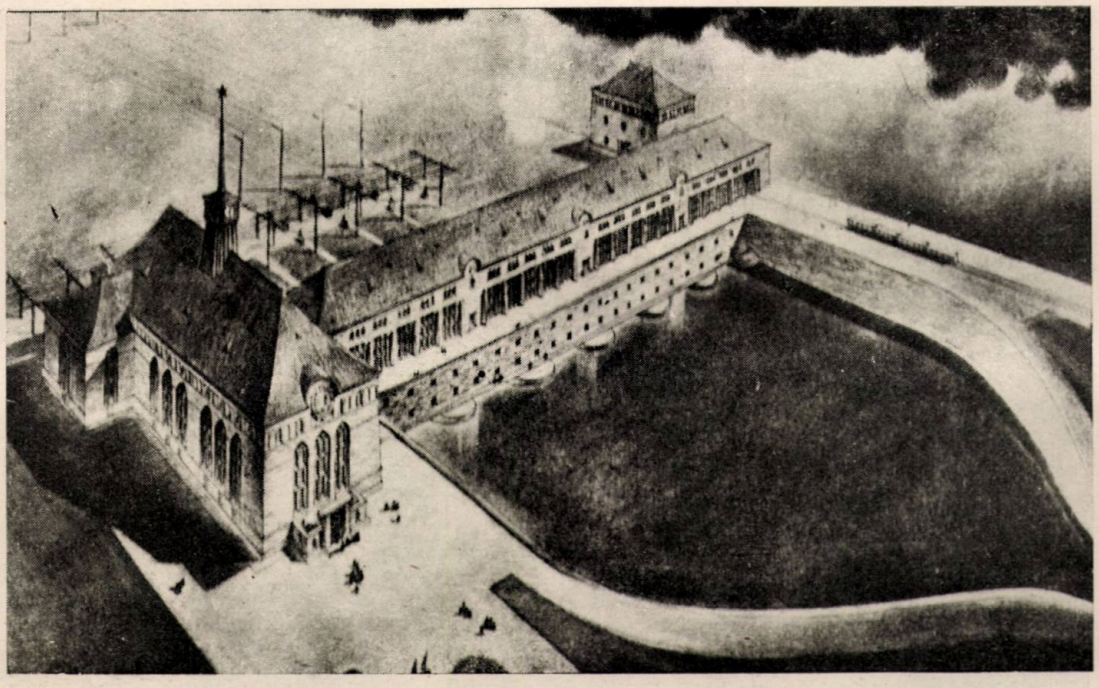

Proiect pentru hidrocentrala Lenin — Menţiunea I-a

Perspectivă de ansamblu — Colectiv Proiectant: arhitecţii N. Nedelescu, D. V. Marinescu, T. Elian, Florea Simionescu.

Colectivul a menţinut la acest proiect acelaşi principiu de compoziţie generală ca şi la varianta căreia i s'a decernat premiul II, înlocuind însă elementele de arhitectură clasică îmbinate cu detalii în ogivă, prin elemente de arhitectură gotic-moldovenească neinterpretate. Din această cauză şi datorită nefolosirii în mod creator a experienţei realizărilor arhitecturale sovietice, proiectanţii nu au reuşit să dea proiectului lor caracterul unei arhitecturi progresiste şi specific industriale, căreia să i se asigure şi o formă naţională, ci dimpotrivă, un caracter arhaic-religios cu totul necorespunzător, prin copierea servilă a unor detalii şi elemente tradiţionale.

Menţiunea ce a fost acordată vine să sublinieze totuşi râvna cu care colectivul a lucrat (cu toate aceste devieri menţionate) şi care prin aportul lui de muncă şi prezentare grafică se desprinde mult de majoritatea celorlalţi participanţi.

★

Proiect pentru hidrocentrala Lenin — Menţiunea I-a

Elevaţie — Colectiv proiectant: arhitecţii Martin Pinchis, Margareta Pinchis, F. Zissman.

Cu toate că prin proporţia volumelor şi silueta generală adoptată nu s'a reuşit a se găsi o soluţionare justă a problemei, lipsind o dominantă care să dea expresie acestei faţade, proectanţii au adus o contribuţie ce a fost apreciată, utilizând (în neconcordanţă totuşi cu datele constructive primite) o travee diferită, mult mărită. Această travee care ar putea da o scară corespunzătoare construcţiei şi care ar asigura o înscriere mai uşoară în peisaj, vine însă în contradicţie cu calculele tehnico-economice, astfel că nu e aplicabilă în mod practic.

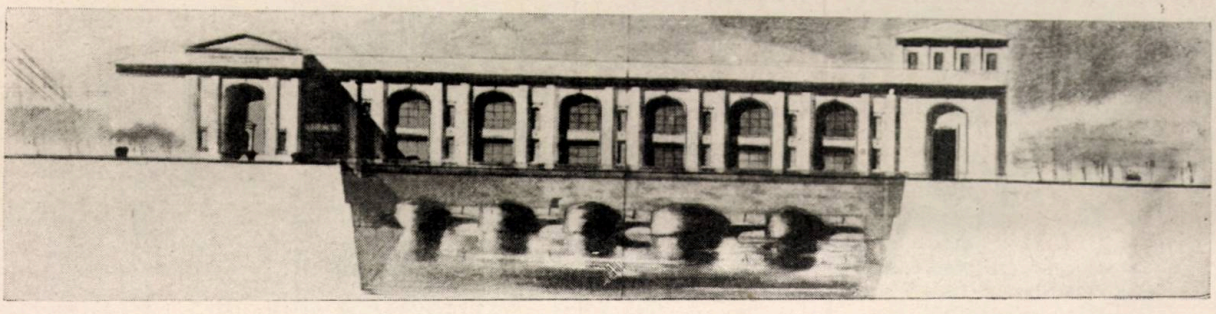

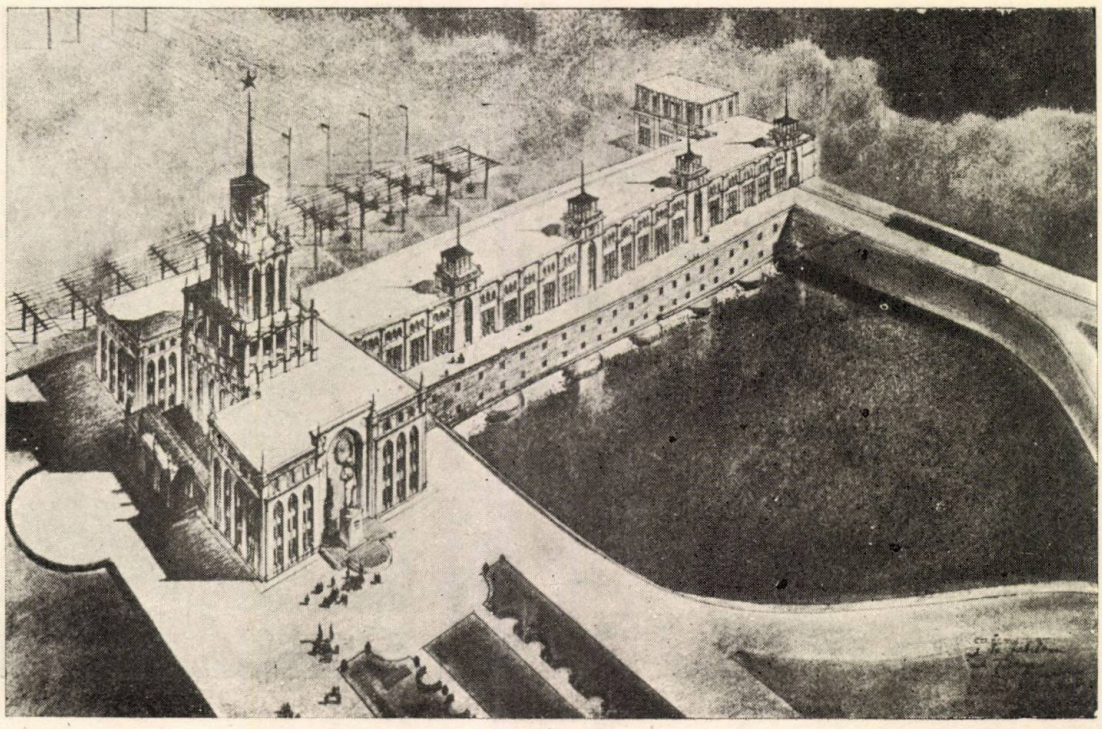

Proiect pentru hidrocentrala Lenin — Premiul al II-lea

Perspectivă de ansamblu — Colectiv proiectant: arhitecţii: N. Nedelescu, D. V. Marinescu T. Elian şi Fl. Simionescu.

Compoziţia de ansamblu este judicios alcătuită. Volumul orizontal cu dimensiuni şi travee determinate de considerente tehnico-funcţionale, a fost înzestrat cu o serie de travee supraînălţate de întrerupere şi ritmare, pentru a se evita monotonia acestei faţade excesiv de lungi. Volumul de capăt tratat pe verticală, a fost supradimensionat faţă de cerinţele programului, pentru a putea căpăta caracterul terminal şi ascendent ce i-a fost atribuit în compoziţie. Trebue subliniată grija proiectanţilor pentru studiul atent al fiecărei faţade în parte, pentru utilizarea elementului statuar cât şi pentru o amenajare atentă a terenului.

Ca aspecte negative trebue menţionate:

— tratarea megalomană a intrării din faţada laterală ce nu corespunde nici numărului foarte restrâns de tehnicieni ce lucrează aici şi nici caracterului utilitar al acestui acces dealtfel, faţada pretenţioasă laterală nu are nici o perspectivă frontală, care să o valorifice;

— interpretarea excesiv de dantelată şi delicată a elementelor de arhitectură, care dau construcţiei un caracter necorespunzător specificului industrial al Hidrocentralei şi care nu pot susţine ansamblul si nu-l pot integra în măreţia naturii înconjurătoare.

★

Proiect pentru hidrocentrala Lenin — Premiul al III-lea

Elevaţie. — Colectiv proiectant; arhitecţii T. Niga, St. Catina şi E. Droc.

Silueta generală a faţadei este destul de monotonă, fiind accentuată numai de corpul lateral de intrare (stânga).

Arcada traveei este frumos proporţionată şi compensează prin proporţia de detalii, lipsa unui ritm sau a unor accente care ar fi ridicat valoarea plastică. Printr'un element mai hotărît de subliniere a volumului intrării, care să contrasteze cu orizontala dominantă, şi în special printr'un studiu mult mai îngrijit al ansamblului şi al prezentării grafice, decât astfel cum a fost prezentat, proectul ar fi fost apt de a obţine o valoare superioară celei decernate.

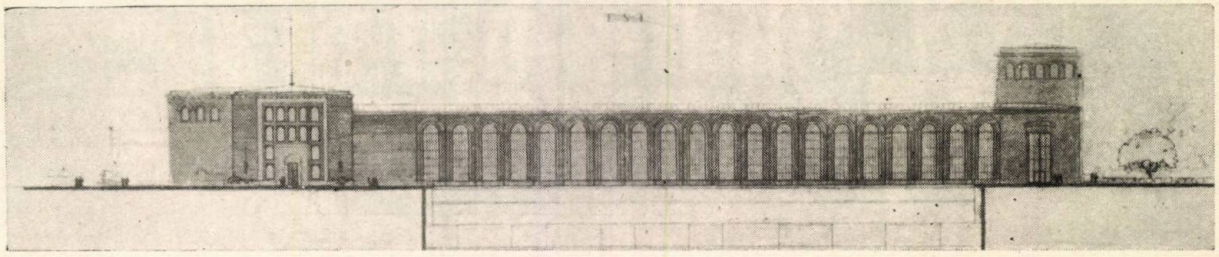

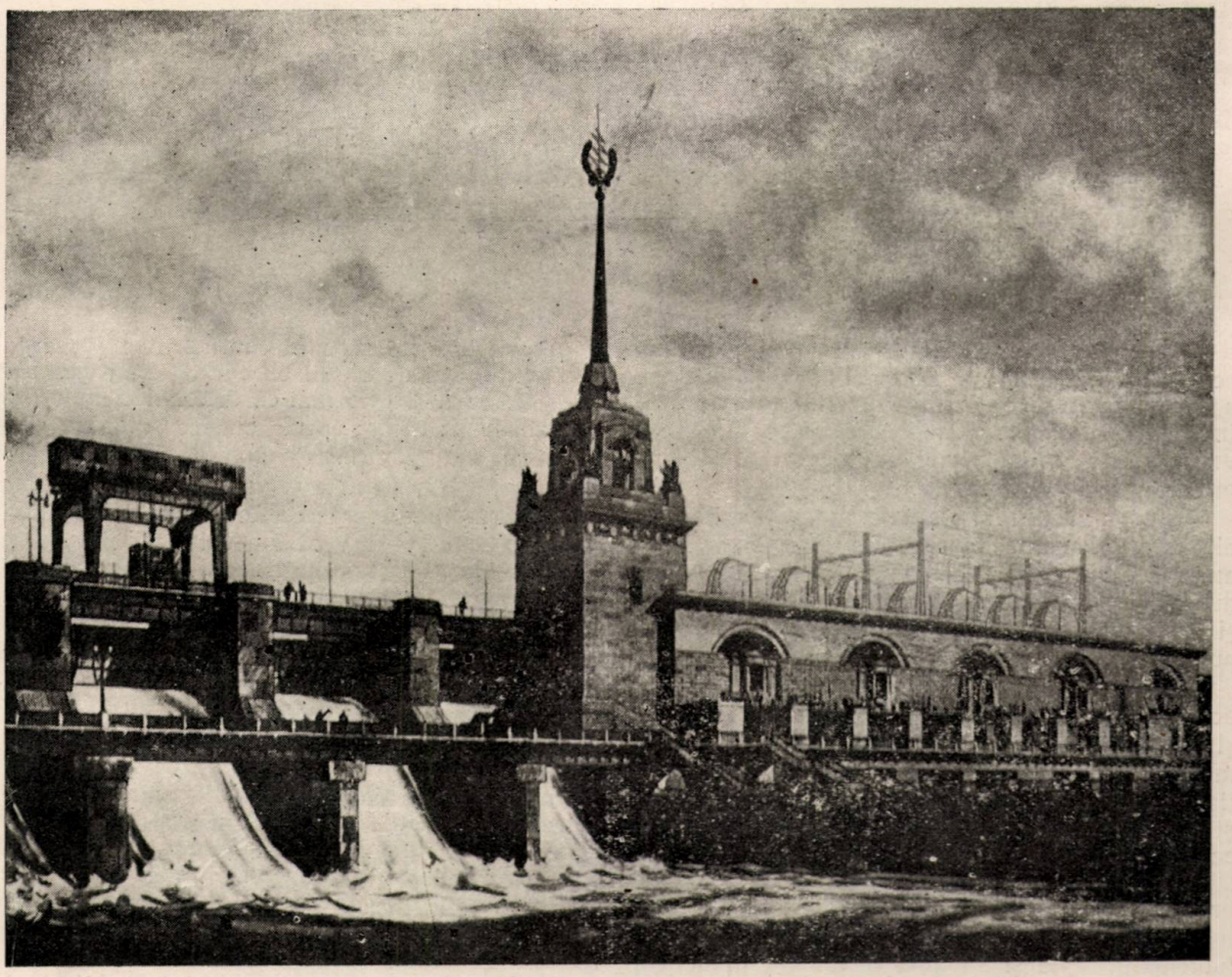

In cadrul acestei analize, prezentăm, cu caracter exemplificator, proiectul Centralei Hidroelectrice în construcţie, din complexul hidroenergetic Timlianskaia. Imbinarea cerinţelor arhitecturii cu determinantele constructive speciale, precum şi proporţia justă a volumelor în vederea realizării armoniei ansamblului şi a perspectivelor atât dela distanţă cât şi din apropiere (autostrada şi calea ferată străbat barajul) au constituit preocupările principale ale autorilor proiectului, conduşi de Academicianul Arh. L. Poliakov, Conţinutul măreţ al paşnicelor şi gigantelor lucrări staliniste de transformare a naturii, în ţara socialismului victorios, se reflectă în noile proiecte de arhitectura industrială sovietică, în arhitectura marilor lucrări ale comunismului.

PROIECTELE STUDENȚILOR DELA FACULTATEA DE ARHITECTURĂ

Prof, arh. **P. MACOVEI**

Dela introducerea reformei învățământului superior, învățământul arhitecturii din țara noastră a făcut progrese serioase. Folosind experiențele învățământului sovietic, fiecare an a însemnat un pas înainte, în special în ce privește studiul proiectelor de arhitectură.

Cosmopolitismul și formalismul, manifestări ale unor elemente reacționare și dușmănoase, au fost în mare măsură lichidate, ele manifestându-se din ce în ce mai rar, în aspecte secundare și fiind demascate și combătute energic de corpul didactic și de studenți înșiși.

Orientarea ideologică a corpului didactic al atelierelor de arhitectură generală este mai justă și mai unitară; un rol important îl are difuzarea materialului sovietic și cercurile de studii inițiate de organizația P.M.R. din Facultate, precum și discuțiile principiale cu caracter teoretic, din cadrul juriilor de „judecata" proiectelor.

Un progres s'a realizat și în alegerea temelor proiectelor, căutându-se ca ele să fie actuale, legate de desvoltarea economică a țării, să fie judicios gradate și să aibă o valoare didactică, punând probleme caracteristice, cu valoare generală și reprezentative.

In acest an școlar s'a introdus în studiul proiectelor o modificare esențială în ce privește studiul elementelor arhitecturii naționale. Prin planul anterior de studii, se lucra, deabia în anul V-lea, un singur „proiect de arhitectură românească", al cărui studiu era condus, până nu de mult, numai de profesorul de Istoria arhitecturii românești. Aceasta reflecta concepția că arhitectura națională studiată în școală putea fi ruptă de proiectarea de arhitectură, că acel proiect era doar o aplicare a unui curs de istorie a arhitecturii românești, care avea o valoare mai mult arheologică. Insăși temele acelor proiecte reflectau dealtfel această concepție, de reconstituire, nu de prelucrare creatoare (o trapeză la o mânăstire, o biserică, ș. a.).

Prin noul plan de studii, după pregătirea din anul I, în care se studiază elementele arhitecturii clasice, însușindu-se, în același timp, și tehnica desenului arhitectural și, după anul II în care se trece la compoziții cu teme simple în arhitectura clasică (din antichitate în semestrul I și din epoca Renașterii în semestrul II), în anul III, s'a prevăzut anul acesta, studierea analitică, pe baza unor programe ceva mai complexe, a elementelor de arhitectură națională, legate de caracterul unor anumite epoci sau regiuni studiate, dar urmărindu-se prelucrarea lor critică.

Aceasta are de scop să înarmeze pe studenții din primii ani de studii cu cunoașterea elementelor de bază și cele mai caracteristice, atât din realizările marilor epoci clasice din trecutul omenirii, cât și din patrimoniul artistic al poporului nostru, pentru ca, pe baza aplicării și prelucrării creatoare a acestor elemente, să poată trece în anii IV și V la studiul unor programe de o amploare crescândă, mergând până la clădiri publice importante, la mari compoziții și ansambluri monumentale, a căror rezolvare în forme naționale să desvolte personalitatea studenților pe linia realismului socialist.

In fiecare an de studii, afară de anul I, sunt prevăzute în program câte 4 proiecte și 6 schițe de câte 12 ore.

Prezentăm în acest număr al revistei rezultatele obținute de studenții Facultății la prima serie de proiecte din acest an școlar.

Ele reflectă pe de o parte progresele certe făcute până acum, dar și unele din lipsurile care mai dăinue încă în activitatea catedrei de arhitectură generală.

Astfel, în studiul elementelor de arhitectură națională, studenții nu sunt întotdeauna și consecvent îndemnați să caute utilizarea acelor elemente care sunt valabile, mai direct legate de producția populară și care se pretează la o prelucrare creatoare, uneori preluându-se necritic elemente greoaie și arhaice, cu un caracter feudal.

Lipsa unei îndrumări principiale consecvente se reflectă și în refugiul în unele forme de un regionalism local sau într'un eclectism impersonal, lucru observat în special la seriile mai vechi de studenți, din anii mai mari.

Judecata proiectelor de către colectivul catedrei, care constitue și o analiză a activității fiecărui atelier și care, prin discuțiile cu caracter teoretic, principial, care au loc, contribue într'o măsură foarte însemnată la ridicarea nivelului studiului, nu este folosită suficient de toate atelierele. Prelucrarea critică a rezultatelor studiilor fiecărui proiect expus, cu toți studenții grupei sau anului respectiv, în lumina aprecierii făcută de juriu pe baza unor criterii principiale și antrenarea masei de studenți la discuții, le desvoltă spiritul critic și autocritic și poate contribui foarte mult la ridicarea calității proiectelor și celorlalte lucrări.

In ateliere se resimte, din ce în ce mai acut, lipsa unor manuale, a unor culegeri de elemente valabile atât din arhitectura clasică, cât și din cea națională, prezentate critic, pe baza unor

criterii ştiinţifice. In cadrul Cabinetului de Teoria şi Istoria Arhitecturii, care s'a înfiinţat în Facultate, s'a început întocmirea acestor manuale şi ele vor împlini un mare gol atât în învăţământ, cât şi în producţie.

O altă lipsă foarte importantă a Catedrei de Arhitectură Generală este că nu a isbutit încă să organizeze reproducerea fotografică a proiectelor pentru a fi puse la îndemâna studenţilor din seriile următoare. Neputându-se utiliza critic experienţa seriilor precedente, nu se creiază o continuitate în mersul învăţământului, care să asigure desvoltarea sa pe linia unei perfecţionări şi unui progres neîncetat dela an la an.

Din prima serie de proiecte ale studenţilor Facultăţii, prezentăm în acest număr câte trei proiecte din fiecare an de studiu.

Anul II. Programul prevedea proiectarea unei Staţii de Autobuz care ar fi în acelaşi timp intrarea în „Parcul de cultură şi odihnă I. V. Stalin" de lângă podul Pipera, având spaţii de aşteptare, ghişee pentru bilete şi scări către debarcader.

Soluţiile date au fost destul de variate, dela un simplu portic de trecere, sau portice pe mai multe rânduri, până la construcţii centrate sau ceva mai complexe cu portice laterale spre lac, de tipul propyleelor.

Din cele 13 proiecte care au obţinut medalie (nota zece) reproducem pe cele ale studenţilor: Faliboga V. (atelierul prof. H. Maicu), Niculin Nicolae (atelierul prof. P. Macovei) şi Petrescu Petre (atelierul prof. O. Doicescu).

Anul III. Prin program se cerea proiectarea unei construcţii compusă din câteva săli şi spaţii acoperite şi descoperite, pentru adăpostirea unor resturi (elemente sculptate, fresce, etc.), ale unui monument dela începutul secolului XVII din preajma Capitalei, recomandându-se prelucrarea elementelor dela Mogoşoaia, Văcăreşti, Antim şi Stravopoleos.

Programul a fost rezolvat în general în soluţii simetrice şi grupate, fie în jurul unei săli dominante, diferenţiate ca înălţime, fie în jurul unei curţi interioare înconjurate de săli sau portice.

Studenţii au arătat mult interes pentru ele-

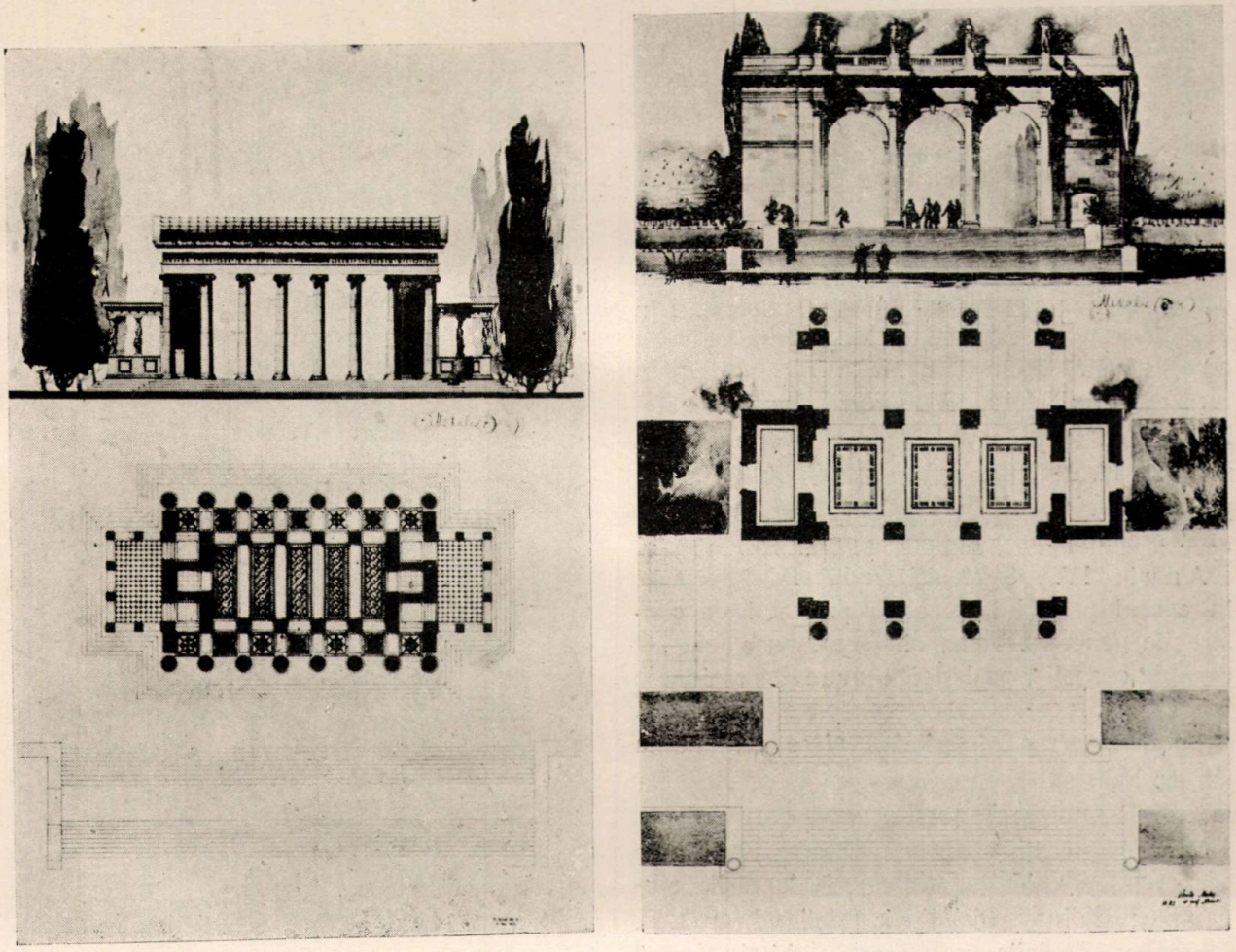

Staţie de autobuz (anul II)

Faliboga V. (atel. Prof. H. Maicu) Niculin Niculae (atel. Prof. P. Macovei)

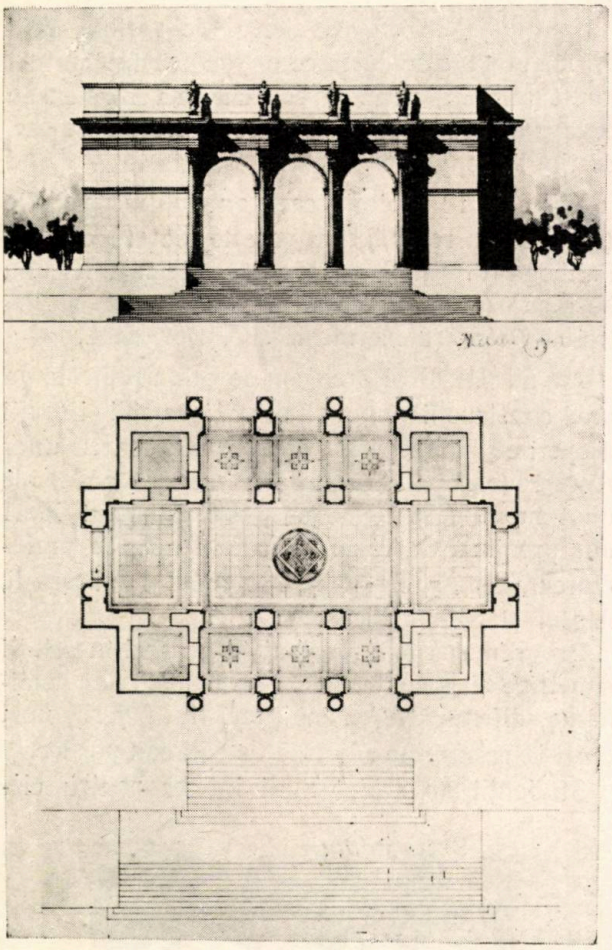

Staţie de autobuz (anul II)
Petrescu Petre (atel. Prof. O. Doicescu)

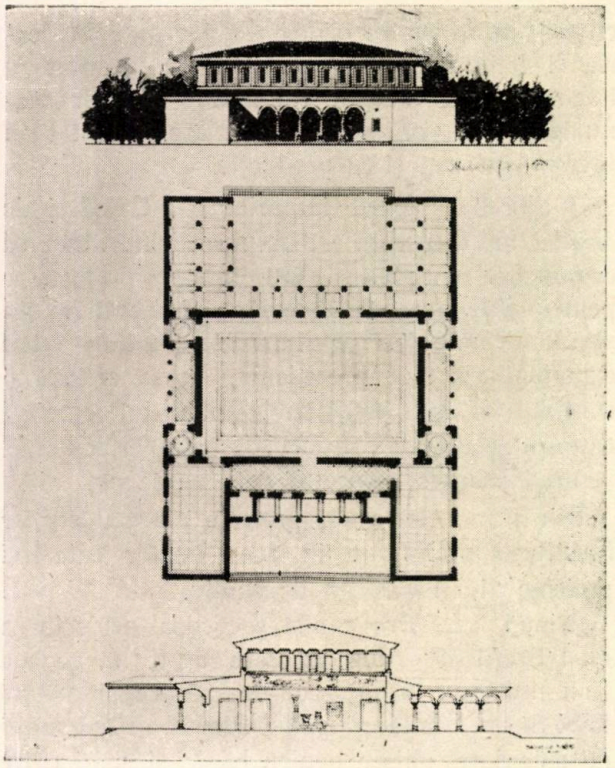

Muzeu (anul III)
Bădulescu Dumitru (atel. Prof. P. Macovei)

mentele naţionale, proiectele fiind atât ca studiu cât şi ca prezentare, la un nivel ridicat. Din cele 27 proiecte care au obţinut Medalie (nota zece) sau Menţiunea I (nota 9), prezentăm lucrările studenţilor: Bădulescu Dumitru (atelierul prof. P. Macovei), Ionescu Petre (atelierul prof. H. Maicu), Vasilescu Ovidiu (atelierul prof. O. Doicescu) şi Ştefan Ioan (atelierul prof. Macovei).

Anul IV. Studenţii anului IV întocmesc în cursul primului semestru proiectul de construcţie generală. Tema din acest an a fost „O casă de oaspeţi", pe lângă o mare întreprindere industrială, pentru 8—10 persoane în trecere. Programul cerea o serie de piese comune la parter: hall, sufragerie, bibliotecă şi servicii, iar la etaj dormitoare de unul şi două paturi.

Reproducem din faza de anteproiect, prin care se preciza soluţia de arhitectură, lucrările studenţilor: Calinovschi Mihai (atelierul prof. D. Marcu) — Medalie (nota zece), Chiţimia Cornel (atelierul prof. H. Stern) — Menţiunea I (nota

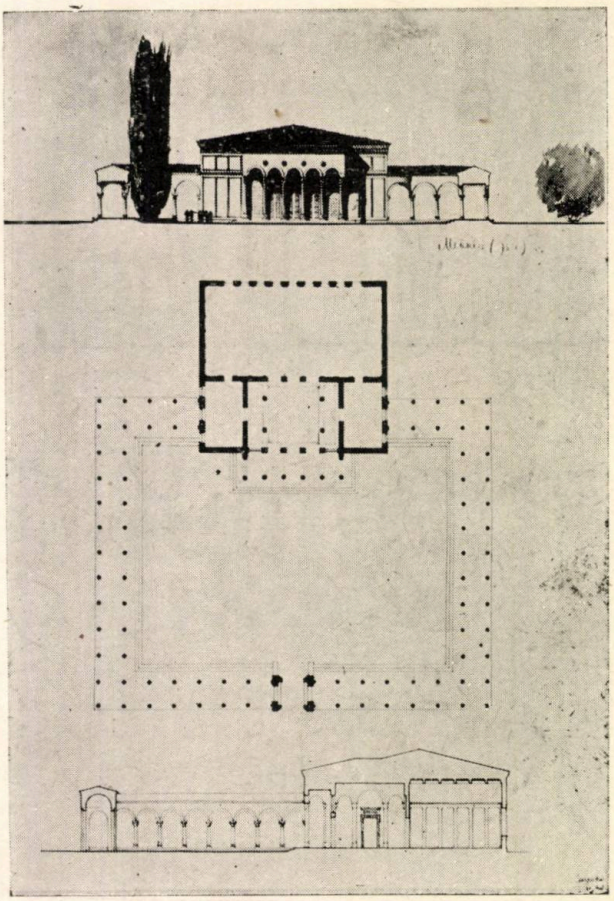

Muzeu (anul III)
Ionescu Petre (atel. Prof. H. Maicu)

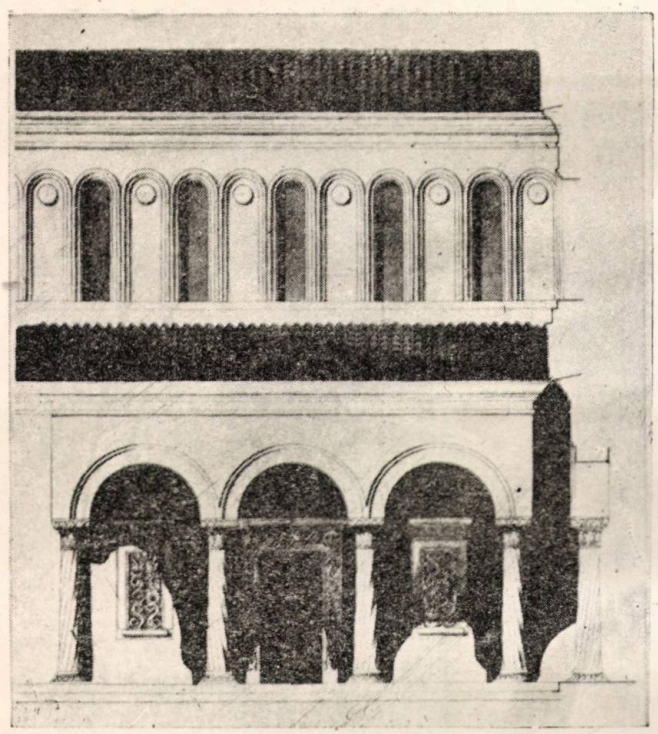

Muzeu (anul III)
Detaliu: Ştefan Ion (atel. Prof. P. Macovei)

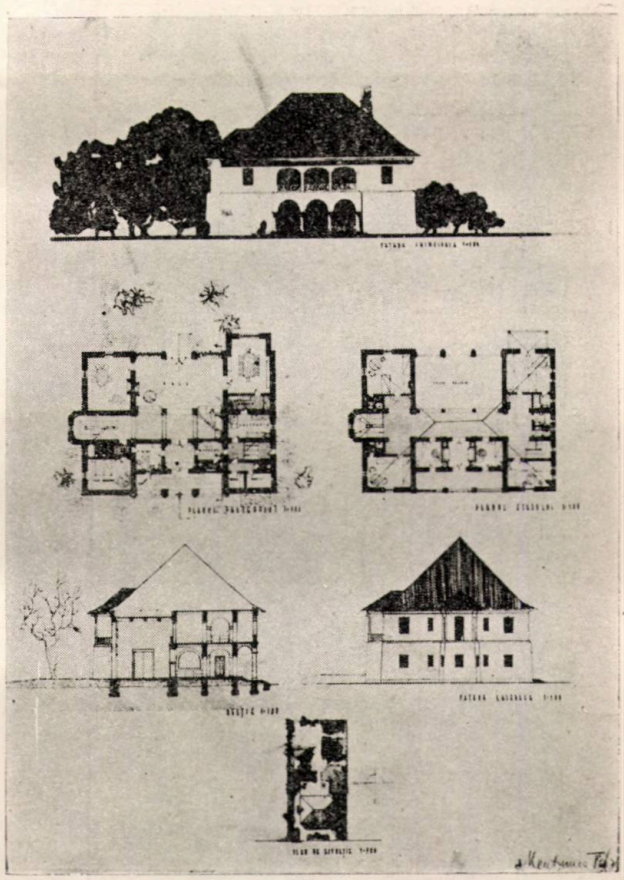

O casă de oaspeţi (anul IV)
Chiţimia C. anul IV (atel. Prof. H. Stern)

nouă) şi Ionescu Ştefan Radu (atelierul prof. D. Marcu) — Menţiunea I (nota nouă).

Anul V. Institutul de Construcţii din Bucureşti a constituit subiectul primului program al

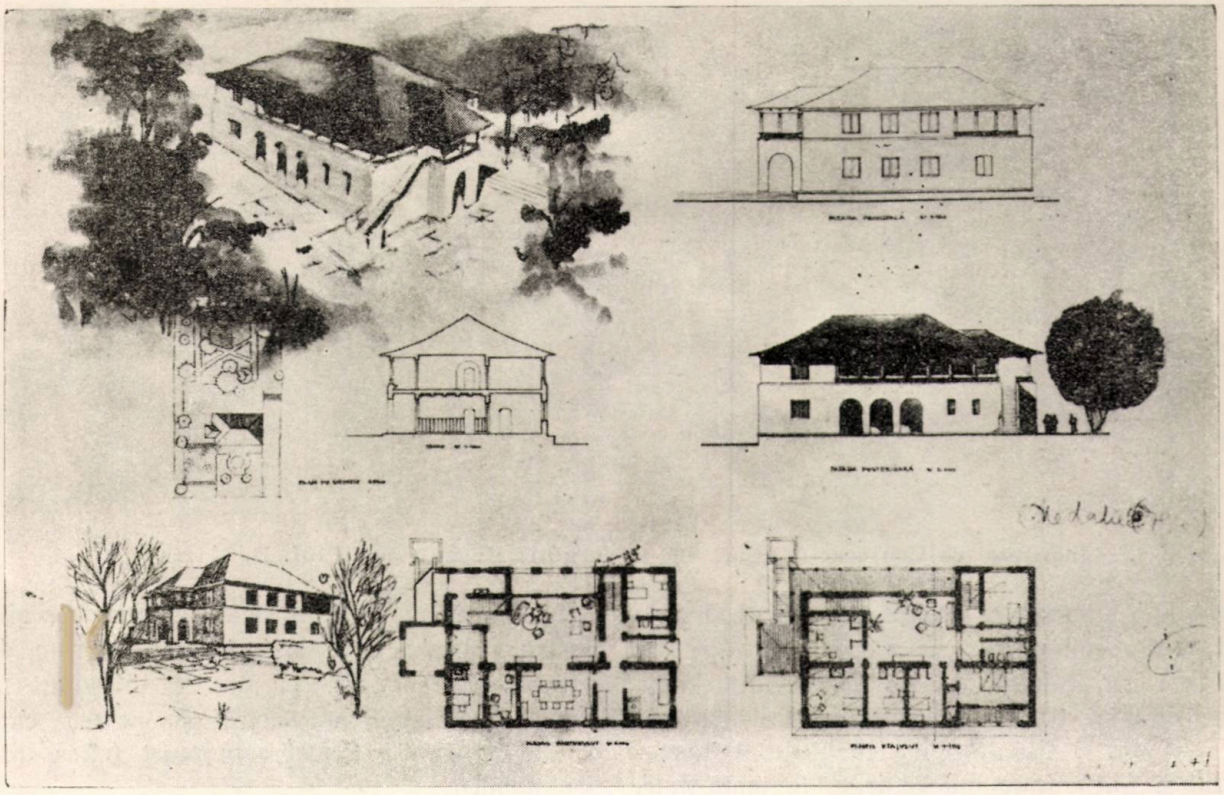

O casă de oaspeţi (anul IV). Calinovschi Mihai (atel. Prof. D. Marcu)

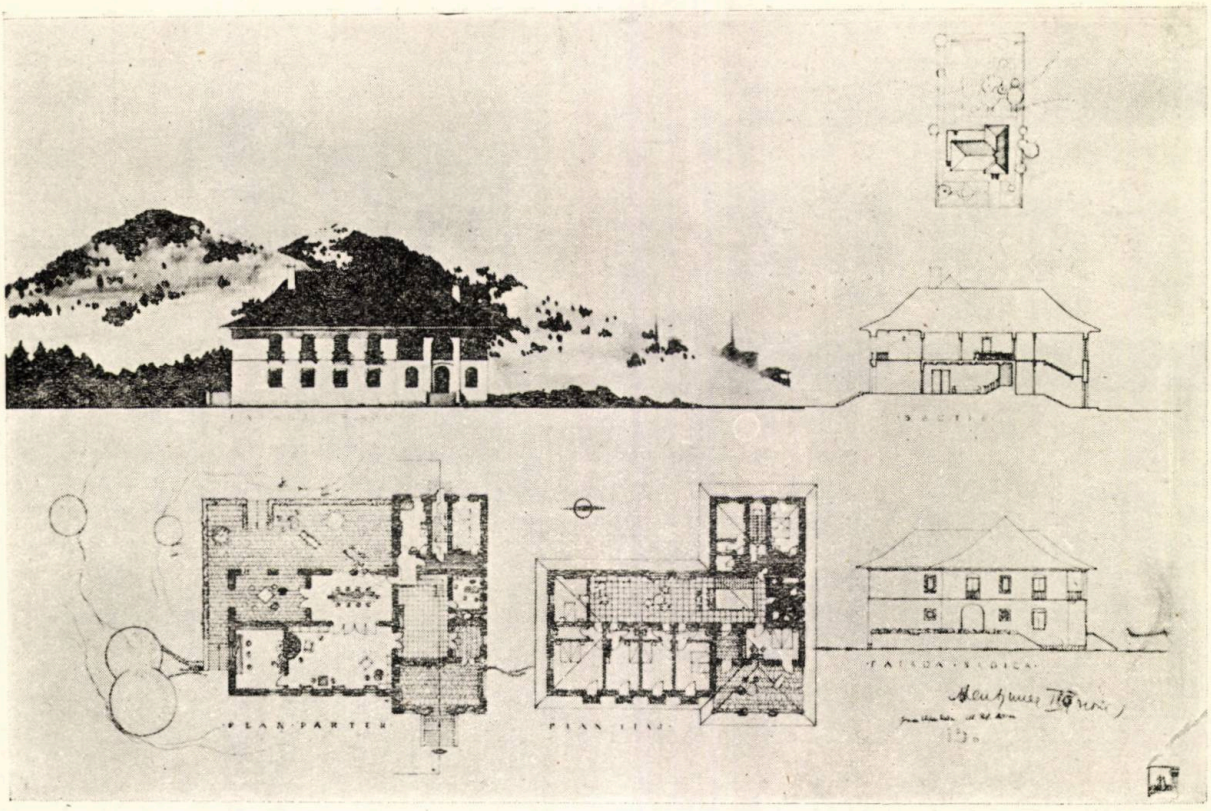

O casă de oaspeți (anul IV): Ionescu Ștefan (atel. Prof. D. Marcu)

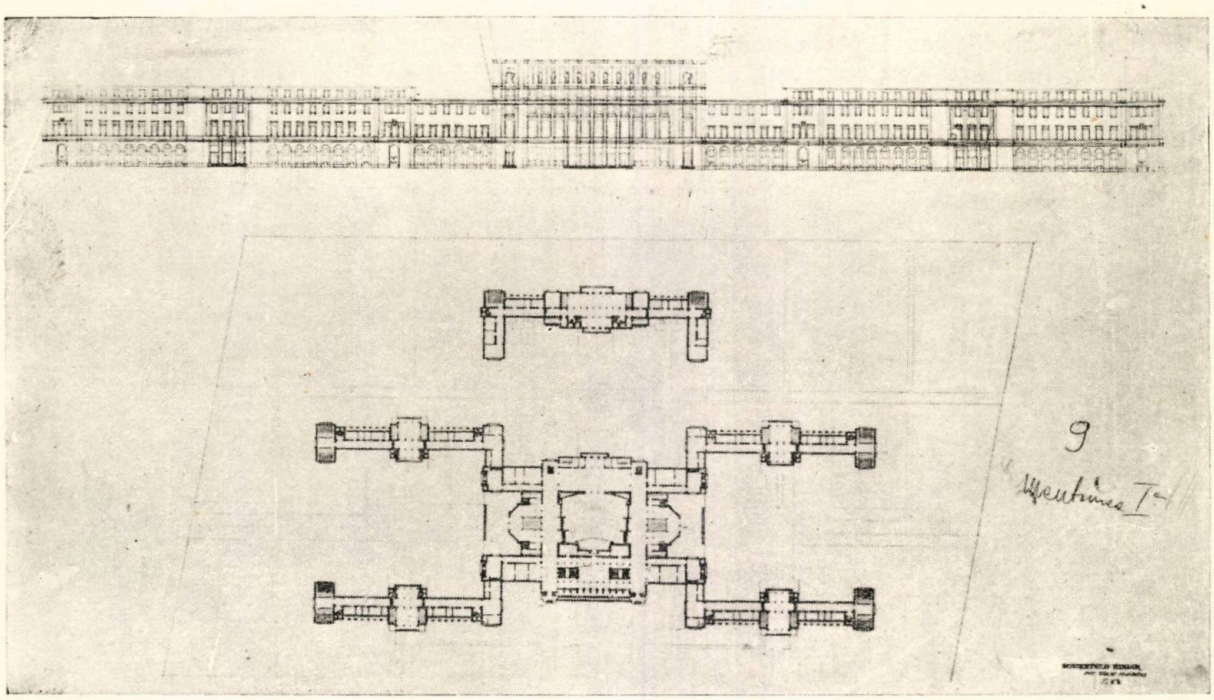

Institutul de Construcții (anul V): Sonnenfeld Edgar (atel. Prof. D. Marcu)

anului V, propus a se proiecta în cadrul viitorului centru universitar, pe terenul dintre Calea Plevnei, str. Știrbei-Vodă și G-ral Anghelescu.

Ansamblul trebuia să cuprindă construcții pentru cele 5 Facultăți ale Institutului, Rectoratul și unele funcțiuni centrale (o mare aulă, un muzeu, o bibliotecă și administrația).

Studenții anului V au făcut eforturi deosebite pentru a rezolva cât mai just acest program, de o amploare cu care nu fuseseră obișnuiți în proiectele din anii precedenți și pentru care timpul de studiu a fost cam scurt (circa șase săptămâni).

Mulți studenți au căutat în studiul acestui

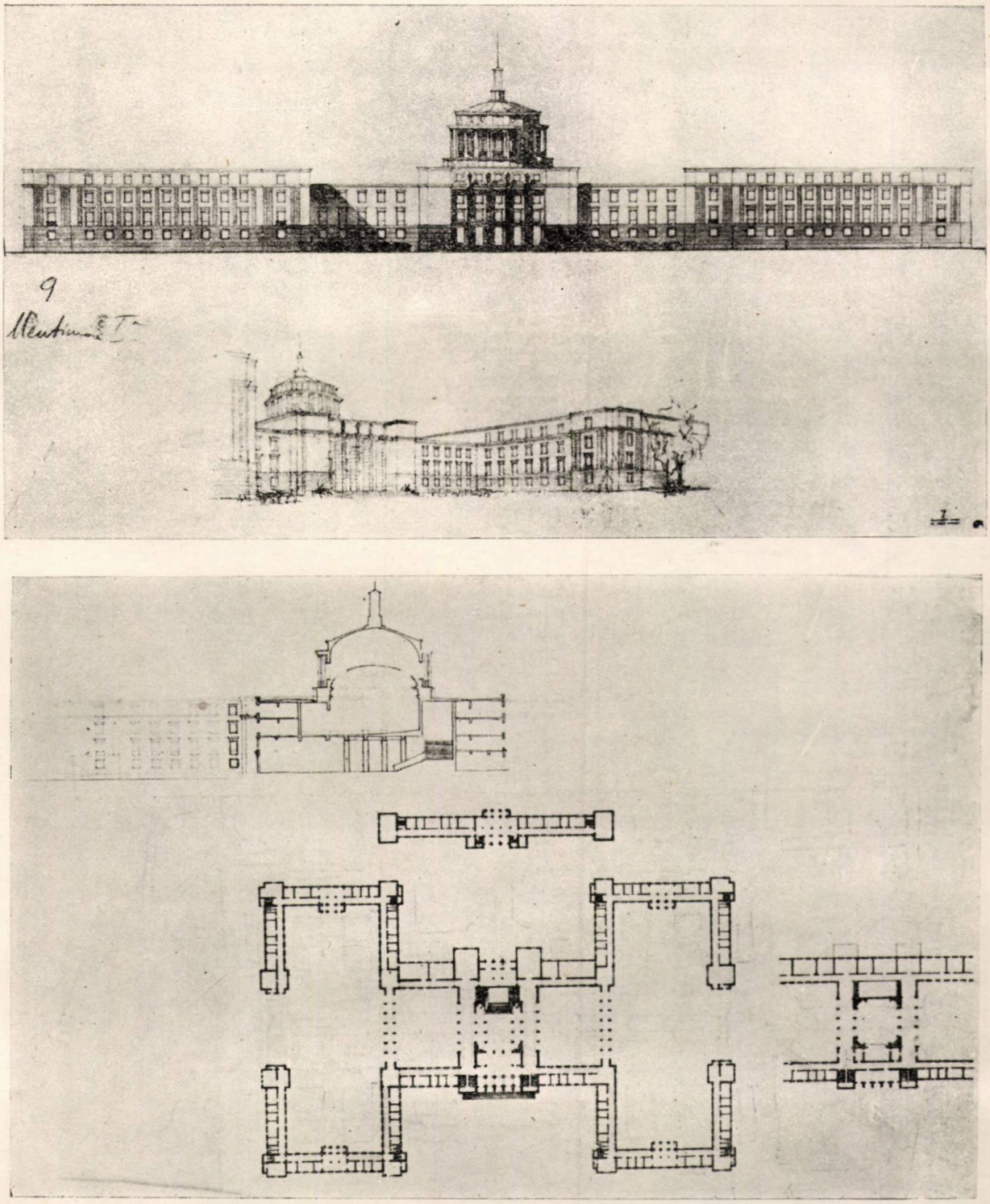

Institutul de Construcţii (anul V): Grümberg Aron (atel. Prof. H. Stern)

proiect să folosească exemplul clădirilor înalte sovietice şi în special al Universităţi din Moscova. Soluţiile de plan au fost în general clare, căutându-se o grupare judicioasă a elementelor pentru a se asigura circulaţii uşoare şi a se pune în valoare un element central, dominant.

Dacă au fost multe proiecte care au arătat preocuparea studenţilor de a-şi însuşi principiile realismului socialist şi de a exprima cu mijloace clare, arhitecturale, un conţinut nou, avântat şi luminos, s'au mai manifestat însă şi unele tendinţe greşite.

Astfel, au fost destule proiecte, care deşi rezolvau corect cerinţele programului, erau lipsite de îndrăsneală şi elan în folosirea elementelor monumentale şi mai ales a celor naţionale,

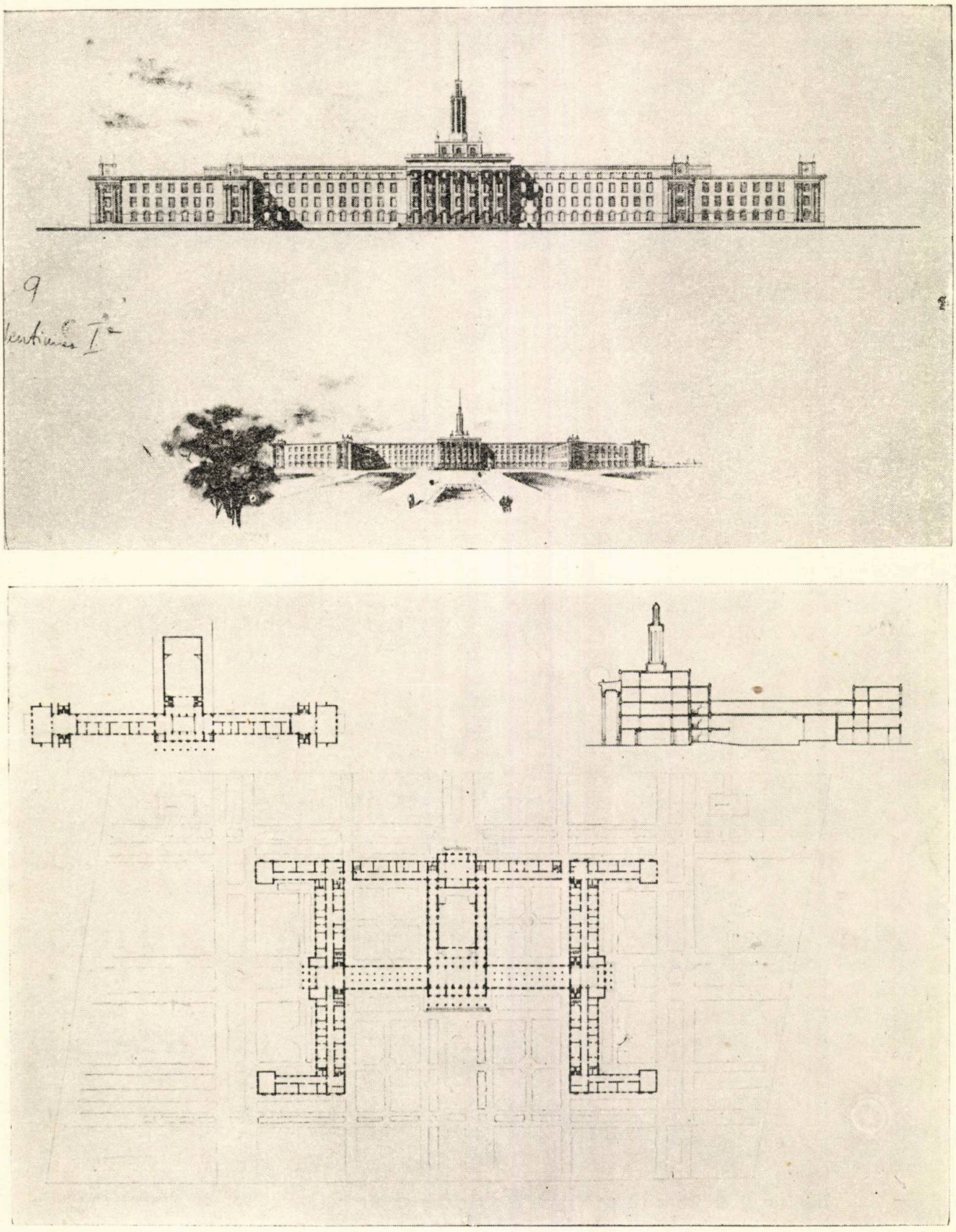

Institutul de Construcții (anul V): Fotescu Maria (atel. Prof. N. Bădescu)

mulțumindu-se cu aspecte plate și neinteresante, aproape funcționaliste. Desigur că remedierea acestor lipsuri nu înseamnă să se treacă în greșala opusă, de a încărca abuziv construcțiile cu elemente adăugate, nestructurale și false, tendință care se putea semnala la câteva proiecte.

Dintre lucrările evidențiate, reproducem trei proiecte care au obținut Mențiunea I (nota nouă) și care aparțin studenților: Grünberg Aron (atelierul prof. H. Stern), Fotescu Maria (atelierul prof. N. Bădescu), Sonnenfeld Edgar (atelierul prof. D. Marcu).

DIN ACTIVITATEA CERCURILOR DE ARHITECTURĂ ȘI URBANISM „A. S. I. T." FILIALA BUCUREȘTI

Arh. **DANIEL FARB**

Trimestrul IV al anului 1951 a reprezentat o etapă importantă în activitatea arhitecților din A.S.I.T.-Filiala București.

Constituit de relativ puțină vreme, Comitetul de Specialitate Arhitectură și Urbanism a avut de luptat dela început cu o serie de greutăți, din care cele mai însemnate erau: lipsa unei activități organizate a arhitecților și lipsa de orientare în vederea unei activități științifice.

Deaceea, Comitetul de Specialitate și-a îndrumat dela început munca sa pe 2 căi importante: organizarea cercurilor de arhitectură din instituții și institute de proiectare și începerea unei activități de studiu, dela Comitetul de Specialitate până la cercurile din instituții.

In ceea ce privește prima latură a activității, s'au format până la 31 Dec. 1951 5 cercuri: la Institutul de Proiectare a Construcțiilor (IPC), Ministerul Afacerilor Interne (MAI), Institutul de Proiectare a Construcțiilor, Lucrărilor Edilitare și Urbanism (IPCLEU), Institutul de Proiectări în Metalurgie (IPROMET) și Sfatul Popular al Capitalei.

Este regretabil că tovarăși: dela Institutul de Studii și Proiectări Energetice (ISPE) și Institutul de Proiectări Sovromconstrucție nu au arătat suficientă înțelegere pentru importanța formării cercului de arhitectură și, deși și-au luat angajamente, nu au făcut nimic în acest sens.

Deasemenea Comitetul de Specialitate nu a reușit să cuprindă în muncă restul de arhitecți din Instituțiile și întreprinderile unde numărul lor mic nu permite formarea de cercuri. Cu toate aceste lipsuri, putem aprecia că în trimestrul IV s'au pus bazele unei activități rodnice atât a cercurilor cât și a Comitetului de Specialitate.

Astfel, la I.P.C. s'a organizat o consfătuire de producție asupra orașului Hunedoara și o expoziție a proiectărilor mai importante pe anul 1951, urmată de o ședință de discuții, la care au fost invitați și tovarășii din alte instituții și unde s'au discutat o serie de probleme foarte interesante, cum este problema locuințelor muncitorești. Din păcate, ședința nu a fost continuată cu alte ședințe similare, însă ea a constituit un important schimb de experiență demn de urmat și de alte cercuri.

O acțiune asemănătoare a avut loc și la IPCLEU, unde la 27 Noembrie, tov. arh. Petrescu N. a prezentat proiectul de sistematizare a regiunii Bicaz.

La M.A.I. arhitecții au făcut o vizită la Stadionul DINAMO, prezentarea fiind făcută de tovarășul Arh. Medianski.

Și resortul de conferințe a avut o activitate vie. Astfel, la I.P.C. s'au ținut 5 conferințe, dintre care menționăm conferințele tovarășilor arhitecți Alifanti M., Stadecker V. și Sburcu N., cu privire la „Casa Scânteii" și a tovarășului arhitect Silvan Ion, cu privire la construcția de locuințe în Republica Polonă; la IPROMET, conferința despre „Modulare și proporționare în istoria Arhitecturii", ținută de tovarășul arhitect Bleyer; la M.A.I. o serie de conferințe legate de teoria și istoria Arhitecturii.

Interesul arhitecților pentru conferințe a crescut în trim. IV; aceasta se poate ilustra prin numărul participanților, care a ajuns dela 15—20 la început, la 70—80, câți au fost la ultimele conferințe din ciclul „Casa Scânteii".

Este de remarcat că numărul arhitecților veniți să asculte conferințele a fost cu atât mai mare, cu cât subiectul acestora a fost mai legat de probleme concrete, atât în domeniul tehnicei construcțiilor, cât și al plasticei.

Trebue totodată semnalată preocuparea unor cercuri cum sunt IPROMET și IPCLEU, pentru înființarea și îmbunătățirea unei vitrine A.S.I.T.

Din păcate, aceste vitrine au încă un caracter general; ele nu oglindesc în suficientă măsură realizările arhitecților din instituțiile respective și ca atare, nu au un caracter mobilizator. Indreptând aceste lipsuri, Comitetele de Arhitectură vor trebui, în același timp, să dea atenție folosirii vitrinelor pentru a ilustra minunatele realizări ale arhitecturii sovietice.

In ceea ce priveste activitatea de studii, Comitetul de Specialitate, analizând situația la începutul trimestrului IV și bazat pe experiența filialei București, a apreciat că acest fel de activitate reprezintă veriga principală a întregii munci A.S.I.T., că prin studierea unor probleme de actualitate, pot fi cointeresați cât mai mulți arhitecți și tehnicieni si totodată se poate lega concret activitatea A.S.I.T. de realizarea Planului de Stat.

Experiența făcută ulterior a confirmat pe deplin justețea acestui punct de vedere. Referatul prezentat în cinstea zilei de 7 Noembrie de către tov. arh. Alifanti, privind lărgirea sortimentului de materiale de finisaj și ieftenirea prețului de cost în acest domeniu, referat care figura în planul de muncă al Comitetului de Specialitate, a reușit să mobilizeze în ședința din 2 Decembrie un număr de 45 arhitecți, ingineri și tehnicieni

valoroşi, care au adus contribuţii însemnate şi la un înalt nivel ştiinţific. Referatul, în momentul de faţă este desbătut şi adâncit în cercuri, rezultatele experienţelor urmând a fi generalizate şi aplicate în practică.

Deosebit de important este şi cel de al doilea referat al Comitetului de Specialitate, având ca responsabil pe tov. prof. Grigore Ionescu şi privind „Bucureştiul, în evoluţia arhitecturii ţării Româneşti".

Demnă de semnalat în domeniul studiilor este activitatea cercului de arhitectură dela IPROMET, care deşi a luat fiinţă deabia la 7 Noembrie 1951, a reuşit ca în scurt timp să organizeze 3 colective de studiu. Acestea s'au ocupat de următoarele probleme: a) indicii tehnico-economici ai ansamblelor industriale, b) specificul arhitecturii regionale în regiunea Roman, c) studii de ferestre metalice.

Ultimele două colective au reuşit să termine lucrările, iar primul le va termina în curând.

Deasemenea şi cercul dela IPCLEU a alcătuit 3 colective de studiu care se ocupă de „înverzirea oraşelor", „bilanţul general în calculul oraşelor" şi „locuinţe muncitoreşti".

Trebue semnalat ca un punct negativ faptul că cercul dela IPC, deşi are mari posibilităţi, nu s'a preocupat în cursul trimestrului IV de nicio problemă de studiu.

Din cele expuse mai sus, se poate vedea că, deşi mai există încă multe lipsuri, s'a făcut un mare pas înainte în activitatea organizatorică şi ştiinţifică a arhitecţilor din Bucureşti. Aceasta ne îndreptăţeşte să prevedem pentru anul 1952 o activitate deosebit de bogată.

Desigur că pentru a realiza multiplele sarcini ce ne vor reveni, va fi nevoe de o întărire a muncii Comitetului de Specialitate, de un control şi o îndrumare mai eficace a activităţii cercurilor şi în cea mai largă măsură, de contribuţia efectivă a tuturor arhitecţilor din Bucureşti.

ANUNŢĂM PE CITITORII NOŞTRI CĂ IN ZIUA DE 27 APRILIE A. C., ORELE 10 A. M., VA AVEA LOC IN SALA A. S. I. T. DIN STRADA MIHAIL EMINESCU Nr. 8

CONSFĂTUIREA CU CITITORII REVISTEI „ARHITECTURĂ ŞI URBANISM"

Pentru ca această consfătuire să-şi poată atinge scopul: ridicarea nivelului revistei prin îmbunătăţirea conţinutului şi a prezentării, rugăm pe toţi cititorii noştri să reflecteze asupra felului în care revista şi-a îndeplinit până în prezent sarcinile şi să participe activ la consfătuire, aducând critici, sugestii şi angajamente pentru munca în viitor. Propunem drept criterii de analiză a revistei următoarele chestiuni:

Cum se reflectă în revistă activitatea de proiectare a arhitecţilor din R.P.R. în cadrul Planului de Stat.

Cum se preocupă revista de problemele ideologice ale Arhitecturii şi Urbanismului.

Cum prezintă revista realizările şi problemele teoretice ale Arhitecturii şi Urbanismului sovietic.

Cum s'a preocupat revista de problemele economiei prin proiectare.

Cum s'a preocupat revista de problemele tehnice şi de legătura dintre proiectare şi execuţie.

Cum a oglindit revista activitatea arhitecţilor în cadrul A.S.I.T.

Cum s'a preocupat revista de studiul arhitecturii vechi româneşti.

Cum a ajutat revista schimbul de experienţă dintre Institutele de proiectare.

Rugăm pe cititorii noştri din provincie să trimită în scris observaţiile critice, precum şi propunerile şi angajamentele lor, pe adresa redacţiei revistei, Str. Episcopiei Nr. 2, Bucureşti.

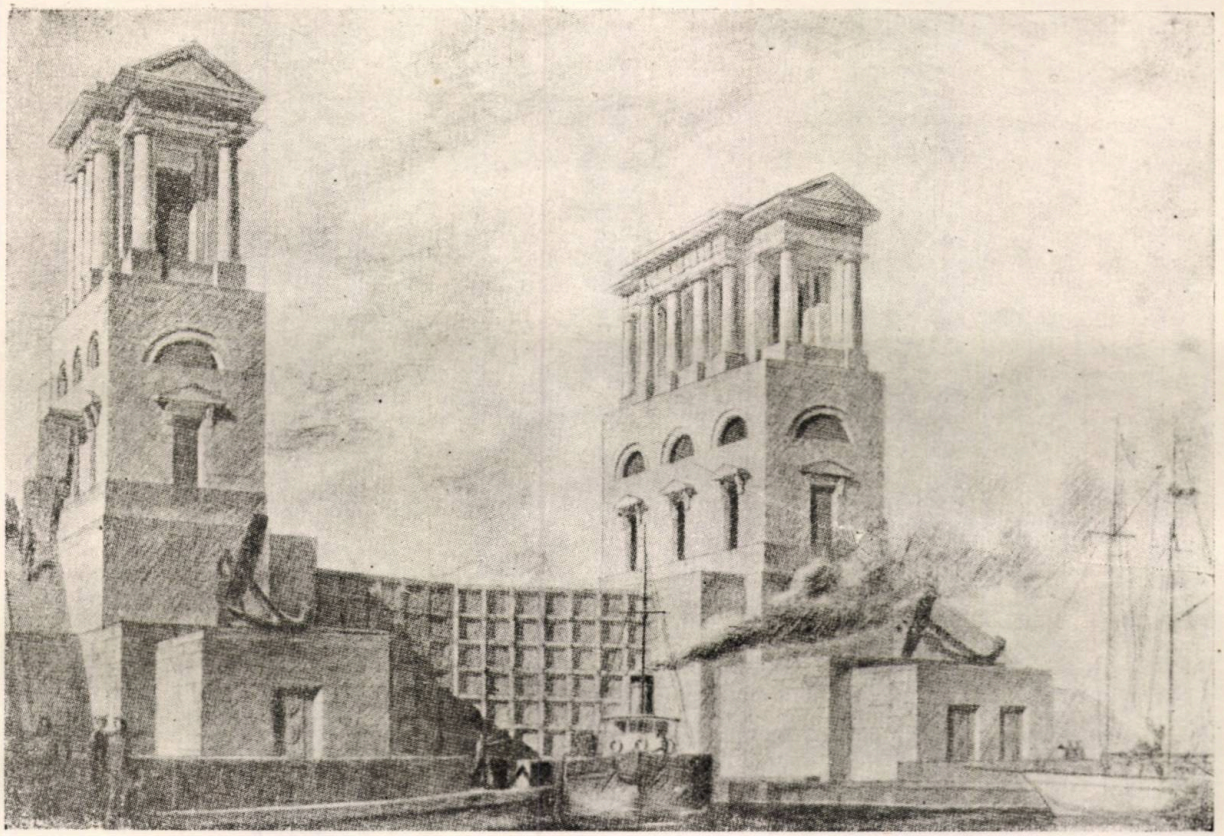

Canalul Volga-Don: Ecluza, Nr. 10

PREZENTAREA REVISTEI: ARHITECTURA U. R. S. S. Nr. 1 NOEMBRIE 1951

Apariţia revistei „Arhitectura U.R.S.S.", organ al Academiei de Arhitectură a U.R.S.S., al Uniunii Arhitecţilor sovietici şi al Comitetului pentru arhitectură de pe lângă Consiliul de Miniştri al U.R.S.S. constitue un eveniment de mare însemnătate pentru arhitecţii din ţările de democraţie populară. Cunoaşterea activităţii creatoare a arhitecţilor sovietici, realizatorii celei mai înaintate arhitecturi din lume, constitue o condiţie esenţială în desvoltarea arhitecturii noastre pe calea realismului socialist.

Revista apare în condiţii tehnice şi de prezentare foarte bună şi prezintă un bogat, interesant şi variat material critic şi grafic.

Primul număr apărut cuprinde articole despre arhitectura construcţiilor canalului Volga—Don, Monumentul I. V. Stalin la Erevan, Stadionul Kirov din Leningrad, rezultatele concursului pentru cele mai reuşite clădiri din R.S.F.S.R., despre blocul de locuinţe din piaţa Smolensc, proiectat de academicianul Joltovski, despre proiectele de diplomă ale Facultăţii de Arhitectură din Moscova, Bibliografie şi Cronică.

In articolul despre „Arhitectura Construcţiilor Canalului Volga—Don" (întocmit de colectivul autorilor proiectelor de arhitectură), se face o prezentare a ansamblului de construcţii proiectate să fie executate dealungul unui traseu de 540 de kilometri. Din acest complex grandios fac parte ecluze, staţii hidroelectrice, poduri, gări fluviale, etc. In prezentare sunt arătate o parte din ecluzele proiectate. Colectivul de arhitecţi, în frunte cu membrul Academiei de Arhitectură a U.R.S.S., L. Poliacov, s'au condus în proiectare de principiile înaintate ale arhitecturii sovietice. Ei au căutat şi au isbutit să redea profunzimea ideologică şi popularitatea arhitecturii, inovaţia curajoasă bazată pe însuşirea critică a moştenirii clasice a arhitecturii ruse şi a realizărilor înaintate ale constructorilor sovietici şi o înaltă expresivitate artistică — ţinând seama în acelaşi timp de economia în construcţia şi exploatarea clădirilor.

Construcţiile canalului navigabil propriu zis, ce se întind pe o distanţă de circa 100 km, au fost rezolvate în aşa fel, încât constitue un ansamblu arhitectonic unitar şi închegat, păstrându-se în acelaşi timp individualitatea fiecărui element în parte. Arhitecţii au reuşit ca, folosind un limbaj arhitectonic foarte reţinut şi forme laconice, să exprime sub aspecte foarte variate, frumuseţea şi măreţia societăţii sovietice în

Monumentul „I. V. Stalin“ din Erevan

drum spre comunism, forţa majestuoasă a poporului sovietic victorios. Arhitecţii au reuşit să rezolve plastic cele mai complicate probleme funcţionale şi tehnologice, dovedind încă odată că aceste construcţii desconsiderate de arhitectura burgheză decadentă — proiectarea lor ajungând în ţările capitaliste în cel mai bun caz o varietate a desenului industrial — pot şi trebue să fie frumoase şi că arhitectura lor este o parte integrantă a patrimoniului artistic al poporului sovietic.

Cel de al doilea articol de M. Iaroslav, candidat în arhitectură, prezintă „Monumentul I. V. Stalin" din Erevan, operă distinsă cu premiul Stalin pe anul 1950.

Autorii sunt sculptorul S. D. Mercurov şi arhitectul R. S. Israelian.

Tema pe care şi-au propus să o exprime prin compoziţia monumentului — unde este Stalin, acolo este victoria — a fost strălucit rezolvată de autori. Rolul determinant în această operă îl are statuia marelui conducător, care încoronează piedestalul înalt de 33 m, înălţimea totală a monumentului fiind de 51 m.

Compoziţia postamentului constând din trei volume rectangulare, din ce în ce mai mici spre partea superioară a fost condiţionată de faptul că serveşte de piedestal pentru statuie şi de lăcaş pentru Muzeul Marelui Război pentru Apărarea Patriei.

Monumentul are o mare însemnătate urbanistică, fiind aşezat pe un platou ce domină tot oraşul şi în axul prospectului Stalin. Deasemenea, este vizibil în diferite poziţii de pe mai multe magistrale, îmbogăţind perspectiva acestor artere. Monumentul ocupă poziţia cea mai importantă în structura planului oraşului şi constitue centrul său de compoziţie. Prin felul cum a fost realizat, el se leagă organic cu ansamblul arhitectonic al oraşului întreg.

O altă măreaţă realizare a arhitecţilor sovietici, distinsă cu premiul Stalin, este Stadionul „Kirov" din Leningrad, după proiectul lui A. S. Nicolski, membru al Academiei de Arhitectură a U.R.S.S., al candidatei în arhitectură Kaşina-Linde şi al arhitectului N. N. Stepanov.

Stadionul poate cuprinde un număr de 80000 de spectatori. Soluţia realizării dată de autori, este extrem de interesantă şi reprezintă un exemplu de curaj inovator în rezolvarea problemelor

Vederea generală a stadionului Kirov din Leningrad

dificile ce se pun în faţa proiectanţilor unor asemenea construcţii. Autorii au reuşit să rezolve cu succes problemele dificile ale compoziţiei generale a Stadionului, asigurarea unei vizibilităţi perfecte pentru toţi spectatorii, modul de aşezare al spectatorilor în tribune şi organizarea accesului şi evacuării lor.

Tribunele stadionului sunt aşezate pe o structură formată din umplutură de pământ, ceea ce face ca „movila"-stadion, acoperită spre exterior cu plantaţii verzi, să se lege organic cu relieful liniştit al spaţiului înconjurător, fiind în acelaşi timp o soluţie foarte economică. Ansamblul stadionului, aşezat pe o insulă, încheie compoziţia unui mare parc de odihnă şi cultură.

Este de un deosebit interes pentru noi prezentarea unei realizări recente a marelui maestru, academicianul I. Joltovski, blocul de apartamente din piaţa Smolensk din Moscova. In această operă, autorul îşi dovedeşte încă odată marea sa măestrie de compoziţie în tratarea unei teme grele rezolvată într'un chip foarte îndrăsneţ.

Autorul are marele merit că şi de astă dată, a păşit la rezolvarea sarcinilor sale de pe o poziţie urbanistică fermă; el a dobândit o legătură armonioasă între clădire şi construcţiile înconjurătoare. Pornind dela condiţiile sistematizării şi alinierilor spaţiilor alăturate, I. Joltovski a pus accentul principal în compoziţia clădirii într'o parte a sa, către piaţa Smolensk; în această parte a clădirii se află şi o intrare în vestibulul unei staţii de metro, care necesită şi ea o expresie distinctivă faţă de arhitectura restului clădirii. Acest colţ al clădirii, foarte vizibil dela intersecţia principală a străzilor, constitue centrul compoziţiei întregei clădiri. Autorul a ştiut să folosească toate mijloacele plastice pentru a-i sublinia importanţa şi a îndrepta atenţia privitorului către acest centru al compoziţiei.

Compoziţia ansamblului se distinge printr'un puternic dinamism, exprimat prin dozarea diferită a mijloacelor plastice, în raport cu apropierea de colţul principal: repartizarea la distanţe inegale a accentelor pe faţada principală, îndesindu-se spre intrarea în Metro, tratarea diferită a cornişei şi a subasmentului către colţul din stânga (cornişa este de piatră, iar subasmentul colorat diferit pe cea mai mare parte a faţadei principale învecinată cu acest colţ, iar pe partea cealaltă, cornişa este mai uşoară, de lemn, şi faţada are o tratare mai sobră), apropierea intrării principale în locuinţă de acelaşi colţ, totul culminând cu intrarea în Metro, care este partea

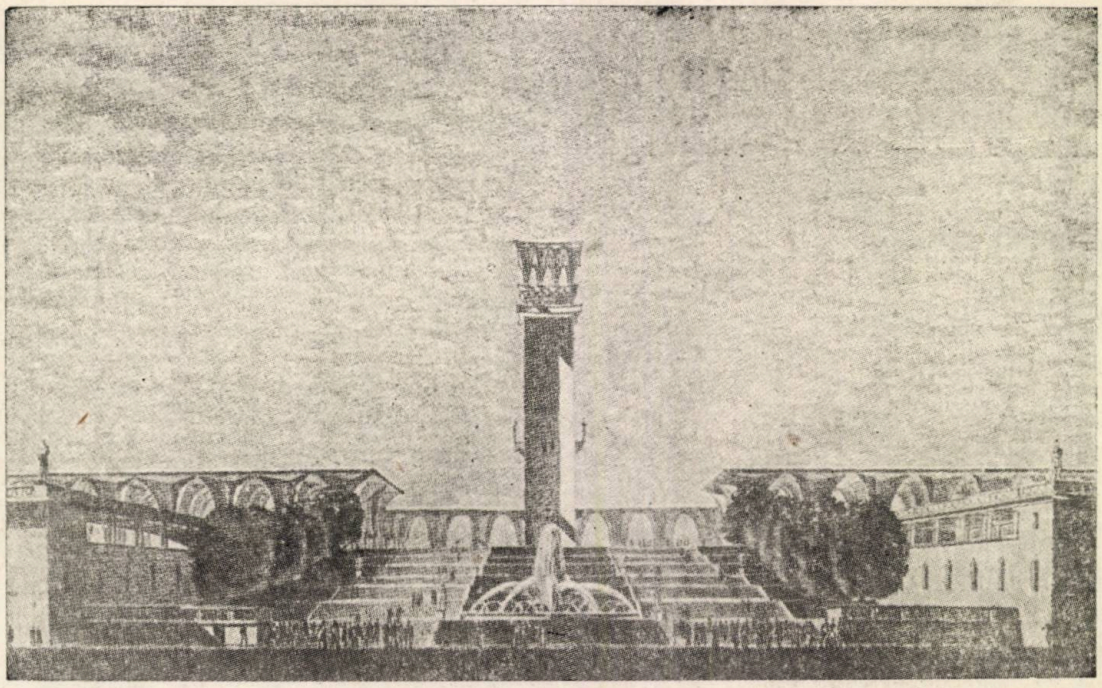

Intrarea principală a Stadionului Kirov din Leningrad

cea mai bogată ca tratare, cât şi turnul lateral, aşezat nesimetric deasupra vestibulului Metroului.

Acest turn face ca locul de intrare în staţia de Metro să fie vizibil dela o distanţă apreciabilă şi permite exprimarea caracterului public al acestei părţi a clădirii.

In cea ce priveşte fragmentarea orizontală a volumului clădirii, I. V. Joltovski socoteşte că fiecare construcţie trebue compusă în aşa fel încât să apară uşurarea proporţiilor şi modenaturii dela partea de jos înspre partea de sus a clădirii. El îşi respectă acest principiu şi în această operă a sa. Etajele de jos sunt realizate ca un soclu monumental; cu cât se află mai sus, elementele se uşurează şi capătă o modenatură din ce în ce mai preţioasă.

O grijă deosebită a fost acordată sub toate aspectele distribuţiei interioare, rezolvării plastice a intrărilor, studiului detaliilor, etc., toate acestea contribuind la realizarea unei opere valoroase a arhitecturii sovietice ce oglindeşte puternica înflorire a marelui Stat sovietic.

„Noua generaţie a arhitecţilor sovietici" este intitulat articolul în care sunt comentate rezultatele examenului de diplomă al studenţilor Facultăţii de Arhitectură din Moscova. Proiectele prezentate fac dovada că învăţământul sovietic produce cadre de arhitecţi tineri ce au un înalt nivel teoretic şi artistic şi pot face faţă cu cinste sarcinilor măreţe ce le revin, de a contribui alături de ceilalţi arhitecţi la desvoltarea arhitecturii sovietice.

Revista se încheie cu o dare de seamă asupra discuţiei publice a cărţii lui M. Rzianin „Monumentele arhitecturii ruse" şi cu o cronică a evenimentelor mai importante din viaţa arhitecţilor sovietici.

Arh. **Anton Moisescu**

BIBLIOGRAFIE

LUCRĂRI DE PLANTAŢII IN CAPITALĂ, IN ANUL 1951

SMIRNOV I. V.

Gorodskoie hoziaistvo Moscvâ
4 (1951)

In planul stalinist de reconstrucţie a Moscovei se acordă o mare atenţie planificării de arbori şi tufişuri.

Dela instaurarea puterii sovietice până la Marele Război pentru Apărarea Patriei au fost create în Moscova 9 parcuri de cultură şi odihnă, 15 parcuri pentru copii, 17 grădini comunale şi s'au plantat arbori pe 103 străzi.

După 1945 a început din nou acţiunea de înfrumuseţare a Moscovei cu ajutorul plantaţiilor. Toţi muncitorii şi funcţionarii din oraş au participat la munca voluntară pentru împodobirea oraşului. Această frumoasă acţiune a avut rezultate minunate. In timpul anilor 1945—1947 s'au realizat 143 de squaruri, iar în 1947—1950, s'au mai construit încă 82 de squaruri. Incepând din anul 1947, cele mai importante pieţe şi străzi au fost plantate cu arbori şi tufişuri. Astfel se vor planta 21,5 mii de arbori mari, adică de cinci ori mai mult ca în ceilalţi ani. O atenţie deosebită va fi acordată îmbogăţirii asortimentului arborilor.

Plantarea va avea ca prim obiectiv piaţa Universităţii de Stat din Moscova de pe dealurile Lenin şi apoi Expoziţia Agricolă.

In jurul Universităţii, pe o întindere de câteva hectare, se vor aranja alei cu arbori mari, tufişuri, flori.

Se prevede apoi plantarea cu arbori a câtorva şosele şi străzi mai importante ale oraşului. Pentru realizarea marelui volum de lucrări de plantare, este neapărat necesară o mecanizare a lucrărilor cu ajutorul macaralelor cu o capacitate de 5-10 tone, buldozerelor, tractoarelor şi altor mijloace de mecanizare. Apoi trebue asigurată aprovizionarea cu puieţi, ceea ce necesită amenajarea de noi pepiniere.

Insfârşit trebue organizată îngrijirea ulterioară a plantaţiilor la care trebue mobilizaţi toţi locuitorii oraşului Moscova, precum şi toate instituţiile.

RECONSTRUIREA CLĂDIRILOR TEATRELOR DIN MOSCOVA

Gorodskoie hoziaistvo Moscvâ
5 (1951)

Pentru reconstrucţii şi reparaţii capitale la teatrele din Moscova, Departamentul Artelor din Moscova a cheltuit, în 1950, suma de 11 milioane ruble. Lucrări vaste au fost executate pentru edificiul Teatrului de dramă „Puşchin" (Bulevardul Twer). Au fost construite săli de spectacole şi scene, făcându-se mai multe amenajări.

Teatrul Tineretului din cartierul Sadova a fost deasemenea restaurat, făcându-se lucrări de arhitectură în sala de spectacole şi tranformarea scenei.

La teatrul de satiră şi la teatrul Ermolov, scenele au fost reconstruite. Deasemenea au fost executate restaurări diverse la alte teatre.

Pentru anul 1951 s'a proiectat reconstruirea edificiului teatrului de dramă din Str. Hertzen, urmând în primul rând să se adapteze scena cerinţelor noi ale tehnologiei teatrale. Gabaritele scenei vor fi lărgite considerabil, montându-se o placă turnantă, un sistem nou de elevare, cu culise de metal mobile şi cu comanda automatizată. Se va instala o nouă cortină parafoc de beton armat şi se va transforma sistemul instalaţiilor electrice de scenă. Forma sălii de spectacole va fi schimbată pentru a se realiza o vizibilitate mai bună. Sala va fi utilizată cu fotolii noi tapisate cu catifea.

Deasemenea se proiectează lucrări de restaurare şi la alte edificii de teatru din Moscova, sumele necesare fiind alocate.

ARHITECTURA SSSR

(Arhitectura U.R.S.S.

1 (1951)

Către cititori.

Arhitectura construcţiilor canalului Volga-Don.

Iu. Paralov: Monumentul „I. V. Stalin" în Oraşul Erevan.

N. Kolli: Stadionul „S. M. Kirov" din Leningrad.

S. Koleasnikov: Rezultatele concursului pentru cele mai bune clădiri din URFRS.

Gh. Oscepkov: Măestria unui arhitect.

B. Bubanenco: O nouă promoţie de arhitecţi.

Pe marginea cărţii „Monumentele arhitecturii ruse".

Cronica.

2 (1951)

Covaliov A.: Arhitectura construcţiilor nodului hidraulic din Ţâmliansk.

Mişcenco G.: Problema economiei la construcţii urbane în proiectele planificării oraşelor.

Abrasimov P.: Arhitectura clădirii noi a teatrului în oraşul Ciatura.

Bâlinchin N.: Clădirea hotelului „Sovietscaia" în Moscova.

Cosenco S.: Rezultatele concursului pentru cea mai bună clădire construită în U.R.S.S.

Golidzamt Edmund: Arhitectura Republicii Populare Polone pe căile reînoirii şi avântului creator.

Cronica.

Cărţi noi.

GORODSCOE HOZIAISTVO MOSCVĂ

(Gospodăria comunală a Moscovei)

9 (1951)

Să îndeplinim înainte de termen planul construcţiilor de locuinţe, aşezăminte culturale şi sociale

Z. V. Mironova: Odihna de vară a tineretului din Moscova în taberele de pionieri.

A. V. Vlasov: Lucrările de proiectare-sistematizare şi noua etapă.

V. P. Lagutenco: Noua metodă de construcţie a acoperişului plat.

L. A. Lebedev: Fabricare în timp de iarnă a cărămizii la întreprinderile sezoniere (experienţa fabricii de cărămidă Rossoşanschi).

L. A. Timofeev, E. G. Tatt: Fabricarea (confecţionarea) tuburilor scurte de beton armat la fabrica Dubininschi.

M. P. Suslov: Raţionalizarea alimentării cu apă a caselor (blocurilor) cu multe etaje.

S. A. Levant: Desvoltarea întreprinderilor-spălătorii şi spălătoriilor de pe lângă casă din Moscova.

Experienţa stahanovistă.

P. D. Donnicova: Materialul rulant al transportului urban trebue să fie predat (spre păstrare) după metoda socialistă.

Informaţii tehnice.

M. G. Juralev: Noua metodă de întocmire şi copierea rapidă a planurilor.

Malaxor (moară) rotativ pentru măcinat cretă.

Bibliografie.

Recenzia cărţii A. E. Stramentov „Drumurile urbane" (din oraş).

Cărţi noi privitoare la gospodăria comunală.

Pe copertă: Vederea caselor (blocurilor) noi din partea scuarului din piaţă lângă gara Rijinschi.

10 (1951)

Aniversarea Marelui Octombrie.

N. C. Gromov: Problemele principale în exploatarea sistemului de termoficare a Moscovei.

A. N. Zemschi: Să urgentăm întocmirea proiectelor şi devizelor şi să îmbunătăţim calitatea lor.

J. S. Rozenbaum: Noua clădire administrativă din strada Bolşaia Sadovaia.

A. C. Timofeev: Proprietăţile de izolaţie ale planşeelor şi pereţilor despărţitori din blocurile de locuinţe ale oraşului Moscova.

A. N. Dorohoi: Fundaţii prefabricate din beton armat.

S. S. Visnepolski: Pentru specializarea trusturilor de construcţii generale.

G. V. Solomon: Fondul de rulment al întreprinderilor de construcţii şi metodele de a accelera rularea lor.

N. V. Dobrodeev, L. S. Axelrod: Problema construirii drumurilor de beton de ciment în Moscova.

B. N. Budrin: Coordonarea transportului urban de călători din Moscova.

Experienţa stahanovistă.

Experienţa meşterilor fruntaşi escavatori pentru toate şantierele Capitalei.

G. I. Parhomciuc: Două norme anuale îndeplinite în cinci luni.

A. V. Golinenco: Să îmbunătăţim folosirea parcului de maşini escavatoare.

Cronica.

In paginile revistelor

Cărţi noi

Pe copertă: Strada Gorki.

ISCUTSVO

(Arta)

4 (1951)

Pentru noi succese ale artei plastice ucrainiene.

Dimitrieva N.: Despre ilustraţile pentru cărţi.

Orlov M.: Pictorii din Bielorusia la expoziţia Unională.

Drujinin S.: Pictor şi savant (cu ocazia împlinirii a 80 de ani dela naştere şi 60 de ani de activitate creatoare a lui I. Grabari).

Jidkov G.: Expoziţia operelor lui S. V. Reanghin (cu ocazia împlinirii a 60 de ani dela naşterea şi a 30 de ani de activitate creatoare).

Servud L. V.: L. Latt (cu ocazia împlinirii a 80 de ani dela naşterea lui.

Expoziţia artei plastice ungare la Moscova.

Iacovlev V.: Pictorul poporului din R.S.F.S.R. Despre pictură.

Sandor Ek.: laureat al premiului Kosuth şi Munkacsi: Lupta pentru realismul socialist în arta plastică ungară.

Publicaţii.

Nemenov V.: Lucrarea regăsită a lui I. V. Suricov „Petru I şi Mensicov".

Fedorov A., Davâdov: Despre două tablouri noi ale lui Scendrin.

Sarabianov V.: Despre „Istoria universală a artei".

Stambok A.: Despre principiile întocmirii istoriei artei. Prin sălile de expoziţie (pe copertă).

EPITÉS EPITÉSZET

(Construcţii—Arhitectură)

5—6 (1951)

Arhitectura sovietică în serviciul poporului.

Concursul de proiecte pentru construirea Institutului Agrotehnic din Godolio.

Intocmirea proectelor de organizare.

Un nou procedeu de calcul al pierderilor de căldură la construcţii.

Varşovia se construieşte.

7—8 (1951)

Lux Laszlo: Prefabricarea — o decizie a guvernului. Prefabricarea elementelor de beton şi beton armat.

Comentariile lui Matrai Gyula

Comentariile lui Szécsi Pal.

Comentariile lui Major Sandor.

Costincoschi: Căile de desvoltare ale sistemelor de beton armat.

Gnadig Miklos: Construirea halei Anöd, prin metoda prefabricării.

Matrai Gula, Fekete Béla: Importanţa arhitectonică a uzinei energetice Inota.

Liudovschi I. G., Lurije L. L.: Case de beton armat din panouri mari fabricate în serie.

Szabó Béla: Prefabricarea în construcţia de locuinţe.

Hegadüs Béla: Problemele prefabricării în construcţia agricolă.

Aratö Béla: Problema prefabricării în serie.

Gyengö Tibor: Elemente de beton armat pretensionate în slujba prefabricării.

Popovics Sándor: Materiale pentru prefabricare.

Soch Istán: Prefabricarea elementelor de instalare a clădirilor.

Mérei Gyàrgy: Problemele de fabricare a instalaţiilor tehnice ale clădirilor.

Egyed Zoltán: Despre unele probleme ale prefabricării în construcţie, în învăţământul superior.

Dávid Béla, Csordas Tibor: Sarcinile pregătirii cadrelor de specialişti pentru prefabricare.

Katona Jozsef: Despre problemele prefabricării parţiale.

Valkö Odön: Studiul economic al elementelor de clădiri prefabricate.

Lomb Marcel, Teseik Jàanos: Problemele de normă ale prefabricării betonului armat pentru construcţiile dela suprafaţă şi influenţa introducerii normelor asupra industriei de construcţii.

I. S.: Revista Arhitecturii sovietice.

Z. P.: Revista Arhitecturii cehoslovace.

Cărţi noi apărute.

Informaţii dela Asociaţia Ştiinţifică a Construcţiilor.

ARHITECTURA WARSZAWA

3—4 (1951)

Choinaca Z.: Protecţia monumentelor de cultură în Polonia.

Zachwatowicz J.: Printre monumentele arhitecturii poloneze.

Swiszcowski S.: Restaurarea castelului Jordan în Cracovia.

Denkel S.: Atelierele de reconstrucţie.

Choinaka Z.: Probleme tehnice de restaurare a monumentelor arhitectonice.

Lucrările executate la Sandomier de grupul de studenţi dela Facultatea de Arhitectură.

Congresul restauratorilor.

ARHITECTURA (C. S. R.)

1—2 (1951)

Stary Oldrick: Arhitectura sovietică.

Amenajarea văii Gottwald din Brno.

O fabrică de ciment.

Instalaţiile frigorifere.

Descrierea tehnică a proiectului unei hidrocentrale.

Proiectul unei clădiri administrative.

Proiectul fabricii de bere din Saracov.

Reconstrucţia castelului din Rekovice.

Adaptarea unei vechi clădiri industriale pentru o nouă uzină productivă.

Mordvinov G.: Arhitectura clădirilor de locuit cu mai multe etaje.

Jech P.: Casă de locuit cu multe etaje.

Afansev K.: Noile staţii ale metropolitanului din Moscova şi ornamentarea sculpturală.

3—5 (1951)

Tloczka I. Jaszumschi I.: Clădirea administrativă a Oficiului de Planificare din Bratislava.

Proiect pentru o casă de cultură.

Clădirea Consiliului Sindical Regional din Zilina.

Proiectul Şcoalei Naţionale din Tistin.

Proiectul unui combinat pentru producţie.

Proiectul unei şcoli industriale la Povazske Bistrica.

Descrierea unui garaj pentru autocamioane (proiectul).

Proiectul hotelului „A" la Bratislava.

Gară de oraş la Slovacia.

Proiect de gară la Cehia.

Chruscev N. S.: Construirea şi înzestrarea colhozurilor.

Premiile Stalin pentru arhitectură.

Mordvinov A. D.: Arhitectura caselor de locuit cu multe etaje.

Expoziţia muncii birourilor de proiectare din Varşovia.

E 1660
XD

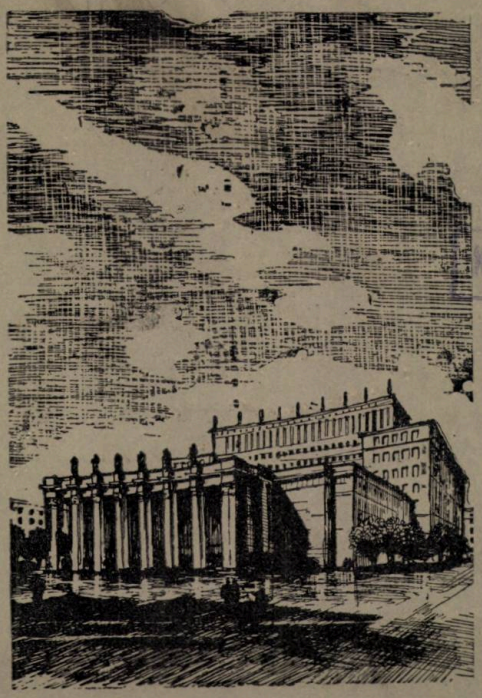

KÖZPONTI TECHNOLÓGIAI KÖNYVTÁR

ARHITECTURA SI URBANISM

3

1952

EDITURA TEHNICA

ARHITECTURA SI URBANISM

ANUL III, NR. 3 MARTIE 1952

ORGAN AL ASOCIAȚIEI ȘTIINȚIFICE A INGINERILOR ȘI TEHNICIENILOR DIN R.P.R. ȘI AL MINISTERULUI CONSTRUCȚIILOR ȘI AL INDUSTRIEI MATERIALELOR DE CONSTRUCȚII

APARE LUNAR SUB INGRIJIREA UNUI COMITET DE REDACȚIE

REDACȚIA: BUCUREȘTI, Str. EPISCOPIEI Nr. 2 · TELEFON: 3.57.28, 3.07.30

SUMAR

	Pag.
Răspunsul tovarășului Stalin la întrebările puse de un grup de redactori ai unor ziare americane	1
Arh. L. Garcea: Probleme plastice la Casa Radiofoniei	3
Arh. Popescu-Negreanu: Proiecte tip de locuințe individuale	7
Conf. Arh. M. Alifanti: Utilizarea rațională și lărgirea sortimentului materialelor de finisaj (partea II-a)	16
Prof. Arh. P. Macovei: Sesiunea examenului de stat din Februarie 1952 la facultatea de Arhitectură și Urbanism	33
Arh. A. Moisescu: „Arhitectura" U. R. S. S. Nr. 2 Decembrie 1951	44
Bibliografie	47

СОДЕРЖАНИЕ

	Стр.
Ответ тов. Сталина на вопросы заданные группой редакторов американеких газет	1
Гарчя Л., арх.: Вопросы пластики в деле строительства дома Радиофонии	3
Попеску-Негряну Г., арх.: Типовые проекты и индивидуальные квартиры	7
Альфанти М., арх: О рациональном использовании и расширении сортаментов отделочных материалов	16
Маковей П., арх.: Сессия Государственного экзамена в феврале 1952 года на факультете Архитектуры и Градостроительства	33
Моисеску А., арх.: Изложение содержания журнала „Архитектура СССР." No. 2 декабрь 1951 года	44
БИБЛИОГРАФИЯ	47

RĂSPUNSUL TOVARĂȘULUI STALIN

LA INTREBĂRILE PUSE DE UN GRUP DE REDACTORI AI UNOR ZIARE AMERICANE

Moscova, Agenţia TASS transmite:

Un grup de redactori ai unor ziare americane de provincie a adresat tovarăşului Stalin, în numele a 50 de redactori ai acestor ziare, patru întrebări, la care tovarăşul Stalin a dat următoarele răspunsuri:

Intrebare: Este oare un al treilea război mondial mai aproape în prezent, decât acum doi sau trei ani?

Răspuns: Nu, nu este.

KÖZPONTI TECHNOLÓGIAI KÖNYVTÁR

Intrebare: Ar aduce folos o întâlnire între conducătorii marilor puteri?

Răspuns: Este posibil că ar aduce folos.

Intrebare: Consideraţi că momentul actual este potrivit pentru unificarea Germaniei?

Răspuns: Da, consider.

Intrebare: Pe ce bază este posibilă coexistenţa capitalismului şi comunismului?

Răspuns: Coexistenţa paşnică a capitalismului şi comunismului este pe deplin posibilă atunci când există de ambele părţi dorinţa de a colabora, când există voinţa de a-şi îndeplini obligaţiile asumate, când se respectă principiul egalităţii şi neamestecului în treburile interne ale altor state.

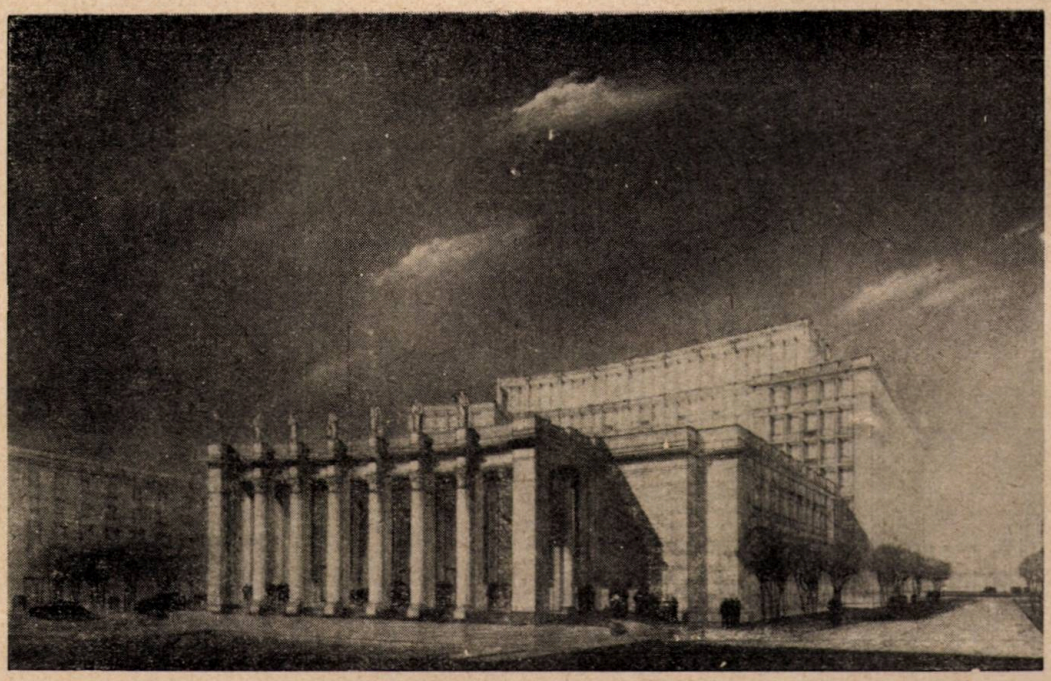

Fig. 1. Casa Radiofoniei — Proiectanţi arhitecţii: M. Ricci, T. Ricci, I. Beral şi L. Garcea

PROBLEME PLASTICE LA CASA RADIOFONIEI

Arh. **L. GARCEA**

Complexul Casei Radiofoniei este menit să adăpostească serviciile administrative, tehnice şi de exploatare ale Comitetului de Radio.

Intr'un viitor apropiat complexul va fi astfel complectat, încât va putea satisface nu numai nevoile radiofoniei, dar şi ale televiziunei în faza experimentală.

Proiectarea Casei Radiofoniei a început în anul 1949. In vara aceluiaş an s'au şi turnat o bună parte din fundaţii, astfel că la finele lunii Decembrie 1949, cadrele de beton armat ale uneia din aripile complexului erau gata ridicate pe înălţimea celor 6 etaje.

Amplasamentul construcţiei a fost în primul rând dictat de existenţa nucleului iniţial al Radiodifuziunei şi în acelaşi timp de o serie de condiţii tehnice specifice Radiofoniei.

Acest amplasament prin încadrarea lui de vechi străzi bucureştene, cu un traseu frământat, ridica o serie de piedici în organizarea arhitectonică a maselor mari ale ansamblului.

Axul principal al compoziţiei a fost trasat pe bisectoarea unghiului format de străzile adiacente, ax pe care se va trasa şi o nouă arteră legând una dintre străzi cu piaţa ce se proiectează în faţa Casei Radiofoniei.

Dificultatea unghiului ascuţit format de cele două străzi adiacente a fost soluţionată prin arcuirea faţadei principale, care formează astfel unghiuri de 90^0 cu faţadele laterale.

In privinţa utilizării terenului, necesitatea imperioasă de a utiliza fiecare metru pătrat de teren — de două ori preţios: atât prin nevoia unei suprafeţe utile construite cât mai întinse, cât şi pentru valoarea intrinsecă a terenului în centrul oraşului — a dus la exploatarea maximă pe limita perimetrului, fără rezalituri şi fără jocuri de volume generos diferenţiate.

In 1949 ne lipsea o documentare clar exemplificată a plasticei unei arhitecturi realiste. Aceasta, cât şi lestul credinţe greşite, că exprimarea strict funcţională a planului poate crea frumosul, a produs confuzii şi a îngreunat munca arhitecţilor.

Exprimarea pur constructivă sau funcţională, care este valabilă în inginerie, nu este la fel de valabilă în arhitectură, unde are ca rezultantă o imagine arhitectonică săracă, cu un caracter ascetic şi ostil.

Or, menirea arhitecturii este de a crea, de a armoniza şi a organiza cadrul urbanistic şi arhitectural, oglindind viaţa poporului, prezentul lui, visurile lui de viitor, materializând înţelegerea şi preţuirea frumosului.

Şi acest frumos se referă nu numai la faţade, ci la închegarea însăşi a compoziţiei arhitecturale, la ordonarea întregului plan.

Colectivul de proiectare al Casei Radiofoniei a fost preocupat în primul rând de rezolvarea funcţiunilor tehnice ale complexului, care să asigure în condiţii optime desfăşurarea elaborării,

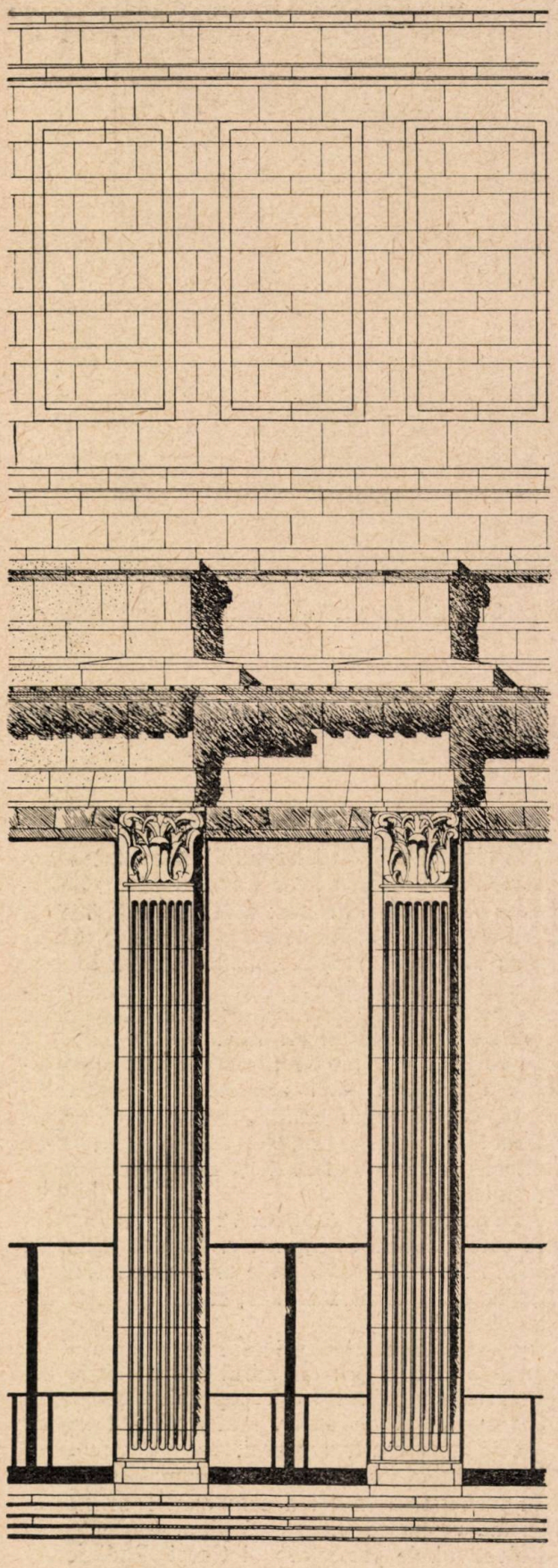

Fig. 2. Detaliu fațada principală a sălii de concert

coordonării, emiterii și transmiterii programelor.

Intregul „proces tehnologic" cu serviciile principale și anexele lor, a fost organizat în mai multe corpuri de înălțimi diferite, îmbrățișând un corp central de 11 etaje, dominat de o colonadă ce formează un coronament clădirii.

Considerente tehnice, de legături între corpuri la toate nivelele, au împiedecat crearea de articulații care să permită conturarea mai categorică a volumelor acestor corpuri.

Fig. 3. Studiu pentru foyerul principal

Am arătat că forma terenului, complexitatea programului, considerente tehnice și economice, cât și termenele scurte între începerea proiectării și punerea în operă, ridicau piedici serioase nu numai în rezolvarea temei, dar mai ales în exprimarea plastică a edificiului.

Soluția nu putea veni prin eludarea dificultăților, ci numai prin adâncirea și stăpânirea lor.

Compunerea planului pe o tramă cu o cadență uniformă, și marele număr de etaje al fațadelor nu îngăduiau utilizarea cu succes a canoanelor clasice, oarecum rigide. Utilizarea însă a elementelor clasice într'o interpretare nouă s'a dovedit calea de urmat; bogăția ornamentației fiind subordonată proporției volumelor și importanței lor ca destinație.

Complexul Casei Radiofoniei, înafara încăperilor pur tehnice și a birourilor, are ca extrem de importantă componentă, un mare Studiou de Concert.

Pe ansamblul acestei săli, cu foaierele și anexele sale, s'a pus accentul unei plastici mai pro-

nunţate şi în faţadă. Intrarea publicului se face printr'un portic monumental, sprijinit pe pile cu antablamentul decroşat la fiecare pilastru şi decorat cu statui la partea superioară.

Capitelele sunt inspirate după cele dela Hurezi iar profilele sunt interpretate într'o modenatură simplificată.

Proporţia golurilor prin verticalitatea lor accentuată tinde să dea avânt faţadelor. Uşile de intrare au bogate decoraţiuni în alamă. Faţadele laterale ale foaierelor sub aceeaşi înălţime de

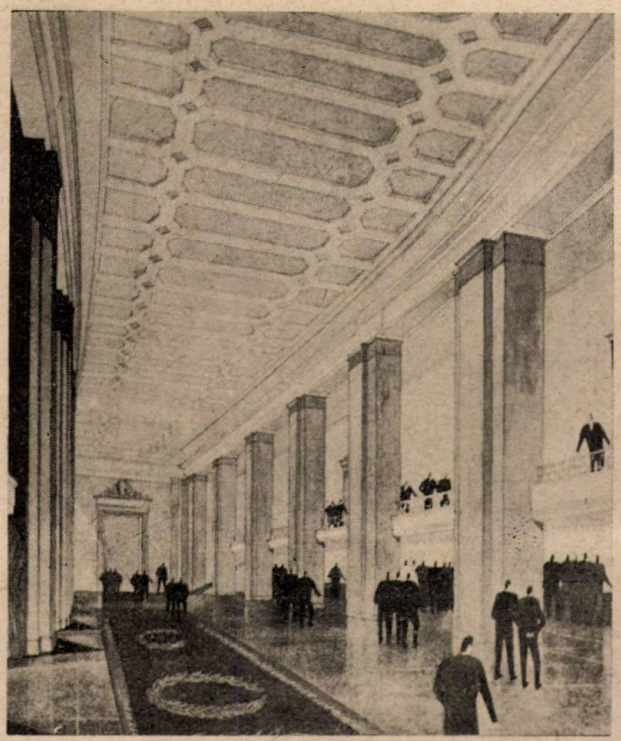

Fig. 4. Studiu pentru foyerul principal

cornişă au o arhitectură mai plată, pentru ca interesul privitorilor să se oprească pe motivul central al intrării.

Masa foaierelor este legată de complexul administrativ prin două articulaţii, cari marchează în acelaşi timp eşirile laterale.

Jocul frământat de volume, de umbre şi lumini al sălii de concert se proiectează în mod fericit pe masele liniştite şi ample ale grupurilor administrative şi tehnice. Inălţimile diferite ale acestor grupuri formează un crescendo plăcut ochiului şi se termină cu o colonadă sveltă ce înconjoară restaurantul dela ultimul etaj. In unele studii, coronamentul ansamblului, colonada, era complectată cu o serie de pinacoli, care aduceau o vibraţie vizuală suplimentară prin dantelarea lor pe cer.

In ceeace priveşte faţadele corpurilor ce adăpostesc serviciile tehnice şi administrative, ele sunt mai simple, cu un soclu înalt ce înglobează parterul şi cu o cornişă proporţionată să sublinieze înălţimea volumelor.

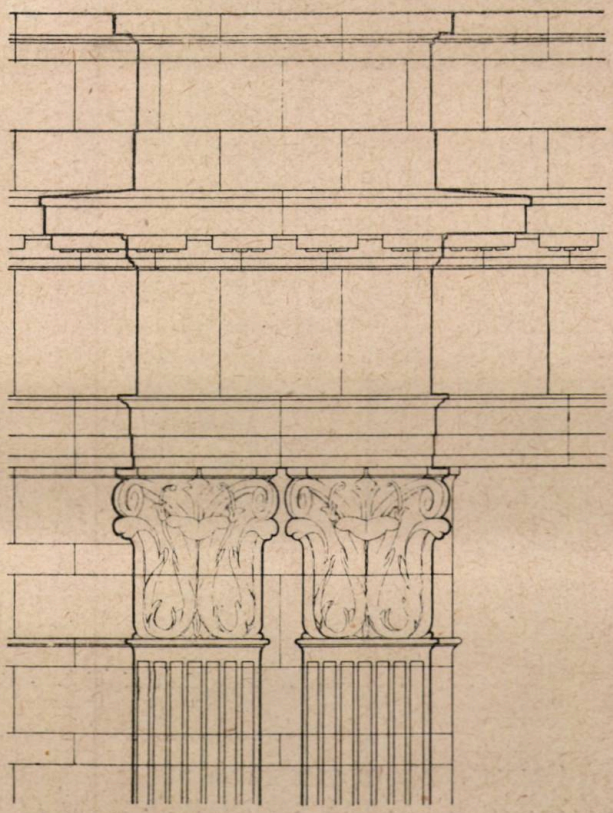

Fig. 5. Detaliu faţadă

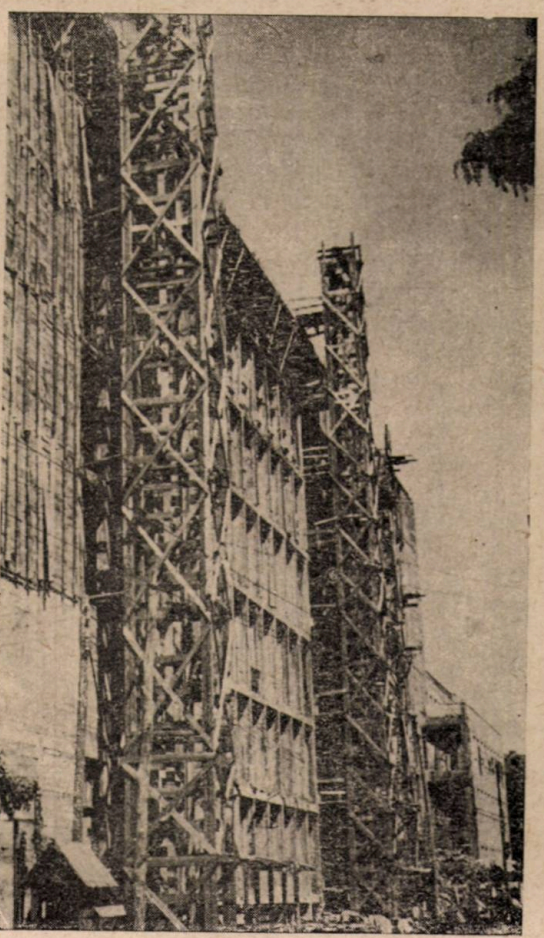

Fig. 6. Aspect din timpul construcţiei

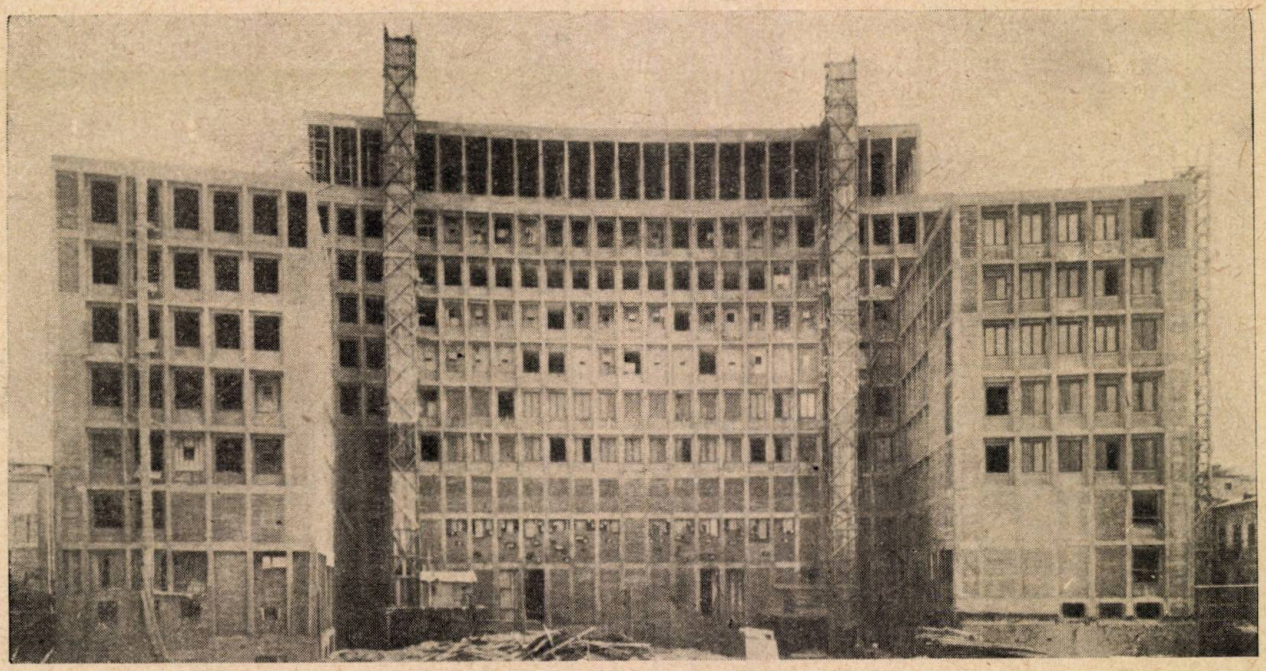

Fig. 7. Casa Radiofoniei — Corpul administrativ în construcţie

Ornamentaţia în general va utiliza inspiraţia motivelor tradiţionale dar nu într'o folosire mecanică. Trăsăturile fundamentale vor fi conservate într'o interpretare ce va corespunde epocii noastre.

In soluţia iniţială, faţada laterală spre Sud, de pildă, avea aproape 80 de metri şi se oprea la limita vechiului imobil ce urma să fie conservat. Acum însă, se pune problema extinderii complexului cu încă 100 m, astfel că această faţadă se va desfăşura, numai la corpul de birouri, pe 180 m.

Altă dată, în Bucureşti, unde proprietatea particulară fărâmiţase terenurile, cu greu se puteau realiza fronturi de faţade unitare de asemenea amploare. Pentru a da impresia de monumental, faţadele erau tocate în 3 sau chiar 5 corpuri, cu câte un mic număr de goluri fiecare şi cu diferenţe de planuri slab indicate. Proiectanţii Casei Radiofoniei îşi propun să trateze marile faţade laterale cu volume mari, de sine stătătoare, în care ritmul golurilor să fie accentuat din loc în loc cu balcoane şi balustrade.

Principiul a fost realizat de arhitectul sovietic Joltovschi cu strălucite rezultate.

Problemele plastice nu s'au rezumat însă numai la faţade. Stilul în arhitectură este în primul rând unitatea între lucrurile mari şi cele mici.

Fie că a fost problema decorării unei săli de conferinţe sau a unui foaier, fie că era problema unei balustrade sau a unei uşi, colectivul de proiectare a socotit că acestea trebue temeinic studiate ca să întregească exprimarea arhitectonică.

Frământările colectivului nu au fost zadarnice. Dacă nu întotdeauna eforturile erau îndreptate dela început pe o cale justă, critici constructive ajutau la îndrumarea şi revizuirea principiilor.

Arhitecţii trebue să lupte cu hotărîre pentru ca operele lor să fie la înălţimea măreţiei vremii noastre, a realizărilor minunate ale poporului, corespunzând exigenţelor artistice sporite ale acestuia şi contribuind la desvoltarea lor.

★

ВОПРОСЫ ПЛАСТИКИ В ДЕЛЕ СТРОИТЕЛЬСТВА ДОМА РАДИОФОНИИ

Резюме

Один из авторов проекта указывает затруднения с которыми столкнулись при решении вопросов пластики, из за неровности грунта стройплощадки и необходимости максимального использования ее периметра

Архитектурные элементы навеяны классическими элементами, а декоративные — румынской традиционной архитектурой.

★

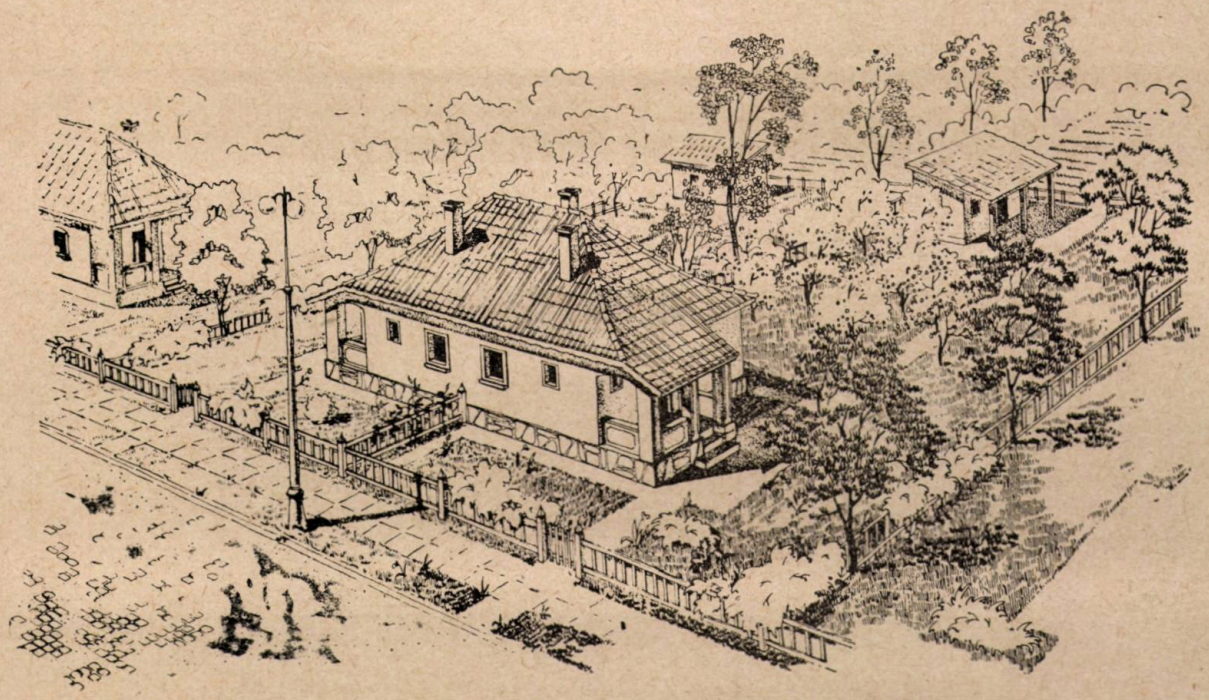

PROIECTE TIP DE LOCUINȚE INDIVIDUALE

Arh. **GH. POPESCU-NEGREANU**

Prin grija Partidului și Guvernului Republicii Populare Române, pentru ridicarea nivelului de trai al oamenilor muncii s'au introdus vaste prevederi în Legea Planului Cincinal în domeniul construcțiilor de locuințe muncitorești. Pe aceeași linie a îmbunătățirii condițiilor de locuit, în vederea creerii unor cadre permanente pe lângă întreprinderi și a sprijinirii celor ce voiesc să construiască locuințe pentru folosirea personală, Guvernul a elaborat Hotărîrea 758 din 20 Iulie 1951, pentru finanțarea construcțiilor de locuințe individuale.

Prin aceasta se stabilesc condițiile de acordare, prin Banca de Investiții, muncitorilor, tehnicienilor, inginerilor și funcționarilor din întreprinderile și organizațiile economice de Stat, a unor credite individuale până la 300.000 lei (vechi) în scopul construirii unei case de locuit pentru folosința lor și a familiei lor. Beneficiarii acestor împrumuturi sunt obligați să investească în construcție, mijloace proprii în sumă de cel puțin 30% din costul construcției, fie în numerar, fie prin aport în muncă sau materiale.

Sfaturile Populare au primit sarcina de a atribui terenurile necesare construirii locuințelor individuale, potrivit cu planurile orașelor și centrelor muncitorești, de preferință în raioanele bine amenajate, având lumină electrică, apeduct și mijloace de transport. Deasemenea să organizeze împreună cu Directorii Intreprinderilor consultații tehnice pentru persoanele care construesc locuințe individuale. Dimensiunile terenurilor urmează a fi stabilite ținându-se seama de construcția clădirilor gospodărești și de înființarea de gospodării de livezi și grădini de zarzavat.

In cadrul aceleiași hotărîri, Ministerul Construcțiilor a primit sarcina să elaboreze și să publice în tiraj de masă proiecte tip pentru case de locuit, construcții individuale, ținând seama de posibilitățile de folosire a materialelor locale.

In cursul anului 1951, sarcina de proiectare s'a trasat pentru următoarele tipuri :

Proiect de casă compusă dintr'o cameră, bucătărie, cămară, closet, cu instalație de lumină electrică.

Proiect de casă compusă din: două camere, bucătărie, cămară, closet, cu instalație de lumină electrică.

Proiect de casă cu două apartamente compuse

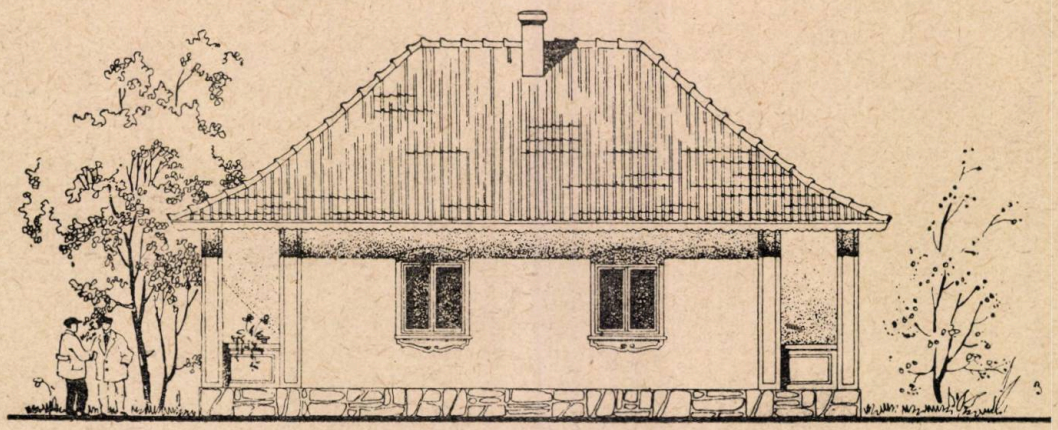

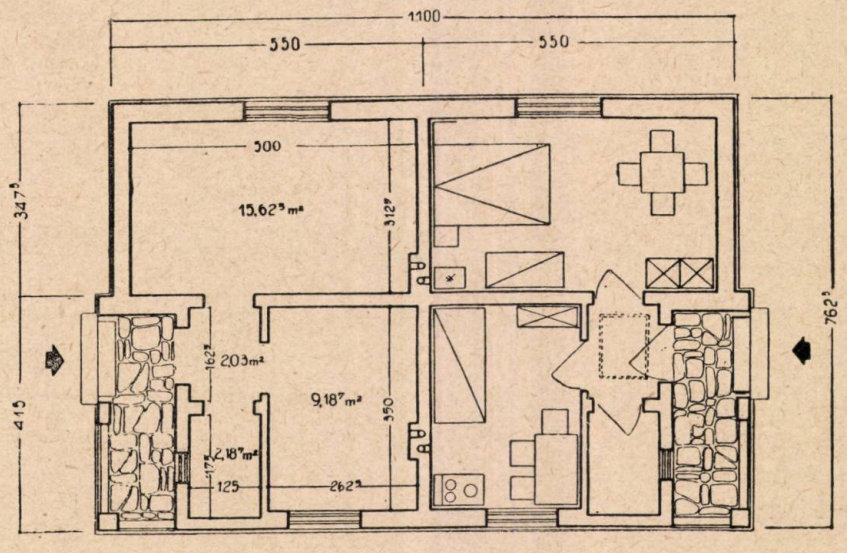

Fig. 1. Locuinţă tip 1 cu 2 apartamente cu câte o cameră, bucătărie, vestibul, cămară

fiecare din: două camere, bucătărie, cămară, closet, cu instalaţie de lumină electrică.

In consecinţă Institutul de Proiectare a Construcţiilor a trecut la elaborarea planurilor tip de locuinţe individuale.

Problemele de bază ale acestei proiectări erau: materialele şi sistemul de construcţie, costul şi economia de spaţiu, confortul şi plastica locuinţelor.

In cursul studiului şi în desvoltarea proiectelor, aspectele diferite ale acestor probleme au dus la concluziile care au format programul detaliat şi definitiv al proiectelor.

Alegerea materialelor pentru construcţie trebue să ţină seama de resursele locale şi de economia celor planificate.

Intrucât nu există o hartă detaliată a materialelor de construcţie cu răspândirea lor pe zone şi centre, s'a căutat a se da soluţii cât mai generale cu posibilitatea de a satisface toate cazurile.

S'au prevăzut dela început piatra şi varul Trass pentru fundaţii, lemnul rotund sau cioplitura pentru pod şi şarpantă.

In ceeace priveşte zidăria pereţilor, s'a făcut o primă propunere de a se utiliza pământul stabilizat cu var, fie sub formă de cărămizi, fie bătut în cofraje. Aceasta atât pentru costul redus

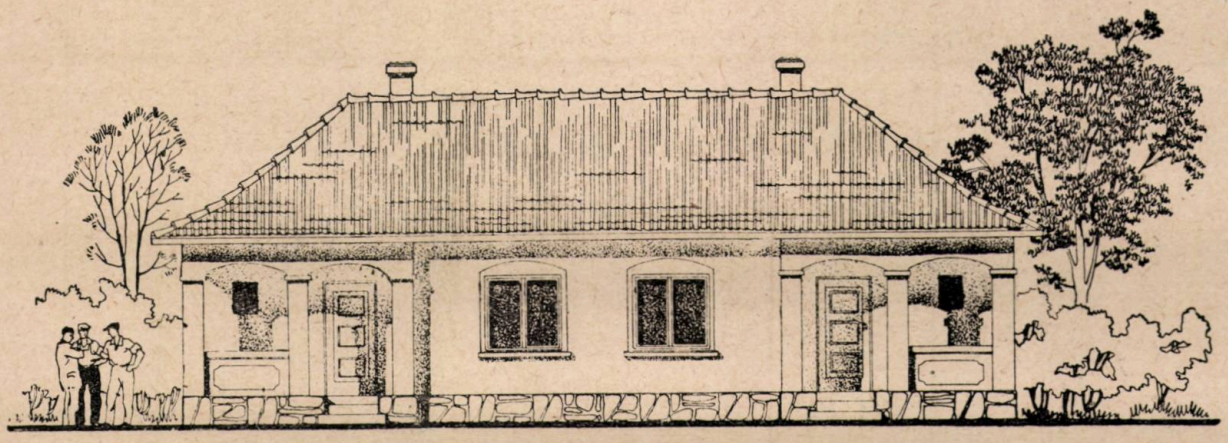

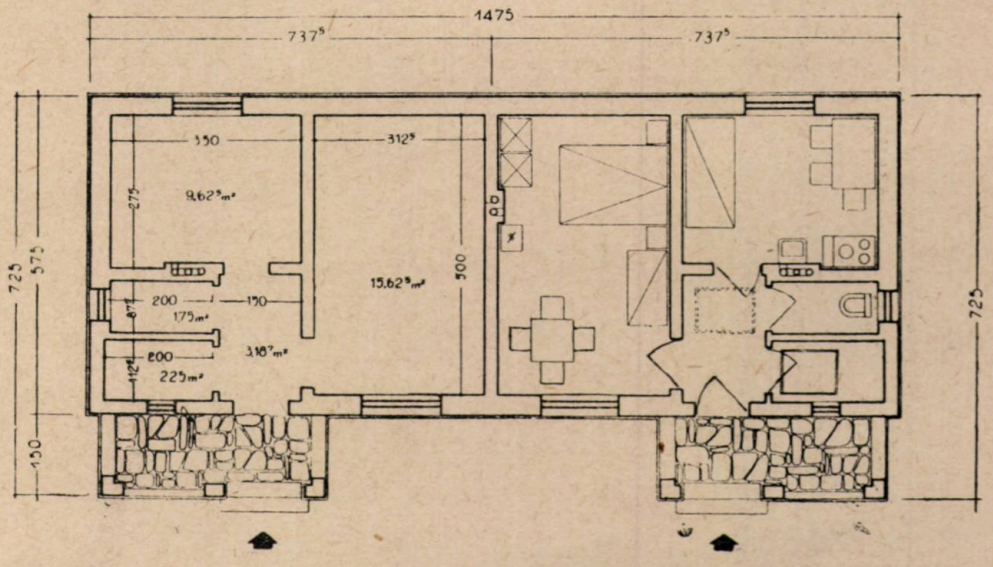

Fig. 2. Locuinţă tip 2 cu 2 apartamente de câte o cameră, bucătărie, vestibul, cămară

al sistemului cât şi pentru faptul că industria ceramică avea producţia deja planificată şi repartizată altor sectoare de construcţie.

Comisiile tehnice de avizare (M.C., C.S.T., C.G.M.) au respins această soluţie şi au recomandat utilizarea cărămizii arse de fabricaţie manuală la faţa locului.

Invelitorile s'au prevăzut din ţiglă cu falţ tip Marsilia prinsă direct pe şipci, eliminându-se dela început tabla sau şindrila (urmărind economia materialelor planificate) stuful pentru aspect şi combustibilitate.

Intrucât la realizarea acestor construcţii se prevede o mână de lucru în cea mai mare parte necalificată, fiind vorba de utilizarea mijloacelor proprii, nu s'a recurs la nici un sistem tehnic mai avansat sau la elemente prefabricate, care dau o aparentă economie dar sunt practic în acest caz nerealizabile.

Aceleaşi considerente au împins şi studiul planurilor la realizarea unei structuri foarte simple fără rezalituri şi fără penetrări de acoperişuri.

Lipsa unor studii ştiinţifice de normare şi în consecinţă lipsa unor norme precise de spaţii, au făcut ca dimensionarea încăperilor să fie determinată practic prin încercări.

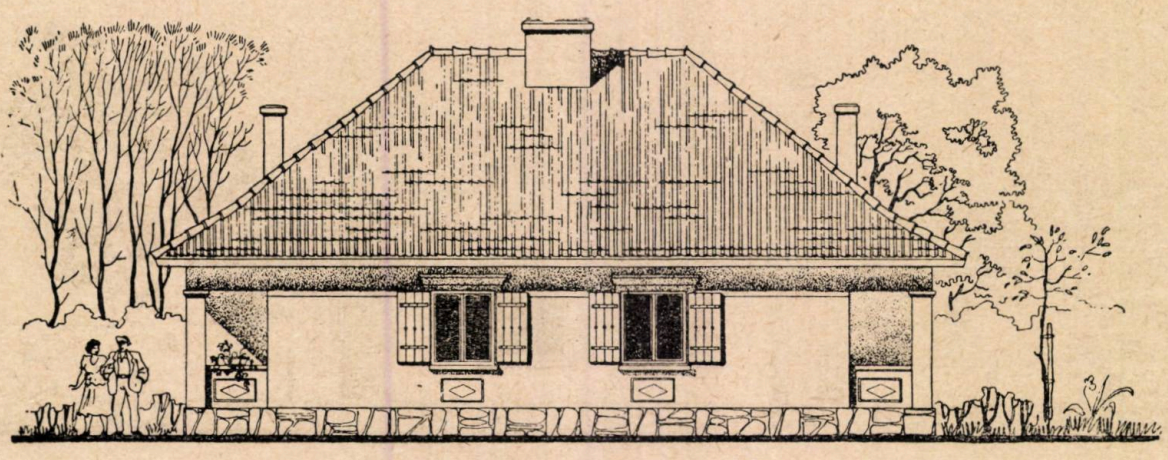

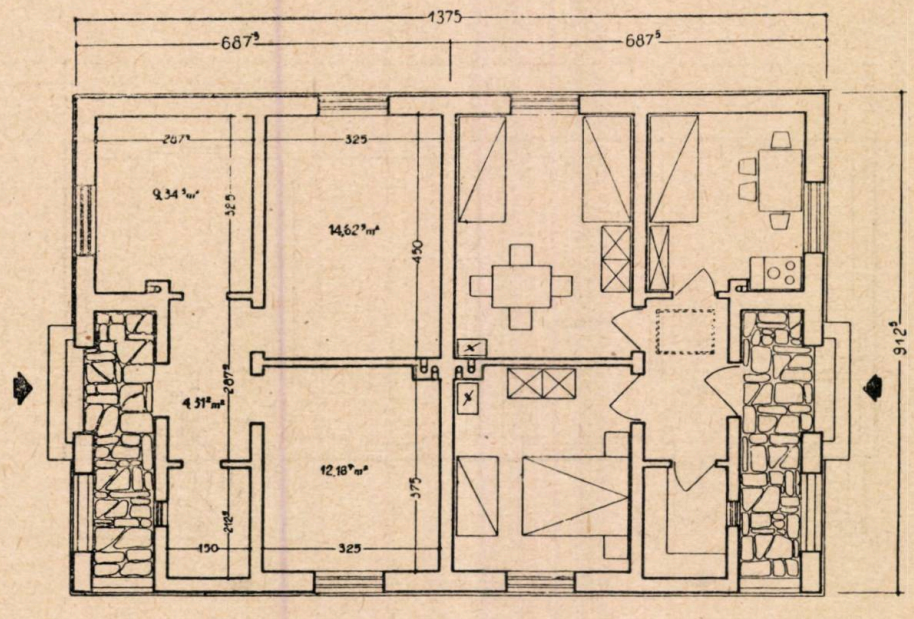

Fig. 3. Locuinţă tip 3 cu 2 apartamente de câte 2 camere, bucătărie, cămară, vestibul

Intr'un prim stadiu s'a plecat dela limitarea suprafeţei de construcţii prin preţul de cost unitar şi plafonul sumei de lei 300.000 (vechi) credit plus 30%, fixând astfel contrlbuţia beneficiarului la limita inferioară a obligaţiei din H.C.M. 758. Suprafeţele, raportul dimensiunilor şi dispoziţia în plan a încăperilor (camere comandate) au fost stabilite prevăzând pentru mobilier spaţii de trecere şi circulaţii minimale.

Rezultatele acestui studiu nu au fost considerate însă satisfăcătoare din punctul de vedere al standardului de locuit, aşa încât s'a dat o creştere raţională spaţiului şi s'au degajat circulaţiile pentru a se realiza un indice de confort mai ridicat.

S'au stabilit ca principii de program capacităţile de cazare şi dotare cu mobilier pentru fiecare tip astfel:

La locuinţa cu o singură cameră s'a considerat aceasta ca piesă principală servind şi de dormitor şi de cameră de zi. Spaţiul necesar a fost dimensionat pentru a primi un pat dublu cu noptiere, un pătuţ de copil mic, dulapuri de haine şi o masă normală cu scaune.

La locuinţa de două camere, una s'a proiectat

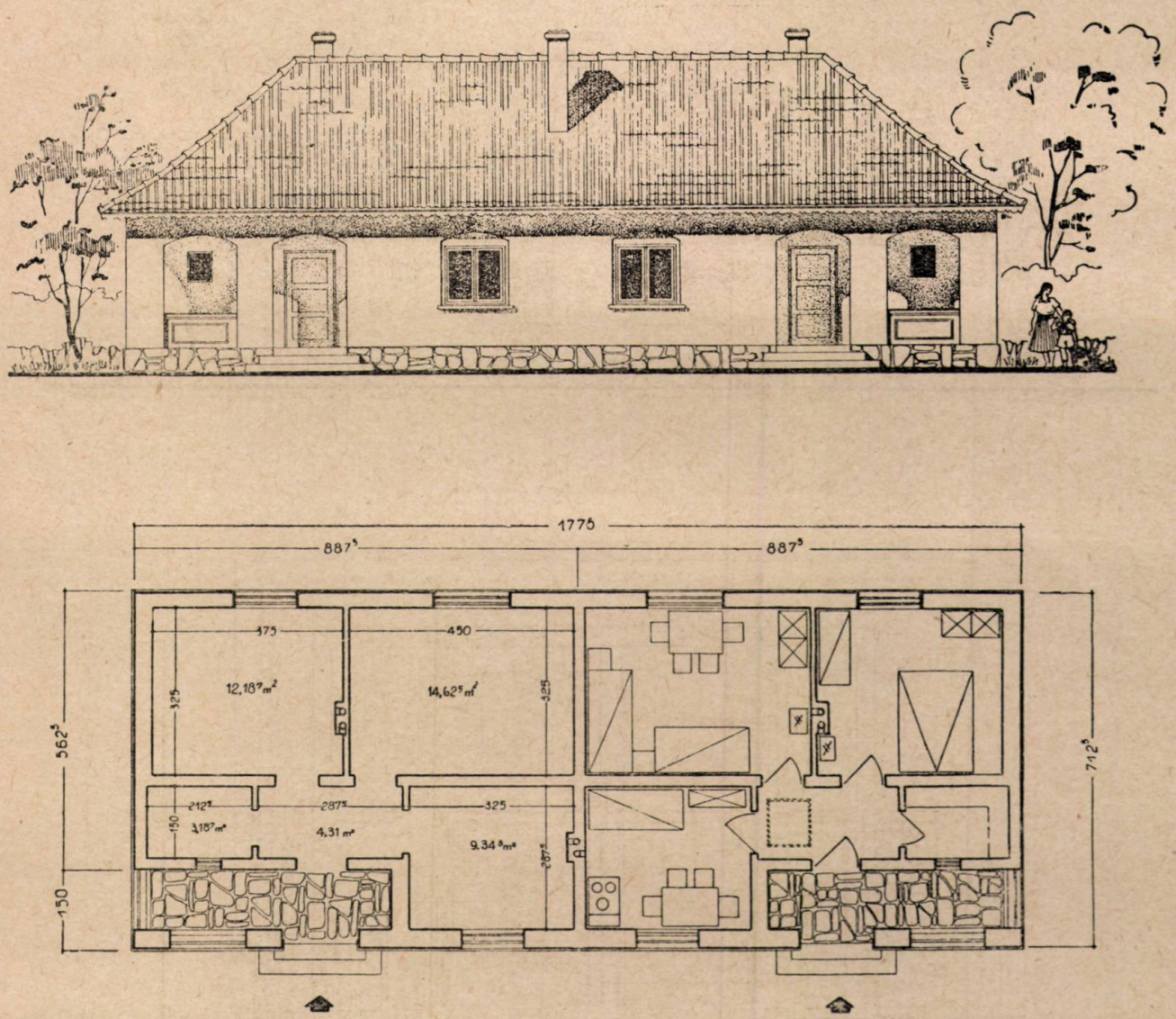

Fig. 4. Locuinţă tip 4 cu 2 apartamente de câte 2 camere, bucătărie, vestibul, cămară

ca dormitor al părinţilor, primind acelaş pat dublu, pătuţul de copil şi dulapul de haine, iar cealaltă ca dormitor pentru copii şi cameră de zi, cu două paturi separate, dulap de haine şi o masă cu patru scaune.

Pentru ambele tipuri s'a dat o mărime de bucătărie depăşind strictul necesar pentru pregătirea meselor. Aceasta permite familiei a lua aici uneori masa şi chiar instalarea eventuală a unui pat de dormit pentru o persoană.

In ceeace priveşte echipamentul sanitar al locuinţei, acesta a fost determinat de gradul posibil al lucrărilor edilitare de cartier.

Pentru terenuri având numai instalaţie de apeduct, nu şi de canalizare, nu s'a prevăzut nici un fel de echipament sanitar în interiorul locuinţei. Apa urmează a fi adusă dela fântâni de stradă sau de curte, iar closetul se face înafara locuinţei pe o hazna simplă cu golire periodică.

Documentarea sovietică, ce a stat la baza şi a acestei proiectări de locuinţe individuale, a arătat că alte sisteme de instalaţii sanitare (cum ar fi „Luftcloset" în locuinţă, cu hazna ventilată printr'un canal vecin unui coş de fum), nu sunt indicate decât pentru regiuni cu climă foarte rece şi uscată, altfel ele devenind vara focare de insalubritate.

Pentru terenuri care ar avea şi apeduct şi canalizare s'a prevăzut o instalaţie de closet obişnuit în locuinţă şi o chiuvetă în bucătărie.

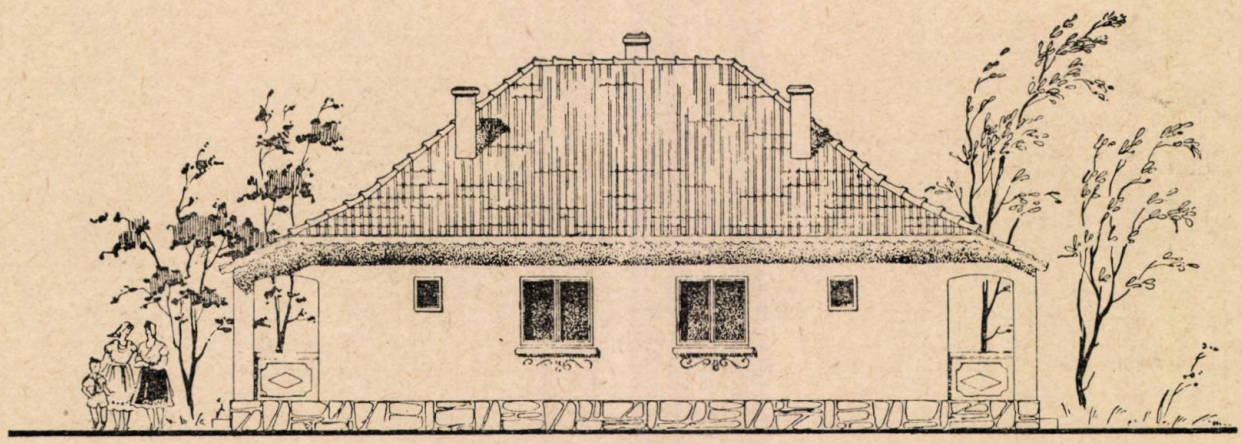

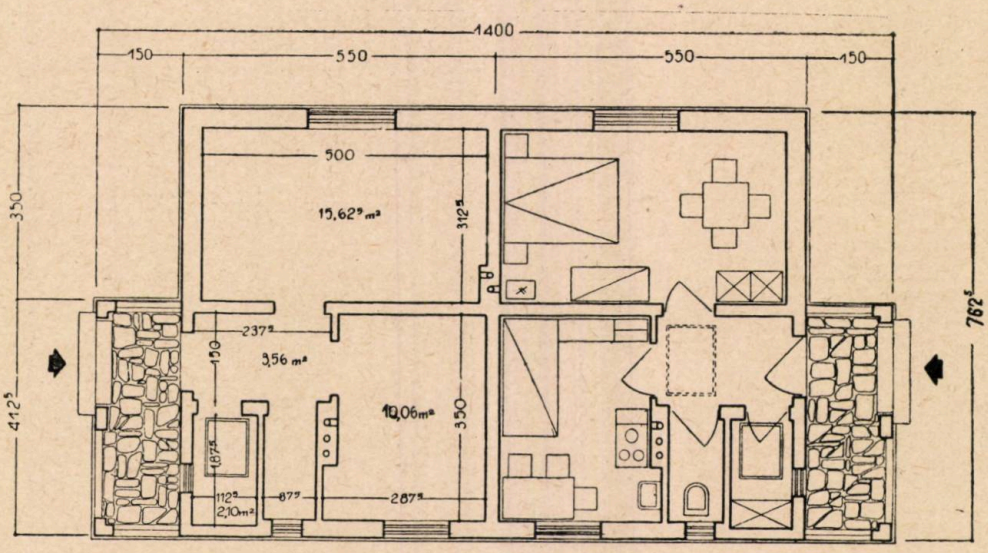

Fig. 5. Locuinţă tip 5 cu 2 apartamente de câte 2 camere bucătărie, vestibul, cămară

Closetul se plasează lângă bucătărie având în peretele comun coşul de fum al acesteia, pentru a tempera încăperea şi a feri instalaţia de îngheţ.

S'a renunţat în proiectele tip pentru anul 1951 la instalarea unui duş, întrucât aceasta scumpeşte construcţia şi are o utilizare redusă atâta vreme cât nu se poate asigura o preparare uşoară şi rentabilă de apă caldă,

Tot la aceste tipuri de locuinţe, cu echipament sanitar, s'au prevăzut şi pivniţe sub construcţie şi anume sub încăperile dependinţelor dar nu şi sub bucătării.

In consecinţă s'au elaborat două serii de proiecte pentru un acelaşi program de locuit.

Tipurile pentru 1951 au fost prevăzute a fi numai locuinţe cuplate, de câte două apartamente similare. Un studiu comparativ a arătat că economia realizată numai în construcţie reprezintă din această cuplare 12—15% din costul unui apartament, la care se adaugă economia de teren şi de instalaţii edilitare aferente. S'a renunţat însă la cuplarea a patru apartamente (şi aceasta posibilă numai la locuinţele de o singură cameră), din cauza dificultăţilor de orientare şi de amenajare a gospodăriei în cadrul urbanizării raionului, luându-se în considerare şi faptul că economia de construcţie propriu zisă rămâne în aceleaşi limite, deoarece sporul de reducere prin dublarea cuplării se anulează prin creşterea nerațională a volului de pod şi prin urmare a

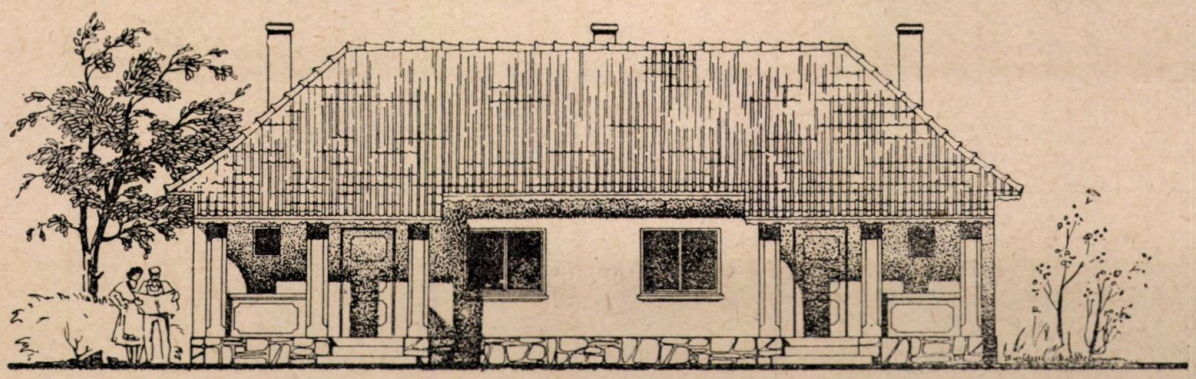

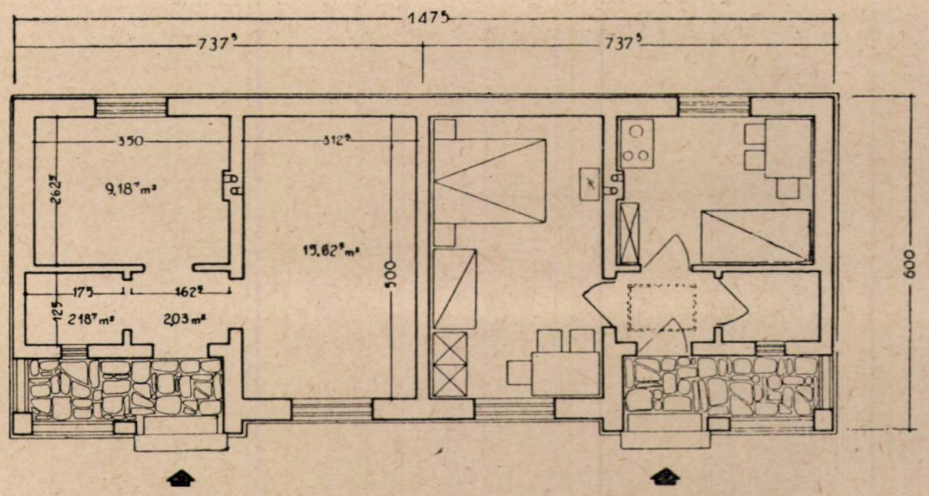

Fig. 6. Locuinţă tip 6 cu 2 apartamente de câte o cameră, bucătărie, cămară, vestibul, W. C. pivniţă

şarpantei şi a învelitoarei. Tot din motive urbanistice nu s'a luat în considerare nici soluţia de locuinţe înşiruite.

In felul acesta apartamentul a fost proiectat ca celulă tip cu două posibilităţi de cuplare.

Numărul tipurilor de locuinţe s'a dublat prin aceasta acoperind astfel şi toate soluţiile de orientare favorabilă a camerilor de locuit pentru orice fel de orientare a terenului şi dând şi posibilitatea de compunere a străzilor şi cartierelor fără a cădea în monotonia repetiţiei inerente de locuinţe tip.

Toate tipurile de locuinţe cuprind în linii mari, din punctul de vedere al construcţiei, aceleaşi elemente:

Fundaţii de piatră şi ziduri din cărămidă arsă de mână, grinzile tavanului din bile rotunde de lemn cu o tăvunuială simplă din margini de lemn şi o umplutură izolantă termică de moloz, zgură sau pământ. O şarpantă simplă în patru ape din căpriori pe scaune executată tot din bile rotunde sau cioplitură. Zidul median care desparte cele două apartamente s'a prelungit până sub învelitoarea de ţiglă cu protecţie contra incendiului şi delimitare strictă de proprietate.

Toate camerele de locuit şi dependinţele (exceptând closetul acolo unde este) au pardoseală din duşumea, nut şi feder pe grinzi din jumătăţi de bilă şi umplutură. Accesul la pivniţe şi la poduri se face cu scară simplă de lemn (mobilă la pod) şi chepeng în pardoseală, din interiorul locuinţei (din vestibul pentru pod şi din cămară pentru pivniţă).

Tâmplăria uşilor şi ferestrelor de tip STAS, cu recomandarea să se monteze la ferestrele camerelor de locuit obloane de lemn.

In ceeace priveşte plastica acestor locuinţe,

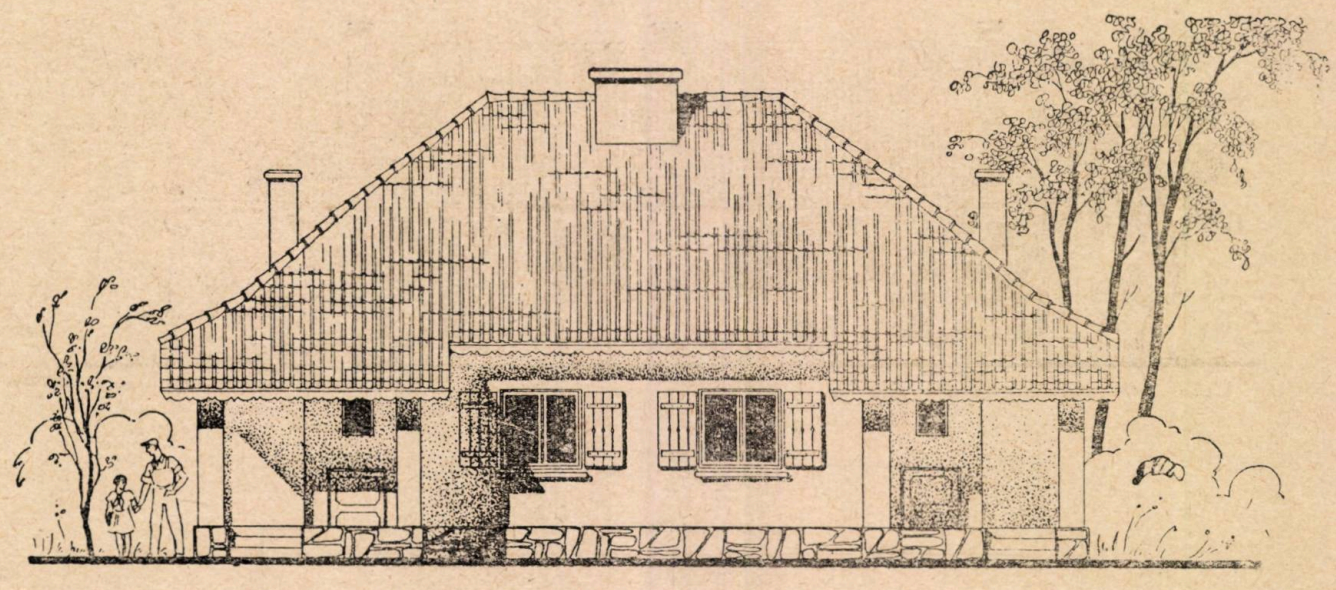

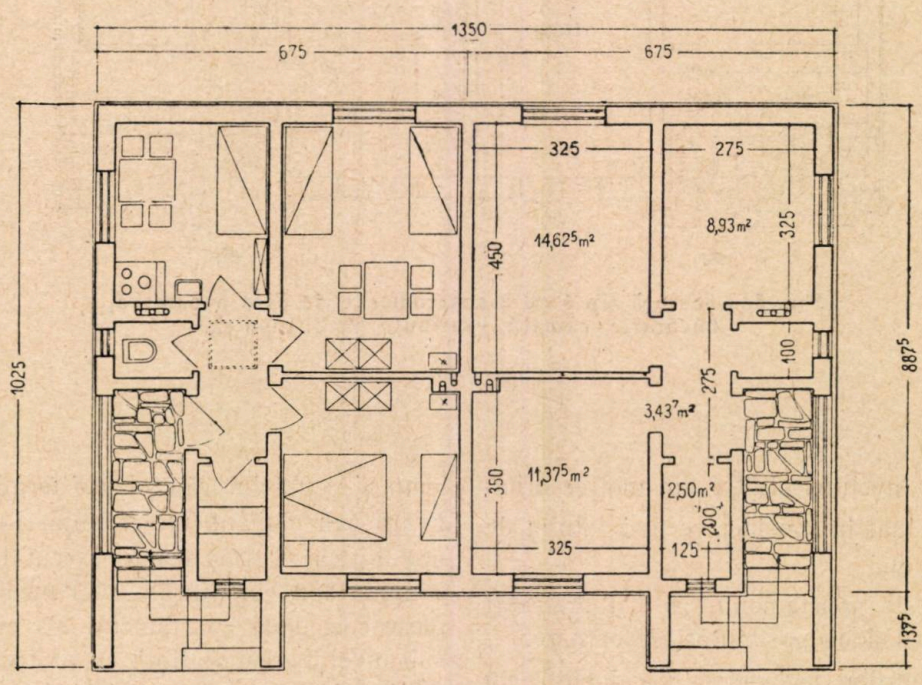

Fig. 7. Locuinţă tip 7 cu 2 apartamente cu câte 2 camere, bucătărie, vestibul, cămară, W. C. pivniţă

ea a fost influenţată de trei factori mai importanţi: volumul mic al locuinţei, economia de cost şi mâna de lucru nespecializată pe care poate să o furnizeze beneficiarul. Elementele de arhitectură s'au redus la mica tindă ce adăposteşte intrarea în casă, decorarea prin tăieturi şi ciopliturl a paziei şi a căpriorilor aparenţi, colorarea unor panouri în tencuiala balustradelor, colorarea şi transformarea obloanelor, etc.

Pentru a pune la dispoziţia celor ce voiesc să-şi construiască astfel de locuinţe, toate elementele şi îndrumările necesare urmează a fi editate în nouă caiete. Primul dintre ele este un album catalog conţinând texte explicative ale planurilor

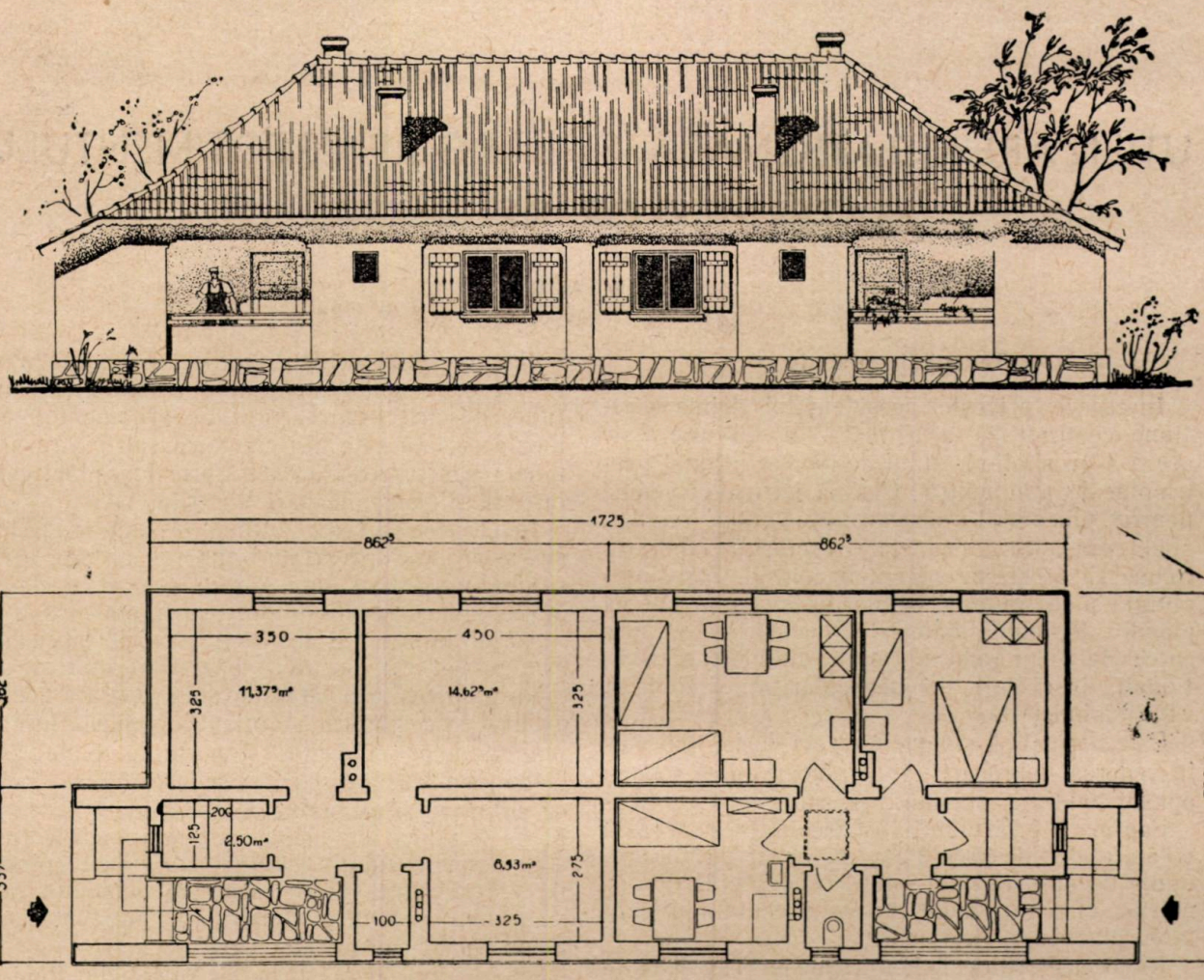

Fig. 8. Locuinţă tip 8 cu 2 apartamente de câte 2 camere, bucătărie, vestibul, cămară, W. C., pivniţă

şi desenelor privind toate tipurile de locuinţă. Se dau pentru fiecare tip perspectiva exterioară şi perspectiva interioară, cu aşezarea mobilierului, colorate, două faţade, planul, secţia şi extrasul principalelor materiale necesare. In celelalte opt caiete se dau, pentru câte un tip de locuinţă, toate planurile şi detaliile de construcţii, precum şi extrasul-comandă de materiale.

★

ТИПОВЫЕ ПРОЕКТЫ ДЛЯ ИНДИВИДУАЛЬНЫХ ЖИЛЫХ ДОМОВ

Резюме

Согласно Решения Совета Миниетров No. 758 от 20 июля 1951 года, рабочим, техникам и служащим предоставляются кредиты, необходимые для строительства индивидуальных жилых домов для личного пользования.

Министерство Строительства разработало типовой проект, который будет опубликован для жилых домов, состоящих из: одной комнаты, кухни, уборной и кладовки и из жилых домов, состоящих из: двух комнат, кухни, уборной и кладовки.

Ввиду того, что эти жилые дома должны быть построены своими средствами, планы и архитектура их очень простые, причем система постройки-традиционная, т. е. кирпич для стен, древесина для крыши и черепица для кровли.

С целью экономии спроектированы только жилые дома с двумя квартирами из одной или двух комнат.

★

UTILIZAREA RAȚIONALĂ ȘI LĂRGIREA SORTIMENTULUI MATERIALELOR DE FINISAJ*)

Conf. arh. **M. ALIFANTI**

Tencuieli—placaje

In ceeace privește acest capitol, prima chestiune ce urmează a fi luată în discuție este aceea a grosimii stratului de mortar utilizat pentru placaje, atât pentru exterior, dar mai cu seamă pentru placajele interioare obișnuite: faianță, sticlă, gresie-ceramică, etc. Cercetări de laborator trebue să precizeze cât mai curând, grosimea optimă și cea minimă de mortar pentru prinderea plăcilor. Risipa de material și de spațiu ce se face cu cei 3—5 cm (sau mai mult) de mortar, tradiționali, justiifcați de neregularitățile zidăriei, este inadmisibilă.

Este normal să se amelioreze zidăria, mai ales în vederea îmbrăcării ei cu placaj, adică tocmai opusul tendinței obișnuite pe șantier.

Faptul că proiectanții păstrează încă această cotă „fatală" de circa 3 cm, nu înseamnă să se renunțe la căutarea unei soluții raționale. Risipa de mortar, din cauza zidăriei prost executată la montarea placajelor, este enormă.

In aceeași ordine de idei trebue pusă în discuție chestiunea tencuielilor exterioare subțiri și mai ales răspândită utilizarea tencuielilor uscate (strat deipsos cu rumeguș — circa 1,5 m grosime presat între foi de carton subțire), studiindu-se în prealabil amănunțit acoperirea rosturilor.

Pentru lărgirea sortimentului de placaje interioare, în afara posibilităților amintite anterior (cartoane impregnate, cartoane acoperite cu pânză și vopsea cu nitrolacuri, placaje de eternit, etc.) perspectivele cele mai largi sunt deschise de utilizarea materiilor plastice.

Problema plasticii fațadelor preocupă, cum este firesc, foarte mult pe arhitecți. Căile cele mai bune de urmat încep să fie lămurite. In această fază, este neapărat necesar să existe un număr mare de materiale pentru fațade, obținut cel puțin prin varietatea sorturilor fabricate, dacă nu prin varietatea materialelor utilizate. Pe baza acestora, arhitecții urmează să facă studiile lor. Este deci o primă sarcină să se studieze și apoi să se treacă la fabricarea unor alte cărămizi, blocuri și elemente de fațadă din felurite materiale, elemente variate atât ca formă și decor, cât și ca procedee de punere în operă, de pildă: cărămizi pentru profile; cărămizi cu reliefuri ornamentale; cărămizi colorate și smălțuite, discuri, brâuri, profile, ornamente, elemente prefabricate din ceramică sau piatră artificială pentru realizarea traforurilor; plăci ceramice de dimensiuni mari, etc. (fig. 1).

In ceeace privește ultima propunere, trebue arătat că, înafara dificultăților de ardere, necesitatea construirii unor zidării groase la clădiri înalte, zidării cerute de plastica fațadelor sau de finisajul interior și instalații, indică fabricarea prin procedee avansate a blocurilor mari de fațadă, găurite, cu o față sau două finisate pentru exterior, ca singura soluție economică. Finisarea fațadelor clădirilor importante pune probleme constructive foarte serioase și este destul să amintim că un perete de cărămidă găurită nu poate fi placat cu piatră în bune condiții (mai ales peretele subțire al unei zidării cu goluri), iar zidurile groase din cărămidă obișnuită sunt neeconomice pentru construcțiil cu schelet de beton armat sau metalic.

In sprijinul celor spuse citâm tot din Revista Sovietică „Culegere de material și consultații în construcție" (traducere românească vol. V/1951, pag. 11):

„In scopul reducerii lucrărilor umede și a celor care necesită multă manoperă, pentru tencuirea fațadelor și executarea tencuielilor interioare, direcțiiile generale și trusturile:

a) Vor întrebuința pe scară largă zidăria aparentă, curată, din cărămidă roșie și silico-calcară și din blocuri ceramice cu folosirea pentru finisarea arhitectonică a unor fabricate, netede, din beton și ceramică.

b) Vor trece în anul 1951 la întrebuințarea pe scară largă a blocurilor de ipsos și ipsos cu sgură, pentru pereții despărțitori, a tencuielilor uscate din ipsos, a profilelor și fragmentelor decorative interioare prefabricate, a glafurilor prefabricate din ipsos, pentru uși și ferestre etc., pentru lucrări interioare de finisaj.

Placarea cu piatră a fațadelor este un capitol puțin studiat de arhitecți pentrucă înainte — din cauza numărului redus de lucrări importante, îmbrăcate în piatră — problema avea pentru mulți arhitecți un caracter atât de nou, încât majoritatea dificultăților erau lăsate pe seama firmei executante, ei mulțumindu-se să aleagă culorile pietrei și să indice — destul de sumar — apareiajul.

*) **Partea II-a a referatului. Partea I-a a fost publicată în Revista Arhitectura și Urbanism 1-2 (1952).**

Astăzi, altă sarcină şi alte răspunderi, cer schimbarea poziţiei arhitectului faţă de detaliile de construcţie ale proiectului său.

Există la noi câteva lucrări sovietice (încă netraduse integral) în legătură cu prelucrarea pietrei decorative, lucrări de unde se pot trage multe învăţăminte.

In primul rând trebue făcut cunoscută arhitecţilor una din metodele cele mai răspândite — sovietice — de ancorare a pietrei de placaj, anume este vorba de înlocuirea ancorelor de fier lat

puri albe. După un calcul sumar se pot executa circa 10 000 m² de tencuială de faţadă colorată cu oxidul obţinut astfel, în fiecare an.

Tot referitor la finisarea faţadelor urmează să se popularizeze procedeul utilizat la placarea cu cărămidă a faţadelor pavilionului industriei sovietice. Acolo s'au executat pe şantier plăci prefabricate din cărămidă de faţadă; caracteristicele erau: circa 6 plăci la m², greutate 30—40 kg fiecare placă, mortar de ciment 400 kg/m³ cu adaus de var, în grosime de 2—2,5 cm, armat cu

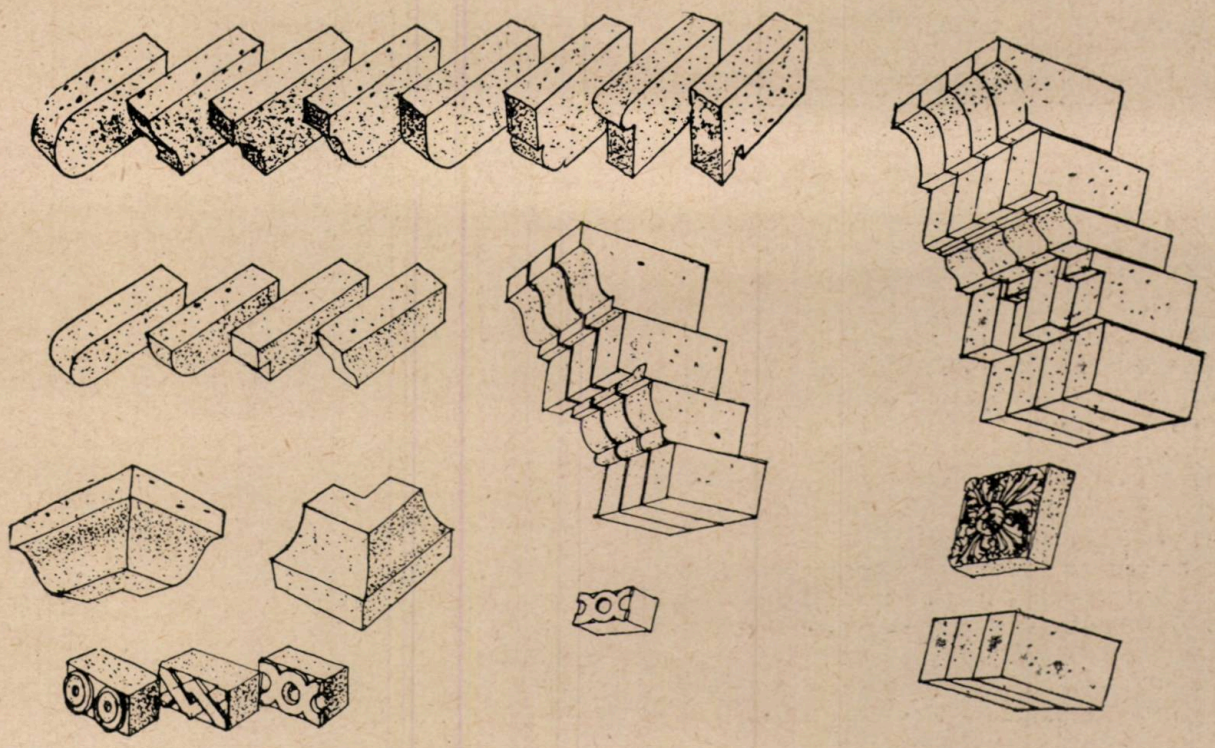

Fig. 1. Cărămizi profilate şi cărămizi cu reliefuri ornamentale

(care le altfel la noi erau prevăzute ici colo nesistematic), cu o prindere ordonată şi uşoară, prin cârlige de fier rotund agăţate la rândul lor, de alte bare verticale, dispuse regulat, din circa 50 în 50 cm; acestea din urmă sunt ancorate în zidărie pe măsura executării ei. Este evident că un astfel de sistem măreşte precizia montajului, reduce operaţia complicată a săpării de cuiburi în zidărie, scurtând de altfel timpul de execuţie şi prin înlăturarea timpilor morţi necesari prizei cimentului, la fiecare asiză în parte (fig. 2).

Ca procedee utilizate de noi, în domeniul tencuielilor şi placajelor, amintim:

Din lipsa pigmenţilor, pentru tencuieli de faţade colorate s'a utilizat oxidul de fier scos din masa rezultată ca deşeu la tăierea pietrei. Părţile de tencuială colorată au alternat cu câmplasă de sârmă sau cupoane de sârmă groasă de 3 mm. Mustăţile lăsate în prealabil la zidărie au permis o sprijinire uşoară a plăcilor — până la facerea prizei. Dimensiunea plăcilor prefabricate poate varia în funcţie de aspectul faţadei şi de mecanizarea şantierului. Plăcile utilizate la pavilion n'au cerut o aparatură specială (fig. 3).

Pardoseli

In primul rând amintim aceeaşi problemă semnalată la placaje — aceea a grosimii inutile a mortarului de poză.

Nu s'a încercat niciodată la noi stabilirea ştiinţifică a acestei grosimi, pe baza încercărilor de laborator. Imperfecţiile de turnare a betonului — mai ales pe suprafeţe mari, vin mereu în

discuție, iar arhitecții se mulțumesc să prevadă în proiectele lor sporuri de înălțime de 3—5 cm și mai mult, pentru a fi siguri că vor obține în cele din urmă un finisaj corect; ipoteză care nu se verifică întotdeauna, cu toate aceste „prevederi" atât de costisitoare. Aceste înălțimi inutile, care se cumulează pentru toate etajele, duc la o

cienilor asupra calităților lui și încercările de laborator în vederea utilizării acestui material ca pătură superficală de uzură, după impregnarea și colorarea lui.

Insfârșit, o a treia problemă este colorarea asfaltului în vederea fabricării plăcilor de pardoseală.

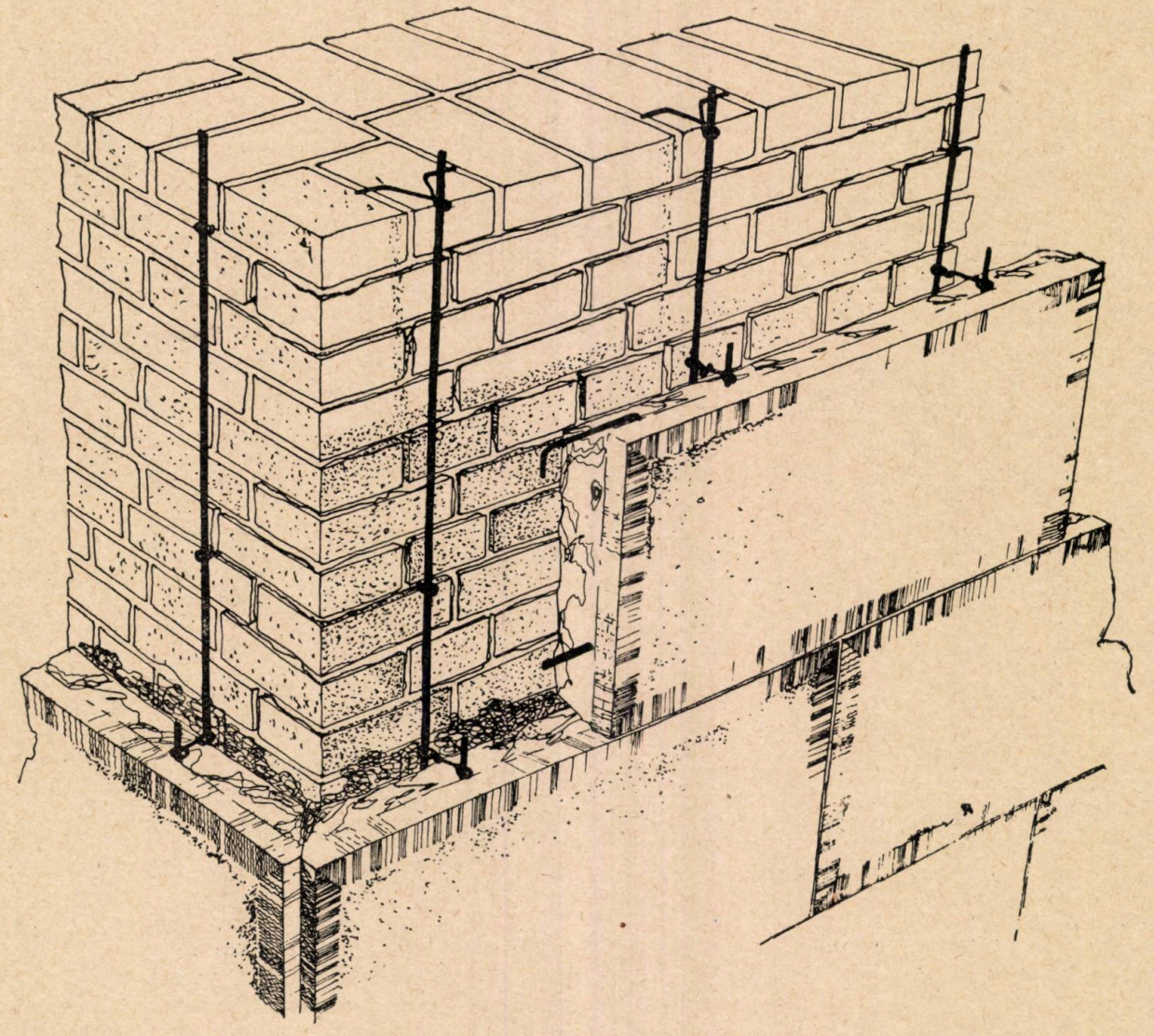

Fig. 2. Metodă sovietică de prindere a placajului de piatră

reală scumpire a construcției (scumpire sporită și prin sarcinile moarte, mai mari) — destul de însemnată ca să justifice declanșarea studiului problemei și considerarea tuturor posibilităților de remediere ca: îmbunătățirea cofrajelor, utilizarea planșeelor prefabricate, etc.

O altă problemă importantă este fabricarea pe scară largă a ipsosului de pardoseală. In legătură cu aceasta sunt necesare: lămurirea tehni-

Pentru îmbogățirea sortimentului de materiale propunem pe lângă cărămizile de fațadă standardizate:

— Calupuri de ceramică (prisme hexagonale) cu înălțime circa 8 cm. și suprafață mică (latura hexagonului de circa 2 cm) în felul pardoselilor foarte frumoase dela Sarmisegetuza;

— pișcoturi ceramice de dimensiune mare;

— o cărămidă specială de felul celei de fa-

ţadă, dar cu marginile îndoite mai mici, pentru a permite reducerea înălţimii pardoselii (astfel de cărămizi s'au mai fabricat la noi);

— cărămidă plină, îngustă — de faţadă — având grosime de 5,25 cm, pentru a putea realiza ori ce desen pe suprafaţa pardoselii;

— plăci de mozaic din deşeuri de sticlă colorată, eventual înfrumuseţate cu şpan de alamă;

— plăci din deşeuri de marmoră (aglomerate de marmoră);

grosime (ceeace practic înseamnă utilizarea oricărui deşeu) aşezate pentru montaj, în rame de lemn; fiecare bucată fiind prevăzută cu un cui — Wagnerstift. Bucăţelele de lemn odată aşezate sunt protejate cu o peliculă de irasbit, obţinută prin spriţuire; peste această peliculă se toarnă — în aceeaşi formă care a servit ca tipar pentru aşezarea lemnişoarelor — circa 2 cm de mortar. După uscarea cimentului, lemnişoarele rămân ancorate în ciment prin cuiele respective.

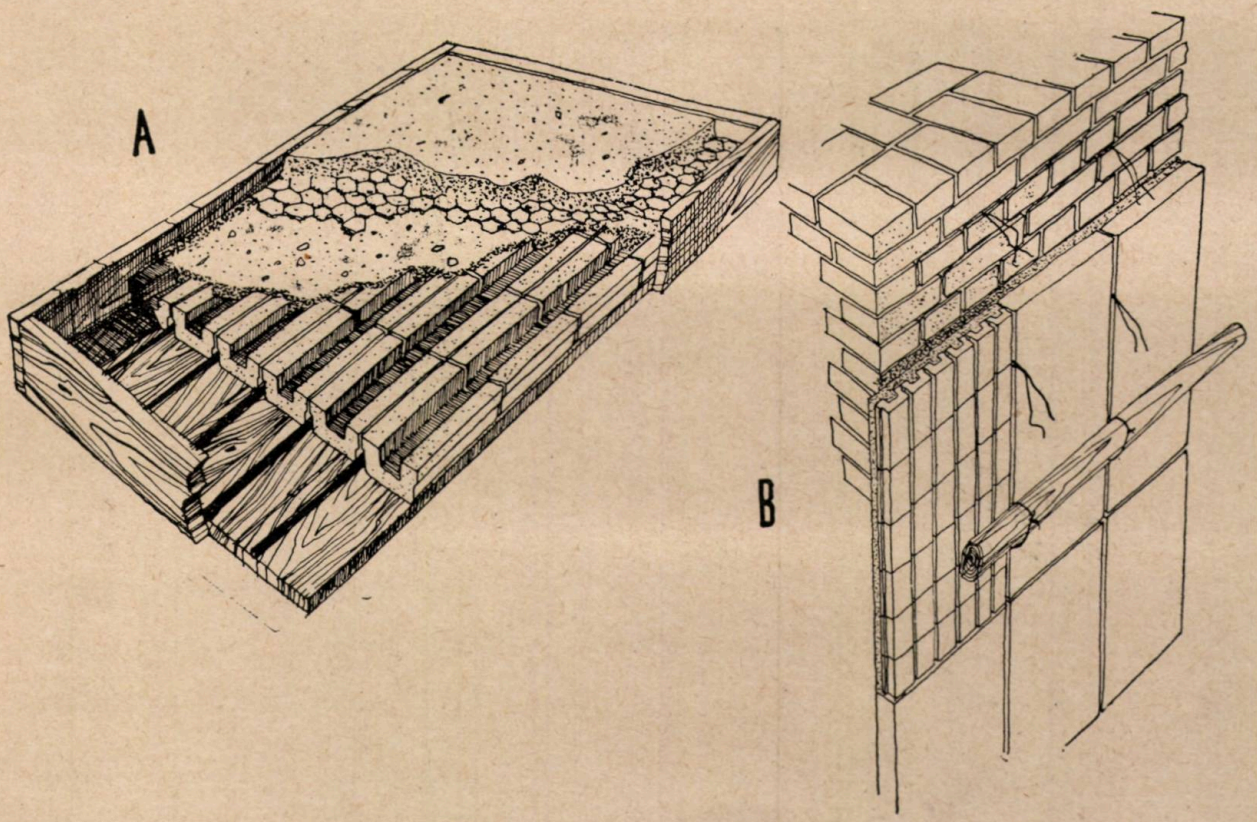

Fig. 3. Metodă perfecţionată pentru placarea zidăriei cu cărămizi de faţadă
A. Execuţia plăcii B. Detaliu de montare

— plăci de mozaic de marmoră, folosind bucăţi mici de circa 2/2/2 cm;

— parchet din deşeuri de lemn montat pe ciment, pe un strat protector din irasbit; plăci din deşeuri de lemn aglomerat cu lac de bachelită, montate pe ciment.

Din materialele amintite mai sus au fost deja experimentate plăcile din mozaic de sticlă (Arh. Stern). Cele mai frumoase plăci au fost acelea care au avut în compoziţia lor şi deşeuri de alamă. Deasemenea au mai fost încercate tot de către Arh. Stern plăcile de pardoseală din deşeuri de lemn, din diferite esenţe, tăiate în prizme foarte mici, 5—6 cm lungime şi 1,5 cm Dimensiunea plăcilor este de 20/20 şi 30/30 cm; ele sunt montate apoi ca şi plăcile obişnuite de mozaic, pe mortar.

Vopsitorie—Zugrăveli

Finisarea prin sablaj a unui grund de vopsea de ulei. Se pot obţine suprafeţe asemănătoare stofelor şi tapetelor prin grunduri de culoare închisă, sau asemănătoare pietrelor naturale; gresii, calcare, prin grunduri de culoare deschisă. Se utilizează pentru şablaj nisip cuarţos, fin; nuanţele obţinându-se prin culoarea grundului. Nisipul se aplică în două straturi pe suprafaţa proaspătă, încă lipicioasă, a grundului, cu ajutorul unor aparate de suflat cu presiune mică.

Stratul de nisip aplicat este foarte rezistent; se întreţine prin frecare cu perii uscate sau spălare cu apă şi săpun. Pentru grund se întrebuinţează vopsele de ulei frecate, sau emailuri. Procedeul poate fi utilizat atât pentru interior cât şi pentru exterior.

Un alt procedeu care dă rezultate şi mai bune este proiectarea prin presiune a sticlei granulate pe vopsea proaspătă de ulei. Efectul cel mai neaşteptat este obţinut la privirea piezişă a suprafeţelor, sau la aplicarea acestui procedeu la mari suprafeţe curbe. Rezultatele bune sunt condiţionate de alegerea potrivită a grosimii stratului de vopsea în concordanţă cu mărimea granulelor de sticlă. (O grosime necorespunzătoare a stratului de vopsea duce la înfundarea în vopsea a granulelor de sticlă şi deci la micşorarea efectului plastic, sau la deslipirea granulelor). Procedeul se poate combina cu sablajul descris mai înainte.

Sticla este măcinată mărunt (0,15—0,5 cm) şi cernută, pentru a obţine o uniformitate a bobului; este netezită apoi prin topire superficială In vederea acestei operaţii sfărâmătura de sticlă este amestecată cu cărbune măcinat fin, care împiedică lipirea granulelor între ele. Apoi sticla este curăţită de cărbune prin ardere, spălată cu acid clorhidric, apoi spălată din nou, uscată şi cernută încăodată.

Ambele procedee, folosite de sovietici, pot fi aplicate destul de uşor şi pe şantierele noastre, în urma câtorva încercări de laborator şi probe de execuţie.

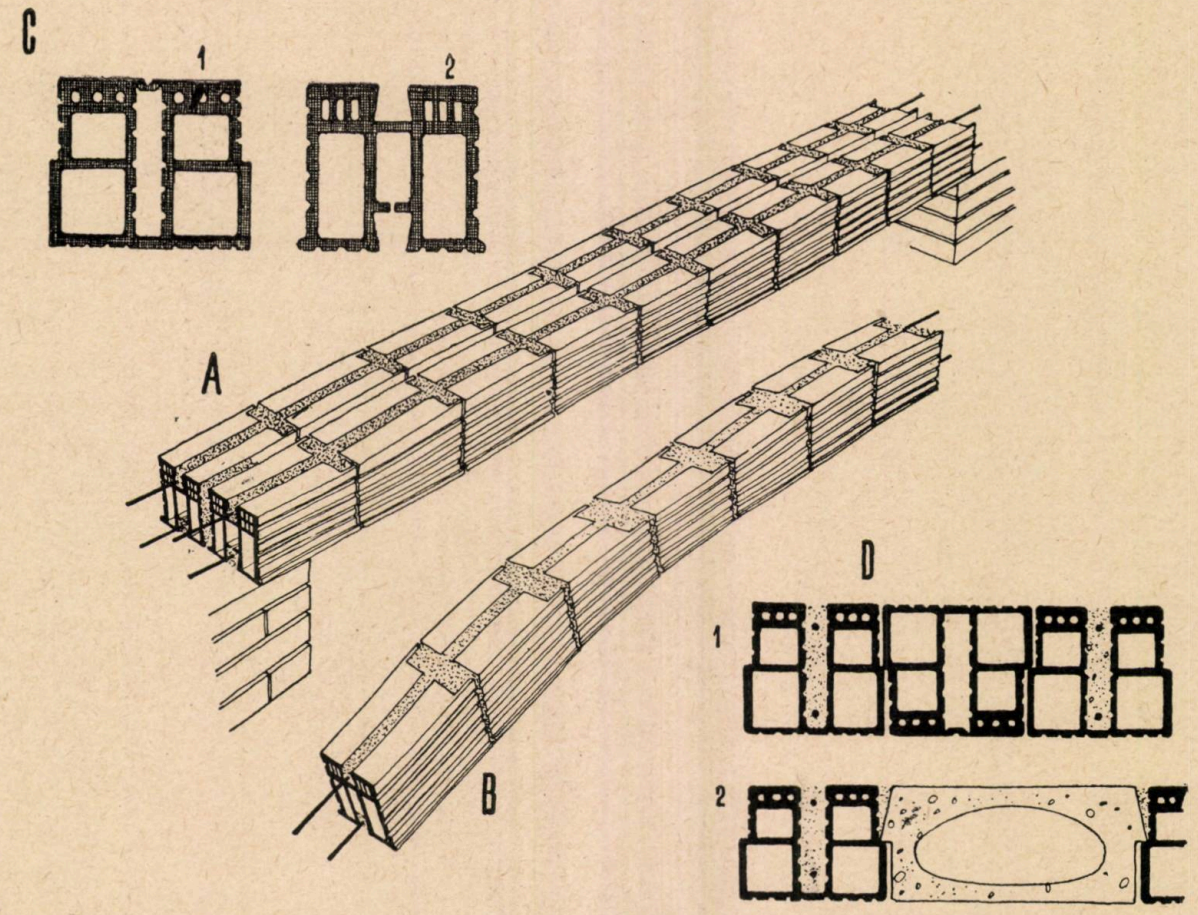

Fig. 4. Grinzi şi arce din cărămizi găurite. A. B. Grinzi şi fragment de arc; C. Tipuri sovietice de cărămizi de planşeu; D. Variantă de utilizare

Pe şantierele noastre au fost aplicate o serie de procedee cerute de nevoile imediate ale şantierului. Intr'o anumită perioadă existând numai cantităţi mici de vopsele de culoare deschisă şi cantităţi mai mari de vopsele de culori închise, predominând maronul, s'a realizat o ameliorare a aspectului prin diferenţa de culoare şi tehnica aplicării vopselii, la finisarea frizelor şi tăbliilor uşilor. (Punând culoarea maron lângă alb-fildeş, vopsitorie mată lângă cea tupfuită). Eventual se

poate ameliora aspectul şi prin apăsarea unui desen pe vopseaua încă neuscată.

Tot pe aceste şantiere s'au executat zugrăveli cu clei, ipsos şi rumeguş, al căror aspect a fost îmbunătăţit prin apăsarea de nuturi umplute cu ipsos sau vopsite.

Chestiuni generale

Boiandrugi şi arce din cărămizi de planşeu. Pentru începuturile noastre în prefabricate, pentru o prefabricare simplă pe şantierele slab utilate, a unor elemente de bază pentru locuinţele muncitoreşti, ca de pildă: planşee, partea de rezistenţă a scărilor, boiandrugi, etc. cât şi pentru acoperirea de săli de dimensiuni mai mari prin arce, este necesară fabricarea de cărămizi cu goluri; cărămizi de forme şi dimensiuni corespunzătoare, cu care apoi să se poată executa grinzi sau arce uşor de manevrat; prefabricarea acestor elemente se poate face pe şantiere cât de slab utilate şi cer o armătură foarte redusă (fig. 4).

Exmple asemănătoare sunt foarte numeroase în arhitectura sovietică; acolo realizările au fost supuse la numeroase încercări de laborator. Este posibilă şi la noi fabricarea unor astfel de cărămizi, chiar dacă se ivesc dificultăţi inerente începutului (vezi şi: M. I. Rogvoi şi M. B. Râss — Ceramica de construcţii).

Ignifugarea lemnului. In vederea utilizării raţionale a lemnului şi a economiei în exploatare a acestui material şi eventual în vederea întrebuinţării în construcţii a altor materiale ieftine care să-l înlocuiască — de pildă, cartoane — se pune problema ignifugării acestor materiale.

Principalele procedee sunt:

1. Prin stropire sau pensulare cu soluţii obţinute pe bază de fosfaţi de amoniu.

2. Prin vopsiri şi spoeli ignifuge: pe bază de var cu adaus de pigmenţi ,sau pe bază de ciment şi umplutură inertă.

3. Prin chituri (şpaclueli) ignifuge, pe bază de micro-asbest, material inert (ardezie măcinată), un antipiren (fosfat de amoniu) şi cleiuri.

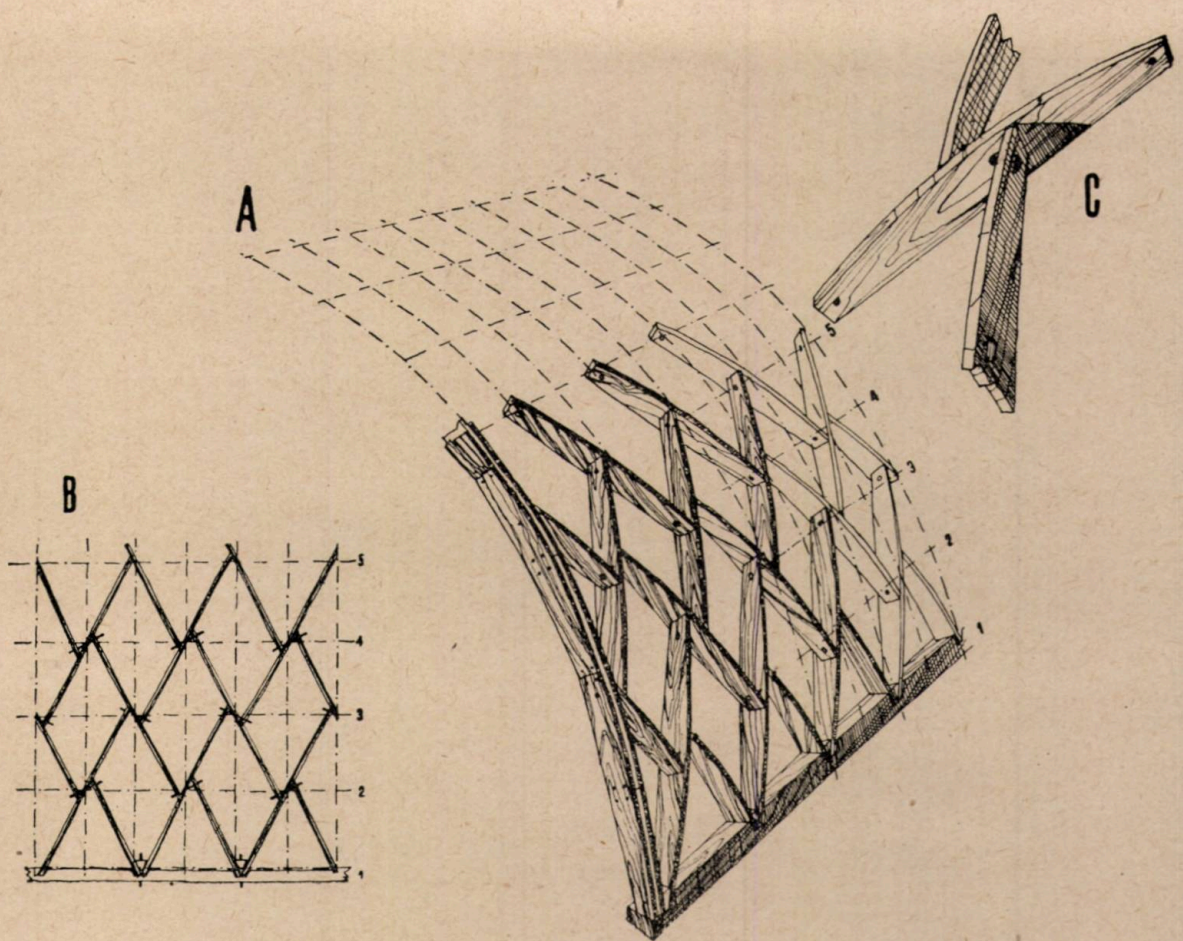

Fig. 5. Sarpante din lamele — reţea rombică. A — aspectul şarpantei; B — schema; C — detaliul de nod

Prin impregnare se obţin rezultate satisfăcătoare iar efectele ignifugării sunt evidente: materialele netratate se aprind repede şi ard complet chiar după înlăturarea focului, cele tratate nu se aprind deloc sau se aprind greu şi se sting dela sine după îndepărtarea flacărilor.

Şi în acest domeniu de preocupări trebue înfrântă o mare inerţie, trebue schimbată poziţia neîncrezătoare a arhitecţilor faţă de aceste procedee.

Problema calităţii materialelor de construcţie

In general, este necesar să se amelioreze calitatea materialelor de construcţie fabricate la noi.

Unul din materialele mult utilizate şi a cărui calitate este foarte mult discutată de tehnicieni, este cartonul asfaltat, mai ales în legătură cu utilizarea lui la etanşarea teraselor.

Inceperea fabricării unor materiale speciale de bună calitate pentru izolarea hidrofugă a acoperişurilor plate este imperios necesară.

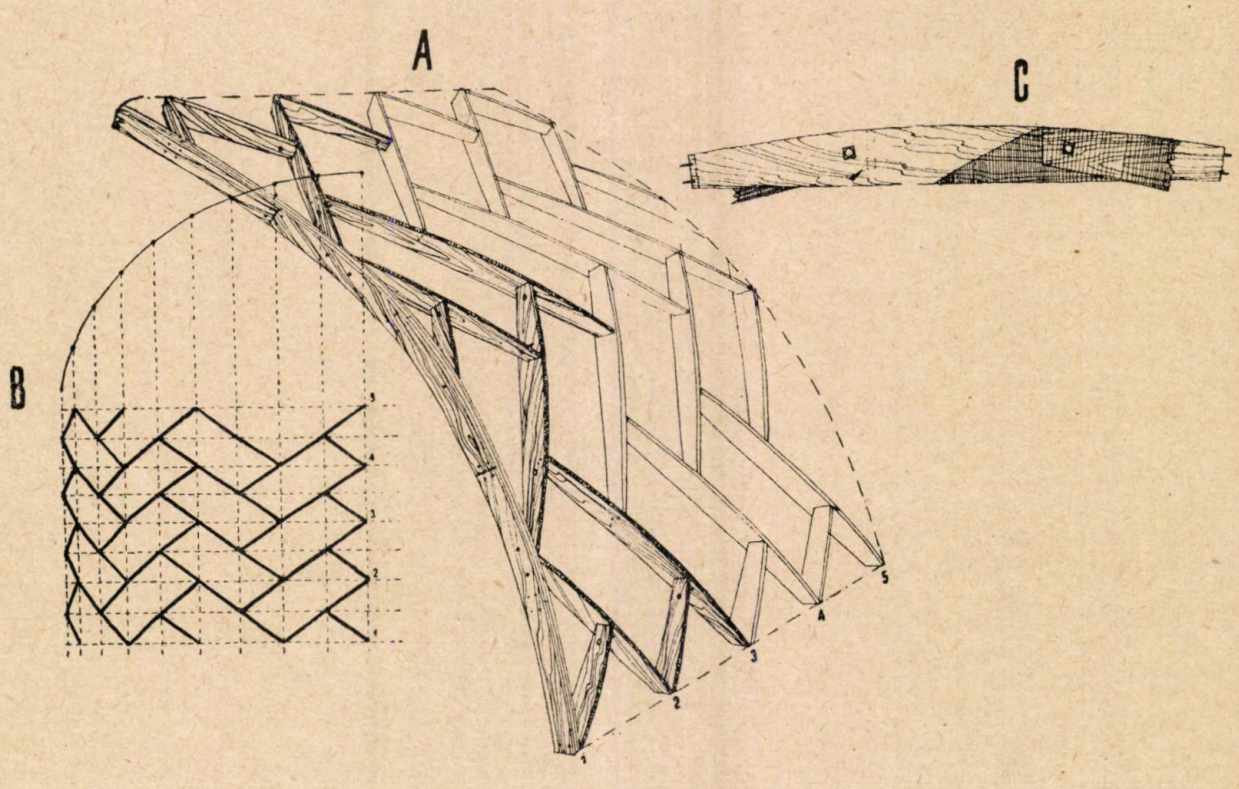

Fig. 6. Şarpantă din lamele; A — aspectul şarpantei; B — schema; C — detaliul de nod.

Problema fermelor din lemn rotund şi a şarpantelor din lamele

Problema fermelor din lemn rotund şi a şarpantelor din lamele sunt preocupări mai vechi în ceeace priveşte economia de material lemnos şi care studiate în amănunt ies din cadrul acestui articol. Ele au fost totuşi amintite şi susţinute cu o serie de schiţe — în special cea a şarpantelor din lamele pentru a îndemna încăodată proiectanţii să privească problema economiei de material strâns legată de cea a aspectului.

Socotim că exemplele prezentate în schiţe vor putea dovedi că preocupările de economie n'au redus varietatea realizărilor şi nici n'au sărăcit aspectul lor. (Vezi figurile 5—16 inclusiv).

Lipsind aceste materiale, vom face mare risipă de fabricate necorespunzătoare scopului, încercând să suplinim prin cantitate lipsa calităţilor indispensabile la lucrări de mare importanţă. Procedând astfel, nu numai că nu poate fi vorba de economie, dar nu se poate obţine nici minimul de siguranţă în exploatare.

In lucrarea lui Iudovici „Materiale pentru hidroizolarea construcţiilor subterane din beton", se precizează pe baza cercetărilor de laborator foarte numeroase şi variate, făcute pentru soluţionarea etanşării tunelurilor de metrou, *că în general cartoanele din deşeuri textile sunt mai puţin supuse putrezirii, în timp, decât cele fabricate din celuloză* şi că o siguranţă mai mare în construcţii nu se poate obţine decât prin cartoanele din fire de asbest, de felul „hidroi-

zol"-ului (singurele care nu putrezesc) şi mai ales prin straturile de etanşare fabricate pe bază de foi metalice foarte subţiri de preferinţă aluminiu — de tipul „metalizol"-ului sovietic.

Specialiştii noştri, consultaţi în această materie, se mulţumesc să afirme că produsele existente la noi, de felul cartonului C.T.B., sunt nesatisfăcătoare, fără să arate drumul unei economii reale şi al unei execuţii sigure la izolarea teraselor; fără să facă studii comparative asupra preţurilor, fără să aibă în vedere mai de-

Acest material poate fi utilizat sub toate formele în construcţie, atât la ziduri cât şi la finisaj; la construcţiile modeste precum şi la edificiile reprezentative, fie ca material mărunt sau deşeuri, fie ca piese mari, masive, cu aspect desăvârşit, cu rezistenţă şi durabilitate mare.

In anumite condiţii, în funcţie de anumiţi factori pe care îi vom analiza şi la anumite programe, piatra poate înlocui în foarte bune condiţii alte materiale şi mai ales lemnul deşi în momentul de faţă aceste materiale — piatra şi

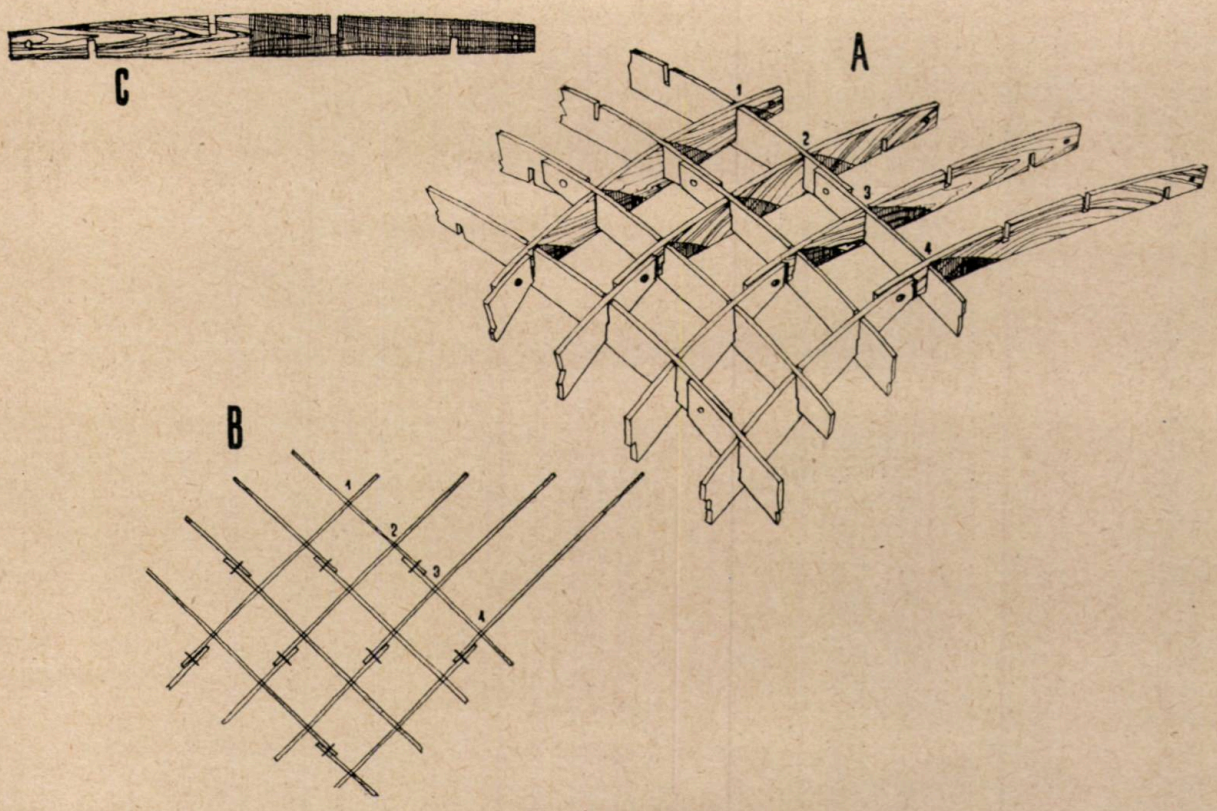

Fig. 7. Şarpantă din lamele
A — aspectul şarpantei; B. schema; C. detaliu de lamelă

parte, în timp, exploatarea şi pagubele importante ce pot surveni.

Studiul acestei probleme este absolut necesar şi urgent, de el depinzând hotărîri importante ce trebue luate în proiectare, condiţionând utilizarea teraselor în general, ducând eventual la interzicerea temporară, pentru anumite programe, a acestor învelitori.

Piatra de construcţie. Problema pietrei de construcţie este atât de importantă şi prezintă atât de variate aspecte, încât studiată pe larg va face obiectul unui referat special.

Cum însă prin utilizarea acestui material, se deschid posibilităţi de rezolvare pentru unele probleme prezentate în referat, este necesar să expunem aici şi câteva chestiuni în legătură cu piatra.

lemnul — apar în devize într'un astfel de raport de preţuri, încât proiectanţii şi constructorii nici nu îndrăznesc să pună astfel problema. Totuşi această situaţie nu corespunde realităţii, întrucât utilizarea pietrei este frânată din cauze care într'un viitor destul de apropiat vor fi îndepărtate.

Carierele noastre de piatră şi marmoră, exploatate în trecut barbar şi la întâmplare, potrivit intereselor înguste ale unor firme particulare legate de o comandă slabă şi capricioasă, interese oscilând mereu între importul de piatră străină, mai ieftină şi exploatarea pietrei româneşti cu minimum de investiţii, cer astăzi o acţiune multilaterală pentru a fi puse repede în valoare.

Urmele vremii trecute se fac încă simţite în toate etapele importante ale debitării şi prelucrării pietrei:

— în situaţia generală a carierelor şi a sistemelor de exploatare;
— în utilarea carierelor;
— în situaţia drumurilor de acces;
— în situaţia mâinii de lucru de diferite calificări;

Toate acestea nu pot fi remediate fără mari eforturi coordonate.

Carierele existente trebue aduse la viaţă printr'o serie de măsuri convergente; alte cariere noi trebue să se deschidă. Arhitecţii pot contribui la aceasta în mare măsură, susţinând prin argumente serioase — de ordin constructiv şi estetic comanda, ajutând-o pe de altă parte prin proiectarea judicioasă şi planificată.

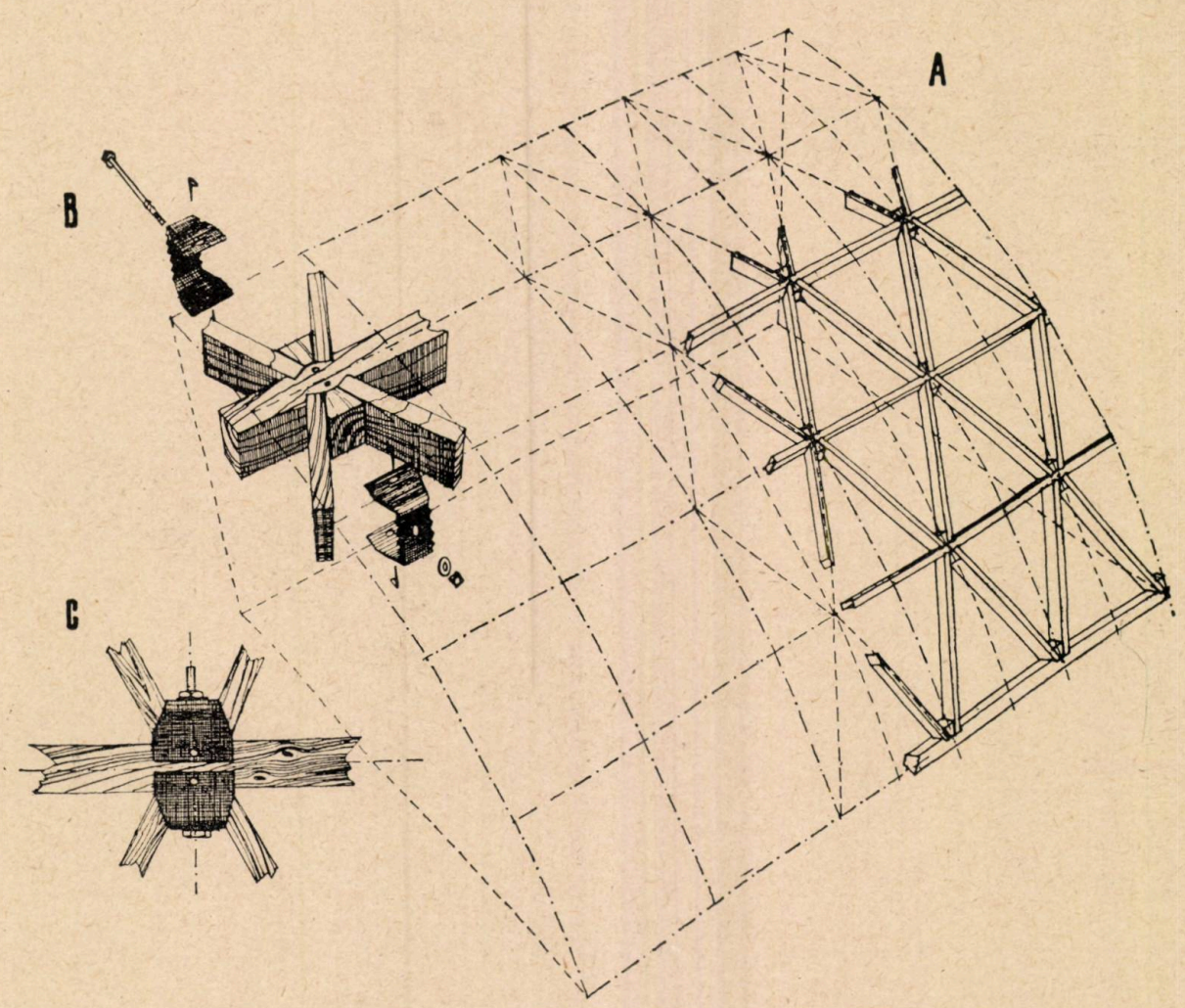

Fig. 8. Şarpantă din lamele; A — Aspectul şarpantei; B — detaliu de nod; C — aspectul nodului

— în sfârşit, în echiparea întreprinderilor prelucrătoare.

Ba mai mult, aceste urme se vădesc şi în lipsa de studii în legătură cu acest material, în slaba acţiune de explorare şi deschidere de cariere noi.

Pe de altă parte, arhitecţii acceptând o serie de formule isvorâte din totala aservire economică a ţării, considerau utilizarea pietrei în construcţii ca un lux nepermis ţărilor „mici". Pe încetul au uitat aproape cu totul acest material, odată cu tehnica prelucrării lui şi a proiectcrii constructive.

Pietrele şi marmorele dela noi sunt frumoase şi de bună calitate; unele din ele — de foarte bună calitate şi excepţional de frumoase, sunt abia cunoscute, cum este de pildă marmora dela Albota.

Multe cariere mici, cu material foarte frumos colorat, n'au fost luate în seamă, sau au fost părăsite, pentrucă nu puteau furniza blocuri mari. Multe din acestea şi încă foarte multe noi vor fi în curând puse în valoare plecând dela nevoile actuale atât de variate în construcţie: sfărâmătură de piatră colorată pentru mozaice,

blocuri de fațadă prefabricate, înfrumusețarea cartoanelor de învelitori, piatră pentru pardoseli economice, etc. In aceste condiții este normal să fie puse în valoare o mulțime de cariere, deocamdată puțin importante, din împrejurimile Vaşcăului, sau tufurile verzi de lângă Cluj.

De altfel piatra — material de construcție cu atât de multe calități — într'un viitor apropiat (când debitarea și prelucrarea ei vor fi ameliorate) va putea înlocui complect lemnul la căptușirea ușilor, glafuri, lambriuri, plinte, trepte, pardoseli, pentru programe de importanță mare sau mijlocie ca: școli, case de cultură, teatre, hoteluri, gări, clădiri ale sfaturilor populare, săli mari de adunare, etc.

Inlocuirea mai departe a lemnului în unele lucrări de finisaj, chiar pentru programe mici de locuințe, este în funcție de reducerea prețului de cost al pietrei și de o proiectare judicioasă.

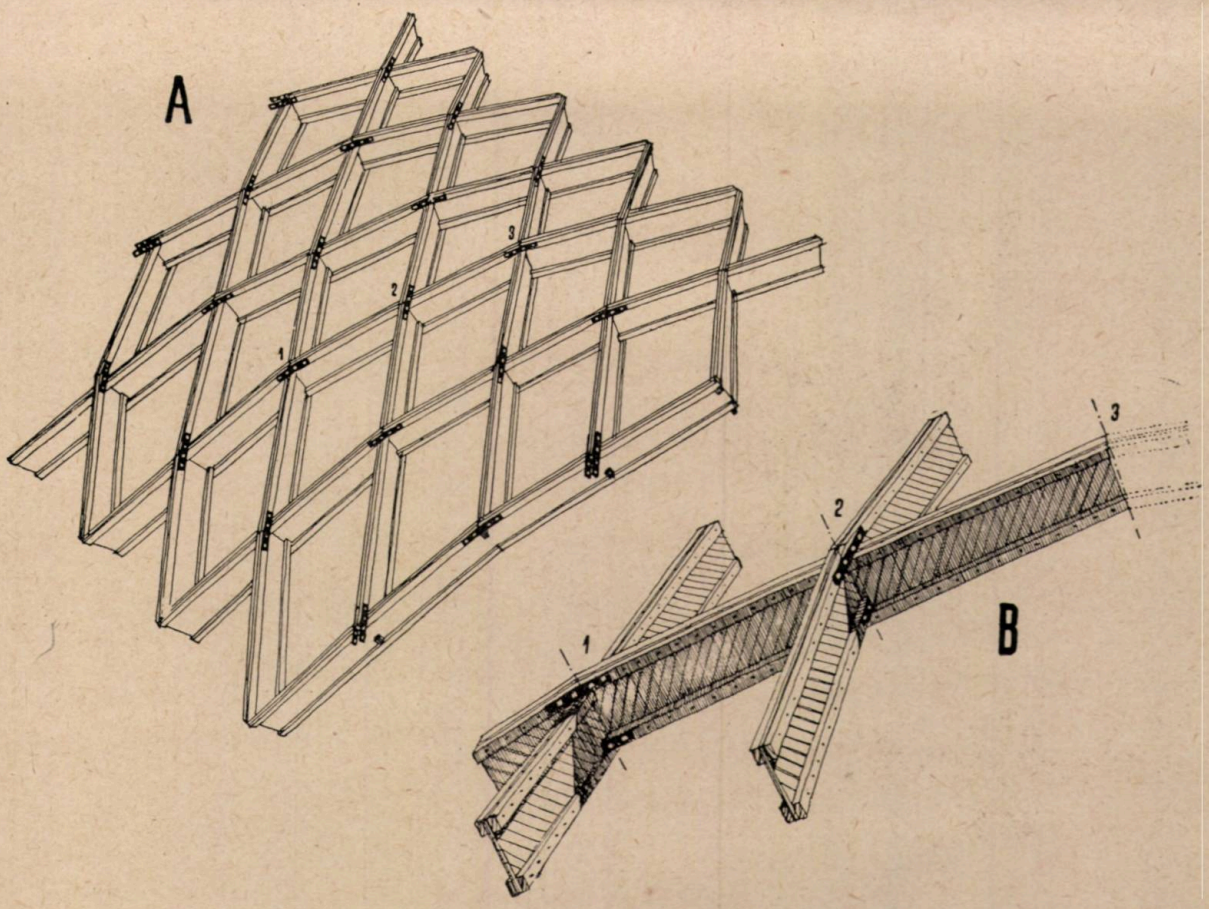

Fig. 9. Şarpantă din grinzi compuse — cu inima plină — rețea rombică.
A — aspectul şarpantei: B — detaliu

Materialele plastice

Sunt substanțe preparate sintetic, care au proprietatea de a-și păstra forma căpătată prin prelucrare. Utilizarea lor este din ce în ce mai mare datorită calităților lor: greutate specifică mică, rezistență la agenți chimici destul de mare, aspect plăcut, etc.

Compoziția și întrebuințările lor sunt extrem de variate, clasificarea lor se face foarte greu (tocmai din cauza acestei varietăți) privind fie materia primă din care sunt fabricate, fie felul de fabricație, sau comportarea la încălzire, fie în sfârșit utilizarea lor.

Plecând dela aceste materiale, se pot obține fel de fel de fabricate, fie exclusiv din materia plastică respectivă, fie aglomerând cu ajutorul ei alte materiale de umplutură care o fac mai rezistentă și mai economică.

Materialele plastice se pot presa, se pot turna în forme, pot îngloba felurite armături făcând cu ele un tot; se pot colora în cele mai bune condiții.

Ele au calități excepționale și ca materiale de construcție; sunt ușoare, calde, au rezistență mecanică bună, nu au pori, sunt insensibile la umiditate și neatacabile de acizi, se pot turna în forme, sunt bune izolante termice, pot fi considerate insensibile la temperaturile la care sunt utilizate în construcție, în sfârșit placajele făcute din aceste materiale se pot suda.

Ele pot înlocui perfect placajele de lemn și

pot ajunge mai ieftine decât acestea (după amortizarea instalaţiilor necesare fabricării).

Posibiltăţile de fabricare a feluritelor materiale de construcţie sporesc şi prin numeroasele feluri de prelucrare a acestor materiale: presare, turnăre în formă, turnare sub presiune, tragere în fire sau în foi, etc. In rezumat, utilizarea lor în construcţie este foarte indicată, iar gama de produse foarte bogată: dela materiale de placaj

Problema şantierelor experimentale, a institutelor şi laboratoarelor de cercetări

Din discuţiile avute cu arhitecţii institutelor de proiectări, cu diferiţi specialişti în procesele de fabricare a materialelor de construcţie, sau din majoritatea articolelor de specialitate ale altor tehniceni, cât şi din experienţa şantierelor mari dela noi, reiese ca imperios necesară

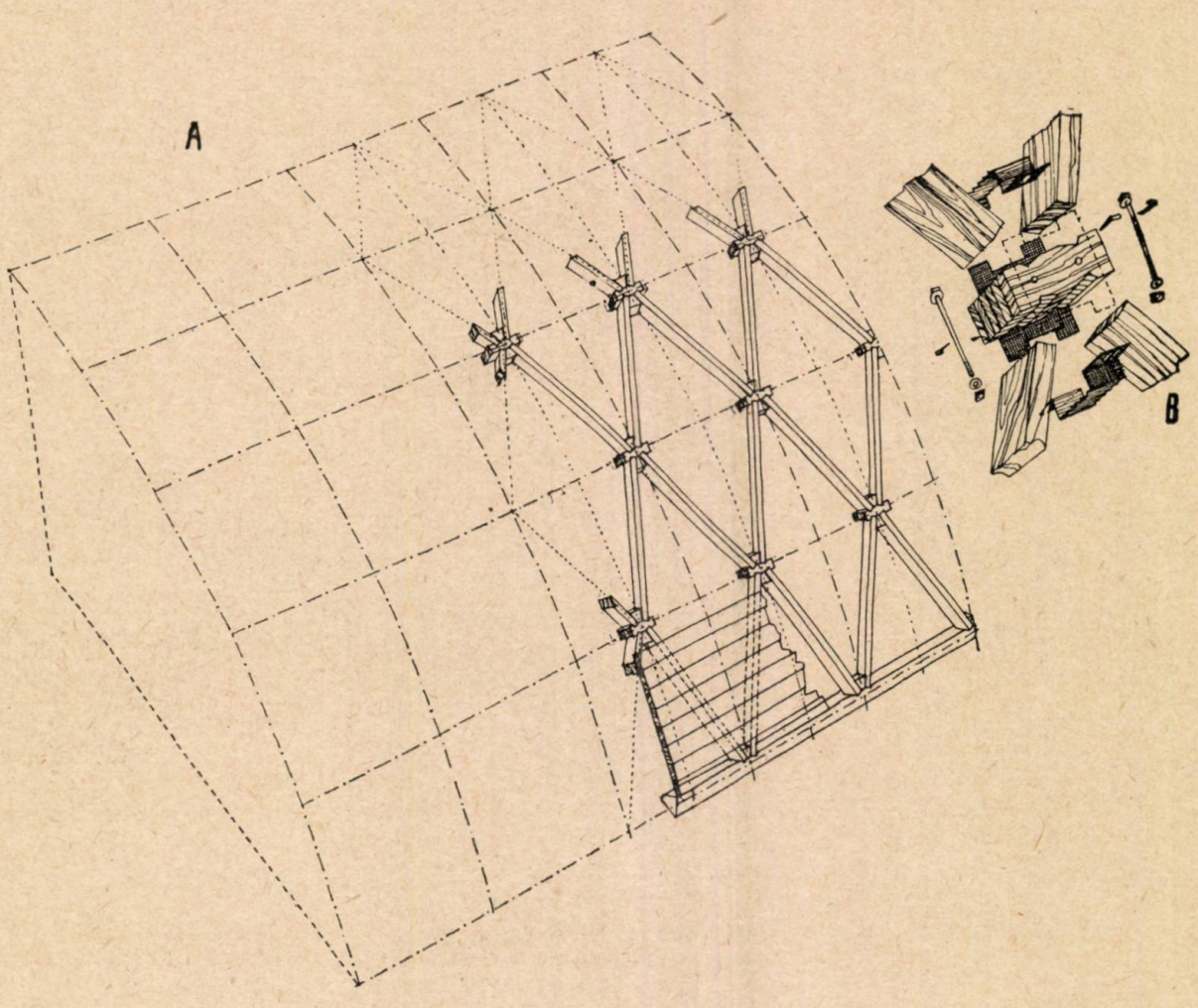

Fig. 10. Şarpantă din lamele.
A — aspectul şarpantei; B — detaliu de nod desfăcut.

şi pardoseli până la obiecte sanitare şi drukere; dela ornamente şi panouri decorate până la cercevele şi foi de uşe.

Există şi la noi unele posibilităţi de fabricare. Oricum se pot realiza economii importante; astfel, până la fabricarea plăcilor de placaj, exclusiv din materii plastice, placajul de lemn de orice esenţă poate fi înlocuit cu placaj de fag (mult mai subţire decât ar fi fost necesar) acoperit cu lac de bakelită şi presat în prese de construcţie simplă (vezi catalogul sovietic de materiale şi fabricate vol. XIII „Mase plastice").

organizarea muncii ştiinţifice în construcţii, în institutele de cercetări, laboratoare şi pe şantierele experimentale, precum şi coordonarea muncii acestora.

Dar, concomitent, se impune lămurirea masei proiectanţilor asupra acestor probleme, antrenarea lor la o colaborare activă, perseverentă, pe acest drum, la înlăturarea defetismului şi scepticismului periculos de care uneori dau dovadă.

Trebue ţinut seama că acest scepticism provine, în majoritatea cazurilor, din necunoaşterea

temeinică a problemelor şi dintr'un fel defectuos de lucru (o rupere de munca ştiinţifică ordonată şi perseverentă).

Şi în această privinţă U.R.S.S. ne arată către ce trebue să tindem; citäm pentru aceasta un exemplu lămuritor: în „Călăuza Arhitectului", la redactarea căreia colaborează unii dintre cei mai de seamă arhitecţi din U.R.S.S., ca: Alabian, Bâlinkin, Vesnin, Kuznețov, Mordvinov, Poliacov, Semenov, etc. (şi este de remarcat atât componenţa colectivului cât şi numărul mare de specialişti) în Vol. XII, referitor la tehnica zugrăunor poziţii învechite despre perocupările arhitectului.

Pentru a preciza mai în detaliu cât de cuprinzătoare şi de serioasă trebue să fie munca acestuia, am extras din „planul de elaborare a materialului normativ pentru nevoile proiectării" pe anii 1951—1952, aprobat de Comitetul de Stat pentru problemele de construcţii de pe lângă Consiliul de Miniştri al U.R.S.S., condiţiile tehnice (norme de proiectare) ce revin să fie întocmite exclusiv, sau în colaborare ,de către Academia de Arhitectură din U.R.S.S.

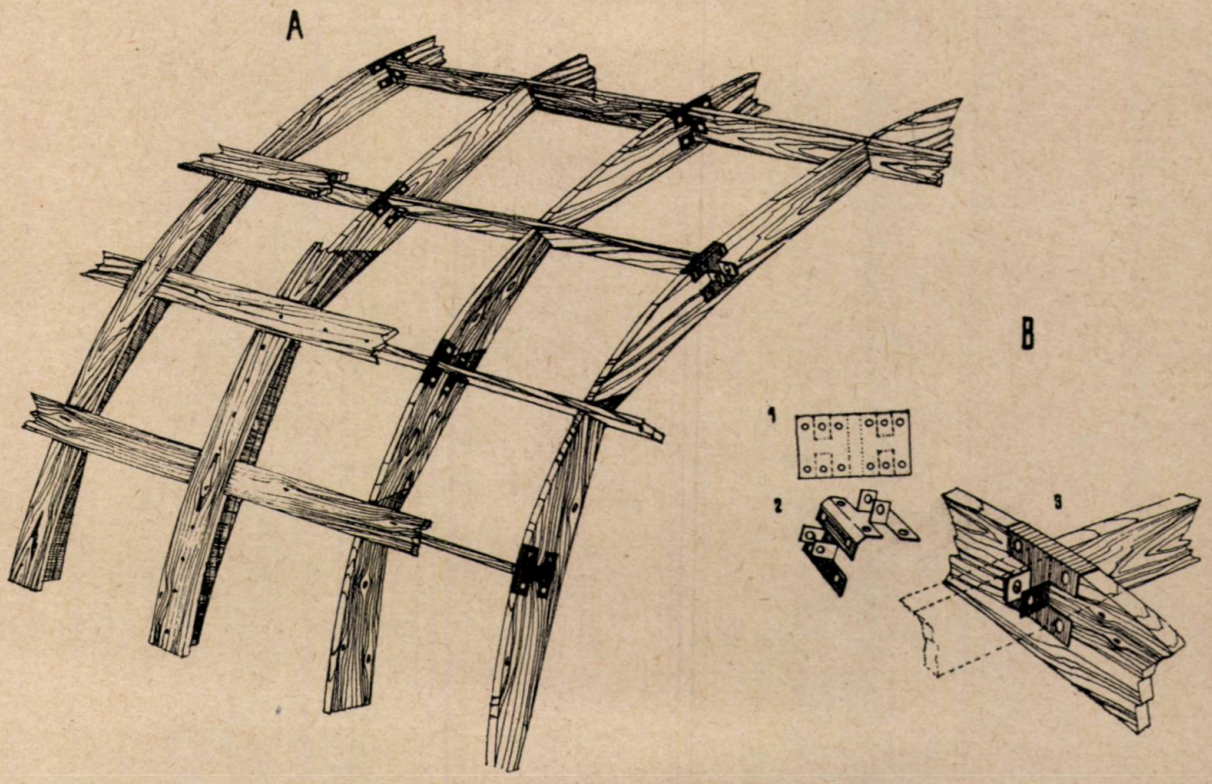

Fig. 11. Şarpantă din lamele.
A — aspectul şarpantei; B — detaliul nodului şi piesa metalică de prindere

velii, la pag. 129, se scrie: „Emulsia de caseină (emulsia L.O.R. a laboratorului de lucrări de finisaj al Academiei de Arhitectură din U.R.S.S.) serveşte ca substanţă liantă... etc.", şi mai departe la pag. 191: „Laboratorul de cercetări pentru lucrări de finisaj al Academiei de Arhitectură din U.R.S.S. a arătat că stratul de acoperire pe asbest-ciment din culori pe bază de lac de clorură de vinil, întrece în durabilitate şi rezistenţă aproape toate straturile de acoperire cu vopsele (de ulei, de lac, emulsionate) existente, cât şi cele de bază de răşini şi celuloză".

Citirea atentă a acestor câteva rânduri dă o mulţime de învăţăminte; ne arată cât de variate trebue să fie preocupările arhitectului în vremea noastră, cum se pun problemele, cine luptă pentru rezolvarea lor, în rezumat, cere revederea

Exclusiv Academia de Arhitectură:

Instrucţiuni pentru calculul de rezistenţă, rigiditate şi stabilitate a clădirilor civile şi de locuit.

Condiţii tenice pentru proiectarea elementelor de construcţii ale clădirilor bloc, din panouri mari de beton armat.

Instrucţiuni pentru proiectarea elementelor de izolare acustică la clădirile de locuit.

Academia de Arhitectură ajutând Ministerul Construcţiilor de Intreprinderi pentru industria grea şi Institutul de Cercetări Ştiinţifice respectiv:

Instrucţiuni pentru proiectarea şi confecţionarea elementelor de construcţie, încleiate, pentru clădiri de locuit civile şi industriale.

Academia de Arhitectură ajutând M. C., Institutul de Proiectare Industrială, Institutul de Proiectare Municipală şi Institutul de Cercetări respectiv:

Condiţii tehnice pentru aplicarea sistemului modular unic la lucrările de construcţie.

Academia de Arhitectură ajutată de Ministerul Economiei Comunale:

Norme de proiectare a iluminatului electric în oraşe.

ficitare şi de lărgire a sortimentului de materiale, legate de studiul betoanelor uşoare, a ipsosului, a bitumurilor, a zgurei şi a pietrei naturale... a lemnului (ignificarea, utilizarea cherestelei de fag, etc.) sau preocuparea de procedee raţionale de construcţie, de punere în operă a materialelor, în ceeace priveşte pereţii despărţitori, pardoselile, învelitorile, etc.

Toate acestea dovedesc că şi la noi activitatea de construcţie merge pe drumul faptelor.

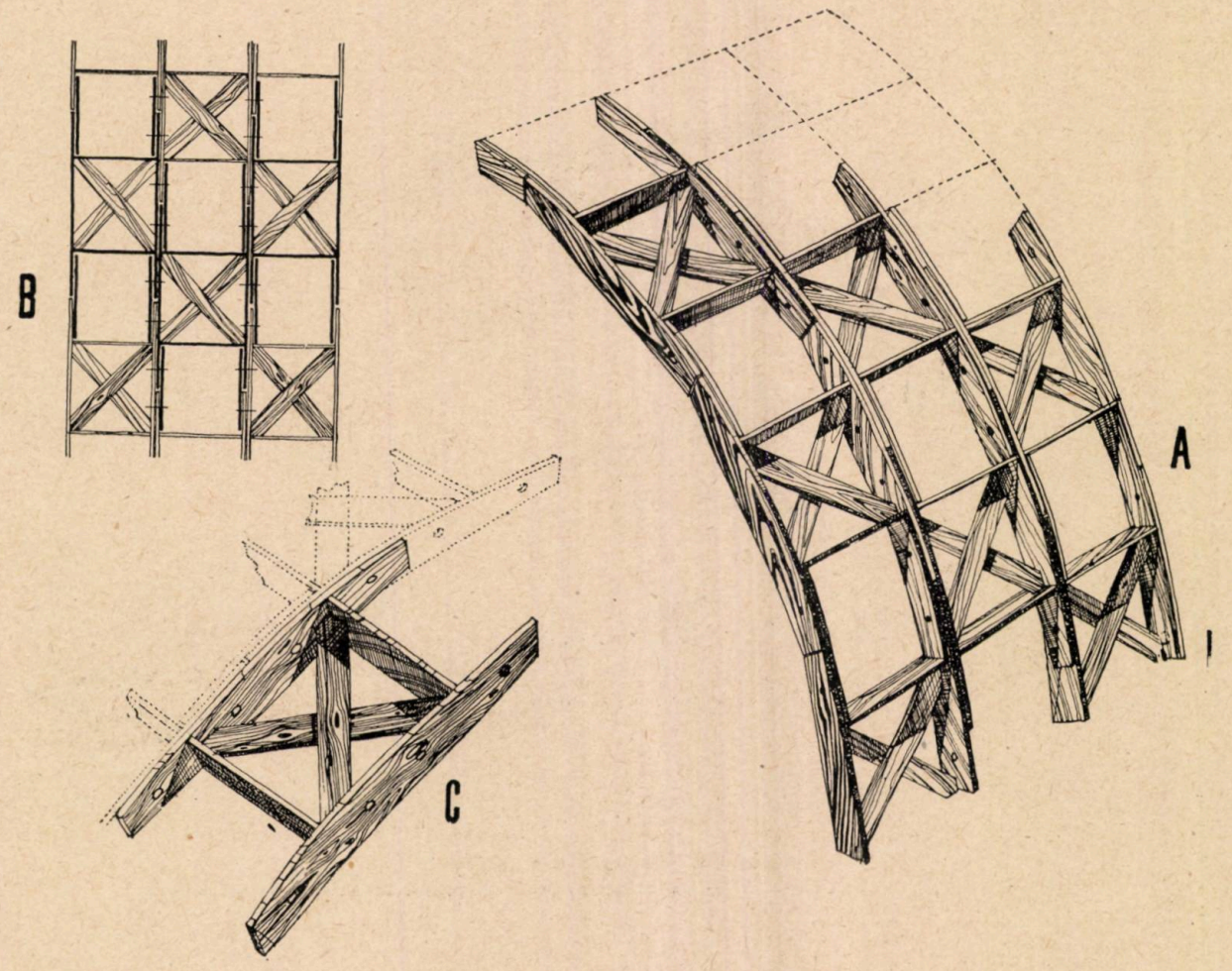

Fig. 12. Şarpantă din lamele.
A — aspectul şarpantei; B — schema; C — elementul tip

Problema fabricării

Multe din problemele discutate aici au făcut obiectul preocupărilor Direcţiei Tehnice din M.C.I.M.C. în 1951 şi apar printre punctele care formează preocupările acestei Direcţii pe anul 1952; fie ca propuneri de realizări pe şantierele M.C.I.M.C. (în anumite procente din totalul lucrărilor), fie ca probleme de cercetare ştiinţifică, sprijinită de crearea şantierelor experimentale, a laboratoarelor de încercări, etc. Astfel apar preocupările de înlocuire a materialelor de-

Desvoltarea noastră economico-socială a cerut ca aceste probleme să ajungă de actualitate.

Prefabricarea — factor incontestabil de progres în construcţie şi arhitectură — apare necesară şi este promovată de forurile cele mai înalte de conducere şi coordonare a activităţii constructive dela noi, prin crearea de întreprinderi speciale de prefabricate, prin planuri de muncă concrete, etc.

Arhitecţii nu vor putea rămâne înfara realităţilor.

Dar prefabricarea cere imediat studierea de proiecte tip, alcătuirea cataloagelor de prefabricate, etc. Schimbarea vechiului fel de lucru, varietatea programelor, nevoia satisfacerii aspiraţiilor spre frumos ale maselor, înseamnă probleme grele pentru proiectare; chiar dacă — în aparenţă — se pun mai ascuţit calculatorului şi constructorului, în realitate ele sunt mai complexe şi mai variate, pentru arhitect.

Construcţiile vremei glorioase în care trăim, tea unei ample munci de lămurire pentru a face din prefabricare o preocupare de seamă a fiecărui proiectant.

Eforturile C.S.T.-ului, ale direcţiei tehnice din M.C.I.M.C. şi ale altor foruri coordonatoare, vor fi mari şi sterile fără antrenarea marei mase a arhitecţilor în aceste probleme.

Cu colaborarea lor masivă construcţiile realizate cu elemente prefabricate vor corespunde şi

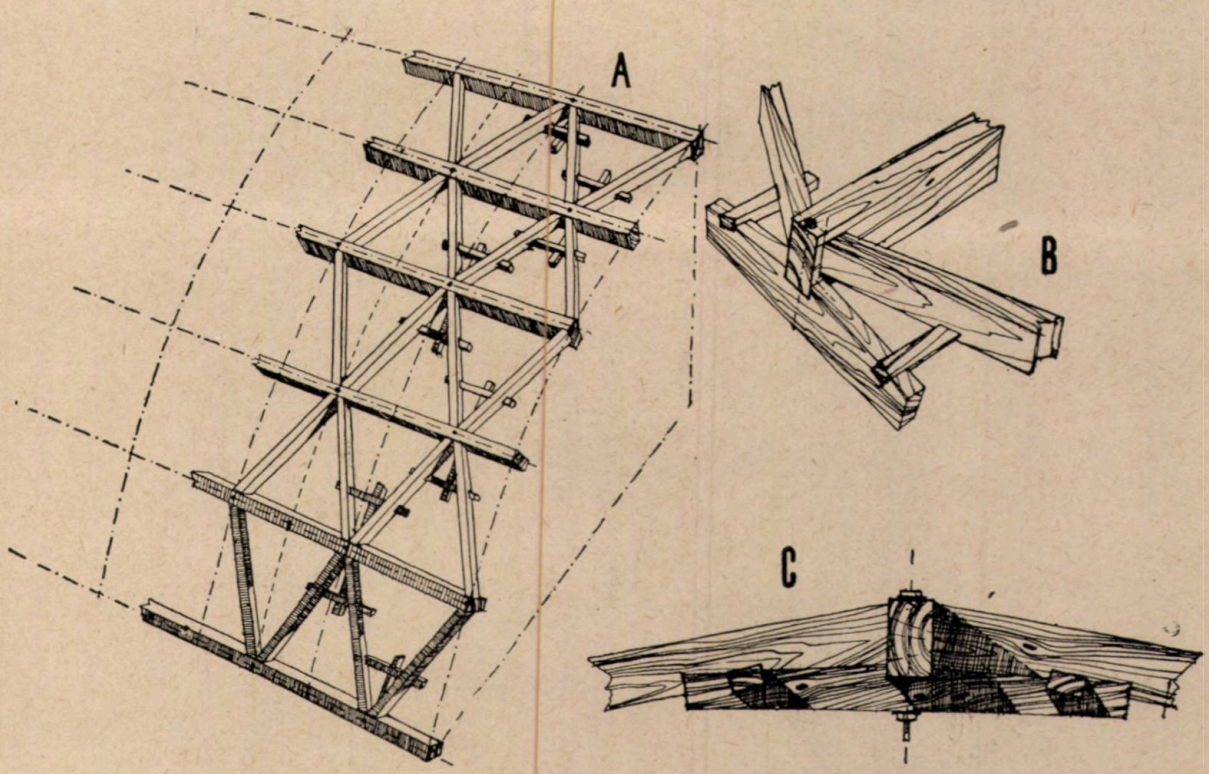

Fig. 13. Şarpanta din lamele.
A — aspectul şarpantei; B C, — detalii pe nod

întrecând în amploare tot ce s'a construit până acum, nu pot rămâne mai prejos nici calitativ nici estetic ci trebue să depăşească în confort şi frumuseţe construcţiile trecutului.

Condiţiile economico-sociale şi baza ideologică pun arhitecţii în situaţia de a rezolva antagonismul dintre *cantitatea construită în timp neasemuit de scurt şi calitate; de a face din nenumăratele construcţii pe care le proiectează opere de artă.*

In realizarea practică a acestor grele misiuni, prefabricarea va aduce un aport important.

Analizând situaţia în masa arhitecţilor şi găsind încă şovăiri şi îndoeli chiar asupra rostului prefabricatelor şi asupra principiilor de bază în această materie, ne putem da seama de necesitadin punct de vedere plastic şi se vor încadra normal şi plăcut în ansamblu, iar arhitecţii îşi vor da seama că au în prefabricate un instrument preţios prin care să dea volumului uriaş de construcţii pe care le proiectează precizia şi fineţea operelor importante de arhitectură.

Construcţia de masă, solidă, confortabilă şi mai ales frumoasă, cantitatea şi ritmul de lucru, pun probleme grele, dar rezolvabile. Ba mai mult, înţelegând aspiraţiile oamenilor care vor munci şi vor locui în clădirile proiectate de el, arhitectul trebue să sporească cerinţele de confort şi frumos, punând alte noi condiţii şi mai grele, materialului şi fabricatelor şi să muncească laolaltă cu ceilalţi tehnicieni la satisfacerea lor.

Concluzii

Aşa cum am arătat la începutul referatului, nu numai că problemele nu sunt epuizate prin cele expuse aici, dar nici măcar privite cu adâncimea cerută de importanţa lor.

Este probabil însă că prin semnalarea unor aspecte atât de variate, articolul să atragă atenţia arhitecţilor asupra lor şi să îi îndemne la studiu.

Institutele de proiectare pot contribui foarte mult la rezolvarea problemelor şi la îmbunătăţirea situaţiei. Premizele sunt incomparabil mai bune decât în trecut:

Gruparea unui mare număr de arhitecţi în câteva locuri de muncă (deci emulaţie, schimb uşor de experienţă).

Colective complexe de proiectare: arhitectură, urbanism, rezistenţă, instalaţii, devize, documentare (deci posibilitate de studiu serios şi realist).

Publicaţii tehnice, traduceri din literatura sovietică de specialitate, foarte numeroase (deci documentare justă şi bogată).

In sfârşit existenţa unei baze ideologice şi a unei comenzi de o amploare şi varietate nemaiîntâlnite la noi, (deci problemele puse de aşa natură şi la aşa scară, încât sunt în stare să constitue un stimulent puternic de muncă serioasă şi avântată).

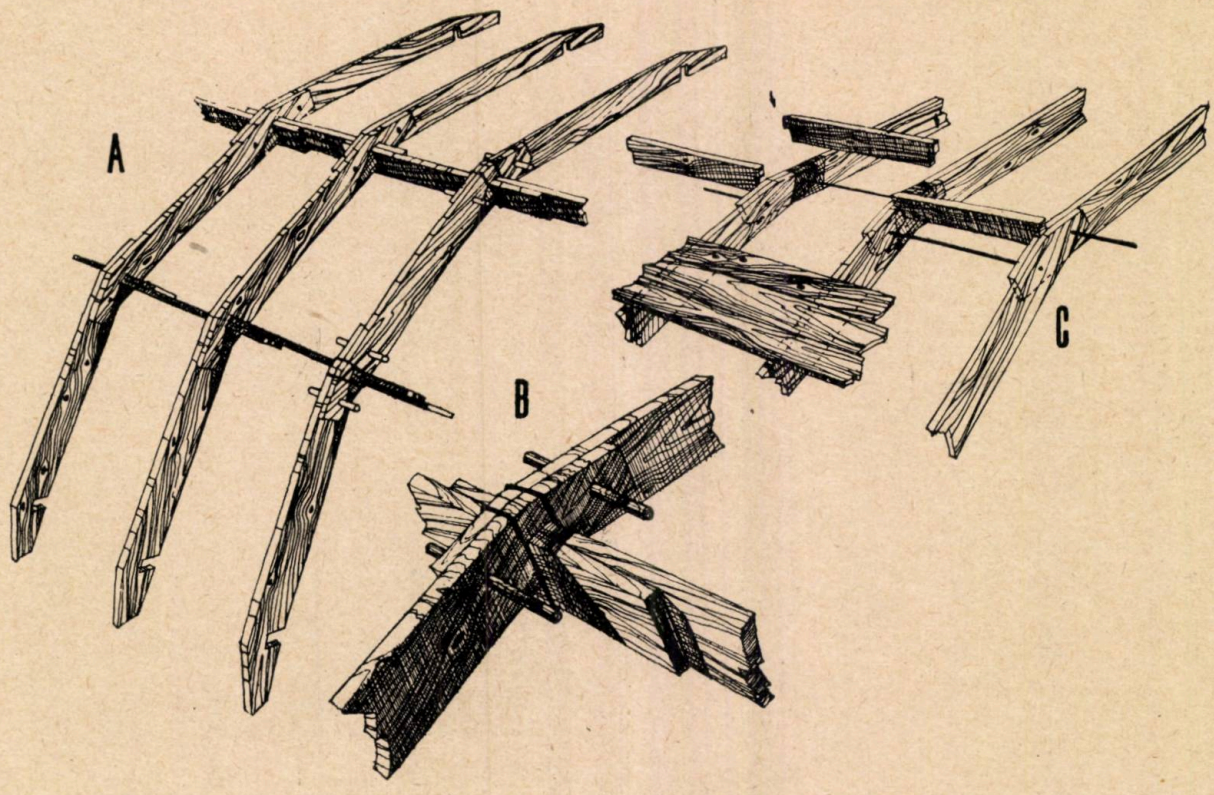

Fig. 14. Şarpantă din lamele.
A — aspectul şarpantei; B — detaliu de nod; C — variantă

Aceste condiţii au şi făcut să apară în institutele de proiectare semnele unei activităţi ştiinţifice; unele din problemele expuse aici, încep să preocupe diferite colective de arhitecţi.

In planul de muncă pe ultimul trimestru al anului 1951, al Comitetului ASIT — Grupa Arhitectură — a fost programată predarea acestui referat pentru data de 5.XI. în cinstea zilei de 7 Noembrie.

Astăzi orice arhitect frământat de problemele profesiunii sale, a găsit în munca uriaşă de

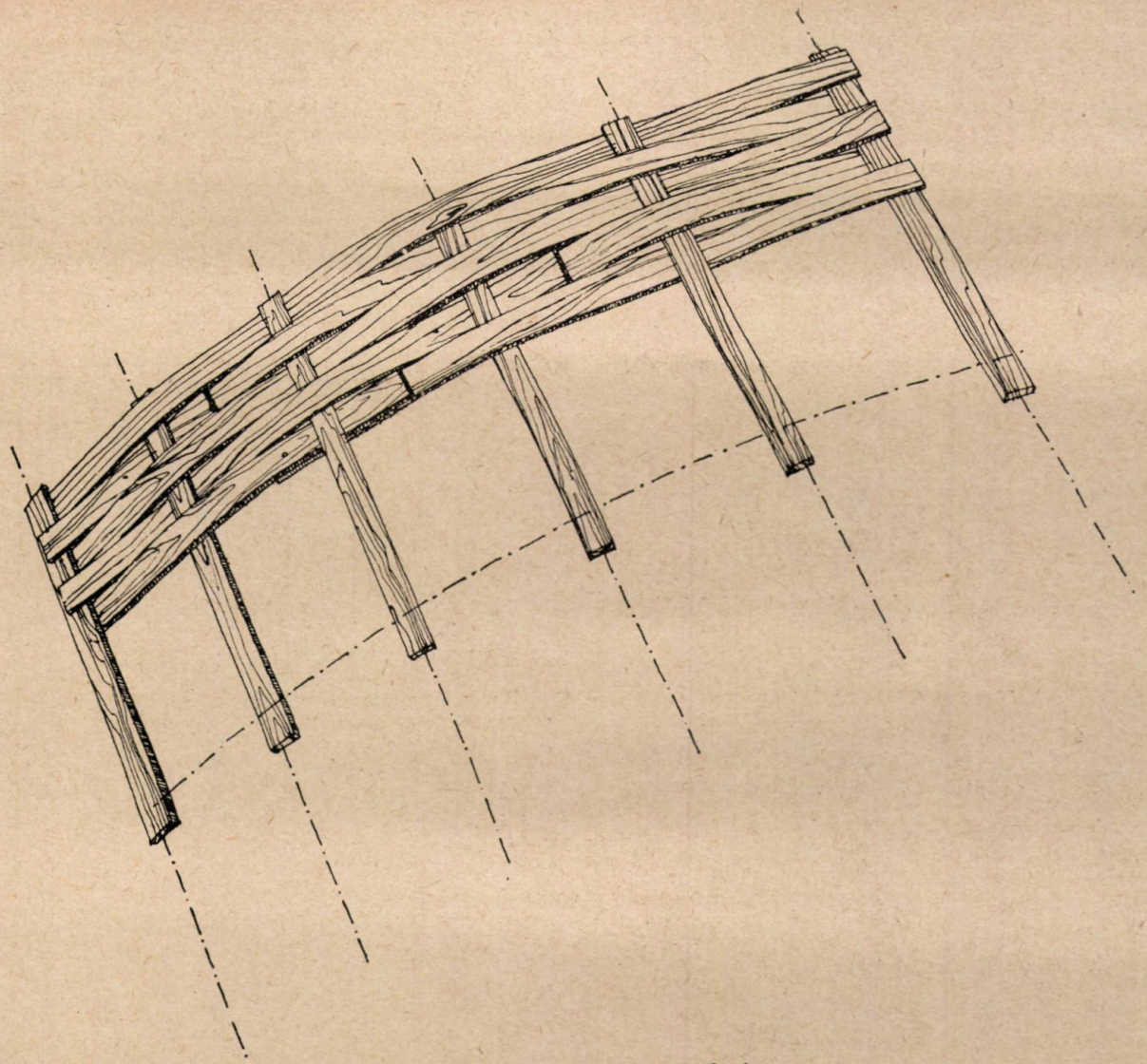

Fig. 15. Şarpantă din scânduri

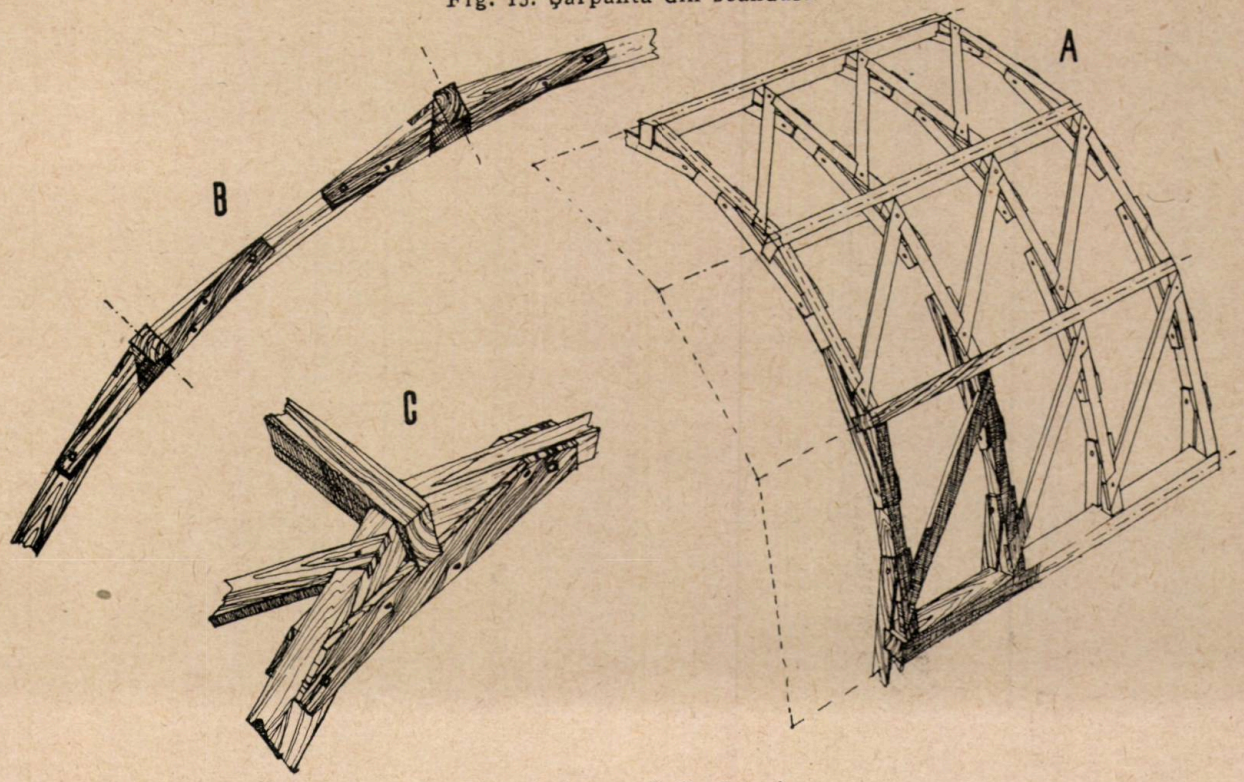

Fig. 16. Şarpantă din lamele
A — aspectul şarpantei; B — detaliu; C — detaliu de nod

cercetare a arhitecților sovietici un îndreptar nepreţuit.

Rezultatele acestor cercetări transmise şi nouă, atât de repede şi de complet prin cartea sovietică, ne-au deschis perspective noi, ne-au arătat cum trebue să muncim.

Totuşi, referindu-ne la masa arhitecților, se poate afirma că experienţa sovietică nu este suficient folosită în domeniul studiului materialelor de construcţie, a găsirii de materiale şi metode noi.

Documentarea, lucrările de specialitate în această ramură sunt încă puţin cunoscute, puţin aprofundate de arhitecţii din R.P.R. Sensul general al acestora n'a pătruns destul printre ei; mobilizarea în jurul principalelor probleme cu aspect teoretic şi practic este încă slabă.

Studiul materialului documentar sovietic şi aplicarea sa în condiţiile specifice în care ne ducem activitatea profesională, este o sarcină de cinste a arhitecţilor din R.P.R.

★

О РАЦИОНАЛЬНОМ ИСПОЛЬЗОВАНИИ И РАСШИРЕНИИ СОРТИМЕНТОВ ОТДЕЛОЧНЫХ МАТЕРИАЛОВ

Доклад показывает сложный вопрос экономии строительных материалов, в особеиности дефицитных. в виду выполнения в большом масштабе строительных работ, удовлетворения скоростных темпов работм и достижения нового и разнообразного облика фасадов.

Рассматриваются нужды и возможности производства новых материалов и изучение их в экспериментальных лабораториях и на опытных строительных площадках, а также необходимость расширения сортимента материалов и улучшения методов их применения, в особенности отделочных материалов.

★

SESIUNEA EXAMENULUI DE STAT DIN FEBRUARIE 1952 LA FACULTATEA DE ARHITECTURĂ ŞI URBANISM

Prof. arh. **P. MACOVEI**

In luna Februarie a luat sfârşit la Facultatea de Arhitectură si Urbanism a Institutului de Construcţii din Bucureşti, a III-a sesiune a Examenului de Stat, organizat pentru prima dată în anul trecut.

Examenul de Stat este evenimentul cel mai important în activitatea didactică a Facultăţii noastre, constituind verificarea cunoştinţelor profesionale şi ideologice pe care studenţii le-au căpătat dealungul celor cinci ani şi jumătate de studii.

In desăvârşirea formaţiei profesionale, proiectul de diplomă are o importanţă deosebită, având menirea să desvolte şi să pună în lumină capacitatea creatoare a absolvenţilor Facultăţii, posibilităţile lor de a pune şi rezolva cu mijloace proprii probleme importante tehnice şi artistice, felul în care ei se orientează în problemele practicei şi ale producţiei, cu un cuvânt, maturitatea lor profesională. Proiectul de diplomă constitue şi un început de specializare într'unul din variatele domenii în care arhitectul este chemat să activeze.

Examenul de Stat este un examen şi pentru conducerea Facultăţii, ei revenindu-i sarcina să asigure producţia cu cadrele de arhitecţi şi urbanişti necesari, într'un număr din ce în ce mai mare şi cu o calificare profesională din ce în ce mai înaltă, care vor trebui să rezolve sarcinile deosebit de importante, pe care construirea socialismului le pune într'un ritm mereu crescând arhitecturii şi urbanismului din ţara noastră.

In urma acestei sesiuni, 31 de noi tineri absolvenţi ai Facultăţii măresc rândurile puţin numeroase ale arhitecţilor nostri. Acest număr, inferior celui din sesiunea Februarie 1951, când au fost admişi 36 candidaţi, dar superior celui din Iunie 1951, care a dat 25 de arhitecţi, este desigur departe de a satisface marile necesităţi de arhitecţi în producţie.

Pentru soluţionarea acestei probleme, va trebui ca în timpul cel mai scurt să se mărească la maximum capacitatea de şcolarizare a Facultăţii, iar proiectul de diplomă pentru Examenul de Stat să fie inclus în ciclul normal de învăţământ, absolvenţii neputând intra în producţie, decât după trecerea acestei probe.

★

Sesiunea din Februarie 1952 a Examenului de Stat marchează în general un progres faţă de celelalte sesiuni, deşi a arătat şi o serie de lipsuri ale învăţământului nostru în organizarea Examenului de Stat.

In ce priveşte proiectele de diplomă, temele lor nu au mai fost ca în trecut abstracte, rupte de realitate sau căutate printre subiectele rare şi „spectaculoase", care să constitue preocupări mai mult pentru prezentarea grafică. Subiectele celor 45 proiecte de diplomă din această sesiune, accentuând tendinţa sesiunilor trecute, au fost în cea mai mare parte concrete, cuprinzând probleme foarte variate din diverse sectoare, legate de desvoltara economică şi culturală a ţării noastre: clădiri publice, administrative, industriale, culturale sau de urbanism.

Cele mai multe programe au conţinut probleme reale, au rezolvat nevoi adevărate, fiind aşezate în situaţii concrete din viaţă, amplasate urbanistic în situaţii reale, ca: Gara Oraşului Galaţi, Parcul de cultură şi odihnă al oraşului Roman, Sfatul Popular dela Năvodari, Bibiloteca publică din Craiova, Gospodăria viticol-pomicolă dela Institutl de Proiectări Metalurgice din Bucureşti, Spitalul din Filipeşti de Pădure, Palatul Pionierilor din Târgu-Mureş, etc.; totuşi o lipsă importantă a acestei sesiuni a constituit-o numărul mic de subiecte din domeniul construcţiilor de masă al clădirilor de locuit (11%), din care de fapt un singur proiect punea problema locuinţei individuale, precum şi numărul mic al proiectelor cu teme industriale (6,7%), agricole (2,2%) sau de urbanism (8,9%) faţă de clădirile publice, care au dominat numericeşte (71,1%). Dacă ţinem seama de marea desvoltare pe care o iau construcţiile industriale şi de faptul că sume din ce în ce mai mari sunt destinate construcţiei de locuinţe, este foarte necesar ca în sesiunile viitoare un număr cât mai mare de studenţi să fie atraşi către abordarea de asemenea teme.

In ce priveşte programele proiectelor de diplomă, ele au fost întocmite de studenţi pe baza temelor date şi aprobate de conducerea Facultăţii, ceeace este fără îndoială o lipsă, dar pe care sarcinile numeroase ce revin corpului didactic şi încadrarea slabă a cursului de programe au făcut-o inevitabilă şi în anul acesta. Va trebui ca în viitor să se ajungă la întocmirea de către catedra de arhitectură generală pentru toate proiectele de diplomă, de programe reale în legătură cu situaţii concrete din producţie, prin care să se determine dinainte, aşa cum se face în învăţământul superior sovietic de arhitectură, indici tehnico-economici pe unitate de folosinţă,

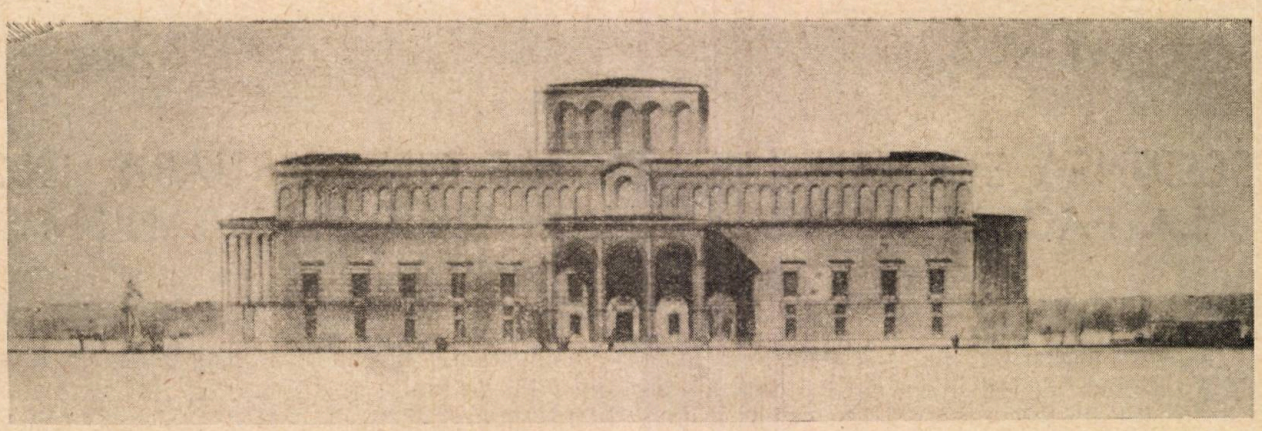

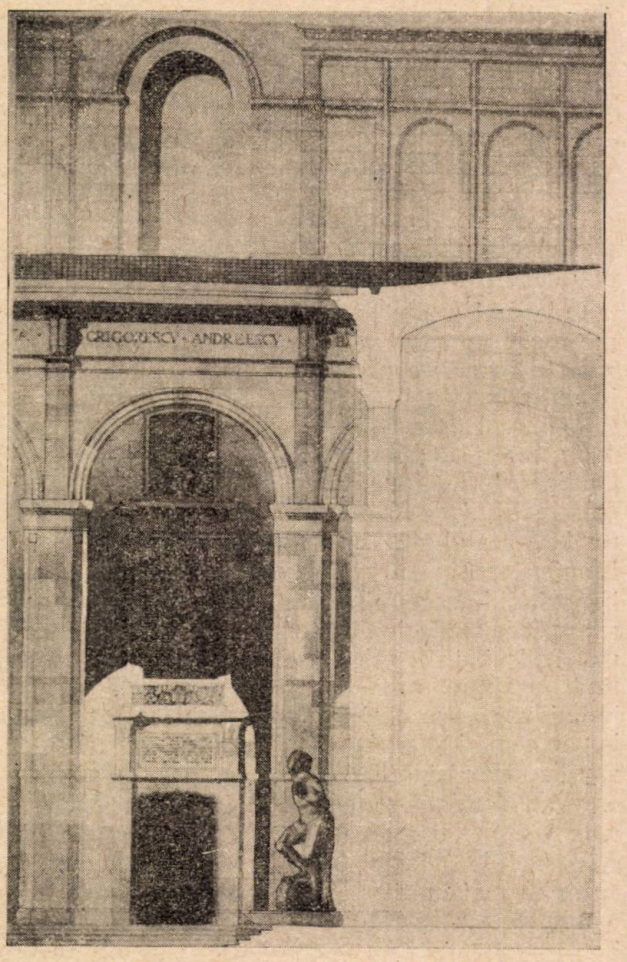

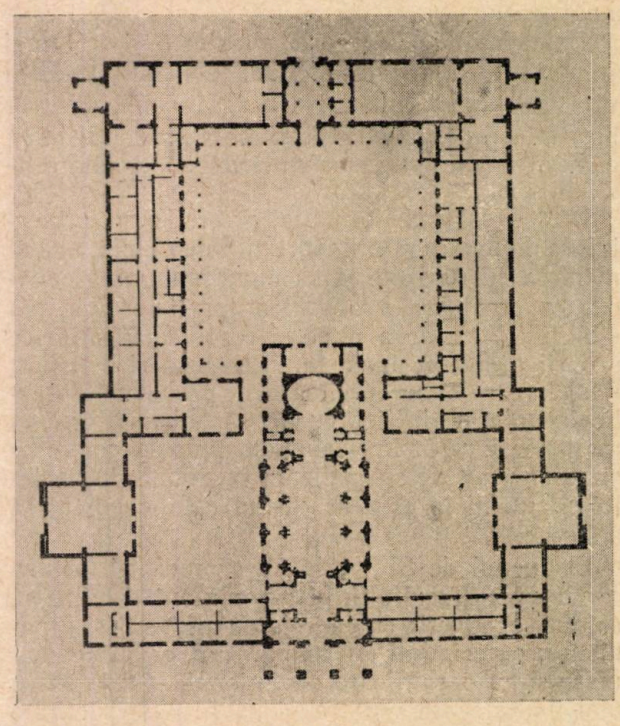

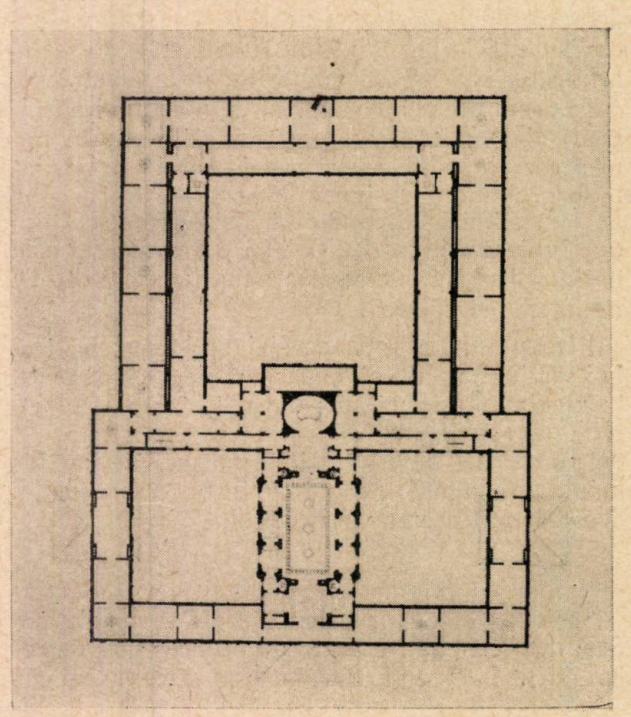

Fig. 1. Diplomă, student Teosorescu Aurel: „Un muzeu pentru arte plastice al R. P. R.". Fațada principală, Detaliu de fațadă, Planul Parterului, Planul Etajului III.

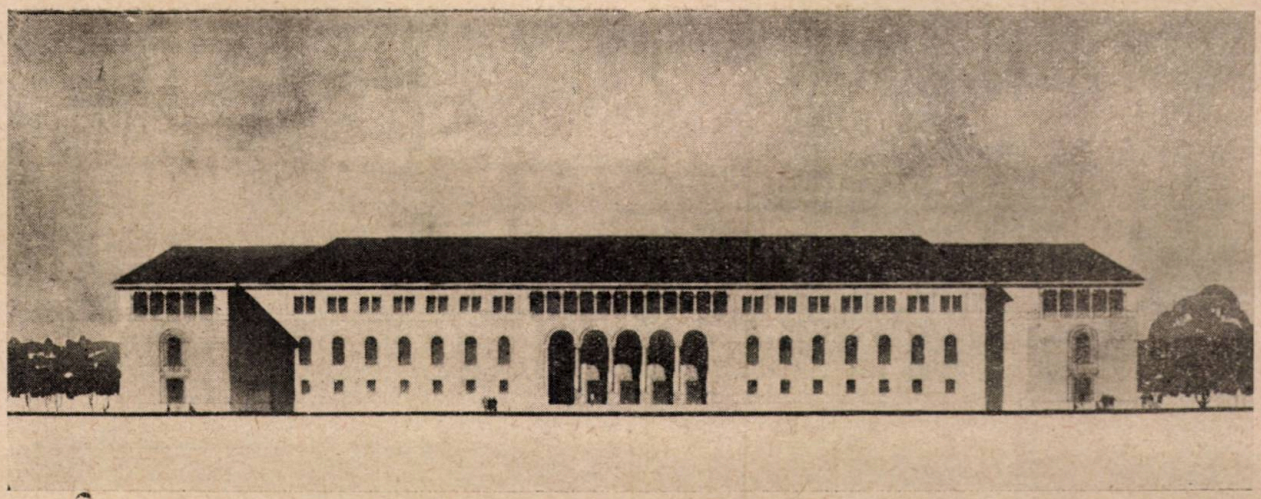

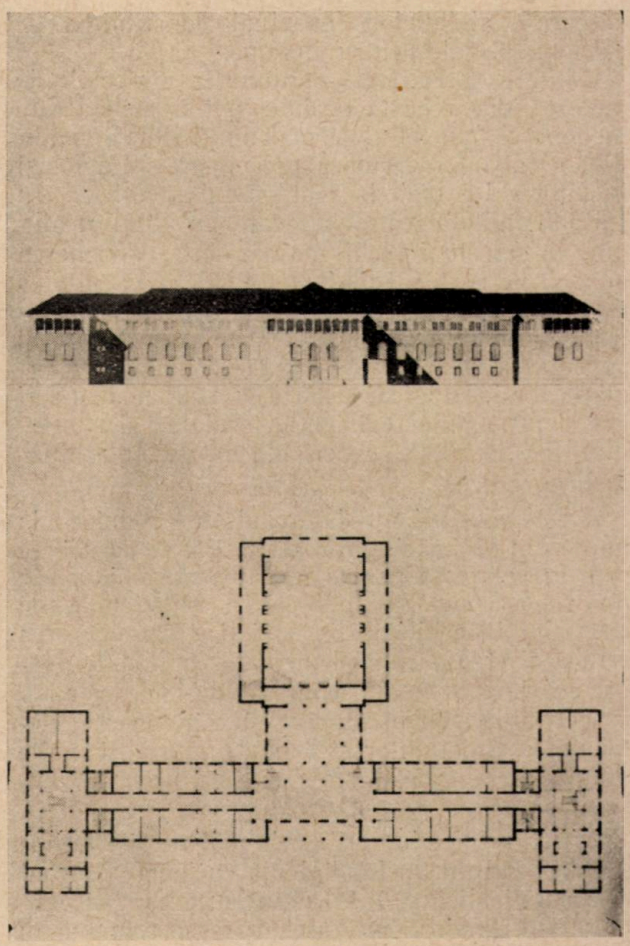

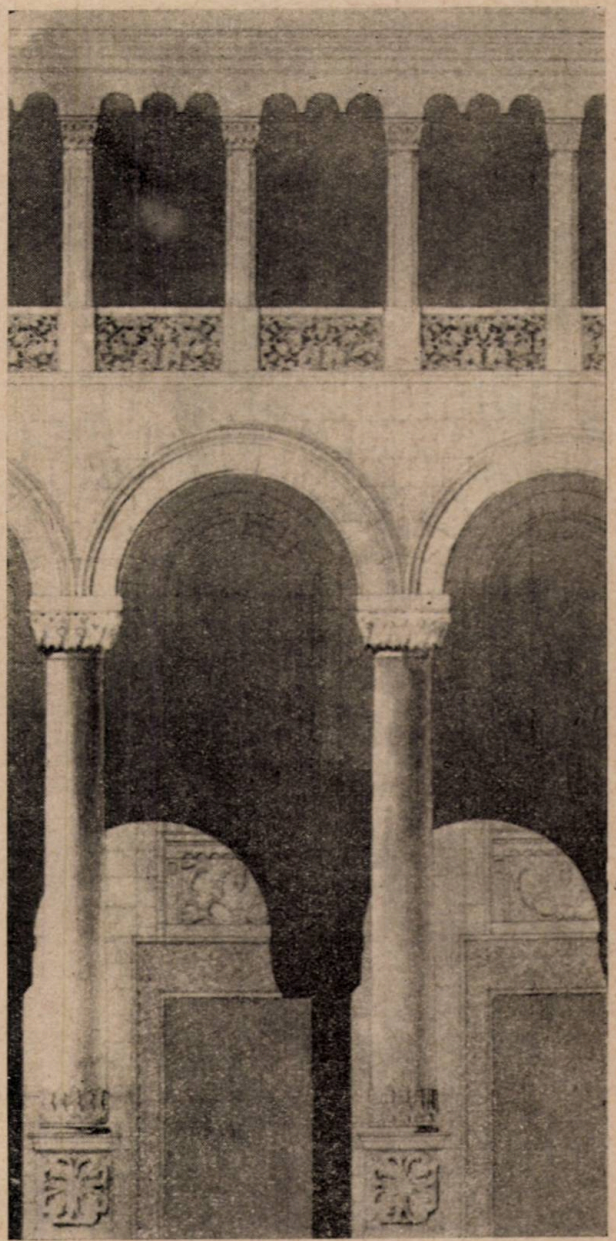

suprafețe și volum total și chiar prețul de cost în care trebue să se înscrie proiectele de diplomă.

Studiul diplomelor a fost condus de către profesori șefi de atelier ai Facultății, care însă, absorbiți de sarcinile curente ale învățământului au ajutat pe candidați mai mult prin îndrumări de ordin general principial, neputând să acorde tuturor candidaților un sprijin continuu. Și din acest punct de vedere, includerea studiului proiectului de diplomă și pregătirea Examenului de Stat în ciclul normal de învățământ ar constitui o îmbunătățire, permițând o încadrare corespun-

Fig. 2. Diplomă, student Gh. Gogulescu; Institutul de Muzică din Craiova: Planul parterului; Fațada principală; Detaliu de fațadă (Prof. P. Macovei).

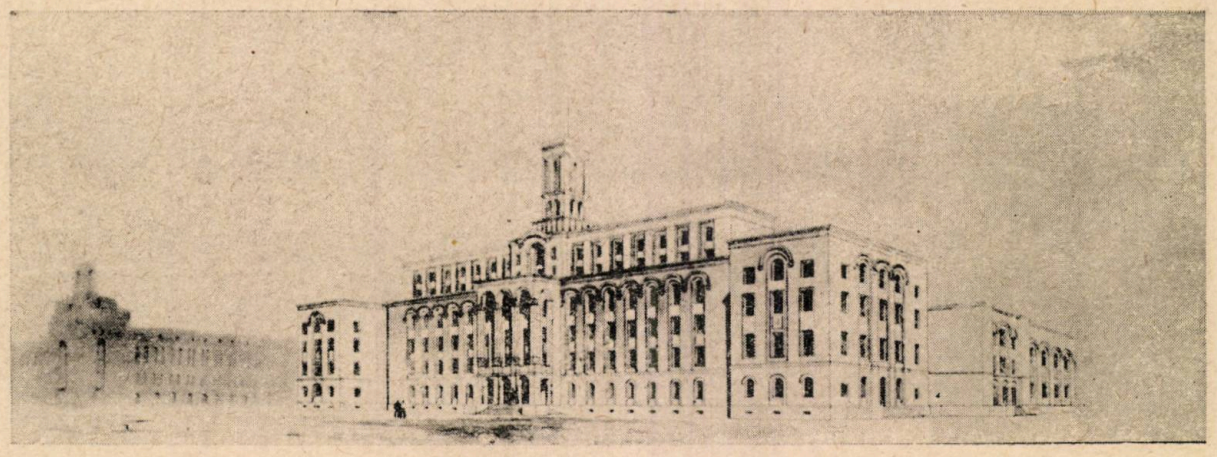

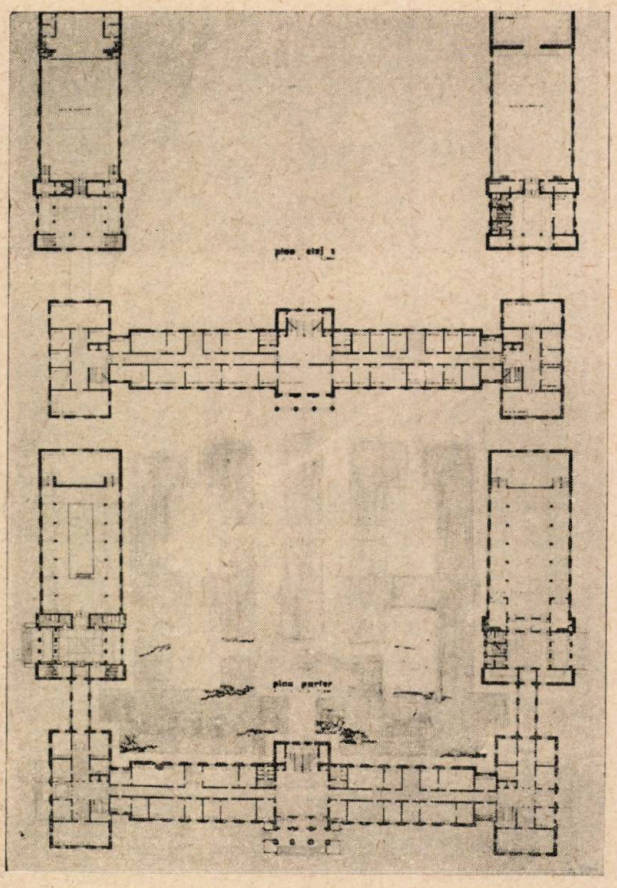

Fig. 3. Diplomă, stud. Cosmatu Eugen: Localul Inst. de Proiectări Metalurgice. Vedere generală. Planul parterului și al Etajului II.

zătoare a atelierelor, eventual constituirea de ateliere speciale pentru diplome.

Calitativ, rezultatele obținute la proiectele de diplomă din această sesiune pot fi considerate în general bune. La cei mai mulți dintre candidați a existat o serioasă preocupare de a folosi în munca lor metoda realismului socialist. In special unii din candidați care au absolvit studiile în serii mai vechi, înainte de transformarea adâncă pe care a suferit-o studiul în Facultatea de arhitectură, au trebuit pe de o parte să-și înfrângă tendințele formaliste sau cosmopolite și pe de alta, să-și revadă și să-și complecteze formația lor ideologică, să facă eforturi pentru a-și însuși principiile realismului socialist și să studieze realizările și experiența maeștrlor arhitecturii sovietice.

Aceste eforturi au dat rezultate rodnice la multe din proiectele prezentate. Ele se deosebesc prin preocuparea pentru unitatea ansamblurilor, claritatea compoziției, folosirea experienței și exemplului arhitecturii sovietice, prelucrarea critică și creatoare a elementelor naționale pentru exprimarea noului conținut de idei socialist, preocuparea pentru studiul și compunerea elementelor, a detaliilor și a modenaturii, și multe din ele prin îndemânarea și îngrijirea prezentării.

Astfel, printre lucrările cele mai reușite trebue socotită între primele, diploma cu tema „Muzeul de Arte plastice al R.P.R." în București, al candidatului Teodorescu Aurel, care se remarcă în mod deosebit prin curajul, maturitatea și profunzimea cu care a fost atacat studiul unei probleme foarte ample și complexe. Compoziția ansamblului este frumos echilibrată, funcțiunile sunt grupate și rezolvate judicios, problemele plastice fiind rezolvate cu îndemânare atât ca proporții generale cât și ca detalii, care sunt studiate cu multă grijă, pe baza unei cunoașteri temeinice a arhitecturii clasice. Ca o lipsă a proiectului trebue semnalat că deși candidatul a căutat să prelucreze, cu mult simț al proporțiilor dealtfel, elementele naționale pentru a obține o arhitectură reprezentativă și monumentală — a dat totuși construcției un caracter cam greoi și închis da-

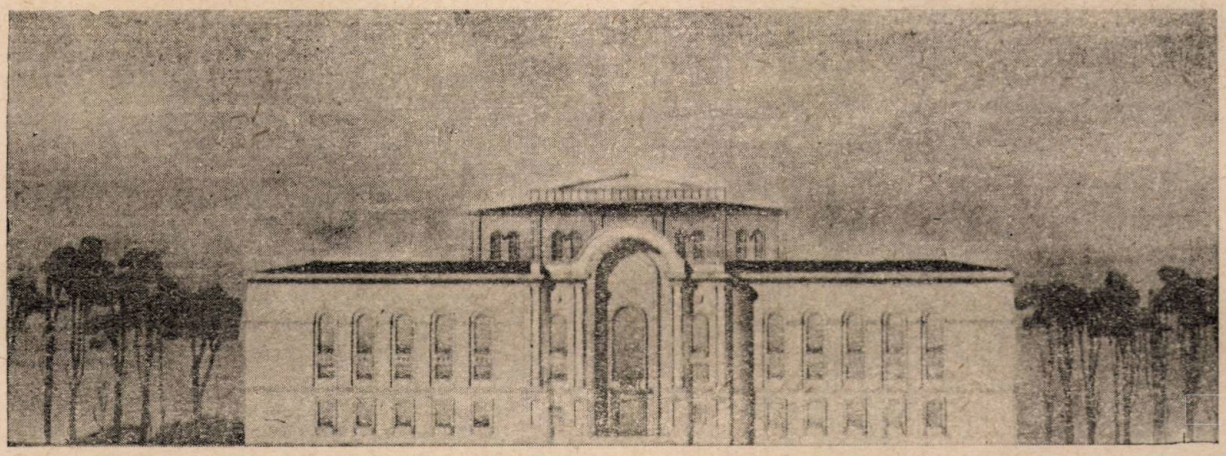

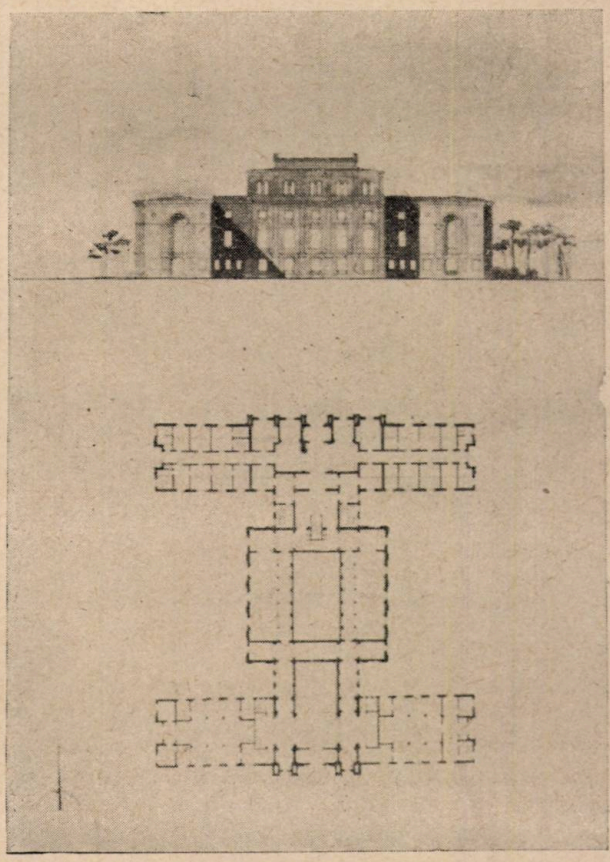

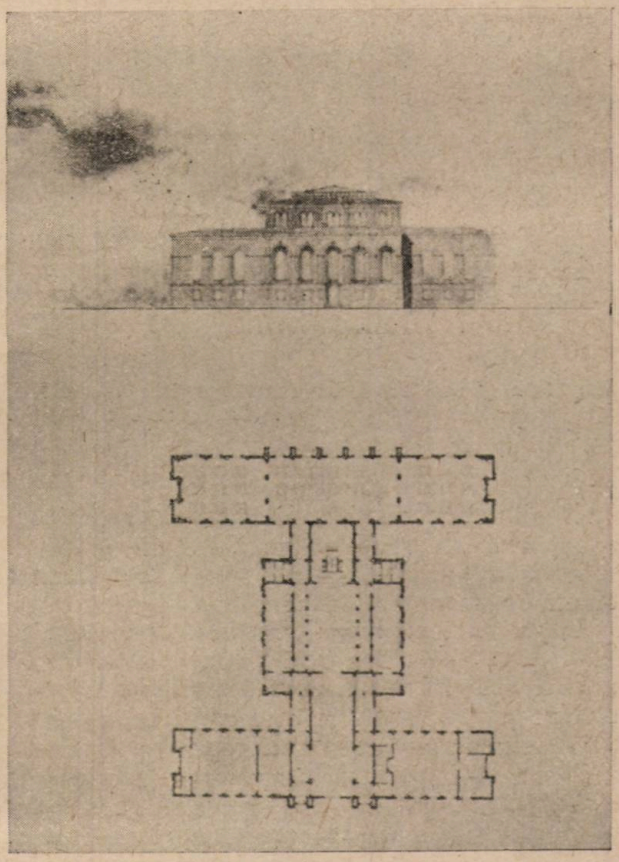

Fig. 4. Diplomă, stud. Elena Georgescu-Stoenescu: Bibliotecă publică la Craiova: Fațade; Plan parter; Plan etaj I (Prof. D. Marcu).

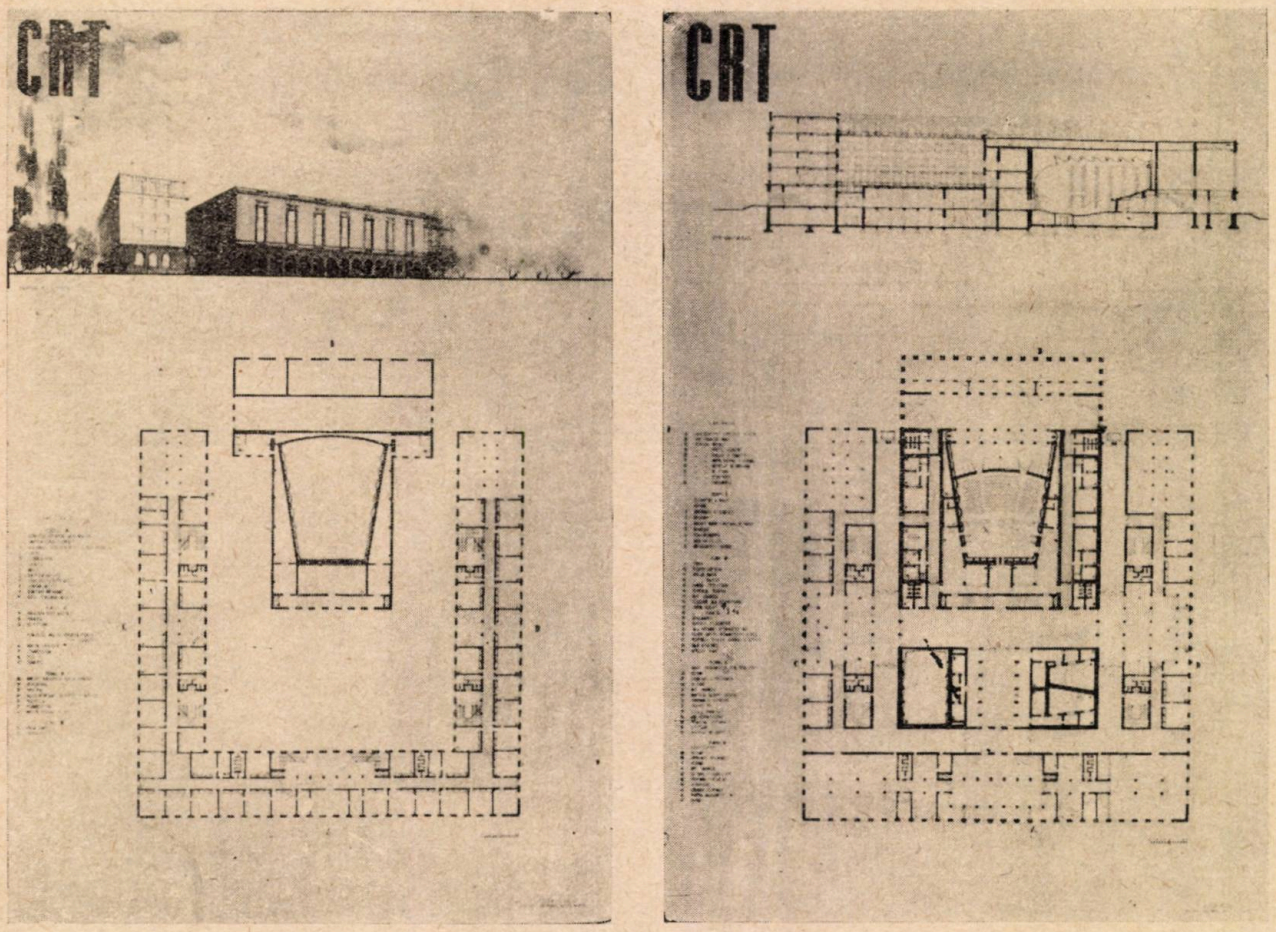

Fig. 5. Diplomă stud. Colea Gheorghe: „Casa Radiofoniei la Timişoara" Plan etaj şi vedere generală; Planul parterului şi secţiunea. (Prof. D. Marcu).

torit plinurilor masive dela etajele superioare şi raporturilor prea constrastate dintre goluri şi plinuri. Prezentarea proiectului este sobră, făcută cu multă îndemânare şi deosebită îngrijire.

In proiectul cu tema: „Un institut de muzică la Craiova" — candidatul Gogulescu Gheorghe a isbutit să creeze un ansamblu unitar, închegat şi bine proporţionat, în care construcţia principală a Institutului de Muzică, situată pe o uşoară înălţime, este bine pusă în valoare de condiţiile cadrului natural existent în oraşul Craiova şi ale celui creat prin celelalte construcţii proiectate. Planul clădirii este serios gândit şi simplu compus, cu simţul ordinei şi echilibrului, elementele fiind îngrijit proporţionate. Arhitectura faţadelor constitue o încercare lăudabilă de a realiza o arhitectură naţională prin prelucrarea elementelor regionale, cu unele lipsuri în ce priveşte legătura între scara diferitelor elemente, cum ar fi coloanele motivului central, a căror mărime este în contrast cu celelalte detalii din faţadă. Proiectul este foarte îngrijit prezentat, detaliile fiind studiate cu multă atenţie.

Lucrarea „O colonie maritimă medicală la Costineşti" a studentului Cosma Aurel, dovedeşte din partea candidatului o desoebită fantezie şi sensibilitate, exprimată atât în tratarea planului general, bine aplicat la teren, cât şi în rezolvarea arhitecturală, în studiul planurilor şi al faţadelor. Candidatul a sesizat şi redat cu mult caracter culoarea locală lăsându-se însă furat de îndemânare în utilizarea unor efecte cu caracter de decor, de care a abuzat. Variaţia şi căutarea de pitoresc este împinsă cam departe, ceeace duce la oarecare fărămiţare şi lipsă de unitate atât în ansamblul general, cât şi în tratarea volumelor. Prezentarea este făcută cu căldură şi abilitate.

O rezolvare interesantă a dat studenta Kalm Marcovici Sara proiectului „Gara feroviară a oraşului Galaţi", soluţionând just şi ingenios problema dificilă a amplasării gării în funcţie de diferenţele de nivel existente, prin aşezarea clădirii pe o platformă intermediară superioară nivelului căilor. Circulaţiile sunt simple şi clare, atât pentru pietoni cât şi pentru mărfuri. In rezolvarea faţadelor, deşi candidata a exprimat cu sinceritate şi vigoare caracterul monumental al clădirii, nu a făcut suficiente eforturi pentru găsirea unei expresii naţionale.

Aceasta a constituit o preocupare pentru candidatul Cosmatu Eugen, în proiectul „Institutul de proiectări metalurgice din Bucureşti", care a căutat să utilizeze experienţa folosită în proiec-

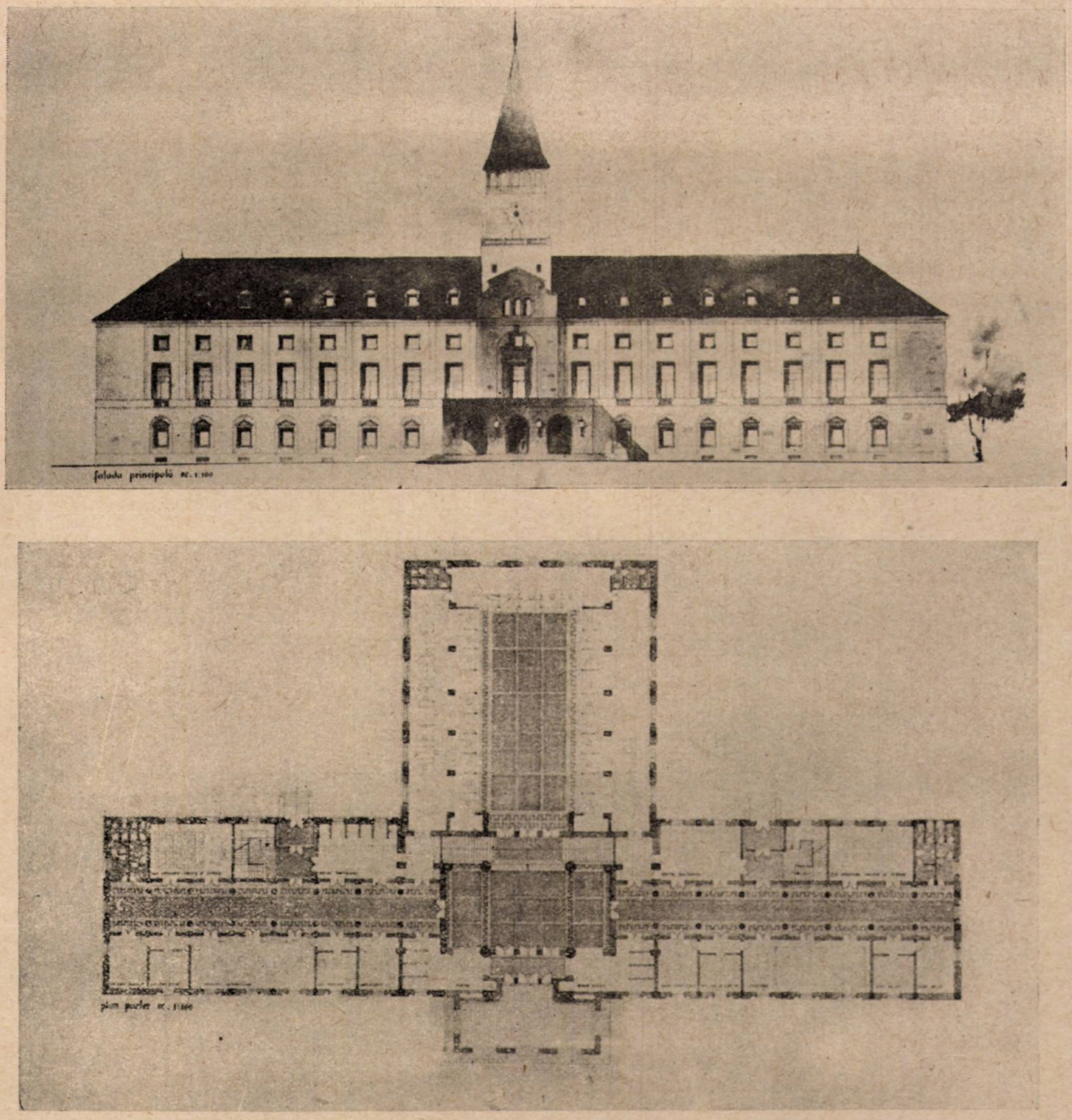

Fig. 6. Diplomă, stud. Schmidt Sarina: „Sfatul Popular al oraşului Hunedoara". Faţada şi plan parter). (Prof. O. Doicescu).

tarea „Casei Scânteii". Studiul este făcut cu seriozitate şi aplicaţie, deşi din punct de vedere economic proiectul nu este satisfăcător prin disproporţia dintre spaţiile afectate producţiei şi cele pentru diverse funcţiuni sociale, precum şi prin construirea unui întreg etaj inutilizabil din cauza înălţimii mici, rezultat numai din dificultăţile de rezolvare plastică a faţadei.

Soluţionări interesante pe linia utilizării elementelor locale în construcţii cu caracter monumental s'au prezentat şi în proiectele: Sfatul Popular al Oraşului Hunedoara (Schmidt Sarina) şi Muzeul Etnografic din Oraşul Piatra Neamţ (Corneliu Dan). O bună compoziţie de plan, cu calităţi în ce priveşte claritatea şi gruparea funcţiunilor, are şi proiectul „O bibliotecă publică la Craiova" (Georgescu Elena), deşi construcţia este neeconomică prin înălţimile exagerate ale unor piese secundare iar faţadele prezintă unele stângăcii de tratarea elementelor.

Candidatul Novac Heinz, în proiectul „Sfatul Popular al oraşului Năvodari" tratat cu amploare a obţinut mase generale bine proporţionate, dar nu a înţeles partea nouă pe care o conţine programul unui Sfat Popular. Clădirea a fost tratată ca ceva închis, grupată în jurul unei curţi interioare, concepţie arhaică şi care ascunde elementele principale, festive şi reprezentative, în loc să le exprime cu sinceritate, pentru a da caracter construcţii şi a o face să participe efectiv la

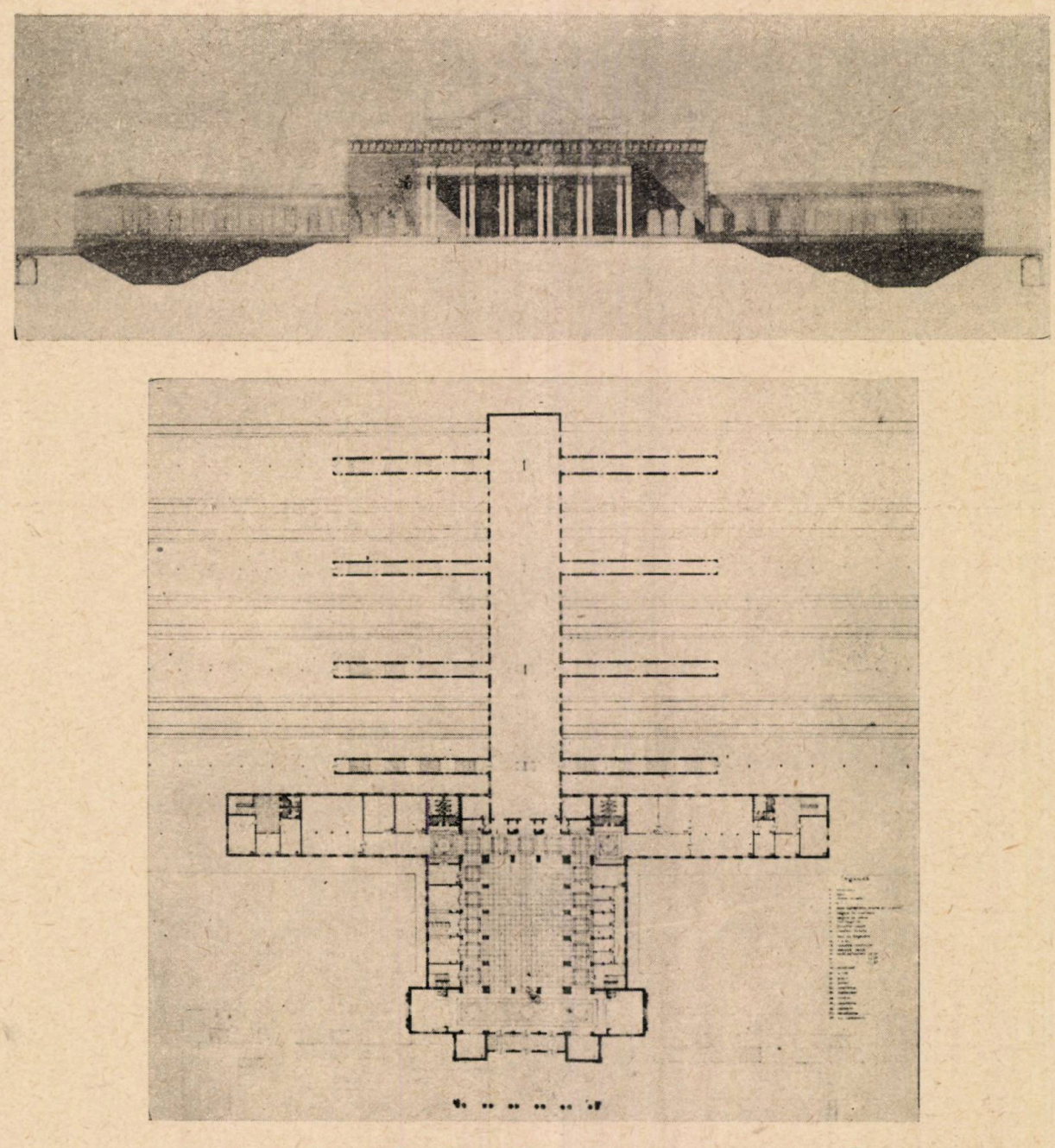

Fig. 7. Diplomă, stud. Sara Kahn-Markovici; Gara oraşului Galaţi. Faţada şi plan. Vedere generală; Secţiuni (Prof. H. Stere.

viaţa pieţei principale a oraşului. Un defect asemănător are şi proiectul „Palatul Cultural" al candidatei Sonnenfeld Gertruda, care deşi este aşezat într'un parc, în loc să deschidă şi să prezinte spre parc piesele principale ale clubului, le-a grupat în jurul unei curţi interioare, prezentând în exterior serviciile.

Un studiu urbanistic serios a făcut candidatul Mândăşescu Nicolae, cu tema „O colonie muncitorească", rezolvând just atât amplasarea cât şi studiul de detaliu, cu unele defecte în ce priveşte studiul cuartalului şi legăturile centrului.

Deasemenea proiectul „Colonie muncitorească" al candidatei Popovici Rodica cuprinde un studiu real, bine aşezat, atât faţă de industrie cât şi ca utilizare judicioasă a posibilităţilor naturale cu preocuparea de a pune în valoare condiţiile locale prin găsirea unei cornişe dominante a aşezării.

Dintre proiectele industriale, proiectul Unei uzine hidroelectrice al candidatei Vasilescu Adriana a soluţionat destul de bine problema aspectului plastic, în funcţie de nevoile tehnologice şi constructive, rezolvând just funcţiunile şi exprimând în forme, în general, bine proporţionate caracterul clădirii. Proiectul are o serie de lipsuri în ce priveşte armonizarea tuturor clădirilor ansamblului, precum şi în utilizarea materialelor atât a cărămizii aparente într'o regiune foarte bogată în piatră, cât şi a elementelor prefabricate, care sunt grele şi puţine la număr şi care pun problema de transport, atât a lor cât şi a utilajului de montaj.

Deşi, în general, se poate spune că proiectele

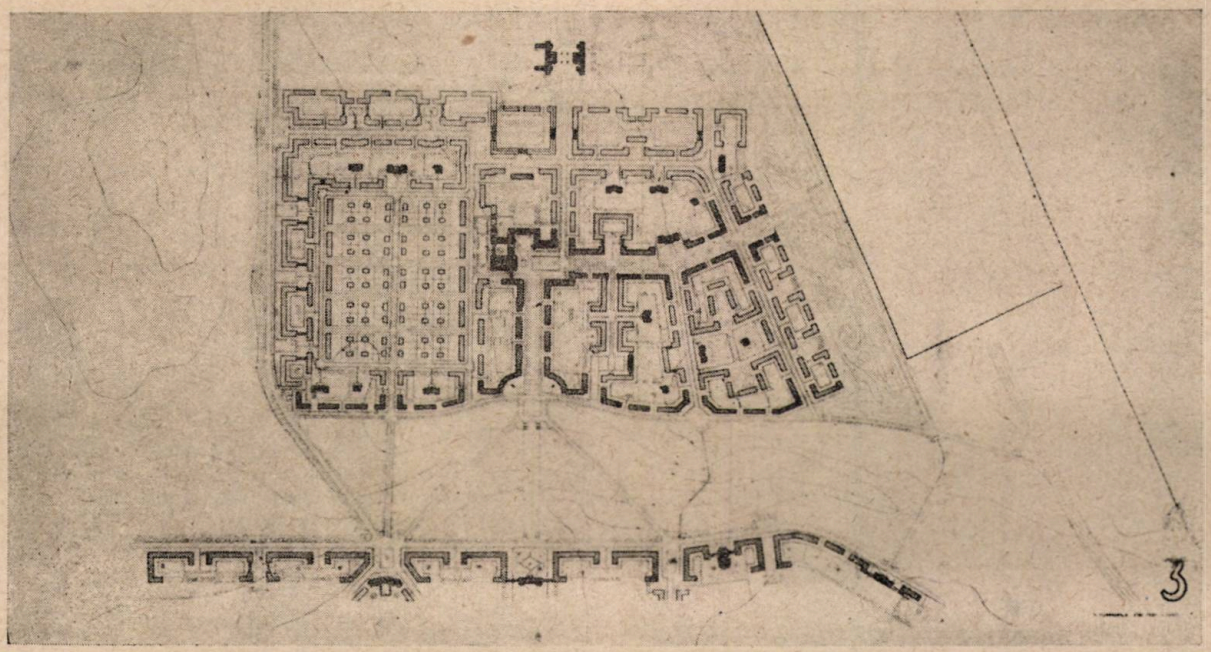

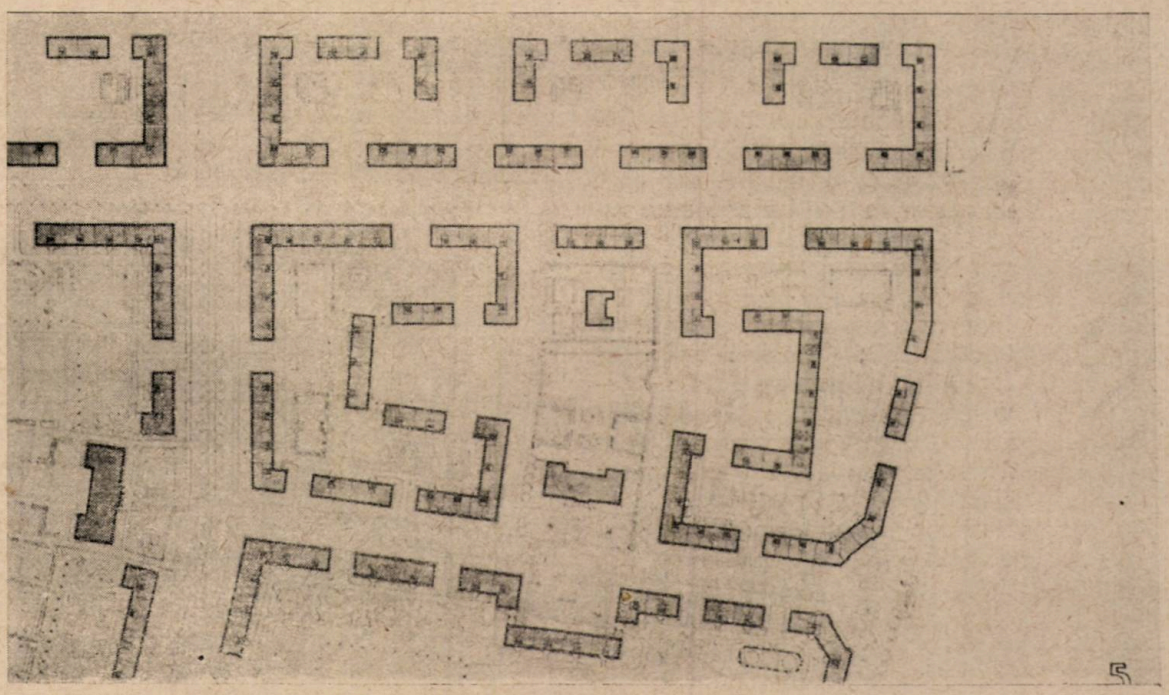

Fig. 8. Diplomă, stud. Mândâşescu; „O colonie muncitorească la Craiova. Plan de ansamblu şi detaliu de cvartal (Prof. G. Gusti).

de diplomă prezentate în această sesiune sunt pe linia ascendentă pe care s'au plasat şi sesiunile precedente, se mai pot semnala o serie de lipsuri, care provin pe de o parte din unele rămăşite formaliste de care nu toţi candidaţii s'au desbărat, iar pe de alta, din neglijarea problemelor tehnice. Astfel, din acest ultim punct de vedere, dacă a fost o caracteristică aproape generală lipsa preocupării de a proiecta construcţii care să necesite sau să permită o execuţie cu metode industriale sau cu elemente prefabricate, au fost însă unele proiecte care au neglijat complect problema economiei, construind spaţii inutile sau supradimensionând fără rost unele elemente, căutând cu orice preţ efecte monumentale, ca de exemplu proiectul „Construcţia Facultăţii de Arhitectură", al candidatei Bertheil Violeta. Rămăşiţele concepţiilor formaliste s'au manifestat într'o serie de proiecte, mai mult sau mai puţin evident, atât în concepţia de arhitectură, cât şi în prezentarea grafică.

Astfel, o rămăşiţă funcţionalistă este cea manifestată în unele proiecte, cum ar fi „Casa Regională a radiofoniei" al candidatului Colea Gheorghe sau „Studiouri de televiziune", al candidatului Simionescu Constantin, care au rezol-

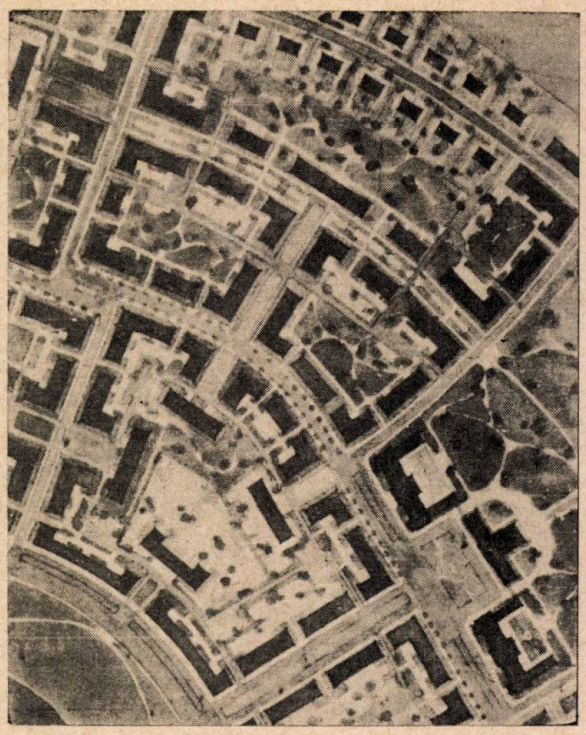

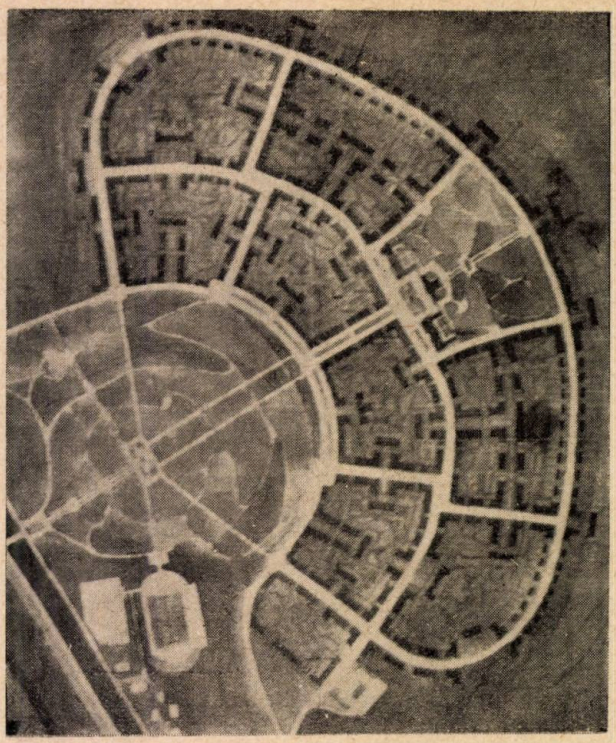

Fig. 9. Diplomă, stud. Popovici Rodica: „Colonie muncitorească la Sintereag. Detaliu de cvartal şi planul general (Prof. Gusti G.).

vat planurile bine, din punct de vedere funcţional, pe baza unei documentări şi a unei cunoaşteri amănunţite a procesului de producţie, dar care în tratarea interioarelor, a arhitecturii studiourilor sau a celorlalte încăperi, au mers pe linia unei exprimări schematice şi neprelucrate a epurelor de acustică, ceeace i-a dus la o arhitectură interioară rece, inumană, impersonală şi inexpresivă, în contrast cu încercările lor de a da un oarecare caracter faţadelor. Pe aceeaşi linie se plasează şi proiectul. „Un palat pentru concerte" al candidatei Faru Emilia, care prezintă o discordanţă puternică între arhitectura exterioară tratată în pilaştri clasici şi decoraţia sălilor de concert cu panouri uriaşe înclinate de lemn, fără nicio preocupare de îmbogăţire.

O altă formă de manifestare formalistă trebue considerată tendinţa unor candidaţi de a se refugia într'o arhitectură eclectică şi impersonală, sau de a recurge la unele forme vechi locale sau regionale, în special barocul ardelean, pentru a ocoli problema prelucrării active şi creatoare a elementelor valabile ale arhitecturii naţionale şi neîncercând să aducă un aport printr'un efort personal. Pe această linie comodă s'au plasat pe lângă altele şi proiecte ca „O şcoală medie de ţesătorie", al candidatei Popa Liliana sau „O şcoală elementară" al candidatului Bodnărescu George, ultimul fiind din acele puţine proiecte din această sesiune, care au arătat o tratare sărăcăcioasă, lipsită de imaginaţie şi avânt.

Lipsurile cele mai răspândite sunt, însă, în ce priveşte prezentarea proiectelor.

In cele mai multe proiecte perzistă maniere formaliste de prezentare abstracte, schematice şi convenţionale, cu căutarea unor efecte brutale, grafice, decorative, pe hârtie. Nu se urmăreşte suficient o redare care să se inspire din realitate, care să reprezinte, pentru a fi înţelese de cei ce văd proiectul, jocul volumelor şi al materialelor. Absolvenţii au arătat lipsuri grave în însuşirea tehnicei desenului şi a acuarelei. Această rămânere în urmă în domeniul exprimării, al prezentării, este o lipsă generală a învăţământului de arhitectură, care trebue înlăturată în timpul cel mai scurt prin introducerea unui curs corespunzător.

La examinarea orală, candidaţii s'au prezentat în general bine pregătiţi, arătând că au privit cu seriozitate acest examen. In special la proba de marxism-leninism s'a putut constata o pregătire şi un nivel mediu destul de ridicat, din răspunsuri dovedindu-se că cei mai mulţi din absolvenţii Facultăţii de Arhitectură sunt orientaţi în problemele de bază ale marxism-leninismului.

La probele orale din disciplinile de bază au apărut însă şi unele lipsuri destul de importante în ce priveşte problemele teoriei arhitecturii, confuzii în înţelegerea şi interpretarea unor chestiuni teoretice sau în aplicarea şi extragerea de învăţăminte din studiul istoriei arhitecturii, deşi candidaţii au arătat o bună cunoaştere a desvoltării arhitecturii noastre vechi şi a marilor realizări ale arhitecturii sovietice.

Acest lucru se datoreşte în parte şi lipsei unui material teoretic publicat şi nepopularizării în suficientă măsură a articolelor teoretice traduse din autorii sovietici, în care sunt lămurite multe probleme ale esteticii şi ale teoriei arhitecturii.

In general, Examenul de Stat din această sesiune a arătat că absolvenţii Facultăţii de Arhitectură şi Urbanism au o bună pregătire din punct de vedere profesional şi că cunosc sarcinile ce

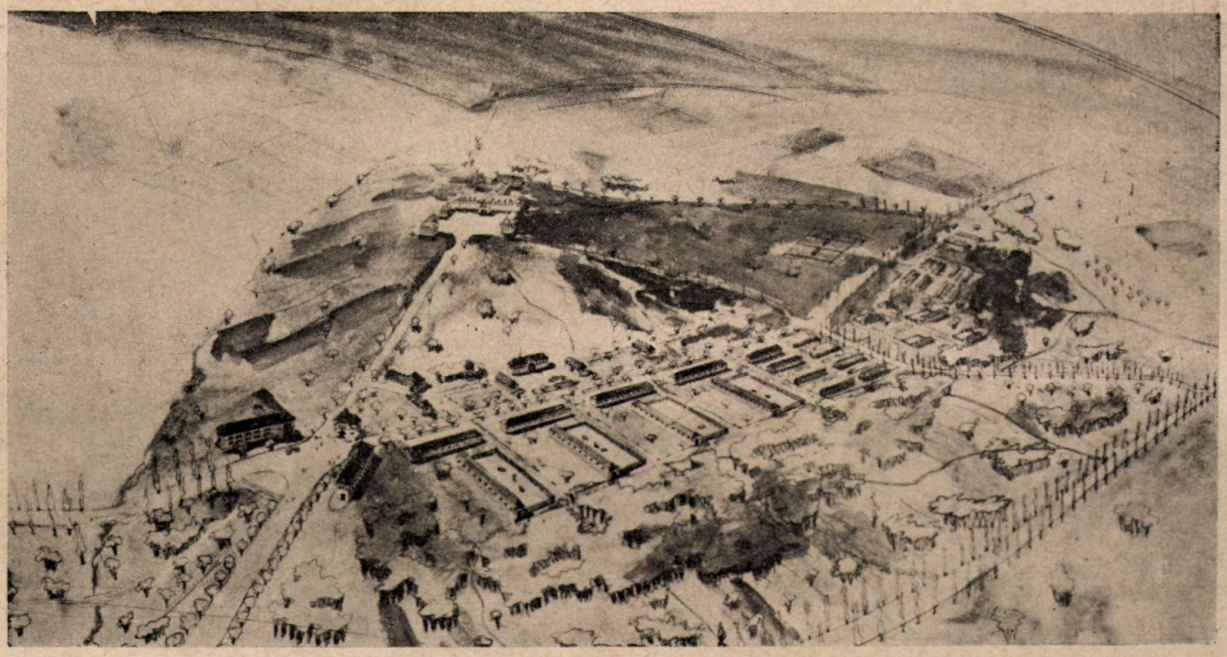

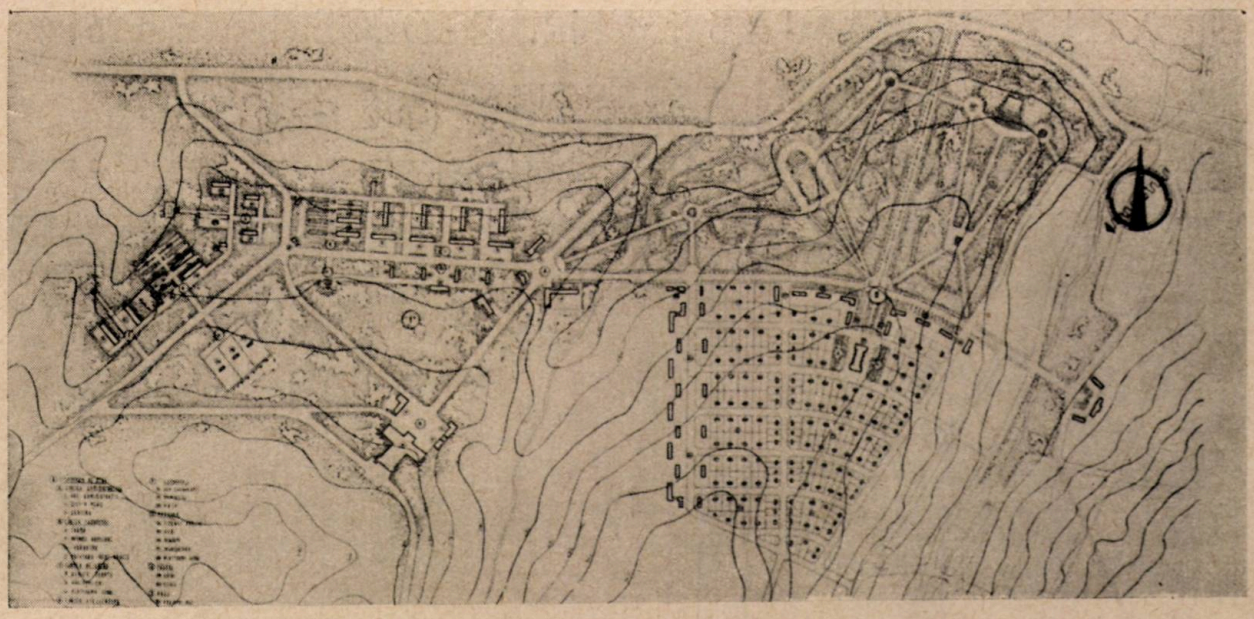

Fig. 10. Diplomă, stud. Alex. Baloşan: O gospodărie de Stat viticol-pomicolă. Vedere generală; Planul general. (Prof. Fl. Stănculescu)

se pun astăzi arhitecturii prin condiţiile desvoltării ţării noastre spre socialism.

Cele mai multe din lipsurile care au apărut pot fi remediate prin introducerea Proiectului de Diplomă şi al Examenului de Stat în ciclul normal de şcolarizare.

După terminarea cursurilor şi proiectelor generale comune şi înainte de executarea proiectului de diplomă, trebue să fie prevăzută o perioadă de pregătire, care să constitue un început efectiv de specializare în diferitele domenii ale proiectării de arhitectură şi urbanism şi în care să se prevadă o serie de cursuri, prelegeri şi conferinţe diferite, precum şi lucrări legate de specializarea respectivă şi care să pregătească proiectul de diplomă şi Examenul de Stat.

In felul acesta, absolvenţii Facultăţii vor putea căpăta o pregătire complectă legată de problemele reale şi concrete, care devin din ce în ce mai vaste şi mai complexe şi vor putea fi folosiţi cât mai curând într'o muncă creatoare independentă.

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ЭКЗАМЕН

Резюме

В этой статье даются результаты государственных экзаменов III-ей сессии, состоявшихся в феврале месяце на факультете архитектуры и градостроительства Бухарестского Строительного института. Анализируются дипломные проекты выпускников факультета, а также и результаты устных экзаменов.

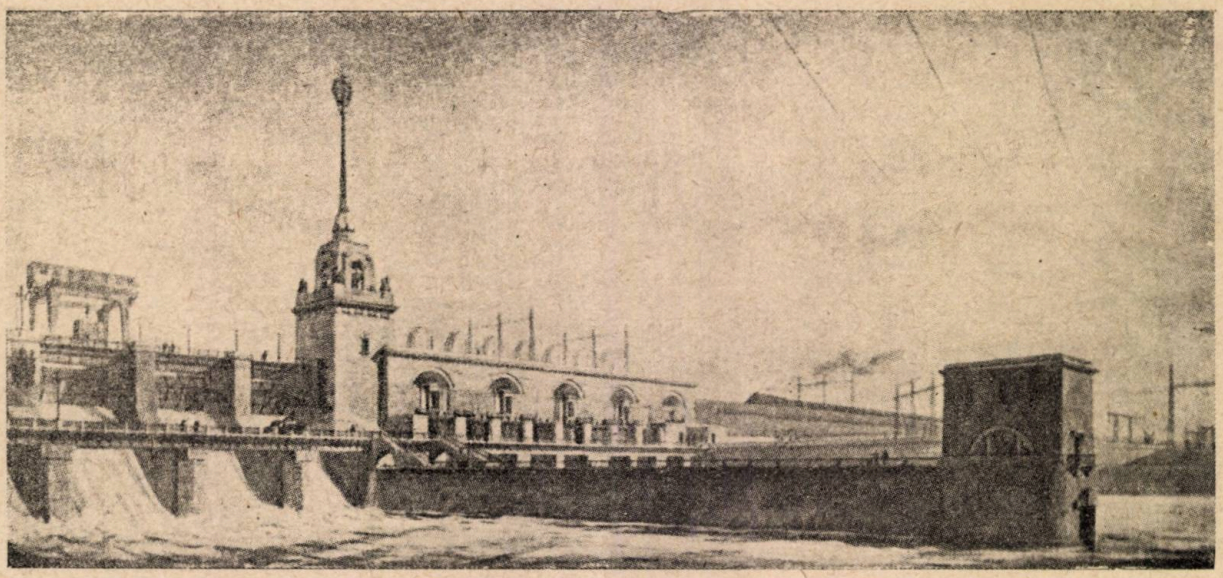

Centrala Hidroelectrică Ţimlianscaia

„ARHITECTURA U.R.S.S." NR. 2 - DECEMBRIE 1951

RECENZIE

Numărul 2 din anul trecut al revistei „Arhitectura U.R.S.S." conţine un material interesant şi variat. Se tratează într'un articol despre arhitectura construcţiilor nodului hidrotehnic dela Ţimlianscaia, urmează apoi un studiu despre problema economică în sistematizarea oraşelor, două prezentări de proiecte distinse cu premiul Stalin, aspecte dela concursul pentru cele mai frumoase construcţii din U.R.S.S., un studiu despre arhitectura Poloniei populare, cronici şi bibliografii.

Articolul „Arhitectura construcţiilor nodului hidrotehnic dela Ţimlianscaia", de arh. A. Covalev, unul din autorii proiectelor, prezintă aspecte ale acestei măreţe realizări tehnice şi arhitectonice, arătând totodată şi care au fost intenţiile tematice ale autorilor.

Uriaşul lac de acumulare dela Ţimlianscaia, în lungime de circa 200 km. şi lat de 30 km, se formează prin ridicarea unui dig de pământ în lungime de 13 km., care ocupă poziţia principală în compoziţia nodului hidrotehnic. Acest nod hidrotehnic reprezintă un ansamblu arhitectonic unitar, deşi este format din construcţii având diferite funcţiuni şi sunt aşezate la mari distanţe unele de altele. Compoziţia ansamblului se formează pe două direcţii principale: dealungul digului de pământ — ţinându-se seama de vederea circulară şi dela mari distanţe, şi în lungul traseului canalului, perpendicular pe direcţia digului. Privitorul poate deci să cuprindă complexul arhitectonic fie în întregime, fie succesiv, pe măsură ce trece pe lângă fiecare.

Centrul compoziţiei acestui important punct hidrotehnic este hidrocentrala cu turnul său, care stau cu faţa către viitorul oraş al muncitorilor de unde se va vedea întreaga panoramă a acestor construcţii. Compoziţia hidrocentralei se înscrie perfect în peisagiu şi constitue o rezolvare originală şi elegantă a problemei cu toate dificultăţile iniţiale — dată fiind lungimea sa mult mai mică în comparaţie cu digul de beton şi înălţimea

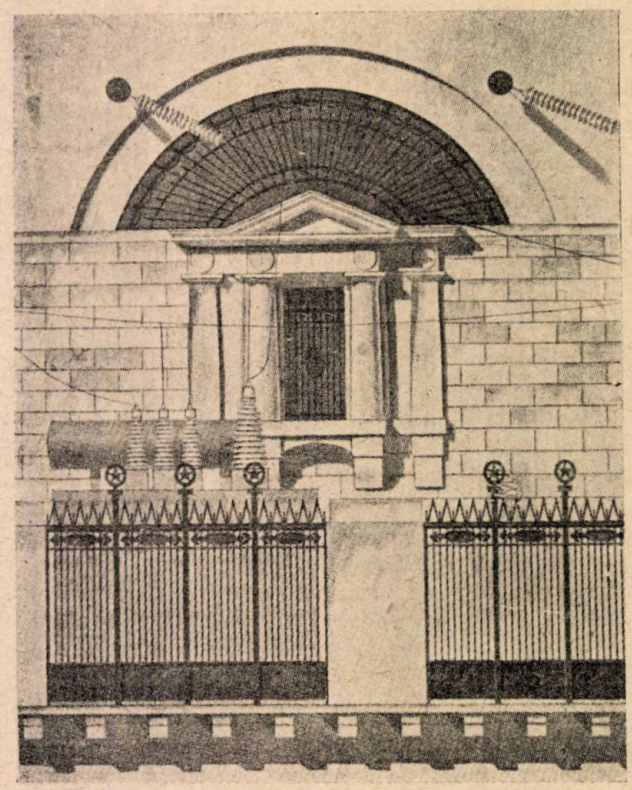

Centrala Hidroelectrică Ţimlianscaia (detaliu)

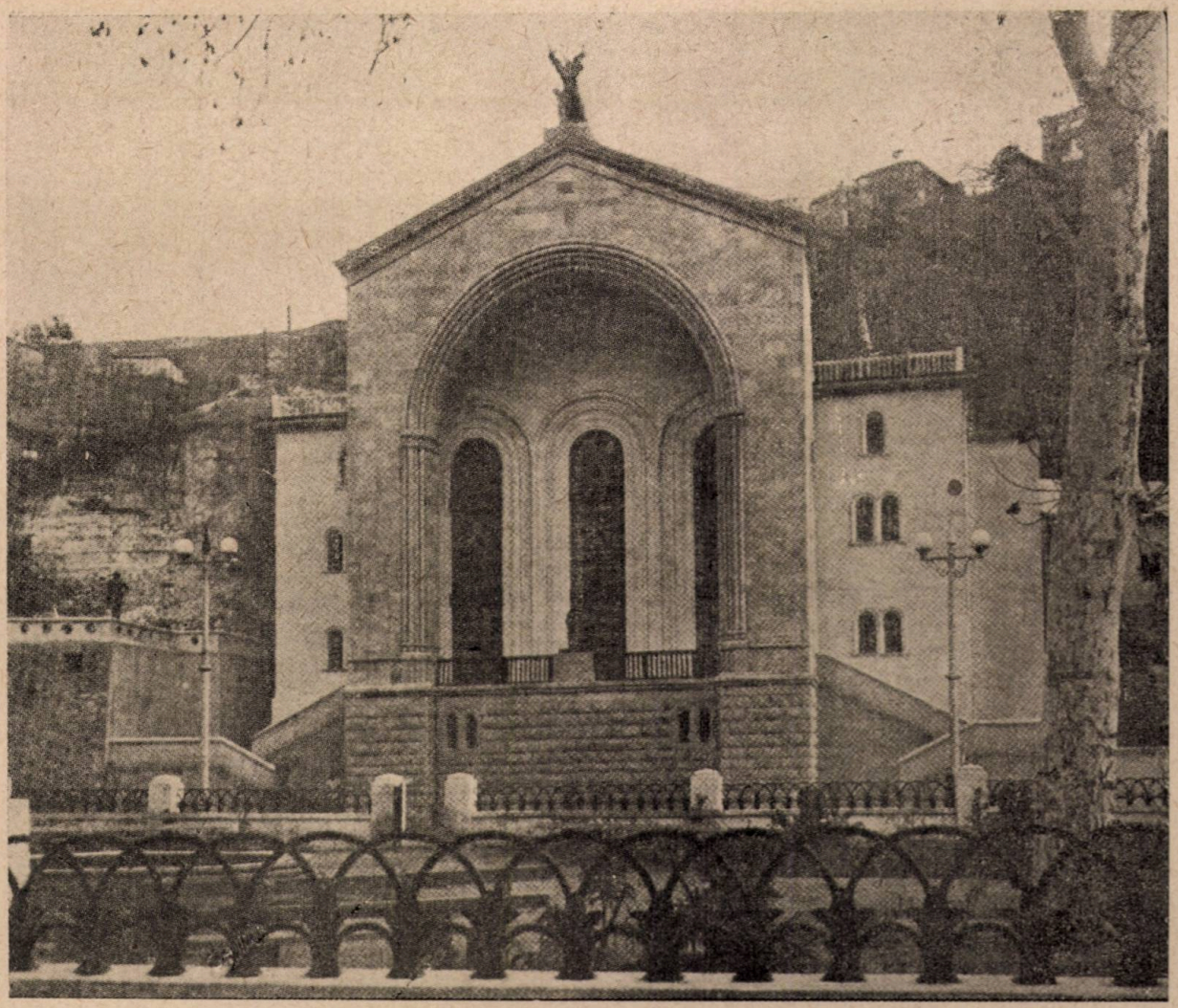

Teatru la Ciaturi. Arh. K. Ciheidze

aproape egală cu a acestuia ca rezultat al schemei tehnologice.

Folosind creator cele mai bune tradiţii ale clasicismului rus şi rezolvând problemele de plastică, de economie şi cele tehnologice, printr'o strânsă colaborare cu ceilalţi tehnicieni, colectivul de proiectanţi a realizat un ansamblu măreţ şi frumos, oglindind victoriile istorice ale poporului sovietic şi munca sa conştientă pentru realizarea planului stalinist de transformare a naturii.

In studiul „Asupra problemei economiei urbanistice în proiectele de sistematizare a oraşelor", de arhitectul G. Mişcenco, publicat pentru a da naştere la o desbatere în jurul acestei probleme, se atrage atenţia asupra unei probleme de mare importanţă pentru urbanişti. Autorul studiului critică situaţia actuală în problemele proiectării urbanistice, arătând că prin creşterea nejustificată a suprafeţei oraşelor, se produc mari cheltueli inutile, care nu au ca rezultat o mai mare comoditate pentru locuitori, ci dimpotrivă. Calcularea atentă a suprafeţei totale a oraşului în funcţie de densitatea locuitorilor, înălţimea clădirilor, dimensionarea judicioasă a suprafeţelor verzi, a străzilor şi a clădirilor publice poate avea ca rezultat descoperirea de rezerve interne foarte importante, care să aducă prin proiectarea urbanistică importante economii Statului.

Autorul prezintă o serie de calcule comparative şi ajunge la concluzia că prin reducerea suprafeţei oraşului, datorită alegerii judicioase a factorilor enumeraţi mai sus — cu circa 40—50% — se pot realiza economii numai de investiţii de circa 15—25%, înafară de economiile de exploatare. Articolul pledează în general pentru mărirea numărului mediu de etaje şi a densităţii locuitorilor, pentru mărirea suprafeţei quartalelor şi micşorarea sensibilă a suprafeţei străzilor, care nu ar trebui să depăşească 14—17 m² pentru fiecare locuitor.

Problema ridicată de autor este foarte interesantă şi de mare actualitate, atrăgându-se atenţia asupra unui sector în care rezervele interne ce pot produce economii însemnate Statului, nu au fost încă luate în seamă în suficientă măsură nici în proiectarea urbanistică din R. P. R.

Următoarele 2 articole prezintă două realizări distinse cu premiul Stalin. Prima este noua clădire a teatrului din Ciaturi proiectată de arhitectul K. Ciheidze. Proiectul este o transformare a unui club, fapt care a îngreunat serios munca proiectantului. Folosind tradiţiile naţionale ale

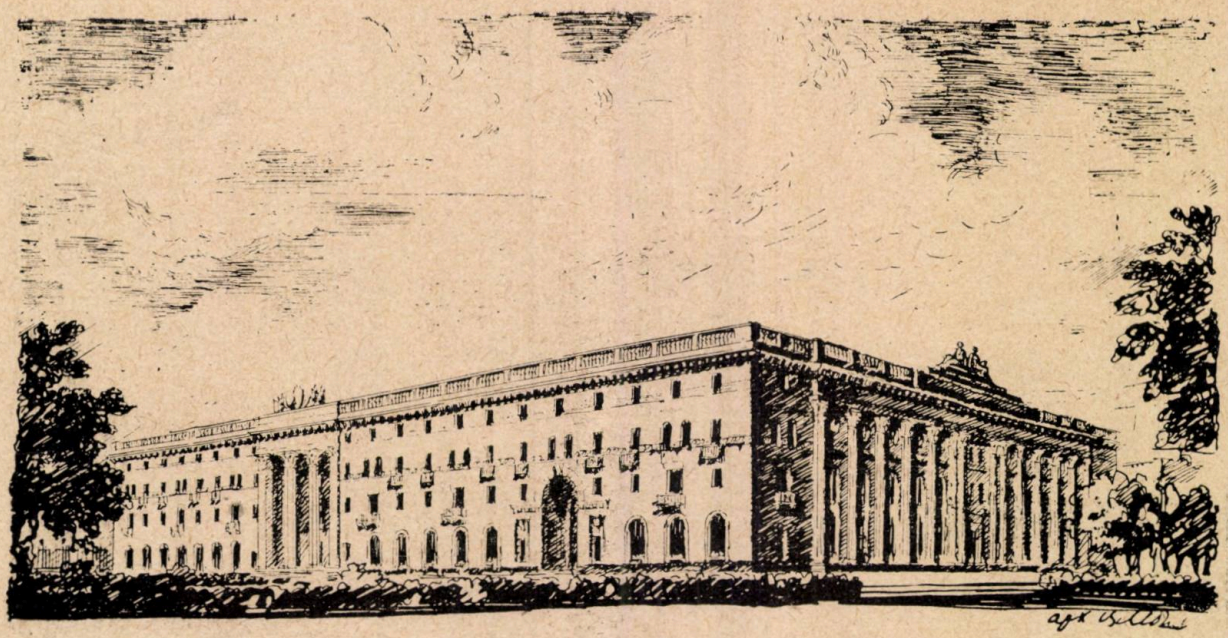

Hotelul Sovietscaia. Arhitecţi: I. Loveico, V. Lebedev şi P. Şteller

arhitecturii clasice georgiene, autorul a reuşit să imprime clădirii expresia originală, monumentală, cu ajutorul unor forme laconice, întrebuinţate cu mult tact.

In studiul grilelor din faţadă şi al interioarelor au fost folosite cu iscusinţă motive decorative ale artei populare georgiene.

Cea de a doua este clădirea hotelului „Sovietscaia" în Moscova, după proiectul arhitecţilor I. Loveico, V. Lebedev şi P. Steller. Şi în acest punct a existat dificultatea iniţială de a folosi o clădire existentă, căreia i s'au mai adăugat aripile noi ale hotelului propriu zis. Sarcina trebuia rezolvată astfel încât ansamblul general să fie unitar, realizându-se totuşi un aspect nou, corespunzător cerinţelor actuale ale societăţii sovietice. Proiectanţii au ştiut să rezolve elegant aceste probleme isbutind să redea foarte bine caracterul propriu acestei construcţii într'o formă unitară şi monumentală. Realizarea planului în formă de U. a făcut posibilă formarea unei curţi interioare foarte frumoase, spre care se deschide chiar holul principal de intrare al hotelului.

Studiul a fost împins cu atenţie până în cele mai mici detalii, arhitecţii îngrijindu-se de proiectare şi supraveghiând cu deosebită atenţie execuţia tuturor finisajelor. S'a ajuns astfel la realizarea unor interioare deosebit de îngrijite, mărturie perfectă a marei importanţe pe care o are prezenţa continuă a proiectanţilor la execuţia finisajelor.

După articolul care trece în revistă o parte din construcţiile premiate la concursul anual pentru cele mai frumoase clădiri construite în U.R.S.S., revista publică un studiu intitulat „Arhitectura Poloniei Populare pe drumul înnoirii şi desvoltării creatoare", de arhitectul Edmund Goldzamt.

Problemele arhitecturii în ţările de democraţie populară prezintă pentru noi un interes deosebit, având de multe ori aspecte asemănătoare cu situaţia din ţara noastră. Autorul arată că desvoltarea şi trecerea arhitecturii poloneze spre poziţiile creatoare ale realismului socialist, se face în luptă cu tendinţele cosmopolite ale superurbanismului sau dezurbanismului, ale constructivismului şi funcţionalismului, una din condiţiile esenţiale ale progresului său fiind legătura cu măreaţa cultură sovietică şi cu izbânzile arhitecţilor sovietici. Lupta de clasă ce se manifestă în arhitectura poloneză exprimă momentul actual iar tabloul creaţiilor arhitectonice contemporane ale Poloniei populare, reprezintă o etapă de trecere, în care, pe de o parte se înlătură necontenit încărcătura curentelor burgheze formaliste moştenite dela fosta Polonie burghezo-moşierească şi pe de altă parte, desvoltarea socialistă promovează cu putere în arhitectură, unica metodă progresistă cu adevărat creatoare, metoda realismului socialist.

Revista se încheie cu o cronică a evenimentelor mai importante din arhitectura sovietică şi cu o bibliografie a cărţilor noi apărute.

Arh. A. Moisescu

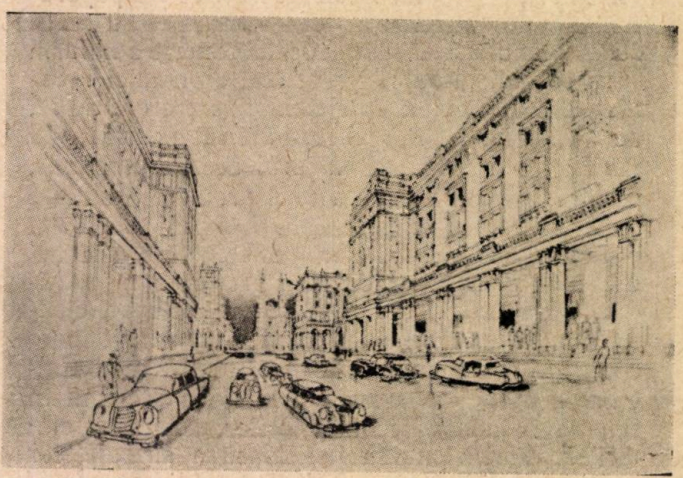

Stradă în raionul Marşalcovski din Varşovia. Proiect

BIBLIOGRAFIE

ARHITECTURA S. S. S. R.

(Arhitectura U. R. S. S.)

1 (1952)

Morvinov A.: Problemele curente ale învățământului superior de arhitectură.

Vlasov A.: Profilul și specializarea arhitectului.

Kornfeld Ia.: Premiile staliniste în anul 1950.

Osmolovschi M.: Sistematizarea și construcțiile magistralei (arterei principale) din Minsc.

M. Iu.: Expoziția lucrărilor studenților din Institutele de Arhitectură.

Tapenco M.: Arhitectura Ungariei democrate.

Cronica. A X-a sesiune a Academiei de Arhitectură U.R.S.S. Pe pagini colorate. Lucrările aquarele ale studenților.

2 (1952)

Popov M.: Principalele probleme ale arhitecturii construcțiilor industriale.

Arhitectura nodului hidroelectric dela Cuibâșev.

Noile stații ale metropolitanului din Moscova.

Tapenco P.: 100 ani dela moartea marelui scriitor rus Nicolai Vasilievici Gogol.

Cliucearev I.: Articolul lui Gogol despre arhitectura contemporană.

Fehner M., Juganov E.: Noul teatru din Orașul Calinin.

Kolli N., Iaralov I.: Expoziția Unională a lucrărilor create de arhitecții tineri.

Cronica.

Foto. N. Granovschi, L. Velicianina și A. Tartacovschi.

GORODSKOE HOZIAISTVO MOSCVA

(Gospodăria comunală a Moscovei)

11 (1951)

A 34-a aniversare a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie.

Referatul tov. *L. P. Beria* la Ședința festivă a Sovietului din Moscova ținută la 6 Noembrie 1951.

V. I. Svetlicinăi: Probleme urgente în legătură cu îmbunătățirea și ieftinirea construcțiilor de locuințe.

N. P. Dudorov: Despre reducerea prețului de cost al construcțiilor de locuințe și al celor cultural-sociale întrebuințând construcții noi economice.

V. B. Lagutenco, L. I. Gohbaun: Construcție la Moscova de pereți economici cu tencuială din ipsos și cu izolație termică din beton de sgură.

V. V. Uspenschi: Despre reducerea prețului de cost al construcțiilor prefabricate din beton armat.

M. G. Loktiuhov: Din experiența construcției corpului Nr. 55 pe strada Novo Pescianaia.

K. I. Strahov: Imbrăcăminți rutiere de asfalt de un singur strat.

Informații tehnice: Automatizarea stațiilor de alimentare cu benzină.

CRONICA.

Cărți noi despre gospodăria orășenească.

12 (1951)

Să se îmbunătățească calitatea construcțiilor de locuințe și a celor culturale și sociale din Capitală.

C. S. Levin-Scirin: Construcția unei case de locuit (bloc) de pe Cheiul Cotelniceschi.

A. G. Pogosov, L. M. Ghinzberg: Construcția unei clădiri înalte din Piața Smolensch.

A. A. Sischin: Construcția clădirilor de piatră cu mai multe caturi în timp de iarnă.

V. N. Galițchi: Experiența aplicării zidurilor economice cu zidăria ușoară (metodele Popov, Orleakin, Vlasov și alții) în construcțiile de locuințe.

V. T. Marcenco: Să accelerăm ritmul și să îmbunătățim calitatea lucrărilor de reparații generale ale caselor de locuit.

L. S. Axelrad, V. A. Tarasov: Mecanizarea complexă a lucrărilor de drumuri din Moscova.

Experiența stahanovistă

S. S. Hremnicov, A. I. Colbâsov: Inițiativa lui M. Levcenco și G. Muhanov (Experiența fabricii de cărămidă din Leningrad în ce privește prețul de cost al producției).

Informații tehnice. Săpături de pământ înghețat prin folosirea încălzirii electrice.

Din paginile revistelor.

Cărți noi referitoare la gospodăria comunală.

Indicele articolelor publicate în revista „Gospodăria comunală a Moscovei", pe anul 1951.

ISCUSTVO

(Arta)

5 (Septembrie-Octombrie 1951)

Pe drumul clasicismului sovietic.

G. Nedoșivin: Note critice despre pictura ucraineană.

V. Popov: Sculptura Ucrainei sovietice.

B. Efimov, artist emerit R.S.F.S.R.: Grafica ucraineană. Notele unui pictor.

S. Temerin: Arta populară a R.S.S. Ucrainene (după materialele expoziției din anul 1951 la Moscova)

C. Sitnic: Arta care servește poporul (70 de ani dela nașterea pictorului A. M. Gherasimov)

In ordinea discuției. Să creăm o carte sovietică valoroasă despre istoria universală a artelor.

Z. Reinhardt: Lupta forțelor democrației cu reacțiunea în arta occidentală modernă.

Publicații.

N. Lapșina: Despre unele din primele lucrări (opere) ale lui F. S. Rocotov.

In sălile de expoziție.

Cărți noi.

Desene.

Colorate: 1) S. Grigoriev. Portar (pe copertă); 2) V. Puzâricov: I. V. Stalin pe crucișetorul „Molotov"; 3) M. Hmelico: Triumful Patriei victorioase; 4) A. Cazanțev: I. V. Stalin cu mama sa; 5) T. Iablonscaia: Recolta (pâine); 6) G. Melihov: Novatorii; 7) A. Sovmnenco: Portretul lui S. A. Corpac; 8) A. Gherasimov: I. V. Stalin și C. E. Voroșilov la Cremlin.

Foto: M. Vronschi, A. Obinic, T. G. Sevcenco, Z. I. Znoba. Portretul eroului muncii socialiste Marc Ozernâi.

EPITES EPITESZET

(Construcții Arhitectura)

(9-10 1951)

Rèvai József: Problemele arhitecturii maghiare noi. *Perènyi Imre:* Anul 1951 este un an de cotitură în arhitectura maghiară. *Weiner Tibor:* Realismul socialist. *Bonta János, Dàniel Pèter, Erdi Tamá:* Arhitectura modernistă — arhitectura sovietică. D. *Kardos György:* Problemele de stil ale clasicicismului maghiar. *Szentkirályi Zoltan:* Activitatea lui Pèchy Mihály. Dr *Gerö László:* Analizarea orașelor din punct de vedere al monumentelor de artă și al aspectului general. *Pauloviis Laszló:* Căile arhitecturii poloneze: *Major Mátè:* Arhitectura și producția de clădiri. D. *Szildgyi János: O* construcție din epoca romană, pe insula Șantierului Naval din Obuda. *Genthon István:* Album cu monumentele Ungariei. *Stiller Róbert:* Industria de construcții și arhitectura realismului socialist.: *Szendröi Jenó:* Interpredența dintre formă și structură. *Egyed Zoltan:* Industria noastră de construcții la expoziția „Planul Cincinal": *P.G.I. S.: Revista arhitecturii sovietice, Z.P.:* Revista arhitecturii cehoslovace. *P.J.:* Revista arhitecturii poloneze. Știri dela Uniunea Științifică a Constructorilor.

ARHITECTURA I STROITELSTVO

Arhitectura şi construcţii (Bulgaria)

5 (1951)

Arh. *B. Marcov:* Impresii din noua construcţie arhitecturală a Moscovei.
Arh. *Manerv:* Noi metode pentru proiectarea şantierelor de construcţii, lichidarea greşelilor făcute până acum, îmbunătăţirea proiectării şi executarea a noi tipuri de proiectare.
Arh. *D. Badjarov:* Control reciproc asupra executării lucrărilor de construcţii.
Ing. *Ghercicov:* Piese prefabricate din beton armat pentru poduri de şosea.
Ing. *N. D.:* Documentaţia invenţiilor, îmbunătăţirilor tehnice.
Ing. *Novcov:* Exploatarea şi întreţinerea maşinilor de construcţii.

Bibliografie.
Arhitectura şi construcţii în ţările cu democraţie populară: Polonia.

6 (1951)

A. Tapenco: Arhitectura bulgară.
Arh. *Popov:* Noi posibilităţi pentru construcţii arhitecturale la noi.
Ing. *Verih:* Raţionalizarea locului de construcţii.
Ing. *Colev:* Folosirea traseului în construcţie. Arhitectura şi construcţia în ţările de democraţie populară — Cehoslovacia.
Arh. S. Cum s'a născut o propunere pentru naţionalizare.

7 (1951)

Arh. *Vodeniciarov:* Pentru îmbunătăţirea muncii în proiectare şi pentru justa salarizare a proiectanţilor.
Trapeznicov: Partidul Comunist — inspiratorul şi organizatorul urbanismului socialist
Ing. *Coedjicov:* Colaborarea între ingineri şi arhitecţi la proectarea şi construcţia podurilor.
Arh. *Nencov:* Drumul creator al primilor arhitecţi bulgari.
Ing. *Catov:* Mecanizarea în construcţii.
Ing. *Cureţov:* Noile norme de producţie şi sistemul de plată în acord în construcţii.

Laureaţii premiului Dimitrov.

8 (1951)

Cernisov: Arhitectura sovietică în slujba poporului.
Arh. *Stoianov:* Inscripţii şi arhitectură.
Ing. *Droghilev:* Intocmirea, legalizarea şi introducerea standardelor de Stat (STAS).
Ing. *Vincev:* Pavarea drumurilor
Diacov: Plan financiar-tip pentru plata depunerilor de capital şi activitatea principiilor întreprinderilor de şantier (construcţii, instalaţii, montaj).
Culev: A doua expoziţie a raţionalizatorului în construcţii.

Munca raţionalizatorilor pe drum nou.
Note ştiinţifice.

9 (1951)

Şapte ani de putere democratică.
Arh. *Vodeniciarov:* Cum să proiectăm şi să executăm construcţiile.
Arh. *Canozirev:* Planificarea operativă în construcţii, de capital şi activitatea principală a întreprinderilor de construcţii, instalaţii, montaj.
Cartea „Monumentele arhitecturii ruse".
Cronica
Foto: Fotocronica TASS. A. Sorchin şi A. Tartakovschi.

10 (1951)

Ing. Stefanov: Determinarea încărcării admisibile a terenurilor.
Academician Rudnov: Arhitectura universităţii noi din Moscova.
Ing. Zlotev: Reducerea preţului de cost în construcţii prin reducerea cheltuielilor de transport.
Ing. Repov: Ştiinţa proiectării drumurilor în Uniunea Sovietică.
*** Studiul proiectului pentru clădirea Fac. Fizico-matematice din Sofia.
Arh. Badjarov: Ridicarea activităţii raţionalizatorilor printre muncitorii în construcţie.

PLANEN UND BAUEN

(Proiectare şi Construcţii)

17 (1951)

Haesler O.: Reconstrucţia oraşului vechiu din Rathenow.
Uhlman H.: Desvoltaţi metoda Kovaliov în industria de construcţie.
Hopp H.: Exemplificare pentru evoluarea unui proiect.
Hailer J.: Calculul deformaţiilor grinzilor principale ale podurilor metalice cu grinzi cu zăbrele.
Selitcenok G.: Fabrici automate de beton cu betoniere.
Richter E.: Construcţia din lut cu mai multe etaje.
Lufsky K.: Izolaţii de clădiri în Franţa.
Din activitatea Camerei Tehnice.
Revista Cărţilor.
Din activitatea germană în domeniul de normare.

18 (1951)

Starck H.: Revista Revistelor de construcţie sovietice şi din democraţiile populare.
Dubrow G. A.: Aprecierea stabilităţii de construcţii hidrotehnice şi a presiunii de teren admise.
Tetzaff W.: Contribuţie la integrarea regulei lui Mohr la momentul de inerţie variabil.
Böttner W.: Cu privire la cultura arhitecturală germană.
Reuter M.: Reconstrucţia teatrului muncitoresc al întreprinderii „AGFA" Wolfen.
Nakel E.: Proiectare şi construcţie lângă apă.
Iacobs I.: Conferinţa muncitorilor de consrtucţii din Sindicatul industrial „Construcţie-Lemn"-Lipsca.
Liebknecht K.: Sarcinile de pace ale urbanismului german.
Din activitatea Camerei tehnice.
Din activitatea germană în domeniul de normare.
Revista cărţilor.

19-1951, Berlin- R. D. G,

Iahm F.: Trei ani de mişcare activistă.
Bronder H.: Dresda nouă.
Leuchter: Planul director de sistematizare ca bază a reconstrucţiei oraşelor şi satelor.
Hassler O.: Reconstrucţia oraşului vechiu Rathenov.
Schulze W.: Scara în construcţia locuinţelor.
Schleicher F.: Lucrări de zidărie la temperaturi joase.
Retti H.: Idei pentru normare in industria de construcţie.
Din activitatea de construcţie a străinătăţii.
Din activitatea germană în domeniul de normare.
Din activitatea Camerei tehnice.
Revista cărţilor.
REVISTA CĂRŢILOR.

20 (1951)

Schmager: Consideraţii principale asupra construcţiilor cu beton armat precomprimat.
Wiedebuch: Traversa din beton armat în formă de cadru pentru rosturile şinelor de cale ferată.
Stromeyer: Economii de material şi cost prin cofraje zidite la fundaţii de beton.
Steudte: Un nou elevator automotor.
(***): Reguli provizorii pentru aplicarea de planşee cu bolţi în construcţie.
Suraiev Kuşnarev: Construcţia de canale fluviale prin folosirea de explosivi în masă.
Radicke: Probleme şi practica proiectării circulaţiei.
Burmeister: Simplificări de calculaţie în industria naţionalizată de construcţii.
Gruhl: Mărimi de calcul în organizarea şantierelor.

Din activitatea Camerei tehnice.
Revista Cărţilor.

APARUT

ALBUMUL

PROIECTE TIP DE LOCUINȚE INDIVIDUALE

EMC

EDITURA MINISTERULUI CONSTRUCȚIILOR ȘI AL INDUSTRIEI MATERIALELOR DE CONSTRUCȚII

DE VÂNZARE LA TOATE LIBRĂRIILE DIN ȚARĂ

Taxa poştală plătită în numerar conform aprobării Nr. 168.026/946.

C. 16029 — Centrul Poligrafic Nr. 2 — Filiala 10.

E 1660

Országos Múzeum Könyvtár Budapest

XD

ARHITECTURA SI URBANISM

4-5

1952

EDITURA TEHNICA

ARHITECTURA ŞI URBANISM

ANUL III, NR. 4-5 — APRILIE-MAI 1952

ORGAN AL ASOCIAŢIEI ŞTIINŢIFICE A INGINERILOR ŞI TEHNICIENILOR DIN R.P.R. ŞI AL MINISTERULUI CONSTRUCŢIILOR ŞI AL INDUSTRIEI MATERIALELOR DE CONSTRUCŢII

APARE LUNAR SUB INGRIJIREA UNUI COMITET DE REDACŢIE

REDACŢIA: BUCUREŞTI, B-DUL 1848 • TELEFON: 3.57.28, 3.07.30

SUMAR

	Pag.
Proiectul de Constituţie a Republicii Populare Române	1
Prof. Arh. H. Maicu: Despre folosirea moştenirii trecutnlui în arhitectura „Casei Scânteii"	9
Conf. Arh. H. Stern: Clădirea înaltă a Universităţii de Stat din Moscova (o nouă cetate a ştiinţei celei mai înaintate	15
Arh. T. Evolceanu: Leonardo Da Vinci	23
Arh. I Glückman: Noţiuni asupra proiectării acustice a teatrelor în aer liber	29
G. Kurinschi Lupta poporului pentru independenţă împotriva robiei turceşti oglindită în arhitectura epocii lui Ştefan-cel-Mare şi Petru Rareş	37
A. Mordvinov. Preşedinte al Academiei de Arh. din U.R.S.S.: Problemele curente ale învăţământului superior de arhitectură (Rezultatele sesiunii a X-a a Academiei de Arhitectură din U.R.S.S.)	44
Prof. Ing. Al. Solomon: Despre practica de vară a studenţilor arhitecţi	52
Arh. P. Constantin: Expoziţia de Stat a Artelor Plastice	53
Arh. A. Solomon şi *Arh. Gh. Carandino:* Un preţios schimb de experienţă între unităţile de proieetare şi cele de execuţie	62
Arh. P. Macovei: Deschiderea expoziţiei „Arhitectura în R. P. R." la Moscova	65
Arh. A. Moisescu: Arhitectura U.R.S.S. Nr. 1, 2, 3 (1952) (Recenzie)	67

СОДЕРЖАНИЕ

	Стр.
Проект Конституции Р.Н.Р	1
Проф. Арх. Хориа Маику: Относительно использования наследства прошлого в архитектуре „ДОМА СКЫНТЕИ".	9
Конф. арх Х. Штерн: Высотное здание московского государственного университета. (Новая цитадель самой передовой науки	15
Арх. Т. Еволчану: Леонардо да Винчи	23
Арх. И. Глюкман: Относительно акустических проектирований в театрах под открытым небом	29
Арх. Г. Курински: Борьба нашего народа за независимость против турецкого ига отраженная в архитектуре эпохи Штефана Великого и Петра Рареша	37
А. Мордвинов, председатель Акад. Архитектуры СССР.: Текущие задачи высшего архитектурного образования (результаты X-ой сессии Архитектурной Академии С.С.С.Р.	44
Проф. инж. Ал. Соломон: Относитсльно летней практики студентов-архитекторов	52
Арх. П. Константин: Государственная выставка пластических искусств	53
Арх. Соломон и арх. Г. Карантино: Ценный обмен опытом между проектирующими единицами и исполнителями	62
Арх. П. Маковей: Открытие выставки „Архитектура Р.Н.Р." в Москве	65
Арх. А. Мойсеску: Архитектура СССР. No. 1, 2, 3/1952 (Рецензии)	67

PROIECT DE CONSTITUȚIE A REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

Országos Mozaki Könyvtár TULAJDONA

Capitol introductiv

Republica Populară Română este un stat al oamenilor muncii dela orașe și sate.

Republica Populară Română a luat naștere ca urmare a victoriei istorice a Uniunii Sovietice asupra fascismului german și a eliberării României de către glorioasa Armată Sovietică, eliberare care a dat putință poporului muncitor, în frunte cu clasa muncitoare condusă de Partidul Comunist, să doboare dictatura fascisto-antonesciană, să nimicească puterea claselor exploatatoare și să făurească statul de democrație populară, care corespunde pe deplin intereselor și năzuințelor maselor populare din România.

Astfel s'a putut încununa cu o victorie istorică lupta de secole dusă de poporul muncitor român pentru libertate și independență națională, luptele eroice ale clasei muncitoare aliată cu țărănimea muncitoare, pentru doborârea regimului capitalisto-moșieresc și scuturarea jugului imperialist.

Făurirea și întărirea statului de democrație populară, prietenia și alianța cu marea Uniune Sovietică, sprijinul și ajutorul ei dezinteresat și frățesc, asigură independența, suveranitatea de stat, dezvoltarea și înflorirea Republicii Populare Române.

Forțele armate ale Republicii Populare Române stau de strajă suveranității și independenței poporului român, securității sale și păcii.

Politica externă a Republicii Populare Române este o politică de apărare a păcii, de prietenie și alianță cu Uniunea Republicilor Socialiste Sovietice și cu țările de democrație populară, o politică de pace și prietenie cu toate popoarele iubitoare de pace.

Minoritățile naționale din Republica Populară Română se bucură de deplină egalitate în drepturi cu poporul român. In Republica Populară Română se asigură autonomie administrativ-teritorială populației maghiare din raioanele secuești, unde ea formează o masă compactă.

Prezenta Constituție a Republicii Populare Române consacră rezultatele obținute până acum de oamenii muncii, în frunte cu clasa muncitoare, în opera de construire a societății socialiste în țara noastră.

Politica statului de democrație populară este îndreptată spre lichidarea exploatării omului de către om și construirea socialismului.

CAPITOLUL I.

Orânduirea socială

ART. 1. Republica Populară Română este un stat al oamenilor muncii dela orașe și sate.

ART. 2. Baza puterii populare în Republica Populară Română este alianța clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare, în care rolul conducător aparține clasei muncitoare.

ART. 3. Republica Populară Română s'a născut și s'a întărit ca rezultat al eliberării țării de către forțele armate ale Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice, de sub jugul fascismului și dominației imperialiste, ca rezultat al doborîrii puterii moșierilor și capitaliștilor de către masele populare dela orașe și sate în frunte cu clasa muncitoare, sub conducerea Partidului Comunist Român.

ART. 4. In Republica Populară Română puterea aparține oamenilor muncii dela orașe și sate, care o exercită prin Marea Adunare Națională și Sfaturile Populare.

Sfaturile Populare constitue baza politică a Republicii Populare Române.

ART. 5. Economia națională a Republicii Populare Române cuprinde trei formațiuni social-economice: formațiunea socialistă, mica producție de mărfuri și formațiunea particular-capitalistă.

ART. 6. Fundamentul formațiunii social-economice socialiste este proprietatea socialistă asupra mijloacelor de producție, care are fie forma proprietății de stat (bun al întregului popor), fie forma proprietății cooperatiste-colectiviste (proprietatea gospodăriilor agricole colective sau a organizațiilor cooperatiste).

In formațiunea socialistă a economiei naționale este lichidată exploatarea omului de către om.

Formațiunea socialistă, căreia îi aparține rolul conducător în economia națională a Republicii Populare Române, constitue baza dezvoltării țării pe calea socialismului. Statul de democrație populară, proclamând ca principală sarcină a sa construirea socialismului, întărește și lărgește neîncetat formațiunea socialistă, asigură creșterea neîntreruptă a bunei stări materiale și a nivelului cultural al oamenilor muncii.

ART. 7. Bogățiile de orice natură ale subsolului, fabricile, uzinele și minele, pădurile, apele, izvoarele de energie naturală, căile de comunicație de orice fel, transportul feroviar, fluvial, maritim și aerian, băncile, poșta, telegraful, telefonul, radio-ul, mijloacele de tipar, cinematografia și teatrul, gospodăriile agricole de stat, stațiunile de mașini și tractoare, întreprinderile comunale și partea naționalizată a fondului de

locuinţe dela oraşe, constitue proprietate de stat şi sunt bunuri ale întregului popor.

ART. 8. Pământul în Republica Populară Română aparţine celor ce-l muncesc.

ART. 9. Inventarul viu şi mort al gospodăriilor agricole colective şi cooperativelor, producţia realizată de ele, cât şi toate întreprinderile sau construcţiile ce le aparţin, reprezintă proprietatea obştească a gospodăriilor agricole colective şi a cooperativelor.

Ţăranii, membri ai gospodăriilor agricole colective, au dreptul de a avea în proprietate personală, casă de locuit, un lot de pământ pe lângă casă, animale productive, păsări şi inventar agricol mărunt, în conformitate cu statutul gospodăriei agricole colective.

ART. 10. Mica producţie de mărfuri în Republica Populară Română cuprinde gospodăriile ţărăneşti mici şi mijlocii, care posedă proprietate particulară asupra pământului bazată pe munca proprie a producătorului, ca şi atelierele meseriaşilor şi meşteşugarilor care nu exploatează munca altora. Statul ocroteşte dreptul de proprietate particulară asupra pământului a ţăranilor cu gospodării mici şi mijlocii, pe baza legilor în vigoare.

Statul democrat-popular sprijină pe ţăranii cu gospodării mici şi mijlocii, pe meşteşugari şi meseriaşi, cu scopul de a-i feri de exploatarea capitalistă, de a spori producţia realizată de ei şi de a ridica bunăstarea lor.

ART. 11. Formaţiunea particular-capitalistă în Republica Populară Română cuprinde gospodăriile chiabureşti, întreprinderile comerciale particulare, micile întreprinderi industriale nenaţionalizate, bazate pe exploatarea muncii salariate.

Statul democrat-popular realizează în mod consecvent politica de îngrădire şi eliminare a elementelor capitaliste.

ART. 12. Dreptul de proprietate personală al cetăţenilor Republicii Populare Române asupra veniturilor şi economiilor provenite din muncă, asupra casei de locuit şi gospodăriei auxiliare pe lângă casă, asupra obiectelor casnice şi de uz personal, cât şi dreptul de moştenire asupra proprietăţii personale a cetăţenilor sunt ocrotite de lege

ART. 13. In Republica Populară Română comertul exterior este monopol de stat.

ART. 14. Viaţa economică şi culturală a Republicii Populare Române se dezvoltă pe baza planului de stat al economiei naţionale, în interesul construirii socialismului, creşterii neîncetate a bunei stări materiale şi culturale a oamenilor muncii, întăririi independenţei naţionale a ţării şi a capacităţii ei de apărare

ART. 15. In Republica Populară Română munca este o datorie şi o chestiune de onoare pentru fiecare cetăţean capabil de muncă, după principiu „cine nu munceşte, nu mănâncă". In Republica Populară Română se înfăptuieşte tot mai larg principiul socialismului: „Dela fiecare după capacităţile sale, fiecăruia după munca sa".

CAPITOLUL II.

Orânduirea de stat

ART. 16. Regimul de stat al Republicii Populare Române este regimul democraţiei populare, care reprezintă puterea oamenilor muncii.

ART. 17. Statul român democrat-popular

a) apără independenţa şi suveranitatea poporului român, cucerirle oamenilor muncii dela oraşe şi sate, drepturile, libertăţile şi puterea oamenilor muncii împotriva duşmanilor poporului muncitor ;

b) asigură întărirea şi dezvoltarea forţelor de producţie ale ţării prin industrializarea ei socialistă, prin lichidarea înapoierii economice, tehnice şi culturale, prin transformarea socialistă treptată a agriculturii pe baza liberului consimţământ al ţăranilor muncitori;

c) organizează şi dezvoltă economia planificată, bazându-se pe întreprinderile de stat şi cooperatiste;

d) organizează apărarea Republicii de duşmanii externi şi conduce forţele armate ale ţării; forţele armate ale Republicii Populare Române păzesc hotarele ţării, independenţa. suveranitatea şi securitatea poporului român şi pacea;

e) asigură securitatea internă a cetăţenilor. face inofensivi şi reprimă pe duşmanii poporului;

f) conduce sistemul bănesc şi de credite. elaborează şi realizează bugetul de stat, stabileşte impozitele, taxele şi veniturile necesare pentru nevoile statului;

g) administrează băncile, întreprinderile şi instituţiile de stat industriale, agricole şi comerciale;

h) conduce învăţământul public de toate gradele;

i) asigură creşterea continuă a bunei stări şi sănătatea maselor populare dela oraşe şi sate;

j) asigură dezvoltarea culturii poporului român şi a culturii minorităţilor naţionale, socialistă în conţinut, naţională în formă;

k) veghează la aplicarea şi respectarea Constituţiei şi legilor Republicii Populare Române, ele fiind expresia voinţei şi intereselor poporului muncitor.

Respectarea şi aplicarea întocmai a Constituţiei şi a legilor ţării este datoria principală a fiecărei instituţii de stat şi a fiecărui cetăţean, ele fiind obligatorii pe întreg teritoriul Republicii.

ART. 18. Republica Populară Română are următoarea împărţire administrativ-teritorială:

Regiunile Arad, Bacău, Baia Mare, Bârlad, Bucureşti, Cluj, Constanţa, Craiova, Galaţi, Hunedoara, Iaşi, Oradea, Piteşti, Ploeşti, Stalin, Suceava, Timişoara, Regiunea Autonomă Maghiară.

ART. 19. Regiunea Autonomă Maghiară a Republicii Populare Române este formată din teritoriul locuit de populaţia compactă maghiară secuiască şi are conducere administrativă autonomă, aleasă de populaţia Regiunii Autonome.

Regiunea Autonomă Maghiară cuprinde raioanele: Ciuc, Gheorghieni, Odorhei, Reghin,

Sângeorgiu de Pădure, Sft. Gheorghe, Tg. Mureș, Tg. Secuesc, Topliţa.

Centrul Administrativ al Regiunii Autonome Maghiare este oraşul Târgu-Mureş.

ART. 20. Legile Republicii Populare Române, hotărîrile şi dispoziţiile organelor centrale ale Statului sunt obligatorii pe teritoriul Regiunii Autonome Maghiare.

ART. 21. Regulamentul Regiunii Autonome Maghiare este elaborat de Sfatul Popular al Regiunii Autonome şi supus spre aprobare Marii Adunări Naţionale a Republicii Populare Române.

CAPITOLUL III.

Organul suprem al puterii de stat a Republicii Populare Române

ART. 22. Organul suprem al puterii de stat a Republicii Populare Române este Marea Adunare Naţională a Republicii Populare Române.

ART. 23. Marea Adunare Naţională este unicul organ legiuitor al Republicii Populare Române.

ART. 24. Marea Adunare Naţională are în competenţa sa directă:

a) alegerea Prezidiului Marii Adunări Naţionale a Republicii Populare Române;

b) formarea Guvernului Republicii Populare Române;

c) modificarea Constituţiei;

d) chestiunile războiului şi ale păcii;

e) stabilirea planurilor economiei naţionale;

f) aprobarea bugetului Statului şi încheierii exerciţiilor bugetare;

g) stabilirea numărului de ministere, denumirea, contopirea şi desfiinţarea de ministere;

h) modificarea împărţirii pe regiuni a teritoriului Republicii Populare Române;

i) acordarea amnistiei;

j) controlul general asupra aplicării Constituţiei.

ART. 25. Marea Adunare Naţională este aleasă de către oamenii muncii, cetăţeni ai Republicii Populare Române, pe circumscripţii electorale, câte un deputat la 40.000 locuitori.

Marea Adunare Naţională se alege pe timp de 4 ani.

ART. 26. O lege se socoteşte adoptată dacă e votată de majoritatea simplă a Marii Adunări Naţionale.

ART. 27. După adoptarea legilor de către Marea Adunare Naţională, ele sunt semnate de Preşedintele şi de Secretarul Prezidiului şi publicate în Buletinul Oficial al Marii Adunări Naţionale.

Indeplinirea legilor adoptate de Marea Adunare Naţională este obligatorie pentru toţi cetăţenii Republicii Populare Române.

ART. 28. Sesiunile Marii Adunări Naţionale se ţin de două ori pe an. Convocarea Marii Adunări Naţionale se face de către Prezidiul Marii Adunări Naţionale.

ART. 29. Marea Adunare Naţională poate fi convocată în sesiuni extraordinare de către Prezidiul Marii Adunări Naţionale, sau la cererea unei treimi din numărul total al deputaţilor.

ART. 30. Marea Adunare Naţională îşi alege în fiecare sesiune un Preşedinte şi doi Vice-preşedinţi care conduc şedinţele Marii Adunări Naţionale conform cu regulamentul interior de funcţionare.

ART. 31. Marea Adunare Naţională validează mandatele deputaţilor aleşi.

In vederea verificării condiţiunilor în care s'a desfăşurat alegerea fiecărui deputat, Marea Adunare Naţională alege o comisie de validare. Această comisie supune raportul său aprobării Marii Adunări Naţionale, care hotărăşte validarea sau anularea alegerii fiecărui deputat.

ART. 32. Marea Adunare Naţională poate numi comisii de anchetă şi revizie în diverse probleme.

Toate autorităţile şi funcţionarii de stat au obligaţia să pună la dispoziţia acestor comisii informaţiile şi documentele necesare.

Marea Adunare Naţională stabileşte pentru fiecare comisie în parte împuternicirile şi modul ei de activitate.

ART. 33. Fiecare deputat are dreptul de a pune întrebări sau de a interpela guvernul ori pe miniştri în parte. Guvernul sau ministrul întrebat are obligaţia de a răspunde verbal sau în scris, în termen de cel mult 3 zile.

ART. 34. Nici un deputat nu poate fi trimis în judecată şi nu poate fi arestat fără încuviinţarea Marii Adunări Naţionale, în timpul sesiunilor, iar între sesiuni — a Prezidiului Marii Adunări Naţionale.

ART. 35. Marea Adunare Naţională a Republicii Populare Române alege Prezidiul Marii Adunări Naţionale, compus dintr'un Preşedinte, doi Vice-preşedinţi, un Secretar şi treisprezece membri.

ART. 36. Prezidiul Marii Adunări Naţionale răspunde de toată activitatea sa în faţa Marii Adunări Naţionale a Republicii Populare Române.

ART. 37. Prezidiul Marii Adunări Naţionale a Republicii Populare Române are următoarele atribuţiuni:

a) convoacă în sesiuni Marea Adunare Naţională;

b) emite decrete;

c) interpretează legile votate de Marea Adunare Naţională;

d) hotărăşte consultarea poporului (referendum);

e) abrogă hotărîrile şi dispoziţiunile Consiliului de Miniştri, când acestea nu sunt conforme legilor;

f) în intervalul dintre sesiunile Marii Adunări Naţionale, revocă din funcţiuni şi numeşte miniştri în Guvern la propunerea Preşedintelui Consiliului de Miniştri şi cu aprobarea ulterioară a Marii Adunări Naţionale;

g) institue decoraţiile, medaliile şi titlurile onorifice ale Republicii Populare Române.

h) conferă decoraţiile, medaliile şi titlurile onorifice ale Republicii Populare Române; stabileşte gradele militare, rangurile diplomatice şi alte titluri speciale;

i) în intervalul dintre sesiunile Marii Adunări Naţionale a Republicii Populare Române, la propunerea Guvernului, declară starea de război în cazul unei agresiuni armate îndreptate împotriva Republicii Populare Române sau împotriva unui alt stat, faţă de care Republica Populară Română are obligaţiuni de apărare mutuală ce decurg din tratatele internaţionale.

j) numeşte şi revocă pe comandantul suprem al forţelor armate ale Republicii Populare Române;

k) declară mobilizarea parţială sau generală;

l) exercită dreptul de graţiere şi comutare a pedepselor;

m) ratifică şi denunţă tratatele internaţionale ale Republicii Populare Române;

n) acreditează şi recheamă pe reprezentanţii plenipotenţiari ai Republicii Populare Române în statele străine;

o) primeşte scrisorile de acreditare şi de rechemare ale reprezentanţilor diplomatici ai statelor străine, acreditaţi pe lângă Prezidiu;

p) în interesul apărării Republicii Populare Române sau al asigurării ordinii publice şi securităţii statului, proclamă în unele localităţi sau pe întreg teritoriul ţării starea excepţională.

ART. 38. Marea Adunare Naţională se dizolvă la expirarea mandatului pentru care a fost aleasă.

ART. 39. După expirarea mandatului Marii Adunări Naţionale a Republicii Populare Române, Prezidiul Marii Adunări Naţionale fixează noi alegeri în termen de cel mult trei luni, socotite dela ziua expirării mandatului Marii Adunări Naţionale.

Prezidiul în funcţiune îşi păstrează împuternicirile sale până la alegerea noului Prezidiu de către noua Mare Adunare Naţională a Republicii Populare Române.

ART. 40. In caz de război sau în cazul altor împrejurări excepţionale, Marea Adunare Naţională poate să-şi prelungească mandatul pentru timpul cât va dura starea excepţională.

ART. 41. Marea Adunare Naţională nou aleasă este convocată de către Prezidiul în funcţiune, în termen de cel mult trei luni după alegeri.

CAPITOLUL IV.

Organele administraţiei de stat a Republicii Populare Române

ART. 42. Organul suprem executiv şi de dispoziţie al puterii de stat a Republicii Populare Române este Consiliul de Miniştri al Republicii Populare Române.

ART. 43. Consiliul de Miniştri este constituit de către Marea Adunare Naţională a Republicii Populare Române şi este format din:

Preşedintele Consiliului de Miniştri al Republicii Populare Române;

Vice-preşedinţii Consiliului de Miniştri al Republicii Populare Române;

Preşedintele Comitetului de Stat al Planificării;

Preşedintele Comisiei Controlului de Stat;

Miniştrii Republicii Populare Române;

Preşedintele Comitetului de Stat al Aprovizionării;

Preşedintele Comitetului de Stat pentru colectarea produselor agricole;

Preşedintele Comitetului Invăţământului Superior;

Preşedintele Comitetului pentru Artă.

ART. 44. Consiliul de Miniştri este răspunzător şi dă socoteală de activitatea sa în faţa Marii Adunări Naţionale, iar în intervalul dintre sesiunile Marii Adunări Naţionale — în faţa Prezidiului Marii Adunări Naţionale.

ART. 45. Consiliul de Miniştri al Republicii Populare Române emite hotărîri şi dispoziţii pe baza legilor în vigoare sau în vederea aplicării lor şi controlează executarea acestora.

ART. 46. Aplicarea hotărîrilor şi dispoziţiilor Consiliului de Miniştri al Republicii Populare Române este obligatorie pe întreg teritoriul Republicii Populare Române.

ART. 47. Consiliul de Miniştri al Republicii Populare Române are următoarele atribuţii:

a) coordonează şi îndrumează activitatea ministerelor şi a celorlate instituţii subordonate lui;

b) ia măsuri pentru realizarea planului economiei naţionale, a bugetului statului şi în vederea consolidării sistemului monetar şi de credit;

c) ia măsuri în vederea asigurării ordinei publice, apărării intereselor statului şi ocrotirii drepturilor cetăţenilor;

d) exercită conducerea generală în domeniul relaţiilor cu statele străine;

e) fixează contingentele anuale de cetăţeni care urmează să fie chemaţi la îndeplinirea serviciului militar activ; conduce organizarea generală a forţelor armate ale ţării;

f) înfiinţează, după necesităţi, comitete şi comisiuni speciale precum şi direcţii generale pe lângă Consiliul de Miniştri pentru probleme economice, culturale, juridice şi militare.

ART. 48. Consiliul de Miniştri al Republicii Populare Române poate anula ordinele şi instrucţiunile miniştrilor neconforme legilor şi hotărîrilor Consiliului de Miniştri.

ART. 49. In limitele competenţei ministerelor pe care le conduc, Miniştrii dau ordine şi instrucţiuni pe baza şi în vederea aplicării legilor în vigoare şi a hotărîrilor sau dispoziţiunilor Consiliului de Miniştri, controlând executarea lor.

ART. 50. Ministerele Republicii Populare Române sunt următoarele:

Ministerul Afacerilor Externe;

Ministerul Afacerilor Interne;

Ministerul Agriculturii;

Ministerul Comerţului Exterior;

Ministerul Comerţului Interior;

Ministerul Construcţiilor şi al Industriei Materialelor de Construcţii;
Ministerul Cultelor;
Ministerul Energiei Electrice şi Industriei Electrotehnice;
Ministerul Finanţelor;
Ministerul Forţelor Armate;
Ministerul Gospodăriilor Agricole de Stat;
Ministerul Gospodăriei Comunale şi Industriei locale;
Ministerul Gospodăriei Silvice;
Ministerul Industriei Alimentare;
Ministerul Industriei Cărnii, Peştelui şi Laptelui;
Ministerul Industriei Cărbunelui;
Ministerul Industriei Chimice;
Ministerul Industriei Metalurgice;
Ministerul Industriei Petrolului;
Ministerul Industriei Lemnului, Hârtiei şi Celulozei;
Ministerul Industriei Uşoare;
Ministerul Invăţământului Public;
Ministerul Justiţiei;
Ministerul Poştelor şi Telecomunicaţiilor;
Ministerul Prevederilor Sociale;
Ministerul Sănătăţii;
Ministerul Transporturilor.

CAPITOLUL V.

Organele locale ale puterii de stat

ART. 51. Organele puterii de stat în regiuni, raioane, oraşe şi comune sunt Sfaturile Populare ale oamenilor muncii dela oraşe şi sate.

ART. 52. Sfaturile Populare se compun din deputaţi aleşi pe timp de doi ani de către oamenii muncii, cetăţeni ai Republicii Populare Române, din regiunea, raionul, oraşul şi comuna respectivă.

Normele de reprezentare în Sfaturile Populare se stabilesc prin lege.

ART. 53. Sfaturile Populare îndrumă munca organelor administrative subordonate lor, conduc activitatea locală pe tărîm economic şi cultural, asigură menţinerea ordinei publice, respectarea legilor şi ocrotirea drepturilor cetăţenilor, întocmesc bugetul local.

ART. 54. Sfaturile Populare iau hotărîri şi dau dispoziţii în limitele drepturilor ce le sunt acordate prin legile Republicii Populare Române.

ART. 55. Sfaturile Populare organizează participarea activă a oamenilor muncii la conducerea treburilor de stat şi obşteşti şi la opera de construire a socialismului.

ART. 56. Organele executive şi de dispoziţie ale Sfaturilor Populare regionale, raionale, orăşeneşti şi comunale sunt Comitetele Executive alese de deputaţii Sfaturilor Populare şi sunt alcătuite din Preşedinte, Vice-preşedinte, Secretar şi membri.

ART. 57. Organul puterii de stat al Regiunii Autonome Maghiare este Sfatul Popular al Regiunii Autonome.

Organul executiv al Sfatului Popular al Regiunii Autonome Maghiare este Comitetul Executiv ales de el.

ART. 58. Sfatul Popular al Regiunii Autonome Maghiare este ales după normele stabilite de lege, pe timp de 2 ani, de către oamenii muncii din Regiunea Autonomă, cetăţeni ai Republicii Populare Române.

ART. 59. Organul executiv şi de dispoziţie al Sfaturilor Populare din comunele mici este alcătuit din Preşedinte, Vice-preşedinte şi Secretar, aleşi de deputaţii Sfatului Popular respectiv.

ART. 60. Organele executive şi de dispoziţie ale Sfaturilor Populare dau socoteală de activitatea lor atât Sfatului Popular care le-a ales, cât şi Comitetului Executiv al Sfatului Popular imediat superior.

ART. 61. Sfaturile Populare regionale, raionale şi orăşeneşti organizează secţiuni ale Comitetelor Executive.

Organizarea, modul de funcţionare şi activitatea secţiunilor este determinată prin lege.

ART. 62. Secţiunile Comitetelor Executive ale Sfaturilor Populare sunt subordonate atât Sfatului Popular şi Comitetului Executiv pe lângă care funcţionează, cât şi secţiunii corespunzătoare a Comitetului Executiv al Sfatului Popular imediat superior şi Ministerelor respective.

ART. 63. După expirarea mandatului Sfaturilor Populare, Comitetele Executive îşi păstrează atribuţiile până la constituirea noilor organe executive de către Sfaturile Populare nou alese.

CAPITOLUL VI.

Instanţele judecătoreşti şi procuratura

ART. 64. Justiţia, în Republica Populară Română, este exercitată prin Tribunalul Suprem al Republicii Populare Române, Tribunalele regionale şi Tribunalele populare.

Prin lege pot fi înfiinţate instanţe judiciare speciale.

Organizarea, atribuţiunile şi procedura tribunalelor sunt stabilite prin lege.

ART. 65. Tribunalele apără regimul de democraţie populară şi cuceririle poporului muncitor; asigură legalitatea populară, proprietatea obştească şi drepturile cetăţenilor.

ART. 66. Judecarea proceselor, la toate instanţele, se face cu participarea asesorilor populari, afară de cazurile când legea dispune altfel.

ART. 67. Tribunalul Suprem al Republicii Populare Române este ales de Marea Adunare Naţională pe termen de cinci ani.

Judecătorii şi asesorii populari sunt aleşi în conformitate cu procedura stabilită prin lege.

Prin lege este stabilită şi numirea judecătorilor în instanţele speciale.

ART. 68. In Republica Populară Română, procedura judiciară se face în limba română, asigurându-se în regiunile şi raioanele locuite de populaţie de altă naţionalitate decât cea română, folosirea limbii materne a acelei populaţii.

Părţilor, care nu vorbesc limba în care se face procedura judiciară, li se asigură posibili-

tatea de a lua cunoştinţă, prin traducător, de piesele dosarului, precum şi dreptul de a vorbi în instanţă şi a pune concluziuni în limba maternă.

ART. 69. In toate instanţele judecata este publică, în afară de cazurile prevăzute de lege.

Acuzatului i se garantează dreptul de apărare.

ART. 70. Judecătorii sunt independenţi şi se supun numai legii.

ART. 71. Tribunalele pronunţă sentinţele lor în numele poporului.

ART. 72. Tribunalul Suprem al Republicii Populare Române exercită supravegherea activităţii judiciare a tuturor instanţelor judecătoreşti din Republica Populară Română.

ART. 73. Procurorul General al Republicii Populare Române exercită supravegherea superioară a respectării legilor de către Ministere şi celelalte organe centrale, de către organele locale ale puterii şi administraţiei de stat, precum şi de către funcţionari şi ceilalţi cetăţeni.

ART. 74. Procurorul General al Republicii Populare Române este numit de Marea Adunare Naţională pe termen de cinci ani.

Locţiitorii Procurorului General al Republicii Populare Române şi procurorii unităţilor locale ale procuraturii sunt numiţi de Procurorul General pe termen de patru ani.

ART. 75. Procurorul General răspunde faţă de Marea Adunare Naţională a Republicii Populare Române, şi — în intervalul dintre sesiuni — faţă de Prezidiul Marii Adunări Naţionale şi faţă de Consiliul de Miniştri.

ART. 76. Organele Procuraturii sunt independente de organele locale, subordonându-se numai Procurorului General al Republicii Populare Române.

CAPITOLUL VII.

Drepturile şi datoriile fundamentale ale cetăţenilor

ART. 77. Cetăţenilor Republicii Populare Române le este asigurat dreptul la muncă, adică dreptul de a căpăta o muncă garantată şi plătită potrivit cu cantitatea şi calitatea ei.

Dreptul la muncă este garantat prin existenţa şi dezvoltarea formaţiunii socialiste a economiei naţionale, prin creşterea neîntreruptă şi sistematică a forţelor de producţie în Republica Populară Română, prin înlăturarea posibilităţii crizelor economice şi prin lichidarea şomajului.

ART. 78. Cetăţenii Republicii Populare Române au dreptul la odihnă.

Dreptul la odihnă este asigurat prin: stabilirea zilei de muncă de 8 ore pentru muncitori şi funcţionari; reducerea zilei de muncă sub 8 ore pentru anumite profesiuni cu condiţii de muncă grele şi pentru secţii cu condiţii de muncă deosebit de grele; stabilirea de concedii anuale plătite pentru toţi muncitorii şi funcţionarii; punerea la dispoziţia oamenilor muncii a caselor de odihnă, sanatoriilor şi instituţiilor de cultură.

ART. 79. Cetăţenii Republicii Populare Române au dreptul la asigurare materială la bătrâneţe, în caz de boală sau incapacitate de muncă.

Acest drept este garantat prin dezvoltarea largă a asigurărilor sociale ale muncitorilor şi funcţionarilor, pe socoteala Statului, prin asistenţa medicală gratuită acordată celor ce muncesc şi prin punerea staţiunilor balneare şi climaterice la dispoziţia oamenilor muncii.

ART. 80. Cetăţenii Republicii Populare Române au dreptul la învăţătură.

Acest drept este asigurat prin învăţământul elementar general, obligatoriu şi gratuit; prin sistemul burselor de stat acordate studenţilor şi elevilor merituoşi din şcolile învăţământului superior, mediu şi elementar; prin organizarea pe lângă întreprinderi industriale, gospodării agricole de stat, staţiuni de maşini şi tractoare şi gospodării agricole colective a învăţământului profesional gratuit pentru cei ce muncesc.

Invăţământul de toate gradele este învăţământ de stat.

Statul se îngrijeşte de desvoltarea ştiinţei, literaturii şi artei.

ART. 81. Oamenilor muncii, cetăţeni ai Republicii Populare Române, fără deosebire de naţionalitate, rasă şi sex, le este asigurată deplina egalitate de drepturi în toate domeniile vieţii economice, politice şi culturale.

Orice fel de îngrădire directă sau indirectă a drepturilor oamenilor muncii, cetăţeni ai Republicii Populare Române, stabilirea de privilegii directe sau indirecte pe temeiul rasei sau al naţionalităţii cărora le aparţin cetăţenii, orice manifestare de şovinism, ură de rasă, ură naţională sau propagandă naţionalistă şovină este pedepsită de lege.

ART. 82. In Republica Populară Română se asigură minorităţilor naţionale folosirea liberă a limbii materne, învăţământul de toate gradele în limba maternă, cărţi, ziare şi teatre în limba maternă. In circumscripţiile locuite şi de populaţii de altă naţionalitate decât cea română, toate organele şi instituţiile vor folosi oral şi scris şi limba naţionalităţilor respective şi vor face numiri de funcţionari din rândul naţionalităţii respective sau a altor localnici care cunosc limba şi felul de trai al populaţiei locale.

ART. 83. Femeia în Republica Populară Română are drepturi egale cu ale bărbatului în toate domeniile vieţii economice, politice, de stat şi culturale.

Femeia are drepturi egale cu ale bărbatului la muncă, salariu, odihnă, asigurare socială şi învăţământ.

Statul ocroteşte căsătoria şi familia şi apără interesele mamei şi copilului. Statul acordă ajutor mamelor cu mulţi copii şi mamelor singure, concedii cu plata salariului femeilor însărcinate; organizează maternităţi, creşe şi cămine de copii.

ART. 84. Libertatea de conştiinţă este garantată tuturor cetăţenilor Republicii Populare Române.

Cultele religioase sunt libere să se organizeze şi pot funcţiona liber. Libertatea exercitării cultelor religioase este garantată tuturor cetăţenilor Republicii Populare Române.

Şcoala este despărţită de biserică. Nici o confesiune, congregaţie sau comunitate religioasă nu poate deschide sau întreţine instituţii de învăţământ general, ci numai şcoli speciale pentru pregătirea personalului cultului.

Modul de organizare şi funcţionare a cultelor religioase se reglementează prin lege.

ART. 85. In conformitate cu interesele celor ce muncesc şi în vederea întăririi regimului de democraţie populară, cetăţenilor Republicii Populare Române li se garantează prin lege :

a) libertatea cuvântului ;

b) libertatea presei ;

c) libertatea întrunirilor şi a meetingurilor ;

d) libertatea cortegiilor şi a demonstraţiilor de stradă.

Aceste drepturi sunt asigurate punându-se la dispoziţia maselor muncitoare şi organizaţiilor lor tipografiile, depozitele de hârtie, clădirile publice, străzile, mijloacele de comunicaţii şi alte condiţii materiale necesare exercitării acestor drepturi.

ART. 86. In conformitate cu interesele celor ce muncesc şi în scopul dezvoltării activităţii politice şi obşteşti a maselor populare, cetăţenilor Republicii Populare Române li se asigură dreptul de asociere în organizaţii obşteşti, în sindicate profesionale, uniuni cooperatiste, organizaţii de femei, de tineret, organizaţii sportive, asociaţii culturale, tehnice şi ştiinţifice.

Orice asociaţie cu caracter fascist sau antidemocratic este interzisă. Participarea la astfel de asociaţii este pedepsită de lege.

Cetăţenii cei mai activi şi cei mai conştienţi din rândurile clasei muncitoare şi din rândurile celorlalte pături de oameni ai muncii se unesc în Partidul Muncitoresc Român, detaşamentul de avangardă al oamenilor muncii în lupta pentru întărirea şi dezvoltarea regimului de democraţie populară şi pentru construirea societăţii socialiste.

Partidul Muncitoresc Român este forţa conducătoare atât a organizaţiilor celor ce muncesc cât şi a organelor şi instituţiilor de stat. In jurul lui se strâng laolaltă toate organizaţiile celor ce muncesc din Republica Populară Română.

ART. 87. Cetăţenilor Republicii Populare Române le este garantată inviolabilitatea persoanei.

Nimeni nu poate fi arestat decât pe baza hotărîrii tribunalului sau a procurorului, conform prevederilor legii.

ART. 88. Inviolabilitatea domiciliului cetăţenilor şi secretul corespondenţei sunt ocrotite de lege.

ART 89. Republica Populară Română acordă drept de azil cetăţenilor străini urmăriţi pentru apărarea intereselor celor ce muncesc, pentru activitate ştiinţifică, pentru participare la lupta de eliberare naţională sau de apărare a păcii.

ART. 90. Fiecare cetăţean al Republicii Populare Române este dator să respecte Constituţia şi legile Statului de democraţie populară ; să păzească, să întărească şi să desvolte proprietatea obştească socialistă ; să respecte disciplina muncii ; să contribue activ la întărirea regimului de democraţie populară şi la propăşirea economică şi culturală a ţării.

ART. 91. Serviciul militar este obligatoriu. Serviciul militar în rândurile forţelor armate ale Republicii Populare Române este o îndatorire de onoare a cetăţenilor Republicii Populare Române.

ART. 92. Apărarea Patriei este datoria sfântă a fiecărui cetăţean al Republicii Populare Române. Trădarea de Patrie, călcarea jurământului, trecerea de partea inamicului, aducerea de prejudicii capacităţii de apărare a statului, spionajul, constitue crimele cele mai grave faţă de popor şi de stat şi sunt pedepsite de lege cu toată asprimea.

CAPITOLUL VIII.

Sistemul electoral

ART. 93. Alegerile de deputaţi pentru Marea Adunare Naţională şi pentru Sfaturile Populare se fac prin vot universal, egal, direct şi secret.

ART. 94. Toţi oamenii muncii, cetăţeni ai Republicii Populare Române, care au împlinit vârsta de 18 ani, fără deosebire de rasă sau naţionalitate, sex, religie, grad de cultură, profesiune sau durata domicilierii, au dreptul de a lua parte la alegerea deputaţilor, cu excepţia alienaţilor, a persoanelor condamnate prin sentinţă judecătorească la pierderea dreptului electoral şi a celor declaraţi nedemni prin lege.

Poate fi ales deputat al Marii Adunări Naţionale oricare om al muncii, cetăţean al Republicii Populare Române, cu drept de vot, care a împlinit vârsta de 23 ani.

ART. 95. Toţi oamenii muncii, cetăţeni ai Republicii Populare Române, iau parte la alegeri în mod egal, fiecare având dreptul la un singur vot.

ART. 96. Femeile au dreptul de a alege şi de a fi alese în Marea Adunare Naţională şi în Sfaturile Populare la fel cu bărbaţii.

ART. 97. Cetăţenii aflaţi sub arme în rândurile forţelor armate ale Republicii Populare Române au dreptul de a alege şi a fi aleşi, la fel ca toţi oamenii muncii, cetăţeni ai Republicii Populare Române.

ART. 98. Alegerile de deputaţi pentru Marea Adunare Naţională şi pentru toate Sfaturile Populare se fac de către oamenii muncii, cetăţeni ai Republicii Populare Române, prin vot direct.

ART. 99. Alegerile de deputaţi se fac prin vot secret.

ART. 100. Candidaturile pentru alegerea deputaţilor se depun pe circumscripţii electorale, după normele stabilite prin lege.

Dreptul de a depune candidaturi este asigurat

tuturor organizaţiilor oamenilor muncii, organizaţiilor Partidului Muncitoresc Român, sindicatelor profesionale, cooperativelor, organizaţiilor de tineret şi altor organizaţii de masă, precum şi asociaţiilor culturale.

ART. 101. Fiecare deputat este obligat să dea socoteală în faţa alegătorilor de activitatea sa şi de aceea a organului ales din care face parte.

Deputatului i se poate retrage oricând mandatul, în urma hotărîrii majorităţii alegătorilor, luată în conformitate cu procedura fixată de lege.

CAPITOLUL IX.

Stema, drapelul şi capitala Republicii Populare Române

ART. 102. Stema Republicii Populare Române reprezintă munţi împăduriţi, deasupra cărora se ridică soarele. In partea stângă a stemei se află o sondă. Stema este încadrată de o cunună de spice de grâu. In partea de sus a stemei se află o stea în cinci colţuri.

ART. 103. Drapelul Republicii Populare Române poartă culorile roşu, galben şi albastru, aşezate vertical, cu albastrul lângă lancie. In mijloc este aşezată stema Republicii Populare Române.

ART. 104. Capitala Republicii Populare Române este oraşul Bucureşti.

CAPITOLUL X.

Procedura de modificare a Constituţiei Republicii Populare Române

ART. 105. Constituţia Republicii Populare Române poate fi modificată numai prin lege votată de Marea Adunare Naţională.

Proiectul de lege asupra modificării Constituţiei se consideră adoptat dacă a fost votat de cel puţin două treimi din numărul total al membrilor Marii Adunări Naţionale a Republicii Populare Române.

COMUNICAT

In ziua de 18 Iulie a. c. a avut loc, sub preşedinţia tovarăşului Gh. Gheorghiu-Dej, o consfătuire de coordonare, la care au luat parte membri ai Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român, membri ai conducerilor organizaţiilor sindicale, de tineret, de femei, Frontului Plugarilor ,organizaţiilor şi comitetelor minorităţilor naţionale şi altor organizaţii obşteşti, cooperatiste, culturale şi ştiinţifice.

Consfătuirea a ales Consiliul Central al Frontului Democraţiei Populare, alcătuit din următorii:

1. **Gheorghe Gheorghiu-Dej** — secretar general al C. C. al P. M. R.; 2. **Alexe Ilie** — (U.C.E.C.O.M.); 3. **Boris Caragea** — preşedinte al Uniunii Artiştilor Plastici din R.P.R..; 4. **Iosif Chişinevschi** — secretar al C.C. al P.M.R.; 5. **Maria Cincă** — ţesătoare stahanovistă, Industria Bumbacului B. 6. Acad. prof. **Petre Constantinescu-Iaşi;** 7. **Paul Cornea** — secretar al C.C. al U.T.M.; 8. **Rada Covalciuc** — membru în Biroul Executiv al C.C. al U.F.D.R.; 9. **Berci Feldman** — secretar al C.D.E.; 10. G-ral maior **Floca Arhip;** 11. **Petre Forţu** — oţelar stahanovist, Combinatul Siderurgic „Gh. Gheorghiu-Dej", Hunedoara; 12. **Ilie Fulga** — preşedintele gospodăriei colective Mozăceni, regiunea Piteşti; 13. **Filip Geltz** — secretar al Comitetului Antifascist German; 14. **Radu Gheorghe** (Centrocoop); 15. **Petru Groza** — preşedintele Frontului Plugarilor; 16. **Maier Grümberg** — directorul Canalului Dunăre-Marea Neagră; 17. **Horvát Imre** — scriitor; 18. **Marin Florea Ionescu;** 19. **Ludovic Iuhasz** — membru în Biroul C.C. al U.P.M.; 20. **Jean Ilie** — preşedintele Sfatului Popular al Capitalei; 21. **Kopetin Geza** — minier stahanovist, Jieţ-Lonea; 22. **Mazilu Emil** — preşedintele Sfatului Popular regional Iaşi; 23. **Alexandru Moghioroş** — secretar al C.C. al P.M.R.; 24. **Stelian Moraru** — preşedintele C.G.M.; 25. **Mihai Mujic** — membru în Biroul Executiv al C.C. al C.G.M.; 26. Acad. prof. **Ilie Murgulescu;** 27. **Vasile Muşat** — secretar al C.C. al U.T.M.; 28. **Eugen Nicolaev** — preşedintele Comitetului Democrat Ruso-Ucrainean; 29. **Stelian Niţulescu;** 30. **Ion Onţanu** — membru al C.C. al Frontului Plugarilor; 31. **Francisc Otrok** — secretar al C.C. al U.P.M.; 32. Acad. prof. dr. **C. I. Parhon** — preşedintele A.R.L.U.S.-ului; 33. Acad. prof. ing. **Nicolae Profiri** — preşedintele A.S.I.T.-ului; 34. **Eremia Părdău** — membru în C.C. al Frontului Plugarilor; 35. **Radu Aurel** — tractorist fruntaş, I.C.A.R. Studina; 36. **Ileana Răceanu** — vicepreşedinte al C.C. al U.F.D.R.; 37. **Leonte Răutu** — membru al C.C. al P.M.R.; 38. Acad. **Mihail Sadoveanu** — preşedintele Uniunii Scriitorilor din R.P.R.; 39. **Matei Socor** — preşedintele Uniunii Compozitorilor din R.P.R.; 40. **Gheorghe Stoica** — membru al C.C. al P.M.R.; 41. Acad. prof. **Traian Săvulescu** — preşedintele Academiei R.P.R.; 42. **Nicolae Vasu,** strungar stahanovist Uzinele „Mathias Rakosi"; 43. **Gheorghe Vidraşcu** — preşedintele C.C.F.S.

Apoi a fost ales Biroul Consiliului Central al Frontului Democraţiei Populare, având următoarea compoziţie:

1. **Gheorghe Gheorghiu-Dej,** 2. **Alexandru Moghioroş,** 3. **Iosif Chişinevschi,** 4. **Petru Groza,** 5. **Mihail Sadoveanu,** 6. **Leonte Răutu,** 7. **Traian Săvulescu,** 8. **Mihai Mujic,** 9. **Ilie Murgulescu,** 10. **Ileana Răceanu,** 11. **Vasile Muşat.**

Ca preşedinte al Consiliului Central al Frontului Democraţiei Populare a fost ales în unanimitate tovarăşul Gh. Gheorghiu-Dej, iar ca secretari ai Consiliului Central — tovarăşii I. Chişinevschi şi Al. Moghioroş.

Consfătuirea a adoptat planul de activitate al Consiliului Central F.D.P. în legătură cu desbaterea publică a proiectului de Constituţie a R.P.R.

18.VII.1952.

DESPRE FOLOSIREA MOȘTENIRII TRECUTULUI IN ARHITECTURA „CASEI SCÂNTEII"

Prof. Arh. **HORIA MAICU**

In cele ce urmează se va arăta în linii mari procesul de elaborare al proiectului Centrului Poligrafic „Casa Scânteii".

In August 1949 se prezintă conducerii Partidului de către colectivul de arhitecți sarcina de proiectare primită.

Problemele estetice și ideologice ale expresiei arhitecturale au fost pe larg desbătute în colectivul de proiectanți, care a primit un sprijin puternic din partea partidului nostru, care a criticat riguros și concret în diferitele etape ale proiectării tendințele funcționaliste, formaliste și cosmopolite manifestate în încercările proiectanților, ajutându-i să le înlăture treptat și să realizeze progrese pe linia aplicării realismului socialist.

Cu toate că colectivul reușise din punct de vedere teoretic să-și clarifice ideile asupra problemelor ideologice în urma studierii bogatului material sovietic, nu reușise însă satisfăcător în încercările sale practice.

Părăsirea soluțiilor funcționaliste și disimetrice, precum și obținerea unei armonizări a volumelor printr'o creștere treptată, reprezentau rezultatele obținute până la această etapă, în care se manifesta încă rigiditatea, sărăcia de idei, schematismul, reflectând încă urmele concepțiilor burgheze.

Nevoia de a lua contact direct cu arhitecții sovietici și cu realizările arhitecturii realismului socialist a determinat trimiterea la Moscova a unei delegații.

In urma discuțiilor de principiu și a lămuririlor primite din partea arhitecților sovietici s'a produs o cotitură în munca de proiectare a colectivului de arhitecți ai Casei Scânteii.

La întoarcerea în țară a delegației, în ședințe de lucru, colectivul de arhitecți sub îndrumarea partidului a prelucrat învățămintele trase din experiența sovietică, îndreptându-și efortul studiilor și cercetărilor către valorile de arhitectură ale poporului nostru. S'au întocmit referate asupra metodelor de compoziție ale arhitecturii sovietice și asupra trăsăturilor caracteristice ale arhitecturii noastre populare și naționale, scoțând în evidență elementele ei progresiste, care puteau fi preluate și prelucrate.

Clarificarea în sânul colectivului de proiectanți a pozițiilor de bază ale culturii și artei socialiste în opoziție cu cele ale artei și culturii societății burgheze în descompunere, justa înțelegere și prețuire a moștenirii trecutului, atât din punct de vedere al valorilor de artă mondială, cât și al valorilor de artă națională și populară, precum și însușirea ideii desvoltării creatoare a acestor tradiții, au permis arhitecților acestui edificiu reprezentativ să pătrundă din ce în ce mai adânc pe drumul luminos trasat de arhitectura sovietică.

In ceeace privește compoziția în plan și a volumelor, s'a încercat să se aplice principiile de bază ale metodelor de compoziție ale arhitecturii sovietice, urmărind simetria, creșterea treptată a volumelor către volumul principal situat în miezul compoziției, articularea lor, găsirea unei soluții urbanistice valabile, etc.

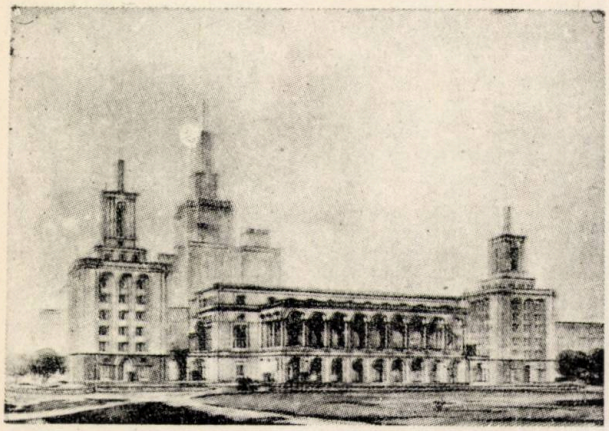

Perspectivă — Casa de cultură

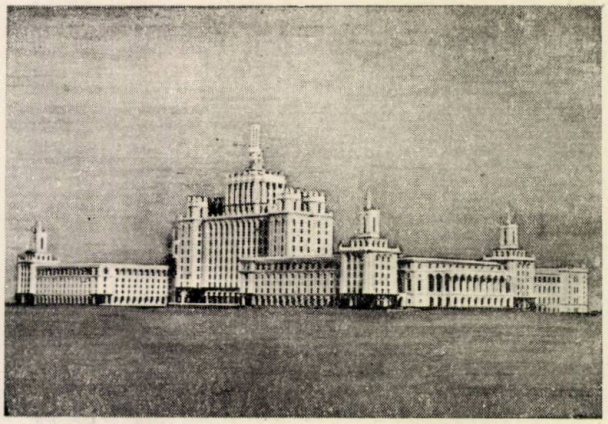

Macheta văzută dinspre şoseaua Bucureşti-Ploeşti

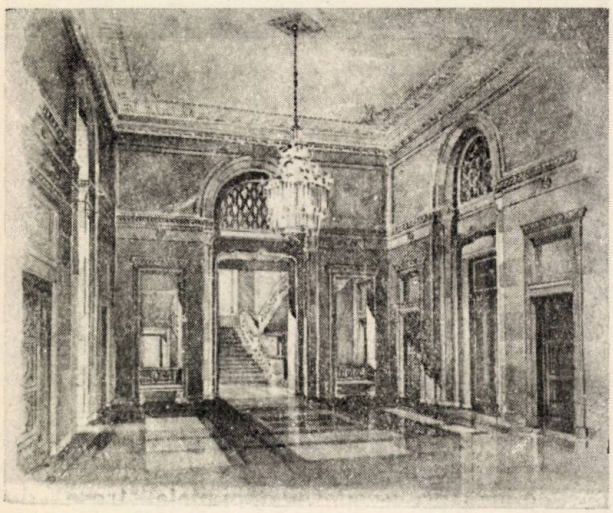

Studiu pentru interior — Vestibulul de intrare a funcţionarilor

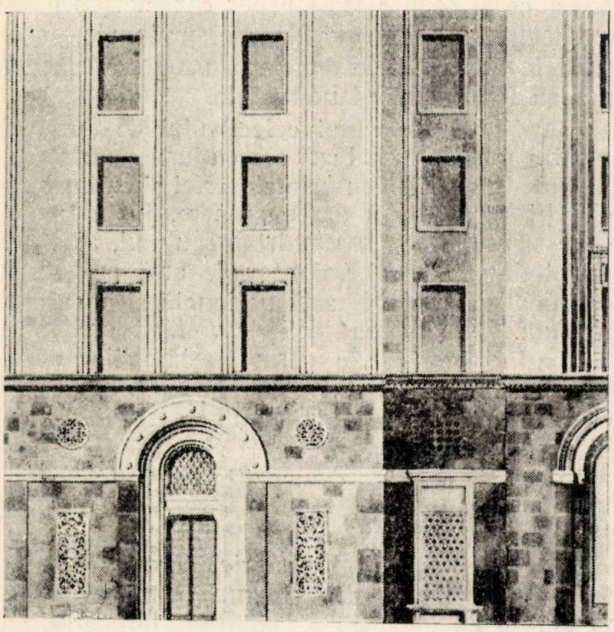

Detaliul intrării funcţionarilor la Corpul Principal

Incintele mânăstirilor noastre fortificate (Dragomirna, Suceviţa) care constitue cele mai desvoltate compoziţii ale arhitecturii trecutului nostru, caracterizate prin turnurile situate în cele patru colţuri ale perimetrului lor, au format baza inspiraţiei pentru cele pátru turnuri ce fixează limitele exterioare ale întregei compoziţii. Ele susţin în compoziţia generală mişcarea corpului central şi împreună cu partea terminală a coronamentului acestuia creează armonia avântată a siluetelor.

Masa corpului central se sprijină pe un portic susţinut de coloane puternice din granit roşu, având fusul negalbat, sprijinit direct pe platforma superioară a treptelor de primire.

Tratarea acestor coloane este diferită în ceeace priveşte secţiunea de bază, iar fusul este când în torsadă, când profilat vertical, amintind forma şi modul de tratare al coloanelor pridvorului dela Snagov. Intregul portic aminteşte prin forţa şi adâncimea lui pridvoarele monumentelor noastre naţionale. Registrul dominant al corpului principal, până la prima cornişă, este inspirat după modul de tratare cu arce în retrageri succesive ale turlelor bisericilor noastre.

Tratarea policromă a corpului principal se bazează pe culoarea roşie-viorie a soclului şi coloanelor de granit cu arhivolte şi capitele din piatră albă şlefuită, pe ancadramentele sculptate în piatră lustruită de Bambatoc brun-deschisă ale ferestrelor etajului întâi, pe nuanţarea dintre albul clar al pietrei şlefuite din care sunt făcute redanele ce domină registrul principal al acestui corp şi tratarea spaţiului dintre ferestre, în piatra buciardată de Bambatoc de culoare alb-gri cu slabe reflexe verzui. La aceasta se adaugă policromia discurilor colorate ce vor puncta spaţiul festonat de sub cornişe, în care se termină redanele arcuite ale acestui corp.

Arcele în retrageri succesive ale corpului central sunt reluate pe feţele celor patru turnuri, urmărind astfel ideea de unitate a compoziţiei.

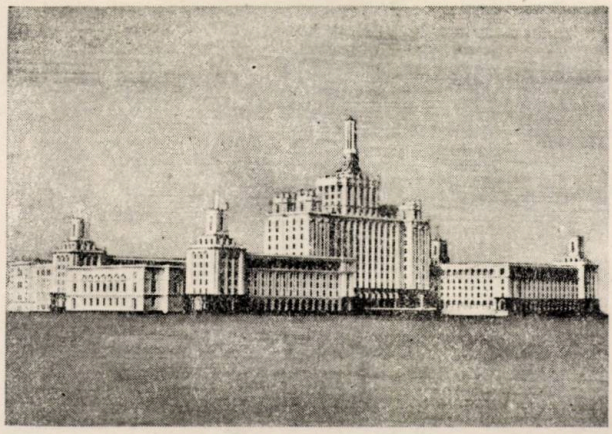

Macheta văzută dinspre şoseaua Bucureşti-Târgovişte

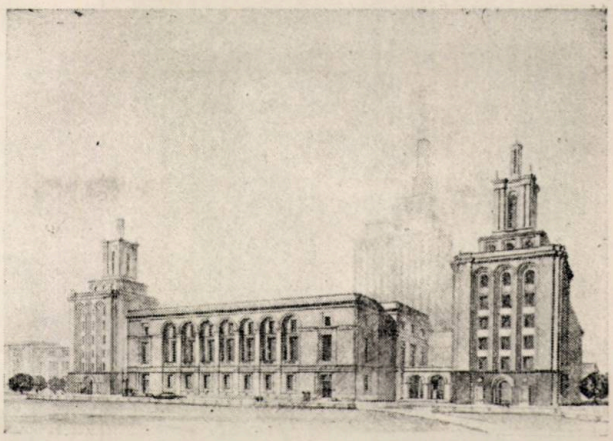

Perspectivă — Cantina — Restaurant

Intrările celor patru turnuri, ca şi intrările laterale ale corpului central sunt inspirate dela intrarea schitului Cornetul. Ele formează accente importante din punct de vedere al formei şi al tratării materialului (soclu din granit roşu în care se afirmă puternic arcul de piatră albă al portalului decorat cu discuri mici ca şi rozetele şi traforul ferestrelor, ce completează compoziţia acestor părţi.

Urmărind ideea contrastelor armonioase şi a unităţii, porticele corpurilor laterale mai joase, reiau sub altă formă şi material motivul porticului principal.

Faţadele corpurilor joase au trei registre. Cel inferior în arcade, susţinute de coloane puternice cu secţiune octogonală, proiectat să fie executat în piatră lustruită de Bambatoc de culoare brun-deschis, cu capitele şi arhivolte dn piatră albă, este despărţit de registrul mare de mijloc printr'un brâu puternic în formă de tor bogat sculptat, care este caracteristic monumentelor vechi ale Olteniei şi Munteniei.

Golurile acesui registru cât şi plinurile sunt legate pe verticală de profile de secţiune şi formă asemănătoare ocniţelor ce decorează zidul vechilor biserici, grupate câte trei, astfel că pe lângă efectul plastic de a vibra suprafaţa faţadei s'a urmărit şi acela al unei ritmări mai ample, mai senine. Ocn ţa din centrul fiecărui grup de trei ocniţe nu cuprinde ferestre între profilele ei, în schimb, la partea superioară şi concentric cu arcul ei terminal sunt discuri de piatră bogat sculptate, care punctează favorabil ritmul general.

Registrul superior format dintr'o galerie deschisă, arhitravată, susţinută de coloane gemene, este inspirat după culele şi cerdacele arhitecturii noastre populare.

Coronamentul corpului central este o încercare în care s'a urmărit ideea unui corp terminal mai aerat, cu o dinamică mai pronunţată. Este poate încă insuficient exprimată unitatea cu restul com-

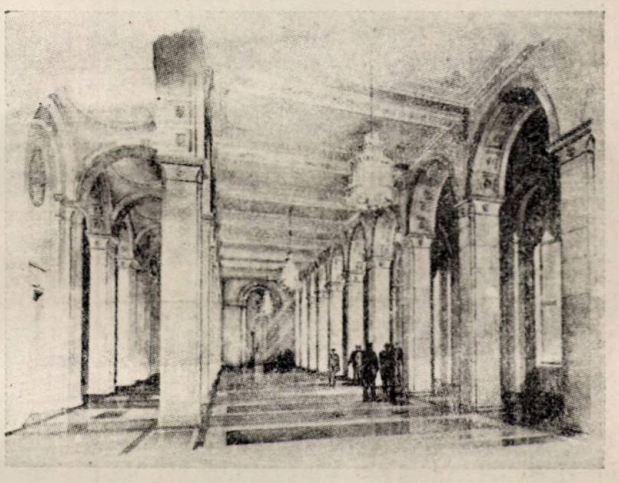

Studiu pentru interiorul marelui vestibul dela parterul corpului principal

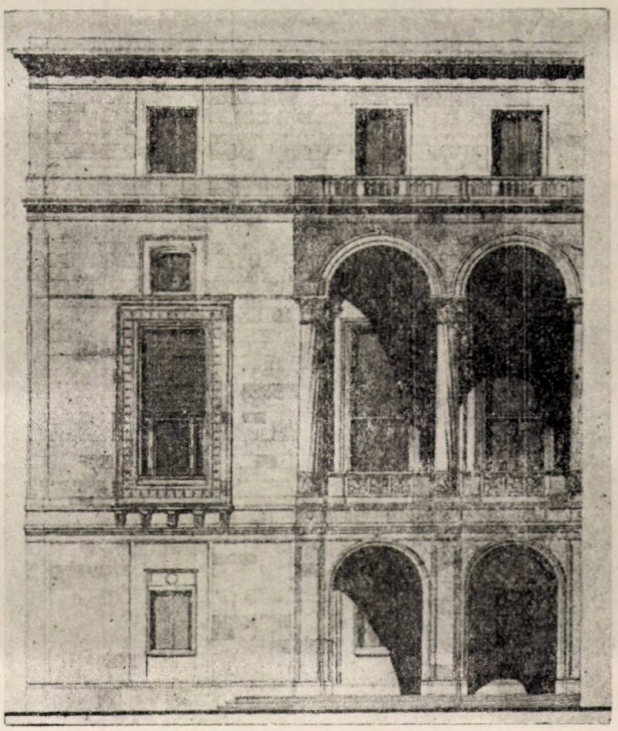

Detaliu de faţadă a Casei de cultură

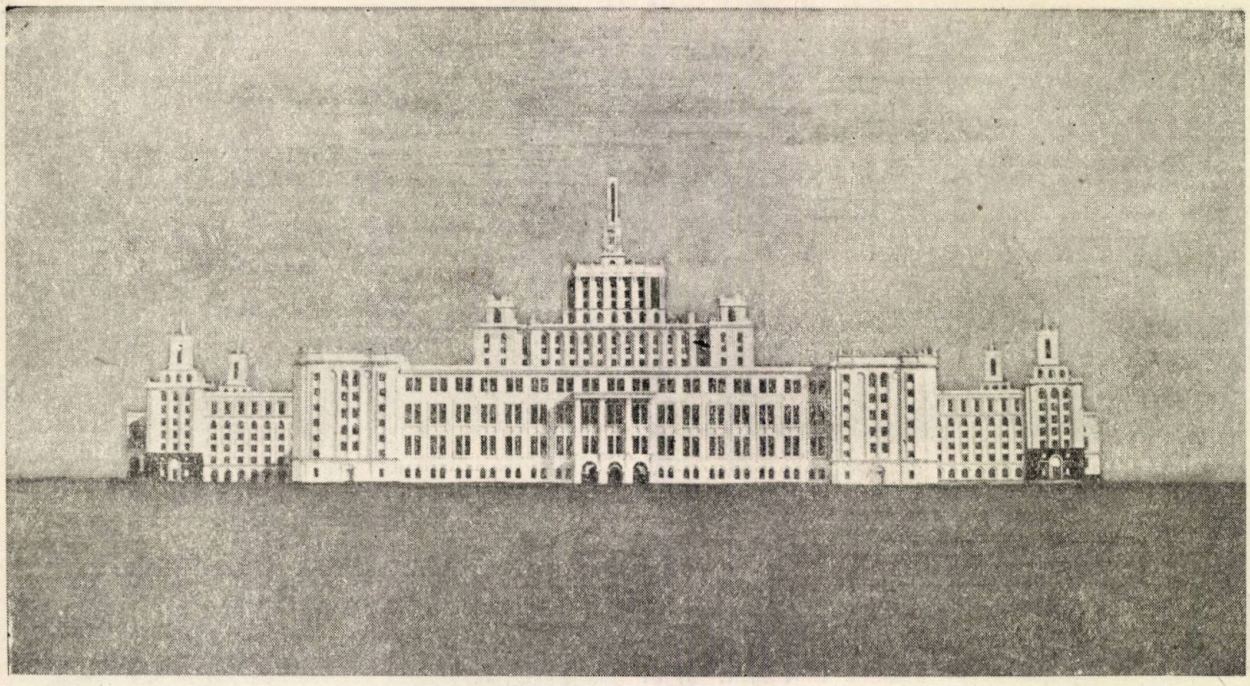

Machetă — Vederea fabricii şi intrarea muncitorilor

poziţiei. Au fost întrebuinţate aici elemente mai apropiate de cele ale exemplelor de arhitectură românească, în care s'au afirmat mai puternic influenţele clasicismului rus, cu obiectivul precis de a le prelucra într'un spirit mai apropiat de cel al arhitecturii sovietice. Ideea de bază a fost ca această parte să sintetizeze puternic aspiraţiile către viitorul luminos al păcii şi al comunismului, către care merg popoarele eliberate de sub jugul exploatării, în frunte cu Uniunea Sovietică, condusă de marele geniu al omenirii, tovarăşul Stalin.

Deasupra coronamentului se ridică svelt suportul fleşei, a cărei parte superioară este o prelucrare a turlelor cu bază stelată. Fleşa aurită, situată la înălţime de 110 m susţine cu mândrie în vârful ei steaua roşie în cinci colţuri care a devenit simbolul drag de libertate, de muncă creatoare şi de pace al oamenilor muncii din lumea întreagă.

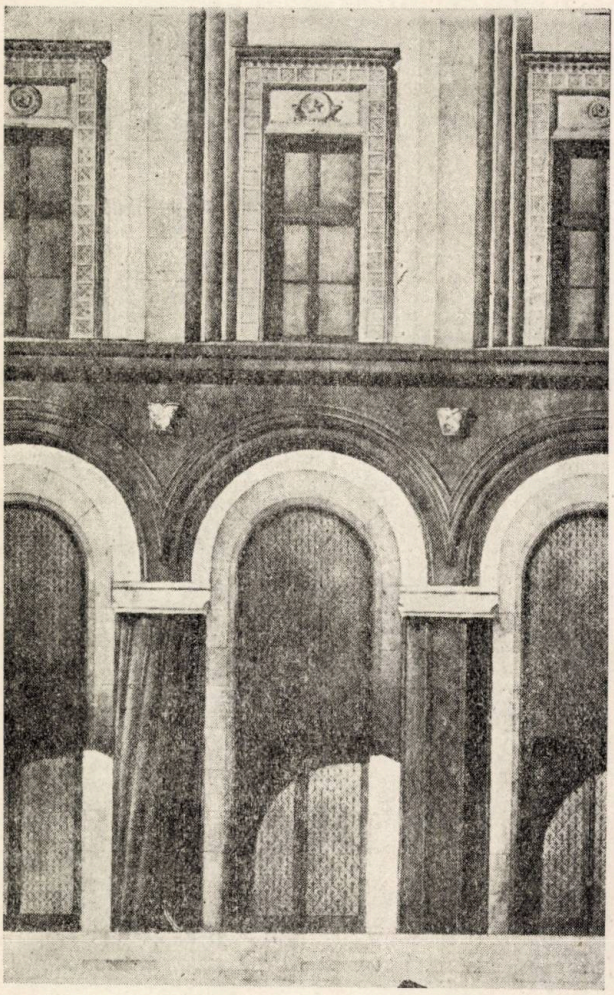

Detaliu. Portic — corpul principal

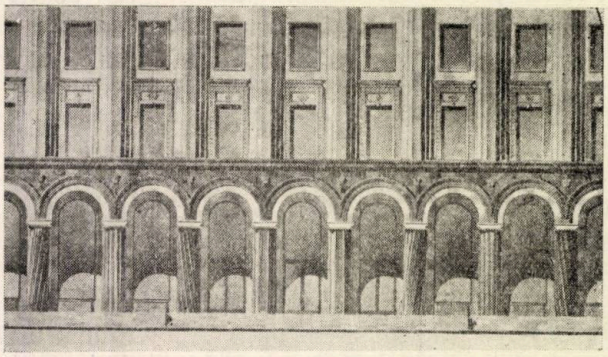

Porticul corpului principal

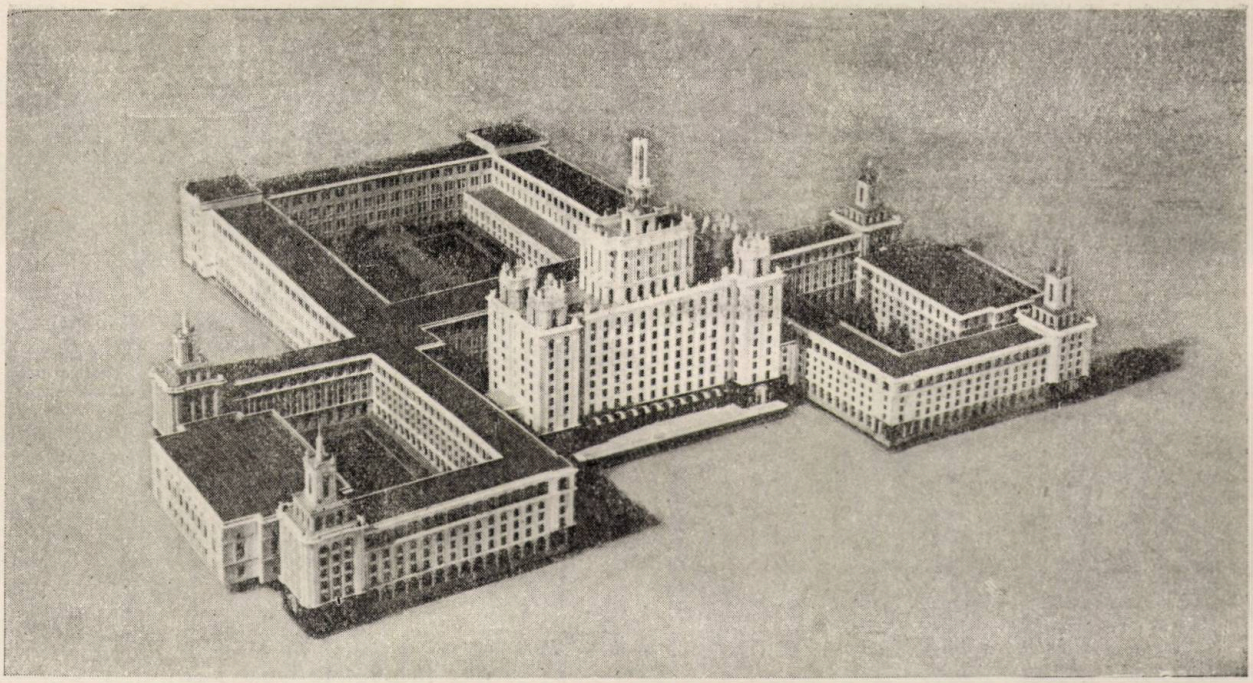

Machetă — Vedere generală

Casa de Cultură şi cantina fiind corpurile care sunt dispuse pe axul de compoziţie perpendicular pe axul principal de simetrie, în punctele cele mai depărtate de volumul dominant al ansamblului, au cerut o tratare diferită.

Palatul dela Mogoşoaia, Mânăstirea Coziei şi Văcăreştii au fost sursele de inspiraţie după care au fost prelucrate elementele arhitecturale ale acestor corpuri.

Sculptura şi pictura vor completa armonios aspectul plastic al acestui ansamblu monumental. Astfel, parcul înconjurător va fi împodobit cu fântâni şi statui, deasemeni grupuri statuare vor accentua anumite părţi ale clădirii.

Bolţile porticelor vor fi pictate sau decorate cu motive florale în relief de stuc, amintind modul de decorare dela Fundenii Doamnei şi Potlogi.

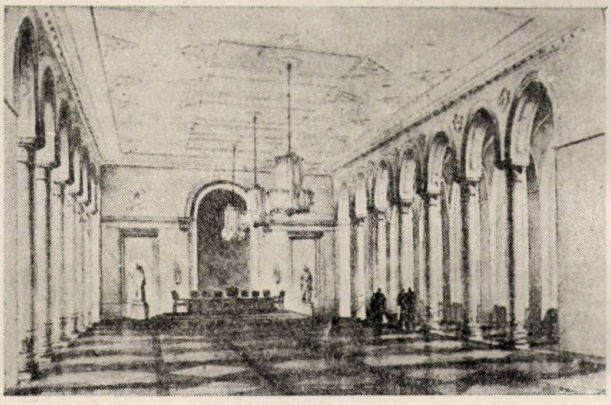

Studiu pentru interior. — Sala de reuniuni din corpul principal

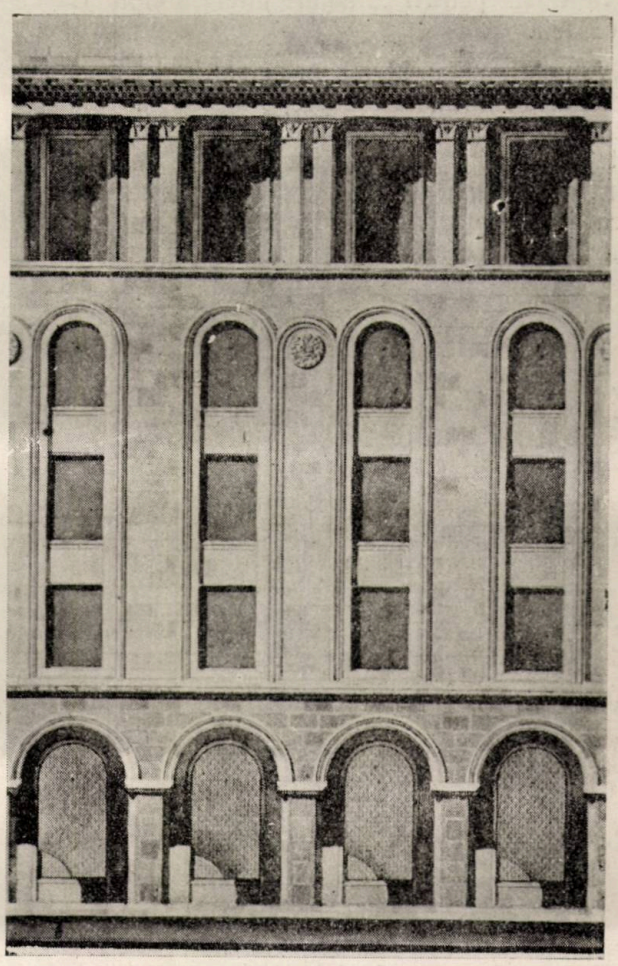

Detaliu de faţadă a corpului ce flanchează corpul principal

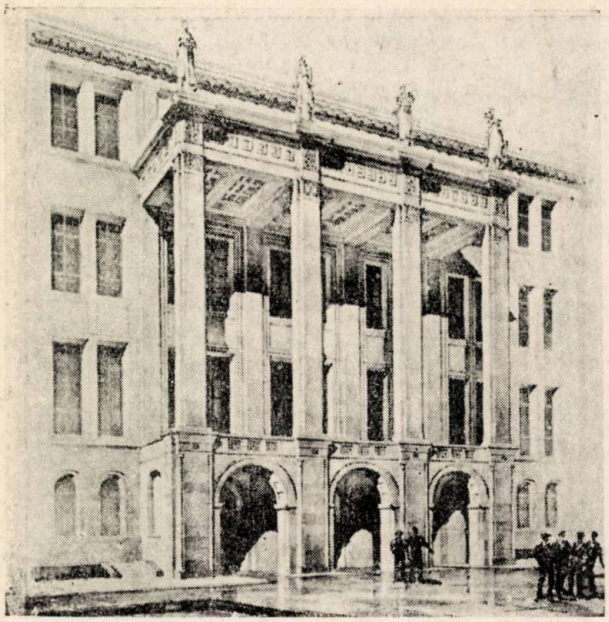

Intrarea în fabrică

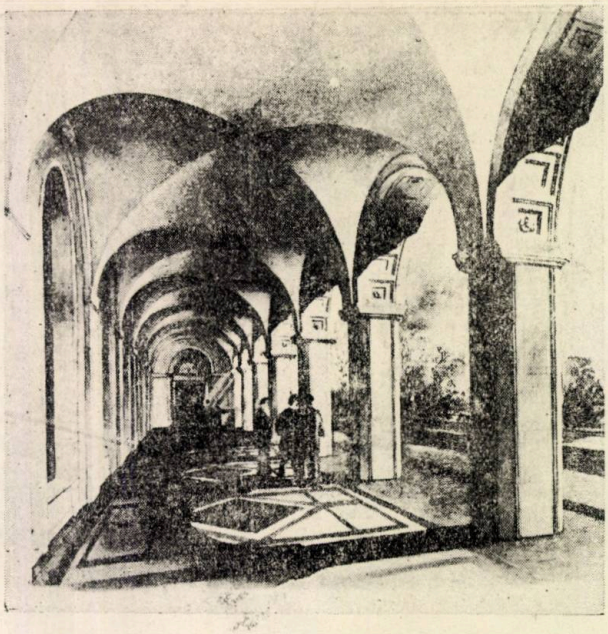

Perspectiva porticelor la corpurile de birouri care flanchează corpul principal

Bogata moştenire a trecutului de artă şi cultură a poporului nostru a format sursa de inspiraţie şi pentru studiul interioarelor Casei Scânteii.

Astfel, pentru hallul principal al corpului central s'a urmărit reducerea optică a dimensiunilor mari ale pilelor (rezultate din calculele statice) prin întrebuinţarea de colonete subţiri, care completează secţiunea în cruce şi dau scară acestora, amintind colonetele svelte dela intrările palatului Mogoşoaia.

La studiile de interior făcute pentru sala festivă, s'au prelucrat elemente dela schitul Balmuci pentru ancadramentele uşilor, dela Cozia pentru coloane şi capitele, dela Potlogi pentru decoraţia pereţilor şi a plafoanelor.

Studiul pentru prelucrarea elementelor de arhitectură naţională în ceeace priveşte detaliile de faţadă, cât şi a expresiei interioarelor corpului central, sunt încă în plină desfăşurare. Deasemenea, proiectanţii şi-au pus problema studierii unei emblematici socialiste, care să se integreze organic în plastica faţadelor.

★

НАСЛЕДСТВО ПРОШЛОГО В АРХИТЕКТУРЕ „ДОМА СКЫНТЕИ"

Резюме

В первой части статьи автор указывает на братскую, всестороннюю и постоянную помощь, полученную со стороны Советского Союза для проектирования и исполнения грандиозного Полиграфического Комбината „Дома Скынтеи". а во второй части проф. арх. Х. Майку подробно описывает, как были использованы характеристические черты нашей народной и национальной архитектуры прошлого, выявляя прогрессивные элементы, которые были приняты и переработаны, придав архитектурному составу этого Комбината богатое социальное и Реальное содержание.

★

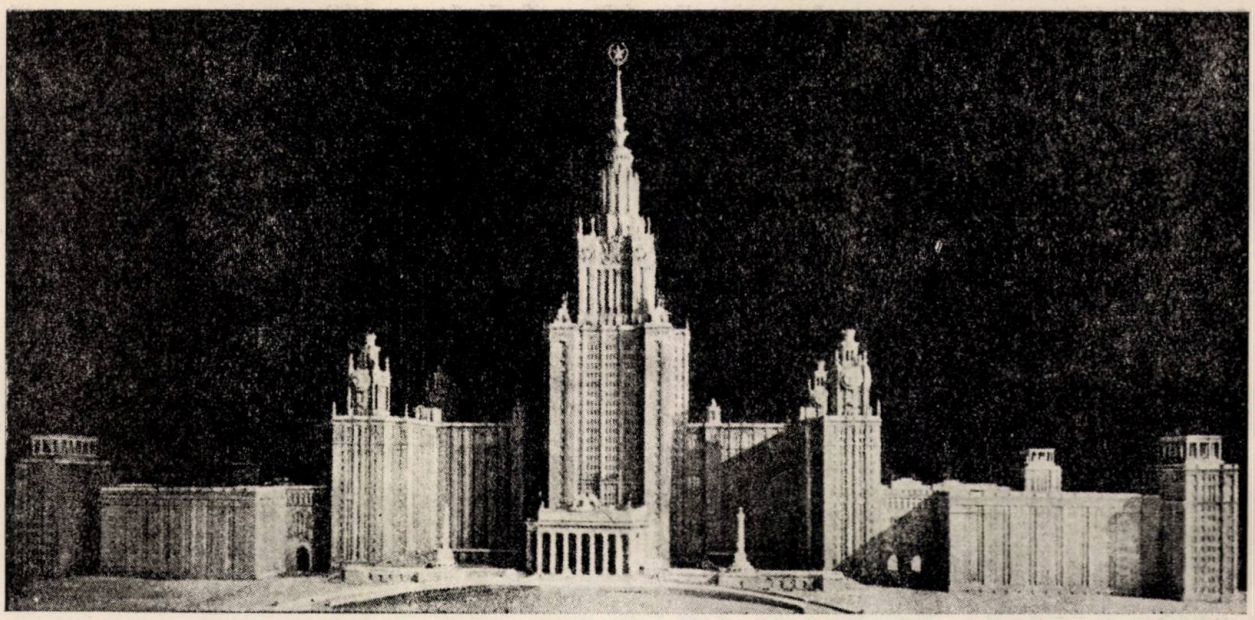

CLĂDIREA INALTĂ A UNIVERSITĂȚII DE STAT DIN MOSCOVA

O NOUĂ CETATE A ȘTIINȚEI CELEI MAI INAINTATE

Conf. Arh. **H. STERN**

In cursul acestui an va fi dată în folosinţă noua clădire a Universităţii de Stat d n Moscova, cel mai mare centru de învăţământ superior din lume, o adevărată cetate a ştiinţei şi a culturii celei mai înaintate.

Clădirea Universităţii de Stat face parte d n grupul de clădiri înalte, a căror construcţie a început acum 3 ani şi care contribue la rapida schimbare de aspect a centrului lumii progresiste, Moscova.

Caracterul uman şi adânc progresist al concepţiei arhitectonice şi urbanistice, care stă la baza grandiosului program de desvoltare a capitalei U.R.S.S., a fost clar formulat prin Hotărîrea Consiliului de Miniştri al U.R.S.S. şi a Comitetului Central al Partidului Comunist (b) al Uniunii Sovietice din 1 Februarie 1949:

„Proporţiile şi siluetele acestor edificii trebue să fie originale, iar prin compoziţia lor artistico-arhitectonică ele trebue să fie legate de arhitectura istorică a oraşului, precum şi de silueta viitorului Palat al Sovietelor. In concordanţă cu aceasta, edificiile proiectate nu trebue să reproducă exemplarele de construcţii înalte existente în străinătate".

După cât ştim, construcţii înalte se construesc de mai multă vreme în ţările capitaliste, cu deosebire în S.U.A. Străinul care intră în rada portului New-York este izbit în mod brutal de o panoramă hidoasă. Din haosul de clădiri obişnuite, se înalţă, în mod desordonat, nişte turnuri izolate, greoaie, apăsătoare.

Când intri în oraşul Wall-Street-ului, sediul monopoliştilor aţâţători la război, te izbeşte mai puternic hidoşenia şi anarhia urbanistică a acestor monştri de oţel şi de piatră, pe care cu drept cuvânt poporul i-a numit „sgârie nori", adică obiecte agresive, care ofensează natura.

Marele geniu Leonardo da Vinci, pe care omenirea progresistă l-a sărbătorit de curând, a emis de acum 500 ani principiul urbanistic după care o clădire nu trebue să fie mai înaltă decât lăţimea străzii pe care este construită.

Dar harpagonii americani, avizi de a exploata la maximum terenul de construcţie, clădesc turnurile lor pe străzi înguste, care devin astfel nişte prăpăstii adânci şi întunecoase, unde soarele nu pătrunde niciodată.

Arhitectonic, aceste clădiri lipsite de orice concepţie estetică exprimă integral arhitectura decadentă, cosmopolită, constructivistă şi formalistă, total antiumană, lipsită de orice originalitate creatoare.

Un exemplu al acestei pseudo-arhitecturi ni-l oferă Palatul Telefoanelor d n Bucureşti, la care se constată şi indiferenţa faţă de problemele urbanistice ale oraşului.

*

Intr'un spirit diametral opus a fost conceput studiul amplasării clădirilor înalte din Moscova, unde fiecare dintre aceste clădiri urmează să devină un monument al oraşului.

Clădirile înalte din Moscova se integrează în

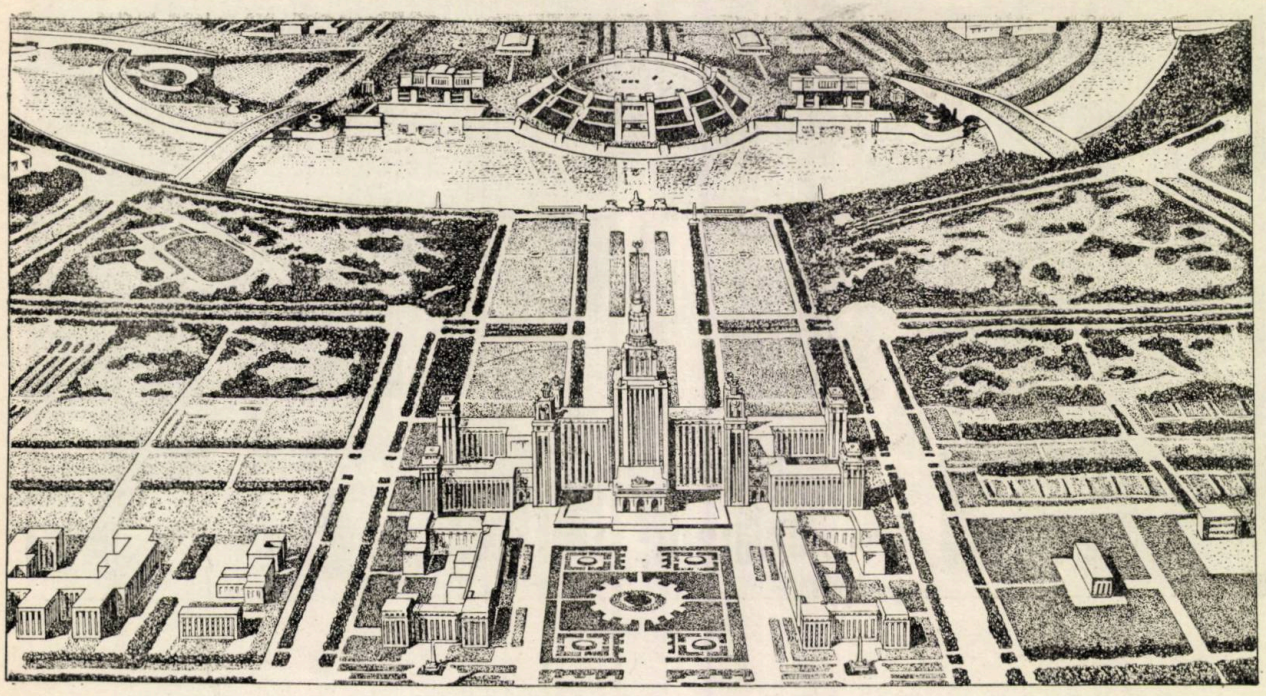

Perspectivă de pe Colinele lui Lenin

planul de reconstrucţie al oraşului, care a schimbat radical, în ultimii ani, înfăţişarea Moscovei. In locul labirintului de străzi strâmbe şi înguste, cu clădiri mici, au apărut artere largi cu clădiri mari. Moscova a devenit oraşul străzilor largi şi al pieţelor întinse, care au deschis perspective ce necesită rezolvarea lor arhitecturală.

Noile clădiri înalte constitue asemenea capete de perspectivă, care încheagă arh tectonic urbanistica oraşului.

Aşezarea lor pe aceste artere neobişnuit de largi, pe cheiurile monumentale ale râului Moscova sau în pieţele principale şi justa lor repartizare în planul urbanistic al Moscovei, fac ca aceste clădiri înalte să capete o expresie şi un conţinut artistic pe care numai o societate eliberată de exploatare poate să-l ofere. Crearea unor astfel de edificii, arată că arhitectura se desvoltă în U.R.S.S. având ca bază ideile măreţe ale grij i staliniste pentru om, pentru satisfacerea nenumăratelor sale cerinţi materiale şi spirituale.

Clădirea Universităţii este amplasată pe colinele lui Len n, pe un teritoriu liber, în locul cel mai înalt şi mai pitoresc al oraşului. Corpul central înalt, vizibil din multe puncte ale oraşulu şi la o distanţă de mai mulţi kilometri dinafara oraşului îşi înalţă deasupra Capitalei Uniunii Sovietice silueta elegantă şi impunătoare.

Ansamblul central al Universităţii de Stat închide magistrala nouă care porneşte dela Palatul Sovietelor. Alte două artere radiale, pornite din acelaş loc în direcţia Universităţii, traversând râul Moscova cu poduri, formează un sistem radial cu 3 artere, în spiritul marei tradiţii de sistematizare a urbanisticei ruse.

Începută din iniţiativa tovarăşului Stalin, construcţia reprezintă o întruchipare strălucită a grijei staliniste pentru desvoltarea ştiinţe sovietice înaintate, a recunoaşteri. rolului uriaş al acesteia în opera construirii societăţii comuniste

Universitatea de Stat din Moscova ocupă un teritoriu de 167 ha, care corespunde unui dreptunghiu având o latură de 1000 m. şi cealaltă de 1670 m. In partea centrală a clădirii, cu înălţimea de 240 m, se vor instala facultăţile de Mecanică-Matematică, Geologie şi Geografie, adică facultăţile de ştiinţe ale naturii, precum şi rectoratul, muzeul şi biblioteca cu sălile de lectură.

Secţiile din imediata apropiere a părţii centrale cuprind: sala de festivităţi cu 1.500 locuri, sala de spectacol cu 800 locuri, 2 auditorii cu câte 600 locuri şi complexul de cultură fizică cu sală de gimnastică şi piscină.

Aripile laterale, alăturate părţii centrale cuprind: căminul pentru 6000 studenţi şi aspiranţi şi 200 apartamente pentru profesori şi corpul didactic.

In cămin sunt grupate câte 2 camere cu antreu comun şi grup sanitar cu duş. Fiecare etaj are cameră de oaspeţi şi încăperi gospodăreşti.

In spatele clădirii principale, în partea de sud-vest se găsesc aripile cu câte 6 etaje ale Facultăţilor de Fizică şi Chimie, care, împreună cu corpul central, formează curtea interioară care susţine arhitectura faţadei posterioare. In partea de nord-vest se află clădirea facultăţii de Biologie-Pedologie cu grădină agro-botanică. Aceasta acoperă un teritoriu de 38 ha şi va cuprinde dendrariul, grădina miciurinistă de pomi

şi arbuşti fructiferi, parcele de plante utile, de trandafiri şi alte flori. Aici va fi reprezentată atât vegetaţia din U.R.S.S. cât şi cea de pe tot întinsul globului.

Alpinariul va conţine vegetaţia regiunilor muntoase şi stâncoase din Crimeea, Caucaz, Altai, Asia Centrală şi Extremul Orient. Pe teritoriul Universităţii se mai construesc clădirile a numeroase laboratoare şi instalaţii didactice şi ştiinţifice.

Universitatea va avea 18 auditorii mari, fiecare până la 600 locuri şi 125 auditorii mici. In total, ansamblul cuprinde 20 de corpuri, formând un complex arhitectural original şi caracteristic, care îmbogăţeşte expresivitatea siluetei generale a măreţei capitale a U.R.S.S. Compoziţia are la bază îmbinarea armonică a construcţiilor cu spaţiile verzi dimprejur.

O caracteristică remarcabilă a planului este că cele 20 corpuri de clădire nu prezintă nicio curte de lumină şi din orice punct al complexului priveşti în exterior te bucuri de perspectiva nelimitată a oraşului şi împrejurimilor sale.

O deosebită atenţie s'a acordat soluţionării spaţiale a volumului arhitectonic, a creerii unui ansamblu bogat, cu silueta originală şi expresivă, dimensionată pentru a prezenta perspectivă din punctele cele mai diferite ale oraşului.

Grupul construcţiilor universitare se înfăţişează ca un organism arhitectonic complex, dar unitar, care predomină asupra construcţiilor orăşeneşti înconjurătoare, iar zonele verzi se desvoltă treptat către centrul compoziţiei lor, clădirea corpului de învăţământ.

Pe un front larg se deschide spre râul Moscova faţada principală a clădirii, iar pe terenul din faţa ei se întinde uriaşul parc universitar, cu plantaţii şi un bazin decorativ de apă, parc în care s'a putut îmbina într'un cadru plantat arhitectura cu sculptura, redând cu ajutorul sculpturii conţinutul ideologic al măreţului ansamblu arhitectural.

Arhitectura complexului, concepută în spiritul realismului socialist, exprimă trăsăturile bucuriei şi optimismului luminos, atât de caracteristice celor mai bune creaţii ale artei ruse.

Autorii proiectului complexului universitar de pe colinele Lenin s'au străduit să creeze o puternică şi monumentală operă, care să întruchipeze în mod desăvârşit umanismul şi cuceririle istorice ale ştiinţei socialiste sovietice puse în slujba poporului.

Colectivul de arhitecţi proiectanţi se compune din L. V. Rudnev şi E. S. Cernâşev, membri activi ai Academiei de Arhitectură din U.R.S.S., şi arhitecţii P. V. Abrasimov şi A. F. Hreacov, toţi laureaţi ai premiului Stalin.

La executarea proiectului ei au fost ajutaţi de un colectiv creator de arhitecţi din care mulţi au depus o muncă stahanovistă.

Arhitecţii proiectanţi au colaborat strâns cu reprezentanţii Universităţii de Stat din Moscova, cu inginerii constructori şi cu reprezentanţii întreprinderilor de materiale de construcţii.

Inginerul şef al lucrărilor este V. N. Masonov, laureat al premiului Stalin, care este ajutat de un puternic colectiv de ingineri.

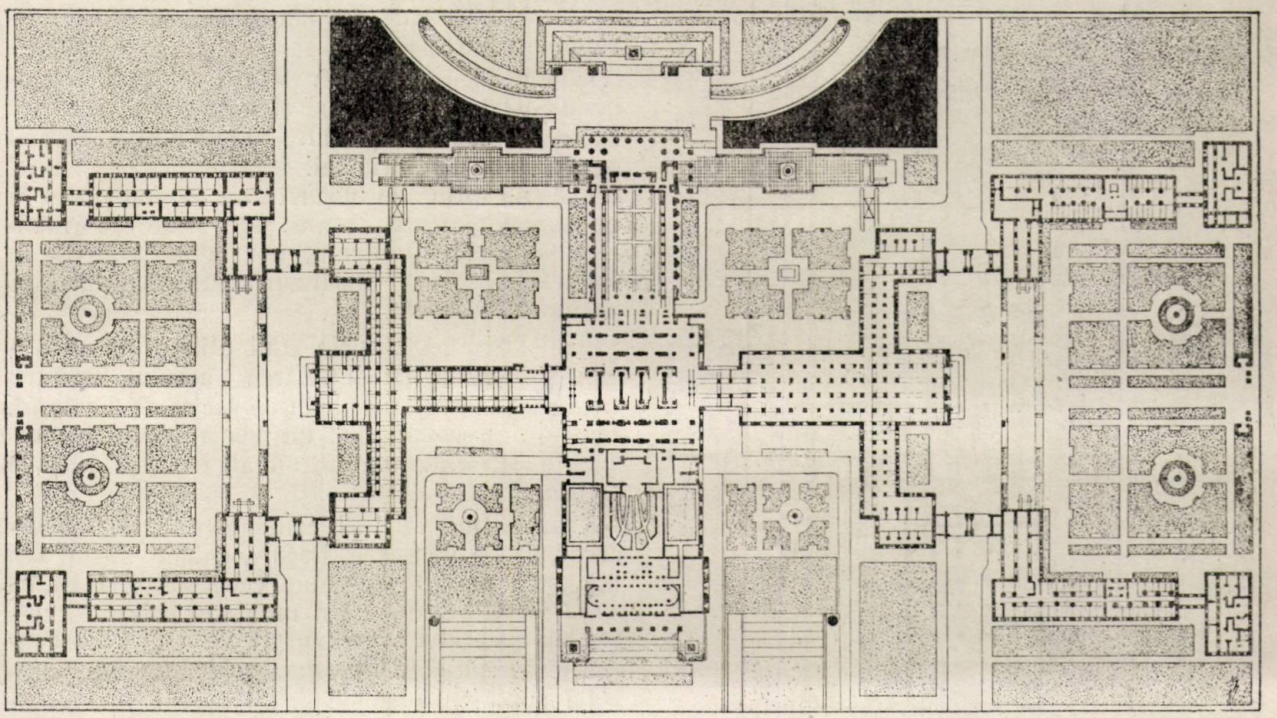

Universitatea de Stat din Moscova, plan

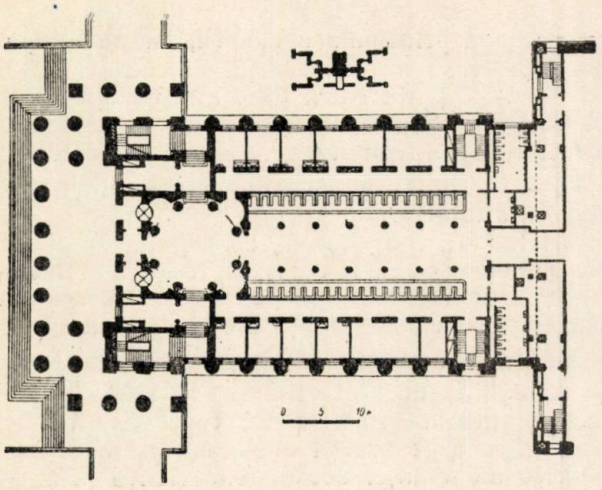

Corpul principal al clădirii. Fragment de plan

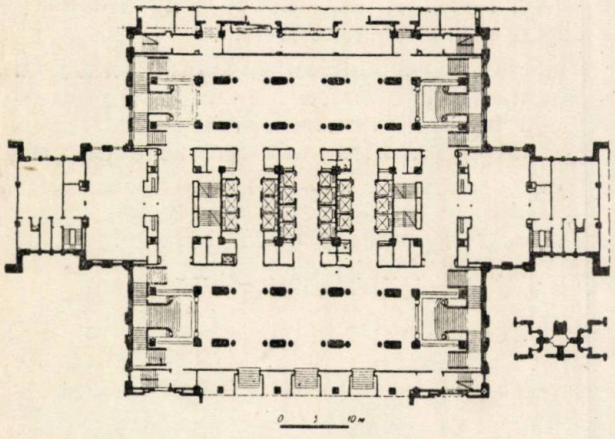

Corpul principal al clădirii. Fragment de plan

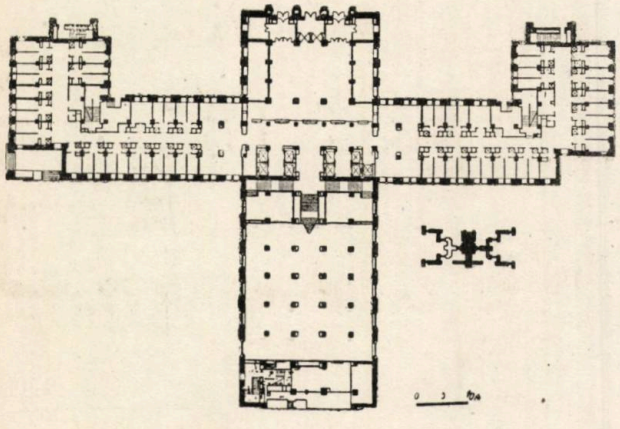

Corpul principal al clădirii. Fragment de plan

Iată câteva date tehnice caracteristice pentru a căpăta o imagine a proporţiilor acestui uriaş centru al ştiinţei şi gândirii.

Volumul complexului de construcţii este de 2 200 000 m³, din care partea centrală reprezintă 1 250 000 m³. Pentru zidărie s'au folosit aproximativ 100 milioane de cărămizi — întreaga producţie anuală de cărămizi a României burghezo-moşiereşti. Suprafaţa pardoselilor tuturor încăperilor de lucru este de 42,5 ha, iar lungimea coridoarelor de 140 km, aproape cât distanţa Bucureşti-Predeal.

Totalul suprafeţelor faţadelor este de 1 350 000 m².

Suprafaţa drumurilor şi pieţelor asfaltate este de 400 000 m².

S'au plantat 20 000 arbori, având vârsta între 7 şi 20 ani şi peste 120 000 arbuşti.

Carcasa de oţel a construcţiei are o greutate de 38 000 t.

Săgeata ansamblului are forma unei piramide cu 12 feţe şi împreună cu steaua este executată dintr'o carcasă de oţel în greutate totală de 114 t. Carcasa este îmbrăcată cu oţel cromat şi sticlă aurită şi este prevăzută cu scări comode în interior.

Faţada este îmbrăcată cu plăci ceramice de culoare castanie deschisă. Numai la corpul central s'au montat peste 180 000 m² plăci, ceeace a impus adoptarea de tipuri de mare suprafaţă şi folosirea panourilor asamblate, montate în paralel cu zidăria.

Planşeele prefabricate dela Căminul de Studenţi s'au executat de dimensiunea camerelor, ceeace a permis montarea la cele 6 000 de camere în numai 6 luni, iar pereţii despărţitori s'au executat din blocuri de ipsos de 0,10 m grosime în panouri de 0,4×0,8 m cu suprafeţe netede şi prevăzute pe margini cu şanţuri pentru fixare cu ipsos.

Conductele pentru instalaţii au fost asamblate în uzină în blocuri şi s'au transportat în carcase metalice speciale, montându-se paralel cu ridicarea construcţiei.

Tot sub formă de blocuri s'au montat nodurile conductelor pentru toate categoriile de instalaţii — apă, canalizare, aer comprimat, gaze, căldură, precum şi panourile de racordare la duşuri, băi, cuvete.

Sălile mari principale sunt utilate cu un sistem special de condiţionarea aerului, pentru care s'a construit un bazin de răcire de 3 800 m², acest bazin constituind un element principal al decoraţiei exterioare, situat în axul intrării principale.

Transportul vertical este asigurat de 84 ascensoare de persoane, fiecare cabină având capacitatea de 20 persoane, ceeace înseamnă că circa 1 700 persoane pot urca sau coborî simultan cu ascensoarele. S'au prevăzut şi 27 ascensoare de serviciu. Ascensoarele din zona centrală sunt extra-rapide şi nu opresc în sectoarele intermediare. Viteza ascensoarelor este de 1,0—3,5 m/s.

Conveyerul de cărţi pentru biblioteca centrală, care se întinde pe 16 etaje, deserveşte toate sălile de lectură. Cererea şi ieşirea cărţilor se fac automat.

Pentru toate nevoile de căldură — încălzire, apă caldă, ventilaţie, condiţionarea aerului, abur pentru laboratoare, maşini de injecţie, răcitoare, etc., — se aduce apa supraîncălzită la 150° dela termocentrala Caluga şi transformată prin sisteme tehnice independente la temperatura necesară. Consumul maxim total este de 90 mega calorii iar suprafaţa totală a radiatoarelor este de 50 000 m².

Ventilaţia este aspiro-refulantă şi curentul de aer este de 500 000 m³/h.

Intreg complexul este prevăzut cu conducte ermetice pentru îndepărtarea gunoaielor şi cu aspiratoare centralizate de praf.

Consumul de apă este de 5 500 m³/zi şi circa 5 000 m³/zi apă folosită de sistemul centralizat de termoficaţie.

Consumul de gaze este de 4 000m³/h.

Centrala telefonică dispune de 4 000 posturi, iar centrul de radioficare este prevăzut cu 10.000 puncte.

Lungimea totală a cablurilor — înaltă şi joasă tensiune — este de 100 km, reţelele de iluminat 1 000 km, iar conductele subterane de cabluri 200 km.

Reglarea automată a întregului sistem de instalaţii este asigurată printr'o aparatură electrică şi electro-magnetică.

★

Preocuparea permanentă a arhitecţilor şi constructorilor a fost de a se crea un confort maxim pentru activitatea ştiinţifică şi învăţământ şi să se asigure condiţii optime pentru odihna profesorilor şi studenţilor, de a se folosi toate mijloacele arhitectonice şi artistice care să exprime trăsăturile bucuriei vieţii, care umple traiul oamenilor sovietici.

Infară de sculptură, pictura ocupă un loc larg în clădirea Universităţii. Natura Uniunii Sovietice, lumea ei animală şi vegetală, va fi reprezentată prin numeroase tablouri, de înalt nivel artistic şi servind totodată şi ca mijloace sugestive de predare a cursurilor. Artiştii au colaborat aici cu savanţii, dând naştere la o serie de studii minunate asupra variatelor regiuni din U.R.S.S.

Pictura ornamentală a tavanelor este larg folosită în sălile de primire. Tavanul acestora este împărţit în casete mici, colorate, grupate în casete mari. Finisajul acestor săli este marcat printr'o variaţie de culori.

Sălile de mese pentru studenţi sunt ornamentate cu sticlă colorată, iar sufrageriile profesorilor au lambriuri ornamentale din esenţe exotice.

Mozaicuri monumentale de marmoră împodobesc foyerul sălii de festivităţi.

Pe friza de deasupra coloanelor din foyer

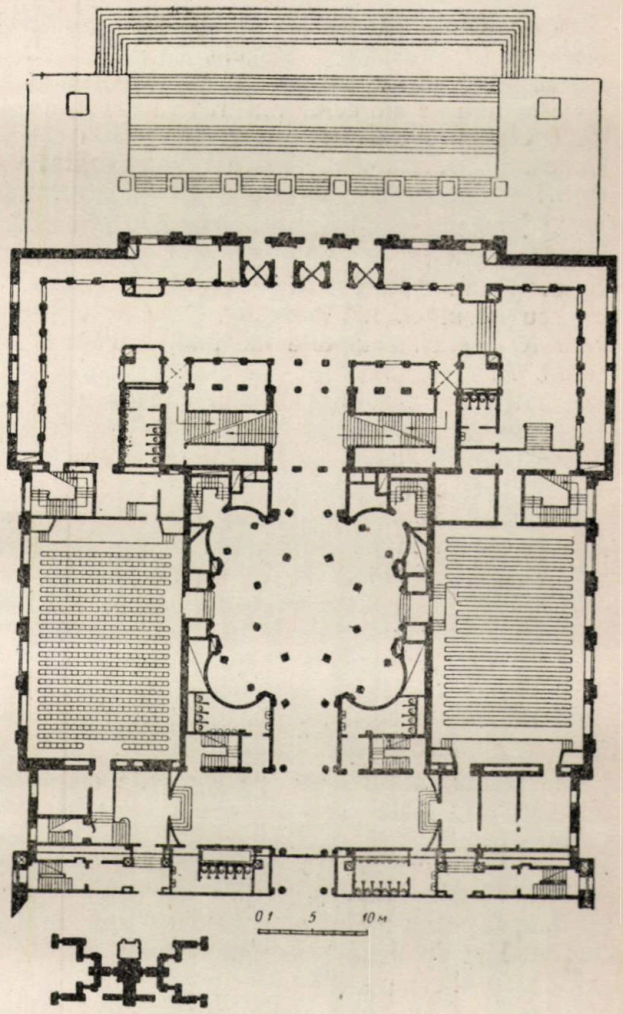

Corpul principal, fragment de plan, etaj I — Club

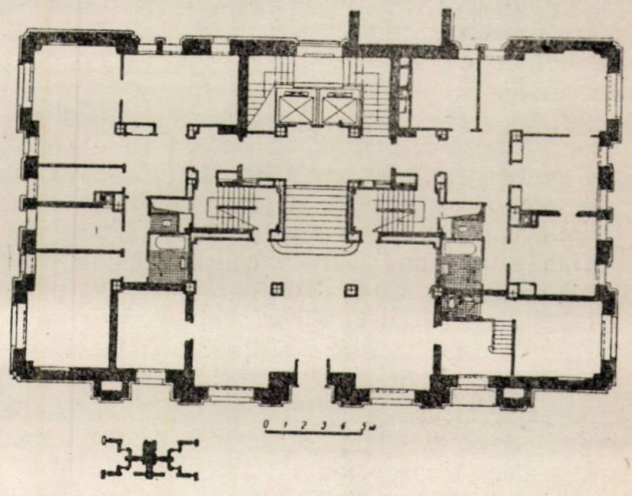

Corpul principal, fragment de plan, etaj I — locuinţele corpului didactic

sunt așezate basoreliefurile corifeilor științei: Karl Marx, Friedrich Engels, Vladimir Ilici Lenin, Iosif Vissarionovici Stalin și 60 de portrete în mozaic ale celor mai mari savanți mondiali, executate din vestitele marmore din Urali, Caucaz și Uzbechistan. Tot aci s'au montat vitrouri și panouri tematice ale celebrilor savanți ruși, Mendeleev, Miciurin, Jucovschi, Pavlov.

Intrarea sălii de festivități este decorată cu basorelieful: „Prietenia Popoarelor U.R.S.S" de sculptorul G. I. Motovilov. Sala însăși conține 18 busturi sculptate ale unor eminenți savanți. Aici este instalat, pe fondul unui panou decorativ, monumentul marelui corifeu al științei, Iosif Vissarionovici Stalin.

Pe terenul dintre Facultățile de Chimie și Fizică s'au construit fântâni îmbrăcate cu granit lustruit, folosite pentru captarea aerului necesar instalației de ventilație. In același scop se folosesc coloanele de 20 m înălțime cu capiteluri de bronz. Marele bazin de apă din fața intrării principale servește la răcirea apei folosite în instalațiile de aer condiționat. Pe acest teren se află plasate sculpturile, având 4 m înălțime, ale celebrilor chimiști și fizicieni Mendeleev, Butlerov, Stoletov și Lebedov.

La nivelul etajului 27 pe ieșiturile colțurilor clădirii principale sunt așezate 4 sculpturi ale „Muncitorului și Colhoznicei" de Muhina. Aceste sculpturi au 7,6 m înălțime și sunt executate dintr'un înveliș subțire de beton armat și îmbrăcate cu piatră albă turnată, totul executat pe loc, după un procedeu deosebit de ingenios al șantierului.

Deasupra părții înalte a Universității se ridică săgeata de 50 m înălțime, terminată cu steaua în 5 colțuri, încununată de spice, cu un diametru de 9 m. Nivelul superior al scării este la înălțimea de 317 m deasupra râului Moscova, desăvârșind în mod triumfal mișcarea avântată spre centru a măreței compoziții arhitectonice.

★

Organizarea unui șantier atât de vast a necesitat aplicarea riguroasă a celei mai înaintate tehnici de construcție. Intreprinderile auxiliare de producție, instalate într'un timp extrem de scurt, au acoperit o suprafață de 30 000 m², având o putere instalată de 5 500 kW — exclusiv numeroasele întreprinderi din Moscova și din alte orașe care au deservit șantierul.

Pentru constructori s'au clădit locuințe confortabile, precum și toate construcțiile sociale și gospodărești, care să asigure un înalt nivel de viață, astfel cum este necesar oamenilor muncii din întreprinderile sovietice: policlinici, sanatorii, creșe, băi, școli, cluburi, etc.

Utilajul mecanic cuprinde întreaga gamă de mașini de construcție modernă: escavatoare, macarale, transportoare, betoniere, compresoare, substații electrice și motoare Diesel și multe alte agregate cu o putere instalată de 12 000 kW.

S'au montat 30 km linie de cale ferată având 2 stații construite special pentru șantier. S'au construit 60 000 m² magazii acoperite și 60 000 m² depozite libere pentru depozitări de materiale.

S'a afectat șantierului un parc permanent de 700 autovehicule, în afara concursului dat de întreprinderile de transport ale Sovietului din Moscova.

★

Procedeele de construcții inginerești, cele mai progresiste în proiectare și execuție, au fost aplicate în toate fazele lucrărilor. Fundațiile clădirii înalte sunt formate din cutii de beton armat cu 2 tălpi și s'au executat fără rosturi de dilatație, dilatațiile termice fiind preluate de o serie de coloane flexibile de 12 m rigidizate de planșeul de beton armat monolit.

La armătura planșeelor s'au folosit rețelele sudate al căror număr a fost redus la numai 24, cu toată diversitatea mare de deschidere.

Carcasa de oțel a construcției a fost montată cu macarale sovietice cu turelă universală, de înaltă capacitate de montaj, ceeace a impus o rețea densă de drumuri de acces pentru alimentarea macaralelor.

La construcția clădirii au participat 50 de organizații specializate. In perioada saturației maxime a graficului de vârf au lucrat 20 000 de muncitori de toate specialitățile, ceeace denotă volumul uriaș al lucrărilor, dacă ținem seama de gradul înalt de mecanizare al șantierului.

Execuția lucrărilor a constituit o școală minunată pentru cadrele de constructori. Pe șantier s'a ridicat un mare număr de fruntași și inovatori, iar munca stahanovistă colectivă a dat roade minunate. S'au evidențiat și au primit titluri de onoare ale muncii socialiste: numeroși maeștri, brigadieri, zidari, parchetari, ingineri, numeroase colective de tehnicieni, 200 brigăzi de diferite specialități și 13 sectoare de construcție.

Mulți muncitori au venit pe șantier nespecializați și și-au câștigat calificări superioare în cursul lucrărilor, iar o bună parte din ei au devenit studenți ai Universității.

★

O tradiție a Universității din Moscova a fost îmbinarea strânsă a procesului pedagogic cu cercetările științifice, ceeace a dus la crearea unor puternice școli științifice.

Sarcina principală a catedrelor Universității constă în pregătirea de specialiști sovietici cu o concepție marxistă clară, devotați Patriei Sovietice și Partidului Bolșevic, cu un larg orizont științific, care să știe să aplice metodele materialismului dialectic în domeniul științific concret în care activează.

Inzestrarea noii clădiri a Universității cu un utilaj bogat științific, ultima expresie a înaintatei tehnice sovietice, a fost făcută de o comisie

Fântâna din Parcul Universităţii

centrală de savanţi, acest utilaj fiind confecţionat în 500 de întreprinderi, aparţinând la 48 Ministere din U.R.S.S. Multe aparate sunt unice în U.R.S.S. şi chiar în lumea întreagă.

Facultatea de Mecanică-Matematică dispune de dispozitive care rezolvă numeroase probleme de hidromecanică, teoria mecanizării, teoria elasticităţii şi teoria plasticităţii.

Observatorul astronomic a instalat un puternic refractor Maxutov, pentru cercetarea spectrelor astrale şi a structurii fizice a stelelor.

Se va construi o staţie meteorologică, iar la catedra de Geomorfologie se construeşte o vale artificială cu instalaţii de ploaie artificială şi de ţărm pentru studierea problemelor eroziunii.

Facultatea de Fizică are între altele un utilaj electronic, permiţând studiul proceselor petrecute într'o fracţiune de milionime de secundă.

Facultatea de Chimie dispune de un utilaj perfecţionat pentru studierea cu precizie excepţională a proceselor chimice. Vor fi aprofundate, între altele, căile de transformare a hidrocarburilor brute în mase plastice şi prelucrarea pe scară largă a chimiei substanţelor proteice.

Facultatea va fi înzestrată cu o tabelă a lui Mendeleev electrificată, unde profesorul poate arăta diferitele elemente, grupe şi perioade în mod sugestiv.

Facultatea de Biologie-Pedologie va permite adâncirea moştenirii creatoare a lui I. P. Pavlov, I. V. Miciurin, B. V. Docuceaev.

Facultatea de Geologie va fi înzestrată cu microscoape polarizatoare şi un utilaj complet atât pentru studiul de laborator cât şi pentru studiile pe teren. Ea dispune de 1000 reţele cristaline, 6 000 şlifuri petrografice, numeroase colecţii de minerale, roci, etc., de o deosebită bogăţie.

Etajele superioare ale corpului central din clădirea înaltă vor cuprinde Muzeul Studiului Pământului, în care vor fi expuse imensele resurse naturale ale U.R.S.S. şi folosirea acestora pentru construirea comunismului. Muzeul este subordonat concepţiei materialiste a naturii şi rolului activ al omului, constructor al societăţii comuniste. Numeroase expediţii în diferite regiuni din U.R.S.S. au contribuit la înzestrarea Muzeului.

Stadiul înalt al ştiinţei sovietice în epoca construirii comunismului, impune introducerea complexităţii cercetărilor ştiinţifice, ceeace este uşor realizabil dacă ţinem seama că 800 laboratoare din toate ramurile ştiinţelor naturii se gă-

sesc în aceeaşi clădire. Metodica de prelucrare a utilajului demonstrativ a necesitat executarea a 350 000 de exemplare planşe, tabele, dispozitive, microaparate, etc.

Uriaşul utilaj ştiinţific permite cercetări ştiinţifice complexe la care participă simultan o serie de catedre şi facultăţi.

★

Studierea şi urmărirea de aproape a proiectelor şi execuţiei Universităţii de Stat şi a celorlalte clădiri înalte din Moscova, reprezintă un ajutor preţios în munca de proiectare a arhitecţilor noştri proiectanţi şi în sarcinile de execuţie ale constructorilor noştri.

Astfel, la întocmirea proiectului combinatului poligrafic „Casa Scânteii", colectivul de arhitecţi proiectanţi a folosit din plin experienţa arhitecţilor sovietici care au proiectat clădirile înalte. Ei s'au sfătuit cu arhitecţii sovietici şi au ţinut seamă de sugestiile extrem de valoroase pe care le-au obţinut. In acest mod, s'a putut soluţiona cu succes poriectul acestei mari construcţii socialiste din R.P.R., realizându-se un ansamblu de proporţii ne mai întâlntite la noi, conceput în spirtul realismului socialist şi corespunzând exigenţelor arhitectonice, urbanistice şi tehnico-industriale.

Această primă experienţă constitue o şcoală bogată pentru arhitecţii cărora le revine sarcina de a proiecta marile lucrări prevăzute în planul nostru cincinal.

Deasemenea, constructorii noştri studiind metodele constructorilor sovietici ai clădirilor înalte din Moscova au început să aplice aceste metode pe şantierele noastre.

★

Construcţia Universităţii de Stat din Moscova ne permite să afirmăm cu cea mai mare hotărîre că în lupta pentru construirea societăţii comuniste, unde spiritul vieţii practice se îmbină cu cele mai largi perspective, unde romantismul revoluţionar se leagă de viaţa întreagă a poporului, arhitecţii au în faţa lor căile grandioase de realizare a ceeace în societatea capitalistă părea să fie un vis.

Alături de marile construcţii ale comunismului, de pe Volga şi Don, principalul Canal Turkmen, măreţul ansamblu al Universităţii de Stat din Moscova, ridicat din iniţiativa marelui Stalin, constituie o nouă dovadă strălucită a dorinţei fierbinte de pace a poporului sovietic, care edifică viitorul luminos al societăţii comuniste, prin creaţiile minunate ale unei munci paşnice.

Bibliografie

Arhitectura i Stroitelstvo (Arhitectura şi Construcţii), 6, (1949), Moscova.

Gorodskoe Hoziaistvo Moskvâ (Gospodăria Comunală a Moscovei). 1, (1952), Moscova.

Priroda (Natura) 1 (1952), Editura Academiei de Ştiinţe a U.R.S.S.

Maicu H.. arh.: Clădirile înalte din Moscova. Arhitectură şi urbanism (A.S.I.T.), 10—11 (1951).

★

ВЫСОКОЕ ЗДАНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОГО МОССКОВСКОГО УНИВЕРСИТЕТА

Новая крепость самой передовой науки

Резюме

Автор статьи подробно описывает постройку и архитектурный состав нового здания Государственного Московского университета, самого большого в мире, центра высшего образования, настоящая крепость самой передовой науки и культуры.

★

LEONARDO DA VINCI

Arh. **T. EVOLCEANU**

In luna Aprilie, omenirea progresistă a cinstit aniversarea a 500 ani dela naşterea lui Leonardo da Vinci, genialul artist, învăţat şi filozof, întrunind într'un singur cuget cele mai progresiste aspiraţii ale epocii în care a trăit.

Era epoca în care orânduirea feudală îmbătrânită, începuse să se cutremure din rădăcini sub acţiunea noilor forţe sociale, reprezentate de tânăra burghezie şi de masele păturilor de jos din oraşe şi ale ţărănimii.

In Italia această acţiune s'a desvoltat mai repede decât în altă parte şi acolo s'a produs întâi, după cum arată Engels în Introducere la „Dialectica Naturii" — „cea mai mare revoluţie progresistă din câte trăise omenirea până atunci" — Renaşterea — „Epocă ce avea nevoie de titani şi care a creat titani, titani ca gândire, pasiune şi caracter, ca multilateralitate şi erudiţie". (K. Marx-F. Engels, Opere alese, vol. II, Ed. P.M.R. 1952, pag. 53).

Un astfel de titan a fost Leonardo da Vinci, după cum spune mai departe Engels, unul din „eroii acelui timp care nu deveniseră încă sclavii diviziunii muncii, care îi face pe oameni mărginiţi şi unilaterali şi a cărei influenţă o observăm atât de des la urmaşii lor". (Ibid. pag. 53).

De aici rezultă diversitatea geniului lui Leonardo şi faptul că arta lui se hrăneşte dela isvoarele realităţii. Genialitatea şi puterea acestei arte trebue căutată tocmai în legătura strânsă, organică şi continuă dintre descoperirile şi observaţiile sale în domeniul ştiinţei şi transpunerea şi utilizarea acestora în slujba fanteziei sale creatoare.

Domeniul artei l-a atras pe Leonardo dela o

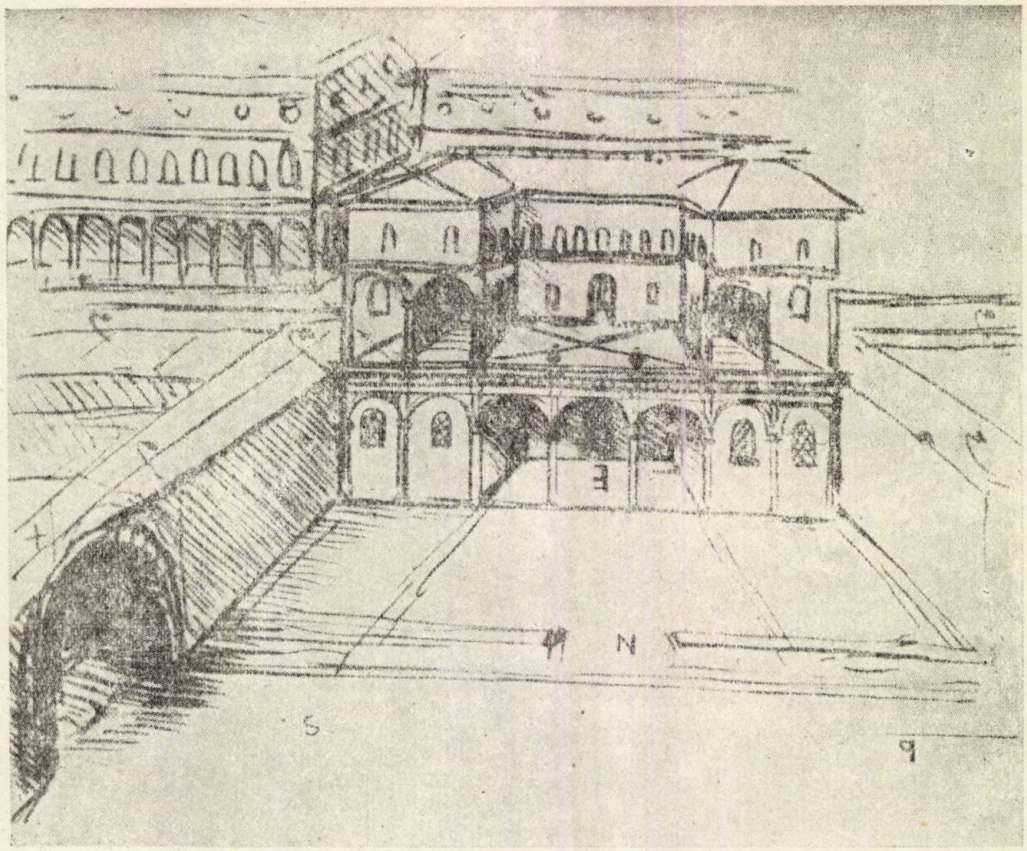

Leonardo da Vinci. Schema străzilor dintr'un oraş pe două nivele (din manuscrisul B)

vârstă foarte fragedă. Era încă un copilandru, când desenele sale au început să-i uimească pe cei ce le priveau iar modelajele lui în pământ să le încânte privirea. Şi doar, oraşul Florenţa, unde se afla Leonardo da Vinci pe atunci, era unul din centrele artistice şi culturale ale vremii şi locuitorii oraşului erau obişnuiţi să privească opere de artă. Incântat de aceste manifestări ale fiului său nelegitim, tatăl său, notarul Piero da Vinci se hotărî să arate operele lui Leonardo sculptorului şi pictorului Andrea del Verrocchio, autorul de mai târziu al minunatei statui a condotierului Colleoni ridicată la Veneţia. Verrocchio îşi dădu seama repede de talentul adolescentului şi îl luă ca învăţăcel în atelierul său. Curând, posibilităţile lui Leonardo se vădiră aşa de mari, încât fu luat dela îndeletnicirile obşnuite ale unui astfel de învăţăcel pe vremea aceea, adică frecarea culorilor şi pregătirea pânzelor. El fu însărcinat cu pictarea uneia din figurile de îngeri de pe tabloul reprezentând „Botezul". Tabloul se află şi azi la muzeul Ufizi din Florenţa şi oricine priveşte originalul sau chiar şi o reproducere bună, îşi poate da seama că tocmai acea figură se desprinde de celelalte prin frumuseţea capului şi felul extraordinar de aproape de adevăr cum sunt tratate detaliile, buclele părului, vestmintele şi perlele dela gâtul personajului.

Unul din biografii de mai târziu ai lui Leonardo da Vinci. Vasari povesteşte că, după terminarea tabloului, Verrocchio, simţindu-se complet depăşit de geniul elevului său. n'a mai atins pensula şi culorile. Peisagiul formând fundalul picturii, pare a fi deasemenea opera lui Leonardo, socotind după înţelegerea cu care oglindeşte natura şi după faptul că el ne aminteşte cu tărie de fundalele operelor de mai târziu ale genialului artist.

Chiar dela această primă încercare aşa de reuşită, se vădeşte limpede tendinţa lui Leonardo de a pătrunde în tainele cele mai ascunse ale naturii, ale vieţii. Concepţia aceasta realistă, creatoare, este păstrată de Leonardo în toate operele sale, chiar şi în cele care lasă mai mult frâu liber fanteziei.

Redarea naturii şi a vieţii este socotită de Leonardo da Vinci ca o datorie a artistului. El scrie în tratatul său despre pictură: ...„învăţaţi dela viaţă, căreia pictura îi este fiică, fiindcă dacă veţi imita pe alţi maeştri, veţi fi doar nepoţii naturii şi nu fiii ei". Chiar dela început, Leonardo este realistul incomparabil care leagă propriile sale creaţii de natură, continuând-o. Acest realism nu se desmínte în niciuna din operele artistice ale lui Leonardo da Vinci. El poate fi recunoscut cu uşurinţă şi în „Adoraţiunea magilor" şi în „Cina cea de taină", opera lui picturală principală.

In această din urmă operă, pictorul a avut ideea genială de a lega întâmplarea povestită

în Noul Testament de viața de toate zilele a călugărilor mânăstirii Santa Maria delle Grazie din Milano, în sufrageria căreia urma să fie reprezentată. Pentru aceasta el a pictat pe peretele din fund al sufrageriei, ajutat fiind de știința perspectivei pe care o stăpânea perfect, scena cinei, ca petrecându-se aevea, într'o prelungire a sufrageriei având ace'aşi pereți şi acelaşi tavan ca sufrageria adevărată. Masa, ca şi fața de masă, ca şi tacâmurile, sunt copiate după mobila şi obiectele de uz curent ale călugărilor. Se simte perfect că figurile apostolilor nu sunt ideal'zate şi că ele reprezintă ființe vii, reflectate în spiritul p'ctorului de fe'ele expresive ale oamenilor din popor, desenate de el după natură. Cu tot dramatismul momentului reprezentat, atitudinile sunt perfect naturale şi oglindesc limpede sentimentele contradictorii ale celor învinuiți de trădare.

Din nenorocire, această operă genială a fost foarte deteriorată de acțiunea apei, mânăstirea fiind aşezată într'o regiune inundabilă şi zidită d'ntr'o piatră poroasă. Această deteriorare nu s'ar fi întâmplat poate, dacă Leonardo ar fi întrebuințat metoda cunoscută şi uzitată mult pe atunci sub numele de „al fresco", adică pictură cu culori de apă pe tencuiala încă umedă. Artistul era însă în continuă căutare de metode şi procedee noi. Procedeul al fresco nu-l satisfăcea, pentru că lucrarea trebuia executată repede şi cu multă hotărîre. Metodei de lucru a lui Leonardo i se potrivea numai o tehnică permițând reveniri şi corectări continue. Era veşnic nemulțumit cu ceeace lucra şi căuta mereu să atingă un nivel mai înalt. Din această cauză, execuția „Cinei" a durat aproape 10 ani.

Pentru a putea reveni şi corecta, Leonardo a întrebuințat pentru prima dată culori de ulei în p'ctura murală. Astupând astfel porii tencuelii de var cu care era acoperit peretele, apa rid'cată în zid prin acțiunea fenomenului capilarității nu s'a mai putut evapora şi a dezagregat în parte mortarul, făcând să se desprindă în multe 'ocuri pictura aşternută pe stratul superior. Adevărata față a acestei opere geniale nu ne-a rămas decât datorită nenumăratelor copii reduse şi gravuri contemporane.

In anii sfârşitulu' secolului al XV-lea, războiul bântuia cu furie în ținutul Milanului, locul de muncă şi creație a lui Leonardo din acea vreme. Francezii ocupaseră citadela şi bombardau oraşul. Leonardo, care ura războiul şi consec'nțele lui, a plecat din oraş, adăpostindu-se la un prieten al său, care avea o vilă în munții d'n apropiere. Aici, inspirat de fața grandioasă a naturii, el a lucrat la una d'n operele sale principale „Fecioara printre stânci". Personagiile acestei compoziții sunt reprezentate în m'jlocul unui decor natural, de o grandoare şi farmec puțin comune. Pentru prima dată, natura intră în cea mai mare măsura într'o compoziție picturală cu subiect religios.

Este opera unui artist totodată a unui om de ştiință genial. In acest tablou, Leonardo a reuşit să redea pe deplin, acea topire a luminii în umbră, acel „sfumato" pentru care este invidiat de toți pictorii contemporani cu el, precum şi de aceia ce îi urmează. Acest rezultat nu era datorit întâmplării sau intuiției artistice sau unei rutine. El fusese căpătat după lungi cercetări ştiințifice asupra naturii, luminii şi felul cum ea atinge corpurile. Tot cercetărilor ştiințifice se datorează şi felul cum erau construite figurile, atitudinea personagiilor şi reproducerea înfățişării plantelor ş transparenței apei.

Faldurile vestmintelor şi buclele părului personag.ilor cad şi se aşează în chipul cel mai natural posibil şi acest lucru se datoreşte în cea mai mare măsură cunoştințelor asupra legilor mecanice pe care le avea Leonardo — omul de ştiință care dubla pe Leonardo — p'ctorul.

Viața adevărată palpită şi în cele două picturi aflate la Ermitajul de Stat din Leningrad „Madona Litta" şi „Madona Benois". Acesta din urmă respiră bucuria unei mame care se joacă cu copilul său, dându-i să cunoască şi să respire o floare. In „Madona L'tta" se recunoaşte uşor mâna incomparabilului maestru, în adevărul cu care sunt redate deta'iile şi în compoziția peisagiului ce se vede pe ferestrele peretelui din fundul tabloulu'.

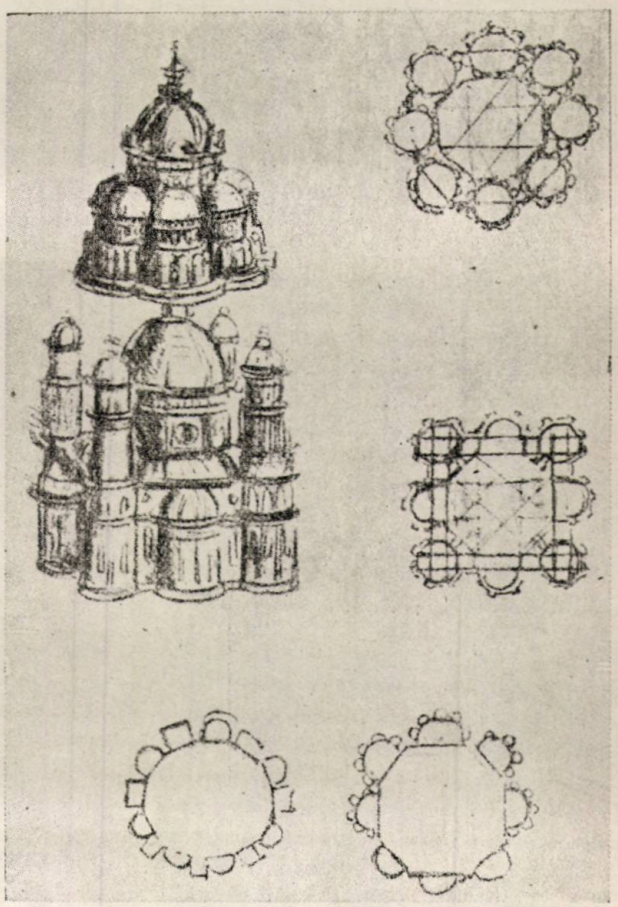

Leonardo da Vinci. Schiță de biserici cu multe cupole pe plan central (din manuscrisul B)

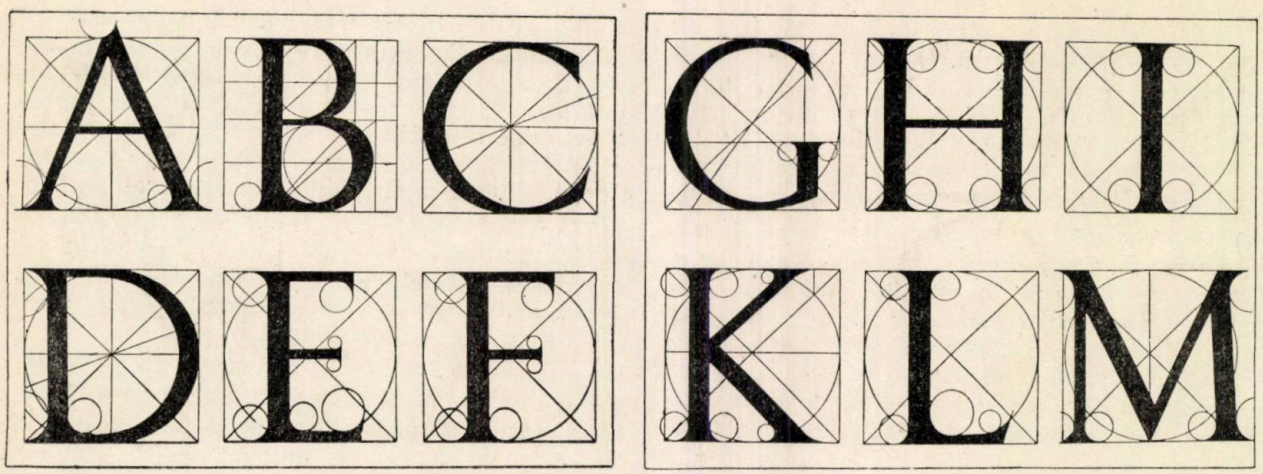

Alfabet roman

Pictura n'a fost însă singurul domeniu de artă în care a lucrat Leonardo da Vinci. El era în acelaşi timp şi muzicant şi arhitect şi sculptor. Din acest din urmă domeniu nu ne-a rămas însă nicio operă în picioare şi aceasta se datoreşte flagelului monstruos al omenirii, care este războiul. Datorită războiului a fost distrusă opera capitală de sculptură a lui Leonardo, monumentul colosal al lui Francesco Sforza din Milano. Macheta în mărime naturală, executată în lut a acestui monument a fost folosită ca ţintă de arbaletrierii gasconi în momentul cuceririi Milanului de către mercenarii lui Ludovic al XII-lea, regele Franţei în anul 1499.

Această operă nu ajunsese să fie turnată în bronz din cauza mărimii ei puţin obişnuite. Ea reprezenta pe Francesco Sforza călare pe un cal, ridicat pe picioarele dinapoi. Macheta fusese aşezată în curtea castelului din Milano, unde a suscitat admiraţia tuturor celor ce o văzuseră. Pentru studiul şi execuţia acestei statui, la care a lucrat peste 15 ani, Leonardo nu a precupeţit niciun efort. Dacă nu ne-a rămas nimic din statuia executată, au rămas totuşi o mulţime de studii şi desene, care ne dau o oarecare idee asupra măreţiei şi grijei cu care fusese studiat monumentul. Cu ocazia acestui studiu, Leonardo a adunat material şi a executat figurile pentru un tratat asupra anatomiei calului, din care au mai rămas unele fragmente. Studiul acesta al anatomiei era un studiu de predilecţie al artistului, în setea lui de a cunoaşte toate secretele naturii. Cu tot pericolul de a fi ars pe rug, datorită obscurantismului ce domnea în acea vreme, Leonardo a disecat 30 de cadavre, însemnând rezultatele acestor disecţii în nenumărate schiţe, care dovedesc grija scrupuloasă a artistului de a căuta însăşi isvoarele vieţii.

Talentul de sculptor al lui Leonardo se vădise încă din adolescenţă, când pentru a învăţa mai bine desenul, îşi confecţiona singur modele de pământ pe care le acoperea cu pânza albă, subţire, menită să pună în relief umbrele şi luminile figurilor. El nu consideră însă sculptura ca o artă desăvârşită şi aceasta se datoreşte, după cum arăta în „Tratatul despre pictură" deficienţelor importante ale sculpturii faţă de pictură. El scrie următoarele în această privinţă:

„Sculptura este subordonată unor anumite lu-
„mini, pe când pictura îşi poartă umbrele şi lu-
„minile cu sine. Sculptorul nu poate să redea
„caracterele variate ale culoarei, pe când p cto-
„rul poate reproduce toate culorile. In lucrările
„de sculptură nu se poate reproduce perspectiva
„marilor depărtări. Sculptorii nu pot reprezenta
„corpurile transparente sau luminoase, nici for-
„mele reflectate, nici corpurile lucii ca oglin-
„zile, nici nourii, nici întunecimea sau bezna şi
„nici un alt mare număr de efecte naturale".

Şi mai departe „Pictura este legată de o mai mare chibzuinţă a spiritului şi de o mai mare iscusinţă decât sculptura. Pictorul este silit să strămute spiritul naturii în spiritul său şi să fie tălmaci între natură şi artă".

Se desprinde limpede caracterul realist al artei lui Leonardo şi veşnica tendinţă a autorului „Fecioarei printre stânci" de a reda natura în toate manifestările ei.

Cu toate că nu a rămas până azi nicio clădire ridicată după planurile lui Leonardo, se poate totuşi spune că acesta a fost şi un mare arhitect. Din paginile manuscriselor sale şi mai ales din schiţele şi însemnările acelui voluminos „Codex atlanticus" cuprinzând peste 1600 foi scrise şi desenate de mâna maestrului, se desprinde limpede acest fapt.

Se poate spune chiar că această latură a geniului lui Leonardo s'a vădit foarte devreme. Nu avea nici 12 ani când a început să v ziteze cu asiduitate şantierele unei mari vile pe care o construia în apropiere de Vinci, arhitectul Biagio din Ravenna, un elev al lui Leon Battista Alberti. Acest arhitect, mişcat de atenţia pe care micul Leonardo o arăta tuturor operaţiilor şantierului, s'a interesat mai deaproape de dânsul. La început mai în glumă şi apoi pentru plăcerea de a fi aşa de uşor înţeles, Biagio a împărtăşit lui Leonardo secretele aritmeticei, ale algebrei şi mecanicei. Leonardo şi le însuşea cu atâta

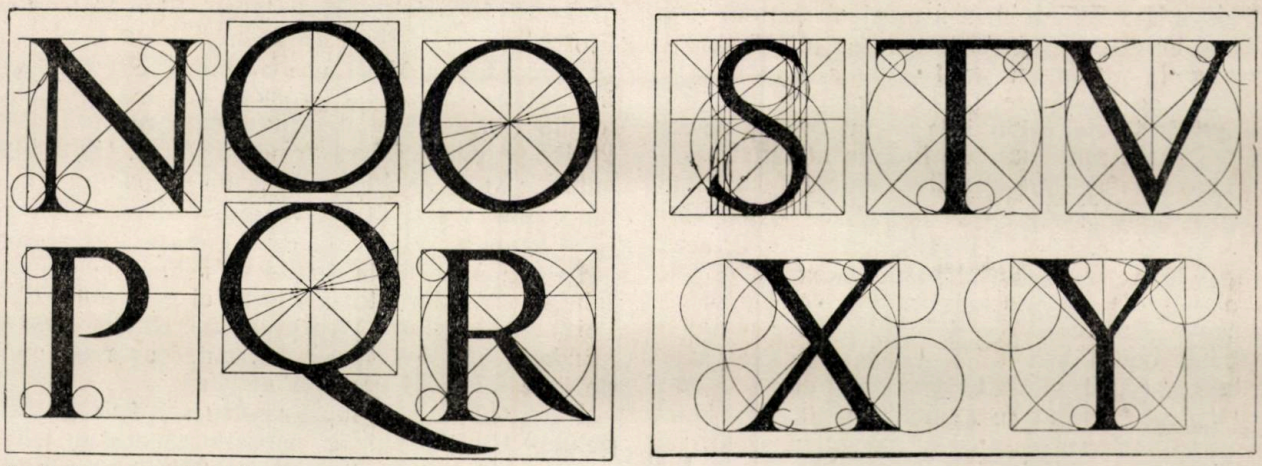

după Leonardo Da Vinci.

uşurinţă, încât păreau să fie nu lucruri pe care le învăţa atunci, ci amintiri pe care le împrospăta. Cunoştinţele dobândite astfel, au fost amplificate enorm mai târziu prin studii şi cercetări personale făcute cu asiduitatea care îl caracteriza.

Aşa ajunse el să poată scrie în 1482 celebra scrisoare ofertă de servicii către Ludovic Sforza, stăpânitorul Milanului. In punctul al zecelea al acestei scrisori, Leonardo arată că în timp de pace, el poate îndeplini spre completă satisfacţie, orice sarcini privitoare la arhitectură, la proiectarea clădirilor publice şi particulare şi la instalarea conductelor de apă dintr'un loc într'altul.

Este sigur că a şi îndeplinit asemenea sarcini. Cu toate că nu se cunoaşte cu certitudine nici o operă a lui, care să fi rămas până azi, renumele său ca arhitect printre contemporanii săi trebue să fi fost considerabil. Astfel, el a fost chemat să fie arbitru în neînţelegerea ivită între arhitecţii germani şi cei italieni ai Domului din Milano. Această neînţelegere consta în faptul că arhitecţii germani urmăreau mai mult linia gotică a clădirii, iar cei italieni mai mult cea clasică în floare atunci în Italia, datorită ideilor Renaşterii. Pentru înlăturarea neînţelegerii şi soluţionarea definitivă a problemei, Leonardo a proiectat o cupolă centrală flancată de alte cupole mai mici, menită să împace cele două arhitecturi, spre satisfacţia tuturor. Din cauza războaielor neîncetate, acest proiect nu s'a executat însă şi Domul din Milano prezintă încă ciudatul amestec între stilul gotic şi cel clasic al Renaşterii.

Ideea edificiului central simetric faţă de toate axele îl urmăreşte însă mai departe pe Leonardo, care face nenumărate studii în această privinţă. Schiţele din Codexul Atlantic sunt o mărturie vie a acestui lucru. Intre ele se găsesc o serie întreagă de studii, din care mai ales unul reprezentând o clădire având o cupolă centrală octogonală merită să fie amintit. Sala octogonală centrală este flancată pe fiecare latură cu câte o alveolă în formă de cruce. Felul cum sunt gândite alveolele pentru a prelua împingerea cupolei, fără a fi nevoie de contraforţi sau de palieri masivi denotă un geniu arhitectural puţin obişnuit şi justifică încrederea de care se bucura artistul din partea contemporanilor săi.

Unui spirit de o asemenea amploare nu-i putea rămâne străine preocupările curente ale arhitecţilor şi stăpânitorilor de cetăţi şi ţinuturi din vremea aceea pentru edificarea de oraşe „perfecte". Leonardo nu s'a ţinut deci departe nici de preocupări de natură urbanistică. Aceste preocupări nu s'au redus numai la scheme şi propuneri cu caracter abstract şi ideal, ci cu spiritul său avid de adevăr şi bazat pe realităţi, Leonardo a căutat să intre în cele mai mici amănunte.

Pentru el, oraşul trebue să prezinte nu numai o unitate monumentală, ci şi o unitate politică şi socială. El îşi închipuie dela început circulaţia aşezată pe două planuri suprapuse. Planul superior este rezervat pietonilor iar cel inferior, vehiculelor şi deservirii caselor. El prescrie lăţimea căilor inferioare ca egală cu înălţimea medie a clădirilor şi în acelaşi timp trasează aşezarea canalelor şi conductelor de apă.

Apa joacă un rol foarte mare în studiile lui Leonardo. El este tot timpul preocupat de probleme de hidrotehnică şi hidrodinamică. Şi în oraşul său „perfect", apa capătă un rol preponderent. Chiar în centrul oraşului este reprezentat printr'o insulă înconjurată de canale, în aşa fel încât oraşul să fie deservit nu numai prin circulatia vehiculară, dar şi cu ajutorul căilor navigabile. Incinta exterioară a oraşului are formă patrată iar la fiecare colţ se află un turn de apărare. Oraşul este fortificat pentru a păstra, după expresia lui Leonardo „cel mai important dar al naturii şi anume: Libertatea".

Intre aspectele activităţii prodigioase ale lui Leonardo trebue socotită şi muzica. Pentru această artă avea încă din tinereţe o aplicaţie deosebită. Era atât compozitor cât şi executant strălucit şi pe lângă aceasta şi constructor de instrumente muzicale. Există indicii importante că actuala formă a viorii se datoreşte în cea mai mare măsură lui Leonardo, preocupat de atingerea perfecţiunii şi în domeniul redării sunetelor.

O dovadă a talentului său muzical deosebit este faptul că el se prezenta la curtea lui Lodovico Sforza la Milan, nu ca învăţat şi pictor, ci în calitate de „sonatore di lira" (cântăreţ din liră) şi purtând cu el o lăută de argint în chip de cap de cal, care reda sunetele în chip minunat.

Leonardo se întoarce însă mereu la arta pe care o consideră majoră, la pictură. In niciun timp al vieţii sale el nu rămâne inactiv în acest domeniu. Către sfârşitul vieţii, Leonardo a lucrat timp de 4 ani la una din operele sale de căpetenie „Portretul Monei Lissa" (Gioconda). In această operă, talentul artistului ajuns la maturitate a reuşit să redea viaţa într'un chip care nu a fost întrecut de atunci. După cum spune Vasari, portretul este de o „perfecţiune care nu apare ca o pictură ci ca adevărul adevărat, din carne şi sânge, pe scurt, se poate spune că acest tablou este executat într'un chip care face să se cutremure pe orice artist şi pe oricine îl vede".

Nu este vorba nici de surâsul misterios şi nici de farmecul malefic — atât de comentate de critica burgheză — al Giocondei, ci de impresia netă de prezenţă vie, datorită măestriei realiste a pictorului genial, care a ştiut să adune în redarea trăsăturilor feţei tinerei femei seninătatea lipsită de orice emfază de care aceasta era animată.

Dar Leonardo nu ştie numai să redea mişcarea în repaos, viaţa ce palpită în interiorul unei fiinţe vii. El ştie să redea viaţa în mişcare şi studiile extraordinare pentru calul statuii lui Sforza ilustrează îndeajuns aceasta. Aceste studii şi cele făcute pentru anatomia calului i-au servit lui Leonardo pentru redarea unei mişcări impetuoase în alt tablou celebru al său, reprezentând un episod al bătăliei dela Anghiari, ce urma să împodobească palatul Signoriei din Florenţa.

Leonardo da Vinci ura războiul, considerând îngrozitorul măcel fără rost ca cea mai bestială idioţie (pazzia bestialissima), care nu lasă nici un loc pe pământ fără urme de sânge. Leonardo suferise în opera lui de pe urma războiului, căci din cauza acestui flagel fusese distrusă statuia lui Francesco Sforza la care lucrase atâţia ani.

Pentru a arăta bestialitatea nebună a războiului, a ales din istoria Florenţei episodul bătăliei dela Anghiari reprezentând lupta pentru stindard. Episodul este prezentat cu realismul de care este atât de legat artistul.

Patru călăreţi se luptă pentru stăpânirea drapelului. Cinci braţe au înşfăcat mânerul şi trag cu putere în direcţii contrare. Săbiile se ridică pentru a tăia braţele, gurile sunt deschise strigând sălbatecş Inşişi caii sunt cuprinşi de furia oarbă a luptătorilor, se ridică în două picioare şi se muşcă între ei. Sub burţile cailor se află alţi doi luptători care caută să-şi ia reciproc viaţa, fără ca în încleştarea lor să ia în seamă pericolul de a fi sdrobiţi de copite.

Impresia de furie oarbă şi de bestialitate este desăvârşită. Nimeni până la Leonardo şi dela el încoace nu a reuşit să redea atât de viu grozăvia acestui enorm efort, legat de atâtea suferinţe şi pierderi, care este războiul. Prin această pânză genială, Leonardo se aşează în rândurile apărătorilor păcii şi opera lui capătă o actualitate extraordinară.

Cu atât mai mult ne simţim legaţi de acest artist universal ale cărui creaţii sunt călăuză şi model pentru artiştii cei mai de seamă ce urmează după dânsul şi a căruia artă reprezintă însăşi viaţa.

★

ЛЕОНАРДО ДА ВИНЧИ

Резюме

Сделав краткое описание жизни и произведений гениального артиста, ученого и философа эпохи Возрождения, Леонардо да Винчи, автор статьи указывает, что в течении апреля месяца этого года весь прогрессивный мир чествовал годовщину 500 лет со дня рождения этого всемирного артиста, произведения которого являются путеводителем и моделью самых известных артистов после него, и искусство которого представляет саму жизнь.

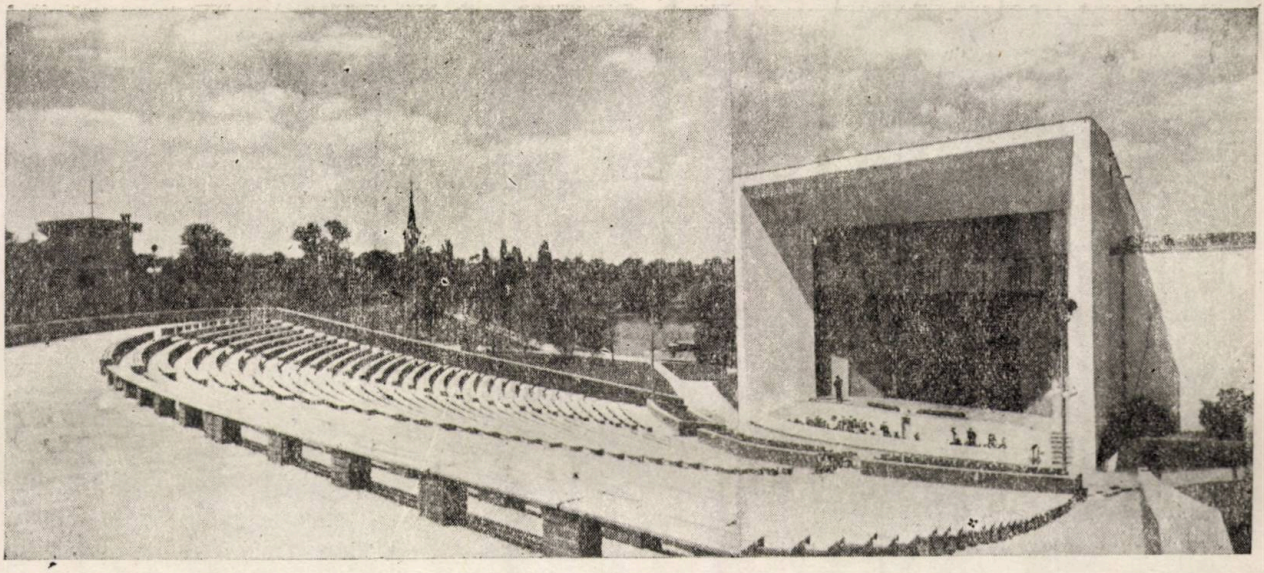

NOȚIUNI ASUPRA PROIECTĂRII ACUSTICE A TEATRELOR IN AER LIBER

Arh. I. GLÜCKMAN

Revoluția culturală ce se desfășoară în țara noastră determină permanent mărirea numărului de locuri din sălile de spectacol. Acest lucru este cu atât mai valabil pentru teatrele în aer liber, a căror necesitate se simte tot mai mult.

Trebue menționat că o sală de spectacol sau un teatru în aer liber se realizează ținând seama de următorii factori principali: o vizibilitate perfectă, o bună audiție, un cadru adecuat (valoare plastică), o rezolvare economică.

★

Dacă în general problemele vizibilității sunt cunoscute, vom încerca în cele ce urmează să prezentăm câteva aspecte ale problemelor pe care le pune audiția în sălile de spectacol în aer liber.

In acest scop vom căuta mai întâi să precizăm câteva noțiuni și termeni de acustică, întrebuințați în expunere (STAS 1958-50 — Acustica — Terminologia).

Sunetul este generat de vibrația unui corp (sunet fizic), care transmisă mediilor înconjurătoare ajunge la ureche, pe care o impresionează determinând senzația sonoră respectivă (sunet fiziologic). Sunetul poate fi generat de un număr mai mic sau mai mare de vibrații, ceeace îi caracterizează frecvența. Sunetul este grav când la origină este vorba de un număr mai mic de vibrații, sau înalt, când numărul vibrațiilor este foarte mare. Perceperea sunetelor de urechea omenească se limitează între 16 și 20000 vibrații pe secundă. Unitatea de măsură a frecvenței unui sunet este hertzul (Hz).

Propagarea sunetului se face în unde sferice. Distanța între două condensări succesive pe direcția de propagare se numește lungime de undă λ (fig. 1).

Viteza sunetului (c) este distanța parcursă de un sunet în unitatea de timp și se măsoară în m/s, fiind diferită pentru diverse medii.

Caracterizarea energetică a sunetului se face prin stabilirea intensității sonore sau puterea sunetului (fizic) ce se măsoară în decibeli (db), sau prin tăria sunetului recepționat de ureche (fiziologic), ce se măsoară în phon (ph).

Intâlnind o suprafață, sunetul se reflectă făcând un unghiu egal cu cel determinat de sunetul incident și normala în punctul de incidență. Pentru simplificarea epurelor de difuzare a sunetului, s'a acceptat reprezentarea cu raze sonore pe direcția de propagare (fig. 2).

Energia sunetului reflectat scade în intensitate în raport cu coeficientul de absorbție (α) a materialului reflectant.

Intre sunet și sgomot nu există, din punct de vedere fizic nicio deosebire, diferența fiind determinată numai de senzația auditivă asupra celui ce recepționează.

★

Trecând la proiectarea acustică propriu zisă, prima problemă ce se pune este alegerea locului pentru construcția dorită. In acest scop, trebue să se țină seamă de toate sursele de sgomot din apropiere, respectiv de natura lor (permanentă sau accidentală), intensitatea și îndepărtarea lor, etc.

Științific, s'a demonstrat că un sunet emis cu o intensitate oarecare se aude la distanță cu

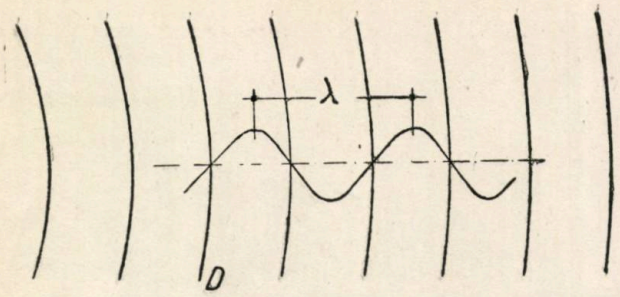

Fig. 1. Curba sinusoidală determinată de oscilaţiile unui sunet pur cu indicarea lungimii de undă (λ)

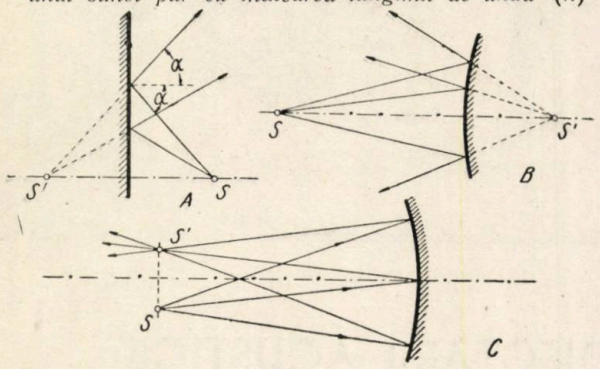

Fig. 2. Reflectarea sunetului: A — pe o suprafaţă plană; B — pe o suprafaţă convexă; C — pe o suprafaţă concavă.

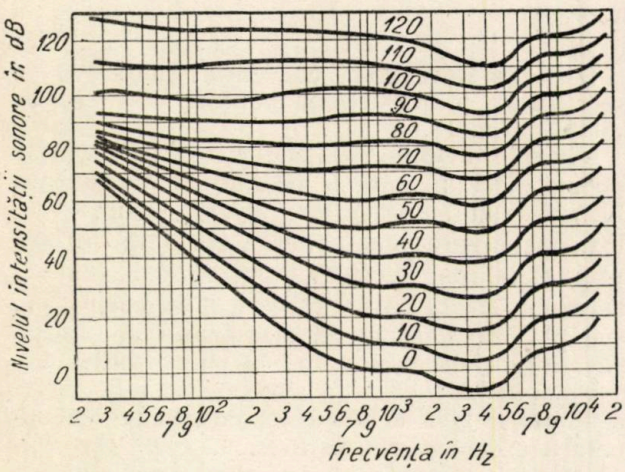

Fig. 3. Curbele de egală putere şi tărie a sunetului

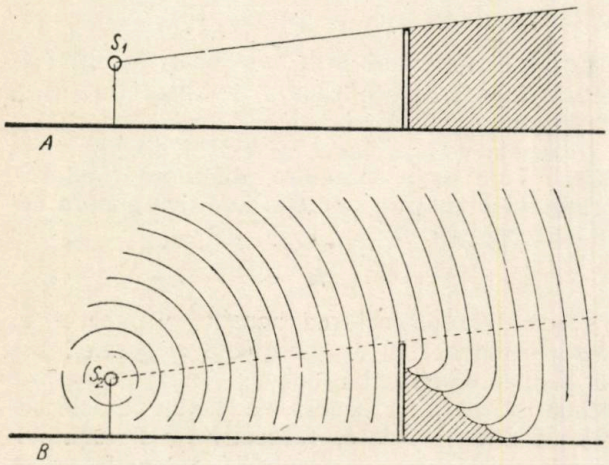

Fig. 4. Comparaţie între umbra determinată de o sursă sonoră şi una luminoasă. A — sursa luminoasă; B — sursa sonoră (umbra sonoră variază în raport cu lungimea de undă a sunetului

o intensitate redusă faţă de cea din momentul emiterii, în raport cu distanţa străbătută.

Această atenuare se datorează frecărilor ce au loc în aer şi se calculează cu formula:

$$L = L_0 - 20 \log r,$$

în care:

L_0 — intensitatea sunetului în momentul emiterii;

L — intensitatea sunetului recepţionat la distanţă;

r — distanţa între locul emiterii şi cel al recepţiei.

Pentru exemplificare, să considerăm un teatru în aer liber, aşezat la 50 m distanţă de o arteră importantă de circulaţie pe care trece un autocamion provocând un sgomot de 80 phoni.

Sgomotul ce se va auzi în sală va avea o intensitate de:

$$L = 80 - 20 \log 50$$
$$L = 80 - 20 \times 1{,}698$$
$$L = 80 - 34 = 46 \text{ ph.}$$

Cunoscând că nivelul sgomotului propriu din sălile în aer liber, datorită mişcării spectatorilor, şoaptelor, foşnetul copacilor, etc. este de 30 phoni, se constată că sgomotul autocamionului va fi destul de puternic resimţit şi ca atare va influenţa asupra recepţionării spectacolului.

Se pune problema la ce depărtare trebue construit teatrul pentru a fi ferit de sgomotul autocamionului. Nivelul propriu al sălii fiind de 30 phoni, iar sgomotul generat de autocamion de 80 ph se impune deci ca atenuarea sgomotului în aer dela sursă la sală să fie de 80—30 = 50 phoni.

In baza formulei de mai sus

$$\Delta l = L_0 - L = 20 \log r$$
$$50 = 20 \log r$$
$$\frac{50}{20} = \log r = 2{,}5$$
$$r = \text{antilog } 2{,}5 = 316 \text{ m}$$

In calculul de mai sus s'a luat puterea şi tăria sunetului pentru o singură frecvenţă, respectiv cea de 1000 Hz, pentru care intensitatea puterii sunetului în decibeli şi a tăriei în phoni este egală.

Sgomotele pot avea însă diverse frecvenţe, corespondenţa valorii intensităţii lor în phoni şi decibeli fiind diferită.

In fig. 3 se arată curbele de egală tărie şi putere ale sunetului, din care rezultă că sunetele joase având o intensitate a puterii mai mare, sunt totuşi recepţionate de urechea omenească la un nivel al tăriei sunetului mai redusă. Astfel, un sunet fizic de 100 Hz şi cu intensitatea de 50 db este perceput cu o tărie de numai 18 ph.

Ca atare, se recomandă studierea surselor

generatoare de sgomot și prin prisma frecvenței sunetelor emise.

In general, se recomandă protejarea sălilor în aer liber cu plantații bogate, înalte, care contribue la asigurarea protecției contra sgomotelor înconjurătoare.

Se menționează că realizarea unei îngrădiri din ziduri masive de cărămidă sau alt material nu poate asigura izolarea necesară. Legile de propagare ale sunetului sunt diferite de cele ale luminii. Astfel, există o deosebire între umbra determinată de o sursă luminoasă și una sonoră la întâlnirea unui obstacol (fig. 4).

La definitivarea amplasamentului se va ține seama și de vântul dominant din acea regiune, în timpul sezonului de spectacole, întrucât vântul poate influența ca intensitate și direcție asupra propagării undelor sonore. Teatrul va fi plasat astfel ca vântul să nu bată spre scenă, adică contrariu direcției de propagare a sunetelor emise și nici lateral pentru a nu deforma frontul undelor sonore.

★

Stabilind amplasamentul teatrului în funcție de cele expuse mai sus, se trece la studiul problemelor acustice ce se pun în interiorul lui.

In acest sens, analizând domeniul de existență al sunetelor, în intensitate și frecvență, se poate constata că vorbirea se întinde pe o gamă de frecvențe între 100—8000 Hz și o intensitate între 30—80 db, iar muzica între 50—15 000 Hz. având intensități variind între 30—100 db (fig 6).

Datorită acestei diferențieri, este necesară clasificarea teatrelor în aer liber în funcție de genul manifestărilor artistice cărora sunt destinate, respectiv:

— teatre dramatice (în care domină vorba);

— teatre de ansambluri muzicale (operă-balet);

— teatre cu caracter special (cinematografe, manifestări publice, etc.).

Deasemenea, teatrele în aer liber pot fi clasificate și din punct de vedere al capacității lor, având în vedere că îndepărtarea spectatorilor de scenă sau de estradă impune o serie de măsuri pentru asigurarea audiției pe întreaga suprafață ocupată de auditori. Din acest punct de vedere sunt trei categorii:

CATEGORIA A, teatre până la 1500—2000 spectatori.

CATEGORIA B, teatre până la 500—6000 spectatori.

CATEGORIA C, teatre peste 6000 locuri, putând ajunge până la 40—50 000 spectatori (auditorii, amfiteatre, etc.).

★

Teatrele din categoria A, având capacități relativ mici, sunt destinate tuturor genurilor manifestărilor artistice. Ele sunt justificate în special pentru teatrele dramatice, unde spectacolul se sprijină pe mimică și nuanțe sonore foarte variate, dela șoapte până la accentele cele mai puternice ale dramei.

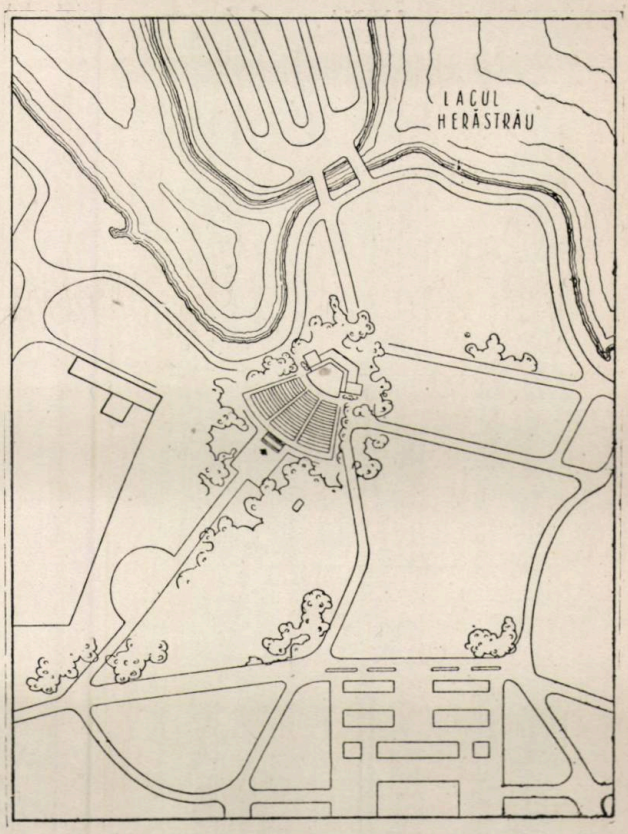

Rig. 5. Amplasamentul teatrului de vară în aer liber din Parcul de Cultură și Odihnă I. V. Stalin, București

Construcția acestor teatre se bazează pe sunetul direct, care datorită dimensiunilor relativ reduse, poate fi auzit bine până în ultimul rând de spectatori.

Experiențele făcute au arătat că pentru vocea omenească un sunet emis în aer liber se aude bine: în fața vorbitorului la 28—32 m.; la 18—22 m distanță lateral și la 9—10 m în spatele său.

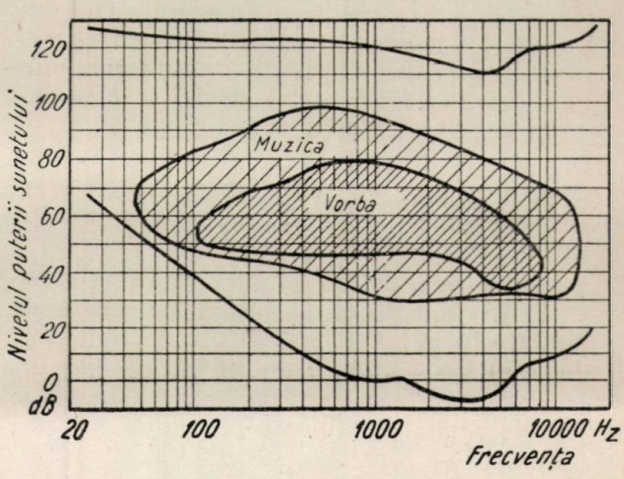

Fig. 6. Domeniul de existență al muzicii și vorbirii

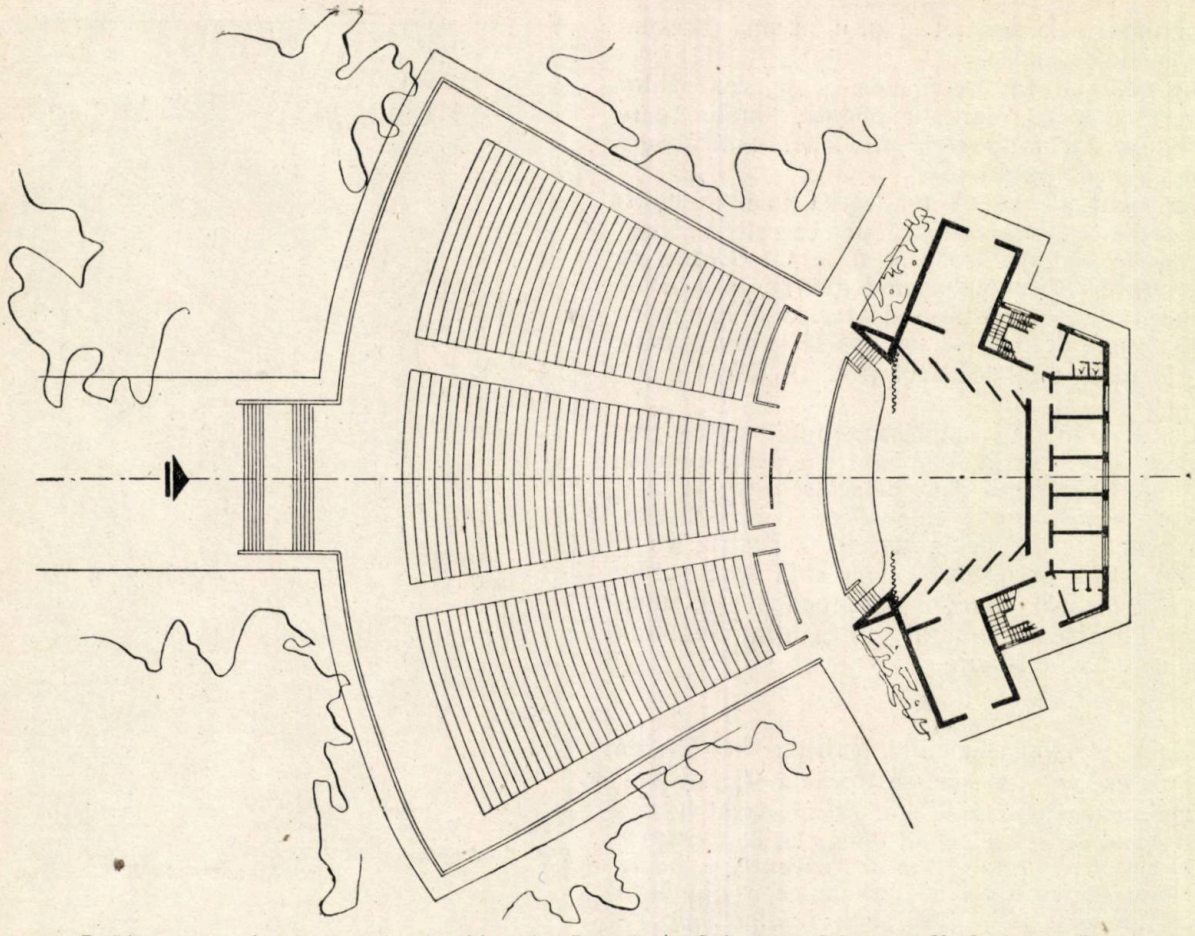

Fig. 7. Planul teatrului de vară în aer liber din Parcul de Cultură şi Odihnă I. V. Stalin — Bucureşti

Acest lucru verificat în practică se poate determina şi prin calcul. Astfel, să calculăm nivelul tăriei sunetului la o distanţă de 30 m. considerată pentru ultimul rând de spectatori al unui teatru dramatic de 1400—1500 locuri.

Intensitatea sunetului vorbitorului pe scenă, fiind de 65 phoni, rezultă :

$$L = 65 - 20 \log 30$$
$$L = 65 - 29 = 36 \text{ ph.}$$

respectiv cu 6 phoni mai mult decât nivelul propriu al sălii, care după cum am văzut, este de circa 30 phoni, ceeace este acceptabil, cunoscând că pentru a fi auzit bine, un sunet trebue să aibă în momentul recepţiei o intensitate mai mare cu minimum 5 phoni peste nivelul propriu al sălii.

Pentru asigurarea recepţionării sunetului direct, se impune însă stabilirea unu profil longitudinal corespunzător.

Determinarea acestui profil se face prin calcul analitic sau utilizarea metodelor grafice cunoscute.

In cazul amenajării teatrelor în aer liber, în curţi interioare între calcane sau alte construcţii, se recomandă obţinerea raportului 3:5 pentru lăţimea şi lungimea sălii.

Existenţa acestor construcţii trebue avută în vedere întrucât existenţa elementelor reflectante la distanţe mari pot genera ecouri. Ecoul este resimţit atunci când între perceperea sunetului direct şi cel reflectat există un interval de timp mai mare ca 1/15 parte dintr'o secundă, timp în care suprapunerea sunetului reflectat şi a celui direct este favorabilă audiţiei, dând sunetului culoare şi adâncime.

Cunoscând viteza de propagare a sunetului în aer, la temperatura de $+20^0$ C, de 344 m/s, rezultă că ecoul va fi perceput atunci când drumul sunetului reflectat va fi mai mare ca drumul celui direct cu 23—24 m, respectiv:

$$l_r - l_d > 23 - 24 \text{ m.}$$

Se menţionează utilitatea scenelor construite cu pereţi susţinători masivi, care canalizează spre sală toată energia sonoră ce se îndreaptă spre fundul scenei.

Pentru teatrele destinate spectacolelor dramatice, se recomandă stabilirea coeficientului mediu de inteligibilitate, iar după caz şi curbele de izoarticulaţie. In acest sens, în teatru vor fi aşezaţi pe locurile cele mai caracteristice un număr de auditori. Pe scenă, un lector va da citire, la intervale regulate, unor expresii sonore, fără legătură între ele (logatomi) pe care auditorii le vor nota aşa cum le-au auzit. Numărul

logatomilor este de 100 şi în alcătuirea listei lor, se va ţine seama de specificul şi variaţiile lingvistice ale vorbirii. După citirea logatomilor se verifică înregistrările din fiecare loc, coeficientul de inteligibilitate fiind echivalent cu perceperea corectă a expresiilor sonore faţă de numărul total al logatomilor. De exemplu, dacă într'un loc s'au auzit corect 82 expresii sonore, faţă de 100 citite, procentul de inteligibilitate în acel loc este de 82%. Pentru stabilirea procentului mediu, se calculează media procentelor tuturor locurilor.

O audiţie clară este asigurată de un procent de inteligibilitate peste 75%, fiind satisfăcătoare între 65—75%.

★

Teatrele din Categoria B având capacităţi mai mari nu se pot sprijini numai pe audiţia sunetului direct, deoarece depărtarea ultimului loc ajungând până la 80—100 m, intensitatea sunetelor emise se aude foarte redusă la această distanţă.

Considerând un rând de spectatori la 100 m de vorbitor, sunetul emis se va auzi cu o intensitate de:

$$L = 65 - 20 \log 100$$
$$L = 65 - 40 = 25 \text{ ph.}$$

deci sub nivelul mediu acoperitor al sălii.

In aceste cazuri, trebue luate măsuri pentru amplificarea sunetelor.

Am văzut că prin existenţa unor suprafeţe reflectante, într'un loc oarecare al sălii, se va auzi atât sunetul direct cât şi reflecţia aceluiaşi sunet de suprafeţele înconjurătoare.

Sunetul reflectat va avea o intensitate redusă, deoarece o parte din energia sa iniţială va fi absorbită de suprafaţa reflectantă, proporţional cu coeficientul său de absorbţie.

La locul recepţie intensitatea sunetului direct va fi întărită de energia sunetului reflectat, care va fi cu atât mai mare, cu cât vor exista mai multe suprafeţe reflectante şi cu condiţia ca decalajul în timp să nu depăşească 1/15 parte din secundă.

Creşterea intensităţii sonore determinată de energia sunetului reflectat, se calculează cu formula:

$$\Delta l = 10 \log N \cdot [1 + (1 - \alpha)]$$

în care: N — numărul suprafeţelor reflectante, α — coeficientul de absorbţie al suprafeţei reflectante.

Am văzut că la 100 m tăria unui sunet direct de 65 ph scade la 25 ph. Să calculăm acum intensitatea sa în ipoteza că sunetul a fost emis pe o scenă prevăzută cu 12 panouri reflectante, executate din material lemnos ($\alpha = 0{,}03$).

Conform formulei menţionate:

$$\Delta l = 10 \log \cdot 12 \, [1 + (1 - 0{,}03)]$$
$$\Delta l = 10 \log \cdot 11{,}64 = 11 \text{ db}$$

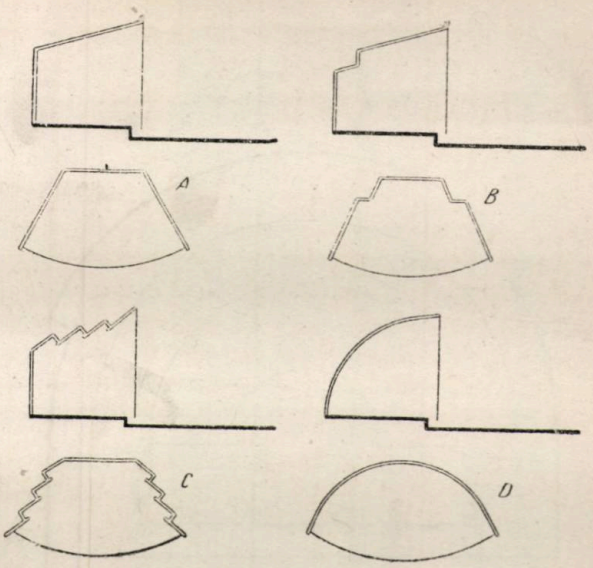

Fig. 8. Câteva posibilităţi principale pentru rezolvarea scenelor sau estradelor din teatrele în aer liber

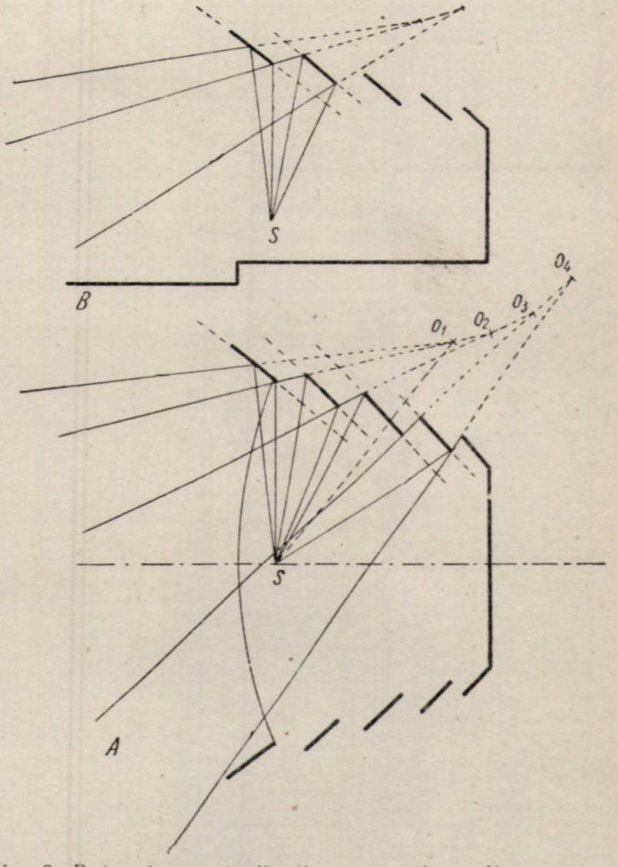

Fig. 9. Determinarea inclinaţiei panourilor reflectante pe scena unui teatru în aer liber. A — plan; B — secţiune

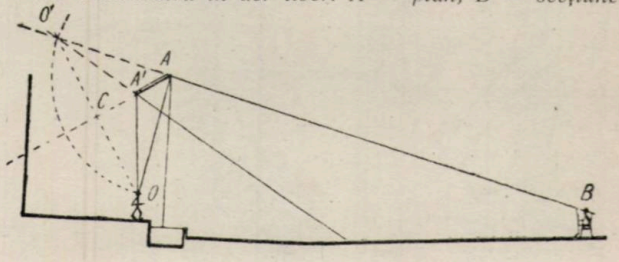

Fig. 10. Determinarea înclinaţiei primului panou reflectant pe scena unui teatru în aer liber (în secţie longitudinală)

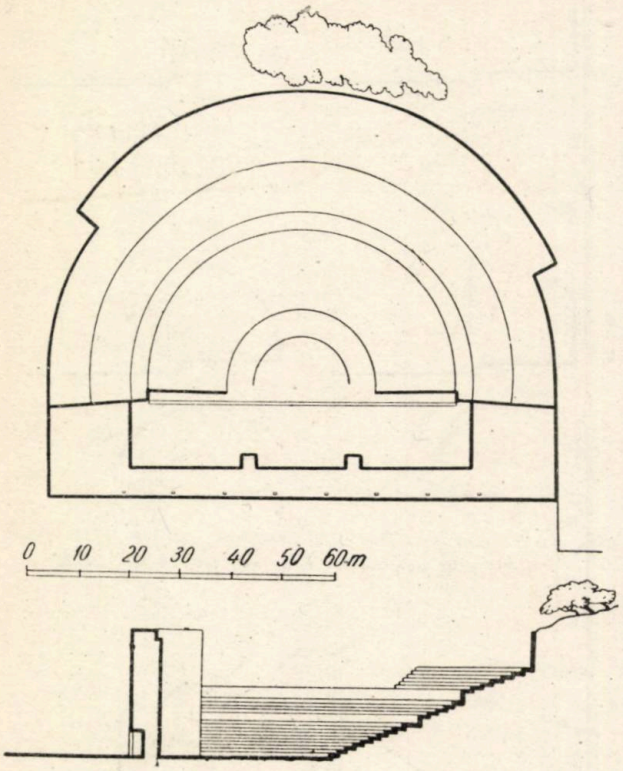

Fig. 11. Planul unui teatru în aer liber din Berlin, inspirat după amfiteatrele antice

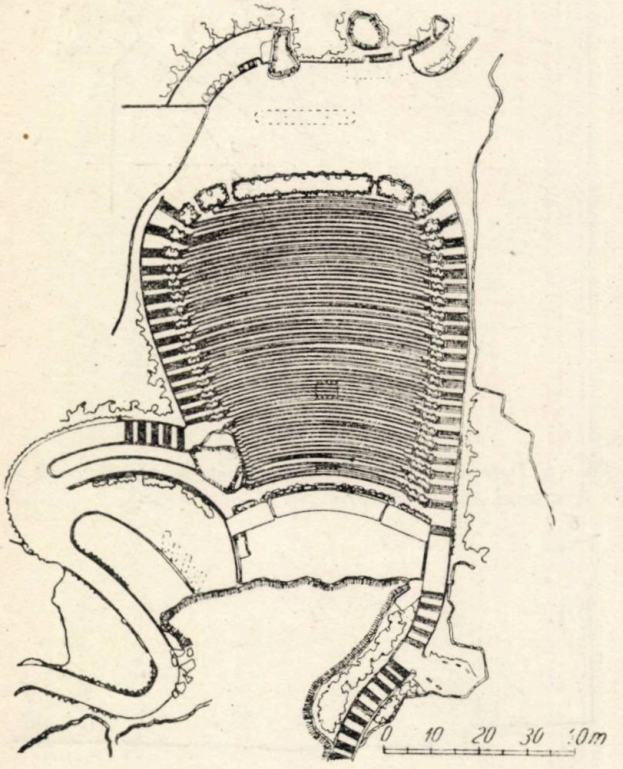

Fig. 12. Planul unui teatru în aer liber folosind variaţia naturală a reliefului în detrimentul recepţiei auditive a spectacolelor

Se va auz deci cu o tărie de 25+11=36 ph, ceeace este satisfăcător. El va fi cu atât mai puternic cu cât numărul panourilor reflectante va fi mai mare.

Stabilind numărul suprafeţelor reflectante, se pune problema ce dimensiuni şi forme trebue să aibe acestea, precum şi poziţia lor. Un sunet este reflectat de o suprafaţă atunci când dimensiunile ei sunt mai mari ca jumătatea lungimii de undă a sunetului respectiv. Am văzut că sunetele perceptibile de urechea omenească sunt între 16—20 000 Hz.

Panourile se calculează însă numai pentru frecvenţa cea mai joasă ce interesează. Astfel, dacă teatrul este destinat pentru manifestări dramatice, am văzut că vorbirea cea mai gravă are o frecvenţă de 100 Hz. Ca atare dimensiunile panourilor vor fi:

$$l = \frac{344}{2 \times 100} = 1{,}72, \text{ rotund } 1{,}80 \text{ m},$$

(în care 344 reprezintă viteza în m/s de propagare a sunetului în aer liber la +20°C).

Dacă teatrul va fi destinat genurilor muzicale, vom calcula în funcţie de frecvenţele cele mai joase ale genului respectiv (minimum 50 Hz).

Pentru o proiectare mai judicioasă a teatrelor dramatice, se va ţine seama de formanţii, care sunt totalitatea frecvenţelor a căror intensitate domină într'o expresie sonoră. Analizând domeniul de existenţă din vorbirea respectivă, care diferă dela limba vorbită într'o ţară sau alta, sau chiar pe regiuni, se vor amplifica numai frecvenţele ce au însemnătate deosebită. Pentru limba română nu s'au făcut studii în acest sens. In limba rusă însă, formanţii se găsesc între 200—600 Hz.

Forma suprafeţelor reflectante poate fi plană sau convexă pentru a asigura împrăştierea energiei sonore pe o suprafaţă cât mai mare. Nu se recomandă utilizarea suprafeţelor concave, care generează focare sonore cu efecte negative asupra audiţiei.

Aşezarea panourilor reflectante se face lateral şi deasupra scenei, în formă de semi-cerc sau orice altă soluţie, care se încadrează în teoriile enunţate mai sus (fig. 8).

Determinarea înclinaţiei se face pe bază de epure grafice atât în plan cât şi în secţiune, conform celor arătate în fig. 9—10.

Profilul longitudinal se stabileşte în baza aceloraşi considerente enunţate pentru sălile din categoria A. Deasemenea şi stabilirea procentului de inteligibilitate.

In această categorie vor intra deci teatrele dramatice cu capacităţi maxime de circa 2500 locuri şi teatre muzicale cu o capacitate de 5000—6000 spectatori. Printr'o justă proiectare acustică, cifrele date pentru teatrele muzicale pot fi depăşite, cele dramatice fiind limitate pe considerentul că structura spectacolului se bazează pe mimică şi joc de scenă, precum şi in-

tensitatea redusă a sunetelor emise, ce limitează distanţele de recepţie vizuală şi auditivă.

★

Teatrele din Categoria C având capacităţi foarte mari se sprijină în special pe mari mase sonore sau retransmisiune electroacustică.

Datorită acestor caracteristice, teatrele în aer liber din această categorie, se prezintă sub forme foarte variate, dela imitarea marilor amfiteatre antice (fig. 11) până la utilizarea extremă a variaţiilor naturale de relief, şi a cadrului înconjurător (fing. 12).

Oricâtă variaţie de structură ar permite utilizarea retransmisiunilor electroacustice, sunt însă anumite considerente de care trebue să se ţină seama.

Astfel, imitarea amfiteatrelor antice nu poate fi valabilă epocii noastre, în care condiţiile generale de producţie şi recepţie a spectacolului sunt cu totul diferite.

Un studiu atent asupra marilor amfiteatre ale societăţii sclavagiste, poate arăta că problemele audiţiei şi ale vizibilităţii erau în parte rezolvate. Astfel, atât scenele teatrelor greceşti cât şi cele romane, erau prevăzute cu un perete înalt în spatele scenei, care împreună cu pardoseala chorului, construită din piatră, canalizau sunetele spre spectatori (fig. 13).

La aceasta se adaugă şi folosirea măştilor supradimensionate, purtate de actor, care în afara faptului că asigurau vizibilitatea la distanţă, arătând starea sufletească a personagiilor, amplificau totodată vorbirea la sursă care era întărită şi în difuzarea ei de vasele de bronz ce erau aşezate sub gradenele amfiteatrului.

Proiectanţii de astăzi, imitând sau adoptând forma vechilor construcţii în aer liber, au ignorat problemele vizibilităţii şi în special cele ale audiţiei prin urmărirea excesivă a plasticei arhitecturale.

Construcţiile marilor teatre în aer liber trebue să ţină seama însă de aceste probleme şi ca atare, se impune găsirea unei dispoziţiuni corespunzătoare a locurilor şi realizarea unei scene sau estrade, care să canalizeze sunetele spre auditori şi totodată să permită realizarea instalaţiei necesare retransmisiunei electroacustice.

In acest sens, trebue menţionat că forma semicirculară a amfiteatrelor vechi (fig. 14) nu mai este corespunzătoare, datorită îndepărtării prea mari a spectatorilor de scenă, realizarea unei suprafeţe plane în centrul compoziţiei cu vizibilitate şi audiţie redusă, precum şi limitarea recepţionării sepectacolului pentru locurile laterale, cunoscând că scenele moderne au o deschidere mult mai mică şi o adâncime de joc mult mai mare ca cele ale vechilor skenos (scene). Cele mai recomandabile forme sunt

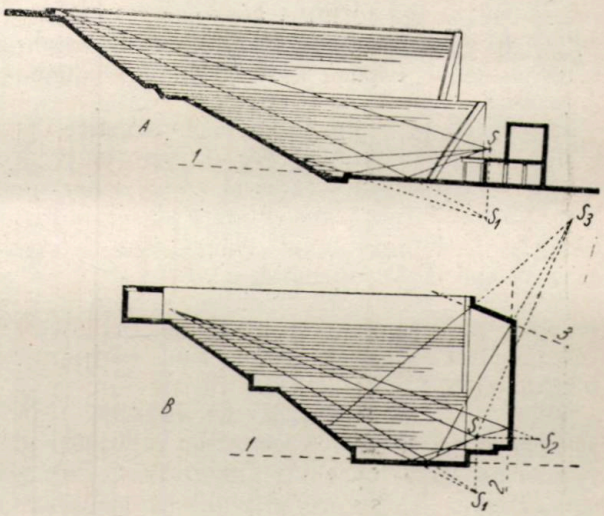

Fig. 13. Secţiune printr'un teatru antic în aer liber. A — teatrul grec; B — teatrul roman

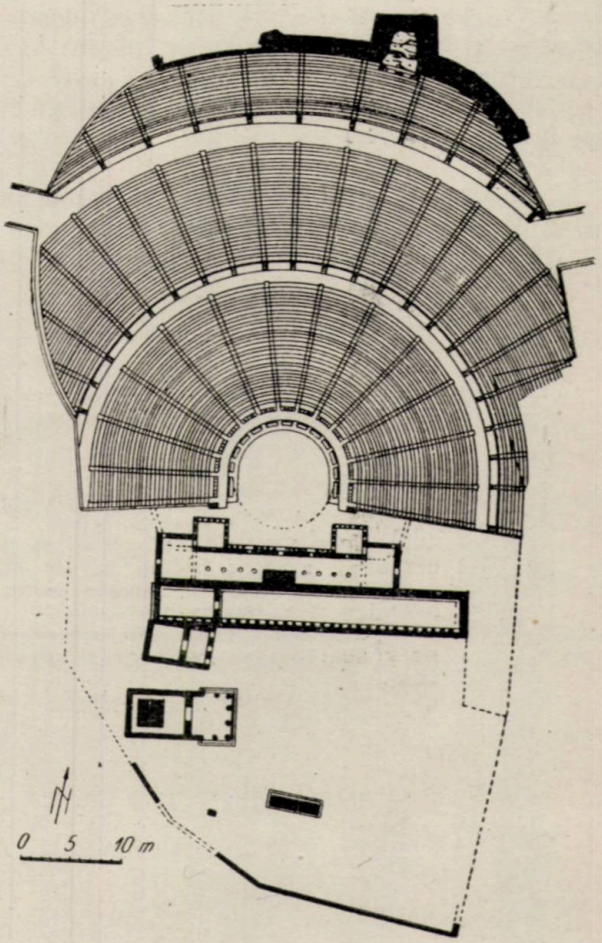

Fig. 14. Planul amfiteatrului lui Dionis la Atena

cele derivate din forma trapezoidală sau arc de cerc, cu determinarea profilului longitudinal conform celor expuse la teatrele din categoria A şi B.

În ceeace priveşte problemele acustice, problema retransmisiunilor are o importanţă deosebită pentru asigurarea unui câmp sonor omogen, pe toată suprafaţa ocupată de auditori, ea făcându-se în baza unor scheme tehnice elaborate de specialiştii în materie.

Principial retransmisiunea electroacustică se bazează pe următoarele elemente: recepţionarea sunetului; difuzarea sunetului; controlul retransmisiunii.

Recepţionarea sau captarea energiei sonore se face pe scenă, avant-scenă sau orchestră prin realizarea unei reţele de microfoane aşezate astfel încât să asigure întregul câmp sonor al producţiei, cunoscând că microfoanele au zonă de sensibilitate limitată în funcţie de caracteristicele lor de directivitate.

Difuzarea sunetelor se face prin megafoane aşezate şi ele pe baza unei scheme tehnologice astfel încât să asigure repartizarea energiei sonore, fără a genera ecoul, nici pentru spectator, nici pentru actorii de pe scenă, provocând astfel, pentru aceştia din urmă, întăriri greşite şi implicit o neconcordanţă între orchestră şi solişti.

La proiectarea acestor teatre se recomandă consultarea tehnicienilor de specialitate pentru a stabili dintr'un început un loc adecvat pentru cabina de control a retransmisiunii, care trebue să aibă o vizibilitate perfectă atât spre scenă, cât şi în sală, precum şi prevederea elementelor necesare pentru aşezarea difuzoarelor şi a întregii instalaţii.

Se menţionează că retransmisiunea electroacustică alterează într'o oarecare măsură caracteristicele naturale ale sunetului.

Acest lucru, precum şi problemele vizibilităţii mai sus menţionate, au determinat limitarea acestor construcţii numai pentru manifestări de masă (adunări, reuniuni festive, meetinguri, manifestări artistice de ansamblu, etc.).

Pentru realizarea spectacolelor artistice s'a ajuns la concluzia că este mult mai valabil a se construi teatre în aer liber cu capacităţi mai reduse însă în număr mult mai mare. În baza acestor considerente, spectacolele pot fi vizionate şi auzite în condiţiuni corespunzătoare, rezolvând mult mai uşor problemele ce se pun evacuării teatrelor, deservind mai bine întrega suprafaţă şi populaţie a oraşului respectiv.

Bibliografie

Alexeev P. S.: Curs de specializare în problemele de acustică arhitecturală, profesat la Bucureşti în anii 1950—1951.

Alexeev P. S.: Principiile proiectării acustice a teatrelor de vară în aer liber. Revista Construcţii şi Materiale pentru construirea oraşelor, Moscova, 6 (1950).

Spravojnik Arhitektora vol. I, partea IX-a.

Alexeev P. S.: Sgomotul. Moscova-Leningrad, 1948.

Barhin B. G.: Arhitectura teatrelor. Moscova, 1947.

★

ПОНЯТИЯ О ЗВУКОВОМ ПРОЕКТИРОВАНИИ ТЕАТРОВ НА ОТКРЫТОМ ВОЗДУХЕ

Резюме

Подчеркивая необходимость строительства в нащей стране театров на открытом воздухе, автор делает полный анализ главных факторов, а именно: наилучшая видимость, хорошая слышимость, подходящий кадр (пластическая ценность) и экономическое решение.

Статья сопровождается многочисленными фотографиями и очерками которыми могут пользоваться, в будущем, архитекторы—проектировщики и инженеры—строители.

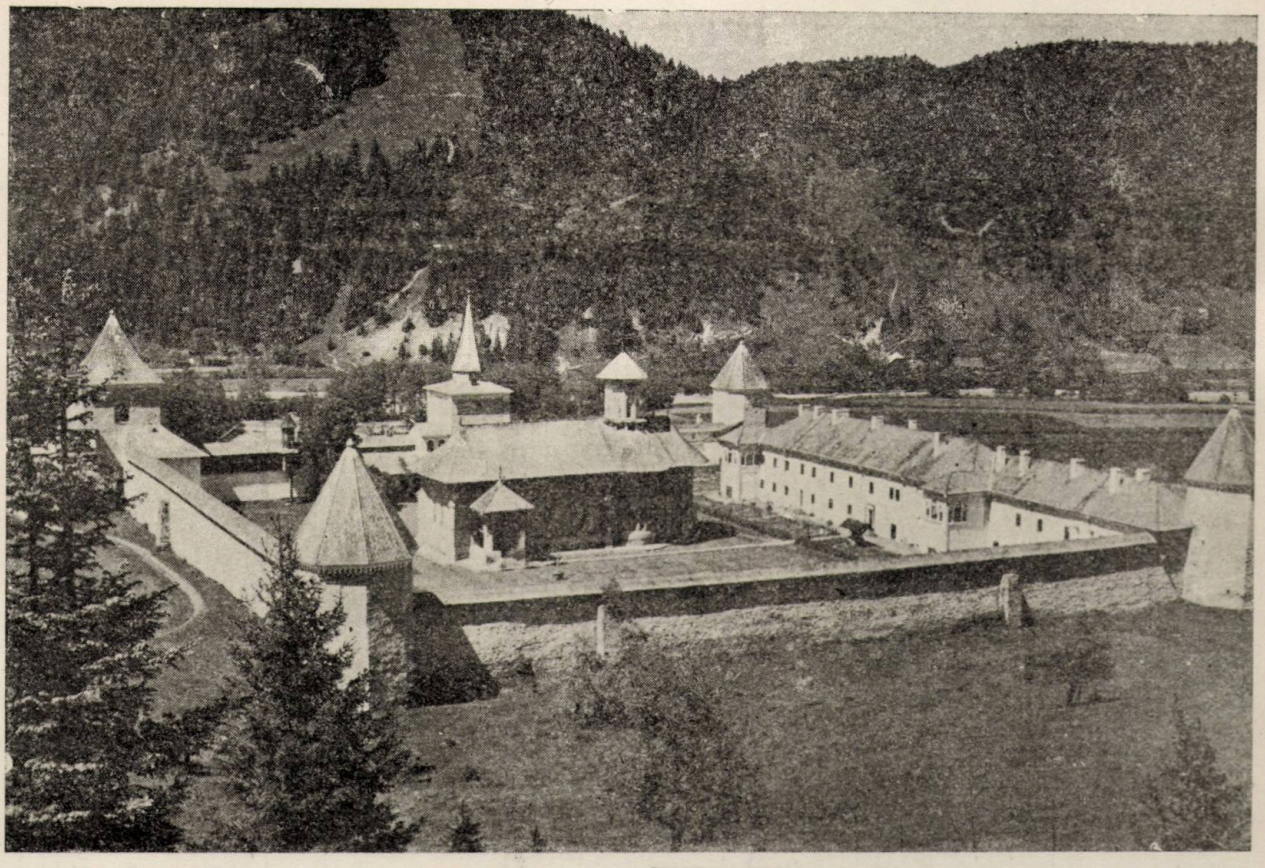

LUPTA POPORULUI PENTRU INDEPENDENȚA IMPOTRIVA ROBIEI TURCEȘTI, OGLINDITĂ ÎN ARHITECTURA EPOCII LUI ȘTEFAN CEL MARE ȘI PETRU RAREȘ

G. KURINSCKI

Parte din monumentele vechi ale arhitecturii noastre au fost studiate şi în trecut. Se scoteau chiar publicaţii şi se făceau relevee. Istoria arhitecturii noastre cunoaşte exemplul luminos de ataşament faţă de arta naţională şi încercările valoroase ale arhitecţilor Ion Mincu, Gr. Cerchez, N. Ghica-Budeşti ş.a., de a prelucra formele arhitecturii noastre vechi.

In general însă, în perioada de dominaţie a burgheziei, acest material, înafara cazului când era destinat să alimenteze tendinţele şovine ale unor curente de arhitectură ale burgheziei (produsul arhaic al părţii celei mai mari din realizările aşa numitului curent de arhitectură neoromânească, sau arhitectura catedralelor ortodoxe ridicate în sec. XX, în plin dezacord cu arhitectura istoric constituită a vechilor oraşe transilvănene), era menit să rămână sub forme de documente de arhitectură, care nu-şi găseau întrebuinţarea în activitatea practică a arhitecţilor, căci cosmopolitismul burgheziei a făcut tot posibilul pentru a rupe pe artist de popor, de năzuinţele sale, de realizările artei naţionale.

Astăzi, lămurirea sarcinilor ce revin arhitecturii într'o societate care construeşte socialismul şi înţelegerea metodei de creaţie a realismului socialist au pus într'o lumină nouă întreaga moştenire a arhitecturii noastre naţionale. Arhitectului i se cere să exprime conţinutul nou socialist al societăţii noastre în prefacere, într'o formă care să constitue prelucrarea a tot ce este mai bun în creaţia artistică a poporului. Acest lucru cere, fără îndoială, o cunoaştere şi o aprofundare temeinică a arhitecturii noastre vechi, cere reconsiderarea întregului patrimoniu artistic al poporului nostru pentru a scoate în evidenţă trăsăturile progresiste ale arhitecturii noastre naţionale.

Unul din argumentele „teoreticienilor" arhitecturii cosmopolite a fost acela că arhitectura noastră veche a produs mai cu seamă monumente cu caracter religios, ale căror elemente nu

Biserica din Bălineşti-Dorohoi

şi-ar putea găsi utilizare în creaţia contemporană a arhitecţilor.

Intr'adevăr, în perioada evului mediu, monumente de arhitectură, înţelegând prin aceasta clădiri importante ca amploare, ca bogăţie a materialelor utilizate şi valoare artistică, nu s'au ridicat decât numai pentru uzul claselor dominante. Dat fiind rolul bisericii, ca mare proprietară de moşii, în constituirea şi menţinerea formaţiilor de stat feudale de pe teritoriul ţării noastre, dat fiind ideologia dominantă a epocii, principalele monumente în care şi-au găsit expresie puterea şi gloria formaţiilor feudale constituite pe teritoriul ţării noastre. Ţara Românească şi Moldova, au fost clădiri cu caracter religios. Dar pentru a ridica aceste monumente, clasa stăpânitoare, alcătuită din nobili feudali, boeri stăpânitori de pământuri, prelaţi, a folosit meşteri ieşiţi din popor, adânc cunoscători ai artei populare, care au utilizat în plăsmuirea imaginilor de arhitectură tot ce este mai caracteristic artei şi arhitecturii populare. Mai mult decât atât, în arhitectura acestor monumente şi-au găsit expresie năzuinţele de libertate, de veacuri, ale poporului, s'au oglindit marile evenimente când întregul popor purta lupta împotriva unui asupritor.

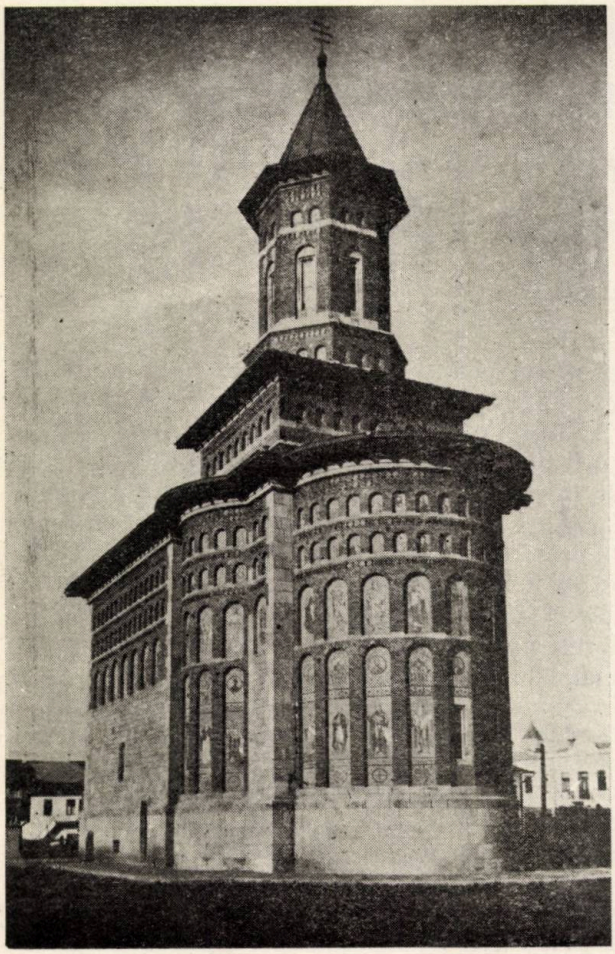

Biserica Sf. Nicolae Domnesc din Iaşi

Asemenea epoci de luptă pentru neatârnare, epoci cu viaţă politică frământată, au fost pentru arhitectură epoci de mare progres artistic şi tehnic. Printre asemenea epoci de desvoltare a arhitecturii, care ne cuceresc mai cu deosebire atenţia şi simpatia prin caracterul specific autohton, dinamismul, bogăţia şi coloritul arhitecturii, este şi epoca dela jumătatea secolului al XV-lea, până către sfârşitul secolului al XVI-lea, epoca lui Ştefan cel Mare şi Petru Rareş.

In secolul al XIII-lea — în prima jumătate — statul feudal maghiar căuta să menţină cnezatele româneşti dela sud şi răsărit de Carpaţi sub suveranitatea sa, pentru a folosi acest teritoriu ca un avantpost împotriva populaţiilor migratoare. In aceste tendinţe regii unguri au fost ajutaţi de biserica catolică, care încerca să catolicizeze populaţia de pe teritoriul de astăzi al ţării noastre. Desigur că, tot biserica catolica a impus în Muntenia şi Moldova un curent de artă religioasă romanico-gotică.

Cu întemeierea Ţării Româneşti şi a Moldovei, arhitectura naţională ia o desvoltare importantă. Intemeierea acestor state a fost determinată de interesele boerilor de a avea un stat puternic pentru a supune pe ţărani, de interesele târgurilor de a se bucura de sprijinul unui domn puternic împotriva boerilor, de necesitatea de a întări puterea centrală pentru a putea lupta împotriva cuceririlor străine şi propagandei bisericii catolice. In această luptă pentru constituirea statului feudal, biserica ortodoxă interesată în lupta împotriva catolicismului şi pentru consfinţirea stăpânirii sale asupra unor pământuri întinse, a avut un rol important.

Când în Ţara Românească şi Modova se ridică primele monumente importante de zid, ele împrumută formele arhitecturii romanico-gotice din Transilvania (biserica romanică dela Câmpulung şi biserica dela Rădăuţi). Dar, biserica ortodoxă propagă un curent de artă bizantină, care în Muntenia înlocueşte cu totul curentul de artă romanico-gotică. In Moldova, elemente ale arhitecturii romanico-gotice se continuă şi se prelucrează timp de câteva secole în compoziţia

nouă specific autohtonă a edificiilor moldovenești.

In secolul al XV-lea, societatea feudală din Moldova este în plină desvoltare. Deși numărul țăranilor liberi este încă oarecum ridicat, procesul de iobăgire este din ce în ce mai pronunțat.

Rezistența țăranilor se manifestă prin nesupunere la lucru și prin răscoale.

Deosebit de viu se manifestă deasemenea contradicțiile în sânul clasei dominante. Marii boeri urmăresc să macine puterea centrală a domnului.

Crește pericolul invaziei forțelor imperiului feudal otoman. Viața însăși a Moldovei ca stat este amenințată.

In asemenea împrejurări istorice, apar marile personalități care devin exponenții năzuințelor și luptei societății. O asemenea mare personalitate a fost Ștefan cel Mare, om politic priceput, iscusit conducător de oști și sprijinitor al culturii.

Ștefan cel Mare duce o luptă aprigă împotriva marilor boeri, care vedeau în turci o forță care ar putea slăbi puterea domnului, reflectată uneori în scrierile cronicarilor („Ștefan Vodă era iute la mânie și adesea omora la ospețe fără giudeț"). Ștefan mobilizează toate forțele interesate în limitarea puterii marilor boeri și menținerea independenței Moldovei: țăranii liberi, târgoveții și mica boerime.

Țărănimea liberă, amenințată de tendințele acaparatoare ale boerilor, sprijină pe domni. Grosul oștilor lui Ștefan cel Mare este alcătuit din țărani liberi.

Locuitorii înstăriți ai orașelor, sprijină și ei întărirea puterii centrale, care să le asigure o independență față de boeri și siguranța drumurilor comerciale. Ștefan cel Mare acordă privilegii târgurilor. Aici se desvoltă o pătură puternică de negustători bogați și patroni de ateliere; paralel cresc contradicțiile între sărăcimea lipsită de drepturi și cei bogați.

Deasemenea, biserica ortodoxă era interesată să sprijine puterea centrală pentru a se apăra împotriva propagandei catolice și a celei islamice. Biserica ortodoxă avea o mare influență asupra poporului. Ștefan cel Mare găsește în ea un prețios aliat.

Ștefan cel Mare a încheiat o serie de aliante cu puterile creștine, în scopul de a alcătui o pavăză împotriva cotropirei turcești. Printre acestea, un loc deosebit de important îl ocupă alianțele de prietenie și rudenie cu Kievul și cu Moscova, puteri capabile să lupte împotriva Turcilor.

Ștefan cel Mare s'a căsătorit cu pinclpesa Evdochia din Kiev, sora kneazului Simion Olehovici, iar apoi, când sub Ivan II, kneazul Moscovei, ia ființă statul național rus, își căsătorește fiica sa Elena cu fiul acestui mare kneaz.

Lupta pentru întărirea puterii centrale și mai ales rezistența unui popor în fața unei cotropiri din afară, au un rol progresist. Intrucât a combătut pe marii boeri care voiau să slăbească

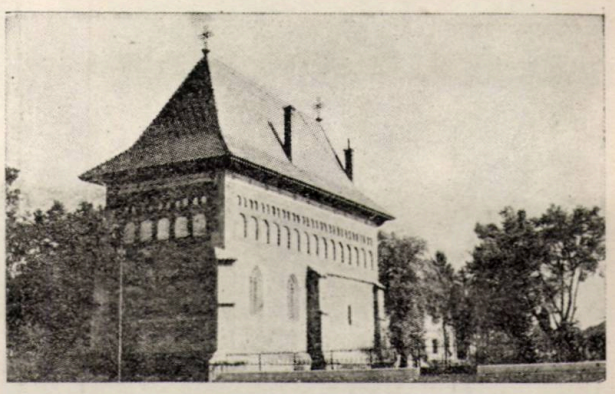

Biserica Sf. Ion din Piatra

puterea Moldovei și să exploateze crunt poporul, întrucât a luptat împotriva jugului turcesc care ar fi contribuit la sporirea exploatării poporului. întrucât a sprijinit desvoltarea comerțului și a culturii, Ștefan cel Mare a avut un rol progresist în istoria poporului nostru.

In asemenea epoci, când viața întregii societăți este amenințată, se naște o artă militantă, al cărei rol este să participe la lupta întregii societăți, să mobilizeze întregul popor împotriva

Biserica Sf. Ioan din Piatra, turnul

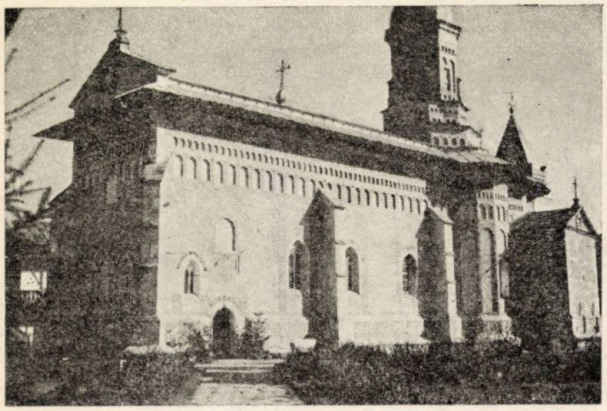

Biserica Mânăstirii Neamț

asupritorul străin. Astfel, Moldova acelei epoci cunoaște o strălucită desvoltare artistică.

Se desfășoară o vastă campanie de construcții. Principalele edificii ce se ridică sunt bisericile. In jurul bisericii, puternică forță feudală și instituția care dădea directive în cultură și artă, trebuia menținută o viață spirituală activă, trebuia menținută și întărită credința poporului și ura contra asupritorului străin.

Ridicarea unor asemenea construcții de o mare valoare artistică, cum sunt de exemplu bisericile din Piatra sau Hârlău, se petrece într'un timp deosebit de scurt — dela 3 la 6 luni. Edificiile religioase se desvoltă ca dimensiuni și se îmbogățesc ca decorație.

In epoca lui Ștefan cel Mare și Petru Rareș, se desvoltă deasemenea arhitectura edificiilor mănăstirești. Este vorba de construcții întărite cu ziduri, cu metereze și drumuri de pază, cu turnuri puternice, întărite cu contraforți. Mânăstirile sunt locuri de retragere pentru boeri și averile lor în timp de primejdie, precum și locuri de păstrare a averilor bisericii.

Vasta campanie de construcție întreprinsă de Ștefan cel Mare, face ca vechile înrâuriri romanico-gotice și bizantine să fie asimiliate, să se nască un produs arhitectonic nou, absolut original, monumente cum nu se mai găsesc în altă parte în lume, care se caracterizează prin inovații autohtone importante în domeniul procedeelor de construcție și al plasticei.

Ștefan cel Mare aduce meșteri din Transilvania și Ucraina (Galiția), deasemenea oprește meșteri italieni în drum prin Moldova către Rusia. Alături de aceștia lucrează un număr din ce în ce mai mare de meșteri locali, care își însușesc procedeele de lucrare a pietrei și cărămizii și prelucrează procedeele plastice importate, conform tradițiilor artistice ale poporului nostru. Nici meșterii străini nu mai lucrează întocmai ca în patria lor, ci se supun directivelor unei arte autohtone deja constituită.

Edificiile care se ridică sunt destinate să glorifice luptele și victoriile Moldovei asupra năvălitorilor străini și să păstreze amintirea lor. Arhitectura lor plină de dinamism și culoare, oglindește pe deplin avântul întregii societăți, dorința de viață și libertate a poporului.

Arhitectura Moldovei din epoca lui Ștefan cel Mare oglindește lupta cu caracter progresist pentru independență, împotriva năvălitorilor străini. Ea se poate asemăna prin conținutul ei cu arhitectura Cremlinelor din Rusia. In Rusia, în secolul al XV-lea și al XVI-lea, țarii ducând o luptă aprigă împotriva marilor boeri, realizează, datorită victoriilor poporului rus asupra tătarilor, statul unitar rus. Aici ideea unității pământului rusesc și gloria luptelor pentru independență își găsesc expresia în edificiile strălucitoare ale Cremlinelor, într'o arhitectură bogată în noi forme, tipuri și idei decorative.

Deosebit de importante sunt inovațiile constructive ale meșterilor moldoveni. Spre deosebire de arhitectura bizantină care concentrează toate elementele de susținere ale unui edificiu în interior, sau de arhitectura gotică, care le plasează în afară, meșterii moldoveni utiliizează așa numitul procedeu al arcelor etajate, ceeace permite realizarea unui spațiu larg de circulație la bază, strâmtarea spațiului de acoperit, realizându-se un sistem constructiv de felul unui contrafort răsturnat. Meșterii moldoveni preiau deasemenea din arhitectura armeană, ideea de a strâmta spatiul acoperit prin intermediul unor arce piezișe, care susțin o cupolă, idee pe care o prelucrează în mod original. Inovațiile constructive ale meșterilor moldoveni îmbogățesc marele arsenal de procedee constructive ale arhitecturii universale.

Dar mai ales, deosebit de valoroase sunt inovațiile plastice ale meșterilor moldoveni. Pentru realizarea aspectului exterior al clădirilor, ei utilizează un decor de materiale aparente, rezistente la clima aspră a Moldovei, obținut prin combinarea cărămizii smălțuite și divers colorate, cu ornamente de ceramică, discuri și butoni de teracotă smălțuită, divers colorată și împodobită cu desene geometrice și animale.

Biserica Mânăstirii Moldovița

Biserica Sf. Gheorghe din Hârlău, perspectivă şi detaliu

Acest decor policrom dă edificiilor un aspect vesel şi sărbătoresc. Caracterul luminos şi optimist al acestui decor de arhitectură, puţin obişnuit în plin ev mediu, are neîndoelnic la bază contribuţia activă a meşterilor ieşiţi din popor, la realizarea monumentelor arhitecturii religioase. El oglindeşte dragostea pentru frumos, gustul pentru ornament şi culoare al poporului nostru, care şi-au găsit oglindire deplină în creaţia arhitectonică a meşterilor populari, a căror mărturie este arta populară a costumelor, ceramicei şi a arhitecturii de lemn.

Trebue neapărat remarcat că acest procedeu plastic nou a apărut în arhitectura bisericilor de oraş. Sunt cunoscute privilegiile importante acordate târgurilor de Ştefan cel Mare, ceeace a dus la creşterea şi îmbogăţirea păturii negustorilor şi a meşteşugarilor patroni. Este foarte posibil ca arhitectura civilă să fi constituit un teren vast de experienţă pentru meşterii populari, iar ideea decorului policrom să se fi născut aci, fiind apoi utilizată şi în arhitectura religioasă.

Deosebit de reuşite sunt proporţiile acestor edificii. Ele păstrează ideea de înălţare, caracteristică edificiilor gotice. Edificiile sunt realizate din piatră brută şi au ziduri groase. Dar şirurile de ocniţe suprapuse, care înconjoară partea superioară a construcţiilor, raportul foarte mare între lungime şi lăţime, însfârşit elansarea caracteristică, le dau un caracter deosebit de ele-

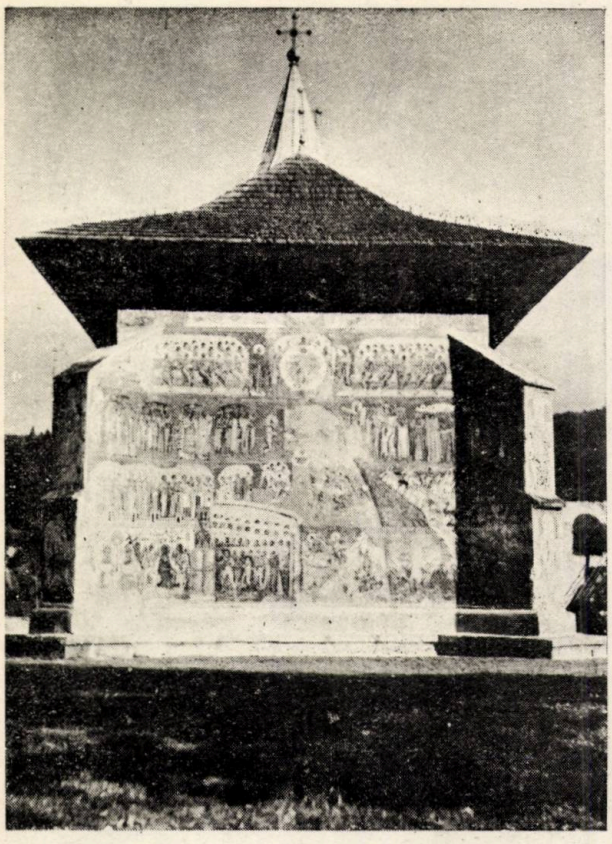

Biserica Mânăstirii Voroneţ

ganţă. Volumele lor sunt simple şi laconice, se caracterizează prin unitatea organică a părţilor componente, prin sveltetea dinamică a siluetei, prin perfecţiunea proporţiilor şi a formelor. Silueta lor se caracterizează printr'o creştere organică, având o bază mai lată datorită contraforţilor şi soclurilor bogat profilate, apoi un trunchiu svelt, terminat printr'o turlă înaltă, ridicată pe o bază stelată, întreg edificiul înscriindu-se într'un patrat.

Academicianul P. Constantinescu-Iaşi, în „Influenţe ale arhitecturii vechi ruseşti asupra vechii arhitecturi româneşti", plecând dela o afirmaţie a autorului sovietic A. Zotov, arată că la fel ca arta veche rusească, arta veche românească este sinteza a două principii fundamentale: un principiu progresist democratic realist în esenţă şi un principiu conservator bizantinizant, legat de păstrarea concepţiilor religioase feudale. Lupta acestor două principii care corespundeau contradicţiilor de clasă din societatea feudală constitue adevărata istorie a artei vechi ruseşti.

Desvoltarea strălucită a arhitecturii în epoca lui Ştefan cel Mare îşi are origina în viaţa politică, bogată în evenimente şi sbuciumată, a Moldovei, în lupta poporului pentru neatârnare, în dorinţa lui de libertate.

In epoca lui Petru Rareş, orânduirea feudală merge către apogeu. Creşte puterea boerimii, este iobăgită marea masă a ţărănimii, se accentuează jugul turcesc şi scade puterea domnului. Creşte tributul către Poarta Otomană, ceeace se resfrânge asupra situaţiei principalilor contribuabili, ţăranii. Turcii, Polonezii şi Tătarii întreprind campanii de jaf. Ţăranii sunt obligaţi la plata dijmei, la zeciuială şi la munca de clacă pe moşiile boerilor. Boerii ajung până a dispune de persoana iobagului, vânzându-l chiar fără pământul de care este legat.

In condiţiile robiei turceşti, menţinerea credinţei ortodoxe echivala cu posibilitatea menţinerii exploatării feudale autohtone asupra ţăranilor iobagi.

Locul luptelor între armate îl ia un războiu tot atât de aprig pe tărâm ideologic împotriva influenţei islamismului, pentru menţinerea prestigiului bisericii.

Biserica rămâne instituţia care desvoltă cultura autohtonă şi dă directive în artă.

Se schimbă aspectul edificiilor religioase. Probabil, ca un rezultat al unei directive generale a bisericii, faţadele noilor edificii religioase, precum şi alte edificii mai vechi din epoca lui Ştefan cel Mare sunt acoperite în întregime cu picturi. Picturile interpretează versete din Biblie şi vieţile Sfinţilor. Ele se adresau masei neştiutoate de care, căreia trebuia să-i vorbească, prin limbajul accesibil al scenelor pictate, despre istoria bisericii, să-i înfăţişeze principalele dogme ale credinţei.

Aspectul edificiilor are un caracter mistic mult mai pronunţat. Şirurile de sfinţi reprezentaţi în fresce se pot asemăna cu frizele de sculpturi din arhitectura gotică. Ceeace este important, este faptul că pictorii populari nu s'au supus unor anumite dogme şi canoane în executarea zugrăvelii. Ei redau în mod realist oameni din popor şi personagii laice îmbrăcate în hainele epocii.

De o valoare dosebită sunt mai ales unele dintre fresce, care reprezintă în acelaşi timp scene tratate cu predilecţie. Astfel de scene erau reprezentarea căderii Constantinopolului şi a Judecăţii de Apoi. Deosebit de interesantă şi de valoroasă este fresca Judecăţii de Apoi, care acoperă întreaga faţadă dinspre Apus a bisericii din Voroneţ, şirurile de compartimente obişnuite în care sunt plasate scenele, sunt legate aci într'o compoziţie închegată.

Frescele moldoveneşti au o valoare deosebită, nu numai prin factura lor artistică originală, ci şi prin aceea că oglindesc în reprezentările lor concepţia despre lume a Evului Mediu, constituind documente preţioase pentru cunoaşterea şi înţelegerea vieţii şi societăţii acelei vremi.

In această epocă pătrunde în Moldova influenţa iconografiei umane şi realiste ruseşti, având în fruntea ei pe renumitul zugrav Rubliov. Această iconografie rusă era pătrunsă de motive patriotice naţionale, de ideea autocraţiei şi unităţii Statului.

Arhitectura îşi continuă desvoltarea ei neîntreruptă, ea se îmbogăţeşte cu noi idei şi noi procedee plastice.

Arhitectura acestei epoci este bogată în ino-

vaţii care trebue neapărat să ne reţină atenţia. In primii ani ai secolului al XVI-lea, meşterii moldoveni ridică din voia Hatmanului Arbore o biserică modestă în satul Arbore, pe moşiile boerului. Aici ei introduc însă un element nou; este vorba de o nişă de mari proporţii, care precede pronaosul bisericii şi e tratată în chip de arc monumental în plin centru, cu proporţii apropiate de cele ale Renaşterii. Acest arc dă edificiului cu proporţii relativ reduse, o monumentalitate neobişnuită, constituind în arsenalul formelor arhitecturii româneşti de pe întreg teritoriul Ţării noastre, unul din elementele cele mai monumentale.

Ceva mai târziu, în prima jumătate a secolului, meşterii care lucrează la Bărhăuţi, preiau ideea unei nişe care era destinată protecţiei clopotului şi realizează un element nou în arhitectura moldovenească, un pridvor clopotniţă cu două nivele.

Dar evoluţia acestui element nu se opreşte aici; meşterii lui Petru Rareş, ridicând biserica dela Humor, înlătură clopotniţa, înalţă pridvorul, realizându-se un pridvor deschis cu arcade înalte, cu arce frânte, deosebit de interesant ca pitoresc şi monumentalitate.

Insfârşit, meşterii acelei epoci, continuând experienţa pridvorului deschis dela Humor, realizează monumentul desăvârşit al arhitecturii moldoveneşti, care este Biserica Mânăstirii Moldoviţa.

In locul celor două arce cu un plin în mijloc de pe faţada de Apus, se realizează trei arce, ceace dă întregului edificiu un caracter deosebit de unitate şi echilibru.

Studiul şi analiza aprofundată a arhitecturii acestei epoci pot scoate în evidenţă trăsăturile ei progresiste, care ar putea să constitue baze de plecare pentru creaţia artiştilor contemporani.

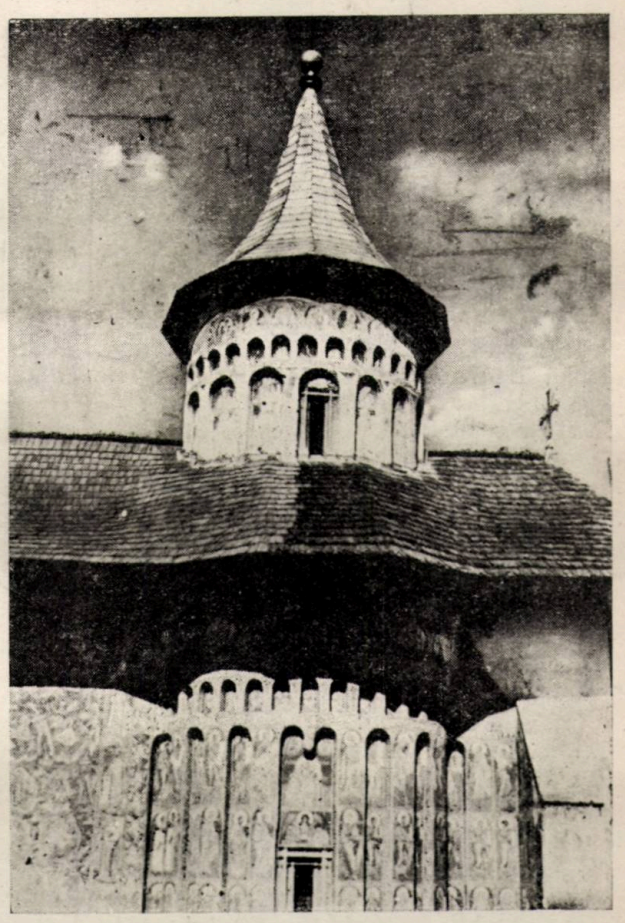

Biserica Mânăstirii Voroneţ, detaliu

Caracterul popular al decorului de arhitectură al acestei epoci, bogăţia şi varietatea lui, procedeele plastice monumentale, care s'au desvoltat în această epocă, constitue fără îndoială un material deosebit de valoros pentru crearea formelor arhitecturii noi.

★

БОРЬБА НАШЕГО НАРОДА ЗА САМОСТОЯТЕЛЬНОСТЬ ПРОТИВ ТУРЕЦКОГО РАБСТВА, ОТРАЖЕННАЯ В АРХИТЕКТУРЕ ЭПОХИ ШТЕФАНА ВЕЛИКОГО И ПЕТРА РАРЕШ

Резюме

Сделав углубленное изучение старых памятников нашей архитектуры той эпохи, автор выявляет их прогрессивные черты, которые могли бы служить началом для произведений современных артистов. Народный характер архитектурной декорации этой эпохи, богатство и разносторонность ее, пластические монументальные системы, которые развились в прошлом, представляют собой особенно ценный материал для осуществления форм новой архитектуры.

★

PROBLEMELE CURENTE ALE ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SUPERIOR DE ARHITECTURĂ *)

(REZULTATELE SESIUNII A X-a A ACADEMIEI DE ARHITECTURĂ DIN U. R. S. S.)

A. MORDVINOV
Președintele Academiei de Arhitectură din U.R.S.S.

In Noembrie 1951 a avut loc sesiunea Academiei de Arhitectură din U.R.S.S., închinată problemelor învățământului superior.

In țara noastră, învățământul arhitecturii trebue să fie astfel organizat, încât să asigure pregătirea cadrelor de arhitecți înarmate cu o ideologie înaintată și o bună pregătire profesională, pentru a putea rezolva problemele complexe și de răspundere.

De buna pregătire a arhitecților depind în mare măsură succesele viitoare ale arhitecturii

Noi toți suntem martori și participanți activi la marile lucrări pe care le execută poporul sovietic sub conducerea Partidului lui Lenin și Stalin. In activitatea creatoare a popoarelor Uniunii Sovietice, arhitecții aduc partea lor de muncă, îndeplinind o datorie patriotică față de țara lor, față de Partid, care a făcut ca munca și viața noastră să fie liberă și fericită.

Activitatea arhitectului a căpătat o importanță deosebită în condițiunile construirii socialismului. El este chemat să satisfacă necesitățile urgente ale întregului popor, să răspundă diferitelor probleme vitale. Conduși de marile idei ale lui Lenin și Stalin, arhitecții sovietici sunt chemați să reflecte în operele lor măreția epocii de construire a comunismului. O mare importanță și răspundere capătă problema pregătirii cadrelor de arhitecți.

Ne amintim cu toții cum a fost școala de arhitectură în anii 1920 și la începutul anului 1930. Ea era pe atunci arena de luptă a diferitelor curente în arhitectură. In proiecte se reflectau influențele constructivismului și formalismului. In acei ani noi întâlnim în școli o negare formalistă a problemelor de plastică a artei arhitectonice, nihilism în atitudinea față de cultura mondială a trecutului și ignorarea tradițiilor artistice naționale.

Datorită grijii continui a partidului, guvernului și a tovarășului Stalin personal pentru învățământul de arhitectură, școala noastră superioară de arhitectură a obținut succese importante, au fost învinse și înlăturate acele greșeli în organizarea învățământului de arhitectură, care existau în primele etape ale desvoltării sale.

O importanță deosebită a avut Hotărîrea C.C. al P.C. (b) al U.R.S.S. din 14 Octombrie 1933. „Despre învățământul de arhitectură" prin care a fost înființată Academia de Arhitectură din U.R.S.S. cu Institutul de Aspirantură, care au jucat un rol important în pregătirea maeștrilor arhitecți.

Hotărîrile referitoare la construcția Palatului Sovietelor, Decizia S.C.N.E. din U.R.S.S. și C.C. al P.C. (b) al U.R.S.S. despre planul general de construcție a Moscovei, Decizia C.C. al P.C. (b) al U.R.S.S. referitoare la problemele de ideologie au ajutat să se reorganizeze în mod temeinic învățământul de arhitectură.

Principiile realismului socialist au devenit principii conducătoare în educația arhitecților, iar însușirea moștenirii artistice clasice mondiale și a clasicismului național a devenit baza învățământului de arhitectură. Au crescut preocupările pentru problemele tehnice.

Printre temele proiectelor un loc tot mai important a început să ocupe temele actuale curente. O atenție deosebită s'a acordat și elaborării sarcinelor constructivo-tehnice.

In prezent, învățământul arhitecturii se face în 20 de școli superioare din țară.

La un nivel superior s'a ridicat și organizarea învățământului de arhitectură. O deosebită importanță are introducerea în toate școlile superioare, facultățile și secțiile de arhitectură ale institutelor de construcție și politehnice din țară a unui plan unic de învățământ, aprobat în anul 1948.

Școala sovietică de arhitectură a crescut cadre de pedagogi experimentați, ale căror cunoștințe științifice și experiență pedagogică au permis să se pregătească principalele manuale pentru obiectele importante.

In unele școli superioare din țară s'a organizat aspirantura, ceeace a dat posibilitate pregătirii cadrelor ajutătoare.

Totuși, pe lângă aceste succese sunt încă neajunsuri.

Sesiunea a X-a a Academiei de Arhitectură din U.R.S.S. a arătat în rezoluțiile sale că cele mai mari neajunsuri sunt:

a) marele număr de obiecte din planul de învățământ;

b) lipsa unei legături suficiente dintre obiectele unor cicluri;

c) lipsa în plan a unor cursuri teoretice pentru proiectarea de arhitectură (atelier);

d) legătura slabă dintre predarea disciplinelor din ciclul grafico-artistic și a disciplinelor tehnice cu specificul viitoarei activități a arhitectului;

e) nu se dă suficientă atenție problemelor economice;

*) Trad. din „Arhitectura U.R.S.S.", 1 (1952).

f) numărul insuficient de ore acordate pentru predarea obiectelor din ciclul principal al proiectelor de arhitectură (atelier);

g) lipsa de manuale de istoria şi teoria arhitecturii;

h) în planul de învăţământ nu se prevede practica de proiectare, care este extrem de necesară pentru buna pregătire a arhitectului;

i) numărul insuficient de observatori specializaţi în sistematizarea oraşelor şi proiectarea construcţiilor industriale;

j) neajunsurile serioase în pregătirea pedagogilor, personalului auxiliar, calificaţi prin aspirantură;

k) lipsa unui centru unic de metodică pentru învăţământul de arhitectură şi deficienţele în reţeaua de instalaţii de învăţământ (facultăţi, secţii), care pregătesc cadrele de arhitecţi.

★

Viaţa noastră sovietică, practica de proiectare şi de execuţie a construcţiilor pun sarcini mari arhitectului. Arhitectul trebue să elaboreze proiecte de case de locuit, de construcţii publice şi industriale de o înaltă calitate, bine adaptate condiţiilor de muncă, tra şi odihnă a oamenilor sovietici, cu maximum de economie.

In elaborarea problemelor inginereşti şi constructive şi a celor tehnico-sanitare, arhitectul împreună cu inginerii asigură folosirea metodelor de construcţie înaintate, economice, corespunzătoare, care să ţină seama de cele mai moderne metode de organizare a şantierului şi de o judicioasă folosire a materialelor de construcţie şi finisaj.

Deasemenea, în faţa arhitecţilor stau problemele artistice, care au o importanţă la fel de mare şi anume să creeze opere cu un adânc conţinut estetic şi de idei şi care îmbinat cu mare măestrie, să reflecte frumuseţea şi măreţia epocii staliniste.

Arhitectul sovietic trebue să lege compoziţia construcţiilor proiectate cu a celor înconjurătoare, cu natura specifică a terenului, trebue să rezolve cu măestrie problemele de urbanism.

Practica cere dela arhitect cuprinderea multilaterală a problemelor de urbanism, de plastică, funcţionare, economie şi inginereşti de proiectare şi execuţie.

Construcţiile vremurilor noastre, fie că sunt industriale, civile sau de locuinţe, sunt construcţii complexe din punct de vedere inginerese şi arhitectonic. Ele pot fi judicios proiectate şi executate numai în cazul colaborării diferiţilor specialişti (arhitecţi, ingineri proiectanţi, ingineri instalatori, ingineri executanţi, etc.), iar rolul conducător în această muncă colectivă o are arhitectul.

In prezent nu numai proiectele pentru construcţiile cu multe etaje, dar şi proiectele tip pentru case de locuit cu un cat sau două se elaborează de către arhitect împreună cu executantul şi inginerul instalator.

Proiectanţii — arhitectul, inginerul-proiectant, inginerul instalator — nu construiesc clădirea. Această muncă o îndeplineşte un specialist cu altă profesiune — inginerul executant. El are domeniul său specific de muncă, care cere un alt cerc de cunoştinţe

Participarea arhitectului la construcţie se realizează sub forma controlului de autor, pentru ca lucrarea ce se execută să corespundă cu proiectul şi deasemenea supraveghează lucrările arhitecturale de finisaj şi cele artistice. Controlul de autor se face de către arhitect în colaborare cu inginerii — proiectant şi instalator — care au elaborat împreună proiectul.

Justeţea unei asemenea diviziuni a muncii şi a unei asemenea specializări este confirmată de întreaga practică de proiectare şi de construcţie şi în special de practica celor mai buni maeştri ai arhitecturii sovietice.

Pentru a proiecta cu succes şi a efectua controlul de autor, arhitectul trebue să cunoască bine disciplinele din ciclul social-economic, teoria arhitecturii, să mânuiască foarte bine creionul şi să deseneze şi să picteze foarte bine, să cunoască construcţiile arhitecturale, părţile clădirii, lucrările de finisaj, bazele organizării lucrărilor de construcţie şi problemele economice referitoare la construcţie.

Totuşi în organizarea prezentă a învăţământului de arhitectură nu este determinat destul de clar profilul arhitectului.

Planul de învăţământ pentru Institutul de Arhitectură, de Construcţii şi Politehnic, aprobat în anul 1948, este calculat pentru pregătirea arhitectului. Totuşi pentru disciplinele principale (proiectare, pregătire artistico-grafică, obiectele de teorie şi istorie etc.), sunt programate un număr insuficient de ore, afară de asta, planul nu prevede nicun fel de practică de proiectare. In acelaşi timp, planurile de învăţământ şi programele disciplinelor de construcţii inginereşti foarte importante pentru arhitect, sunt astfel întocmite, că ele sunt calculate mai mult pentru pregătirea inginerului-constructor sau a inginerului-instalator, decât a arhitectului. In procesul studierii problemelor învăţământului de arhitectură, în legătură cu pregătirile pentru sesiune, unii tovarăşi au propus împărţirea Institutelor în două categorii. S'a propus să se păstreze ordinea existentă, în virtutea căreia persoanele care au terminat facultăţile de arhitectură ale institutelor de artă primesc titlul de „arhitect-artist", iar cei care termină toate celelalte institute — titlul de „arhitect".

Sesiunea a X-a a Academiei de Arhitectură din U.R.S.S. a găsit necesar ca pregătirea arhitecţilor în diferite institute să se facă după un plan unic de învăţământ.

In rezoluţiile sesiunii se spune:

„Pentru toate Institutele de Arhitectură, Facultăţile de Arhitectură şi secţiile Institutelor de Artă, de Construcţie şi Politehnice din U.R.S.S. trebue să se stabilească un plan unic de învăţământ pentru pregătirea arhitectului.

Persoanele care au terminat oricare din institutele de învăţământ indicate mai sus, trebue să capete un titlu unic de „arhitect".

★

La sesiune au provocat discuţii vii problemele specializării arhitecţilor.

Din practica organizării de proiectare noi ştim că mulţi arhitecţi lucrează mai ales, într'un singur domeniu de arhitectură — de proiectare a oraşelor, a clădirilor industriale, publice şi de locuit, etc.

Pe lângă toate acestea, în practică există o specializare şi mai îngustă a arhitectului. Unii din ei se specializează de exemplu în proiectarea de şcoli, clădiri de locuit cu puţine etaje, spitale, centrale hidroelectrice, sistematizarea aşezărilor omeneşti, etc.

Aceasta înseamnă că în Institut arhitectul trebue să se specializeze în aceste domenii înguste (proiectare de teatre, şcoli, centrale hidroelectrice, etc.).

Participanţii la sesiune au ajuns în unanimitate la concluzia, că diferenţierea pe specialităţi înguste trebue să aibă loc după cum este în prezent, în procesul activităţii practice creatoare a arhitectului.

Cu toate acestea, sesiunea a găsit necesar ca în Institutele noastre tinerii arhitecţi să se specializeze nu numai în proiectare de clădiri de locuit şi publice, dar şi în alte domenii de arhitectură, ca sistematizarea şi construirea oraşelor şi a altor centre populate, proiectarea construcţiilor industriale.

Practica arată, că lucrările de diplomă, în majoritatea cazurilor sunt închinate construcţiilor publice şi într'o măsură cu mult mai mică — clădirilor de locuit, iar tematica construcţiilor industriale şi de sistematizare, lipseşte aproape cu desăvârşire.

Excepţie este numai Institutul de Arhitectura din Moscova, unde o parte din lucrările de diplomă au ca temă sistematizarea centrelor populate şi construcţii industriale. In anul 1950 din numărul general de 214 lucrări de diplomă — 29 (13,5%) au ca temă construcţii industriale, 33 (15,5%) au ca temă sistematizarea centrelor populate. In anul 1951, din numărul general de 226 lucrări de diplomă au fost 22 de proiecte (10%) de construcţii industriale şi 24 de proiecte (10,5%) de sistematizare. Aceasta este desigur complet insuficient. Pe lângă toate acestea până în prezent, specializarea se reduce de fapt numai la executarea proiectului de dpiomă pe teme corespunzătoare.

Specializare în arhitectura construcţiilor industriale şi urbanism se poate face nu numai la Institutul de Arhitectură din Moscova, dar şi în alte Institute mari, ca Institutul I. E. Repin din Leningrad, Institutul de Ingineri Constructori din Leningrad, etc., unde există pentru aceasta condiţiile necesare.

La sesiune nu s'a susţinut propunerea de a crea facultăţi speciale pentru sistematizare şi construcţii industriale. Toţi au recunoscut categoric necesitatea unui învăţământ de arhitectură ca o bază unică pentru munca în oricare domeniu de proiectare arhitecturală.

Sesiunea recunoscut că pregătirea arhitecţilor trebue să se facă pe baza unui profil larg al învăţământului de arhitectură în limitele căruia trebue să se facă specializarea:

a) Sistematizarea şi construirea centrelor populate.

b) Proiectarea clădirilor de locuit şi a celor publice.

c) Proiectarea construcţiilor industriale.

Specializarea trebue să înceapă din al V.

Nomenclatura specializării trebue să se determine pentru fiecare institut în parte, în conformitate cu necesitatea de specialişti şi cu posibilităţile reale ale fiecărui institut.

★

Academia s'a adresat mai multor organizaţii de proiectare cu rugămintea de a comunica aprecierea lor asupra pregătirii tinerilor arhitecţi pentru activitatea practică. In răspunsurile primite s'au arătat lacunele existente în pregătirea specialiştilor. Astfel, conducerea organizaţiei de proiectare a Ministerului de Invăţământ Superior — Giprovuza — scrie:

„Unii arhitecţi tineri n'au destulă pregătire în domeniul proiectării planurilor de execuţie, nu cunosc organizarea proiectării şi a proiectării complexe.

Este necesar să se înlăture neajunsurile arătate, prin introducerea practicei obligatorii în învăţământ pentru studenţii din cursurile superioare din organizaţiile de proiectare, printre care şi proiectarea planurilor de execuţie".

Aceleaşi obiecţiuni s'au făcut şi în unele cuvântări care s'au rostit la consfătuirile pentru învăţământul de arhitectură, organizate de Uniunea Arhitecţilor şi la sesiune. Astfel, la consfătuirea din Leningrad, s'a arătat că învăţământul de proiectare la Institutul I. E. Repin dela început şi până la proiectul de diplomă se reduce mai ales la elaborarea schiţelor de proiecte, care are ca urmare pregătirea insuficientă a tinerilor arhitecţi în executarea proiectelor tehnice şi a celor de execuţie.

Trebue stabilit categoric că în învăţământul de proiectare trebue să se introducă elaborarea schiţelor de proiectare şi a proiectelor tehnice cu expunerea obligatorie a unor anumite detalii în planuri de execuţie şi planuri tip.

Trebue deasemeni urmărit rolul catedrei de construcţie arhitecturală în ceeace priveşte elaborarea complexă a proiectelor şcolare.

Pregătirea arhitecţilor suferă fără îndoială din cauza faptului că lipseşte din planul de învăţământ în vigoare practica de producţie a studenţilor, la organizaţiile de proiectare. Această greşală principală trebue îndreptată. Nu se admite ca un student să termine Institutul fără să facă măcar o singură săptămână practică la organizaţiile de proiectare, unde îşi va desfăşura activitatea sa după terminarea Institutului.

Cunoaşterea lucrărilor studenţeşti arată că şi în practica de proiectare au încă loc neajunsuri serioase.

Nu numai în proiectele de an, ci şi în cele de diplomă se întâlnesc planuri foarte slabe cu încăperi neconfortabile pentru viaţă şi muncă. Atenţia studenţilor — autorii acestor proiecte — era îndreptată numai pentru rezolvarea faţadelor. Deoarece problemele referitoare la rentabilitatea economică a proiectului n'au fost destul de studiate, acest lucru duce la desvoltarea prea mare şi nejustificată a cubajului clădirii.

Asemenea atitudine neglijentă pentru elaborarea planurilor, pentru soluţionarea problemelor de confort şi de rentabilitate economică a clădirii este caracteristică pentru o atitudine formalistă faţă de proiectare. Ea trebue să fie îndepărtată complet din institutele noastre. Poporul sovietic aşteaptă ca arhitectul să creeze construcţii de calitate superioară şi rentabile din punct de vedere economic.

In unele proiecte studenţeşti soluţia faţadei şi a întregului aspect arhitectonic în planul clădirii este greşită. Forma arhitectonică, aspectul, proporţiile şi metoda de compoziţie nu corespund cu caracterul şi destinaţia construcţiei. De exemplu, casa sovietelor se dovedeşte a fi asemănătoare unui muzeu, şcoala prin faţadele sale, aminteşte atelierul unei întreprinderi industriale.

La ultima plenară a conducerii Uniunii Arhitecţilor Sovietici din Ucraina, s'a arătat că în Institutele de Construcţii din Moscova şi Kiev şi deasemenea în Institutul Politehnic din Lvov nu s'a acordat atenţia cuvenită problemelor de ideologie în creaţia studenţilor, luptei cu formalismul şi altor fenomene de denaturare ideologică în artă. In lucrările şcolare şi cele de diplomă are loc o tratare formalistă a volumului clădirii, folosire mecanică a valorilor arhitecturale moştenite.

Crearea unei opere de arhitectură de deplină valoare, în care să se reflecte realismul socialist este posibilă numai în cazul îmbinării profunzimii ideologice-artistice cu înalta măestrie artistică. Desigur, nu se poate cere dela o lucrare studenţească ceeace se cere dela lucrarea unui maestru matur. Este vorba numai ca în învăţământul de arhitectură şi în particular în proiectarea şcolară, problemele de ideologie şi de măestrie să ocupe locul corespunzător. Numai pe baza metodei realismului socialist, proiectarea şcolară poate să asigure educarea adevăratului arhitect sovietic.

Pentru a rezolva cu succes această problemă, o mare importanţă are faptul ca în învăţământ să fie atraşi cei mai buni maeştri ai arhitecturii sovietice.

In materialul venit dela Institute, în cuvântările participanţilor la consfătuirea arhitecţilor Uniunii, în concluziile Comisiei primite din partea membrilor activi şi membrilor corespondenţi ai Academiei de Arhitectură şi în cuvântările rostite la sesiune, s'a arătat că în planul şcolar în vigoare sunt rezervate prea puţine ore pentru proiectare de arhitectură.

Unii tovarăşi au arătat că în majoritatea Institutelor, proiectarea începe prea târziu, de fapt numai în anul III. Sesiunea a găsit necesar ca proiectarea şcolară să înceapă din anul II.

O greşală importantă a proiectării şcolare este grija insuficientă de a educa la studenţi deprinderea de a lucra independent. Trebue ca educarea unor asemenea deprinderi să fie pusă în centrul atenţiei.

In sfârşit, pentru a îmbunătăţi conducerea proiectării, trebue micşorat numărul de studenţi dintr'o grupă condusă de trei pedagogi, până la 15 oameni — în cazul proiectării din cursul anului şi până la 10 oameni — în cazul elaborării proiectelor preliminare de diplomă şi a celor de diplomă.

Cei mai renumiţi arhitecţi sovietici trebue atraşi pentru conducerea proiectării şcolare de arhitectură. Corpul de profesori — pedagogi ai catedrei de proiectare arhitecturală — trebue să aibă posibilitatea să participe la practica creaoare a arhitecturii sovietice.

★

Predarea proiectării de arhitectură nu este întărită cu o bază teoretică necesară, deoarece în planul de învăţământ în vigoare, disciplinele teoretice de proiectare lipsesc. Desigur, fiecare dintre conducătorii proiectării şcolare transmite studenţilor unele noţiuni teoretice, totuş asemenea predare n'are un sistem metodologic riguros şi un program stabilit.

De aceea, sesiunea a găsit necesar să se introducă în planul şcolar cursurile teoretice extrem de necesare pentru pregătirea arhitecţilor ca „Bazele compoziţiei arhitecturale", „Bazele proiectării caselor de locuit", „Bazele proiectării clădirilor publice", „Bazele proiectării construcţiilor industriale", „Bazele sistematizării şi construirii oraşelor şi a altor centre populate". In aceste cursuri studenţii trebue să găsească date istorice şi teoretice, tipologia construcţiilor, etc. Studenţii trebue să capete material informativ practic şi material normativ în domeniul corespunzător de proiectare şi deasemenea să facă cunoştinţă cu modelele cele mai caracteristice ale practicei avansate. In aceste cursuri trebue acordată atenţia cuvenită problemelor economice ale construcţiilor

★

O mare importanţă în învăţământul de arhitectură are ciclul de disciplină de artă grafică. Sesiunea a recunoscut că este necesar să se îmbunătăţească predarea acestor discipline apropiindu-le de specificul specializării arhitectului.

In prezent cursurile de desen şi acuarelă în mare măsură sunt limitate la desenarea după gipsuri, a naturii moarte, vii şi după peisage. Trebue să se practice mai larg desenarea după natură a detaliilor de arhitectură, a interioarelor şi exteriorului clădirii. Pentru desvoltarea arhi-

tectului, o mare importanţă are desenul după memorie. Metodica cursurilor trebue compusă astfel ca să se desvolte prin toate măsurile, capacităţile de compoziţie ale studentului.

In institutele de arhitectură se acordă o atenţie foarte mică interiorului. Aproape că nu există cursuri pentru decorare. Aceste goluri trebue completate prin predarea disciplinelor grafico-artistice şi în proiectarea şcolară.

Luând în consideraţie specialitatea arhitectului, care a fost determinată mai sus, trebue revăzut volumul, conţinutul şi metodica de predare a ştiinţelor inginereşti şi de construcţie. Sesiunea a recunoscut că felul cum era organizată predarea acestor obiecte era nesatisfăcătoare înainte de toate, pentru că ea era ruptă de specificul activităţii în producţie a arhitectului.

Studentul nu capătă unele cunoştinţe care sunt absolut necesare arhitectului din domeniul disciplinelor inginereşti şi de construcţie.

In institutele de arhitectură se transmit în mod mecanic metodele de predare şi programul disciplinelor tehnice, luate din institutele de ingineri constructori.

In decurs de mai mulţi ani nu s'a reuşit să se obţină o justă organizare a predării cursului de „Elemente de Construcţii", studenţilor din Institutele de Arhitectură.

In loc de un curs unic, se citesc trei discipline independente „Construcţii metalice", „Construcţii de lemn", „Construcţii de beton armat". Ele se predau în institutele de arhitectură în acelaşi mod ca şi în cele de construcţii, unde atenţia deosebită se acordă teoriei calculului, calculului detaliilor izolate şi al nodurilor carcasei clădirii. Pentru arhitecţi se reduce numai numărul de ore de lucrări practice.

Trebue predat un curs unic de „Elemente de construcţii", să se prelucreze programul cursului şi să se elaboreze un manual.

Plecând dela aceste necesităţi, Academia de Arhitectură din U.R.S.S. a elaborat şi a dat la tipărit în anul 1951 manualul de „Construcţii inginereşti în arhitectură" corespunzător cursului de „Elemente de Construcţii".

La predarea mecanicei de construcţie, în prezent, în loc de un curs, se citesc deasemenea trei discipline independente: „Mecanica teoretică" „Statistica Construcţiilor", „Rezistenţa materialelor". Manualele pentru aceste obiecte elaborate pentru institutele de Arhitectură, au nevoe de corective serioase. Trebue unite într'un manual, să se micşoreze volumul lor şi să se apropie conţinutul lor de specializarea arhitectului.

In planul de învăţământ în vigoare, există cursurile de „Materiale de construcţie", „Lucrări de Construcţie". Atât în denumirea cât şi în programul acestor obiecte se acordă puţină atenţie materialelor lucrărilor de finisaj. Aceste cursuri trebue denumite „Materiale de construcţie şi de finisaj", făcând corectivele corespunzătoare în program.

In afară de cursul de „Lucrări de construcţie", în planul de învăţământ există cursul „Organizarea lucrărilor de construcţie. Afară de asta s'au introdus cursurile „Mecanizarea lucrărilor de construcţie", „Economia construcţiilor", „Tehnica măsurilor de siguranţă şi tehnica măsurilor de apărare contra incendiilor".

Separarea acestor cursuri independente este avantajoasă pentru pregătirea inginerului constructor. In planurile Institutelor de Arhitectură, cursurile: „Lucrările de construcţie" şi „Organizarea lucrărilor de construcţie" trebue înlocuite cu un curs unic — „Lucrări de construcţie şi de finisaj". In acest curs, studenţii trebue să capete cunoştinţe despre lucrări de construcţie, lucrări de finisaj, mecanizarea şi organizarea lucrărilor deconstrucţie şi de finisaj, metodica determinării preţului lor de cost, despre tehnica măsurilor de siguranţă şi tehnica măsurilor de apărare în contra incendiilor.

★

O mare importanţă pentru educaţia creatoare a arhitectului are predarea disciplinelor din ciclul social-economic. Arhitectul trebue să fie omul cel mai avansat din timpurile noastre, constructor activ şi conştient al comunismului, maestru înarmat ideologic, capabil să creeze opere de arhitectură şi realism socialist. Trebue acordat maximum de atenţie îmbunătăţirii metodei de predare a disciplinelor din acest ciclu. In particular este de dorit să se apropie predarea lor de specificul creaţiei arhitectului. Pentru aceasta, este foarte important ca la predarea cursurilor din acest ciclu în numărul de exemple care să le ilustreze, să se introducă deasemenea exemple din domeniul de arhitectură şi de construcţie.

Sesiunea a găsit necesar să se introducă în planul şcolar al învăţământului de arhitectură cursul de estetică marxist-leninistă. Asemenea curs se predă studenţilor tuturor institutelor de artă, dar el nu este prevăzut până în prezent în planul şcolar al facultăţilor de arhitectură şi al secţiilor Institutelor de construcţie şi al celor politehnice. Fără îndoială, cunoaşterea lui este absolut necesară arhitectului.

In prezent în planul şcolar există cursurile „Arhitectura Sovietică" şi „Istoria Generală a Arhitecturii şi a Artei". Afară de aceasta, se predă „Istoria Arhitecturii Ruse", iar în unele republici — cursurile de Istoria Arhitecturii Naţionale. Sesiunea a găsit necesar să se mărească numărul de ore rezervate după planul şcolar pentru predarea următoarelor obiecte din acest ciclu: „Istoria Generală a Artei" (curs introductiv), „Istoria Generală a Arhitecturii", „Istoria Arhitecturii Ruse şi a Arhitecturii popoarelor din U.R.S.S.", „Istoria Arhitecturii Sovietice".

In institutele Republicilor Unionale trebue să se aprofundeze studiul istoriei arhitecturii din republica dată, în care scop în planul şcolar trebue rezervate ore speciale.

Predarea istoriei arhitecturii trebue să fie în-

dreptată spre descoperirea valorilor artistice ale arhitecturii trecute, a cărei însuşire este necesară pentru formarea creatoare a arhitectului, care se găseşte pe poziţia realismului socialist. O atenţie deosebită trebue acordată însuşirii tradiţiilor artistico-arhitecturale ale arhitecturii ruse şi ale arhitecturii popoarelor din U.R.S.S.

★

Planul de Invăţământ pentru Institutul de Arhitectură
(Facultate — Secţie)

Nr. crt.	Planul de învăţământ în vigoare — anul 1948		Nr. crt.	Proiectul noului plan de învăţământ	
	Denumirea obiectelor	Numărul de ore		Denumirea obiectelor	Numărul de ore
	Ciclul social-economic				
1	Bazele Marxism-Leninismului	250	1	Bazele Marxism-Leninismului	250
2	Economie politică	140	2	Economie politică	140
3	Materialismul dialectic	140	3	Materialismul dialectic	140
			4	Estetica Marxist-Leninistă	50
	Total pe ciclu	530		Total pe ciclu	580
	Ciclul de cultură generală				
4	Educaţie fizică şi sport	120	5	Educaţia fizică şi sport	120
5	Limbi străine	240	6	Limbi străine	240
6	Matematici superioare	188	7	Matematici superioare	150
7	Geometrie descriptivă, teoria umbrelor şi perspectiva	120	8	Geometrie descriptivă, teoria umbrelor şi perspectiva	120
8	Pregătirea specială	450			
	Total pe ciclu	1118		Total pe ciclu	630
	Ciclul de Artă				
9	Desen, acuarele, sculptură	660	9	Desen	850
			10	Acuarele	190
			11	Sculptura	100
	Total pe ciclu	660		Total pe ciclu	1140
	Ciclul de istorie				
10	Istoria Artei şi a Arhitecturii	274	12	Istoria generală a Artei	50
11	Arhitectura Sovietică	120	13	Istoria generală a arhitecturii	200
12	Istoria tehnicii de construcţii	32	14	Istoria Arhitecturii ruse şi a arhitecturii popoarelor din U.R.S.S.	170
			15	Istoria Arhitecturii sovietice	100
	Total pe ciclu	426		Total pe ciclu	520
	Ciclul Teoria Arhitecturii				
13	Arhitectura construcţiilor inginereşti	48	16	Bazele compoziţiei arhitectonice	40
14	Urbanism, grădini şi parcuri	144	17	Bazele proiectării	50
			18	Bazele proiectării clădirilor publice	50
			19	Bazele proiectării construcţiilor industr.	50
			20	Bazele sistematizării şi construcţia oraşelor şi a altor centre populate	170
			21	Bazele proiectării în domeniul specialităţii alese	30
	Total pe ciclu	192		Total pe ciclu	390
	Ciclul de proiectare				
15	Introducere în arhitectură	504	22	Introducere în proiectare arhitecturală	450
16	Proiectarea arhitecturală a clădirilor de locuit	400	23	Proiectare arhitecturală a clădirilor de locuit	575
17	Proiectarea arhitecturală a clădirilor publice	400	24	Proiectarea arhitecturală a clădirilor publice	575
18	Proiectarea arhitecturală a constr. industr.	216	25	Proiectarea arhitecturală a construcţiilor industriale	425
19	Sistematizarea centrelor populate	216	26	Sistematizarea şi construcţia oraşelor şi altor centre populate	425
	Total pe ciclu	1736		Total pe ciclu	2450

Urmare din pag. 49

Nr. crt.	Planul de învățământ în vigoare — anul 1948 — Denumirea obiectelor	Numărul de ore	Nr. crt.	Proiectul noului plan de învățământ — Denumirea obiectelor	Numărul de ore
	Ciclul disciplinelor inginerești și de construcție				
20	Fizica generală și curs special	116	27	Fizica construcțiilor	60
21	Geodezia	68	28	Geodezia	30
22	Mecanica teoretică	52	29	Mecanica de construcție	260
23	Rezistența materialelor	120	30	Materiale de construcție și de finisaj	120
24	Statica construcțiilor	112	31	Lucrări de construcție și de finisaj	200
25	Materiale de construcție cu bazele chimiei	120	32	Construcții de arhitectură (părțile clădirii)	200
26	Lucrări de construcție	120	33	Elemente de construcție	190
27	Organizarea lucrărilor de construcție	120	34	Instituții tehnico-sanitare	120
28	Construcții arhitecturale	112			
29	Elemente de construcție	192			
30	Alimentare cu apă și canalizare	48			
31	Încălzire și ventilație	48			
32	Inzestrarea clădirilor tehnice noi	72			
	Total pe ciclu	1300		Total pe ciclu	1180
	In total	5962		In total	6890

Votând notările despre măsurile pentru îmbunătățirea învățământului superior de arhitectură, sesiunea cu toate acestea a aprobat în unanimitate proiectul preliminar al noului plan scolar unic. (vezi pag. 49).

Proiectul a fost elaborat pentru a verifica posibilitățile reale de a introduce noile discipline și a îndrepta neajunsurile planului în vigoare, deoarece altfel propunerile sesiunii s'ar putea dovedi abstracte.

Prin ce se deosebește proiectul noului plan școlar al învățământului de arhitectură de planul în vigoare.

In primul rând, un mare număr de ore sunt rezervate pentru disciplinele din ciclurile principale. Se mărește până la 7 ore durata învățământului zilnic și în acest cont se mărește numărul de ore pentru proiectarea școlară și pentru disciplinele grafico-artistice.

In al doilea rând, se rezervă mai multe ore și disciplinelor din ciclurile teoretice și istorice. Se introduc discipline noi — cursuri teoretice „Bazele proiectării".

In al treilea rând, timpul rezervat pentru proiectarea disciplinelor tehnico-inginerești rămâne aproape același ca și în planul în vigoare. Aci noi avem în vedere noua reorganizare a programului și a metodei de predare cu scopul de a le apropia de specializarea arhitectului.

In al patrulea rând, pentru studenți se introduc două practici de construcție și două practici de proiectare în producție, în loc de patru practici de construcție în producție.

In ciclul de discipline socialo-economice se introduce un curs independent „Istoria Arhitecturii ruse și a arhitecturii popoarelor din U.R.S.S. și cursul de „Istoria Artei".

In ciclul de teoria arhitecturii se introduc cursurile teoretice: „Bazele compoziției arhitecturale", „Bazele sistematizării și construcției orașelor și a altor centre populate", „Bazele proiectării locuințelor", „Bazele proiectării clădirilor publice", „Bazele proiectării construcțiilor industriale".

Se mărește numărul de ore pentru proiectare arhitecturală și pentru predarea disciplinelor grafico-artistice.

La ciclul disciplinelor inginerești și de construcție, cursurile independente „Mecanica teoretică", „Rezistența materialelor" și „Statica construcțiilor" se înlocuesc cu un curs unic „Mecanica de construcție".

Cursul „Materiale de construcție" (cu bazele chimiei), se numește „Materiale de construcție și de finisaj" (cu bazele chimiei).

Cursurile „Lucrări de construcție" și „Dragonizarea lucrărilor de construcție" sunt unite într'un curs unic — „Lucrările de construcție și de finisaj".

Cursul „Elemente de construcție" se transformă luându-se în considerație pregătirea arhitectului.

Pentru studenții din Institutele de Arhitectură, practica specială de vară de organizare și mecanizare a construcțiilor este de prisos. Această practică trebue unită cu a doua practică în producție făcută pe șantier după anul III. Cu toate acestea, în planul școlar s'au introdus două practici de producție în organizațiile de proiectare (după anul IV și V) și practica înainte de diplomă pentru studierea operelor de arhitectură.

Acesta este proiectul noului plan școlar unic aprobat de sesiune pentru învățământ superior de arhitectură.

In afară de problemele planului de învățământ, programul și metodele învățământului de arhitectură, la sesiune s'au discutat și alte probleme,

care au o mare importanţă pentru pregătirea arhitectului.

S'a semnalat lipsa de manuale pentru principalele discipline din ciclul de istorie şi teoria arhitecturii. Manualele existente pentru ciclul de inginerie şi construcţii trebue prelucrate în conformitate cu profilul învăţământului de arhitectură.

In ultimii ani, Academia de Arhitectură din U.R.S.S. şi Institutul de Arhitectură din Moscova au depus o vie activitate în domeniul elaborării de noi manuale.

La sfârşitul anului 1951 s'a tipărit „Cursul scurt de istorie a arhitecturii sovietice". S'a predat la Editură şi se va tipări în anul 1952 manualul „Construcţii inginereşti".

Pentru anul 1953 s'a planificat editarea manualelor: „Istoria Arhitecturii Sovietice", „Istoria Generală a Arhitecturii", „Istoria Arhitecturii Popoarelor din U.R.S.S.", „Bazele sistematizării şi construcţiilor în oraşe şi alte centre populate", „Bazele proiectării clădirilor de locuit", „Bazele proiectării clădirilor publice", „Bazele proiectării construcţiilor industriale".

Terminând acţiunea de editare a acestor cărţi, trebue începute pregătirile pentru editarea altor manuale. Sesiunea a însărcinat Institutul de Istorie şi Teoria Arhitecturii de pe lângă Academia de Arhitectură din U.R.S.S. să alcătuiască un manual pentru „Istoria Arhitecturii popoarelor din U.R.S.S." şi împreună cu Institutul de Arhitectură din Moscova, să pregătească manualul „Bazele compoziţiei arhitecturale".

Cadrele corespunzătoare din Institutul de Arhitectură din Moscova trebue să pregătească manuale pentru următoarele obiecte: „Mecanica construcţiilor", „Materiale de construcţie şi de finisaj" şi „Construcţii de inginerie".

Cu toate acestea trebue oranizată cât mai bine munca pentru pregătirea lucrărilor ştiinţifice, a albumurilor şi a altor publicaţii, care pot fi folosite în calitate de manuale.

★

O mare importanţă au problemele îmbunătăţirii organizatorice a reţelelor învăţământului de arhitectură.

Şcolile superioare de învăţământ, care pregătesc cadrele pentru arhitectură, se găsesc în sistemul diferitelor ministere şi departamente. Acest lucru este just. Totuşi, trebue asigurat, ca învăţământul de arhitectură să aibă o conducere unică, în ceeace priveşte învăţământul şi metodele.

In prezent această sarcină o îndeplineşte Ministerul Invăţământului Superior, Academia de Arte, care depinde de Comitetul pentru lucrările de Artă de pe lângă Consiliul de Miniştri al U.R.S.S.. Academia de Arhitectură se află sub conducerea Comitetului de Stat al Consiliului de Miniştri al U.R.S.S. pentru lucrările de construcţie. In Ministerul de Invăţământ Superior, conducerea învăţământului de arhitectură este deasemenea împărţită. Ea este condusă de Secţia generală a Institutelor Superioare de Construcţie, Direcţia generală a Institutelor Politehnice şi Direcţia Generală a Universităţilor.

Sesiunea a arătat că trebue sistematizată conducerea pentru metodele Invăţământului de Arhitectură, concentrând-o într'una din direcţiile Ministerului de Invăţământ superior.

Trebue acordată o atenţie mare pregătirii cadrelor de arhitecţi în Republicile Unionale.

Se pot sublinia anumite succese în pregătirea cadrelor de arhitecţi în Ucraina, Azerbaidjan, Armenia, Georgia şi în alte republici unionale. Trebue urgent elaborate măsuri care să asigure consolidarea secţiei de arhitectură pe lângă Institutul Politehnic din Asia Centrală, care pregăteşte cadre de arhitecţi pentru republicele din Asia Centrală.

Sesiunea a găsit necesar să dea ajutor practic institutelor politehnice din Asia Centrală şi Ural, Institutului de Ingineri Constructori din Novosibirsk şi Facultăţii de Construcţii din Universitatea de Stat din Letonia.

Trebue luate măsuri pentru sprijinirea facultăţilor şi secţiunilor de Arhitectură; în particular, să se asigure institutele superioare periferice cu cadre calificate.

In rezoluţiile sale, sesiunea a hotărît ca în aspirantura din Institutele de Cercetări Ştiinţifice ale Academiei de Arhitectură din U.R.S.S., din Filiala ei din Leningrad, Academia de Arhitectură din R.S.S.Ucraineană şi din Institutele de Cercetări Ştiinţifice care funcţionează pe lângă Academiile de Ştiinţe republicane, trebue să se pregătească cadre ştiinţifice, mai ales pentru munca pedagogică.

Acţiunea pentru ridicarea măestriei creatoare trebue să fie concentrată la facultăţile pentru calificarea profesională a arhitecţilor. Sesiunea a arătat, că este de dorit să se înfiinţeze o asemenea facultate în afară de cea existentă pe lângă Institutul de Arhitectură din Moscova şi pe lângă Institutul de Pictură, Sculptură şi Arhitectură I. E. Repin din Leningrad.

A X-a sesiune a Academiei de Arhitectură din U.R.S.S. a luat sfârşit în urma unei participări foarte active a membrilor săi activi şi a membrilor corespondenţi.

In urma discuţiilor avute, sesiunea a aprobat în unanimitate propunerile amănunţite şi concrete pentru îmbunătăţirea felului de organizare a învăţământului de arhitectură din U.R.S.S.

Aprobând proiectul preliminar al noului plan unic şcolar pentru învăţământul de arhitectură, sesiunea a însărcinat Prezidiumul Academiei să precizeze acest plan pe baza hotărîrilor luate.

Fără îndoială că introducerea noului plan de învăţământ, transformarea unor programe, editarea de noi manuale şi material şcolar auxiliar şi deasemenea revizuirea, pe baza hotărîrilor sesiunii, a metodelor şi organizării învăţământului de arhitectură, vor dovedi o influenţă binefăcătoare asupra felului de organizare a învăţământului de arhitectură, vor contribui la ridicarea lui la un nivel nou, superior.

DESPRE PRACTICA DE VARĂ A STUDENȚILOR ARHITECȚI

Prof. Ing. **AL. SOLOMON**

Sarcini noi și măreţe se pun în faţa studenţilor Facultăţii de Arhitectură, care studiind în condiţii noi, vor trebui să dea viaţă măreţelor prevederi ale Planului Cinc nal și ale Planului de Electrificare a ţării.

Ei își vor putea desvolta din plin cunoștinţele lor și talentul lor creator într'un cadru armonios și în perfectă concordanţă cu progresul societăţii. In cadrul construirii socialismului, misiunea lor va fi să schimbe în multe privinţe aspectul Patrie noastre. E vor construi nu numai uzine și case de locuit, dar vor contribui la ridicarea de cartiere întregi și de oraşe noi, cu locuinţe, clădiri publice, şcoli, teatre, case de odihnă, etc. pentru oamenii munc i.

Pentru a putea face faţă acestor probleme necunoscute în regimul capitalist, care li se vor pune în proporţii d n ce în ce mai mari, este absolut necesar ca studenţii Facultăţii noastre să-și completeze pe şantier cunoștinţele lor teoretice cu practica de şantier și să cunoască astfel bine meser.a de constructor.

Dela eliberarea ţării noastre de invincib la Armată Sovietică, Uniunea Sovietică ne-a ajutat și în domeniul construcţiilor, dându-ne mereu tot mai multe maşini, unelte, proiecte sovietice pentru şantierele noastre. Nepreţuite sunt foloasele aplicării ştiinţii și practicei sovietice, cele mai înaintate din lume, în desvoltarea construcţiilor din ţara noastră. Studenţii trebue deci să cunoască în amănunt metodele de muncă sovietice.

In acest scop, Facultatea noastră în colaborare cu Rectoratul Institutului de Construcţii a trecut la organizarea practic i de vară a studenţilor pentru ca cele 30 zile de practică să fie din plin folosite și să dea cele mai bune rezultate.

In primul rând s'a întocmit un plan de repartizare a studenţilor, ţinându-se seama ca un număr cât mai mare să lucreze pe şantiere. O parte din studenţii ultimilor ani de studii vor face practica la diferite Institute de Proiectare. Deasemenea, s'a întocmit un plan de repartizare a profesorilor și asistenţilor, pentru controlul practicei la şantierele importante.

S'a luat legătura cu Ministerul Construcţiilor și al Industr.ei Materialelor de Construcţii, la care au fost repartizaţi cei mai mulţi studenţi, pentru a trasa ca o sarcină a Intreprinderilor de Construcţii buna desfăşurare a practicei. Şefii de şantiere vor urmări personal și zi de zi munca studenţilor pe şantiere, vor da sarcini tehnice concrete și explicaţiile necesare, vor îngriji ca ei să treacă prin toate lucrăr le şantierului și să nu aibă sarcini administrat ve, birocratice. Deasemenea, ei vor controla z lnic însemnările și detaliile trecute de studenţi în caietele lor de practică.

Fiecare student va primi la plecarea la practică un îndreptar cu ind.caţii precise asupra problemelor pe care va trebui să le urmărească în timpul practicei de vară, la fiecare fel de lucrare în parte. Astfel, de exemplu:

„Zidării: Se vor arăta materialele folosite, dimensiunea zidăriei, modul de execuţie (masiv, cu goluri), metode de execuţie (metode sovietice), alcătuirea echipelor de lucru, norme de execuţie, unelte și utilaje folosite, problema înlocuirii cărămizilor cu alte materiale locale, etc.".

Acest îndreptar are un caracter general, neputându-se întocmi pentru fiecare student programe amănunţite, legate de specificul şantierelor, la care vor fi repartizaţi, întrucât stadiul lucrărilor nu a fost cunoscut.

Practica de vară a studenţilor va trebui să aibă sprijinul activ al A.S.I.T.-ului, care are datoria de a ajuta desvoltarea tinerelor cadre tehnice.

In acest scop cercul A.S.I.T. din Intreprinderea la care sunt repartizaţi studenţi pentru practica de vară, va trebui să transforme îndreptarul întocmit de Facultate într'un program concret de lucru, conform cu specificul şantierelor.

Pentru urmărirea realizării acestui program de către studenţi și pentru a crea o legătură între studenţi și muncitori, este necesar să existe în cadrul Intreprinderii un responsabil cu practica, ales dintre cei mai buni membri ai Cercului A.S.I.T.

In sfârșit, Cercul A.S.I.T. va trebui să ridice răspunderea profesională a studenţilor, fixându-le prin programul de lucru să execute sau să conducă anumite lucrări, sau să urmărească în mod special unele probleme specifice (ndici tehn co-economici, metode noi de lucru, etc.) și punându-le la dispoziţie documentaţia tehnico-ştiinţifică necesară. El va trebui să-i ajute pe student să înţeleagă că nu este sufic ent să devină numai un bun profesionist, practician îngust fără perspective și că este necesar să cunoască legile de desvoltare ale societăţii, care îl vor ajuta să priceapă nevoile ţării în domeniul construcţiilor și să le poată rezolva în mod just.

★

„Griviţa 1933", pictură de Miklossy Gavril

EXPOZIŢIA DE STAT A ARTELOR PLASTICE

Arh. **P. CONSTANTIN**

In luna Mai, s'a deschis la Bucureşti „Expoziţia de Stat a artelor plastice", care constitue prin efortul creator depus de cei mai buni artişti ai patriei noastre, un aport însemnat la marea operă de construire a socialismului, ce se desfăşoară pe tot întinsul Republicii.

Această importantă manifestare a oamenilor artei, dovedind că artele noastre plastice sunt în plină desvoltare, a arătat că artiştii plastici din ţara noastră, păşind hotărîţi pe drumul realismului socialist, înţeleg din ce în ce mai limpede că adevărata artă este numai aceea care reflectă viaţa adevărată.

Prin operele expuse în sălile Palatului R.P.R. creatorii de artă plastică dela noi dovedesc că ei se situează ca artişti cetăţeni pe poziţiile clasei muncitoare; ei înţeleg că arta, ca limbaj, ca expresie vie a nevoilor, gândurilor, năzuinţelor omeneşti, nu este numai un produs al societăţii, ci ea poate şi trebue să joace în acelaşi timp şi un rol însemnat în mersul înainte al acesteia, în transformarea ei.

In adunarea scriitorilor din Leningrad, din August 1946, A. A. Jdanov spunea: „Literatura noastră sovietică trăeşte şi trebue să trăiască în strânsă legătură, cu interesul poporului, cu interesul patriei. Literatura este cauza proprie a poporului. Iată dece poporul consideră drept propria lui victorie fiecare succes al vostru, fiecare operă importantă. Iată de ce fiecare operă reuşită, poate fi comparată cu câştigarea unei bătălii, sau cu obţinerea unei mari victorii pe frontul economic".

Aceste cuvinte sunt tot atât de valabile pentru toţi cei ce muncesc pe frontul cultural-artistic în Republica noastră, ca şi pentru scriitorii din Leningrad. Pictorii, sculptorii şi graficienii noştri, au putut vedea că de succesul Expoziţiei de Stat a artelor plastice, se bucură întregul popor muncitor, că oamenii muncii din ţara noastră sunt ajutaţi când simt alături de ei, cot la cot, pe creatorii de artă, în lupta pentru o viaţă fericită, pentru pace.

★

Expoziţia de Stat a artelor plastice prezintă lucrări deosebit de importante ce îşi pun în marea lor majoritate probleme noi. Tematica operelor de artă plastică expuse, ne apare mai cunoscută, mai legată de viaţa noastră de toate zilele, de gândurile şi aspiraţiile noastre, de munca şi lupta noastră. Emoţia pe care opera de artă ne-o produce, porneşte în primul rând

dela conţinutul pe care sculptorul sau pictorul îl exprimă, dela ceeace el intenţionează să ne comunice. In această comunicare pe cale artistică a tot ce este nou şi creşte în lumea noastră, în lupta continuă cu ceeace e vechi şi moare, în această transmitere de dei calde şi sincere găsite în viaţa nouă ce creşte în jurul nostru, într'un cuvânt în spiritul de partid, de care sunt pătrunse cele mai bune opere din expoziţie, constă caracteristica cea mai valoroasă a acestei manifestări de artă.

Dar faptul că găsim în sculpturile, picturile, desenele, sau caricaturile din expoziţie, atâtea elemente dragi şi apropiate nouă, că învăţăm din temele operelor, că prin sentimentele pe care ni le produc lucrările se şterge în mare măsură bariera ce există între cei ce vizonează şi viaţa din opera de artă, se datoreşte în foarte măsură şi apropierii hotărîte de o expresie realistă a conţinutului. Pe drumul deschis realismului socialist în artele noastre plastice de măreţul exemplu al plasticei sovietice, au reuşit azi să păşească unii creatori ai noştri, dându-ne opere cu un conţinut ideologic din ce în ce mai ridicat, pătrunse de spiritul partinic şi exprimate în forme artistice realiste.

★

Printre cele mai importante aspecte, care marchează progresul spre poziţiile înaintate ale artei, se numără în expoziţie în primul rând succesele obţinute în redarea chipurilor lui Lenin şi Stalin. Această temă constitue şi va constitui un larg izvor de inspiraţie, pentru toţi creatorii de artă. Nu există temă mai măreaţă de viaţă nouă, decât figurile conducătorilor Partidului Bolşevic, geniali dascăli ai oamenilor muncii din lumea întreagă. Această problemă reprezintă pentru artişti, sarcina cea mai grea şi cea mai plină de răspundere, care prin măreţia conţinutului ei ideologic, poate duce în cea mai mare măsură arta noastră înainte.

In această direcţie, lucrarea pictorului Ştefan Szöny, întitulată „Stalin marele arhitect al comunismului", reprezintă una din pânzele cele mai de preţ din expoziţie şi dovedeşte foarte limpede, poziţia înaintată pe care se aşează autorul ei. Căutând să exprime în plastică drumul spre comunism, pe care merge azi Uniunea Sovietică, artistul a pictat pe cel în care se întruchipează azi însăşi ideia diriguitoare a noii societăţi. Pictorul a căutat să exprime măreţia epocii staliniste, în care grandioasele construcţii ale comunismului au atins culmi nebănuite de istorie. Tovarăşul Stalin este reprezentat în picioare, în faţa unei ferestre larg deschise deasupra panoramei Moscovei unde se vede una dintre „clădirile înalte", profilându-se pe cerul luminos. In interior, pe masa de care se reazemă uşor mâna marelui constructor, se află macheta aceleaşi clădiri. Prin simplitatea ideii compoziţionale, chipul tovarăşului Stalin, reflectând genial gândirea a învăţătorului întregei lumi muncitoare, ne apare aici foarte

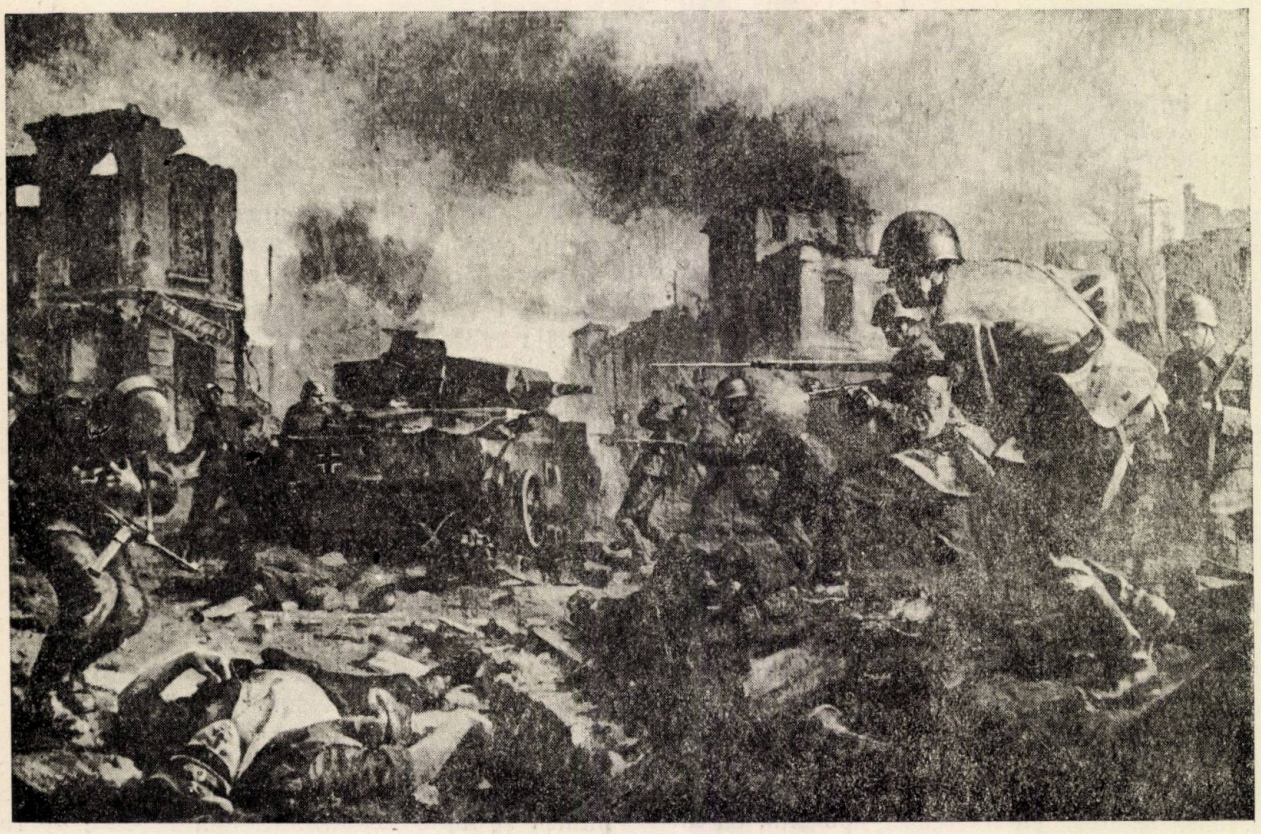

Divizia „Tudor Vladimirescu" în luptele dela Debreţin, pictură de Atanasiu Paul

I. V. Stalin, sculptură de Demu Dumitru

limpede, ca făuritorul societăţii noi. Cu toate slăbiciunile pe care lucrarea le mai are, în ceeace priveşte forţa de expresie a portretului, într'o insuficientă adâncire realistă a perspectivei aeriene ce face atmosfera opacă, sau din cauza lipsei de materialitate a interiorului luminat parcă artificial, totuşi opera ne emoţionează, prin poziţia generală sinceră şi realistă a artistului.

Tema minunată a figurei tovarăşului Stalin, este redată şi de tânărul sculptor Dumitru Demu în macheta monumentului din Bucureşti, menit să cinstească pe eliberatorul poporului nostru, lucrare ce semnifică unul dintre cele mai mari succese ale sculpturii monumentale dela noi. Figura tovarăşului Stalin, redat cu braţul întins, adevărat deschizător de drumuri noi, exprimă cu putere personalitatea celui ce ne-a adus eliberarea, deschizându-ne calea către o viaţă fericită. Mijloacele clare de expresie artistică, atât în concepţia compoziţională, cât şi în felul realist în care sunt tratate detaliile, fac ca marea semnificaţie a temei, să-şi îndeplinească rolul său educativ.

Deasemenea figurează în expoziţie macheta monumentului tovarăşului Stalin, opera altui sculptor tânăr Dorio Lazăr, destinat Oraşului Stalin, lucrare remarcabilă, realizată într'o concepţie plastică sigură şi clară.

Unul dintre momentele hotărîtoare ale istoriei lumii, sosirea marelui Lenin la Smolnâi, unde este întâmpinat de cel mai iubit tovarăş al său de luptă, tov. Stalin, în Octombrie 1917, constitue tema sculpturii maestrului Constantin Baraschi. Nivelul înalt de măestrie al artistului, face ca opera să cinstească acest moment al Marii Revoluţii Socialiste din Octombrie şi să ne transmită marea lui semnificaţie.

In expoziţie se mai găseşte macheta monumentului lui Lenin, operă a maestrului Boris Caragea.

Artiştii noştri, interpreţi ai sentimentelor şi năzuinţelor poporului nostru şi-au pus deasemenea problema de a reda dragostea oamenilor muncii din ţara noastră, pentru iubitul conducător al poporului nostru, Preşedintele Consiliului de Miniştri, tovarăşul Gh. Gheorghiu-Dej. Tema atât de scumpă nouă, este redată cu ex-

Partizanii Coreeni, sculptură de Csorvascy Ştefan

Stalin este Pace — Sculptură de Szobotka Andrei

presivitate în lucrarea din expoziţie a maestrului Iser, „Portretul tovarăşului Gh. Gheorghiu-Dej".

Mai static, dar cu multă dragoste pentru figura eroului clase muncitoare, ne apare portretul Secretarului general al C.C. al P.M.R., tovarăşul Gh. Gheorghiu-Dej, desenat de Adina Paula Moscu.

Se cuvine să arătăm că poporul nostru este îndreptăţit să aştepte dela artiştii săi, opere mereu mai bune, care să reprezinte pe conducătorii noştri, imagini din viaţa lor de luptă şi mai ales care să reprezinte chipurile iubite ale marilor dascăli ai omenirii muncitoare, Lenin şi Stalin.

★

Una dintre cele mai importante realizări ale expoziţiei, o constitue lucrările cu caracter istoric, mari compoziţii care glorifică lupta din trecut a poporului nostru pentru libertate şi o viaţă fericită. Tema istorică a luptelor muncitoreşti din 1933 dela Griviţa, a prilejuit poate cel mai de seamă succes al expoziţiei prin compoziţia monumentală a pictorului Miklossy, „Greva dela Griviţa — 1933". Marea pânză a acestui artist ne redă cu mare forţă artistică, lupta eroică a muncitorimii române, ce a încercat prima în Europa capitalistă, de a pune stavilă fascismului ce îşi întindea ameninţător tentaculele asupra Europei şi pregătea războiul antisovietic. Momentul de o rară intensitate dramatică, ce apare în opera lui Miklossy, este acela din dimineaţa zilei de 16 Februarie 1933, când bestiile burghezo-moşiereşti ce gâtuiau ţara îngrozite de forţa populară, au dat ordinul de asasinat; scena reprezintă curtea atelierelor C.F.R. Griviţa — unde muncitorimea ceferistă unită în jurul comuniştilor ca un bloc de granit, opune dreptatea cauzei ei gloanţelor ucigaşe. Intr'o atmosferă ca de plumb pe un dâmb de zăpadă a cărei albeaţă se pătează de sângele primilor eroi căzuţi, este admirabil plasat compoziţional grupul muncitorilor, neînfricaţi în faţa gloanţelor asasinilor. In spatele acestui grup, artistul a sugerat o enormă masă de muncitori; îţi pare că întreg poporul susţine lupta greviştilor, demonstrând forţa de neînvins a clasei muncitoare, curajul şi încrederea în victoria ei pe care i le dă dreptatea cauzei. Jandarmii care trag cu mitralierele, întreaga forţă bestială deslănţuită de monstruoasa coaliţie, pare neputincioasă în faţa hotărîrii şi urii muncitorilor.

Redând acest conţinut, dincolo de descrierea scenei şi a eroilor, pictorul Miklossy a realizat o creaţie artistică ce emoţionează în cea mai mare măsură, în faţa căreia poţi sta ceasuri întregi citind în ea ca într'o carte, despre marea epopee a luptelor poporului român pentru înlăturarea exploatării. Succesul artistului se datoreşte în primul rând faptului că el a fost aproape de subiect, că a simţit profund intensitatea momentului, reuşind în acelaşi timp în mare măsură, să-l transpună în pictură cu mijloacele metodei realist socialiste. Marea forţă

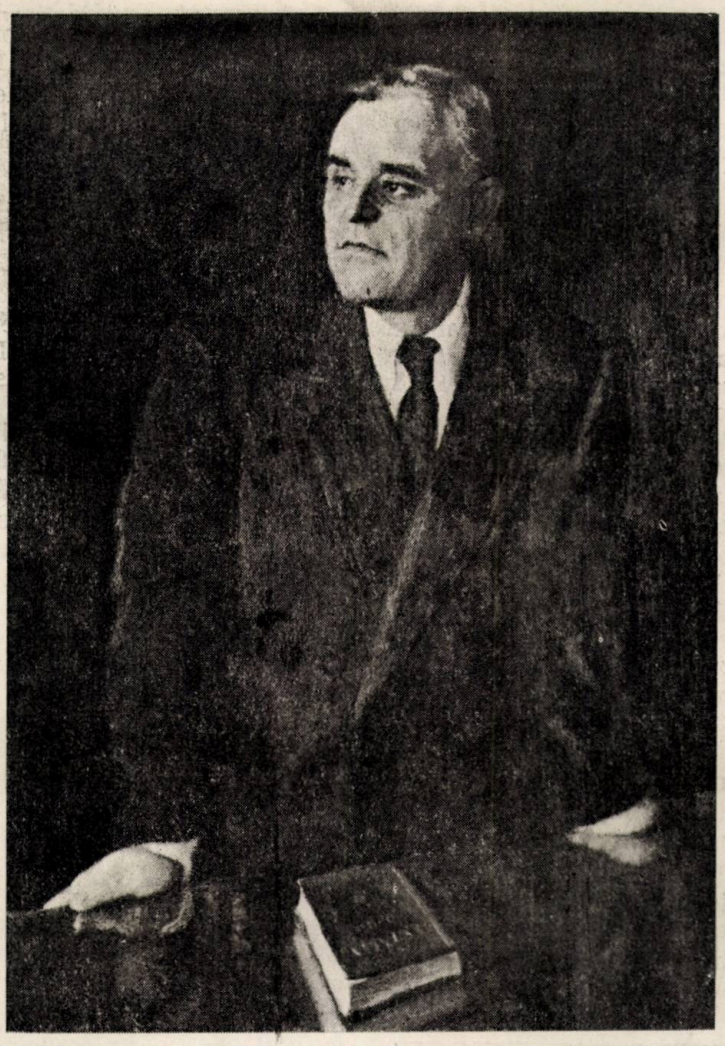

Tov. Gheorghe Gheprghiu-Dej, pictură de Iser Iosif

de expresie psihologică a personagiilor, susţinută de mişcarea figurilor admirabil compuse pe pânză, observaţia realistă profundă, concepţia coloristică ce nu are reţete, ci îşi găseşte expresia picturală numai în funcţie de subiect, fac din opera aceasta un exemplu demn de urmat. Cu toate lipsurile pe care le mai întâlnim încă în lucrare, care se manifestă în unele nediferenţieri suficiente ale materiei, ca de pildă între cer şi construcţii, sau opacitatea în general a atmosferei, ori în unele exagerări expresioniste ale figurilor, această lucrare ne înalţă sufleteşte, ne dă forţe şi încredere în victoria cauzei clasei muncitoare; ea rămâne un succes hotărît, care dovedeşte că arta noastră plastică păşeşte pe drumul realismului socialist.

Printre temele mari istorice scumpe poporului nostru, se înscrie şi lucrarea pictorului Paul Atanasiu, intitulată „Luptele dela Debreţin". Tabloul aduce în plastică expresia eroismului diviziei de voluntari „Tudor Vladimirescu", care a luptat alături de glorioasa Armată Sovietică, împotriva hitleriştilor. Lucrarea se remarcă prin compoziţia dinamică şi apropierea ei de realitate, deşi suferă încă de o neîncredere a caracteristicelor individuale ale personagiilor, sau în unele porţiuni de o superfic alitate în redarea materiei şi volumului.

Un moment istoric de neuitat, constituirea diviziei de voluntari „Tudor Vladimirescu", este redat de pictorul Haiduc, care reuşeşte să exprime în bună măsură — emoţia şi gravitatea momentului. Pictorul a dat o lucrare cu mari calităţi, prin mişcare şi naraţie, care ar fi câştigat foarte mult dacă problema realismului culorilor şi a materiei ar fi fost mai bine rezolvată.

O lucrare remarcabilă — închinată lui Ilie Pintilie, erou al poporului nostru, luptător comunist care şi-a dat viaţa pentru fericirea patriei, este cea a tânărului pictor Gheorghe Şaru. In figura luptătorului prezentat neînfricat şi dârz în celula sa dela Doftana, se evidenţiază calităţile realiste ale artistului, care fac ca opera să se situeze printre cele ce marchează progresele plasticei noastre.

★

Viaţa clocotitoare ce caracterizează marile prefaceri revoluţionare din Republica noastră,

apare în lucrările legate tematic de construirea socialismului la oraşe şi sate, de ajutorul nepreţuit pe care ni-l dă Marea Ţară a Socialismului victorios, Uniunea Sovietică. Deasemenea, ea apare în operele ce reprezintă armata noastră populară, a muncitorilor şi a ţăranilor, în cele ce reflectă lupta pentru pace a ţării noastre, sau demascarea aţâţătorilor la război, ori în temele legate de sportul nou de astăzi.

Printre lucrările ce se inspiră din scenele vieţi de muncă nouă de pe ogoare, se numără tabloul pictorului Ştefan Barabaş intitulat „Colectarea". Bogăţia recoltei, bucuria vieţei ce se degajă din chipurile optimiste ale ţăranilor muncitori, sunt susţinute în primul rând de o compoziţie şi o viziune plastică, aproape de viaţă. Lucrarea suferă însă lipsuri în perspectiva aeriană, ca şi de o lumină generală ce pare artificială şi slăbeşte optimismul general. Pe aceeaşi linie tematică se situează şi pictorul G. Lazăr, prin tablourile „Secerişul şi Treerişul", dar care cu toată atmosfera generală caldă şi optimistă a peisagiului, nu poate depăş încă viziunea schematică a figurilor omeneşti. Pictorul Abody Nagy Béla, atacă o temă legată de viaţa celor ce muncesc în „Meeting în fabrică", dovedind mari posibilităţi compoziţionale şi coloristice. Figurile din lucrare însă, sunt tratate în mare parte doar în pete de lumină şi umbră, fără o preocupare serioasă de căutare a expresiei omeneşti

Intre lucrările legate tematic de muncă, lipseşte aproape total, importantul sector al construcţiilor, care exprimă atât de clar la noi, alături de ce'elalte sectoare, viaţa nouă ce se desvoltă în Republica noastră. Revine ca o sarcină pentru artiştii noştri plastici, studierea muncii de pe şantierele măreţelor construcţii ale socialismului din scumpa noastră patrie.

Deasemenea în expoziţie sunt prezentate în prea mică măsură, temele care să reprezinte desvoltarea industriei noastre grele, creşterea oamenilor muncii în procesul de aplicare şi extindere a metodelor înaintate sovietice.

Din acest punct de vedere lucrările artiştilor Justina Popescu şi Corina Leca, deşi vădesc un real progres, nu reuşesc să se ridice până la importanţa temei propuse. Lucrara pictorului Kraus Tiberiu, înfăţişându-l pe cunoscutul stahanovist sovietic Rossiki în mijlocul muncitorilor unei uz ne din ţara noastră, arată dragostea cu care aceştia îl întâmpină pe maestrul Rossiki, ce le împărtăşeşte cu bucurie experienţa sa.

★

Chipul omului nou, figurile muncitorilor şi ţăranilor care după expresia tovarăşului Stalin „construesc fără tămbălău şi fără zarvă, fabrici şi uzine, mine şi drumuri de fier, colhozuri, care produc toate bunurile vieţei, care hrănesc şi îmbracă pe toată lumea"..., apar puternic reprezentate în expoziţie.

Figurile acestor oameni simpli, adevăraţii eroi şi făuritorii unei vieţi fericite, sunt prezentate mult mai mult ca în trecut în lucrările actualei expoziţii; oamenii muncii se regăsesc în marile compoziţii legate de construirea socialismului, în pictura sau sculptura de gen, ce reflectă viaţa luminoasă de zi de zi ce s'a deschis în faţa poporului nostru, în scenele din viaţa armatei populare, sau în portretele eroilor muncii.

Tema eroului pozitiv, a omului simplu făuritor al noii societăţi, este admirabil rezolvată de pictoriţa Lidia Agricola în portretul Mariei Zidaru, preşedinta gospodăriei agricole colective, „Drumul lu Lenin". Cu o mare dragoste de viaţă a surprins artista tot ce este pozitiv în chipul acestei modeste ţărănci muncitoare, care cu simplitate dar în acelaşi timp cu dârzenie, luptă pentru o agricultură socialistă. Calităţile realiste ale artistei, sunt evidente în mijloacele limpezi cu care ea exprimă viaţa şi în căldura coloristicii.

Chipul omului nou apare în expoziţie şi în lucrări ca aceea a tânărului sculptor Octav Iliescu „Tractoristul", sau în sculptura lui Fekete Iosif „Sudorul", ori în cea de Loewith Egon „Tânăr muncitor". Deasemenea vedem această problemă tratată în grupul sculptorului Petre Balogh „Pe şantierele construirii socialismului".

O lucrare de valoare situată pe aceeaşi linie de preocupări, care contribue la succesul expoziţiei, este portretul academicianului A. Toma, creat de maestrul Jean Steriade. Cu o excepţională fineţă şi o mare forţă de expresie a pictat artistul figura poetului A. Toma. Căldura şi adâncimea privirii poetului, viaţa adevărată ce o exprimă maestrul Steriade în portret, sunt caracteristicele cele mai de preţ ale operei.

„Zi neagră la Casa Albă", desen de Taru Eugen

Problema reprezentării plastice a eroului pozitiv, aduce în expoziţie realizări interesante, care dovedesc că această temă este aproape de sufletul artiştilor. Totuşi numărul celor care atacă acest subiect este încă mic, iar felul unilateral în care este privit acest subiect, este de natură să nu poată înfăţişa personalitatea şi viaţa oamenilor muncii din ţara noastră, în toată amploarea ei. Cu prilejul conferinţei ţinute la noi de curând, de eminentul critic de artă sovietic Nedoşivin, despre „Succesele plasticei sovietice", el a arătat artiştilor, că nu numai în faţa strungului, sau a furnalului se poate caracteriza personalitatea complexă a unui stahanovist, ci şi aşa cum a făcut de pildă un pictor sovietic din Leningrad, reprezentând un stahanovist strungar, în orele lui de odihnă, citind un volum de poezii ale lui Puşkin.

Viaţa oamenilor muncii trebue cântată în artă sub toate aspectele ei. Din acest punct de vedere, scenele de gen alături de temele de muncă creatoare au o mare importanţă, ele fiind menite să redea în plastică viaţa fericită a poporului nostru, preocupările lui culturale, cetăţeneşti, odihna, distracţia sau viaţa lui familiară.

Imbucurătoare prin însăşi prezenţa ei ca preocupare de artă plastică, cu tot numărul redus de lucrări şi în pofida lipsurilor mai mari sau mai mici, pe care acestea le au, pictura de gen apare în expoziţie. Dintre lucrările ce atacă aceste teme, o pânză remarcabilă este aceea a pictoriţei Ecaterina Zăinescu, ce prezintă o scenă în care un veteran al războiului din 1877, explică elevilor unei şcoli militare, atacul dela Smârdan, în faţa tabloului marelui nostru clasic, Nicolae Grigorescu.

Pe aceeaşi linie de preocupări, mai putem cita lucrarea pictorului Glauber, „Pioner făcându-şi lecţiile", sculptura „Studiind istoria Partidului", de Richard Hette, sau „Tineri întorcându-se dela Festivalul Mondial al Tineretului şi Studenţilor pentru Pace dela Berlin" de pictoriţa Pita Feder.

Printre lucrările ce prezintă sportul nou de masă dela noi, se remarcă compoziţia pictorului Angheluţă, care prezintă un antrenament de ski al sportivilor noştri, împreună cu delegaţia de skiori sovietici, sau sculptura tânărului artist Constantin Lucaci „Inotătorul"

★

Artiştii noştri plastici, simţind alături de popoarele din lumea întreagă ce luptă pentru menţinerea, apărarea şi consolidarea păcii, împotriva barbarilor imperialişti americani şi englezi, întruchipează în câteva remarcabile lucrări această temă. Aşa este dramatica lucrare a sculptorului Sobotka, „Stalin este pacea" (Stalin es la paz), care înfăţişează o scenă din lupta pentru pace a poporului brazilian, sau admirabilul grup, datorit sculptorului Csorvassy, „Partizanii coreeni". Pictura colectivului Krausz-Freiberg „Docherii francezi aruncă lăzile cu armament american în mare", reflectă cu multă forţă lupta eroică a poporului francez împotriva ocupanţilor americani, printr'o compoziţie dinamică, expresivă, în ciuda tendinţei de schematizare a personagiilor.

Frumuseţile tinerii noastre Republici, apar în actuala expoziţie în peisagii pline de bucuria vieţii, pline de optimismul caracteristic naturii patriei noastre, marcând un progres vădit al artiştilor. Totuşi lipsa unor peisagii de ansamblu, mai legate de amploarea construirii noii noastre vieţi, se face simţită. Lucrări pozitive, semnează: gravorul Ezabo Béla Gy, pictorii Al. Moscu, Maria Constantin, St. Barabas, Mimi Şaraga, Panteli Stanciu, Gh. Ionescu, A. Ciupe, Corina Leca, şi alţii.

Caricatura prilejueşte expoziţiei succesele cele mai vădite fiind prezentă prin lucrări pline de combativitate, plasate pe poziţiile cele mai înaintate ale luptei internaţionale pentru pace, ca şi prin teme ce critică lipsurile acelora ce nu vor să vadă viaţă nouă ce se desvoltă în jurul lor, oprind prin poziţiile lor retrograde puternicul avânt al poporului nostru.

Printre cele mai valoroase caricaturi sunt cele semnate de Taru: „Zi neagră la Casa Albă", „Educaţie americană", „Nota sau viaţa", „In S.U.A., după manifestaţia de 1 Mai", „Alarmă în

Truman — „In sfârşit avem un soldat credincios", desen de Taru Eugen

lada de gunoi a istoriei", sau cele de Cik Damadian, ca „Album trimis D-lui Morgan" (cu caricaturile biciuitoare ale trădătorilor socialiști de dreapta) și „Să oprim mâna criminalilor războiului bacteriologic". Deasemenea se remarcă și caricaturile semnate de Doru, Rik, Lucaci, Jurăscu și alții.

In mai mică măsură dovedesc pictorii de afiș progresul în prezenta expoziție. Totuși lucrările colectivului Dalco, cum sunt: „Cinste minerilor fruntași" și „75 de ani dela proclamarea independenței de stat a României", sau afișul lui Niculae Popescu pentru campania de recoltare, ca și cel al lui H. Panzer, „Stahanoviștii sunt mândria noastră", se remarcă în acest sector.

Această ramură de plastică, de cea mai mare importanță în ridicarea nivelului ideologic al oamenilor muncii din țara noastră, ar crește neîncetat dacă, după exemplul artiștilor sovietici atât pictorii cât și graficienii ce activează în alte sectoare de artă plastică, și-ar pune cu seriozitate problema afișului, îmbogățind și variind astfel producția artistică în acest sector.

Ilustrația de carte, ce a înregistrat în ultima vreme succese, apare în expoziție prin realizări valoroase, printre care se situează mai întâi cele ale lui Eugen Tatu, ce ilustrează volumul „Momente și schițe" de I. L. Caragiale. Misiunea ilustratorului de a completa și îmbogăți opera literară este bine înțeleasă de artist; fresca biciuitoare a marelui Caragiale capătă în ilustrațiile lui Taru o interpretare justă, care lărgește viziunea scriitorului, subliniind critica acerbă pe care el a făcut-o burgheziei și moșierimii române dela sfârșitul veacului trecut. Personagiile și scenele sunt redate cu multă înțelegere pentru conținutul adânc al operei, prin mijloace plastice ce pătrund cu limpezime în conștiința cititorului.

Cu toate deficiențele ce sunt încă în bună măsură vizibile la pictorul Perahim în unele periculoase căutări manieriste de tehnică, ca și în exagerări expresioniste, el reușește să aducă în unele ilustrații ale sale făcute pentru „Klim Samghin" de Maxim Gorki, opere ce servesc conținutul cărții. Remarcabile sunt și ilustrațiile semnate de Coca Crețoiu, pentru „Harap Alb" și „Punguța cu doi bani" sau cele două personagii din Caragiale, Agamiță Dandanache și Pristanda, create de Ivancenco.

Printre operele ce contribue la succesul general al expoziției, trebue să mai citâm și pe acelea ale maestrului Camil Ressu, ca și acelea ale artiștilor Popa Nicolae, Zoe Băicoianu, Mihai Danu, Cova, Kazar, T. N. Ionescu, Maximilian Schulman, Ostap Andrei, Dincă, Butunoiu și alții.

★

Concluzia cea mai importantă care se degajă din analizarea operelor expoziției, este aceea că acolo unde artiștii și-au pus cu curaj problemele unui conținut bogat, nou, legat de viață și năzuințele oamenilor muncii, acolo ei au realizat cele mai prețioase succese. Saltul calitativ pe care îl reprezintă actuala expoziție se datorește tocmai lărgirii tematice, știut fiind că un conținut nou își datorește întotdeauna o formă nouă de expresie.

Succesele artiștilor plastici pe drumul realismului socialist, ne arată o mare creștere a forțelor de creație din țara noastră. Incepând să-și ridice mereu nivelul măestriei lor artistice, din ce în ce mai mulți creatori lichidează cu vechile lor poziții obiectiviste, luptă cu putere împotriva formalismului și caută să pună arta lor în slujba vieții adevărate. Mulți dintre cei care încă eri mai priveau toate evenimentele revoluționare din țara noastră, prin prisma concepției retrograde, obiectiviste burgheze, încep azi să înlăture această barieră din calea creației lor, descoperind esențialul din viață, ceeace e nou și se desvoltă și se situează pe pozițiile artei noi. Creșterea aceasta se manifestă nu numai în progresele multor maeștri ai noștri, dar și în ridicarea tinerilor artiști.

Succesele acestea nu sunt numai realizări ale fiecărui artist în parte, ci sunt în primul rând succesele poporului nostru, ale regimului nostru de democrație populară, în care o artă liberă se poate desvolta puternic în slujba celor mai înaintate dealuri ale oamenilor. Succesele acestea se datoresc grijii și îndrumări permanente a partidului și guvernului nostru, care au știut să îndrumeze artiștii plastici spre o artă realist socialistă, după pilda glorioasă a artei sovietice. In îndrumarea părintească, atentă și plină de dragoste a partidului, artiștii au văzut întruchipată expresia celor mai înalte exigențe ale poporului muncitor.

★

Progresul important în mersul înainte al artei noastre plastice, vizibil în această expoziție, dovedește un real câștig de poziții în lupta pentru o artă realist socialistă. Totuși, aceasta nu înseamnă că bătălia este terminată; din expoziție lipsesc artiști vârstnici și tineri, ce se încăpățânează pe pozițiile formaliste, cosmopolite, făcând astfel jocul dușmanilor omenirii, al imperialiștilor americano-englezi, situându-se cu sau fără voia lor de partea falsificatorilor culturii, de partea acelora care socotesc că pot rupe arta și știința de viață și de progresul omenirii.

Deficiențele de măestrie artistică, ca și pozițiile ideologice încă insuficient lămurite, sunt însă prezente într'o oarecare măsură și în cadrul expoziției. Ele se vădesc fie în alegerea unor teme nesemnificative, fie într'o neadâncire ideologică suficientă a problemei, fie în lipsuri de măestrie artistică, datorite nu numai deficiențelor tehnice, ci de multe ori provenind din pozițiile formaliste de care creatorii nu se pot desprinde.

Pictorul M. H. Maxy, cu toate că marchează un progres pe linia realismului în portretul tovarășului Stalin, sau în unele peisagii, în lucrarea lui „Incă o sondă la Moreni", se situează pe poziții vechi, formaliste, nedându-ne posibilitatea să simțim din lucrarea sa că este vorba de viață adevărată, de oameni ce construesc socialismul.

Cu toată forța talentului plastic ce se degajă din unele ilustrații ale pictorului Corneliu Baba,

făcute pentru romanul „Mitrea Cocor", scris de maestrul Mihail Sadoveanu, ele ne prezintă totuşi adesea desene, în care toate posibilităţile lui sunt înecate de poziţia ce îl îndepărtează de viaţă. Schematismul figurilor, atmosfera de tragism, ce se menţine şi în scenele ce ar trebui să respire forţă de viaţă şi optimism, o căutare exagerată de expresivitate în detalii neesenţiale, ceeace abate atenţia dela subiectul principal, îl împiedică pe artist să ajungă la o expresie realistă. Pictorul caută efecte artificiale şi într'o prezentare aşa zisă „liberă", dar care nu apare decât ca o schiţă fugară, neterminată. La Corneliu Baba este poate mai evident decât la alţii, că ceeace trebue radical schimbat, este concepţia, este poziţia pe care el se situează.

Multe dintre aceste slăbiciuni, apar şi în unele ilustraţii ale pictorului Perahim din seria pentru „Klim Samghin", cât şi alte lucrări ale artistului ce nu sunt în expoziţie.

In unele din lucrările maestrului Constantin Baraschi cum e de pildă „Pe drumul păcii" sau figura lui Caragiale, apar mişcări convenţionale şi expresii artificiale, înghetate

Lipsa de adâncire a personagiului sau schematism în expresia omenească ori în general o formă nerealistă, sunt evidente şi în pictura „Miner" a Eugeniei Iftode, în „Armata păcii" de sculptorul Schulman, în lucrarea pictorului St. Barabas, „Vizita unui grup de ţărani colectivişti la Moscova" şi la pictorii Mihail Danu, Florica Codrescu, Pita Feder, sau alţii.

Impotriva acestor lipsuri, artiştii ce sunt sau nu prezenţi în expoziţie, trebue să lupte cu cea mai mare hotărîre; rolul artistului cetăţean în mijlocul societăţii şi sarcinile ce-i revin în această calitate, nu-i îngăduie nici o clipă să absenteze din creaţie, sau să se menţie pe poziţii retrograde, aşa cum nu ar avea nicio scuză strungarul ce ar da piese de proastă calitate, sau care ar lăsa să meargă maşina în gol.

Aceste persistenţe ale concepţiilor formaliste la unii artişti le-a subliniat şi criticat cu hotărîre, şedinţa plenară a Uniunii Artiştilor Plastici, ce a avut loc la câteva zile după deschiderea expoziţiei. S'a arătat pe larg în raport, în discuţii şi în concluziile şedinţei, că formalismul nu a murit, că el este încă viu în operele multor artişti şi trebue cu toată forţa combătut mai departe, în lupta pentru extinderea poziţiilor câştigate în actuala expoziţie, pe drumul unei arte realist socialiste.

Lămurirea cu curaj a problemelor actuale ale luptei pentru realismul socialist în artele plastice, constitue o pildă şi pentru orientarea ideologică a arhitecţilor noştri. Poziţiile formaliste nu au fost înlăturate nici în arhitectură; ele persistă încă şi în contra acestora trebue luptat.

Arhitecţii trebue să-şi lămurească cu hotărîre, pericolul pe care aceste poziţii îl prezintă şi să înţeleagă că rămânând pe poziţiile cosmopolite, nu fac altceva decât jocul duşmanilor omenirii, al celor ce vor un nou război mondial.

★

Succesul Expoziţiei de Stat a artelor plastice, obţinut prin lupta hotărîtă împotriva poziţiilor retrograde, trebue să însufleţească pe toţi creatorii de artă plastică, la şi mai mari eforturi, pe drumul artei celei noi.

★

ГОСУДАРСТВЕННАЯ ВЫСТАВКА ПЛАСТИЧЕСКОГО ИСКУССТВА

Резюме

Сделав краткое описание „Государственной выставки пластического искусства", открывшейся в мае месяце в Бухаресте, автор статьи указывает, что эта выставка представляет собой, с помощью созидательного усилия, приложенного самыми лучшими архитекторами нашей страны, значительный вклад в великое дело построения социализма, которое развертывается на всем протяжении Республики.

Это важное выражение чувств людей искусства, доказывая таким образом, что наше пластическое искусство находится в полном развитии, показало, что пластические артисты нашей страны, решительно ступая по пути социалистического реализма, все яснее понимают, что настоящее искусство это только то, которое отражаст настоящую жизнь.

★

UN PREȚIOS SCHIMB DE EXPERIENȚĂ INTRE UNITĂȚILE DE PROIECTARE ȘI CELE DE EXECUȚIE

Arh. A. SOLOMON și Arh. G. CARANDINO

In zilele de 30 și 31 Mai a. c., a avut loc la Institutul de Proiectare al Construcțiilor o consfătuire pentru schimb de experiență între unitățile de proiectare și cele de execuție.

Consfătuirea a fost organizată de cercurile A.S.I.T. din I.P.C. sub îndrumarea Organizației de Bază P.M.R. și cu ajutorul conducerii administrative a Institutului.

Tema consfătuirii a fost sprijinirea reformei bănești prin reducerea prețului de cost al construcțiilor.

Cercul A.S.I.T. a ales pentru această primă consfătuire tocmai problema locuințelor, deoarece construcția de locuințe în regimul nostru ilustrează viu politica partidului și a guvernului de ridicare continuă a nivelului de viață al oamenilor muncii, pentrucă noile cartiere de locuințe constitue începuturile viitoarelor noastre orașe socialiste, pentrucă — în sfârșit — atât proiectarea cât și execuția locuințelor, prin metodele noi, industriale, pe care le utilizează, pun în fața arhitecților, inginerilor și tehnicienilor probleme noi, care trebue rezolvate.

Subliniind importanța acestei consfătuiri tov. Mina Voicu, din partea Uniunii Sindicatelor Constructori, a arătat că în această ședință s'au întâlnit pentru prima dată proiectanții cu executanții, tehnicienii și muncitorii stahanoviști dn sectorul Construcțiilor, uniți în efortul comun de construire a bazelor socialismului la noi în țară.

Tov. ing. Em. Florescu, ministru adjunct la M.C.I.M.C., a arătat apoi importanța problemei locuințelor prin caracterul lor de masă, a volumului mare și a ritmului rapid în care trebue să decurgă atât proiectarea cât și execuția.

Față de aceste sarcini, poriectantul trebue să părăsească vechea concepție conservatoare despre locuințe și să facă față cerințelor unui standard de trai din ce în ce mai ridicat, preocupat fiind în paralel și de aspectul economic al problemei.

Nu s'a ajuns încă la rezultate optime în această direcție, — a subliniat tov. ministru Florescu — deoarece proiectanții s'au închis în câteva formule de tipuri. Pentru a se ajunge la cele mai bune și cele mai potrivite soluții, se simte nevoia ajutorului din partea întreprinderilor de execuție, care printr'o critică constructivă să arate toate problemele ce s'au ivit față de necesitatea accelerării ritmului de construcție și a industrializării locuințelor.

Primul punct al ordinei de zi, referatul I.P.C., a fost prezentat de tov. Bujor Gheorghiu, arh. șef al I.P.C.-ului, care a arătat că pentru a putea face față unui volum uriaș de construcții de locuințe (45.000 apartamente în primul cincinal), se impune necesitatea industrializării, fiindcă numai astfel se va putea duce la îndeplinire sarcina noastră permanentă și anume reducerea prețului de cost.

I.P.C.-ul, preocupat încontinuu de realizarea acestei sarcini, a căutat să introducă pe o scară cât mai întinsă metodele sovietice în proiectarea urbanistică a cuartalelor de locuințe, obținând astfel pe lângă estetica și confortul ansamblurilor, o justă folosire a terenului și reducerea costului lucrărilor edilitare.

S'a urmărit reducerea prețului de cost și prin folosirea rațională a spațiilor, reducerea suprafeței construite față de suprafața locuibilă, dimensionarea justă a înălțimii camerelor, folosirea apartamentelor tip cu adâncime mare, deci cu front redus, prin gruparea instalațiilor sanitare și prin industrializarea și mecanizarea procesului de construcție.

In continuarea referatului, s'a arătat că în viitor se poate ajunge la importante coborîri ale prețului de cost, prin reducerea manoperei de confecționare a prefabricatelor, reducerea regiei de atelier, a C.R.-ului și studierea și folosirea cât mai rațională a materialelor locale (steril, sgură, agregate de râu, etc.).

După expunerea metodelor reducerii prețului de cost, tov. arh. Bujor Gheorghiu a analizat o serie de deficiențe constatate atât în proiectare cât și în execuție.

Astfel, I.P.C. nu a asigurat în mod organizat prin proiectanții respectivi urmărirea desfășurării lucrărilor, deci nu a aplicat în suficientă măsură art. 6 din H.C.M. 257 d n 28 Martie 1952 și, în general nu s'a reușit să se elimine definitiv lipsa de răspundere și superficialitatea unor responsabili de proiecte.

In ceeace privește întreprinderile de execuție, acestea nu au luat măsuri ca proiectele primite pe șantier să fie analizate și cunoscute în adâncime înainte de începerea lucrării și chiar mai mult, s'a constatat o insuficientă pregătire tehnică a cadrelor, care de multe ori nu cunosc semnificația indicațiilor de pe planuri.

S'a constatat deasemenea o subestimare de către unii constructori a rolului determinant pe care îl au detaliile de execuție și finisaj în buna

realizare a construcţiilor şi în fine, cea mai gravă greşală este nerespectarea proiectelor şi introducerea unor schimbări în planuri, fără ca proiectantul să fie încunoştiinţat.

Tov. arh. Bujor Gheorghiu a pus apoi în discuţie o serie de propuneri.

In cadrul discuţiilor s'au ridicat probleme tehnice importante, care au fost desbătute atât de proiectanţi cât şi de executanţi.

Astfel, tov. arh. Lăzărescu a atins problema amplasării blocurilor pe teren, ajungând la concluzia că s'a obţinut prin gruparea construcţiilor şi creşterea densităţii, o economie importantă a lucrărilor edilitare. Va fi necesar însă, după cum a arătat Referatul Trustului Nr. 7, să se obţină o simplificare a soluţiilor, formele de construcţii prea variate şi complicate îngreunând construcţia în stadiul actual de mecanizare a şantierului.

In cadrul aceleeaşi probleme, tov. ar. Marcu a arătat necesitatea introducerii în deviz a lucrărilor edilitare, trotoarelor şi a plantaţiilor, lucrări care trebue neapărat executate unele înainte de începerea construcţiei, iar altele imediat după terminarea ei, pentru a asigura o bună utilizare a locuinţelor.

Un mare aport în cadrul discuţiilor au adus atât muncitorii şi tehnicienii de pe şantiere, cât şi unii proiectanţi prin critica constructivă şi propunerile concrete făcute în legătură cu o serie de probleme privitoare la urgentarea ritmului de construcţie sau la îmbunătăţirea calităţii locuinţelor.

Astfel, tovarăşul Gusfet, a arătat că echipa de montare a chesoanelor a utilizat un dispozitiv din lemn, scurtând cu 15% timpul de montaj, dispoz tivul putând face faţă montării până la etajul II. Tov. Mezei expunând o serie de constatări făcute în cursul montării uşilor în zidurile de 6, a arătat că tocurile acestor uşi trebue să fie de 10 cm şi asigurate cu colţari de fier cimentaţi în zidărie.

Din ultimele studii făcute, tov. ing. Sulferi a ajuns la concluzia că nodul sanitar să fie prefabricat din părţi, sistem adoptat şi în U.R.S.S.

Tov. arh. Niga Tiberiu a subliniat importanţa studierii încălzirii şi a propus studierea unui sistem de cuptor ceramic asemănător sobelor Zenith, deasemenea a propus fabricarea unor cade de baie de mică dimensiune.

Intr'o măsură mai mare decât problemele tehnice propriu-zise, relaţiile dintre proiectare şi execuţie şi mai ales problemele de organizarea proiectării au format obiectul discuţiilor. In acest sens, au adus o contribuţie importantă tov. ing. Moisescu, Director al I.P.C.S., tov. ing. Dascălu şi ing. Anghelescu din Dir. Tehnică a M.C.I.M.C., tov. Negoiţă, ing. şef al I.C.I.-ului şi tov. Bujor Gheorghiu, arh. şef al I.P.C.

Astfel au fost scoase la iveală o serie de lipsuri cum ar fi comoditatea şi fuga de răspundere a organelor de execuţie care irosesc în mod inutil munca Institutelor de Proiectare, ca şi tendinţa de a acoperi propriile lor greşeli, căutând nod în papură la ridicări, studii geotehnice şi în proiecte.

A reieşit deasemenea că lipsa unor critici prompte îngreunează atât munca institutelor de poriectare cât şi aceea a şantierelor.

Din dificultăţile care s'au ivit în coordonarea lucrărilor din Valea Jiului, s'a tras concluzia necesităţii de a îmbunătăţi colaborarea dintre I.P.C. şi I.P.C.S.

Pentru stadiul la care a ajuns proiectarea de locuinţe, actualul sistem de proiectare a apărut înapoiat. Pe de o parte, I.P.C. va trebui să organizeze o unitate specializată care să se ocupe de studii teoretice, nelegate direct de comenzile beneficiilor, pe de altă parte, pentru o serioasă reducere a preţului de cost, va trebui să fie făcut cu mare grijă studiul organizării şantierului în cele trei faze de proiectare.

S'a relevat că printr'un studiu mai sistematic şi mai ştiinţific va trebui unificat gradul de prefabricare al diferitelor elemente.

In privinţa reducerii preţului de cost s'a constatat chiar din analiza prezentată de I.P.C. că în numeroase cazuri el este umflat în mod artificial. In aceeaşi ordine de idei, analizând preţul de cost al apartamentelor, s'a precizat că ele trebue să cuprindă şi partea aferentă provenită din toate lucrările edilitare, de şantier, etc. pentru a avea un deviz real.

Realizarea investiţiilor fiind încredinţată conform H.C.M. Nr. 223 proiectantului, beneficiarii neavând competenţa necesară, s'a impus numirea în timp cât mai scurt a unor responsabili de proiect pentru a stabili răspunderile şi pentru o coordonare riguroasă a tuturor factorilor care contribue la realizarea construcţiilor şi ansamblurlor de construcţii.

Numeroşi tovarăşi au subliniat necesitatea unei legături strânse şi permanente între proiectare şi execuţie, propunând în acest scop consfătuiri periodice, fie în Bucureşti, fie chiar la faţa locului şi consfătuiri mai rare pentru stabilirea principiilor care vor reieşi din experienţa proiectării şi a execuţiei.

Tov. arh. Farb, din partea Comitetului de Specialitate arhitectură A.S.I.T. a arătat că asemenea consfătuiri trebue generalizate, rezultatele lor studiate şi propuse M.C.I.M.C.

A luat cuvântul apoi tov. Mina Voicu subliniind importanţa consfătuirii în care s'au discutat probleme de bază ale activităţii proiectanţilor şi executanţilor, ca întărirea reformei băneşti şi punerea în aplicare a H.C.M. 223 din 9 Martie 1952.

Tov. Mina Voicu a arătat apoi câteva aspecte negative în proiectare, demonstrând faptul că proiectantul nu trebue să se lase antrenat de dezideratele beneficiarilor, care de multe ori au concepţii înguste, lipsite de perspective.

A propus apoi, ca pentru ameliorarea proiectării să se organizeze consfătuiri periodice cu beneficiarii şi anume, cu masele de muncitori care vor folosi aceste locuinţe, să se formeze

cercuri de studii, în care proiectanții să analizeze metodele de proiectare sovietică, ridicându-și necontenit nivelul profesional.

In încheiere, tov. Mina Voicu a arătat că această consfătuire trebue să deschidă drumul măsurilor ce trebue luate în mod organizat, pentru ca proiectarea să-și îmbunătățească munca, spre a da proiecte bune, cu preț de cost redus, aducând astfel aportul ei la întărirea reformei bănești.

Tov. arh. Locar M., Directorul I.P.C., a luat apoi cuvântul arătând spiritul cu totul nou în care a decurs consfătuirea prin prezența muncitorilor stahanoviști, care alături de tehnicieni, arhitecți și ingineri, participă în mod critic la desbaterile diverselor probleme și prin întrevederea perspectivei viitorului, în ceeace privește munca de proiectare, care va fi dusă pe o bază științifică cerută de importanța ei în societatea socialistă.

Pentru lămurirea unor probleme apărute în cursul discuțiilor, tov. arh. Locar precizează că metodele industriale care trebue folosite pentru executarea într'un ritm cât mai rapid a marelui volum de locuințe, nu înseamnă o reducere a calităților plastice, ci o îmbogățire a lor, având în vedere mijloacele avansate care ne stau la dispoziție și cu ajutorul cărora se poate realiza o arhitectură socialistă cu un bogat conținut de idei.

A tras apoi concluziile care s'au desprins din problemele discutate, atât cele privitoare la proiectare cât și la execuție. Astfel, în urma stabilirii răspunderii proiectantului, acesta trebue să ducă o muncă susținută pentru ridicarea calificării lui. Pentru a face față sarcinilor, el va trebui să-și lărgească orizontul cunoștințelor, să fie în același timp organizator și economist, menținând astfel o strânsă legătură cu realitatea.

In ceeace privește execuția, întreprnderile vor trebui să-și perfecționeze metodele de execuție pentru a putea realiza concomitent cu o reducere a prețului de cost, îmbunătățirea calității construcțiilor. O condiție esențială este și preocuparea continuă pentru ridicarea nivelului tehnic al cadrelor de pe șantiere.

Din întreaga desfășurare a consfătuirii a reieșit sprijinul puternic pe care îl primesc muncitorii, tehnicienii, arhitecții și inginerii constructori din partea Partidului Muncitoresc Român, pentru îndeplinirea și depășirea măreților sarcini ce le pune în față primul nostru Cincinal și Planul de electrificare a țării.

Noile construcții ale socialismului cer oameni noi și consfătuirea a dovedit că asemenea cadre cresc în țara noastră, paralel cu transformarea mentalității tehnicienilor cu mai multă experiență.

Consfătuirea a mai oglindit noile relații tovărășești între tehnicienii și muncitorii constructori, împletirea teoriei cu practica, puse în slujba construirii socialismului.

Insfârșit, schimbul de experiență a arătat că atât în proiectare cât și în execuție, baza realizărilor noastre este bogata și glorioasa experiență a constructorilor comunismului.

Desfășurarea consfătuirii din 30 și 31 Mai 1952, organizată de Cercul A.S.I.T. din I.P.C. a adus o contribuție reală în sprijinul reformei bănești, pe linia trasată de Partid și Guvern.

★

ЦЕННЫЙ ОБМЕН ОПЫТОМ МЕЖДУ ПРОЕКТИРУЮЩИМИ ЕДИНИЦАМИ И ИСПОЛНИТЕЛЯМИ

Резюме

В Институте Проектирования Строительства состоялось совещание, организованное кружками А.С.И.Т. данного учреждения.

Темой совещания была поддержка денежной реформы, путем снижения себестоимости строительства. Было указано значение вопроса жилых квартир, ярко иллюстрирующее политику Партии и Правительства, связь между проектированием и исполнением. быстрота с которой должны протекать, как проектирование, так и исполнение и вопросы организации проектирования.

★

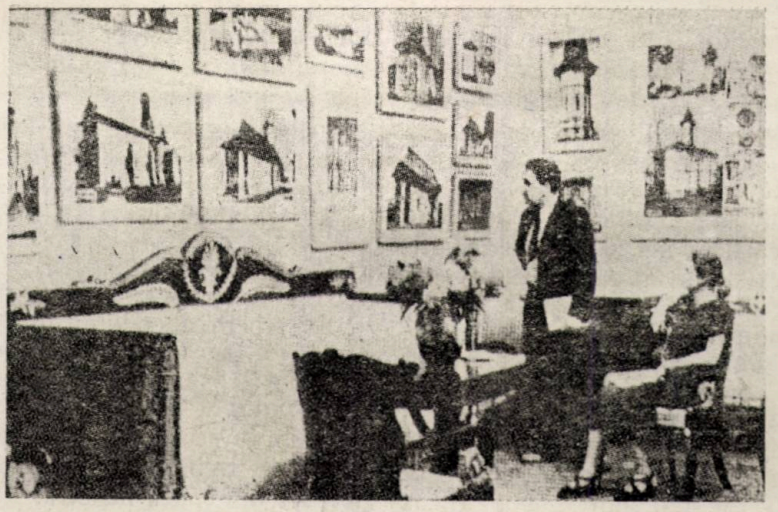

DESCHIDEREA EXPOZIȚIEI „ARHITECTURA IN R.P.R." LA MOSCOVA*)

Arh. P. MACOVEI

Legăturile de prietenie între țara noastră și marea Uniune Sovietică contribue pe scară largă, între atâtea altele și la desfășurarea revoluției noastre culturale. Printre cele mai de seamă ramuri ale artei noastre, tânăra arhitectură din R.P.R. se desvoltă pe drumul artei noi, legată de viața și năzuințele poporului.

Expoziția „Arhitectura în R.P.R." ce s'a deschis în ziua de 20 Iunie a. c. la Moscova este o luminoasă confirmare a primelor succese pe care le-a realizat tânăra noastră arhitectură, participând la lupta poporului nostru muncitor pentru zidirea socialismului în Republica Populară Română. Expoziția aceasta, organizată la Casa Centrală a Arhitecților din Moscova, de către Uniunea Arhitecților Sovietici împreună cu Comitetul de Stat pentru Construcții de pe lângă Consiliul de Miniștri al R.P.R., este și o elocventă dovadă a marii prietenii româno-sovietice.

Ziua în care s'a deschis expoziția la Casa Centrală a Arhitecților din Moscova a fost o mare sărbătoare pentru arhitectura R.P.R. Deschiderea s'a făcut într'un cadru festiv. Cu acest prilej, au luat parte: acad. arh. S. E. Cernâșev, prim Secretar al Uniunii Arhitecților Sovietici și vice-președinte al Academiei de Arhitectură a U.R.S.S., laureat al Premiului Stalin; acad. arh. A. G. Mordvinov, președintele Academiei de Arhîtectură a U.R.S.S., laureat al Premiului Stalin; acad arh. S. I. Kolli, vice-președinte al Academiei de Arhitectură a U.R.S.S.; acad. arh. L. M. Poliakov, laureat al Premiului Stalin; acad. arh. V. S. Ghelfreich, laureat al Premiului Stalin; arh. B. S. Meșențev, laureat al Premiului Stalin; acad. prof. arh. V. B. Bâlinkîn; arh. I. E. Markelov, secretar al Uniunii Arhitecților Sovietici; arh. N. S. Zvezdin; prof. arh. A. B. Arkin; criticul N. S. Nedoșivin, pictorul Reșetnicov, etc.

Au fost de față deasemenea reprezentanți ai Ministerului Afacerilor Externe al U.R.S.S., numeroși arhitecți, oameni de cultură și de artă sovietici, precum și tov. S. Bughici, ambasadorul R.P.R. la Moscova, șefii misiunilor diplomatice ale țărilor prietene.

Acest eveniment cultural de mare însemnătate va da putința arthitecților români să cunoască părerile și îndrumările valoroase ale arhitecților sovietici; astfel, ajutorul multilateral pe care țara noastră îl primește zi de zi din partea marii Uniuni Sovietice se va îmbogăți cu încă un element de preț.

★

Expoziția este organizată în 7 săli, la parterul și etajul clădirii și cuprinde peste 600 exponate: fotografii, proiecte, machete, grafice, obiecte de artă populară, etc.

Locul principal în expoziție îl ocupă în sala mare dela parter, realizările regimului de democrație populară, înfățișate în numeroase proiecte, machete și fotografii ale marilor construcții ce se ridică astăzi pe întreg cuprinsul Patriei noastre. In centrul sălii, se găsește o statuie a lui I. V. Stalin, înaltă de 2,50 m, constituind o reproducere după opera sculptorului Dim. Demu, ce se află în piața Stalin din București. In fața statuii tovarășului Stalin, este un panou de onoare, având în mijlocul său portretul tov. Gh. Gheorghiu-Dej.

Panoul e alcătuit din grafice și cifre ce arată

*) Din „Veac Nou" nr. 27 din 3 Iulie 1952.

desvoltarea construcţiilor în cadrul Planului Cincinal (în ce priveşte valoarea investiţiilor, volumul lucrărilor, productivitatea muncii, scăderea preţului de cost, mecanizarea, etc.).

In panouri speciale şi pe pereţi, sunt expuse numeroase proiecte ale lucrărilor de mare însemnătate, începând cu planurile de construcţie ale unor oraşe şi cartiere noi sau de sistematizare a unor oraşe existente, al căror cadru vechi nu mai corespunde condiţiilor create de mersul impetuos spre socialism al ţării noastre. Astfel, sunt prezentate planul şi macheta noului port maritim Năvodari, la vărsarea în mare a canalului Dunăre-Marea Neagră, ca şi planul şi macheta oraşului Medgidia de pe canal, precum şi proiectul celei mai mari centrale hidroelectrice din ţara noastră — „V. I. Lenin" dela Bicaz (arh. N. Nedelescu).

Intre noile lucrări, locul central îl ocupă macheta şi numeroasele planşe ale proiectului marelui combinat poligrafic „Casa Scânteii" (arh. Horia Maicu şi N. Bădescu), care marchează unul dintre primele succese ale arhitecţilor noştri pe linia creerii unei arhitecturi noi, optimiste şi pline de elan, care să oglindească năzuinţele, gândurile şi aspiraţiile poporului nostru în lupta sa pentru construirea bazei socialismului. Aceste prime succese se datoresc străduinţelor arhitecţilor noştri de a aplica în chipul cel mai just şi hotărît indicaţiile Partidului Muncitoresc Român, condiţiilor favorabile de muncă şi de trai create de regimul nostru de democraţie populară, cât şi tendinţei de a folosi în mod creator bogata experienţă a arhitecturii sovietice din măreaţa epocă stalinistă de construire a comunismului.

Tov. Gh. Gheorghiu-Dej, conducătorul iubit al poporului muncitor din R.P.R., a arătat în repetate rânduri că folosirea uriaşei experienţe a U.R.S.S. este o chezăşie sigură a succeselor în toate domeniile de activitate. *„Experienţa sovietică* — spune tov. Gh. Gheorghiu-Dej — *ne ajută să rezolvăm cele mai grele probleme nu numai în domeniul economiei, dar şi pe tărâmul învăţământului, în literatură, artă şi ştiinţă".*

Pe aceeaşi linie a realizărilor pozitive se înscriu şi alte proiecte importante ce sunt înfăţişate în expoziţie, cum ar fi Teatrul Muzical din Bucureşti (arh. O. Doicescu), Casa Radiofoniei (arh. Beral-Ricci-Garcea), Pavilionul unei expoziţii agricole, complexul Cinematografic dela Buftea, Centrul Universitar din Bucureşti (arh. Marcu-Ricci-Ungureanu), precum şi o serie întreagă de proiecte pentru cartiere şi locuinţe muncitoreşti, construcţii agricole, construcţii sanitare, de cultură, de sport şi odihnă, care arată toate puternicul avânt pe care l-a imprimat arhitecturii marele program de construcţii ce se desfăşoară în ţara noastră în actuala perioadă de trecere spre socialism.

O parte însemnată a experienţei a fost consacrată arhitecturii locuinţelor populare din diferite regiuni ale ţării. Această arhitectură este o largă varietate de forme şi linii, lucru care dă o minunată ilustrare a bogatei imaginaţii creatoare a poporului nostru. Concepţia acestor locuinţe, expresia lor deschisă şi luminoasă oglindesc firea comunicativă şi ospitalieră a poporului nostru, iar proporţiile armonioase şi detaliile acestor clădiri dovedesc dragostea pentru frumos a poporului, îndemânarea şi măestria lui în realizarea unor elemente de arhitectură care trebue să stea la baza inspiraţiei arhitecţilor din epoca noastră.

Expoziţia înfăţişează deasemenea monumentele arhitecturale ale trecutului, punând în valoare bogatul tezaur de artă creat dealungul desvoltării istorice a poporului nostru, aportul său indiscutabil la cultura omenirii.

Fotografiile şi desenele expuse, înfăţişând monumente şi detalii de arhitectură din epoca feudalismului, exprimă aleasa înzestrare şi înalta măestrie a meşterilor constructori ieşiţi din popor, prin încadrarea plină de farmec a acestor monumente în natura atât de bogată şi de felurită a Patriei noastre, prin crearea unor forme de arhitectură atât de numeroase şi variate, de un caracter popular. In monumentele arhitecturale din trecut, se vădesc legăturile strânse ce au existat în tot timpul desvoltării sale între poporul nostru şi popoarele slave, în special marele popor rus, precum şi influenţa rodnică a artei acestor popoare asupra arhitecturii din ţara noastră.

Deasemenea, în expoziţie mai sunt înfăţişate unele realizări pozitive ale câtorva arhitecţi ce au trăit în epoca de desvoltare a capitalismului, arhitecţi care au avut o atitudine progresistă în munca lor, luptând împotriva cosmopolitismului claselor dominante şi prin aceasta dovedind o sinceră dragoste pentru valorile tradiţiei populare. Aceşti arhitecţi s'au inspirat necontenit din nesecatul isvor al creaţiei arhitecturale populare, străduindu-se să imprime propriilor opere de arhitectură în chip cât mai desluşit caracterul naţional.

Interesul cu care au primit expoziţia specialiştii şi publicul sovietic, observaţiile pe care le stârneşte, vor constitui un nou prilej de strângere a legăturilor de prietenie între arhitecţii români şi arhitecţii sovietici şi vor contribui la desvoltarea mai departe a arhitecturii din Republica noatră, în vederea realizării de opere demne de măreţia epocii eroice de construire a socialismului.

ARHITECTURA U. R. S. S. Nr. 1-2-3 1952

RECENZIE

Primul număr din anul acesta este consacrat, în mare parte, lucrărilor celei de a X-a sesiuni a Academiei de Arhitectură a U.R.S.S. privitoare la problemele învăţământului superior de arhitectură. Articolele: „Sarcinile curente ale învăţământului superior de arhitectură", de A. Mordvinov, preşedintele Academiei de Arhitectură a U.R.S.S., „Profilul şi specializarea arhitecţilor", de A. Vlasov, membru activ al Academiei, o dare de seamă asupra expoziţiei de proiecte ale studenţilor organizată cu această ocazie şi cronica în care se oglindesc toate desbaterile sesiunii sunt de o mare importanţă pentru cadrele noastre din învăţământul de arhitectură, ele clarificând o serie întreagă de probleme ce se cer a fi rezolvate şi de noi.

Inafară de aceste materiale, în numărul acesta se publică articole în legătură cu: „Premiile Stalin pe anul 1950" de I. Cornfeld, „Sistematizarea şi construirea magistralei centrale a oraşului Minsk" de M. Osmolovski şi „Arhitectura Ungariei democratice" de M. Ţapenco.

Dat fiind importanţa problemelor desvoltate în articolul academicianului Mordvinov, publicăm în întregime acest articol în cuprinsul revistei noastre.

★

Articolul următor extras din referatul academicianului A. Vlasov se intitulează „Profilul şi specializarea arhitectului". Autorul arată că pentru a putea defini cu claritate sarcinile învăţământului şi profilul ce trebue dat arhitecţilor trebue să se vadă mai întâi care sunt problemele ce se pun spre rezolvare în practica arhitecţilor sovietici.

El arată că în U.R.S.S. sarcinile arhitecţilor s'au lărgit considerabil în strânsă legătură cu desvoltarea generală a culturii sovietice. Astfel, au apărut teme noi cum sunt clădirile înalte; volumul general de construcţii a făcut un salt extraordinar după război, după cum sarcini de creaţie noi şi deosebit de interesante se pun în legătură cu înfăptuirea măreţelor construcţii ale comunismului. In etapa actuală, în condiţiile desvoltării uriaşe a culturii sovietice „se impune realizarea de producţii clasice sovietice în toate ramurile artei sovietice".

In legătură cu aceasta, cunoaşterea adâncă a operelor de artă clasice devine obligatorie pentru arhitecţi; această cunoaştere trebue să se desfăşoare, bineînţeles în lumina nevoilor actuale.

Autorul constată deasemenea marea importanţă pe care o au cunoştinţele temeinice politice, arhitecţii fiind o categorie de creatori ce au de rezolvat probleme de mare importanţă socială, fie că este vorba de construcţia unor oraşe întregi, fie numai de clădiri separate, cât şi pentru faptul că ştiinţa marxist-leninistă stă la baza metodei noastre de creaţie — metoda realismului socialist.

Bazându-se pe aceste premize care determină limpede profilul ce trebue dat profesie arhitectului, autorul trasează sarcinile pe care le are învăţământul în vederea pregătirii temeinice a noilor cadre.

Vorbind despre modul cum se desfăşoară activitatea pedagogică în ciclul de proiectare, autorul socoteşte anormal ca influenţa profesorului, individualitatea sa creatoare să apară în lucrările studenţilor, diminuând iniţiativa lor personală.

Articolul se încheie cu consideraţiuni asupra problemei specializării în facultate, socotindu-se că specializarea în urbanism şi arhitectura industrială nu trebue să formeze secţii aparte în facultate, deoarece acei care se vor ocupa mai târziu în special de aceste probleme au nevoie în acelaşi timp de toate cunoştinţele unui arhitect; este însă nevoie să se dea o atenţie mai mare decât înainte acestor cursuri.

★

In articolul: „Premiile Stalin pe anul 1950" de membrul corespondent al Academiei de Arhitectură a U.R.S.S. I. Cornfeld, sunt prezentate sumar următoarele realizări: Şcoala Regională de Partid din Stalingrad, autori arhitecţii V. Simbriţev şi E. Levitan, Clădirea C.C. a P.C. (b) din Armenia la Erevan, autor arh. M. Gregorian, un complex de noi locuinţe la Tbilisi, autor arhitectul M. Meliia, locuinţe de pe strada Vladimirsc în Kiev, autori arhitecţii A. Dobrovolski, V. Gopcolo şi A. Kosenko şi Sanatoriul dela Kislovodsc, autor arhitectul N. Poliadov.

★

Articolul întitulat „Sistematizarea şi realizarea magistralei centrale a oraşului Minsk" de arh. M. Osmolovski, ne înfăţişează proiectul şi o parte din realizările executate conform acestui proiect în centrul Minsk-ului. Acest oraş, care a suferit foarte mult de pe urma războiului se reconstrueşte astăzi într'un ritm rapid. In pe-

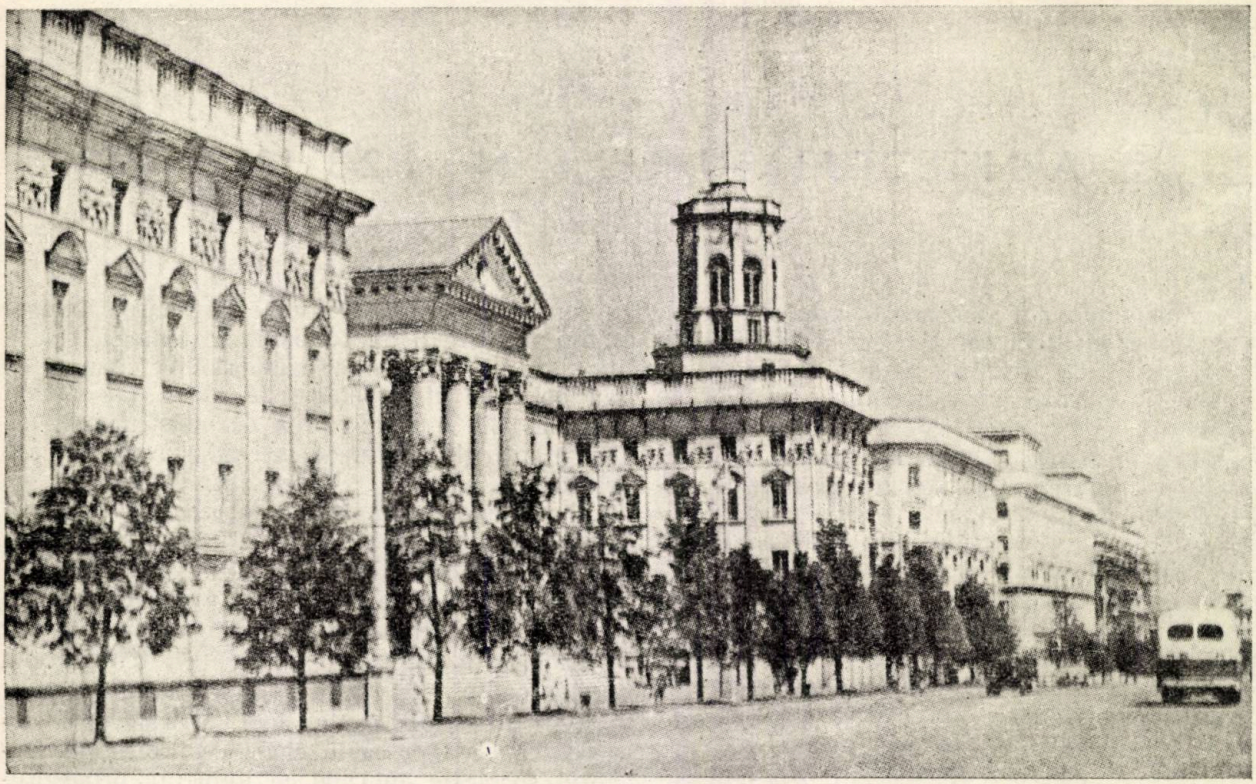

Minsk, Str. Sovietelor

rioada de după război au fost construite şi refăcute locuinţe în suprafaţă de peste 700 000 m², zeci de şcoli şi amenajări pentru copii, teatre, cinematografe şi alte construcţii sociale şi obşteşti. Deasemenea se deschid noi bulevarde şi scuaruri. Noul ansamblu al părţii centrale a Minsk-ului este constituit din trei pieţe principale: piaţa Lenin, piaţa Centrală şi piaţa Rotundă, reunite într'o compoziţie arhitectonică unitară prin noua magistrală realizată — prospectul Sovietscaia. Această magistrală dreaptă în lungime de circa 3 km constitue elementul principal, dominant în noul plan al Minsk-ului. Elementele principale ale compoziţiei acestei magistrale sunt formate de piaţa Lenin, de complexul nou de locuinţe de pe strada Comsomolscaia, de piaţa Centrală, de parcul „Aniversarea a 30 de ani a Bielorusiei Sovietice", de piaţa circulară, de noile bulevarde cât şi de podul viaduct de peste râul Svisloci.

In felul acesta, în ansamblul prospectului Sovietscaia, se încheagă organic pieţe, parcuri bulevarde, scuaruri, care desvoltă şi prelungesc ansamblul magistralei, îi dau varietate şi în acelaşi timp o unitate pitorească. Pe toată lungimea sa, pe măsură ce înaintezi, apar noi şi noi compoziţii arhitectonice, accentuate ritmic şi prin elemente de siluetă, toate înmănunchiate într'un sistem urbanistic unitar.

Proiectarea şi înfăptuirea centrului Minsk-ului constitue unul dintre exemplele limpezi ale practicei urbanistice socialiste, expresie a marei griji a Partidului Comunist bolşevic şi a Guvernului Sovietic pentru desvoltarea oraşelor sovietice, pentru realizarea celor mai bune condiţii de trai muncitorilor sovietici.

★

De un mare interes este prezentarea câtorva proiecte din expoziţia lucrărilor studenţilor, realizată cu ocazia celei de a X-a sesiune a Academiei de Arhitectură a U.R.S.S. Temele prezentate strâns legate de problemele centrale ale activităţii constructive actuale din U.R.S.S. — ca sistematizarea unui sat colhoznic, locuinţe, grădiniţe de copii, stadioane, cartiere muncitoreşti, etc., sunt tratate cu îndrăzneală şi sunt pline de originalitate.

★

Cu ocazia primului Congres al arhitecţilor maghiari din anul 1951 dela Budapesta au fost invitaţi şi arhitecţi din U.R.S.S. şi din ţările de democraţie populară. Printre aceştia a fost şi arhitectul sovietic M. Ţapenco, autorul art.colului întitulat „Arhitectura Ungariei Democratice". In cuprinsul acetsui articol, după ce se face o scurtă expunere cu caracter istoric asupra arhitecturii de pe teritoriul Republicii Populare Ungare, expunere care scoate în evidenţă marile bogăţii artistice şi arhitectonice moştenite din epocile trecute, autorul prezintă situaţia actuală. Autorul caracterizează etapa actuală din arhitectura Ungariei democratice ca o fază de trecere dela poziţiile constructivismului şi cosmopolitismului către poziţiile unei arte realiste.

Revista se încheie cu „Cronica" desfăşurării lucrărilor celei de a X-a sesiuni a Academiei de Arhitectură a U.R.S.S.

Dintre referatele recenzate prezentăm notele asupra referatului academicianului S. Cernâşev, care tratează problema situaţiei ciclului de proiectare (atelierele de arhitectură) din învăţământul de arhitectură. Academicianul Cernâşev a subliniat dela început că această disciplină este baza pregătirii viitorilor arhitecţi în vederea rezolvării sarcinilor imense ce le vor sta în faţă după ce vor părăsi băncile şcolii.

In procesul învăţământului de proiectare, studentul trebue să înveţe să realizeze compoziţii de arhitectură în care să îmbine soluţii bune funcţionale şi constructive cu o formă expresivă artistică şi cu un profund conţinut ideologic. Deasemenea, studentul trebue să se deprindă să ţină seama de una din particularităţile fundamentale ale arhitecturii sovietice, de baza sa urbanistică.

Deşi ciclul de proiectare este în primul rând un curs practic, lămurirea teoretică a problemelor trebue să ocupe un loc important. Trebue să se explice studenţilor noţiunile de bază ale arhitecturii, scopurile şi sarcinile sale, să se arate însemnătatea de Stat pe care o au problemele arhitecturii în U.R.S.S. Studenţii trebue să capete o reprezentare limpede a ceeace este realismul socialist ca metodă creatoare a arhitecturii sovietice, să fie bine înarmaţi teoretic pentru rezolvarea problemelor practice de arhitectură.

Deasemenea, o atenţie specială trebue acordată apropierii ciclului de proiectare de nevoile reale ale proiectării practice, de problemele economiei în construcţie şi de introducerea celor mai înaintate metode de construcţie.

Ciclul de proiectare trebue să se desfăşoare ţinând seama de complicarea treptată atât a temelor de proiectare cât şi a adâncimii studiului. La început studiul constă din soluţionarea schiţată a problemelor de compoziţie şi pe măsura adâncirii cunoştinţelor studentului în domeniul disciplinelor tehnice, proiectarea trebue să progreseze până în stadiul proiectului tehnic şi a detaliilor de execuţie. Deaceea este foarte important să se prevadă o coordonare perfectă a ciclului de proiectare cu disciplinele tehnice.

In ceeace priveşte metodele pedagogice folosite în munca de atelier — şi care constituie o problemă de mare răspundere — referentul arată că o chestiune extrem de importantă este definirea gradului în care pedagogul poate să ajute pe student în elaborarea proiectului. Referentul critică aspru cazurile în care îndrumătorul începe să schimbe conducerea pedagogică cu participarea personală la realizarea proiectului studentului. Lucrând nu ca un pedagog ci ca un proiectant sau grafician, îndrumătorul nu desvoltă posibilităţile creatoare ale studentului, situaţie care are mai târziu urmări foarte grave, deoarece studenţii, care au obţinut note mari pentru proiecte datorită participării active a profesorului la studiu, se dovedesc mai târziu incapabili de studiu independent.

Cronica se continuă cu relatarea referatului asupra disciplinelor istorico-teoretice şi a disciplinelor tehnice, — apoi cu referatele asupra situaţiei din diferitele facultăţi de arhitectură din Republicile Unionale şi se încheie cu relatarea discuţiilor ce au avut loc cu privire la aceste referate.

★

Numărul 2 al revistei „Arhitectura U.R.S.S." din anul acesta, are un conţinut bogat şi interesant: „Problemele cele mai importante ale arhitecturii clădirilor industriale", „Arhitectura nodului hidrotehnic dela Kuibâşev", „Noile staţii ale Metropolitanului din Moscova", „100 de ani dela moartea marelui scriitor rus Nicolai Vasilievici Gogol", „Articolul lui Gogol: Despre arhitectura trecutului", prezentarea noii clădiri a teatrului din oraşul Kalinin, un articol despre Concursul Unional al creaţiilor tinerilor arhitecţi, cronica şi bibliografie.

★

In articolul „Problemele cele mai importante ale arhitecturii clădirilor industriale" de academicianul arh. E. Popov, autorul arată că în acest moment când arhitectura sovietică se ridică continuu pe trepte din ce în ce mai înalte, când indiciul principal al desvoltării sale devine rezolvarea marilor probleme urbanistice, se impun noi sarcini calitative şi în faţa arhitecturii construcţiilor industriale. Nevoia de a se crea complexe industriale unitare ca arhitectură şi care să fie la rândul lor legate organic de structura arhitectonico-urbanistică a raionului şi oraşului, devine din ce în ce mai vitală. Caracterul concentrat al producţiei industriale impune deasemenea rezolvarea problemelor de arhitectură industrială ca arhitectură a unor mari ansambluri urbanistice. Acest ansamblu arhitectonic se realizează pe baza rezolvării armonioase a arhitecturii uzine şi a raioanelor de locuit, a teritoriului preuzinal, pe baza unităţii arhitecturii diferitelor construcţii.

Prima etapă importantă pentru construirea unui ansamblu industrial este alegerea terenului de construcţie. Incă din această fază pregătitoare, arhitectul trebue să privească înainte şi să-şi reprezinte caracterul şi imaginea generală a viitoarei uzine. Deaceea, participarea arhitectului la alegerea terenului este indiscutabil obligatorie.

Una din cele mai actuale probleme ale urbanismului sovietic este legătura uzinei cu oraşul. Este necesar ca proiectarea oraşelor să ţină seama de imensele posibilităţi arhitectonice, pe care le crează construcţiile industriale.

Veriga principală care leagă arhitectura uzinei cu oraşul, este grupul de construcţii preuzinale, care la marile întreprinderi sunt în număr foarte mare, precum: birouri, accese, clădiri ale organizaţiilor obşteşti ale uzinei, dispensar, creşe, laboratoare, şcoli de calificare, garaje,

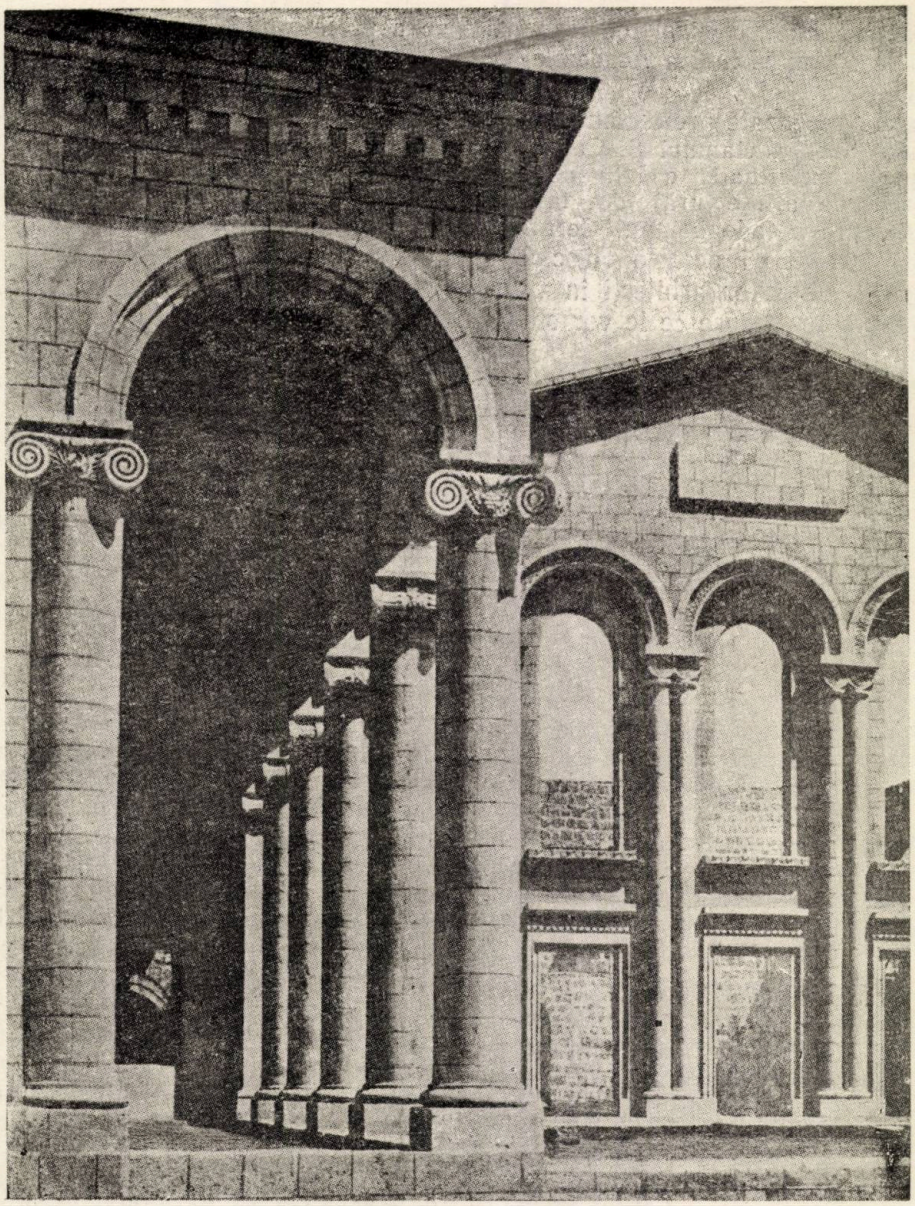

Clădirea Clubului din Ecimiadzin. Arhitect: S. Manuhian

pompieri, etc. Construcţiile de pe teritoriul preuzinal oferă mari posibilităţi urbanistice şi plastice de compoziţie. Acest ansamblu poate fi rezolvat pe deplin numai în strânsă legătură cu arhitectura uzinei şi a celorlalte construcţii aşezate în vecinătatea uzinei.

O problemă foarte importantă o constitue zonificarea construcţiilor legate de întreprinderile industriale. Autorul atrage atenţia asupra faptului că uneori arhitectul nu ia parte activă la alcătuirea planului general al industriei, acesta fiind întocmit numai de specialişti în transporturi sau de tehnologi, ceeace constitue un foarte mare neajuns, deoarece soluţia nu ţine seamă, în felul acesta, de compoziţia generală a volumelor complexului.

Un plan general profund gândit din punct de vedere arhitectonic constitue premiza principală a rezolvării compoziţiei volumelor ansamblului, a armonizării scării şi proporţiilor elementelor sale.

Pentru a putea corespunde sarcinilor grele pe care le are de rezolvat arhitectul construcţiilor industriale trebue să se orienteze cu uşurinţă în caracterul general al procesului tehnologic, în metodele moderne ale construcţiei industriale, să ţină seama de problemele economice, să-şi îndrepte efortul pentru crearea unui ansamblu arhitectonic valoros. In caz contrar, el se transformă într'un specialist „faţadist", care poate în cel mai bun caz în oarecare măsură să corecteze planul general întocmit de tehnologi sau să îmbunătăţească arhitectura diferitelor clădiri deja proiectate; o asemenea practică conduce numai la o cheltuire neraţională a mij-

foacelor de lucrări decorative de faţadă, fără să dea efectul arhitectonic necesar.

★

In articolul „Arhitectura nodului hidrotehnic de la Kuibâşev", sunt descrise în general proiectele marilor construcţii din acest punct, hidrocentrala gigantică şi ecluzele principale

★

„Noile staţii ale Metropolitanului din Moscova" constitue o scurtă prezentare a celor 4 staţii noi date în exploatare de curând: Komsomolscaia Kolţevaia, Grădina botanică, Nobslobodscaia şi Bieloruscaia. Autorii a două dintre aceste staţii, academicianul arh. A. Sciusev pentru Komsomolscaia şi arhitecţii N. Bâcova şi I. Taranov pentru staţia Grădina botanică au fost distinşi cu Premiul Stalin pentru arhitectura lor.

Cele două articole. „Cu prilejul a 100 ani dela moartea lui Gogol" de M. Ţapenco şi „Articolul lui Gogol: „Despre arhitectura trecutului" de arhitectul M. Klincearev, constitue studii care desvăluie aspecte foarte interesante ale genialului scriitor rus N. V. Gogol. Geniul lu Gogol a fost atât de multilateral, privirea sa era atât de pătrunzătoare şi de adâncă, încât şi astăzi, după 100 de ani dela moartea sa, reflexiile sale în legătură cu arta şi cu arhitectura îşi păstrează pe deplin valoarea. Gogol a consemnat în articolul său scris în 1835 — la numai 26 de ani — „Despre arhitectura trecutulu", o serie de observaţii extrem de interesante, care dovedesc o înţelegere foarte fină a problemelor de arhitectură, a legilor sale de compoziţie.

★

Articolele următoare prezintă „Noua clădire a teatrului din oraşul Kalinin" reconstruit de curând, fiind distrus de cotropitorii fascişti în timpul războiului şi „Concursul Unional al creaţiilor tinerilor arhitecţi", care prezintă câteva din proiectele premiate la acest concurs.

★

Numărul 3 al revistei „Arhitectura U.R.S.S." conţine pe lângă un articol de fond întitulat „Conţinutul de idei şi măestria în creaţia arhitectului", articolele „Să ridicăm necontenit calitatea construcţiei oraşelor", „Pentru economie în sistematizarea oraşelor", câteva rezumate ale unor referate dela Consfătuirea organelor pentru problemele de arhitectură, prezentarea a două lucrări — Palatul culturii în oraşul Satca şi o şcoală în Zelenogorsc, recenzia cărţii nou apărute „Istoria arhitecturii ruse" şi se încheie cu Cronica şi Bibliografia.

★

In primul articol întitulat „Conţinutul de idei şi măestria în creaţia arhitectului" se scoate în evidenţă importanţa unităţii dintre conţinutul şi forma arhitecturii, dintre bogăţia de idei şi măestria în expunerea lor.

Măreţele sarcini ale artei sovietice, rolul său social imens, faptul că ea participă activ la educarea comunistă a maselor muncitoare, întruchipând în imaginile sale idealurile şi patosul creator al poporului sovietic — constructor al comunismului, crează răspunderi foarte mari şi arhitecţilor sovietici.

Adâncirea conţinutulu comunist al artei, tendinţa sa ideologică, veridicitatea sa — sunt cheile pentru rezolvarea justă a tuturor problemelor artei sovietice, manifestarea caracterului său popular, a particularităţilor sale naţionale, a caracterului socialist al realismului său. Orice încercare de însuşire creatoare a moştenirii clasice sau a tradiţiilor populare de arhitectură, ruptă de aceste elemente principale, duce neîndoios la insucces.

In etapa actuală, când desvoltarea arhitecturii sovietice ridică problema realizării de opere clasice de arhitectură sovietică, desăvârşite prin forma lor, formalismul, arhaismul, eclectismul reprezintă o frână ce trebue neapărat înlăturată. In această etapă, o importanţă principală o capătă problema unităţii dintre conţinut şi formă, problema idealului socialist al frumosului în arhitectură, problema esteticii noi a poporului sovietic, pe care este chemat să o exprime arhitectul.

Realizarea de imagini care să întruchipeze măreţele idei ale vremurilor noastre prin forme frumoase, armonioase, perfecte — în aceasta

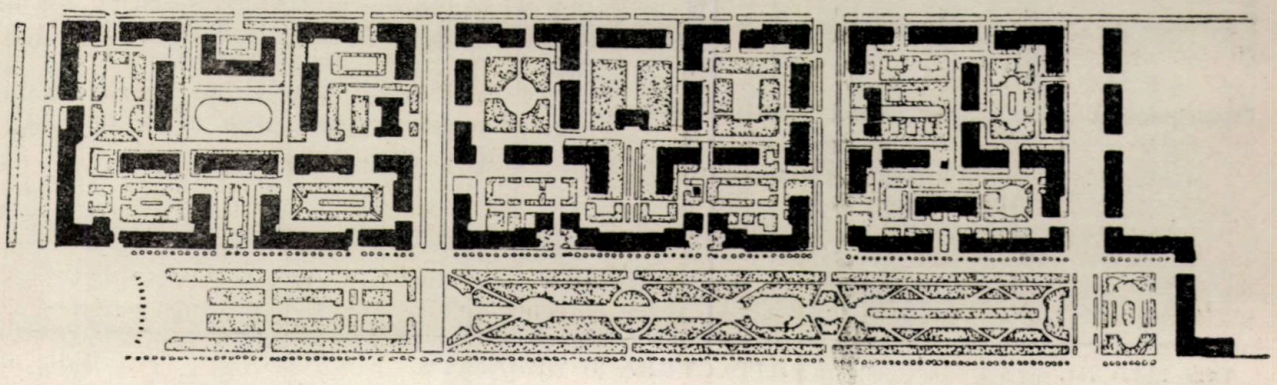

Plan tip al unei secţiuni de locuit.

constă una din cele mai importante sarcini artistice ale arhitecturii sovietice.

Dar pentru realizarea de opere importante cu adevărat artistice este nevoie de o mare măestrie. Deaceea, Partidul, subliniind importanţa determinantă a conţinutului ideologic al artei, prezintă ca sarcină importantă şi necesitatea stăpânirii măestriei, a stăpânirii depline a mijloacelor de expresie ale artei.

★

Articolul întitulat „Să ridicăm necontenit calitatea construcţiei oraşelor", de V. Şcvaricov, preşedintele Comitetului pentru problemele arhitecturii de pe lângă Consiliul de Miniştri al R.S.F.S.R., este o prezentare critică a activităţii constructive şi arhitectonice din principalele oraşe ale R.S.F.S.R., atingând toate domeniile activităţii de construcţie a oraşelor.

★

„Din referatele la Consfătuirea organelor pentru problemele de arhitectură" sunt prezentate rezumate ale referatelor arh. V. Kamenskii, arhitectul-şef al Leningradului, V. Simbirţev, arhitectul-şef al Stalingradului, M. Dudin, arhitectul-şef al Magnitogorskului, Ia. Rebun, arhitect-şef în Rostov pe Don şi P. Oturin, arhitect-şef al oraşului Stalinsc.

★

Articolul următor: „Pentru economie în sistematizarea oraşelor" de arh. B. Svetlicinâi, este o continuare a serie de articole începută cu articolul arhitectului G. Miscenco în Nr. 2 din 1951 al revistei „Arhitectura U.R.S.S.". Autorul arată imensele economii ce se pot realiza printr'o proiectare urbanistică judicioasă.

Se ştie că în construcţia oraşelor costul general este format de trei componente principale

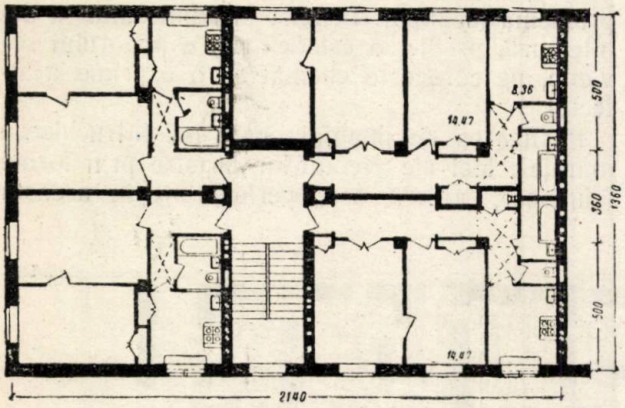

Schema planului de construcţie a Bulevardului Metalurgiştilor.

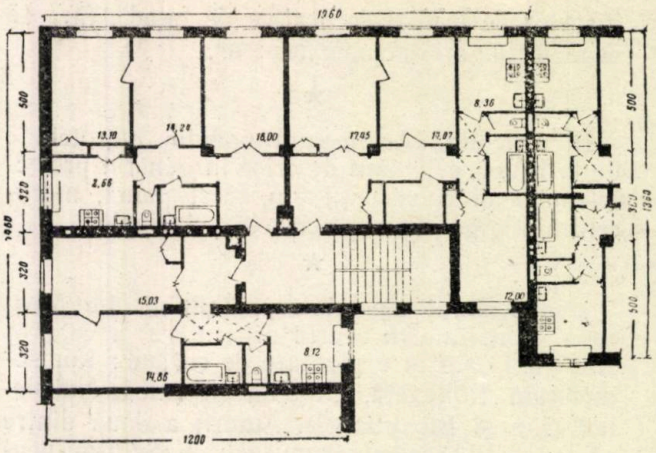

Plan tip al unei secţiuni de colţ de locuit.

— locuinţe, circa 60% clădiri publice, circa 20% şi amenajări edilitare, circa 20—25%.

Prin alegerea judicioasă a tipurilor de construcţii şi prin creşterea numărului de etaje se pot realiza economii foarte importante. Densitatea locuitorilor are deasemenea o mare importanţă pentru economisirea teritoriului şi a lucrărilor edilitare. Autorul arată că noile norme sanitare de densitate s'au ridicat pentru cuartale de clădiri cu 2, 3, 4, 5 şi 6 nivele la respectiv 280, 370, 500, 550 şi 610 loc./ha, iar procentul maxim de suprafaţă clădită a fost ridicat până la 30—35 (dela 18—20). Autorul critică deasemenea exagerările ce se mai ivesc la lăţimile străzilor, arătând că acestea se pot reduce în zona clădirilor mai importante la 18—20 m şi în zona locuinţelor individuale la 12—14 m. Deasemenea el pledează pentru corectarea normelor pentru zonele de protecţie în jurul uzinelor şi pentru trecerea dela aceste măsuri pasive la mijloace active de înlăturare a nocivităţilor. In ceeace priveşte spaţiile verzi, autorul arată că suprafaţa de 12—15 m²/locuitor este suficientă şi nu este bine să fie depăşită; deasemenea, aşezarea zonelor verzi mari este mult mai economică la periferia raioanelor de locuit, decât aşezarea lor în mijlocul acestora.

După prezentarea Palatului Culturii din oraşul Satka, autor arh. T. Envald şi al şcolii din Zelenogorsc — autor arh. A. Afoncenco. la Critică şi Bibliografie este prezentată recenzia volumului apărut de curând al „Istoriei arhitecturii ruse".

Revista se încheie cu o Cronică a Consfătuirii organelor pentru problemele arhitecturi şi cu Bibliografii.

Arh. *A. Moisescu*

E1660

XD

Országos Műszaki Könyvtár FELADONA

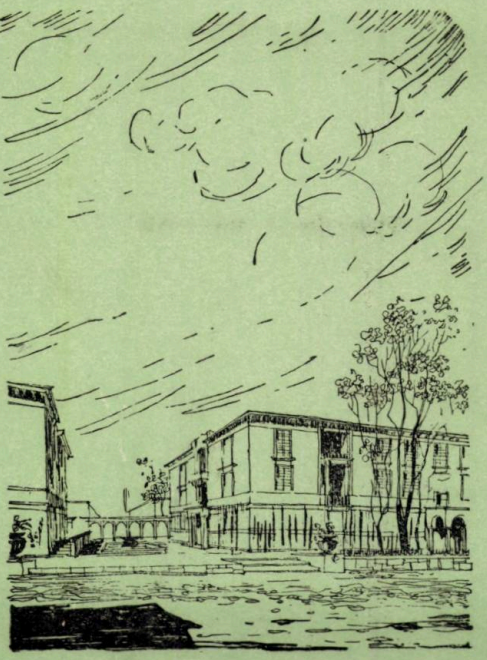

ARHITECTURA SI URBANISM

6-7

1952

EDITURA TEHNICA

ARHITECTURA SI URBANISM

ANUL III, NR. 6-7 IUNIE-IULIE 1952

ORGAN AL ASOCIAȚIEI ȘTIINȚIFICE A INGINERILOR ȘI TEHNICIENILOR DIN R.P.R. ȘI AL MINISTERULUI CONSTRUCȚIILOR ȘI AL INDUSTRIEI MATERIALELOR DE CONSTRUCȚII

APARE LUNAR SUB INGRIJIREA UNUI COMITET DE REDACȚIE

REDACȚIA: BUCUREȘTI, B-DUL 1848 • TELEFON: 3.57.28, 3.07.30

SUMAR

	Pag.
* * * : Sarcini măreţe stau în faţa arhitecţilor	1
Conf. Arh. D. Vernescu: Proiectarea complexă a locuinţelor din bazinul carbonifer al Văii Jiului	3
Arh. Mircea Dima, Arh. Dinu Hariton: Proiecte de locuinţe muncitoreşti în Valea Jiului. Locuinţe muncitoreşti din oraşul Vulcan. Locuinţe muncitoreşti din oraşul Petroşani	8
Arh. Gh. Popescu-Negreanu. Ing. N. Laszlo: Problema industrializării construcţiilor	13
Arh. G. Porumbescu: Proiectarea locuinţelor muncitoreşti dela Hunedoara 1952	15
Arh. St. Balş: Locuinţe pentru muncitori la Medgidia	20
Arh. Gh. Popescu-Negreanu: Bloc prefabricat la Cernavodă	23
Arh. Bergleiter, Arh. L. Aldan şi Arh. P. Horjescu: Locuinţe muncitoreşti proiectate în conformitate cu H. C. M. Nr. 758/1951	29
* * * Conţinut de idei şi măestrie în creaţia arhitectului	36
N. Bâlinkin, Membru Coresp. al Academiei de Arhitectură a U. R. S. S.: Activitatea Academiei de Arhitectură din U. R. S. S. pe anul 1952	42
Arh. A. Moisescu: Arhitectura U. R. S. S. Nr. 4 — Aprilie 1952	43
NOTE = RECENZII	48

СОДЕРЖАНИЕ

	Стр.
* * *: Великие задачи стоят перед архитекторами	1
Конф. Арх. Д. Вернеску: Комплексное проектирование жилпомещений в угольном бассейне Валя-Жиулуй	3
Арх. М. Дима и арх. Дину Харитон: Проекты рабочих жилпомещений в Валя Жиулуй. Рабочие квартиры в городе Вулкан. Рабочие квартиры в городе Петрошань	8
Арх. Попеску-Негряну и инж. Н. Ласло.: Проблемы, относящиеся к индустриализации строительства	13
Арх. Г. Порумбеску: Проектирование рабочих жилпомещений в Хунедоре в 1952 году	15
Арх. С. Балш Жилпомещения для рабочих в Меджидии	20
Арх. Попеску-Негряну: Сборный блок в Чернаводе	23
Арх. А. Берглейтер, арх. Алдан и арх. Хоржеску: Рабочие жилпомещения, проектированные согласно с Постановлением Совета Министров Ном. 758/951	29
* * * Содержание идей и мастерства в архитектурном творчестве	36
Николай Былинкин. член корреспондент Академиц Архитектуры С.С.С.Р.: Деятельность Академии Архитектуры С.С.С.Р. в 1952 году	42
Арх. Мойсески: Архитектура С.С.С.Р. Ном. 4 Апрель 1952	43
ЗАМЕТКИ — РЕЦЕНЗИИ	48

SARCINI MĂREȚE STAU IN FAȚA ARHITECȚILOR

Succesele construcției socialiste în Patria noastră duc necontenit la ridicarea nivelului de trai al oamenilor muncii. Pe baza puternicului avânt în îndeplinirea și depășirea planului cincinal și al planului de electrificare a țării, în Republica noastră Populară se înfăptuește programul uriaș de industrializare a țării si de transformare socialistă a agriculturii.

Din ce în ce mai fericită și mai îndestulată e viața oamenilor muncii. Se confirmă încă odată afirmația tovarășului Stalin, că „socialismul poate fi construit numai pe baza unei creșteri furtunoase a forțelor de producție ale societății, pe baza unui belșug de produse și de mărfuri, pe baza unei vieți înstărite a celor ce muncesc, pe baza unei ridicări în ritm impetuos a stării culturale. Căci socialismul, socialismul marxist, nu înseamnă restrângerea necesităților personale, ci creșterea și sporirea lor în toate privințele, nu înseamnă îngrădirea acestor necesități sau renunțarea la satisfacerea lor, ci satisfacerea completă și în toate privințele a tuturor necesităților maselor ridicate din punct de vedere cultural".

Calea pe care se desvoltă țara noastră este calea socialismului. Desvoltarea sa economică se bazează pe legea fundamentală a economiei socialiste, adică pe legea asigurării satisfacerii la maximum a necesităților materiale și culturale, mereu crescânde ale societății.

Sectorul construcțiilor are un rol important în ridicarea nivelului de trai al maselor. Zi de zi se pun la dispoziția oamenilor muncii, noi locuințe, noi clădiri pentru cultură, odihnă sau sănătate. Numai pentru mineri, prin grija Guvernului și a Partidului, s'au dat în folosință până la sfârșitul anului 1951, peste 175.000 m² locuințe, s'au deschis 39 biblioteci, 25 cluburi, etc. In timp ce în anii 1922—1945 au fost construite în țara noastră numai 186 cămine culturale, în 1950—1951, au fost construite aproximativ 300 cămine culturale.

Odată cu planul cincinal au început construcții masive de locuințe muncitorești. In cursul cincinalului se vor construi numeroase locuințe muncitorești, totalizând 2.800.000 m² suprafață locuibilă. Numai în 1952 s'au construit în Valea Jiului 900 apartamente și 4 cămine. „Acesta — a spus tovarășul Gh. Gheorghiu-Dej în expunerea sa la consfătuirea muncitorilor mineri—este începutul marii campanii de construcții de locuințe pentru mineri, care în viitor se va intensifica an de an. In industria carboniferă s'au înfăptuit mari investiții. In 1952 se vor face investiții economice și social culturale în valoare de 357,4 milioane, din care Sovromcărbune 310.6 milioane lei".

Precizând sarcinile de viitor ale constructorilor, tovarășul Gh. Gheorghiu-Dej a spus: „Pentru a asigura industriei carbonifere cadre stabile, se vor construi până la sfârșitul planului cincinal 9.000 de apartamente, din care 5.000 în Valea Jiului, precum și cămine pentru 9.000 de locuri și alte construcții social-culturale.

Locuințele vor fi construite în apropierea exploatărilor carbonifere pe sistemul orășelelor și coloniilor muncitorești. Pe lângă aceste locuințe, se vor construi magazine alimentare, cu produse industriale, precum și instituții social-culturale, sportive și de sănătate, cluburi, cinematografe, teatre, biblioteci, școli, stadioane, etc.

Astfel, se vor construi pentru mineri 21 de dispensare, 6 policlinici, 2 spitale, 24 de creșe și grădinițe, 20 de școli, 18 cluburi".

Aceste măsuri, stabilite și prin „Hotărîrea Consiliului de Miniștri al R.P.R. și a Comitetului Central al P.M.R. cu privire la sporirea producției de cărbune și ridicarea nivelului de trai al muncitorilor din industria carboniferă", au devenit sarcini de onoare pentru arhitecți.

Câtă deosebire între minunatele perspective deschise arhitecților de regimul de democrație populară și rolul înjositor pe care ei îl aveau înainte, de a îmbogăți și de a înfrumuseța traiul burghezilor și al moșierilor, asupritori ai poporului! Din ce în ce mai deplin se realizează în țara noastră genialele previziuni ale lui Lenin, care spunea cu zeci de ani în urmă: „Inainte, mintea umană și geniul său crea numai pentru a da unora toate bunurile tehnicii și ale culturii, lipsind de tot ce e mai necesar pe alții — de desvoltare și de cultură. Astăzi, toate minunile tehnicii, toate cuceririle culturii, vor deveni bunul întregului popor și niciodată deacum înainte, mintea și geniul uman nu vor fi folosite ca mijloace de violență, ca mijloc de exploatare. Noi știm acest lucru — și oare nu merită să lucrezi și să-ți dăruești toată puterea în numele acestei măreți sarcini puse de istorie?"

Regimul de democrație populară a dat pentru prima dată arhitecților din țara noastră posibilitatea să-și pună întreaga lor capacitate și putere de creație în slujba poporului. Niciodată în trecut, arhitectura n'a avut la noi legătură atât de temeinică cu viața oamenilor muncii, niciodată rolul arhitectului n'a fost atât de onorabil și de înalt.

Nicicând arhitecții n'au fost prețuiți în țara noastră ca acum. Proiectul noii noastre Constituții prevede: „Statul se îngrijește de desvoltarea științei, literaturii și artei". Aceasta înseamnă că creația științifică și artistică a devenit o problemă de Stat.

În timp ce în țările capitaliste zeci de milioane de șomeri și de muncitori săraci sunt condamnați la mizerie chinuitoare, locuind în bordeie și în cocioabe, în dărâmături și în locuințe insalubre, în patria noastră liberă, din ce în ce mai ridicat este nivelul de trai al oamenilor muncii. In cursul cincinalului va fi realizat un volum de lucrări de construcții a cărui valoare echivalează cu peste 25 bugete ale României de dinainte de război.

In fața arhitecților din țara noastră stau sarcini mărețe dar complicate. Arhitecții au datoria patriotică de a rezolva la un înalt nivel tehnic și artistic și cu un ridicat simț de răspundere, problemele importante ce li se pun. Poporul nostru are nevoie de locuințe ieftine, confortabile și frumoase. Patria noastră trebue să fie înzestrată cu construcții care să corespundă pe deplin funcțiilor pentru care au fost create, dar care totodată să exprime în forme artistice avântul construirii socialismului, măreția și frumusețea epocii noastre. Arhitectura noastră trebue să fie pătrunsă de grija stalinistă pentru binele și fericirea omului, de o adâncă dragoste pentru el. Caracterul profund popular trebue să devină o trăsătură proprie arhitecturii noastre, care s'o apropie din ce în ce mai mult de minunata arhitectură sovietică și să o deosebească din ce în ce mai categoric de arhitectura decadentă, cosmopolită și inumană a burgheziei imperialiste.

De o deosebită însemnătate în proiectarea locuințelor muncitorești este îmbinarea rezolvării tehnice cu rezolvarea artistică a problemelor de arhitectură. În pas cu desvoltarea continuă a metodelor industriale în construcția locuințelor și paralel cu lupta pentru reducerea prețului de cost și rapiditatea execuției, trebue să sporească silința arhitectului în ridicarea neîncetată a nivelului artistic al orașelor și locuințelor.

Proiectul noii Constituții a Republicii noastre arată că Statul „asigură desvoltarea culturii poporului român și a culturii minorităților naționale, socialistă în conținut, națională în formă". Principiul stalinist al culturii naționale în formă și socialistă în conținut consfințit de Proiectul de Constituție a devenit astfel linia de desvoltare pe care Statul îndrumează întreaga cultură, inclusiv arhitectura.

Studiind cu atenție realizările epocale ale arhitecturii sovietice, desvoltând în mod creator tradițiile progresiste ale arhitecturii noastre vechi, arhitecții trebue să ducă o luptă perseverentă împotriva rămășițelor vechii lor formații profesionale, împotriva oricăror influențe cosmopolite și reacționare. Pentru a se înarma temeinic în această luptă care trebue să ducă la ridicarea pe o treaptă superioară a arhitecturii noastre, e necesară însușirea acelei științe fără de care nu se poate merge înainte în epoca noastră, a științei marxist-leniniste. Numai studiind intens învățătura marilor dascăli ai omenirii, Marx-Engels, Lenin și Stalin și aprofundând experiența arhitecturii sovietice, noi vom reuși să îndeplinim cu cinste mărețele sarcini ce ne stau în față.

Art. 77. *Cetățenilor Republicii Populare Române, le este asigurat dreptul la muncă, adică dreptul de a căpăta o muncă garantată și plătită potrivit cu cantitatea și calitatea ei.*

Dreptul la muncă este garantat prin existența și desvoltarea formațiunii socialiste a economiei naționale, prin creșterea neîntreruptă și sistematică a forțelor de producție în Republica Populară Română, prin înlăturarea posibilităților crizelor economice și prin lichidarea șomajului.

Din Proiectul de Constituție a Republicii Populare Române

TULAJDONA

PROIECTAREA COMPLEXĂ A LOCUINȚELOR DIN BASINUL CARBONIFER AL VĂII JIULUI

Conf. Arh. **D. VERNESCU**

Caracteristicele proprii ale basinului carbonifer al Văii Jiului au imprimat problemei construirii de locuințe pentru mineri în această regiune, unele condiții specifice care au influențat întreaga proiectare.

Se remarcă în primul rând volumul foarte mare de locuințe ce trebue să fie realizate în decursul planului cincinal. Dacă primele prevederi erau de 1 500 locuințe de executat în acest răstimp, țelul propus acum este de a se atinge numărul de 7 000 locuințe, din care 5 000 în apartamente și 2 000 de locuințe unifamiliale, de tip popular, în conformitate cu H.C.M. Nr. 758/951. Pentru a intui mai bine ce înseamnă 7 000 locuințe, să ne gândim că cu 4 locuitori pe locuință ajungem la 28 000 locuitori, adică la populația unui oraș așa cum era spre exemplu orașul Reșița, la recensământul din 1948 sau la circa de două ori orașul Petroșani, care e centrul cel mai important al basinului carbonifer.

Dar acest echivalent al unui oraș de 28 000 locuitori nu se amplasează într'un singur loc, ci se răspândește pe lungimea de peste 40 km a basinului, în diferite localități și puncte, după necesitățile exploatării carbonifere. Aceasta complică și mai mult problemele de proiectare și execuție. Cea mai mare parte din localitățile existente sunt orășele destul de închegate, de tip colonie industrială, în care cu greu se pot integra cartiere noi cu o atât de mare pondere; altele sunt simple sate resfirate, cu gospodării rare și câmpuri de cultură, în care trebue să se însereze cartiere urbane; în unele locuri suntem pe terenuri fără niciun fel de construcții, iar în altele, necesitățile de locuințe de serviciu pentru echipele de intervenție cer așezarea de blocuri în apropierea imediată a incintelor minelor, indiferent de orice alte considerente.

S'a ajuns astfel la utilizarea întregii game de amplasare a locuințelor: inserate în blocuri izolate sau grupate în număr mic în cartierele existente ale localităților și în localități noi, fie compacte, fie în formă de pâlcuri, după necesitățile exploatării și posibilitățile de amplasare față de teren, ținând seama atât de suprafață cât și de situația subterană.

Condițiile de suprafață sunt destul de grele în Valea Jiului. Terenul e accidentat, aflându-se într'o regiune muntoasă și pantele depășesc de obicei limitele admisibile. Deseori direcția pantelor e orientată spre Nord, ceeace le face puțin favorabile așezării de locuințe, iar munții umbresc o bună parte a anului terenurile disponibile, ca în Aninoasa și pe valea Crividiei. Acolo unde terenul e mai ses, în lunca Jiului, terenul este sau inundabil sau cu apa freatică prea aproape. Dealtfel, problema apei subterane e foarte dificilă chiar pe terase sau pe terenurile de coaste. S'a constatat că unele terenuri găsite uscate la cercetările geotehnice, ca la Vulcan-centru, la Lonea-Școală — au fost mai târziu inundate de apa subterană sub presiune.

Stratificația solului și subsolului, oblică în multe cazuri, dă variații mari în condițiile de fundare la distanțe foarte mici uneori. Dacă deseori se găsește destul de aproape un strat de bolovani-prundiș compact destul de rezistent, dând chiar dificultăți de excavații — s'au întâmplat și cazuri, ca la Petroșani-Trustul 7, unde argilele prăfoase pe adâncime mare au necesitat radier general. Dar sunt și terenuri alunecătoare, care au fost abandonate, deși prezentau condiții bune din alte puncte de vedere. Apoi, unele terenuri sunt ocupate de halde, depozite de material steril scos din mină, pe înălțimi mari; deși unele clădiri, ca spitalul din Lupeni, s'au amplasat pe astfel de vechi halde, ele în genere nu sunt stabilizate și terenul nu poate fi folosit. Terasele sunt îmbucătățite de numeroasele pârâuri care le-au erodat puternic, ca cele dela Iscroni, pârâuri care au format apoi o serie de conuri de dejecție, ca între Petrila și Lonea, din care unele deschise, net inutilizabile și altele acoperite, dar care pot totuși să dea surprize la construire.

Accesele la toate aceste terenuri sunt în general grele, drumurile sunt înguste, cu coturi multe și grele și cu declivități mari. Aceasta a condus pe cei ce au ales în trecut amplasamente pentru locuințe, să prefere așezări în imediata apropiere a locurilor de muncă, adică în plină *nocivitate industrială.*

Aceste nocivități, constând din fum, praf și gaze toxice sau urât mirositoare, sunt destul de puternice. Ele sunt încă sporite de multitudinea coșurilor de fum dela locuințe, care utilizează cărbunele inferior din regiune și sunt încă înrăutățite de condițiile climatice: vânturi slabe cu mult calm, nebulozitate și umiditate mare. Așa încât, eliminând și terenurile din raza de nocivitate a industriilor, posibilitățile de amplasare au fost încă reduse

Cel mai greu aspect al problemei terenului de construit îl formează însă legătura cu exploatarea minieră. Grosimile mari ale stratelor

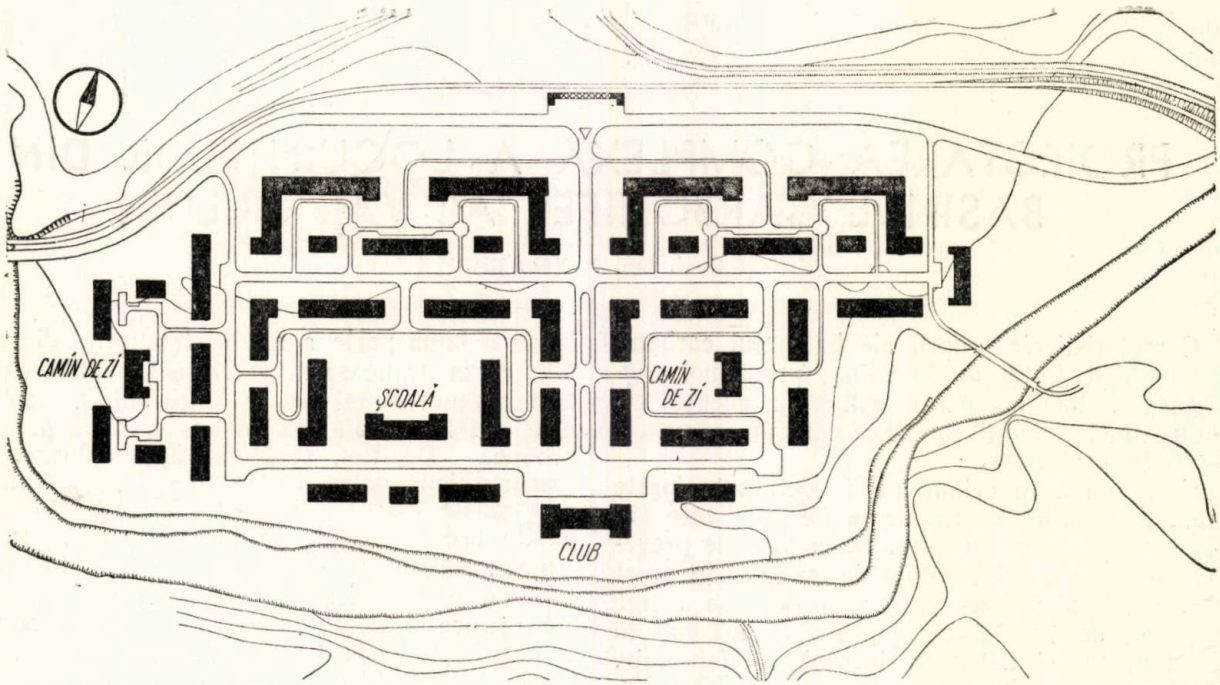

Colonie muncitorească. Uricani.

principale de cărbune şi tehnica înaintată a extracţiei integrale produc în zonele exploatate prăbuşiri, care se transmit până la suprafaţa solului, după cum se poate observa în numeroase locuri. Pentru râuri, oraşe şi căi de comunicaţie se rezervă un *pilier de susţinere,* adică un masiv subteran care nu se exploatează. Cum planele ce limitează masivul au o anumită înclinare, lăţimea pilierului creşte în adâncime şi se blochează astfel în subteran o cantitate importantă de cărbune. De aci necesitatea ca pilierul să fie cât mai îngust la suprafaţă, limitat pe cât posibil la râuri şi căi de comunicaţii — aşa încât această condiţie a eliminat unele terenuri care ar fi fost favorabile noilor aşezări dintr'un punct de vedere strict al suprafeţei.

Având în vedere aceste considerente de teren, proiectanţii au ajuns pe de o parte la concluzia *densităţilor mari* în noile cartiere, iar pe de alta, la ideea că multe terenuri pe care nu le-ar fi ales în condiţiile obişnuite de la noi, trebue totuşi să fie folosite în Valea Jiului pentru construcţii de locuinţe, chiar dacă amenajarea lor este mai grea şi mai scumpă ca de obicei.

Problema a fost abordată în primăvara anului 1951, prin formarea de către I.P.C. a unui detaşament mixt, cu ajutorul I.P.C.S. şi a altor unităţi din M.C.I.M.C. care cuprindea urbanişti, arhitecţi, geografi, geologi, geotehnicieni, topografi şi hidrotehnicieni. S'a făcut o examinare a tuturor terenurilor posibile din basinul carbonifer, privite din toate punctele de vedere atătate. Aceasta a dus la concluzia că problema locuinţelor trebue să fie rezolvată numai în cadrul unei sistematizări regionale, cu atât mai mult, cu cât pe deoparte, îngusta fâşie de teren utilizabil situat pe pilier sau adiacent lui, e foarte solicitat de o serie de alte lucrări, precum aşezări industriale, căi de comunicaţii şi transport, construcţii energetice, etc., iar pe de altă parte, localităţile existente, aşa cum le-am moştenit dela regimurile trecute, sunt în general în stare rea.

I.P.C. avea în acel moment sarcina de întocmire a planurilor de sistematizare a oraşului Petroşani, la care s'a adăugat acela al oraşului Lupeni; depăşind aceste sarcini, s'a întocmit o schiţă generală de sistematizare a întregului basin, care s'a prezentat în repetate rânduri forurilor superioare, arătându-se mereu necesităţile unui plan de sistematizare a suprafeţei bazată pe un plan al sistematizării subterane.

Acest punct de vedere a fost însuşit, iar Consiliul de Miniştri a dat încă din Ianuarie 1952 o Hotărîre privitoare la sistematizarea Văii Jiului. Mulţumită acestei Hotăriri, proiectarea sistematizării basinului carbonifer e acum pornită în bune condiţii, pe baze reale şi ştiinţifice, căci sistematizarea subterană, cu deschiderea sucesivă a minelor şi atacarea eşalonată a straturilor, pe un plan de lungă perspectivă, e determinantă în sistematizarea de suprafaţă, prima stabileşte locurile de muncă, numărul de muncitori, deci de locuitori, pentru toate localităţile noi sau vechi, mijloacele de transport, necesităţile energetice, etc.

Primele 1 000 apartamente, adică lotul 1952 — multe în comparaţie cu cele 108 realizate în 1951, dar abia un început faţă de cele 5 000 prevăzute să se construiască în primul cincinal — s'au proiectat pe aceste baze, în începuturi de cartiere astfel concepute, ca să se integreze în

completările viitoare, dar ca să poată forma și unități de sine stătătoare, atât ca plastică, precum și ca mod de folosință, adică să poată fi locuite în timp ce șantierul continuă.

Au intervenit desigur și dificultăți prin faptul că nu s'au putut accepta dărâmări decât în cazuri cu totul excepționale și că a trebuit deci să se obțină ansambluri valabile pe terenuri de forme uneori nepotrivite. Proiectele de ansambluri precum și cele de arhitectură sunt analizate în alt capitol al acestei reviste. Amintim doar că proiectanții s'au străduit să țină seama de caracteristicele locale: felul de viață al minerilor și cerințelor lor, arhitectura și mijloacele de construcție regională, încălzitul cu cărbune — în viitor e prevăzută termoficarea pe cartiere — și altele. Nu s'a putut rezolva favorabil dezideratul acaretelor gospodărești din cauza marei densități ce trebue să se obțină.

S'a constatat curând că nu se pot construi numai locuințe în aceste localități vechi și nesatisfăcătoare sau în afara lor; sunt necesare o serie de alte lucrări și proiectarea a devenit numaidecât o *proiectare complexă*. Pe baza planurilor de urbanism servind ca teme de proiectare, au început să fie proiectate: străzi, drumuri și alei interioare; alimentări cu apă, uneori racordate la rețelele existente, dar deseori cu captări, aducțiuni și rezervoare proprii, de integrat în previziunile de ansamblu al basinului; canalizări, deasemenea de integrat în ansamblul viitor al fiecărei localități, cu stațiile de epurare necesare; asanări și drenaje, cu devieri de pârâuri și lucrări de apărare împotriva apelor superficiale; rețele de electricitate de joasă tensiune cu posturile de transformare și racordurile la înaltă tensiune; poduri provizorii sau definitive; însfârșit, căi ferate înguste necesare șantierelor. S'au semnalat și necesitățile de clădiri de deservire a populației, legate de crearea noilor cartiere: creșe, grădinițe, școli, cluburi, magazine, dispensare, etc. Dacă anul acesta ele s'au redus doar la proiectarea unui club la Lonea, anul viitor ele vor fi în conformitate cu normele, corespunzătoare sporului de populație din noile locuințe. Mai semnalăm și clădirile altor beneficiari decât M.I.P.I.C. pentru care a trebuit să fie fixate amplasamente.

Această proiectare complexă, interdependentă și care trebue să se efectueze simultan pentru a trimite la timp proiectele pe șantier, a creat o serie de probleme în coordonarea proiectării; ele au fost rezolvate cu dificultate și uneori nu fără deficiențe. Caracterul nou al acestui fel de proiectare, graba ce nu a permis succesiunea normală în modul cum se determină proiectele între ele, atitudinea uneori comodă a proiectanților de a privi numai problema specială încredințată, ruptă de ansamblul lucrărilor, lipsa de experiență și subestimarea inițială a rolului și volumului lucrărilor de coordonare, au făcut ca acestea să meargă mai greu. O serie de experiențe și învățăminte în această direcție sunt însă acum bunuri câștigate și ele vor fi în curând împărtășite în cadrul unui alt studiu.

Execuția acestui mare volum de locuințe și lucrări speciale, la care s'au adăugat o serie de lucrări industriale necesare exploatării carbonifere — a determinat întocmirea unui proiect de organizare a șantierelor, care a fost conceput deasemenea pentru întregul basin carbonifer. Intocmit în I.P.C., acest proiect de organizare, primul de o importanță atât de mare, a pus prin lucrările sale auxiliare, problema unei a doua serii de proiectare complexă. Industrii anexe de materiale și prefabricate, cu ateliere,

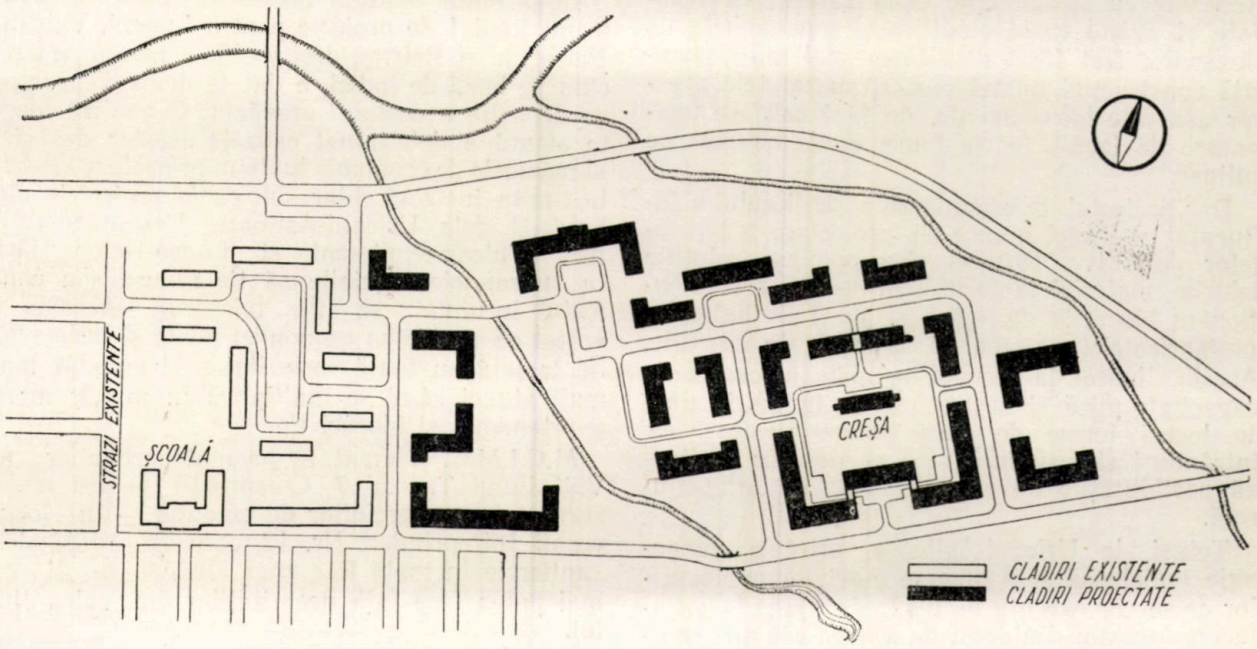

Colonie muncitorească. Lonea-Defor. Proiect de ansamblu.

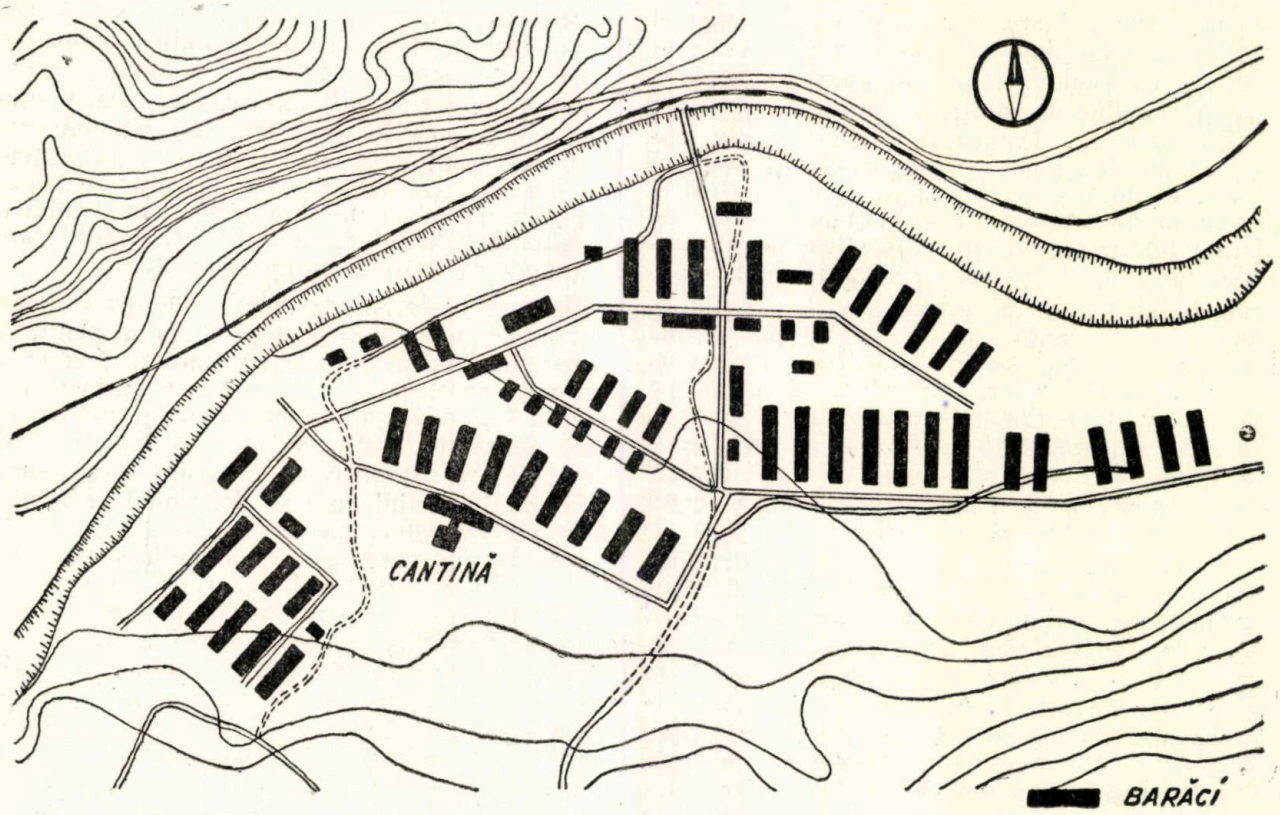

Colonie muncitorească (tabăra de barăci) Uricani.

linii ferate de garaj normale şi înguste, etc., a trebuit să fie amplasate şi proiectate; iar în privinţa aşa ziselor baracamente, adevărate proiecte de urbanism au fost întocmite, pentru lucrările definitive. Grupate în tabere, aceste locuinţe temporare, pe bază de proiecte tip parter, au fost totuşi concepute ca să poată fi folosite 10 sau 15 ani, fiind din zidărie, acoperite cu ţiglă, deservite cu străzi, apă, canalizare şi electricitate şi având toate clădirile şi amenajările de deservire. Dat fiind densitatea mai mică, datorită construcţiei numai parter, suprafeţele acestor aşa zise baracamente, de fapt cartiere temporare de locuit, foarte bune, sunt deosebit de întinse.

Dar proiectul de organizare a şantierului a influenţat şi direct munca de proiectare a locuinţelor definitive. Prin el s'au precizat soluţiile tehnice, materialele de utilizat — din care menţionăm blocurile de sgură şi steril de haldă — prefabricatele, precum şi utilajul de execuţie. Acesta, limitat la început la nişte macarale de capacitate mică şi braţ scurt, au impus în unele locuri forme de plan liniare lipsite de intrânduri şi ieşinduri, ceea ce desigur limitează posibilităţile de expresie plastică arhitecturală.

Totuşi, la Uricani-Astioara, printr'o compoziţie judicioasă şi o alegere potrivită a blocurilor ce se vor executa în 1952, s'a ajuns la satisfacerea acestui deziderat de a avea cât mai multe blocuri lineare fără a cădea în monotonie, ci dimpotrivă, cu o bună soluţie de plan de ansamblu. Astfel, prin contactul permanent avut de proiectanţii de clădiri cu Direcţia Tehnică şi Direcţia Generală a Construcţiilor de locuinţe şi de Clădiri Sociale din M.C.I.M.C., prin intermediul proiectanţilor de organizare a şantierelor — proiectele de locuinţe au fost în perfectă concordanţă cu mijloacele de execuţie, ca materiale şi utilaje, valabile în anul acesta.

In privinţa costului mediu al unui apartament, lotul I de proiecte pentru Lupeni, Vulcan, Petroşani şi Petrila, deşi verificat mereu pe parcurs pe bază de indici, a dat la deviz o surpriză de depăşire a costului prevăzut. O analiză foarte atentă a determinat cauzele acestor depăşiri şi măsurile de economie luate în proiectare au dus la limita justă şi chiar sub ea la proiectele din lotul II dela Uricani-Astioara, Uricani-Sterminos, Vulcan-supliment şi Lonea-Defor, fără ca suprafeţele locuibile să fie reduse sau confortul locuinţei să fie micşorat. Aceasta a arătat că problema economiei poate şi trebue să fie tratată cu toată seriozitatea şi cu atât mai mult atunci când se multiplică în număr mare apartamente şi blocuri tip.

M.C.I.M.C. a creat în basinul carbonifer al Văii Jiului Trustul 7 Construcţii, pentru realizarea tuturor sarcinilor de execuţie — în locul vechii Intreprinderi Nr. 12, care îşi răspândea şantierele în toată Regiunea Hunedoara şi nu mai putea face faţă necesităţilor din Valea Jiului.

Institutul de Proiectare a pornit pe linia justă a unui contact cât mai strâns şi permanent cu

Trustul de execuţie prin deplasări periodice ale proiectanţilor, planificate dinainte, în legătură cu programul de execuţie a lucrărilor.

In concluzie, se poate spune că proiectele actuale vor fi bine realizate şi că atunci când cauze obiective vor cere pe parcurs adaptări sau modificări, ele vor fi studiate temeinic şi li se vor da cele mai juste soluţii.

Acestea sunt pe scurt caracteristicele determinante ale proiectării complexe de locuinţe în basinul carbonifer al Văii Jiului şi modul cum a fost concepută şi condusă proiectarea. Desigur că au fost şi o serie de lipsuri, din care s'au tras o serie de învăţăminte ce vor îmbunătăţi proiectarea viitoare. Realizarea primelor proiecte şi a celor ce vor urma în cadrul sistematizării întregii microregiuni, va ajunge să transforme într'adevăr această fostă Va'e a Plângerii, într'o Vale a Fericirii, aşa cum a spus în 1944 tovarăşul Gh. Gherghiu-Dej. Grija pe care Partidul şi Guvernul o poartă minerilor a fost subliniată încă odată de către tovarăşul Gh. Gheorghiu-Dej, Preşedintele Consiliului de Miniştri şi Secretar General al Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român, în cadrul Consfătuirii avută cu minerii la 29 Iunie 1952, fap ce constitue o garanţie în plus pentru realizarea acestor măreţe lucrări în domeniul construcţiilor.

★

КОМПЛЕКСНОЕ ПРОЕКТИРОВАНИЕ ЖИЛПОМЕЩЕНИЙ В УГОЛЬНОМ БАССЕЙНЕ ВАЛЯ ЖИУЛУЙ

Резюме

Проектирование жилпомещений в угольном бассейне Валя Жиулуй отличается особенными чертами: тяжелыми географическими условиями, гористой местностью, удлиненной долиной, большими подземами, грунтовыми, поверхностными водами и многими вредными промышленными условиями.

Плотные ансамбли в комплексом проектировании были спроектированы таким образом, чтобы новые жилпомещения были снабжены всем необходимым.

Сама организация строики, с большими числом рабочих строителей, потребовала ряд проектов городского благоустройства для временных жилищных лагерей.

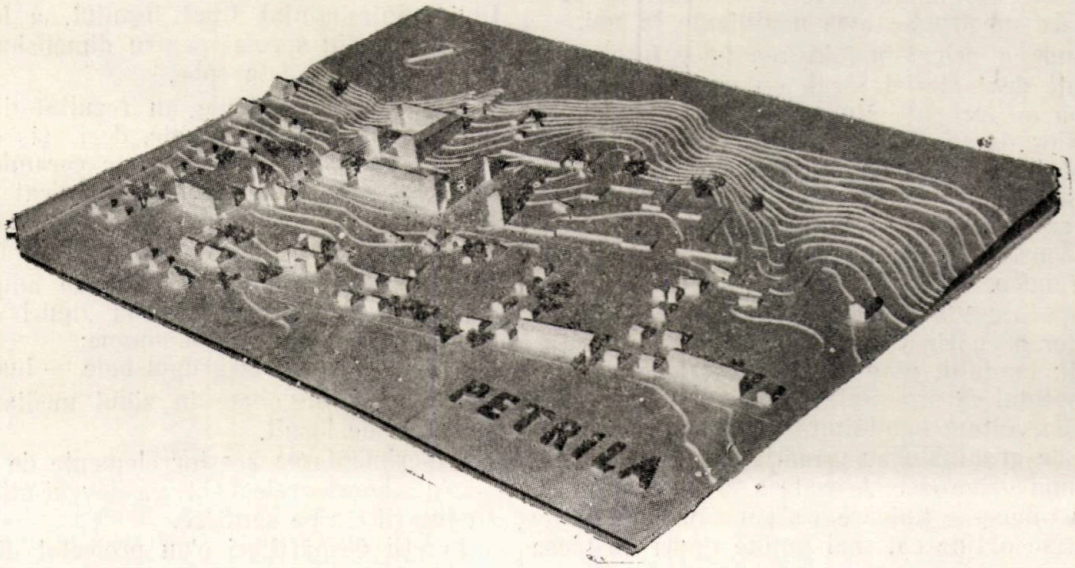

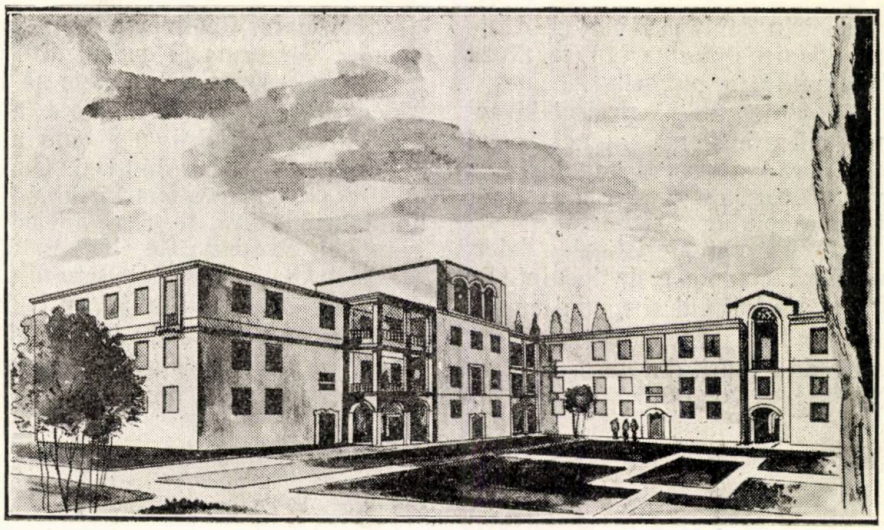

PROIECTE DE LOCUINȚE MUNCITOREȘTI IN VALEA JIULUI

LOCUINȚELE MUNCITOREȘTI DIN ORAȘUL VULCAN

Ritmul mereu crescând al construcției de locuințe muncitorești în țara noastră a prilejuit importante studii în găsirea de noi procedee de lucru și materiale, pentru a se realiza în bune condițiuni sarcinile de plan în acest sector. Proiectarea locuințelor pentru minerii de pe Valea Jiului a urmat acest drum, având deosebite posibilități de a introduce în planurile de arhitectură și rezistență, procedee, materiale și calcule de construcție noi, folosite astăzi pe o scară largă în U.R.S.S.

Cercetând bogata documentare sovietică, tehnica științifică, proiectanții locuințelor muncitorești, arhitecții și inginerii, printr'o muncă susținută, au reușit să obțină planuri ce se vor realiza în cea mai mare parte cu materiale și procedee de construcție încă neutilizate la noi.

Având ca principiu folosirea unor însemnate cantități de material local — sterilul — proiectarea a început studiul prin introducerea blocurilor de steril la zidăriile portante. Pentru a se găsi cea mai indicată dimensionare a blocurilor, au fost întocmite proiecte având la bază folosirea blocurilor grele, precum și studii pentru blocuri de dimensiunea uzuală a cărămizilor ceramice.

Odată stabilite tipurile de blocuri, studiul locuințelor a cuprins și celelalte elemente de construcții: fundații, planșee, scări, șarpante. Datorită faptului că proiectele de arhitectură prezentau o desvoltare neîntâlnită până acum, compozițiile de ansamblu au urmărit obținerea de volume mai generoase. Aceasta a făcut necesar un studiu intens de tipizare a planurilor de locuințe spre a se obține cât mai puține tipuri de piese ce vor fi prefabricate în serie mare. Alegându-se o schemă deosebit de constructivă, planurile se înscriu în majoritatea lor în forme dreptunghiulare de aceeași adâncime, cu zidurile extreme și cel median portante. Planșeele au o deschidere unică de 5,00 m, pentru care s'au dimensionat grinde prefabricate de B. 25 cu modul de 0,50 m.

Un pas însemnat l-a constituit înlocuirea corpurilor de umplutură între grinzi din material ceramic, cu blocuri din beton de sgură, sau fabricate la șantier. Scările de acces au fosi proiectate a fi integral prefabricate, trepte și vanguri, cu podeste realizate din grinzi speciale prefabricate, cu aceleași corpuri de umplutură folosite la planșee.

Încălzirea încăperilor se face cu sobe; combustibilul întrebuințat fiind lignitul, a fost necesar un studiu special pentru dimensionarea coșurilor de fum dela sobe.

Deoarece din calcule au rezultat dimensiuni mai mari decât cele uzuale, deci și dificultăți pentru realizări din materiale ceramice, s'au proiectat coșuri de beton, prefabricate, care să asigure atât tirajul necesar, cât și securitatea în privința incendiilor.

Pentru satisfacerea nevoilor de amplasare a coșurilor, s'au proiectat două tipuri de coșuri cu dimensiuni diferite și anume:

a) coșuri libere la grupul baie — bucătărie;

b) coșuri înglobate în zidul median, pentru camerele de locuit.

Experimentarea acestor elemente de construcție în laboratoarele I.C.I. va dovedi utilitatea introducerii lor pe șantiere.

Pereții despărțitori s'au proiectat din zidărie

de cărămidă celulară nut şi feder şi panouri uşoare prefabricate din ipsos şi trestie, sau ipsos şi sgură. Pereţii din zidărie au fost folosiţi pentru separarea camerelor cu umiditate peste 50 la sută (baie şi bucătărie).

Fixarea panourilor prefabricate, precum şi fixarea tâmplăriei în aceşti pereţi se poate realiza proiectându-se pentru aceasta elemente speciale de beton, uşor de prefabricat, cu ajutorul cărora se poate realiza şi îmbinarea a două ziduri la colţ, precum şi întâlnirea a doi pereţi ce se întretaie.

Au fost proiectate şarpante din elemente de beton armat prefabricate şi învelitori ceramice, iar la oraşul Vulcan s'au proiectat învelitori în terasă, eliminându-se astfel în întregime folosirea lemnului. Toate aceste materiale noi, nefolosite încă în construcţiile noastre, necesită o experimentare prealabilă pentru a putea fi apoi introduse în serie pe şantier. Datorită procedeelor noi de punere în operă a acestor materiale, şantierele se vor transforma treptat, folosind pe scară largă mecanizarea şi manopera calificată. Cu aceste elemente, procesul de producţie în construcţii va trece dela forma meşteşugărească la forma industrializată, contribuind astfel prin cantitatea şi calitatea materialelor noi folosite, precum şi prin viteza sporită de montaj, la realizarea şi depăşirea planului de stat în sectorul construcţiilor de locuinţe muncitoreşti, realizând astfel mai curând procesul de transformare a oraşelor noastre în oraşe noi, construcţii ale socialismului.

Studiile pentru compoziţia cuartalelor au constituit o etapă importantă în proiectarea locuinţelor.

Exemplele din anii trecuţi ne-au arătat că nu s'au putut folosi blocurile tip, cu dimensiuni maxime de 18 m, pentru realizarea unei compoziţii de ansamblu satisfăcătoare.

Aceste blocuri scurte, cu volume neestetice, nu îngăduiau nici realizarea unei faţade, în bune condiţiuni. Intr'adevăr distribuţia rigidă a planului hotăra numărul golurilor în faţade şi ritmul lor, toate pe un front foarte redus. Pentru îmbunătăţirea proiectelor s'a căutat rezolvarea problemei prin asamblarea în şir sau în diferite forme a blocurilor tip, realizând un ansamblu cu volume mai bine proporţionate.

Lungirea frontului de faţadă a înlesnit obţinerea de efecte plastice, prin repetiţia unor elemente de arhitectură şi prin alternanţa lor, creindu-se un ritm de goluri şi de plinuri, precum şi prin crearea unor axe de simetrie.

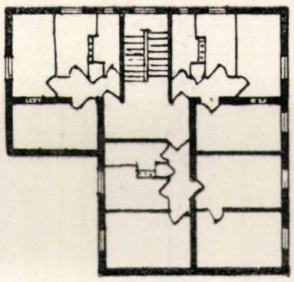

Planul Secţiunii tip.

Cu aceste posibilităţi, proiectanţii au pornit la realizarea noilor cuartale din oraşele minerilor din Valea Jiului.

Proiectarea locuinţelor pentru muncitorii din oraşul Vulcan a avut de rezolvat probleme de amplasare, ce au implicat unele greutăţi în studiul întregului ansamblu.

Printre aceste greutăţi, menţionăm păstrarea frontului existent de clădiri şi orientarea spre Nord a laturii lungi dinspre strada principală

S'a rezolvat această problemă, compunând un cuartal cu două ramificaţii tentaculare — corpurile A şi B — care au cuprins între braţele lor spaţiul liber necesar.

Pe strada principală a oraşului, s'au proiectat magazinele ce vor deservi locatarii acestor blocuri, formând o piaţă de acces în faţa lor, creind astfel şi un motiv plastic acestei străzi.

Compoziţia planului cuartalului a fost inspirată din compoziţia curţilor interioare ale mânăstirilor noastre şi în mod deosebit, dintr'aceea a mânăstirii Hurez — iar pentru ca faţadele să aibe o arhitectură cât mai apropiată de

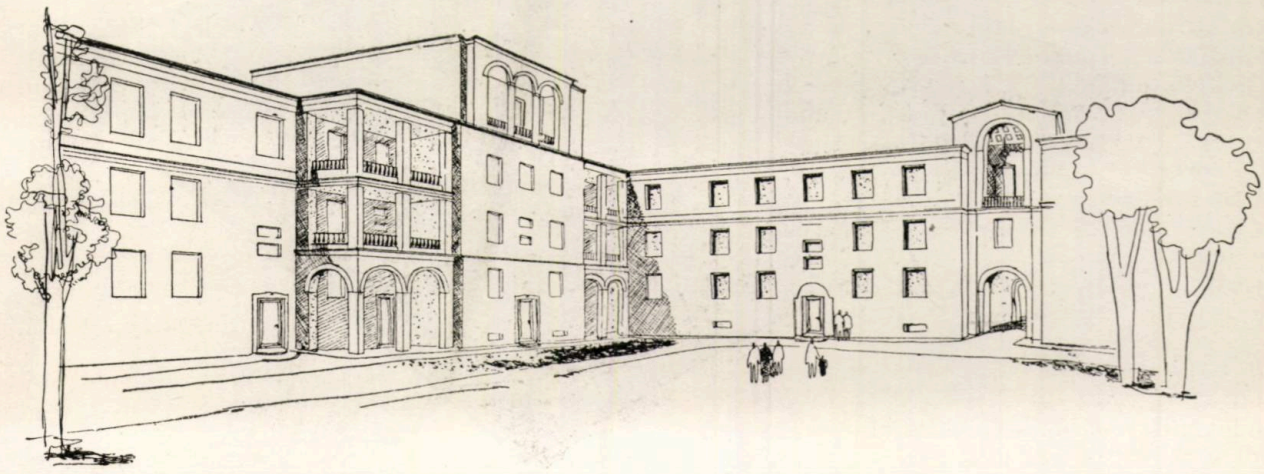

Vedere perspectivă din interiorul cuartalului. Vulcan.

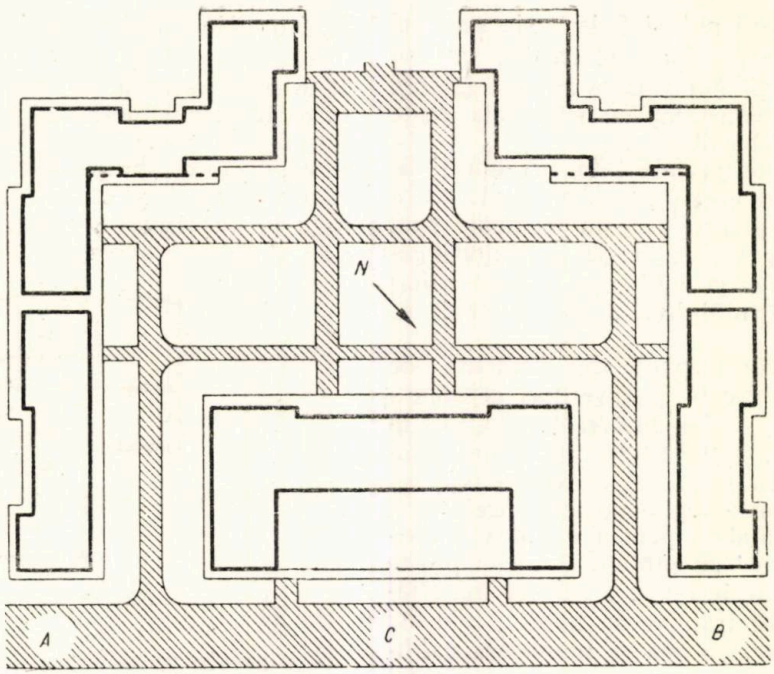

Cuartal 1952—53 Vulcan. A şi B — blocuri de locuinţe; C — bloc-locuinţe cu parter-magazine.

elementele de arhitectură românească, s'au studiat numeroase realizări din secolul XVII şi XVIII, epocă plină de avânt în creaţia noastră de arhitectură naţională.

Considerând că regiunea pentru care se proiectează aceste locuinţe, se găseşte la o cumpănă a influnţelor venite din Ardeal şi Oltenia, s'a făcut o selecţionare a celor mai valoroase elemente de arhitectură, pentru a fi prelucrate, încercând să se dea întregului ansamblu o unitate de stil.

Ca motiv arhitectural dominant în faţade, a fost ales arcul de cerc, element larg răspândit pe tot cuprinsul ţării, în aproape toate epocile arhitecturii noastre naţionale.

Dar în prima parte a studiului, nefolosind în spirit critic aceste elemente, ci copiindu-le întocmai după monumente ca turnul mânăstirii Radu Vodă din Câmpu Lung-Muscel, clopotniţa schitului din Deleni, precum şi biserica Curtea Veche din Bucureşti, — s'a dat faţadelor un caracter arhaic, nesatisfăcător şi lipsit de prezen-

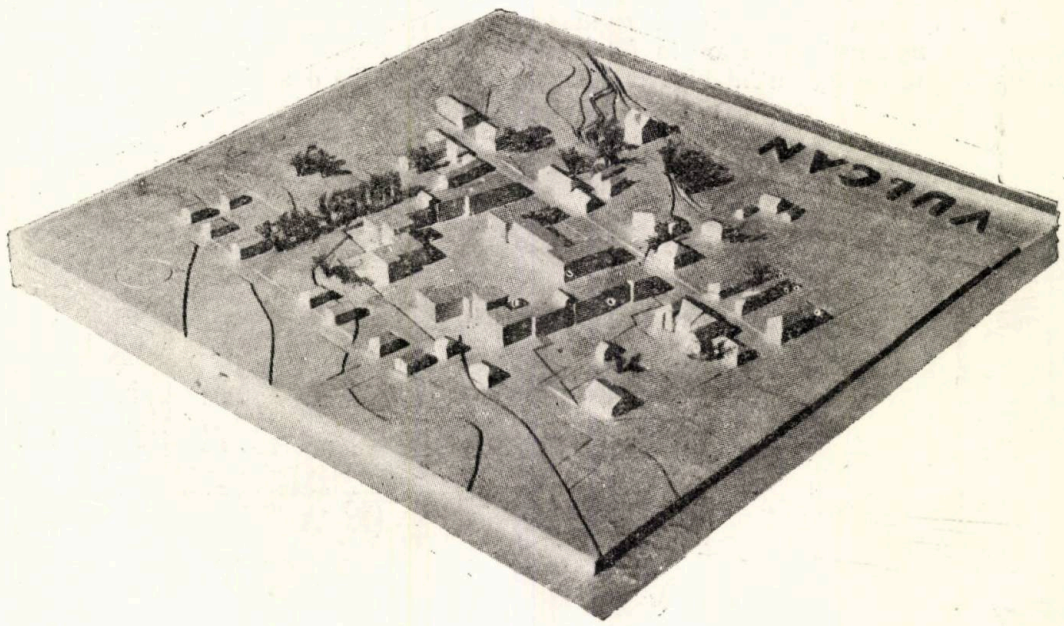

ţa spiritului nou al epocii noastre, lucru ce a condus la reluarea studiului, pe baza interpretării ritmice a acestor elemente.

Folosind arcul de cerc ca motiv de repetiţie la intrările parterului, s'a ales ca element de alternanţă cerdacul caselor ţărăneşti, cu stâlpi de zid sau lemn, întâlnit în regiune pe Valea Bistrei şi a Streiului, iar pentru punctele de perspectivă la Corpul A şi B, ne-am inspirat, în compoziţia volumului şi în tratarea faţadei, din modele de cule vechi oltenesti — masiv zidite, încoronate sub streaşină, cu un cerdac uşor din zid sau din lemn.

In ceeace priveşte profilaţia şi ancadramentul golurilor, studiul s'a desvoltat prin prelucrarea unor realizări din secolul al XVIII-lea.

Astfel, pentru uşile principale de intrare, s'a ales ca model de inspiraţie fântâna dela Golia, la care se pot urmări bine influenţe de arhitectură barocă, iar pentru soluţionarea unor profile, proiectanţii s'au inspirat după cornişa pridvorului mânăstirii Văcăreşti, profile ce au rolul de a sublinia registrele construcţiilor.

Folosind pentru reliefarea unor elemente mai importante o profilaţie îmbogăţită cu denticuli, s'a creat un ritm în alternanţa de suprafeţe simple ale faţadei, cu accente ce acuză intrările, axele de compoziţie sau punctele importante de perspectivă.

Preconizând realizarea acestor motive de arhitectură, cu mijloace şi materiale simple de finisaj — profilatura din cărămidă tencuită — s'a căutat să se realizeze la aceste ansambluri de locuinţe simplitatea unor monumente de arhitectură din trecut, dar — care prin armonia elementelor de compoziţie — şi-au păstrat în timp valoarea.

Rezultatele studiilor au reuşit să rezolve în întregime problemele.

Urmărind obţinerea unei anumite compoziţii plastice — cuartalul cu două ramificaţii tentaculare — s'a ajuns prin proiectare la o ridicare a preţului de cost al construcţiei, precum şi la dificultăţi în executarea lucrărilor pe şantier, deoarece nu se pot folosi integral mijloacele mecanizate ale şantierului, datorită formei adaptată pentru plan.

Criticile aduse proiectului de către tehnicienii şantierului respectiv arată cum trebue întocmite în viitor proiectele şi anume, proiectarea să ţină seama şi de mijloacele de care dispun şantierele pentru realizarea lucrărilor, precum şi de desvoltarea în timp a acestor mijloace.

Arh. **M. DIMA**

LOCUINŢELE MUNCITOREŞTI DIN ORAŞUL PETROŞANI

Cuartalul, prevăzut să se construiască în prima etapă în oraşul Petroşani, trebuia să împace capacitatea de cazare planificată de circa 120 apartamente, cu mărimea unui teren dimensionat la limită, în suprafaţă de aproximativ 1 ha.

Pentru acest motiv, s'a mers cu suprafaţa construită a cuartalului până la limita maximă îngăduită de normele urbanistice, proiectându-se planul de mase într'un contur închis, dreptunghiular, cu ruperi şi decalări de fronturi pe părţile lungi ale terenului, orientate către Nord-Est şi Sud-Vest.

Terenul cuprins în interiorul cuartalului constitue o zonă liniştită, ferită de sgomotul şi viaţa străzilor înconjurătoare şi va fi tratat ca grădină pentru odihna şi agrementul locatarilor, servind şi de curte de joc pentru copii.

In ceeace priveşte plastica faţadelor, au fost

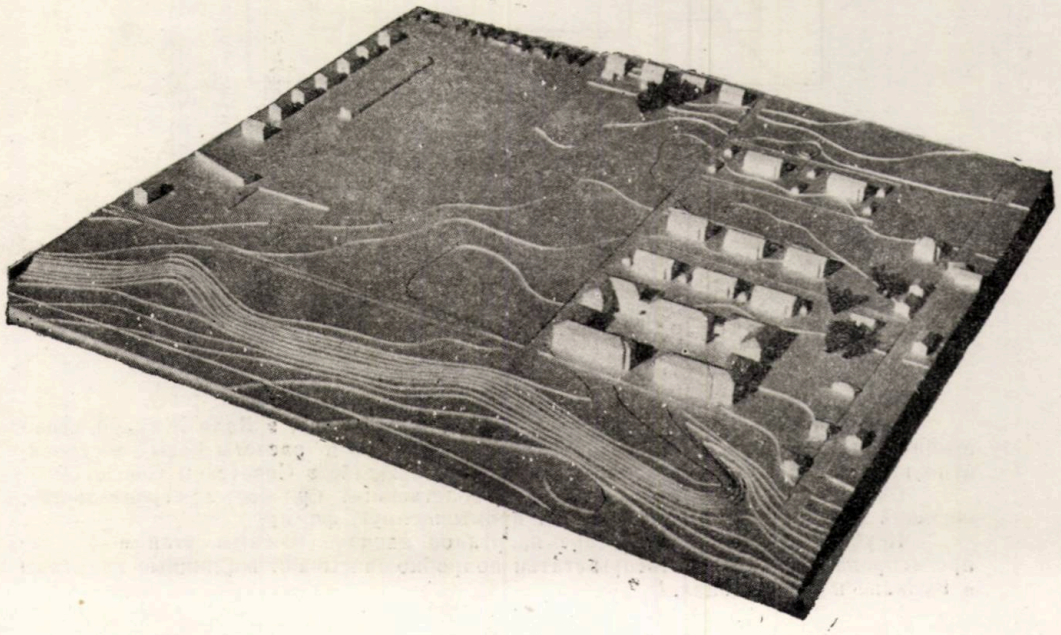

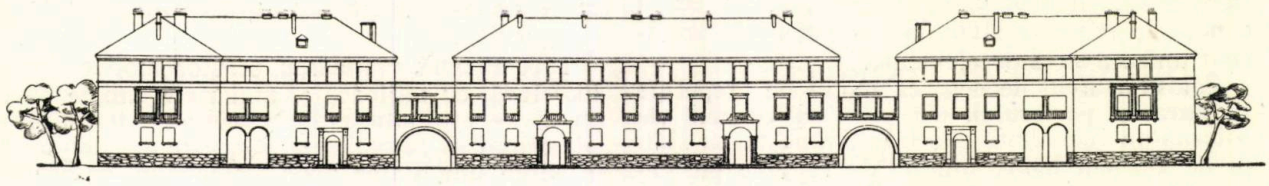

Faţada — Petroşani.

multe dificultăţi de înfruntat, datorită fronturilor lungi şi volumelor defavorabile, rezultate din dispoziţia descrisă mai sus.

Nevoile şantierului şi grija de a nu reduce posibilităţile de construire mecanizată şi rapidă a cuartalului au obligat proiectanţii să nu depăşească anumite limite în decalările şi ruperile de fronturi practicate în ansamblul proiectat, lucru care se resimte în diversele faţade.

Ca elemente de îmbogăţire plastică, s'a folosit arcul românesc, retras, în plin centru şi diverse motive de faţadă simple, inspirate din arhitectura noastră veche şi interpretate în spiritul arhitecturii culelor oltenesti.

Acelaşi lucru s'a căutat să se exprime în ritmul golurilor pe faţade, în loggiile care apar în interiorul cuartalului şi la trecerea dinspre strada de cornişă, care mărgineşte cuartalul la Sud-Vest, precum şi la cele două pasagii acoperite formând trecerile din fundul cuartalului către zona de locuinţe existente.

Privitor la decorarea golurilor, s'au folosit câteva tipuri de ancadramente simple, care să poată fi uşor prefabricate.

Registrul de sus al faţadelor clădirilor va fi tencuit colorat, lucru care dă o notă optimistă şi un efect regional arhitecturii ansamblului, legând-o şi de arhitectura blocurilor de locuinţe existente în imediata vecinătate.

Arh. D. HARITON

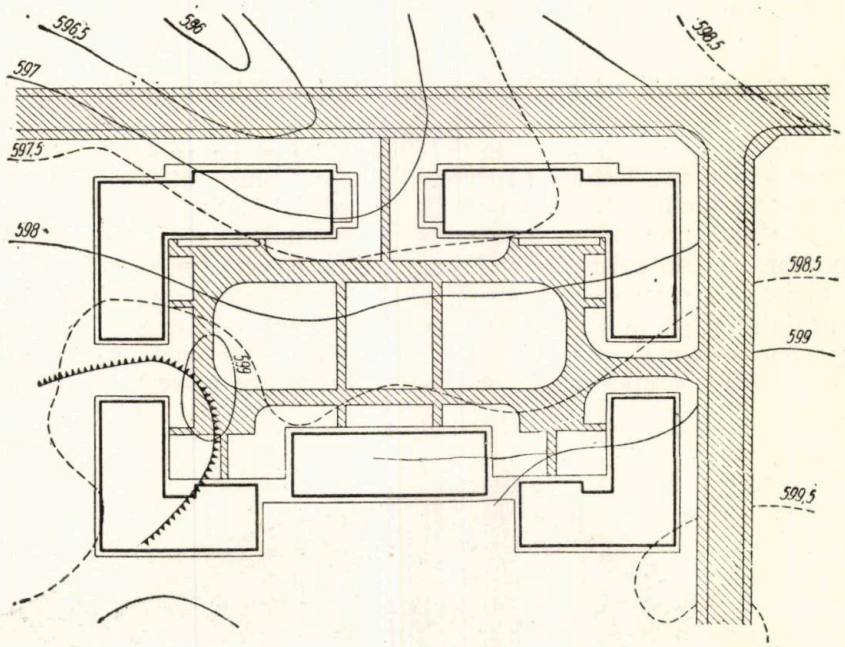

Proiect-locuinţe — Petroşani.

★

ПРОЕКТ РАБОЧИХ КВАРТИР В ВАЛЯ ЖИУЛУЙ

Р е з ю м е

Проектирование квартир для шахтеров, работающих в Валя Жиулуй, ввело в план архитектуры и стойкости, методы, материалы и расчеты новых построек, используемых в настоящее время в большом масштабе в Советском Союзе.

Благодаря этим элементам, производственный процесс в строительстве, носящий кустарный характер, примет промышленную форму.

Изучение вопроса о составе кварталов явилось важным этапом в деле проектирования квартир. Авторы статьи подробно описывают жилищные кварталы в Вулкане и Петрошанах.

★

PROBLEMA INDUSTRIALIZĂRII CONSTRUCȚIILOR DE LOCUINȚE

Arh. **GH. POPESCU—NEGREANU** și Ing. **N. LASZLO**

Opera de construire a socialismului cere în țara noastră ca și în celelalte țări de democrație populară, masive investiții în industrie și construcții, locuințele formând un capitol important din acest sector.

Realizarea acestor investiții pune în fața sectorului construcțiilor sarcini mult mai mari decât cele avute până acum, cu atât mai mult cu cât ele trebue îndeplinite cu mijloace a căror desvoltare nu a putut urmări creșterea rapidă a volumului de construcție.

Acestor sarcini nu li se poate face față cu vechile metode, cu vechea organizare și cu vechea productivitate redusă a muncii, ci trebue trecut dela producția meșteșugărească la cea industrială, urmând astfel calea desvoltării socialiste pe care au pornit alte sectoare.

In acest scop, ca metodă de industrializare, cea mai indicată este prefabricarea elementelor de construcție, dela cele de rezistență până la cele de finisaj.

Înțelegând prin prefabricare confecționarea elementelor pe cale industrială în alt loc decât cel al întrebuințării lor în construcție și privită în această lumină, noțiunea nu este nouă. Prefabricarea nu a putut însă câștiga teren nici la noi nici în alte țări sub regim capitalist, deoarece capitalismul a devenit de multă vreme o frână în desvoltarea tehnicii. Ea se impune însă imediat într'un regim socialist, pentrucă noile condiții de desvoltare ale economiei cer noi metode de lucru.

Avantajele pe care le aduce utilizarea pe scară largă a prefabricatelor sunt multiple și enumerăm câteva din ele:

1. Economia de materiale de construcție mergând până aproape de eliminarea unora dintre ele cum ar fi lemnul, materie primă prețioasă sectorului industrial.
2. Reducerea timpilor de execuție.
3. Reducerea necesarului de mână de lucru calificată și necalificată și ridicarea productivității muncii.
4. Calitatea mai bună a elementelor și a întregului ansamblu.
5. Eliminarea caracterului sezonier al construcțiilor.
6. Reducerea prețului de cost care deși nu apare dintr'un început, decurge în timp ca o consecință a celor de mai sus.

Pentru introducerea pe scară largă a prefabricării sunt necesare o serie de măsuri premergătoare în domeniul proiectării, al cercetărilor tehnologice și în sectorul de execuție prin dotarea unităților cu utilajul necesar confecționării, manipulării și montajului elementelor prefabricate, precum și pregătirea unor cadre medii cu calificare mai înaltă decât cea obișnuită în construcție.

Prefabricarea elementelor se poate face pe șantier în ateliere anexe instalate pe durata acestuia, sau în întreprinderi stabile cu grad înalt de mecanizare și cu caracter pronunțat industrial.

Avantajele și desavantajele proprii fiecărui din aceste sisteme fac să fie indicat fiecare în anumite cazuri și neindicat în altele. Prefabricarea de șantier este o trecere dela metodele vechi către cele industriale și ea ar putea fi definită mai curând ca turnare pe sol a elementelor.

Prin comparație cu cel de al doilea sistem, prefabricarea de șantier prezintă o serie de avantaje:

Nu cere o prealabilă tipizare riguroasă a elementelor și a construcțiilor.

Elimină transporturile pe orizontală la distanțe mari.

Nu necesită investiții inițiale mari în utilajul de fabricație și transport și în construcții de ateliere.

Nu impune restricții asupra formei și greutății elementelor.

Elimină multiplele manipulări ale elementelor, evitând astfel eventuale deteriorări.

In schimb, productivitatea este mai mică, necesarul de mână de lucru calificată este mai mare iar supravegherea calității execuției mai dificilă.

Prefabricarea în ateliere stabile constitue o industrializare propriu-zisă cu următoarele caractere:

Tipizarea cât mai avansată ca o condiție prealabilă esențială, pentrucă productivitatea și rentabilitatea atelierelor precum și calitatea și mai ales permanența ei sunt cu atât mai mari cu cât tipurile care se fabrică sunt mai puține la număr și mai simple ca formă.

Necesită investiții inițiale apreciabile în utilaj de fabricație și de transport.

Numărul de manipulări al fiecărui element este mai mare decât în prefabricarea pe șantier, piesele fiind astfel mai expuse deteriorării, iar utilajul de ridicare apare necesar în mai multe puncte de lucru decât în primul caz.

Forma, dimensiunile și greutatea elementelor sunt plafonate de posibilitatea manipulării și transportului feroviar sau rutier.

Costul elementelor se mărește din cauza distanțelor mari de transport.

Productivitatea este însă mult mai mare, iar calitatea este în general mai bună și constantă prin controlul eficient ce se poate asigura.

Prețul de cost loco fabrică scade în urma me-

canizării procesului de execuţie, ceeace compensează costul ridicat al transporturilor.

In consecinţă, prefabricarea în ateliere mari, stabile, este un sistem indicat pentru producţia pieselor de mare serie şi de greutate redusă, cum ar fi grinzi, elemente de scări, etc.

In primul an de utilizare pe scară largă a prefabricatelor la construcţia de locuinţe, s'a prevăzut !a noi executarea elementelor pe şantier în ateliere semimecanizate iar manipularea lor cu un utilaj simplu cu capacitate redusă de ridicare.

In ceeace priveşte gradul de prefabricare prevăzut în construcţia locuinţelor muncitoreşti între 1951—1952, acesta a avut o evoluţie crescândă, urmărind creşterea condiţiilor de bază ale unităţilor de execuţie, utilaje şi resurse locale.

Prefabricarea a atins întâi capitolul planşeelor şi scărilor, elemente cu cost ridicat în construcţiile curente.

Introducerea planşeelor de beton armat din chesoane sau grinzi şi corpuri de umplutură şi a scărilor cu podeste, vanguri şi trepte prefabricate a dus la eliminarea cofrajelor, reducerea timpilor de execuţie şi a mânii de lucru.

Extinderea s'a făcut apoi la pereţii neportanţi, despărţitori, executaţi din plăci prefabricate pe bază de ipsos, la blocuri prefabricate pentru zidării portante cu agregate diverse în vederea economiilor de material ceramic, a combustibilului specific de fabricaţie, a utilizării resurselor locale şi deşeurilor industriale (zgure, steril) şi pentru utilizarea din timp a capacităţii de lucru a utilajului mecanic.

In fine, pe o scară mai redusă s'au prevăzut prefabricarea elementelor de finisaj, tencuieli uscate, placaje de faţadă şi elemente decorative, precum şi a instalaţiilor sanitare (bloc sanitar pentru grupul baie-bucătărie din fiecare apartament), asigurând economia mâinii de lucru specializată.

Pe parcursul acestei proiectări s'au impus principii şi metode noi, modularea raţională a planurilor, tipizarea unor serii de elemente de construcţii şi tipizarea însăşi a unităţilor de folosinţă.

Astfel, gruparea de apartamente deservite de o scară pe mai multe nivele constitue tronsoane tip prin asamblarea cărora se realizează blocurile întregi de locuinţe.

Tipizarea tronsoanelor prezintă un interes deosebit pentrucă ele conţin totalitatea elementelor, a proceselor de fabricaţie şi a dispoziţiilor constructive dintr'un complex.

Organizarea şantierului se face luând ca unitate tronsonul tip. Proiectarea tronsoanelor tip îmbracă astfel caracterul industrial al execuţiei, reprezentând în funcţie de gradul de prefabricare — proiectarea produsului finit, a procesului tehnologic şi al mijloacelor de producţie.

Economiile realizate în tronsonul tip constitue prin acumulare, rentabilitatea investiţiei în care reducerea ciclurilor de producţie reprezintă elementul esenţial.

Problema prefabricării elementelor şi industrializării execuţiei pune în consecinţă în circulaţie noţiunea de proiectare tehnică complexă. Ruperea proiectării de realitatea execuţiei a fost un fenomen curent în munca de proiectare cu câţiva ani în urmă, datorită caracterului formării profesionale de şcoală burgheză cu influenţe cosmopolite.

Factorul hotărîtor în lichidarea acesteia a fost ridicarea nivelului profesional şi ideologic al tehnicienilor şi însuşirea bogatei experienţe a Uniunii Sovietice, ţara socialismului victorios şi constructoarea comunismului.

Proiectarea tehnică complexă însemnează concursul tuturor factorilor tehnici în atingerea scopului final, care este realizarea proiectului în condiţiile de rentabilitate a investiţiei şi de calitate superioară proprii orânduirii socialiste.

In aceasta intră proiectarea de arhitectură şi rezistenţă, cercetările şi experienţele de laborator, proiectarea de utilaj şi de organizare a şantierului.

Influenţele reciproce ale elementelor de proiectare şi execuţie, produsele industriale, resurse locale, lărgirea asortimentului de piese şi materiale, tehnologia proceselor de producţie, utilajul, raţionalizarea şi organizarea muncii, indicii tehnico-economici, normele de spaţiu şi confort, modularea, tipizarea şi standardizarea, plastica unităţilor şi a ansamblurilor trebue bine cunoscute şi adâncite, iar echilibrul lor trebue să se reflecte clar în proiectul tehnic general de execuţie pentru ca la rândul ei, construcţia să reflecte realizarea acestui echilibru, nivelul ridicat al calităţii şi preţul de cost redus.

★

ПРОБЛЕМЫ, ОТНОСЯЩИЕСЯ К ИНДУСТРИАЛИЗАЦИИ СТРОИТЕЛЬСТВА ЖИЛПОМЕЩЕНИЙ

Жилпомещения являются важным вопросом в строительном деле, требуя большие капиталовложения. — Осуществление этих капиталовложений ставит перед строительной отраслью большие задачи, которые не возможно разрешить, применяя старые методы. Для этой цели необходимо перейти с кустарной продукции на индустриализацию, следуя, таким образом, путь социалистического развития. Самым подходящим методом индустриализации является сборка строительных элементов, начиная со стойких и кончая законченными. Вопрос сборных элементов и индустриализации исполнения — вносит понятие комплексного технического проектирования, которое означает содействие всех технических факторов в деле достижения конечной цели-осуществления проекта наивысшего качества, свойственному социалистическому порядку.

★

PROIECTAREA LOCUINȚELOR MUNCITOREȘTI DELA HUNEDOARA 1952

Arh. **G. PORUMBESCU**

Având ca bază referatul prezentat de Cercul A.S.I.T. din I.P.C la consfătuirea dintre proiectanții și constructorii locuințelor muncitorești, din 30—31 Mai 1952, acest articol își propune să analizeze proiectarea cuartalului de locuințe 1952 dela Hunedoara.

Locuințele ce se realizează în acest an la Hunedoara se încadrează în prevederile Planului Cincinal, care urmărind ridicarea necontenită a nivelului de trai al oamenior muncii, prevede printre altele, construirea unui volum uriaș de locuințe — aproximativ 45 000 apartamente.

Acest volum mare de construcții care oglindește grija deosebită a Partidului și Guvernului față de oamenii muncii, poate fi realizat numai printr'un salt în metodele de lucru ale proiectanților și constructorilor.

Locuințele dela Hunedoara din 1952, realizează o cotitură în proiectarea locuințelor muncitorești dela noi, fără însă să fi reușit îndepărtarea tuturor neajunsurilor moștenite din trecut.

Factorii care au stat la baza proiectării au fost: a) concepția urbanistică; b) indicii spațiali, tehnico-economici; c) industrializarea și mecanizarea; d) confortul și expresia plastică. Toți acești factori trebue să contribue la realizarea unor locuințe confortabile, frumoase și cu un preț de cost scăzut.

a) Până în anul 1951, la Hunedoara nu s'a folosit îndeajuns bogata experiență sovietică în problemele de urbanism ale orașelor muncitorești și s'a continuat să se proiecteze după vechile concepții urbanistice, obținându-se astfel ansambluri de locuințe nearmonioase și luate în totalitatea lor, neeconomice.

Pentru cuartalul 1952 s'a folosit în mai mare măsură documentarea și experiența sovietică în concepția ansamblurilor. Se citează din referatul Cercului A.S.I.T. dela I.P.C.

„Orașele socialiste din Uniunea Sovietică se realizează după principiile noi, specifice sistemului social existent în Țara Socialismului victorios, unde proprietatea obștească asupra terenurilor numai constitue o piedecă pentru rezolvirea urbanistică de ansamblu. Crearea de ansambluri închegate în cuartale mari de 4—6 ha, rezolvă și îmbină armonios interesele locatarilor cu interesele generale ale orașului, ducând la o regrupare a terenurilor în interiorul cuartalului și la crearea de spații intime, plantate, dând aer și lumină locuințelor, creind adevăra-

te mici parcuri în interiorul lor. In aceste spații în care se pot amenaja terenuri de joc pentru copii, se pot amplasa construcții mici cu caracter social (creșe, cămine de zi) contribuind astfel la ridicarea standardului de viață al oamenilor muncii care locuiesc în aceste case. In plus, prin crearea de ansambluri mai închegate, cuartalele capătă un pronunțat caracter urban, dând fronturi lungi și unitare spre străzi.

Din punct de vedere economic, această rezolvare duce la distanțarea străzilor între ele, la mărirea densității de locuitori pe ha, deci la reducerea cheltuielilor edilitare de întreținere și exploatare".

Cuartalul 1952 fiind o completare a unei amplasări deja executate, nu a putut fi proiectat în întregime conform principiilor urbanistice mai sus enunțate, reușind totuși ca prin adoptarea unei soluții de bloc de colț mai favorabil ca în 1951, să se poată obține un aliniament suficient de lung, susținut de blocuri mari, satisfăcător proporționate care să poată imprima un pronunțat caracter urban străzii.

In medie s'a obținut o densitate de 280 locuitori pe ha și un coeficient stradal raportat la numărul de locuitori pe o parte a străzii egal cu 0,30 m de stradă de locatar.

Soluția de plan a blocului a permis ca toate intrările să se facă direct din stradă sau din prelungirea străzii dintre două blocuri, în spațiul organizat cu un mare vestibul de legătură între cadrul stradal și interiorul cuartalului, deservind astfel intrările așezate în axul fațadelor laterale.

Intervalul dintre două blocuri este de 15 m pe o adâncime de 18 m. Acest cadru de 15×18 a fost închis spre cuartal cu elemente ușoare de arhitectură care să închidă linia străzii și în același timp să asigure între blocuri continuitatea elementelor de arhitectură, care formează accente (intrările) necesare masei construcției pentru nuanțarea și punerea ei la scară.

Aceste vestibule sunt amenajate cu trepte, fântâni și bănci care să îmbogățească conținutul arhitectural al străzii.

Legătura cu cuartalul se face și direct din subsol, terenul fiind în pantă și permițând acest acces direct.

Trasarea străzii și amplasarea blocurilor pe această stradă s'a făcut cu multă grijă, pentru ca să se poată obține o linie continuă a cornișelor și a terenului, acesta având o denivelare totală de 8 m între punctele lui extreme. Astfel, s'a putut realiza prin săpături, pentru stradă și pentru cornișele caselor, o curbă concavă continuă care asigură o ambianță plăcută și mai puțin rigidă.

b) Programul a avut ca bază de compoziție tronsonul linear cu trei apartamente de câte 2 camere la scară și tronsonul de colț de 2 apartamente la scară de câte 2 și 3 camere. S'au realizat 8 m² suprafață locuibilă de locatar cu o suprafață medie de apartament de 67 m². Majoritatea apartamentelor beneficiază de loggii și balcoane. Gabaritul tuturor blocurilor este de parter și două etaje. S'a realizat în medie un coeficient de locuibilitate de 0,44, la blocul de colț fiind de 0,47.

c) Sistemul de construcție adoptat a fost de zidărie portantă cu zid median și planșee prefabricate din grinzi de beton armat cu hurdiuri de beton, soluție care aduce avantaje în ceea ce privește sonorizarea și vibrațiile. Modularea planului a fost făcută pe baza modulului de 0,50 m, în dreptul zidurilor de 6 cm de cărămizi armate nut și feder dublându-se grinda prefabricată.

In general, majoritatea capitolelor de construcție au fost proiectate pe baza de prefabricare. Grinzi prefabricate de 4,75 lumină, hurdiuri de beton, plăci la cămară de beton vibrat, piese de montaj pentru uși în pereții de 6 cm, boiandrugi de beton, traforuri de beton, elemente de fațadă din praf de piatră prefabricate, cornișe, ancadramente, stâlpi, intrările, brâuri și socluri, coșuri de beton, nodul sanitar al grupului, bae, bucătărie — scările.

Mecanizarea și organizarea de lucru prin metoda în lanț a fost asigurată prin proiectarea unui funicular care să deservească întreg aliniamentul.

d) Pentru soluția de plan adoptată — două apartamente cu camere comandate și mai ales soluția grupului baie-bucătărie, care are ca specific ventilarea și luminarea băii peste cămară direct din exterior, foarte economică și favorabilă ca indici — experiența ne va dovedi măsura în care ea va asigura un confort suficient de ridicat.

Intr'un front de fațadă destul de restrâns —

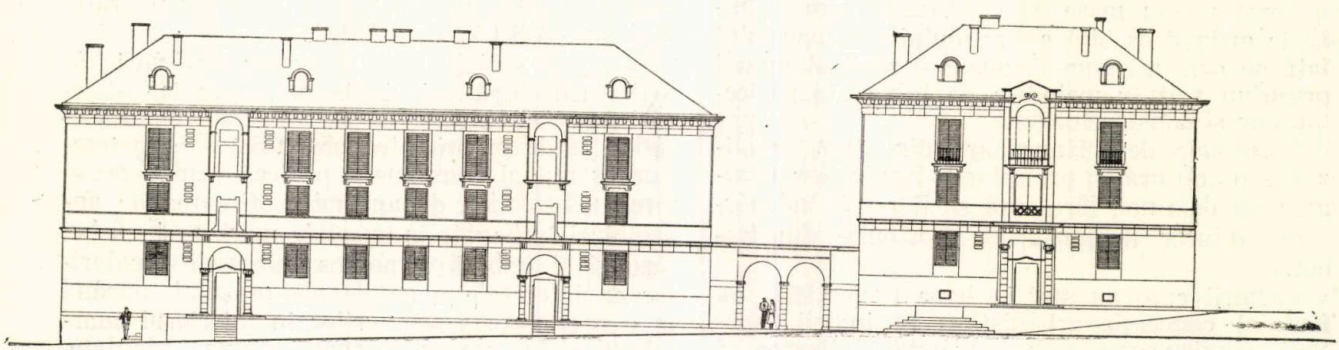

Fațadă

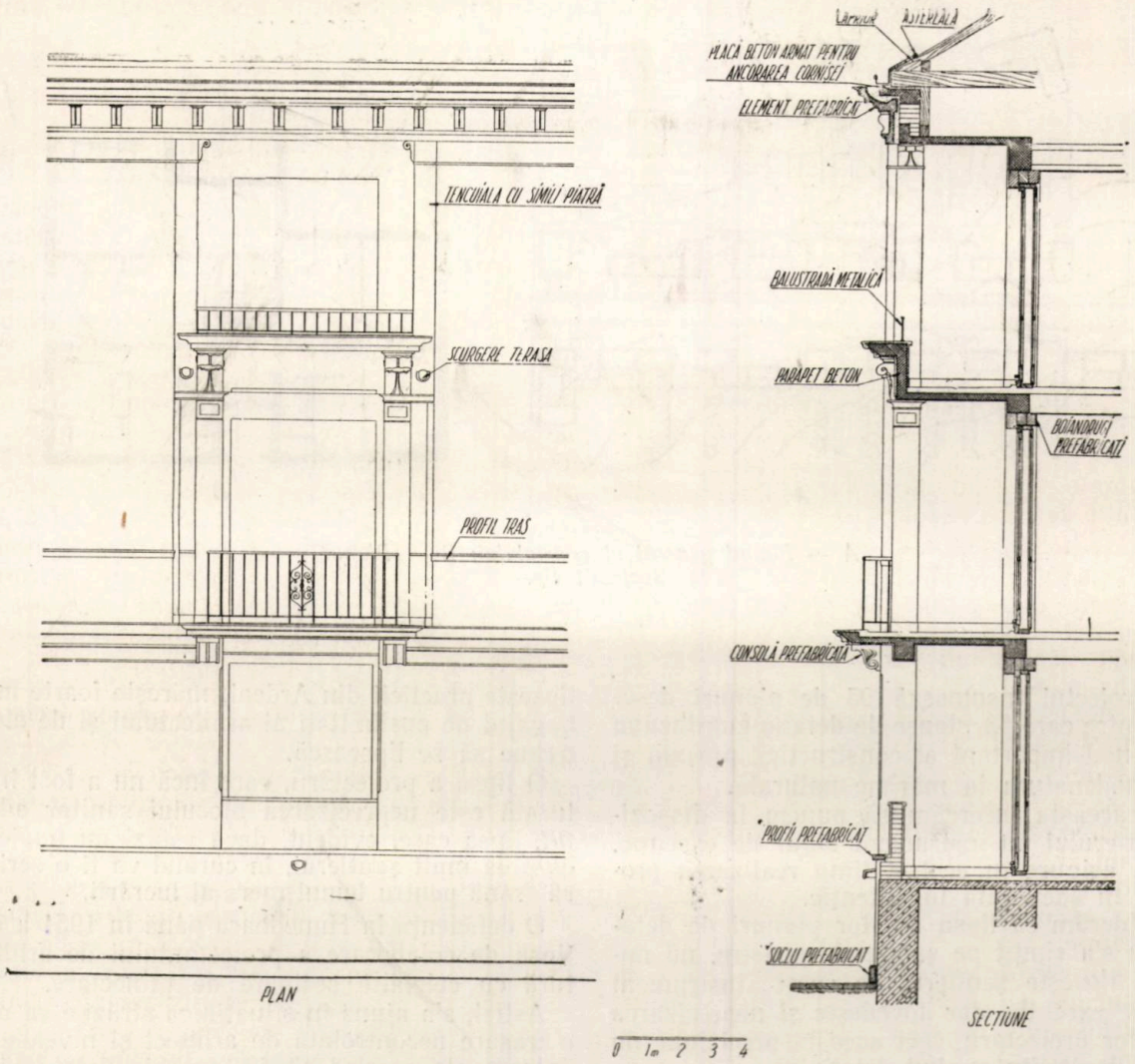

Detaliu fațadă și secțiune

17,25 m — se obține o bucătărie 8 m² cu o lățime de 2,37 m, baia și bucătăria suficient dimensionate

Darea în folosință ne va dovedi dacă plasarea cămării la exterior cu acces din bucătărie — amplasată la diverse orientări -- cum și luminarea băii peste cămară vor da rezultate favorabile. Pentru locuințele din acest an s'a manifestat o mai mare grijă pentru controlul detaliilor de interior, dându-se planuri la mărime naturală pentru toate punctele critice, tâmplărie, grupul baie-bucătărie, scară.

O treime din totalul camerelor din cuartal sunt prevăzute cu uși-ferestre. Apartamentele de colț în fața scării au o terasă comună de serviciu și agrement.

— Spălătoriile, uscătoriile și boxele pentru lemne și provizii sunt amenajate la subsol, care spre interiorul cuartalului, terenul fiind denivelat, devine parter.

— O deosebită grijă s'a dat în acest an expresiei plastice pe care trebue să o aibă locuințele muncitorești dela Hunedoara. Citâm cuvintele marelui om de stat sovietic Kalinin: „Casele de locuit să fie întruchiparea ultimului cuvânt al arhitecturii, ca ele să nu strice dispoziția locatarilor când se întorc dela muncă, ca ele să nu denatureze, să nu tocească gustul lor artistic, din contra, să ridice și mai mult dispoziția lor, ca ele să desvolte și să perfecționeze gustul lor artistic și cu toate acestea să corespundă tuturor nevoilor practice ale locatarilor".

— Incepând cu desfășurarea străzii, cadența blocurilor, armonioasa lor legătură, încât să constitue un ansamblu cât mai închegat, ruperea monotoniei prin varietatea elementelor de intrare, loggii și balcoane, concepute totuși într'o expresie unitară și terminând cu ultimul detaliu de profil, desenat la mărime naturală, proiectarea și-a însușit această linie și a manifestat năzuința de a realiza la Hunedoara, locuințe care să îmbrace o expresie la înălțimea eroicului efort al oamenilor muncii dela Combinatul Gh. Gheorghiu-Dej.

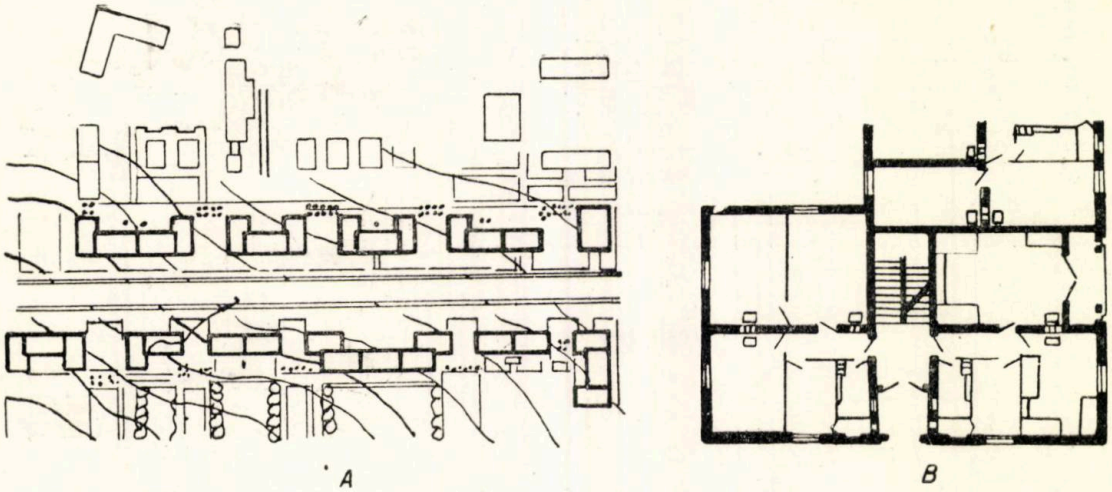

A — Planul general al cuartalului; B — Planul secţiunii tip.

— Proiectul însumează 95 de planuri desenate, dintre care 53 planşe de detaliu cuprinzând fiecare nod important al construcţiei, precum şi toată modenatura la mărime naturală.

Prin aceasta încercăm să punem la dispoziţia şantierului un instrument sigur de execuţie, care să asigure în acelaşi timp realizarea proiectului în adevărata lui intenţie.

Considerăm că lipsa acestor planuri de detaliu care s'a simţit pe şantierele noastre, nu numai că lipseşte şantierul de acest instrument sigur de execuţie, dar dovedeşte şi neprecizarea intenţiilor proiectării, căci această preciziune nu rezultă decât din studiul detaliului.

Totalul de 53 planşe de detaliu dovedeşte dorinţa proiectării de a înlătura această lipsă.

Majoritatea profilelor care accentuează elementele de compoziţie ale faţadelor, au fost proiectate să se execute din elemente prefabricate din praf de piatră sau mozaic cu granulaţie fină, procesul tehnologic urmând să fie experimentat împreună cu execuţia. Pentru expresia mai vie a faţadelor, care să se încadreze mai uşor în peisajul frumoaselor dealuri ale Hunedoarei, s'a contat pe diversitatea unei pronunţate colorări a tuturor blocurilor. Credem că o curajoasă întrebuinţare a culorii, lucru care nu lipseşte practicii din Ardeal, măreşte foarte mult bagajul de posibilităţi al arhitectului şi de el nu trebue să se lipsească.

O lipsă a proiectării, care încă nu a fost înlăturată este neprecizarea blocului sanitar adoptat, lipsă care, evident, dacă astăzi nu împiedecă prea mult şantierul, în curând va fi o serioasă frână pentru bunul mers al lucrării.

O deficienţă la Hunedoara până în 1951 a fost lipsa de colaborare a proiectantului de arhitectură cu celelalte sectoare de proiectare.

Astfel, s'a ajuns în situaţia ca străzile să aibă o trasare necontrolată de arhitect şi nivelele de intrare ale caselor să fie anarhic date faţă de stradă, al cărei profil nici nu s'a cunoscut la amplasare.

In 1952 s'a ameliorat această lipsă. fără însă să fie complet înlăturată, tot din lipsa de colobarare strânsă între proiectanţii de drumuri şi execuţie. Astfel s'au amplasat două blocuri la care proiectarea nu a fost chemată să dea nivele şi să verifice trasarea.

In general, la lucrările exterioare se manifestă încă o lipsă de colaborare. Proiectantul nu cunoaşte structura străzilor şi modul de iluminare care poate să strice întreg ansamblul (oricât de reuşit ar fi, dacă este făcut greşit). In

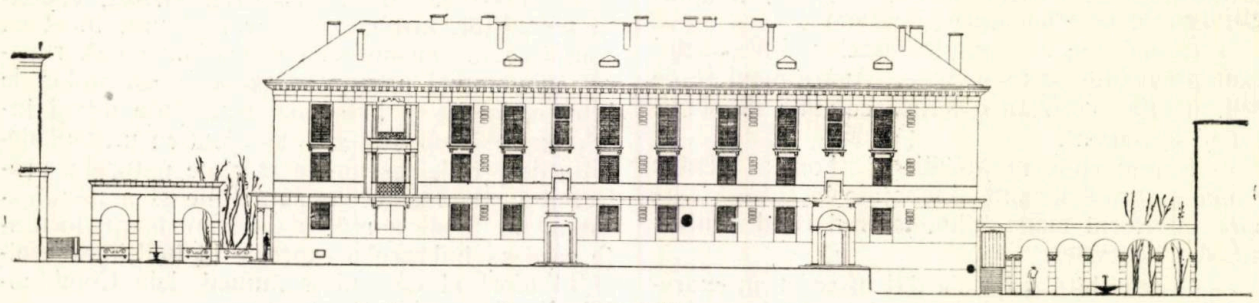

Faţadă

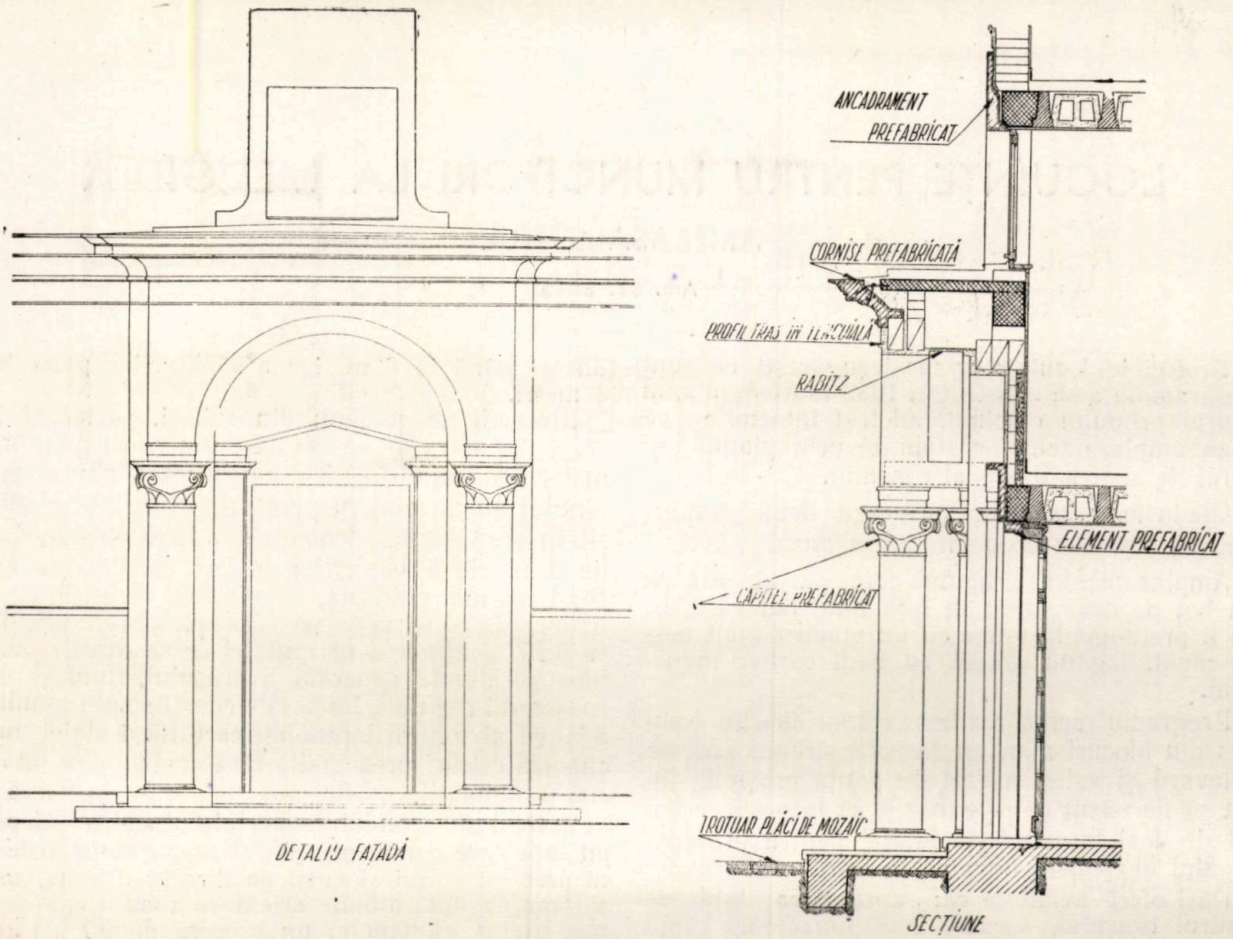

Detalii

genere, beneficiarul nu s'a îngrijit îndeajuns pentru aceste lucrări exterioare și pentru comandarea acestor lucrări din timp.

Trebue înlăturată lipsa de a se construi numai casele, iar celelate lucrări să fie complet neglijate. Deasemenea, grija pentru plantații care trebue făcute odată cu executarea casei nu a constituit o preocupare pentru proiectare. Prin noul mod de a proiecta rezultat din H.C.M. referitoare la proiectare, aceste deficiențe în proiectarea locuințelor muncitorești vor fi mai ușor de înlăturat.

★

ПРОЕКТИРОВАНИЕ РАБОЧИХ ЖИЛЫХ КВАРТИР В ХУНЕДОРЕ В 1952 г.

Р е з ю м е

Автор данной статьи подробно анализирует проектирование квартала жилых квартир в Хунедоре в 1952 году, предусмотренного в нашем пятилетнем плане. Для этого квартала, отражающего особую заботу Правительства и Партии о трудящихся и являющегося переломом в деле проектирования у нас жилых квартир для рабочих, в значительной степени использовали Советскую документацию и опыт по составлению ансамблей.

LOCUINȚE PENTRU MUNCITORI LA MEDGIDIA

AMPLASAMENTUL

Arh. ST. BALȘ

Proiectele locuințelor meșteșugărești ce sunt programate a se construi în 1952 la Medgidia, în cadrul primului cincinal, au fost întocmite pe baza amplasamentelor stabilite prin planul general de sistematizare al orașului.

Clădirile locuințelor formează două grupuri vecine, separate de o viroagă adâncă.

Amplasamentul grupului principal se află pe un bot de deal situat în fața unui bulevard, ce va fi prelungit în viitor cu un viaduct înalt peste canal, legând orașul cu noul cartier industrial.

Programul cerea realizarea unui cuartal compus din blocuri mari cu caracter urban, axat pe bulevard și astfel așezat pe panta orașului, încât să fie văzut de pe canal și să încoroneze botul de deal formând un fundal pentru primirea capului de pod la intrarea în oraș.

Deși oferă avantaje ca: apropierea față de centrul orașului, așezare corespunzătoare față de noul cartier industrial, întindere suficientă pentru desfășurarea suprafeței de construcție într'o așezare unitară, terenul, din cauza configurației sale și a naturii subsolului, nu era indicat pentru amplasarea construcțiilor.

Terenul cu front îngust și cu pantă repede și accidentată a determinat pe proiectanți să prevadă o grupare strânsă de clădiri așezată pe terase la nivele succesive cu o denivelare totală de 12 m dela un capăt la celălalt, dispusă simetric față de axul ales al ansamblului de blocuri mari, alcătuite din elemente tip unite între ele. Pentru evitarea monotoniei unei simple înșiruiri de clădiri dealungul străzii, linia acestor blocuri a fost ruptă în linii frânte, creiându-se piețe închise de mărimi și la nivele diferite, variindu-se astfel punctele de perspectivă în interiorul cuartalului.

In alcătuirea ansamblului, proiectanții au urmărit în primul rând respectarea factorului economic, strâns legat de problema locuințelor, prin utilizarea pe scară mare a planurilor tip și a elementelor prefabricate. Dar programul cu totul special al acestor lucrări, precum și terenul neobișnuit de accidentat ca și formele diferite ale clădirilor au făcut ca acest deziderat să nu fie realizat decât în măsură redusă.

La stabilirea nivelului general al clădirilor s'a ținut seama de mișcările de pământ și s'a căutat ca acestea să fie cât mai reduse iar raportul între săpătură și umplutură să fie cât mai mic. Totuși, înălțimea umpluturilor a ajuns uneori până la 6 m, iar a săpăturilor până la 3 metri.

Blocurile se compun din subsol, parter și 2 etaje, în afară de acelea care din cauza platformelor amenajate pentru ameliorarea pantei terenului au un etaj în plus prin coborîrea clădirii în spre partea denivelată. Inălțimea medie de 3 nivele a blocurilor a fost considerată ca fiind cea mai potrivită, satisfăcând cerințele economice de construcție pe verticală și cele plastice prin menținerea orizontalei ce se înscrie mai bine pe silueta generală a orașului, fiind și în caracterul regiunii. La aceste considerente se mai adaugă și natura terenului, care fiind slabă, nu suportă clădiri prea înalte fără costisitoare întăriri de fundații.

Indreptarea fondului cuartalului către Nord cu fața spre canal, precum și așezarea în formă urbană cu străzi și curți pe direcții diferite, nu a făcut posibilă o bună orientare a tuturor apartamentelor, rămânând un procent de 0,7% cu orientare exclusivă spre Nord.

Tipul de bază folosit în alcătuirea blocurilor este elementul liniar cu 3 apartamente la scară, din care două de margine, cu orientare dublă și unul de mijloc în fața scării, cu orientare simplă.

Apartamentul este compus din 2 camere, vestibul și dependințe, adică bucătărie și baie cu W.C. strânse în jurul unui bloc sanitar prefabricat, formând o grupare tip, identică, la toate apartamentele, luminată și ventilată direct. Camara este redusă la proporția unui dulap ventilat indirect, între baie și bucătărie.

Nevoile de asamblare, denivelările, dispunerea unor treceri străbătând blocurile prea lungi și formele frânte ale blocurilor nu au permis folosirea exclusivă a acestui tip de apartament, făcând necesară introducerea unor apartamente de colț, de capăt și în T cu 2—3 camere și uneori chiar numai 1 cameră, elementul predominant rămânând totuși cel de două camere.

La cererea expresă a beneficiarului, apartamentele s'au făcut cu ambele camere, cu acces direct din vestibul, ceea ce a atras micșorarea unei camere și crearea unei debara în capătul vestibulului.

Suprafața construită de apartament, cuprins cota parte a scării, este de 69 m².

Suprafața locuibilă a dormitoarelor 30.50 m²

Suprafața utilă 57 m².

Suprafața totală construită pe nivele desfășurate, este de 31,666 m².

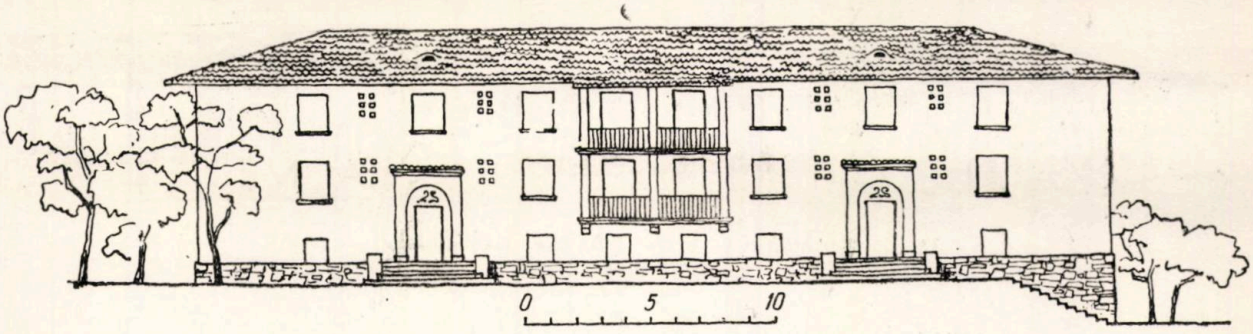

Medgidia — Locuinţe muncitoreşti.

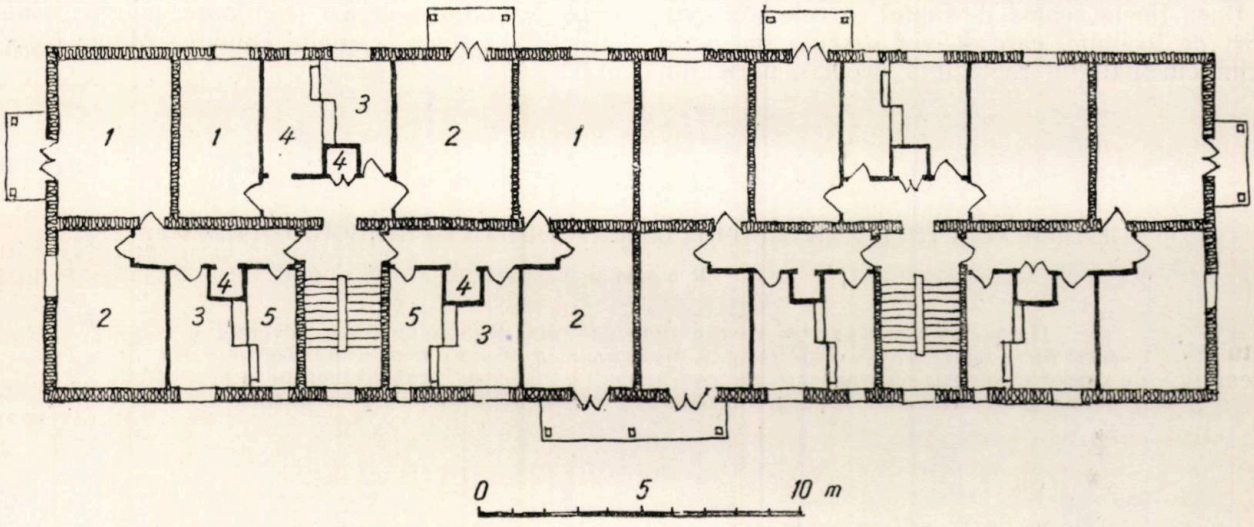

Locuinţe Medgidia — Element dublu — Plan curent: 1) cameră; 2) cameră; 3) bucătărie; 4) dulap-cămară; 5) bae—WC.

Numărul total de apartamente se ridică la 336.

Blocurile sunt construite din cărămidă, cu planşee, scări, coşuri, bloc sanitar şi şarpanta acoperişului din elemente prefabricate.

In plastica faţadelor s'a urmărit o notă de pitoresc prin adăugiri de loggii şi balcoane şi prin variaţii în forma şi gruparea golurilor ferestrelor pentru înlăturarea monotoniei cauzată de fronturi prea întinse, păstrându-se însă ca linie generală o simplicitate potrivită noţiunii de clădiri în serie cu celule tip şi elemente de construcţie prefabricate.

★

A doua grupare de locuinţe aşezată în vecinătatea primei şi despărţită de aceasta printr'o viroagă adâncă, are ca scop formarea unui front de clădiri uniforme îndreptat spre canal, care să închidă construcţiile de formă şi înfăţişare diferită, executate în 1950 şi 1951 în partea de sus a dealului.

Profilul terenului mai puţin accidentat şi panta mai mică au înlesnit mult alcătuirea grupării prin repetarea unui singur element tip dispus astfel, încât să dea ansamblului o înfăţişare variată.

In compunerea faţadelor s'au urmat aceleaşi principii ca la prima grupare pentru a se păstra un caracter comun necesar între grupări.

Elementul tip folosit este cel liniar cu 3 apartamente la scară care formează şi elementul de bază al celuilalt cuartal.

Prin introducerea unor arcade ce servesc şi de trecere între blocuri în punctele de denivelare a cornişelor, s'a obţinut atât legătura între clădiri cât şi un element pitoresc pentru agrementarea faţadelor.

Suprafaţa totală construită, pe nivele desfăşurate, este de 5 653 m².

Numărul total de apartamente se ridică la 86.

★

In afară de cele două grupări de locuinţe descrise mai sus şi care sunt situate în partea de Vest a oraşului, o altă mare grupare de locuinţe muncitoreşti se va construi în partea de Est

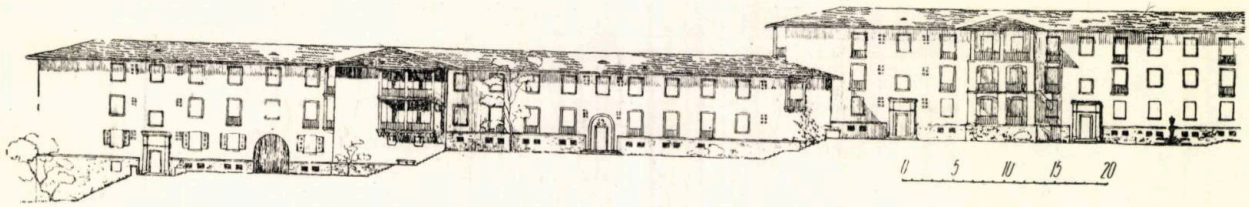

Medgidia — Secţie prin axul cuartalului. Locuinţe muncitoreşti.

a oraşului şi ea va cuprinde un număr de 180 apartamente ale căror proiecte sunt în parte întocmite după aceleaşi principii ce au călăuzit proiectarea primelor grupări.

Dacă ţinem seama de faptul că cele trei grupări de locuinţe, care se vor executa în acest prim cincinal, nu reprezintă decât o parte din locuinţele muncitoreşti ce se vor construi la Medgidia, ne putem uşor da seama de amploarea efortului urmărit pentru desvoltarea acestui oraş neinsemnat până mai ieri şi care îşi datoreşte desvoltarea de azi şi viitoare, măreţei construcţii socialiste „Canalul Dunăre—Marea Neagră".

★

ЖИЛЫЕ КВАРТИРЫ ДЛЯ РАБОЧИХ В МЕДЖИДИИ (СИТУАЦИОННЫЙ ПЛАН)

Резюме

Подробно описываются те три типа рабочих жилых квартир, которые должны быть построены в 1952 году в Меджидии, в объеме первой пятилетки. Эти жилые квартиры составлены по ситуационым планам, установленным в общем плане систематизации города, способствуя таким образом его развитию.

Art. 6. *Fundamentul formaţiunii social-economice socialiste este proprietatea socialistă asupra mijloacelor de producţie, care are fie forma proprietăţii de Stat (bun al întregului popor), fie forma proprietăţii cooperatiste colectiviste (proprietatea gospodăriilor agricole colective sau a organizaţiilor cooperatiste).*

In formaţiunea socialistă a economiei naţionale este lichidată exploatarea omului de către om.

Formaţiunea socialistă, căreia îi aparţine rolul conducător în economia naţională a Republicii Populare Române, constitue baza desvoltării ţării pe calea socialismului. Statul de democraţie populară, proclamând ca principală sarcină a sa construirea socialismului, întăreşte şi lărgeşte neîncetat formaţiunea socialistă, asigură creşterea neîntreruptă a bunei stări materiale şi a nivelului cultural al oamenilor muncii.

Din Proiectul de Constituţie a Republicii Populare Române

BLOC PREFABRICAT LA CERNAVODĂ

Arh. **GH. POPESCU—NEGREANU**

Pentru a se putea experimenta industrializarea metodelor de construcţie a locuinţelor, în vederea realizării marilor sarcini de plan privind acest sector, Ministerul Construcţiilor şi al Industriei Materialelor de Construcţii a hotărît anul trecut studierea şi realizarea unui bloc de locuinţe cu un indice ridicat de prefabricare, folosind astfel atât materiale noi cât şi metode rapide de lucru.

Rezolvarea problemelor puse s'a făcut printr'o laborioasă colaborare între I.P.C. care a întocmit proiectul tehnic de ansamblu şi proiectul elementelor prefabricate, I.C.I., care a proiectat procesele tehnologice de fabricaţie, a întocmit instrucţiunile de montaj şi a fabricat piesele proiectate pentru construcţie şi Intreprinderea Nr. 1, executantă a asamblării la faţa locului.

Soluţiile tehnice generale

Programul de utilizare dat de beneficiar a cerut un bloc cu 4 apartamente de câte 2 camere şi dependinţe.

Structura de plan aleasă a fost aceea a construcţiei pe parter şi etaj şi subsol parţial pentru depozite, cu scară centrală şi câte două apartamente simetrice pe palier.

Pentru cele două puncte esenţiale ale programului tehnic şi anume: sistemul portant şi finisajul s'au întocmit trei anteproiecte tehnice, corespunzând la trei soluţii diferite.

1. Pereţi portanţi exteriori din panouri, pe înălţimea parterului şi etajului, de beton armat cu căptuşeală termo-izolatoare din stufit şi finisaj cu piatră de mozaic pentru faţadă, stâlpi interiori şi rigle de cadru, planşee din grinzi şi corpuri de umplutură.

2. Pereţi portanţi din zidărie cu blocuri prefabricate având faţa văzută finisată şi planşee din fâşii tip cheson.

3. Pereţi portanţi din blocuri prefabricate şi placaj de faţadă, planşee tip cheson.

O serie de factori obiectivi privind în special utilajul de fabricaţie şi de manipulare, situaţia terenului şi natura solului, au condus la adoptarea soluţiei a treia.

In cadrul acesteia, proiectarea de ansamblu a mers simultan cu cea de detaliu a pieselor şi cu încercările şi probele de laborator.

La sfârşitul studiilor, proiectul tehnic general cuprindea soluţiile următoare:

Fundaţii din beton şi soclu aparent de piatră din surse locale.

Pereţi portanţi din blocuri de beton cu agregate din deşeuri ceramice şi zgură sulfatată ca liant.

Pereţi separatori, purtaţi, din panouri de ipsos armat cu trestie şi pereţi din cărămidă celulară pentru încăperile cu umiditate de peste 65%, respectiv băi şi bucătării.

Planşee din fâşii de beton armat tip cheson compartimentate cu diafragme între nervuri.

Coşuri de fum auto-portante, independente de construcţie, prefabricate din beton armat cu căptuşeală ceramică.

Scări prefabricate cu trepte-plăci, vanguri-grinzi şi podeste cheson.

Profile ancadramente de goluri şi traforuri din beton mozaicat alb şi placaj de faţadă din beton mozaicat cărămiziu pentru registrul interior şi alb pentru registrul superior al faţadei.

Tencuieli interioare, uscate, prefabricate, cu excepţia celor din baie şi bucătărie.

Bloc sanitar prefabricat pentru fiecare grup-baie-bucătărie.

Pardoseli din duşumele nut şi feder şi mozaic turnat, şarpantă obişnuită de lemn cu învelitoare din olane pe astereală şi carton asfaltat.

Realizarea construcţiei s'a făcut în trei faze:

I. Prefabricarea elementelor

1. Pentru blocurile de zidărie s'a ales tipul sovietic Crestianin, bloc cu goluri sub formă de fante înguste şi diafragmă superioară, care au o eficienţă termotehnică maximă asupra căreia forma, dimensiunea şi distribuţia golurilor au o influenţă preponderentă, iar calitatea betonului, adică greutatea specifică aparentă a materialelor, într'o măsură mult mai mică. Fabricarea acestor blocuri se face pe cale umedă şi mecanizată prin vibro-presare.

Vibro-presa Kowo, a cărei schemă de funcţionare este dată mai jos, are o producţie de circa

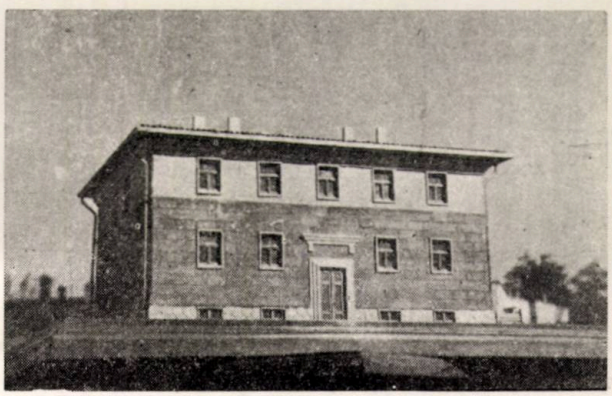

Vederea generală a construcţiei.

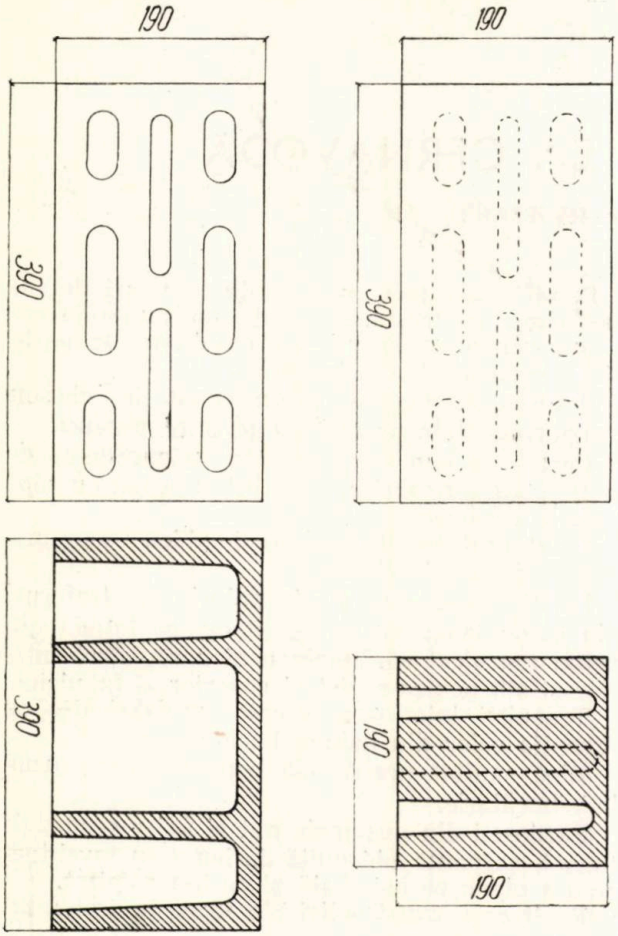

Bloc de sgură cu fante tip Crestianin.

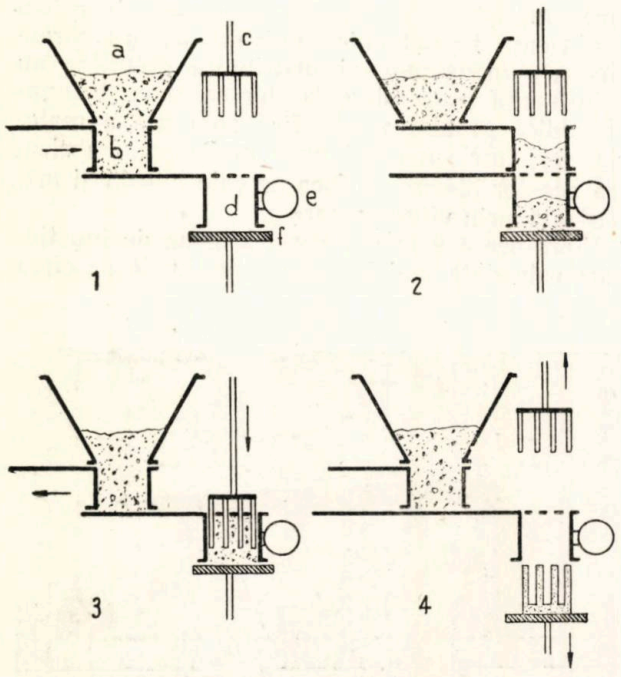

Schema fabricaţiei de blocuri cu presa Kowo. a) Bunker; b) sertăraş; c) matriţă; d) formă; e) vibrator; f) fund de lemn. 1 — încărcare sertăraş; 2 — încărcare formă; 3 — presare şi vibrare; 4 — decofrare.

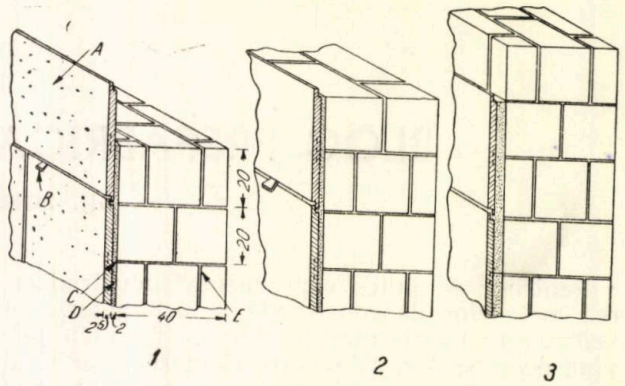

Execuţia zidurilor de faţadă. A—placaj; B—pană de lemn; C — rost în care se ancorează mustăţile placajului; D — mortar de ciment prinzând placajul.

60 blocuri pe oră. Procesul tehnologic de fabricaţie cuprinde, în linii mari, prepararea betonului din deşeuri ceramice şi zgură sulfatată, vibropresarea în matriţă metalică a presei Kowo, etuvarea pentru accelerarea întăririi şi depozitarea.

Blocurile reprezintă un real avantaj asupra cărămizii prin reducerea cu 50% a consumului de combustibil de fabricaţie (cărămidă — ciment) reducerea manoperii de fabricaţie cu circa 70%, randamentul sporit al procesului tehnologic cu cicluri scurte, folosirea materialelor din resurse locale, (agregate) şi în special a deşeurilor industriale (zgura de centrală termică) reducerea cheltuelilor de transport şi de manipulare corespunzând unei greutăţi volumetrice specifice mai mică, zidăria cu blocuri păstrând în schimb echivalenţa mecanică şi termoizolatoare a zidăriilor de cărămidă.

Forma şi dimensiunile blocului au fost stabilite în vederea obţinerii grosimilor de ziduri de 40 cm, echivalente termice cu cele de cărămidă de 37,5. teserea lor şi realizarea lungimilor modulate în 10 cm (modul general al proiectului) cu un minimum de tipuri în limitele de greutate sub 18 kg, permiţând o manoperă uşoară şi cu randament mărit.

2. Pentru pereţii despărţitori s'au fabricat plăci din ipsos şi rumeguş armate cu trestie. Poza lor se face în poziţie longitudinală având dimensiunile de bază de 40×100×10. Aceste plăci de tip sovietic, Differend, sunt uşoare, se pot tăia cu ferăstrăul şi nu mai necesită ca finisaj decât o simplă gleţuire.

3. Chesoanele pentru planşee s'au realizat din beton armat în dimensiuni de 80×480×22 cm cu nervuri de rezistenţă longitudinale marginale şi patru diagrame de rigidizare, două la capete, două în câmp.

4. Coşurile de fum s'au executat din olane ceramice înglobate într'o masă de beton armat. Elementele de dimensiuni 20×20×140 se montează câte două pe înălţimea unui nivel, asigurarea stabilităţii făcându-se prin betonarea unei armări longitudinale la colţuri şi transversale cu etrieri în caneluri lăsate la fabricaţie.

5. Scara, prefabricată în întregime, cuprinde podeste de tip cheson din beton armat, grinzi

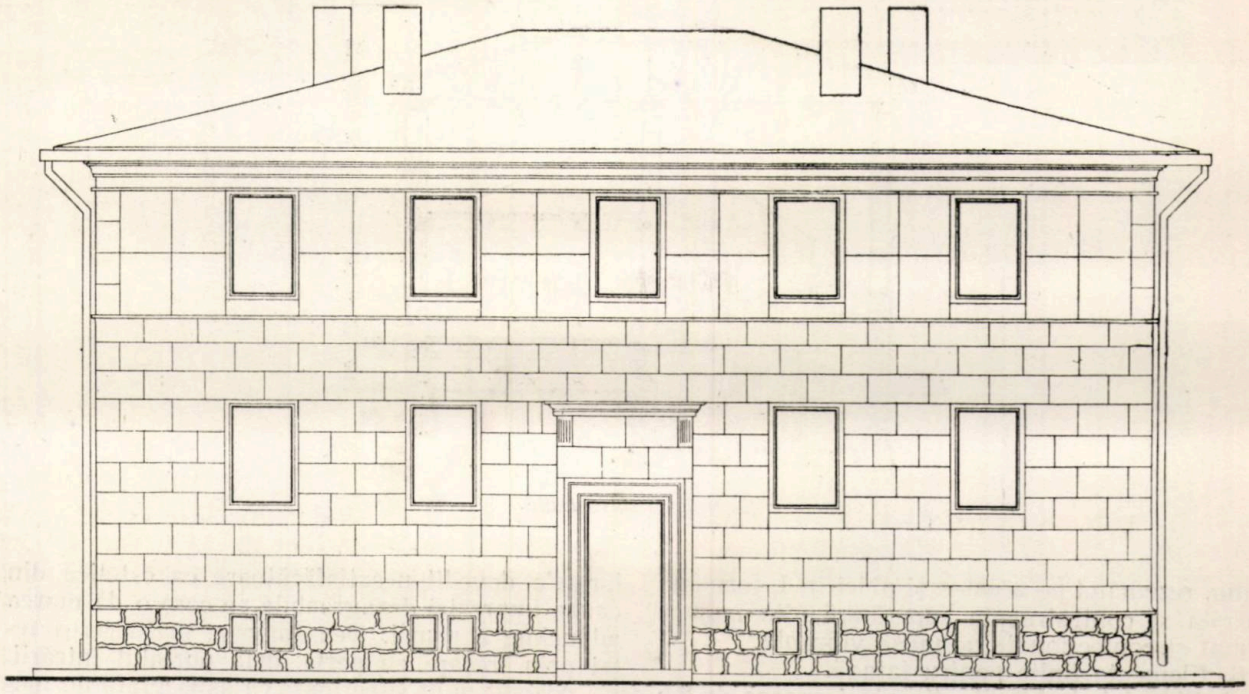

Fațada principală cu plăci din beton mozaicat.

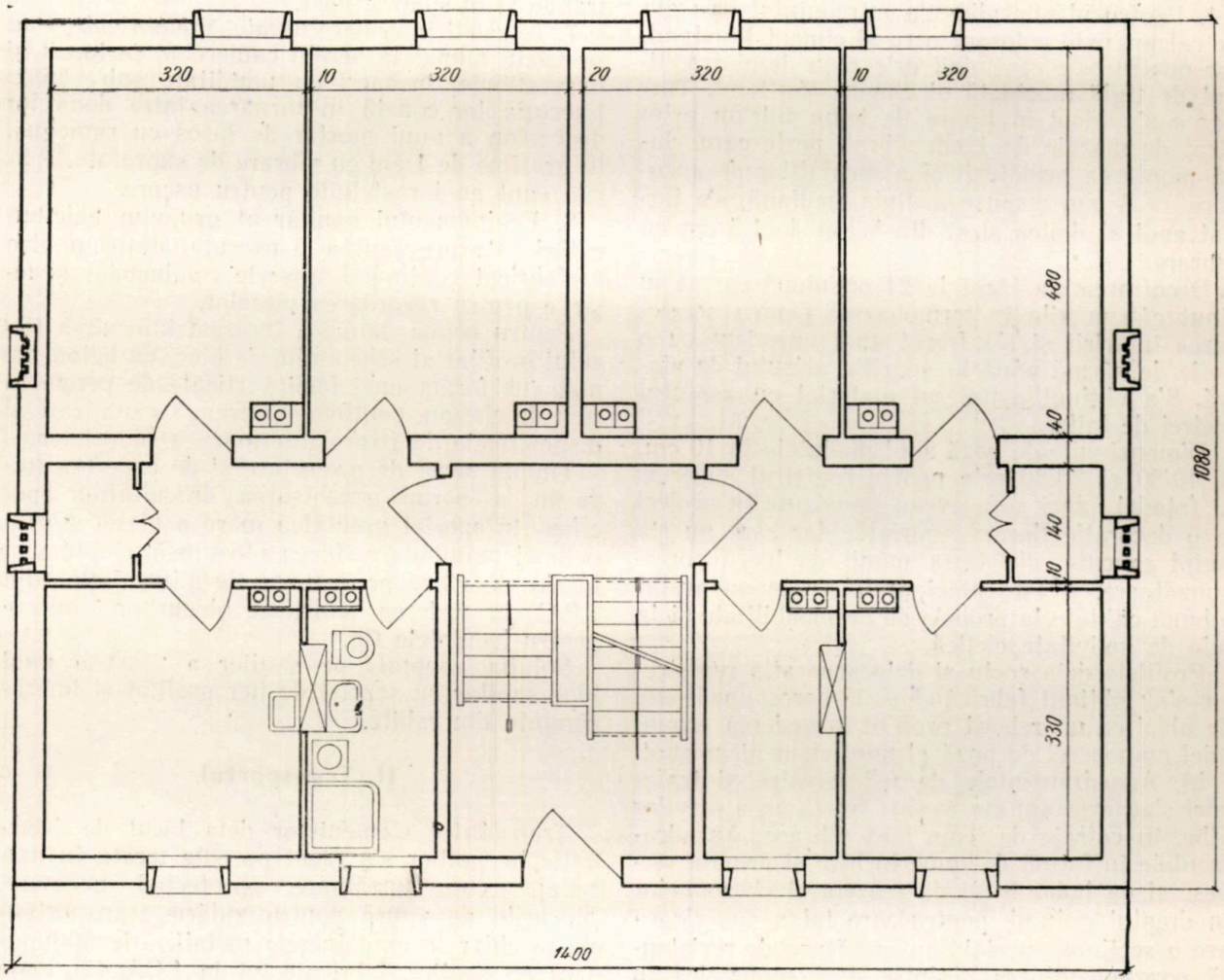

Plan parter.

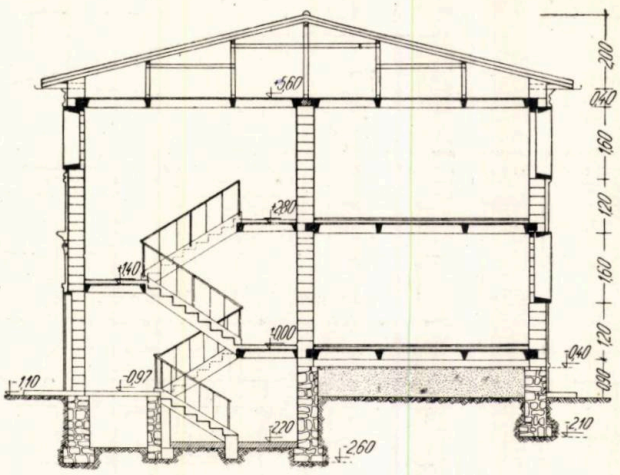

Secţiune transversală.

vang, rezemând pe acestea şi plăci în L formând treapta şi contratreapta superioară, din mozaic armat şi confecţionate pe masă vibrantă.

6. Elemente finite pentru faţadă.

a) Placajul de faţadă, din plăci groase de 2,5 cm cu falţ la muchiile orizontale armate cu plasă de rabit negalvanizată şi reţea Ø 5 mm la circa 30 cm, s'a realizat din beton mozaicat colorat. Pentru plăcile albe s'a întrebuinţat griş alb de calcar, oxid colorant ocru şi ciment Portland, iar pentru cele cărămizii griş roşu de piatră, finul de ţiglă măcinată şi ciment Portland. Turnarea s'a făcut în tipare de lemn într'un prim strat de mozaic de 1 cm vibrat, peste care, după montarea armăturii şi a mustăţilor de ancorare ∅ 3 mm dispuse pe linia mediană, s'a turnat apoi al doilea strat din beton de 1,5 cm cu vibrare.

Decofrarea s'a făcut la 24 ore după care s'au ţinut câteva zile în termobazine pentru accelerarea întăririi şi s'a frecat apoi mozaicul cu o perie de sârmă până la apariţia grişului de piatră. S'a obţinut astfel un material cu aspectul pietrei de talie.

Dimensiunile de bază sunt modulate în 10 cm, la 40/80 şi 80/80 cele pentru registrul superior al faţadei, plăci care aveau prevăzute în proiect şi o decoraţie florară sgâriată, dar care nu s'a putut executa din lipsa mânii de lucru corespunzătoare. Aceste plăci prefabricate au arătat o bună calitate la probele de permeabilitate şi la cele de gelivitate ciclică.

Profilele dela soclu şi dela separaţia registrelor s'au obţinut fabricând seria corespunzătoare de plăci cu un rebord profilat în vederea economiei manoperei de poză al unui element mărunt.

b) Ancadramentele de uşi ferestre şi traforuri s'au executat cu aceeaşi reţetă ca a plăcilor albe, în cofraje de lemn fără vibrare. Ancadramentele în formă de rame închise şi armate servesc şi ca boiandrugi de reazem al chesoanelor în dreptul golului, pentru care talpa superioară are o secţiune specială cu armătura de rezistenţă corespunzătoare. Soluţia deşi economică în privinţa montajului prin eliminarea boiandrugilor, s'a dovedit nesatisfăcătoare ca estetică din cauza impresiei dezagreabile pe care o dă marea adâncime a ramei. Deasemenea, prelucrarea feţei prin frecare cu peria, dela portalul intrării, s'a dovedit mult superioară ca aspect faţă de mozaicul frecat cu piatra al acadramentelor de ferestre şi traforuri, care cere în plus o manoperă prelungită, cu rezultate inegale la unghiurile intrânde şi în spaţiile mici.

7. Tencueli interioare uscate, prefabricate, s'au prevăzut numai la pereţii camerelor de locuit şi în vestibule, încăperi cu umiditate sub 65%. Execuţia lor constă în turnarea între două foi de carton a unui mortar de ipsos cu rumeguş, în grosime de 1 cm cu vibrare de suprafată. Plăcile sunt apoi rasteluite pentru uscare.

8. Echipamentul sanitar al grupului baie-bucătărie s'a prevăzut a fi executat dintr'un bloc prefabricat conţinând traseele conductelor şi ieşirile pentru racordarea pieselor.

Pentru prima dată s'a încercat înlocuirea fierului profilat al scheletului de bloc, cu beton armat sub forma unei fâşii verticale de perete în gen de cheson, conţinând întreaga canalizare şi dispozitivele de fixare ulterioară a obiectelor.

Timpul scurt de proiectare şi de experimentare nu a permis rezolvarea dificultăţilor specifice, în special greutatea mare a piesei şi greoaia ei manipulare. Ideea a fost însă reluată mai târziu de către proiectarea de instalaţii din I.P.C. în vederea realizării blocurilor sanitare pentru locuinţele tip.

Soluţia adoptată pe şantier a fost a unui bloc sanitar cu schelet de fier profilat şi îmbrăcăminte din rabitz.

II. Transportul

Transportul elementelor dela locul de fabricaţie la şantier s'a făcut pe cale ferată în ambalaje corespunzătoare protecţiei necesare, blocurile de zgură pentru zidărie transportându-se chiar în conteinerele metalice de manipulare pe şantier, fabricate tot la I.C.I. Cu toate precauţiunile luate, din cauza multiplelor o-

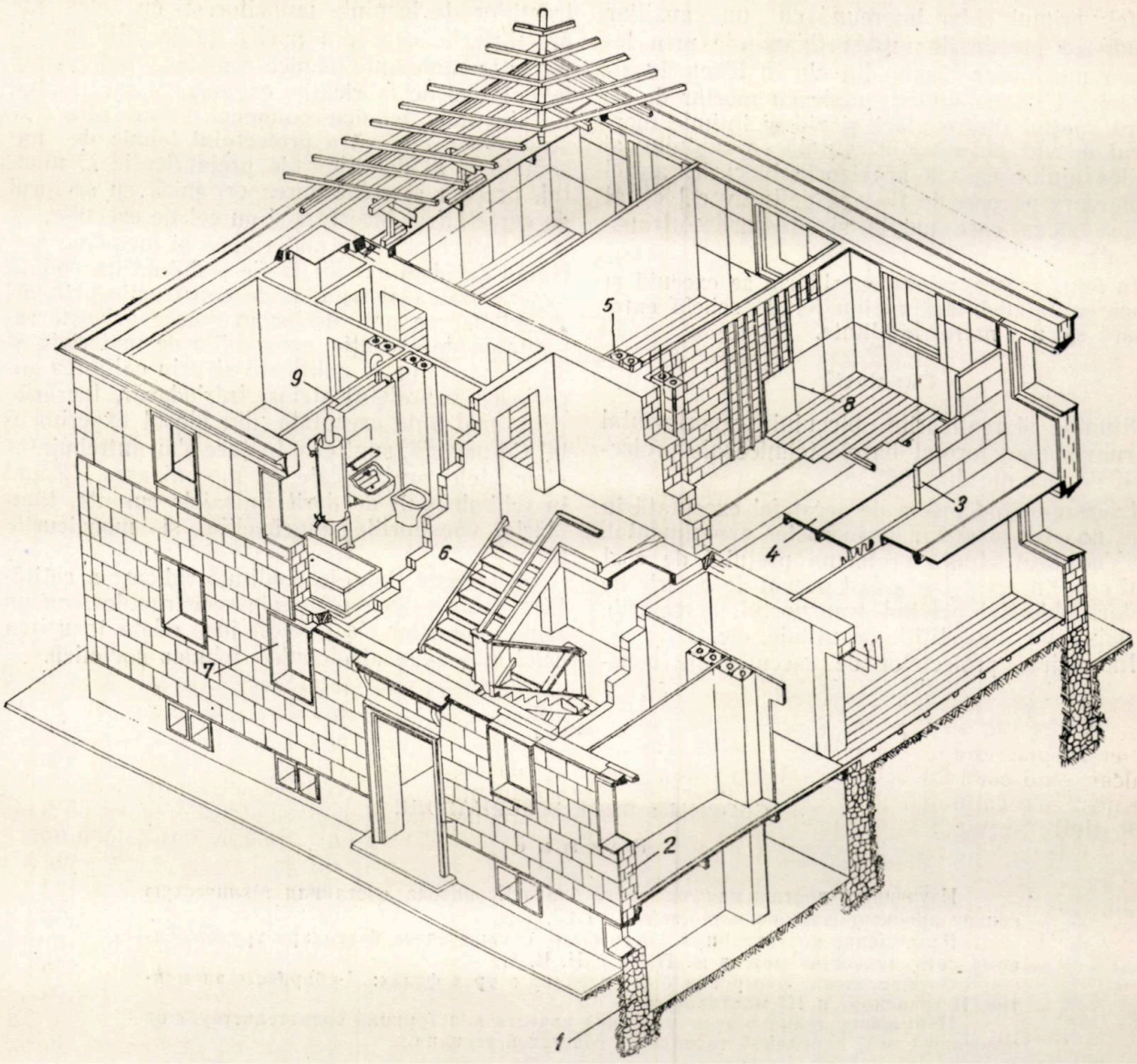

Structura construcției: 1 — fundații din piatră; 2 — ziduri din blocuri de sgură; 3 — pereți din plăci de ipsos; 4 — chesoane de planșeu; 5 — coșuri din beton; 6 — scară prefabricată; 7 — placaj și profile din mozaic; 8 — tencueli uscate; 9 — bloc sanitar.

perațiuni de încărcare și descărcare piesele au suferit unele deteriorări (în special fisurarea placajului de fațadă și a ancadramentelor).

III. Montajul

Ca utilaj greu pentru mecanizarea lucrului și utilaj ușor pentru raționalizarea operațiilor, șantierul a fost prevăzut cu o macara portal din lemn, cu deschidere de 13,50 m și înălțimea de 9,50 m rulând în lungul construcției pe o linie decauville prin acționarea manuală a unui troliu. Pe rigla portalului circulă două troliuri cu cârlige pentru manevra pieselor.

Schele interioare alcătuite din rame tip Maximenco schimbându-se la fiecare 80 cm înălțime de lucru executat.

Cărucioare Malțev pentru transportul în interior, conteinere pentru blocuri și conteinere pentru mortar.

Procesul de montaj s'a repartizat pe două complexe.

Primul complex — cuprinzând lucrările de zidărie exterioară portantă cu placarea fațadelor, zidării portante interioare, ziduri despărțitoare Differend sau cărămidă celulară, montajul boiandrugilor la uși și al ramelor de ferestre, al coșurilor prefabricate și blocurilor sanitare — a fost planificat la 4 zile.

Al doilea complex — cuprinzând lucrările propriu zise ale planșeului, adică montajul chesoanelor, cofrarea, armarea centurilor și turnarea betoanelor de solidarizare — a fost planificat la 2 zile. Realmente, pe șantier, numărul ore'or de lucru a corespuns timpilor planificați realizând construcții cu finisaj complet a unui etaj în 6 zile.

Montarea zidurilor exterioare concomitent cu placajul de fațadă s'a făcut cu o echipă de doi zidari și trei auxiliari, operația fiind organizată

astfel: primul zidar împreună cu un auxiliar montează plăcile de faţadă fixându-le prin legarea mustăţilor lăsate din ele în blocurile zidăriei; al doilea ajutor umple cu mortar de ciment spaţiul dintre plăci şi zid şi întinde mortarul de var pe asiza orizontală a zidului; al treilea ajutor aşează provizoriu blocurile asizei următoare pe care le fixează definitiv cel de al doilea zidar care umple şi rosturile transversale.

In felul acesta, odată cu zidăria se execută şi placarea faţadei fără niciun fel de schelă exterioară şi cu o mare rapiditate.

Concluzii

Studiile şi realizările blocului experimental Cernavoda au format bazele tehnice ale proiectării de locuinţe din 1952.

Lucrarea fiind prima de acest fel executată în ţara noastră şi având un caracter experimental, nu s'a putut studia problema preţului de cost real care în acest caz a fost grevat de o serie de factori obiectivi privind transportul, cercetările de laborator, investiţiile de utilaje, etc.

Intocmirea proiectelor de execuţie ale construcţiilor de locuinţe muncitoreşti cu elemente prefabricate, cere din partea proiectării însuşirea unor cunoştinţe tehnice complexe în domeniul tehnologiei de fabricaţie, organizării şantierului, utilaje, indici tehnico-economici, etc. In plus cere studierea complexă a proiectului tehnic de ansamblu şi al detaliilor de prefabricaţie şi montaj, precum şi colaborarea organică cu sectorul de cercetări şi încercări şi cu cel de execuţie.

In ceeace priveşte materialele şi metodele noi, ele au dat deplină satisfacţie stabilind încă odată superioritatea sistemului de construcţie prin industrializarea procedeelor în ceeace priveşte rapiditatea de execuţie, economiile de materiale şi de mâna de lucru calificată şi prin calitatea superioară a prefabricatelor. Intr'adevăr, lucrările cele mai bine executate, din blocul experimental Cernavodă, sunt cele în care s'au întrebuinţat elementele prefabricate şi mecanizarea, lăsând în schimb mult de dorit finisajele curente, tâmplăria, vopsitoriile, zugrăvelile şi mozaicurile turnate.

Pe această linie de continuă ridicare a calităţilor tehnico-economice ale construcţiior, ca un factor hotărîtor s'a dovedit încă odată însuşirea celei mai avansate tehnice, tehnica sovietică.

★

СБОРНЫЙ БЛОК В ЧЕРНАВОДЕ

Резюме

Изучение и достижения опытного блока Чернавода составили техническую основу проектирования жилпомещений 1952 года.

Разрешение поставленных задач было осуществлено благодаря трудолюбивому сотрудничеству между И. П. Ч. и И. Ч. И.

Осуществление постройки было сделано в трех фазах: I-сборность элементов, II-транспорт и III-монтирование.

Повышение технико-экономических качеств конструкций свидетельствует об освоении самой передовой техники — советской техники.

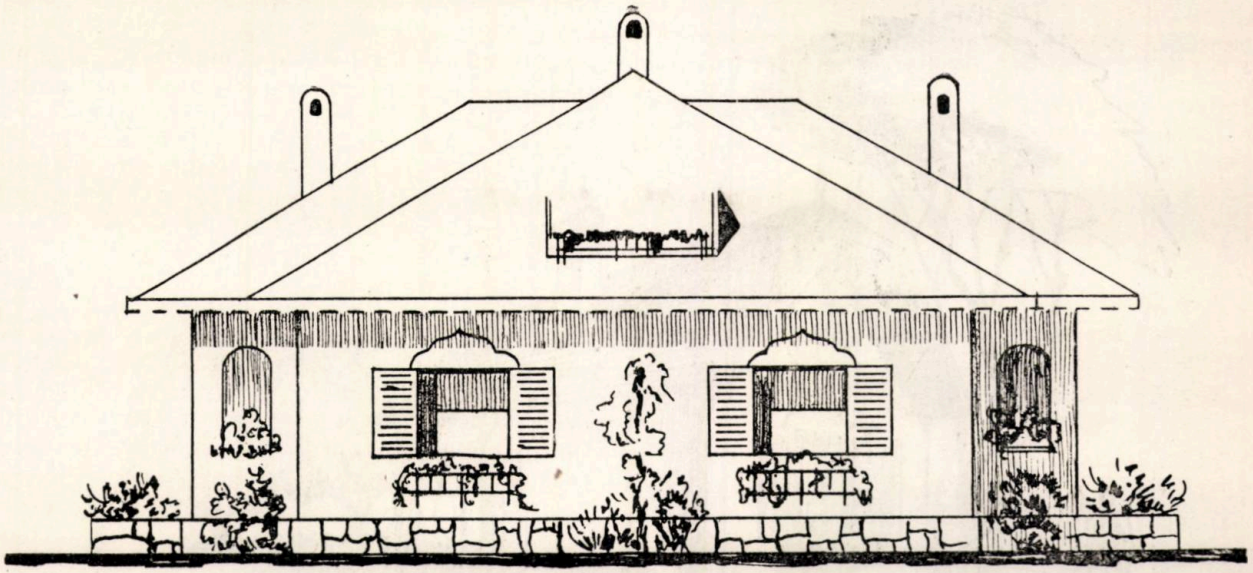

LOCUINȚE MUNCITOREȘTI PROIECTATE ÎN CONFORMITATE CU HOTĂRÎREA CONSILIULUI DE MINIȘTRI Nr. 758|1951

Arh. I. BERGLEITER, Arh. L. ALDAN și Arh. P. HORJESCU

Pentru continua îmbunătățire a condițiilor de trai ale oamenilor muncii, Guvernul R.P.R. a reglementat prin Hotărîrea Nr. 758/1951 modalitatea construirii de locuințe individuale și sprijinul acordat de Stat în acest scop.

Se prevedea, pentru anul 1951, elaborarea în primul rând a următoarelor proiecte de locuințe:

a) TIPUL I: Casă compusă dintr'o cameră bucătărie, cămară și closet.

b) TIPUL 2: Casă compusă din două camere, bucătărie, cămară și closet.

c) TIPUL 3: Casă cu două apartamente, fiecare compus din două camere, bucătărie, cămară și closet.

Din studii asupra p'anurilor de situație s'a ajuns la concluzia că investițiile edilitare pentru construcțiile izolate, adăpostind o singură familie, sunt cu 30% mai mari decât pentru cele grupate câte două, de aceea recomandăm construcția caselor gemene.

Toate tipurile de locuință sunt desvoltate din celula de bază, care formează tipul cel mai mic prezentând pe lângă avantajele de execuție și pe acelea ale unui confort echivalent pentru variantele locuințelor prezentate.

Din vestibulul care împiedică răcirea bruscă a camerelor și apără closetul de îngheț, se intră în bucătăria-cameră de zi suficient de încăpătoare, unde pot lua masa membrii familiei și chiar oaspeții lor.

Bucătăria comunică direct cu o cămară spațioasă și bine izolată și prin vestibul cu dormitorul, care este astfel dimensionat spre a adăposti în afară de mobilele curente (paturi, masă și scaune) și un pat de copil.

Closetul este bine apărat contra înghețului, are instalația montată pe perete'e ce îl desparte de bucătăria încălzită, pe acelaș perete fiind montată și chiuveta bucătăriei, astfel că lungimea conductelor este minimă, soluția fiind astfel cea mai economică.

La apartamentele mai mari există și o cameră pentru copii cu 2 paturi, cu accesul din dormitorul părinților, fapt care la asemenea locuințe muncitorești nu constitue un impediment.

Se poate da acces direct la camera copiilor prin crearea unei uși duble din verandă.

Este de remarcat faptul că amplasamentul mobilierului este astfel studiat ca mama să poată supraveghia din patul ei prin ușa deschisă, copilul culcat în camera alăturată.

Tipul 1 are o suprafață de 46,40 m² și constitue celula de bază.

Tipul 2 are o suprafață de 59,40 m² fiind constituit din celula de bază și o cameră pentru copil, în plus.

Tipul 3 ore o suprafață de 117,00 m² și este format din 2 locuințe de tipul 2.

Cele două variante la tipuri'e 1 și 2 prezintă în plus câte o verandă de luat masa, apărată de vânt, rezultând din soluția planului, dar care desigur scumpesc construcția și nu în măsura în care sunt uti'e.

Din punct de vedere al realizării construcției

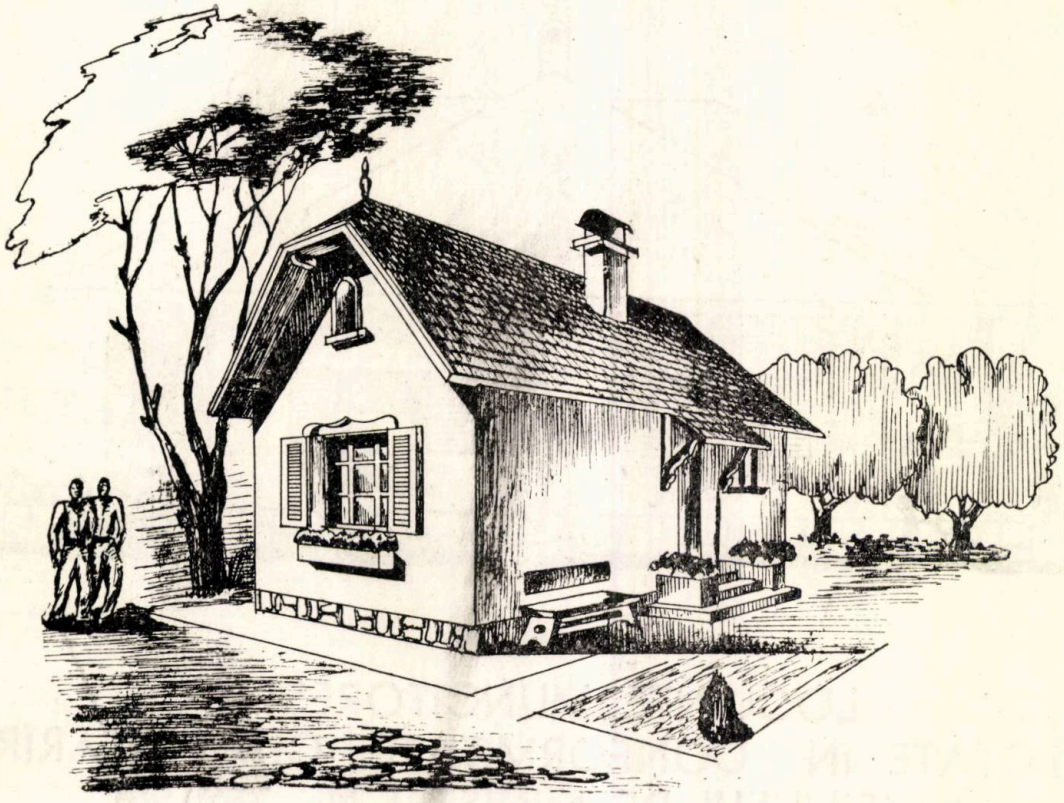

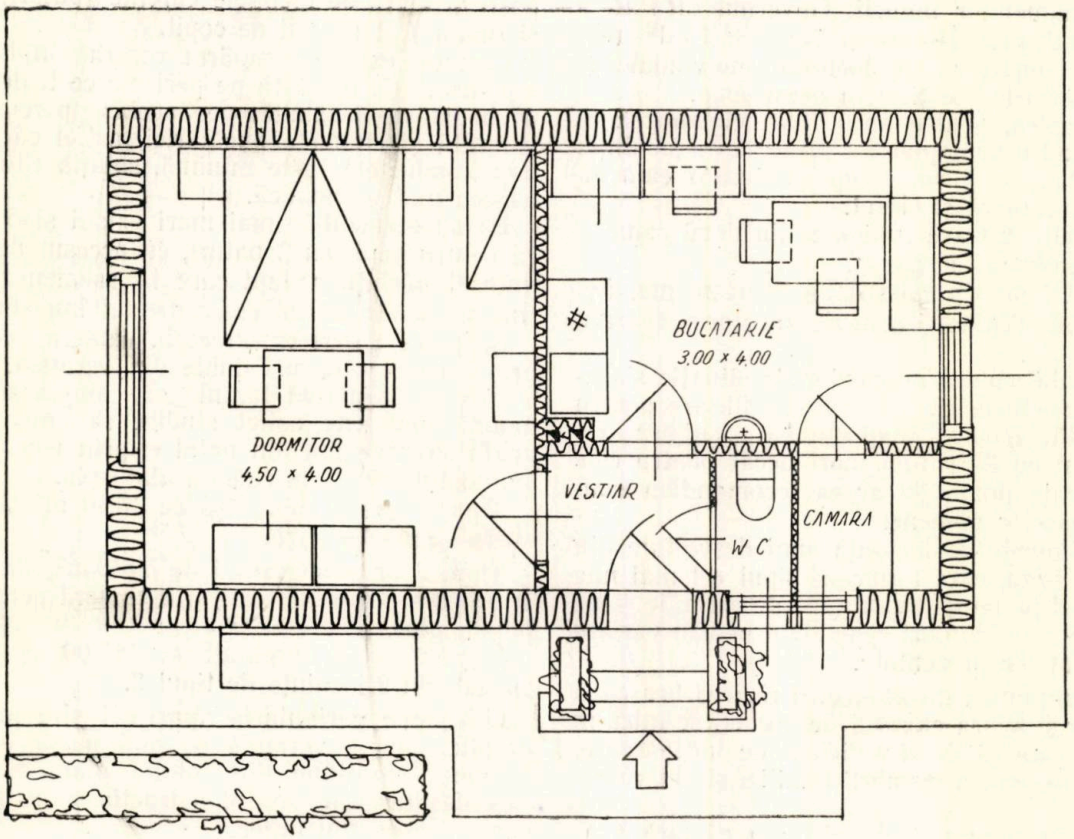

Locuință individuală tip 1 conform H.C.M.

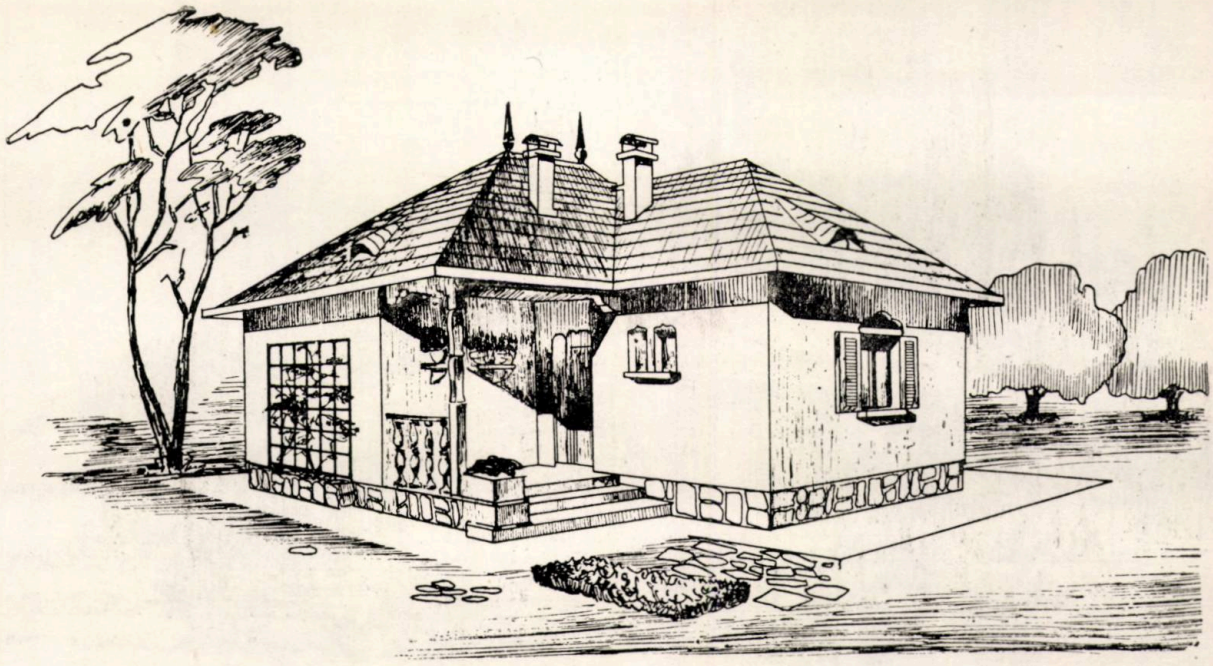

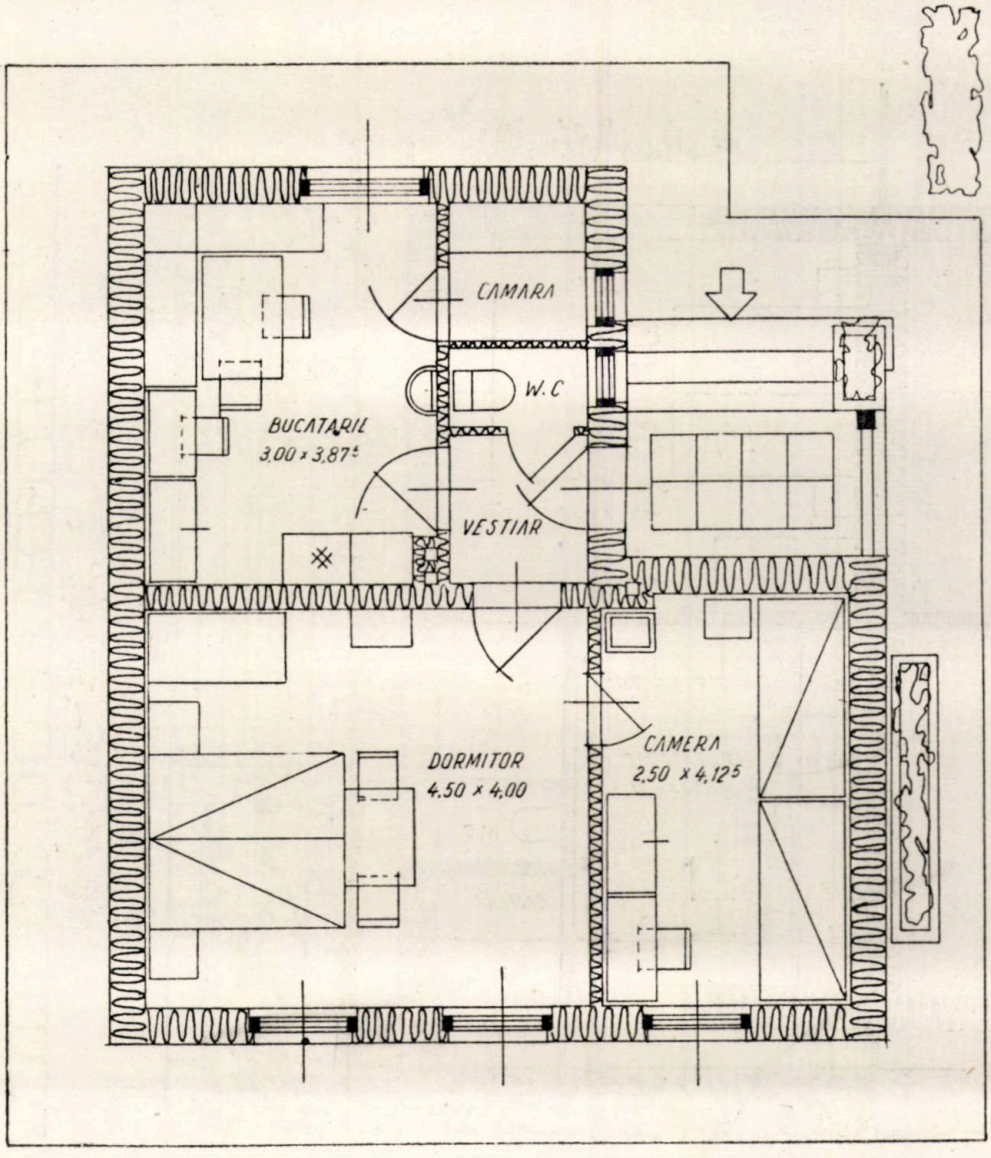

Locuinţă individuală tip 2 conform H.C.M. 758/1951.

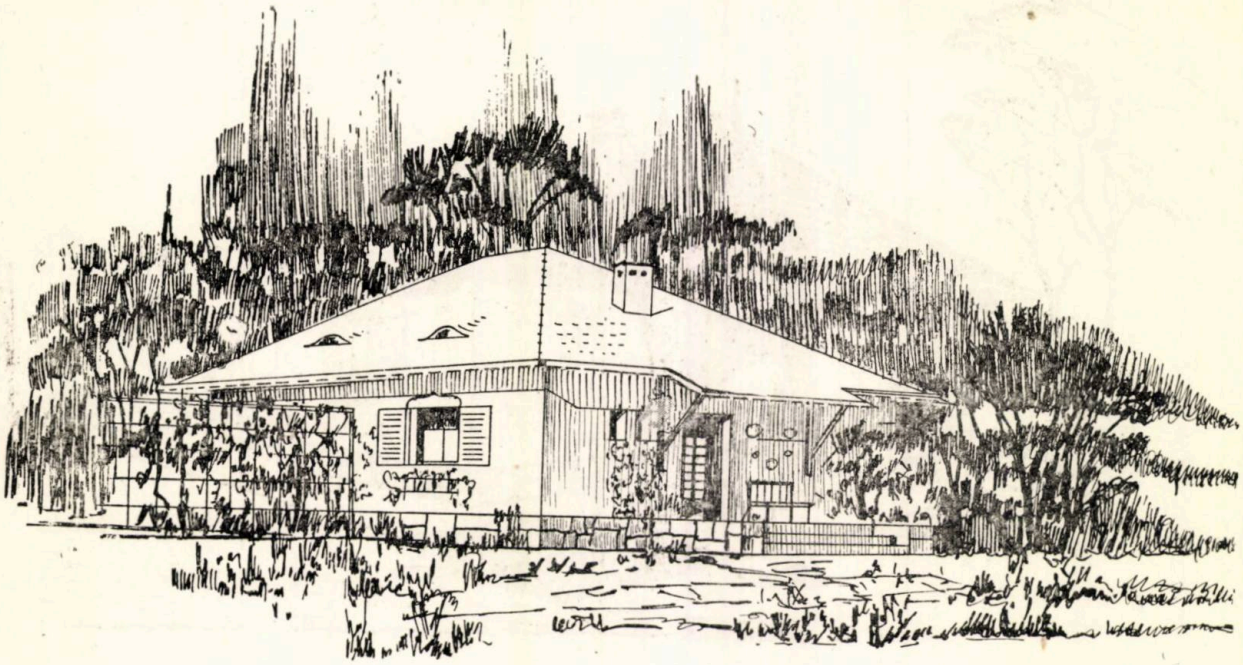

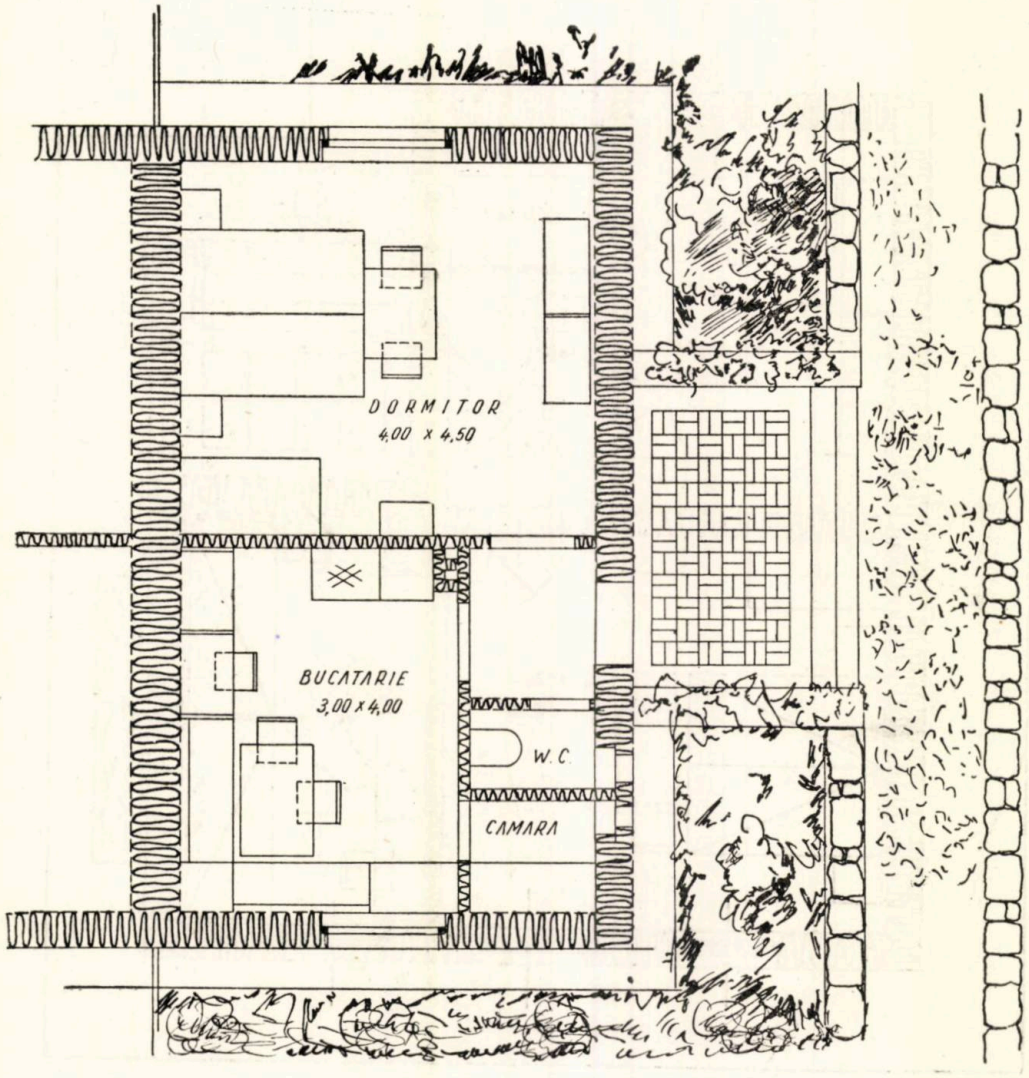

Locuință individuală tip 1 casă dublă, conform H.C.M. 758/1951

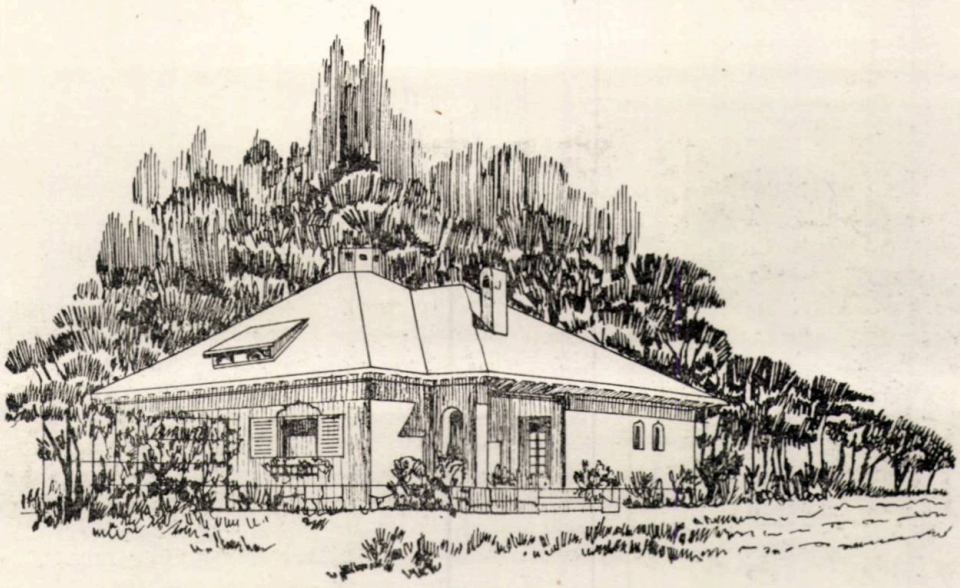

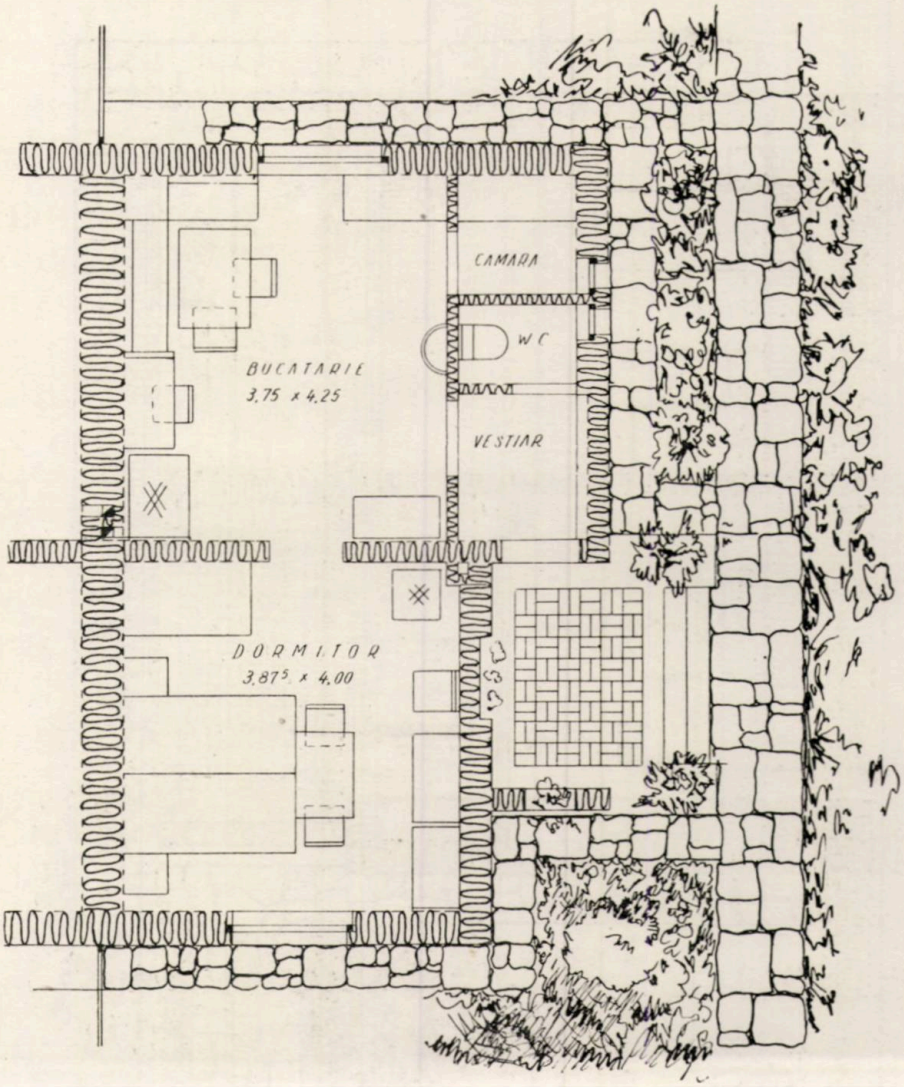

Locuință individuală tip 1 a — casă dublă conform H.C.M. 758/1951.

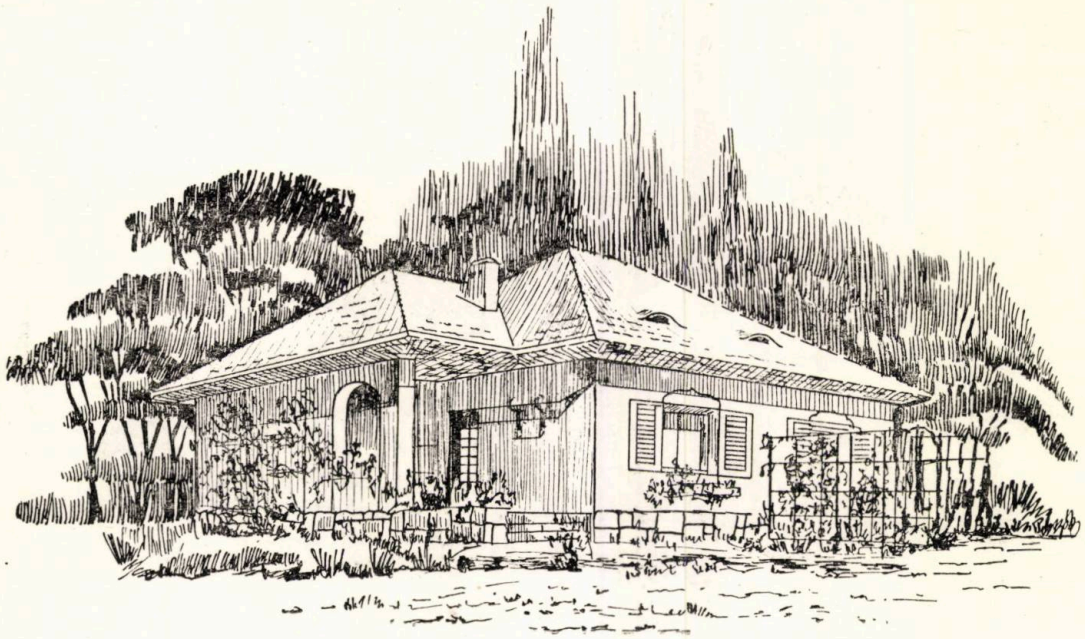

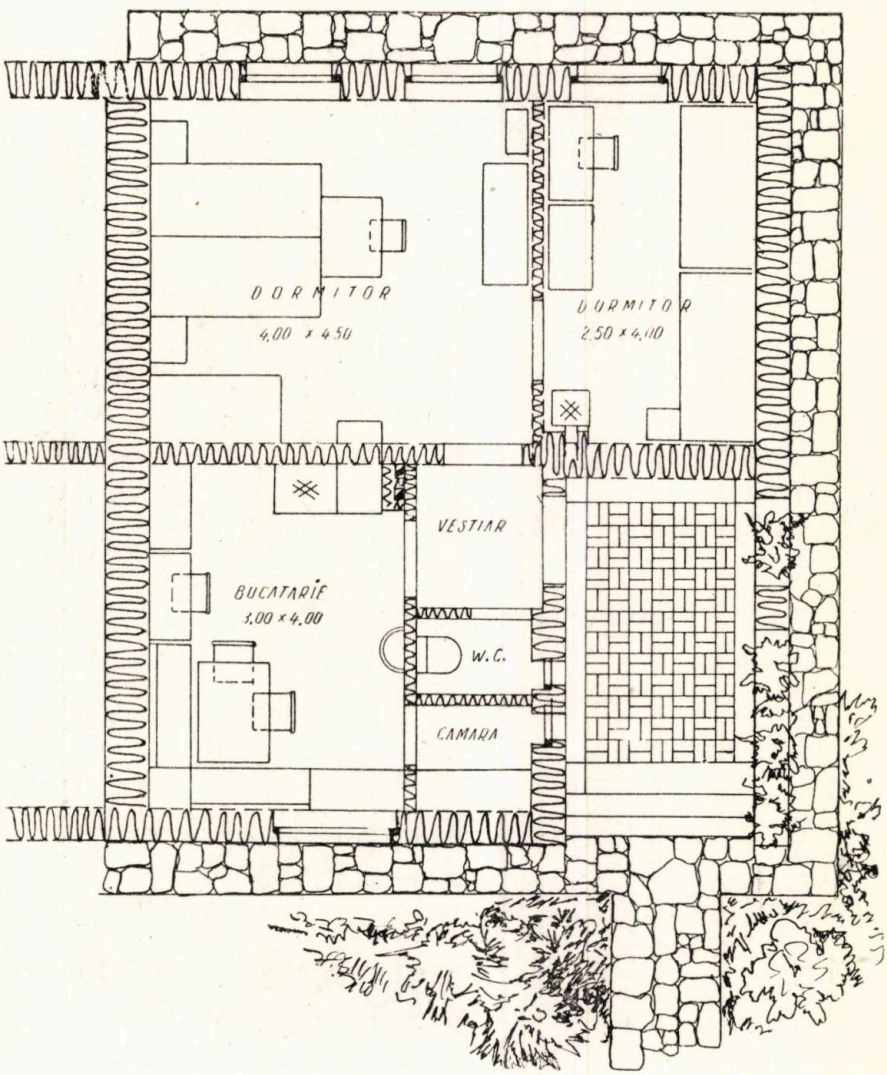

Locuință individuală tip 2 — casă dublă conform H.C.M. 758/1951.

în care se vor folosi în cea mai largă măsură materialele locale, se pot menţiona următoarele:

Fundaţiile se vor executa în funcţie de condiţiile locale, la cel puţin 0,80 m adâncime, din zidărie de piatră brută sau beton.

Soclul va avea o înălţime de 0,45 m şi se va executa din acelaşi material cu fundaţiile, iar în cazul că acestea sunt din piatră brută cu mortar de ciment, va fi rostuit. In cazul executării fundaţiilor şi deci şi a soclului din beton, acesta va fi tencuit cu mortar de ciment.

Pereţii exteriori şi cei despărţitori se vor executa din zidărie de cărămidă standardizată sau din cărămidă de zgură cu mortar de var, zidurile exterioare fiind de 37,5 cm cele despărţitoare fiind de 25 cm sau 12,5 cm, chiar dacă poartă un tavan.

Pereţii vor fi tencuiţi cu mortar de var atât la interior cât şi la exterior şi apoi spoiţi cu lapte de var.

Pardoselile intrării, closetului, cămării şi verandei (dacă există) se vor executa din ciment sclivisit, cu rosturi.

In camerele de locuit şi bucătărie se vor executa duşumele din scândură de esenţă moale de 15 cm lăţime maximă şi 2,5 cm grosime, aşezate pe grinzişoare de 6/8 cm într'un strat de nisip de 15 cm grosime, de preferinţă peste un strat de argilă uscată de 15 cm grosime.

Treptele intrării vor fi din beton sau piatră locală, iar fundaţia lor va fi turnată împreună cu fundaţiile zidurilor pentru a nu se desprinde de corpul clădirii formând crăpături dăunătoare.

Deşi economisirea materialului lemnos constitue o preocupare a proiectanţilor, trebue precizat că în cazul de faţă, adică pentru construcţii de factura celor ce fac obiectul prezentului studiu, soluţia planşeelor cu grinzi de lemn este încă cea mai bună şi economică.

Grinzile tavanului din lemn de brad, vor fi geluite rămânând aparente. Peste ele se aplică un rând de scânduri de brad late de 25 cm, deasemenea geluite pe părţile vizibile la interior. Urmează un strat de argilă cu grosimea de 10—12 cm amestecat cu nisip şi apoi un ultim strat de nisip fin, de 2—3 cm pentru a umple eventualele fisuri ce s'ar ivi cu timpul în stratul de argilă.

Faţa vizibilă a p'anşeului de lemn, grinzi şi scânduri poate fi lăsată netratată, poate fi spoită cu soluţie subţire de baiţ sau arsă cu lampa de benzină.

Accesul la pod va fi printr'un chepeng situat în planşeul bucătăriei.

Acoperişul având pantele de circa 40° înclinare cu şarpantă din scaune şi căpriori se învelește cu ţiglă, cu dublu jghiab aşezată pe şipci, ceace constitue cea mai bună şi economică soluţie în problema de faţă.

Se vor prevedea jghiaburi şi burlane din tablă galvanizată fixate cu cârlige şi brăţări deasemenea galvanizate. Se pot prevedea eventual şi jghiaburi din lemn.

Tâmplăria va fi din lemn de molift cu fierăria simplă şi vopsită cu vopsea de ulei dată de trei ori, ferestrele fiind prevăzute cu obloane de lemn iar cele dela closet şi cămară cu câte o grilă metalică.

In bucătărie se va prevedea o maşină de gătit zidită cu 2 ochiuri şi cuptor de tablă astfel concepută încât să poată încălzi camera în timpul iernii. Dacă aceasta va fi dimensionată astfel spre a încălzi şi camera adiacentă, un singur coş este suficient; în cazul contrar, coşul va avea 2 fumuri.

O sobă comună cu a bucătăriei sau una separată tot zidită, va încălzi camera părinţilor, cea de copii putând fi încălzită de o sobă metalică şamotată.

Pentru cazurile unde nu ar exista canalizare, se va prevede pentru closet o hazna bine ventilată, iar când lipseşte apa curentă closetul va trebui să fie amenajat la distanţă, în acest caz planul va fi modificat mărind vestibulul.

Proiectul acestor construcţii a fost conceput pentru a fi cât mai aproape de formele noastre rurale, întrebuinţându-se elemente decorative caracteristice arhitecturii româneşti.

Proiectanţii s'au străduit să realizeze condiţii de locuit cât mai bune pentru oamenii muncii, încercând totodată să exprime prin forma naţională continutul socialist al acestor construcţii.

★

РАБОЧИЕ ЖИЛЫЕ КВАРТИРЫ, ЗАПРОЕКТИРОВАННЫЕ СОГЛАСНО П.Г.С. М. No. 758/951

Резюме

Автор статьи подробно описывает рабочие жилые квартиры I-го, II-го и II-го типа, запроектированные согласно Постановления Совета Министров об улучшении жизненных условий трудящихся.

Проектанты старались выразить в народной форме социалистический характер этого строительства.

★

CONȚINUT DE IDEI ȘI MĂESTRIE IN CREAȚIA ARHITECTULUI *)

Măreția sarcinilor artei sovietice și a rolului ei social imens sunt determinate de faptul că ea participă activ la educația comunistă a maselor muncitoare, întruchipând în imaginile sale idealurile și patosul creației poporului nostru — constructorul societății comuniste.

Aprofundarea conținutului comunist al artei, scopul său principal bine precizat, veridicitatea sa autentică, acesta este drumul rezolvării juste a tuturor problemelor artistice ale artei sovietice, scoaterea în evidență a caracterului său popular, originalitatea sa națională, natura socialistă a realismului său. Orice încercare de însușire creatoare în arhitectură a moștenirii clasice sau a tradițiilor arhitecturii populare, ruptă de aceste premize fundamentale, este condamnată dinainte la prăbușire. Arhitectul în acest caz este lipsit de busola justă, nu-și luminează munca sa cu măreața idee socială a comunismului, care contopește creația arhitectului cu viața și lupta poporului.

Cum este posibil să te orientezi fără această busolă în moștenirea arhitecturii și să o prelucrezi într'adevăr în mod creator? Cum este posibil să definești fără ea, ce se găsește mai valoros în această moștenire? Cum se poate crea o adevărată operă populară de arhitectură, dacă ea nu va fi expresia puternică și inspiratoare a vieții întregului popor sovietic? Cum se poate spera să se spună un cuvânt nou în arta arhitecturii, dacă nu va fi scos la iveală elementul principal care face din arhitectura noastră etapa nouă și cea mai înaintată în desvoltarea acestei arte? Fără această busolă nu se pot obține niciun fel de rezultate creatoare pozitive.

Instructive în acest sens sunt greșelile arhitecților A. Dușkin și A. Strelcov, în munca creatoare și de răspundere pentru poiectarea noii stații a metroului din Moscova „Novoslobodscaia".

Autorii au ales drept temă conducătoare a operei lor, evenimentele cele mai importante ale realității noastre: munca creatoare a oamenilor sovietici și năzuința lor spre pace. Dar toată concepția de ideologie artistică a imaginei arhitectonice create contrazice această intenție plină de conținut, care cerea pentru a fi realizată, forme artistice adânc realiste, pătrunse de măreție, de forță vitală și de optimism.

Imaginea arhitectonică a stației s'a dovedit a fi falsă în trăsăturile ei principale. Liniile pilonilor sălii centrale a stației, neplăcut încovoiate, care atârnă și stau gata parcă să cadă, aspectul rafinat al cantului cu șnururi aurite, care dau arhitecturii stației trăsături de artificialitate extremă, de decorativ, suflul de modernism al desenelor vitrourilor, o notă aparte de decadență, care se simte în întreaga compoziție arhitectonică — toate acestea dovedesc că autorii s'au îndepărtat în această lucrare dela tradițiile clasice progresiste și populare ale arhitecturii noastre și dela metoda realismului socialist. Pentru A. Dușkin, care este cunoscut în U.R.S.S. ca autor al unei serii de realizări isbutite prin calitățile lor ideologice și artistice, noua lui lucrare este un serios eșec.

Partidul a prevenit și previne neîncetat pe artiștii sovietici de caracterul dăunător al unei asemenea forme de creație, lipsită de conținut și idei. Nicio problemă artistică a arhitecturii nu poate să fie just rezolvată prin tratarea ei formalistă. Astăzi formalismul, arhaismul, eclectismul, reprezintă un pericol cu atât mai mare, cu cât mersul desvoltării arhitecturii sovietice pune sarcina creării clasicismului sovietic al arhitecturii și a operelor arhitectonice desăvârșite ca frumusețe. In această etapă, problemele unității formei și conținutului, a idealului socialist al frumosului în arhitectură și a esteticii noi a poporului sovietic, pe care arhitectul este chemat să le exprime, capătă o deosebită importanță.

Raporturile noastre cu moștenirea clasică sunt determinate în primul rând de conștiința colosalei ei valori artistice și de idei. Creațiile genialilor artiști ai trecutului, care au creat clasicismul nostru național, au fost strâns legate de viața poporului, de ideile și năzuințele înaintate ale epocii. Arta lor se distingea printr'un conținut social, ei respingeau acea artă care era nepăsătoare față de cerințele poporului și față de realitate. Marele critic rus V. G. Belinski numea acea poezie ruptă de realitate, care nu are rădăcini în această realitate și care nu o exprimă, — ocupație a oamenilor proști, treabă din trândăvie, joc de păpuși și bețișoare.

Una din cele mai importante sarcini artistice ale arhitecturii sovietice este realizarea imaginei care să întruchipeze mărețele idei ale timpului nostru, frumusețea, armonia și perfecțiunea formelor. Iar bogăția de idei care caracterizează atât de limpede viața poporului sovietic este garanția cea mai bună a creării clasicismului sovietic al arhitecturii, care întrece prin conținu-

*) Traducere din Arhitectura U.R.S.S., 3 (1952).

M. 6. 800
843

tul şi forţa puternică a imaginilor sale, tot ceeace a fost mai măreţ în arhitectura trecutului

Dar pentru crearea unor adevărate opere artistice isbutite, este nevoe de o înaltă măestrie. Deaceea, Partidul subliniind importanţa determinantă a conţinutului ideologic al artei fixează al doilea aspect foarte important, necesitatea stăpânirii măestriei şi a tuturor mijloacelor de expresie ale artei.

Trebue să învăţăm măestria, să lărgim şi să aprofundăm cunoştinţele profesionale, să muncim neobosit la ridicarea culturii arhitectonice, să dobândim desăvârşirea. Trebue să învăţăm dela clasicii trecutului şi dela arhitecţii cei mai de seamă ai ţării sovietice.

O bogată moştenire artistică în care ideea şi măestria apar în strânsă unitate, a lăsat arhitecturii sovietice eminentul artist A. V. Şciusev. În această moştenire, un loc important îl ocupă ultima creaţie a maestrului, distinsă cu premiul Stalin — palatul subteran al staţiei metroului din Moscova „Comsomolscaia — Colţevaia". Lucrarea lui A. V. Şciusev, arhitectura sălii centrale a staţiei, reprezintă din multe puncte de vedere un exemplu instructiv de creaţie, în care măestria este nedespărţită de conţinutul de idei. Măestria apare aici cu atâta generozitate, numai fiindcă este provocată de activitatea inspiratoare a gândirii. Având un scop bine definit şi cu o concentrare deosebită, această gândire îndrumează talentul arhitectului spre ţelul principal — descoperirea multilaterală a ideii şi temei operei — găseşte imagini şi forme pe care le utilizează înlăturând tot ceeace este străin.

Arhitectura sălii centrale a staţiei trezeşte

Staţia Comsomolscaia-Colţevaia — Perspectivă.

gânduri profunde, sentimente înalt patriotice. Oriunde arunci o privire, totul vorbeşte de măreţia omului rus şi sovietic, de eroismul predecesorilor săi, de victoriile în lupta populară de eliberare, de gloria, forţa şi optimismul marelui popor, care a deschis o eră nouă în viaţa omenirii. Dar nici această nouă operă mai importantă a arhitecturii sovietice nu este lipsită de defecte, care se observă mai ales în arhitectura unor săli intermediare şi de traversare şi în deosebi în arhitectura vestibulului exterior. Aceste componente importante ale întregului ansamblu al staţiei sunt prea diferite ca stiluri şi ceeace este şi mai grav, formele antice ale arhitecturii ruse nu sunt prelucrate cu acea înţelegere clară a problemelor ideologice şi estetice ale poporului sovietic, înţelegere care ar fi putut să ducă la deplin succes creator şi să dea o expresie nouă moştenirii arhitecturale folosite.

Cele mai bune opere ale arhitecturii sovietice exprimă strălucitor grandoarea ideii epocii staliniste, reprezintă mărturii de îmbinare profundă a măestriei artistice şi perfecţiunii tehnice. Proiectele măreţe arhitectonice, care se realizează astăzi şi care reprezintă o întreagă epocă în desvoltarea artei noastre, trebue să-şi găsească o întruchipare demnă, iar aceasta este posibilă numai la un nivel ridicat al măestriei arhitectului. Arhitectul este chemat să ia parte la realizarea marilor construcţii hidrotehnice. la reconstrucţia vechilor oraşe şi construcţia celor noi. El trebue să fie înarmat cu cunoaşterea formelor noi arhitectonice şi a noilor mijloace ale tehnicii înaintate de construcţii Cu cât mai înaltă este acea culme, la care — la chemarea Partidului — se ridică arta arhitecturii în ţara noastră, cu cât mai adânci şi mai variate sunt problemele artistice şi tehnice, cu atât mai exigenţi trebue să fim faţă de calităţile ideologice şi estetice ale operei de arhitectură şi faţă de măestria arhitectului — cea mai mică delăsare în această problemă este inadmisibilă.

Nu se pot socoti ca deplin satisfăcătoare rezultatele muncii creatoare a arhitecţilor în anul 1951 ; ele nu corespund posibilităţilor de care dispuneau arhitecţii. Din numărul enorm de clădiri şi edificii construite anul trecut, numai două opere de arhitectură au căpătat o mare preţuire din partea poporului şi s'au dovedit demne de Premiul Stalin : acestea sunt staţiile de metro „Comsomolscaia — Colţevaia" (arhitect A. V. Şciusev, pictor P. Corin) şi „Bieloruscaia — Colţevaia" (arhitecţi N. Bâcova şi I. Taranov şi pictor G. Oprâşco).

Aceste succese izolate obţinute anul trecut de arhitectura noastră, nu pot compensa calitatea multor proiecte şi edificii construite, care nu corespund cerinţelor crescânde ale poporului.

Artiştii şi arhitecţii noştri au faţă de poporul sovietic o mare datorie. Ei trebue să-şi mărească exigenţa faţă de munca lor creatoare, să studieze aprofundat viaţa şi să lupte perseverent zi de zi pentru o înaltă măestrie artistică („Pravda", 15 Martie 1952).

Această indicaţie justă a organului Central al Partidului nostru, trebue să găsească cel mai adânc şi puternic răsunet între toţi arhitecţii, în întregul colectiv creator al miilor de arhitecţi sovietici. Lupta pentru înalta măestrie înseamnă pentru arhitectura sovietică o muncă perseverentă şi sistematică în cele mai variate direcţii.

O deosebită importanţă capătă acum în practica noastră, aprofundarea măestriei compoziţiei în formarea marilor complexe urbanistice, în construcţia cartierelor oraşului, arterelor şi pieţelor lui şi în sistematizarea întregului oraş. Măestria arhitectului se verifică prin dibăcia de a crea nu numai locuinţe şi clădiri publice separate, de calitate superioară, ci şi de a subordona aceste construcţii separate ideii şi compoziţiei oraşului şi părţilor lui — străzi, pieţe, cartiere. Construcţia oraşelor noastre oferă în această privinţă posibilităţi creatoare extrem de favorabile. Oare ştim noi întotdeauna să folosim aceste posibilităţi ? Din păcate, o adevărată măestrie şi o severă exigenţă faţă de ea nu însoţeşte întotdeauna activitatea arhitectonică. Uneori, ideile cele mai pline de conţinut nu capătă o întruchipare completă datorită lipsei de măestrie în execuţia lor.

La Moscova, în decursul ultimilor ani a fost realizată într'un termen rapid construcţia marelui masiv de locuit al capitalei — străzile Pescianâia şi raionului învecinat. Aici este larg folosită noua tehnică progresistă a construcţiei rapide, care a permis ca în cel mai scurt termen să se creeze un raion complet nou al oraşului. Pregătirea tuturor elementelor şi pieselor de construcţie pe cale industrială, mecanizarea complexă a proceselor de montare, tipizarea construcţiilor de pereţi, planşeelor, detaliilor arhitectonice, instalaţiilor sanitare, etc., toate aceste elemente fac din construcţiile de pe străzile Pescianâia un succes al tehnicii progresiste de construcţii.

Totuşi, aceste particularităţi progresiste pozitive accentuează şi mai mult lipsurile esenţiale arhitectonice şi urbanistice ale construcţiilor.

Deşi construcţia s'a realizat pe un teritoriu complet neconstruit, care dădea libertate totală pentru realizarea unui ansamblu unitar arhitectonic, această minunată posibilitate nu a fost folosită de arhitect. Aici au fost exprimate mai slab tocmai elementele ansamblului arhitectonic. Legătura de compoziţie a clădirilor între ele este imperfectă, pe plan artistic, poziţia suprafeţelor descoperite de plantaţii, a trecerilor în interiorul cuartalelor şi a curţilor nu este bine gândită. Noul masiv de locuit nu are un centru de compoziţie destul de clar exprimat, el nu face impresia de unitate şi integritate. Lasă de dorit şi aspectul arhitectonic al locuinţelor, care repetă monoton aceleaşi scheme şi detalii de compoziţie. Insuficient de înalt este nivelul măestriei şi în altă direcţie. Condiţiile construc-

ţiei industriale ale clădirilor au cerut aplicarea elementelor exclusiv tipizate, prin urmare, repetarea unora şi aceloraşi forme pe întregul front al construcţiilor. Această împrejurare a cerut dela arhitect, în primul rând şi în cel mai înalt grad, elaborarea minuţioasă a fiecărei piese fabricată industrial şi în al doilea rând, dibăcia de a repartiza în aşa fel elementele ce se repetă, încât să se evite uniformitatea şi monotonia. Din păcate, arhitecţii care au lucrat pe străzile Pescianâia, n'au putut să rezolve în mod creator aceste serioase probleme şi n'au folosit toate posibilităţile tehnicii noi pentru crearea ansamblului artistic.

Nu se poate trece cu vederea faptul că arhitecţii au creat prea puţine opere arhitecturale de mare valoare în domeniul construcţiilor în masă, care dispun de cele mai mari perspective de desvoltare, fiindcă se sprijină pe realizările cele mai noi ale tehnicii sovietice de construcţii.

Metodele înaintate industriale de construcţii nu sunt încă sprijinite cu destulă tărie de arhitecţi, de ideile lor creatoare, nu sunt întărite de abilitatea arhitectului de a crea opere artistice isbutite, din cele mai noi materiale şi elemente de construcţie. Această împrejurare nu poate să nu frâneze mişcarea continuă a tehnicii de construcţii, pe drumul progresului. Unul din motivele principale ale desvoltării încete a construcţiilor din panouri mari şi ale nivelului său calitativ scăzut, este participarea extrem de redusă a arhitecţilor şi în primul rând a maeştrilor cu experienţă. Căci tocmai ei, artiştii noştri cei mai de seamă ar fi trebuit să fie primii care să vină în ajutorul acestei chestiuni atât de importante şi cu experienţa personală creatoare, să descopere toate posibilităţile artis-

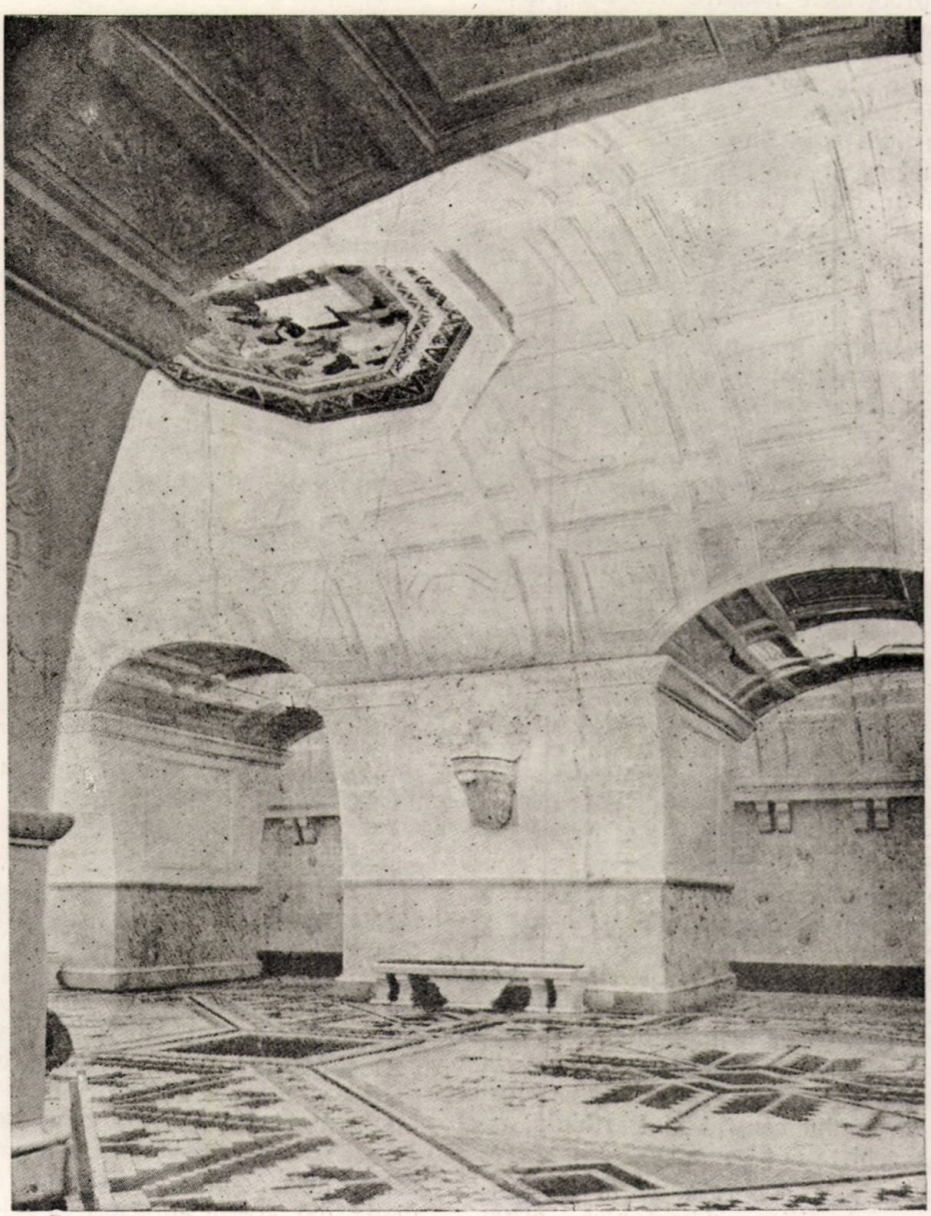

Staţia Bieloruscaia-Colţevaia — Fragment — Sala Centrală. — Arhitecţi I. Taranov şi N. Bâcova, coautori Z. Abramova, A. Marova şi I. Tatarjinscaia.

tice ale construcţiilor industriale; încă foarte foarte puţini maeştri participă la această operă importantă.

Construcţiile din panouri mari şi din alte elemente prefabricate, necesită asemenea metode de compoziţie, de împărţire a faţadelor, de detalii decorative, care să corespundă particularităţilor acestor construcţii, care să permită să se obţină nu numai un efect tehnico-economic, ci şi efectul artistic maxim, căci tocmai în îmbinarea acestor fundamente constă măestria arhitectului. Totuşi, aşa cum a arătat consfătuirea asupra construcţiilor din panouri mari, convocată de Academia de Arhitectură din U.R.S.S., problemele arhitectonice şi artistice ale acestor construcţii, în fond, n'au fost încă prelucrate. Nivelul cu totul nesatisfăcător al măestriei arhitectonice se adevereşte şi la casele din panouri mari, construite în Moscova pe şoseaua Horoşevscoe şi în Magnitogorsc.

Una din problemele noastre artistice importante este ca, perfecţionând permanent măestria, să ne însuşim în mod creator detaliile de construcţie şi metodele noi industriale ale ridicării clădirilor. De această sarcină este strâns legată şi o alta nu mai puţin importantă.

Avântul uriaş al construcţiilor în masă în ţara noastră necesită tot mai mult aplicarea largă a proiectelor tip de locuinţe şi clădiri publice. In legătură cu marea desvoltare a arhitecturii monumentale cu mai multe etaje, proiectarea tipizată trece acum printr'o etapă de schimbări calitative foarte importante. In primul rând se vor tipiza clădirile cu mai multe etaje. Deaceea, cresc excepţional exigenţele pentru calitatea artistică a proiectelor tip, căci după ele se vor construi case şi pe principalele artere ale oraşelor noastre, ele vor reprezenta imaginea artistică nouă a întregilor cartiere orăşeneşti. Trecerea la tipizarea clădirilor cu mai multe etaje are o importanţă atât de mare şi o importanţă într'adevăr de Stat pentru întreaga noastră construcţie, încât această problemă a devenit una din problemele centrale ale arhitecturii sovietice.

Trebue să se atragă atenţia tuturor arhitecţilor asupra rezolvării ei complete, de pe poziţia celor mai înalte exigenţe pentru calităţile de idei artistice şi tehnico-economice ale proiectelor tip de case cu mai multe etaje. Primele încercări de rezolvare a imaginii artistice a caselor tip cu mai multe etaje, întreprinse în special în atelierele de arhitectură ale „Ghiprogor"-ului, cu participarea unor maeştri cu experienţă, n'au dat încă rezultate satisfăcătoare. Lucrărilor executate le lipseşte adâncimea ideilor, măestria în rezolvarea compoziţiei, organizarea formelor arhitectonice. Aceasta confirmă cu mai multă tărie toată seriozitatea justei mustrări a organului central al Partidului nostru adresată arhitecţilor sovietici.

O datorie în faţa poporului şi în faţa artei sovietice o are şi critica arhitectonică, organizaţiile arhitectonice ştiinţifice şi obşteşti, care sunt chemate să analizeze şi să popularizeze experienţa arhitecţilor, să contribue la creşterea înzestrării teoretice şi ideologice a cadrelor de arhitecţi şi la perfecţionarea măestriei lor.

De mulţi ani, în toate republicile Uniunii Sovietice se duce o muncă intensă şi multilaterală de creare a arhitecturii socialiste; dacă nu se examinează cu atenţie ceeace a fost creat de arhitecţii sovietici, într'adevăr frumos şi de valoare, ci ceea ce este numai un fenomen întâmplător în istoria artei noastre, atunci progresul va fi îngreunat.

Problema creării clasicismului sovietic în arhitectură, perfecţionării formelor arhitectonice, nu se poate desvolta neîntărind şi nedesvoltând ideile noi artistice întruchipate în operele arhitectonice, care constitue fondul de aur al arhitecturii sovietice. Dacă valorile artistice ale trecutului au alimentat şi alimentează ca un isvor nesecat arhitectura noastră, atunci şi isvorul preţios al noilor imagini arhitectonice, subordonat frumuseţii realităţii noastre serveşte operele cele mai de seamă ale maeştrilor arhitecturii sovietice. Generaţia tânără de arhitecţi nu trebue să înceapă totul din nou. Fundamentul de granit al artei noi arhitectonice, care corespunde idealurilor comuniste ale poporului este deja pus. Studierea aprofundată a moştenirii arhitectonice trebue să fie completată cu aceeaşi studiere aprofundată a tradiţiilor arhitecturii sovietice. Tocmai aceste tradiţii fertilizează toată munca generaţiei actuale de maeştri şi servesc ca moment iniţial pentru desvoltarea continuă inovatoare a artei arhitectonice.

Marile cuceriri artistice legate de reconstrucţia socialistă a Moscovei, în special, de ridicarea clădiriior înalte, au avut deja o mare influenţă asupra întregii practici a urbanismului sovietic, au atras atenţia tuturor arhitecţiilor asupra prelucrării multilaterale a problemelor compoziţiei oraşului sovietic, imaginii şi siluetei lui. Care altă experienţă arhitectonică a dat atât de mult pentru ascensiunea generală a întregii arte urbanistice în ţara noastră?

Trebue să arătăm că studierea multilaterală a experienţei reconstrucţiei Moscovei, care se realizează după genialul plan stalinist, va duce spre noi succese întregul nostru front arhitectural.

Cu cât arhitecţii sovietici vor folosi mai larg experienţa urbanistică şi tradiţiile arhitectonice ale Moscovei socialiste, cu atât este mai important să îi înzestrăm cu ştiinţa profundă şi multilaterală a practicei arhitectonice a capitalei. Din păcate, în această privinţă s'a făcut încă foarte puţin. Până acum nu s'a creat încă nicio lucrare ştiinţifică valoroasă, care să popularizeze experienţa arhitectonică a Moscovei. Chiar şi experienţa de proiectare şi construcţie a clădirilor înalte n'a fost analizată cum trebue. In critica de arhitectură există aprecieri diferite asupra arhitecturii acestor clădiri şi a rolului lor urbanistic, dar aceste aprecieri se referă la elemente generale, inerente tuturor celor opt clădiri

înalte ale capitalei, ca şi cum afară de elementele generale, aceste clădiri impunătoare nu ar avea imaginea lor individuală. Oare meritele lor artistice sunt egale? Cât de important ar fi să se dea fiecăreia din aceste clădiri o apreciere profundă şi amplă, să se scoată în evidenţă tot ce este mai valoros, ce aduce arhitectura fiecărei clădiri înalte în tezaurul general al arhitecturii sovietice. O astfel de analiză ştiinţifică ar îmbogăţi teoria şi practica arhitecturii naţionale.

Principiile artistice utilizate în creaţia lui I. Joltovschi, I. Fomin, A. Şciusev, L. Rudnev, V. Ghelfreih, A. Tamanian, S. Dadaşev, M. Uscinov şi a altor maeştri, sunt larg folosite de întreaga arhitectură sovietică.

Influenţa ideilor arhitectonice ale lui I. Joltovschi au resimţit-o şi o resimt mulţi reprezentanţi ai arhitecturii sovietice. Este cunoscută marea influenţă pe care o are moştenirea creatoare a lui A. Tamanian asupra desvoltării arhitecturii Armeniei Sovietice.

Foarte mult au făcut S. Dadaşev şi Uscinov pentru arhitectura socialistă a Azerbaidjanului. Dar nu există încă lucrări ştiinţifice de valoare în care să se fi dat o cercetare multilaterală a creaţiei celor mai buni arhitecţi, să se fi arătat părţile mai bune ale talentului lor, metoda lor şi să se fi analizat lipsurile operelor create de ei. Nu există deasemenea nici cercetări în domeniul arhitecturii sovietice de masă.

Cu toate acestea, tocmai în experienţa colectivă a arhitecţilor sovietici se dă un răspuns practic la întrebarea ce anume se găseşte într'adevăr de valoare în lucrările şi cercetările creatoare ale unora sau altora dintre maeştri, ce anume are tendinţa spre desvoltare şi este capabil să îmbogăţească arta altor arhitecţi şi să se transforme în tradiţie. Nu întâmplător la consfătuirea arhitecţilor şefi din toată Rusia a fost ridicată problema necesităţii repetării multiplicate în construcţia celor mai bune clădiri şi edificii.

Ideile artistice profunde, care stau la baza celor mai bune opere ale arhitecturii sovietice se prelucrează şi se desvoltă de mii de arhitecţi sovietici de rând, transformând anumite realizări şi succese ale maeştrilor în succese generale ale arhitecturii sovietice. Prin munca acestor mii de arhitecţi se crează tradiţii rodnice şi se face acea operă imensă care reprezintă baza progresului general al întregului nostru front arhitectonic.

Din păcate, procesul sedimentării acestor tradiţii, selecţionarea elementelor progresiste din lucrările maeştrilor şi întărirea lor în arhitectura de masă se fac încă foarte des fără ajutorul ştiinţei şi criticii în arhitectură.

Critica în arhitectură n'a devenit încă un ajutor şi un sfetnic demn al arhitecţilor, ea studiază slab practica şi răspunde rar la întrebarea: ce anume este o adevărată realizare a arhitecturii sovietice şi merită o largă desvoltare în practica arhitectonică de masă? Analiza proiectului sau a edificiului se dă ca o regulă, fără legătura operei analizate cu desvoltarea generală a arhitecturii în ţară.

Pentru ca să pătrundă în construcţiile de masă numai idei arhitectonice într'adevăr valoroase şi ca să fie ferite de succese fictive, de idei şi metode false ale măestriei, este necesară studierea sistematică şi adâncă a practicii, ridicarea exigenţei pentru conţinutul de idei şi calitatea artistică a operelor arhitectonice. Astăzi, mai mult ca oricând, problemele criticii arhitecturale, care trebue să dea exemplu de o mare exigenţă faţă de arta arhitectonică şi de măestria arhitectului, sunt serioase şi pline de răspundere.

Cu cât mai mari vor fi exigenţele pentru calitatea creaţiei arhitectonice, cu cât mai principială va fi în arhitectură critica şi autocritica, care ajută să se descopere adevăratele valori artistice şi de idei ale operei, să se înţeleagă ce se naşte şi se desvoltă în arhitectură—cu atât mai repede vom ajunge la deplina înflorire a arhitecturii sovietice.

Prin profunzimea ideilor operelor, însuşindu-şi perseverent măestria, bogăţia totală a mijloacelor de expresie, a arhitecturii, arhitecţii sovietici vor ridica şi mai mult însemnătatea artei lor.

Poporul aşteaptă dela arhitecţi opere de înaltă valoare artistică, demne de timpurile noastre măreţe, de cultura şi arta epocii staliniste.

★

ACTIVITATEA ACADEMIEI DE ARHITECTURĂ DIN U.R.S.S. PE ANUL 1952

NICOLAI BALINKIN
Membru corespondent al Academiei de Arhitectură din U.R.S.S.

Academia de Arhitectură din U.R.S.S. este o instituţie ştiinţifică superioară în domeniul arhitecturii. In anul 1952, institutele sale de cercetări ştiinţifice execută peste 100 de lucrări, consacrate problemelor importante ale teoriei şi istoriei arhitecturii, ale construcţiei oraşelor, analizei ştiinţifice şi popularizării experienţei creatoare a arhitecturii sovietice şi elaborării chestiunilor mai actuale ale tehnicii construcţiilor.

Temele acestor lucrări sunt determinate de problemele pe care viaţa însăşi le pune şi anume: realizarea măreţelor construcţii ale comunismului, transformarea oraşelor sovietice şi satelor colhoznice, construcţia pe o scară gigantică a clădirilor de locuit, publice şi industriale.

Interesele desvoltării viitoare a arhitecturii sovietice cer analizarea teoretică şi popularizarea realizărilor progresiste în construirea de ansamblu a oraşelor, în arhitectura clădirilor de locuit, a clădirilor publice şi a altor edificii. Deaceea, alături de alte lucrări despre teoria şi istoria arhitecturii, un loc important îl va ocupa lucrarea cu tema „Rezultatele creatoare ale arhitecturii sovietice din perioada postbelică", consacrată studierii realizărilor creatoare în diferite domenii ale arhitecturii sovietice.

Institutele de cercetări ştiinţifice ale Academiei pregătesc deasemenea lucrări în legătură cu arhitectura clădirilor cu multe etaje din Moscova, a căror construcţie se termină anul acesta. Analiza ştiinţifică şi popularizarea experienţei construcţiilor va avea o influenţă binefăcătoare asupra practicii proiectării şi execuţiei noilor clădiri înalte din Moscova şi alte mari centre din U.R.S.S.

Principiul urbanistic este unul din principiile de bază ale arhitecturii sovietice. In legătură cu aceasta, un mare interes teoretic şi practic îl reprezintă lucrarea fundamentală: „Bazele construcţiei sovietice de oraşe" (manual de proiectare a oraşelor), pe care îl termină anul acesta Institutul de Construcţii a oraşelor şi care analizează ştiinţific experienţa bogată a arhitecţilor sovietici.

Reconstrucţia oraşelor din U.R.S.S. care se face pe o scară necunoscut de largă, urmăreşte ca oraşele să devină nu numai salubre şi mai bine amenajate ci şi incomparabil mai frumoase ca înainte. Păstrând cu grijă monumentele arhitecturale din trecut şi tradiţiile artistice care determină imaginea arhitecturală specifică a fiecărui oraş, arhitecţii sovietici rezolvă problemele de creaţie a noi ansamble importante de artă: artere, pieţe şi cheiuri, bulevarde noi, squaree, parcuri, etc. Deaceea, un interes deosebit va reprezenta sesiunea XI-a a Academiei de Arhitectură, convocată pentru anul acesta şi care va fi consacrată problemelor de arhitectură legate de construcţia centrelor a nouă oraşe, capitale ale republicelor unionale (Kiev, Minsk, Tbilisi, Erevan, etc.) şi a şapte mari oraşe a R.S.F.S.R. (Kuibâşev, Stalingrad, Novosibirsk, etc.).

In legătură cu uriaşele construcţii de locuinţe în U.R.S.S., un loc important în munca ştiinţifică a Academiei, îl ocupă problemele arhitecturii locuinţelor. Aceste lucrări, foarte complexe, îmbrăţişează tot cercul de probleme, dela norme de proiectare, principii şi metode de planificare a cartierelor de locuit şi proiecte tip de secţiuni a caselor de locuit, probleme de plastică arhitecturală legate de casa de locuit şi până la problemele economiei construcţiilor şi exploatării caselor de locuit. Anul acesta va fi terminată o lucrare fundamentală: „Arhitectura unei case de locuit cu mai multe etaje", oglindind tot cercul acestor probleme, aplicabile la case de locuit de 8, 12, 14 şi mai multe etaje, a căror construcţie în masă se desfăşoară acum la Moscova.

O atenţie deosebită se acordă de către Academie, elaborării ştiinţifice a problemelor de proiectare şi execuţie a clădirilor pentru spitale şi şcoli. O serie de lucrări ale anului 1952, ce se execută de către Institutele Academiei pentru a da un ajutor ştiinţific concret măreţelor şantiere ale comunismului, se elaborează în legătură strânsă cu organizaţiile care proiectează şi execută diferite construcţii. Astfel, Institutul de Cercetării Ştiinţifice pentru construcţiile rurale şi colhoznice elaborează scheme mai perfecţionate de planificare a colhozurilor situate în regiunile construcţiei Canalului Volga-Don.

In condiţiunile construirii Canalului principal Turkmen, greutăţi mari se ivesc în legătură cu specificul climei acestei regiuni, cu căldurile ei extraordinare (temperatura la umbră ajunge vara la $+40^{0}$) şi cu mari oscilaţii anuale şi zilnice ale temperaturii.

Evidente sunt şi greutăţile legate de industrializarea uriaşei construcţii care se realizează departe de centrele industriale, distanţată de artere de cale ferată şi automobile şi de căi maritime de transport.

In legătură cu aceasta, proiectarea locurilor populate în regiunea principalului Canal Turkmen pune o serie de probleme, care cer o prelucrare ştiinţifică prealabilă. O participare activă în rezolvarea lor au şi Institutele de cercetări ştiinţifice şi Filiala Academiei din Leningrad.

Cu participarea Academiei de Arhitectură a fost făcută alegerea locului pentru oraşul Tahia-Taş, care se construieşte aproape de principalele lucrări ale canalului. Academia a prelucrat propunerile pentru planificarea şi construirea lui. Incă în anul trecut, au fost prelucrate proiectele tip ale caselor de locuit şi clădirile publice pentru acest oraş.

Anul acesta vor fi prelucrate principiile de planificare şi construire a altor locuri populate în regiunea canalului Turkmen.

Dintre lucrările legate de problema tehnicii construcţiilor, executate de Academie pentru marile şantiere ale comunismului, trebue menţionat studiul caselor de locuit cu puţine etaje (1—3 etaje), pentru oraşelele hidrocentralelor electrice şi ale canalelor; deasemenea şi continuarea lucrărilor de extindere a noii tehnologii de producţie a materialelor de construcţie şi a produselor — preparate din nisipurile Kara-Kum, care sunt materiale locale de construcţie de bază, pe traseul principalului Canal Turkmen.

O mare importanţă o au deasemenea lucrările Academiei, pentru pregătirea noilor manuale pentru învăţământul superior de arhitectură. Incă din anul trecut a apărut editat de Academie „Cursul scurt al istoriei arhitecturii ruse". Actualmente, Institutul de teoria şi istoria arhitecturii al Academiei lucrează la alcătuirea unui manual scurt de „Istoria generală a arhitecturii", „Istoria arhitecturii sovietice" şi „Istoria arhitecturii popoarelor U.R.S.S.". In anul 1952 va fi terminat manualul „Planificarea şi construirea oraşelor mari şi mici".

Activitatea ştiinţifică a Academiei de Arhitectură din U.R.S.S. îmbrăţişează un cerc larg de probleme, dela estetica arhitecturii socialiste până la problemele legislaţiei curente de arhitectură şi construcţie, dela elaborarea tehnologiei de fabricare a pieselor de construcţii până la studierea creaţiei marilor arhitecţi din trecut.

La baza tuturor acestor lucrări stă învăţătura stalinistă despre legătura ştiinţei cu practica, despre servirea măreţei cauze a transformării socialiste a ţării, ca o problemă de onoare şi de bază a adevăratei ştiinţe. Toate aceste lucrări au un singur scop: să contribue la creşterea creatoare, continuă, a arhitecturii sovietice, călăuzindu-se după măreţul principiu stalinist, al grijii faţă de om.

★

ARHITECTURA U. R. S. S. Nr. 4, APRILIE 1952

RECENZIE

Nr. 4 al Revistei „Arhitectura U.R.S.S." are următorul conţinut: articolele „Realizările şi neajunsurile arhitecturii noilor staţii ale metropolitanului" de I. Sapoşnicov, „Leonardo da Vinci ca arhitect" de D. Arkin, „Piatra gravată în arhitectura Armeniei sovietice" de M. Abramov, „Arhitectura Casei Scânteii" în Bucureşti de arh. Horia Maicu, prezentările a trei locuinţe noi la Leningrad şi „Consfătuirea Academiei de Arhitectură a U.R.S.S. pentru ajutorarea marilor construcţii ale comunismului".

In recenzia noastră, ne vom opri mai ales asupra primului articol care conţine un material extrem de interesant asupra problemelor unităţii dintre conţinut şi formă în arhitectura staţiilor de metro.

Deşi articolul se referă numai la staţiile de metro, totuşi, adâncimea criticii marxiste face ca problemele tratate să îmbrăţişeze o sferă mult mai largă, constituind o generalizare a experienţei de până acum a arhitecturii staţiilor construite. Dat fiind marea importanţă pe care a avut-o arhitectura metroului din Moscova în desvoltarea arhitecturii sovietice, socotim că această experienţă ne poate fi extrem de folositoare şi nouă, în proiectarea celor mai diferite construcţii, deşi aparent această legătură poate să nu fie remarcată.

Prin frumuseţea şi prin confortul perfect al construcţiilor sale, metropolitanul din Moscova întruchipează vădit ideea grijii staliniste pentru om.

Privind evoluţia arhitecturii staţiilor se vede limpede cum se adânceşte continuu conţinutul tematic şi cum se desvoltă sinteza artistică.

Imaginile artistice ale staţiilor primului tronson al construcţiei au fost realizate în special numai prin mijloace arhitectonice, aproape fără participarea sculpturii şi picturii. Aceasta a limitat în mare măsură posibilitatea de a exprima prin arhitectura metro-ului, temele concrete ale realităţii sovietice. Din prelucrările acelei perioade numai staţia „Piaţa Revoluţiei" poate fi amintită ca exemplu în care apare clar tendinţa autorilor către concretizarea tematică a arhitecturii, către sinteza artelor. Această sarcină importantă în acest caz a fost rezolvată mai ales cu ajutorul sculpturii. Totuşi, compoziţiile sculpturale trăiesc o viaţă proprie în arhitectura staţiei, nu se contopesc cu arhitectura şi chiar o domină, iar numărul lor prea mare dă într'o oarecare măsură impresia unui muzeu.

Sinteza artelor în imaginea acestei staţii a fost înfăptuită mai curând formal, prin aspecte exterioare, decât prin legătura lor organică, ceea ce a influenţat negativ nu numai asupra formelor arhitectonice — devenite doar un fond pentru sculpturi — ci chiar asupra calităţilor artistice ale sculpturilor, aşezate în nişele arcelor, ele au căpătat o rezolvare compoziţională uniformă şi convenţională. Sinteza artelor trebue să fie o unitate organică a diferitelor mijloace artistice şi nu o înlocuire a arhitecturii cu pictura sau sculptura.

Inceputul arhitecturii cu conţinut tematic se găseşte şi în unele trăsături ale staţiei „Maiacovscaia". In arhitectura acestei staţii au fost folosite pentru prima dată panourile de mozaic, a căror tematică a permis să se exprime mai bine conţinutul de idei al operei de artă. Insă sinteza artelor plastice în arhitectura acestei staţii, este şi mai puţin reuşită decât în cea a staţiei „Piaţa Revoluţiei". Panourile de mozaic sunt aşezate fără legătură cu arhitectura, izolate de ea. Aşezate pe bolţi în adâncituri speciale, ele se percep ca elemente de sine stătătoare, destinate să înfrumuseţeze. Insă, din cauza aşezării lor defectuoase, ele sunt greu de privit şi îndeplinesc nesatisfăcător şi această funcţie.

Este suficient să se compare staţia „Maiacovscaia" cu noua staţie „Comsomolscaia-Colţevaia" ca să se vadă cât de larg şi adânc sunt prelucrate în arhitectura acesteia din urmă, măreţele teme ale epocii noastre.

Arhitectura staţiei „Maiacovscaia" excelează prin îndrăzneala şi noutatea soluţiilor constructive, este însă greu să se spună ceva definit asupra conţinutului concret de idei al imaginilor sale, pe când în arhitectura staţiei Comsomolscaia-Colţevaia conţinutul de idei este întruchipat cu asemenea claritate şi accesibilitate, încât gândirea cuprinde dintr'odată intenţia generală a autorului.

Problema sarcinilor tematice ale arhitecturii metroului şi a rezolvării sale artistice corecte, este astăzi de primă importanţă, deoarece nicio măestrie compoziţională nu poate să înlocuiască lipsa în intenţiile autorului a temelor vitale şi actuale.

Tendinţa unui număr din ce în ce mai mare a autorilor staţiilor de metro către sinteza artelor, către folosirea largă a mijloacelor de expresie ale picturii şi sculpturii este strâns legată de faptul că arhitecţii îşi pun în faţa lor sarcini tematice pline de răspundere, caută metodele cele mai bune pentru rezolvarea lor artistică, care să facă posibilă exprimarea multilaterală a conţinutului.

Caracterul tematic al arhitecturii necesită însă nu numai folosirea corectă în compoziţie a mijloacelor de exprimare ale diferitelor arte plastice, ci trebue să se dea şi formei arhitectonice în sine expresivitate, trebue ca şi arhitectura să fie realizată cu o înaltă măestrie profesională.

Desvoltarea arhitecturii metro-ului din Moscova a urmat şi urmează tocmai această cale a întăririi conţinutului de idei şi a expresivităţii artistice. In imaginile arhitectonice ale celor mai reuşite staţii este oglindită frumuseţea realităţii sovietice. Pictura, sculptura şi arhitectura formează o sinteză perfectă, iar formele arhitecturii, prin plasticitatea lor pot fi în mare măsură comparate cu sculptura.

Toată istoria construcţiei metropolitanului capitalei sovietice dovedeşte incontestabil că expresivitatea şi claritatea formelor de arhitectură sunt legate indisolubil de conţinutul de idei al arhitecturii, de limpezimea sa tematică. Această tendinţă către generalizarea ideologico-artistică a realităţii a apărut deosebit de limpede mai ales în arhitectura staţiilor Marelui Inel. După ce metro-ul din Moscova s'a îmbogăţit cu asemenea opere de arhitectură tematică, cum sunt staţiile „Curscaia", „Calupscaia", „Taganscaia", „Parcul de cultură şi odihnă", şi „Comsomolscaia-Colţevaia" şi „Bieloruscaia-Colţevaia" se poate afirma că în construcţia metroului s'a consolidat definitiv tradiţia arhitecturii monumentale cu conţinut tematic.

Cu toate că arhitectura staţiilor Marelui Inel în ansamblu desvoltă mai adânc principalele teme ale realităţii socialiste şi au apărut o serie de opere de arhitectură limpezi ca formă artistică şi pline de conţinut, unele elemente ale sale dovedesc că există lipsuri serioase încă în activitatea unor arhitecţi. Neclaritatea sarcinei ideologice, nedefinirea temei, pierderea unităţii de stil, supraîncărcarea arhitecturii cu pictură şi sculptură, însfârşit insuficienta măestrie profesională, au micşorat valoarea operelor unor arhitecţi şi sculptori ce au participat la construcţia staţiilor Marelui Inel.

Greşeli principiale serioase au apărut de exemplu în arhitectura şi sculptura staţiei „Serpuhovscaia". Autorii au avut o intenţie interesantă — să prelucreze motivele arhitecturii ruse care se distingea printr'o mare originalitate şi prin puritatea formelor. Insă o asemenea intenţie definită numai de această sarcină formală, prin ea însăşi nu poate conduce la succesul creaţiei. Ea marchează numai caracterele stilistice ale arhitecturii, dar nu formulează în niciun fel scopul ideologic, conţinutul de idei al prelucrării moştenirii arhitectonice naţionale. Neavând clar în faţă sarcina tematică, sarcina care le-ar fi călăuzit studiul, autorii nu au putut să orânduiască şi să aleagă metodic valorile trecutului şi un început creator promiţător, s'a prefăcut în mare măsură într'o experienţă formală. Este adevărat că motivele arhitecturii vechi se resimt numai înăbuşit, prin reflex şi că nimic nu reaminteşte direct de caracterul bisericesc al arhitecturii vechi, totuşi în arhitectura acestei staţii, aproape nimic nu vorbeşte de noua cultură socialistă a poporului sovietic, de idealurile sale comuniste, de măreaţa epocă istorică a noastră. Nicio singură temă epică a vieţii şi a luptei oamenilor sovietici nu a fost exprimată, arhitectura staţiei nu proslăveşte nici viaţa de azi a poporu-

lui sovietic şi nici măreţia aspiraţiilor sale către comunismul de mâine. Imaginea arhitectonică a staţiei este abstractă, schematică, lipsită de idei şi temă.

Oricare din problemele ridicate de desvoltarea arhitecturii naţionale — problemele popularităţii şi originalităţii formelor de arhitectură, raportului dintre moştenirea clasică şi tradiţiile arhitectonice populare, problemele moştenirii şi novatorismului, problemele măestriei — toate pot fi înţelese bine şi rezolvate, numai iluminate de scopul principal pe care îl serveşte arta epocii socialismului şi comunismului.

Arhitectul însufleţit de ideea importanţei artei sale, de forţa şi măreţia sentimentelor pe care el trebue să le stimuleze prin operele sale, va stăpâni în activitatea sa creatoare un instrument puternic pentru verificarea conţinutului intenţiilor sale plastice şi pentru desăvârşirea formei artistice a operei sale. El ar putea astfel, să afle calea justă de folosire a elementelor naţionale, pentruca fiecare dintre trăsăturile creaţiei sale să insufle patosul zilelor noastre şi să exprime încă de azi viitorul măreţ al patriei sovietice.

Deasemenea, nu poate fi socotită mulţumitoare nici arhitectura staţiei „Paveleţcaia". Această operă de arhitectură realizată în spiritul unei compoziţii clasice abstracte, deşi realizată la un înalt nivel profesional, este inertă în trăsăturile sale principale, nu desvălue o idee adâncă, este lipsită de temă şi de noutate.

Tema transformării naturii, schiţată în arhitectura vestibulului de intrare a fost uitată de autori şi nu şi-a găsit desvoltarea în imaginea arhitectonică a sălii subterane.

In felul acesta, rezultatele primei etape a construcţiei Marelui Inel al metropolitanului din Moscova ne arată că pe lângă realizări minunate, care ridică şi mai mult importanţa ideologică şi artistică a arhitecturii metroului, activitatea arhitecţilor a suferit şi de unele lipsuri. Aspectul negativ al lucrărilor slabe, constă în faptul că avem de face cu producţii superficiale,

Sala centrală a staţiei Grădina Botanică, autor Membru Acad. Arhitect. U.R.S.S. V. Ghelfreih şi arh. M. Mincus.

în care a fost neglijată partea cea mai esențială în artă — corespondența formei artistice cu conținutul de idei.

Ultimele patru stații construite ale Marelui Inel — „Comsomolscaia-Colțevaia", „Bieloruscaia", „Grădina Botanică" și „Novoslobodscaia" — au toate o caracteristică remarcabilă: autorii lor și-au îndreptat atenția către temele cele mai importante ale vremilor noastre. Prin mijloacele arhitecturii, sculpturii și picturii, prin sinteza lor, arhitecții au aspirat să realizeze generalizări cuprinzătoare artistice și ideologice. Prin aceasta este de netăgăduit faptul că s'a realizat un nou pas înainte pe calea cea mai grea dar și cea mai rodnică.

Stația Comsomolscaia-Colțevaia (inelară) distinsă cu Premiul Stalin, opera marelui maestru Sciusev, este un exemplu strălucit de exprimare limpede și accesibilă a conținutului tematic al arhitecturii — care a fost axat pe cuvintele rostite de tovarășul I. V. Stalin la 7 Noembrie 1941 în Piața Roșie, adresate armatei: „Să vă însuflețească în acest război figurile curajoase ale marilor noștri înaintași Alexandru Nevski, Dimitri Donscoi, Kusma Minin, Dimitri Pojarki, Alexandru Suvorov, Mihail Kutuzov! Să vă amintiți mereu de stindardul victorios al marelui Lenin!".

Intențiile tematice ale autorului sunt exprimate cel mai limpede în arhitectura sălii centrale a stației subterane. Aci nu găsești nimic ce nu ar servi pentru limpezirea temei. Pictura a fost distribuită cu generozitate, deoarece ea este capabilă să redea nemijlocit paginile istorice și viața poporului, ceea ce nu poate face atât de direct arhitectura. Panourile de mozaic sunt realizate în forme majore și nu cu un aspect de miniatură, ca de exemplu în arhitectura stației „Maiacovscaia".

Inalta măestrie a lui Sciusev, adâncă în înțelegerea frumuseților arhitecturii naționale apare în special în realizarea iscusită a colonadei grandioase a sălii, care se întinde pe o lungime de peste 150 m și este mărginită de 72 de coloane octogonale puternice, caracteristice pentru arhitectura rusă. Capitelul acestei coloane cu un desen puternic și laconic, în care este redat caracterul sculpturii populare, servește aici ca o verigă necesară în trecerea dela pardoseala severă monumentală de granit roșu închis, care nu are niciun desen către ornamentația bogată a poporului.

Prin aspectul plin de măreție, ansamblul stației Comsomolcaia-Colțevaia exprimă cu putere tema istorică măreață căreia a fost închinată.

Cu toate aceste mari calități, acest ansamblu nu este lipsit și el de unele defecte. Astfel, steaua centrală este prea încărcată de elemente decorative. Aceasta a dus chiar în arhitectură o oarecare notă arhaică, de pompos și manierism, proprie barocului, însă nu operelor monumentale ale arhitecturii sovietice. Structura folosită atât de abundent în arhitectura poporului devine supărătoare, relieful prea adânc, pasivitatea prea mare, în sfârșit, realizarea nenuanțată a sa o fac greoaie și neplăcută, din care cauză se micșorează într'o măsură și scara sălii. Este limpede că unitatea artistică organică și monumentalitatea arhitecturii sălii pierd din această cauză.

Deasemenea, este de remarcat și faptul că între sala stației și celelalte săli de legătură și vestibulul de intrare nu există o unitate suficientă de stil, ceeace face să se piardă perceperea ansamblului cu un tot unitar.

A doua din sălile stației Marelui Inel, „Bieloruscaia-Colțevaia", distinsă cu Premiul Stalin, este o operă foarte interesantă a arhitecturii sovietice.

Adresându-se unei teme actuale închinată înfloririi culturii socialiste a poporului bielorus și plămădind intențiile artistice prin folosirea imaginilor limpezi ale artei populare, autorii desvoltă una din cele mai rodnice tradiții a arhitecturii naționale.

Această stație, prin multe aspecte ale formei, prin măestria lor profesională nu este superioară altor ansambluri ale metropolitanului moscovit, totuși această operă are o importanță principală deosebită, deoarece folosește din plin creația populară, bogățiile sale autentice, care nu au fost încă folosite într'o măsură suficientă în arhitectura metropolitanului.

Autorii au știut să folosească cu iscusință aceste elemente, dând sălii principale a stației un aer de prospețime și luminozitate. Folosirea largă a mijloacelor decorative preluate din arta populară bielorusă, nu au dat sălii un caracter decorativ, nu au falsificat structura tectonică a sălii, ci dimpotrivă, au ajutat să se creeze o atmosferă limpede, sărbătorească. In ansamblul său, imaginea arhitectonică a sălii subterane desenează limpede tablou fericirii poporului, care a dobândit succese uriașe în desvoltarea culturii sale socialiste.

Aici, această lucrare nu este încă lipsită de unele greșeli. Astfel, corpurile de iluminat din sala subterană sunt peste măsură de grele și ieșite din scară. Deasemenea, ansamblul suferă de lipsă de unitate de stil, vestibulul exterior deosebindu-se prea mult de sala de jos.

Posibilități foarte mari pentru realizarea unei opere de arhitectură cu un bogat conținut de idei au avut autorii noii stații „Grădina Botanică". Insăși numele subliniază dela început tema: natura țării sovietice. Această temă poate fi însă tratată pe o cale greșită a admirației pasive sau estetice a naturii și a formelor plantelor, sau pe singura cale justă: realizarea imaginei generale a poporului, care transpune în viață mărețul program stalinist de transformare a naturii, care transformă pustiurile în pământuri roditoare, care crează noi specii de plante, care preface clima și schimbă fața unor teritorii imense. Imaginile naturii transformate după planul genial al Conducătorului, portretele marilor savanți Miciurin, Docuceaev, Kostâcev, Williams, Lâsenco și altor inovatori ai științei și practicii agriculturii ar fi putut avea un conținut artistic de idei, care să stea la baza concepției arhitecturii stației „Grădina Botanică". Autorii însă,

în loc de a exprima atitudinea activă, creatoare a oamenilor sovietici faţă de natură, s'au rezumat în fond numai la prelucrarea formelor plantelor în forme de arhitectură. Deşi detaliile decorative ale capitelelor pilonilor sălii subterane sunt executate cu multă măestrie, ele redau o expresie convenţională, aproape geometrică a frunzelor, ceea ce prejudiciază arhitectura întrucât devin un scop în sine. Fără îndoială că frunzele de acant dela colţurile capitelelor sunt frumoase, însă ce rol poate avea în exprimarea temei şi ideilor operei, închinată redării naturii patriei sovietice, frunza de acant, oricât de strălucită ar fi măestria cu care este executată? Ce vorbeşte acanta inimei omului sovietic, care iubeşte natura ţării sale şi doreşte să o vadă oglindită în arhitectura sălii? Nimic. De aceea, acestea sunt doar elemente convenţionale de arhitectură neavând în condiţiile din U.R.S.S. niciun fel de conţinut real.

Deşi imaginea sălii subterane a staţiei este monumentală şi produce o impresie puternică — poate chiar că pilonii sunt peste măsură de masivi, greoi — lipsa unei intenţii care să cuprindă rezolvarea temei în toată adâncimea şi importanţa sa, a făcut imposibil ca să fie redate trăsăturile comunismului, care se observă încă de pe acum, întruchipate în marile transformări ale puterii sovietice.

Cea de a patra din noile staţii ale Marelui Inel „Novoslobodscaia". — Caracterizarea generală a imaginii arhitecturii acestei staţii a mai fost dată în numărul precedent al revistei „Arhitectura U.R.S.S.". In acest număr s'a arătat că imaginea arhitectonică a acesteia este falsă în liniile sale generale. Liniile curbate neplăcut, care parcă atârnă, ale sălii subterane, torsadele aurite care „galonează" arcele pilonilor, dau arhitecturii staţiei un aspect decorativ şi complet artificial. Intreaga concepţie artistică de idei creată de imaginea arhitectonică este în contrazicere cu conţinutul temei alească de autori — munca paşnică şi conştientă a oamenilor sovietici, aspiraţia lor către pace.

In afară de aceasta, introducerea în arhitectura staţiei a vitrourilor — deşi interesantă prin faptul că se folosea în arhitectura metro-ului aceste elemente — prin felul în care au fost tratate într'o notă „modernistă" decadentă, ele nu ajută imaginea generală a staţiei.

Greşelile autorilor încep din momentul în care vitroul a devenit un scop în sine pentru demonstrarea posibilităţilor luminoase şi coloristice ale noului material, în loc să fie tratat ca un mijloc pentru desvoltarea mai departe a ideii tematice a staţiei.

Deasemenea, vitrourile în formă de mari panouri sunt introduse în corpul pilonilor unde nu-şi pot avea locul. Iluminarea pilonilor din interior crează impresia că ar fi goi pe dinăuntru în consecinţă falsi, decorativi. Acest caracter decorativ este accentuat şi de „galoanele aurite" care îi conturează ceea ce desfiinţează natura tectonică a reazimelor şi dă impresia că ar fi desenate.

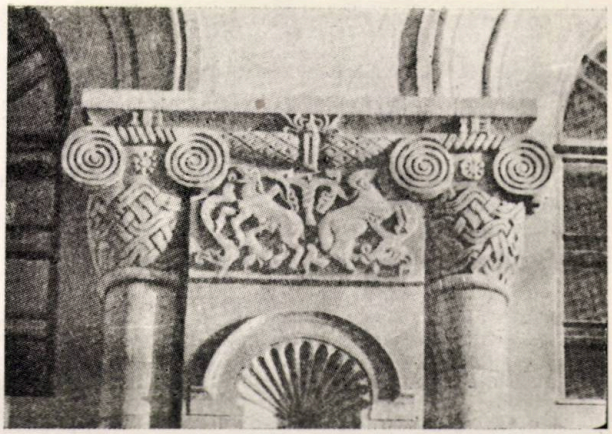

Fragment — faţada casei Guvernului Armeniei R.S.S. din Erevana Acad. arh. A. Tamanian.

Aceste greşeli, care ar putea părea exclusiv profesionale, au apărut din cauză că autorii nu au urmărit consecvent să pună cu limpezime în evidenţă tematica de idei, formele alese pentru exprimarea acestei teme creind impresia de capricii şi artificialitate.

Aruncând o privire generală asupra proiectelor noi ale staţiilor de metrou, se poate spune cu satisfacţie că autorii s'au adresat temelor celor mai importante ale zilelor noastre, că au aspirat să exprime în imginea de arhitectură cele mai esenţiale trăsături ale realităţii socialiste. Cele mai frumoase dintre staţiile noi constitue o contribuţie preţioasă la tezaurul artei sovietice.

★

Articolul următor „Piatra gravată în arhitectura Armeniei Sovietice" de arh. M. Abramov prezintă tipurile de piatră folosite şi modul de execuţie a lor. Este interesant de remarcat faptul că, în arhitectura Armeniei Sovietice, datorită existenţei în cantităţi mari a tufurilor care se prelucrează foarte uşor, acest material a înlocuit în întregime cărămida.

★

La rubrica „Practica Arhitectonică" sunt prezentate trei clădiri de locuit din Leningrad, terminate recent: locuinţa pe prospectul Kirov — autorii arh. Guriev şi Fromgel —, locuinţa de pe Ohta — autor arh. Maceret —, şi locuinţa de pe Udelnaia — autor arh. F. Hepner.

★

Ultimul articol este „Arhitectura Casei Scânteii" din Bucureşti, de arh. Horia Maicu. articol publicat şi în revista „Arta în R.P.R." Nr. 3/1951, Bucureşti.

Nu insistăm asupra acestui articol foarte interesant, pentru motivul că în revista noastră au mai apărut materiale cu un conţinut apropiat.

★

Revista se încheie cu „Cronica" Consfătuirii Academiei de Arhitectură a U.R.S.S. pentru sprijinirea marilor construcţii ale comunismului.

Arh. A. MOISESCU

NOTE • RECENZII

VEINBERG V. B.: Iluminarea naturală a şcolilor. (Estestevennoe osvescenie skol). Gos Iz. Lit. po Striot. Arhit. Leningrad-Moscova, 1951.

Se dau noţiuni sumare despre energia radiaţiilor şi despre intensitatea şi spectrul radiaţiilor cerului şi soarelui. Se studiază îmbunătăţirea iluminării clădirilor de şcoli, procedeele de calcul şi metodele de cercetare a iluminatului natural. Se studiază şi metodele de protecţie împotriva supraîncălzirii încăperilor în timpul verii.

Capitolele sunt intitulate: lumina naturală; compoziţia arhitecturală a clădirilor şcolare; şantierul de construcţie; poziţiile golurilor pentru ferestre; ferestrele; suprafaţa ferestrelor; zugrăvirea încăperilor; protecţia încăperilor împotriva razelor solare; proiectarea iluminatului natural; metode de calcul al iluminatului natural; iluminatul pe modele; studii în şcoală; literatură.

DIURNBAUM N. S.: Micul manual al arhitectului (Kratkii spravocinik arhitektora). Gos. Izd. Lit. po Stroit. i. Arhit.. Moscova, 1951.

Se prezintă datele generale necesare arhitecţilor şi constructorilor pentru executarea diferitelor construcţii civile. Cartea se bazează pe Anuarul arhitectului publicat în 1947 şi 1949 şi pe ultimele realizări în domeniul arhitecturii. Sumarul cuprinde următoarele titluri: întocmirea planurilor centrelor populate; clădiri de locuit; case cu locuinţe şi cămine; clădiri publice şi comunale; ordine arhitecturale; gabarite şi măsurări; elemente de clădiri şi calcule; materiale de construcţii; matematică, măsuri, semne convenţionale, scări.

REVISTE

VODENICIAROV I: Cum să proiectăm şi să executăm construcţiile (Kak da proektirame i izpîlnjavame stroitelstvoto). Arhit. Stroi., 1951, Nr. 9; 2—5.

Construcţiile de locuinţe din Bulgaria executate sub regimul capitalist şi chiar în primii ani după 9 Septembrie 1944, lasă de dorit. Se arată sumar defectele şi cauzele lor.

Costul construcţiilor este încă foarte ridicat din cauza insuficientei organizări a şantierelor, a lipsei de planificare a materialelor, a lipsei de metode industriale, a calităţii inferioare a lucrărilor, etc. Se impune întocmirea unor proiecte exacte şi detailate şi executarea lor întocmai. Se recomandă construirea de apartamente cu mai multe odăi şi clădiri cu mai multe etaje, ca fiind mai economice.

Se arată ce conţine anteproiectul şi proiectul tehnic ale unei construcţii. Se impune elaborarea pe baza experienţei URSS de noi tipuri de locuinţe, explicându-se importanţa tipizării şi a modulului. Se recomandă standardizarea tuturor elementelor mai ales a celor principale, o strânsă colaborare între ingineri şi arhitecţi şi folosirea muncii în colectiv.

IOHOV A. A.: Să fie asigurată construirea şcolilor după proiecte-tip de calitate superioară. Gorodscoie hoziaistvo, Moscvî. Nr. 4 (1952).

Intre 1951 şi 1960 urmează să se construiască la Moscova 400 şcoli noi. In acest fel reţeaua şcolară a Capitalei va fi de 10 ori mai mare decât în 1913.

Autorul dă în articol o serie de sugestii pentru îmbunătăţirea proiectelor-tip. Anumite încăperi ar trebui să fie mărite faţă de proiectele existente, de ex.: laboratoarele, cabinetele ştiinţifice, bibliotecile, sălile de lectură, sălile de recreaţie, etc. Distribuirea funcţională a încăperilor pe nivele să fie mai strâns legată de cerinţele de organizare a vieţii şcolare.

Se analizează în articol o serie de proiecte-tip şi se dau reproduceri de planuri şi fotografii.

VAHTANGOV E. S.: Hotelul Sovietscaia. Gorodscoie hoziaistvo, Moscvî, Nr. 4 (1952)

Articolul face descrierea grandiosului edificiu al hotelului „Sovietscaia" din Moscova. Acesta se compune dintr'un corp nou cu 4 etaje şi din vechea clădire reconstruită complect, unde se găsesc restaurantul şi sala de spectacole. O problemă foarte dificilă a fost rezolvarea compoziţională a faţadelor, din cauza greutăţilor ivite prin prezenţa unor funcţii atât de variate ce trebuiau să fie exprimate unitar şi armonios. Se arată apoi în articol şi felul cum autorii au rezolvat încadrarea edificiului în complexul urbanistic înconjurător. Urmează o expunere însoţită de numeroase fotografii a interioarelor acestui hotel. Se relevă felul cum a fost întrebuinţată pictura decorativă în rezolvarea plastică a interioarelor.

PIASECKI W.: Despre materiale pentru ornamentări (O tworzywach sztukatorsgich), Archit. (Pol.), 1951, Nr. 10, 321—324; 9 fig.

Se arată că întrebuinţarea în arhitectură a ornamentelor inspirate din clasicism ridică probleme noi mai ales în privinţa materialului. Se arată cauzele şi se descriu noile metode de ornamentare, cum ar fi metoda stropirii, turnării, metoda executării rapide a tencuielii din materiale rezistente, etc. Se preconizează întrebuinţarea ipsosului sau a ipsosului cu var ca materie primă pentru ornamente interioare.

Se arată calităţile noilor materiale conţinând diferite cimenturi şi var hidraulic şi nevoia altor materiale noi şi a metodelor de prefabricare.

Incercările care se fac în prezent caută să rezolve aceste chestiuni. Lipsa de cadre pentru ornamentare se va rezolva prin cursuri de calificare.

HAMOR I.: Evoluţia tipurilor de locuinţe în cursul construirii unui combinat metalurgic (Iakóháztipusok fejlödése a Sztálin Vasmú tukreben) Epitös, 11—12 (1951).

Se prezintă evoluţia tipurilor de locuinţe pentru imobile cu mai multe etaje, în cursul construirii unui combinat metalurgic.

Pe baza principiului că este necesar să se studieze nu unităţi izolate, ci secţiuni de imobile, care legate şi combinate, să facă posibilă variaţia blocurilor de locuinţe cerută de planul urbanistic, s'a ajuns la trei secţiuni tip: 1) casă cub, izolată, cu patru apartamente pe palier; 2) element de mijloc cu patru apartamente pe palier, care poate fi utilizat şi ca element de capăt; 3) element de capăt cu patru apartamente pe palier, care împreună cu un element simetric, poate forma o unitate independentă.

Aceste tipuri sunt bine rezolvate din punct de vedere al planului: camerele au intrare directă din vestibul, dependinţele sunt luminate direct, W. C. separat de baie. Ele însă prezintă inconveniente din punct de vedere economic şi al posibilităţii construirii în serie.

In toamna anului 1950, apar alte două tipuri, cu 3—4 apartamente pe palier, proprii pentru întrebuinţarea elementelor prefabricate.

In primăvara anului 1951 mai apar trei secţiuni tip care nu diferă cu mult de tipurile din anul precedent, aducând unele îmbunătăţiri în vederea întrebuinţării elementelor prefabricate. Tot acum apare un element de colţ.

Intreprinderea Poligrafică Nr. 4 — C. 195

E 1660

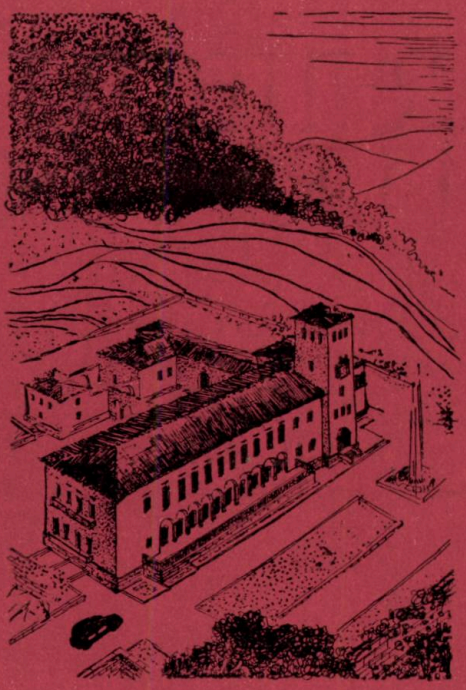

Országos Műszaki Könyvtár TULAJDONA

ARHITECTURA SI URBANISM

8

1952

EDITURA TEHNICA

ARHITECTURA ȘI URBANISM

ANUL III, NR. 8 — AUGUST 1952

ORGAN AL ASOCIAȚIEI ȘTIINȚIFICE A INGINERILOR ȘI TEHNICIENILOR DIN R.P.R. ȘI AL MINISTERULUI CONSTRUCȚIILOR ȘI AL INDUSTRIEI MATERIALELOR DE CONSTRUCȚII

APARE LUNAR SUB ÎNGRIJIREA UNUI COMITET DE REDACȚIE

REDACȚIA: BUCUREȘTI, B-DUL 1848 Nr. 12 · TELEFON: 3.57.28, 3.07.30

SUMAR

Pag.

* * * : Constituția construirii socialismului 1

H. Delavrancea, arh.: Sanatoriul de noapte din Hunedoara 5

D. Daniel, arh.: Un club la Câmpina 12

Z. Solomon, arh.: Proiectarea modulară în arhitectura industrială 16

I. Glückman, arh.: Considerații acustice asupra problemelor de urbanism 23

M. Enescu, arh.: O metodă de dimensionarea ferestrelor la clădirile de locuințe . . . 31

A. Moisescu, arh.: Arhitectura U. R. S. S. Nr. 5 1952 (Recenzie) 35

СОДЕРЖАНИЕ

Стр.

* * * Конституция строительства социализма 1

Арх. Делавранча: Ночной санаторий в Хунедоаре 5

Арх. Д. Даниел: Клуб в Кымпине 12

Арх. З. Соломон: Модулярное проектирование в индустриальной архитектуре 16

Арх. И. Глюкман: Соображения акустического характера, в вопросах городского благоустройства 23

Арх. М. Енеску: Метод измерения окон в жилых домах 31

Арх. А. Моисеску: „Архитектура СССР." No. 5/1952 (Рецензия) 35

Könyvtár

CONSTITUȚIA CONSTRUIRII SOCIALISMULUI

Votarea de către Marea Adunare Națională a Proiectului de Constituție, întocmit de Comisia Constituțională aleasă de Marea Adunare Națională, constitue un eveniment de o deosebită însemântate în viața țării noastre. Noua Constituție oglindește succesele istorice cucerite de oamenii muncii în frunte cu clasa muncitoare sub conducerea Partidului Muncitoresc Român, ilustrând voința fermă a poporului muncitor de a duce până la capăt opera construirii socialismului.

Cu mândrie patriotică a primit poporul muncitor noua Constituție, rezultat al marilor cuceriri, care i-au schimbat și continuă să-i schimbe viața, făcând-o și mai luminoasă. Cuceriri legate în conștiința poporului nostru muncitor de Partidul clasei muncitoare, inspiratorul și organizatorul tuturor victoriilor sale.

In R. P. R., noua Constituție a devenit necesară în urma transformărilor radicale ce au avut loc în viața politică, economică și socială a țării. Vechea Constituție, corespunzătoare unei anumite faze de desvoltare, a fost depășită de mersul nostru înainte.

In răstimpul a 4 ani dela adoptarea ei, s'a înfăptuit revoluționarul act al naționalizării principalelor mijloace de producție, la 11 Iunie 1948, care a însemnat o cotitură pe drumul construirii Socialismului în Republica Populară Română. S'a creat astfel un puternic sector socialist, care înlătură treptat sectorul capitalist din economia țării noastre. Datorită naționalizării principalelor mijloace de producție, s'a putut trece la conducerea planificată a economiei noastre naționale. Primele două planuri de Stat pe anii 1949 și 1950 au pus bazele Planului Cincinal, printr'o refacere și o desvoltare a economiei naționale. Pentru crearea bazei economice a socialismului, s'a trecut la o desvoltare masivă a industriei grele, punându-se accentul pe construcția de mașini. Industria socialistă și-a triplat aproape producția, luând un mare avânt. S'au creat noi ramuri industriale. Industria grea s'a desvoltat vertiginos: față de 1949, producția de strunguri a crescut cu 660% iar cea de motoare cu 476%. Pentru prima oară s'au fabricat în țara noastră tractoare de 120 CP, betoniere de 500 litri capacitate, motoare electrice petrolifere, generatori sistem Dick, întrerupătoare automate petrolifere, centrale de radioficare, televorbitoare, instalații de semnalizare, cuptoare de înaltă frecvență, etc.

In opera de industrializare a țării, agricultura nu a fost lăsată mai prejos. Transformarea socialistă a agriculturii, ale cărei baze s'au pus prin înființarea unei importante rețele de stațiuni de mașini și tractoare, prin înființarea a nenumărate gospodării agricole de Stat și peste 1500 gospodării agricole colective, prin desvoltarea sectorului cooperatist, a dus la strângerea alianței dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare, bază a înfloririi Patriei noastre.

Inspirându-se din pilda măreței Constituții staliniste, noua Constituție a R.P.R. oglindește viața nouă pe care și-o făurește poporul nostru sub conducerea Partidului, cu ajutorul neprecupețit al Marii Uniuni Sovietice, înregistrează cuceririle sale și fixează legislativ marile drepturi și libertăți de care se bucură toți cei ce muncesc din Patria noastră.

Noua Constituție arată că Republica Populară Română s'a născut și s'a întărit, ca rezultat al eliberării țării de către forțele armate ale Uniunii Sovietice, de sub jugul fascismului și dominației imperialiste, ca rezultat al doborîrii puterii moșierilor și capitaliștilor de către masele populare dela orașe și sate, în frunte cu clasa muncitoare, sub conducerea Partidului Comunist Român.

Noua Constituție fixează sarcinile Statului democrat popular, ca principal instrument al construirii socialismului.

Tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej, călăuzindu-se după învățătura leninist-stalinistă, a arătat că: *„Statul nostru a căpătat funcțiuni noi, acelea ale muncii economico-organizatorice și cultural-educative, funcțiuni care se desfășoară în întreaga lor amploare abia după victoria socialismului, dar care de pe acum încep să joace un rol tot mai mare în viața țării noastre"*.

Aceste funcțiuni se desfășoară în condițiile existenței a trei formațiuni social-economice: formațiunea socialistă, mica producție de mărfuri și formațiunea particular-capitalistă. Fundamentul formațiunii socialiste este proprietatea socialistă asupra mijloacelor de producție, care are, fie forma proprietății de Stat, fie forma proprietății cooperatiste-colectiviste. Formațiunea socialistă are rolul conducător în economia națională. Statul întărește neîncetat această formațiune și asigură creșterea continuă a bunei stări materiale și culturale a oamenilor muncii, care luptă cu avânt patriotic pentru întărirea și desvoltarea formațiunii socialiste în toate domeniile economiei.

Noua Constituție proclamă o cucerire istorică: formațiunea socialistă a economiei naționale în care este lichidată exploatarea omului de către om.

Mica producție de mărfuri în Republica Populară Română, cuprinde gospodăriile țărănești mici și mijlocii, care posedă proprietatea particulară asupra pământului, bazată pe munca proprie a producătorului, ca și atelierele meseriașilor, care nu exploatează munca altora. Statul ocrotește dreptul de proprietate particulară asupra pământului a țăranilor cu gospodării mici și mijlocii, pe baza legilor în vigoare.

Statul Democrat Popular sprijină pe țăranii cu gospodării mici și mijlocii, pe meseriași cu

scopul de a-i feri de exploatarea capitalistă, de a spori producţia realizată de ei şi de a ridica bunăstarea lor.

Formaţiunea particular-capitalistă în Republica Populară Română cuprinde gospodăriile chiaburești, întreprinderile comerciale particulare, micile întreprinderi industriale nenaţionalizate, bazate pe exploatarea muncii salariate.

Statul Democrat Popular realizează în mod consecvent politica de îngrădire şi eliminare a elementelor capitaliste.

Forţa şi vitalitatea regimului de democraţie populară se oglindesc în capitolul privitor la drepturile şi îndatoririle cetăţenilor Republicii Populare Române. Dreptul la muncă, dreptul la învăţătură, egalitatea de drepturi a femeii cu bărbatul în toate domeniile vieţii economice, politice, de Stat şi culturale, libertatea de conştiinţă, libertatea cuvântului, libertatea presei, libertatea întrunirilor, constitue marile drepturi şi libertăţi ale cetăţenilor din R.P.R., cărora regimul de democraţie populară le asigură un conţinut real, în contrast izbitor cu constituţiile ţărilor capitaliste, unde — ca de pildă — în S.U.A., Constituţia nici nu atinge măcar problema dreptului la muncă şi a dreptului la odihnă, iar o sumă de legi fasciste: Wood, McCarran, Taft-Hartley, Smith, vin să confirme făţărnicia democraţiei burgheze. Aceste legi completează prevederile reacţionare ale Constituţiei.

Noua Constituţie este o oglindă a ideologiei frăţiei între popoare; ideologia internaţionalismului proletar. Proclamă şi asigură deplina egalitate de drepturi a oamenilor muncii, cetăţeni ai R.P.R., — fără deosebire de naţionalitate şi de rasă, — în toate domeniile vieţii economice, politice şi culturale. Aplicând în mod consecvent politica naţională leninist-stalinistă a Partidului şi călăuzindu-se după glorioasa experienţă a Statului sovietic, noua Constituţie asigură autonomia administrativ-teritorială populaţiei maghiare din raioanele secuieşti, care formează o masă compactă. Prin crearea Regiunii Autonome Maghiare a R.P.R., populaţia maghiară va lupta cu şi mai mult avânt alături de poporul muncitor pentru cauza comună: construirea socialismului.

Noua Constituţie consfinţeşte o măreaţă realitate a vieţii politice noi: rolul conducător şi de avantgardă al Partidului Muncitoresc Român în Stat şi construirea societăţii socialiste. Noua Constituţie exprimă cu hotărîre una dintre cele mai însemnate cuceriri ale poporului nostru politica externă de apărare a păcii, de prietenie şi alianţă cu U.R.S.S. şi cu ţările de democraţie populară, de pace şi de prietenie cu toate popoarele iubitoare de pace. Este o Constituţie a Păcii, a unui Stat care, prin însuşi caracterul său ca Stat al celor ce muncesc, este un apărător consecvent al păcii şi independenţii poporului. O Constituţie a unui popor care-şi apără bunul său cel mai de preţ: *Pacea*, proclamând-o ca politică de Stat.

Profundele sentimente de dragoste şi recunoştinţă, pe care poporul nostru le poartă Ţării Socialismului Victorios, se oglindesc în noua Constituţie.

Lege fundamentală a Statului nostru, noua Constituţie va consolida regimul de democraţie populară, strângând tot mai puternic în jurul Partidului şi a puterii populare masele largi, înarmând clasa muncitoare, ţărănimea muncitoare, intelectualitatea legată de popor, în lupta pentru construirea victorioasă a socialismului, sub steagul invincibil al lui Lenin şi Stalin.

Noua Constituţie înseamnă şi o chemare la luptă pentru desvoltarea economiei noastre naţionale, pentru creşterea vigilenţei revoluţionare a poporului muncitor împotriva uneltirilor din afară şi dinlăuntrul ţării, pentru înflorirea necontenită a scumpei noastre Patrii. In acest scop, muncitorii, inginerii şi tehnicienii din multe uzine şi fabrici îşi însuşesc iniţiativa patriotică a colectivului uzinelor „Sovromtractor" de a termina în 10 luni şi 20 zile sarcinile de plan pe anul acesta. Conştienţi de faptul că pentru a se asigura desvoltarea intensă a forţelor de producţie şi ridicarea continuă a nivelului de trai, victoriile consfinţite în noua Constituţie trebue să fie consolidate prin îndeplinirea şi depăşirea angajamentelor luate. Nenumărate sunt pildele de patriotism ale oamenilor muncii din ţara noastră. Astfel, peste 600 de muncitori dela Combinatul „Sovrommetal" Reşiţa lucrează în contul anilor viitori. Numeroase grupuri de mineri dau cărbune în contul anului 1953. Pese 60% din brigăzile de mineri dela Aninoasa, depăşesc zilnic normele cu 10—70%. La mina Lupeni a pornit iniţiativa patriotică a maistrului Gheorghe Sviştea, care conştient de rolul maiştrilor mineri în desvoltarea întrecerilor socialiste, a întocmit un plan de măsuri tehnico-organizatorice, în care primul loc îl ocupă organizarea brigăzilor minere. Sub lozinca „Niciun miner sub normă ! — Mai mult cărbune pentru patrie, pentru pace !", maiştrii mineri din toate întreprinderile carbonifere au început să-şi însuşească iniţiativa patriotică a maistrului Gheorghe Sviştea.

Votarea noii Constituţii a dat naştere unui deosebit avânt în lupta pentru îndeplinirea Planului Cincinal şi a Planului de Electrificare, pentru asigurarea reuşitei campaniei de recoltare şi colectare, pentru lichidarea urmărilor abaterilor de dreapta, pentru apărarea păcii împotriva uneltirilor aţâţătorilor la război, imperialiştii anglo-americani.

Clasa noastră muncitoare, condusă de Partid, duce cu hotărîre lupta pentru industrializarea socialistă, singura cale spre desvoltarea puternică a tuturor ramurilor economiei naţionale pentru întărirea, independenţa şi suveranitatea ţării noastre.

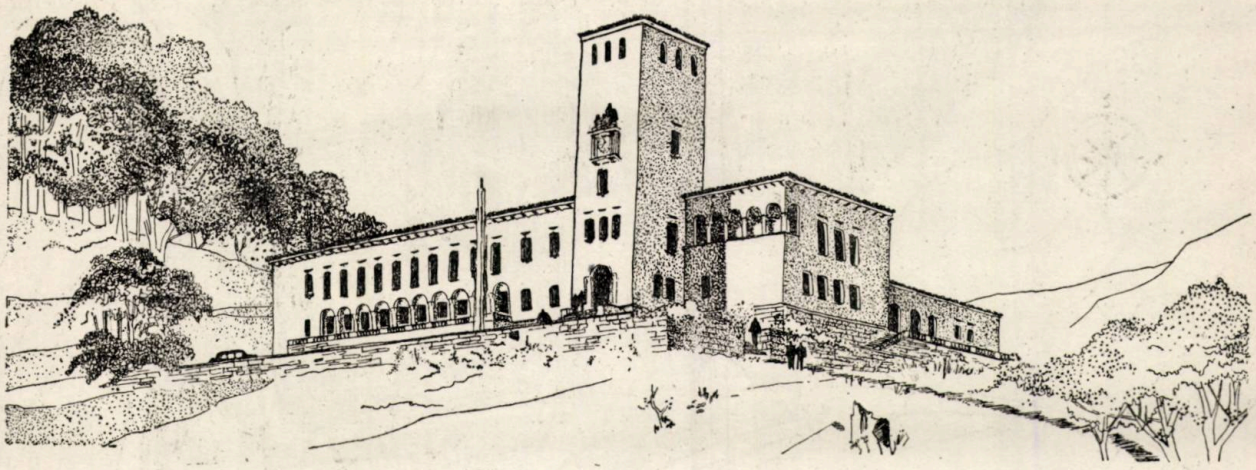

SANATORIUL DE NOAPTE DIN HUNEDOARA

Arh. **H. DELAVRANCEA**

Intr'o lume nouă, programe noi.. asta ar fi una din caracteristicele arhitecturii de azi. Si din programele noi, socialiste face parte şi „Sanatoriul de Noapte", noţiune necunoscută până acum.

Inceputul se va face la Hunedoara, pentru întărirea centrului de muncă activă şi intensă a Combinatului Siderurgic.

Noile directive medicale ale Ministerului Sănătăţii cer ca medicina preventivă să ia din ce în ce mai multă preponderenţă asupra medicinei curative. In cadrul medicinei preventive intră această nouă instituţie creată în Uniunea Sovietică şi care nu se întâlneşte în occident. Pe lângă concedii anuale şi alte ajutoare, instituţia Sanatoriului de Noapte vine în sprijinul oamenilor muncii. Numele de Sanatoriu de Noapte nu este destul de explicit; muncitorul obosit şi predispus la boală găseşte aci nu numai un adăpost pentru noapte, dar un loc unde-şi petrece cele 16 ore din 24, în afară de cele 8 ore de muncă, la adăpost de oricare grijă în linişte şi odihnă, găsind şi îngrijirea medicală necesară.

Sanatoriul de noapte este dependent de o instituţie, fabrică, uzină şi numărul paturilor trebuie calculat după numărul de oameni care au nevoie de a-şi îngriji sănătatea.

Sanatoriul s'ar numi mai clar „de Odihnă", sau de „Refacere". El reflectă caracteristica noii şi generoasei tendinţe socialiste, a grijii staliniste faţă de om.

Confederaţia Generală a Muncii a hotărît să păşească pe drumul deschis de U.R.S.S. şi să clădească o asemenea instituţie. Locul ales pentru prima realizare, este — după cum am mai spus, la Hunedoara, pentru Combinatul Siderurgic. Problema a fost dată I.P.C.-ului împreună cu întreg studiul de clădiri şi ansamblul urbanistic pentru crearea unui nou oraş muncitoresc cu tot ceeace îi este necesar: Sfat Popular, Grup Social, Club, Teatru, Şcoli, Poştă, Cantine, Creşe, Spitale, etc .

I. P. C.-ul a trimis arhitecţii la faţa locului pentru a pune primele jaloane ale acestor lucrări complexe.

In Valea Cernei, dealungul râului, se înşiră, înghesuit şi fără caracter, oraşul Hunedoara de azi, rămăşiţă din epoca imperialismului habsburgic, apoi micul cartier ţărănesc de ieri, dominate îndeaproape de străvechiul castel al Huniazilor şi deasupra tuturor, impunător şi hotărît, marele Combinat Siderurgic. Pe versantul opus, apar primele realizări ale noului oraş muncitoresc în elaborare.

Vizitând toată regiunea, după o amănunţită cercetare, arhitecţii, contatând că valea unde se va situa viitorul oraş şi chair primele terase nu conveneau sanatoriului, au trecut de ultima cornişă de înconjur a regiunii urbanizate (nivelul + 256) şi au ales un teren mai înalt la + 300 m în marginea pădurii bătrâne de stejar, care face coronamentul de pe versantul de Est al Văii Cernei. Locul domină oraşul întreg, iar clădirea se va proiecta pe silueta bogată şi întunecată a stejarilor şi se va impune din depărtare oraşului vechi de jos ca şi celui nou.

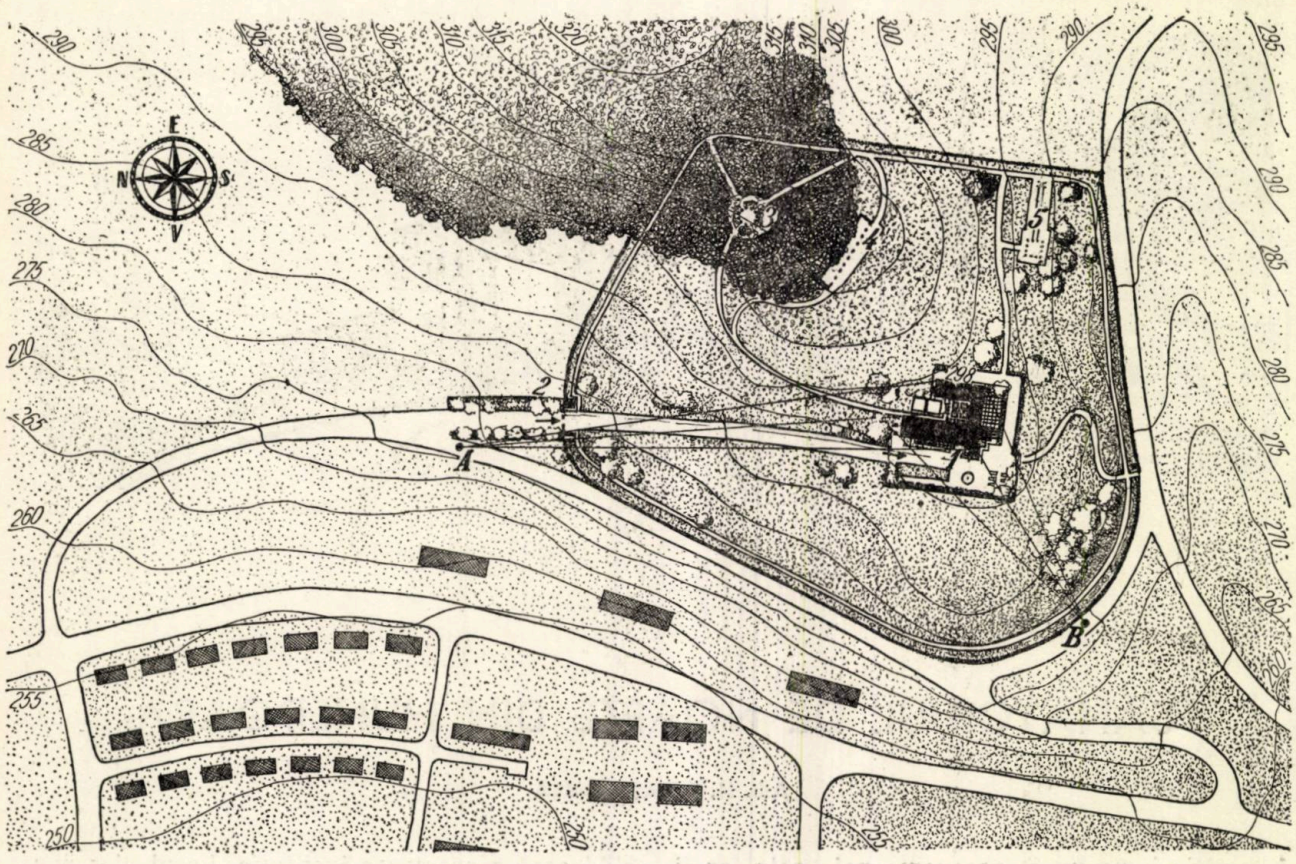

Plan de situație. A — Perspectiva Nord-Vest; B — Perspectiva Sud-Est

Pentru această alegere a locului și a hotărîrilor luate, arhitecții au colaborat cu muncitorii și conducerea fabricii, au petrecut multe ore printre ei în uzină, discutând despre munca și viața lor.

Dealtminteri, tot acolo, fiecare din arhitecții acelui grup și-au frămîntat programul și concepția clădirii ce trebuia s'o execute și plini de entuziasmul și de dorința de a realiza ceeace merită acești oameni ai muncii, au precizat amplasarea, terenul, soluția arhitectonică care trebuia legată de tradiția locală.

Printre toate cercetările locale și frămîntările acelor zile, desigur că un loc de frunte l-a avut castelul Huniazilor. Depe dealul Chighizului,

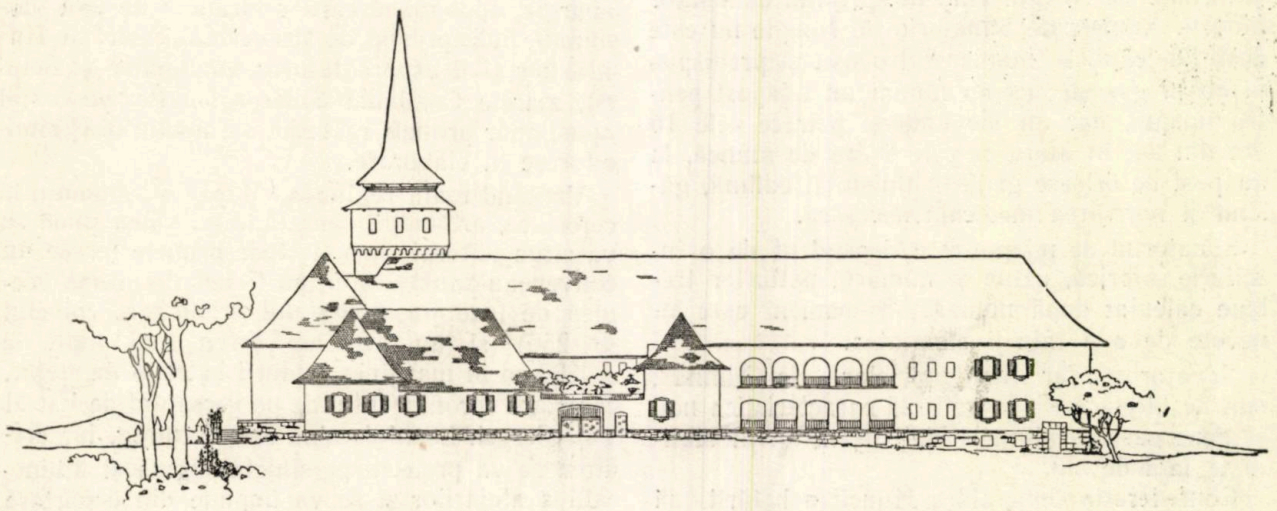

Fațada Est — Primul proiect — Intrarea în curtea de serviciu-locuință Administrator

unde va fi aşezat sanatoriul, acesta apare în contrast şi totodată în armonie cu silueta combinatului unde clocoteşte viaţa nouă de azi şi se făureşte viaţa de mâine. Castelul a influenţat însă prea puternic pe arhitectul proiectant, care urmărit de arhitectura trecutului, a încercat să o îmbine direct cu conţinutul socialist al noului program; fără a pierde însă niciun moment din vedere scopul ce-l urmărea, de a crea un mediu prielnic, sănătos şi care să convină celor ce vor veni să-şi regăsească sănătatea în acel sanatoriu, arhitectul a creat o operă care părea ruptă de actualitate, culeasă din trecut. Urmărind ca documentare în regiune derivatele epocei medievale ale castelului, îmbinate cu influenţele oltenești în arhitectura rurală veche (şi chiar mai evoluată) şi cu arhitectura religioasă, găsind legătură şi continuitate între toate, el s'a lăsat dominat, chiar subjugat de arhaism în proiectare. La început, s'a apreciat o compoziţie romantică şi regională (după cum se vede din schiţele alăturate).

La expoziţia organizată de I.P.C. în iarna anului 1951, sanatoriul a apărût ca un loc de retragere, o mânăstire, un ecou al trecutului şi nu o clădire care să exprime o creaţie nouă. Noua Direcţie a I.P.C.-ului însă, printr'o critică severă, combinând hotărît arhaismul exagerat şi deplasat al ansamblului, a convins pe arhitecţii proiectanţi că trebue să inoveze în artă şi să creeze noi valori plastice care să exprime măreţia timpurilor pe care le trăim.

Cu greutate şi trecând prin multe studii, s'a ajuns astăzi la noua compoziţie. Se vede din ritmul faţadei dominante, din plastica simplă în aparenţă, cu puţine jocuri de volume dar expresiv compuse, că Sanatoriul de Noapte, pe care-l va construi C.G.M.-ul în 1953, se va impune în oraşul Hunedoara.

In armonia sobră a coastelor împădurite, dominând prin verticală corpul orizontal al frontului faţadei, turnul clădirii apare drept, retezat şi hotărît de strajă deasupra oraşului. Armonia ferestrelor, terasele, foişorul şi deasupra lor, proiectat pe turn, cesornicul cu cei doi muncitori de bronz care bat în clopot ceasul — din oră în oră — toate contribue la compoziţia complexă în detalii, plină de încredere în viitor.

Fiecare faţadă, deşi bine legată şi închegată una cu alta, are altă funcţiune, şi exprimă altă idee. Spre Sud, bolţile înalte ale sufrageriei-cantină se reazimă pe o terasă larg deschisă, creind o atmosferă liniştită şi odihnitoare. Spre Nord, prin cinci arcade asemănătoare cu cele dela parterul faţadei principale de Vest, se zăreşte un patio de odihnă. Ele sunt legate de căsuţa administratorului şi dau acelei grupări de mase un caracter de fantezie şi veselie. Spre răsărit, aripa exterioară aduce o ambianţă gospodărească şi primitoare; un simplu parter şi o arcadă înaltă şi largă de intrare umanizează această aripă. Spre Vest, faţada este somptuoasă, exprimând funcţia de ospitalizare a pensionarilor ei, prin înşiruirea lungă a ferestrelor sprincenate, terminate cu baluştri pentru a fi mai bogate şi mai demne şi prin arcadele dela parter puţin mai strânse, ca să închege compoziţia orizontală. Ea accentuează mai mult ca celelalte măreţia arhitecturii care caută să se apropie de minunatele înfăptuiri ale poporului pentru care este creată; forme variate care nu sunt scopuri, ci mijloace de exprimare ale conţinutului social al clădirii, exprimând mulţumirea şi demnitatea vieţii ce se va desfăşura în ea. S'a urmărit o strânsă unitate între formă şi conţinut, pentru a tinde către o artă realist-socialită. Aceste fenomene de creaţie a formei derivată din adevărul vieţii ce ele aveau să înfăţi-

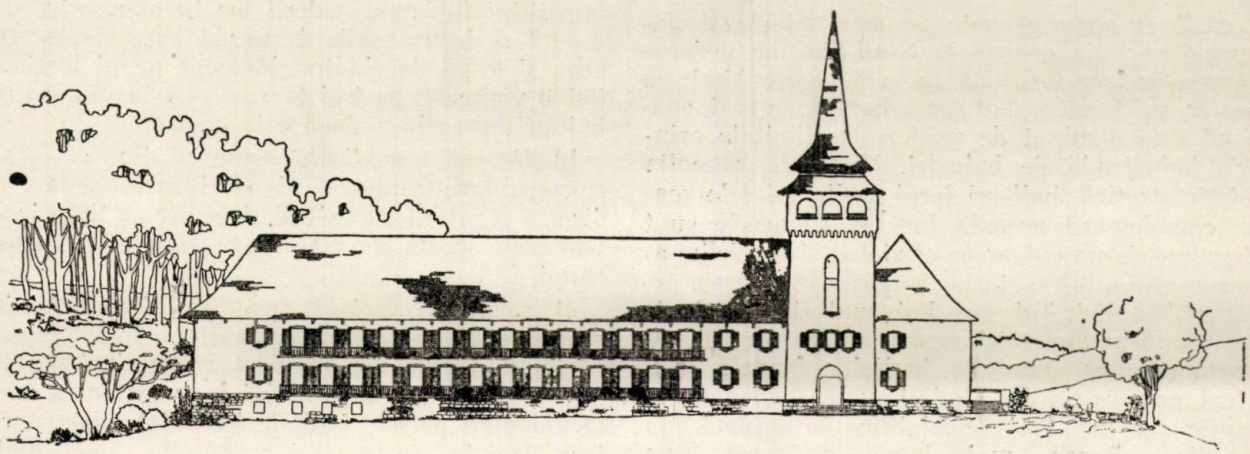

Primul proiect arhaizant — Intrarea principală şi spitalizarea

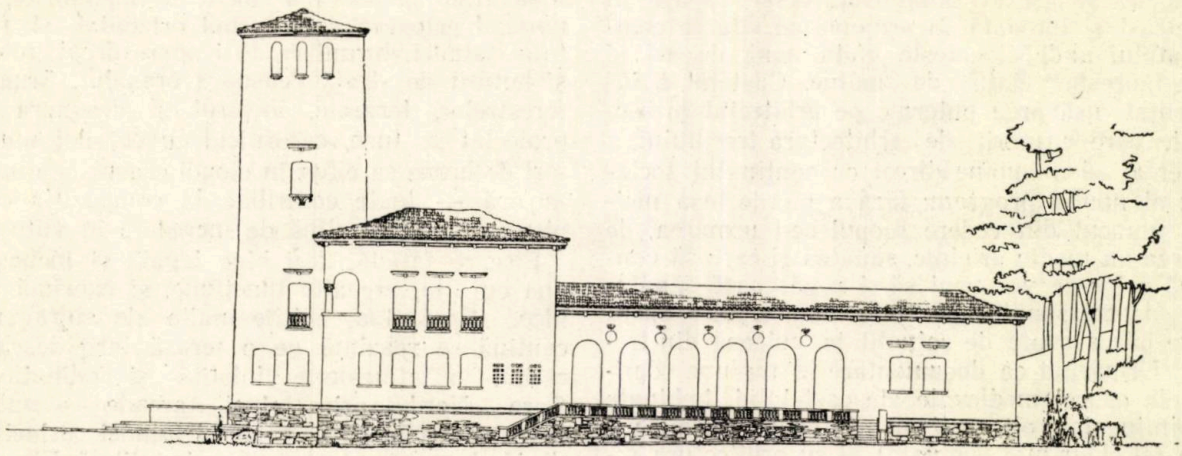

Proiect definitiv — Fațada Sud — Cantina

șeze, au fost atât de viu simțite dela începutul concepției arhitectonice și atât de sincer exprimate în masele definitiv stabilite, încât dacă comparăm prima expresie a clădirii cu aspectul ei arhaizant, cu cea la care s'a ajuns acum, constatăm următoarele: odată cu ruperea aspectului arhaic, trecând prin diferite încercări, studii și schimbări radicale pentru a făuri o nouă creație, masele generale ale actualei clădiri au rămas aceleași, cu toate că au ajuns să exprime cu totul altceva. Conținutul era nou, programul era nou, volumele erau noi, dar exprimarea era veche. Prin îndrumarea pe care a dat-o Colectivul de Direcție și șeful de atelier, s'a ajuns la o formă nouă, legată însă strâns de trecut, continuându-l prin câteva elemente generale dominante. Cu totă simplitatea aparentă, expresia maselor este monumentală.

Sanatoriul de Noapte, deși este prevăzut pentru îngrijirea numai a 50 de muncitori deodată, oglindește pulsația vieții întregii țări.

Planul general este compus din 6 grupări funcționale strâns legate între ele și contopite într'un ansamblu închegat, totuși distinct.

a) *Locuințele* grupate pe două nivele, desfășurate pe linia principală Nord-Sud, cu vederea camerelor larg deschisă în vale către Vest; la parter, uși-ferestre dau spre o terasă, la etaj, spațiul este dominat de uși-ferestre limitate printr'o balustradă de baluștri. Vestibule, recepția administrativă, hall-uri largi, unite printr'o scară completează această funcție. Camerele sunt degajate de un culoar pe care dau și serviciile anexe: grupurile sanitare, lenjeria, oficiul, cu lumina dela Est. Tot spre Est sunt situate și câteva camere mai mici pentru cei ce nu pot suporta noaptea, luminile înaltelor furnale. Nucleul, camera tip, s'a studiat cu cea mai mare atenție și în toate detaliile, ajungând la soluția că cea mai bună realizare este camera cu trei paturi, care a părut arhitecților că îmbină cele mai multe avantaje de viață interioară cu măsurile de economie. Un studiu psihologic amănunțit a probat totodată că gruparea de trei persoane fără vreo afinitate afectivă, ar fi cea mai avantajoasă și mai armonioasă. Mai sunt însă și câteva camere cu două paturi sau cu unul. In cameră poziția paturilor este paralelă cu fațada, adică în cele mai bune condițiuni, traveea fiind de 2,82 m și permițând muncitorilor obosiți să-și petreacă timpul de odihnă, după prânz, întinși și privind apusurile de soare. Fiecare muncitor are o măsuță individuală și un dulap în zid; în mijlocul camerei se găsește o masă comună cu reviste, cărți și flori, care înveselesc interiorul, dându-i intimitate. El este izolat în cameră și liniștit, intrarea făcându-se prin intermediul unui mic vestibul, care servește de vestiar, în fine, o cuvetă în cameră, într'o mică nișă cu apă caldă și rece, perfecționează igiena interiorului, cu toate că pe versantul Est se găsesc câte două grupuri sanitare de etaj, cu băi, duș și cuvete despre care am mai amintit.

Cei 50 de muncitori sunt supraveghiați și îngrijiți tot timpul ședерii lor în sanatoriu, de o soră și de un medic de gardă, care locuesc în aceeași aripă de clădire. Medicul șef al instituției îi vizitează pe toți la sosire și la plecare și îi îngrijește zilnic, dacă este nevoie.

b) *Gruparea medicală,* compusă din așteptare-consultare-tratament și sterilizare, este în directă legătură cu hall-ul și în acelaș timp izolată prin acesta de restul ansamblului sanatoriului.

c) *Gruparea socială,* compusă din sala de reuniuni și totodată de recreație, este împreună cu biblioteca la etajul I, păstrând același raport față de locuințele dela etajul I, ca gruparea medicală dela parter, față de locuințele dela parter: izolate de ele, dar reunite prin hall. Ansamblul social se completează printr'un foi-

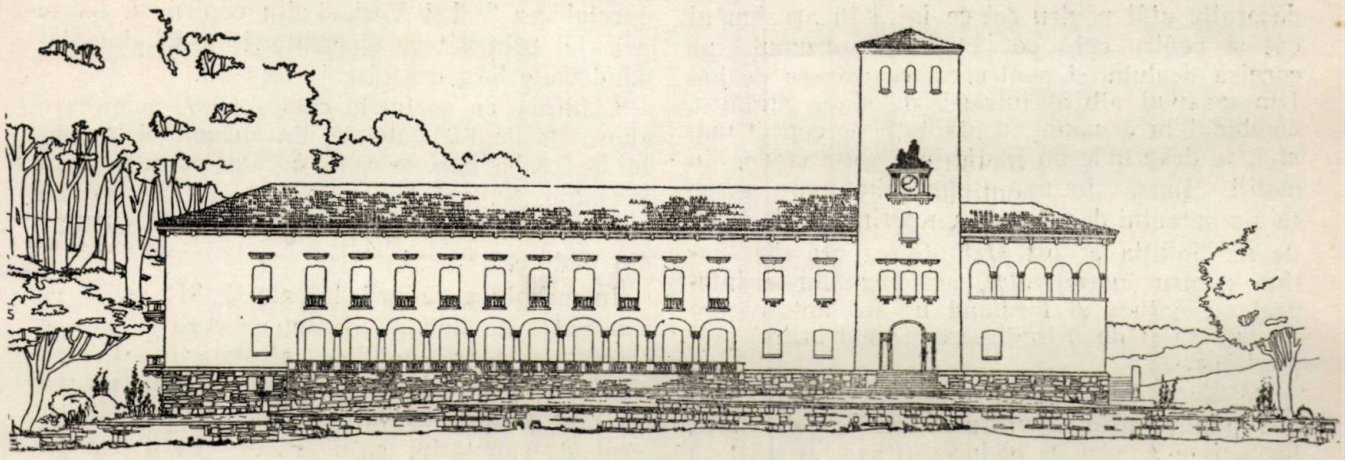

Proiect definitiv — Fațada Vest — Intrarea principală și spitalizarea

șor cu arcade deschise către apus, care mărește și agrementează sala de recreație. O mică sală de șah, izolată la etajul II, deasupra bibliotecii însă în directă legătură cu ea, încheie grupul social.

d) *Gruparea cantinei* este la parter pe aripa Est-Vest și Nord-Sud. Cantina propriu-zisă este în legătură cu hall-ul general dela parter, din corpul Est-Vest, perpendicular pe aripa principală a locuințelor și se desfășoară către Sud prin șase arcade care dau pe o terasă largă, unde se poate lua masa.

Sala de mese se completează cu tot ceea ce este nevoie, conform normelor sovietice, în proporțile cerute de acestea și anume: bucătărie, oficiu, spălător de vase, prepararea zarzavaturilor, carne, cămară, răcitoare de carne, răcitoare de lapte, economat, toalete, etc. In directă legătură cu acestea sunt, la subsol, și depozitele diverse ale hranei. Toate acestea sunt pe aripa spre Est, formând a treia latură a U-ului general al maselor arhitectonice. In interiorul acestui „U" se crează patio-ul despre care am mai vorbit. Accesul în acest patio din clădire se face direct din sufragerie, ca o surpriză, colț răcoros pentru zilele calde de vară. Prin arcadele deschise, se poate observa în directă apropiere terenul de sport și în depărtare orașui muncitoresc, spre vale, în direcția Nord. In mijlocul patio-ului un bazin și o arhitectură florală îngrijită pot face din el un punct de atracție, pentru cei ce locuesc în sanatoriu.

e) *Locuința administratorului* și *garajul camionetei* care aprovizionează instituția și transportă muncitorii zilnic în uzină și înapoi, formează o căsuță mai intimă, legată de ansamblul general prin două ziduri, cu porți arcuite, despărțită totuși de clădirea mare printr'o curte de serviciu, prin care este accesul serviciilor generale; ansamblu gospodăresc, care adaugă variatete le aspectul destul de monumental al sanatoriului.

f) *Serviciile generale (exceptând bucătăria)* sunt la subsol, care în afară de uzină este aproape un ras-de-sol, din cauza înălțimii soclului, obținut prin pantele naturale ale terenului. Ele se integrează în ansamblul masei generale, fără a atrage prea mult atenția și sunt în legătură directă cu ea prin scara de serviciu.

Terasele din fața camerelor dinspre Vest la parter, rândul al doilea de terase din fața lor pentru flori și terasa platformă dela intrarea principală, subliniază și fixează definitiv pe teren clădirea. Fântâna arteziană din axul principal al intrării, patio-ul, terasa din fața sufrageriei, toate sunt create din îmbinarea maselor arhitecturale cu declivitățile naturale ale terenului, puțin prelucrate și arată dragostea și grija cu care s'a proiectat acest ansamblu, dorința de a transforma clipele de îngrijire ale oamenilor muncii în momente de adevărată odihnă.

Accesul în sanatoriu, după cum se vede în planul de situație, întocmit în strânsă legătură cu Divizia urbanistică a I.P.C.-ului, se face printr'o mică esplanadă derivată din noua șosea proiectată de arhitecți în colaborare cu I.P.C.S.

Șoseaua a fost trasată în așa fel, încât să nu dea pante care să depășească 6% prea greu de urcat și nici să nu dea loc la lucrări prea complicate de ziduri de susținere sau rambleuri și debleuri prea costisitoare sau alte lucrări de artă. Intrarea în domeniul propriu zis se face printr'o poartă mare dar simplă din zidărie, din care face parte integrantă căsuța portarului, cu tradiționala prispă. Simetric cu prispa portarului și bazat pe aceleași elemente, se formează un foișor rezemat pe un zid de susținere în marginea terenului, dominând valea — punct

decorativ atât pentru cei ce intră în aşezământ cât şi pentru cei ce continuă drumul pe cornişa dealului şi pentru cei ce privesc de jos. Din masivul alb al intrării, de sine stătător, combinat în armonie cu plantaţii de copaci masivi, se desprinde un gard viu, veşnic verde, din molift tuns, formând împrejmuirea generală a parcului de 9 ha, cu un perimetru de 1 200 de m. Soluţia a fost stabilită ca cea mai ieftină pentru împrejmuire, armonizându-se integral cu natura şi formând un tot unitar care nu supără şi nu delimitează în mod brutal proprietatea.

Pe lângă flori, bazine şi terase, parcul va avea plantat prin locuri precizate şi desenate, buchete de copaci de pădure, în aşa fel încât să nu acopere niciodată vederea şi orizonturile largi care se desfăşoară în faţa sanatoriului, în special spre Sud şi Vest, ci din contră să fixeze peisajul prin câteva elemente de prim plan, lăsând văile larg deschise în faţa lui.

Clădirea, cu soclul la cota + 297, acoperă o suprafaţă de 1 044 de m² din ansamblul terenului de 9,3 ha, care se desfăşoară în pante pe două versante, Sud şi Vest. Ea este aşezată pe un bot de deal. In parc este cuprinsă şi o porţiune din pădure.

In marginea pădurii, la cota + 312 m, se va construi spre Sud pavilionul de cură de aer acoperit, în aerul ozonificat al stejarilor. Pentru zilele mai calde s'a prevăzut un chioşc rotund chiar în pădure. In vale, spre Sud-Est, mai departe de sanatoriu, ca distracţie, va fi o popicărie.

Pentru o cât mai mare economie, fără a ştirbi

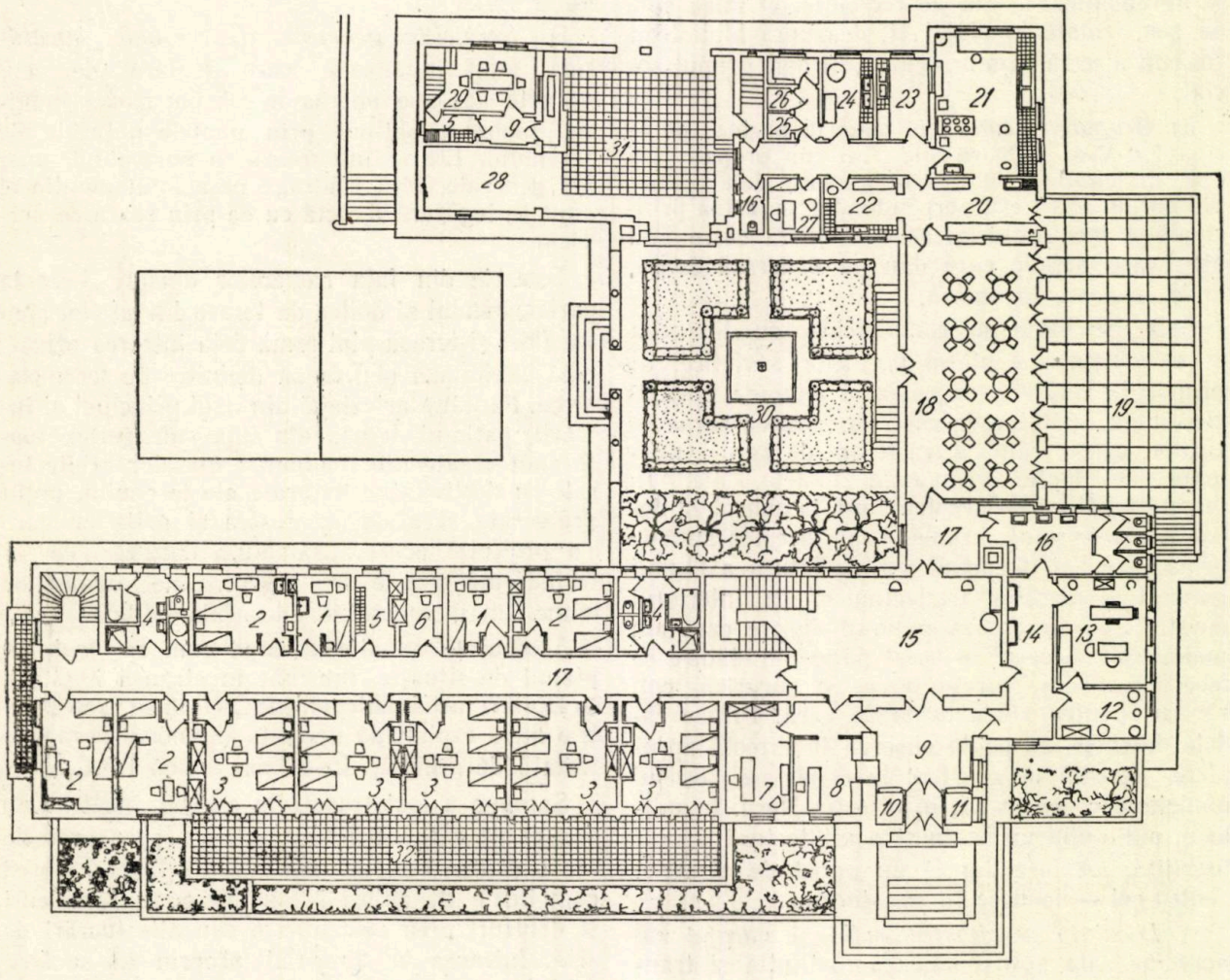

Plan parter

1 — cameră 1 pat; 2 — cameră 2 paturi; 3 — cameră 3 paturi; 4 — grup sanitar; 5 — oficiu; 6 — lenjerie; 7 — administraţie; 8 — fişier; 9 — vestibul; 10 — portar; 11 — informaţii; 12 — sterilizare; 13 — doctor-tratamente; 14 — aşteptare; 15 — hall; 16 — W.C.; 17 — degajamente; 18 — sufragerie; 19 — terasa sufragerie; 20 — oficiu; 21 — bucătărie; 22 — spălător vase; 23 — preparare zarzavat; 24 — preparare carne; 25 — răcitor; 26 — cămară; 27 — economat; 28 — garaj; 29 — cameră de zi administrator; 30 — patio; 31 — curte serviciu; 32 — terasă camere.

cu nimic estetica clădirii, afară de câteva ornamente prefabricate, faţada este simplă, acoperită cu tencuială şi văruită, iar interiorul deasemenea, ca finisaj întrebuinţează elementele noastre cele mai caracteristice şi mai simple: pereţi albi văruiţi, pe jos mozaic şi parchet, pe terase plăci de sgură de minereu şi de piatră locală. Construcţia este zidită din ziduri purtătoare de cărămidă, cu planşee ceramice şi de beton armat. Zidurile soclurilor, destul de înalte pe alocuri, sunt zidite în exterior din piatră locală iar interiorul mixt. Piatra locală, cu toată rusticitatea lucrului, va da clădirii un aspect mai stabil şi mai bogat. La completarea caracterului arhitectonic şi la uşurarea maselor de zidărie, va contribui mult întrebuinţarea olanelor la învelitoare. Olanele par la prima vedere cam prea străine şi neadecuate locului. Totuş, s'a constatat din diferite studii ale arhitecturii vechi din regiune, că olanele erau folosite în Transilvania şi pe timpurile vechi, prin secolele al XV-lea şi al XVIII-lea poate şi mai târziu. Astăzi, realizarea lor este un început care poate va avea o urmare. Este în orice caz o încercare de inovare, o ieşire dintr'o rutină care părea indestructibilă.

Ca elemente prefabricate s'au prevăzut capitelele şi ornamentele din piatră artificială, buiandrugii, compoziţia generală a ceasornicului, plăcile de beton, etc., iar planşele vor fi executate din ceramică în cea mai mare parte, adică dintr'un semiprefabricat care economiseşte mult cofrajele.

Materialele întrebuinţate vor fi numai locale: piatră la socluri şi la o parte din dalaje; cărămidă făcută pe loc la ziduri din zgură de furnale, colorată dela negru la verde, trecând prin toate tonurile ruginii; olanele şi planşeele ceramice se vor aduce dela fabricile din apropiere; şarpanta se va face din cioplitură adusă din pă-

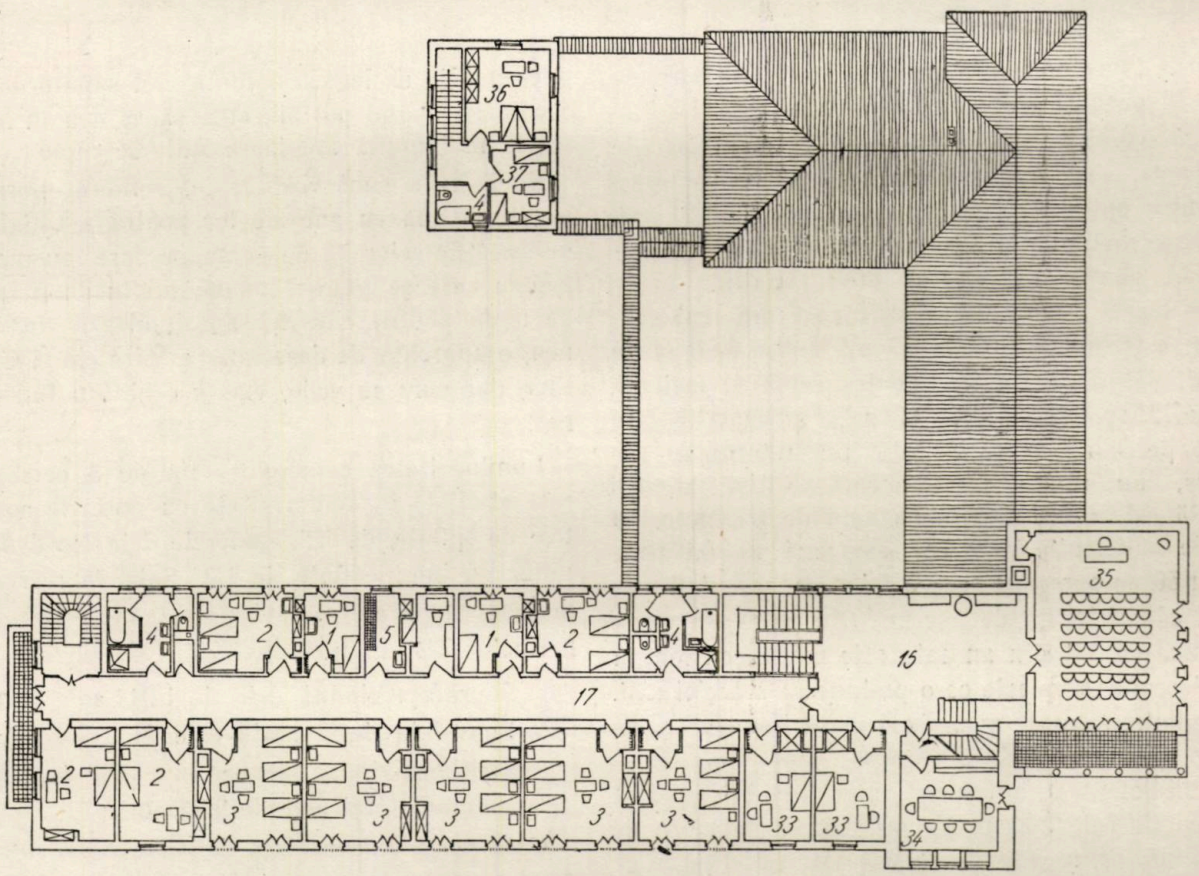

Plan etaj

1 — cameră 1 pat; 2 — cameră 2 paturi; 3 — cameră 3 paturi; 4 — grup sanitar; 5 — oficiu; 15 — hall; 17 — degajamente; 33 — cameră de gardă pentru doctor şi soră; 34 — biblioteca; 35 — sală de festivităţi; 36 — cameră administrator; 37 — copii.

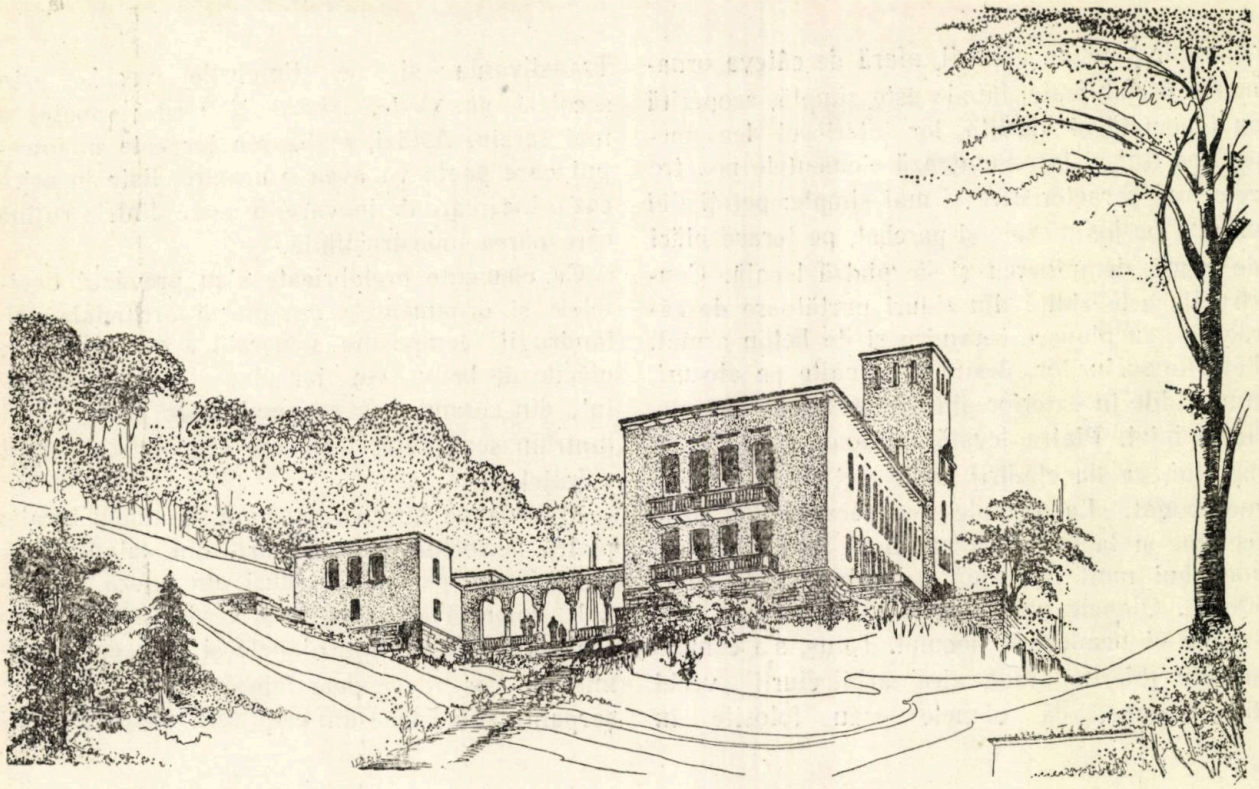

durile învecinate dela primele locuri de tăiere, ea va fi joasă şi economică.

Neavând norme speciale pentru Sanatorii de Noapte, s'au avut în vedere normele sovietice pentru spitale. Camera de 3 paturi are 21 m², ceeace revine la la 7 m² de pat; camera de 2 paturi, pentru a putea oferi spaţiul necesar mesei din mijloc, despre care am mai vorbit, a trebuit mărită la 17 m², adică 8,50 m de pat. Sala de conferinţe pentru cei 50 de pacienţi, plus 25 personal, are 63 m², adică 0,84 m² de persoană, ceeace este un minimum admis, un metru fiind norma. Când aceeaşi sală este întrebuinţată ca sală de recreaţie, ea este suficientă, deoarece contează numai pentru 50 de persoane care o folosesc, revenind astfel câte 1,26 m² de pacient. In plus, se poate spune că 3/4 din an sala este mărită cu loggia foişorului, care este ca o prelungire a acelei săli. Biblioteca este mică, calculată pentru necesităţile a 50 de cititori, este mai mult o bibliotecă de împrumut, muncitorii trebuind să stea de cele mai multe ori culcaţi, în orele de odihnă, ori în plin aer, luând astfel cărţile cu ei Sala de mese a cantinei are 83 m², cei 50 pacienţi plus 25 personal luând masa în două serii, revenind astfel câte 2 m² de om; suprafaţa pare cam mare la prima vedere, dar ea cuprinde şi circulaţia de legătură dintre tot sanatoriul şi bucătărie, având posibilitatea să se dea în felul acesta mai multă amploare sălii de mese.

Bucătăriile sunt echilibrate, conform normelor, împreună cu anexele lor pentru a satisface necesităţile celor 75 de persoane care iau masa, pentru care se găteşte odată, nu în două rate: de unde pentru cine nu aprofundează chestiunea, o aparenţă de desechilibru între ele şi Cantină, dar cum se vede, există echilibru funcţional.

Luminozitatea camerelor tip de 3 persoane este studiată în conformitate cu normele sovietice de spitale, de 1/5, camerele dela Nord de 2 paturi cu luminozitate de 1/3. Sala de recreaţie deasemenea are 1/5. Biblioteca, are, conform normelor 1/4 luminozitate.

Suprafaţa clădită este de 1 044 m².
Suprafaţa desfăşurată este de 2 648 m².
Inălţimea dintre planşee este 3,50 m.
Volumul total este de 9 268 m³.

Cota parte de suprafaţă de persoană revine la 53 m², ceeace este foarte puţin, avându-se în vedere complexitatea programului, care cere multă amploare. Aceasta se poate explica prin marea economie care s'a făcut la circulaţii.

Indicii tehnico-economici sunt următorii:

$$K_1 = \frac{S_{po}}{U} = \frac{2\,648}{50} = 52{,}9$$

Spo = 2 648 m²
Sao = 789, adică 27,5%
Sao = 727 adică 27% care este suprafaţa de exploatare fără terase.
Scg = 361, adică 14% care este suprafaţa de circulaţie.
Suprafaţa auxiliară fără terase este 717 m².

La calculul betonului armat şi la rezolvarea tuturor problemelor de rezistenţă s'a ţinut seama de ultimele metode de calcul sovietice la rupere şi s'au realizat economii de materiale, beton, fier, cofraje. Prin introducerea planşeelor ceramice s'au realizat economii şi în timpii de lucru. Din cauza anumitor probleme de stil, a trebuit o atentă şi amănunţită colaborare între ingineri şi arhitecţii proiectanţi.

In afară de aceasta, şi fără a intra în detalii, clădirea a fost studiată într'o colaborare strânsă cu toţi tehnicienii de specialitate, din afara Diviziei. In mare parte, a contribuit la aceasta şi noua organizare instituită de Minister, după principiile din U.R.S.S. şi anume cele trei faze de proiectare atât de complexe. Până acuma s'a executat faza a doua, adică „Proiectul Tehnic".

Pentru aceasta s'a colaborat în felul următor:

La primele studii geotehnice . . . . . cu I.P.C.S
La studiile aprofundate şi sondajele geotehnice şi geologice . . . . . cu IPROMET
La studiile hidrologice . . . . . cu I.P.C.S
La studiul drumurilor . . . . . Idem
Instalaţiile exterioare de apă şi canal . . . . . Idem
Proiectele de instalaţii sanitare interioare cu Divizia de Instalaţii . . . . . I. P. C.
Proiectele de instalaţii calorifer . . . . . I. P. C.
Proiectele de instalaţie electrică, interioare şi exterioare . . . . . I. P. C.

Creaţia artistică a fost legată de soluţionarea tuturor acestor probleme tehnice şi a ajuns să exprime un conţinut ideologic bine determinat. S'a căutat, prin colaborările citate în decursul acestei expuneri, pornind dela studiul vieţii muncitorilor şi până la ştiinţa tehnicienilor celor mai avansaţi, să se apropie de minunatele realizări ale poporului şi prin aceasta să se ajute la ridicarea lui.

Cuvântul lui se va oglindi în clădiri, căci noi, arhitecţii nu suntem decât instrumentul prin care el vorbeşte şi cuvântul lui se materializează în piatră.

Aceste începuturi, pline de convingere, ne dau speranţa că simbolul puterii poporului va ajunge şi la noi în ţară să fie minunat exprimat de arhitectura noastră, aşa cum au exprimat-o arhitecţii Uniunii Sovietice în minunatele lor opere.

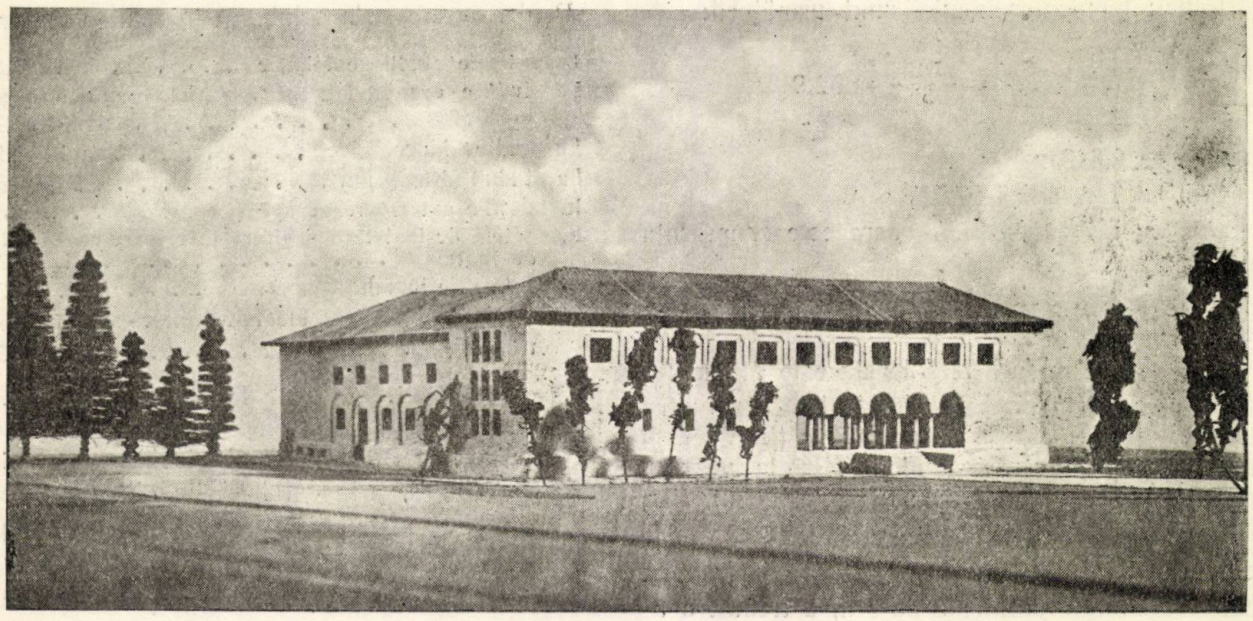

UN CLUB LA CÂMPINA

Arh. **D. DANIEL**

Proiectat în anul 1951, clubul destinat oamenilor muncii din Câmpina cuprinde o sală de conferinţe, spectacole, cinema, având o capacitate de 500 locuri, precum şi încăperi pentru activitate politico-socială, şah, bibliotecă, jocuri, etc.

Terenul pus la dispoziţia proiectării pentru întocmirea acestei lucrări, este o parte a parcului fost Istraty, un teren frumos, cu bogate plantaţii de arbori bătrâni şi cu o minunată vedere deschisă larg spre Valea Prahovei. Terenul, este o platformă ce se termină într'o râpă adâncă de circa 15—20 m., care se întinde dealungul văii Prahovei.

Ţinându-se seama de aşezarea terenului faţă de drumul de acces şi de desfăşurarea priveliştei frumoase, s'a ales ca formă generică a planului clădiri forma în „L", pentru a forma pe de o parte cap de perspectivă drumului de acces şi pe de altă parte a folosi în cât mai largă măsură priveliştea frumoasă prin amenajarea unui patio larg deschis, spre valea Prahovei.

Astfel, accesul principal debuşează la parter pe o terasă acoperită — deschisă spre patio, de unde se poate intra fie la club, fie la sala de spectacole.

Sala de spectacole având 350 locuri la parter şi 150 la balcon este prevăzută cu anexele necesare şi anume: windfang cu cabină de portar sau cassă de bilete, vestibul-foyer tratat larg pe parter şi etaj, cu garderobă, toalete, precum şi o scenă amenajată pentru reprezentaţii teatrale sau muzicale, prevăzută cu ecran mobil şi cu câteva cabine şi toalete pentru actori în subsol.

Din foyer, o scară largă duce la o galerie de unde se accede fie în balconul sălii de spectacole, fie în galeria clubului propriu-zis. La nivelul balconului se află şi cabina de proiecţie complet izolată conform prescripţiilor şi prevăzută cu acces direct din afară.

Clubul propriu-zis este amplasat la etajul clădirii, pentru a se putea bucura de priveliştea frumoasă a văii Prahovei. La parter se află vestibulul cu garderoba, iar la etaj sălile de lectură, şah, bibliotecă şi tenis de masă, toate cu acces de pe o galerie largă, deschisă spre o terasă acoperită în direcţia vederii frumoase.

Această soluţie de plan a fost adoptată conform prescripţiilor, pe deoparte, pentru a da posibilitatea funcţionării independente a celor două unităţi club propriu-zis şi sală de spectacole, iar pe de altă parte, pentru a da posibilitate creării unei plastici dorite şi urmărite.

Intr'adevăr, terasa de acces acoperită dela parter, deschisă larg spre patio şi tratată cu colonadă şi arce, creează un element delicat şi decorativ, care se profilează pe dealurile împădurite ce străjuesc valea Prahovei.

Ţinând seama de acest fapt, s'au folosit elemente de arhitectură locală încadrându-se astfel cât mai bine clădirea în mediul înconjurător.

S'a căutat ca volumul clădirii să capete o proporţie cât mai potrivită, împărţindu-se suprafaţa faţadelor în 3 registre: soclul, registrul principal terminat cu un brâu şi friza superioară cuprinsă între brâu şi cornişă. Urmând linia tradiţională a arhitecturii regionale, clădirea s'a acoperit cu olane, învelitoarea terminându-se cu o streaşină frumos lucrată. Ca elemente de detaliu s'au folosit diferite exemple. Astfel, pentru proporţionarea arcadelor intrării, proiectarea s'a inspirat dela forma arcadelor clădirilor mânăstirii Hurez, iar pentru chenare şi profile s'au folosit exemple de arhitectură din regiune, prelucrate. Friza superioară şi registrul peste brâul principal al construcţiei au avut ca element de inspiraţie registrul superior dela Cula Măldăreşti. Prelucrându-se, acest element a devenit o serie de pilaştri de interpretare ionică, legaţi printr'un arc turtit. Dealtfel, toată profilatura registrului superior este o interpretare de profilatură cu desen, căci planurile sunt destul de plate cu diferenţe de nivele între ele, cuprinse între 2 cm şi 5 cm.

La fel interpretate pe linie de desen sunt şi o serie de ornamente florale, inspirate după decoraţia de stuc a bisericii Fundenii Doamnei, realizate în cazul nostru în panouri prefabricate, finisate în praf de piatră şi montate pe faţadă. Lemnăria aparentă a balconului din patio a fost decorată cu tăieturi şi cioplituri inspirate de cele de pe porţile din regiune. O parte din finisajul lemnăriei s'a lăsat la latitudinea meşterilor cioplitori localnici, pentru a interpreta intenţia proiectării. In genere, se poate semnala ca o lipsă a proiectării întrebuinţarea prea rigidă a elementelor regionale, care prin prelucrare n'au reuşit să aducă ceva nou în acest gen de plastică, lucrarea rămânând însă în ansamblul ei ca o încercare pe calea creaţiei unei noi arhitecturi.

Ca finisaj exterior, construcţia este spriţuită cu praf de piatră de o nuanţă uşor gălbuie şi cu toate profilele (soclu, brâu, coronament) şi ancadramentele golurilor trase în praf de piatră albă. Pentru a lega construcţia şi mai intim de teren, împrejurul clădirii s'a executat o peluzare uşoară plantată cu gazon şi flori.

Din punct de vedere constructiv, soluţia adoptată a fost aceea a zidurilor purtătoare cu planşeu turnat (monolit) peste parter şi tavan, iar peste etaj şi sala de spectacole, planşeu din elemente prefabricate gata finisate şi aşezate între ferme prefabricate din beton armat, care susţin

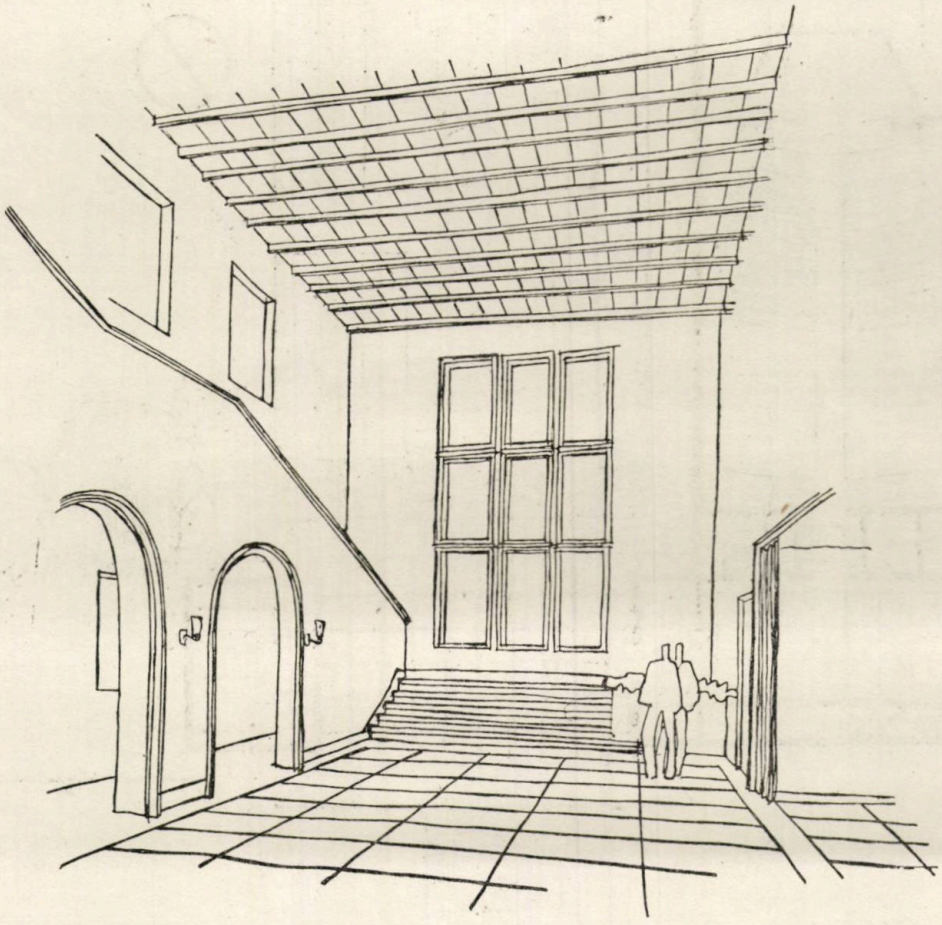

Fig. 2. Vederea Hall-ului.

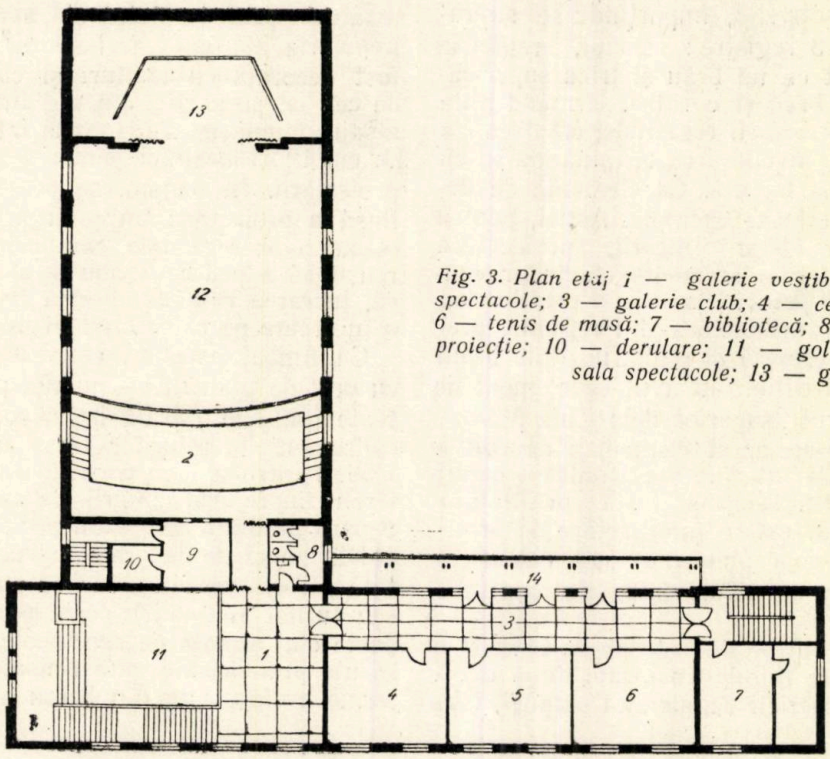

Fig. 3. Plan etaj 1 — galerie vestibul; 2 — balcon sala spectacole; 3 — galerie club; 4 — cerc literar; 5 — şah; 6 — tenis de masă; 7 — bibliotecă; 8 — WC; 9 — cabină proiecţie; 10 — derulare; 11 — gol vestibul; 12 — gol sala spectacole; 13 — gol scenă.

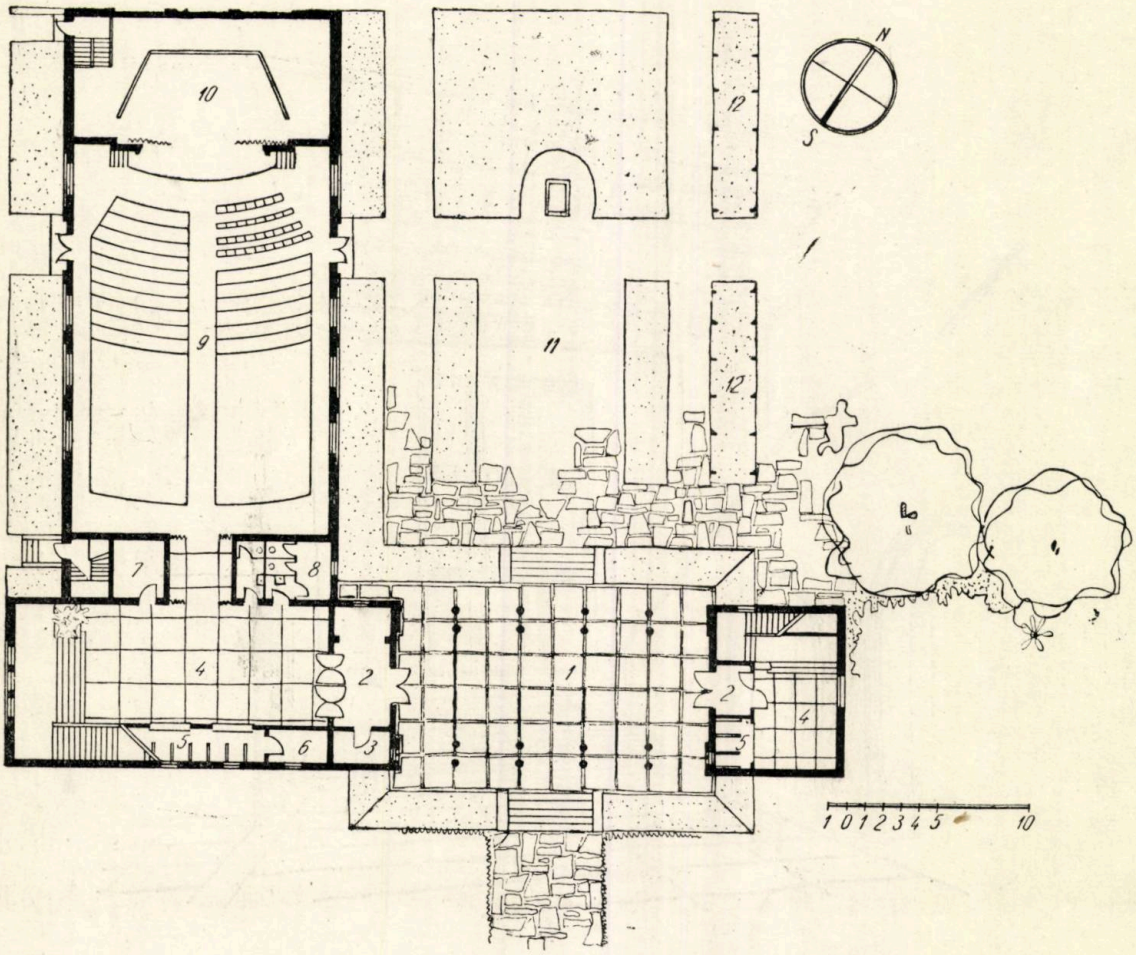

Fig. 4. Plan Parter. 1 — terasă-portic; 2 — windfang; 3 — portar-pază; 4 — vestibul; — garderobă; 6 — depozit; 7 — rezervă; 8 — WC; 9 — sala spectacolelor; 10 — scena; 11 — spaţiu liber amenajat; 12 — pergolă.

învelitoarea de olane a clădirii. Soluția planșeului prefabricat din elemente gata finisate s'a adoptat inițial la acoperirea sălii de spectacole, pentru a se evita construirea cofrajelor, precum și a schelăriei necesare tencuirii și s'a extins ulterior și la tavanul clubului propriu-zis, ca urmare a economiilor ce s'au realizat. Elementele acestui tavan prefabricat sunt grinzi de beton armat, care se reazimă fie pe zidurile purtătoare, fie pe fermele prefabricate din beton armat.

Grinzile susțin niște plăcuțe de ipsos armate cu trestie, având fața văzută gletuită, gata finisată, prin turnare pe cofraj cu fund de sticlă.

Aceste tavane astfel executate prezintă pe de o parte un bun izolant termic, grație celor două rânduri de armătură de trestie, iar pe de altă parte, un element de finisaj plăcut și nou.

Ca finisaje interioare, sala de spectacole și foayerul urmează a fi tencuite în șpriț cu bobul de circa ∅ 2—3 mm prezentând astfel o față rugoasă, iar profilele se trag toate în ipsos. Culoarea adoptată pentru sala de spectacole și foyer este de un ton cenușiu cu nuanțe spre albastru-verde, iar tâmplăria urmează a fi vopsită toată în ivoriu. La ferestrele sălii de spectacol, s'au prevăzut locuri speciale mascate, pentru montarea perdelelor necesare întunecării sălii.

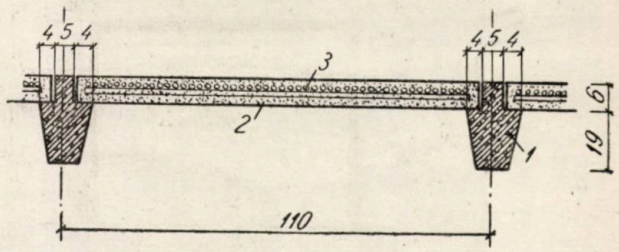

Fig. 15. Detaliu tavan prefabricat. 1 — grindă prefabricată b.-a.; 2 — plăcuță de ipsos prefabricată gata finisată; 3 — armătură din trestie legată cu sârmă.

Atât aceste perdele cât și cortina scenei vor avea o culoare cenușiu-deschis. Scena a fost prevăzută cu o rivaltă de lumină și cu instalație de lumină adecuată pentru montarea unor eventuale spectacole de teatru. Incăperile clubului sunt prevăzute a fi tencuite drișcuit, gletuite și zugrăvite în tonuri deschise cu nuanță ivorie sau verzuie-cenușie. In exterior, lemnăria aparentă precum și tocurile tâmplăriei urmează să fie vopsite în brun închis iar cercevelele exterioare în ivoriu. Patio urmează a se amenaja cu alei și cu plantații și va fi mărginit spre Nord-Est de o pergolă din lemn ornamentată.

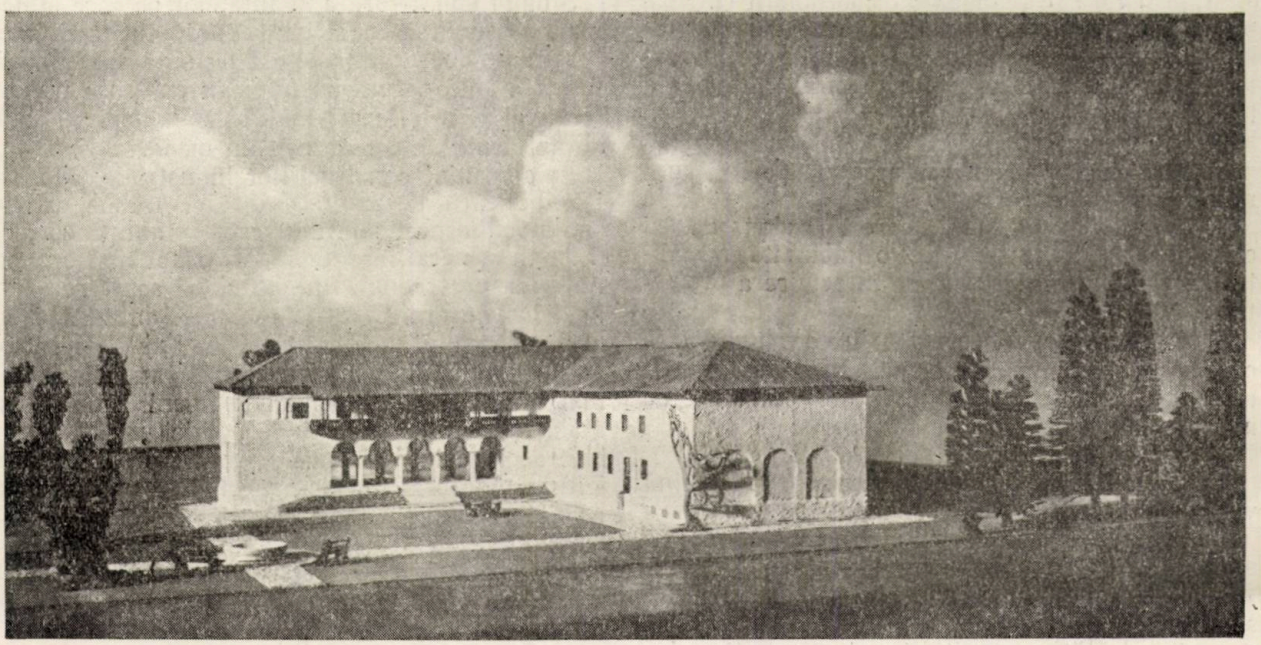

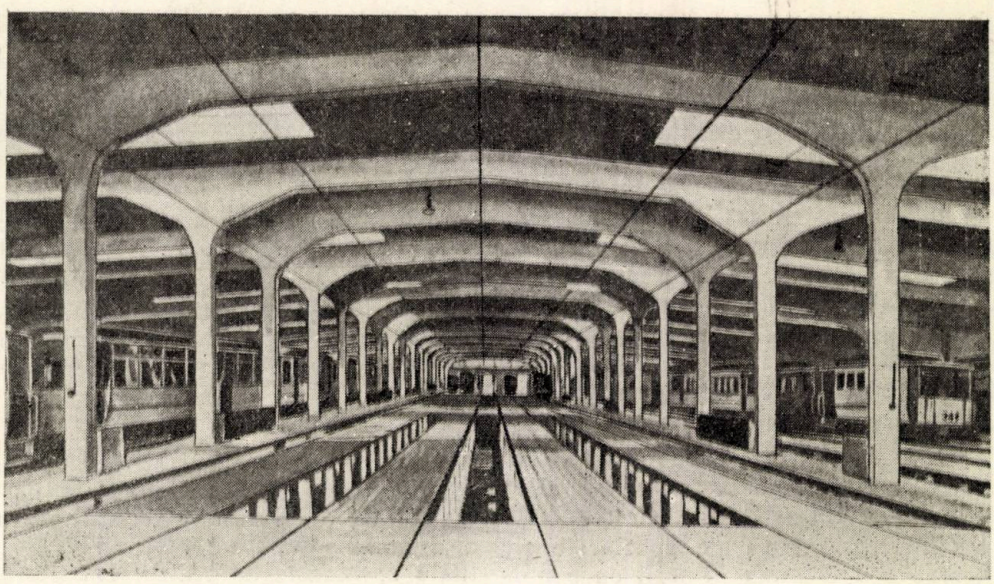

Fig. 1. Succesiunea ritmică a elementelor constructive într'o hală industrială.

PROIECTAREA MODULARĂ IN ARHITECTURA INDUSTRIALĂ

Arh. **Z. SOLOMON**

Modulul antic era o unitate de măsură *relativă*, diferită pentru fiecare construcţie, cu ajutorul căreia se determinau proporţiile elementelor componente ale clădirilor respective.

Modulul în accepţiunea lui actuală este deasemenea o unitate de măsură, de data aceasta *fixă* (cel puţin pentru aceeaşi categorie de clădiri), prin care se realizează o coordonare cât mai perfectă între dimensiunile generale sau parţiale ale clădirilor şi dimensiunile sau tipurile materialelor şi elementelor ce intră în compoziţia lor.

Astăzi, scopul modulării este în general realizarea prefabricării construcţiilor; efectele ei sunt multiple şi anume:

a) *în proiectare:* simplificarea, ordonarea şi claritatea proiectelor — deci o îmbunătăţire calitativă şi scurtarea duratei de întocmire a proiectelor;

b) *în execuţie:* înlocuirea prin coordonarea de care s'a vorbit mai sus a metodelor meşteşugăreşti de execuţie, cu metode industrializate de montaj, care la rândul lor determină:

— micşorarea timpului de execuţie;

— posibilitatea de lucru în timpul iernii (fiind vorba doar de asamblare şi montaj);

— posibilitatea înlocuirii unor elemente prin altele, întrucât au dimensiuni identice;

— micşorarea pierderilor prin reducerea deşeurilor;

— îmbunătăţirea calităţii prin execuţia elementelor de construcţie în fabrici specializate şi nu pe şantiere;

— ieftinirea construcţiilor prin producţie în serie şi în masă;

c) *în fabricaţie:* reducerea, simplificarea şi unificarea tipurilor de materiale şi elemente de construcţie;

— fabricaţie în serie, nu după comandă, deci activitate continuă.

Simpla enumerare a avantajelor pe care le determină modularea şi care s'ar putea continua, pentrucă fiecare dintre ele determină apariţia altora, este de natură să pună în evidenţă importanţa ei covârşitoare, mai ales în împrejurările de azi, când se construeşte în masă.

In domeniul construcţiilor industriale, avantajele aplicării sistemului modular trebue privite sub două aspecte: primul este comun construcţiilor în general, aşa cum s'a arătat mai sus; al doilea aspect constă în faptul că scurtarea termenelor de proiectare şi execuţie, datorită aplicării sistemului modular, face ca industria să fie pusă în funcţiune într'un termen mai scurt, dă mai multe produse pentru oamenii muncii şi stabileşte indici tehnico-economici mai favorabili, deci posibilitatea de a obţine produse mai ieftine. Acest al doilea aspect, sub care trebue privite avantajele modulării în domeniul construcţiilor industriale, este adesea mai important decât primul, care se referă la clădirile propriuzise.

★

Pentru proiectarea în domeniul industrial, atât la prima fază a proiectării (sarcina de proiectare)

sau a întocmirii planului general, cât şi la întocmirea proiectelor de execuţie, s'a simţit nevoia adoptării unei valori modulare corsepunzătoare cerinţelor speciale de dimensionare în industrie şi raportate la elementele caracteristice ale proiectării industriale, precum: deschiderile halelor, distanţele traveelor etc., sau raportată la elementele tehnologice, gabaritele maşinilor, fluxuri, etc.

Prin stabilirea acestei valori modulare în domeniul industrial, s'a format „modulul industrial", a cărui aplicare a avut drept prim rezultat o proiectare mai sigură, mai simplă, mai ordonată şi mai uşoară.

Trebue subliniat că începuturile concrete ale aplicării vreunui sistem modular în proiectare s'au făcut în primul rând în domeniul construcţiilor industriale.

Explicaţia acestui fapt stă în simplicitate relativ mai mare a planurilor construcţiilor industriale faţă de alte construcţii. Expresia arhitectonică a unei clădiri industriale redă într'o mare măsură, ritmul care oglindeşte regularitatea funcţionării maşinilor instalate în clădire şi organizarea fluxului continuu al proceselor tehnologice. Astfel, prin natura lor, prin repetarea în serie a unor elemente identice, construcţiile industriale au un ritm în care modularea îşi găseşte expresia ei firească (fig. 1).

Pe de altă parte, varietatea elementelor şi materialelor ce ar putea intra în componenţa construcţiilor se ridică la un număr de câteva mii. Această varietate trebue neapărat simplificată.

Un alt factor determinant în apariţia modulului industrial îl constitue volumul mare de lucrări, pe care îl reprezintă în general o construcţie industrială. Aceste trei elemente: simplicitatea planului, necesitatea de limitare a dimensionărilor şi tipurilor elementelor întrebuinţate şi volumul mare de lucrări au determinat stabilirea cu precădere a unui modul industrial.

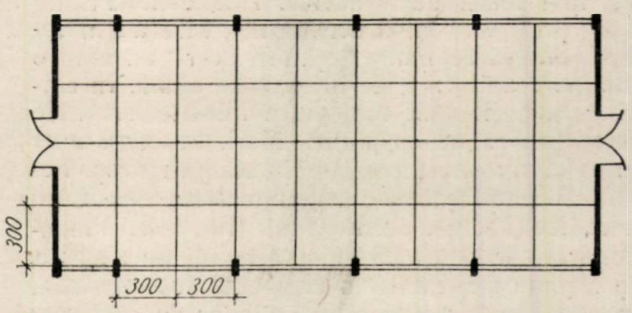

Fig. 2. Schema de plan a unei hale proiectată pe modul.

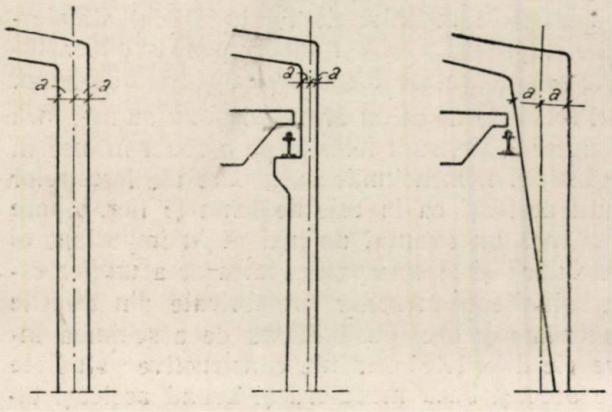

Fig. 3. Secţiuni transversale cu poziţiile axei modulare.

★

Modulul industrial la noi este arătat în STAS care stabileşte unitatea de măsură ce se aplică în proiectarea halelor industriale (şi anume la proiectarea în plan a distanţelor axiale ale stâlpilor sau elementelor purtătoare ale acestor hale), valoarea de 3,00 m, (fig. 2 şi 3). Atât deschiderile (în secţiune transversală), cât şi traveele (în secţiune longitudinală) halelor sunt multiplii acestui modul, adică 3, 6, 9, 12, 15, 18..., etc. m.

Pentru clădiri industriale mai mici (şi care nu sunt prevăzute cu poduri rulante) se admit şi unele distanţe intermediare şi anume: 4,50 — 7,50 — 10,50 m. Peste 10,50 m distanţele axile intermediare nu sunt admise. Modulul de 3,00 m a fost stabilit în urma unor studii şi încercări comparative faţă de alte module (2,50 m, 2,00 m., 1,00 m). Cercetările şi criteriile pe baza cărora a fost ales modulul industrial de 3,00 m s'au referit la:

dimensiunile materialelor de construcţie mai importante;

dimensiunile utilajelor specifice industriilor;

dimensiunile şi tipurile elementelor prefabricate;

raportul faţă de construcţiile monolite;

expresivitate arhitecturală;

raportul faţă de un eventual modul de bază comun tuturor construcţiilor;

raportul faţă de alte module speciale (construcţii civile, etc.);

raportul faţă de sistemul metric şi zecimal;

însuşiri de ordin aritmetic, privind uşurinţa de aplicare a modulului în proiectare;

însuşiri de ordin economic;

însuşiri de ordin tehnic-constructiv.

In raport cu materialele de construcţie este de primă importanţă legătura modulului cu cărămida, ca material principal. Dimensiunile nominale ale cărămizii fiind $25 \cdot 12^5$ rezultă că modului de 3,00 m este un multiplu exact $12^5 \cdot 24 = 3{,}00$ sau $25 \cdot 12 = 3{,}00$), permiţând executarea zidăriilor fără ciopliri sau deşeuri de cărămidă (fig. 4). Celelalte materiale de construcţie sunt şi ele în mare parte dimensionate în multipli sau submultipli de 3,00 m, precum: fier laminat (6,00; 12,00; 18,00 m lungime), fier rotund cu lungime uzuală de 12,00 m, plăci de stabilit (0,50 m lat), plăci de ipsos (0,50 m lung), plăci şi dale de beton şi mozaic (20,25 şi 30 cm) etc.

In ceeace priveşte utilajul specific industriilor şi care este încorporat construcţiilor industriale, intervin în primul rând podurile rulante. Corespondenţa între mărimea podurilor rulante şi deschiderile halelor este esenţială în proiectarea industrială. Prin stabilirea acestor corespondente pe baza modulului industrial de 3,00

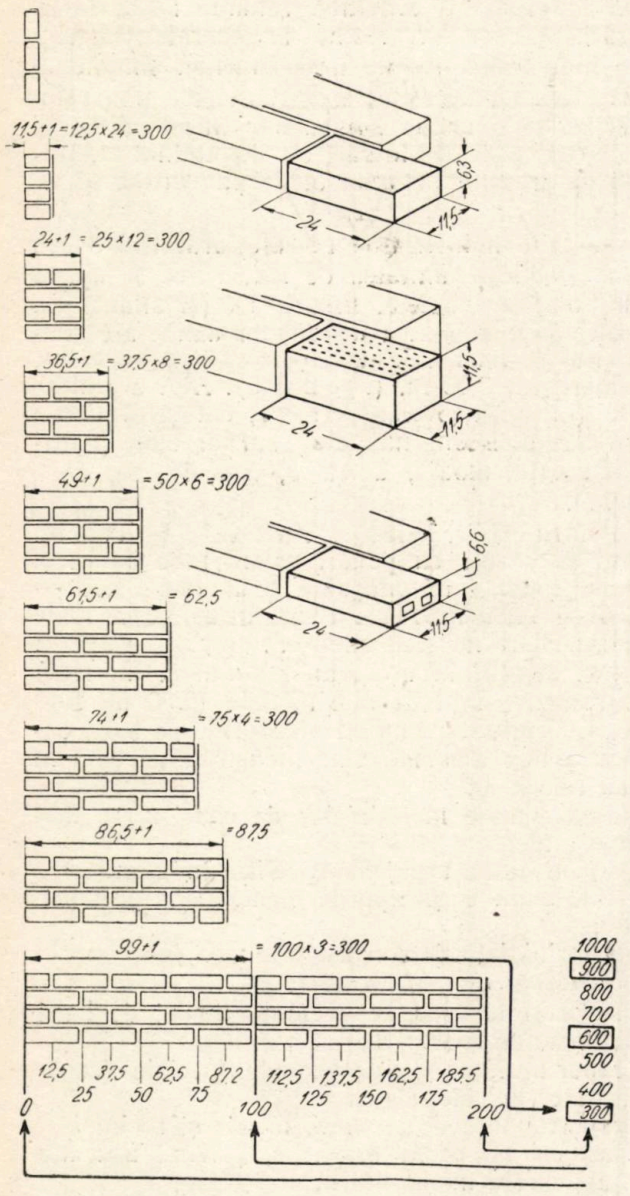

Fig. 4. Relaţia între zidăria de cărămidă şi modulul industrial.

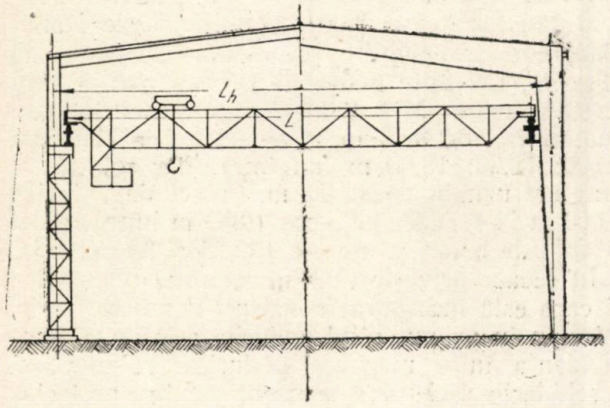

Fig. 5. Relaţia între deschiderea halelor şi a podurilor rulante.

m, s'a realizat o însemnată uşurare în execuţia construcţiilor şi s'a dat posibilitatea fabricării în serie, fără nevoia unor comenzi speciale, a podurilor rulante sau a elementelor lor componente. Posibilitatea execuţiei în serie pe baze standardizate a podurilor rulante, care constitue unul din utilajele principale ale industriilor, afectând construcţia însăşi şi a căror fabricaţie este destul de complicată, constitue o dovadă a eficacităţii incontestabile a modulării industriale (fig. 5).

Aceste deschideri ale podurilor variază tot din 3,00 în 3,00 m şi sunt:

Deschiderea Holei L_h (în M)		6	9	12	15	18	21	24	27	30	33
Capacitatea de ridicare											
Gama I 5-15 t	Deschiderea podului L	5	8	11	14	17	20	23	26	29	32
„ II 20-75 t		—	7^5	10^5	13^5	16^5	19^5	22^5	25^5	28^5	31^5
„ III peste 75 t		—	—	10	13	16	19	22	25	28	31

Dintre elementele prefabricate ce intră în componenţa construcţiilor industriale, sunt folosite în mod curent mai ales ferestrele de beton armat. Ferestrele industriale standardizate sunt din lemn. In seria denumită A sunt cuprinse ferestrele modulate pe baza dimensiunilor cărămizii şi se folosesc la ateliere executate din zidărie portantă. Ferestrele se pot cupla între ele, atât în sens orizontal cât şi vertical, formând deschideri mai mari, după nevoie. Halele industriale mari, proiectate după cerinţe noi, care au în vedere condiţii de muncă optime, cer adesea o iluminare uniformă, de intensitate egală. In astfel de cazuri, sunt mai puţin folosite ferestrele izolate alternând cu plinuri mari. Se cer atunci şiruri de ferestre mergând din stâlp în stâlp. Ferestrele standardizate, denumite seria B şi C au în vedere şi aceste eventualităţi (fig. 6-7). Dimensionarea lor este astfel făcută în cât fie singure, fie cuplate mai multe la un loc să dea împreună cu grosimea prezumată a stâlpilor de susţinere a halelor, dimensiuni modulate pe baza modulului de 3,00 m, cu multiplii sau submultiplii lor (fig. 8).

Ferestrele metalice de tip industrial standardizate, prevăd *aceleaşi valori* pentru dimensiunile exterioare ale tocurilor, ca şi cele de lemn.

Ferestrele de beton armat, deşi nu au fost încă standardizate, sunt folosite pe o scară întinsă în industrie. Dimensiunile exterioare ale ferestrelor sunt aceleaşi ca la cele de lemn şi fier. Apare aici încă un avantaj nu mai puţin important al modulării şi anume posibilitatea de a unifica dimensiunile elementelor prefabricate din diferite materiale şi deci posibilitatea de a schimba între ele diferitele elemente constructive studiate pe aceeaşi bază modulară şi având aceleaşi dimensiuni.

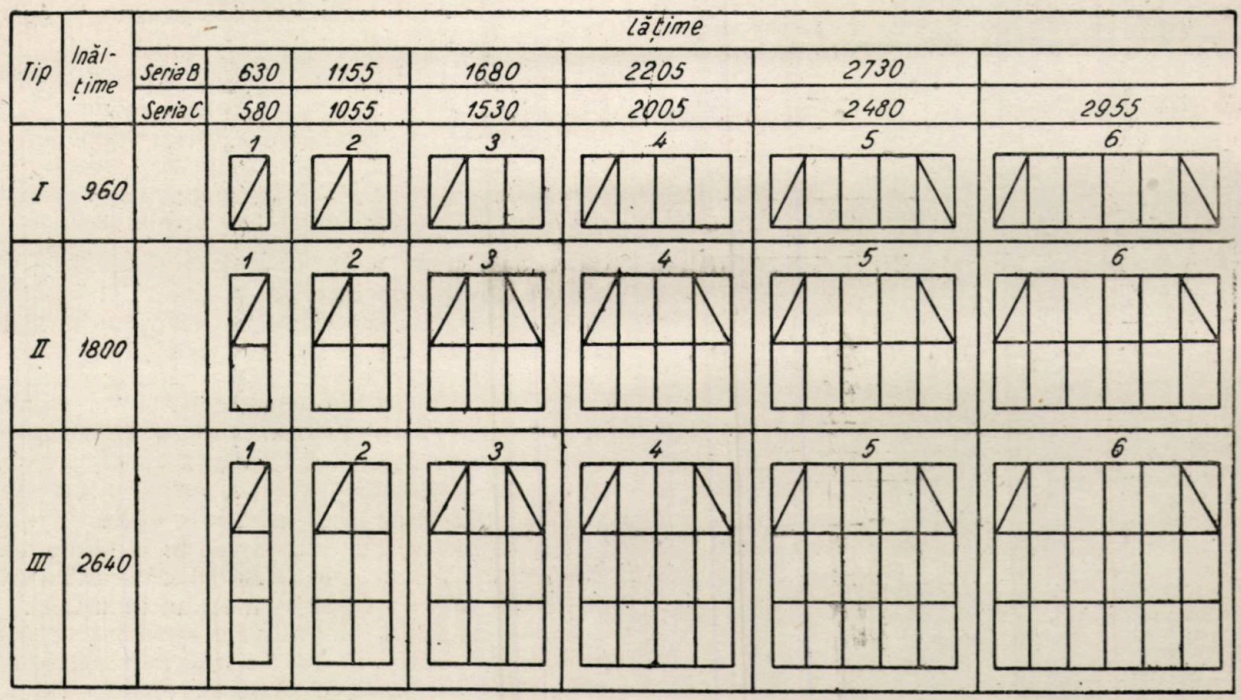

Fig. 6. Ferestre industriale standardizate din lemn.

Pe baze asemănătoare au fost standardizate luminatoarele de lemn şi uşile industriale de lemn şi fier.

In afara elementelor de construcţie prefabricate şi executate pe bază de standarde, s'au proiectat şi aplicat o serie întreagă de alte elemente prefabricate. Acest lucru a fost posibil datorită faptului că prin aplicarea modulării s'a putut limita variaţia deschiderilor, a traveelor, a înălţimilor, a sarcinilor, a tipurilor de luminătoare, poduri rulante, etc. Astfel s'au putut fabrica: stâlpi de beton, pane, grinzi pentru căile de rulare, plăci de acoperiş din beton armat sau din lemn, plăci de faţadă, ferme sau arce din beton armat, etc. formând *tipuri* de elemente prefabricate pe baza modulului de 3,00 m.

Prin aplicarea curentă a modulului la construcţii industriale, a reieşit un număr limitat de deschideri şi travee folosite mai frecvent. Trasarea în plan a distanţelor axiale ale acestora a determinat o serie de *reţele modulare curente.* Aceste reţele, în majoritatea cazurilor, au dimensiunea de 6,00 m pentru distanţa axială a traveelor, în timp ce distanţa axială a deschiderilor variază între 12—15 m pentru construcţiile mici şi 18—21—24 m şi mai rar 30 m pentru cele mai mari (fig. 9).

In planul acestor clădiri, stâlpii sau elementele portante se aşează conform reţelelor tip, cu ochiuri de 6·12, 6·15, 6·18 m sau 9·12, 9·15 şi mai rar 12·15, 12·18, etc. (fig. 10).

De multe ori, la una şi aceeaşi clădire se iveşte necesitatea adoptării în raport cu cerinţele procesului tehnologic, a unor reţele cu ochiuri diferite pentru aşezarea stâlpilor.

Acest lucru este posibil dat fiind că dimensiunile ochiurilor diferitelor reţele sunt coordonate pe baza aceluiaşi modul (fig. 11). Clădirile industriale sunt adesea formate din hale ale căror fluxuri tehnologice sunt perpendiculare unele pe altele. Pentru astfel de cazuri, se adoptă soluţia alăturării reţelelor modulare şi executarea unor clădiri juxtapuse, având fiecare stâlpi independenţi. Această alăturare serveşte deobicei şi pentru crearea rostului de dilatare (fig. 12).

Sensul fluxului tehnologic este deobicei în lungul halei, adică perpendicular pe deschidere. Modernizarea rapidă a utilajului cere uneori schimbări în fluxul tehnologic; acesta la rândul lui impune modificări importante ale construcţiei, care necesită nu numai cheltueli mari, dar provoacă şi stagnări îndelungate ale producţiei Pentru evitarea acestor desavantaje s'au proiectat în U.R.S.S. aşa numitele „ateliere flexibile". cu reţele modulare pătrate. Halele industriale,

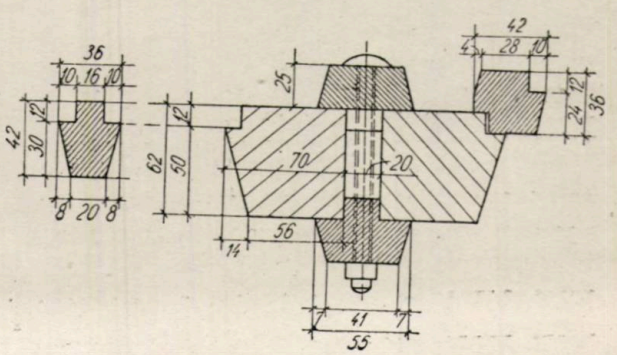

Fig. 7. Detaliu de cuplarea ferestrelor industriale

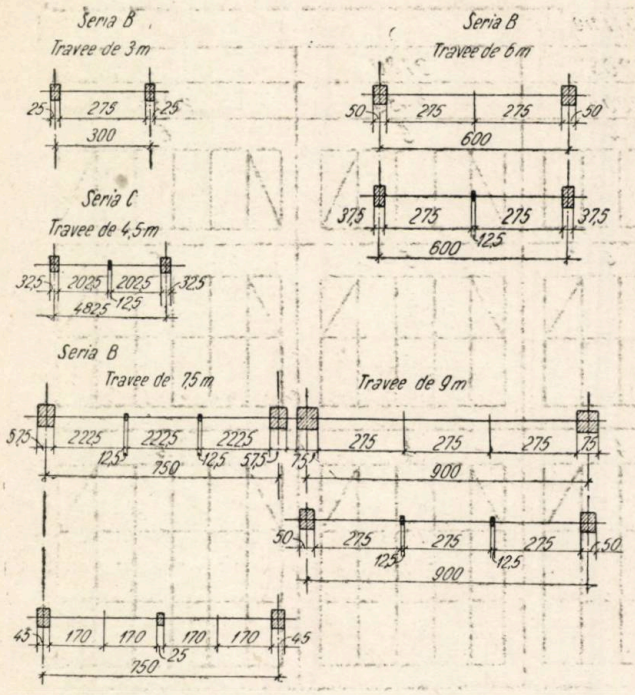

Fig. 8. Exemple de ferestre cuplate pe distanțe axiale modulate.

proiectate pe module cu rețele modulare pătrate, au deschiderile și traveele egale, adică 12·12 15·15, 18·18, etc. (fig. 13). In aceste hale, fluxul tehnologic se poate desfășura în orice sens, longitudinal, transversal sau șerpuit. Aceste tipuri sunt flexibile sub raport tehnologic și simplificate sub raport constructiv. Astfel, simplificarea în plan a construcțiilor industriale, reducerea numărului de variante, a condus în mod firesc spre o tipizare a halelor, adică spre crearea nu numai a unor planuri ale căror elemente sunt modulate, ci a unor hale întregi tipizate, constituite din elemente prefabricate, asamblate.

★

Modulul de 3,00 m este strâns legat de sistemul metric și zecimal, iar din punct de vedere aritmetic, este o cifră ușor divizibilă, ceeace în

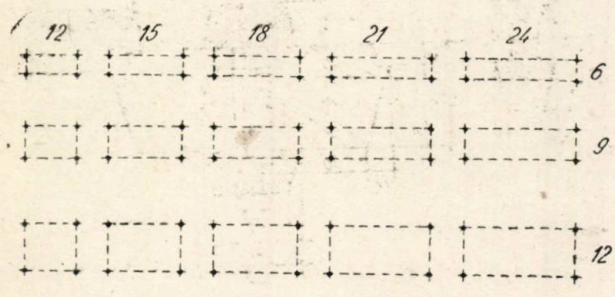

Fig. 9. Distanțe axiale curente.

proiectare constitue un avantaj însemnat. Astfel, modulul de 3,00 m se poate împărți cu:

3,00 : 2 = 1,50	3,00 : 10 = 30
3,00 : 3 = 1,00	3,00 : 12 = 25
3,00 : 4 = 75	3,00 : 15 = 20
3,00 : 5 = 60	3,00 : 20 = 15
3,00 : 6 = 50	3,00 : 24 = 12^5
3,00 : 8 = 37^5	3,00 : 25 = 12
	3,00 : 30 = 10

După cum se vede, subdiviziunile modulului de 3,00 m cuprind majoritatea valorilor modulare de 10 și 12^5 cm. Deasemenea, prin valorile mai mari ca 50,75, 100 și 150, el se leagă de eventuale module pentru construcții civile, fapt foarte important, întrucât în ansamblul fiecărei uzine, în afara clădirilor industriale propriu-zise, se mai află și o serie de clădiri anexe cu caracter civil, cum sunt: birouri de producție, vestiare, grupuri sanitare, etc, care sunt adesea construite lipit de halele industriale sau direct în legătură cu ele, iar acest lucru presupune proiectarea lor pe un modul organic legat de modulul industrial.

Unele construcții industriale auxiliare se pot proiecta pe același modul de 3,00 m, chiar când sunt executate complet separat. Astfel, magaziile de materii prime sau finite se adaptează foarte bine modulării industriale. Magaziile cu deschidere de 6,00 m sau 7,50 m sunt proiectate destul de curent, precum și acelea în care pătrund liniile ferate și care au deschiderea de 15,00 m. Din punct de vedere al prefabricării, magaziile se pretează foarte bine unei execuții lesnicioase, datorită simplificării la care se poate ajunge. Astfel, s'au proiectat magazii prefabricate din beton armat, la care întreg scheletul format din stâlpi, ferme, contravântuiri, etc., era format din una și aceeași piesă (fig. 14).

Garajele de pe lângă industrii se proiectează deasemenea pe modulul de 3,00 m. Garajele pentru turisme pot avea boxe de 3,00·6,00 sau 3,00·7,50 m; pentru camionete și camioane, boxe de 3,00·9,00 sau 3,75·9,00, iar pentru macarale mobile sau tractoare speciale, 3,75·12,00, etc.

Din punct de vedere tehnologic, se constată că proiectele întocmite pe baza modulului de 3,00 m, pot satisface programele a mai bine de 30 industrii diferite, care reprezintă aproape întreaga gamă a industriilor și sunt prin excelență aplicabile industriei grele. STAS-ul nostru prevede posibilitatea de a folosi în anumite industrii modulul de 1,00 m, însă numai excepțional când modulul de 3,00 m nu poate fi aplicat. Astfel, clădirile industriilor textile pot fi proiectate pe baza modulului de 1,00 m, dacă modulul intermediar de 1,50 m nu este aplicabil sau se dovedește neeconomic. Din observațiile și experiența sovietică se constată însă că proiectarea industrială nu trebue să se aplice prea rigid sau să prevadă dimensiuni prea strânse în raport cu tema.

Determinarea suprafețelor trebue judicios stabilită ca să nu rezulte spații de prisos, dar mai ales să nu fie lipsă de spațiu. Această ultimă eventualitate trebue cu atât mai mult evitată, cu cât evoluția rapidă a industriilor în general im-

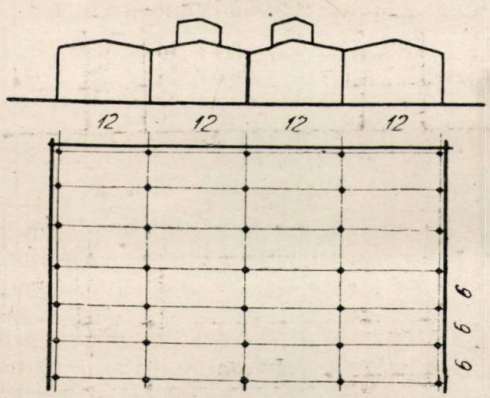

Fig. 10. Rețele modulare uniforme.

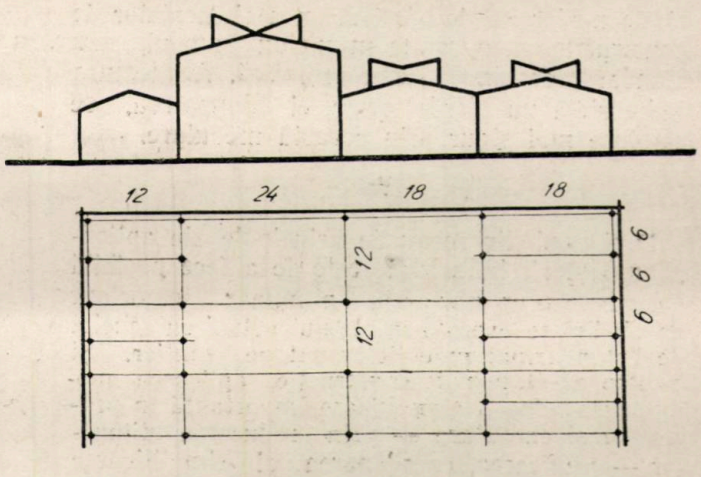

Fig. 11. Rețele modulare cu ochiuri diferite.

pune adesea desvoltări și cere de multe ori spații suplimentare care trebue prevăzute dela început.

Din punct de vedere estetic, piesele de construcție standardizate și dimensionate pe baza sistemului modular pot deveni nu numai ieftine și durabile, dar și de o expresivitate arhitectonică aleasă, întrucât se proiectează de către specialiștii cei mai calificați și sunt executate în uzine bine utilate, cu procesul tehnologic de fabricație studiat în amănunțime. In aprecierea influenței pe care piesele modulate și standardizate o au asupra construcțiilor, importanța esențială nu este acordată numai industrializării în sine, ci și valorii lor arhitecturale. O piesă de bună calitate nu diminuează, ci mărește expresivitatea arhitecturală a clădirii. Afară de aceasta, trebue menționat că standardele îndrumează tehnica din ramura construcțiilor pe calea progresului.

★

Toate aceste elemente de construcție prefabricate sau turnate monolit la fața locului, dar concepute, proiectate și executate pe baza aceluiași modul de 3,00 m, au determinat într'un răstimp relativ scurt o simplificare importantă atât în proiectare, cât și în execuție sau fabricație. Este de observat aici că standardele și modularea, deși reprezintă o limitare în variația elementelor constructive, nu au însemnat niciodată o stânjenire sau o piedică în proiectare. Din experiența de până acum a proiectării pe baze modulare în domeniul industrial, se constată că orice soluție arhitectonică și-a putut găsi mijloacele de expresie de care a avut nevoie și că va-

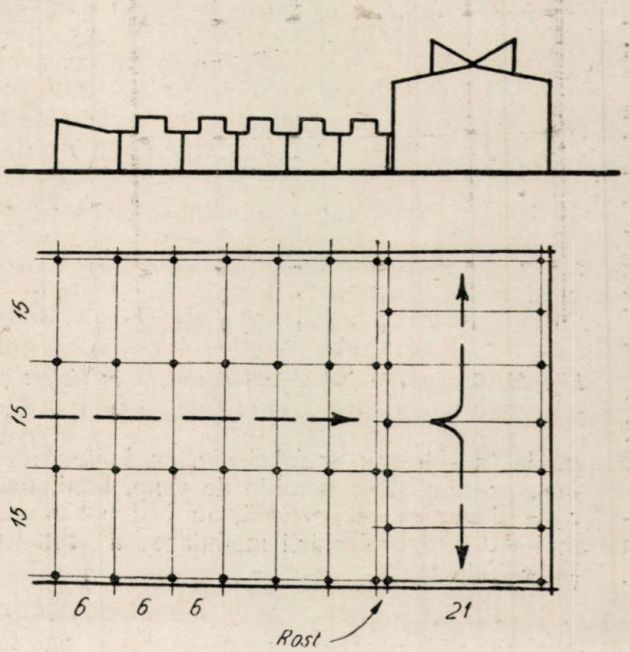

Fig. 12. Hale juxtapuse cu rost de dilatare, cu fluxuri tehnologice perpendiculare.

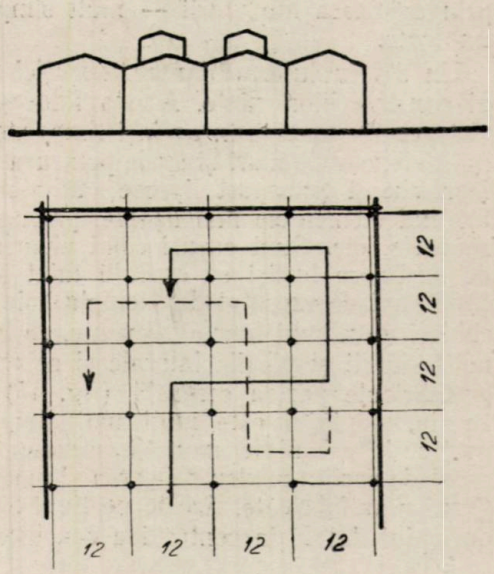

Fig. 13. Hală flexibilă

riaţia nesfârşită de până acum a elementelor de construcţie, neîngrădite în niciun modul sau standard, era inutilă sau arbitrară. Arhitectura industrială nu pierde nimic, ci dimpotrvă, se conduce mai sigur prin această modulare.

★

Deşi unul din scopurile principale ale aplicării modulării industriale este de a face posibilă desvoltarea prefabricării, un număr important de clădiri se execută în stadiul actual cu schelet de beton armat monolit turnat pe şantier. Şi pentru acest gen de construcţie, aplicarea modulării a adus o simplificare importantă în proiectare şi executare — prin reducerea tipurilor — unificarea, coordonarea şi simplificarea elementelor proiectate ce se execută pe şantier. Unificarea dimensionărilor aduce după sine simplificarea cofrajelor, posibilitatea folosirii cofrajelor mobile sau a refolosirii lor la maximum. In perioada actuală, când accentul pe economia de lemn se pune cu ascuţime, acest lucru este de o importanţă deosebită. Deasemena şi construcţiile metalice, în special ferme şi luminatoare folosite la acoperirea halelor monolite, au fost — prin aplicarea modulării — mult simplificate şi unificate.

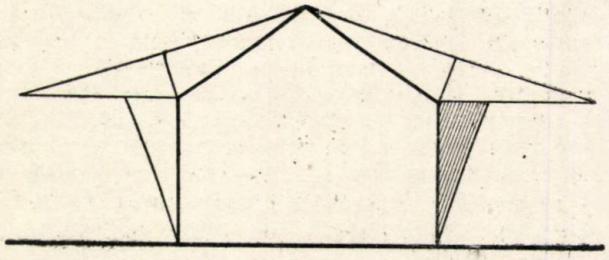

Fig. 14. Magazie montată dintr'un singur element prefabricat.

Un stadiu intermediar al execuţiei este acela al construcţiilor mixte. Acesta foloseşte ambele sisteme de execuţie în acelaşi timp, turnând monolit elementele mari şi grele pentru a căror prefabricare şi transport lipsesc utilajele, prefabricând elementele mai uşoare, precum plăci de acoperiş, etc. Sunt cazuri când elementele mari de susţinere însăşi se execută mixt şi anume: când sunt de executat de exemplu hale cu 3 deschideri, care sunt foarte frecvente, se toarnă monolit stâlpii şi părţile laterale şi se execută din prefabricate partea centrală (fig. 15). In felul acesta, montajul este mult mai simplificat iar porţiunile executate monolit servesc drept element de sprijin pentru ridicarea şi montarea porţiunilor prefabricate. Aceste porţiuni formează în exemplul dat fâşia centrală a construcţiei halei.

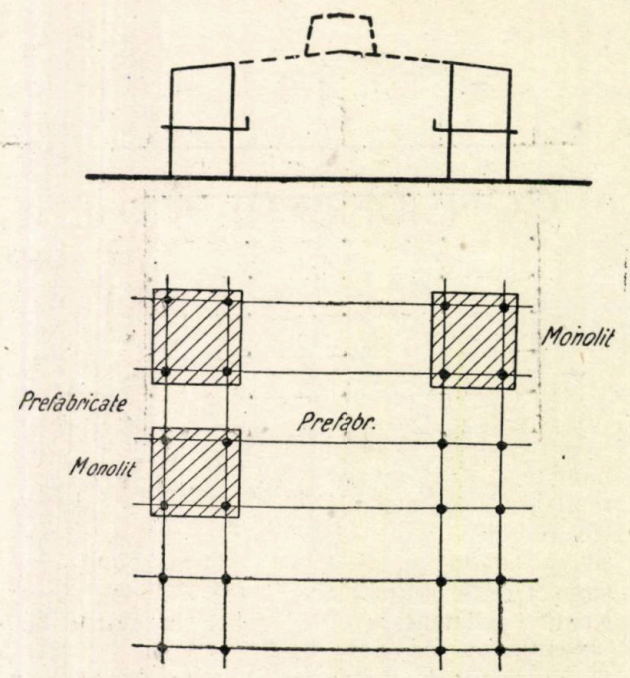

Fig. 15. Construcţii industriale executate în sistem mixt (monolit şi prefabricat).

Un alt sistem de proiectare modulară mixtă este acela în care porţiunile prefabricate alternează cu cele monolite, rezultând aşa numitul sistem de execuţie şah (fig. 16).

Toate aceste sisteme de execuţie monolite mixte în şah sau prefabricate, cu toate avantajele, precum şi economiile de timp, bani, materiale şi muncă ce prezintă, au fost posibile numai datorită proiectării modulare a construcţiilor industriale.

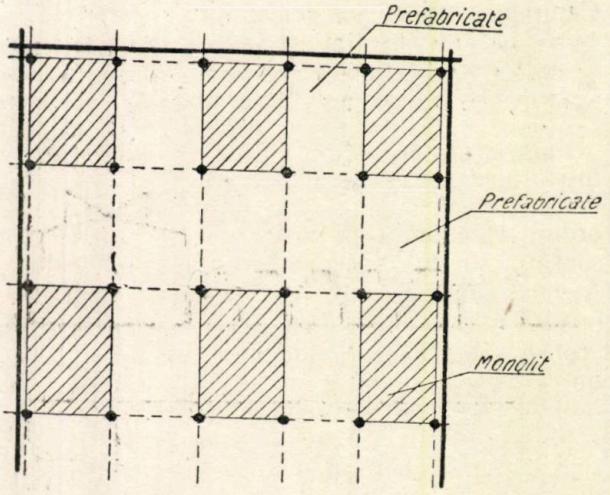

Fig. 16. Construcţie industrială executată în sistem şah.

CONSIDERAȚII ACUSTICE ASUPRA PROBLEMELOR DE URBANISM

Arh. I. GLÜCKMAN

In cadrul sarcinilor trasate prin Planul Cincinal, arhitecții și tehnicienii sunt chemați să rezolve o serie de probleme urbanistice, a căror importanță depășește orice realizare efectuată până în prezent în țara noastră. Astfel, ei sunt chemați să sistematizeze orașele existente și să proiecteze orașe noi, cum sunt cele de pe traseul Canalului Dunăre-Marea Neagră și altele.

Realizarea acestor sarcini este însă foarte complexă prin diversitatea problemelor ce se pun. Dacă pentru majoritatea problemelor există elementele necesare proiectării, sunt și unele mai puțin cunoscute.

In acest sens se vor prezenta câteva considerații asupra uneia din acestea, respectiv asupra elementelor acustice ce intră în sfera lucrărilor urbanistice, folosindu-se în special cercetările prof .S. P. Alexeev și S. I. Lifșitz asupra sgomotelor Moscovei, aceste cercetări constituind un factor important în lucrările de sistematizare ale Capitalei Uniunii Sovietice.

★

Pentru urmărirea problemei se precizează că între sunet și sgomot nu există din punct de vedere fizic nicio deosebire, aprecierea fiind de ordin subiectiv — psihologic — în funcție de sensația produsă asupra celui ce recepționează. Astfel, o muzică militară trecând pe stradă poate impresiona în mod plăcut pietonii, dar în același timp poate fi foarte desagreabilă pentru un bolnav locuind pe aceeași stradă, sau un individ preocupat cu un studiu oarecare.

Se știe că sunetul se răspândește în unde sferice, energia sonoră atenuându-se proporțional cu distanța străbătută.

La întâlnirea unor obstacole, sunetul se reflectă, energia reflectată fiind mai mică decât cea incidentă, în funcție de coeficientul de absorbție al suprafeței reflectante.

Simplificând expunerea, se vor neglija aspectele determinate de spectrul sonor al diverselor sunete, respectiv frecvența (înălțimea sunetelor) și se va insista în special asupra nivelului tăriei sunetului subiectiv, recepționat de urechea omenească, ce se măsoară în foni (ph).

Pentru aprecierea tăriei sunetelor, se dă următoarea scară a valorilor, în foni:

130 — pragul de durere, peste care urechea începe să sângereze datorită presiunii prea mari a aerului pus în vibrație;
120 — lovitură de trăsnet sau motor de avion cu 1 600 ture pe minut, la 5 m distanță;
110 — tren expres în viteză mare;
100 — fabrică de cazane — claxon de automobil;
90 — stradă foarte sgomotoasă;
80 — autocamion;
70 — birou de copiat acte cu mașini de scris;
60 — stradă cu animație mijlocie;
50 — restaurant;
40 — emisiune de radio, normală, într'o locuință.
30 — odaie liniștită de locuit;
20 — șoapte la distanță de un metru;
10 — foșnetul frunzelor;
0 — pragul de audibilitate, sub care sunetele nu sunt percepute de urechea omenească.

Pentru calcularea puterii de izolare fonică necesară în raport cu destinația camerelor, se dau următoarele indicații privind nivelul necesar maxim admis în interiorul unor încăperi caracteristice:

Camere de locuit	25—30 ph
Magazine-restaurante	30—40 „
Clădiri administrative	30—50 „
Teatre, cinematografe	20—28 „
Spitale	20—35 „
Studiouri de radio	20—25 „

Insfârșit, trebue cunoscut că puterea de izolare sonoră a unui zid masiv este în funcție de greutatea sa raportată la metru pătrat de suprafață construită. Puterea de izolare a zidurilor de cărămidă uzuale cu rosturi pline și fără a se ține seama de uși și ferestre este următoarea:

Zid de 12,5 cm	45 db.
Zid de 25 cm	51 db.
Zid de 37,5 cm	56 db.
Zid de 50 cm	59 db.

★

Problemele acustice ce intervin în sistematizarea orașelor sunt cu deosebire cele de izolare fonică, sub diversele aspecte sub care acestea se prezintă.

După cum s'a mai menționat, este foarte cunoscută sensația neplăcută, provocată de sunetele exterioare atunci când omul se odihnește, studiază sau este concentrat asupra unui subiect oarecare. In afara faptului că aceasta deranjează, sgomotele au și influențe asupra stării de echilibru psihic al individului. Studiile făcute în

acest sens la Institutul pentru Protecţia Muncii din Moscova au stabilit o scădere a capacităţii de muncă, o creştere a irascibilităţii, insomnie, precum şi o influenţă a vibraţiilor asupra muşchilor şi asupra organelor interne, mai ales atunci când nivelul tăriei sgomotelor depăşeşte 70 foni.

Cunoscând cele de mai sus, se impune crearea condiţiilor necesare pentru înlăturarea, sau pe cât posibil, diminuarea sgomotelor dăunătoare înconjurătoare.

In cele ce urmează se vor analiza sgomotele

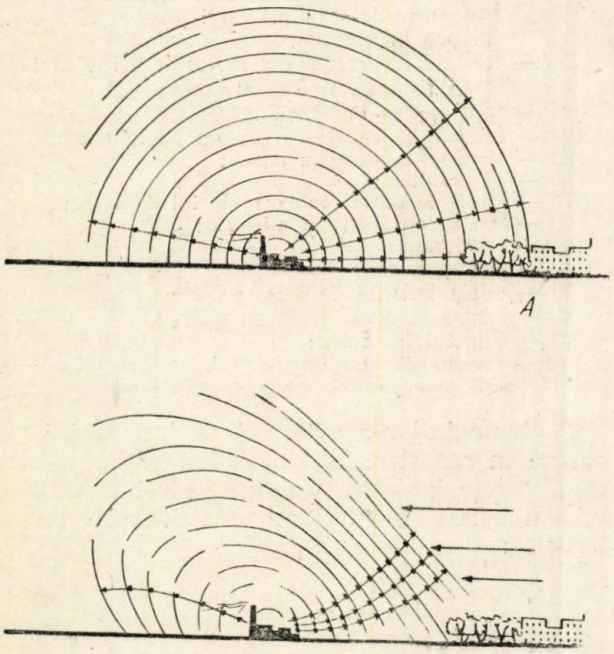

Fig. 1. Influenţa vântului asupra propagării sgomotului generat de industrii asupra oraşului. A — propagarea undelor sonore fără influenţa vântului; B — deformarea frontului undelor sonore la bătaia vântului dinspre oraş.

exterioare, căutând a arăta principial, posibilităţile ce stau la îndemâna proiectanţilor pentru reducerea nivelului tăriei lor şi implicit a influenţei lor asupra activităţii umane.

★

Principalele sgomote exterioare sunt produse în general de: activitatea umană, circulaţia vehiculelor, diverse mecanisme şi instalaţii din întreprinderile sau instituţiile cu activitate sgomotoasă din vecinătate, precum şi sgomotele accidentale ale străzii.

Analizarea fiecărui aspect duce la următoarele considerente:

Activitatea umană: Sgomotele produse de circulaţia pietonilor sau concentrarea într'un anumit loc ating nivele variate în raport cu natura lor. Câteva din aceste aspecte sunt redate în tabela 1, care cuprinde valorile medii stabilite în urma cercetărilor efectuate pe teren.

Tabela 1

Nivelul tăriei sgomotelor generate de activitatea umană (măsurători efectuate la 5 m. distanţă)

Nr.	Specificarea sgomotului	Nivelul tăriei în foni
1	Concentraţie de public lângă tramvai (lipseşte orice alt transport)	60—70
2	Sgomotul publicului la intrarea într'un cinematograf	68
3	Grup de soldaţi cântând în camion	88
4	Sgomotul publicului la ieşirea dintr'o sală de concert	70
5	Mersul pietonilor pe stradă (circa 1 500 pers. pe oră)	50
6	Convorbire tare	65—70
7	Cântec puternic	92
8	Jocul copiilor de 5—10 ani	70—80

Circulaţia vehiculelor: Sgomotele generate de mijloacele de transport ating valori importante care trebue considerate cu toată seriozitatea, dat fiind permanenţa lor în decursul unei zile.

Cercetările efectuate de prof. S. P. Alexeev, asupra sgomotelor Moscovei, au dus la stabilirea nivelelor tăriei medii a sgomotelor, produse de circulaţia mijloacelor de transport menţionate în tabela 2.

Tabela 2

Nivelul mediu al tăriei sgomotelor generate de circulaţia vehiculelor

Nr.	Specificarea sgomotului	Nivelul tăriei în foni
1	Tramvai	84
2	Autocamion de 5 tone	89
3	Autocamion ZIS	82
4	Autocamion GAZ	79
5	Autobuz	74
6	Troleibuz	71
7	Autoturism	73
8	Motocicletă	80
9	Căruţă	67
10	Sanie pe zăpadă	52

Trebue menţionat în mod special sgomotul produs de transportul pe linie ferată care atinge nivele foarte ridicate. Astfel, Metropolitanul din Moscova atinge în unele porţiuni un nivel de 80—116 foni, variaţia fiind în funcţie de structura tunelelor, viteza de parcurgere, izolarea şinelor, uzura vagoanelor, etc.

Diverse mecanisme. In această categorie intră megafoanele instalate pe străzi, staţiile de amplificare sau radioficare, atingând nivele între 80—95 foni şi instalaţii cu caracter permanent, cum ar fi de exemplu cabinele de aer condiţionat ale metroului ale căror sgomote variază între 70—100 foni.

Intreprinderi cu activitate sgomotoasă: Sgomotele determinate de ateliere, fabrici şi uzine sunt foarte importante, având în vedere nivelele

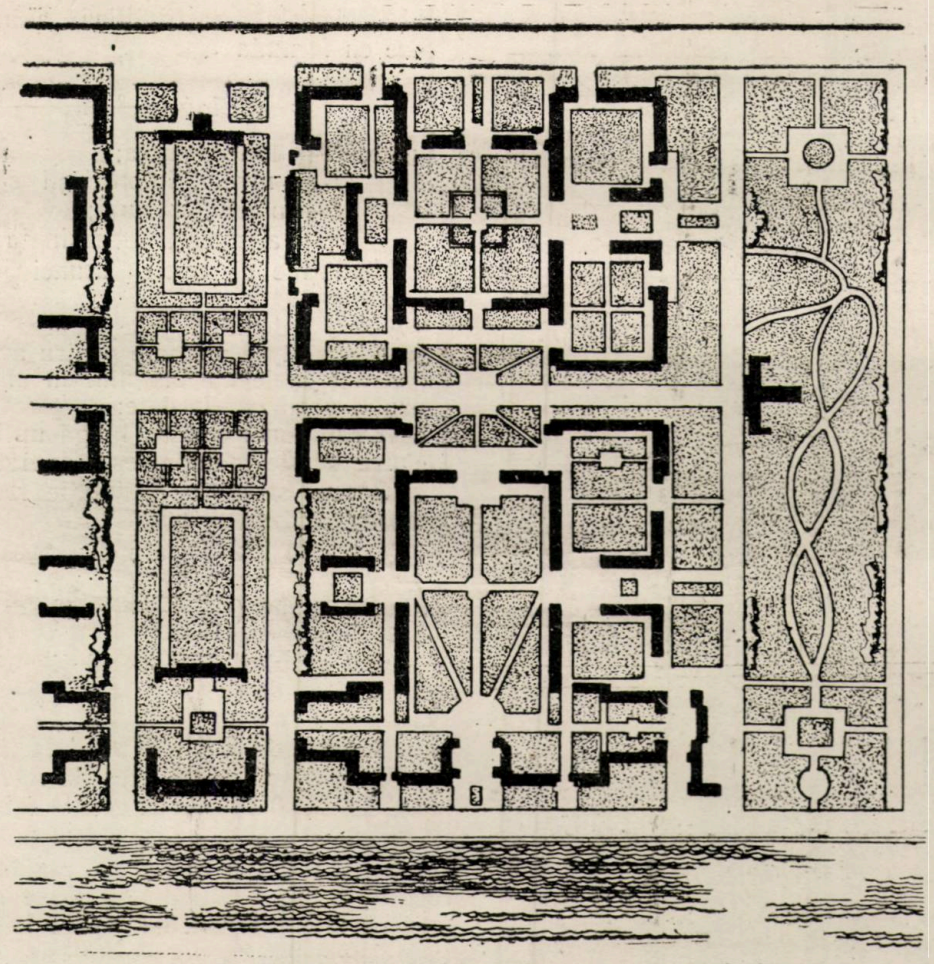

Fig. 2. Proiect pentru sistematizarea unor cuartale în orașul Leningrad (Arh. G. A. Simonov)

pe care le pot atinge acestea, precum și faptul că au o intensitate constantă în timpul orelor de muncă, prelungindu-se uneori și în timpul nopții atunci când acestea lucrează în mai multe schimburi.

In tabela 3 sunt redate câteva valori a căror apreciere este concludentă.

Tabela 3

Nivelul tăriei sgomotelor din diverse întreprinderi fabrici sau uzine

Nr.	Specificarea sgomotului	Nivelul tăriei în foni	
		maximum	minimum
1	Banc de probă pentru motoare de avioane	130	120
2	Instalație pneumatică pentru lipit	110	105
3	Secție de matrițe	105	100
4	Ciocan pneumatic	108	105
5	Strunguri	90	85
6	Gater	98	94
7	Foarfece ghilotine pentru tăiat tablă.	90	78
8	Fabrică de țesătorie	94	84
9	Cilindri și discuri pentru șlefuit rulmenți auto	115	95

Sgomote accidentale. Natura acestor sgomote este foarte variată, mergând dela claxoanele mașinilor de diverse tipuri până la sgomotul produs de lucrările de reparație ale drumurilor sau șantiere temporare, etc. In tabela 4, sunt redate câteva aspecte ale acestor sgomote.

Tabela 4

Nivelul tăriei câtorva sgomote accidentale

Nr.	Specificarea sgomotului	Nivelul tăriei în foni
1	Semnalizarea fonică a tramvaiului	80
2	Claxon de autobuz GAZ	70
3	Claxon automobil ZIS	70—75
4	Claxon automobil	85—90
5	Fluerul milițianului	78
6	Reparații la linia de tramvai	78—80
7	Lucrări de reparații la pavaj	72

★

Cunoscând principalele surse ale sgomotului, se va analiza acum posibilitatea înlăturării sau reducerii efectelor lui. In acest sens, trebue menționat că cea mai economică și mai eficace rezolvare este amplasarea convenabilă a diverse-

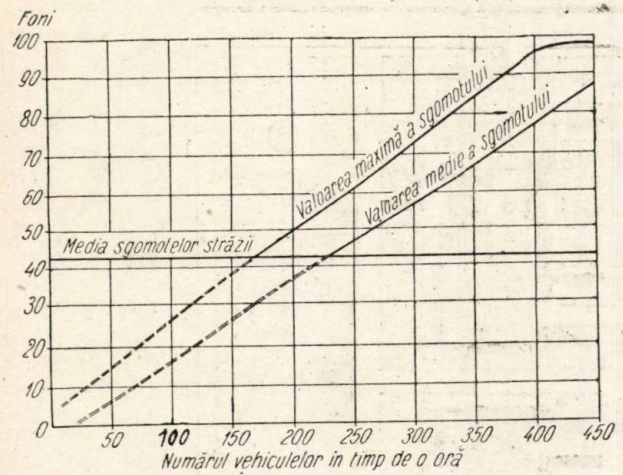

Fig. 3. Sgomotul străzii în funcţie de numărul vehiculelor ce trec în timp de o oră.

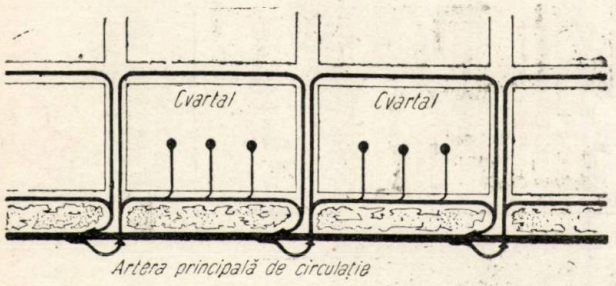

Fig. 4. Schemă pentru rezolvarea circulaţiei în oraşe protejând cuartalele de locuinţe de sgomotul arterelor cu mare trafic.

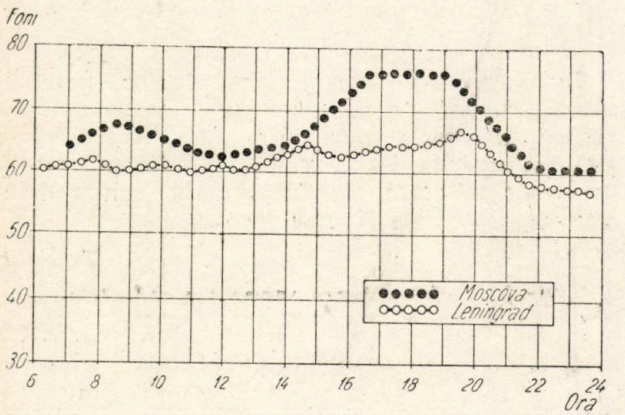

Fig. 5. Variaţia nivelului mediu al sgomotelor din Moscova şi Leningrad în cursul unei zile.

lor elemente din compoziţia unui oraş, ţinând seama de sursele principale ale sgomotelor, precum şi de diversele lor aspecte.

Pornind pe această linie, în zonificarea oraşelor trebue să se dea o deosebită importanţă amplasării fabricilor, uzinelor şi atelierelor care, după cum am văzut, generează sunete cu nivelul tăriei foarte ridicat. Dacă nivelul sgomotelor este foarte mare, cum ar fi de exemplu o fabrică de motoare pentru avioane, atunci este recomandabil să se scoată această unitate în afara oraşului. Determinarea ştiinţifică a îndepărtării se face cu formula

$$r = \text{antilog}\left(\frac{L_0 - L - \gamma}{20}\right)$$

în care: r— îndepărtarea;

L_0— nivelul intensităţii sonore la sursă;

L— nivelul atenuat;

γ — atenuarea determinată de plantaţii şi accidentaţiile de teren, atunci când acestea există.

Astfel, calculând îndepărtarea necesară pentru o fabrică de motoare pentru avioane, de străzile marginale ale oraşului cu animaţie redusă rezultă următoarele date:

Nivelul sonor produs lângă un banc de probă pentru aceste motoare este de 120 foni, iar nivelul unei străzi cu animaţie redusă de circa 50 foni.

Rezultă o îndepărtare de:

$$r = \text{antilog}\left(\frac{120 - 50 - 8}{20}\right) = 1\,260 \text{ m}$$

Acest rezultat, impunând şi existenţa unor plantaţii cu coroane bogate ($\gamma = 8$) este totuşi mai mare ca cifra stabilită de H.C.M. Nr. 38 din 9 Ianuarie 1952, relativă la „zonele de protecţie sanitară", care prevede numai o îndepărtare de 1 000 m pentru aceste fabrici.

Dacă este vorba însă de nivele mai reduse, aceste fabrici sau uzine pot rămâne în incinta oraşului, însă trebue amplasate spre periferie, îndepărtate suficient de zonele de locuit de care vor fi despărţite cu zone plantate, pentru mărirea izolaţiei sonore. Deasemenea, se va avea în vedere şi direcţia vânturilor dominante, care bătând dinspre oraş spre uzină sau fabrică, vor abate frontul undelor sonore (fig. 1).

In sistematizarea oraşelor existente, trebue să se studieze gruparea şi izolarea construcţiilor industriale care, în condiţiile societăţii capitaliste, au împânzit întreaga suprafaţă a oraşului, generând o reţea de surse sgomotoase. In ceea ce priveşte edificiile publice, culturale ori administrative, etc, amplasarea lor trebue să se facă ţinând seama de nivelul sgomotelor admise în interior, care diferă dela caz la caz, de posibilităţile de izolare fonică normale ale pereţilor înconjurători, de sgomotele determinate de concentrarea publicului la anumite ore sau din însăşi sgomotele generate prin activitatea lor.

Pentru amplasarea unui teatru sau cinematograf este necesară îndepărtarea amplasamentului de marile artere de circulaţie şi de clădirile de locuit. Astfel, se vor asigura atât condiţiile acustice interioare necesare sălii pentru urmărirea spectacolului, cât şi protejarea blocurilor pentru locuinţe de sgomotele produse prin concentrarea publicului la intrarea şi în special la ieşirea dela spectacol sau de însuşi spectacolul, dacă acesta are loc în aer liber sau camerele de locuit sunt în aceeaşi clădire cu sala de vizionare.

Pentru exemplificare, să considerăm un auditoriu construit pe o arteră de mare circulaţie, având pereţii exteriori din cărămidă de 25 cm şi

cadre de beton armat. Trecerea unui camion de marfă generează un sgomot mediu de 89 foni. Puterea de izolaţie a peretelui de 25 cm (fără ferestre şi uşi), reduce sgomotul astfel ca în interior se va auzi un sgomot de 38 foni, ceeace va fi foarte supărător, întrucât nivelul sgomotelor admise în sală este de circa 20 — 28 foni. Calculând cu formula menţionată, rezultă necesitatea îndepărtării sălii cu circa 10 m. Dacă auditoriul are însă uşi şi ferestre, care coboară puterea de izolare a peretelui exterior la circa 35 db, rezultă din calcul necesitatea îndepărtării amplasamentului sălii la circa 50 m.

Să considerăm acum că în faţa auditoriului există un imobil pentru locuinţe. S'a văzut că sgomotul determinat de public la ieşirea dintr'o sală de spectacol este de circa 68 foni. Nivelul mediu al sgomotelor interioare din camerele de locuit fiind de 25 foni, se poate aprecia cât de supărător va fi sgomotul, care coincide deobicei cu orele de odihnă, mai ales vara, când cetăţeanul este obişnuit să stea cu geamurile deschise. Pentru înlăturarea acestui neajuns, din calcul reiese o îndepărtare de circa 141 m.

In baza aceloraşi principii, trebue să se dea o atenţie deosebită amplasării circurilor, conservatoarelor de muzică, regimente, terenuri sportive, terenuri de joc pentru copii, etc, a căror activitate are influenţă negativă asupra zonelor construcţiilor pentru locuinţe, spitale, creşe, şcoli, etc.

Ca atare, la fixarea amplasamentelor diverselor clădiri, se va ţine seama de sgomotele generate prin activitatea construcţiei respective, precum şi influenţa sgomotelor exterioare învecinate.

In ceeace priveşte clădirile destinate pentru locuinţe, se menţionează şi necesitatea îndepărtării de marile artere de circulaţie, al căror front de clădiri poate fi destinat imobilelor cu caracter administrativ, economic, etc.

In fig. 2 se arată proiectul de sistematizare al unor cuartale din Leningrad, în care circulaţia vehiculelor este limitată perimetral pe artere largi, al căror front este dotat cu clădiri administrative, iar cuartalul este rezolvat cu imobile având fronturi îndepărtate. Terenul este prevăzut cu plantaţii, ceeace asigură condiţiile necesare atenuării sgomotelor.

★

S'a văzut importanţa sgomotelor de pe străzi şi în special cele determinate de mijloacele de transport care sunt surse generatoare permanente. Nivelul mediu al tăriei sgomotelor este însă în funcţie de o serie de elemente de care trebue să se ţină seama pentru reducerea la maximum a influenţei lor. Astfel, se poate constata că sgomotele nu sunt aceleaşi pentru toate străzile, ci depind de o serie de factori. In fig 3 se arată influenţa numărului vehiculelor ce trec pe o stradă în timp de o oră, asupra nivelului mediu al sgomotelor străzii. Ca urmare a acestei constatări la rezolvarea sistemului de circulaţie dintr'un oraş, se va prevedea o reţea de străzi pentru circulaţie intensă, deservită de linii de tramvai, autobuze pentru călători şi mărfuri, pe care se vor amplasa diverse clădiri publice, precum şi o reţea de străzi cu circulaţie redusă, deci cu nivel al sgomotelor scăzut, ce vor deservi cuartalele de locuinţe (fig. 4). Această rezolvare va putea răspunde şi problemei frecvenţei pietonilor sau vehiculelor în timp, cunoscând că aspectul nivelului sgomotelor în decursul unei zile este diferit pentru diverse ore, marcând pe magistrale o creştere în orele de odihnă de după amiază, (fig. 5) aspect ce poate diferi însă în funcţie de organizarea vieţii interioare a aşezării respective.

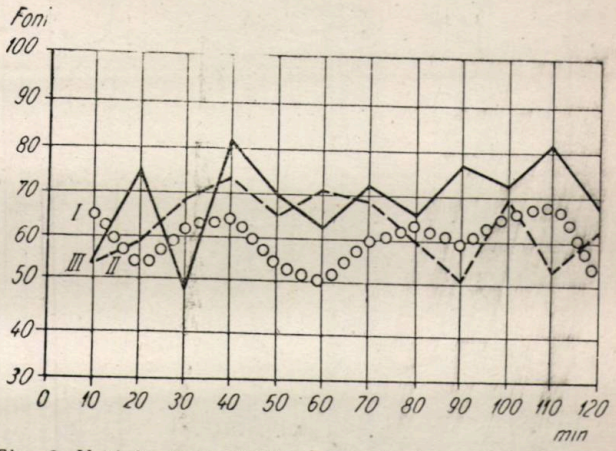

Fig. 6. Variaţia intensităţii sgomotelor pe străzi care au lărgimi diferite. I — pe o stradă lată de 140 m; II — pe o stradă lată de 42 m; III — pe o stradă lată de 21 m

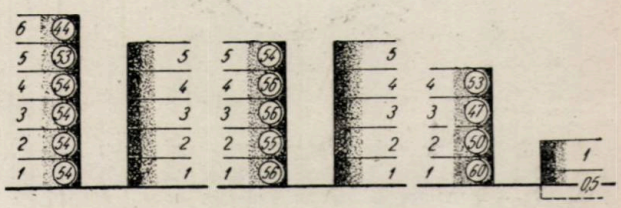

Fig. 7. Scăderea nivelului sgomotelor din clădirile cu faţada spre stradă, în raport cu înălţimea clădirii de vis-a-vis (cifrele încercuite reprezintă nivelul sgomotului în foni). Măsurătorile s'au efectuat pe străzi cu sgomote diferite la nivelul străzii.

★

In afara factorilor mai sus menţionaţi, există şi o serie de factori constructivi, care interesează cu deosebire.

Pentru aprecierea acestora, este necesar a reaminti legile fundamentale de reflecţie ale sunetului, menţionate mai înainte. Cunoaşterea acestora duce la concluzia că un sunet emis în aer liber se va stinge mai uşor decât într'un spaţiu limitat, unde datorită reflectărilor pe suprafeţele delimitative, energia sonoră directă într'un punct oarecare va fi amplificată de energia sunetului reflectat.

In aer liber sunetul se va propaga până la

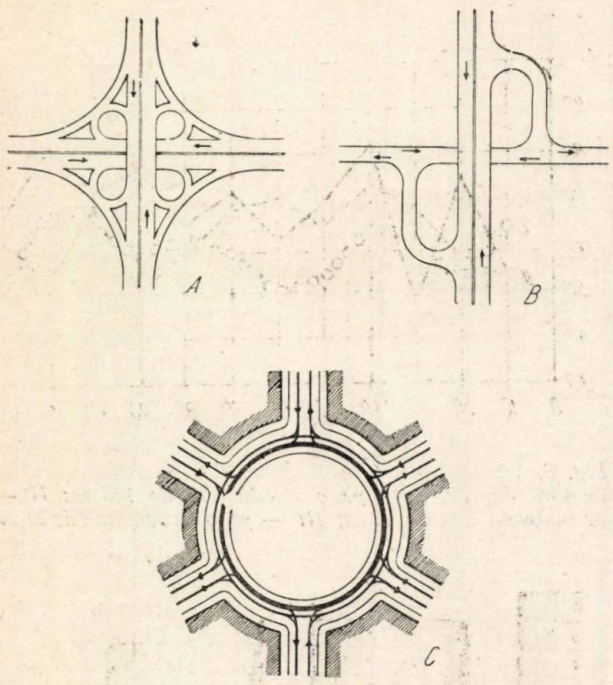

Fig. 8. Scheme principiale pentru reducerea nivelului sgomotelor prin asigurarea unei circulații continue A, B — rezolvarea încrucișărilor prin racordare la nivele diferite; C — piață giratorie cu circuit dublu

completa lui atenuare, datorită frecărilor în atmosferă.

Cunoașterea acestor elemente ușurează aprecierea influenței profilului transversal, înălțimea clădirilor ce delimitează strada, precum și arhitectura acestora asupra sgomotelor străzii.

Măsurătorile efectuate cu privire la scăderea sgomotelor străzii în raport cu lățimea lor au condus la rezultatele ce sunt redate în fig. 6, care reprezintă intensitatea sgomotelor măsurate în decursul a două ore pe trei străzi, având lățimi diferite. Din graficul prezentat reiese că nivelul mediu al tăriei sgomotelor este mai redus pentru străzile care au lărgime mai mare.

Considerând străzile ca niște mari canale de circulație în care fațadele clădirilor determină suprafețe mai mult sau mai puțin reflectante, influența înălțimii clădirilor asupra sgomotelor străzii este evidentă. Tabela 5 arată rezultatul măsurătorilor efectuate pe teren, din care se constată că străzile limitate de clădiri înalte au nivelul sgomotului mai ridicat decât cele cu etaje mai puține.

Acest fenomen se datorează reflectărilor multiple ale sunetului de frontul clădirilor, până când acesta își găsește un drum liber și se atenuează în aer. In funcție de acest lucru trebue menționat că în afara înălțimii clădirilor, arhitectura acestora joacă un rol însemnat. In acest sens, la început s'a emis teoria tratării fațadelor cu materiale absorbante pentru diminuarea cât mai mare a energiei sonore reflectate, teorie care a fost ulterior abandonată.

A rămas însă în discuție problema structurii și a elementelor decorative ale fațadelor, care trebue să canalizeze energia sonoră în sus și spre porțiunile libere, neconstruite ale străzii.

Tabela 5

Nivelul sgomotului tramvaielor în dreptul clădirilor cu înălțimi diferite

Numărul etajelor	1 vagon		2 vagoane	
	rapid	încet	rapid	încet
1	—	—	72,7	71
2	72,7	69	78,5	71,5
3	—	—	78	84,3

In baza aceluiași principiu, s'au efectuat măsurători care arată că nivelul intensității sgomotelor scade și în funcție de raportul înălțimilor între clădiri situate față în față. Rezultatele menționate în fig. 7 arată că diminuarea sgomotelor la ultimul etaj al unei clădiri este cu mult mai mare dacă în fața sa se află o construcție mai joasă, cu unul sau două nivele, decât atunci când clădirile au înălțime egală.

Analizând profilul longitudinal al străzilor, trebue menționat că cele cu pante pronunțate au nivelul tăriei generale a sgomotelor mai ridicat, datorită mersului forțat al vehiculelor. Această situație este majorată la întretăieri, unde datorită condițiilor terenului, se recurge la semnalizările sonore. Lipsa întretăierilor și implicit asigurarea unor distanțe mai lungi de circulație contribue la micșorarea nivelelor sgomotului străzii (fig. 8) după cum se vede și în fig. 9, care arată rezultatele măsurătorilor efectuate privitor la atenuarea sgomotelor în raport cu distanța făcută pentru circulația unui vehicul ușor.

Sistemul ales pentru pavarea străzilor are și el un rol însemnat, cercetările arătând că sgomotul cel mai mare este provocat de circulație atunci când vehiculele trec pe o stradă pavată cu bolovani, fiind mai redus pentru stradă cu asfalt turnat peste pietriș, klinker sau piatră cubică. De menționat că o foarte mare însemnătate o are și întreținerea drumului, cunoscând că gropile provoacă vibrarea vehiculului, a cărui stare de uzură contribue deasemenea la majorarea sgomotelor generate de mijloace de transport.

Analizând cele expuse mai sus, rezultă recomandarea utilizării străzilor largi, cu pante reduse, prevederea clădirilor de front cu înălțimi relativ mici în raport cu lățimea străzii, precum și realizarea părții carosabile cu pavaje adecuate. Chiar dacă nu toate aceste elemente pot fi considerate simultan de urbaniști, cunoașterea importanței fiecăruia în parte și utilizarea lor în diverse soluționări poate duce la rezultate satisfăcătoare.

Pentru exemplificare, se presupune că o stradă lată de 20 m, având clădiri cu două etaje și partea carosabilă din bolovani, este supusă reconstrucției. In urma măsurătorilor efectuate pe această stradă s'a găsit un nivel mediu al sgomotelor de 80 foni.

Să vedem care va fi nivelul acestor sgomote, dacă strada se lățește la 40 m iar pavajul se execută din asfalt. Făcând media rezultatelor pre-

zentate în fig. 6, rezultă că lărgirea străzii cu circa 20 m determină o atenuare de aproximativ 5 foni. Deasemenea, cunoaştem că circulaţia vehiculelor pe asfalt duce la atenuarea sgomotelor faţă de pavajele din bolovani, stabilit experimental la o diferenţă de circa 8 foni. Rezultă deci că nivelul mediu al sgomotelor străzii, după reconstrucţie va fi de 80—5—8=67 foni. Dacă odată cu lărgirea străzii se va impune şi mărirea înălţimilor la cornişe, prevăzându-se 3 sau 4 etaje, nivelul mediu al sgomotelor se va amplifica cu tăria corespunzătoare.

★

Rolul ce-l au plantaţiile în atenuarea sgomotelor este destul de cunoscut. Acest lucru a determinat folosirea lor, cu atât mai mult, cu cât ele tind să răspundă în acelaşi timp şi cerinţelor de ordin estetic şi igienic. Acusticienii au studiat cu prisosinţă acest aspect, ajungând la rezultatele menţionate mai jos. Astfel, atenuarea sgomotelor determinată de prezenţa copacilor cu coroana bogată, în timpul sezonului de vară, a înregistrat atenuările menţionate în fig 10. Aceasta înfăţişează comparativ măsurătorile efectuate pe trei străzi diferite din Moscova, primăvara, imediat după topirea zăpezii şi vara, când copacii erau cu coroana înverzită. Din figură rezultă că atenuările determinate de plantaţii sunt în medie de circa 8 — 10 foni, lucru ce duce la recomandarea utilizării lor, atât la alcătuirea profilului transversal al străzii în curţile clădirilor de locuit, cât şi pentru separarea diverselor zone ale instituţiilor cu activitate sgomotoasă de cartierele liniştite ale oraşului, unde se vor amplasa clădirile de locuit, şcoli, spitale, etc.

In tabela 6 se prezintă o sinteză a cercetărilor efectuate de tehnicieni sovietici în această problemă.

Tabela 6

Autorul	Obiectul studiului	Rezultatul cercetării
K G. Beriosov V. I. Fedanski P. N. Jilin B. P. Gurinov	Staţia moto-experimentală (Moscova)	Masivele de verdeaţă coboară sgomotul cu 22%
K. V. Sapsev	Seria grădinilor şi parcurilor din Leningrad	Gruparea liberă a arborilor protejează mai bine de sgomote decât plantaţiile în şiruri. Arborii cu coroana scundă dau rezultate mai bune decât cei de specie înaltă. Tufişul absoarbe cu mai multă putere sunetul.
S. P. Alexeev	Seria obiectivelor la Moscova	Plantaţiile străzilor reduc sgomotul cu circa 8—10 foni.

Reluând exemplul anterior, privind reconstrucţia străzii şi prevăzând plantaţii dealungul bor-

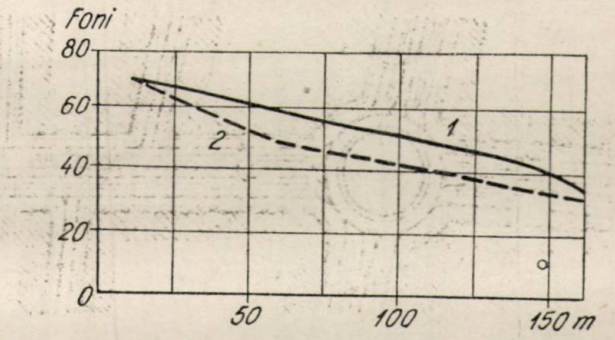

Fig. 9. Sgomotul generat de un autovehicul uşor în raport cu distanţa:
1 — pe o stradă în oraş; 2 — în afara oraşului.

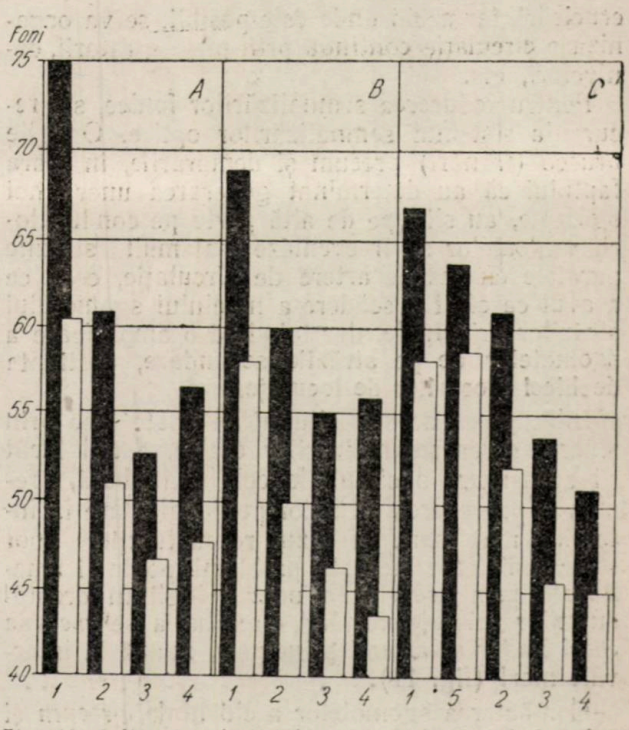

Fig. 10. Influenţa plantaţiilor asupra sgomotelor străzii la trecerea diverselor mijloace de transport. (negru: copaci fără frunze; alb: copaci cu coroana înfrumzită). A — B — C — reprezintă măsurătorile efectuate pe trei străzi diferite, iar cifrele:
1— tramvai; 2 — autocamion pt. mărfuri; 3 — autoturism uşor; 4 — căruţă; 5 — autobuz.

durii trotuarului, nivelul mediu al străzii va fi coborît şi mai mult, respectiv la 59 foni.

★

Reducerea sgomotelor accidentale prezintă aspecte foarte variate. Înlăturarea influenţei acestor sgomote se rezolvă în general prin prevederea soluţiilor indicate mai înainte. Se va insista ceva mai mult asupra semnalizărilor fonice, care reprezintă pericolul cel mai mare. Claxonările sunt declanşate în special la intersecţia străzilor. Pentru evitarea lor, trebue asigurate distanţe cât mai mari între punctele de intersecţie, o bună vizibilitate pentru a se putea observa dela distanţă suficientă circulaţia transversală la în-

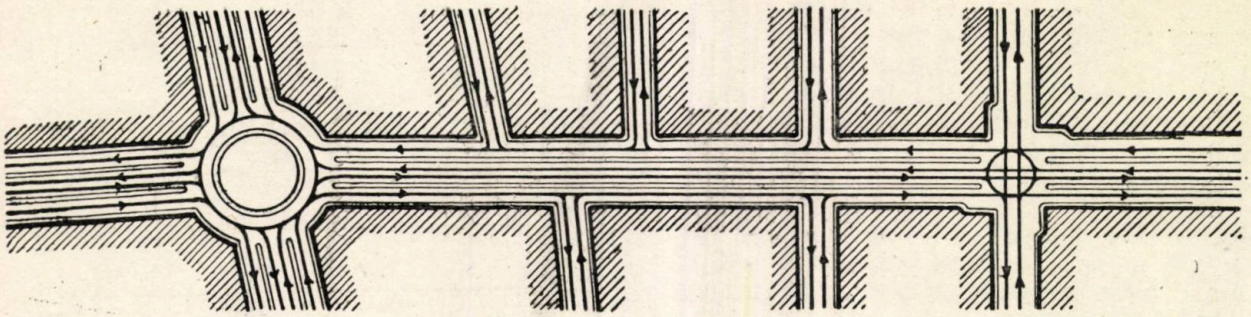

Fig. 11. Rezolvarea circuitului pentru străzi existente cu ajutorul refugiilor.

crucişări, iar acolo unde este posibil, se va organiza o circulaţie continuă prin pieţe giratorii, denivelări, etc.

Pentru reducerea semnalizărilor fonice, s'a recurs la sistemul semnalizărilor optice. Opririle brusce (frânări) precum şi demarările, în afara faptului că au determinat generarea unor noi sgomote, au silit pe de altă parte pe conducătorii vehiculelor să frecventeze mai mult străzile paralele cu marile artere de circulaţie, ceea ce a avut ca efect o scădere a nivelului sgomotului străzilor principale, dar totodată o amplificare a sgomotelor de pe străzile secundare, destinate deobicei blocurilor de locuinţe.

Inlăturarea acestei situaţii se poate face prin sincronizarea semnalizărilor optice, astfel încât să se asigure o circulaţie continuă liberă, precum şi prevederea străzilor perpendiculare la intervale mai mari. In cazul reconstrucţiei unor străzi existente, această problemă poate fi ameliorată prin prevederea unor refugii în dreptul străzilor laterale, forţând circuitul a se racorda celui major al arterei principale, numai la intervale mari (fig. 11).

Combaterea sgomotelor accidentale, precum şi cele ale mecanismelor străzii, poate fi făcută şi pe cale administrativă. Astfel, interzicerea claxonării sau circulaţiei anumitor vehicule de transport în anumite ore, amplasarea megafoanelor şi difuzoarelor centrelor de radioficare în anumite puncte, interzicerea lucrului la şantierele din interiorul oraşului în timpul nopţii, etc., sunt numai câteva posibilităţi.

★

In cele expuse mai sus, s'au prezentat câteva consideraţii asupra sgomotelor oraşelor şi unele posibilităţi de rezolvare. In încheiere, trebue menţionat că prezentarea problemelor şi a metodelor de combatere nu pot fi considerate epuizate şi că pentru rezolvarea completă a problemei sgomotelor exterioare ale oraşului, este tot atât de importantă rezolvarea amplasamentului diverselor clădiri în cadrul unui ansamblu, ca şi a încăperilor în rezolvarea unei clădiri.

Cunoscând că realizarea izolărilor fonice speciale, acolo unde măsurile luate prin sistematizare nu sunt acoperitoare, este foarte costisitoare, rezultă necesitatea urmăririi combaterii sgomotelor exterioare ale oraşelor prin metodela mai sus expuse sau altele.

Metodele menţionate mai sus, permit utilizarea celei mai economice soluţii şi totodată crează premizele unei izolări absolute în cazurile speciale.

Bibliografie

Alexeev P. S.: Cercetarea sgomotelor Moscovei, 1950.
Alexeev P. S.: Sgomotul, 1948.
Nikolski I. V.: Calculul nivelului tăriei sgomotelor exterioare ale oraşelor. (Revista: Construcţii şi Materiale pentru construirea oraşelor (1950).
Lunţ B. L.: Plantaţiile verzi, 1952.

O METODĂ DE DIMENSIONAREA FERESTRELOR LA CLĂDIRILE DE LOCUINȚE

Arh. **M. ENESCU**

Atmosfera reflectă sub forma unei lumini difuze radiațiile luminoase ale soarelui. Ea apare ca o semisferă luminoasă în locurile plane, orizontale (la șes sau pe mare), sau acoperită parțial acolo unde relieful, vegetația înaltă, construcțiile sau orice alte obstacole îi micșorează suprafața.

Lumina naturală primită de o suprafață considerată este direct proporțională cu vizibilitatea, din acel loc, a bolții cerești.

Practic, lumina naturală a unei încăperi se reduce la stabilirea raportului dintre suprafața golurilor ferestrelor, pe unde pătrunde lumina difuză a bolții cerești și suprafața pardoselei încăperii.

Spre deosebire de însorire care cere o orientare optimă a construcțiilor, lumina naturală difuză a bolții cerești este aproape aceeași pentru orice orientare.

Importanța luminii naturale constă în faptul că într'un oraș nu se pot așeza toate construcțiile cu o orientare optimă, datorită condițiilor de circulație și de estetică, ajungându-se astfel la planuri urbanistice utopice.

In articolul de față ne vom ocupa doar de dimensionarea golurilor ferestrelor la locuințe.

In general, deși există și metode precise de dimensionarea ferestrelor, proiectanții noștri au utilizat în majoritatea cazurilor pentru dimensionarea golurilor de luminare a încăperilor, raportul:

$$\frac{1}{6} - \frac{1}{7}$$

din suprafața acestora. Acest raport nu reprezintă rezultatul unor studii amănunțite, ci o metodă empirică, simplă și care nu duce întotdeauna la rezultate mulțumitoare.

Tehnicienii și igieniștii sovietici au înlocuit principiul aplicat până acum pentru normarea geometrică a ferestrelor în funcție de suprafața încăperii, cu unul geometric și de tehnică a iluminatului și care ține totodată seama și de o serie întreagă de alți factori suplimentari în afară de destinația încăperii.

Pentru rezolvarea cu succes a acestor probleme au fost necesare cercetări științifice; lucrări complexe de cercetări în această direcție au fost desfășurate de un mare număr de igieniști și arhitecți din cadrul institutelor de specialitate din U.R.S.S.

In broșura intitulată: „Problemele normării condițiilor de igienă, ale construcțiilor de locuințe" de I. V. Vețoșchin (Moscova, 1951), se arată că este greu de a se imprima un caracter definitiv concluziilor și prescripțiilor la care s'a ajuns într'o problemă atât de complexă și încă deschisă, așa cum este problema normării condițiilor de igienă ale locuințelor, dar că se pot trasa unele poziții care trebue să stea la baza proiectării.

Așa cum s'a arătat mai sus, dimensionarea golurilor ferestrelor trebue să țină seama de o serie întreagă de factori în afara de destinația încăperii și suprafața ei.

Acești factori sunt:

— particularitățile de lumină și de climă;

— acțiunea de diminuare a intensității luminii datorită obstacolelor așezate în fața clădirii ce se proiectează.

— acțiunea de diminuare a intensității luminii datorită detaliilor arhitectonice ale clădirii ce se proiectează (balcoane, cornișe bogate, pilastri și coloane, logii, etc.).

Formula pe care o dă I. V. Vețoșchin pentru determinarea suprafeței ferestrelor este:

$$m = n \times k_1 \times k_2$$

în care: m— raportul dintre suprafața ferestrelor și suprafața pardoselei camerei;

n— coeficientul care se determină în funcție de destinația încăperilor și care ține seama de latitudinea geografică și particularitățile climatice de lumină.

Pentru țara noastră coeficientul n este:

0,07 pentru dormitoare și birouri de lucru;
0,06 „ camere de primire și hall-uri;
0,05 „ bucătării;
0,04 „ casa scării, WC, dușuri, băi.

In locuri cu nebulozitate mare și anume mai mare de 50% valorile de mai sus ale coeficientului n se măresc cu 0,01.

Coeficientul k_1 reprezintă absorbirea și reflectarea luminii prin geam, precum și influența de diminuarea intensității luminii datorită cercevelelor.

Pentru cercevele de lemn duble, obișnuite, coeficientul k_1 este:

2,40 la geamuri mai mici de 0,1 m²;
2,00 la geamuri dela 1,1 m²—0,25 m²;
1,75 la geamuri mai mari de 0,25 m².

Coeficientul k_2 ține seama de acțiunea de diminuare a intensității luminii datorită clădirilor așezate în fața construcției ce se proiectează.

Coeficientul k_2 se determină prin tangenta unghiului de diminuare a intensității de lumină

$$\text{tg}\,\frac{h}{d}$$

în care: h— înălțimea dela glaful ferestrei încăperii pentru care se determină suprafața necesară golului ferestrei până la cornișa clădirii din fața imobilului considerat;

d— distanța orizontală până la clădirea din față.

Unghiul de umbrire se poate determina și direct.

Valorile coeficientului k^2 ținând seama și de culoarea fațadelor clădirilor așezate în fața imobilului ce se proiectează, apar în următoarea tabelă:

$\frac{h}{\text{tg}\,d}$	Unghiul de diminuare	In cazul unei culori închise	In cazul unei culori deschise
0	0	1,00	1,00
0,25	14°	1,40	1,10
0,50	27°	1,60	1,30
0,75	37°	Nu se admite	1,45
1,00	45°	„ „ „	1,60
2,00	63°	„ „ „	2,00

Trebue subliniat faptul că, indiferent de însorire, luminatul natural al unei încăperi este în funcție de unghiul de vizibilitate al bolții cerești. Coeficientul k_2 reprezintă diminuarea vizibilității bolții cerești datorită obstacolelor din fața construcției considerate.

Deasemenea, luminatul natural este diminuat sau mărit în funcție de culoarea fațadei imobilului de vis-a-vis.

Se știe că reflecția luminii se produce diferit pentru diferite culori; sunt culori care reflectă mai bine lumina și culori care o reflectă mai puțin.

O față dă netencuită (zidărie aparentă) intră în categoria fațadelor cu culori închise.

Pentru a exemplifica cele de mai sus citez cazul imobilului I.P.C. din București unde, în birourile și încăperile așezate spre blocul C.C.F.S., era necesar de multe ori să se lucreze la lumina de lampă tot timpul cât blocul C.C.F.S. a fost în execuție. In momentul în care fațada imobilului C.C.F.S. a fost tencuită și vopsită în alb, luminatul natural al încăperilor din blocul I.P.C. a revenit aproape cum era înainte de a se fi început construirea imobilului C.C.F.S.

Dacă detaliile arhitectonice ale clădirii ce se proiectează au o acțiune de diminuare a intensității luminii, se introduce în formula de mai sus și coeficientul k_3; în acest caz formula va fi

$$m = n \times k_1 \times k_2 \times k_3$$

valorile coeficientului k_3 sunt:

1,1—1,2 în cazul cornișelor și balcoanelor ieșite în afară dela 0,75—1,50 m;
1,1—1,3 în cazul pilaștrilor și coloanelor în adâncime dela 0,25—1,00 m;
1,15—1,25 în cazul logiilor cu adâncime dela 0,75 până la 1,5 m.

Pentru a arăta importanța coeficientului k_3, dăm următoarele exemple, unde arhitecții proiectanți au simțit necesitatea luminozității încăperilor ale căror ferestre se găseau plasate sub cornișe:

In fațada principală a clădirii Ministerului Afacerilor Externe din București, ferestrele etajului 2 se găsesc sub placa-cornișe susținută de stâlpii care pornesc dela primul etaj. Din această cauză, luminatul încăperilor situate la acest etaj în partea din față ar fi fost sub limita inferioară admisă, dacă proiectantul nu ar fi remediat acest lucru prin crearea unor goluri circulare în această placă, goluri care permit pătrunderea luminii sub un unghi favorabil.

La imobilul nou al Băncii R.P.R., în fațada principală, ferestrele etajului de sub cornișa principală au fost lățite în comparație cu ferestrele etajelor inferioare.

Dacă — din punct de vedere plastic, această rezolvare este mai puțin indicată, din punctul de vedere al realizării unei bune luminări soluția este justificată

Verificând cu formula de mai sus câteva din proiectele de locuințe întocmite în ultimul timp de către Institutul de Proiectare Sovromconstrucție, am făcut constatări atât pozitive cât și negative

I.P.S.R a proiectat în anul 1952 pentru o colonie muncitorească cu mai multe tipuri de locuințe și anume: cu 4 apartamente, cu 8 apartamente și cu 8 apartamente cu logii.

Toate aceste construcții au fost proiectate, la cererea beneficiarului, cu parter și un etaj.

Distanța între construcții este de 30 m — distanță impusă de felul în care s'a rezolvat din punct de vedere urbanistic întreg ansamblul coloniei.

Pentru apartamentul fără logii, unghiul de diminuare este de circa 11° fapt pentru care, prin interpolare, luăm coeficientul $k_2 = 1{,}08$ corespunzător unei culori deschise.

Aplicând formula pentru camerele de locuit dela parter vom avea:

$$m = 0.07 \times 1{,}75 \times 1{,}08$$
$$m = 0{,}1323$$

Camerele de locuit au suprafața de 17 m² și respectiv 13,60 m² și au prevăzut câte o fereastră STAS cu dimensiunile de 1230/1470 în suprafață de 1,80 m².

Rezultă că, pentru camera mare, fereastra prevăzută este insuficientă deoarece raportul:

$$\frac{1{,}80}{17{,}00} = 0{,}106$$

deci inferior lui m care este 0,1323

Pentru camera mică fereastra este bine dimensionată deoarece raportul

$$\frac{1{,}80}{13{,}60} = 0{,}1323$$

La tipul de bloc cu 8 apartamente cu logii, camerele de locuit care au prevăzute logii au suprafețele de 14,70². Cu aceleași date ca mai sus,

aplicând formula şi introducând şi coeficientul k_3 care, în cazul nostru prin interpolare este 1,20 (între 1,15 şi 1,25) vom avea:

$$m = 0{,}07 \times 1{,}75 \times 1{,}08 \times 1{,}20$$
$$m = 0{,}1587.$$

Pentru luminarea acestor camere s'a prevăzut o fereastră-uşă în suprafaţă de 2,80 m², ţinând seama de partea plină inferioară a uşii.

Raportul m fiind $\frac{2{,}80}{14{,}70} = 0{,}17$ rezultă că suprafaţa golului de lumniare a încăperii este supradimensionată cu circa 10%.

Din exemplele date mai sus, se vede felul în care trebue aplicată formula lui m; această formulă este o contribuţie importantă în ameliorarea gradului de amenajare igienică a locuinţei în ceeace priveşte dimensionarea justă a ferestrelor.

După cum se vede, luminarea naturală se reduce din punct de vedere practic, la stabilirea procentului de cer vizibil.

O altă metodă este aceea a lui Daniliuc (Spravocink Arhitektora, vol. I) care determină cu ajutorul a 2 grafice (pe orizontală şi pe verticală adică în plan şi în secţiune) procentul de cer vizibil în funcţie de forma şi poziţia ferestrei.

Din cele arătate mai sus, reiese clar rolul arhitectului de a rezolva în proiectare cerinţele de plastică, ţinând seamă şi de cerinţele tehnico-igienice de iluminare naturală a încăperilor.

Este evident că o dimensionare riguros exactă a golurilor ferestrelor nu se poate realiza întotdeauna, datorită plasticii care impune o unitate în faţadă.

Forma şi modul de plasare şi grupare a ferestrelor sunt elemente de care trebue să se ţină seama în proiectare, întrucât de rezolvarea justă a formei cât şi a amplasamentului ferestrelor depinde în mare măsură realizarea unei luminări optime a încăperilor şi totodată realizarea unor faţade bune.

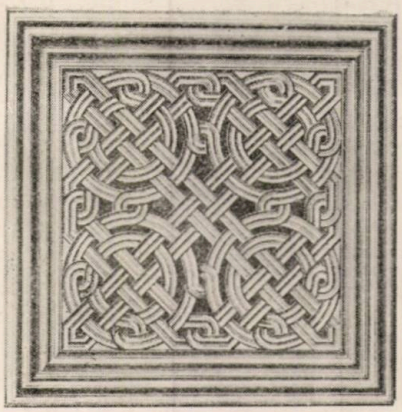

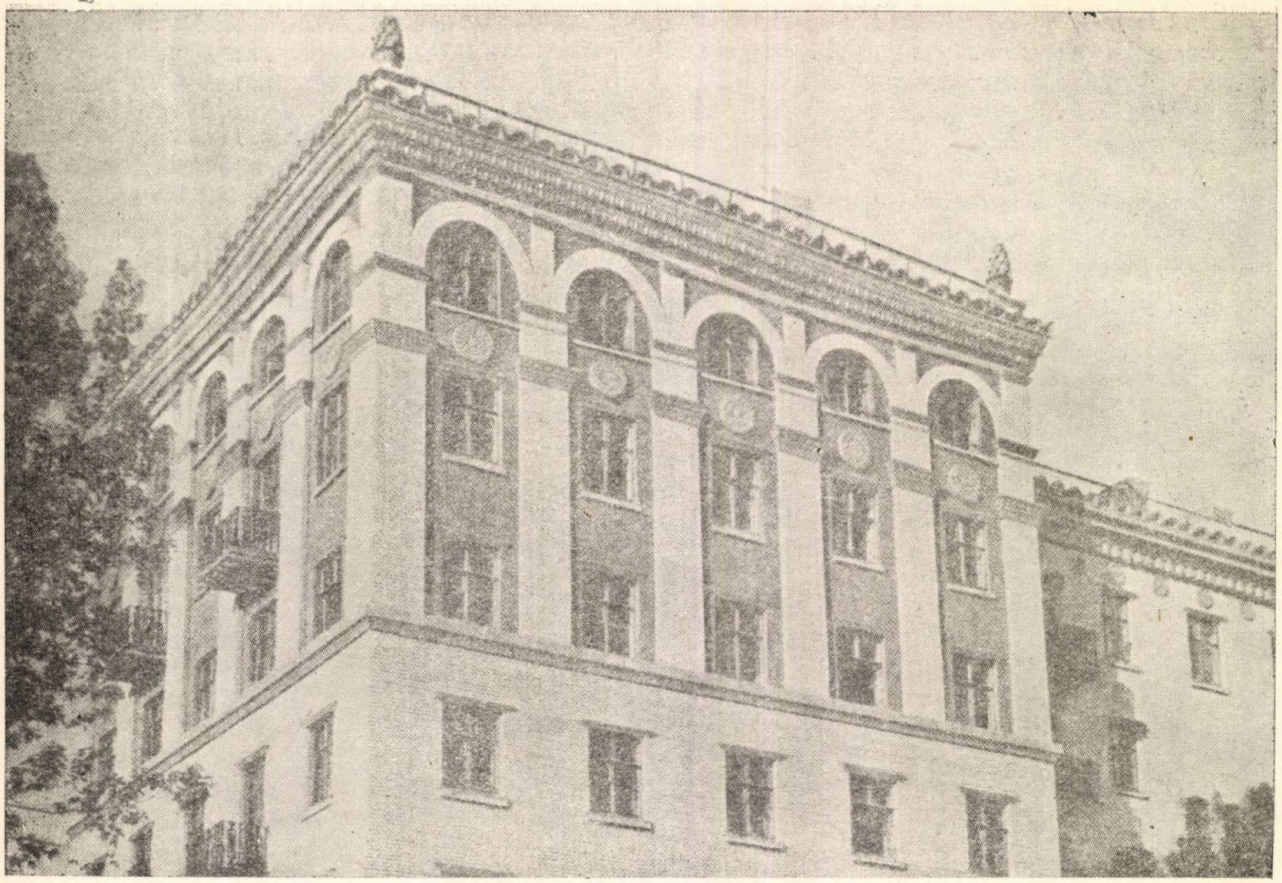

ARHITECTURA U. R. S. S. Nr. 5/1952

RECENZIE

Arh. A. MOISESCU

Acest număr al revistei „Arhitectura U.R.S.S." este consacrat problemelor arhitecturii locuinţelor şi ansamblurilor de locuinţe cu multe etaje şi conţine următoarele articole: un redacţional „Construcţia locuinţelor cu multe etaje şi sarcinile ştiinţei arhitecturii", apoi „Problemele arhitecturii locuinţei cu multe etaje", de A. Salzman, „Moştenirea clasică şi arhitectura magistralelor Moscovei", de G. Zaharov, „Impotriva şablonului în arhitectură" de V. Andreev, „Despre compoziţia construcţiei unei magistrale cu clădiri cu multe etaje" de I. Sobolev, „Noile proiecte de secţii tip de locuinţe cu multe etaje" de arh. V. Kaliş, „Arhitectura interioarelor locuinţei cu multe etaje" de S. Alexeev, „Despre metodele de finisare ale faţadelor locuinţelor de cărămidă" de arh. M. Kostandi, Cronica şi Bibliografie.

★

In articolul redacţional se trasează o serie de sarcini ce revin teoriei, ştiinţei arhitecturii, pentru a putea veni în sprijinul construcţiei locuinţelor cu multe etaje. Desvoltarea construcţiilor cu multe etaje (8—14) pune o serie de probleme calitativ noi; ele necesită reconsiderarea tuturor aspectelor urbanistice şi arhitectonice, o nouă tratare a problemelor sistematizării raionului de locuit, a problemelor economiei construcţiei cuartalelor şi a compoziţiei sale arhitectonice, a rezolvării arhitectonice a construcţiilor din panouri mari prefabricate şi în general a problemelor de arhitectură legate de realizările tehnice importante în domeniul industrializării construcţiilor cu multe etaje.

Constatând rămânerea teoriei în urma desvoltării impetuoase a construcţiei, articolul îndeamnă organizaţiile ştiinţifice de proiectare şi obşteşti ale arhitecţilor să rezolve aceste probleme arhitectonice, de cea mai mare actualitate, printr'o activitate colectivă susţinută.

Articolul de A. Salzman, membru corespondent al Academiei de Arhitectură a U.R.S.S. „Problemele arhitecturii locuinţei cu multe etaje" îmbrăţişează pe larg aspectele acestora. Autorul caută să desprindă tendinţele generale actuale în desvoltarea arhitecturii clădirilor cu 8—14 etaje. După ce arată că o caracteristică impor-

tantă a construcției clădirilor cu multe etaje este faptul că este foarte strâns legată de reconstrucția marilor magistrale ale Moscovei, atrage atenția asupra importanței unității compoziției fiecărei magistrale, a varietății metodelor de compoziție și a subordonării compoziției clădirilor, temei generale a ansamblului. Proiectarea unei străzi sau a unei magistrale ca un tot unitar nu este însă suficientă fără conceperea lor ca părți organice ale orașului în întregime, fără ca ele să se compună cu orașul și cu elementele sale principale. Una din particularitățile compoziției constă în faptul că ea are întotdeauna un sens principal, că este subordonată arhitectonic punctelor de pornire și de sfârșit. In condițiile sistemului radial al planului Moscovei, cea mai mare parte a străzilor principale duc dela periferie către centru. Acest sens trebue să se reflecte și în compoziția lor, fără de care ele nu pot deveni părți ale unui organism, ci rămân fragmente statice, izolate, de sine stătătoare. Un exemplu de asemenea rezolvare îl constitue strada Gorki, a cărei principală calitate artistică este tocmai structura compozițională, limpede și regulată; ea trece printr'o serie de piețe care se îndesesc pe măsura apropierii de Kremlin — compoziția sa are dinamism, ceeace o leagă organic de tot orașul.

In compoziția unora din cheiurile Moscovei, cu toate calitățile proiectelor, stăruie neajunsul că ele par proiectate ca segmente izolate, închise în sine. Compoziția lor pare statică și nu crează impresia unui sistem subordonat unui întreg, unui ansamblu având un sens. Aceasta apare, prin aspectul central axial prea accentuat al compozițiilor, în exagerarea importanței care se acordă uneori compozițiilor intermediare a nodurilor sau a unor clădiri separate. Nu este greu de închipuit ce poate să rezulte din compoziția unei străzi dealungul căreia sunt așezate ansambluri a căror importanță nu este diferențiată și care nu sunt subordonate centrelor principale de compoziție ale orașului și ale străzii. O altă problemă importantă de care trebue să se țină seama în proiectarea arhitecturii unei străzi este scara clădirilor ce o definesc. Pentru realizarea impresiei de ansamblu nu este necesar ca toate clădirile să fie la aceeași scară, deși și această soluție este posibilă. In general, străzile scurte (de exemplu strada Rossi sau Ufizzi) sunt construite după metoda structurii unitare a scărilor. Străzile lungi se realizează după principiul subordonării arhitecturii clădirilor unei variații ordonate a scării. Astfel, pe Nevski Prospect din Leningrad, clădirile așezate pe porțiunile mai înguste sunt realizate toate la o scară mult mai mică decât cele din piețe, ceeace și constitue una din cauzele expresivității ansamblului acestei străzi. Un rol deasemenea important în realizarea unității în arhitectura scărilor îl au și materialelele pentru finisarea fațadelor. Pentru ridicarea „disciplinei artistice" a ansamblurilor de construcții, este necesar să fie reglementate nomenclatura și caracterul folosirii materialelor de finisare a fațadelor pe diferite raioane, străzi și magistrale ale Moscovei.

Din cele arătate până aici privitor la problemele urbanistice ce survin în legătură cu practica construcției locuințelor cu multe etaje, autorul trage concluzia că acestea nu pot pretinde

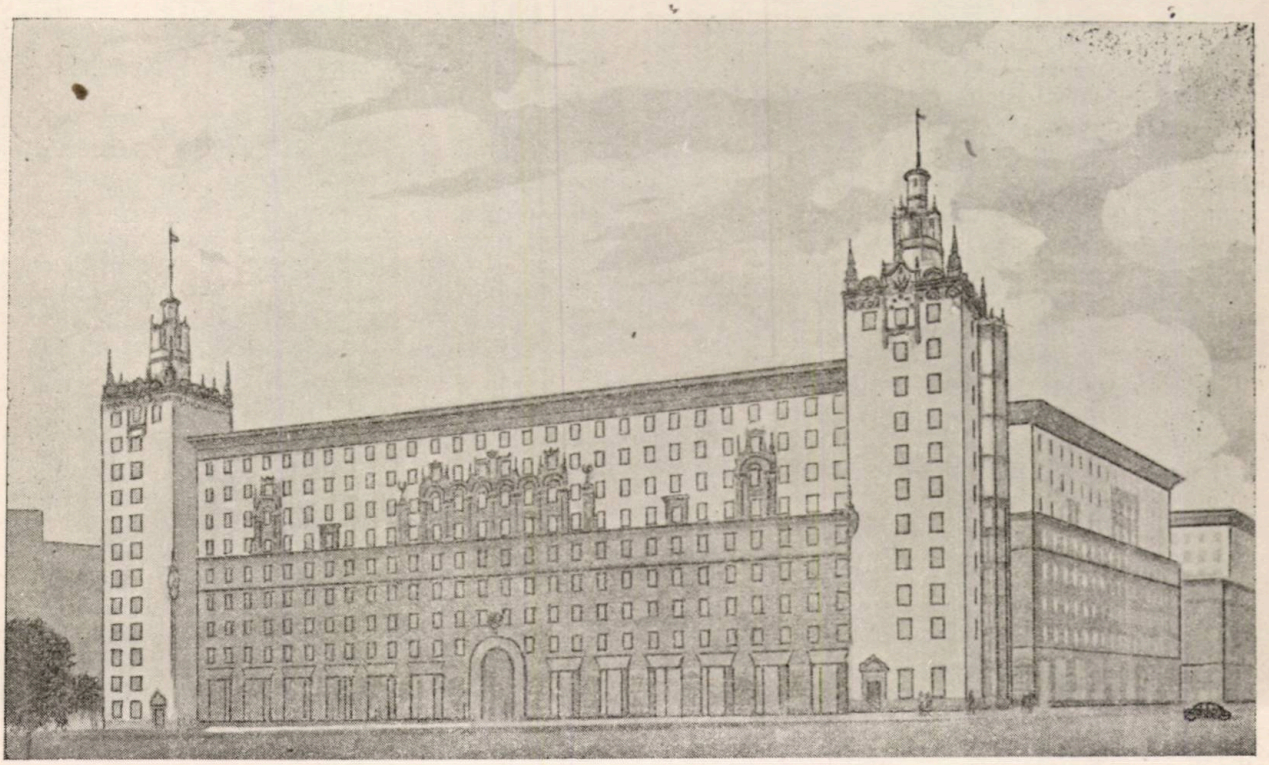

Proiectul unei case de locuit — strada Kalujskaia Mare Arhitecți: Iu. Peresvetov, V. Lukianov și V. Smirnov.

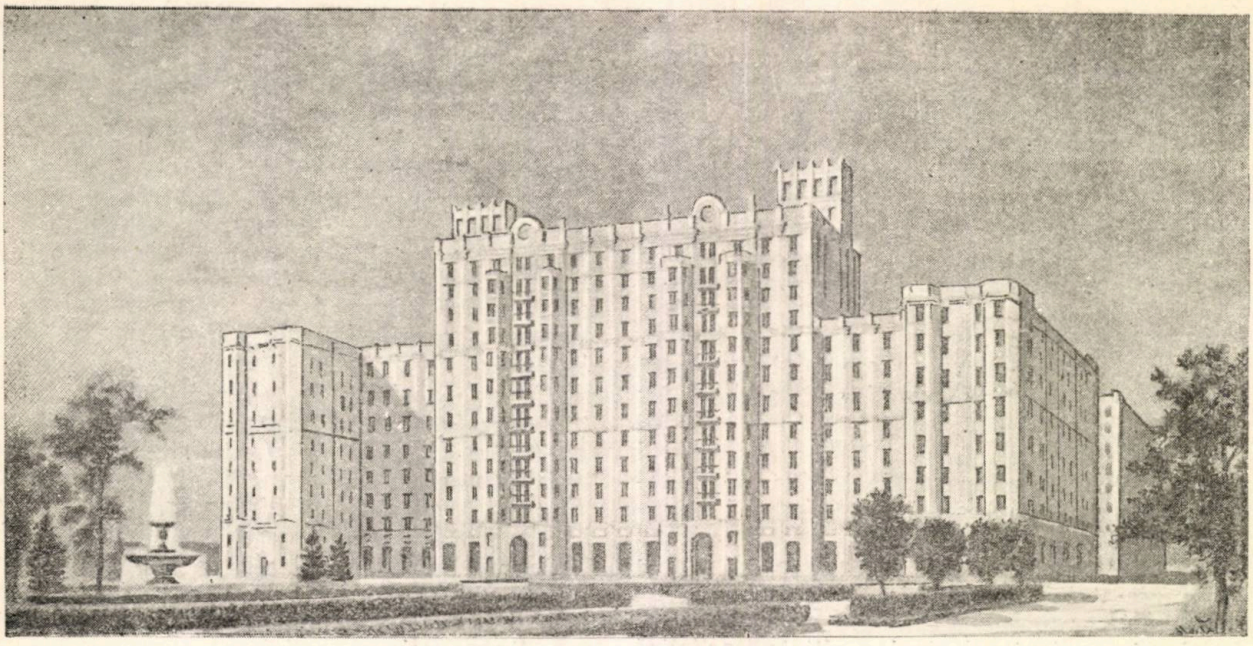

Proiectul unei case de locuit — str. Novo-Podmoscovnaia Arhitecți: V. Andreev și K. Kislova.

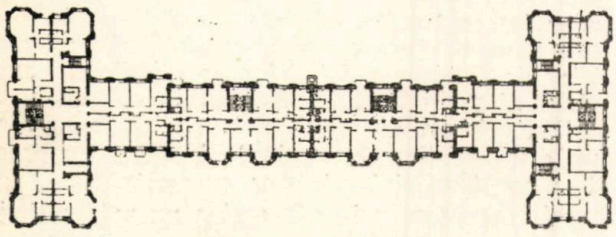

Planul unui etaj tip.

un rol important în aspectul arhitectonic al oraşului, dacă vor fi proiectate ca nişte clădiri izolate. Avantajele artistice ale construcţiei sovietice de locuinţe constau în primul rând în calităţile sale urbanistice, în posibilităţile făuririi colective a arhitecturii unor ansambluri întregi de clădiri. Folosirea acestor posibilităţi constitue o premiză fundamentală a calităţii ridicate a construcţiei de ansambluri.

Datorită schimbărilor calitative produse de sistemul economic-socialist în construcţia oraşelor sovietice, aceste posibilităţi se reflectă şi în arhitectura clădirilor cu multe etaje. Locuinţa şi-a recăpătat tridimensionalitatea care fusese pierdută în construcţiile capitaliste. Este caracteristic faptul că, atunci când se construesc locuinţe într'un regim închis de construcţii dese, arhitectul caută prin toate mijloacele să definească structura lor spaţială. Sunt deasemenea caracteristice tendinţele de a îndepărta volumele importante de linia roşie a străzii. Aceste tendinţe către desvoltarea compoziţiilor libere, deschise, spaţiale, sunt naturale în condiţiile sovietice. Ele au apărut ca o consecinţă directă a schimbărilor pe care le-a adus urbanismul sovietic în sistemul construcţiei magistralelor, ca rezultat al nevoilor de igienă socială al cerinţei grijii pentru omul sovietic.

Concretizarea imaginii artistice a locuinţei depinde în mare măsură de caracterul rezolvării arhitectonice a faţadelor sale, de expresivitatea sa tectonică, de structura proporţiilor şi a plasticei. In special în tratarea faţadelor se poate observa astăzi o mare varietate a rezolvărilor de arhitectură; ele se deosebesc nu numai prin gradul de măestrie, ci şi prin principiile de rezolvare a problemei exprimării tipice a locuinţelor. Deaceea este necesar să fie clarificate căile juste pentru rezolvarea acestor probleme.

Se pot stabili doi factori principali, care influenţează asupra formării imaginii artistice a locuinţelor cu multe etaje.

Primul este un factor de ordin urbanistic. Locuinţa fiind elementul artistic de masă în construcţia oraşului, ea trebue să „reprezinte" oraşul. Această funcţie importantă artistică urbanistică a locuinţei sovietice formează o caracteristică ce o deosebeşte radical de vechile locuinţe ieftine. Arhitectura locuinţelor înalte ale Moscovei trebue să fie demnă de capitala Statului Socialist Sovietic. Aceasta trebue să se reflecte în structura mărită a scării, în caracterul reprezentativ şi măreţ al imaginii sale artistice. Locuinţa proiectată de arhitectul Joltovski pe strada Kalujskaia exprimă clar această tendinţă de a sublinia scara măreaţă a arhitecturii capitalei. Pentru aceasta a fost păstrată în aspectul său unitatea arhitectonică a pereţilor, au fost eliminate elementele care fragmentează şi care ar putea dăuna acestei unităţi şi este în schimb subliniată importanţa elementelor care leagă faţada, cornişa şi brâele. Tot pentru aceasta, a fost adaptată distanţarea accentelor arhitectonice menită să dea scară clădirii în sensul lungimii sale.

Factura măreaţă, monumentală a arhitecturii este incompatibilă cu multitudinea temelor, cu

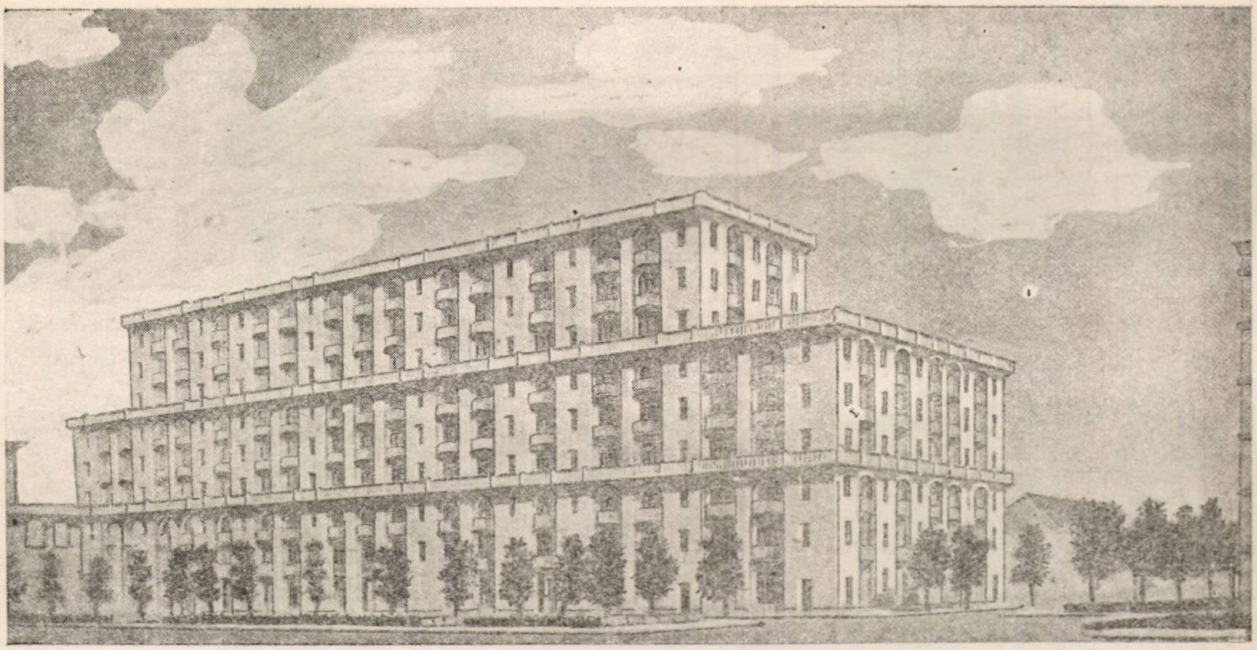

Proiectul unei case de locuit — Şoseaua Leningrad. Arhitecţi: A. Burov şi A. Krippa.

logoreea arhitectonică, cu mărunţirea structurii compoziţiei sale. Simplitatea şi unitatea compoziţiei, claritatea formei mari a arhitecturii, structura mărită a scării faţadelor, unitatea tematică, economisirea mijloacelor artistice sunt sarcini de ordin urbanistic în arhitectura locuinţelor înalte.

Aceste sarcini definesc doar o latură a expresiei imaginii arhitectonice; cealaltă, tot atât de importantă constă în exprimarea artistică a caracterului de locuinţă al clădirii. Exprimarea acestui caracter se poate face atât prin introducerea în structura faţadelor a unor elemente ajutătoare ca: brâe, rame ale ferestrelor sau alte detalii, care să redea scara mai intimă, „domestică" a locuinţei, cât mai ales prin introducerea în compoziţia faţadei a unor elemente care rezultă din însăşi natura programului locuinţei ca: loggi, bowindow-uri balcoane şi care definesc un confort, potrivit cerinţelor sale. Mai departe, autorul arată că industrializarea rapidă a construcţiilor cere din partea arhitecţilor un efort continuu pentru a găsi formele cele mai potrivite de exprimare artistică a acestor noi posibilităţi tehnice. Noile metode de execuţie a clădirilor din panouri mari, de exemplu, nu şi-au găsit încă o exprimare artistică limpede a structurii lor tectonice. Deasemenea, se atrage atenţia asupra faptului că prefabricarea presupune în mod necesar micşorarea la minimum a numărului de tipuri de detalii; caracterul individual al arhitecturii nu se realizează prin varietatea detaliilor, ci mai ales prin diversitatea schemei de bază a compoziţiei clădirilor, tocmai deaceea, detaliile tip de arhitectură trebue să fie folosite în marile complexe de locuinţe. Aceasta nu înseamnă însă că trebue să se ajungă la monotonia detaliilor, ci este necesar să se studieze asemenea piese de detalii care să se poată com-

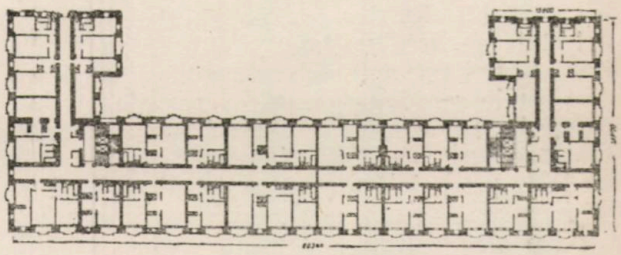

Planul unui etaj tip.

pune în cele mai variate tipuri, ducând la transformările cele mai surprinzătoare. In acest fel se va putea asigura şi posibilitatea de a se realiza prin manevrabilitatea pieselor, expresia statică personală şi variată.

★

In articolul „Moştenirea clasică şi arhitectura magistralelor Moscovei", de membrul corespondent al Academiei de Arhitectură a U.R.S.S. G. Zaharov, se atrage atenţia asupra importanţei pe care o are realizarea unităţii arhitectonice în ansamblurile orăşeneşti. Autorul arată că trebue bine studiate şi prelucrate exemplele clasice, în care unitatea este realizată cu măestrie, chiar dacă, de cele mai multe ori clădirile ce formează aceste ansambluri nu au fost proiectate de aceeaşi arhitecţi, sau nu au fost realizate nici măcar în aceeaşi epocă. In exemple ca Piaţa Palatului, str. Rossi sau Piaţa Senatului din Leningrad, se poate vedea cum fiecare arhitect a ştiut să se încadreze cu măestrie cadrului creat înaintea sa şi a ştiut să dea importanţă clădirii pe care o realiza, lăsând rolul hotărîtor clădirilor publice mai importante şi trecând pe al doilea plan clădirile de mai mică însemnătate. Posibilităţile pe care le dă însuşi caracterul regimului sovietic arhitecţilor de a crea ansambluri uni-

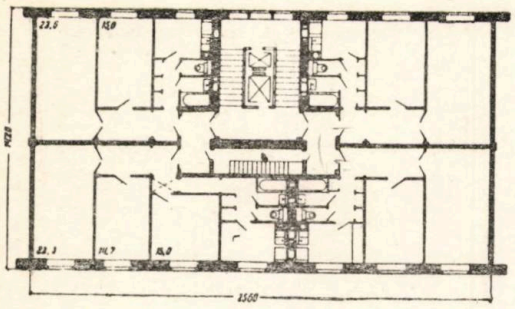

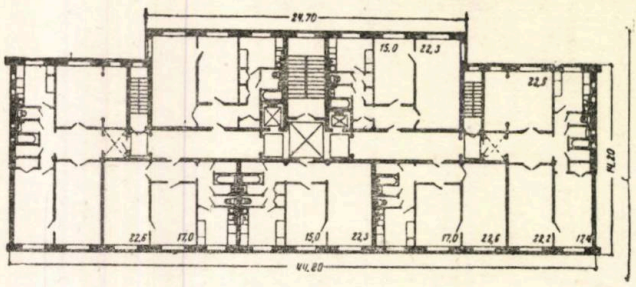

Planuri secţii tip

Seria A — 12. Arhitecţi: V. Kaliş şi S. Turgheniev.
Secţia Nr. 1
Suprafaţa de locuit a secţiei . . . . . 164,8 m²
Cubajul secţiei . . . . . 1199,6 m³
K_2 = 7.25

Seria A — 11. Arhitecţi: V. Kaliş şi S. Turgheniev.
Secţia Nr. 1
Suprafaţa de locuit a secţiei . . . . . 316,10 m²
Cubajul secţiei . . . . . 2294,95 m³
K_2 = 7.26

tare, trebue folosite din plin pentru a duce mai departe valoriile clasice moştenite.

„Impotriva şablonului în arhitectură", articol semnat de V. Andreev, membru corespondent al Academiei de Arhitectură a U.R.S.S., pune problema continuării creatoare a operelor arhitecturii sovietice. Autorul semnalează o serie de cazuri de imitare mecanică a unor exemple reuşite de arhitectură şi în special ale locuinţei proiectate de academicianul Joltovski pe strada Kalujscaia. Fără a fi deloc împotriva inspirării din operele reuşite, el arată că aceasta trebue făcută în spirit critic. Folosind unele imagini frumoase, trebue să ştii să observi şi defectele spre a le putea înlătura, cu atât mai mult să nu fie accentuate tocmai unele neajunsuri, transformând o clădire frumoasă într'o stampă arhitectonică de proastă calitate.

★

In articolul „Despre compoziţia construcţiilor cu multe etaje ale unei magistrale", de membrul corespondent al Academiei de Arhitectură a U.R.S.S., I. Sobolev, se dau unele indicaţii asupra proiectului cheiurilor Semionovsc, studiat în atelierul arhitectului Sobolev. Autorul arată că în proiectarea unei străzi pot exista principial două tipuri de compoziţie spaţială, în adâncime sau liniară. In primul tip, clădirile se aşează pe un teren oarecum liber, în aşa fel încât ele să aibă un aspect arhitectonic de valoare egală pe toate feţele. Compoziţia liniară prin care se stabilesc limite definite între segmentele construite ale magistralelor şi spaţiile verzi este a desea folosită.

O altă problemă este legarea plastică a clădirilor noi mai înalte (10—14 etaje) de clădirile mai vechi (de 5—7 etaje), care vor mai dăinui încă multă vreme. Pentru aceasta, colectivul a realizat o compoziţie în care volumele principale se compun cu clădirile mai mici învecinate, prin intermediul unor aripi de clădiri mai joase de înălţimea acestora. Autorul atrage deasemenea atenţia asupra faptului că faţadele acestor clădiri cu 10—14 etaje şi de lungimi mari au nevoie de o plastică mai accentuată, cu un relief puternic, cu umbre şi penumbre tranşante.

★

In articolul următor, de arhitectul V. Caliş „Despre noile proiecte de secţii tip pentru locuinţe cu multe etaje", se prezintă câteva din seriile de proiecte realizate pentru Moscova, arătându-se caracteristicele principale ale acestora, principiile de proiectare şi câteva concluzii trase din darea lor în folosinţă.

★

Articolul „Arhitectura interioarelor locuinţelor înalte" de A. Alexeev tratează despre câteva probleme de compoziţie a interioarelor. Autorul arată că la baza arhitecturii locuinţei sovietice nu stă un lux superficial şi fastuos, contrariul cerinţelor şi gustului artistic al oamenilor sovietici, ci dorinţa de a asigura condiţii raţionale şi sănătoase pentru odihna şi munca omului sovietic şi satisfacerea deplină a nevoilor sale artistice. Elementul de bază în compoziţia interioarelor este soluţia spaţială. Arhitecţii sovietici tind către unirea încăperilor apartamentului într'un complex unitar de compoziţie a spaţiului, legând toate camerele între ele prin uşi largi sau glasswand-uri, care permite atât izolarea cât şi unirea spaţiilor. Deasemenea, spaţiul interior se leagă deobicei cu cel exterior prin balcoane, loggii sau bowindow-uri.

In arhitectura interioară o importanţă mare o are iluminatul şi culorile. In folosirea culorilor finisajelor interioare, arhitectul poate trata diferit camerele, după caracterul şi nevoile specifice ale fiecăreia. Astfel, prin culoare, se poate influenţa asupra impresiei de spaţiu a interioarelor. Arhitecţii sovietici tind să realizeze un caracter general oglindit în apartamente, deaceea folosesc în încăperi game de culori vesele, deschise, pastelate. In ultima vreme, mai ales la clădirile înalte, s'a manifestat tendinţa de îmbogăţire a arhitecturii interioarelor, fără a se depăşi însă simplitatea şi seriozitatea necesară. Această problemă a fost în cele mai multe cazuri desvoltată printr'o decoraţie reţinută, prin îmbogăţirea discretă a formelor de arhitectură.

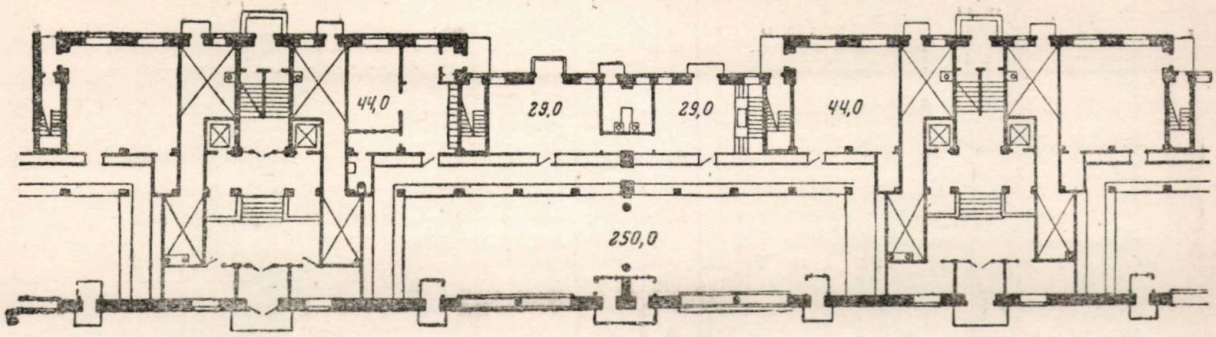

Seria nr. 11: Planul unui magazin. Parter.

Sarcina principală a arhitecţilor în realizarea interioarelor este să satisfacă în mare măsură cerinţele de confort şi de frumuseţe. Amândouă problemele sunt la fel de importante şi trebue realizate în întregime. In afară de interiorul apartamentului propriu zis la locuinţe înalte trebue deasemenea foarte atent studiate şi spaţiile comune, ca scările, degajamentele şi vestibulele. Vestibulul este prima încăpere în care pătrunde omul intrând în casă. Caracterul reprezentativ al unei locuinţe mari orăşeneşti, cere în primul rând o expresie importantă pentru intrarea sa. Este natural ca să fie corespondenţă între scara vestibulului şi cea a clădirii, între volumul său şi numărul de etaje şi de locuitori pe care îl deserveşte. Se arată în încheiere importanţa studierii şi folosirii în finisajul interioarelor, a elementelor prefabricate, calea industrializării ducând la ieftinirea lucrărilor şi la ridicarea calităţilor.

★

In ultimul articol „Despre metode de finisare a faţadelor locuinţelor cu multe etaje din cărămidă" de arhitect M. Costandi, se arată contradicţia ce există între faptul că rapiditatea de execuţie ar cere realizarea de plăci cât mai mari, dar aceasta ar însemna să se execute prea multe tipuri de plăci, varietatea combinaţiilor realizându-se foarte greu. Deasemenea, plăcile de dimensiuni mari trebue să aibă grosimi mari, ceea ce le face mai scumpe şi mai grele. Trebue găsite tipuri ale căror dimensiuni şi greutate să permită folosriea lor în condiţii optime, combinaţiile cele mai variate fiind astfel posibile.

La finisarea faţadelor locuinţelor de pe şoseaua Varşoviei din Moscova au fost folosite plăci de tip M K, care au pe partea din spate ieşituri ce se încastrează în zid odată cu ridicarea lui. Aceste plăci nu întrec înălţimea de 30 cm şi lăţimea de 50 cm; este necesar însă, ca pe baza experienţei făcute cu elementele de finisare a faţadelor, să se reducă numărul total de tipuri de plăci astfel, încât acestea să nu treacă de 20 de elemente diferite.

★

Revista se încheie cu o cronică a consfătuirii dela Casa Arhitectului, pentru judecarea publică a noilor proiecte de secţii tip pentru locuinţele cu multe etaje şi cu o cronică.

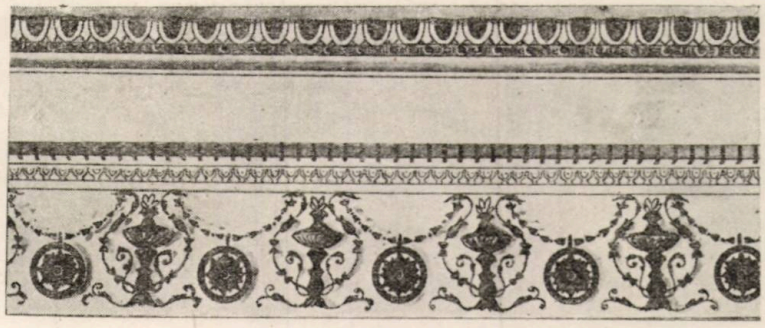

РЕЗЮМЕ СТАТЕЙ ЖУРНАЛА

НОЧНОЙ САНАТОРИЙ В ХУНЕДОАРЕ

Резюме

Этот санаторий обладает новыми характерными свойствами и отражает великодушное социалистическое стремление Сталинской заботы о человеке.

Генеральная Федерация Труда решила идти по пути, открытому СССР, и построить такой санаторий. Для первого опыта выбрали Хунедоару, где находится Комбинат черной металлургии. Общий план состоит из шести основных группировок, тесно связанных между собой и слившихся в единый ансамбль, но все же различных и отличающихся друг от друга.

КЛУБ В КЫМПИНЕ

Резюме

Кымпинский клуб, запроектированный в 1951 году, предназначен для трудящихся, которые проводят в нем часть своего свободного времени. Проектировщикам послужила примером архитектура Малдарешт, Хурезского монастыря и церкви „Фундений Доамней" и они старались включить ансамбль в природную совокупность декоративных элементов.

Проект является попыткой создания новой архитектуры.

МОДУЛЯРНОЕ ПРОЕКТИРОВАНИЕ В ИНДУСТРИАЛЬНОЙ АРХИТЕКТУРЕ

Резюме

Статья рассматривает индустриальный модуль, величина которого в 3,00 м. легко делима и связана с метрической и десятичной системой, а также с размерами кирпича изготовленного по предписанным нормам.

Введение модуля вносит упрощение в дело проектирования и исполнения, облегчая введение, в большом масштабе, сборных частей. на основе типизации.

СООБРАЖЕНИЯ АКУСТИЧЕСКОГО ХАРАКТЕРА О ВОПРОСАХ ГОРОДСКОГО БЛАГОУСТРОЙСТВА

Резюме

Статья анализирует влияние шума на деятельность во многих помещениях, указывая, одновременно, возможное разрешение вопроса о составлении плана систематизации для устранения или же уменьшения его отрицательного влияния.

После описания нескольких общих понятий об обычных акустических терминах, излагаются виды различного внешнего шума, вызываемого деятельностью, людей движением перевозочных средств, предприятиями, работа которых сопровождается шумом (фабрики, заводы и т. д,), также случайные шумы и т.д. Затем анализируются конструктивные факторы улицы, которые влияют на силу сответствующего шума: поперечный и продольный профиль, высота фронтальных зданий, архитектура фасадов, тип мостовых и наличие растительных насаждений.

МЕТОД ОПРЕДЕЛЕНИЯ РАЗМЕРОВ ОКОН В ЖИЛЫХ ДОМАХ

Резюме

Автор рассматривает проблему определения размеров прорезов для оконых жилых квартир, пользуясь советской документацией и приводит несколько примеров осуществлений в нашей стране, для того чтобы показать значение определения размеров на научной а не на эмпирической, основе, как это еще у нас до сих пор практикуется.

E1660

Könyvtár
TULAJDONA

ARHITECTURA SI URBANISM

9-10

1952

EDITURA TEHNICA

ARHITECTURA ŞI URBANISM

ANUL III, NR. 9-10 — SEPT.-OCT. 1952

ORGAN AL ASOCIAŢIEI ŞTIINŢIFICE A INGINERILOR ŞI TEHNICIENILOR DIN R.P.R. ŞI AL MINISTERULUI CONSTRUCŢIILOR ŞI AL INDUSTRIEI MATERIALELOR DE CONSTRUCŢII

APARE LUNAR SUB INGRIJIREA UNUI COMITET DE REDACŢIE

REDACŢIA: BUCUREŞTI, B-DUL 1848 Nr. 12 • TELEFON: 3.57.28, 3.07.30

SUMAR

Pag.

Cuvântarea tovarăşului I. V. Stalin la Congresul al XIX-lea al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice 1

* * *: Expoziţia „Arhitectura în R. P. R." la Moscova 3

M. Rzianin, Membru activ al Academiei de Arhitectură a U. R. S. S.: Arhitectura Republicii Populare Române 21

S. E. Cernâşev, Vice-Preşedinte al Academiei de Arhitectură a U. R. S. S.: Arhitectura unui popor liber 26

Arh. P. Macovei: Probleme de creaţie în Arhitectura R. P. R. 30

V. Bilciurescu, arh. aspirant la Institutul de Arhitectură din Moscova: Malurile Nevei din centrul Leningradului 59

СОДЕРЖАНИЕ

Стр.

Речь Тов. И. В. Сталина на XIX съезде Коммунистической Партии Советского Союза . . 1

* * * Выставка „Архитектура РНР" в Москве 3

М. Рзянин, действительный член Академии архитектуры СССР: Архитектура Румынской Народной Республики 21

С. Е. Чернышев, вице-президент Академии архитектуры СССР: Архитектура свободного народа 26

Арх. П. Маковей: Творческие проблемы в архитектуре Р Н Р 30

Арх. В. Билчуреску, аспирант в Институте архитектуры в Москве: Берега Невы в центре Ленинграда 59

Országos Műszaki Könyvtár TULAJDONA

CUVÂNTAREA TOVARĂȘULUI I. V. STALIN

LA CONGRESUL AL XIX-LEA AL PARTIDULUI COMUNIST AL UNIUNII SOVIETICE

Tovarăși!

Permiteți-mi, în numele Congresului nostru, să exprim mulțumiri tuturor partidelor și grupurilor frățești ai căror reprezentanți au onorat Congresul nostru cu prezența lor sau care au trimis Congresului mesaje de salut, — pentru saluturile prietenești, pentru urările de succese, pentru încredere. (Aplauze furtunoase, prelungite, care se transformă în ovații).

Pentru noi este deosebit de prețioasă această încredere, care înseamnă hotărîrea de a sprijini partidul nostru în lupta sa pentru un viitor luminos al popoarelor, în lupta sa împotriva războiului, în lupta sa pentru menținerea păcii. (Aplauze furtunoase, prelungite).

Ar fi greșit să se creadă că partidul nostru, care a devenit o forță puternică, nu mai are nevoie de sprijin. Aceasta nu este just. Partidul nostru și țara noastră întotdeauna au avut și vor avea nevoie de încrederea, de simpatia și de sprijinul popoarelor frățești de peste hotare.

Specificul acestui sprijin este că orice sprijin dat năzuințelor de pace ale partidului nostru de către orice partid frățesc înseamnă totodată sprijinirea propriului popor în lupta pentru menținerea păcii. Când muncitorii englezi, în 1918-1919, în perioada atacului armat al burgheziei engleze împotriva Uniunii Sovietice, au organizat lupta împotriva războiului sub lozinca „Jos mâinile de pe Rusia", aceasta a fost sprijinirea, — sprijinirea în primul rând a luptei propriului popor pentru pace, iar apoi și sprijinirea Uniunii Sovietice. Când tovarășul Thorez sau tovarășul Togliatti declară că poporele lor nu vor lupta împotriva popoarelor Uniunii Sovietice (aplauze furtunoase), *aceasta înseamnă sprijinirea,— în primul rând sprijinirea muncitorilor și țăranilor din Franța și Italia, care luptă pentru pace, iar apoi și sprijinirea năzuințelor de pace ale Uniunii Sovietice. Acest specific al sprijinului reciproc se explică prin faptul că interesele partidului nostru nu numai că nu contrazic interesele popoarelor iubitoare de pace, ci dimpotrivă, se contopesc cu aceste interese.* (Aplauze furtunoase). *In ceeace privește Uniunea Sovietică, interesele ei în general nu pot fi despărțite de cauza păcii în întreaga lume.*

Se înțelege că partidul nostru nu poate să rămână dator partidelor frățești și că el însuși, la rândul său, trebue să le sprijine atât pe ele cât și popoarele lor în lupta lor pentru eliberare, în lupta lor pentru menținerea păcii. După cum se știe, el chiar așa procedează. (Aplauze furtunoase). *După ce partidul nostru a luat puterea în 1917 și după ce partidul a luat măsuri reale pentru lichidarea asupririi capitaliste și moșierești, reprezentanții partidelor frățești, admirând curajul și succesele partidului nostru, i-au dat titlul de „brigadă de șoc" a mișcării revoluționare și muncitorești mondiale. Prin aceasta ei își exprimau speranța că succesele „brigăzii de șoc" vor ușura situația popoarelor care lâncezesc sub jugul capitalismului. Cred că partidul nostru a îndreptățit aceste speranțe, în deosebi în perioada celui de al doilea război mondial, când, sdrobind tirania fascistă germană și japoneză, Uniunea Sovietică a salvat popoarele Europei și Asiei de primejdia robiei fasciste* (Aplauze furtunoase).

Firește că a fost foarte greu de a îndeplini acest rol de cinste, atâta timp cât „brigada de șoc" a fost una singură, și atâta timp cât ea a trebuit să îndeplinească acest rol de avantgardă aproape singură. Dar asta a fost odată. Acum, lucrurile stau cu totul altfel.

Acum, când din China și Coreea până în Cehoslovacia și Ungaria au apărut noi „brigăzi de șoc" — țările de democrație populară — acum partidului nostru îi este mai ușor să lupte, iar munca a pornit și ea mai cu spor. (Aplauze furtunoase, prelungite).

O atenție deosebită merită acele partide comuniste, democratice sau muncitorești-țărănești care nu au venit încă la putere și care continuă să-și ducă munca sub călcâiul draconicelor legi burgheze. Lor le este desigur mai greu să-și ducă munca. Totuși, lor nu le este atât de

greu să-şi ducă munca cum ne-a fost nouă, comuniştilor ruşi, în vremea ţarismului, când şi cea mai mică mişcare înainte era declarată cea mai gravă crimă. Totuşi, comuniştii ruşi au rezistat, nu s'au speriat de greutăţi şi au cucerit victoria. La fel va fi şi cu aceste partide.

Dece acestor partide nu le va fi totuşi atât de greu să-şi ducă munca în comparaţie cu comuniştii ruşi din perioada ţarismului?

Pentrucă, în primul rând, ele au în faţa ochilor asemenea exemple de luptă şi de succese ca cele existente în Uniunea Sovietică şi în ţările de democraţie populară. Prin urmare, ele pot învăţa din greşelile şi succesele acestor ţări şi astfel să-şi uşureze munca.

Pentrucă, în al doilea rând, însăşi burghezia, — principalul duşman al mişcării de eliberare, — a devenit alta, s'a schimbat în mod serios, a devenit mai reacţionară, a pierdut legăturile cu poporul şi s'a slăbit pe sine însăşi. Se înţelege că şi acest fapt trebue să uşureze munca partidelor revoluţionare şi democratice. (Aplauze furtunoase).

Înainte, burghezia îşi permitea să facă paradă de liberalism, apăra libertăţile burghezo-democratice şi îşi crea astfel popularitate în popor. Acum, din liberalism nu a rămas nici urmă. Nu mai există aşa numita „libertate individuală", drepturile individului sunt recunoscute acum numai acelora care au capital, iar toţi ceilalţi cetăţeni sunt consideraţi material uman brut, bun numai pentru exploatare. Principiul egalităţii în drepuri a oamenilor şi naţiunilor a fost călcat în picioare, fiind înlocuit cu principiul drepturilor depline ale minorităţii exploatatoare şi al lipsei de drepturi a majorităţii exploatate a cetăţenilor. Steagul libertăţilor burghezo-democratice a fost aruncat peste bord. Cred că acest steag va trebui să-l ridicaţi voi, reprezentanţii partidelor comuniste şi democratice, şi să-l duceţi înainte, dacă vreţi să strângeţi în jurul vostru majoritatea poporului. Altcineva n'are cine să-l ridice. (Aplauze furtunoase).

Înainte, burghezia era socotită drept capul naţiunii, ea apăra drepturile şi independenţa naţiunii, punându-le „mai presus de orice". Acum, din „principiul naţional" nu a rămas nici urmă. Acum, burghezia vinde drepturile şi independenţa naţiunii pe dolari. Steagul independenţei naţionale şi al suveranităţii naţionale a fost aruncat peste bord. Nu încape îndoială că acest steag va trebui să-l ridicaţi voi, reprezentanţii partidelor comuniste şi democratice, şi să-l duceţi înainte, dacă vreţi să fiţi patrioţi ai ţării voastre, dacă vreţi să deveniţi forţa conducătoare a naţiunii. Altcineva nu are cine să-l ridice. (Aplauze furtunoase).

Aşa stau lucrurile în prezent.

Se înţelege că toate aceste împrejurări trebue să uşureze munca partidelor comuniste şi democratice care nu au venit încă la putere.

Aşadar, există toate temeiurile să contăm pe succesele şi victoria partidelor frăţeşti în ţările în care stăpâneşte capitalul. (Aplauze furtunoase).

Trăiască partidele noastre frăţeşti! (Aplauze prelungite).

Să trăiască ani mulţi conducătorii partidelor frăţeşti! (Aplauze prelungite).

Trăiască pacea între popoare! (Aplauze prelungite).

Jos aţâţătorii la război! (Toţi se ridică în picioare. Aplauze furtunoase, care nu contenesc vreme îndelungată, transformându-se în ovaţii. Aclamaţii: „Trăiască tovarăşul Stalin!", „Tovarăşului Stalin — ura!", „Trăiască marele conducător al oamenilor muncii din întreaga lume, tovarăşul Stalin!", „Marelui Stalin — ura!", „Trăiască pacea între popoare!", urale).

★

EXPOZIȚIA „ARHITECTURA IN R. P. R." LA MOSCOVA

In lupta pentru construirea bazelor socialismului în țara noastră, poporul muncitor obține neîncetat noi și mari victorii, consfințite prin noua Constituție a Republicii noastre.

Patria noastră înflorește, se desvoltă și se întărește necontenit, schimbându-și mereu înfățișarea. Pe pământul ei, iau ființă lucrări uriașe, cum istoria poporului nostru n'a mai cunoscut, giganți industriali, construcții mari și variate apar în fiecare zi în toate colțurile țării, semn al aplicării consecvente de către Partid și Guvern a învățăturii leninist-staliniste cu privire la industrializarea socialistă a țării, pentru a lichida înapoierea ei economică și culturală, lăsată moștenire de trecutele regimuri burghezo-moșierești.

Realizarea măreților construcții ce se ridică în țara noastră se bizue în primul rând pe ajutorul dezinteresat și multilateral, tehnic și economic, al Uniunii Sovietice, pe mașinile ei perfecționate, pe specialiștii sovietici, pe uriașa experiență a constructorilor comunismului.

„Cu ajutorul Uniunii Sovietice — a spus tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej — *poporul român a căpătat din nou încredere în propriile sale forțe, a pornit să transforme patria sa înapoiată, jefuită, desmoștenită, într'o țară înaintată și înfloritoare, în care se poate mândri, el a pășit la crearea unei adevărate culturi naționale".*

Datorită nivelului înalt, pe care economia, industria și tehnica sovietică l-au atins în epoca marilor construcții ale comunismului, lupta noastră este mai ușoară, mai scutită de dibuiri și chiar de jertfe și însăși construirea bazelor materiale și tehnice ale societății socialiste în țara noastră, se desfășoară într'un ritm rapid. Faptul că Uniunea Sovietică, angajată în înfăptuirea uriașelor construcții ale epocii staliniste, care necesită cantități enorme de utilaje și materiale, poate totuși să ne dea un ajutor imens, neprecupețit, constitue încă o dovadă a uriașei forțe materiale a U.R.S.S., a uriașei forțe care luptă în fruntea lagărului păcii, democrației și socialismului.

★

Ajutorul multilateral și frățesc pe care poporul nostru îl primește dela Marea Uniune Sovietică, se manifestă și în sectorul construcțiilor. Datorită însușirii pe scară din ce în ce mai largă a documentării sovietice, a normelor și metodelor

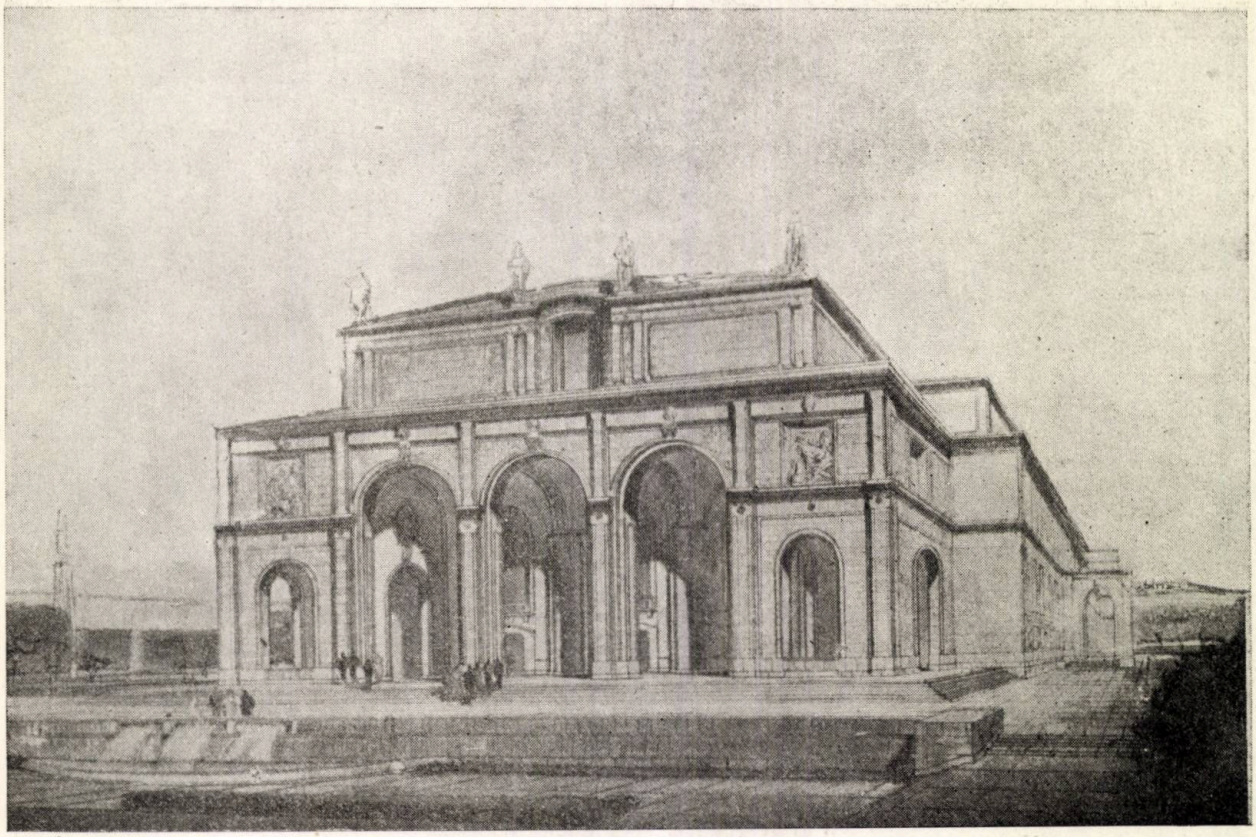

Teatrul Muzical. Autor — prof. arh. O. Doicescu, colaborator arh. V. Iorga, P. Iubu

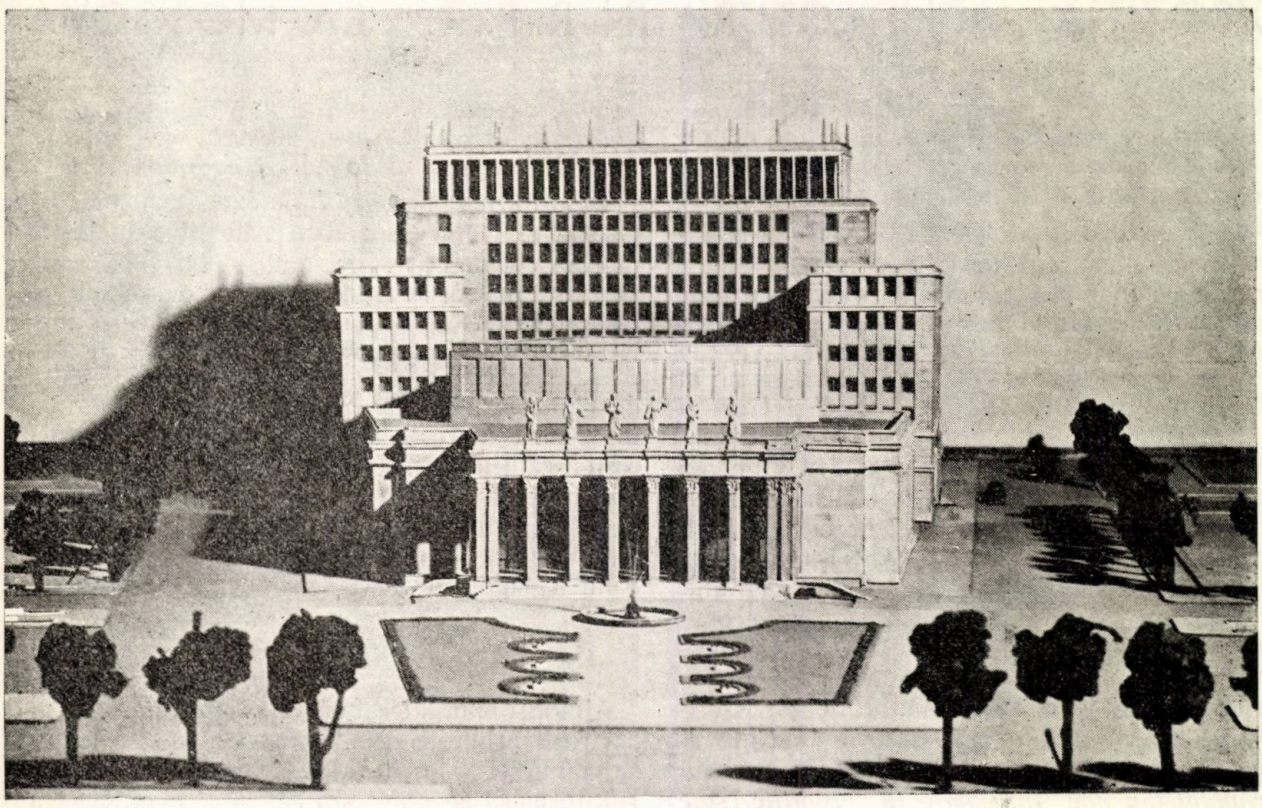

Casa Radiofoniei — arhitecți E. Beral, M. Ricci, T. Ricci, L. Garcea

Casa Scânteii — Machetă. Autori — prof. arh. H. Maicu, prof. arh. N. Bădescu, coautori prof. arh M. Locar, conf. arh. M. Alifanti

sovietice, datorită sfaturilor şi sprijinului direct al specialiştilor sovietici, folosirii maşinilor şi tehnicii sovietice, proiectanţii şi muncitorii de pe şantierele noastre obţin succese din zi în zi mai mari.

Metodele de lucru ale stahanoviştilor sovietici se răspândesc tot mai larg pe şantierele din ţara noastră, unde cresc cadre noi de constructori din care se ridică tehnicieni de valoare. Datorită maşinilor primite din U.R.S.S sau pe care începem să le construim în ţara noastră cu ajutor sovietic, pe şantiere dispar din ce în ce vechile metode înapoiate, se introduc metode noi de mecanizare a muncii, de folosire a metodelor industriale şi a elementelor prefabricate care grăbesc ritmul lucrărilor, ridicând productivtatea muncii şi eliberând omul de povara unor munci de sclav, pe care le făcea mai înainte.

Arhitecţii din ţara noastră, care se bucură de minunatele succese ale arhitecturii sovietice. arhitectura cea mai înaintată din lume, urmăresc cu dragoste şi admiraţie munca rodnică şi creatoare a arhitecţilor sovietici.

Inalta principialitate a arhitecţilor sovietici, nesecata lor fantezie creatoare, măestria lor neîntrecută, simţul şi preocuparea lor continuă pentru frumos, grija lor permanentă pentru satisfacerea tuturor nevoilor materiale şi spirituale ale omului, constitue pentru arhitecţii noştri un înalt exemplu, pe care ei caută să şi-l însuşească în munca lor creatoare.

Cunoaşterea şi studierea atentă a poziţiilor principiale şi a problemelor teoretice ale arhitecturii sovietice, ca şi a realizărilor sale strălucite, reprezintă pentru arhitecţii noştri un ajutor nepreţuit în lupta lor pentru a lichida influenţele concepţiilor formaliste şi cosmopolite, rămăşiţe ale ideologiei burgheze şi pentru a crea o arhitectură nouă, legată de viaţa, lupta şi năzuinţele poporului.

In această luptă, însuşindu-şi din ce în ce mai ferm poziţiile teoretice marxist-leniniste, sub îndrumarea Partidului Muncitoresc Român şi folosind ajutorul sovietic, arhitecţii noştri, participând la munca întregului popor muncitor pentru construirea socialismului în Republica noastră, au început să obţină primele succese, realizări pozitive, care înseamnă primii paşi hotărîţi pe calea realismului socialist, pentru crearea unei arhitecturi care să exprime în formă naţională bogatul conţinut de idei al epocii de construire a socialismului.

★

Expoziţia „Arhitectura în R.P.R." care a avut loc de curând la Moscova, prezentând arhitecţilor şi publicului sovietic realizările şi problemele arhitecturii noastre, a fost o frumoasă manifestare a prieteniei româno-sovietice, un fericit prilej de strângere şi mai puternică a legăturilor de prietenie între arhitecţii români şi cei sovietici.

Organizată de către Uniunea Arhitecţilor Sovietici împreună cu Comitetul de Stat pentru Construcţii de pe lângă Consiliul de Miniştri al R.P.R., expoziţia a avut loc între 20 Iunie şi 17

Banca R. P. R., — arhitecţi: R. Dudescu, Creţoiu

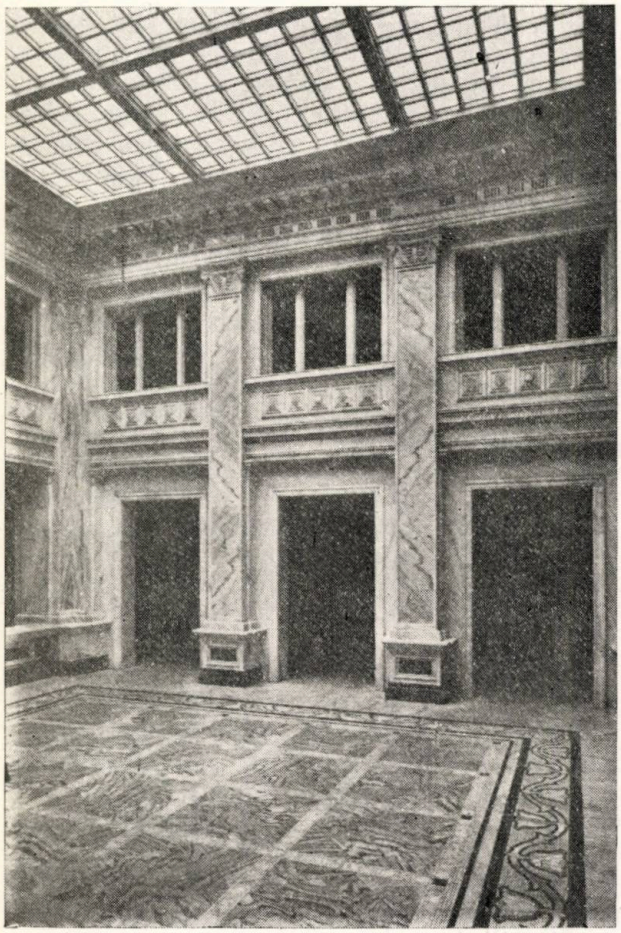

Banca R. P. R. — hall

Iulie, în Casa Centrală a Arhitectului din Moscova.

La festivitatea deschiderii, care a avut loc într'un cadru solemn, au luat parte Acad. *S. E. Cernâşev,* prim secretar al Uniunii Arhitecţilor Sovietici şi vice-preşedinte al Academiei de Arhitectură a U.R.S.S. coautor al proiectului pentru clădirea înaltă a Universităţii din Moscova, laureat al Premiului Stalin, acad. arh. *A. G. Mordvinov,* preşedintele Academiei de Arhitectură a U. R. S. S., autor al cădirii înalte de pe cheiul Dorogomilovski, laureat al Premiului Stalin, acad. arh. *B. M. Ioffan,* membru în Prezidiumul Uniunii Arhitecţilor Sovietici, coautor al proiectului Palatului Sovietelor, laureat al Premiului Stalin, acad. arh. *V. G. Ghelfreich,* coautor al proiectului Palatului Sovietelor, autor al clădirii înalte din Piaţa Smolensk, laureat al premiului Stalin, acad. arh. *S. I. Kolli,* directorul Institutului de Arhitectură Publică şi Industrială al Academiei de Arhitectură U.R.S.S., laureat al Premiului Stalin, arh. *G. A. Zaharov,* secretar al Uniunii Arhitecţilor Sovietici, membru corespondent al Academiei de Arhitectură U.R.S.S., laureat al Premiului Stalin, arh. *D. E. Arkin,* membru corespondent al Academiei de Arhitectură U.R.S.S., secretar ştiinţific al Uniunii Arhitecţilor Sovietici, arh. *N. P. Bâlinkin,* membru corespondent şi secretar al Academiei de Arhitectură U.R.S.S., acad arh. *L. M. Poliakov,* laureat al Premiului Stalin, arh. *V. G. Andreev,* laureat al Premiului Stalin, arh. *K. I. Trapeznikov,* secretar al Uniunii Arhitecţilor Sovietici, filiala din Moscova, arh. *B. S. Mexenţev,* laureat al Premiului Stalin, arh. *V. G. Pasohin,* autorul clădirii înalte din Piaţa Vastania, laureat al Premiului Stalin, arh. *G. I. Zaslavski,* arhitect şef adjunct al Oraşului Moscova, responsabilul planului de sistematizare al Moscovei, arh. *A. M Loveiko* şi *I. G. Steller,* autori ai proiectului pentru hotelul „Sovietskaia", laureaţi ai Premiului Stalin, arh. *L. V. Râşkov,* arhitect şef al metro-ului din Moscova, ing. *D. S. Logutenko,* laureat al Premiului Stalin, ing. *A. M. Orlov,* arhitecţii *I. A. Zvezdin, G. M. Svaricov, S. T. Baburov, I. M. Lebedev, I. E. Markelov,* secretarul organizatoric al Uniunii Arhitecţilor sovietici, arh. *J. S. Rosenbaum,* criticul de artă *N. G. Nedoşivin,* pictorul *I. A. Reşetnikov* şi alţii.

Au fost deasemenea de faţă reprezentanţi ai Ministerului de Afaceri Străine al U.R.S.S., apoi tov. Simion Bughici, ambasadorul extraordinar şi ministru plenipotenţiar al R.P.R. la Moscova, şefii misiunilor dipomatice ale ţărilor prietene, precum şi numeroşi arhitecţi, oameni de cultură şi de artă sovietici.

Expoziţia a fost deschisă de acad. arh. *S. E. Cernâşev,* primul secretar al Uniunii Arhitecţilor Sovietici. In cuvântarea sa, el a început prin a considera expoziţia ca pe un eveniment important în viaţa culturală a ţării Sovietelor. Cercuri largi ale poporului sovietic au căpătat un minunat prilej de a cunoaşte arhitectura românească de o

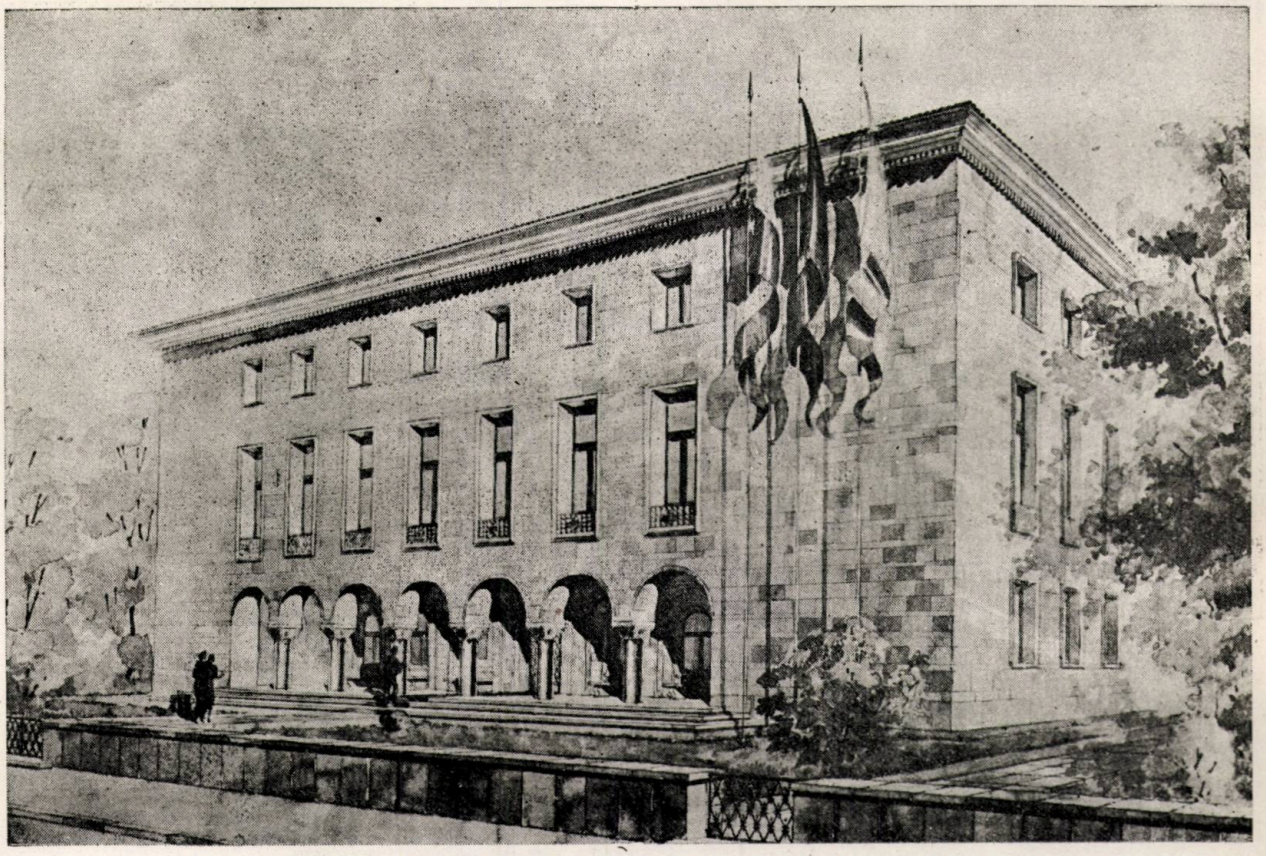

Clădirea ambasadei R.P.R. din Varşovia. Autor — prof. arh. M. Locar, colaboratori — prof. arh. H. Maicu, arh. H. Staadeker, Damian, Voll.

adâncă originalitate şi marea forţă artistică creatoare a poporului român. Arhitecţii sovietici, a spus în continuare arh. Cernâşev, urmăresc cu atenţie şi dragoste succesele prietenilor lor români, care luptând cu dârzenie împotriva rămăşiţelor formalismului şi cosmopolitismului, pun creaţia lor în slujba poporului şi merg pe calea justă a creerii unei arhitecturi realist-socialiste, nsuşindu-şi experienţa arhitecturii sovietice.

După ce a urat arhitecţilor din R.P.R. noi succese, dorindu-le să creeze noi opere valoroase care să împodobească România socialistă, acad. Cernâşev şi-a încheiat cuvântarea încredinţând pe arhitecţii români că în munca lor, ei pot conta totdeauna pe sprijinul frăţesc al arhitecţilor sovietici.

A luat apoi cuvântul ambasadorul R.P.R. la Moscova, tov. *S. Bughici.* In numele Guvernului R.P.R. tov. S. Bughici a mulţumit Guvernului Sovietic pentru posibilitatea oferită de a deschide o expoziţie a arhitecturii româneşti la Moscova, expoziţie care are o deosebită importanţă pentru desvoltarea arhitecturii în ţara noastră.

In continuare, d-sa a arătat că foarte multe dintre monumentele create în trecut şi care constitue tezaurul artistic al poporului nostru, vorbesc despre vechile legături culturale care au existat, dealungul veacurilor, între poporul român şi poporul rus, iar acea parte a expoziţiei care este închinată arhitecturii noi, înfăţişează puternicul ajutor pe care ni-l dă azi marele popor sovietic pentru înfăptuirea societăţii socialiste. Expoziţia este o mărturie vie a paşnicei munci creatoare a poporului nostru, a creşterii nivelului său de viaţă materială şi culturală.

Vorbitorul a încheiat arătând că expoziţia este totodată expresia nemărginitei dragoste şi recunoştinţe a poporului nostru pentru poporul sovietic eliberator şi sprijinitor al efortu-rilor noastre paşnice, pentru genialul conducător şi învăţător al oamenilor muncii din întreaga lume, tovarăşul Stalin. Oaspeţii au vizitat apoi expoziţia organizată în cele 7 săli aflate la parterul şi etajul clădirii, care au cuprins 600 de exponate, constând din machete de clădiri, proiecte, planuri de oraşe, fotografii, obiecte de artă populară, etc., care ofereau vizitatorilor posibilitatea să cunoască desvoltarea arhitecturii în ţara noastră, din timpurile cele mai vechi şi până astăzi.

Sectorul central şi cel mai important al expoziţiei a fost ocupat de realizările regimului nostru de democraţie populară, înfăţişate în numeroase machete, proiecte şi fotografii ale marilor construcţii ce se ridică astăzi pe întreg cuprinsul ţării noastre. In centrul sălii principale dela parter, se găsea statuia lui I. V. Stalin, reprodusă după opera sculptorului Dim. Demu, ce se află în piaţa Stalin din Bucureşti. In faţa statuii tovarăşului Stalin era un panou de onoare, în centrul căruia se găsea portretul tovarăşului Gheorghe Gheorghiu-Dej, Secretar General al Comitetului

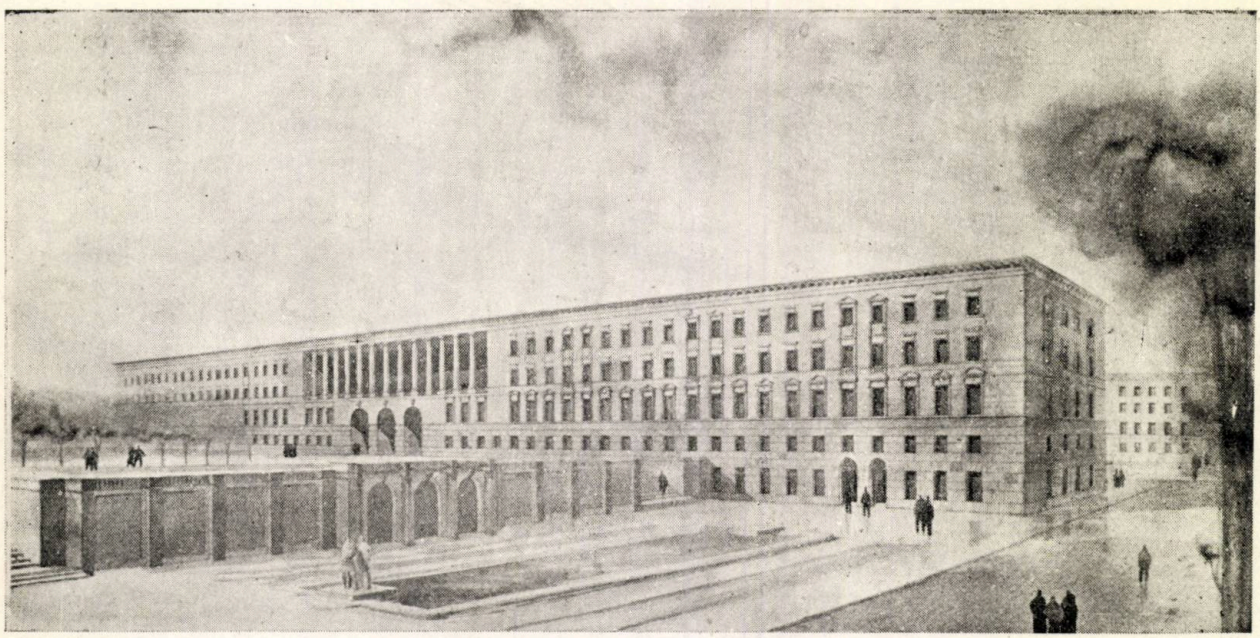

Institutul de Ştiinţe Economice şi Planificare Iaşi, Autor — prof. arh. R. Bordenache, colaboratori — arhitecţi St. Catina, N. Grigorcea

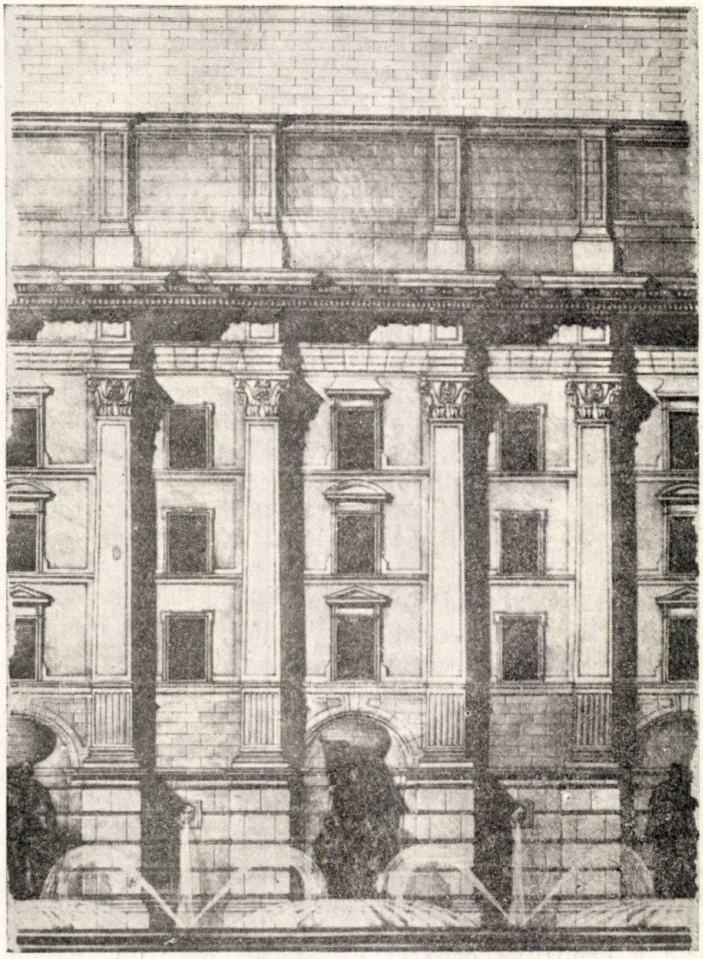

Studiu pentru faţada unui imobil administrativ în Piaţa Republicii, prof. arh. Bordenache

Clubul „Dinamo" Autor — arh. H. Stern, coautor — arh. Medilanschi

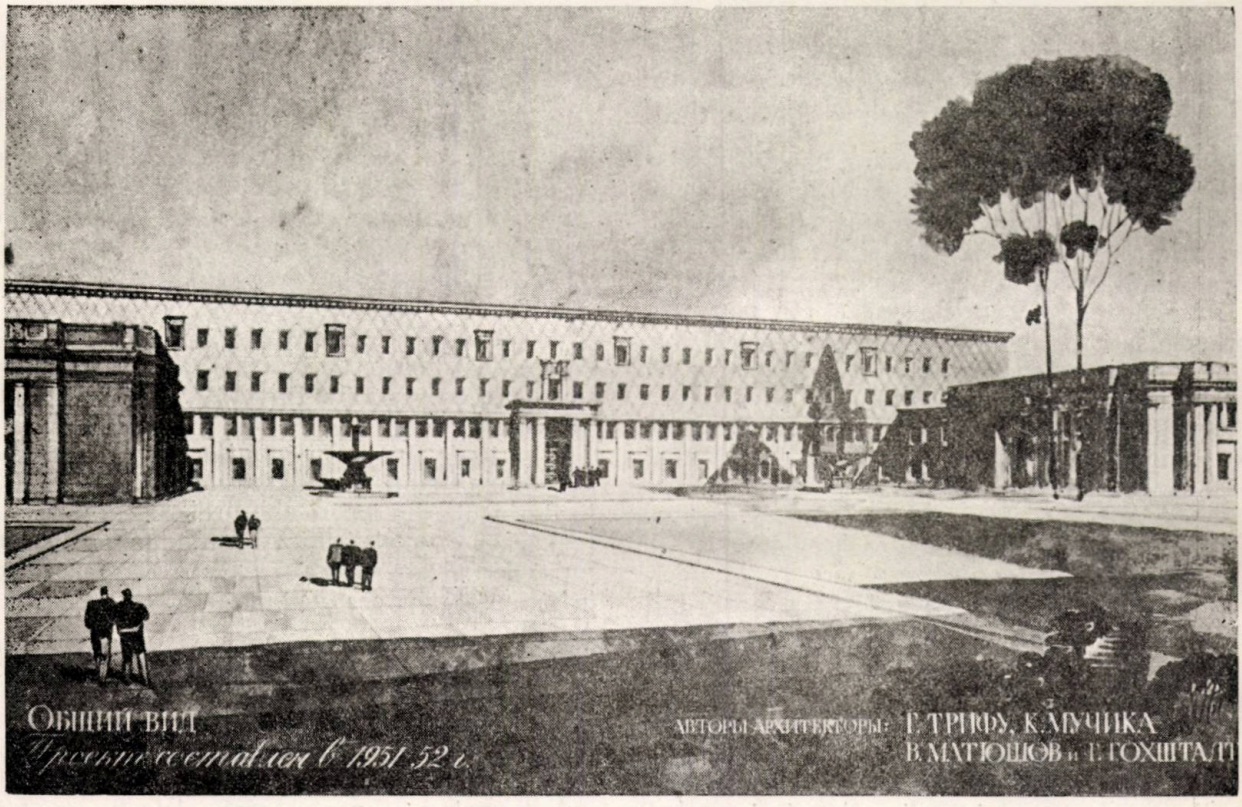

Şcoala Superioară de Cadre Sindicale Bucureşti, — arhitecţi: G. Trifu, C. Mucica, V. Matiusov.

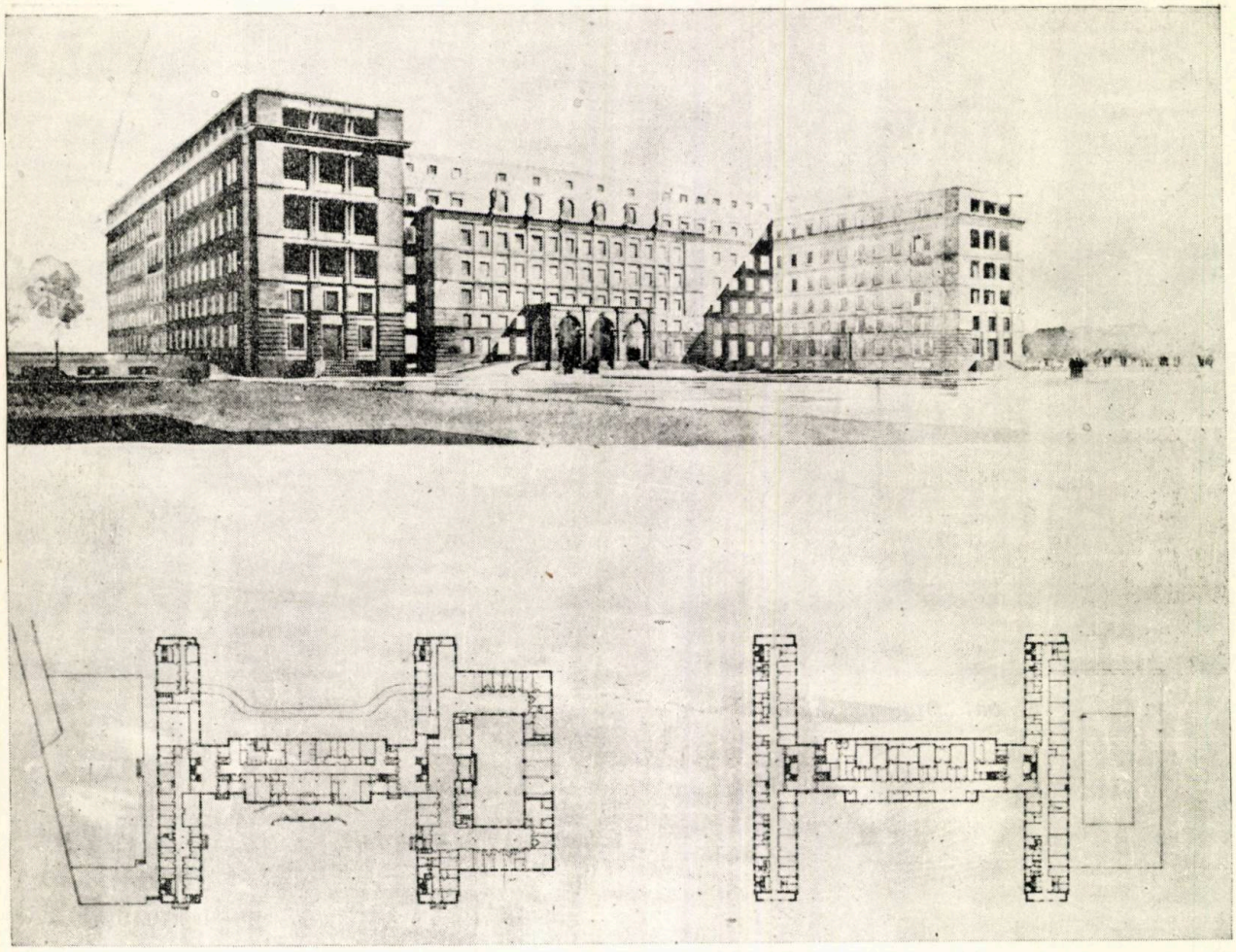

Spital de 525 paturi — Arhitecţi: C. Axelrad, H. Berindey

Central al Partidului Muncitoresc Român şi Preşedinte al Consiliului de Miniştri al Republicii Populare Române, flancat de drapele sovietice şi româneşti.

Prin grafice, fotografii şi cifre, panoul înfăţişa desvoltarea construcţiilor în cadrul planului cincinal, arătând sugestiv creşterea volumului lucrărilor, a valorii investiţiilor, a mecanizării, productivităţii, reducerea preţului de cost, etc.

Intre lucrările care ilustrează cel mai bine primele succese ale arhitecţilor noştri, locul central îl ocupă macheta şi numeroasele planşe ale proiectului marelui Combinat poligrafic „Casa Scânteii" (autori prof. arh. Horia Maicu şi prof. N. Bădescu, coautori prof. arh. M. Locav, conf. arh. M. Alifanti, colaboratori arh. I. Nămescu, L Staadeker, V. Iorga, B. Avram, N. Sburcu, C. Crişan, C. Kereaski, C. Gherghiceanu, Gh. Dumitraşcu.

Pe panouri speciale au fost prezentate proiectele noilor oraşe sau de sistematizare a unor oraşe vechi, al căror cadru nu mai corespunde condiţiilor create de mersul impetuos spre socialism al ţării noastre. Astfel se puteau vedea macheta şi planul noului port maritim Năvodari, ale oraşelor Medgidia şi Hunedoara, planul de sistematizare al Oraşului Stalin, planul şi macheta orăşelului industrial „Electroputere" de lângă Craiova, planul noii aşezări dela Filipeştii de Pădure, etc.

Deasemenea, s'a prezentat planul noului oraş dela Bicaz, rezultat prin restructurarea a 22 localităţi aflate în vecinătatea marei hidrocentrale „V. I. Lenin", cea mai mare din ţara noastră, al cărei proiect figura deasemenea în expoziţie (autori arh. N. Nedelescu).

Dintre numeroasele construcţii feroviare realizate în ultimii ani, au fost prezentate în expoziţie proiectele a patru clădiri de călători, caracteristice pentru diferite regiuni ale ţării, proiecte întocmite în Institutul de Proiectare al Ministerului Transporturilor.

O serie de fotografii înfăţişa aspecte (parţiale) ale unor mari construcţii industriale noi, realizate în diferite locuri ale ţării şi prin care se realizează concret politica Partidului şi a Guvernului de industrializare socialistă a ţării, proiecte executate în cea mai mare parte de IPROMET.

Printre construcţiile mai importante realizate sau proiectate pentru a contribui la ridicarea nivelului cultural al maselor muncitoare, au fost prezentate în expoziţie: Teatrul Muzical din Bucureşti pentru 1200 spectatori (prof. arh. O. Doicescu), Complexul Cinematografic dela Buftea, la a cărei realizare arhitecţii noştri au primit un

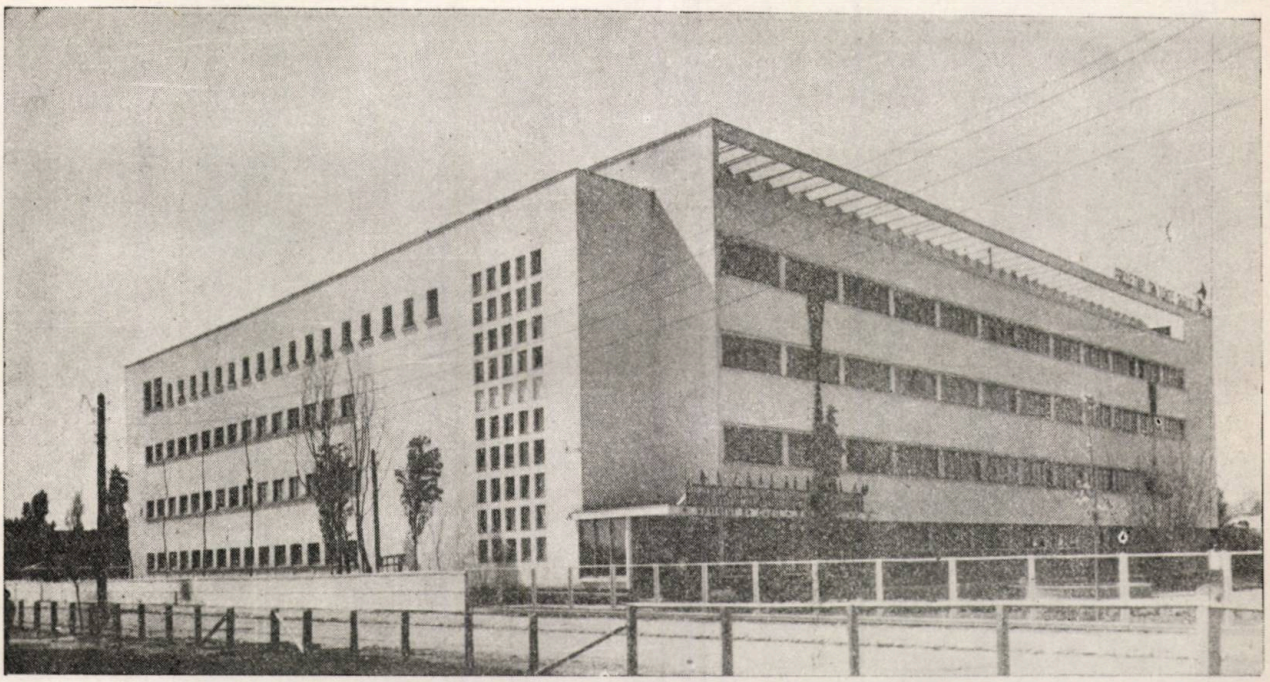

Spitalul de copii „Emilia Irza" Prof. arh. Gr. Ionescu

ajutor important din partea arhitecților și specialiștilor sovietici, proiectul tehnologic fiind realizat de „Giprokino" din Moscova, proiectul pentru Pavilionul Expoziției Agricole, marele Centru Universitar din București (prof. arh. Duliu Marcu, colaboratori — arh. M. Ricci, Sofia Ungureanu), Institutul Energetic din București (arh. G. Lichiardopol și A. Moisescu), Institul de Mecanică din Orașul Stalin (arh. N. Pruncu, V. Sebestyén și N. Kepeș), Institutul de Științe Economice și Planificare din orașul Iași (prof. arh. R. Bordenache), Institutul Metrologic din București (arh. M. Ricci), Casa Radiofoniei din București (arh. E. Beral, M. Ricci, T. Ricci și L. Garcea), Școala Superioară de Cadre Sindicale din București (arh. Gh. Trifu) precum și altele, printre care un număr de licee și școli medii tehnice.

Numeroase construcții pentru sănătate ridicate în ultimii ani în regimul nostru de democrație populară erau reprezentate, prin proiectul unui spital de 1 200 paturi în București (arh. C. Moșinski), proiect pentru un spital de 520 paturi la Iași (arh. C. Axelrad), Institutul de Ftiziologie din București (arhitect H. Marcus), spitalul pentru copii „Emilia Irza"" din București (arh. Grigore Ionescu), spitalele din Comănești, Tg. Mureș, Lupeni, precum și proiectul unui dispensar tip în mediul rural.

Printre construcțiile destinate să asigure odihna oamenilor muncii erau prezentate și o casă de odihnă la Olănești (arh. G. Petrașcu), o cantină la Olănești (arh. H. Stern), o casă de odihnă la Câmpina, un club la Reșița (arh. T. Niga) și altele.

Intensa campanie de construcții de locuințe, prin care în timpul primului plan cincinal se vor clădi circa 3 000 000 m² de locuințe numai în Valea Jiului, realizându-se apartamente pentru 5 000 familii de mineri, era ilustrată printr'o serie de proiecte tip adaptate la condițiile din diferite localități (Medgidia, Hunedoara, Petroșani, Comănești, etc.), proiectate de I.P.C. Deasemenea, au fost înfățișate diferite proiecte tip pentru locuințe ce se ridică prin inițiativa maselor muncitoare cu ajutor material din partea Statului.

Fotografiile noului ansamblu sportiv „Dinamo" din București (arh. H. Stern), Stadionul Republicii, Sala de Sport și Piscina acoperită dela Floreasca (arh. Evolceanu și W. Juster) erau între altele, dovada avântului luat de mișcarea sportivă din țara noastră, de grija pe care Partidul și Guvernul o au pentru tineretul Patriei noastre.

Toate aceste realizări înfățișau în mod grăitor amploarea și complexitatea problemelor ce se pun astăzi arhitecților, prin vastul program de construcții ce se desfășoară în Republica noastră, în actuala perioadă de trecere spre socialism. Ele reprezentau în același timp și primii pași pe care arhitecții noștri i-au făcut pentru a se scutura de influența cosmopolitismului și formalismului burghez și de a trece, sub îndrumarea Partidului Muncitoresc Român folosind experiența și ajutorul sovietic, la crearea unei arhitecturi noi, pe linia realismului socialist, în întregime pusă în slujba celor ce muncesc, exprimându-le idealurile și aspirațiile.

★

O parte însemnată a expoziției și care s'a bucurat de mult interes din partea vizitatorilor a fost consacrată arhitecturii locuinței populare din diferite regiuni ale țării. Vizitatorii au apreciat marea varietate, bogăția nesecată de forme, care ilustrează minunat imaginația crea-

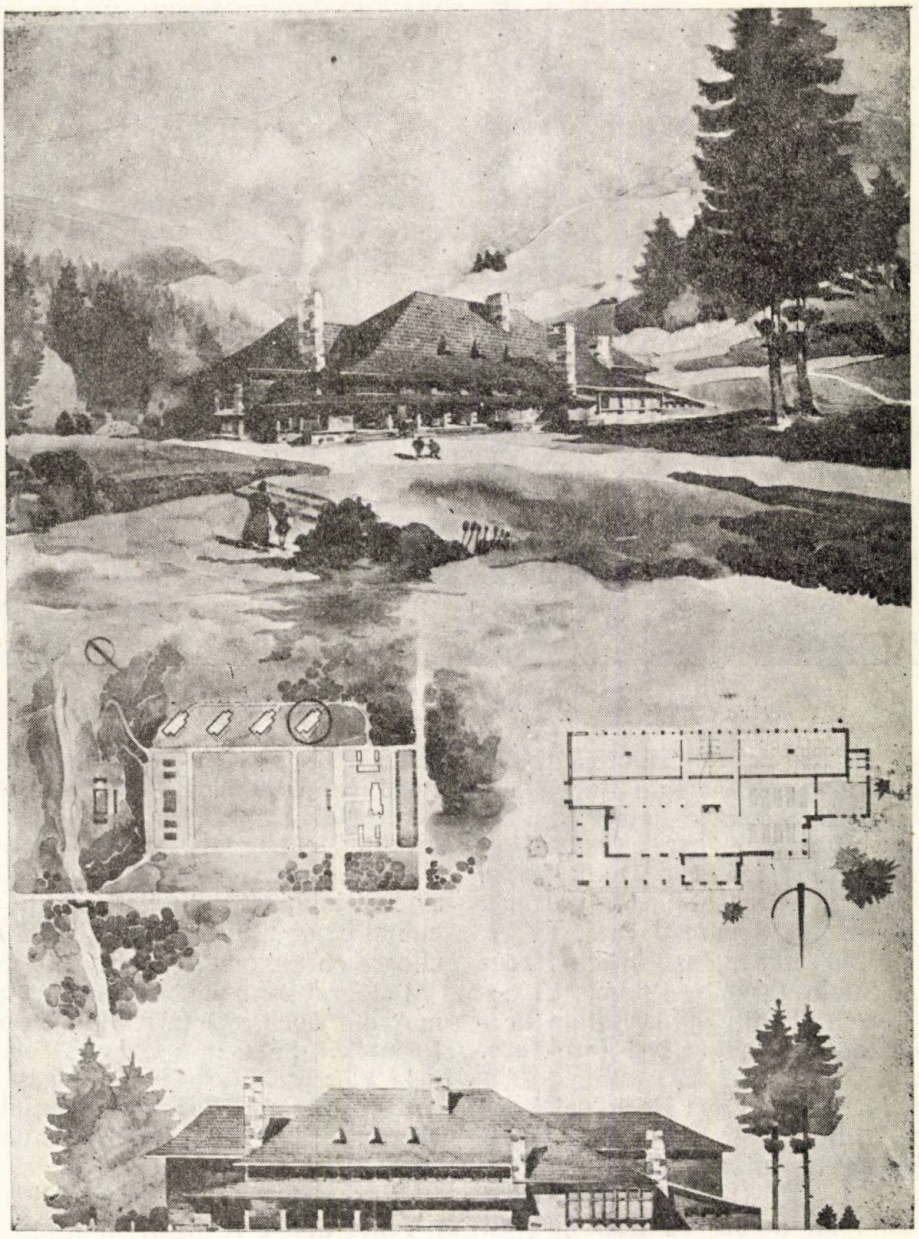

Preventorin — Arhitecţi: S. Niculescu, G. Gheorghiade

toare a poporului nostru. Concepţia acestor locuinţe, expresia lor optimistă, deschisă şi luminoasă, minunata rezolvare cu mijloacele cele mai simple, de o puritate clasică a tuturor problemelor, oglindesc firea caldă, deschisă şi primitoare a poporului nostru, iubirea lui de natură, iar prin proporţiile armonioase şi desăvârşirea detaliilor, dovedesc dragostea şi simţul său deosebit pentru frumos, îndemânarea şi înalta lui măestrie. Aceste realizări au stârnit admiraţia arhitecţilor şi specialiştilor sovietici, care au văzut în ele sursa puternică şi nesecată, mereu vie, din care trebue să se inspire astăzi arhitecţii noştri pentru a exprima în forme naţionale noul conţinut de idei socialist.

Grupate în săli diferite, corespunzătoare celor trei provincii principale care au avut desvoltări istorice proprii, monumentele arhitecturale ale trecutului erau deasemenea înfăţişate prin numeroase fotografii. Aportul indiscutabil al meşterilor populari, vădit prin încadrarea plină de farmec a acestor monumente în natura atât de bogată şi de felurită a patriei noastre, prin formele cu caracter atât de specific, a făcut ca unele influenţe iniţiale să fie puternic transformate în decursul desvoltării istorice şi monumentele de arhitectură ale trecutului nostru să fie opere pe deplin originale, de o mare valoare artistică şi care constitue, aşa cum au afirmat-o specialiştii care au vizitat expoziţia, aportul nostru specific la patrimoniul culturii mondiale.

Monumentele noastre arhitecturale din trecut sunt în acelaşi timp şi mărturii ale puternicelor legături care au existat în tot timpul desvoltării sale, între poporul nostru şi popoarele

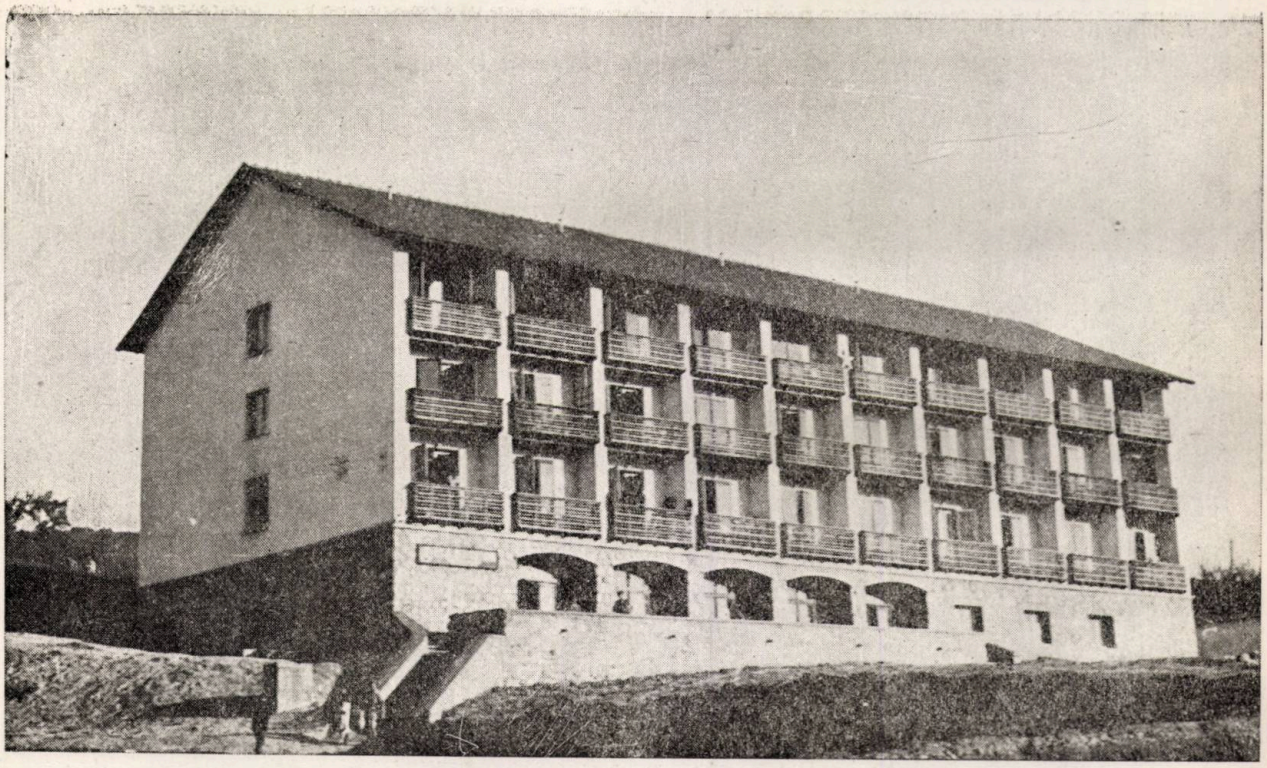

Bloc de locuinţe muncitoreşti — Hunedoara, arh. G. Gusti

Hotel — Bicaz — arh. C. Achim

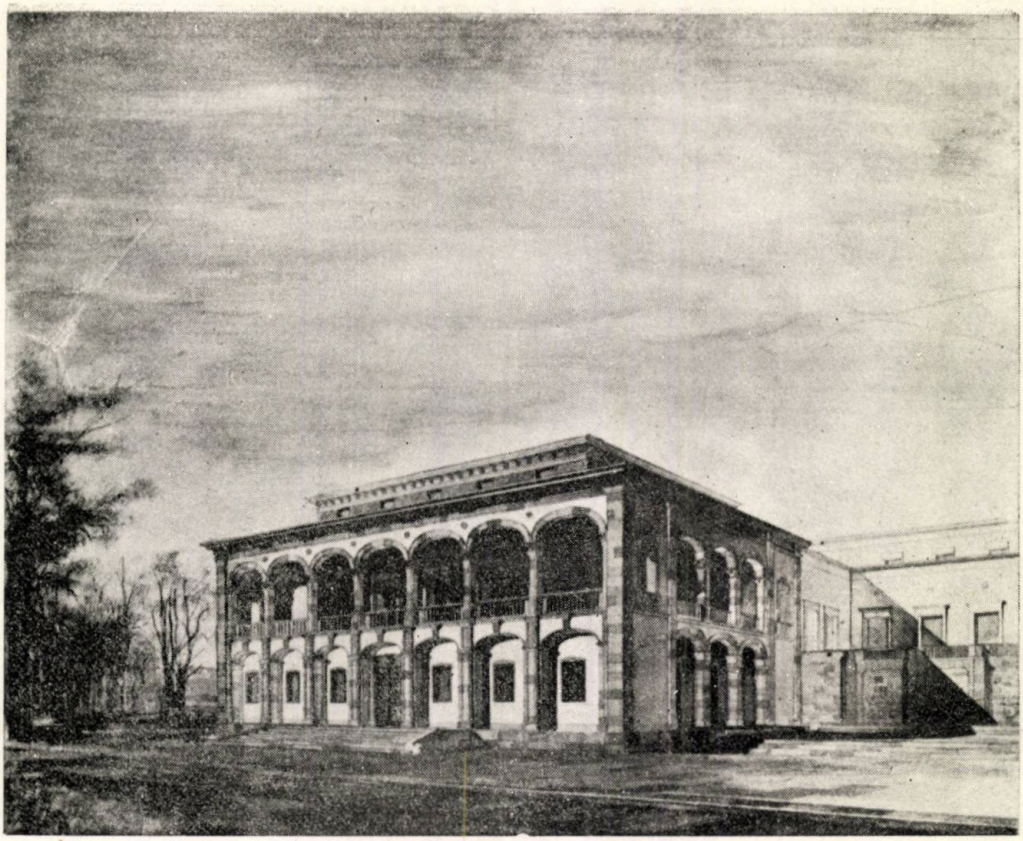

Casa de Odihnă Olăneşti: Autori — prof. arh. G. Petraşcu, colaboratori—arhitecţi: R. Alexandru, M. Horn

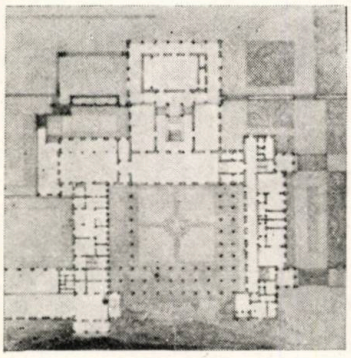

Plan

slave, în special marele popor rus, precum şi influenţa fecundă a artei acestor popoare asupra forţei de creaţie a poporului nostru.

★

Expoziţia a fost completată cu unele realizări pozitive ale câtorva arhitecţi care au trăit în epoca de desvoltare a capitalismului, dar care au avut o atitudine progresistă în arta lor, iubind creaţia populară şi căutând să o folosească în operele lor, cum au fost Ion Mincu, Grigore Cerchez, N. Ghica-Budeşti, P. Antonescu şi alţii.

★

Arhitecţii, specialiştii şi publicul sovietic au primit expoziţia de arhitectură a Republicii noastre cu un deosebit interes. Miile de vizitatori ai expoziţiei s'au interesat deaproape de realizările regimului nostru de democraţie populară, specialiştii studiind şi cercetând cu atenţie proiectele şi lucrările prezentate, făcând observaţii pornite din dorinţa sinceră şi prietenească de a ne ajuta să parcurgem mai repede faza de creştere pe calea realismului socialist. Puternica forţă creatoare a poporului nostru, exprimată în realizările de mare valoare artistică ale arhitecturii populare şi monumentele din trecut, eforturile pe care arhitecţii noştri le fac astăzi sub îndrumarea sigură a Partidului Muncitoresc Român au fost apreciate de arhitecţii sovietici şi considerate ca o garanţie că pe drumul just pe care arhitectura noastră a început să se desvolte, succese din ce în ce mai mari nu vor întârzia să apară. Exprimându-şi urările şi dorinţa lor sinceră de succes în lupta arhitecţilor noştri, arhitecţii sovietici ne-au asigurat că putem să contăm oricând pe sprijinul şi ajutorul lor tovărăşesc.

Mărturii impresionante ale sentimentelor de prietenie, care însufleţesc pe arhitecţii sovietici faţă de ţara noastră, se pot culege în mare număr din cartea de impresii a expoziţiei. Astfel, arh. G. V. Tapenco, Directorul Institutului de Istoria şi Teoria Arhitecturii al Academiei de Arhitectură R.S.S. Ucraineană, a spus următoarele: „Expoziţia de arhitectură a Republicii Populare Române constitue o vie dovadă a talentelor artistice excepţionale cu care este înzes-

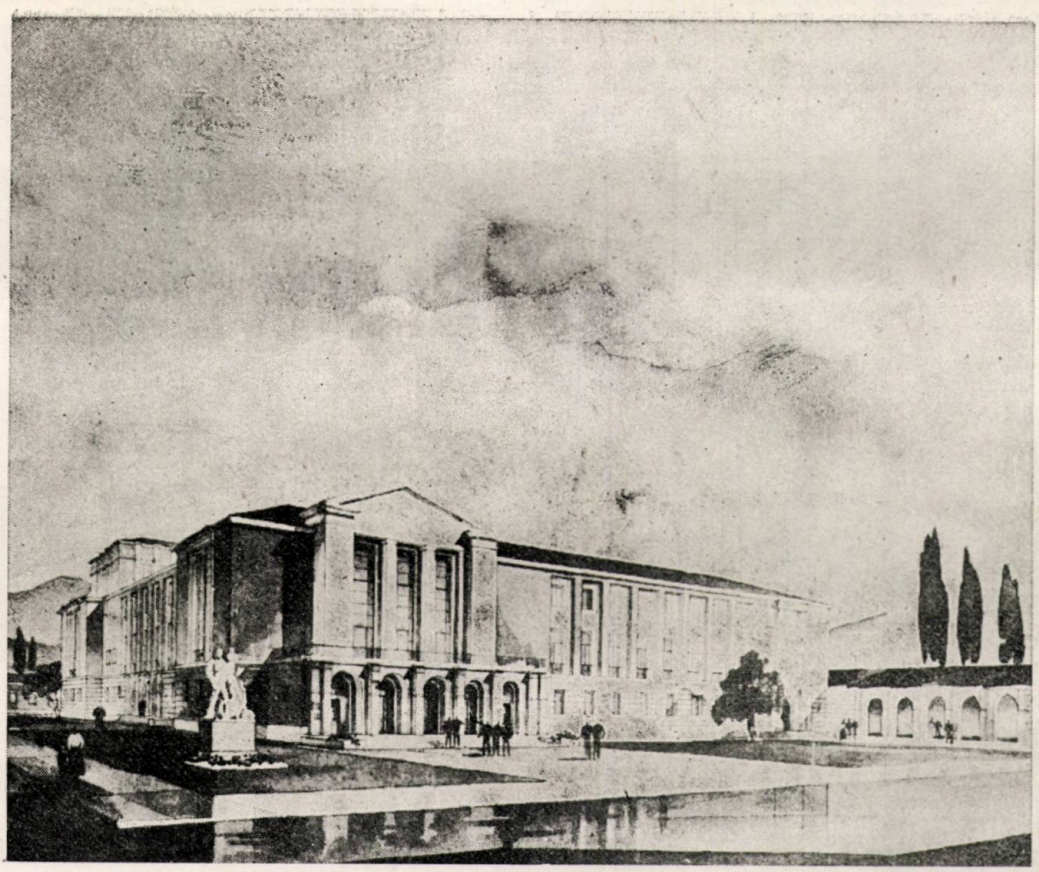

Club Reşiţa — arhitecţi T. Niga, T. Iconomu

trat poporul frate român, este o expoziţie minunată şi ar fi de dorit ca ea să fie prezentată şi în alte oraşe din U.R.S.S.".

Arh. A. Savîşvili, şeful catedrei de Arhitectură la Institutul Politehnic din R.S.S. Georgia, membru al Academiei de Arhitectură a U.R.S.S. a notat următoarele: „Expoziţia m'a impresionat puternic prin varietatea formelor arhitectonice şi prin proporţiile construcţiilor din tânăra Republică".

Arhitect Jurii Golţev, şeful unui atelier de proiectare din Moscova, şi-a formulat astfel impresiile: „Expoziţia impresionează pe orice arhitect sovietic prin bogăţia materialelor expuse. Sunt minunate modelele care prezintă arhitectura în lemn din Transilvania şi Regiunea Vâlcea. Arta Populară decorativă a trecutului şi-a găsit expresia în arhitectura „mare" dela oraş. Se poate spune cu certitudine că arhitecţii din R.P.R. păşesc pe o cale justă, desvoltându-şi activitatea creatoare pe baza arhitecturii populare".

Numeroşi alţi vizitatori, arhitecţi din diferite oraşe ale Uniunii Sovietice şi-au exprimat dorinţa ca expoziţia să fie prezentată şi în acele oraşe.

★

In ziua de 4 Iunie 1952, Uniunea Arhitecţilor Sovietici a organizat o seară a arhitecturii R.P.R. în Casa Centrală a Arhitectului din Moscova. Şedinţa a fost condusă de un prezidium compus din acad. arh. S. E. Cernâşev prim secretar al Uniunii Arhitecţilor Sovietici şi vice-preşedinte al Academiei, arh. M. I. Rzianin, secretar al Uniunii Arhitecţilor Sovietici, arh. V. G. Andreev şi arh. M. A. Cernâşeva, laureaţi ai Premiului Stalin, arh. B. M. Ioffan, membru al Academiei de Arhitectură U.R.S.S., I. E. Markelov, secretar organizatoric al Uniunii Arhitecţilor Sovietici şi D. Ducu,

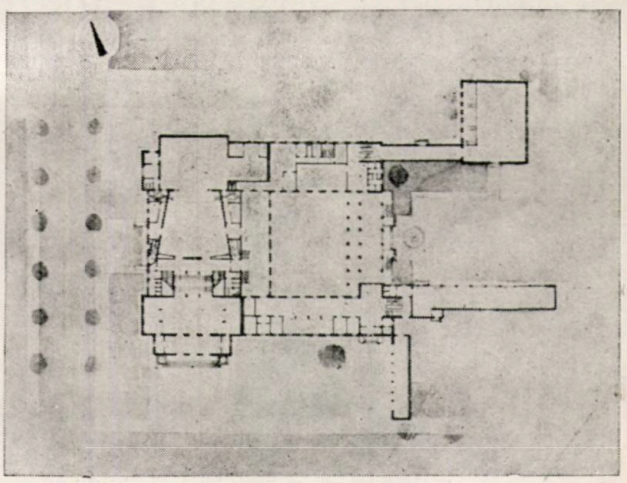

Plan

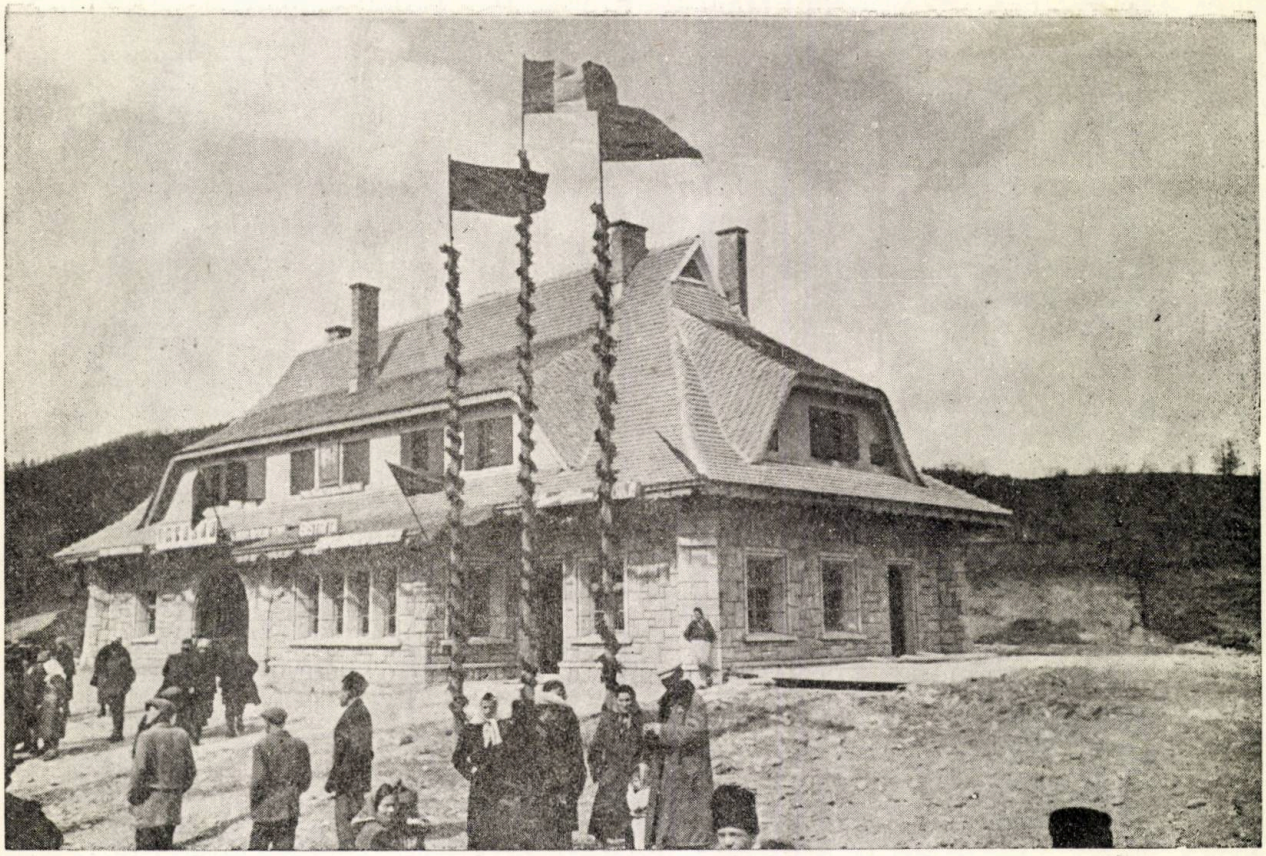

Gara Bistrița — Arh. A. Gabrielescu

Gara Crivina — Arhitecți: N. Nedelescu, A. Pe elz

Casa Copilului — Craiova — Arhitecţi Popescu Negreanu, M. Dima

Oraşul Ucenicilor — Cantina — Arh. N. Nedelescu, F. Teodorescu, T. Elian, D. V. Marinescu

Locuinţe muncitoreşti — cartierul Steaua Roşie — Bucureşti. Arh. C. Neagu

prim Consilier al Ambasadei R.P.R. Au mai luat parte arh. N. P. Petrovici, acad. arh. S. T.Baburov, acad. arh. D. E. Arkin, ing. P. A. Blohin ,arh. I. A. Zvezdin, arh. J. S. Rosenbaum, un mare număr de arhitecţi, profesori, studenţi, oameni de artă, etc.

S'a ţinut conferinţa „Probleme de creaţie în arhitectura R. P. R.", care a fost ilustrată cu proiectarea a numeroase diapozitive. In prima parte a conferinţei s'a făcut un scurt istoric al desvoltării arhitecturii în ţara noastră, iar în partea a doua s'au arătat problemele actuale ale arhitecturii în ţara noastră, moştenirea lăsată de regimul burghez şi cum luptă arhitecţii noştri pentru a se debarasa de rămăşiţele ideologiei burgheze, de influenţele formalismului şi cosmopolitismului, pentru a exprima într'o formă naţională bogatul conţinut de idei al epocii de construire a socialismului.

După conferinţă s'a proiectat un film în culori „Monumentele de arhitectură din Moldova de Nord" şi filmul „Canalul Dunăre-Marea Neagră".

Participanţii au urmărit cu mult interes manifestările, reuniunea desfăşurându-se într'o atmosferă de caldă prietenie.

★

In seara zilei de închidere a expoziţiei, la 7 Iulie a.c., a avut loc o şedinţă lărgită a Prezidiumului Uniunii Arhitecţilor Sovietici, la care au luat parte cei mai de seamă arhitecţi sovietici, academicieni şi profesori. In şedinţă s'au analizat realizările arhitecturii din R.P.R.

Numeroşi maeştri ai arhitecturii sovietice au luat cuvântul, printre care arh. S. E. Cernâşev, prim secretar al Uniunii Arhitecţilor Sovietici şi vice-preşedintele Academiei de Arhitectură acad. arh. B. M. Ioffan, acad. N. I. Kolli acad. arh. S. Alabian, acad. arh. N. P. Bâlinkin, secretar al Academiei de Arhitectură U.R.S.S., arh. M. I. Rzianin, secretar al Uniunii Arhitecţilor, arh. I. N. Maghidin, secretar ştiinţific al Academiei de Arhitectură a U.R.S.S., acad. arh. A. V. Filipov, arh. D. E. Arkin, membru corespondent al Academiei de Arhitectură a

Locuinţe muncitoreşti — Filipeştii de Pădure — Arh. N. Georgescu

Locuinţe muncitoreşti — Hunedoara — Arh. G. Gusti

U.R.S.S., arh. J. S. Rosenbaum şi alţii. Vorbitorii au analizat amănunţit realizările arhitecturii în Republica noastră, subliniind primele succese obţinute în lupta pentru lichidarea rămăşiţelor cosmopolitismului şi formalismului prin însuşirea metodei realismului socialist.

Semnalând cu dragoste calităţile pozitive şi lucrările cele mai valoroase, maeştrii arhitecturii sovietice au semnalat într'o critică tovărăşească, unele lipsuri şi chiar greşeli care mai persistă încă în unele proiecte şi lucrări care pot frâna, dacă nu sunt înlăturate, desvoltarea sănătoasă a arhitecturii noastre. Participanţii la discuţii au evidenţiat cu multă admiraţie bogăţia şi măestria creaţiei populare şi înalta valoare artistică a monumentelor de arhitectură din trecut, ceeace a dus la concluzia că atunci când se vorbeşte despre patrimoniul mondial al arhitecturii, aportul specific al poporului român să nu mai poată fi neglijat.

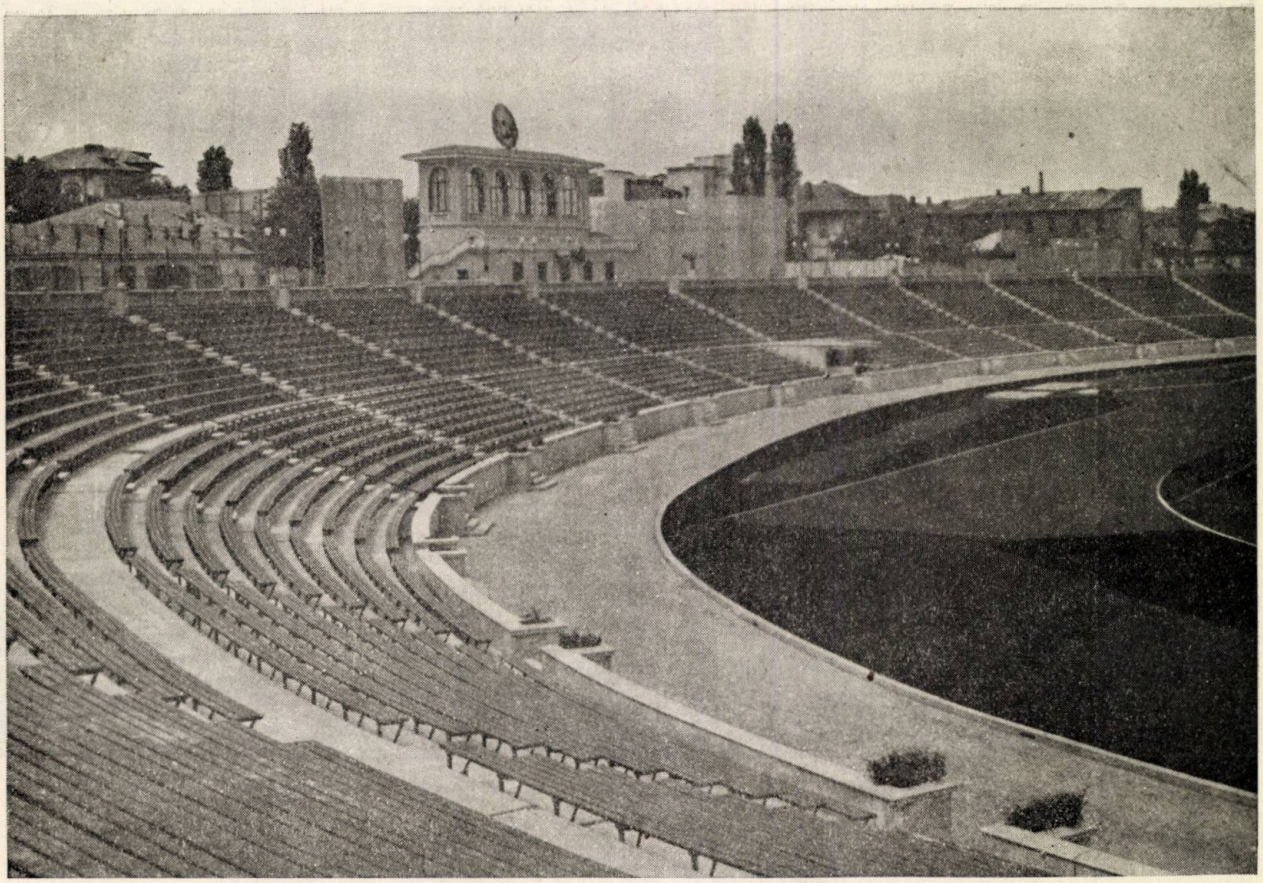

Stadionul „Dinamo" Autor - arh. Medilanschi, coautor arh. H. Stern

In încheiere, maeştrii arhitecturii sovietice şi-au repetat promisiunea de a acorda tot sprijinul tovărăşesc arhitecţilor din tânăra noastră Republică şi au insistat asupra necesităţii de a strânge şi mai puternic legăturile de creaţie între arhitecţii sovietici şi cei români, a căror muncă şi luptă comună sunt puse în slujba măreţei cauze a păcii şi a socialismului.

★

Pentru arhitecţii din Republica Populară Română, expoziţia organizată cu ajutorul Uniunii Arhitecţilor Sovietici este un eveniment de o deosebită însemnătate, care trebue să însemne o piatră de hotar în desvoltarea arhitecturii din ţara noastră. Având cinstea deosebită şi marea fericire ca lucrările lor să fie prezentate publicului sovietic, să fie cercetate cu atenţie, analizate şi discutate de maeştrii arhitecturii sovietice, arhitectura cea mai înaintată din lume, arhitecţii din R.P.R. primesc prin aceasta şi cel mai puternic sprijin şi ajutor în lupta lor pentru făurirea unei arhitecturi juste, legate de popor.

Pe calea către o arhitectură realist-socialistă care să reprezinte o înaltă forţă artistică în forme naţionale, trăsăturile luminoase ale societăţii noi socialiste, lupta arhitecţilor din ţara noastră este mult uşurată de existenţa, experienţa, exemplul arhitecturii sovietice şi de ajutorul puternic al arhitecţilor sovietici.

Dela maeştrii arhitecturii sovietice, dela realizările lor grandioase, arhitecţii noştri, trebue să-şi însuşească înalta principialitate, lupta pentru exprimarea în forme naţionale de cea mai înaltă valoare artistică a bogatului conţinut de idei al epocei socialismului, principiul grijii staliniste faţă de om, lege care călăuzeşte întreaga activitate a arhitecţilor sovietici, precum şi desăvârşita lor măestrie profesională.

Mergând numai pe această cale, sub conducerea Partidului Muncitoresc Român şi a conducătorului iubit al poporului român tovarăşul Gheorghe Gheorghiu-Dej, arhitecţii din R.P.R. vor putea să creeze opere în adevăr valabile, vii şi luminoase, care să exprime omul nou, constructor al socialismului; numai astfel ei vor contribui cu adevărat la lupta pentru victoria păcii şi a socialismului, pe care o duc popoarele din lumea întreagă în frunte cu Uniunea Sovietică.

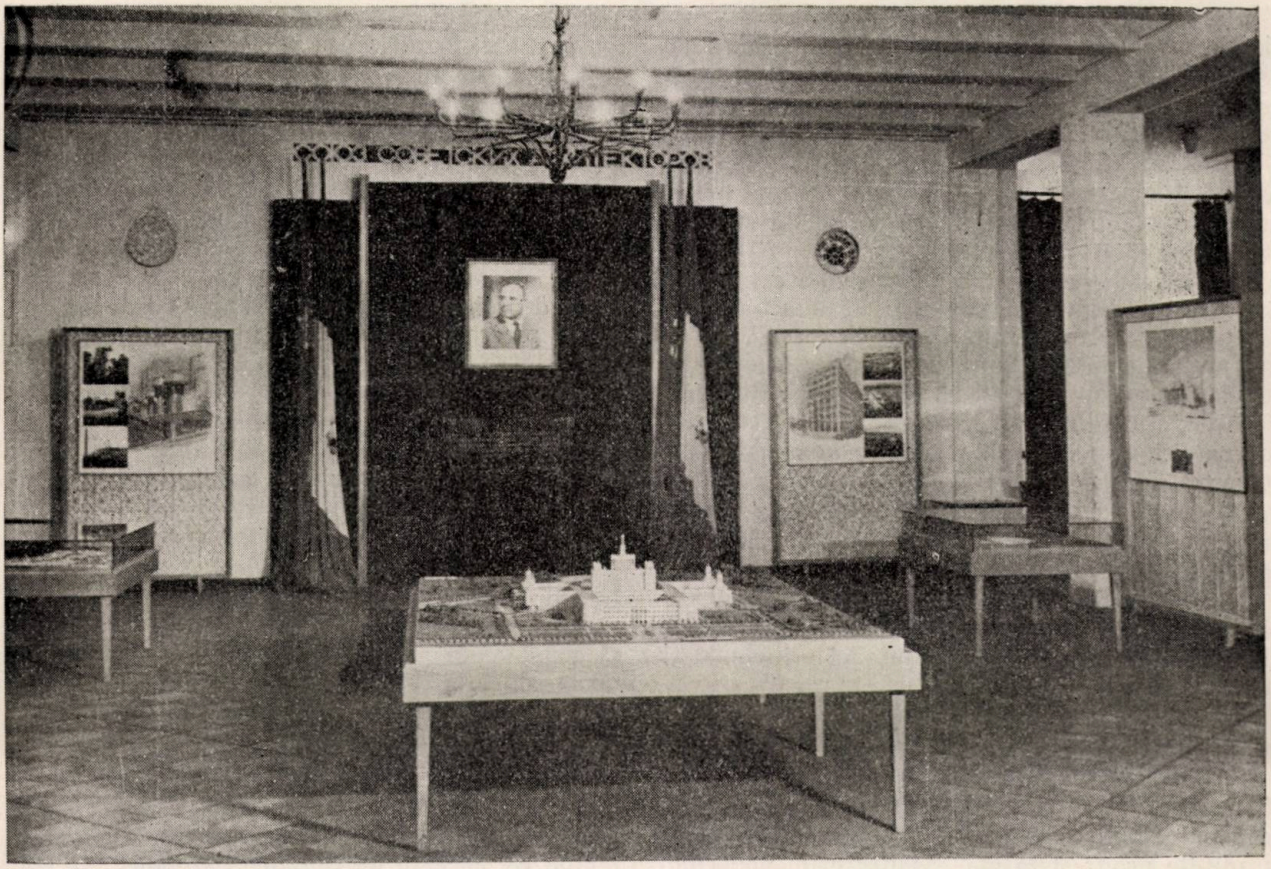

Casa Scânteii — Machetă

ARHITECTURA REPUBLICII POPULARE ROMÂNE*)

M. RZIANIN, Membru activ al Academiei de Arhitectură a U.R.S.S.

Poporul român, ajutat frăţeşte de Marea Uniune Sovietică, luptă cu succes pentru construirea bazelor socialismului, pentru îndeplinirea primului plan cincinal de industrializare a ţării. In toată ţara se construesc mari întreprinderi industriale, se reclădesc oraşe vechi şi se înalţă altele noi. Lucrări de proporţii uriaşe se desfăşoară la una din primele construcţii ale socialismului — construcţia canalului Dunăre—Marea Neagră.

Ritmul impetuos al construcţiei în Republica Populară Română a determinat un puternic avânt al creaţiei în arhitectură. Materialele expuse la expoziţia de arhitectură română, organizată de curând la Moscova şi care va putea fi vizionată mai târziu la Leningrad şi la Kiev, au dovedit din plin aceasta.

Numeroasele proiecte, machete, schiţe şi fotografii, dau o imagine vie a creaţiei arhitecţilor români, a luptei pe care ei o duc împotriva curentelor formaliste, moştenite din arhitectura capitalistă — constructivismul şi restaurativismul. Folosind experienţa arhitecturii sovietice, arhitecţii români încep să-şi însuşească cu curaj metoda realismului socialist, să creeze opere cu conţinut socialist şi formă naţională. Ei luptă pentru principialitatea operelor lor, pentru însuşirea critică, creatoare, a moştenirii arnitecturii naţionale şi a moştenirii arhitecturii mondiale progresiste. La baza creaţiei lor, ca şi a arhitecţilor sovietici, se află grija pentru popor, pentru omul muncii — creatorul tuturor bunurilor materiale şi spirituale.

*

Arhitecţii români au obţinut succese importante în domeniul proiectării noilor oraşe şi al reconstrucţiei oraşelor vechi. Aceasta se vede în deosebi în proiectul oraşului-port la mare, Năvodari, de la gura canalului Dunăre—Marea Neagră. Proiectul a fost întocmit de arhitecţii G. Gusti şi C. Lăzărescu. Oraşul este aşezat pe ambele maluri ale canalului, străbătut perpendicular de bulevardul central, care leagă ambele părţi ale oraşului. Pe această axă sunt plasate pieţele principale şi cele mai frumoase clădiri administrative. Reţeaua străzilor, care formează cuartale mari bine amenajate, parcurile şi zonele de ver-

*) Din „Sovietscoe Iscusstvo", 62 (1952).

deaţă, care înconjoară oraşul, modul în care au fost folosite condiţiile naturale, dovedesc creşterea măiestriei în proiectarea de oraşe a arhitecţilor români.

Succesele arhitecţilor români ca şi greutăţile creşterii lor creatoare se manifestă cel mai net în lucrările noi de transformare socialistă a capitalei republicii — Bucureşti.

In această operă, primul loc revine complexului gigant, cel mai important prin arhitectura sa, Combinatul poligrafic „Casa Scânteii", al cărui proiect a fost elaborat de un colectiv de arhitecţi, sub conducerea lui H. Maicu şi N. Bădescu.

Această clădire, sau mai corect, acest complex de clădiri, a fost proiectat ca un ansamblu unitar. Ansamblul se compune dintr'un corp central foarte înalt în vârful căruia se află o săgeată; acesta este înconjurat de corpuri de clădiri de patru şi cinci etaje.

In această compoziţie, vastă ca volum şi spaţiu, atrage atenţia sistemul original de curţi — curtea de onoare deschisă înaintea faţadei principale şi trei curţi închise cu parcele de verdeaţă şi fântâni. Spaţiul din jurul clădirii este distribuit în chip minunat.

In formele arhitectonice ale „Casei Scânteii", în compoziţia faţadelor şi interioarelor sale, în desenul detaliilor, autorii utilizează cu succes tradiţiile progresiste ale arhitecturii poporului român. Aceasta se observă îndeosebi la forma arcadelor construite din granit roşu dela intrarea principală, în rezolvarea monumentală a marelui vestibul şi a sălii de festivităţi.

Din operele importante ale arhitecturii Republicii Populare Române, face parte şi clădirea cu o capacitate de 1200 de locuri a Teatrului Muzical, care se construeşte la Bucureşti (autor — prof. arh. O. Doicescu, colaboratori — arh. V. Iorga. P. Iubu. Rezolvarea arhitectonică expresivă a faţadei principale a clădirii, care are un portic monumental, cu trei arcade, proporţiile armonioase ale clădirii, folosirea cu succes a elementelor de sinteză a artelor — panourile sculpturale pe faţada principală, picturile şi ornamentaţiile interioare— arată că arhitecţii români învinq cu succes simplismul specific constructivismului.

Se deosebeşte printr'o înaltă măiestrie de execuţie, proiectul Pavilionului Expoziţei Agricole din Bucureşti (autori — prof. arh. P. Macovei, N. Bădescu, arh. V. Iorga, L. Staadeker). Arhitecţii au ştiut să oglindească viu în această construcţie, principiul afirmării vieţii, principiu caracteristic arhitecturii Romăniei populare. Claritatea rezolvării volumului, eleganţa formelor arhitectonice, ca şi proporţiile armonioase finetea prelucrării plastice a faţadelor şi detaliilor, folosirea largă a sculpturii, picturii şi ornamentului — toate acestea permit să considerăm pavilionul printre cele mai bune opere ale arhitecturii române contemporane. Cu deosebită măiestrie a fost rezolvată faţada principală cu porticul în arcade şi cu coronamentul graţios

Un merit al autorilor este felul cum au folosit în mod curajos creator şi critic moştenirea naţională. De aceasta ne conving capitelurile şi corpurile coloanelor, ornamentate cu sculpturi, minunate ca proporţii şi plastică, portalurile uşilor, cornişele ornamentate, elegante ca proporţii, precum şi panourile faţadelor.

Un mare interes prezintă proiectul enormului complex al Centrului Universitar din Bucuresti (autori — prof. D. Marcu, colab. — arh. M. Ricci, S. Ungureanu). Afară de clădirile existente sau în construcţie ale Teatrului Muzical, a Fa-

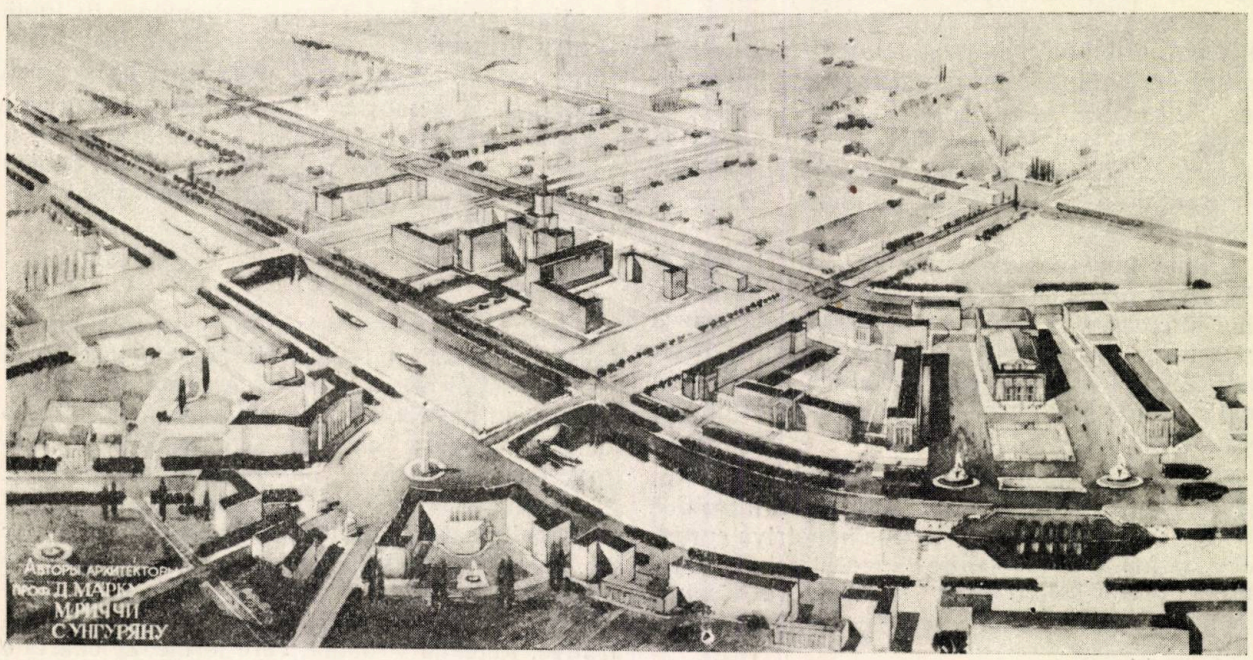

Centrul Universitar Bucureşti — Studiu — prof. arh. D. Marcu, colaboratori — arh. M. Ricci, S. Ungureanu

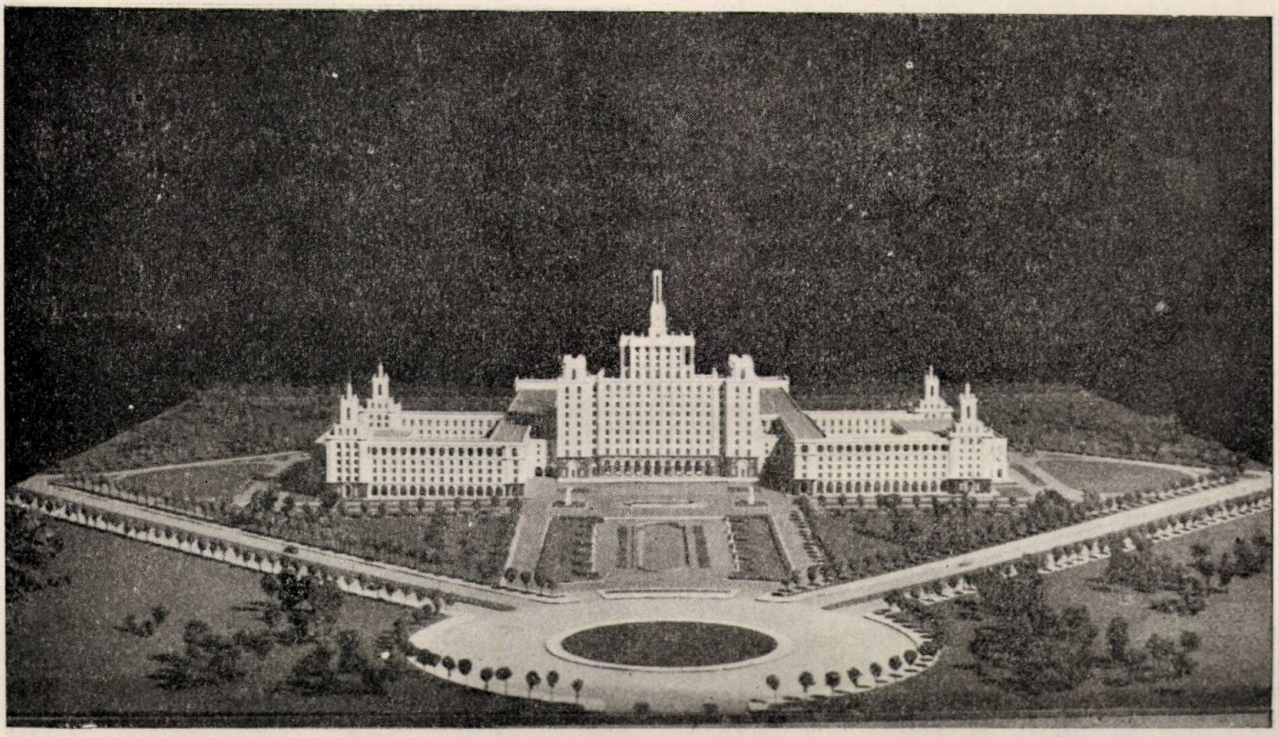

Casa Scânteii — Machetă

cultăţilor de Ştiinţe Juridice şi de Medicină, a Palatului Pionierilor, a Institutului Hidrotehnic, etc., acest ansamblu grandios va mai cuprinde complexele noilor clădiri ale Institului de Construcţii, Institutului de Energetică, Institului Maxim Gorki şi Institutului de Artă.

In centrul întregului ansamblu se va ridica clădirea cu multe etaje a Universităţii „C. I. Parhon", în a cărei compoziţie, în volum şi spaţiu, s'a folosit experienţa construcţiei clădirilor înalte din Moscova.

La Bucureşti s'a creat parcul de cultură şi odihnă „I. V. Stalin". Parcul este aşezat într'un loc pitoresc în jurul lacului Herăstrău şi include numeroase construcţii pentru recreaţia şi distracţia celor ce muncesc — teatru sub cerul liber, muzeu, o bibliotecă, pavilionul pentru expoziţii, etc. La intrarea în parc se găseşte o piaţă rotundă în mijlocul căreia se înalţă statuia lui I. V. Stalin, executată cu talent de sculptorul Dumitru Demu.

Aceste exemple şi numeroase altele dovedesc succesele importante pe care le-au repurtat arhitecţii români în ultimii ani.

In creaţia arhitecţilor români, se găsesc însă, alături de aceste succese, greşeli şi lipsuri care frânează mersul lor înainte pe drumul realismului socialist. Chair în cele mai bune opere se întâlnesc unele lipsuri, care pot şi trebue să fie înlăturate în procesul muncii ulterioare de continuare a proiectelor. La „Casa Scânteii", de exemplu, al doilea registru al corpului central înalt, cere, după părerea noastră, o tratare mai monumentală a formelor, o desvoltare mai curajoasă în înălţime. Pare nestabilă verticala care încununează clădirea, susţinută de patru coloane extrem de înalte. In proiectul clădirii Teatrului Muzical, este îndoielnică rezolvarea etajului superior. Impărţirea sa, cu pilaştri perechi, crează impresia fărâmiţării formelor.

Lipsa principală în creaţia arhitecţilor români, o constitue rămăşiţele influenţei curentelor formaliste ale arhitecturii burgheze şi, în primul rând, a constructivismului. Astfel, trăsăturile constructivismului se vădesc mai ales în compoziţia şi în formele arhitectonice ale clădirilor Institutului de Ftiziologie din Bucureşti, ale spitalului din oraşul muncitoresc Lupeni, precum şi la o serie de locuinţe. Macheta clădirii aerogării Băneasa din Bucureşti, după arhitectura sa şi după rezolvarea volumelor (un cilindru cu trei paralelipipezi care pornesc din el), denotă deasemeni serioase rămăsite ale constructivismului.

In sfârşit, trăsăturile simplismului apar adesea în aspectul unor clădiri, încărcate cu detalii şi ornamente, luate în mod mecanic din moştenirea arhitecturii naţionale şi străine.

★

Numeroase monumente arhitectonice istorice dovedesc bogăţia deosebit de valoroasă a moştenirii arhitecturii româneşti, originalitatea sa şi în acelaşi timp, legăturile ei creatoare cu arhitectura altor popoare.

Oamenii de ştiinţă ai Republicii Populare Române, studiind cu atenţie minunatele monumente create dealungul multor veacuri, demască pe cercetătorii burghezi care ignorau

şi treceau sub tăcere tezaurul arhitecturii populare şi naţionale al României, negau legăturile culturale ale poporului român cu marele popor rus şi cu alte popoare ale Uniunii Sovietice. Trebue notat, în special, o importantă lucrare a academicianului Constantinescu-Iaşi, editată în 1951: „influenţele arhitecturii vechi ruseşti asupra arhitecturii româneşti", lucrare în care pe baza analizei multor monumente, autorul dovedeşte existenţa acestor legături creatoare. Urmele influenţei creatoare a arhitecturii ruse sunt vizibile la o serie de monumente remarcabile ale arhitecturii româneşti, ca biserica Dragomirna, mânăstirea Golia, Cetăţuia şi Galata din Iaşi, palatul şi biserica Ghica din Bucureşti şi clădirile civile construite în Muntenia şi Moldova în secolul al XIX-lea.

O impresie deosebit de puternică produce arhitectura locuinţelor populare. Organizatorii expoziţiei au construit metodic acest sector, ţinând seamă de modul în care a fost împărţit teritoriul României de azi, în cursul istoriei, începând cu epoca primelor voevodate române. Aci sunt prezentate cele mai diverse tipuri şi forme arhitectonice ale locuinţelor populare din Muntenia, Moldova, Dobrogea şi Transilvania: dela casa săteanului muncitor — deschisă, modestă, intimă, până la locuinţa chiaburului fortificată, ridicată deasupra pereţilor masivi ai pivniţelor. Sunt foarte atrăgătoare casele frumos împodobite cu sculpturi decorative în lemn. Această sculptură

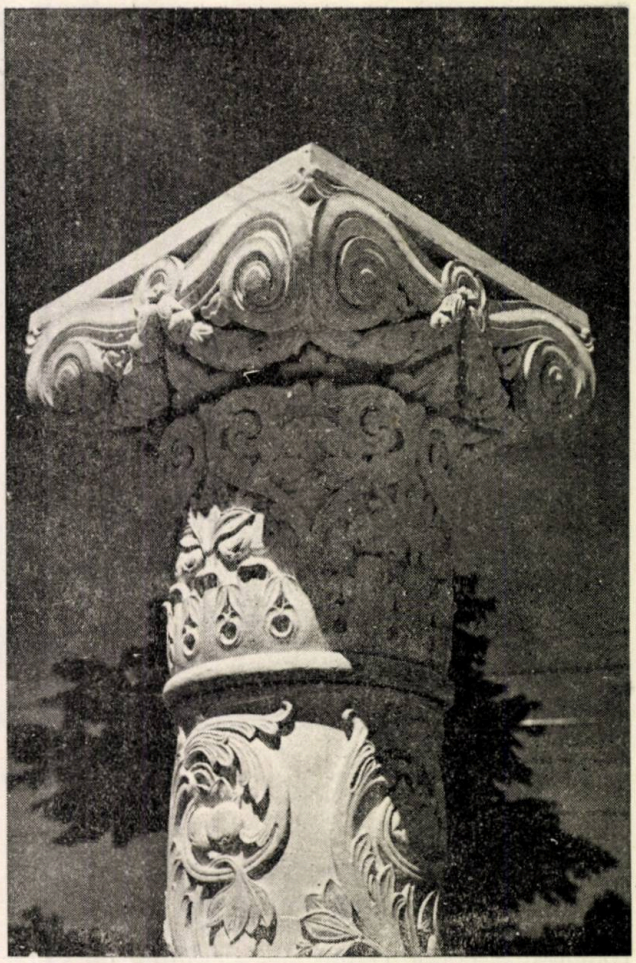

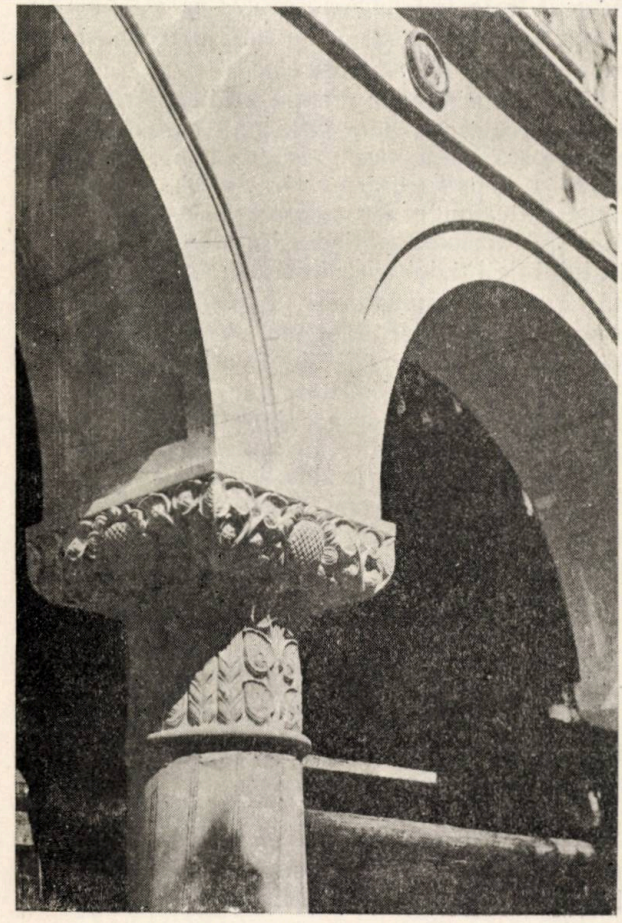

Pavilionul Expoziţiei Agricole — Detalii de co descu, arhitecţi V. Iorga, I. Giurgea,

măiastră nu este folosită numai la împodobirea prispelor, ferestrelor şi pereţilor acestor case, dar ca şi la izbele ruseşti şi la porţi şi garduri.

Dealungul perioadei feudalismului, pe teritoriul României, s'au creat numeroase monumente de arhitectură, biserici, cetăţi şi construcţii civile, dintre care multe s'au păstrat până în zilele noastre.

Studiul acestor monumente, întreprins de oameni de ştiinţă ai Republicii Populare Române, a permis scoaterea în evidenţă a înaltelor lor calităţi artistice, caracterul popular al formelor arhitectonice şi al metodelor de creaţie. Frumuseţea şi diversitatea tipurilor şi compoziţiilor, armonia proporţiilor, bogăţia uimitoare a decoraţiei ,aplicarea cu măestrie a picturilor decorative, nu numai în interiorul clădirilor, dar şi în afară, arta cea mai rafinată a sculpturii în piatră, în sfârşit, legătura organică cu natura — caracterizează în mod viu imaginea arhitectonică a acestor creaţii minunate ale poporului român.

Printre monumentele feudale şi bisericeşti ale arhitecturii Moldovei, un interes deosebit prezintă cetatea Suceava, ridicată în veacul al XIV-lea şi fortificată din nou în a doua jumătate a veacului al XV-lea, complexul de mânăstiri Su-

*Ioane. Profesori arhitecți: P. Macovei, N. Bă-
L. Staadecker sculptorul Baraski*

ceviţa (Regiunea Suceava), care prezintă un ansamblu arhitectonic complex. O particularitate caracteristică a bisericilor Moldovei din secolul al XVI-lea este completa acoperire a pereţilor exterior cu picturi. Aceste biserici sunt mici, de o formă lunguiaţă, deobicei cu arcade deschise la intrarea dinspre apus şi cu absida altarului spre răsărit. Pereţii exteriori sunt împărţiţi în registre orizontale şi pictaţi în culorii vii, predominând albastrul şi roşul.

In monumentele Transilvaniei, s'a oglindit influenţa arhitecturii romanice şi gotice. Am vrea să menţionăm îndeosebi castelele vechi ale Transilvaniei, care ne interesează ca valori arhitectonice, create de geniul poporului. In ele s'a exprimat puterea gândirii în imagini şi o adâncă înţelegere a ansamblului în legătură cu natura. Uimeşte fina măiestrie şi fantezia bogată a meşterilor şi arhitecţilor populari, creatori ai acestor opere.

Printre monumentele arhitecturii bisericeşti din Transilvania prezintă un interes deosebit grupul de biserici creat de meşteri din popor. Particularitatea caracteristică a compoziţiei lor este îmbinarea unui corp simplu lunguieţ acoperit cu un acoperiş înalt, şi turnul svelt, care se înalţă deasupra părţii apusene dela intrare. Turnul este terminat printr'un acoperiş înalt, ascuţit ca o săgeată, înconjurată la bază de patru sâgeţi mici. Dintre aceste monumente remarcabile, prezentate la expoziţie, fac parte bisericile din satul Fildul de Jos (Regiunea Cluj) şi din satul Borşa (Regiunea Rodna).

In faţa arhitecţilor Republicii Populare Române, stă sarcina însuşirii creatoare nu numai a moştenirii proprii naţionale, dar şi a întregii moşteniri progresiste clasice mondiale. Incercarea de a se limita la folosirea tezaurului arhitecturii ţării proprii poate duce la mărginirea naţională în desvoltarea arhitecturii, la arhaism, la pseudoromantism, la restaurativism.

☆

Sucesele obţinute în creaţia arhitectonică, în anii care au trecut dela eliberarea ţării de sub jugul fascist, ne dovedesc că arhitecţii români păşesc pe drumul cel bun. Desvoltând în mod creator cele mai bune tradiţii ale arhitecturii naţionale şi mondiale, folosind bogata experienţă a arhitecturii sovietice, arhitecţii Republicii Populare Române, sub conducerea Partidului Muncitoresc Român şi a conducătorului său, tovarăşul Gheorghe Gheorghiu-Dej, vor merge şi mai repede înainte pe drumul realismului socialist,, vor crea opere noi, naţionale în formă şi socialiste în conţinut.

ARHITECTURA UNUI POPOR LIBER

S. E. CERNĂŞEV, Vice Preşedinte al Academiei de Arhitectură U.R.S.S.

Pe podişul pitoresc al Transilvaniei, brăzdat de lanţurile munţilor şi de văile râurilor, este aşezat unul dintre centrele industriale cele mai importante ale României noi — Oraşul Stalin.

Acest nume măreţ a fost atribuit acum doi ani, la cererea unanimă a locuitorilor, unuia dintre cele mai vechi oraşe ale Republicii, oraş a cărui istorie numără câteva sute de ani. Dealtfel, despre vechiul Braşov (aşa se numea înainte oraşul Stalin) sunt astăzi mărturie doar minunatele monumente de arhitectură — exemple preţioase ale arhitecturii naţionale româneşti.

Alături de monumentul arhitecturii vechi, aşa numita Biserica Neagră, construită în anul 1380 într'o arhitectură sobră şi monumentală, se află Biserica Sf. Bartolomeu — construcţie şi mai veche, datând dela începutul secolului al XIII-lea.

Pe una din străzile oraşului se află străvechea clădire a primăriei, construită în secolele XV-XVI cu arcade şi turn în care s'a instalat ceasul. Alături de monumentele arhitecturii naţionale vechi,

Primăria Veche — Oraşul Stalin

s'au ridicat o mulţime de clădiri noi. Oraşul Stalin se înfrumuseţează şi se lărgeşte tot mai mult. Pe una din străzile noi ale oraşului, se înalţă locuinţe comode, construite într'un stil unitar, simplu şi sobru; aceste case aparţin muncitorilor uzinei „Steagul Roşu". In curând se va începe în oraş construcţia clădirii monumentale a Institutului de Mecanică; acesta va fi un exemplu caracteristic al noii arhitecturi româneşti, reprezentând un complex măreţ care va cuprinde

*) Din revista „Ogoniok" Nr, 34|952

Cartierul de locuinţe muncitoreşti Steagul Roşu — Oraşul Stalin Arhitecţi: N. Nedelescu, T. Elian, F. Teodorescu, D. V. Marinescu

corpul de studii, căminul laboratoarele şi chiar un teatru. In apropierea Oraşului Stalin se crează „Oraşul Ucenicilor" — important centru de învăţământ al României noi.

Calea parcursă aproape două mii de ani de arhitectura românească este complicată şi variată. Despre aceasta oglindeşte elocvent expoziţia de arhitectură a R.P.R., organizată la Casa Centrală a Arhitectului din Moscova şi care se prezintă acum la Leningrad şi Kiev. La expoziţie sunt prezentate peste 500 fotografii ale monumentelor arhitecturii româneşti, proiecte şi machete ale noilor clădiri, desvăluind bogăţia artei arhitectonice a poporului român.

Cele mai vechi monumente de arhitectură păstrate pe teritoriul R.P.R. datează din secolul I în e. n. In această perioadă — perioada stăpânirii romane — talentaţii meşteri din popor au creat monumente originale de arhitectură, astfel sunt: cetatea dacă, ale cărei urme s'au păstrat la Piatra Roşie (reg. Hunedoara), şi localitatea dacă dela Grădiştea Muncelului. Preţioase din punct de vedere istoric sunt ruinele amfiteatrului fostului circ (sec. I e.n.), în apropiere de Constanţa. Este semnificativ că aceste prime monumente ale trecutului, studiate cu atenţie de istoricii şi specialiştii de artă ai României, vorbesc despre conlocuirea populaţiei româneşti cu strămoşii noştri îndepărtaţi — slavii. Astfel sunt de exemplu rămăşiţele localităţilor slave din regiunile Mureş şi Galaţi, datând din secolul IX-XII. Aceste monumente străvechi, sunt o dovadă preţioasă a bazei istorice străvechi a prieteniei şi colaborării dintre popoarele român şi rus.

Sunt caracteristice monumentele de arhitectură românească din perioada feudalismului. Acestea au fost vremuri întunecate în istoria României. cu ele a început jugul de veacuri al Turcilor. Poporul român ţine minte că a fost eliberat de sub stăpânirea turcească de poporul rus. Şi în aceste veacuri, s'au creat monumente preţioase de arhitectură, care se remarcă prin proporţia lor armonioasă, prin frumuseţea detaliilor, prin sveltetea lor.

La Sibiu, Bistriţa şi alte localităţi (în special în Transilvania), s'au păstrat până în zilele noastre exemplare ale arhitecturii româneşti, printre care zidurile şi turnurile vechilor cetăţi. ce înconjurau diferite ansambluri de arhitectură.

Multe din aceste monumente au fost influentate de arhitectura bizantină, altele — în special biserici si catedrale — poartă trăsăturile arhitecturii romane şi gotice; alături de acestea. s'au creat minunate monumente originale naţionale. Astfel de construcţii, ca Mânăstirea Dragomirna, (sfârşitul secolului XVI-lea) poartă trăsăturile arhitecturii slave inclusiv a celei ruse. Aceasta s'a tradus atât în compoziţia generală, cât şi în detalii izolate.

Meşterii populari au creat din lemn, cărămidă şi piatră, minunate ansambluri, folosind sisteme originale de bolţi cu arce retrase, îmbogăţind faţadele cu elemente ceramice, fresce şi alte ornamente. Printre exemplarele păstrate din arhitectura veche românească face parte biserica Trei Ierarhi din Iaşi. Această biserică construită în anul 1639 în întregime din piatră, reprezintă unul din cele mai valoroase monumente moldoveneşti. Unul din capitolele interesante ale arhitecturii naţionale româneşti, este arhitectura locuinţelor

Biserica Dragomirna — Reg. Suceava

țărănești; chiar și în cele mai neînsemnate sate se întâlnesc case la care mâinile inscusite ale meșterilor populari au creat chenare originale la uși și ferestre, ornamentații pe tavan și fațade, porți și stâlpi din lemn sculptat, reprezentând adevărate opere de artă.

Ultimul secol din istoria arhitecturii românești este legat de pătrunderea influențelor străine, antirealiste. Arhitectura multor clădiri dela sfârșitul secolului XIX și începutul secolului XX, poartă urmele artei formaliste burgheze, care a pătruns odată cu stăpânii de atunci ai României, capitaliștii francezi și englezi. Totuși, maeștri talentați ai arhitecturii românești I. Mincu, G. Cerchez, P. Antonescu, au reușit să înlăture în multe clădiri din București influențele formaliste.

Adevărata înflorire a arhitecturii românești a început după eliberarea României de sub jugul hitlerist, de către glorioasa Armată Sovietică. Viața nouă a poporului român liber s'a reflectat și în arhitectura sa, pusă în slujba patriei. In orașele și satele Republicii Populare Române, a început o intensă campanie de construcții; chiar în primul plan cincinal au fost alocate pentru construcții sume nemai întâlnite în trecut.

Arhitecții români, așa cum reiese din proiectele construcțiilor prezentate la expoziție, se străduesc să păsească pe aceeași cale cu arhitecții sovietici — pe calea creației artistice realiste, cu adevărat populare.

Una dintre cele mai importante construcții este clădirea înaltă a „Casei Scânteii". Corpului central de 14 etaje, i se alătură aripile laterale de 6 etaje, terminate cu turnuri. (autori arh. prof. H. Maicu și N. Bădescu). In acest gigantic combinat poligrafic, remarcabil prin silueta sveltă a compoziției, se vor tipări 98% din tipăriturile țării.

Cele mai bune trăsături ale arhitecturii naționale, sunt întruchipate în alte construcții noi din Capitală, astfel, Teatrul Muzical, Casa Radiofoniei, Centrul Universitar, care cuprinde Institutul Energetic, Metrologic și alte instituții științifice. In apropiere de București, s'a început acum 2 ani construcția „Centrului Cinematografic de Stat". Volumul total al construcțiilor este de 430 000 m³. Centrul Cinematografic a fost proiectat pentru o producție anuală de 42 filme artistice și documentare.

Dealungul traseului celei mai mari construcții a României noi, Canalul Dunăre-Marea Neagră, apar orașe noi. Proiectul orașului port Năvodari pentru 100 000 locuitori, a fost întocmit de arhitecții G. Gusti și Lăzărescu. In orașul care se va întinde pe un teritoriu de 7000 de ha, se vor construi în special clădiri de 3—6 etaje; peste 100 ha vor fi destinate pentru parcuri.

Arhitecții români au creat proiecte originale pentru noile orașe ale muncitorilor. Proiectele locuințelor tip, din orașele Petrila, Tohan, sunt o mărturie a marilor succese obținute de arhitecții români — în rezolvarea uneia dintre cele mai importante probleme — construcția justă a orașelor.

Un monument veritabil al vieții noi a poporului român, este și complexul arhitectonic al celei mai mari hidrocentrale a țării, „V. I. Lenin" care se construește pe râul Bistrița (autorii N. Nedelescu și T. Elian). Compoziția rezolvată cu succes permite crearea unei arhitecturi cu adevărat monumentală. Arhitecții români continuă cu succes și cele mai bune tradiții ale arhitecturii sătești, — aceasta se vede din proiectul construcției gospodăriei colective agricole „Steagul lui Lenin".

In toate aceste ocazii, arhitecții români folosesc cu succes tradițiile și experiențele arhitecților sovietici — mulți dintre ei au vizitat Uniunea Sovietică și au cunoscut lucrările arhitecților noștri.

Un vechi proverb românesc spune: „Frumoasă țară, dar proastă orânduire".

Timpurile noi au adus noi proverbe — astăzi poporul român spune „frumoasă țară și minunată este noua ei viață".

Cele mai bune realizări ale talentaților maeștri ai Republicii Populare Române, reflectă această viață nouă a poporului liber român, care pășește hotărît pe calea socialismului.

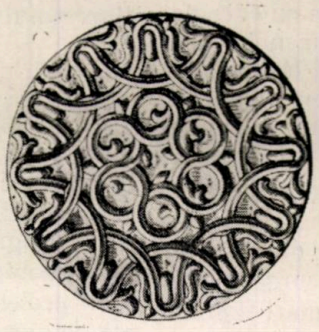

PROBLEME DE CREAȚIE IN ARHITECTURA R. P. R. *)

Arh. P. MACOVEI

Cu sprijinul frățesc și desinteresat al Marii Uniuni Sovietice, sub conducerea Partidului Muncitoresc Român, poporul nostru luptă cu un avânt mereu sporit pentru construirea bazei economice a socialismului în Republica noastră. Succesele importante se obțin zi de zi și ceas cu ceas pe toate fronturile construcției socialiste, în lupta pentru îndeplinirea planului cincinal de desvoltare a economiei naționale.

Lupta pentru industrializarea socialistă a țării, pentru desăvârșirea revoluției culturale și pentru ridicarea neîncetată a nivelului de trai al oamenilor muncii, pune în fața sectorului de construcții sarcini deosebit de importante. Lucrări și clădiri de tot felul înfloresc pe întregul teritoriu al Republicii, ștergând treptat urmele înapoierii economice și culturale și dând viață nouă unor regiuni pe care trecutul regim burghez le lăsase în părăsire.

Intr'un ritm rapid se ridică puternice complexe industriale, baraje și centrale electrice, construcții agricole, locuințe și clădiri de cultură, sănătate, sport și odihnă, clădiri publice monumentale, etc., constituind o dovadă a încrederii neclintite în viitor a poporului nostru și a atașamentului său puternic față de cauza păcii și a socialismului.

Pe uriașul șantier al Canalului Dunăre—Marea Neagră, care va reduce la o cincime drumul pe apă dela mare la portul dunărean Cernavodă și care va face să înflorească o viață nouă pe pământul arzător al Dobrogei, lucrările înaintează fără răgaz, în cursul acestui an efectuându-se lucrări de o valoare de 63 de ori mai mare ca în anul 1949.

Prin muncă încordată ia ființă mărețul plan de electrificare a țării: marea hidrocentrală „V. I. Lenin" dela Bicaz, termocentrala „Gh. Gheorghiu Dej" dela Doicești și uzina electrică dela Ovidiu II, se înfăptuesc cu repeziciune. Noile centrale electrice ce vor lua ființă vor alimenta cu energie electrică peste 100 de fabrici și uzine noi, care vor fi construite în cuprinsul planului cincinal.

Noi cuptoare înalte, laminoare, combinate siderurgice și chimice se clădesc, iar cele vechi se desvoltă și se măresc.

Pentru ridicarea nivelului de trai al oamenilor muncii se desvoltă neîntrerupt și industria ușoară: atelierele „Gh. Gheorghiu-Dej" din București au fost construite într'un timp record, în mai puțin de doi ani s'au construit două mari filaturi în Moldova, între altele sunt în construcție două fabrici de zahăr și o fabrică de încălțăminte care va produce anual peste 2 400 000 perechi de încălțăminte.

Valoarea construcțiilor va crește în anul 1955, la sfârșitul planului cincinal, cu peste 200% față de anul 1950.

Se ridică orașe noi, iar multe orașe vechi care se desvoltă rapid, capătă o nouă înfățișare, cum sunt cele dealungul Canalului Dunăre—Marea Neagră: Năvodari, noul port maritim, Medgidia, Cernavodă, orașul nou Hunedoara lângă marele combinat siderurgic „Gh. Gheorghiu-Dej", orașele din bazinul carbonifer al Văii Jiului,, care se restructurează în întregime pe o lungime de peste 40 km, noile orașe lângă hidrocentrala „V. I. Lenin" de la Bicaz și termocentrala Filipești de Pădure, vechiul oraș Brașov numit azi Orașul Stalin, care ia o puternică desvoltare industrială, Craiova și altele.

Construcțiile de locuințe și de așezăminte social-culturale se defășoară pe o scară din ce în ce mai largă: în cei cinci ani ai planului cincinal se vor clădi locuințe în suprafață de circa 3 000 000 m². din care 5 000 apartamente numai pentru minerii din Valea Jiului.

Pentru ridicarea nivelului cultural al oamenilor muncii să clădesc noi și numeroase construcții: uriașul combinat poligrafic „Casa Scânteii", care datorită ajutorului puternic al Uniunii Sovietice și avântului patriotic al constructorilor, funcționează parțial încă din anul trecut, Casa Radiofoniei din București, marele Centru Cinematografic dela Buftea, Teatrul Muzical din București, etc. Numeroase clădiri pentru școli și instituții de învățământ sau institute științifice se ridică, culminând cu marele Centru Universitar din București.

Stadioane, parcuri sportive, parcuri de cultură și odihnă contribue la educarea sănătoasă a tineretului și la înfrumusețarea orașelor noastre.

★

Acest mare program de construcții și marea înflorire a culturii care se desfășoară pe toate fronturile în R.P.R. au dat un puternic avânt și creației arhitecturale, punând pe arhitecți în fața unor programe și probleme noi, de o amploare încă neobișnuită pentru ei.

In proiectele lor, arhitecții au de rezolvat o serie de sarcini importante de ordin tehnico-economic, care contribue în bună măsură la realizarea Planului de Stat și la ridicarea neîncetată a nive-

* Conferință ținută la Casa Centrală a Arhitectului din Moscova 4 Iunie 1952

lului tehnic al construcţiilor. Astfel sunt: problema rezolvării bunei funcţionări şi a dimensionării juste a spaţiilor, după norme studiate ştiinţific, a contribuţiei la progresul tehnico-constructiv, prin prevederea aplicării pe scară din ce în ce mai largă a metodelor industriale, a elementelor prefabricate şi a proiectelor tip sau probleme legate de importanta sarcină a reducerii preţului de cost al construcţiilor pentru mărirea acumulărilor socialiste, precum şi altele.

Acestea, cu toată importanţa lor, nu sunt însă decât mijloace, conţinutul material al arhitecturii, legate de satisfacerea necesităţilor practice ale desvoltării ţări noastre.

Lupta principală a arhitecţilor din R.P.R. se duce însă în primul rând pe plan ideologic, în domeniul creaţiei arhitecturale. Ei luptă, sub îndrumarea Partidului Muncitoresc Român, însuşindu-şi din ce în ce mai temeinic, ideologia marxist-leninistă şi folosind din ce în ce mai larg experienţa, exemplul şi ajutorul sovietic, pentru crearea unei arhitecturi noi, pentru însuşirea metodei de creaţie a realismului socialist.

In faţa arhitecţilor din R.P.R. stă sarcina ca în operele lor să exprime, la un nivel artistic cât mai înalt şi în forme naţionale, inspirate din tezaurul moştenirii artistice a poporului nostru, folosind şi cele mai bune tradiţii ale arhitecturii mondiale, bogatul conţinut de idei al epocii noi, de făurire a socialismului: avântul, optimismul clasei muncitoare, eliberate, conştiinţa propriei sale forţe victorioase şi încrederea nesdruncinată în viitor.

Pentru punerea în practică a genialei teze staliniste asupra condiţiei operei de artă realist-staliniste, de a exprima noul conţinut de idei, socialist, printr'o formă naţională, una dintre primele sarcini este studiul valoroasei moşteniri

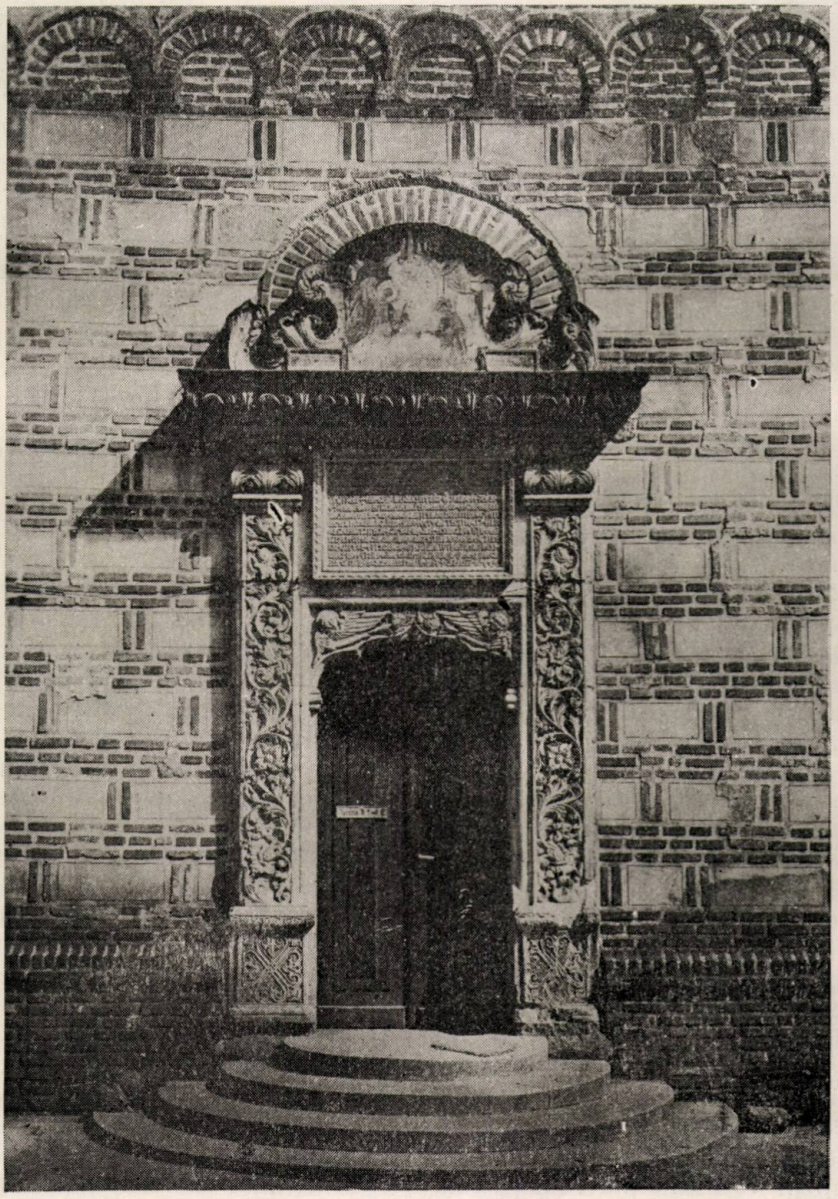

Biserica Curtea Veche — Bucureşti — Uşa de intrare

Biserica Curtea de Argeş

artistice a poporului nostru, cunoaşterea şi folosirea critică de către arhitecţii din R.P.R. a nepreţuitului izvor de inspiraţie şi învăţăminte pe care îl reprezintă realizările artistice ale meşterilor populari, bogata tradiţie a artei de a construi a poporului nostru.

Din păcate, noi nu am izbutit încă să avem un studiu complet, cu adevărat ştiinţific, al desvoltării arhtecturii naţionale, o istorie a acesteia care să analizeze realizările constructive din trecut de pe poziţiile clasei muncitoare, conform tezei celor două culturi, enunţate de Lenin, pentru a desprinde din moştenirea artistică factorii pozitivi,, cu caracter progresist, care trebue însuşiţi şi duşi mai departe, printr'o prelucrare creatoare, în arhitectura nouă, a socialismului.

Cele mai multe din lucrările teoretice existente, chiar când conţin un material informativ folositor interesant, îl prezintă de pe o poziţie neştiinţifică şi cosmopolită, căutând cu orice preţ să vadă în fiecare realizare numai efectul unei influenţe din afară, căutând cu lumânarea în fiecare formă sau element. Ele nu au ştiut să pună în evidenţă viguroasa forţă de creaţie a poporului nostru, exprimată în atâtea realizări originale, de mare valoare artistică. Pe de altă parte, ei au ascuns sau minimalizat legăturile puternice şi continue pe care le-a avut în tot trecutul istoric, poporul nostru cu popoarele slave învecinate, în special cu poporul rus, legături care au jucat un rol important chiar la închegarea poporului nostru.

★

In desvoltarea sa istorică, arhitectura poporului nostru a cunoscut epoci de mare înflorire, chiar de strălucire, când s'au creat opere deosebit de valoroase, cu un puternic caracter specific, care pot sta cu cinste alături de cele mai isbutite realizări ale arhitecturii mondiale.

Incă din timpul comunei primitive, s'au păstrat urmele unor aşezări de pe teritoriul ţării noastre, aparţinând culturii numită după satul Tripolie din Ucraina, sau de tipul culturii Usatovo, cum sunt cele dela Hăbăşeşti, Folteşti şi mai ales Cucuteni în Moldova, Rast şi Verbicioara în Câmpia Olteniei, Vârşand şi Ariuşd în Transilvania.

Aşezarea, începând din secolul al VII-lea în e. n. pe ţărmul Mării Negre, a unor colonii greceşti (numeroase urme ale lor există la Histria, Callatis, Tomis, pe malul mării sau pe cursul Dunării la Axiopolis) a grăbit procesul lent de descompunere a comunei primitive şi de trecere la societatea organizată pe baze sclavagiste.

Urme din acest timp de arhitectură monumentală de la populaţia autohtonă — Dacii — datează din secolul I, în e. n. — I al e. n. şi s'au gă-

sit în mai multe locuri: Costești, Piatra Roșie și mai ales Grădiștea Muncelului, unde cetatea puternic întărită, cu ziduri de peste 3 m grosime și așa zisa „incinta sacră" care datează din timpul Regelui Buerebista (Sec I în e. n.) dovedesc prin proporțiile lor impunătoare o tehnică înaintată a construcțiilor și o cultură autohtonă, proprie.

Stăpânirea romanilor asupra Daciei, dela începutul sec. al II-lea al e. n. până în anul 271, a lăsat urmele unor numeroase construcții de clădiri militare, poduri, drumuri, castre și diferite edificii publice, în special în localitățile Tropaeum Trajani, Histria și Sarmisegetuza.

A urmat o lungă perioadă istorică în care pe teritoriul țării, au trecut numeroase valuri de migrațiuni ale unor popoare (Goții, Hunii, Gepizii, Avarii, etc.) și în care timp prin conviețuirea mai îndelungată a vechii populații autohtone (provenite din Daci și Romani) cu Slavii, se încheagă poporul român, trecându-se în același timp și la forme de viață noi de tip feudal. Condițiile de viață din această epocă, nu au permis păstrarea unor monumente, afară de urmele unor așezări, cum ar fi cea slavă dela Dinogeția în jurul sec. X.

Desigur că în tot acest timp s'au construit locuințe și chiar biserici, probabil în cea mai mare parte din lemn, folosindu-se dispoziții constructive și decorative, care ținând seama de desvol-

Biserica Mihai Vodă — București

Mânăstirea Hurez — Foişorul lui Dionisie

tarea şi influenţele ulterioare, pot fi totuşi considerate ca fondul de tradiţie al construcţiei populare, în special al locuinţei.

★

Monumentele cele mai vechi de zidărie, păstrate până astăzi pe teritoriul R.P.R. datează din epoca construirii statelor feudale.

In Transilvania, podişul din interiorul arcului carpatic, care i-a constituit o apărare naturală şi unde organizarea feudală a început mai devreme, apar încă din sec. XII şi XIII, primele cetăţi (Bran, Deva, Râşnov), oraşe întărite cu o viaţă negustorească şi meşteşugărească (cetatea Braşovului — azi Oraşul Stalin, Alba Iulia, Cluj, Dej, Turda) biserici întărite (Cârta, Prejmer)

Mânăstirea Antim — Bucureşti — Portic

sau biserici mânăstireşti (Densuş, Strei, Gura Sada, Maria Orlea, etc.). Origina unora din aceste construcţii este probabil (chiar) anterioară sec. X.

Datorită legăturilor ce au existat între locuitorii Transilvaniei şi cei din celelelalte regiuni depe teritoriul de azi al R.P.R. Muntenia sau Valahia (Regiunea dintre Carpaţi şi Dunăre) şi Moldova sau Moldavia (Regiunea dintre Carpaţi şi Prut), construcţiile din aceste regiuni au fost în această epocă de tipul celor din Transilvania (ex. Cetatea Neamţului, Cetatea Sucevei şi bis. din Rădăuţi-Moldova, Cetatea Poenari şi biserica romanică din Câmpulung-Muntenia).

Odată cu constituirea principatelor feudale s'au creat însă condiţii istorice diferite în care aceste principate a trebuit să-şi ducă o viaţă proprie separată, ceeace a făcut ca şi arhitectura să aibă un timp o desvoltare diferită în fiecare provincie.

Apartenenţa Transilvaniei la statul maghiar a făcut ca desvoltarea arhitecturii de aici să fie legată de cea a Europei Centrale, în special în ce priveşte construcţiile clasei stăpânitoare şi la oraşe. Pe lângă influenţa centrului Europei, aportul local al populaţiei conlocuitoare compusă din români, unguri, germani, se vădeşte totuşi în caracterul specific imprimat unora din construcţiile monumentale.

Biserica Stavropoleos — Bucureşti

In timpul desvoltării societății feudale în Transilvania, între sec. XII—XVIII, s'au construit numeroase monumente, dintre care citãm:

In arhitectura romanico-gotică: catedralele din Cluj, Orașul Stalin, Bistrița, Sibiu, Castelul Corvinilor din Hunedoara, Casa lui Matei Corvin din Cluj, Castelul din Gilău-Cluj, bisericile fortificate din Hărman, Basna, etc.;

în arhitectura renașterii: Castelul din Vințul de Jos (1540) Castelul Cloașteri Cluj (1558), Castelul Mediașul Aurit (1620), Castelul Criș lângă Cluj (1559), Castelul St. Benedek (1592) și Castelul Bonțida (sec. XV), Cetatea de Baltă (1618) etc.;

în arhitectura barocă: Palatul Brukenthal din Sibiu (1778), Castelul Magna Curia din Deva, Castelul din Beclean, fosta Primărie din Or. Stalin, etc.

In regiunile muntoase și mai sărace din Transilvania, locuite în general de români, s'a creat o arhitectură specifică din lemn, în special locuințe țărănești, care dovedesc o înaltă tehnică constructivă și o pricepere artistică deosebită în utilizarea și decorarea materialului, potrivit calităților lui specifice.

Printre bisericile de lemn românești din aceste regiuni, sunt exemplare foarte reușite, de un pitoresc, o eleganță în proporții și o îndrăsneală

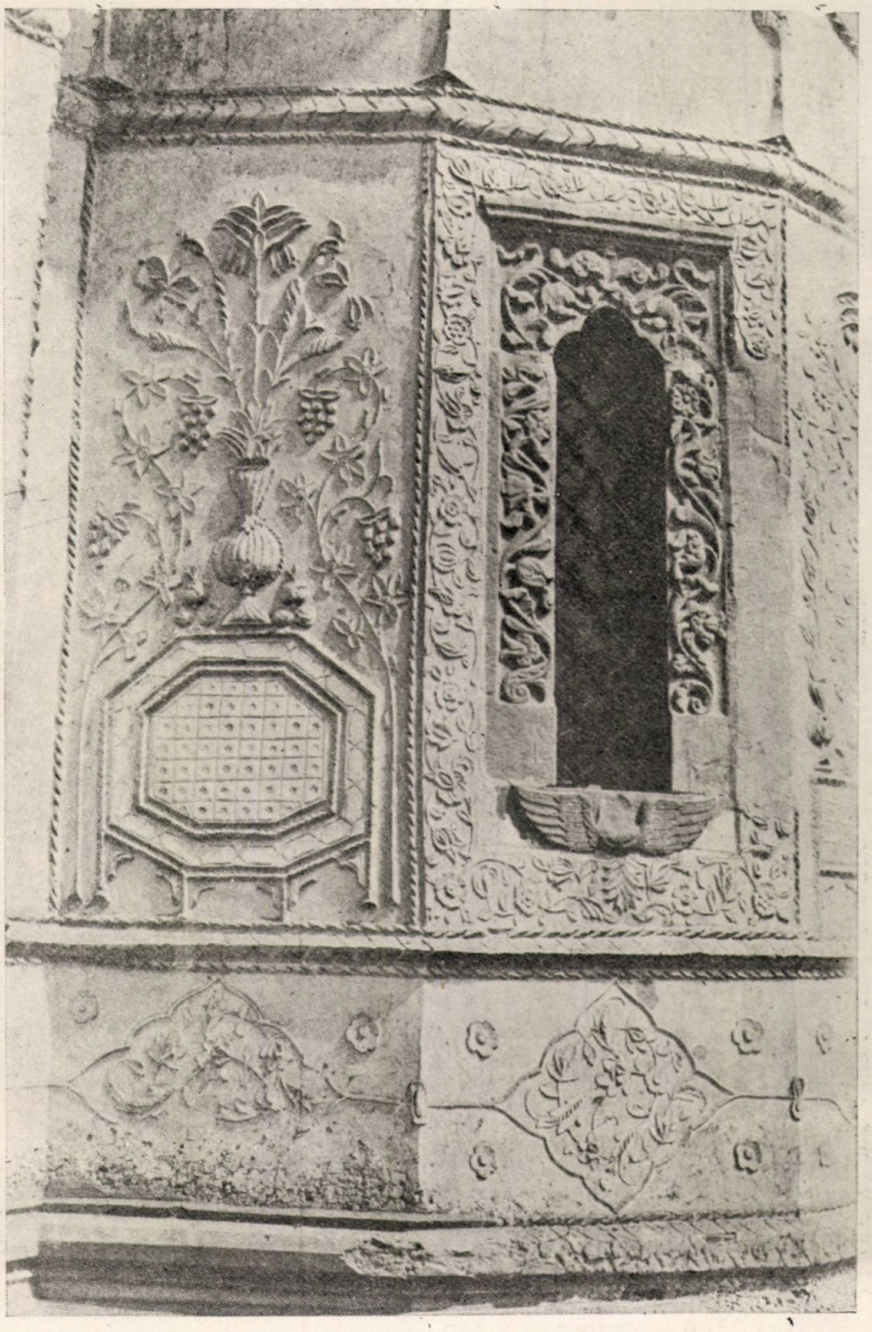

Biserica Fundenii Doamnei — București — Detaliu

Palatul Mogoşoaia

remarcabilă (Fildul de Sus, Dragomireşti, Remetea Chioarului, etc.).

★

In Muntenia şi Moldova, care au continuat să aibă relaţii strânse cu popoarele slave din Sud şi Est, arhitectura s'a desvoltat pe alte căi, proprii. Dintre monumentele păstrate din arhitectura feudală a acestor regiuni, s'au păstrat în general construcţii religioase, biserici şi mânăstiri, construite mai durabil, apoi cetăţi şi mai puţine locuinţe domneşti şi palate, multe fiind distruse în desele incursiuni de jaf ale Tūrcilor, sau în rivalităţile pentru tron, pe care aceştia le întreţineau.

Din locuinţele populare sau alte realizări de arhitectură civilă nu s'a păstrat aproape nimic din timpurile mai vechi, însă judecând după cele păstrate din ultimile două secole, ca şi după unele elemente vechi din arhitectura monumentală, care au fost o transpunere a elementelor locuinţei populare din acea vreme, rezultă marea variaţie şi bogăţie de forme a acestor creaţii, care au avut o vie desvoltare în tot acest timp. Cu toate condiţiile grele de trai şi cu toată starea ei materială foarte înapoiată, ţărănimea exploatată a realizat, în general în lemn, opere remarcabile, în care se vede puternica sa dragoste de natură, caracterul său deschis, primitor şi optimist, ingeniozitatea sa constructivă şi simţul său deosebit pentru frumos.

Din rândul acestor constructori populari au ieşit meşteri iscusiţi, care au realizat cu atâta măiestrie cele mai multe din monumentele durabile de zidărie, palate sau biserici, păstrate până astăzi.

Deosebit de bogate în realizări de arhitectură populară sunt regiunile subcarpatice: Gorj, Vâlcea, Muşcel, Dâmboviţa, Buzău, Putna.

Locuinţa populară se compune în general, din două încăperi, separate printr'o tindă şi având un pridvor pe toată lungimea casei. Uneori, în special la deal şi munte, locuinţa este pe două nivele, intrarea la cel inferior, unde se găseau pivniţe şi depozite, fiind marcată ca un motiv special al cerdacului. Un exemplu particular îl constitue culele din Oltenia, case întărite şi înălţate, din zidărie, aparţinând boerilor de ţară sau chiaburilor, dar construite fără îndoială tot de meşteri ţărani, prin amplificarea planului obişnuit.

★

In ce priveşte realizările monumentale, caracteristica artei şi arhitecturii epocii feudale în Mun-

Biserica Varoneţ — Reg. Suceava

tenia şi Moldova este o luptă permanentă, dealungul desvoltării sale între 2 tendinţe: o tendinţă conservatoare, de a reproduce fidel formele şi canoanele bizantine feudale şi alta progresistă, de a deschide şi îmbogăţi această arhitectură, de a umaniza prin introducerea de elemente noi, vii, optimiste şi colorate, inspirate din natură, transpuse din bogata producţie populară, sau prelucrate după exemplul altor popoare (rus, georgian, armean).

Lupta între cele două tendinţe corespunde în ultima analiză contradicţiilor de clasă din societatea feudală, în cadrul căreia, unii domnitori căutând să întărească autoritatea centrală a statului prin luptă cu boerii, mari latifundiari, au jucat un rol progresist.

In general, procesul de creaţie a arhitecturii specific naţionale s'a desfăşurat printr'o puternică transformare a formelor bizantine însuşite la începutul desvoltării şi a unor înrâuriri venite din răsărit, prelucrate în forme proprii, caracteristice şi pe deplin originale, de către nesecata forţă creatoare a poporului nostru.

In Muntenia, monumente reprezentative pentru prima etapă a influenţei bizantine sunt biserica Sf. Nicolae Domnesc din Curtea de Argeş şi biserica Mânăstirii Cozia, ambele din sec. al XVI-lea.

In secolul al XV încep să fie însuşite şi influenţe orientale, în general georgiene şi armeneşti, aşa cum se vede în special la mânăstirea Dealul (1502) şi la biserica Episcopală din Curtea de Argeş (1512—1517), ambele construite în piatră şi marmură.

Intreg secolul al XVI-lea şi prima jumătate a sec. al XVII-lea se caracterizează prin desvoltarea şi precizarea stilului „muntenesc", prin folosirea materialelor tradiţionale: cărămidă, piatră de râu (bolovani de piatră) şi mortar, în procedee tehnice simple şi creind pe baza prelucrării inovatoare a modelelor oferite de primele construcţii monumentale, opere de arhitectură remarcabile şi pe deplin originale.

Monumente mai importante din această epocă sunt: Bolniţa mânăstrii Cozia (1542) mân. Curtea Veche (1550) biserica Tutana, bis. Căluiul, bis. Mărcuţa (1593) şi mai ales bis. Mihai Vodă (1594).

In această epocă, meşterii populari au reuşit să cristalizeze în forme armonioase şi echilibrate decorul specific al acestei arhitecturi, constând dintr'un câmp de fâşii alternate de cărămidă aparentă şi zone tencuite. Caracteristic este brâul median care înconjoară faţadele, împărtindu-le în două registre, compus ca şi cornişele, din profile specifice construcţiei în cărămidă (zimţi, retrageri succesive, etc.). Cele două registre în care faţada era împărţită de brâul median, erau decorate cu firide intrate în raport cu

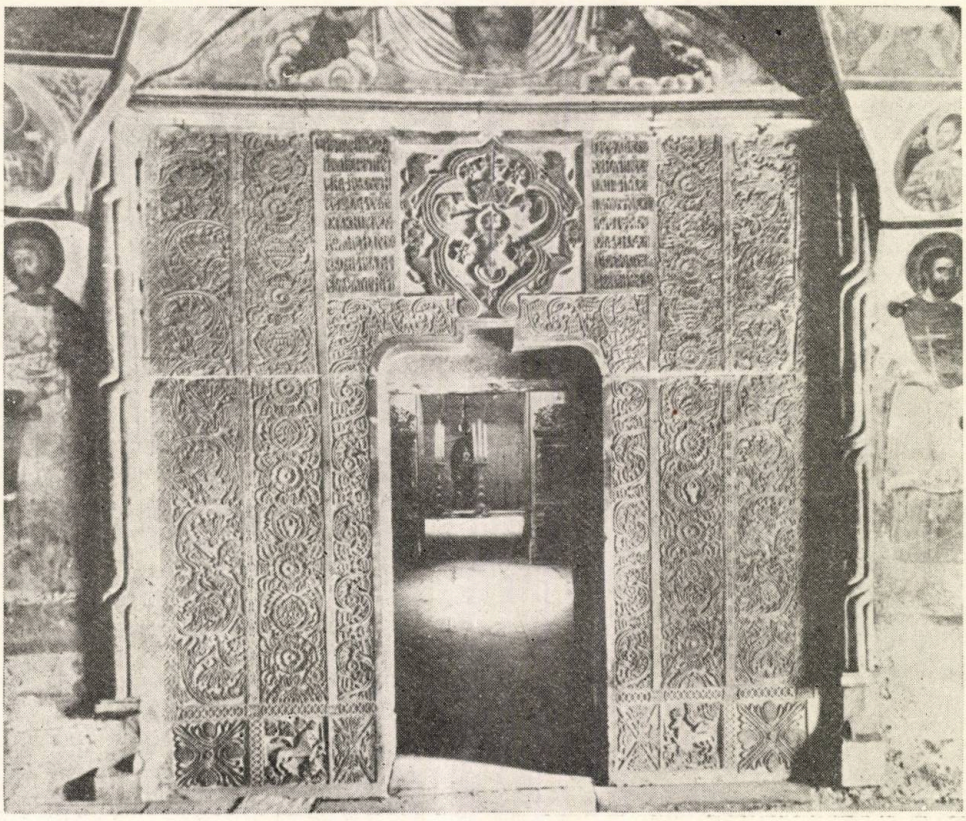

Biserica Mânăstirii Golia — Iaşi — Uşă de interior

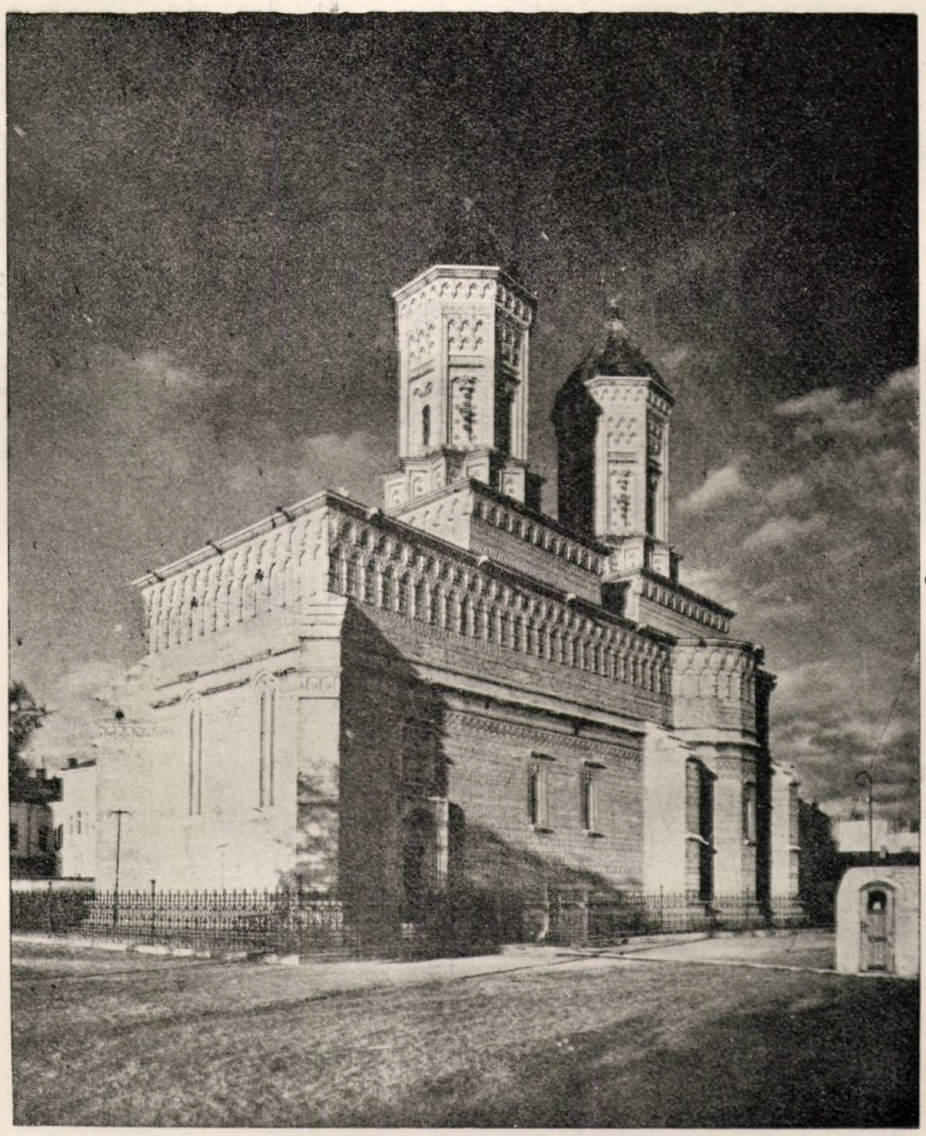

Biserica Trei Ierarhi — Iaşi

faţa zidului şi delimitate de profile rotunde, „ciubuce".

Ritmul în care se succed aceste firide, numite „ocniţe", formele şi proporţiile lor proprii şi faţă de monument, formele profilelor care le delimitează erau de o mare diversitate, întotdeauna studiate cu atenţie şi simţ, constituind variate şi minunate rezolvări plastice de decorare a suprafeţelor zidurilor, în care se practicau în general puţine goluri.

Ferestrele şi uşile, de dimensiuni mici, erau înconjurate de ancadramente de piatră, bogat decorate.

Acest decor specific este desvoltat şi în prima jumătate a sec. al XVII-lea ca la biserica Strehaia (1645), bis. dintr'un lemn, Brebu (1650), Polovraci (1653), Căldăruşani, mitropolia din Bucureşti (1655), schitu Cornetu-Vâlcea (1666) etc.

In această epocă, apare în arhitectura Munteniei pridvorul deschis, care precedă intrarea în biserică, provenit din locuinţa populară şi care aduce cu el spiritul primitor al poporului nostru, dragostea sa de natură. El se va generaliza, va lua o mare desvoltare în epocile următoare şi va căpăta forme din cele mai variate.

Sfârşitul sec. al XVII-lea şi începutul sec. al XVIII-lea constitue epoca celei mai mari înfloriri a arhitecturii Munteneşti sub domnia lui Constantin Brâncoveanu (1688—1714), când s'a construit un mare număr de monumente: numeroase palate şi case domneşti ca cele dela Mogoşoaia, Brâncoveni, Potlogi; ansambluri mânăstireşti ca cele dela Hurez, Antim, Văcăreşti; biserici ca cele dela Stavropoleos, Coltea, Fundenii Doamnei si altele.

Arhitectura brâncovenească, care nu este străină de unele legături cu arhitectura renaşterii italiene, se caracterizează prin somptuozitate şi elemente decorative de mare bogăţie şi varietate, totuşi unitare ca stil. Elementele arhitecturale: pridvoarele şi cerdacele, coloanele mai

puternice sau mai svelte, bazele capitelurilor şi chiar fusele lor torsate, arcadele în plin centru, trilobate sau polilobate de frumoase proporţii, balustradele, ancadramentele de uşi şi de ferestre, brâele, toate sunt împodobite şi puse în valoare cu bogate elemente decorative de sculptură, stuc sau pictură. Motivele geometrice de până atunci sunt înlocuite cu ornamente florale şi vegetale, în care se îmbină adesea figuri de animale. Exemplele cele mai frumoase sunt: Palatul Mogoşoaia şi loggia sa spre lac, foişoarele mânăstirii Hurez, care întrerup arcadele suprapuse ce înconjoară curtea interioară şi care au coloanele sculptate şi torsate, tratate diferit, fântâna acoperită ca sub un baldachin de arce colorate pe coloane de frumoase proporţii, decoraţiile interioare dela Văcăreşti, bis. Fundenii Doamnei cu decoraţia exterioară în stuc, pridvoarele bisericilor Stavropoleos sau Colţea, pridvorul nou al mânăstirii Cozia, etc.

Minunatul ansamblu dela Antim a fost realizat de Mitropolitul Georgian Antim Ivireanu (1715), una din personalităţile progresiste ale trecutului nostru, care a jucat un rol important în desvoltarea culturii noastre. El a supraveghiat deaproape construcţia şi se spune că ar fi sculptat singur uşile de intrare.

Incepând cu a doua jumătate a sec. XVIII-lea, descompunerea societăţii feudale, corupţia şi jaful din ce în ce mai apăsător, introduse de ju-

Biserica Rotundă — Leţcani

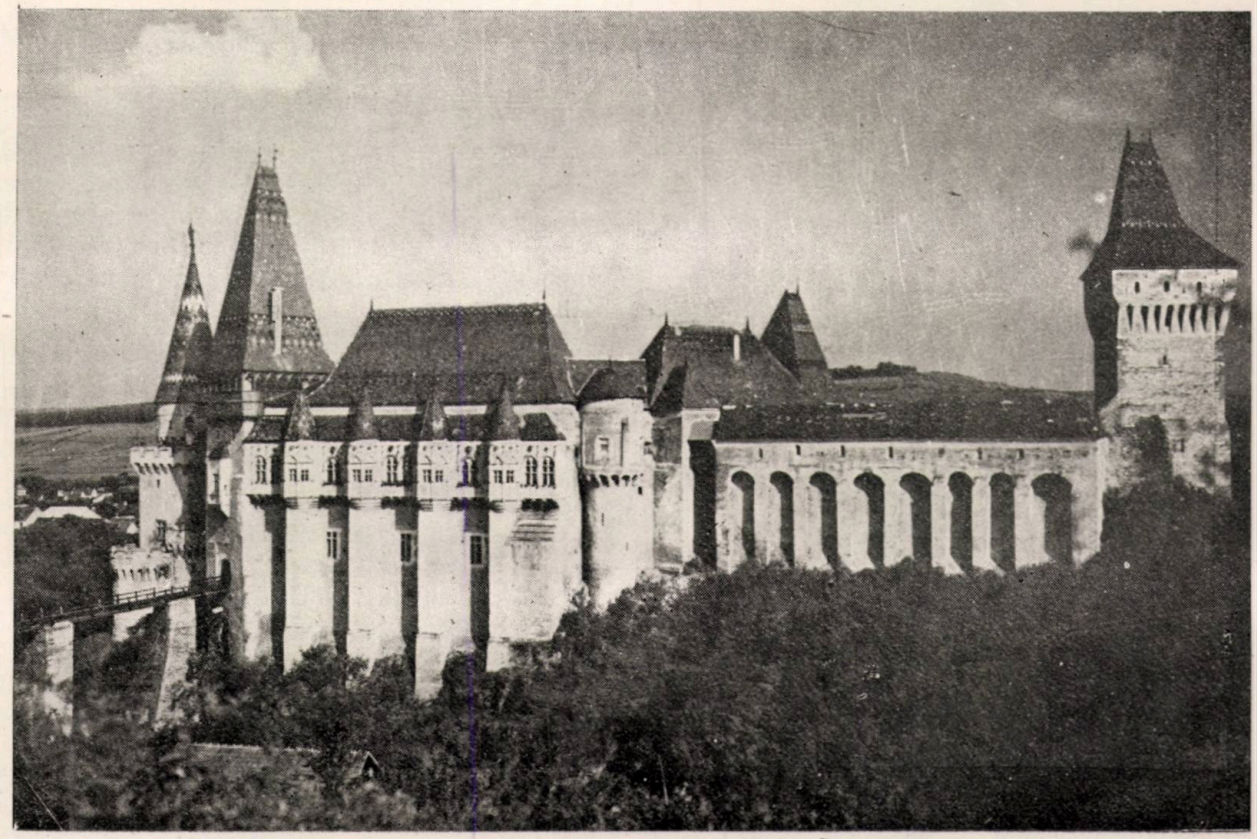

Castelul Hunedoara

gul otoman, se manifestă şi prin regresul arhitecturii în ţările româneşti, atât în ce priveşte numărul mic de construcţii monumentale realizate în această epocă, cât şi în ce priveşte decadenţa din ce în ce mai evidentă a formelor arhitecturale.

Mici boeri şi în special negustori, aparţinând burgheziei care începe să se desvolte, ridică puţinele construcţii din această epocă, cu un caracter mult mai modest faţă de cele din epocile anterioare şi care se înscriu în general în linia descendentă a arhitecturii epocii.

In Moldova, chiar înainte de constituirea principatului feudal (1359), populaţia băştinaşe avea o desvoltare proprie, sub căpeteniile locale, întreţinând legături cu cnezatele ruseşti dela Halica şi Chiev, care îşi întindeau dominaţia până la Siret. Cronicile ruse menţionează astfel la 1149, pe puternicul Cneaz al Bârladului.

Din sec. al XIV-lea şi începutul sec. al XV-lea s'au păstrat puţine din construcţiile ridicate şi care arată că în preluarea şi desvoltarea procedeelor de construcţie ale meşterilor locali şi ruşi, se folosesc şi elemente bizantine (planul şi boltirea), gotice (contraforţă şi profile caracteristice) şi mai apoi armeneşti (profile, elemente de decor exterior), etc.

O primă epocă de mare înflorire cunoaşte arhitectura Moldovei în cursul lungii domnii a lui Ştefan cel Mare (1457—1504), care a realizat unitatea întregului popor în lupta pentru libertate, împotriva turcilor năvălitori.

Arhitectura epocii lui Ştefan cel Mare este caracterizată prin elemente realiste, forme simple şi clare, siluete svelte şi graţioase, culminând cu turle elegante şi înalte, cu acoperiş ascuţit, ridicate peste naos printr'un sistem ingenios de bolţi caracteristice.

Faţadele executate din piatră locală şi cărămidă aveau un caracter vioi şi optimist printr'o bogată decoraţie policromă realizată în diferite ornamente de ceramică smălţuită, de forme diferite, în special discuri împodobite cu figuri de animale sau desene geometrice. Aceste discuri erau dispuse pe mai multe rânduri sub cornişe şi sub ele se găseau unul sau mai multe siruri suprapuse de mici nişe în cărămidă — ocniţe — continuate pe toată suprafaţa. Uneori absidele erau decorate cu arcade înalte.

Exemplele cele mai reuşite sunt la Cetatea Sucevei, Sf. Ilie de lângă Suceava (1488), Sf. Gheorghe Hârlău (1592), bis. din Popăuţi (1496), Sf. Ion din Piatra Neamţ (1497) şi bis. mân. Neamţ (1497); în sec. al XVI-lea apar elemente noi, unele de o deosebită însemnătate cum ar fi pridvorul deschis ce precede intrarea în pronaos, provenit şi aici din cerdacul locuinţei populare.

In timpul domniei lui Petru Rareş (1527-1546.) se introduce obiceiul de a se acoperi în întregime, dela soclu până la cornişe, chiar biserici cons-

trulte mai de mult, cu o strălucitoare decoraţie picturală.

Aceste biserici mânăstireşti erau aşezate în mijlocul unei incinte, închise cu ziduri de piatră, dealungul cărora se dêsfăşurau chiliile şi în care se intră printr'un arc mare în plin centru, practicat în turnul înalt al clopotniţei, care era plasat pe una din laturi (în mijloc).

Contrastul între zidurile de piatră care înconjurau aceste biserici cu turnuri puternice aşezate la colţuri şi forma avântată a bisericii, îmbrăcată de sus până jos în culori vii şi sclipitoare, între care domină albastrul şi roşul, şi care sunt puse în valoare prin pajiştile verzi care le înconjoară, constitue un spectacol, de o puternică originalitate şi de o mare bogăţie artistică.

Intre aftele, neîntrecute sunt ansămblurile dela Voroneţ, Humor, Moldoviţa, Sucevita şi Arbora.

In desvoltarea ulterioară, dela sfârşitul sec. XVI, stabilindu-se legături din ce în ce mai strânse între cele două Principate, Moldova şi Muntenia, încep să apară în Moldova forme şi procedee constructive şi decorative munteneşti, ca la biserica mânăstiri Galata (1548) şi biserica Aroneanu (1594), ambele din Iasi.

Pe de altă parte, legăturile continue şi din ce în ce mai apropiate cu Rusia fac ca arhitectura moldovenească să se îmbogăţească cu o serie de noi elemente.

In sec. al XVII-lea, monumentele moldoveneşti, care-şi păstrează în general formele tradiţionale caracteristice, capătă o bogată decoraţie, care, prin principiile de compoziţie ca şi prin tehnica execuţiei sau prin motivele folosite, amintesc arta decorativă georgiană şi armeană, precum şi renumitele biserici din sec. XII din regiunea Suzdalului.

Ca exemple sunt turla elegantă a bisericii mânăstirii Dragomirna (1609) şi în special biserica Trei Ierarhi din Iaşi, ale cărei faţade sunt acoperite în întregime cu o adevărată broderie de piatră, minuţios şi rafinat decor în relief, parţial colorat la origină.

In a doua jumătate a sec. XVII începe să se facă simţită influenţa arhitecturii baroce, răspândită în acel timp în Rusia şi Polonia, ca la biserica Golia din Iaşi (1650—1660), pe care Petru cel Mare, în călătoria sa la Iaşi, a apreciat-o considerând că „îmbină trei meşteşuguri: leşesc, grecesc şi moschicesc". Aici, turlele bisericii sunt ridicate pe o serie de arce etajate, de tipul „cocoşnichilor".

Dealungul veacului al XVII-lea şi începutul veacului XIX, arhitectura română începe să piardă din deosebirile sale regionale, cea din Moldova

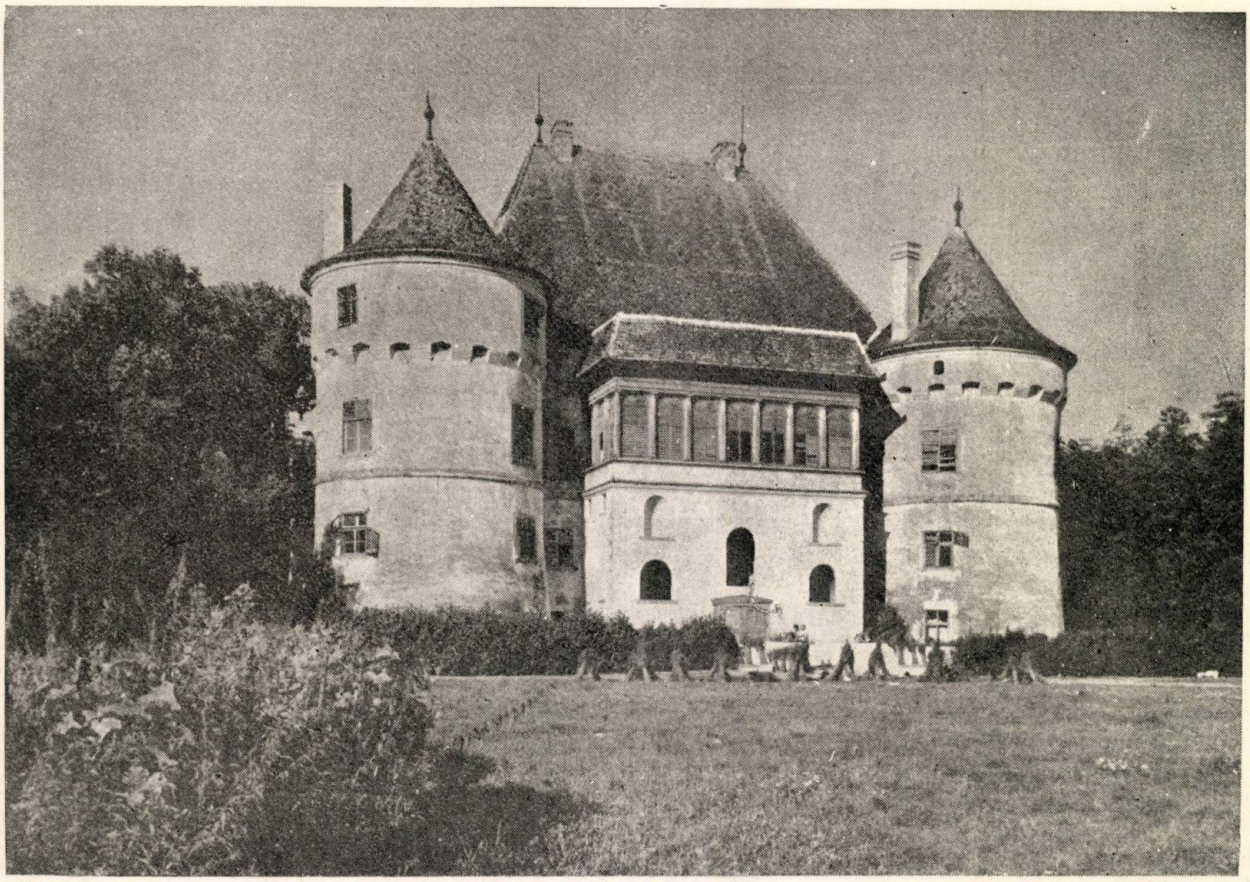

Castelul Cetatea de Baltă

Biserica întărită din Ighiş

apropiindu-se din ce în ce mai mult de cea din Muntenia. Legăturile cu Rusia din ce în ce mai strânse, trecerea principatelor românești sub protectoratul rusesc, au dat un mare avânt arhitecturii din țara noastră, influențându-se de arhitectura clasică rusă. In acest timp se construesc: biserica Rotundă din Lețcani, biserica Frumoasă din Iași (1836), palatul lui Ghica Vodă și biserica Rotundă de pe malul lacului Tei din București (1833), precum și numeroase case de locuit și clădiri administrative.

Această epocă, a „Regulamentului Organic" și a protectoratului rus, înseamnă și un început de desvoltare organizată pentru orașele din țară. Regulamentul Organic prevede între alte dispoziții și constituirea „eforiilor", organe de conducere orășenești, care trebuiau să urmărească desvoltarea orașului și asigurarea unor condiții de igienă, sanitare, etc. In urma acestor dispoziții, s'au ridicat planurile cadastrale și s'au întocmit proiecte de parcelări și construcții noi ale orașelor Giurgiu și Brăila, care fuseseră până nu de mult raiale turcești, precum și planurile de construcție ale orașelor Turnu Severin, Turnu Măgurele, etc.

★

In epoca de desvoltare a capitalismului din a doua jumătate a sec. XIX, în viața economică a țării intervine o însuflețire, prin programul de lucrări necesare consolidării statului burghez și satisfacerii nevoilor crescânde ale claselor posedante, burghezia și boierimea. Aceasta corespunde cu trecerea capitalismului european în stadiul său imperialist, ceeace a însemnat pentru noi pătrunderea capitalismului străin, în primul rând a celui englez și francez în economia națională. Burghezia și moșierimea, vândute capitalului străin, pentru a ușura pătrunderea acestuia,

Biserica din Moisei — Reg. Baia-Mare

adoptă o atitudine cosmopolită de ploconire faţă de cultura burgheză occidentală, care intrase de mult pe panta decăderii. In acelaşi timp, sunt rupte şi legăturile de până atunci cu cultura rusă. Lucrările care se ridică în acea vreme sunt încredinţate la început arhitecţilor străini, în special celor francezi şi după un timp unor arhitecţi români, fii ai vârfurilor burgheziei sau moşierimii, care începuse să studieze în Apus. Toţi aceştia răspândesc în oraşele ţării şi în special în Capitală o arhitectură eclectică, pretenţioasă şi încărcată, în aşa numitul stil „modern", străină cu totul de caracterul tradiţional al arhitecturii ţării noastre.

Singurul fapt pozitiv al arhitecturii epocii dela sfârşitul secolului trecut, este mişcarea iniţiată de arhitectul progresist Ion Mincu. Ideile şi opera sa sunt, fără îndoială, ca şi opera marelui poet Mihail Eminescu, un reflex întârziat al mişcării revoluţionare dela 1848, ale cărei idealuri democratice şi luptă patriotică de eliberare naţională de sub jugul turcesc au determinat o puternică mişcare culturală, un interes pentru monumentele „glorioase" ale trecutului, cântate de poeţi, şi pentru realizările artistice populare. Insufleţit de dragoste faţă de valorile de preţ ale creaţiei populare, el a căutat să creeze în forme cât mai desăvârşite, opere în care să prelucreze în mod conştient şi creator elementele cele mai valabile din tezaurul artistic al arhitecturii şi decoraţiei populare, sau al monumentelor din trecut.

Indignat de ploconirea faţă de Apus a regelui şi a claselor dominante, el scria: „pedantismul, ignoranţa pretenţioasă şi cosmopolitismul nostru la modă, stingând orice sentiment de dragoste şi mândrie naţională, au dat naştere admiraţiunii

aproape exclusive şi nediscutate a tot ce ne soseşte de peste hotare".

Teoretician convingător, Mincu nu a putut însă construi prea mult: Bufetul de pe Şos. Kisseleff, localul şcoalei de fete numită azi „Zoia Cosmodemianscaia" din Bucureşti, palatul ad-tiv dela Craiova, şi câteva case de locuit. El a generat însă un curent în cadrul căruia câţiva arhitecţi ca Grigore Cerchez, N. Ghica Budeşti sau Petre Antonescu, au rezistat valului de cosmopolitism şi au creat unele opere valoroase, pe linia utilizării izvorului de inspiraţie al artei naţionale (Casa Disescu, localul Facultăţii de Arhitectură, Muzeul de Artă Populară, Palatul Min. de Construcţii, etc.).

In perioada dintre cele două războaie mondiale, arhitectura din ţara noastră s'a caracterizat printr'o totală anarhie, specifică societăţii capitaliste în faza sa imperialistă. Intrat adânc pe panta descompunerii sale, capitalismul a început să scoată curente şi teorii aşa zis inovatoare în arhitectură şi urbanism, despre „arhitectura internaţională", pe care tehnica şi materialele noi o generau în orice ţară şi sub orice climat. Aceste teorii cosmopolite, care nu aveau ca scop decât să lovească în creaţia naţională, deci în independenţa naţională, şi să înlesnească aservirea completă faţă de trusturile imperialiste, au fost însuşite de cei mai mulţi dintre arhitecţii din ţara noastră, din acel timp. Un mare număr de blocuri cubiste şi constructiviste au năpădit în oraşe, în special în centrul Capitalei, unde s'au ridicat la întâmplare şi după bunul plac al potentaţilor capitalişti, dând străzilor un aspect haotic, cosmopolit, impersonal şi inuman. Provincia lăsată în părăsire, mizeria crescândă a periferiilor locuite de proletariat dovedeau isbitor caracterul de clasă al desvoltării oraşelor în acea vreme.

Burghezia din ţara noastră, mergând spre fascism şi începând să aibă pretenţii imperialiste, a lansat în arhitectură şi lozinca şovină şi demagogică a unui stil aşa zis „naţional".

Ei au încercat să impună o arhitectură tipic fascistă, care în aspectele sale brutale şi sinistre, nu putea să reflecte decât teoriile rasiste fasciste, ura împotriva progresului, ura împotriva omului şi până la urmă ura împotriva propriului popor.

Numai eliberarea ţării noastre de către gloriosa armată sovietică, preluarea puterii de către clasa muncitoare şi instaurarea regimului de democraţie populară, au pus capăt acestei perioade întunecate şi au deschis calea către socialism, calea către o cultură înaintată, către o arhitectură cu adevărat valabilă, care să servească efectiv masele populare muncitoare, să le

Biserica de lemn din Remetea Chioarului — Maramureş

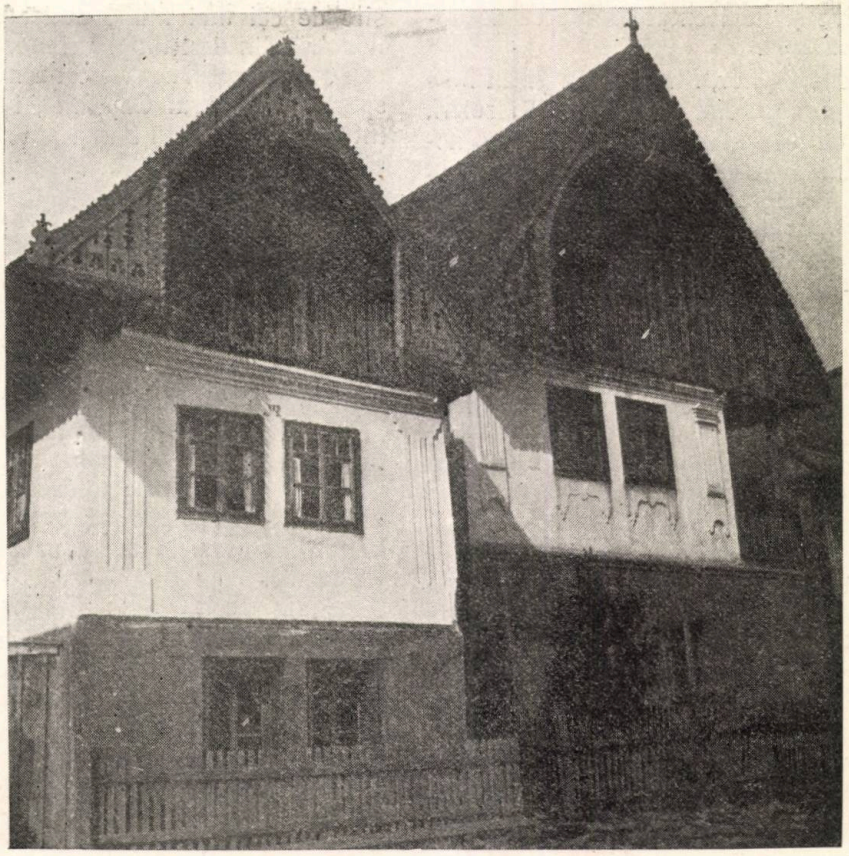

Case din Reg. Sibiu

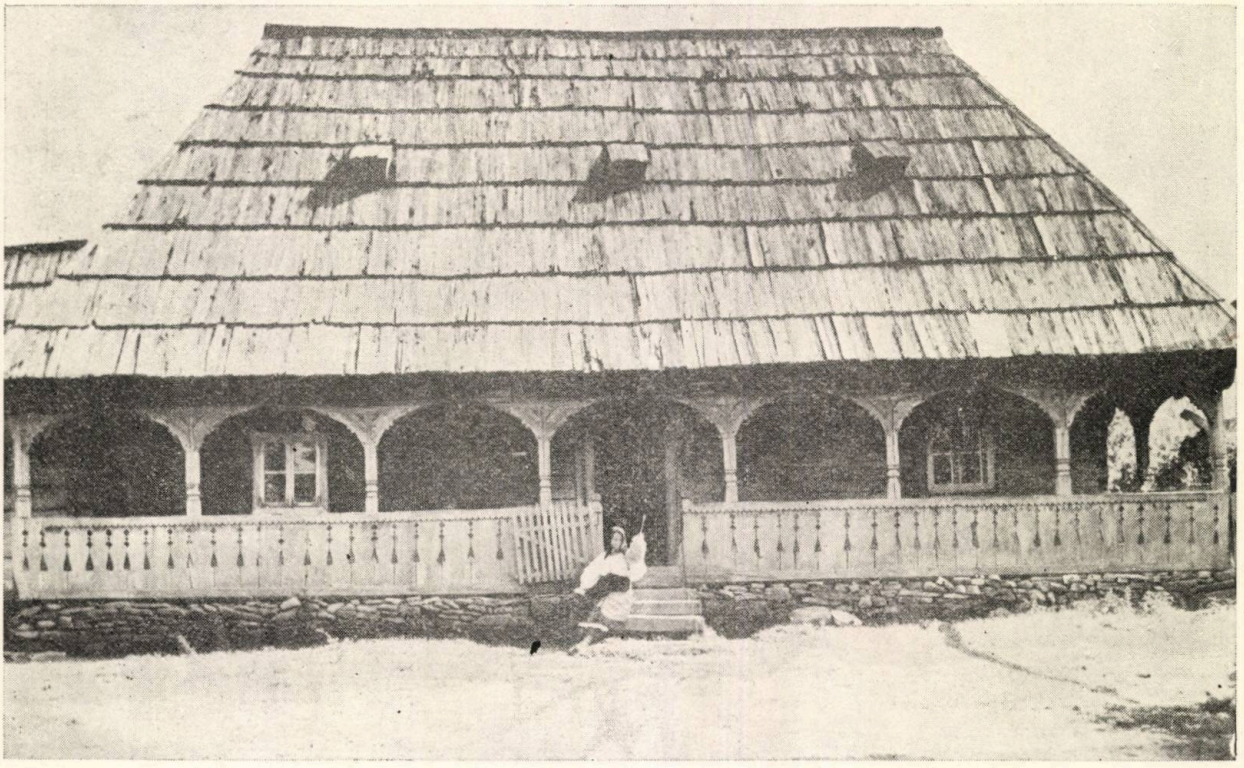

Casă țărănească din reg. Maramureș

reprezinte tendinţele şi aspiraţiile, să le educe.

Arhitecţii din Republica noastră nu au păşit însă dela început pe această cale. Problemele acute legate de refacerea economică au făcut ca, în primii ani după 23 August 1944, atenţia şi eforturile să fie îndreptate asupra satisfacerii unor nevoi practice imediate, nu asupra problemelor de expresie. In construcţiile din acei ani, tendinţele formaliste şi cosmopolite ale arhitecţilor de formaţie burgheză s'au manifestat din plin, ca la concursurile publice pentru clădirea Operei de Stat sau a Teatrului Naţional şi, în tr'o măsură, chiar la marile ateliere de confecţiuni „Gh. Gheorghiu-Dej" din Bucureşti.

După această fază, ca urmare a însuşirii din ce în ce mai ferme de către arhitecţi a poziţiei Partidului Muncitoresc Român în problemele ideologice, folosind din ce în ce mai intens exemplul arhitecturii sovietice, problemele ideologice — legate de creaţia de arhitectură — stau în măsură din ce în ce mai mare în centrul preocupărilor arhitecţilor noştri ca şi a celor ce au răspunderea îndrumării proiectării sau a învăţământului de arhitectură.

O luptă dârză, dusă din ce în ce cu mai multă hotărîre, a început împotriva curentelor decadente din arhitectură, formaliste şi cosmopolite, în care arhitecţii noştri văd din ce în ce mai clar că nu au fost decât o armă perfidă de clasă, o armă a expansiunii ideologice politice şi militare a imperialismului, în special a celui american.

In această luptă, o îndrumare clară şi hotărîtă a constituit-o cuvintele tovarăşului Gh. Gheorghiu-

Casă ţărănească — Vidra

Dej, secretar general al C.C. al Partidului Muncitoresc Român şi Preşedinte al Consiliului de Miniştri, care a spus încă dela congresul P.M.R. din Februarie 1948: *„Influenţele străine se refugiază cu deosebită uşurinţă în domeniul ideologiei, în literatură, în artă, în ştiinţă. De aceea continuarea activă a luptei pe frontul ideologic împotriva influenţelor imperialiste, împotriva atitudinii admirative în faţa culturii în putrefacţie din ţările capitaliste, împotriva influenţelor reformiste şi revizioniste în teorie şi politică reprezintă o sarcină extrem de însemnată a Partidului nostru".*

Curentele decadente, formaliste — care au pătruns în timpul orânduirii capitaliste, pe calea atitudinii cosmopolite, de ploconire în faţa culturii în descompunere a imperialismului şi de imitare a ei, de nihilism naţional, de desconsiderare dispreţuitoare a culturii şi artei propriului popor, de ignorare sau defăimare a culturii şi artei celei mai înaintate din lume, a celei sovietice — s'au manifestat sub forme din ce în ce mai variate şi mai amăgitoare, unele lăsând până azi rămăşiţe, cu care trebue luptat încă, în mentalitatea unor arhitecţi.

Astfel, procesul de rupere a fondului de formă în creaţia artistică — ceeace înseamnă până la urmă ruperea artistului de mase, şi care a dus la dizolvarea procesului unitar de creaţie în diferite aspecte sau elemente, considerate apoi separat, ca idolul şi cheia creaţiei artistice — a făcut să apară şi la noi CONSTRUCTIVISMUL — considerarea frumosului, rezultând automat numai din exprimarea brută a materialelor, aşa cum rezultă din funcţionarea legilor lor statice, apoi FUNCŢIONALISMUL, numai exprimarea cât mai directă şi mai exaltată a diverselor funcţiuni ale unei clădiri, FORMALISMUL ca atare, constând în căutarea unor forme în sine sau admiterea unor forme din bagajul clasic sau naţional şi aplicarea lor mecanică, în orice condiţiuni, PURISMUL, sărăcia şi lipsa oricărui detaliu care să dovedească prezenţa omului şi care a dus la ruptura arhitecturii de celelalte arte plastice, manifestare a antiumanismului artei formaliste, toate curente descompuse, care au dus până la urmă la iraţionalism şi care au exprimat pesimismul şi ura faţă- de om ce stă la baza culturii otrăvite a imperialismului.

Exemple în care, pe lângă calităţile pozitive în domeniul rezolvării funcţionale sau constructive, se regăsesc şi influenţe ale curentelor decadente de mai sus, se pot da în special din sectorul construcţiilor industriale, din domeniul construcţiilor sanitare sau în unele proiecte de şcoli medii, cum ar fi Institutul de Ftiziologie din Bucureşti (arh. H. Marcus), spitalul Emilia Irza din Bucureşti, pus în funcţiune anul trecut (arh. Gr. Ionescu), spitalele din Lupeni şi Comăneşti, liceul din Ploeşti şi altele. Aceste urme cons-

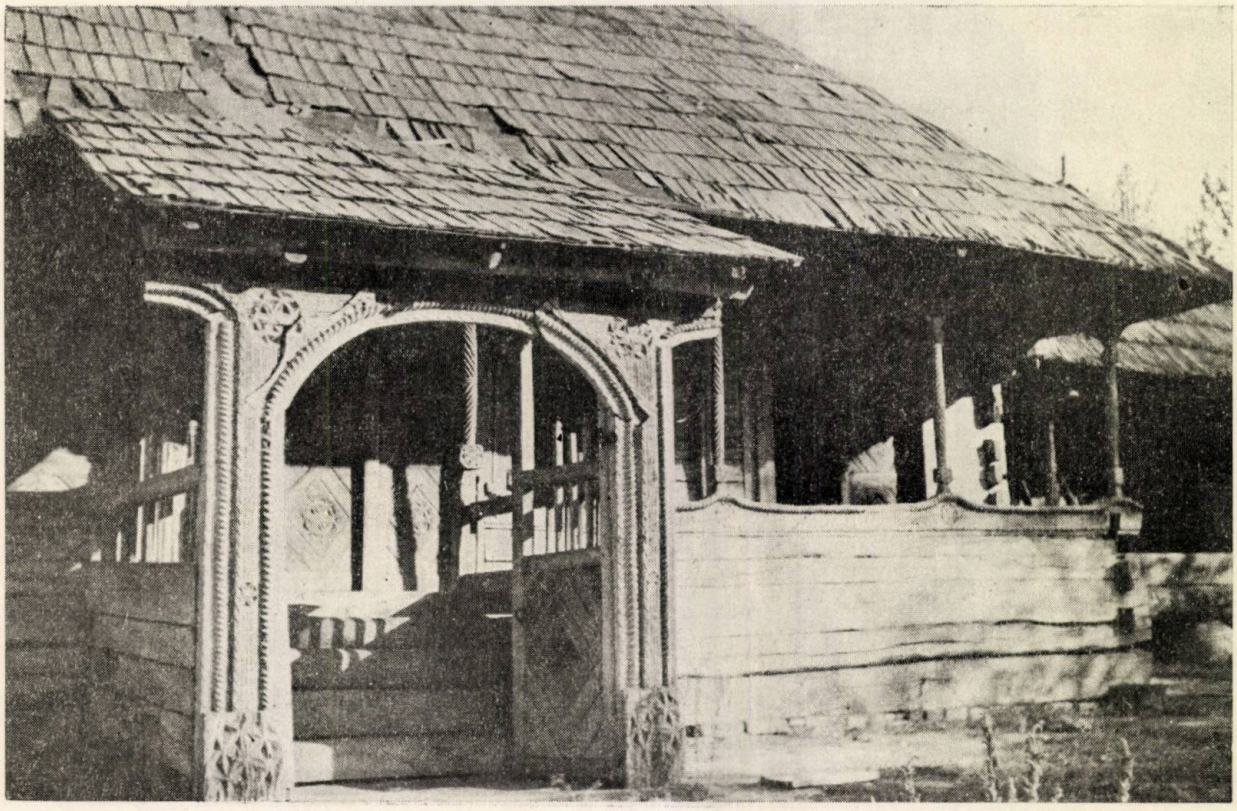

Casa lui Mogoş (azi la Muzeul Satului Bucureşti)

tructiviste sau funcţionaliste se mai simt şi în clădirea aerogării Băneasa din Bucureşti, proiectată în anul 1947 şi mai ales în Pavilionul pentru Expoziţia Industriei Grele Sovietice, proiectat de arhitecţi români în 1949, construit cu metode ingenioase, dar cu un caracter cosmopolit şi formalist.

Un alt aspect al formalismului cosmopolit este folosirea unor elemente, chiar valoroase, din arhitectura renaşterii sau din cea clasică, în mod cu totul formal, fără nici o prelucrare şi aplicarea lor, mecanic, ca un decor, pe o construcţie tratată schematic. cu caracter constructivist sau funcţionalist (ex. Şcoala Medie Tehnică din oraşul Hunedoara — arh. T. Iconomu).

O greşeală, împotriva căreia avem încă şi astăzi destul de luptat este arhaismul, preluarea directă din tradiţia istorică a elementelor sau proporţiilor cu caracter feudal greoi sau mistic, în loc să se utilizeze elementele progresiste, provenite din arhitectura populară, plină de atâta viaţă şi de bogată variaţie, tendinţă manifestată de exemplu în primul proiect pentru sanatoriul de noapte din Hunedoara (arh. H. Delavrancea).

O problemă mult discutată în ultimul timp în arhitectura noastră, a fost problema caracterului regional pe care trebue să-l ia arhitectura nouă în diferite locuri (regiuni) ale ţării, ţinând seamă de tradiţia specifică locală, mult diferenţiată pe regiuni, atât din cauza condiţiilor istorice diferite de desvoltare, în cadrul fostelor principate separate, cât şi de faptul că în ţara noastră locuesc grupe distincte de minorităţi naţionale, cu tradiţii populare, artistice şi culturale proprii. Discuţia a fost prilejuită de faptul că unele proiecte (ca de pildă pentru oraşul Hunedoara) cădeau într'un regionalism îngust, arhaizant, cu caracter de provincialism, în sensul că se mulţumeau să copieze elemente vechi existente, de un interes local, fără o valoare de circulaţie mai largă şi fără să le prelucreze creator pentru a exprima caracterul actual, conţinutul nou de idei pe care trebue să-l aibe întreaga arhitectură de pe teritoriul R.P.R., anume acela că aparţine epocii noi, de astăzi, de construire a socialismului.

In unele construcţii care se execută astăzi, se reflectă şi faptul că au fost concepute cu 2...3 ani în urmă, de proiectanţi ce se găseau pe poziţii cosmopolite, cum este cazul „Casei Radiofoniei" din Bucureşti, căreia porticul cu o *ordonanţă* clasică adăugat în faţa studioului de concert, nu reuşeşte să-i acopere jocul funcţionalist şi complicat al volumelor, a căror plastică se simte de tratarea iniţială, ce exprimă direct structura de beton armat.

In proiectarea de urbanism, concepţiile din prima fază erau dominate de individualismul micburghez, ceeace a făcut ca primele oraşe sau cartiere din acea epocă (Hunedoara, Medgidia)

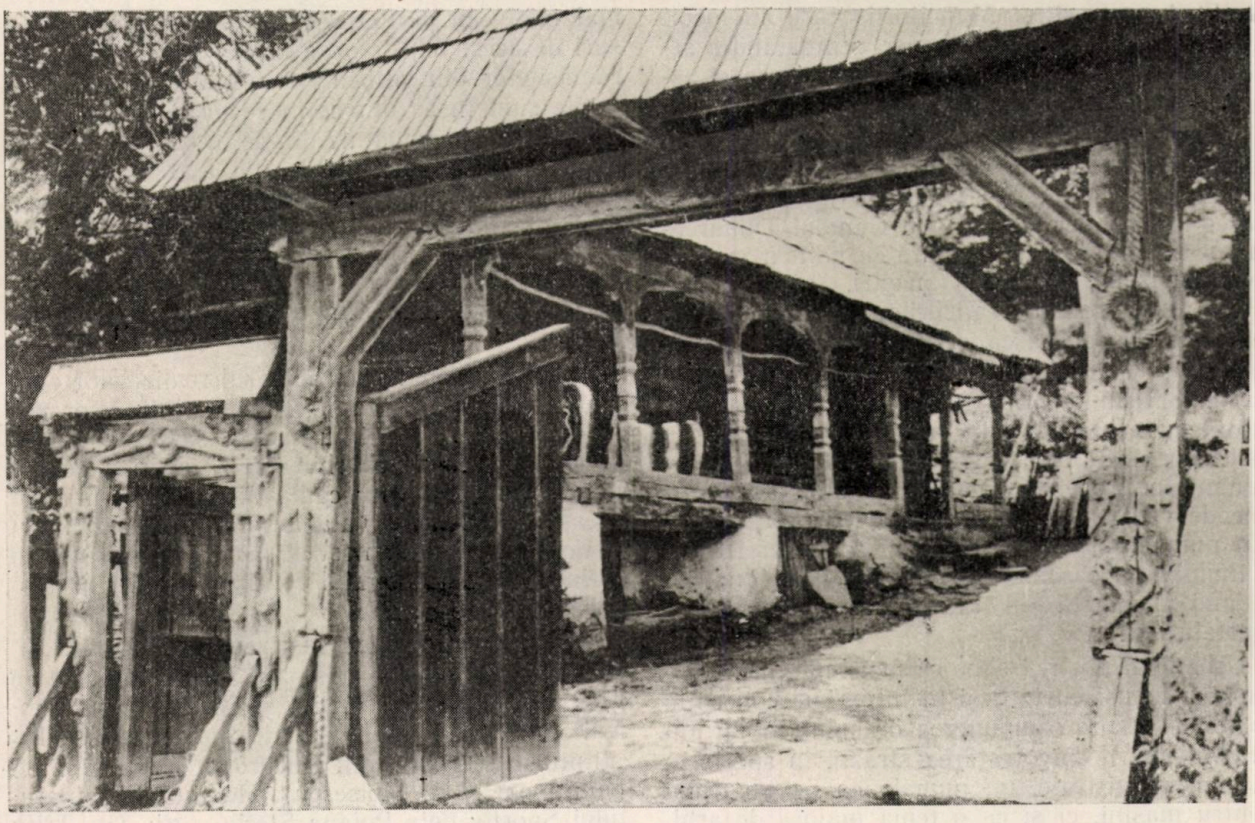

Poartă ţărănească — Maramureş

Cula Nouă — Măldăreşti — Vâlcea

să fie proiectate ca oraşele-grădini de tip englezesc, cu locuinţe individuale aşezate arbitrar sau în şiruri nesfârşite. Muncitorii care au locuit aceste case, le-au criticat sever, semnalând o serie de deficienţe în dispoziţia, amenajarea şi aspectul lor.

In îndeplinirea sarcinilor de proiectare ce au decurs din programul de refacere a unui mare număr de oraşe, de construire a unor oraşe în întregime noi, ca cele de pe Canalul Dunărea-Marea Neagră sau în legătură cu noile mari centre industriale, urbaniştii noştri, aprofundând din ce în ce studiul realizărilor sovietice, au început să-şi însuşească concepţiile înaintate ale acestora, debarasându-se treptat de influenţele cosmopolitismului. Desigur că ei mai au încă de luptat cu unele rămăşiţe funcţionaliste, care au fost semnalate, cum ar fi considerarea ca determinant în proiectare numai a unuia din punctele de vedere, de exemplu: numai orientarea sau numai reliefuI, ceeace duc la scheme rigide şi inumane. Deasemenea, rămăşiţe individualiste se mai manifestă în fărămiţarea prea mare a cuartalurilor.

Urbaniştii noştri trebue să mai lupte încă pentru a-şi însuşi cu toţii şi în întregime concepţia sovietică despre compunerea oraşului ca un ansamblu viu, despre tratarea străzii, în special a marilor magistrale, nu numai ca pe un drum pentru maşini, ci şi ca o temă majoră de arhitectură publică monumentală.

Desigur că în activitatea proiectanţilor noştri, în special a celor din organizaţiile de proiectare mai mici sau periferice, există încă şi alte lipsuri de acest fel, datorite în cea mai mare parte rămăşiţelor din vechea lor formaţie.

Ele sunt însă din ce în ce mai rare şi sunt demascate şi combătute din ce în ce mai energic, de pe poziţiile principiale ale marxismului, pe care, sub îndrumarea Partidului Muncitoresc Român, arhitecţii noştri şi le însuşesc din ce în ce mai temeinic, în special cadrele tinere, formate în şcoala nouă şi care provin în număr din ce în ce mai mare din rândurile clasei muncitoare.

Mereu crescând este numărul realizărilor care marchează o cotitură în munca arhitecţilor din R.P.R., arătând că ei au început să-şi însuşească metoda de creaţie a arhitecturii sovietice, realismul socialist şi care caută să utilizeze în mod creator elementele valabile din moştenirea artistică a poporului nostru, pentru a exprima în forme naţionale bogatul conţinut de idei al epocei noastre.

Printre lucrările cele mai reuşite pe această linie, putem aminti: o şcoală medie tehnică în Bucureşti (arh. D. Daniel şi L. Axelrad), Centrul oraşelului Florica de (arh. Radu Udroiu). Institutul Energetic din Bucureşti (arh. Gh. Lichiardopol şi A. Moisescu), Hotelul Combinatului Sportiv dela Poiana Stalin, (arh. Gh. Trifu şi N. Porumbescu), Căminul de Studenţi din

Cula Veche — Măldăreşti — Vâlcea

Câmpu-Lung (arh. Leta Starc), Cartierul de locuinţe al termocentralei Filipeştii de Pădure, blocuri de locuinţe la Oraşul Stalin, Cantina la Oraşul Stalin (de arh. N. Nedelescu), Casa de odihnă dela Olăneşti (arh. Gh. Petraşcu), Localul Ambasadei R.P.R. la Varşovia (arh. M. Locar), Centrul Cinematografic Buftea de lângă Bucureşti, Spitalul pentru 1 200 paturi în Bucureşti (arh. Al. Moşinschi), Institutul Cărbunelui din Petroşani (arh. R. Bordenache) şi numeroase alte proiecte în fază de studiu.

Dintre realizările mai importante de până acum, problema expresiei naţionale s'a pus într'un mod deosebit în proiectul Casei Scânteii, al Teatrului Muzical din Bucureşti şi în Pavilionul pentru Expoziţia Agricolă.

Proiectarea palatului pentru organul central al C.C. al P.M.R., „Scânteia", a început în anul 1948, construcţia a început în anul 1950, corpurile de producţie sunt acum în funcţie, iar execuţia corpului central va începe anul acesta.

Colectivul de proiectare condus de prof. arh. H. Maicu şi N. Bădescu, a trecut la început printr'o serie de soluţii formaliste şi cosmopolite, rigide şi schematice, care, în urma criticilor, au fost înlăturate treptat. In urma unui contact şi a unui ajutor tovărăşesc dat de uni arhitecţi, maeştri ai arhitecturii sovietice, prin căutarea şi prelucrarea creatoare a elementelor celor mai potrivite, atât din valorile mondiale cât şi din cele ale artei naţionale şi populare, s'a adoptat o compoziţie generală de plan şi de volume, în care s'a încercat să se aplice principiile de bază ale metodelor de compoziţie ale arhitecturii sovietice.

S'a urmărit simetria compoziţiei, creşterea treptată a volumelor către volumul principal plasat în mijlocul compoziţiei, articularea volumelor, o cât mai bună amplasare, adaptare la teren, etc.

Mişcarea corpului central, în care se găseşte conducerea combinatului, este susţinută de cele 4 turnuri aşezate în colţurile compoziţiei, care o fixează astfel şi care crează ansamblului o siluetă avântată şi caracteristică, după exemplul celor mai desvoltate compoziţii din arhitectura trecutului nostru, realizate în ansamblurile mânăstireşti fortificate, căutându-se însă să se înlocuiască caracterul închis şi greoi al acestora prin larga curte de onoare din faţă, deschisă şi primitoare, continuată prin alei cu flori şi jocuri de apă.

Parterul corpului central este compus dintr'un portic în arcade pe coloane puternice, ce vor fi realizate în granit roşu, cu fusul neglobat şi tratate diferit, alternat, după exemplul pridvorului dela Snagov. In decorarea registrului dominant al corpului principal până la prima cornişă, s'a folosit principiul arcelor în retrageri succesive, frecvente în special la turlele vechilor monumente, decoraţie care se găseşte şi pe feţele celor 4 turnuri de colţ.

Intrările acestora au fost tratate, ca şi intrările laterale în corpul central, după exemplul schitului Cornetu, ca accente puternice, atât ca formă cât şi ca contrast de materiale.

Deasupra corpului central este un corp de coronament, în formele căruia s'a urmărit proporţii mai svelte, mai dinamice. Ideea călăuzitoare în tratarea acestui corp a fost de a întrebuinţa aici elemente din exemplele de arhitectură românească, în care s'au afirmat mai puternic influenţele clasicismului rus, prelucrate într'un spirit cât mai apropiat de cel al arhitecturii sovietice, pentru a sublinia (sintetiza) aspiraţiile către viitorul luminos al păcii şi al comunismului, spre care mergem alături de Uniunea Sovietică.

Fleşa aurită, care se ridică deasupra întregului corp la o înălţime de 110 m, susţinând o stea în 5 colţuri, stă pe o bază în a cărei formă s'au prelucrat exemplele turlelor cu baze stelate din arhitectura moldovenească.

In tratarea plasticei corpului central, s'au urmărit efecte de policromie prin întrebuinţarea granitului roşu la soclu, a pietrei albe şi a marmorelor de diferite culori la restul elementelor, ca piatră lustruită de Bambatoc gris deschis, brun-gălbui la ancadramentele ferestrelor etajului I, a pietrei nelustruite de Bambatoc gris-verzui, între ferestre şi a pietrei albe şlefuite, în câmpuri. Sub cornişa principală se vor găsi discuri diferit colorate, decor atât de specific arhitecturii moldoveneşti.

Faţadele corpurilor laterale sunt împărţite în 3 registre, arcadele registrului inferior fiind despărţite de celelalte registre printr'un brâu puternic în formă de tor, bogat sculptat, care este caracteristic arhitecturii vechi din Muntenia.

Golurile acestor faţade sunt legate prin ocniţe verticale, sistem specific de decorare a suprafeţelor, grupate câte 3 şi având în ocniţa din mijloc discuri de piatră bogat sculptate.

Registrul superior al corpurilor laterale este tratat ca o galerie deschisă în coloane duble şi aminteşte cerdacele locuinţelor populare.

In tratarea casei de cultură şi a cantinei, care se găsesc pe axul transversal al compoziţiei, s'au prelucrat elemente ale pridvoarelor dela Palatul Mogoşoaia, mânăstirea Comana şi Văcăreşti.

Şi în studiul interioarelor, proiectanţii au folosit elementele vechilor palate în tratarea pereţilor, bolţilor sau a plafoanelor cu picturi sau decoraţii florale în relief de stuc, în formele şi

Casă ţărănească — Vâlcea

proporţiile stâlpilor, în decorarea capitelelor, ancadramentelor de uşi, etc.

Studiul pentru definitivarea tuturor detaliilor de interioare şi chiar a unor detalii de faţade pentru corpul central, este încă în plină desfăşurare, iar colectivul de proiectanţi caută să amelioreze neîncetat munca lor, să ridice la un nivel înalt calitatea artistică a acestei construcţii, prima operă de arhitectură a socialismului în ţara noastră.

★

In proiectarea Teatrului Muzical din Bucureşti (prof. arh. O. Doicescu), lucrare care este în curs de execuţie şi care va fi pusă în funcţiune în anul viitor, căutarea unei expresii naţionale prin prelucrarea formelor tradiţionale a pus proiectanţilor unele probleme grele. Trebue spus că acest teatru va fi în viitor de importanţă secundară (de operetă) şi că prin planul cincinal în curs, se prevede proiectarea până în anul 1955 a încă două localuri, pentru Opera de Stat şi pentru Teatrul Naţional, ambele în Bucureşti. Deşi programul prevedea pentru cei 1 200 spectatori norme destul de strânse, s'a căutat să se dea o expresie pe cât posibil monumentală, mai ales că până la realizarea construcţiei proprii, aici va fi adăpostită Opera de Stat.

Prin funcţiunile sale generale, teatrul are o compoziţie centrală, cu o singură axă de simetrie, longitudinală şi având ca dominant volumul scenei, în general opac la exterior.

Utilizarea fără o prelucrare atentă a elementelor naţionale, ar fi dus uşor la reproducerea aspectului unei biserici, rolul turlei de pe naosul tradiţional jucându-l volumul scenei, iar porticul de intrare pe cel al pridvorului deschis, obişnuit la bisericile noastre.

Aceasta s'a şi întâmplat în primele studii, dar în urma criticilor, a ajutorului unor specialişti sovietici şi a perfecţionării neîncetate a studiilor, s'a ajuns la o compoziţie echilibrată şi armonioasă a părţilor componente, puse clar în evidenţă.

In jocul şi opoziţia volumelor, în împărţirea faţadelor în registre suprapuse prin brâe orizontale continui, în decorarea acestor registre cu panouri mari, amintind ocniţele, limitate prin profile, „ciubuce" de forme caracteristice şi în care se înscriu ferestrele, s'a căutat să se utilizeze proporţiile caracteristice arhitecturii din Muntenia, proporţii bazate pe contraste limpede exprimate.

Şi în succesiunea şi tratarea spaţiilor interioare s'a urmărit realizarea de contraste, favorizate de faptul că în clădirea unui teatru sunt

Casă din Cartiu — Gorj

grupate, într'un singur volum, funcţiuni foarte diferite.

Structura construcţiei se bazează pe ziduri purtătoare de cărămidă şi pentru exprimarea acestui sistem de construcţie, s'a adoptat arcul ca expresie generală a traveelor din registrul inferior şi lintoul drept pentru registrul de sus al faţadei, ambele registre fiind întrerupte de puternicele arce dela intrare.

In dimensionarea şi tratarea acestor arce, s'au transpus la dimensiuni monumentale elemente din arhitectura veche, care exprimă unele contingenţe cu arhitectura renaşterii.

Scara elementelor, aşa de diferite, exprimarea şi îmbogăţirea formelor, s'a realizat printr'o moderatură inspirată din profilele de tencuială sau de cărămidă cele mai reuşite ale arhitecturii din Muntenia.

In decoraţia interioarelor se folosesc elementele bogatelor decoraţii ce împodobeau palatele domneşti dela Potlogi şi Mogoşoaia, în general executate în relief şi albe, pe fonduri diferit colorate. Aceste decoraţii caută să sublinieze formele interioare, rapoartele dintre plinuri şi goluri, pentru a crea o ambianţă calmă, primitoare şi odihnitoare, fără a reduce din caracterul monumental şi festiv al acestei construcţii publice.

Proiectul unui pavilion pentru o expoziţie agricolă reprezintă un alt exemplu, în care prelucrarea moştenirii artistice a trecutului a fost făcută cu multă atenţie.

Volumul şi dimensiunile nu prea mari ale construcţiei, fiind apropiate de unele monumente vechi ale arhitecturii naţionale, s'au putut folosi elemente arhitecturale la o scară care să amintească raportul faţă de om al acestor elemente în arhitectura veche.

Tema cerea ca pavilionul să aibă o valoare reprezentativă, să redea o imagine cât mai apropiată de arhitectura specifică ţării noastre, evitându-se bineînţeles caracterul religios sau arhaic la care ar fi dus o preluare directă a unor elemente sau proporţii vechi.

Faţadele pavilionului au fost compuse prin împărţirea în două registre suprapuse, separate printr'un brâu, registrul inferior fiind tratat în arce şi cel superior în panouri, inspirate din vechile ocnite. Pentruca registrul superior plin să nu dea impresia de apăsare, s'au înălţat mult coloanele şi întreg registrul inferior, în dauna registrului superior. Acesta a căpătat şi o decoraţie mai bogată, pentru a exprima astfel şi avântul luat de sectorul agriculturii, iar în interiorul panourilor superioare s'au studiat basoreliefuri, în cadrul cărora sculptorii au exprimat

Casă din regiunea de deal a Olteniei

o tematică legată de conţinutul de idei al expoziţiei.

Un accent deosebit s'a pus pe ansamblul de portice din faţada principală, căutându-se să se dea o desvoltare plastică amplă unuia dintre cele mai frecvente elemente ale arhitecturii din trecut, pridvorul, transpus în arhitectura monumentală din locuinţa populară şi exprimând firea deschisă şi primitoare a ţăranului român, dragostea lui de natură.

Porticul principal, care susţine zidăria regis trului superior, a fost tratat cu coloane mai puternice, a căror formă generală s'a inspirat dela coloanele privdorului brâncovenesc dela Cozia.

Ele sunt executate din piatră albă de calcar, au fusul uşor galbat, decorat cu creneluri torsate şi capetele bogat decorate, fiecare fiind tratate diferit, cu elemente vegetale sau animale legate de tematica expoziţiei.

Cele două portice laterale, ca şi porticele din faţadele laterale, mergând numai până la înălţimea primului registru, sunt tratate mai uşor şi mai graţios, desvoltând tema tradiţională a foişoarelor sau fântânilor (ca la Hurez, Comana şi altele). Pentru a se elimina caracterul închis, chiar distant, pe care unele din aceste elemente le-au avut în trecut, porticele au fost lăsate cât mai jos, aproape de om şi de sol, complet deschise pentru a fi cât mai primitoare, într'un fel asemănător prispelor locuinţei populare. Sub cele două portice laterale ale faţadei principale sunt aşezate fântâni de marmoră şi mozaic, elemente în plus de agrementare şi înviorare.

Jocul acesta al porticelor, proporţiile şi detaliile lor, se detaşează pe peretele pavilionului care constitue un fond colorat în roşu închis, cu o decoraţie în „Sgrafitto".

Elemente de culoare se regăsesc şi sub forma unor discuri dealungul brâului faţadelor.

Cornişa clădirii constituie o desvoltare şi o prelucrare a cornişei tradiţionale, compusă din trei rânduri de cărămizi aşezate „în dinţi", îmbinată cu elemente bazate pe o interpretare a cornişelor clasice.

Portalul dela intrare este studiat în caracterul intrărilor principale la monumentele vechi şi este compus dintr'un ancadrament de piatră, bogat decorat cu elemente florale.

Intrarea în pavilion este subliniată de un turn decorativ, de proporţii svelte, care semnalează clădirea dela oarecare distanţă şi dă un accent vertical siluetei orizontale şi destul de modeste a edificiului, accent regăsit şi în cele patru statui aşezate în colţurile construcţiei.

Turnul este realizat din două registre de arce înalte, primul fiind terminat cu o friză de porumbei, simbol al păcii, la nivelul cărora vor flutura în zilele de sărbătoare, steagurile aşezate în baza turnului.

Ultimul registru al turnului se termină printr'o cornişă ce urmează forma rotundă a arcelor, tratată asemănător cu cornişa principală a clădirii.

In general, prin elementele decorative şi sculpturale, basoreliefuri, rozete, etc., s'a căutat să se introducă o emblematică nouă, legată de tema respectivă şi punând în evidenţă factorii noi din

Casă din regiunea de deal a Munteniei

această ramură de activitate: succesele obținute în sectorul socialist al agriculturii, ideea alianței clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare, mecanizarea agriculturii, ideea iubirii de pace a poporului nostru, etc.

Clădirea este legată de planul înconjurător printr'o mică incintă pavată, decorată cu fântâni și vase în spirit popular, bănci, flori și altele.

★

Desigur că aceste realizări de până acum nu sunt decât un început, în care mai sunt încă multe lipsuri și chiar greșeli. Scoaterea la iveală a acestor lipsuri, descoperirea fără cruțare, printr'o vigilență în adevăr revoluționară, a rămășițelor celor mai ascunse ale cosmopolitismului, arma perfidă a imperialismului hrăpăreț, și combaterea lor energică de pe pozițiile principale ale marxism-leninismului, folosirea activă a criticii și autocriticii, sunt singurele metode pentru a asigura desvoltarea sănătoasă a arhitecturii noastre.

Pentru aceasta, o condiție indispensabilă este ridicarea necontenită a nivelului ideologic al arhitecților noștri, sub îndrumarea Partidului Muncitoresc Român, prin însușirea pozițiilor marxiste în problemele generale și în special în problemele culturii și artei.

De un neprecupețit ajutor pentru arhitecții noștri este cunoașterea pozițiilor și problemelor teoretice ale arhitecturii sovietice, bazată pe învățătura marxist-leninistă și pe îndrumările Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, precum și studierea marilor realizări ale arhitecților sovietici.

Pentru noi este clar că, așa cum construcția socialismului în Republica noastră Populară nu ar fi fost posibilă fără existența și ajutorul Uniunii Sovietice, tot astfel fără experiența și exemplul arhitecturii sovietice, cosmopolitismul ar fi șters din ce în ce trăsăturile specifice ale arhitecturii noastre și drumul către o artă și o arhitectură proprie s'ar fi pierdut în mlaștina putredului formalism burghez.

Calea desvoltării înfloritoare a culturii noastre, a arhitecturii noastre, este puternic luminată de teza tovarășului Stalin: „orice națiune, indiferent dacă este mare sau mică, are particularitățile sale calitative, specificul său care numai ei îi aparține și nu se găsește în alte natiuni. Aceste particularități constitue acea contribuție pe care fiecare națiune o aduce în tezaurul comun al culturii mondiale, îl completează și îl îmbogățește".

Pe această cale, sub îndrumarea Partidului Muncitoresc Român și a iubitului său conducător, tovarășul Gh. Gheorghiu Dej, urmând exemplul glorios al arhitecturii sovietice, arhitecții din Republica Populară Română merg înainte cu convingere și încredere pentru îndeplinirea sarcinei de cinste de a făuri o arhitectură demnă de măreața epocă de construire a socialismului și de a contribui astfel la întărirea frontului mondial al păcii, în frunte cu Uniunea Sovietică și cu cel mai mare arhitect al timpurilor noastre, tovarășul I. V. Stalin.

Catedrala Sf. Isachie 1817—1857 Arh. R. Montferrand

MALURILE NEVEI DIN CENTRUL LENINGRADULUI

V. BILCIURESCU

Arhitect aspirant la Institutul de Arhitectură din Moscova

Am sosit în Leningrad cu dorința de a vedea și cuprinde cât mai mult, însă nehotărît cu ce să încep.

Chiar dela sosire, din gara Moscova a orașului Leningrad, pașii mi-au fost conduși pe Nevschi Prospect de către săgeata Amiralității, spre malurile Nevei.

Privind acest minunat ansamblu, unde imensitatea de apă este mărginită cu splendide capod'opere de artă ale arhitecturii ruse, mi-a venit în minte imaginea Nevei, așa cum o descrie Pușkin:

„Pe țărmul apelor deșarte
„El (Petru cel Mare) plin de gânduri mari stătea
„Privind în zări, privind departe,
„In fața-i, fluviul larg gonea.
„Pe el, stingheră, goală barcă;
„Se avânta o biată barcă;
„Ici-colo case se zăreau
„Pe țărmurile mlăștinoase, ...

și mai departe, el spune:

„Trecu un veac cu mers trufaș
„Și astăzi, tânărul oraș
„Al țărilor de Nord, minune:
„Din întunerec de păduri,
„Din mlaștini reci, din surpături,
„Se'nalță splendid pe genune

Aceste ansambluri arhitecturale, care se așternpe malurile Nevei, au impresionat adânc pe poet, așa cum impresionează pe oricare vizitator:

„Pe țărmuri vii, acum
„In mari grămezi armonioase
„S'așternpalate majestuoase
„Și turnuri"...
. . .

In centrul Leningradului am admirat dealungul Nevei „Straele ei de granit" și minunatele ei poduri, în diminețile și serile, când turlele Amiralității și ale Bisericii Petru și Pavel strălucesc puternic alături de nenumăratele coloane ale Cheiului Palatelor. Aceste ansambluri le-am văzut în toată măreția lor, atunci când venind cu vaporul dinspre mare, am putut nu numai să admir, dar și să înțeleg mai bine monumentalul centru al orașului, deaceea, în descrierea de față voi urma același drum.

Incă de departe, dinspre golf, se vede strălucind cupola de aur a catedralei Sf. Isachie, însă primul monument care te întâmpină majestuos, este Institutul Montan, proiectat de A. N. Voronihin la începutul sec. XIX. Simplu ca formă, monumentul întărește caracterul eroic al orașului. Puternica plasticitate și adâncimea umbrelor porti-

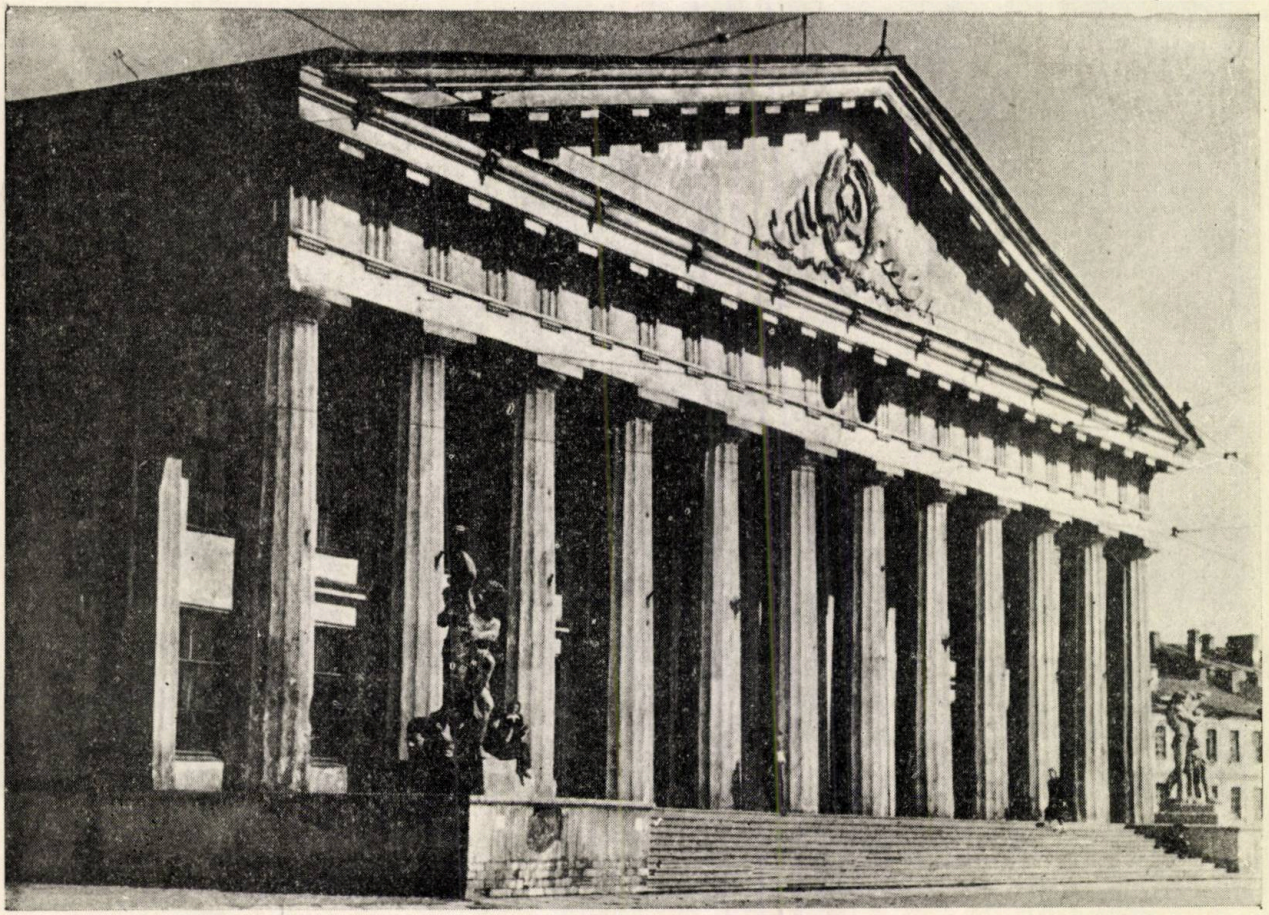

Insitutul Montan 1806—1811 (fațada principală porticul central) — Arh. N. Voronihin

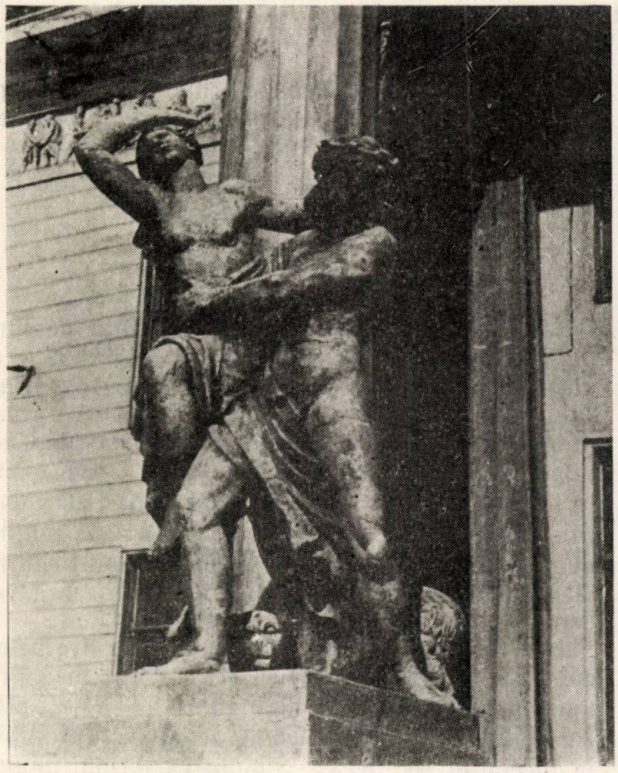

Institutul Montan — grup reprezentând răpirea Proserpinei

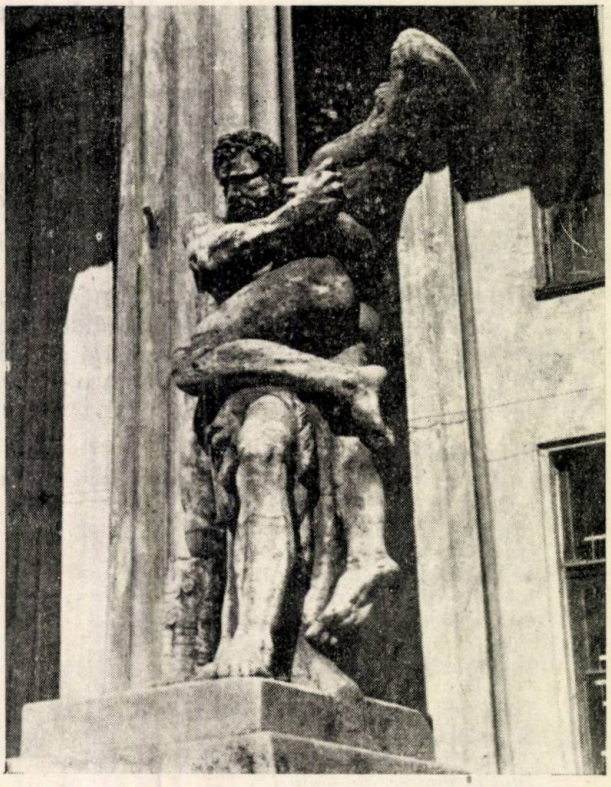

Institutul Montan — grup reprezentând lupta lui Hercules cu Anteu

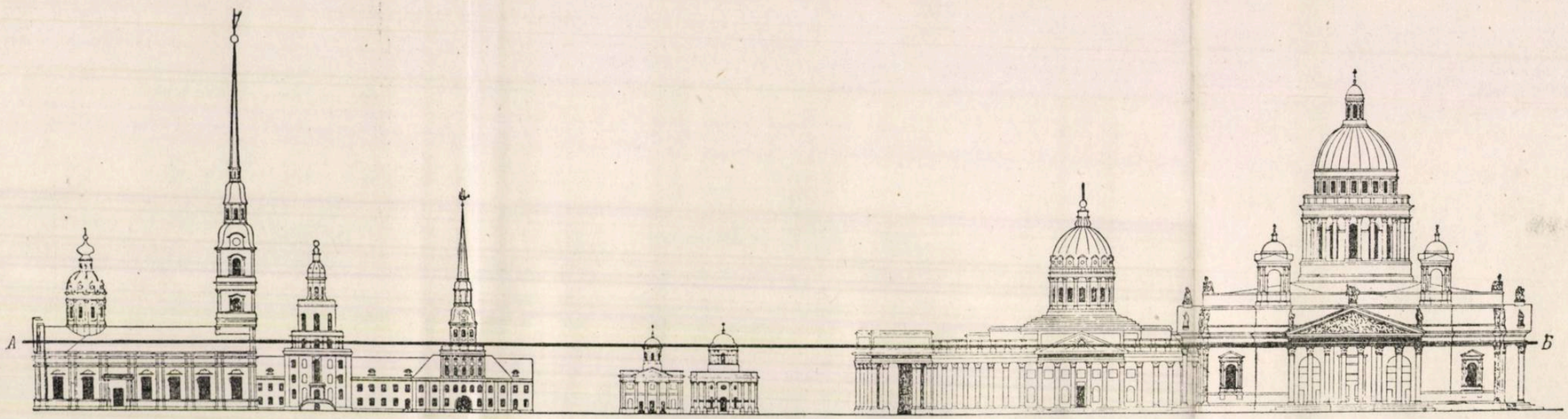

Silueta oraşului Leningrad. Dela stânga spre dreapta: Clopotniţa catedralei Petropavlovsc(D. Trezzini, 1714—1733); Kunst-Kammera (Matarnovi, 1718—1725); turnul Amiralităţii (Corobov, 1734—1735): biserica Sf. Ana şi biserica Sf.Ecaterina (Felten, 1770); catedrala Cazani, (N. Voronihin, 1801—1811), catedrala Isachie (Montferrand, 1817—1857) A—B, nivelul înălţimii medii a construcţiilor depe malul Nevei.

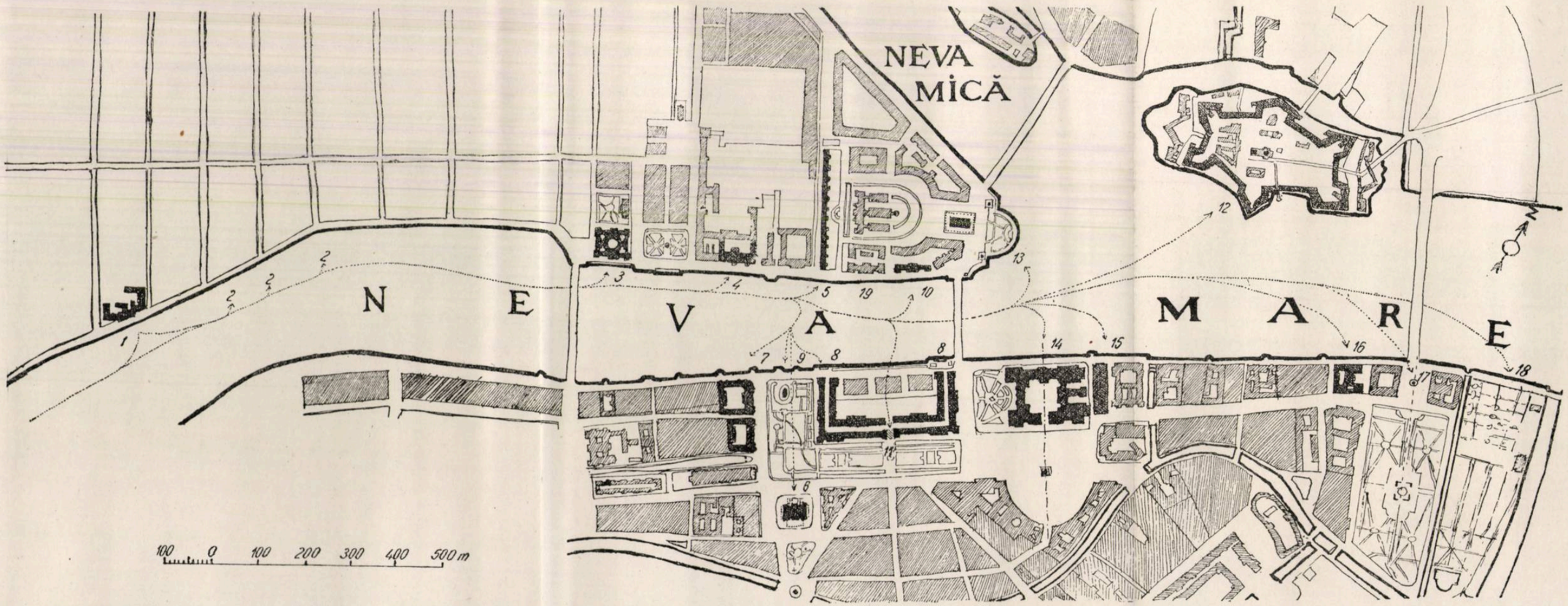

1 — Institutul Montan; 2 — Casele Model; 3 — Academia de Artă; 4 = Palatul Menşicov; 5 — 12 Colegii: 6 — Catedrala Sf. Isachie; 7 Senatul şi Sinodul; 9 — Amiralitatea — pavilioanele laterale; 9 — Statuia lui Petru-cel-Mare; 10 — Kunst-Kamera; 11 — Amiralitatea — turnul; 12 — Fortăreaţa Petru şi Pavel; 13 — Bursa; 14 — Palatul de Iarnă; 15 — Micul Ermitaj; 16 — Palatul de Marmură; 17 — Statuia lui Suvorov: 18 — Grădina de Vară.

Academia de Artă 1765—1772 — J. B. Vallen - Delamotte, A. F. Kokorinoff

cului, subliniate de vecinătatea liniştită a corpurilor laterale peste care se prelungeşte un simplu desen de basoreliefuri, precum şi friza antablamentului, duc la orizontalitatea generală a clădirii. Proiectând porticul cu cele 12 coloane, inspirându-se după ordinul doric grec, Voronihin se abate dela canoanele clasice: mărind cornişa, dă antablamentului o mai mare masivitate. Toată construcţia este deschisă către fluviu. Formele puternice, ca şi simplitatea profilelor sobrului portic doric, a antablamentului şi a frontonului, dau posibilitatea ca monumentul să fie clar perceput dela mare distanţă şi orizontalitatea lui să se înscrie armonios în ansamblul general al malurilor Nevei. Când te apropii, apar mai clar cele două grupe sculptate în piatră (de 3,6 m înălţime) şi care se proiectează pe fondul traveelor dela extremele porticului. Ele se încadrează perfect în formele mari ale colonadei cu largile lor caneluri şi cu proporţiile generale monumentale ale construcţiei.

Trecând apoi peste o serie de „Case-Model", construite în perioada „Petru-Ana" (prima perioadă de mari construcţii a Leningradului) şi care ies spre cheiu în formă de dinţi de fierăstrău, ca şi peste podul care leagă „Piaţa Muncii" cu insula Vasilevski, apare o nouă realizare a arhitecturii leningradiene.

Mai timpurie decât Institutul Montan, opera lui J. B. Vallen-Delamotte şi A. F. Kokorinoff, Academia de Artă (1765—1772) este în contrast cu arhitectura bogat decorată dela mijlocul sec. XVIII. Faţada acesteia este simplă, având parterul tratat ca soclu, iar cele două etaje unite de coloane şi pilaştri dorici. Porticul central este compus din rezalitul soclului pe care stau patru coloane, deasupra cărora reazămă frontonul. Tot la corpul principal îşi face apariţia o cupolă care întăreşte partea centrală. Orizontalitatea soclului şi a cornişei se păstrează în liniile construcţiei descrise mai sus, contribuind la unitatea malurilor Nevei.

Inaintând dealungul cheiului, se zăresc cele mai vechi clădiri ale oraşului. Astfel, Palatul Menşicov proiectat de arhitecţii Fontana şi Schedel (1710—14), amintesc „Casele-Model" proiectate de arh. Trezzini la cererea lui Petru cel Mare şi care se pot vedea în intervalul dintre Institutul Montan şi Academia de Artă. Palatul Menşicov se aseamănă cu aceste construcţii atât ca dimensiuni cât şi ca prelucrare a detaliilor într'un baroc timpuriu. Faţada principală este orientată spre Neva, având o coloană portic şi o rampă care dă spre fluviu.

Palatul Mensicov 1710—1714 — Arh. M. Fontana, G. Schedel.

Construcţia celor 12 Colegii — fragment faţadă principală Arh. D. Trezzini

Catedrala Sf. Isachie — fațada dinspre Neva 1817—1857. Arh. R. Montferrand

Mai departe întâlnim cele 12 Colegii — actualimente Universitatea, — executate de Trezzini în aceeași epocă. Monumentul este foarte interesant, dar el nu prezintă fluviului decât fațada îngustă, nejucând un rol important în perspectiva cheiurilor.

De cealaltă parte a Nevei, privirea îmi este atrasă de catedrala Sf Isachie, care încă dela întrarea pe fluviu în oraș, te impresionează prin strălucirea ei. Această catedrală închide perspectriva pieței Decembriștilor, piața care intră adânc spre oraș, fiind deschisă numai cu o latură îngustă spre Neva.

In partea de apus a aceleași piețe se află clădirea Senatului și a Sinodului, operă a arhitectului C. I. Rossi, care a rezolvat prin lucrarea sa atât flancarea pieței și a cheiului, cât și accesul străzii Galerelor către piață. Accesul se face printr'un arc care unește cele două corpuri ale clădirii, dând fațadei continuitate, relevând astfel caracterul deschis al pieței pe axul ei principal orientat perpendicular pe cursul fluviului.

Opusă Senatului și Sinodului se află Amiralitatea lui A. D. Zaharov, care își orientează spre piață una din fațadele laterale.

In marele spațiu al pieței Decembriștilor, deschis către fluviu și încadrat pe margini de uriașe clădiri, ca Senatul și Sinodul, catedrala Sf. Isachie și Amiralitatea, se află statuia lui Petru cel Mare executată de Falconet.

Vestind punctul central al orașului, trecem acum printr'o poartă formată pe o parte de strălucitoarea săgeată a Amiralității, iar pe alta de Kunst-Kamera, ultima construită de arh. I. S. Mattarnovi, G. Chiaveri și M. G. Zemțov în 1718. Construcția, orientată tot spre fluviu, are în centru un turn octogonal care este dominanta arhitecturală a monumentului și se echilibrează cu turnul Amiralității. Complicata decorație a volumelor turlei contrastează cu simplitatea corpurilor laterale.

Lăsând în urmă această poartă formată din cele două turnuri, intrăm în spațiul mult lărgit al Nevei, în cadrul căruia se desfășoară cel mai mare ansamblu arhitectural al Leningradului. El este format din trei grupe de construcții. Prima grupă o constitue fortăreața Petru și Pavel, construită de Trezzini și care ocupă un loc central, având pe partea cealaltă Cheiul Palatelor, care în ansamblul acesta are un loc secundar și constitue a doua grupă. In ultima grupă, Bursa, actualmente Muzeul Marinei Militare, operă a lui Toma de Tomon, încheie compoziția dealungul cursului apei. Ea dă printr'o arhitectură de volum claritate și expresivitate monumentului, mergând pe o strictă simetrie. Bursa se compune dintr'un podium înalt, pe care stă un peristil doric (10×14 coloane), fiind flancată de două coloane rostrale, de sine stătătoare. Coloanele rostrale stau pe soclu, decorate cu gigantice statui (de 5 m înălțime), înfățișând zeitățile mării și formând împreună cu coloanele o minunată sinteză a arhitecturii cu sculptura.

Palatul de iarnă de V. V. Rastrelli, constitue

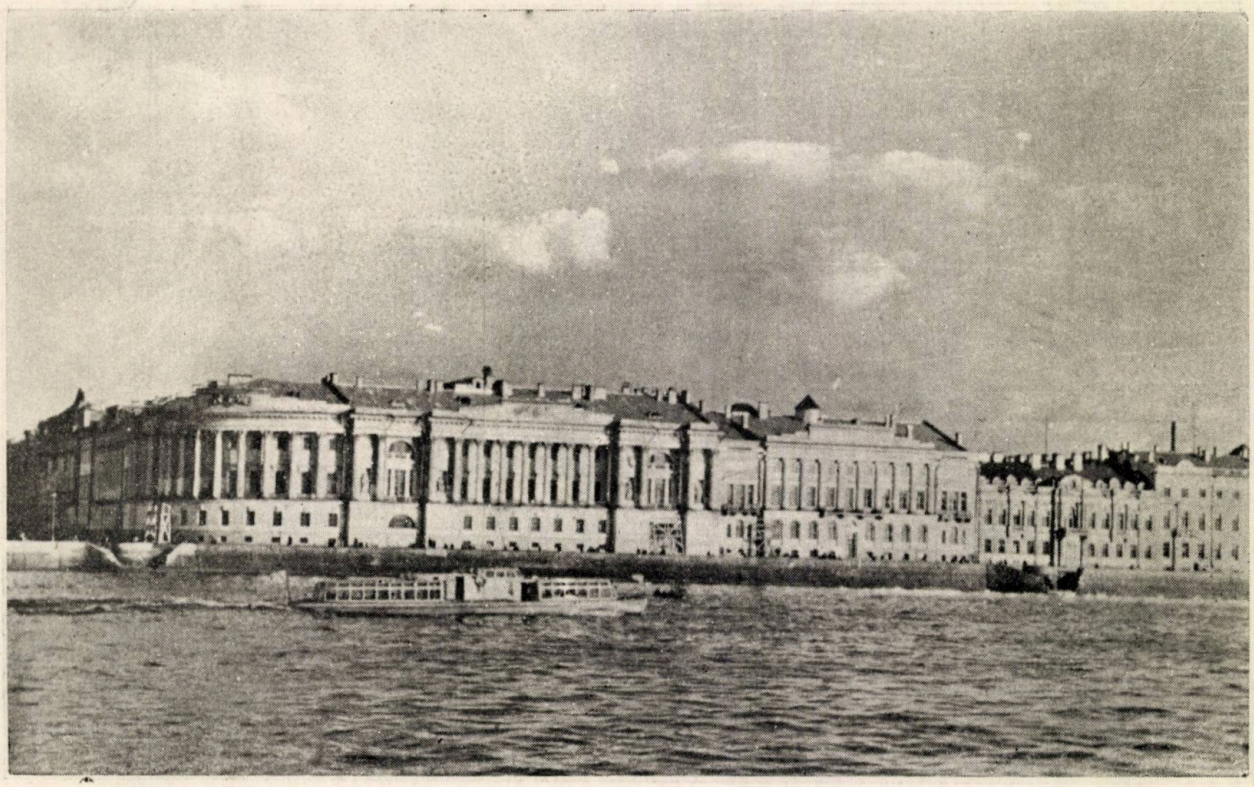

Senatul şi Sinodul 1829—1834. Arh. C. I. Rossi

Kunst — Kamera — faţadă principală 1718 — 1724 Arh. I.S. Mataranovi, G. Chiaveri şi M. G. Zemţov

unul din cele mai importante monumente ale centrului. Planul se prezintă în formă dreptunghiulară, bloc închis, având curţi interioare de paradă. Faţada care dă spre piaţa Palatului are o serie de rezalite, cu porticul de acces la principala curte de onoare, în centru. Spre malurile Nevei, corpurile dela extremităţi puţin ieşite, poarta centrală retrasă, intrarea aproape nemarcată, dau caracterul de continuitate şi orizontalitate, propriu majorităţii clădirilor de pe chei. Arhitectura detaliilor este bogată şi de o plastică accentuată. Se poate vedea un complicat sistem de coloane şi diferite forme de ancadramente la ferestre. Acest sistem este prelungit deasupra aticului prin statui şi vase. Această decoraţie foarte reliefată a faţadei, păstrează unitatea monumentului. Datorită clarităţii şi simplităţii maselor lui, având un aer sărbătoresc şi o compoziţie către Neva şi oraş, el se leagă de ritmul general al clădirilor de pe chei şi pieţele din apropiere, determinându-le în mare măsură caracterul.

Micul Ermitaj al lui Vallen-Delmotte, despărţit numai printr'un mic canal de Palatul de Iarnă, păstrează ritmul şi liniile orizontale ale acestuia.

Şirul palatelor de pe malul Nevei se încheie cu

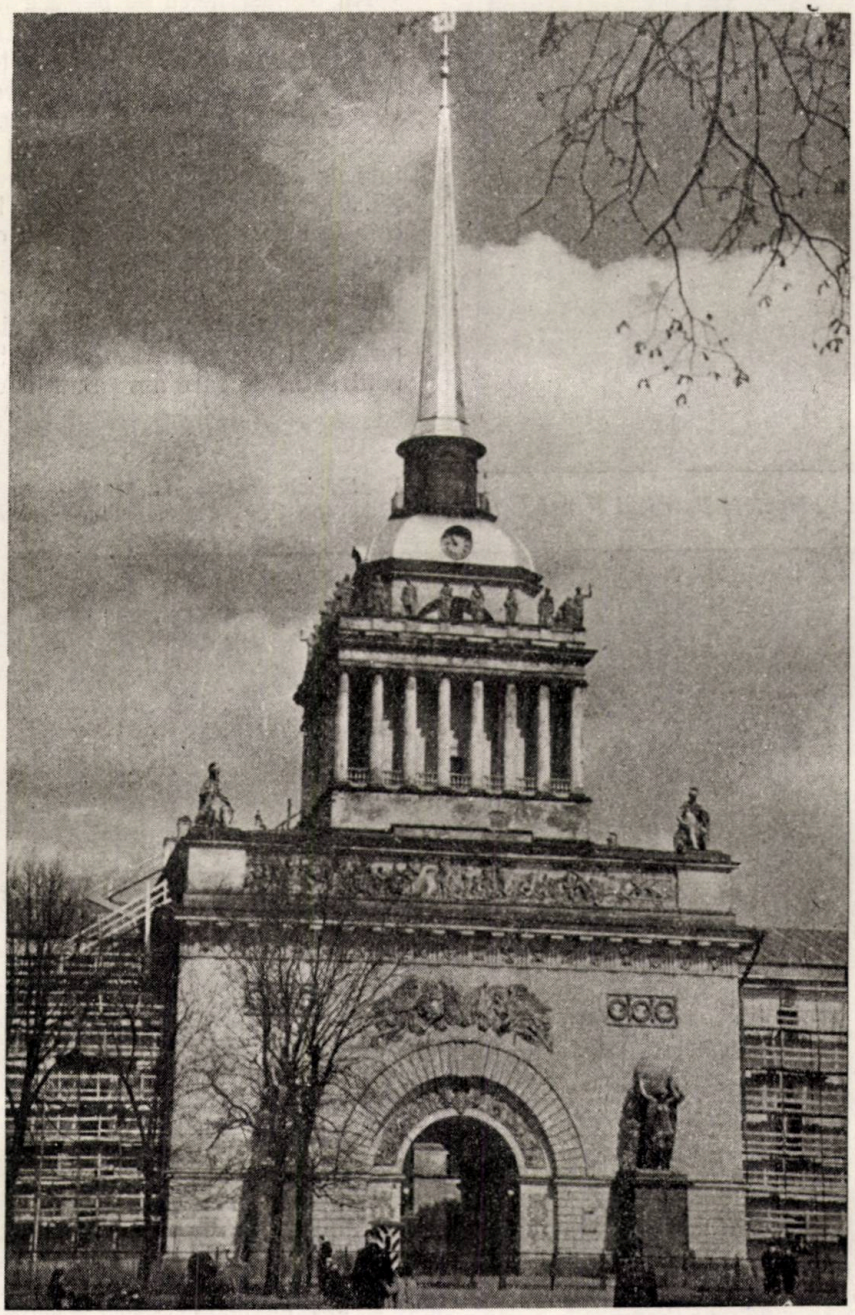

Amiralitatea—corpul central cu turla văzută dinspre oraş. 1806—1820 — Arh. A. D. Zaharov

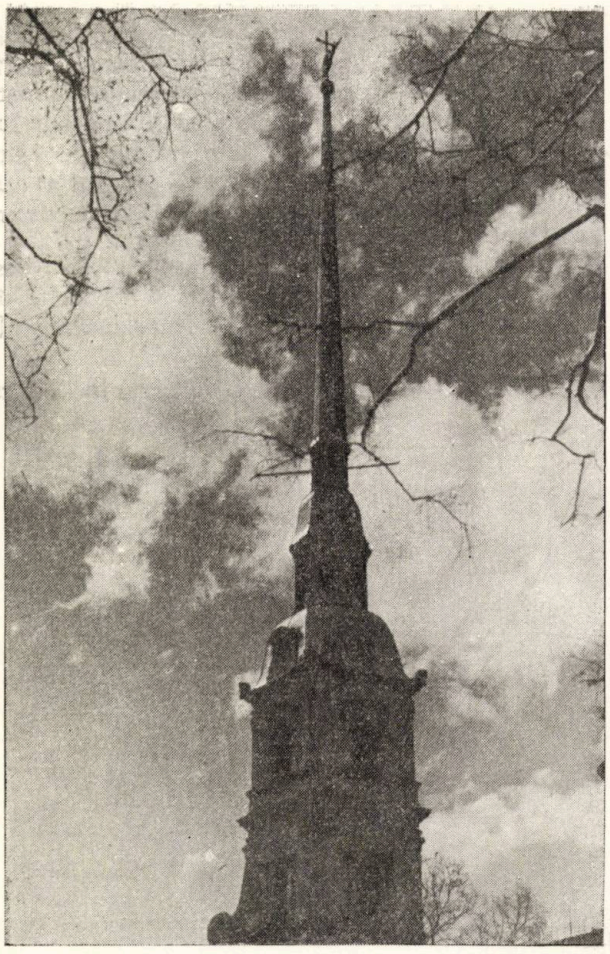

Săgeata bisericii Petru și Pavel

Palatul de Marmoră construit de Rinaldi în 1768-85. Infățișarea exterioară a construcției are un caracter de închidere ermetică, subliniată printr'o prelucrare plată, fără întreruperea fațadelor, având ca decorație pilaștri corintici. Soclul clădirii desvoltat pe înălțimea parterului este din granit iar celelalte două etaje sunt din marmoră colorată. In acest ansamblu, rolul cheiurilor este extrem de important Granitul lor roșu este înfrumusețat de nenumărate debarcadere. Privind acest ansamblu de pe podul de piatră, ne dăm seama că șirul palatelor și fortăreața Petru și Pavel, care închide ambele maluri ale fluviului, se echilibrează dând perspectivei stabilitate, desăvârșind-o.

Nu același lucru se petrece în raportul dintre Fortăreața și Bursă, unde găsim un puternic contrast. Compoziția Fortăreței este determinată de combinarea a două coordonate, conținând în ea însăși contrastul obținut de mișcarea din silueta ei activă; verticalitatea prelungită a turlei bisericii față de orizontalitatea groasă a zidurilor fortăreței. Bursa lipsită de contraste liniare, în schimb cele trei coordonate ale ei fac ca ea să poată fi percepută tocmai datorită acestei mase în trei dimensiuni. Bursa este voluminoasă și puțin greoaie, însă de o expresivitate clară, monumentul putând fi privit din toate direcțiile. In acest fel, contrastul de care am amintit că se află între

Fortăreața Petru și Pavel — vedere generală de pe Cheiul Palatelor. — Arh. D. Trezzini

Bursă şi Fortăreaţă nu este altceva decât o completare, căci ceeace nu este desvoltat la una primeşte întreaga desvoltare la cealaltă, formând un ansamblu armonios, care în unitatea formelor arhitecturale şi a peisajului, aduce varietate. Înălţimea Fortăreţei corespunde întru totul suprafeţei de apă care se află în faţa ei.

Ceeace dă unitate şi determină caracterul întregului şir de monumente de pe ambele maluri ale Nevei, este în primul rând ritmul dat de ordinele construcţiilor şi orizontalitatea întreruptă de patru verticale: turnul Amiralităţii şi al Kunst-Kamerei în centru, iar la extremităţi, turla bisericii Petru şi Pavel şi catedrala Sf. Isachie. Săgeata Amiralităţii, aflată mult în adâncul oraşului nu are decât rolul amintit şi anume de a marca intrarea în centru.

Catedrala Sf, Isachie dă o frumoasă imagine de pe cheiul Universităţii, însă dinspre Fortăreaţă şi Cheiul Palatelor, silueta ei masivă şi închisă înghite în întregime turla Amiralităţii. Dar posibilităţile de a privi perspectivele din nenumărate puncte de observaţie ajută ca acest defect să treacă foarte uşor neobservat. Turla bisericii Petru şi Pavel apare ca un uriaş catarg. Ea îşi răspândeşte influenţa pe o mare parte a Nevei, dela grădina de vară şi până la Piaţa Decembriş-

Statuia lui Suvorov 1802 — Sculptorul Koslovscki

Bursa — ansamblu văzut dinspre Cheiul Palatelor (1805—1816) — Arh. J. Toma de Tomon

Palatul de Iarnă — în prim plan o coloană rostrală, Arh. V. V. Rastrelli

Palatul de Marmoră (1768—1785) Arh. A. Rinaldi

tilor. Cu toate că săgeata ei este aproape de aceea a Amiralității, influențele acestora nu se întretaie, ci stau în raport de tangență între ele. Statuile joacă și ele un rol deosebit în acest ansamblu, cum am amintit în treacăt. Începând cu statuia lui Petru cel Mare din Piața Decembriștilor, continuând cu sfincși originali din fața Academiei de Artă, vasele de porfir și lei de bronz dela debarcaderele Amiralității, statuile coloanelor rostrale care au fost făcute după desene de Toma de Tomon și terminând cu statuia de bronz a lui Suvorov, din dreptul podului de piatră, construit în 1802 de sculptorul Koslovski, toate aceste opere contribue la ridicarea valorii artistice a ansamblului. Mai mult, grilele sunt tot așa de neîntrecute, atât cele de pe chei cât și cele ale podurilor. Mi-a atras atenția în mod deosebit grila grădinei de vară. Liniștită, are un ritm monumental compus din stâlpi de granit, legați cu o grilă metalică de un desen simplu și sever, întreruptă numai de porțile ușor împodobite cu un motiv — autor Petru Egarov.

Deasemenea, de remarcat sunt și debarcaderele

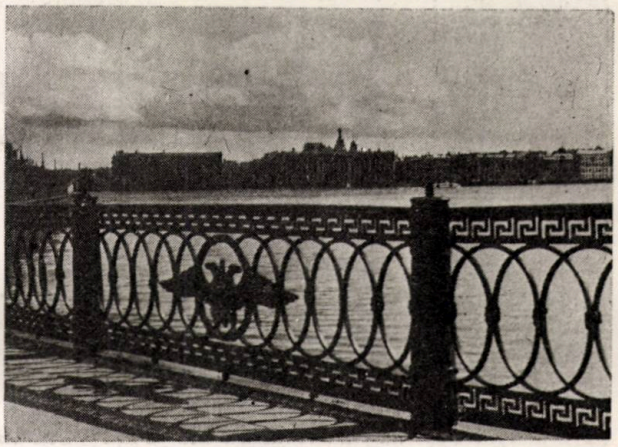

Grilă la Podul de Piatră (peste Neva se vede Cheiul Palatelor)

care întrerup cheiurile și însuși parapetul acestora, făcut de mari arhitecți ca: I. M. Felton, care printre altele, a mai executat și Cheiul Palatelor. Toate aceste detalii au un rol important la crearea unității arhitecturale a malurilor Nevei, con-

***Micul Ermitaj** (1764—1767) — fațadele care dau spre Cheiul Palatelor — Arh. J. B. Vallen-Delamotte. Palatul de Iarnă (1755—1762) — Arh. V. V. Rastrelli*

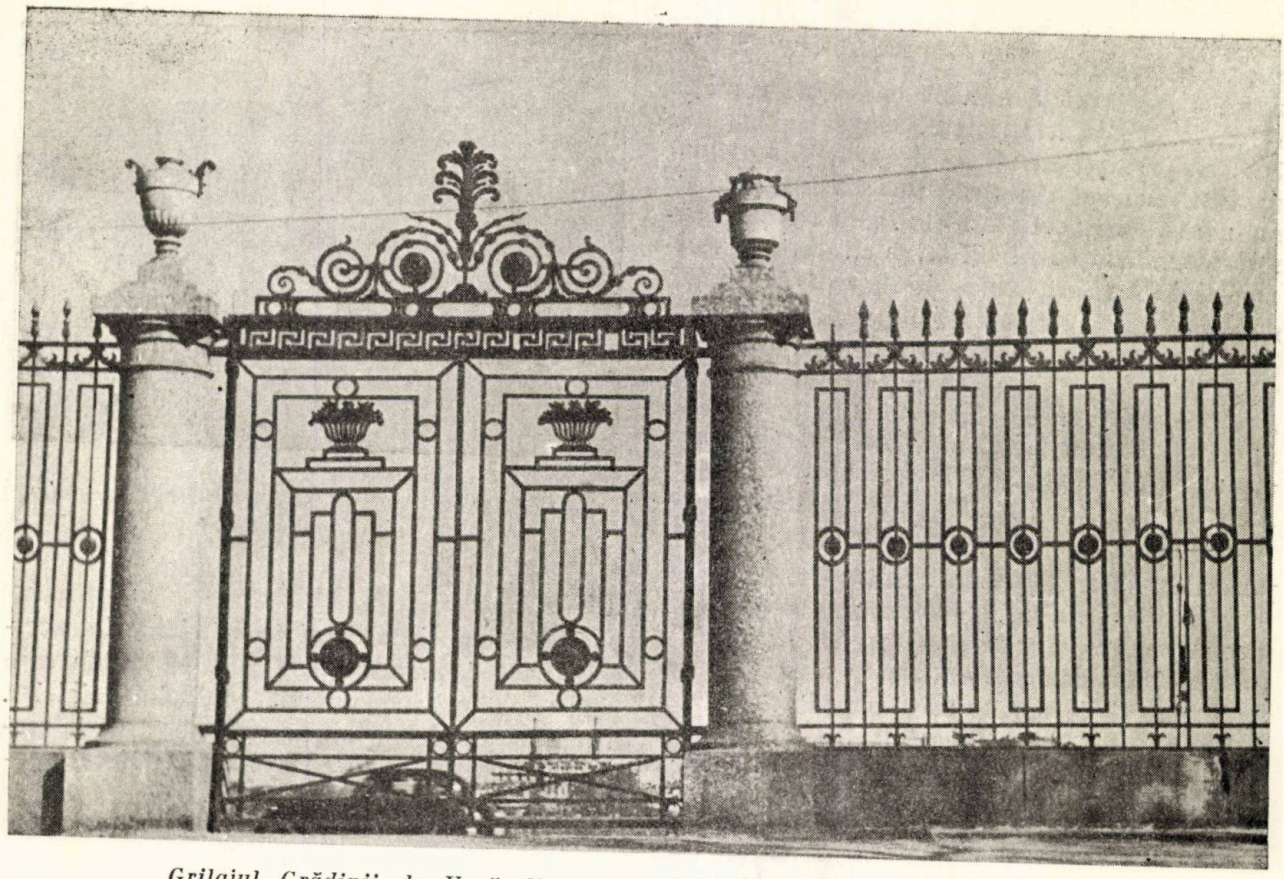

Grilajul Grădinii de Vară dinspre Cheiul Nevei. (1780) Arh. Petru Egarov

Perspectiva unei alei din Grădina de Vară

Monumentul lui Petru-cel-Mare — Sculptorul E. M. Falconet. (1770—1782)

tribuind la caracterul fastuos al acestui ansamblu.

Din această prezentare destul de sumară a unuia din cele mai grandioase ansambluri arhitecturale ale arhitecturii ruse şi în acelaşi timp din întreaga lume, vedem ce nemărginite surse de inspiraţie au arhitecţii sovietici. Arhitecţii sovietici adâncesc şi analizează principiile artistice ale marilor ansambluri şi în special ale acelora din Leningrad, spre a putea fi folosite în condiţiile noi în care Munca Sovietică dă posibilitatea construirii giganticelor ansambluri arhitecturale, ca marile clădiri, nenumăratele cartiere din Moscova, reconstrucţia oraşului-erou Stalingrad, crearea Perspectivei I. V. Stalin din Leningrad, reconstrucţia bulevardului Kreşciatic din Kiev, etc.

Oamenii muncii văd în Leningrad, unul din principalele oraşe ale Revoluţiei, aşa cum îl cânta Maiacovschi:

... de dincolo de Neva lansat,
vuind,
dinspre gara Finlandei
se aude cum vine
prin Vaborscaia
un auto blindat"...
. . .
„E Lenin aici!
Iar e Lenin!
Ura!
. . .

Tot cu acelaşi eroism, Leningradul a luptat împotriva cotropitorilor hitlerişti, reuşind într'un timp scurt să-şi vindece rănile. Acum oraşul se pregăteşte intens pentru a sărbători la 16 Mai 1953 aniversarea a 250 ani dela punerea pietrei fundamentale a Fortăreţei Petru şi Pavel.

РЕЗЮМЕ СТАТЕЙ ЖУРНАЛА

ВЫСТАВКА „АРХИТЕКТУРА Р Н Р" В МОСКВЕ

Р е з ю м е

Статьи выставка „Архитектура Р Н Р" в Москве, арх. П. Маковей, „Архитектура Румынской Народной Республики" действительного члена Академии архитектуры СССР М. Рзянина, „Архитектура свободного народа", вице-президента Академии архитектуры СССР С. Е. Чернышева и „Творческие проблемы в архитектуре Р Н Р" арх. П. Маковей, посвящены выставке архитектуры Румынской Народной Республики, открытой в Москве между 20 июня и 17 июля с. г., которая в настоящее время находится в Ленинграде.

Перед творчеством архитекторов Р Н Р стоит задача как можно лучше выразить, достигая наиболее высокого уровня, в национальном оформлении, основаном на художественнном наследии нашего народа и применяя наилучшие традиции мирового зодчества, богатое содержание новой эпохи, строительства социализма. Успехи, достигнутые за последние годы в архитектурном творчестве свидетельствуют о том, что румынские архитекторы идут по правильному пути.

Выставка, показавшая советской публике и архитекторам, достижения и проблемы нашей архитектуры, явилась прекрасным выражением румынско-советской дружбы и послужила иоводом еще теснее укрепить узы дружбы между румынскими и советскими зодчими.

БЕРЕГА НЕВЫ В ЦЕНТРЕ ЛЕНИНГРАДА

Р е з ю м е

Находящегося в Ленинграде автора настоящей статьи привлекают архитектурные ансамбли, расположенные на берегах Невы, которые он рассматривает и описывает в порядке их последовательности вдоль набережной, со стороны моря к центру города.

E 1660

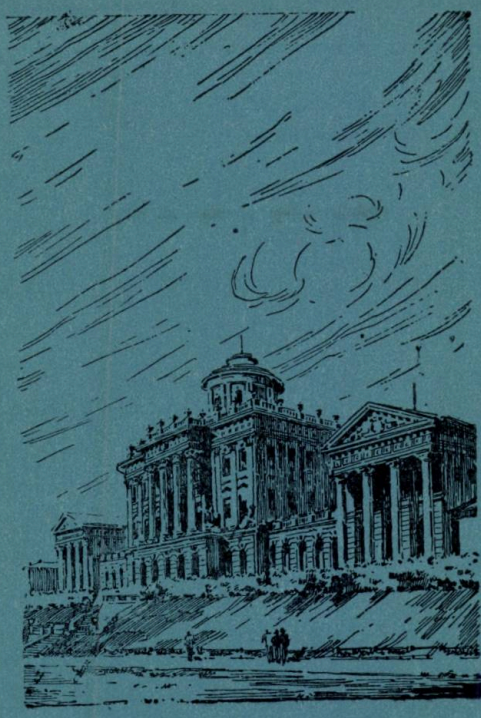

X 2

ARHITECTURA SI URBANISM

11

1952

EDITURA TEHNICA

Országos Műszaki Könyvtár TULAJDONA

ARHITECTURA SI URBANISM

ANUL III, NR. 11 DECEMBRIE 1952

ORGAN AL ASOCIAŢIEI ŞTIINŢIFICE A INGINERILOR ŞI TEHNICIENILOR DIN R.P.R. ŞI AL MINISTERULUI CONSTRUCŢIILOR ŞI AL INDUSTRIEI MATERIALELOR DE CONSTRUCŢII

APARE LUNAR SUB INGRIJIREA UNUI COMITET DE REDACŢIE

REDACŢIA: BUCUREŞTI, B-DUL 1848 Nr. 12 · TELEFON: 3.57.28, 3.07.30

SUMAR

Pag.

* * * : Hotărîrea Comitetului Central al P.M.R. şi a Consiliului de Miniştri al R.P.R. cu privire la construcţia şi reconstrucţia oraşelor şi organizarea activităţii din domeniul arhitecturii 1

* * * : Hotărîrea Comitetului Central al P.M.R. şi a Consiliului de Miniştri al R.P.R. cu privire la planul general de reconstrucţie socialistă a oraşului Bucureşti 4

* * * : Hotărîrea Comitetului Central al P.M.R. şi a Consiliului de Miniştri al R.P.R. cu privire la construirea metroului din oraşul Bucureşti 7

* * * : A 35-a aniversare a Marii Revoluţii Socialiste din Octombrie 9

Arh. M. COTESCU: Elementele de bloc-tip în noile case de locuit 11

Conf. Ing. A. MELZER : Urbanismul şi hidrotehnica 17

Arh. N. SBURCU : Arhitectul rus Bajenov . . . 25

Arh. A. MOISESCU : Arhitectura U.R.S.S. Nr. 6/1952 - Recenzie 34

Arh. E. DUBOWY : Deutsche Architektur Nr. 2/1952 Recenzie 40

СОДЕРЖАНИЕ

Стр.

*** Постановление Центрального Комитета РРП и Совета Министров Р.Н.Р. о строительстве и реконструкции городов и об организации деятельности в области архитектуры . 1

*** Постановление Центрального Комитета Румунской Рабочей Партии в связи с генеральным планом социалистической реконструкции города Бухареста 4

*** Постановление Центрального Комитета РРП и Совета Министров РНР в связи с строительством метро в городе Бухарест . . . 7

*** 35-ая годовщина Великой Октябрьской Революции 9

Арх. М. КОТЕСКУ : Элементы типовых блоков в новых жилых зданиях 11

Лектор инж. А. МЕЛЬЦЕР : Урбанизм и гидротехника 17

Арх. Н. СБУРКУ : Русский архитектор Баженов 25

Арх. Н. МОЙСЕСКУ : Архитектура СССР № 6, № 2, 1952 — Рецензия 34

Арх. Э. ДУБОВЫЙ : Немецкая архитектура 1952 — Рецензия 40

COMUNICAT

In ziua de 13 Noembrie 1952 a avut loc şedinţa Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român.

Tovarăşul Gheorghe Gheorghiu-Dej a prezentat proiectele de hotărîri cu privire la :

1. Construcţia şi reconstrucţia oraşelor şi organizarea activităţii din domeniul arhitecturii.

2. Planul general de reconstrucţie socialistă a oraşului Bucureşti.

3. Construirea metro-ului din oraşul Bucureşti.

Ascultând expunerea tovarăşului Gheorghe Gheorghiu-Dej asupra acestor proiecte, Comitetul Central al Partidului Muncitoresc Român le-a aprobat în unanimitate.

In aceeaşi zi a avut loc o şedinţă a Consiliului de Miniştri al R.P.R., care a adoptat în unanimitate hotărîrile arătate mai sus şi a instituit o comisiune pentru îndrumarea lucrărilor de întocmire a planului general de reconstrucţie socialistă a Capitalei. Comisia va fi condusă de tovarăşul Gheorghe Gheorghiu-Dej.

HOTĂRÎREA

Comitetului Central al P. M. R. şi a Consiliului de Miniştri al R. P. R. cu privire la construcţia şi reconstrucţia oraşelor şi organizarea activităţii din domeniul arhitecturii

Oraşele şi aşezările de pe cuprinsul ţării noastre au moştenit o situaţie grea dela regimul de exploatare burghezo-moşierească. Dezvoltându-se anarhic, după interesele înguste ale burgheziei şi moşierimii, oraşele din ţara noastră prezentau un izbitor contrast între cartierele bogate ale claselor dominante şi cartierele sărace, în care oamenii muncii trăiau în mizerie, în case dărăpănate, fără apă, canalizare şi lumină.

In arhitectură, burghezia română, aservită capitalului străin, disprețuind valoroasa tradiţie artistică a poporului nostru şi adoptând servil moda caselor-cutii din Apusul capitalist, a propagat formalismul şi cosmopolitismul, manifestări străine de popor ale ideologiei burgheze.

Starea oraşelor noastre a fost şi mai mult agravată prin distrugerile pricinuite de sălbaticele bombardamente ale aviaţiei americano-engleze şi hitleriste în timpul celui de al doilea război mondial.

Eliberarea ţării noastre de către Armata Sovietică, cucerirea de către clasa muncitoare — sub conducerea partidului — a puterii politice, ajutorul multilateral al Uniunii Sovietice şi efortul creator al oamenilor muncii au dus la un puternic avânt în dezvoltarea economică a ţării noastre pe calea construirii socialismului. Se construiesc şi se refac din ce în ce mai multe fabrici şi uzine, se deschid mari şantiere, se dezvoltă neîncetat reţeaua construcţiilor social-culturale, se ridică noi locuinţe muncitoreşti în regiunile industriale, noi cartiere şi oraşe.

Arhitecţii şi constructorii noştri au obţinut în această perioadă succese însemnate în activitatea de proiectare şi de execuţie a clădirilor industriale şi de interes obştesc.

Cu toate acestea, în activitatea de sistematizare a oraşelor, de proiectare şi executare a construcţiilor există încă serioase lipsuri.

Astfel, cele mai multe din oraşe nu au planuri de sistematizare prin care să se prevadă, pe baze ştiinţifice, dezvoltarea lor armonioasă. In proiectele de sistematizare existente şi în proiectarea de arhitectură se resimt încă puternic influenţele formalismului şi cosmopolitismului, precum şi lipsa unor norme ştiinţifice de proiectare.

Lipseşte deasemenea o organizaţie de creaţie a arhitecţilor care să asigure prin discuţii creatoare, expoziţii, prelegeri, studii şi publicaţii, ridicarea nivelului ideologic şi a calificării profesionale ale arhitecţilor, însuşirea temeinică a principiilor realismului socialist.

In activitatea de proiectare şi execuţie a construcţiilor nu a existat întotdeauna o preocupare susţinută pentru reducerea preţului de cost, realizarea de economii

de materiale şi pentru introducerea metodelor înaintate în construcţii.

Nu s'a acordat suficientă grijă pregătirii, evidenţei şi repartizării cadrelor de arhitecţi şi specialişti din acest domeniu.

Cele mai multe din aceste neajunsuri se datoresc lipsei unui organ care să asigure o îndrumare unitară în activitatea din domeniul arhitecturii, al sistematizării oraşelor şi al construcţiilor.

Creşterea neîntreruptă a numărului şi importanţei construcţiilor din ţara noastră pune problema îmbunătăţirii şi dezvoltării muncii în domeniul arhitecturii, sistematizării şi construcţiilor şi ridicarea ei la nivelul cerinţelor dezvoltării socialiste a republicii noastre.

Având de rezolvat şi coordonat probleme de artă, economice şi tehnice ce apar în proiectarea şi construirea clădirilor şi a oraşelor, şi —în acelaşi timp — având răspunderea înfăţişării artistice şi monumentale a oraşelor şi clădirilor, arhitectului îi revine un rol de deosebită răspundere în cadrul activităţii de stat.

Pe calea dezvoltării sale, arhitectura noastră trebue să urmeze exemplul arhitecturii sovietice, arhitectura socialismului şi a epocii de construire a comunismului, care s'a născut şi s'a dezvoltat în luptă neîmpăcată împotriva cosmopolitismului şi formalismului culturii burgheze decadente, urmând indicaţiile geniale ale lui Lenin şi Stalin.

Spre deosebire de arhitectura societăţii capitaliste, care serveşte intereselor unei minorităţi exploatatoare în ţara noastră, pe drumul construirii socialismului, arhitectura este pusă în slujba întregului popor. Arhitecţii noştri au sarcina de a proiecta clădiri, construcţii mari şi ansambluri de clădiri, care, constituind bunuri materiale importante, menite să satisfacă nevoile sociale şi de trai mereu crescânde ale oamenilor muncii, trebue să fie în acelaşi timp opere de artă în care să se reflecte conştiinţa societăţii noi, socialiste.

La baza creaţiei arhitecturale trebue să stea realismul socialist. Rezolvând prin proiectele lor problemele practice ce le stau în faţă, arhitecţii trebue să lupte pentru reflectarea multilaterală şi adâncă a realităţii din Republica Populară Română, dezvăluind perspectivele dezvoltării ei socialiste, ajutând la formarea omului nou. Călăuzindu-se după genialа învăţătură stalinistă cu privire la cultura socialistă în conţinut şi naţională în formă, arhitecţii noştri au sarcina de a lichida influenţele cosmopolitismului şi formalismului şi de a exprima conţinutul bogat de idei al epocii de făurire a socialismului, în forme noi, elaborate pe baza prelucrării creatoare a moştenirii arhitecturii clasice, a marilor realizări ale arhitecturii sovietice, a experienţei ei şi a celor mai bune tradiţii artistice ale poporului român.

Ideea conducătoare a întregii activităţi de arhitectură şi construcţii din Republica Populară Română trebue să fie grija stalinistă faţă de om, creându-se centre populate şi oraşe socialiste care să asigure cele mai bune condiţii de existenţă pentru oamenii muncii şi satisfacerea maximală a necesităţilor lor zilnice de trai.

Pentru a asigura dezvoltarea pe această cale a activităţii de proiectare şi de construcţie a oraşelor şi clădirilor şi pentru o mai bună organizare a activităţii în domeniul arhitecturii şi construcţiilor, Comitetul Central al Partidului Muncitoresc Român şi Consiliul de Miniştri al Republicii Populare Române.

HOTĂRĂSC:

1) Se înfiinţează Comitetul de Stat pentru Arhitectură şi Construcţii al Consiliului de Miniştri, pe baza Comitetului de Stat pentru Construcţii existent.

Comitetul de Stat pentru Arhitectură şi Construcţii efectuează controlul şi conducerea de stat asupra activităţii diferitelor organizaţii şi instituţii, indiferent de subordonarea lor departamentală, în domeniul arhitecturii, proiectării şi construirii de oraşe şi de alte construcţii şi conduce direct organizaţiile, instituţiile şi organele locale din acest domeniu care fac parte din sistemul său.

Pentru a asigura aplicarea unei linii principiale unitare în întreg domeniul arhitecturii, sistematizării şi construcţiei oraşelor şi al construcţiilor de orice natură pe întreg teritoriul Republicii Populare Române, Comitetul de Stat pentru Arhitectură şi Construcţii va avea următoarele atribuţiuni principale:

1. — conduce activitatea de creaţie şi de proiectare a organizaţiilor şi instituţiilor de proiectare de arhitectură, indiferent de subordonarea lor departamentală. El va constitui unităţi de proiectare în sistemul său, în funcţie de sarcinile de proiectare prevazute în planul de stat;

2. — îndrumează activitatea din domeniul proiectării şi al execuţiei de lucrări de construcţii, studiind şi propunând măsuri pentru reducerea preţului de cost al construcţiilor şi pentru introducerea pe scară din ce în ce mai largă a metodelor înaintate sovietice în construcţii, a prefabricatelor, a noi materiale de construcţii şi a produselor de artă, pentru finisarea şi amenajarea clădirilor;

3. — analizează, avizează şi aprobă sau propune spre aprobare Consiliului de Miniştri proiectele de sistematizare, construcţie şi reconstrucţie a oraşelor şi centrelor populate, proiectele şi devizele clădirilor publice, comunale şi de locuit, precum şi ale celorlalte lucrări de construcţie şi proiectele tip, în conformitate cu regulamentul aprobat de Consiliul de Miniştri;

4. — exercită controlul de stat în domeniul arhitecturii şi al construcţiilor în ceeace priveşte calitatea construcţiei şi a materialelor, preţul de cost, conformitatea cu prevederile planului de stat, cu proiectele aprobate, precum şi în ceeace priveşte respectarea tuturor normelor şi condiţiilor tehnice;

5. — organizează întocmirea proiectelor de sistematizare, construcţie şi reconstrucţie a oraşelor şi centrelor populate, precum şi a proiectelor clădirilor publice şi de locuit;

6. — organizează elaborarea proiectelor tip şi refolosirea proiectelor bune;

7. — asigură evidenţa, utilizarea şi repartizarea judicioasă a cadrelor de specialitate din domeniul arhitecturii, sistematizării şi construcţiilor;

8. — în vederea introducerii şi dezvoltării tehnicii noi în domeniul construcţiilor şi materialelor de construcţii, colaborează cu Academia R.P.R. şi Ministerul Construcţiilor şi al Industriei Materialelor de Construcţii, organizează laboratoare şi staţii experimentale şi de cercetări, precum şi alte unităţi, îndrumând şi controlând activitatea tuturor instituţiilor de studii şi cercetări, indiferent de subordonarea lor departamentală;

9. — înfiinţează în colaborare cu ministerele interesate schimbul de experienţă pentru introducerea şi dezvoltarea metodelor înaintate de muncă în proiectare şi construcţie;

10. — conduce activitatea arhitecţilor şefi ai oraşelor, precum şi a direcţiilor şi serviciilor de arhitectură şi sistematizare de pe lângă sfaturile populare, care sunt organele sale locale;

11. — organizează elaborarea de norme şi condiţiuni tehnice pentru sistematizări de oraşe, pentru arhitectură

şi construcţii, le analizează, le aprobă şi controlează aplicarea lor;

12. — asigură elaborarea standardelor în domeniul arhitecturii, construcţiilor şi materialelor de construcţii;

13. — organizează şi îndrumează întocmirea cataloagelor de preţuri în domeniul arhitecturii şi construcţiilor, pe care le supune spre aprobare cu avizul său, Consiliului de Miniştri;

14. — conduce şi organizează activitatea de protecţie şi restaurare a monumentelor istorice de arhitectură de pe teritoriul Republicii Populare Române;

15. — studiază şi propune măsuri pentru îmbunătăţirea construcţiilor la sate;

16. — conduce învăţământul superior şi mediu de arhitectură, şcolile de arte industriale aplicate la arhitectură şi construcţii şi alte şcoli din acest domeniu. Ia parte la întocmirea planurilor de pregătire a cadrelor din construcţii, a planurilor şi programelor de învăţământ ale institutelor şi şcolilor din domeniul construcţiilor;

17. — în colaborare cu Comisia de Norme şi State elaborează tarifele de proiectare şi normele de plată a proiectanţilor;

18. — organizează concursuri pentru proiecte de clădiri publice, comunale şi de locuit, precum şi pentru alte construcţii;

19. — organizează expoziţii şi muzee de arhitectură şi construcţii;

20. — îndrumează activitatea de documentare tehnică în domeniul sistematizării de oraşe, arhitecturii şi construcţiilor, urmărind strângerea de material documentar. Va organiza o editură şi va publica lucrări teoretice şi practice în domeniul arhitecturii şi construcţiilor, precum şi norme, instrucţiuni, regulamente şi proiecte tip;

21. — coordonează, prelucrează şi avizează propunerile privind planurile de proiectare, precum şi planul de mecanizare şi planul tehnic în construcţii, planurile de cercetări şi studii din domeniul arhitecturii şi construcţiilor, întocmite de ministere şi instituţii centrale de stat şi le înaintează Comitetului de Stat al Planificării;

22. — asigură controlul produselor industriilor de artă, de mobilier şi de uz casnic, aprobând prototipurile;

23. — organizează o unitate topografogeodezică, precum şi activitatea de ridicări topografice, măsurători, sondagii, analize de soluri şi ape subterane necesare elaborării planurilor de sistematizare şi lucrărilor de construcţii;

24. — sprijină sindicatele şi alte organizaţii de massă pentru cunoaşterea şi popularizarea arhitecturii şi construcţiilor;

25. — asigură aprovizionarea tehnico-materială a tuturor instituţiilor şi unităţilor de proiectare în arhitectură şi construcţii din sistemul său;

26. — asigură sprijinul şi controlul statului pentru buna desfăşurare a activităţii Uniunii Arhitecţilor din Republica Populară Română.

II) Se instituie funcţiunea de *arhitecţi şefi ai oraşelor* care vor funcţiona pe lângă sfaturile populare regionale şi orăşeneşti (conform listei aprobate de Consiliul de Miniştri). Arhitecţii şefi ai oraşelor sunt conducătorii secţiilor de arhitectură şi sistematizare ale sfaturilor populare şi răspund faţă de Comitetul de Stat pentru Arhitectură şi Construcţii pentru sistematizarea, construirea şi aspectul arhitectonic al oraşelor.

III) Pe lângă sfaturile populare regionale şi orăşeneşti se înfiinţează *Secţiuni de arhitectură şi sistematizare* (conform listei aprobate de Consiliul de Miniştri), iar pe lângă Sfatul Popular al Capitalei — *Direcţia de arhitectură şi sistematizare.* Aceste unităţi sunt organe locale ale Comitetului de Stat pentru Arhitectură şi Construcţii şi sunt conduse de arhitecţii şefi ai oraşelor.

IV) In sistemul Comitetului de Stat pentru Arhitectură şi Construcţii al Consiliului de Miniştri se înfiinţează *Institutul pentru proiectarea oraşelor şi construcţiilor publice şi de locuit,* ISPROR, care va centraliza şi efectua toată proiectarea de sistematizări, construcţii şi reconstrucţii a oraşelor, precum şi elaborarea proiectelor importante pentru construcţii publice şi de locuit pentru oraşele din ţară, cu excepţia Capitalei care va avea un institut de proiectare propriu.

V) Se înfiinţează *Institutul de Arhitectură* pe baza actualei Facultăţi de Arhitectură a Institutului de Construcţii din Bucureşti. Se va trece la profilarea învăţământului mediu de arhitectură şi se va studia înfiinţarea de institute şi şcoli de artă industriale, care să pregătească cadre cu o înaltă calificare în legătură cu finisajul decorativ de arhitectură.

VI) In cadrul Academiei R.P.R. se înfiinţează *Institutul Ştiinţific de Arhitectură,* pentru organizarea de cercetări şi studii şi pentru formarea noilor cadre ştiinţifice.

VII) Ţinând seamă de necesitatea unei organizaţii de creaţie a arhitecţilor, se înfiinţează *Uniunea Arhitecţilor din Republica Populară Română,* pentru a ajuta la ridicarea nivelului lor ideologic, a măestriei lor artistice şi a cunoştinţelor tehnice, spre a putea da o contribuţie cât mai mare la opera de construire a socialismului. Pe lângă Uniune va funcţiona *Casa Arhitectului* şi se va constitui un *fond de arhitectură.* In vederea constituirii Uniunii se va convoca, până la 1 Ianuarie 1953, o conferinţă a arhitecţilor şi, la mijlocul anului 1953, primul congres al arhitecţilor din R.P.R., pregătindu-se şi o expoziţie de arhitectură românească, pentru a se dezbate problemele principale ridicate de construirea socialismului în R.P.R. în activitatea de arhitectură şi de sistematizare a oraşelor.

Actuala revistă de arhitectură va trece sub conducerea Uniunii Arhitecţilor şi Comitetului de Stat pentru Arhitectură şi Construcţii care vor lua măsuri de reorganizare a redacţiei şi îmbunătăţire a conţinutului şi condiţiilor tehnice.

Pentru aducerea la îndeplinire a hotărîrilor de mai sus, Comitetul de Stat pentru Construcţii va face până la 15 Decembrie a. c. propuneri pe care le va înainta Consiliului de Miniştri, privind regulamentul de funcţionare, schema de încadrare cu lista nominală a cadrelor de bază şi bugetul pe anul 1953.

Pentru repartizarea cadrelor tehnice se formează o comisie compusă din reprezentanţi ai Comitetului de Stat al Planificării, Comitetului de Stat pentru Arhitectură şi Construcţii, Ministerului Construcţiilor şi al Industriei Materialelor de Construcţii şi Ministerului Gospodăriei Comunale şi Industriei locale care până la data de 15 Decembrie a.c. va trebui să înainteze Consiliului de Miniştri propuneri privind repartizarea cadrelor de proiectare din arhitectură, sistematizare şi consrucţii, în raport cu prevederile prezentei Hotărîri şi cu prevederile planului de stat pe 1953.

Comitetul de Stat al Planificării, Ministerul Finanţelor, Comitetul de Stat al Aprovizionării, Ministerul Construcţiilor şi al Industriei Materialelor de Construcţii precum şi celelalte ministere şi departamente vor lua toate măsurile pentru îndeplinirea prevederilor prezentei Hotărîri, asigurând Comitetului de Stat pentru Arhitectură şi Construcţii şi celorlalte instituţii create, cadrele, utilajul şi materialele necesare.

HOTĂRÎREA

Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român și a Consiliului de Miniștri al Republicii Populare Române cu privire la planul general de reconstrucție socialistă a orașului București

Orașul București s'a dezvoltat — ca toate orașele capitaliste — haotic, după bunul plac și interesele burgheziei și moșierimii exploatatoare, reflectând puternic contradicțiile de clasă ale orânduirii capitaliste, caracterul anarhic al dezvoltării sale.

O rețea de străzi înguste și întortochiate, ulicioare și fundături, inaccesibile mijloacelor de transport moderne, au împărțit orașul într'o puzderie de cartiere strâmte, în care întreprinderi industriale — unele din ele chiar vătămătoare — căi ferate, au fost așezate la întâmplare. Un contrast izbitor exista între centru și cartierele de vile burgheze, luxoase și confortabile, cu parcuri și cu toate amenajările edilitare, pe de o parte, și pe de altă parte cartierele dela periferiile orașului, în care populația muncitoare era silită să se îngrămădească în case mici și nesănătoase, trăind în mizerie, în condiții deosebit de grele, fără apă, canalizare și lumină.

In special în perioada dintre cele două războaie mondiale, în Capitală s'au construit, în scop de speculă, blocuri care nu respectau înălțimile și alinierile străzilor, cu o arhitectură cubistă și formalistă, străină de arta poporului nostru, manifestare a cosmopolitismului burgheziei vândute intereselor imperialismului. In acelaș timp au fost lăsate în paragină clădiri sau monumente de arhitectură vechi, dovezi valoroase ale puterii de creație artistică populară. Dâmbovița, râul iubit și cântat de poporul nostru, a fost transformat într'un canal de scurgere a murdăriilor orașului și îngropat sub un planșeu de beton armat, în partea centrală a orașului, lipsind astfel orașul de unul din principalele sale elemente de frumusețe naturală.

Războiul antisovietic, în care țara noastră a fost împinsă de clasele exploatatoare dominante, sălbaticele bombardamente americano-engleze și hitleriste au înrăutățit și mai mult situația grea a orașului.

După eliberarea patriei noastre de către Armata Sovietică, prin instaurarea regimului de democrație populară, datorită succeselor continui obținute de oamenii muncii pe calea construirii socialismului, s'a putut porni la înlăturarea grelei moșteniri lăsate de regimul burghezo-moșieresc. Prin grija partidului și a guvernului și prin inițiativa și avântul maselor populare, s'au construit sau sunt în curs de construire o serie de lucrări importante, tinzând la îmbunătățirea continuă a condițiilor de trai ale populației muncitoare, la ridicarea nivelului său cultural, cum sunt: fabrica de confecțiuni „Gh. Gheorghiu-Dej", fabrica „Dinamo", fabrica „Tudor Vladimirescu", Aerogara Băneasa, Casa Scânteii, Centrul Cinematografic Buftea, Casa Radiofoniei, Teatrul Muzical, Teatrul Giulești, Teatrul C.G.M., Parcul de cultură și odihnă „I. V. Stalin", cartierele de locuințe „23 August", Grivița, Ferentari, Spitalul de copii „Emilia Irsa", stadionul Republicii, parcul sportiv Dinamo, complexul sportiv Floreasca și altele.

Lipsa unui plan general pentru reconstrucția orașului, întocmit în mod științific, pe baza obiectivelor de perspectivă economice, sociale și culturale, constitue în activitatea constructivă din Capitală o frână serioasă.

Acest fapt, precum și lipsa unor organe corespunzătoare ale sfatului popular au făcut ca la construirea diferitelor clădiri, amplasamentul lor să fie găsit cu multă greutate sau să fie de multe ori schimbat, ceeace a dus la refacerea proiectelor, întârzierea lucrărilor și chiar la pagube materiale. Unele administrații sau instituții au amplasat sau refăcut unele construcții importante fără a studia felul în care acestea se vor încadra în ansamblul orașului.

Pentru a asigura îmbunătățirea condițiilor de viață ale oamenilor muncii și pentru transformarea Capitalei patriei noastre într'un oraș frumos, demn de epoca eroică de construire a socialismului și comunismului, Comitetul Central al Partidului Muncitoresc Român și Consiliul de Miniștri al Republicii Populare Române

HOTARASC:

I

Să se treacă la elaborarea pe baze științifice a planului general de sistematizare și reconstrucție socialistă a orașului București, întocmit pentru o perioadă de 15—20 ani. El trebue să oglindească avântul și înflorirea continuă ale economiei și culturii naționale și să creeze condiții pentru a asigura satisfacerea nevoilor materiale și culturale mereu crescânde ale masselor de oameni ai muncii din București.

II

La întocmirea planului general de reconstrucție a Capitalei se vor folosi experiența și știința sovietică din construcția și reconstrucția orașelor și vor trebui ținute în seamă următoarele directive:

1) Să se considere o creștere a numărului populației orașului București până la 1.500.000—1.700.000 locuitori. Se vor preciza limitele teritoriului orașului pentru a corespunde acestei populații.

2) Să se creeze o soluție arhitecturală de ansamblu a Capitalei, bazată pe menținerea sistemului actual radial-inelar al străzilor principale, cu îmbunătățirea și reconstruirea rețelei de străzi și piețe, pentru a se asigura o circulație lesnicioasă în interiorul și către exteriorul orașului.

Se vor realiza dealungul magistralelor și în piețele orașului ansambluri și clădiri monumentale, care să exprime — pe baza principiilor realismului socialist, — bogatul conținut de idei al epocii noastre de făurire a socialismului, în forme de înaltă valoare artistică, folosindu-se cele mai bune exemple ale arhitecturii clasice, sovietice și naționale, precum și cele mai noi cuceriri din domeniul tehnicii construcțiilor, adaptate condițiilor climaterice ale Capitalei.

3) Să se construiască un metro (cale ferată electrică subterană) al cărui traseu, în concordanță cu noua sis-

tematizare a rețelei de străzi și piețe, va lega principalele centre și raioane ale orașului și va fi cel mai bun și mai ieftin mijloc de transport al oamenilor muncii din Capitală.

Stațiile metroului, construite cu cele mai înaintate mijloace tehnice, prin folosirea experienței sovietice, vor trebui să fie frumoase și să exprime un conținut de idei în forme de înaltă valoare artistică.

4) Să se transforme râul Dâmbovița într'un râu navigabil, legat cu canalul navigabil București-Dunăre, prin lărgirea albiei sale actuale la cca. 50—60 m. și crearea unui lac de acumulare la Ciurel.

Dâmbovița împreună cu cheiurile sale lărgite și reconstruite din piatră vor constitui un ax de compoziție al orașului, principala sa magistrală, dealungul căreia se va ridica un sistem de ansambluri complexe de clădiri publice monumentale și de locuit și se vor crea grădini și peluze cu arbori și flori.

5) Să se prevadă construirea unui port fluvial pe Dâmbovița, la intrarea canalului navigabil București-Dunăre în oraș, cu cheiuri largi de piatră, pe care se vor construi o gară fluvială pentru pasageri și mărfuri și toate clădirile și instalațiile necesare pentru a asigura legătura Capitalei cu întreaga rețea de transporturi pe apă a țării.

6) Intrările principale în oraș, pe șosele, pe apă sau cu calea ferată vor fi împodobite cu elemente monumentale și reprezentative ale Capitalei.

7) Să se prevadă cvartale (grupuri de clădiri) pe suprafețe între 5 și 10 ha., pentru a se obține mai puține intersectări ale magistralelor și străzilor.

8) Să se introducă principiul construcției complexe de cartiere, prevăzute cu toate amenajările orășenești și instalațiile edilitare și înzestrate cu grădini și plantații, înlocuirea treptată a clădirilor insalubre, păstrându-se la maximum clădirile existente și folosindu-se experiența sovietică în deplasarea clădirilor. Densitatea populației în cartierele de locuit va fi de cca. 300 locuitori pe ha., ea putând varia pe cartiere, în condițiuni ce se vor stabili prin planul de sistematizare, suprafața construită neputând depăși 25—30% din suprafața cvartalului.

9) Să se stabilească în principiu înălțimea clădirilor la 6 etaje, (inclusiv parterul), numărul etajelor putând crește pe magistralele și străzile principale până la 8—10, iar în cartierele mărginașe putând scădea până la 4. Clădirile individuale cu 1—2 etaje vor putea fi construite numai în limitele zonelor special rezervate și în interiorul marilor cartiere de locuit.

10) Să se limiteze așezarea și construirea de noi industrii și să se scoată treptat din Capitală acele întreprinderi industriale și de altă natură care sunt vătămătoare din punct de vedere higienic și sanitar, periculoase în ceeace privește incendiile, sau care degradează terenul de construcție. Industriile nevătămătoare existente se vor reconstrui pe baze noi, socialiste, prin introducerea celor mai perfecționate mașini și instalații, pentru a se crea condițiile cele mai bune de muncă. Pentru a asigura satisfacerea cât mai deplină a nevoilor populației, se vor putea crea industrii noi numai de deservire, în zona preorășenească a orașului, în limitele ce se vor preciza prin plan.

11) Să se lichideze contrastul dintre centru și periferii prin ridicarea nivelului cartierelor mărginașe la nivelul celor din centrul orașului. Să se amplaseze rațional pe teritoriul orașului instituțiile culturale, sociale, publice și de deservire a cartierelor de locuințe: școli, grădini de copii și grădinițe, cantine, ambulatorii și policlinici, magazine, piețe acoperite și descoperite și oficii poștale, pentru o cât mai bună deservire a populației.

12) Să se păstreze și să se pună în valoare monumentele istorice și de arhitectură, precum și elementele de frumusețe naturală (relief, ape, păduri și plantații).

13) Să se prevadă reconstruirea și amenajarea parcurilor și grădinilor existente și crearea de noi parcuri, grădini, squaruri, plantarea magistralelor, piețelor și străzilor, crearea de spații verzi care să pătrundă spre centrul orașului și de zone plantate de protecție între industrii și cartiere de locuințe.

Să se lege toate aceste spații verzi într'un sistem unitar și continuu pentru ca el să servească ca un rezervor de aer curat și proaspăt pentru oraș, ca locuri de joc pentru copii și de recreație pentru oamenii muncii.

Să se mărească numărul parcurilor și terenurilor de educație fizică și sport.

Să se înființeze o grădină zoologică și să se dezvolte grădina botanică.

14) Să se creeze o centură de păduri și parcuri în jurul Capitalei, precum și o zonă de rezervă, ale cărei construcții vor fi reglementate prin decizii ale Sfatului Popular al Capitalei.

Să se amenajeze întreaga zonă preorășenească, în care se va crea o bază agricolă de culturi intensive și rețele de irigație pentru a se asigura o bună aprovizionare a populației cu legume și fructe și care va putea fi folosită pentru construirea de case de odihnă colective și individuale și sanatorii.

15) Să se dezvolte suprafața apelor, râurilor și lacurilor Capitalei prin amenanajarea integrală a apelor din întreaga zonă vecină orașului și prin crearea unui inel de apă continuu, cuprinzând Dâmbovița, bazinul Ciurel și lacurile din partea de Nord-Est ce se vor asana în întregime. In parcurile, grădinile și piețele Capitalei se vor crea lacuri artificiale, bazine și fântâni arteziene.

16) Să se dezvolte și să se organizeze mai bine transporturile comunale și feroviare prin:

— Dezvoltarea rețelei de troleibuze și autobuze, înființarea de baze de taxiuri.

— Deplasarea rețelei de tramvaie din centrul Capitalei spre cartierele mărginașe și extinderea ei.

17) Să se reorganizeze întregul nod de căi ferate prin scoaterea în măsură cât mai mare a stațiilor și liniilor actuale în afara orașului, să se creeze un al doilea inel și să se electrifice rețeaua din zona suburbană pentru a se asigura transportul cât mai direct și mai lesnicios al călătorilor și mărfurilor între raioane și pentru aprovizionarea Capitalei.

18) Să se dezvolte și să se reconstruiască amenajările comunale și rețelele de alimentare cu apă, energie electrică, energie termică, gaze, radioficare și telefoane cu posibilitatea de a grupa toate rețelele subterane într'un singur tunel accesibil. Se va dezvolta și reconstrui rețeaua de canalizare a orașului, interzicându-se vărsarea directă a canalizării în lacuri și râuri și epurându-se apele de canal. Se va rezolva problema gospodăririi energetice și termice a orașului pe baza folosirii combustibilului celui mai rațional.

19) Să se asfalteze magistralele și piețele principale, să se refacă toate pavajele, asigurându-se scurgerea apelor de suprafață.

III

Pentru a asigura întocmirea și aplicarea planului general de sistematizare și reconstrucție a orașului București, pe baza prevederilor din prezenta Hotărîre, precum și proiectarea și execuția în cele mai bune condițiuni a construcțiilor din Capitală, se vor crea următoarele organe și funcțiuni în cadrul Sfatului Popular al Capitalei:

1) Functiunea de arhitect șef al orașului, care va fi numit de Consiliul de Miniștri, la propunerea Comitetului de Stat pentru Arhitectură și Construcții, sub conducerea căruia se află din punctul de vedere al creației.

Arhitectul șef al Capitalei va conduce întocmirea planului general de sistematizare și reconstrucție a orașului și va asigura în aplicarea lui conducerea unică, imprimarea unei linii principiale unitare și coordonarea întregii activități de proiectare, construcție și reconstrucție a clădirilor, rețelelor subterane, transporturilor și plantațiilor din Capitală.

Toate proiectele pentru orice construcție din cuprinsul orașului București și toate lucrările de orice natură vor trebui să fie aprobate de Comitetul Executiv al Sfatului Popular al Capitalei, cu avizul arhitectului șef, înainte de a fi examinate de Comitetul de Stat pentru Arhitectură și Construcții și înainte de a fi executate.

Arhitectul şef are dreptul să controleze orice şantier din cuprinsul oraşului, să interzică sau să oprească construcţiile ce se fac fără respectarea prevederilor planului general de sistematizare a oraşului şi a regulamentelor de construcţie şi să propună tragerea la răspundere pe cale disciplinară şi penală a persoanelor vinovate.

2) Pentru asigurarea îndeplinirii acestor sarcini se creează *Direcţia de Arhitectură şi Sistematizare a Sfatului Popular al oraşului Bucureşti*, condusă de arhitectul şef al oraşului. Direcţia se va constitui pe baza reorganizării şi comp'ectării serviciilor corespunzătoare existente la sfatul popular şi va lucra din punct de vedere al creaţiei sub îndrumarea şi controlul Comitetului de Stat pentru Arhitectură şi Construcţii.

In cadrul Direcţiei de Arhitectură şi Sistematizare a Sfatului Popular al Capitalei, se înfiinţează:

3) Institutul pentru proiectarea clădirilor publice şi de locuit şi pentru reconstrucţia oraşului Bucureşti care va avea sarcina directă a întocmirii planului general de sistematizare a Capitalei şi a proiectării clădirilor de locuit, publice şi comunale din oraş. Institutul va funcţiona ca o unitate bugetară cu denumirea „Proiect Bucureşti".

Institutul de Proiectare Bucureşti va lucra sub îndrumarea arhitectului şef al oraşului şi va fi organizat pe sistemul atelierelor de creaţie de arhitectură, corespunzătoare raioanelor ce cuprind principalele magistrale ale Capitalei şi în activitatea cărora vor fi antrenaţi arhitecţii cei mai valoroşi din ţară. Şefii atelierelor vor lua parte la elaborarea planului general de sistematizare şi vor răspunde pentru sistematizarea de detaliu şi întocmirea proiectelor pentru clădirile de locuit, publice şi comunale de pe magistralele şi din raionul respectiv, coordonând toate problemele de proiectare a lucrărilor de construcţii, reţele diverse de instalaţii, amenajări de parcuri, plantaţii şi transporturi.

IV

Pentru îndeplinirea la termen a hotărîrilor de mai sus, revin sarcini următoarelor instituţii şi ministere:

— *Comitetul de Stat al Planificării* va face propuneri Consiliului de Miniştri pentru precizarea profilului economic al Capitalei pe durata prevăzută pentru reconstrucţia oraşului. In acest scop, Sfatul Popular al Capitalei va studia toate posibilităţile locale de dezvoltare şi va înainta Comitetului de Stat al Planificării toate datele necesare. Deasemenea Comitetul de Stat al Planificării va prevedea în planurile cincinale şi anuale fondurile, materialele şi forţa de muncă necesare lucrărilor de reconstrucţie a Capitalei.

— *Comitetul de Stat pentru Arhitectură şi Construcţii* al Consiliului de Miniştri, împreună cu Sfatul Popular al Capitalei, va lua toate măsurile pentru a asigura constituirea organelor şi serviciilor prevăzute în prezenta Hotărîre şi încadrarea lor cu cei mai de seamă şi mai capabili arhitecţi şi tehnicieni, corespunzători calitativ şi ca număr sarcinii de întocmire a planului general de sistematizare a Capitalei şi de proiectare a primelor lucrări. In acest scop, până la data de 15 Decembrie 1952, Comitetul de Stat pentru Arhitectură şi Construcţii va înainta Consiliului de Miniştri propuneri cu lista nominală completă a arhitecţilor, specialiştilor şi tehnicienilor necesari, cât şi propuneri pentru regulamentul de funcţionare cu schemele de încadrare şi statele Direcţiei de Arhitectură şi Sistematizare, ale Institutului „Proiect-Bucureşti", precum şi obligaţiile şi drepturile arhitectului şef al oraşului Bucureşti.

Sfatul popular va asigura pentru Direcţia de Arhitectură şi Sistematizare şi Institutul „Proiect-Bucureşti" până la 10 Decembrie a.c. localurile corespunzătoare, şi până la 15 Decembrie a.c. va înainta propuneri de buget şi materiale, pentru a fi înscrise în planul de stat pe anul 1953.

— *Ministerul Construcţiilor şi al Industriei Materialelor de Construcţii* va trebui să studieze şi să introducă în practică noi materiale de construcţii, să studieze şi să prezinte propuneri în vederea creării în apropierea Capitalei a unor fabrici de materiale de construcţii, contribuind astfel la reducerea preţului de cost al construcţiilor în Capitală; să studieze şi să introducă din vreme metodele sovietice rapide de construcţie, experienţa sovietică în deplasarea clădirilor, contribuind astfel la obţinerea unor economii considerabile la reconstrucţia Capitalei. Deasemenea Ministerul Construcţiilor şi al Industriei Materialelor de Construcţii va ajuta sfatul popular pentru constituirea şi încadrarea serviciilor prevăzute.

— *Ministerul Transporturilor şi Sfatul Popular al Capitalei* vor asigura elaborarea proiectului metroului, precum şi a proiectului de reconstrucţie a reţelei de cale ferată, pe baza principiilor din prezenta Hotărîre şi în conformitate cu planul general al oraşului Bucureşti.

Deasemenea împreună cu Direcţia Generală a Canalului Dunăre-Marea Neagră şi cu Ministerul Gospodăriei Comunale şi Industriei locale, vor studia şi vor elabora proiectele pentru lărgirea râului Dâmboviţa şi pentru soluţionarea cât mai raţională şi mai economică a problemelor transportului pe apă, a transportului feroviar şi a celorlalte categorii de transport comunal.

— *Comitetul Geologic* va studia resursele naturale ale subsolului Capitalei şi va da datele necesare cu privire la caracterul terenului pentru lucrările de primă urgenţă.

— *Direcţiunea Generală Hidrometeorologică* de pe lângă Consiliul de Miniştri şi *Institutul de Higienă* vor pune la dispoziţia Sfatului Popular al Capitalei toate datele necesare şi vor da tot ajutorul tehnic la întocmirea planului.

— *Ministerul Agriculturii, prin Direcţiunea Evidenţei Cadastrului şi Circulaţiei Bunurilor*, va ajuta la întocmirea planurilor topografice ale Capitalei şi la organizarea întreprinderii topografo-geodezice a sfatului popular.

— *Direcţiunea Centrală de Statistică* va asigura organizarea mai bună a Secţiei de Evidenţă şi Statistică a Sfatului Popular al Capitalei pentru obţinerea tuturor datelor statistice necesare reconstrucţiei oraşului.

— *Academia Republicii Populare Române* va face studiile şi va da toate consultaţiile necesare cu privire la problemele legate de reconstrucţia Capitalei.

— *Ministerul Gospodăriei Silvice* va studia, va elabora proiectele şi va lua toate măsurile pentru rezolvarea problemei împăduririlor în regiunea oraşului Bucureşti, ajutând la studierea şi rezolvarea tuturor problemelor legate de realizarea spaţiilor verzi şi a plantaţiilor.

Ministerul Energiei Electrice şi Industriei Electrotehnice, împreună cu Ministerul Industriei Cărbunelui şi Ministerul Industriei Petrolului şi Gazelor Naturale, va studia şi rezolva problema alimentării energetice şi termice a Capitalei.

Ministerul Finanţelor va studia posibilităţile şi va lua măsuri pentru îmbunătăţirea situaţiei financiare a Sfatului Popular al Capitalei, pentru întărirea gospodăririi socialiste în întreprinderile acestuia, scoaterea la iveală a unor venituri noi.

Toate organizaţiile şi instituţiile centrale de stat, precum şi ministerele vor pune la dispoziţia Sfatului Popular al Capitalei toate datele şi elementele necesare întocmirii planului general de sistematizare şi reconstrucţie a oraşului Bucureşti.

In caz de lipsă a datelor şi materialelor, ministerele şi instituţiile respective vor executa toate lucrările şi studiile necesare.

V

Pentru conducerea generală a lucrărilor de întocmire a proiectului general de sistematizare şi reconstrucţie a Capitalei se înfiinţează o comisie sub conducerea tovarăşului Gh. Gheorghiu-Dej.

Din comisie vor face parte tovarăşii:

I. Chişinevschi
M. Constantinescu
Chivu Stoica
Delegaţi ai Comitetului de Stat al Planificării
Preşedintele Comitetului Executiv al Sfatului Popular al Capitalei

Primul secretar al Comitetului de partid al oraşului Bucureşti

Președintele Comitetului de Stat pentru Arhitectură și Construcții al Consiliului de Miniștri
Arhitectul șef al Bucureștiului
Delegați ai:
Confederației Generale a Muncii
Ministerului Construcțiilor și al Industriei Materialelor de Construcții
Ministerului Gospodăriei Comunale și Industriei locale
Ministerul Sănătății
Ministerul Transporturilor
Ministerul Poștelor și Telecomunicațiilor
Arhitecți și alți specialiști competenți.

Comisia va examina proiectul în diferite stadii, pe baza etapelor prevăzute în planul de întocmire a proiectului și va studia diferite probleme, luând hotărîrile necesare cu privire la măsurile legate de reconstrucția Capitalei, hotărîri ce vor fi obligatorii pentru toate ministerele și instituțiile de stat. Aceeași comisie va prezenta Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român și Consiliului de Miniștri al Republicii Populare Române pentru aprobare, *în termen de un an,* schița proiectului general de sistematizare și reconstrucție a orașului București.

Până la întocmirea și aprobarea planului general de sistematizare, orice lucrare nouă de construcții, edilitate, sau de altă natură va trebui să fie avizată în privința amplasamentului, alinierii și regimului de construcții, de către Comisie.

Reconstrucția socialistă a Capitalei trebue să stea în centrul atenției organizației de partid a orașului București și a sfatului popular. Membrii de partid și U.T.M.iștii trebue să fie în fruntea luptei oamenilor muncii pentru îndeplinirea sarcinilor măreție de înfrumusețare și de reconstrucție a Bucureștiului, Capitala republicii noastre dragi.

Comitetul Central al Partidului Muncitoresc Român, Consiliul de Miniștri al Republicii Populare Române cheamă sindicatele, oamenii muncii, arhitecții, inginerii, artiștii și oamenii de știință și cultură, să-și pună întreaga știință, capacitatea, inițiativa și elanul lor creator în slujba reconstrucției socialiste a Capitalei, care trebue să constitue o chestiune de onoare și de glorie pentru oamenii muncii din republica noastră.

Participarea tuturor forțelor creatoare la reconstrucția Capitalei va grăbi transformarea Bucureștiului într'un minunat oraș socialist, în care se vor crea toate condițiile necesare pentru satisfacerea cât mai deplină a nevoilor de trai materiale și culturale mereu crescânde ale populației și a cărui arhitectură va exprima în toată măreția glorioasa epocă stalinistă de construire a socialismului.

HOTĂRÎREA

Comitetului Central al P.M.R. și a Consiliului de Miniștri al R.P.R. cu privire la construirea metroului din orașul București

Acordând o deosebită importanță îmbunătățirii continue a condițiilor de viață — materială și culturală — a poporului muncitor și, în legătură cu aceasta, asigurării celor mai bune mijloace de transport la locurile de muncă, de cultură și de recreație pentru oamenii muncii din București, precum și legăturilor între raioanele Capitalei, Comitetul Central al Partidului Muncitoresc Român și Consiliul de Miniștri al Republicii Populare Române, considerând sarcina construirii metroului din București drept una din cele mai importante sarcini legate de reconstrucția socialistă a Capitalei,

HOTĂRĂSC:

1) Să se înceapă imediat lucrările de cercetare, de studii și de întocmire a documentației necesare, precum și lucrările de proiectare și de pregătire a construcției metroului din orașul București.

2) Realizarea metroului, cel mai confortabil, rapid și ieftin mijloc de transport al orașului București, trebue să contribue la o mai bună deservire a oamenilor muncii și la înfrumusețarea Capitalei Republicii Populare Române. Construcția metroului va constitui încă o dovadă a tăriei și forței creatoare a regimului de democrație populară — capabil să înfăptuiască lucrări care nici nu puteau fi concepute în vremea regimului burghezo-moșieresc.

3) Proiectul metroului se va elabora în strânsă legătură cu planul de reconstrucție a orașului București. Traseul liniilor și amplasarea stațiilor metroului se vor face ținând seama de viitoarele magistrale ale orașului, magistrale care se vor dezvolta pe baza sistemului radial-inelar al actualelor principale artere de circulație ale Capitalei, formate în cursul dezvoltării ei istorice.

4) Atât stațiile subterane cât și cele dela suprafață ale metroului trebue să fie opere arhitectonice de o înaltă valoare artistică, cu un bogat conținut de idei și care să exprime fiecare o temă proprie, prin prelucrarea celor mai bune exemple de arhitectură clasică și sovietică și a moștenirii creației noastre populare.

Proiectarea și realizarea lor trebue să constitue un puternic imbold în munca artiștilor, arhitecților și sculptorilor noștri, pentru a înfățișa cu înaltă măestrie bogăția republicii noastre și forța creatoare a poporului român.

5) La realizarea stațiilor subterane și de suprafață ale metroului se vor utiliza cele mai diferite pietre naturale, precum și materiale noi de finisaj, fresce, mozaicuri și alte mijloace de împodobire.

Construirea metroului se va face pe baza tehnicii înaintate și a bogatei experiențe a constructorilor minunatelor metrouri din U.R.S.S.

6) Construcția metroului trebue să se transforme într'o școală de pregătire a cadrelor de înaltă calificare. Vor fi create școli și cursuri de calificare atât pentru lucrările de construcție și finisaj cât și pentru deservirea metroului.

7) Titularul lucrării metroului din București este Ministerul Transporturilor, care va supune spre aprobare Consiliului de Miniștri, la 1 Martie 1953 Tema — Program; la 30 August 1953 Sarcina de proiectare.

8) Pentru conducerea și coordonarea lucrărilor de proiectare și construcție a metroului din București se înființează pe data prezentei Hotărîri, pe lângă Ministerul Transporturilor, Direcțiunea Generală a Metroului București (D. G. Metro-București).

In cadrul Direcțiunii Generale a Metroului București, vor lua ființă un institut de proiectare și o organizație de construcție.

Direcțiunea Generală a Metro-București va avea un buget propriu în cadrul bugetului Ministerului Transporturilor.

9) Studiile și cercetările necesare proiectării și construcției metroului București se vor executa de către Ministerul Transporturilor prin Direcțiunea Generală Metro-București, în colaborare cu organizații și instituții de specialitate.

Proiectele diferitelor instalaţii şi utilaje necesare sau legate de construirea metroului se vor elabora de către institutele de proiectare specializate, respective, sub coordonarea şi controlul Ministerului Transporturilor, Direcţia Generală a Metroului Bucureşti funcţionând ca proiectant general. Proiectele de arhitectură se vor elabora de către Institutul „Proiect-Bucureşti".

Pe baza experienţei câştigate la proiectarea şi executarea metroului Bucureşti, Ministerul Transporturilor va elabora norme ştiinţifice pentru a servi la executarea lucrărilor similare.

10) Până la data de 15 Decembrie 1952, Ministerul Transporturilor va propune Consiliului de Miniştri schema de funcţionare şi cadrele necesare, ce urmează a fi transferate dela alte ministere, spre a se asigura acestei organizaţiuni un înalt nivel tehnic.

Direcţiunea Generală a Rezervelor de Muncă va lua măsurile necesare în vederea pregătirii încă din anul 1953 a cadrelor de toate categoriile, necesare executării lucrărilor de construcţie şi exploatării metroului.

11) In legătură cu studiul, proiectarea şi executarea metroului din Bucureşti se trasează următoarele sarcini departamentelor de mai jos:

— Ministerul Construcţiilor şi al Industriei Materialelor de Construcţii, Comitetul Geologic, Sfatul Popular al Capitalei, Institutul Topografic vor ajuta Ministerul Transporturilor la elaborarea studiilor şi cercetărilor necesare proiectării şi construcţiei.

— Ministerul Gospodăriei Comunale şi Industriei locale, Sfatul Popular al Capitalei vor elabora proiectele şi vor realiza toate lucrările edilitare, reţelele de apă, canal, gaze, electricitate, etc., legate de executarea metroului.

Ministerul Industriei Metalurgice, Ministerul Energiei Electrice şi Industriei Electrotehnice şi Ministerul Transporturilor vor elabora respectiv proiectele şi vor executa prototipurile utilajelor, instalaţiilor electrice şi ale parcului rulant al metroului, trecând la fabricarea lor în aşa fel încât să fie livrate la termenele ce rezultă din proiecte.

— Ministerul Transporturilor, Ministerul Construcţiilor şi al Industriei Materialelor de Construcţii, Ministerul Industriei Metalurgice şi Comitetul Geologic vor studia materiale speciale de construcţie îndeosebi pietre naturale, ce urmează a fi folosite la construcţia metroului.

— Până la 1 Ianuarie 1953 Ministerul Transporturilor va încheia cu toate ministerele ce au sarcini decurgând din prezenta Hotărîre protocoluri conţinând termenele şi condiţiunile de realizare a sarcinilor respective în aşa fel încât să se respecte termenul final de predare a proiectelor şi lucrărilor.

12) In vederea începerii lucrărilor de construcţie în anul 1954, în cursul anului 1953 vor începe lucrările de organizare a şantierului.

In acest scop, în trimestrul II 1953 Direcţiunea Generală Metro-Bucureşti va începe construirea de locuinţe muncitoreşti, care pe durata şantierului vor fi folosite de constructorii metroului, şi care apoi se vor repartiza cu precădere constructorilor fruntaşi ai metroului şi personalului ce va fi ocupat cu deservirea lui.

13) Propunerile de plan pe 1953, cuprinzând lucrările de proiectare şi organizare a şantierului întocmite pe baza protocoalelor din art. 11 de către ministere şi coordonate de către Ministerul Transporturilor, se vor înainta la Comitetul de Stat al Planificării până la 15 Ianuarie 1953.

14) Pentru realizarea construcţiilor, instalaţiilor şi utilajelor în termenele prevăzute şi de calitate superioară, vor trebui să se desfăşoare pe o scară largă formele superioare de organizare a muncii, întrecerea socialistă.

Ministerele, organizaţiile şi instituţiile de stat vor trebui să nu-şi precupeţească eforturile şi să realizeze cu precădere sarcinile ce le revin din construcţia metroului.

Organizaţia de partid a oraşului Bucureşti şi Sfatul Popular al Capitalei trebue să fie în fruntea luptei oamenilor muncii din Capitală pentru realizarea metroului lor, măreaţă construcţie socialistă.

Comitetul Central al Partidului Muncitoresc Român şi Consiliul de Miniştri cheamă sindicatele, organizaţiile de massă, tineretul muncitor să participe în mod activ la această importantă lucrare, considerând-o ca o sarcină de onoare. Tineretul trebue să fie sufletul şantierului metroului.

Construirea metroului Bucureşti, care trebue să devină o cauză a întregului popor, creează muncitorilor, tehnicienilor, inginerilor, arhitecţilor, artiştilor şi oamenilor de ştiinţă posibilitatea de a folosi întreaga lor putere de muncă şi creaţie pentru a exprima îndrăzneala şi iniţiativa creatoare a omului liber, hotărîrea lui de a-şi făuri drum spre o viaţă nouă, viaţa socialistă.

A 35-a aniversare a Marii Revoluţii Socialiste din Octombrie

S'au împlinit 35 de ani dela Marea Revoluţie Socialistă din Octombrie, evenimentul măreţ care a instaurat pentru prima oară în istoria omenirii, puterea muncitorilor şi ţăranilor. Visul de veacuri al maselor muncitoare a devenit realitate în Octombrie 1917, când socialismul a învins pe a 6-a parte a globului pământesc şi a fost deschis întregii omeniri drumul către o viaţă nouă, fericită. Condus de înţeleptul partid al lui Lenin şi Stalin, poporul sovietic a parcurs, biruind toate piedicile, drumul nebătut al construirii socialismului, arătând lumii întregi calea practică de făurire a noii societăţi.

Cea de a 35-a aniversare a existenţii Statului Sovietic are loc în condiţiile noului avânt în muncă, determinat de hotărîrile istorice ale Congresului al XIX-lea al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice. Lucrările Congresului al XIX-lea, luminate de opera clasică a tovarăşului Stalin „Problemele economice ale socialismului în U.R.S.S.", au arătat întregii lumi rezultatele marilor victorii ale poporului sovietic. Succese epocale au fost realizate în ultimii ani în U.R.S.S. Producţia industrială, desvoltându-se în ritm rapid, a depăşit în 1951, prin volumul ei total, de mai bine de două ori nivelul anului 1940.

Înfăptuirea centralei hidroelectrice dela Ţimlianscaia pe Don, construirea uriaşelor hidrocentrale de pe Volga, Nipru şi Amu-Daria arată proporţiile uriaşe ale realizărilor în sfera de electrificare a ţării. In ultimii ani, în Uniunea Sovietică sunt puse în funcţiune, anual, în medie de două ori mai multe capacităţi electrice, decât au fost puse în funcţiune potrivit planului GOELRO, în decurs de zece ani.

In Uniunea Sovietică se realizează un program vast de construcţii. Numai în anii de după război au fost construite, în oraşe şi aşezări muncitoreşti, case de locuit, a căror suprafaţă totală depăşeşte 155 milioane m², iar în localităţile rurale au fost construite peste 3,8 milioane case de locuit. In 1951 şi în primele zece luni ale anului 1952, în oraşe şi în aşezări muncitoreşti au fost construite case noi cu o suprafaţă totală de aproximativ 43 milioane m², ceeace corespunde la peste un milion de apartamente cu două camere. In localităţile rurale au fost construite 620 000 de case de locuit. Grandioasa amploare a lucrărilor ce se execută în U.R.S.S., îşi găseşte expresia şi în realizarea măreţului plan stalinist de transformare a naturii. Canalul navigabil Volga-Don „V. I. Lenin", intrat de curând în funcţiune, Principalul Canal Turcmen, Canalul Sud-Ucrainean, cel din Crimeea de Nord, ca şi puternicele sisteme de irigare şi alimentare cu apă, vor transforma natura pe o întindere egală cu teritoriul mai multor state europene laolaltă.

Directivele Congresului al XIX-lea al Partidului Comunist, cu privire la cel de al cincilea plan cincinal de desvoltare a U.R.S.S. pe anii 1951—1955 au demonstrat din nou lumii întregi imensele posibilităţi şi puternica vitalitate a Statului Sovietic.

Desfiinţând proprietatea privată asupra mijloacelor de producţie, Marea Revoluţie Socialistă din Octombrie a creat premizele pentru realizarea unui urias program de construcţii. Puternica înflorire a forţelor de producţie, creşterea considerabilă a bunei stări a maselor populare, se oglindeşte în traducerea în viaţă a planurilor urbanistice de mari proporţii, în realizarea a milioane de case de locuit, a nenumărate clădiri industriale, culturale, etc. Pentru prima oară în istoria omenirii, arhitectura este chemată să servească interesele maselor largi ale poporului. In U.R.S.S. ea a devenit o ramură importantă a activităţii de Stat. In societatea capitalistă, arhitectura nu are posibilitatea de a îndeplini un asemenea rol, deoarece burgheziei îi este complect străin principiul grijii faţă de om.

Condiţiile mizere de trai ale oamenilor muncii din ţările capitaliste amintesc cuvintele lui Engels, care-şi păstrează şi astăzi încă întreaga lor putere de acuzare.

„In asemenea societate, — *scria Engels* — lipsa de locuinţe nu este întâmplătoare; ea este o instituţie necesară, cu toate influenţele ei asupra sănătăţii, etc.; ea poate fi lichidată numai atunci când întregul regim social, care a creat-o, va fi transformat până în temelii".

In timp ce capitalismul întrebuinţează toate mijloacele pentru înarmare, pentru construcţie de baze militare, pentru deslănţuirea de războaie agresive, Statul Sovietic realizează măreţe construcţii paşnice.

Intreaga ţară sovietică este un imens şantier important nu numai prin creşterea cantitativă a lucrărilor de construcţii, dar şi prin înaltul nivel artistic al arhitecturii sovietice. Universitatea nouă din Moscova şi celelalte clădiri

înalte, stațiile metropolitanului, eclusele Canalului Volga-Don, clădirile de locuit și celelalte construcții din ultimii ani, reprezintă o etapă nouă în desvoltarea arhitecturii sovietice, etapa construirii comunismului.

Răspunzând cerințelor poporului, arhitectura sovietică creează opere din ce în ce mai clare prin expresivitatea lor artistică, mai armonioase și impunătoare. Mărețul conținut al realității sovietice își găsește o reflectare din ce în ce mai deplină în arhitectură.

Creația de arhitectură este în U.R.S.S. o problemă a întregului popor. Ea contribue prin mijloacele sale la rezolvarea marilor sarcini ale construirii comunismului. Arhitecții sovietici participă prin operele lor la ridicarea bunei stări și a nivelului de trai al poporului; ei au deasemenea, un important rol în educația comunistă a maselor.

Tovarășul Stalin spune că „....cel din urmă cetățean sovietic, liberat din lanțurile capitalismului, este cu un cap mai presus de orice funcționăraș supus din străinătate, care poartă pe umerii săi jugul robiei capitaliste".

Valoroasele opere ale arhitecturii sovietice contribue din plin la desvoltarea conștiinței superiorității la oamenii sovietici, exprimă optimismul și încrederea în viitor, minunatul elan în muncă, patriotismul și dorința de pace a constructorilor comunismului.

Capitalismul, subjugând popoarele, caută să le lipsească de conștiința națională, el duce la degenerarea și distrugerea culturii și artei naționale. Desvoltarea creatoare a formei naționale în arhitectura sovietică, realizările novatoare care continuă tradițiile artei naționale ale popoarelor sovietice și le ridică pe o treaptă superioară, sunt o ripostă puternică, nimicitoare, dată cosmopolitismului.

„Este necesar să se țină seama" — *spune tovarășul Malencov în raportul de activitate al P.C. al U.R.S.S. la Congresul al XIX-lea al Partidului* — „de faptul că nivelul ideologic și cultural al omului sovietic a crescut imens, că gusturile sale sunt cultivate de partid cu ajutorul celor mai bune opere de literatură și artă. Oamenii sovietici nu tolerează ceeace e palid, lipsit de idei, fals și manifestă cerințe înalte față de creația scriitorilor și artiștilor noștri".

Pe măsura trecerii Statului Sovietic spre comunism, arhitectura este o mărturie mereu mai limpede și mai convingătoare a posibilităților pe care societatea care nu cunoaște exploatarea omului de către om le oferă pentru înflorirea nelimitată a artei și culturii.

Eliberând țara noastră de sub opresiunea fascismului, Armata Sovietică a dat poporului nostru posibilitatea de a deveni singur stăpân pe soarta sa. Cu sprijinul nemărginit și desinteresat al Uniunii Sovietice, noi mergem astăzi cu pași repezi pe drumul socialismului.

Adevărul că, fără ajutorul și prietenia Uniunii Sovietice, construirea socialismului ar fi imposibilă, e pe deplin valabil și în domeniul arhitecturii.

Sarcinile importante puse în fața arhitecților din țara noastră de planul cincinal și de planul de electrificare a țării, pot fi duse la îndeplinire numai prin însușirea profundă a învățămintelor arhitecturii sovietice.

Construirea socialismului a pus pentru prima oară, în țara noastră pe arhitecți în fața unui uriaș program de construcții, ce trebue realizat în mod practic și în cele mai bune condițiuni. Sunt cât se poate de actuale cuvintele pe care M. Kalinin le adresa Președintelui Comitetului pentru problemele arhitecturii al U.R.S.S.: „Acum li se prezintă arhitecților sovietici o ocazie rară în istorie, când proiectele de arhitectură se vor transforma în construcții reale pe o scară enormă. Iar noi avem dreptul să ne așteptăm ca arhitecții noștri să rezolve satisfăcător problemele ce le-au fost încredințate".

In condițiile de astăzi, noi putem rezolva satisfăcător problemele pe care poporul ni le-a încredințat, numai studiind cu interes și cu convingere arhitectura sovietică, privind cu dragoste și cu încredere ajutorul arhitecților sovietici.

In cuvântarea sa la Congresul al XIX-lea al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, tovarășul Stalin a arătat că alături de gloriosul popor sovietic, popoarele țărilor de democrație populară îndeplinesc rolul de „brigăzi de șoc" ale mișcării revoluționare internaționale. Această înaltă apreciere primită cu nemărginită mândrie de poporul nostru este totodată un puternic îndemn la întărirea continuă a Statului nostru, la ridicarea pe trepte mereu mai înalte a tuturor activităților noastre. Noi avem sarcina de onoare de a lupta cu energie împotriva mulțumirii de sine și a suficienței de care suferă încă o parte din arhitecții din țara noastră. Avem datoria înaltă de a ne ridica în mod continuu măestria profesională, ca o premiză necesară pentru soluționarea economică și artistică a proiectelor.

Adâncile schimbări progresiste din viața poporului nostru, noua conștiință socialistă ce câștigă din ce în ce mai mult teren, noile relații dintre oamenii muncii eliberați de jugul exploatării, trebue să se oglindească mereu mai clar și mai puternic în arhitectura noastră. Aprofundarea conținutului de idei, scoaterea în evidență a caracterului popular, originalitatea națională, trebue să constitue preocupări permanente în procesul creației arhitecturale.

Nicicând în țara noastră n'a fost cunoscut un mai mare avânt de energie creatoare, de inițiativă și entuziasm în muncă, pentrucă niciodată până acum, poporul nostru n'a fost animat de un ideal mai măreț ca acela pentru care luptă astăzi, idealul care pe a șasea parte a globului pământesc a început să devină realitate în Octombrie 1917, idealul pentru care luptă în zilele noastre cei mai buni fii ai omenirii sub conducerea marelui Stalin.

Elementele de bloc tip în noile case de locuit

Arh. M. COTESCU

Construcţia în masă a locuinţelor preocupă azi în cel mai înalt grad proiectanţii şi constructorii din toate ţările de democraţie populară. Această problemă are aspecte multiple, de ordin economic, constructiv şi arhitectural. Cum să fie casa muncitorului, stahanovistului, artistului creator? Cum se poate construi bine, mult şi repede pentru a răspunde sarcinii planului de stat? Iată o serie de întrebări, cărora vom căuta să le dăm răspunsuri în rândurile ce urmează.

Imensul număr de locuinţe ce se cer a fi construite nu se pot proiecta şi executa prin metodele şi cu mijloacele din trecut. Intreaga concepţie despre rolul arhitectului şi constructorului trebue schimbată.

Nu se poate construi mult, repede şi bine, decât prin standardizarea locuinţelor, prin întocmirea unor proiecte tip şi prin industrializarea construcţiilor. Aceasta implică un *studiu metodic* al: 1) necesarului de locuinţe noi, faţă de cele existente, pe categorii de locuitori şi număr de membri de familie, pe categorii de apartamente (după mărime) şi tipuri de clădiri (izolate, înşiruite, blocuri de forme diferite); 2) al mijloacelor de execuţie în serie a construcţiilor cu elemente prefabricate, care pot fi obţinute în cantităţi suficiente pentru a fi montate repede, permiţând executarea concomitent a diferitelor lucrări de finisaj şi montare a instalaţiilor etc., cu cât mai puţine deşeuri şi lucrări ajutătoare. De aici rezultă studiul raţional al utilizării şantierelor şi introducerii metodelor moderne de lucru; 3) al economiei ce se poate obţine prin proiectare, respectându-se normativele cu privire la alocarea spaţiilor prescrise pentru fiecare locatar, la distribuţia interioară şi la traseele modulare necesare execuţiei cu elemente prefabricate.

Uniunea Sovietică a fost prima care a găsit soluţii acestor probleme. Ele sunt cunoscute prin publicaţiile de popularizare a locuinţelor executate, prin normativele, proiectele tip şi diferitele manuale, care pot servi ca îndreptar pentru studiile şi încercările noastre.

Republicile vecine şi prietene ţării noastre, Ungaria şi Cehoslovacia, au studiat şi au publicat serii întregi de tipuri de locuinţe, în special pentru case individuale şi blocuri cu înălţimi până la 3 etaje. R. P. Polonă, proporţional cea mai încercată ţară, din cauza distrugerilor catastrofale cauzate de războiu, este foarte avansată pe această cale. Pe lângă proiectele tip, Ministerul Construcţiilor şi Institutul de Construcţii din Varşovia au elaborat un standard, care stabileşte precis o serie de date de densitate şi zonificare de ordin urbanistic, pentru aşezări noi de locuinţe muncitoreşti, cât şi toate datele de program, indicii tehnico-economici spaţiali şi de cost, la clădirile cu apartamente. Deasemenea, fixează procentual numărul de apartamente necesar de fiecare categorie (sunt 5 categorii) de mărime, atunci când programele nu specifică aceasta, numărul de apartamente care pot fi deservite de o scară pe palier, numărul maxim şi normal de locatari în diferitele apartamente, spaţiul locuibil şi util alocat de persoană şi raportul dintre spaţiul locuibil şi cel util în apartamente, după mărimea acestora.

La noi în ţară, soluţionarea acestor probleme, în cea mai mare parte, este aşteptată. Proiectanţii lucrează după programe date de diferiţii beneficiari, fără unitate de vederi, fără controlul unor norme precise, care să cuprindă toate datele problemei. Proiectanţii aşteaptă apoi sancţiunea Comisiei de Avizare care, deasemenea, nu are sau nu a făcut cunoscute încă criterii unitare, pentru judecarea diferitelor categorii de locuinţe.

Un început de tipizare raţională a locuinţelor s'a făcut în I.P.C. anul trecut. Mai întâi, s'a proiectat seria de locuinţe individuale, publicate în catalog de către Ministerul Construcţiilor şi Materialelor de Construcţii, pentru a servi la realizarea caselor finanţate de stat, în baza H.C.M. 758/51. Asemenea tipuri de locuinţe însă nu pot rezolva singure problema adăpostirii marilor mase. Deaceea, construcţia blocurilor cu multe apartamente trece în primul plan.

Studiul raţional al apartamentelor tip, al asamblării acestora în jurul scărilor şi în fine al elementelor de bloc sau tronsoanelor formate de scară şi apartamentele deservite de ea, s'a început încă din 1950. Rezultatele acestui studiu au fost concretizate în elementele de bloc tip din anul trecut, executate în diferite localităţi şi din care s'au aprobat o parte, pentru locuinţele ce se execută anul acesta pe Valea Jiului (fig. 1—6).

Blocurile obţinute prin asamblarea acestor elemente pot avea practic, orice lungime, înălţimi până la 3 etaje şi eventual mansardă. Elementele studiate au formă de bară — elemente liniare curente şi formă de L — elemente de colţ. Aceste elemente cuprind apar-

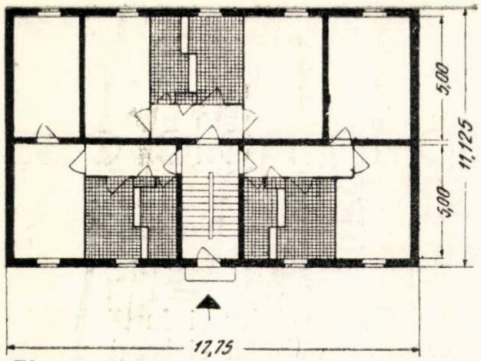

Fig. 1. Element liniar cu 3 apartamente a câte 2 camere, baie, bucătărie şi cămară.

tamente de 1, 2 şi 3 camere. Apartamentele mai mari — în situaţia economică actuală — nu au fost găsite necesare. Gruparea apartamentelor s'a făcut câte 2, câte 3 şi 4 la un palier de scară, pentru elementele liniare şi câte 2 şi 3, pentru elementele de colţ.

Pentru a putea răspunde nevoilor de cazare a familiilor diverse ca număr de membri, s'au studiat variante de elemente de bloc, cu diverse grupări de apartamente de mărimi diferite, aşa încât, după necesitate, se pot asambla elemente cu apartamente mici şi mari într'un procent dat.

In vederea industrializării construcţiilor şi a execuţiei prin metode moderne, toate elementele de bloc tip au fost studiate pe trasee, luând de bază interaxul grinzilor planşeelor de 0,50 m în sistemul de pereţi longitudinali (de faţadă şi median) purtători, cu planşee având grinzi prefabricate şi corpuri de umplutură. Distanţa unică între zidurile constructive, pentru toată seria de elemente de bloc studiată, a permis utilizarea unui singur tip de grinzi de planşee de 5 m deschidere şi unui singur tip de scară cu trepte prefabricate.

Elementele liniare cât şi cele de colţ, ca să se uşureze asamblarea, au toate aceeaşi adâncime. Pentru a corespunde nevoilor urbanistice, care prevăd accese pe faţade diferite (din stradă sau din interiorul cuartalului) pentru acelaşi tip de bloc, s'au studiat variante de rezolvare a parterului în acest sens, fără a schimba amplasamentul scării.

Tipurile de apartamente sunt aceleaşi în toate

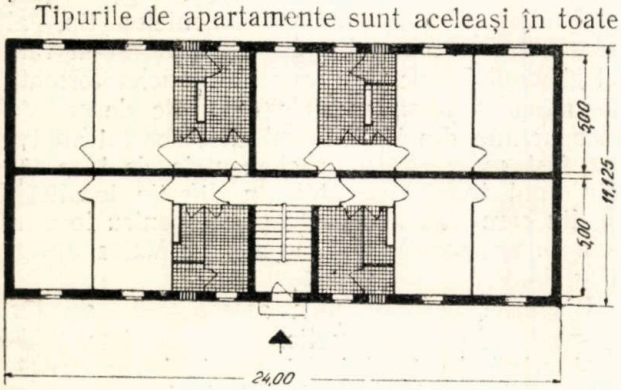

Fig. 2. Element liniar cu 4 apartamente, 3 a două camere şi 1 a 3 camere, fiecare cu baie, bucătărie şi cămară.

elementele de bloc. Unele variante se găsesc în tipurile de colţ şi la parterul blocurilor cu trecere dintr'o parte în alta a casei, din stradă spre curte sau grădină. S'a păstrat aceeaşi suprafaţă pentru grupul baie-bucătărie-cămară, având blocul sanitar între ele. Sunt două variante de soluţionare ale acestui complex, ceeace se vede în planurile de ansamblu din fig. 1-6 şi în detaliu din fig. 7 şi 8 pentru blocul sanitar.

O chestiune foarte mult discutată şi incomplect soluţionată, a fost luminarea şi aerisirea directă a grupului sanitar. Pentru aspectul clădirilor, era avantajos ca încăperile de serviciu să nu pară în faţadă, iar din punctul de vedere al costului, s'a afirmat că baia şi W.C. interioare sunt mai economice. Grupul sanitar la interior, cu o ventilaţie suficientă, permitea să se dea o mai mare adâncime blocului şi deci să se reducă din lungimea faţadelor, de unde, avantaje pentru gruparea judicioasă a grupurilor sanitare din apartamente adiacente, risc mai mic de îngheţ pentru conducte în timpul iernii şi altele (fig. 14). Totuşi, faţă de refuzul majorităţii beneficiarilor de a primi asemenea grupuri sanitare fără lumină şi aerisire directă şi faţă de diferenţele de cost neconcludente în favoarea amplasamentului spre interior, s'a adoptat o soluţie intermediară şi anume: baia luminată peste cămara aşezată în faţadă. In acelaşi timp, s'au studiat şi variante cu baia luminată direct şi cămara în interior, cu ventilaţie artificială şi fără lumină. Ambele soluţii au avantaje şi desavantaje. Luminarea băii cu W.C. peste cămară — mai ales cu trafor în faţa ferestrei — cum cere studiul faţadelor, nu asigură băii lumină suficientă. Spaţiul de deasupra cămării, greu accesibil — în special când cada este aşezată în dreptul lui — va fi întotdeauna depozit de praf şi murdării şi nu va permite o uşoară deschidere a ferestrei pentru aerisire şi eventual nici o bună închidere a ei. Al doilea desavantaj al acestei soluţii este accesul cămării din bucătărie — adică spaţiu pierdut pentru bucătărie în partea cea mai luminată a ei şi căldura care pătrunde în cămară. In a doua soluţie, cămara este foarte mică, însă dă posibilitatea să se prevadă un dulap pentru alimente, sub masa dela fereastra bucătăriei. Beneficiarii în genere preferă a doua soluţie. In ceeace priveşte desavantajul de a avea serviciile în faţadă, acesta a fost corectat la unele variante, prin logii sau terase acoperite, care au îmbunătăţit plastica faţadelor, însă au ridicat preţul de cost al clădirii. De altfel, din punct de vedere arhitectural şi urbanistic, aceste logii sunt de multe ori o necesitate de neînlăturat.

O altă problemă destul de desbătută şi care priveşte în special latura economică a soluţiei de plan, este accesul independent al camerelor de locuit. In special pentru elementele de bloc liniar cu patru apartamente la palier, având fiecare câte două camere, circulaţia — respectiv vestibulul — poate fi mult redusă dacă se dă

accesul la dormitor prin camera de zi. Camera de zi, devenind loc de trecere, nu mai este atât de bine folosită şi drept cameră de dormit. Deoarece Comisia de Avizare C.S.C., prin avizul Nr. 4 din 8/I/1952 a admis — din motive de economie — ca până la 50% din apartamentele cu două camere să poată avea dormitorul cu acces comandat prin camera de zi, a fost studiată şi această soluţie de plan (fig. 2). Norma de proiectare sovietică interzice accesul comandat pentru dormitorul apartamentului cu două camere, recomandând să se dea astfel de acces prin camera de zi, la cel mult unul din dormitoarele apartamentelor cu trei camere sau mai mult.

Toate camerele — din elementele liniare — au aceeaşi lăţime. Egalitatea acestor dimensiuni denotă o lipsă de preocupare estetică, privind ambianţa interioarelor. Aşezarea grinzilor planşeului perpendicular pe linia faţadelor ar fi permis o oarecare variaţie în lăţimea camerelor, care putea duce la diferenţierea şi gradaţia necesară spaţiilor funcţionale din acelaşi apartament.

Diferenţierea în lăţimea camerelor ar fi putut ajuta, credem, şi la soluţionarea mai uşoară a faţadelor, prin gruparea diferită a ferestrelor, evitându-se astfel monotonia rezultată din repetarea aceloraşi interaxe pe toată lungimea faţadelor. Este destul de greu să se compună faţade de blocuri foarte lungi, cu înălţime de două etaje, cu interax unic şi fără niciun element vertical de întrerupere a şirurilor de ferestre. Când numărul de etaje creşte însă, dificultăţile cresc şi mai mult. Se vede în schemele din fig. 10 că nici variaţia în gruparea ferestrelor nu mai este suficientă şi că se impune găsirea altor elemente de compoziţie, cum ar fi diferenţierea câmpurilor orizontale sau ritmul creat de eşindul casei scării sau al unor terase şi foişoare etc. Cea mai mare dificultate în rezolvarea faţadelor o constitue desigur nivelul ferestrelor scării faţă de celelalte ferestre şi în special atunci când, din cauza înălţimii mari a clădirii, se cere crearea unor registre orizontale, formând soclu cu parterul clădirii sau friză cu ferestrele etajului de sub streaşină şi a.m.d. (fig. 11—13). S'au încercat diferite soluţii; unele nu sunt avantajoase pentru faţadă, iar altele prevăd ferestre tăiate de podestele scării, ceeace nu este recomandabil. Această problemă mai trebue studiată.

In general, tendinţa de a se evita orice eşind pe faţadă, de a se mărgini la un contur de plan dreptunghiular simplu, motivată de necesitatea deplasării macaralelor folosite în execuţie, pare exagerată. Atât timp cât relieful faţă de planul faţadei nu trece de 2 m, acesta nu constitue un impediment pentru folosirea macaralelor la execuţie pe şantier a construcţiei, iar sporul de cost al execuţiei unor faţade ceva mai complicate nu este atât de mare, încât să justifice renunţarea la orice încercare de agrementare a faţadelor de locuinţe. In standardul polonez citat mai sus, se prevede chiar un procent de

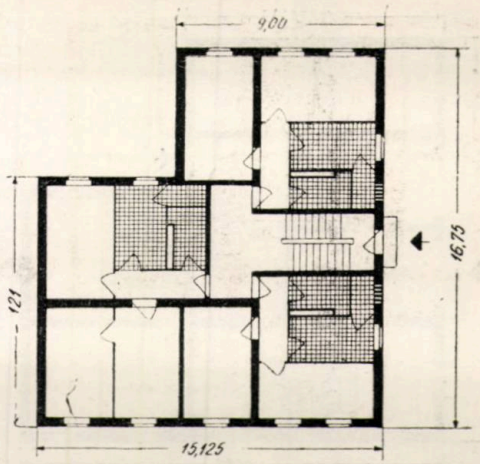

Fig. 3.— Element de capăt cu 3 apartamente — intrare laterală.

3% din costul construcţiei, pentru decoraţii. Iată un exemplu, care poate să ne dea de gândit.

Poate că şi tendinţa de a avea pe şantier o singură dimensiune de grinzi pentru planşee este exagerată şi a dus deasemenea la suprimarea resalitelor. Dacă pentru casa scării sau pentru alte încăperi care trebue să fie marcate printr'un relief pe faţadă, s'ar utiliza grinzi mai lungi decât pentru restul construcţiei, nu se poate spune că se crează o dificultate prea mare în execuţie. In schimb, proiectanţii ar câştiga o gamă întreagă de posibilităţi de compoziţie.

S'a văzut că de multe ori monotonia faţadei blocurilor rezultate din asamblarea elementelor tip, precum şi arhitectura întregului ansamblu, au necesitat adăugarea unor corpuri eşinde cu scop decorativ sau deplasarea unora din elementele de bloc înşiruite, pentru a se obţine retrageri sau eşinduri, care să marcheze unele accente sau să creeze un anumit ritm în compoziţia faţadelor. Fără aceste accentuări şi fără o cât de discretă utilizare a ornamentelor inspirate din arhitectura naţională, folosite în spirit inovator, nu se poate vorbi de o arhitectură

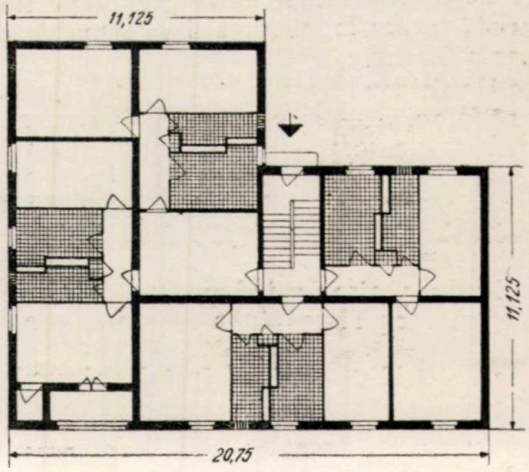

Fig. 4. Element de colţ cu 4 apartamente — intrare din colţul intrând al clădirii (pe faţada opusă celei principale).

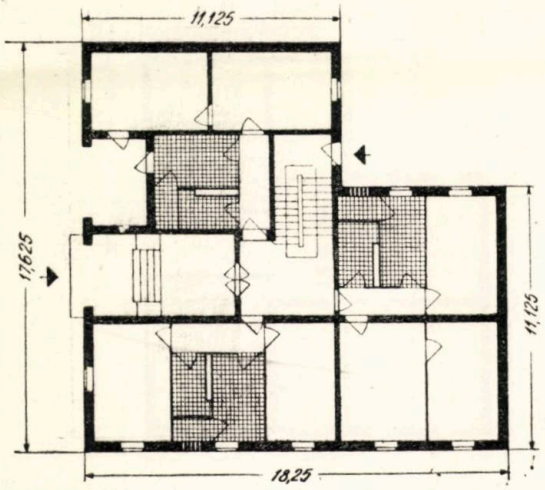

Fig. 5. Element de colţ cu 3 apartamente — intrarea principală lateral din faţa scării şi o intrare de serviciu pe sub scară.

naţională în formă, pentru conţinutul socialist al noilor construcţii, aşa cum se cere astăzi.

In seria elementelor studiate, lipseşte şi varianta de bloc liniar cu toate (sau majoritatea) camerelor de locuit, aşezate pe o singură faţadă, pentru a răspunde nevoilor de orientare, atunci când dubla orientare nu corespunde — premiză necesară pentru majoritatea elementelor de bloc studiate până acum.

Când se cer, prin planul urbanistic, blocuri cu faţade orientate spre Sud şi Nord, se utilizează blocuri scurte, cu cel mult câte două elemente tip asamblate, pentru a se putea da ferestrei laterale la apartamentele din capete şi a se găsi un număr minim de camere orientate spre Nord. Asemenea blocuri scurte însă nu pot da totdeauna soluţii de faţadă bune pentru străzile cu direcţia Est-Vest. Rezultă deci nevoia de a îmbunătăţi seria de elemente tip şi cu această variantă.

După cum se poate vedea din planurile reproduse în fig. 1—6, apartamentele sunt grupate cel mult 4 la palierul unei scări. Deşi, din punct de vedere economic, soluţia cu 4 apartamente la palier (fig. 2) este avantajoasă, aceasta lipseşte însă încăperile de „ventilaţie transversală", ceeace le micşorează valoarea de confort. Acest defect se agravează încă la elementele liniare înşiruite, spre deosebire de cele de capăt, la care se pot da ferestre pe faţadele laterale, care permit cel puţin „ventilarea pe colţ" a camerelor. Sunt autori care se ridică hotărît împotriva soluţiilor de asamblări de apartamente, care nu permit să se asigure „ventilarea transversală" (vezi „Problema normării condiţiilor de igienă a construcţiilor de locuinţe" de I. V. Vetoşchin, Moscova 1950).

Studiul clădirilor de locuit va trebui să cuprindă pe viitor şi tipul cu coridor la mijloc sau lateral, având apartamente cu una sau două camere, bucătărie sau nişă de gătit şi eventual duş şi W.C. la fiecare. In literatura sovietică şi cea străină de specialitate, acest tip de locuinţe este preconizat, deşi — după cum reiese din studiul „Casa scării în contructiile de locuinţe" de Dr. Ing. Walter Schulze (Planen u. Bauen Nr. 19 din Oct. 1951) — economia scontată pentru reducerea cotei parte de scară ce revine de apartament în această soluţie este absorbită de spaţiile necesare vestibulelor şi coridoarelor comune. Totuşi, având în vedere că sistemul acesta dă posibilitatea să se proiecteze grupuri sanitare comune pentru mai multe apartamente, merită să fie luat în considerare, de câte ori se cere un număr mare de apartamente mici.

Seria de elemente de bloc tip studiată, trebue completată cu mai multe variante de distribuţie pentru apartamente şi cu alte serii pentru blocuri cu înălţimi mari, care necesită ascensoare şi case de scări mai mari decât cele tipizate până acum.

Ar fi necesare de ex.: serie de blocuri cu 5—8 etaje, cu variante pentru elemente de bloc în formă de U, T, L, „case punct", „case turn", etc.

Amplasarea ascensoarelor cu spaţiile de acces prescrise de norme pune o serie de probleme, care influenţează rezolvarea în plan a elementelor de bloc tip. La aceasta, se mai adaugă şi prescripţiile din norma de apărare contra incendiului, care cer să se dea posibilitate de eşire la câte două scări pentru fiecare din apartamentele situate la etajul 5 şi mai sus. In arti-

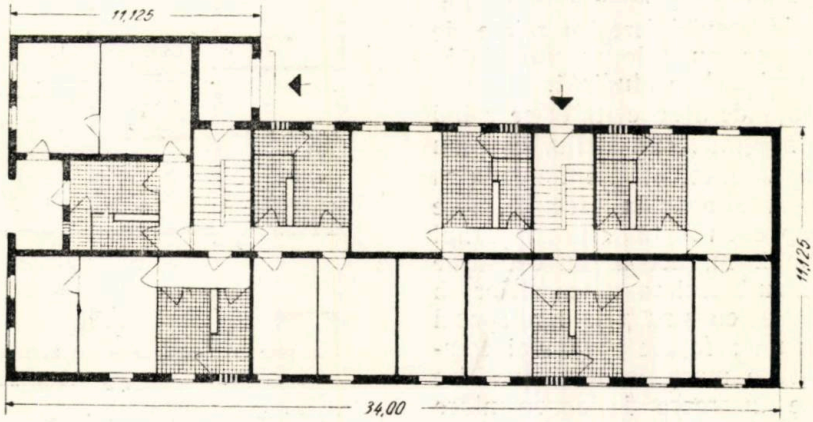

Fig. 6. Element de colţ cu 4 apartamente şi intrare laterală lângă scară, combinat cu element liniar de 3 apartamente a câte 2 camere.

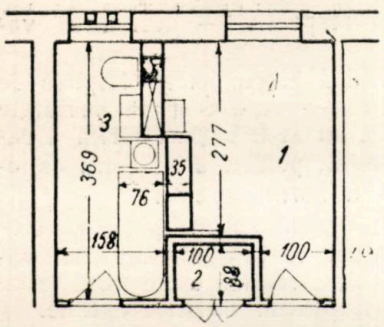

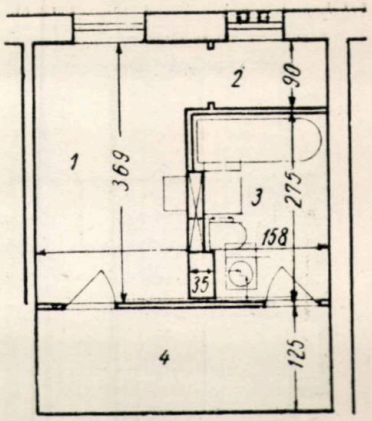

Fig. 7 şi 8. Grupul baie-bucătărie cu bloc sanitar între ele. (1 — bucătărie 2 — cămară, 3 — baie, 4 — degajament). In fig. 7, cămara este interioară. In fig. 8 cămara este în faţă, iar baia este luminată peste cămară.

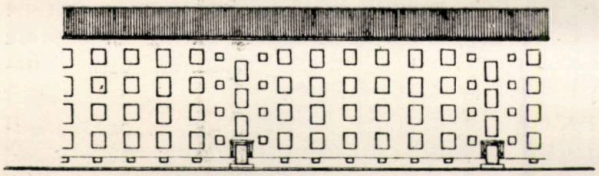

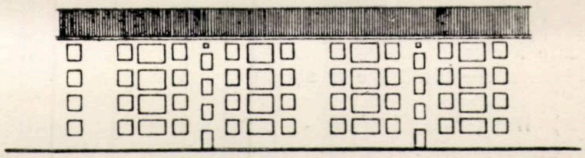

Fig. 9 şi 10. Scheme de faţade cum rezultă din planurile tip. In fig. 10. s'a încercat o grupare a golurilor.

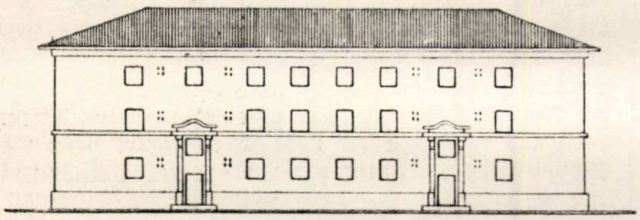

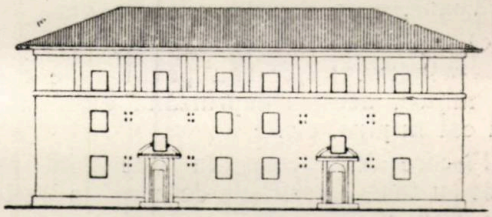

Fig. 11 şi 12. Scheme de faţade cu aspecte îmbunătăţite prin împărţirea în câmpuri orizontale.

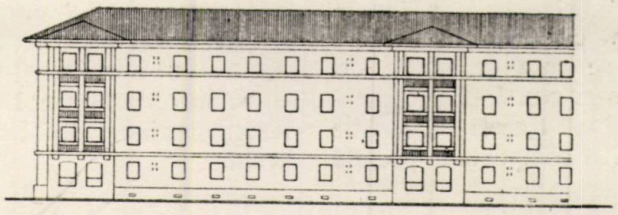

Fig. 13. Schemă de faţadă foarte lungă, separată în câmpuri verticale prin loggi aplicate.

colul „Noi proiecte de elemente de bloc tip pentru case de locuit cu multe etaje", din „Arhitectura U.R.S.S." Nr. 5/1952, arhitectul V. Caliş publică şi comentează ultimele proiecte tip ale Academiei de Arhitectură. Din aceasta, se poate vedea atât mărimea şi repartiţia spaţiilor necesare pentru circulaţia verticală şi orizontală, cum şi modul în care fiecare soluţie de amplasare a ascensoarelor influenţează asupra rezolvării planurilor elementelor de bloc tip" *).

Deoarece, cheltuelile de investiţie şi de întreţinere ale ascensoarelor sunt foarte mari în raport cu acelea pentru construcţie propriu zisă, se preconizează ca elementele de bloc să conţină cât mai multe apartamente (respectiv suprafaţa locubilă cât mai mare) deservite de un ascensor (sau de perechea de ascensoare).

După exemplul Uniunii Sovietice, trebue studiate serii de proiecte caracteristice pe regiuni, de ex. la noi, pentru munte, şes şi eventual litoralul mării. Pentru case cu parter şi etaj la mare, se pot admite şi scări exterioare, cum găsim atâtea exemple la noi în ţară.

In studiul tuturor seriilor tip, trebue însă să se ţină cont de faptul că elementele de bloc, urmează a fi asamblate pentru a forma clădiri care au:

*) Vezi în această chestiune şi articolul „Tipuri de apartamente şi de elemente bloc ale caselor de locuit cu multe caturi" de *P. Blohin* din Arh. i Stroitelstvo Nr. 10/1950, tradus în „Arhitectura" Nr. 2/1951.

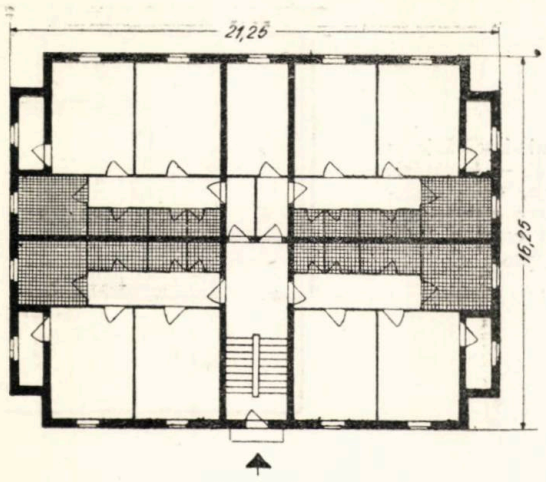

Fig. 14. Bloc tip „punct" cu 4 apartamente la palier, fiecare a câte 2 camere şi bucătărie. Grupul baie — WC — cămară este aşezat în interior.

a) înălţimi diferite — în consecinţă număr de coşuri şi eventual amplasamente de sobe variabile;

b) faţade diferite — în consecinţă interaxe şi dimensiuni de goluri variabile, ev. logii sau balcoane, acoperişuri sau terase, etc.;

c) reliefuri diferite obţinute prin crisalite, bow-window, foişor sau pavilion de capăt sau de mijloc, acestea cuprinzând eventual şi câte un cat în plus, etc.

Fiecare element tip din serie trebue apoi studiat cu toate variantele de acces la parter: pentru elementele liniare, accesul principal prin casa scării, lângă ea sau de pe partea opusă ei; pentru acele de capăt şi de colţ, accesul prin colţul intrând al clădirii, pe latura mare sau cea mică, prin capătul clădirii sau prin faţada lungă, unde se găsesc şi celelalte intrări. Pe lângă accesul principal, se cere de multe ori şi un acces secundar de serviciu. Pentru blocurile lungi, se cer deobicei şi treceri carosabile prin clădire, care necesită o compoziţie specială a elementului tip respectiv — deci altă variantă.

Orientarea diferită a blocurilor — impusă de planurile urbanistice — cere o mare varietate de elemente liniare, cu distribuţia diferită a camerelor în apartament, pentru a se evita expunerea defavorabilă a dormitoarelor.

In fiecare serie, trebue să se găsească elemente tip cu fronturi de lungimi cât mai variate, pentru a se putea realiza toate formele de clădiri cerute de soluţiile urbanistice optime.

In afară de acestea, trebue considerate şi toate variantele cerute de rezolvările statice şi de execuţie ale construcţiilor, ceeace măreşte şi mai mult numărul variantelor necesare pentru fiecare serie.

Seria de elemente tip studiată până acum de I. P. C. nu are încă puse la punct variantele necesare, pentru a putea răspunde tuturor necesităţilor arătate mai sus.

Din discuţiile care au avut loc cu ocazia expoziţiei de arhitectură românească dela Moscova, în vara aceasta, a reieşit că atât tipurile de elemente studiate cât şi modul lor de asamblare, figurate în diferite proiecte de blocuri de locuinţe expuse, nu sunt încă mulţumitoare. S'a atras atenţia în special asupra faptului că trebue un număr mai mare de variante de elemente tip, pentru a se putea obţine diferite forme de blocuri necesare planurilor urbanistice. Soluţiile adoptate de urbaniştii noştri prezintă lipsuri care se datorează în special numărului mic de tipuri.

In viitor, va trebui să cercetăm mai adânc, pe de o parte diferitele elemente tip pe care le avem la dispoziţie până acum, eventual să sporim numărul variantelor acestei serii, iar pe de altă parte, modul cum trebue făcută asamblarea acestora, pentru ca proiectele de blocuri să devină cu adevărat numai nişte scheme de asamblare, iar nu noi proiecte complecte pentru fiecare variantă de bloc, cum s'a întâmplat până acum.

★

Urbanismul şi hidrotehnica

Conf. Ing. A. MELZER

Construirea socialismului pune mari probleme de urbanism. Urbaniştii au în construcţia oraşelor, în cele mai multe cazuri, rolul de proiectanţi generali, care coordonează activitatea multiplelor instituţii ce colaborează la proiectarea şi executarea acestor vaste şi complexe acţiuni.

O parte integrantă şi foarte importantă a acestor construcţii de oraşe noi sau de urbanizare şi restructurare a oraşelor vechi, o constitue lucrările hidrotehnice. Aceste lucrări nu cuprind numai dotarea edilitară, cum se înţelege deobicei partea lor de construcţie la sistematizarea oraşelor, ci tot ce este necesar pentru integrarea completă, funcţională, a aşezărilor omeneşti, în complexul hidraulic al regiunii respective. Există o interdependenţă foarte strânsă între condiţiile de scurgere ale unui râu la malul căruia este aşezat un oraş şi acţiunea de sistematizare ce se întreprinde în acesta. Pentru a asana regiunea joasă a oraşului, trebue întreprinsă o rectificare a cursului râului ; această rectificare însă, din cauza pantei foarte mici, trebue făcută pe o lungime aşa de mare, încât poate deveni mai economică părăsirea regiunii joase, clădindu-se alte cartiere noi şi chiar industrii, în alte părţi aşezate mai sus.

Un alt exemplu de interdependenţă complexă între diferiţii factori hidrotehnici şi acţiunile urbanistice este aşezarea unor puternice combinate industriale într'o vale unde curge un râu cu debit foarte limitat, a cărui apă este consumată de nevoile industriale ; râul trebue să primească pe lângă apele uzate ale industriei şi apele menajere dela aglomeraţiile mari care deservesc aceste industrii. Se naşte atunci nevoia imperioasă de a aduce — chiar cu cheltueli mari — apă din alte bazine hidrografice, creînd eventual şi bazine de acumulare a căror exploatare pentru alte folosinţe, ca de exemplu energia hidroelectrică, poate să fie secundare faţă de necesităţile de alimentare ale industriilor sau ale oraşelor cu apă potabilă şi a păstrării salubrităţii văii în care sunt aşezate aceste aglomeraţii.

Un al treila exemplu de influenţă reciprocă între aşezarea omenească şi ciclul natural al apei este deficitul în rezerva de apă subterană, aşa de preţioasă pentru alimentări cu apă potabilă. Acest deficit poate fi provocat de canalizarea completă a apelor de ploaie în canale închise din beton, care duc prin scurgere directă şi rapidă în râul efluent, cantităţi foarte mari de apă care altfel se infiltrau în pământ, ajungând până la urmă în rezervoarele de apă subterană. Un calcul elementar arată că dela o suprafaţă de circa 500 ha canalizată în sistem divizor, adică cu scurgerea apelor de ploaie în rigolele străzilor şi prin şanţuri deschise, ajunge anual în rezervoarele subterane o cantitate suficientă pentru alimentarea cu apă potabilă a 15 000 de oameni, cantitate care altfel, prin canalizare închisă, este sustrasă definitiv acestei faze importante a ciclului natural de circulaţie a apei.

Din aceste exemple rezultă clar că urbaniştii în general şi mai ales acei care se ocupă cu coordonarea generală a unor vaste acţiuni de sistematizare, trebue să se gândească la toate implicaţiile hidrotehnice în acţiunea de sistematizare şi să ceară concursul hidrotehnicienilor pentru rezolvarea multiplelor probleme ce se pun în acest domeniu, în legătură cu planurile de urbanizare. Problemele edilitare în sensul mai strâns, adică de alimentare cu apă potabilă şi de canalizare ale oraşelor, sunt mai cunoscute de urbanişti, dar astăzi când spre deosebire de epoca regimului capitalist, planurile urbanistice se realizează într'adevăr şi în timp scurt, ei au nevoie de a cunoaşte dinainte costul acestor lucrări pentru oraşul al cărui plan de sistematizare îl întocmesc, deoarece economia planificată cere prevederea sumelor necesare în planurile de Stat. Pentru a da posibilitate urbaniştilor să cunoască costul aproximativ al lucrărilor edilitare înainte de a recurge la expertize făcute de specialiştii hidrotehnicieni şi pentru a putea evalua ordinul de mărime al costului câtorva măsuri hidrotehnice în legătură cu sistematizarea oraşelor, am întocmit diagramele reproduse la sfârşitul acestui articol, precum şi lămuririle pentru întrebuinţarea lor. Aceste diagrame, care sunt uşor de mânuit, dau valorile lucrărilor în funcţie de numărul locuitorilor sau de suprafaţa oraşului ; ele sunt rezultatul a multor proiecte de specialitate întocmite în ultimii ani în ţară. Pentru a compara diverse soluţii sau variante de amplasamente din punctul de vedere al costului lucră-

rilor edilitare, va trebui să se recurgă la expertize hidrotehnice speciale. Urbaniştii nu trebue să piardă din vedere că costul lucrărilor edilitare ale unui oraş — în afară de cazurile cu totul excepţionale — nu atinge mai mult decât 15...20% din costul construcţiei caselor sau a fondului locativ şi constitue numai 5...10% din costul de construcţie al oraşului.

Astfel de consideraţii, asupra valorii relative a investiţiilor pentru lucrările de alimentare cu apă şi canalizare ale oraşelor noi muncitoreşti, trebue să fie cunoscute de urbanişti şi să-i împiedice de a da o importanţă exagerată costului acestor lucrări, în alegerea unui amplasament de oraş între mai multe variante. De multe ori, beneficiarul şi proiectantul se tem de un cost mai ridicat al lucrărilor edilitare şi atunci aleg o variantă cu desavantaje urbanistice şi cu urmări grave în viitor, numai din cauza exagerării influenţei acestor lucrări asupra costului total al investiţiilor.

Câteva cifre şi o diagramă pentru stabilirea suprafeţei necesare terenului destinat staţiei de epurare a apelor de canal vor da posibilitatea de a evalua costul principalelor lucrări hidrotehnice şi a prevedea în planul de urbanism zonele necesare.

Deocamdată, stabilim câteva principii generale după care ar fi recomandabil să se ghideze urbaniştii în fixarea atitudinii pe care o iau faţă de problemele hidrotehnice în legătură cu planurile de sistematizare.

La alegerea terenului unei localităţi noi, trebue ca pe lângă lucrările edilitare obişnuite să se ţină seama de apele subterane, când aceste ape sunt la mică adâncime şi de apele curgătoare la suprafaţă, care au curs neregulat şi provoacă inundaţii în timpul precipitaţiilor atmosferice. Aceste ape caracterizează problematica măsurilor de luat pentru prezervarea clădirilor.

Nu orice teren cu apă subterană aproape de suprafaţă poate fi practic asanat prin anumite măsuri tehnice, după cum nu orice râu cu maluri joase, supuse inundaţiilor, poate fi îndiguit, astfel încât clădirile şi străzile să fie ferite de pagubele produse de aceste ape.

Când apa subterană constitue o pânză continuă în terasa unui râu, niciun drenaj nu poate asana acest teren. Numai cu multe puţuri, din care se pompează continuu apa, se poate scoborî nivelul apei subterane; această soluţie însă este imposibilă din punct de vedere economic şi al siguranţei.

Când apa subterană se prezintă sub forma unui strat de grosime redusă (0,30...1,0 m) care coboară de pe o coastă de deal cu o pantă destul de mare, mişcându-se pe un strat de bază impermeabil, atunci un drenaj interceptor în amonte de clădiri, poate să le ferească de umezeală în subsol, dar nu exclude necesitatea unei bune izolări hidrofuge, care să servească de siguranţă contra depăşirii drenului de către o creştere subită a curentului de apă subterană.

Un hidrotehnician conştiincios va fi întotdeauna foarte prudent în prezicerea eficacităţii pe timp îndelungat a unui drenaj. Un urbanist avertizat va trebui să fie întotdeauna foarte atent la întocmirea planurilor de clădiri aşezate la piciorul coastelor de dealuri, fie renunţând la subsoluri, fie prevăzând lucrări de drenaje, concomitent cu cele de izolarea hidrofugă a subsolurilor. Ca indicaţii pentru evaluări, se poate socoti că un metru de dren interceptor la adâncimi normale de subsoluri costă, inclusiv cămine şi alte amenajări, circa 550 lei.

La calculul lungimii totale a drenului trebue adăugată lungimea colectorului de vărsare până la valea sau râul unde se varsă apele strânse în drenuri. Se poate socoti că asanarea prin drenaje şi şanţuri de gardă pe coastă a terenurilor situate la poalele dealurilor, costă aproximativ 70 000 lei/ha. In privinţa alunecărilor de teren este greşit a se considera problemele de consolidare a terenurilor fugitive ca probleme de hidrotehnică, atunci când alunecarea se produce prin infiltraţii de apă prin pături de argilă. Acestea sunt probleme de geotehnică şi drenajele interceptoare provoacă deobicei în aceste cazuri alunecări noi, prin deranjarea echilibrului terenurilor şi aşa destul de labil.

După părerea noastră, lupta contra unor astfel de alunecări trebue părăsită, alegând alte amplasamente pentru clădiri, rezervând rezistenţa prin măsuri tehnice disperate şi lupta îndelungată şi fără sfârşit, numai pentru acolo unde sunt obiecte existente de mare importanţă, ca de exemplu căi ferate sau altele asemănătoare.

In cazul apelor subterane la mică adâncime, din părţile joase ale oraşelor aşezate în luncile râurilor, canalizarea însoţită de drenaje poate aduce o oarecare uşurare în situaţia acestor cartiere, prin coborîrea nivelului pânzei subterane într'o măsură destul de redusă, fiind însă necesară pomparea apei din canalizare şi din drenuri în caz de apă mare în râu. Rezolvarea completă a problemei se poate obţine numai prin rectificarea concomitentă a albiei râurilor, aducând o scoborîre substanţială a nivelului apei subterane prin adâncirea albiei; acest lucru însă nu este posibil, decât la râurile de munte sau din regiunea de dealuri, care au pantă destul de mare.

Cu aceste probleme de scurgere a canalizării în apropierea zonei inundabile a râurilor, am intrat în domeniul celei de a doua forme sub care apa constitue problematica aşezărilor ur-

bane, anume inundațiile și lupta pentru terenuri utilizabile în lunca râurilor.

Indiguirile pot fi folositoare și pot reuși prin diguri insubmersibile, însă ele implică o întreținere atentă și o înălțare a coronamentului digurilor în decursul deceniilor, ceeace interesează mai ales urbaniștii ; indiguirile condamnă așezările pe terenurile joase din dosul lor, la pomparea în caz de ape mari, atât a apelor uzate cât și a apelor de ploaie. Digurile constitue pentru scurgerea apelor de ploaie o barieră de nepătruns. Nu se recomandă în niciun caz străpungeri ale digurilor care să se închidă cu clapete automate în caz de viitură, deoarece aceste mecanisme neputând fi supraveghiate permanent și nefuncționând tot timpul, nu prezintă încredere în eficacitatea lor în caz de pericol.

Rectificările de râuri prin tăiere de coturi cu beneficiu de scoborîri de fund de albie nu pot fi locale și puțin întinse, decât la râuri de munte sau din regiunea deluroasă, unde pantele sunt de ordinul de 2...6% sau mai mari. La râurile de șes cu pante mici și meandre numeroase, întinderea și efortul rectificărilor nu se pot aprecia decât foarte greu și sunt foarte costisitoare. Și la râurile cu pantă destul de mare, rectificarea pe o porțiune mică (500 m...2 000 m) este justificată economicește numai prin câștigarea și apărarea unor terenuri de mare valoare, cum ar fi de exemplu pentru industrii.

In multe cazuri, terasamentele căilor ferate și ale șoselelor, când se află între oraș și râu, constitue diguri insubmersibile dar nu feresc orașul de inundații, din cauza podețelor care le străpung tocmai în zona inundabilă. Digurile care feresc orașul de inundații trebue să fie continuate pe lângă văile care se scurg prin podețe, până sus la o cotă suficientă, ca să depășească cu cel puțin 50 cm nivelul cel mai înalt atins de apele catastrofale ale râurilor. După cum am menționat mai sus, un dig insubmersibil nu este niciodată o lucrare terminată și definitivă. Din cauza înălțării continue a fundului râurilor prin aluviuni, nivelul apelor mari se ridică mereu, necesitând înălțarea coronamentului digurilor după 30...40 ani, pentru a păstra același grad de siguranță contra inundațiilor. Citâm ca exemplu regiunea Timișoara-Arad, unde a fost necesară ridicarea cu 70...80 cm a digurilor, 40 de ani după construirea lor. Pe lângă înălțarea fundurilor râurilor, crește însă mereu și violența apelor mari, din cauza despăduririlor masive operate de fostele regimuri capitaliste.

Marile lucrări pentru schimbarea și stăpânirea naturii, care pot fi întreprinse și realizate numai de constructorii socialismului, vor opri acest proces de exaltare a forțelor destructive.

De multe ori, un mic torent care trece printr'un oraș trebue stins prin baraje de reținere a aluviunilor, prin amenajarea malurilor râpoase și plantații de reimpădurire în bazinul din amonte. Este necesar ca urbaniștii să știe că toate aceste lucrări trebue făcute concomitent, deoarece neglijarea sau nerealizarea uneia dintre ele, mai ales a împăduririi, compromite întreaga acțiune de amenajare a acestor văi sălbăticite. Când în apropierea unui oraș se crează un lac, fie de agrement, fie în vederea exploatării hidroelectrice, trebue să se țină seama de faptul că marginile lacului, care au maluri cu oglindă de apă variabilă, constitue un permanent pericol de paludism, dacă nu sunt amenajate special prin taluze destul de repezi, curățate de plantații și pereate. Aceste măsuri de amenajare a malurilor sunt costisitoare și considerate ca problematice la lacuri de acumulare cu variații foarte mari de nivel, cum este cazul la amenajările hidroelectrice. Problema apărării apelor curgătoare contra murdăririi din apele menajere și industriale este și ea una dintre cele mai importante pentru economia socialistă, care privește această chestiune din punct de vedere general și în cadrul economiei planificate, spre deosebire de regimul capitalist care a neglijat această problemă. Exemple caracteristice sunt râul Colentina murdărit de apele uzate ale fabricii de zahăr dela Chitila și Jiul, care este înegrit de spălătoriile și exploatările de cărbuni. Ca principiu suprem, trebue să ținem cont întâi de necesitatea epurării apelor uzate, oricare ar fi origina lor, înainte de a se vărsa într'o apă curgătoare. Deoarece, principial canalizarea este un mijloc de evacuare pe calea cea mai rapidă a apelor menajere și industriale, vărsarea apei uzate trebue să se facă tot printr'o apă, de preferință curgătoare. Capacitatea de autoepurație a apelor curgătoare este însă limitată și în primul rând în funcție de debitul acestor ape.

Pentru a ține cont de situația cea mai defavorabilă, trebue să considerăm debitul minim al râului, care poate să aibă o durată de 2...3 luni pe an. Diluarea apelor uzate în apele minime ale râului trebue să fie extrem de mare, pentru a putea vărsa direct apele uzate, fără epurare prealabilă. In general, va trebui să se epureze apele uzate cel puțin prin decantare, ceeace se face în bazine cu două etaje, după sistemul Imhoff sau Emscher. Efluentul acestor stații de epurație numită „mecanică" — deoarece se bazează pe depunerea suspensiilor solide sub acțiunea gravitației — este liberat de o mare parte a materiilor organice conținute în apele de canal, dar este încă putrescibil și nu poate fi vărsat fără prea mari inconveniente, decât cu o diluare de cel puțin 1 : 20 în apele minime ale râului. Cunoscând debitul mediu (modul) al râului, numărul de locuitori dela

care canalizarea poate fi vărsată în râu după o epurație mecanică, se poate calcula cu formula:

$$N = 1{,}2\ Q_m$$

unde: N este numărul de locuitori,

Q_m — debitul mediu (modul) al râului în l/s.

Dacă diluarea nu este suficientă, adică dacă numărul de locuitori este mai mare decât cel permis după formula de sus, atunci apele uzate trebue epurate biologic, ceeace constitue o treaptă superioară a epurației.

Cu ajutorul diagramei (fig. 4) se poate găsi suprafața terenului necesar stației de epurație, fie mecanică, fie biologică, în funcție de numărul de locuitori. Dacă aceste stații de epurație sunt bine întreținute — și la această stare va trebui să ajungem neapărat — zona lor de nocivitate este destul de redusă. Pentru stații mecanice foarte mici (500...1 500 locuitori), depărtarea lor dela ultimele case de locuit poate fi redusă la 50...100 m. La stații mecanice mai mari, distanța trebue să fie de cel puțin 300 m. Stațiile biologice trebue așezate la distanțe mult mai mari, de preferat la cel puțin 1 000 m; nu există prescripții pentru aceste distanțe. In literatura sovietică se recomandă pentru stațiile biologice cel puțin 300 m distanță.

O problemă greu de rezolvat o constitue îndepărtarea nămolului fermentat ce rezultă din stații de epurație biologice, în cantități de trei ori mai mari decât în cele mecanice. Acest nămol fermentat, dacă este complet mineralizat, cum trebue să iasă din stația de epurație în mod normal, nu miroase urât și poate fi întrebuințat ca îngrășământ, însă cu o valoare destul de redusă, la grădinărie. Datorită conținutului redus de materii de îngrășământ și a dificultăților de transport, aproape în toate orașele cu stații de epurație, acest nămol trebue să rămână pe loc, distrugerea lui devenind o problemă. La coloniile și orașele mai mici muncitorești (cu populație până la 15 000 locuitori), se recomandă ca acest nămol să fie dus și îngropat în apropiere, într'o zonă agricolă sau păduroasă. Inlăturarea apelor uzate neepurate prin irigări de terenuri, nu a reușit nicăeri, deoarece sistemul necesită suprafețe amenajate mai mari decât aceea a orașului respectiv. Se recomandă epurația apelor de canal prin irigație (răspândire) pe câmp, numai atunci când un debit foarte mic (dela o așezare cu 500...1 000 locuitori) trebue condus foarte departe (peste 4...5 km), până la vărsarea în râul cel mai apropiat.

Puțurile absorbante, care deaitfel nu dispensează de epurația cel puțin mecanică a apelor uzate, sunt de condamnat din toate punctele de vedere, dar mai ales pentru că se colmatează repede, debordează și periclitează grav salubritatea localității. Compostarea nămolului fermentat cu gunoi de orașe a dat însă rezultate foarte bune ca îngrășământ. In această direcție trebue căutată rezolvarea problemei îndepărtării rentabile a nămolului și în același timp a gunoiului orașelor. Pentru anumite industrii chimice, care produc ape nocive foarte greu de epurat, de exemplu cele de sodă, trebue create bazine de acumulare foarte mari (de ordinul de 100 000...300 000 m³), din care apele sunt lăsate să se scurgă în râu, numai în timpul când debitul acestuia este destul de mare. Un plan de sistematizare cu zonă industrială și cu posibilități de dezvoltare pentru uzinele chimice trebue să prevadă și spațiul necesar bazinelor. Zona de nocivitate a acestor bazine este de 300 m.

In general, trebue observat că provizoratul, care are tendința nesănătoasă de a dura, este în domeniul lucrărilor edilitare și mai ales al epurației apelor, mai periculos decât în orice alt domeniu, deoarece creează o stare de insalubritate cronică, foarte greu de înlăturat. Celelalte măsuri hidrotehnice trebue rezolvate radical sau deloc; ele nu suferă provizoratul, dar pot necesita o desfășurare în timp (3...10 ani) pentru a cunoaște efectul unor măsuri încă neaplicate la râul respectiv.

Pentru a pune la îndemâna urbaniștilor posibilitatea evaluării costului lucrărilor hidrotehnice și mai ales a celor edilitare, fără sau înainte de a recurge la oficiile unui specialist, am dat la sfârșitul acestui articol de orientare generală, o serie de diagrame, cu ajutorul cărora se pot face foarte ușor aceste evaluări, care dau în general valori acoperitoare. Aceste diagrame conțin și curbe anexe, care servesc la luarea în considerație a unor dificultăți speciale în rezolvarea problemelor edilitare, cum ar fi existența în oraș a unei zone de nivel de apă subterană aproape de suprafață sau a unei zone inundabile apărată de diguri, și dela care apele trebue pompate în timp de viituri în râu. Această zonă, cu suprafața F exprimată în ha, intră în diagramă ca factor determinant pentru calculul sporului de cost peste normal (dat de diagramele de bază), fie pentru epuismentele și drenajele ce sunt necesare la canalele construite în această zonă, fie pentru stațiile de pompare a apelor de canal când zona F se află lângă râu, apărată de diguri insubmersibile.

In acest al doilea caz, sporul cuprinde și costul cauzat de epuismentele necesare. In ceeace privește alegerea între sistemele de canalizare (divizor sau unitar), se va avea în vedere că pentru orașe mici (până la 15 000 locuitori) și cu pante suficiente (peste 5%) pentru scurgerea liberă a apelor de ploaie spre râu, este de preferat sistemul divizor (diagr. fig. 3), adică o rețea de canale pentru ape menajere și eva-

cuarea apelor de ploaie prin canale speciale, numai din puncte joase unde se strânge apa. La oraşe mai mari, şi când pantele sunt prea mici, va trebui să se aplice sistemul unitar de scurgere a apelor de ploaie împreună cu cele menajere (diagr. fig. 2). Uneori urbaniştii impun alegerea sistemului unitar care este mult mai scump decât sistemul divizor, cu o reţea de ape menajere şi câteva canale izolate de ape pluviale, din motive de estetică în aspectul străzii. In acest caz, rigolele la străzi sunt mai mici dar se scumpeşte canalizarea cu 50...60%.

Aceste consideraţii economice care au prioritate în faţa cerinţelor estetice se referă numai la oraşe mici şi cu pantă bună (cel puţin 1%).

★

Materialul documentar pentru evaluarea prin diagrame ce urmează împreună cu explicaţii şi exemple, cuprinde:

1) diagrama fig. 1 — costul instalaţiilor de alimentare cu apă a oraşului;

2) diagramele fig. 2 — costul reţelelor de canalizare în sistem unitar cu diagrame anexe pentru calculul sporurilor în caz de dificultăţi speciale, fără staţie de epuraţie;

3) diagrama fig. 3 — costul reţelelor de canalizare pentru ape menajere în sistem divizor cu diagrame anexe pentru calculul sporului în caz de dificultăţi speciale, fără staţie de epuraţie;

4) diagrama fig. 4 — cu suprafeţele terenurilor necesare pentru staţiile de epuraţie cu decantare simplă (sistem Imhoff) şi staţii biologice;

5) diagrama fig. 5 — cu costul staţiilor de epuraţie mecanică şi biologică.

Descrierea modului de întrebuinţare a diagramelor de evaluare a lucrărilor hidrotehnice-edilitare.

1. **Diagrama fig. 1.** Costul de investiţii al instalaţiilor de alimentare cu apă rezultă din formula $C_a = a \cdot N$ în lei, unde a este un factor ce se citeşte pe scara verticală a diagramei şi care reprezintă costul în lei pe cap de locuitor, iar N este numărul de locuitori. Pe diagramă sunt două curbe: una pentru oraşele din regiunile de dealuri sau munte, unde nu trebue castele de apă, fiind necesare numai rezervoare şi unde condiţiile de alimentare sunt deobicei mai uşoare; a doua, pentru oraşe de şes, unde trebue construite castele de apă. Din costul total al investiţiei, nu se poate eşalona decât construcţia reţelei de distribuţie, unele instalaţii de captare şi jumătate din costul rezervorului. In general, se poate socoti că chiar dacă se execută numai jumătate de reţea şi se eşalonează corespunzător celelalte elemente menţionate mai sus, totuşi prima investiţie este

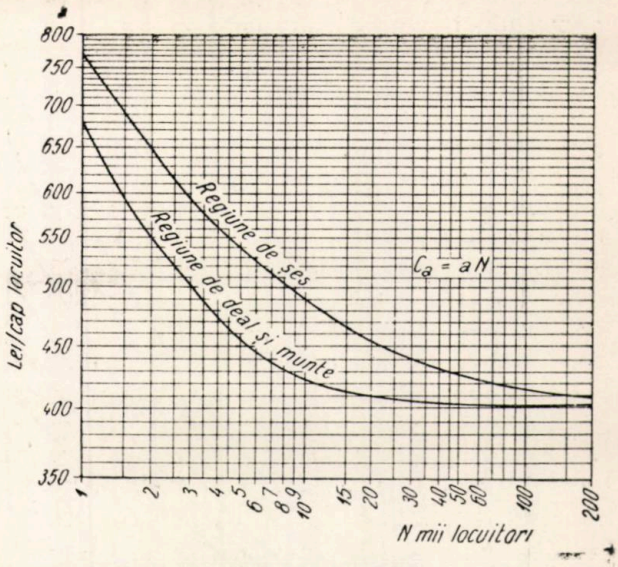

Fig. 1. Diagramă pentru calculul costului de investiţie al instalaţiilor de alimentare cu apă a oraşelor (Ca)

de circa 60%, în cazul oraşelor de munte şi 70% la cele de şes.

Exemplu: cât costă alimentarea cu apă a unui oraş de 12 000 locuitori, situat într'o regiune de dealuri?

Pe scara orizontală a diagramei se ridică la 12 000 (apreciat între 10 000...15 000) pe ordonate, care taie curba respectivă la înălţimea a=420 lei/cap, deci toată investiţia este de aproximativ 420·12000=5 040 000 lei cuprinzând toate instalaţiile, inclusiv reţeaua de distribuţie. Dacă se execută numai pentru jumătatea populaţiei din viitor, prima investiţie va fi de circa 3 000 000 lei.

2. **Diagrama fig. 2.** După diagrama principală şi cele anexe, costul total al canalizării în sistem unitar rezultă din formula:

$$C = e \cdot S \cdot K \cdot \beta \cdot$$

unde: e reprezintă lungimea medie în m/ha a străzilor oraşului (intravilanul);

S — suprafaţa oraşului (intravilanul) în ha;

K — factorul ce se citeşte pe scara verticală a diagramei principale;

β — un factor care depinde de lungimea L. a colectorului pe traseul afară din oraş (în extravilan) până la vărsarea în râu. Acest factor β rezultă din mica diagramă anexă de sus, citind pe scara orizontală. Scara verticală conţine suprafaţa S a oraşului numai până la 200 ha, deoarece peste această cifră influenţa colectorului asupra costului canalizării este neglijabilă — dacă lungimea lui afară din oraş nu întrece 5 km, ceea ce este foarte rar. In cazul când lungimea colectorului de vărsare

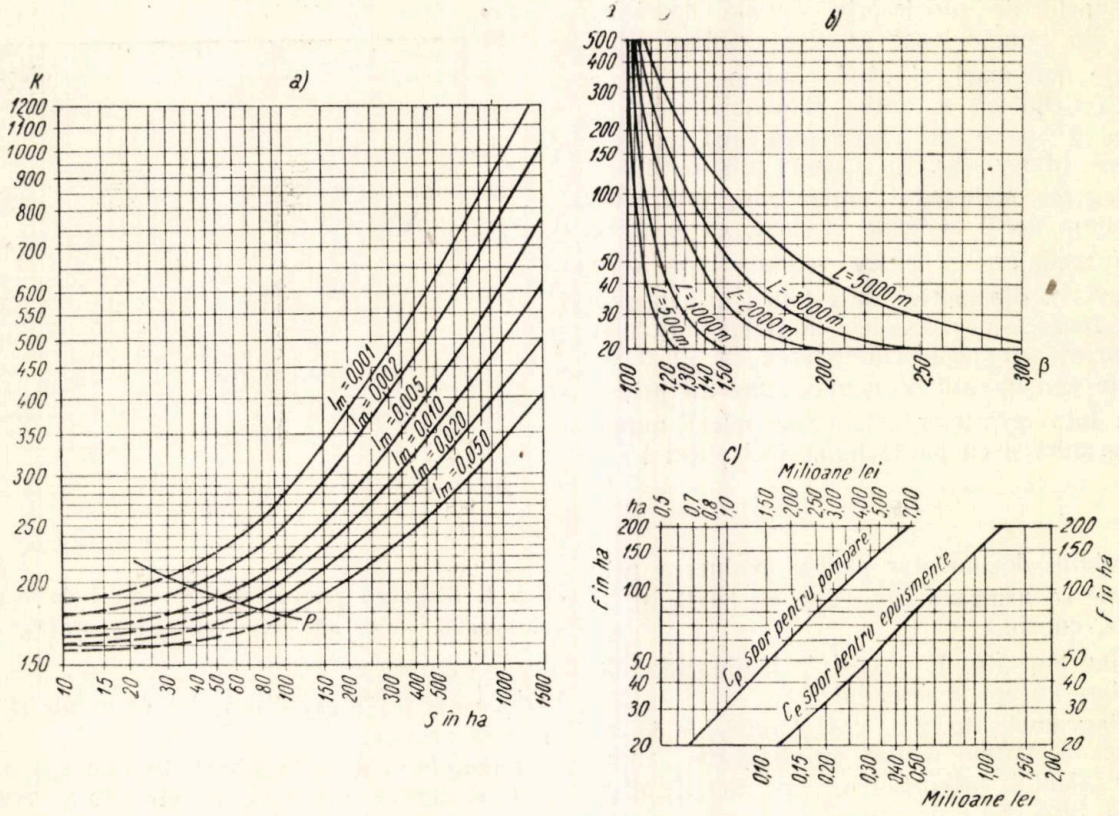

Fig. 2. a) Diagrama costului canalizărilor în sistem unitar pentru oraşe.
b) Diagrama pentru factorul β.
L = lungimea în m a colectorului pe traseul afară din oraş până la vărsare.
c) Diagrama pentru sporurile de cost la pompare şi zone cu apă subterană la mică adâncime.

este mică (sub 1 000 m), valoarea $\beta = 1$.

Pe diagrama principală sunt trase mai multe curbe, fiecare pentru o altă pantă medie a oraşului, dela $I_m = 1‰$ până la $I_m = 5\%$.

Curba P taie curbele diagramei principale, lăsând la stânga părţile punctate, reprezentând domeniul de suprafeţe şi pante ale oraşelor mici, în care numai foarte rar se va face canalizarea în sistem unitar.

Pentru a arăta un exemplu de calcul al costului canalizării în sistem unitar a unui oraş, rezolvăm următoarea problemă: să se evalueze costul canalizării unui oraş cu o suprafaţă de 200 ha cu o pantă medie de 5‰ şi un colector afară din oraş pe o lungime de 2 km până la vărsare.

Din planul oraşului, sau evaluat după regimul de construcţie din planul sau schiţa de sistematizare, s'a găsit lungimea specifică medie a străzilor $e = 120$ m/ha.

Pentru 200 ha, citit pe scara orizontală, se găseşte pe curba $I_m = 0{,}005$, ordonata citită pe scara verticală $K = 275$.

Din diagrama anexă de sus se găseşte pentru $S = 200$ ha pe curba $L = 2\,000$ m pe scara orizontală, $\beta = 1{,}12$.

Rezultă costul total:

$$C = 120 \cdot 200 \cdot 275 \cdot 1{,}12 = 7\,392\,000 \text{ lei}$$

aceasta în cazul când nu sunt dificultăţi speciale de teren.

Când dealungul râului există în oraş o zonă apărată de diguri contra inundaţiilor, care face necesară pomparea apei de canal în caz de ape mari în râu (chiar dacă acest lucru este necesar numai în caz de ape catastrofale), diagrama anexă de jos dă sporul de cost în funcţie de suprafaţa F în ha. Astfel, în exemplul de mai sus, dacă această zonă din oraş ar avea 60 ha, sporul C_p se citeşte direct în milioane lei pe scara orizontală de sus a diagramei anexă *c*.

$$C_p = 2\,000\,000 \text{ lei pentru } F = 60 \text{ ha}$$

deci costul total ar fi de aproximativ:

$$7{,}4 + 2{,}0 = 9{,}4 \text{ milioane lei.}$$

Pentru cazul când nu există zonă inundabilă şi nu este nevoe de pomparea apelor de ploaie — nivelul terenului permiţând o descărcare a canalizării chiar la apele cele mai mari din râu, dar unde totuşi zona F este caracterizată prin nivelul ridicat al apei subterane — sporul de cost pentru construcţia reţelei cu epuismente se găseşte în această zonă, din curba de jos (C_e) a diagramei auxiliare *c*.

citind acest spor direct în lei pe scara orizontală de jos.

Sub $F = 20$ ha sporul acesta pentru epuismente este procentual prea neînsemnat, încât pentru valori mai mici de F curba C_e nu mai figurează în diagramă.

Curba C_p de spor pentru pompare conține în mod firesc și sporul pentru epuismente.

S'a adăugat curba C_e separată, pentru cazurile unde numai epuismentele constitue o dificultate în plus la construcția rețelei de canale, această dificultate exprimându-se printr'un spor de cheltuială.

3. **Diagrama fig. 3.** Această diagramă servește la evaluarea costului canalizării apelor menajere în sistem divizor. Costul rețelei rezultă din formula:

$$C = 1\,000\ e\ .\ c \text{ în lei}$$

unde: e este lungimea specifică medie a străzilor pe ha;

c — un factor din diagramă, care se citește pe *scara verticală din dreapta.*

Diagrama conține încă două curbe, cu ajutorul cărora se poate evalua sporul de cost, când o parte din suprafața orașului are apa subterană aproape de suprafață și sporul pentru costul stațiilor de pompare, în cazul când acest lucru este necesar, dacă apele mari ale râului unde se varsă canalizarea trec peste nivelul terenului unde este așezată stația de epurație. Valorile acestor curbe se citesc pe *scara verticală din stânga.* In evaluarea aceasta nu este cuprins costul stației de epurație.

Exemplu: Să se evalueze costul canalizării apelor menajere, în sistem divizor, pentru un oraș muncitoresc care ocupă o suprafață de $S = 150$ ha, din care 40 ha cu apa subterană aproape de suprafață. In caz de ape catastrofale in râu, apele menajere trebue pompate. Lungimea medie specifică a străzilor 100 m/ha.

Curba C dă, la intersecția cu ordonate la 150 ha, valoarea coeficientului $C = 23$.

Costul rețelei $C = 1000 \cdot 100 \cdot 23 =$	2 300 000 lei
Se adaugă citind pentru curba „Spor pentru pompare" pe scara din stânga la valoarea $S = 150$ ha:	330 000 lei
Se adaugă citind pentru curba „Spor pentru epuismente" pe scara din stânga la valoarea $F = 40$ ha:	240 000 lei
Cost total:	2 870 000 lei

Costul rețelelor de ape menajere nu se evaluează după numărul de locuitori, deoarece dimensiunile minime ale canalelor sunt independente de debitul mic al apelor menajere.

Cifrele care rezultă din diagramele date sunt medii acoperitoare extrase din devizele multor proiecte. Diferențe mari se pot ivi numai atunci când configurația specială a terenului (cu văi și dealuri în cuprinsul orașului) ar face necesară coborîrea canalelor la adâncimi excepțional de mari (5...10 m).

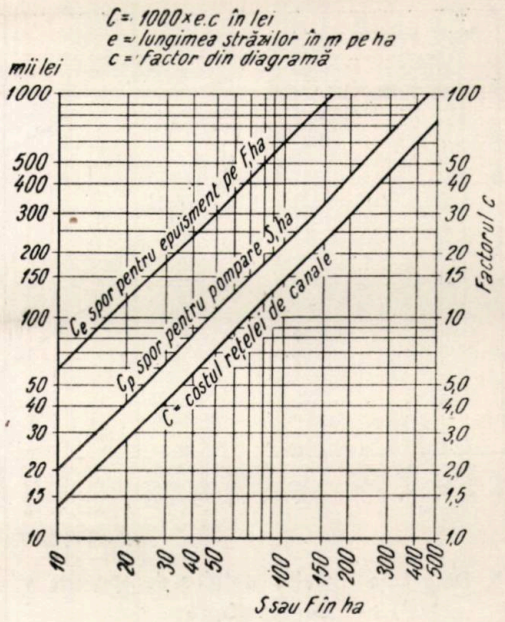

Fig. 3. — Diagramă pentru calculul costului rețelelor de canalizare în sistem divizor (ape menajere).

4. **Diagrama fig. 5.** Această diagramă dă costul stațiilor de epurație mecanice (Imhoff) și biologice, în funcție de numărul de locuitori. Costul se citește pe scara verticală în lei pe cap de locuitor. Costul stației este dat de formula:

$$C = c \cdot N$$

unde: N este numărul de locuitori;

c — costul în lei pe cap de locuitor.

In cost sunt cuprinse toate amenajările din jurul stației, afară de drumul de acces pentru construcție și exploatare în cazul când are o lungime mai mare de 300 m.

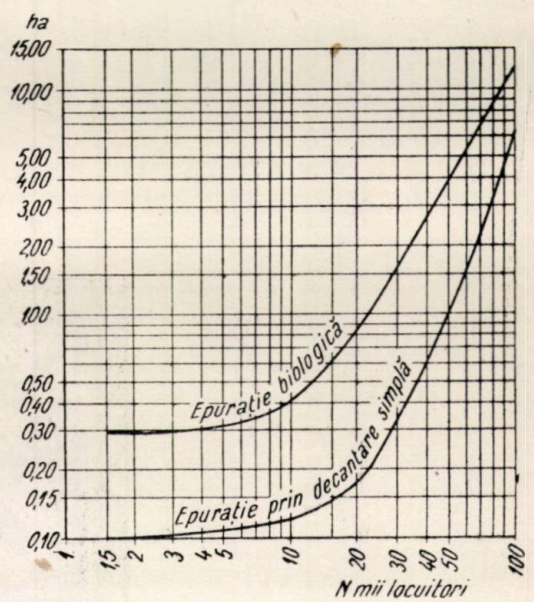

Fig. 4. Diagramă pentru stabilirea suprafeței terenului necesar stației de epurație a apelor uzate din canalizarea orașelor.

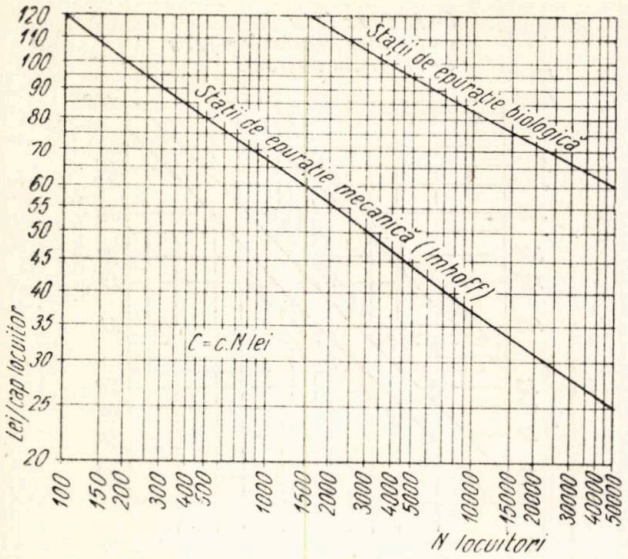

Fig. 5. Diagrama costului stațiilor de epurație a apelor de canalizare

5. **Diagrama fig. 4**. Această diagramă dă direct suprafața necesară pentru stații de epurație mecanică și biologică, în funcție de numărul de locuitori, care se citește pe scara orizontală.

Exemplu: pentru un oraș muncitoresc de 10 000 locuitori, așezat lângă un râu cu debit mediu de 2 000 l/s, trebue o stație de epurație biologică, deoarece la debitul râului, în cazul epurației mecanice, numărul de locuitori ai orașului este numai de 1,2 · 2 000 = 2 400.

Suprafața ce trebue rezervată acestei stații de epurație bilogică, care întotdeauna cuprinde și stația de epurație mecanică, rezultă din diagramă la 0,40 ha. Un teren de 50 · 80 ar fi suficient și ar cuprinde toate anexele cu plantația și împrejmuirea necesară; mai trebue adăugat costul unui drum de acces pentru construcția și exploatarea stației de epurație.

6. **Costul lucrărilor de rectificare și îndiguire ale râurilor** depinde în mare măsură de lungimea pe care trebue să se întindă aceste lucrări dealungul râului, în afară de porțiunea cuprinsă în oraș sau propriu-zis utilă. Acest spor de lungime pentru rectificări locale este cuprins între 60% și 100% și este foarte greu de apreciat fără un studiu amănunțit.

Costul pe m de rectificare și amenajare a albiei, cuprinzând și digurile, socotind ambele maluri, este destul de constant pentru lățimi de albii majore cuprinse între 20...60 m.

Se poate socoti că o rectificare și amenajare a malurilor cu maluri taluzate și parțial pereate, costă aproximativ 1 300 lei/m.

Profilele cu maluri verticale sau foarte puțin înclinate și apărate de ziduri de sprijin, costă circa 2 500 lei/m.

Aceste profile se vor face numai în oraș, unde nu este loc, sau lângă industrii unde trebue câștigat loc prețios.

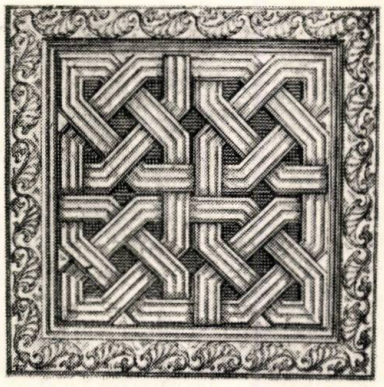

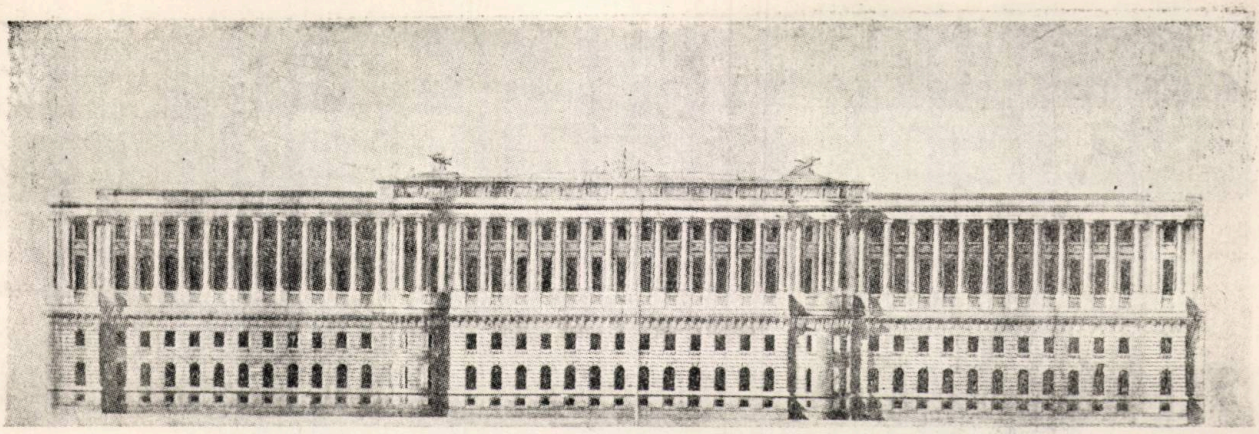

Palatul Cremlinului (Proiect). Partea centrală a faţadei dinspre râul Moscova. Varianta 1769

Arhitectul rus V. I. Bajenov *)

Arh. N. SBURCU

Arhitectul Vasile Ivanovici Bajenov a trăit în veacul al XVIII-lea. In 1949, s'au împlinit 150 de ani dela moartea lui.

Multă vreme, a planat o oarecare confuzie în ceeace priveşte o parte însemnată a operelor sale. Astăzi, savanţii sovietici, după minuţioase şi multilaterale cercetări, au reuşit să desvăluie şi să lămurească aproape toate neînţelegerile şi să stabilească cu precizie rolul lui covârşitor în punerea bazelor arhitecturii clasice ruse şi în desvoltarea ei ulterioară.

Veacul al XVIII-lea este caracterizat în Rusia prin apariţia pe arena vieţii obşteşti a unor geniali creatori şi oameni de ştiinţă ca Lomonosov, Suvorov, Radiscev, scriitori ca Derjavin şi Fonvizin, inventatori ca Polzunov şi Culibin, pictori ca Liviţchi şi Borovicovschi şi alţii.

In a doua jumătate a veacului al XVIII-lea, se întăreşte orânduirea feudală. In timpul domniei Ecaterinei a II-a, se rezolvă o serie de probleme istorice existente de veacuri. Astfel, prin războiul victorios dus cu Turcii, se asigură Rusiei stăpânirea ţărmurilor Mării Negre şi Mării de Azov, fapt care are drept rezultat crearea flotei ruse din Marea Neagră şi extinderea comerţului cu străinătatea; se întăresc cuceririle lui Petru I şi se alipesc la trupul Rusiei popoarele ucrainiene, bieloruse şi baltice.

Prin creşterea agriculturii săteşti, a producţiei industriale, a comerţului şi a culturii din Rusia, se consolidează succesele interne şi externe. Ca urmare a acestei stări de prosperitate, se crează mari posibilităţi pentru desvoltarea unei activităţi constructive intense, prin înfiinţarea de oraşe noi şi de opere mari arhitecturale.

„In această perioadă, Rusia înapoiată dar unitară, în plină desvoltare, inaccesibilă stăpânirii străine, reuşeşte să ocupe un loc de frunte printre celelalte popoare europene" (Istoria diplomaţiei).

Odată cu creşterea puterii politice şi economice, nobilimea caută să monopolizeze toată viaţa socială şi economică din Rusia. Viaţa nobilimii, parazitară şi plină de desfrâu, duce la înrobirea din ce în ce mai apăsătoare a ţăranilor şi la o exploatare fără margini a muncitorilor din manufacturi.

Minorităţile naţionale din regiunile Ural şi Volga se revoltă contra moşierilor şi industriaşilor, care puseseră mâna pe întinderi mari de pământ luat dela ţărani. Revolta lui Pugaciov dela graniţa de răsărit a Rusiei, din anii 1773—1775, este sdrobită. Creşte prigoana contra oamenilor progresişti din acea vreme, ca luminatul Novicov sau nobilul revoluţionar Radiscev, care sunt arestaţi, aruncaţi în închisoare sau deportaţi în Siberia.

Ecaterina a II-a duşmana revoluţiei burgheze franceze, luptă aprig pentru păstrarea poziţiilor înalte ale nobilimii, cu toate monopolurile ei. Ea nu reuşeşte însă să împiedice apariţia în rândurile intelectualilor a multor oameni proveniţi din straturile sociale, aşa zise de jos.

Pentru prima dată, intră în Academia de Ştiinţe, creată de Petru I, academiciani din afara nobilimii. Se pun bazele Universităţii din Moscova, sub conducerea marelui învăţat Lomonosov. La Petersburg, se creează Academia celor trei arte.

Din rândurile poporului, apar autodidacţi şi inventatori — se desvoltă tehnica, literatura şi arta. Desvoltarea puternică a artei naţionale ruse este oglindită de operele pictorilor Liviţchi, Rocotov, a sculptorilor Subin, Scedin, Colovschi şi a arhitecţilor Bajenov, Cazacov, Starov, Za-

*) Conferinţă ţinută la Facultatea de Arhitectură 26.X.1952.

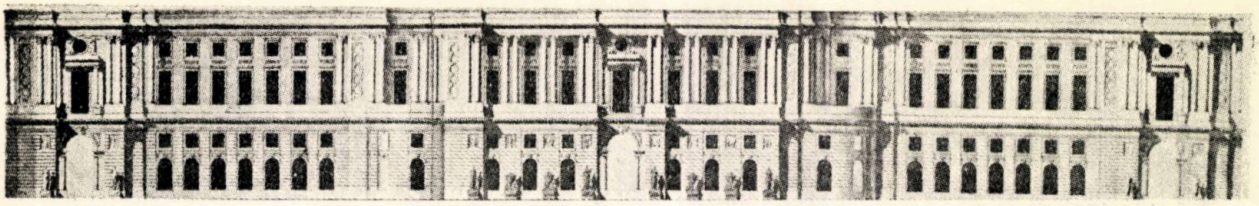

Institutul Smolnâi (Proiect). Faţadă

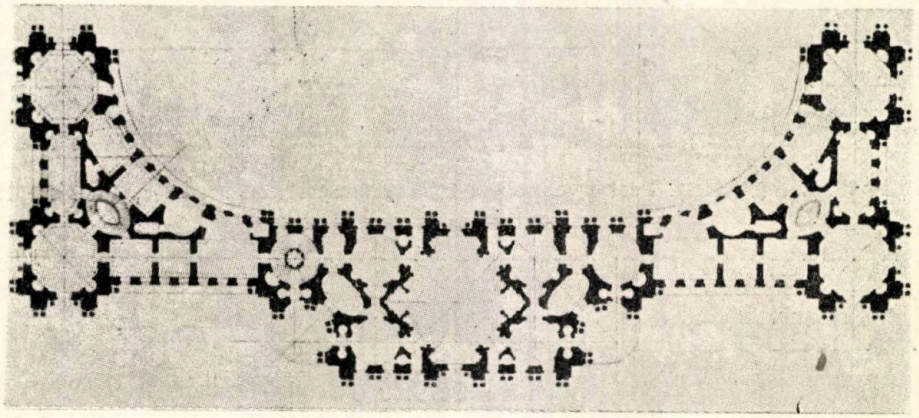

Institutul Smolnâi (Proiect). Plan.

harov, Voronihin etc. Operile marilor arhitecţi din acea vreme apar ca nişte creaţii de însemnătate mondială, ilustrând geniul creator al poporului rus. Clasicismul arhitecturii ruse din acea vreme este o rază luminoasă în desvoltarea arhitecturii naţionale. Construcţiile din Petersburg şi Moscova au provocat răspândirea clasicismului naţional rus în întreaga ţară. Un loc însemnat în aceste creaţii, îi aparţine arhitecturii pline de frumuseţe a lui Vasile Ivanovici Bajenov.

Vasile Ivanovici Bajenov s'a născut în anul 1738 în satul Dolsc (guvernământul Caluga). Tatăl lui era dascăl la biserica din sat. Curând după naşterea lui Vasile, familia se stabileşte la Moscova. La vârsta de 10 ani, din cauza sărăciei tatălui său, el este dat la o mânăstire, unde schimbă unele picturi din biserică, după gustul lui, fapt pentru care capătă o bătaie groaznică. Când împlineşte 15 ani, un pictor îl ia de milă pe lângă el ca să-l înveţe meseria. Curând, după cum spune Bajenov, se dovedeşte că el este cu mult mai priceput decât acest pictor, care „fie că desena cu dreapta, fie cu stânga tot una era".

După aceea, el devine elevul cunoscutului cneaz Dimitri Uhtomschi, un arhitect care — cu mult înainte de a se crea Academia de Arte din Petersburg — înfiinţase prima şcoală particulară din Moscova. Se bănueşte că acest cneaz, vizitând bisericile din Moscova după marele incendiu din 1748, ar fi dat peste micul artist plin de talent şi l'ar fi luat în şcoala lui. Uhtomschi avea nevoie de ucenici, atât pentru proiectare, cât şi pentru controlul lucrărilor sale. După cele două mari incendii, întreaga Moscovă îşi schimbase înfăţişarea, încât se simţea din ce în ce mai mult lipsa de arhitecţi şi de constructori buni. Uhtomschi este primul care, rupând tradiţia obscură medievală, ce considera ştiinţa arhitecturii drept o taină care se transmite din tată în fiu, înfiinţează o şcoală particulară de arhitectură şi împleteşte teoria cu practica, trimiţându-şi ucenicii pe şantiere, unde ei devin constructori.

Printre elevii şcoalei lui Uhtomschi este şi Bajenov, care leagă prietenie cu Cazacov, viitorul lui colaborator şi apoi renumit arhitect. Uhtomschi, observând posibilităţile deosebite şi multiple ale lui Bajenov, îl trimite să urmeze gimnaziul de pe lângă Universitatea abia deschisă, unde învaţă printre altele şi limbi străine. In acest gimnaziu, el se împrieteneşte cu Fonvizin viitorul autor şi cu Novicov, care a devenit un mare om de ştiinţă, redactor al unor reviste satirice şi luptător progresist de frunte. Ideile oamenilor progresişti şi în special cele ale lui Novicov au alimentat creaţiile şi au lăsat urme adânci în viaţa marelui arhitect. Şcoala lui Uhtomschi nu putea satisface marea dragoste de învăţătură a lui Bajenov; ea nu-i dădea decât cunoştinţe limitate, jucând un rol de primă modelare. Bajenov se înscrie şi la cursurile de artă din cadrul Universităţii, având coleg pe Starov, viitorul arhitect şi constructor al Palatului Tauridei. In 1758, se înfiinţează la Petersburg „Academia celor trei arte": pictura, sculptura şi arhitectura. Suvalov, preşedintele Academiei cere o listă cu cei mai buni studenţi din ţară, printre alţii sunt trecuţi Baienov si Starov. La Petersburg, tânărul Bajenov vede pentru prima oară un mare oraş, cu străzi drepte, cu trotoare, pieţe regulate şi o mulţime de palate foarte somptuoase.

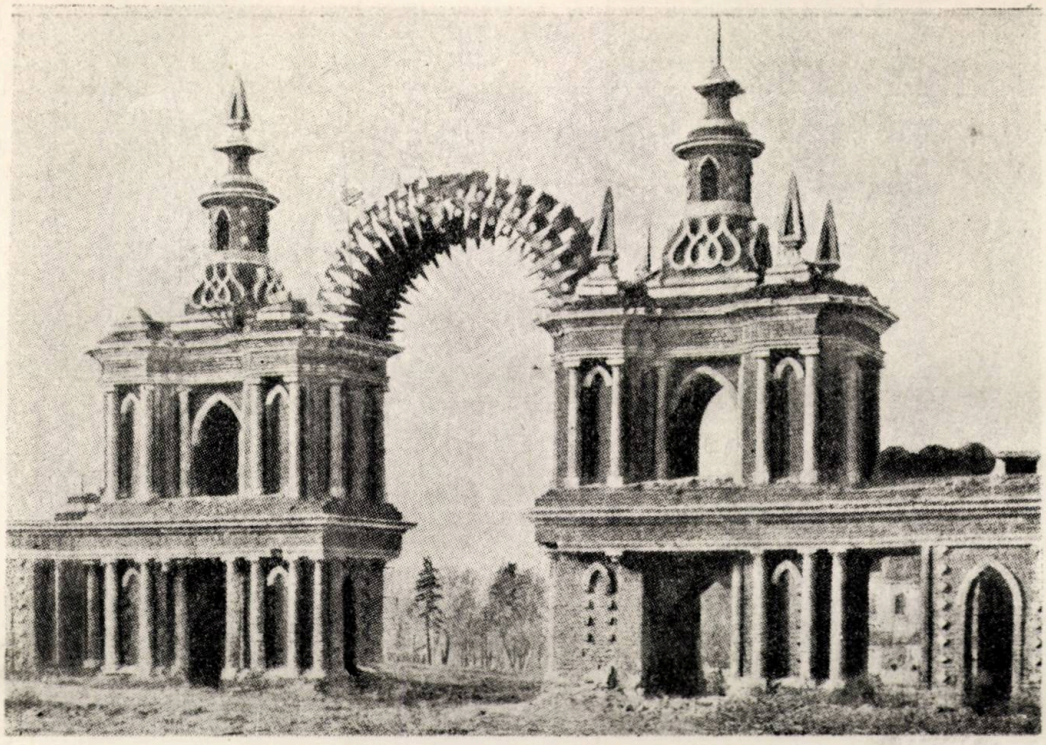

Palatul Țariținо 1775-1785. Poarta „Casa Pâinii"

Domnia Elisabetei se caracterizează printr'un lanț de petreceri grandioase, care bineînțeles cereau și un cadru adecuat în care să se desfășoare. Pentru aceasta, marele arhitect al Elisabetei, Rastrelli construește necontenit palate pompoase pline de decorații aurite. Bajenov, numai după un an și jumătate, devine atât de cunoscut prin succesele sale în învățătură, încât drept recompensă i se dă grad militar cu rang de nobil și este prezentat Elisabetei, care îl dă ca ajutor lui Rastrelli. Cu toată influența lui Rastrelli, personalitatea lui Bajenov se remarcă încă dela prima lucrare, biserica din Cerghizovo, pe care, cu mult curaj, o execută în stil rusesc.

După terminarea Universității din Petersburg în 1760, Bajenov este trimis împreună cu Losenco la Paris, ca prim bursier al Academiei de Arte. Aici, el se prezintă cu scrisorile de recomandare arhitectului Charles de Vally. Privit la început cu neîncredere, Bajenov în scurt timp, prin munca lui neobosită și prin succesele sale în studii, ajunge să fie apreciat atât de profesori, cât și de colegi, care — după cum ne spune el — nu se jenau să-i copieze proiectele. Și aici, personalitatea lui nu se lasă influențată de diferitele curente de exaltare a tot ce era antic. El își urmează drumul său. La examenul public, pe care l-a dat după un an și jumătate de studii, el prezintă lucrările sale: model pentru colonada Luvrului, desene, planuri, detalii, aquaforte și o variantă pentru Palatul Invalizilor, deja executat. Examenul s'a transformat într'un triumf al tânărului maestru rus, care obține diploma cu dreptul la „Prix de Rome". I se mărește bursa și apoi este trimis la Roma pentru a-și desăvârși studiile. Aici totul i se pare nou, totul îl interesează cu pasiune: atât monumentele antice, cât și cele ale Renașterii. Orice moment liber, îl folosește pentru a se plimba cu albumul în mână, printre monumente, desenând. In 1764, Bajenov trimite Academiei din Roma, aquaforte, desene și detalii după biserica Sf. Petru și un proiect pentru treptele Capitoliului. Pentru succesele sale, Academia Sf. Luca din Roma îi dă titlul academic cu dreptul de a fi profesor la Academie. Astfel, el este primul arhitect rus care obține asemenea grade. Academiile Florentina, Clementina și cea din Bologna îl numesc membru corespondent. Acestea au fost succesele sale europene. Intors la Paris, el este primit de Academia din Paris și aceasta se poate numi succesul său pe plan mondial. El este prezentat Regelui Ludovic al XV-lea, care-i propune să lucreze pentru el în schimbul unor mari onoruri, dar Bajenov dorește să se întoarcă în Rusia, căreia vrea să-i dedice toate cunoștințele sale.

Intre timp, în Rusia venise la putere împărăteasa Ecaterina a II-a. Bajenov sosește la Petersburg cu o lună și jumătate înainte de deschiderea noii Academii de Artă. Capitala se transformase, oamenii se schimbaseră, iar pe mulți Bajenov nu-i mai găsește în viață. Lomonosov murise cu o lună înainte de sosirea lui, deasemenea Suvalov, protectorul lui și președintele Academiei. Noul președinte al Academiei era Ivan Betchi „omul nemților", cum i se spunea, deoarece privea mereu spre Apus. Chiar

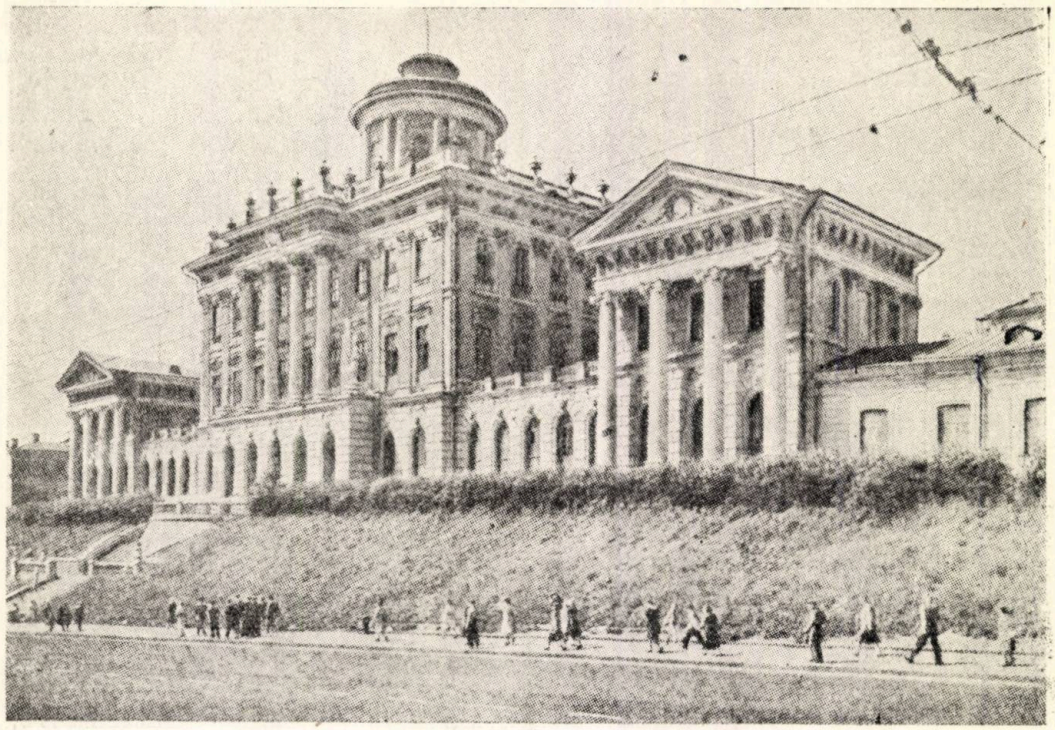

Casa Paşcov (Actualmente Biblioteca V. I. Lenin- Moscova) 1784-1786. Vedere generală.

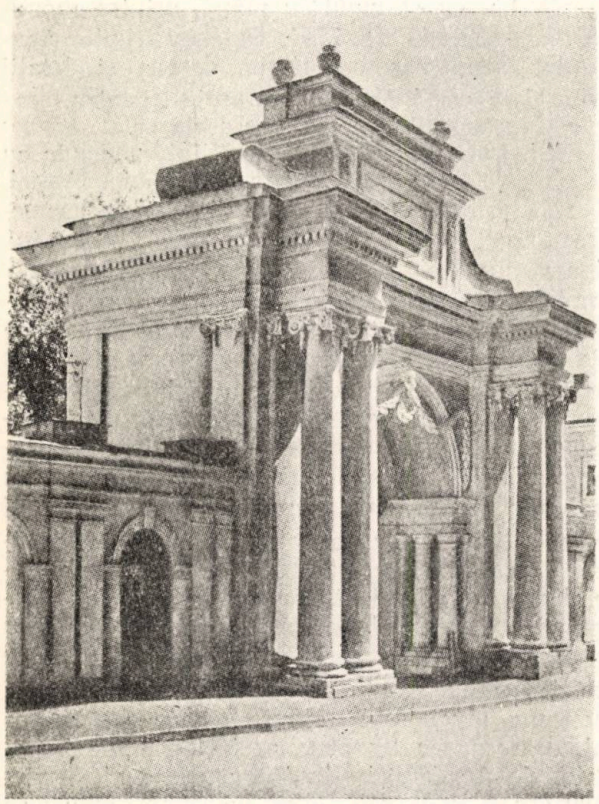

Casa Paşcov. Poarta.

în primele zile ale întoarcerii sale, Bajenov critică aspru pe noul preşedinte pentru atitudinea sa, fapt care bineînţeles îi atrage duşmănia acestuia pe viaţă. Prezentat Ecaterinei, el este însărcinat cu construirea unui palat, la Camenstroi, pentru moştenitorul tronului, Pavel. Puţin mai târziu, el este primit ca membru al Academiei; pentru a deveni însă profesor, i se cere să execute, după programul Academiei, un proiect pentru palatul Ecaterinse. In acest proiect, Bajenov caută să exteriorizeze sentimentele sale adânc patriotice, reproducând aspecte caracteristice ale artei populare ruse. Aşa de exemplu, sala amfiteatrului este înconjurată de un număr de coloane egal cu numărul oraşelor din Rusia, iar fiecare coloană poartă emblema unuia dintre oraşe. El spune că proporţiile generale ale palatului le-a stabilit după regulile lui Palladio, iar cele de detaliu, după gustul lui. Cu tot succesul repurtat de acest proiect, Bajenov nu este acceptat şi ca urmare, nu i se acordă dreptul de a fi profesor. Aşadar, el este maestru slăvit şi recunoscut de toată lumea, membru a diferite academii străine, iar în ţara sa, pe care o iubeşte profund, el nu este apreciat cum s'ar cuveni şi nu este admis profesor la Academie. Duşmănia pe care i-o poartă Betchi pe de o parte şi ideile sale progresiste, în contradicţie cu politica antipopulară a ţarismului, sunt motivele care îl ţin departe de locul ce i se cuvine. Bajenov este nevoit să ia o slujbă la Şcoala de Artilerie, cu gradul de căpitan, unde i se încredinţează construirea Arsenalului din Petersburg. Cele două lucrări, relativ mari ale sale, palatul Camenstroi şi Arsenalul, nu-i

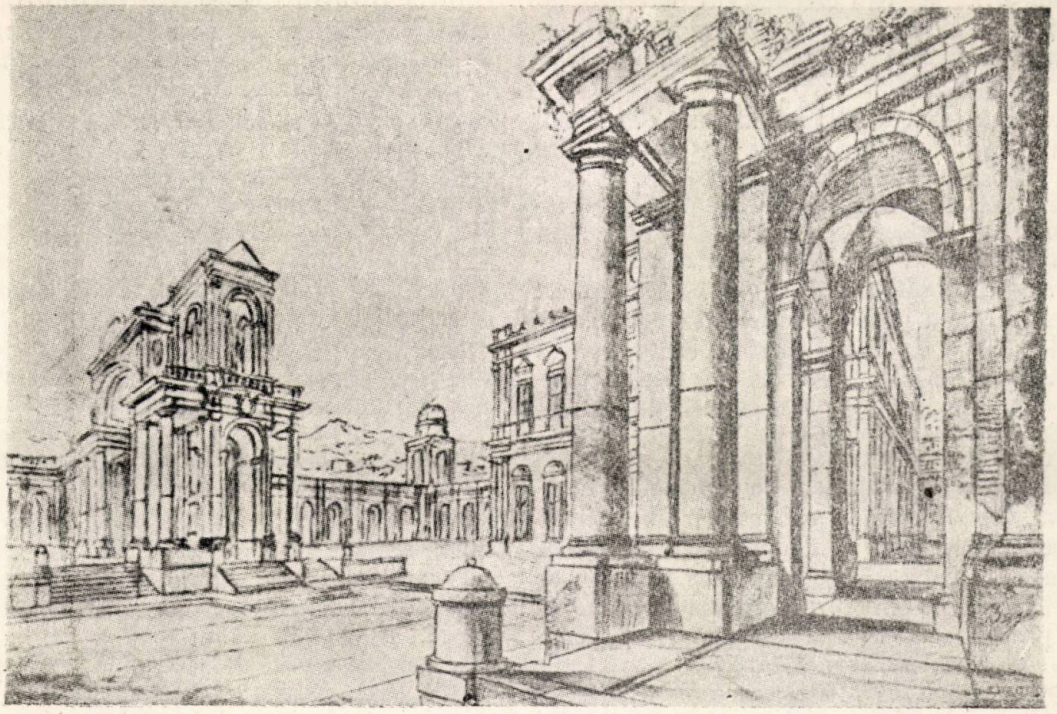

Compoziţie arhitecionică (Schiţă).

permit lui Bajenov să-şi desvolte liber posibilităţile sale geniale. Puţin timp după construirea Arsenalului, el proiectează palatul Institutului Smolnâi, care însă din cauza condiţiilor şi oamenilor, nu se realizează. In acest proiect, Bajenov pentru prima oară aplică cu succes contrastul între soclul masiv şi colonada uşoară a etajelor superioare, ideie pe care el o va desvolta ulterior, la palatul Cremlinului. Acest proiect, poate fi considerat ca o etapă pregătitoare pentru marea sa lucrare, palatul Cremlinului.

Palatul Cremlinului. In anul 1768, Ecaterina a II-a, urmând efecte de reclamă, anunţă hotărîrea ei de a se clădi palatul grandios al Cremlinului şi se înfiinţează, sub conducerea generalului Ismailov, aşa zisa „expediţie pentru construirea palatului Cremlinului". Bajenov este însărcinat cu proiectarea şi conducerea lucrărilor de construcţie ale acestui palat, menit să transforme înfăţişarea Moscovei, prin crearea unui centru, capabil să rivalizeze cu cele mai mari capo-d'opere mondiale ale arhitecturii. Palatul, după evaluări, trebuia să coste 50 mil. ruble, una din scările monumentale — 5 mil., iar macheta 60 mil. ruble. Sumele par colosale pentru acea vreme şi Bajenov, plin de încredere şi entuziasm porneşte la lucru, studiind cu grije chiar şi cele mai mici amănunte. In timpul complectării proiectului, Bajenov, consecvent principiilor sale, execută o machetă de o mărime şi precizie impresionantă, întrebuinţând lemnul preţios, provenit din dărâmarea unui palat al ţarului Alexei Mihailovici din Colomeea. Din fericire, această machetă s'a păstrat aproape intactă până în zilele noastre. Fai-

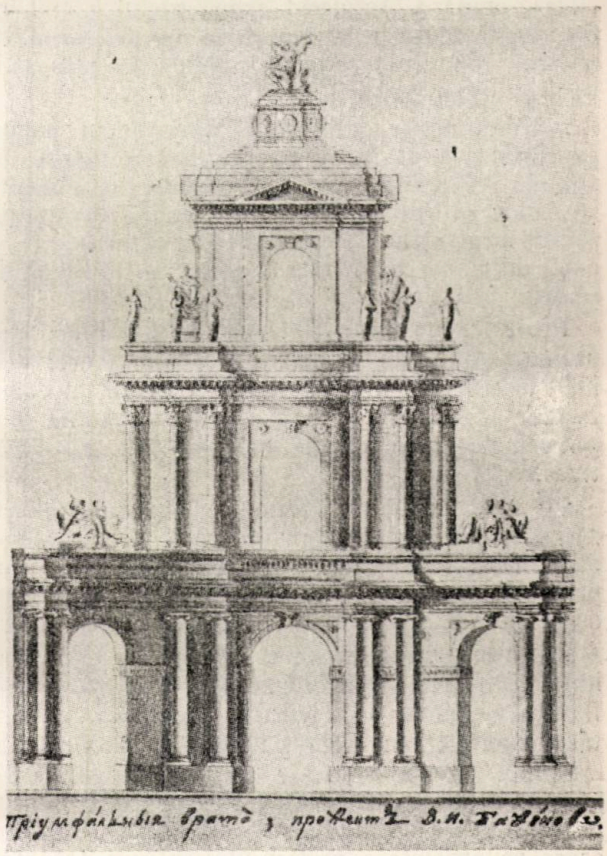

Arc de triumf (Proiect).

ma produsă de această construcţie cuprinde întreaga ţară şi din toate colţurile Rusiei, vin oaspeţi pentru a vedea şi admira proiectul şi macheta viitorului palat.

Proiectul, scriptele rămase despre el şi macheta, îl arată pe Bajenov, ca pe un partizan convins al clasicismului şi ca pe un artist care caută să aplice principiile de compoziţie clasică sub toate aspectele lor. Deşi se mai simt unele influenţe ale barocului, totuşi soluţia generală arhitecturală şi amploarea proiectului se deosebesc profund prin simplicitatea şi claritatea detaliilor de pompozitate decorativă a barocului. In ceeace priveşte decoraţia interioară, este sigur că ar fi fost un exemplu reuşit dacă s'ar fi construit după cum reiese din machetă. Aşa de exemplu, vestibulul a fost proiectat în formă de rotonde, cu 12 coloane de marmoră roz, înconjurate la rândul lor de un cerc de coloane exterioare şi acoperit cu o cupolă. Către acest vestibul se îndreaptă scările de marmoră, care leagă curtea de onoare cu intrarea principală. Această soluţie l-a preocupat mult pe Bajenov şi mai târziu a reuşit s'o aplice pe o scară mult redusă, la casa Paşcov din Moscova. Acest gigantic proiect îi dă lui Bajenov posibilitatea de a-şi arăta multilateralitatea posibilităţilor şi cunoştinţelor sale. El apare aici ca un mare urbanist prin planul de situaţie al ansamblului, în care se vede cum a urmărit crearea de perspective interesante, organizarea unor pieţe, dintre care cea de formă ovală ar fi servit parăzilor militare sau serbărilor populare. In acest scop, soclul clădirilor din jurul pieţii este tratat în trepte, formând tribune, de unde poporul putea să privească desfăşurarea serbărilor.

Aceasta arată grija deosebită pentru popor, exprimată de Bajenov cu multă convingere. In spatele tribunelor, pe toată întinderea clădirii, se ridică un şir puternic de coloane. Spre râul Moscova, Bajenov proiectează crearea unei terase deschise, cu fântâni, statui şi un chei de piatră.

Proiectele rămase arată că acest palat a fost studiat sub toate aspectele şi până în cele mai mici detalii, Bajenov, dovedind că este un constructor desăvârşit, care şi-a acumulat toată pregătirea necesară, desvoltând tradiţiile constructive vechi ruseşti.

In 1772, încep lucrările de săpături, sprijiniri de maluri şi de consolidare a terenului, iar după un an începe construirea fundaţiilor propriu zise. Această perioadă, după cum singur o spune, a fost cea mai fericită din viaţa lui.

Punerea pietrei fundamentale are loc la 1 Iunie 1773, când Bajenov rosteşte o cuvântare înflăcărată adresată poporului Moscovei, cuvântare care este în acelaşi timp şi o profesie de credinţă. In ea, Bajenov îşi arată concepţiile sale ca arhitect şi ideile sale progresiste ca om. După cum s'a menţionat, această grandioasă lucrare se proiectase mai mult pentru a face reclamă Ecaterinei.

Imediat după începerea fundaţiilor, producându-se unele tasări de teren, prevăzute dealtfel de Bajenov, ea profită şi opreşte lucrările. După ce mai multe comisii de specialişti găsesc că aceste tasări nu prezintă nici un pericol, Ecaterina nemulţumită numeşte o comisie, care — neţinând seama de realitate — face un raport pe placul ei, oprind în felul acesta lucrările. Intr'adevăr, Ecaterina dă ordin ca lucrările să fie oprite, împiedicând astfel realizarea unui proiect care ar fi devenit una din capo-d'opere ale arhitecturii mondiale.

Tariţino. După oprirea dramatică a lucrărilor dela Cremlin, activitatea lui Bajenov se îndreaptă un timp către lucrările cu caracter decorativ-festiv. In 1775, urma să se serbeze în întreaga Rusie, încheierea victorioasă a războiului cu Turcia. Bajenov este însărcinat de către Ecaterina cu proiectarea şi construirea „tuturor construcţiilor de înveselire" din câmpul Hadinschi din apropierea Moscovei. Ideea de bază, la proiectarea acestui ansamblu, a fost aceea de a reconstrui la o scară mai mică, regiunile câştigate prin pacea dela Cuciuc-Cainardgi şi anume: ţărmurile Mării Negre şi Azov, Crimeea, gurile Donului şi ale Niprului, cu lacuri artificiale şi clădiri simbolice. Sau păstrat o serie de desene executate de Cazacov, reprezentând diferite aspecte ale lucrărilor. Din aceste desene se vede fecunda inspiraţie a lui Bajenov.

Incă nu se stinsese răsunetul serbărilor, când Bajenov trebuia să proiecteze pentru Ecaterina un palat de petrecere şi odihnă, la o moşie cumpărată de curând dela prinţul Serghei Cantemir, la Tariţino. Bajenov este nevoit să lupte serios contra cerinţelor Ecaterinei de a urma exemplele din Apus şi tratează lucrarea pavilionar, evitând construirea unui palat imens lipsit de pitoresc, reuşind să imprime clădirilor un caracter profund legat de tradiţiile arhitecturii clasice ruseşti, evitând imitarea servilă a goticului apusean, la „modă" pe vremea aceea. Este foarte interesant planul general şi panorama ansamblului dela Tariţino, în care se poate vedea, într'o măsură şi mai limpede decât la palatul Cremlinului, intenţia arhitectului de a se folosi de un sistem modular de aşezare a clădirilor. Se văd trasate în tuş, linii verticale, care sunt axele clădirilor, iar în creion, linii orizontale, formând toate o schemă (trama), care stă la baza aşezării pavilioanelor.

Felul armonios cum sunt aşezate clădirile pe teren, ţinând seama de diferenţele de nivel, ne arată încăodată cunoştinţele sale temeinice. Materialele întrebuinţate sunt piatra şi cărămida aparentă, ambele bine cunoscute de maeştrii ruşi. Bajenov lucrează 10 ani la desăvârşirea operei sale.

In fine, în 1785, Ecaterina nemulţumită de palatul construit pentru ea, dă ordin să fie dărâmat până la temelie. Se presupun diferite motive. Ecaterina se aştepta să găsească un palat mare şi în locul acestuia vede o serie de pavilioane de forme stranii. Alt motiv ar fi acela

Biserica din satul Znamenco - 1768

că Bajenov, de dragul simetriei, construeşte cele două palate — al Ecaterinei şi al ţareviciului Pavel — identice, ceeace a fost socotit ca o greşeală protocolară; se spune, însfârşit, că s'ar fi descoperit un complot asupra ei chiar la Tariţino, fapt care a supărat-o foarte mult.

Indiferent însă, care ar fi fost motivul ce ar fi determinat-o pe Ecaterina să ordone dărâmarea palatului, lovitura pentru Bajenov este groaznică. Toţi cei care îl linguşeau până atunci, acuma îl ocolesc.

Nenorocirea îl face pe Bajenov să se apropie şi mai mult de prietenul lui, progresistul Novicov, a cărui activitate Ecaterina vrând s'o curme, în 1792, îl arestează şi îi confiscă tipografiile. Bajenov, de teama de a fi prigonit, fuge la moşia Gatcino, unde el e numit prim arhitect al curţii şi începe, în această calitate, studiul unui palat pentru ţareviciul Pavel. Lucrările încep abia după patru ani, când se urcă pe tron Pavel, care deîndată îl numeşte pe Bajenov consilier de stat şi îi dă în dar moşia Glazovo, numindu-l vice-preşedinte al Academiei de Artă.

In timpul prigoanei, Bajenov are o activitate foarte vie, construind diferite lucrări, printre care citäm: Clopotniţa şi sala de mese din biserica Scrobiascensca, casa Paşcov, casa Prozorschi, casa Razumorschi (actualmente spitalul din Cremlin foarte vechi şi schimbat), casa Dalzov, biserica din Cerchizovo, conacul din Mihalcovo şi cele din satele Vinogradov şi Crasnoe, o biserică foarte frumoasă din Bâcov, etc.

Una din lucrările sale, de cea mai mare valoare, este desigur casa Paşcov, actualmente vechea bibliotecă Lenin din Moscova, construită în jurul anului 1784.

Casa Paşcov. Aşezată pe o colină înaltă şi înverzită, ea este una din capo-d'operile arhitecturii ruse şi mondiale, atât prin concepţia genială a compoziţiei, cât şi prin rafinamentul detaliilor, perfect executate.

Până aproape de zilele noastre, nu se ştia precis nici timpul când s'a construit, nici arhitectul ei. Savanţii sovietici, prin studii amănunţite şi serioase, au ajuns la concluzia certă că ea este opera lui Bajenov. O serie de detalii, precum şi soluţia generală poartă adânc imprimat caracterul altor lucrări ale lui Bajenov. Scara de onoare ovală, aşezarea ei excentric faţă de axul compoziţiei, o găsim atât în proiectul institutului Smolnâi, cât şi la palatul Cremli-

nului şi la pavilionul Mihailov. Bajenov renunţă aici la tradiţia de a se crea în faţa clădirii o curte de onoare. Aşezarea ei, pe vârful colinei din faţa Cremlinului, permite lui Bajenov să realizeze o compoziţie puternică, înaltă, pusă în valoare de planul înclinat, înverzit din faţa ei. El evită o legătură directă între volumele clădirii, întrebuinţând corpuri de legătură mai scunde, fapt care face ca ansamblul să devină mai uşor, mai aerat, iar clădirea principală mai avântată. Şi aici, ca în toată opera sa, Bajenov a urmărit trasarea unei linii specifice arhitecturii ruse, care să reflecte măreţia patriei şi poporului său. Contrastul de stil între casa Paşcov şi porţile Cremlinului, nu numai că nu supără, dar parcă le leagă într'un mod armonios şi pitoresc.

Planul general prezintă una din cele mai strălucite compoziţii ale lui Bajenov. Intrarea principală, aflată pe o stradelă din spatele terenului şi volumul principal sunt pe acelaşi ax, subliniat de întreg sistemul de compoziţii al curţii. Toată compoziţia e legată strâns de topografia locului, ale cărui defecte s'au transformat în calităţi. Intrebuinţarea unui ordin mare, cuprinzând două etaje, măreşte scara clădirii în contrast cu parterul tratat în lungime.

★

Bajenov n'a fost numai arhitect, ci şi pictor şi mai ales constructor experimentat. El considera că procesul de creaţie al arhitectului nu se termină decât odată cu terminarea clădirii. Deaceea, el era preocupat nu numai de cele mai mici detalii de proiectare, ci în aceeaşi măsură de execuţia propriu zisă. Organizarea şantierelor, aprovizionarea cu materiale, planurile topografice şi efectuarea de sondaje, planificarea succesului lucrărilor, precum şi instruirea personalului tehnic, toate acestea îl interesau în egală măsură, considerând că un bun arhitect nu poate despărţi teoria de practică. „Arhitectura — spune Bajenov — are trei părţi principale: frumuseţea, liniştea şi rezistenţa. Ele nu se pot despărţi. Arhitectul este omul care ştie să construiască după ştiinţa arhitecturii şi a construcţiei, care face planurile, atât ale fundaţiilor, cât şi ale casei, conduce lucrarea şi pietrarii, precum şi pe ceilalţi lucrători care îi sunt subordonaţi.

El trebue să fie om inteligent, cinstit şi cumpănit".

Metoda realistă a lui Bajenov reiese din înţelegerea arhitecturii ca o unitate artistică şi utilitară şi aceea a rolului conducător al arhitectului în construcţie:

„Arhitectul, în orice lucrare, este cheia construcţiei".

Documentele găsite şi studiate de savanţii sovietici dovedesc că Bajenov n'a fost numai arhitect constructor, ci şi un teoretician al arhitecturii.

La începutul secolului al XVIII-lea, apare un tratat „Scopurile expediţiei arhitectonice", în care autorii — Perovchin şi Carabov — critică metodele ce tindeau spre decoraţie, neglijând construcţia şi se declară împotriva folosirii formelor importate, fără studiul lor critic şi adaptarea lor la specificul vieţii şi climei ruseşti. Acest tratat înseamnă o etapă în desvoltarea arhitecturii ruse.

Etapa următoare este activitatea teoretică a lui Bajenov. El desvoltă teoria naţională a arhitecturii şi reflectă ridicarea arhitecturii ruse la valoarea mondială. El este convins că arhitecţii şi constructorii ruşi pot crea lucrări comparabile cu marile creaţii ale antichităţii.

Crearea unei legături între arhitectura rusă şi tradiţiile clasice constitue caracteristica lui Bajenov. El nu era pentru o imitare servilă a antichităţii, ci pentru prelucrarea a tot ce e mai preţios, imprimându-i particularităţile vieţii naţionale ruse. Subliniind existenţa unor „reguli de creaţie" şi a unei „arhitecturi directe" în creaţiile arhitecturii vechi ruseşti, el trasează drumul teoretic al începuturilor clasice ale noii arhitecturi ruseşti.

Un factor important din moştenirea lui Bajenov este problema unei originalităţi naţionale şi a unei arhitecturi juste de sine stătătoare. De aceea, arhitectura lui este populară, plină de exaltare naţională şi de mândrie faţă de marele său popor.

El crede că arhitectul trebue să ţină seama de judecătorul cel mai sever — opinia publică. Deaceea, la punerea pietrei fundamentale a palatului Cremlinului, Bajenov se adresează în cuvântarea sa direct poporului, prezentând judecăţii lui proiectul şi ideea sa creatoare. Arhitectul trebue să fie un om de frunte al societăţii, respectat şi iubit. Lucrări mari nu pot apare decât acolo unde artistul este respectat.

Lipsa de libertate şi de mijloace este un adevărat viciu pentru artişti. A deveni un fel de servitor la dispoziţia curţii sau nobilimii înseamnă a fi rob. Arhitectura trebue să deservească întreg poporul, iar nu capriciile unui conducător.

Grecii, în democraţia sclavagistă, spre deosebire de Egipteni, desvoltând această artă pentru un număr mai mare de cetăţeni, au adus arhitectura pe cea mai înaltă treaptă.

Bajenov a suferit de trei ori, în viaţa sa de creaţie, prăbuşirea celor mai mari şi mai frumoase opere ale sale: Institutul Smolnâi, Palatul Cremlinului şi Tarîţino. El a avut însă tăria de a trece peste piedicile puse de curtea Ecaterinei.

Ca Puşchin, pe vremea lui Nicolae, tot asa Bajenov, pe vremea Ecaterinei, a fost prigonit de cercul curtenilor reacţionari. Aceasta a fost soarta reprezentanţilor gândirii progresiste din Rusia ţaristă. Bajenov a luptat pentru ridicarea arhitecturii naţionale, tradiţie patriotică continuată astăzi de arhitecţii sovietici. Marea Revoluţie Socialistă din Octombrie a pus arhitectura în slujba creatoare a poporului. Operele lui Bajenov constitue o moştenire bogată şi o sursă de inspiraţie pentru crearea noii arhitec-

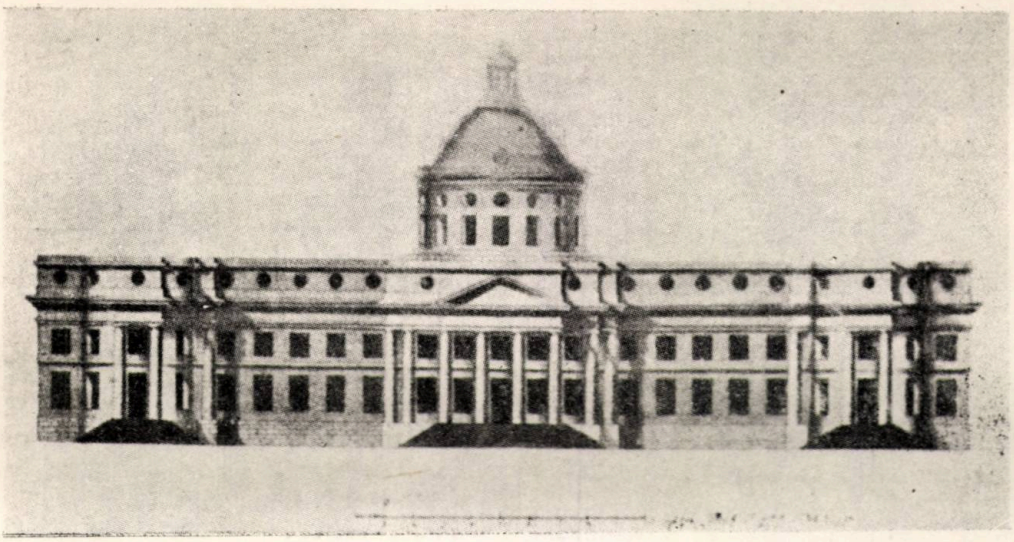

Spitalul Pavel (Proiect). Fațada. Varianta I.

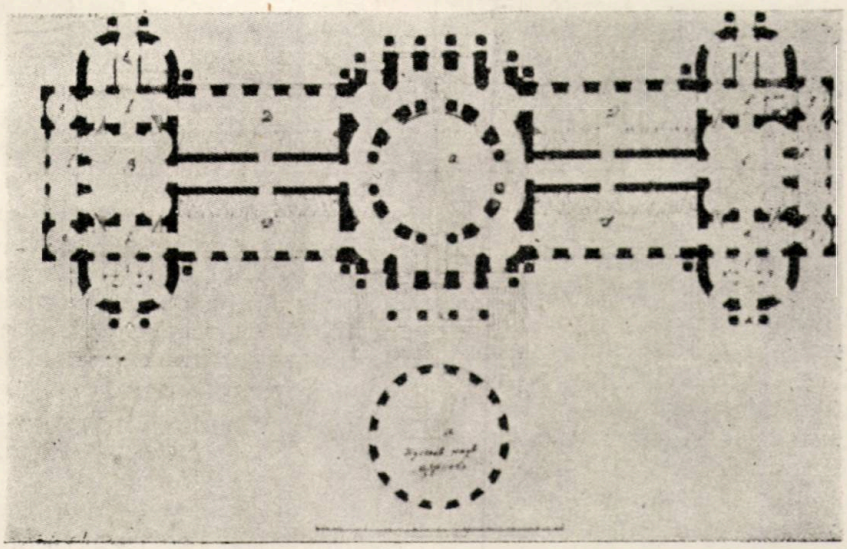

Spitalul Pavel (Proiect). Plan. Varianta I.

turi sovietice. Ele constitue un exemplu al științei de a folosi elementele naționale — populare, în forme noi. Concepția lui este foarte apropiată de aceea a arhitecților sovietici.

Bajenov a făcut ca faima arhitecturii ruse să treacă peste granițe și să-și dovedească prioritatea. Lui i se pot aplica cuvintele lui A. Jdanov:

„Internaționalismul în artă nu se naște pe baza minimalizării și sărăciei artei naționale; dimpotrivă, el se naște acolo unde arta națională înflorește".

„A uita acest lucru, inseamnă a pierde linia de conducere, a deveni niște cosmopoliți fără neam și fără patrie. Dacă la baza internaționalismului stă respectul pentru alte popoare, nu poate fi numit internaționalist acela care nu-și iubește și nu-și respectă neamul său!"

Aceste minunate cuvinte ale lui Jdanov ne fac să înțelegem într'o lumină nouă și să prețuim la justa valoare, creația arhitectului patriot Bajenov, precum și rolul și locul lui în desvoltarea arhitecturii ruse.

★

Arhitectura U.R.S.S. Nr. 6|1952

RECENZIE

Arh. A. MOISESCU

Numărul acesta conţine: un editorial „Pentru însuşirea creatoare a noii tehnici", articolele „Arhitectura clădirii înalte de pe cheiul Cotelniceschi din Moscova" de B. Rubanenco, „O etapă importantă în desvoltarea tehnicei sovietice în construcţii" de Ing. P. Crasilnicov, „Perspectivele şi sarcinile principale ale desvoltării construcţiei cu panouri mari" de G. Cuzneţov, „Asupra arhitecturii clădirilor din panouri mari" de G. Borisovschi, „Despre tipurile raţionale de apartamente de masă" de V. Corenicov şi prezentările „Construcţia de locuinţe în R.S.S. Azerbaidjană" de G. Alizade şi „Noua gară din Suhumî" de Ing. V. Cabanov.

★

Editorialul „Pentru însuşirea creatoare a noii tehnici" pune problema exprimării plastice potrivite a posibilităţilor noi, aduse de tehnică în domeniul construcţiilor.

Dezvoltarea creatoare a arhitecturii sovietice este inseparabilă de progresul tehnicei sovietice de construcţii. Arhitectura prin însăşi natura sa presupune o strânsă legătură între artă şi tehnică, unitatea organică a creaţiei artistice şi tehnice. Această unitate care nu a fost respectată de arhitectura capitalistă şi-a găsit în arhitectura sovietică un teren solid; ea a dus la realizarea unor modele strălucite de construcţii de tip nou, care întrunesc ultimele isbânzi ale gândirii inginereşti, cu o expresie limpede a imaginii artistice. Staţiile metropolitanului din Moscova, construcţiile canalului Volga-Don, staţiile hidroelectrice şi multe alte construcţii actuale dovedesc dominarea artistică creatoare a noii tehnici.

Unitatea organică a elementelor complicate tehnice cu formele arhitectonice monumentale constitue o particularitate foarte importantă a arhitecturii sovietice.

Tehnica sovietică de construcţii continuă să se desvolte cu mare rapiditate, deschizând în faţa arhitecţilor noi posibilităţi; sarcina cea mai importantă a arhitecţilor este să le folosească multilateral şi să stăpânească creator această tehnică nouă.

In ceeace priveşte atitudinea faţă de tehnica înaintată, poziţia arhitecturii sovietice, ca şi în toată desvoltarea sa creatoare, este inspirată de măreaţa idee a epocii noastre — grija statului pentru om. Nu omul este creat pentru tehnică, ci tehnica pentru om, pentru desvoltarea largă a culturii şi a forţelor sale creatoare. A stăpâni creator toate posibilităţile tehnice pentru realizarea unor construcţii de o înaltă perfecţiune artistică, confortabile şi cu adevărat frumoase — aşa pune şi aşa rezolvă arhitectura sovietică problema folosirii tehnicei contemporane.

Oferind arhitecţilor noi posibilităţi de creaţie, mărind apreciabil proporţiile şi înălţimile, dând o mare libertate în realizarea structurii spaţiale a clădirii, realizând din ce în ce mai multe materiale de finisaj, tehnica actuală are la rândul său cerinţe întemeiate, a căror nesocotire poate deveni o frână chiar pentru rezolvarea sarcinilor de creaţie ale arhitecturii.

In practică de exemplu se întâmplă uneori ca unele clădiri care se construesc cu metode industriale din panouri şi cu pereţii subţiri să fie încoronate cu cornişe greoaie a căror formă şi dimensiuni au fost luate fără nici o prelucrare din modelele renaşterii italiene sec. XV—XVI. La clădirile cu multe etaje, consola unei asemenea cornişe poate atinge 1,5...2 m; pentru a putea fi susţinută pe pereţii subţiri, este nevoie să se realizeze console speciale metalice, să se creeze o contragreutate apreciabilă şi în afară de aceasta, să se consolideze această construcţie cu ancore care cuprind 3...4 etaje. Deasemenea, se mai întâmplă ca sub plăcile subţiri ale balcoanelor de azi să se atârne adesea console masive de o formă preluată din exemplele vechi, console care şi-au pierdut rolul susţinător, rămânând numai un element decorativ. Ca rezultat, în faţa peretului subţire al construcţiei, se crează elemente-cornişe, console, pilaştri, bosagii, ancadramente — care întrec în greutate şi dimensiuni chiar zidul propriu zis, imitând aspectul unei zidării masive şi de a căror metode de execuţie ele sunt de fapt legate istoriceşte.

Arhitectul este obligat să studieze temeinic noua tehnică şi să realizeze posibilităţile ce i le pune la dispoziţie. Prin aceasta, nu trebue înţeles că arhitectura este un „produs" al tehnicei de construcţii, aşa cum au încercat să dovedească constructiviştii, falsificând prin această afirmaţie însăşi natura arhitecturii ca artă, având la bază o înaltă principialitate. Arhi-

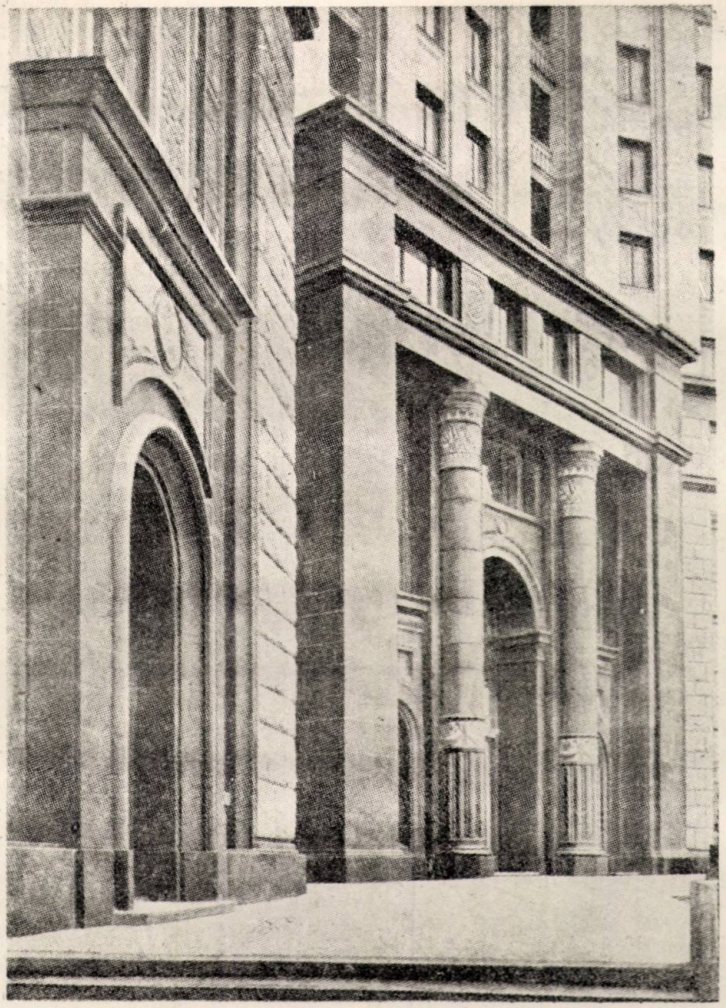

Clădire înaltă depe cheiul Cotelniceschi. Intrarea principală în vestibulul central.

tectul însă nu are dreptul să se îndepărteze de progresul tehnicei de construcţii, este obligat să fie el însuşi un inovator şi un conducător în desvoltarea metodelor tehnice şi a materialelor noi progresiste, să stăpânească aceste noi metode, materiale, detalii, pentru a ridica şi îmbogăţi nu numai calităţile tehnice, dar şi cele artistice ale operelor de arhitectură. In societatea socialistă, acest lucru este posibil datorită condiţiilor celor mai favorabile de desvoltare şi deaceea tocmai aici a fost realizată pentru prima dată unitatea deplină a problemelor de creaţie ale arhitecturii cu interesele progresului tehnic al construcţiilor. Arhitecţii trebue să lupte pentru a o realiza pe deplin şi de aici înainte, ţinând pasul permanent cu noua tehnică.

★

Articolul „Arhitectura clădirii înalte depe cheiul Cotelniceschi din Moscova" de R. Rubanenco — membru corespondent al Academiei de Arhitectură a U.R.S.S. — face o apreciere critică a acestei măreţe realizări, ale cărei prime etaje de construcţie au şi fost date în folosinţă.

Prin construirea clădirilor înalte din Moscova, pentru prima dată în istoria arhitecturii se rezolvă în mod practic problema realizării, nu numai a unor ansambluri separate fie cât de mari, ci a transformării radicale a imaginii oraşului în întregime. Aceste clădiri măreţe intruchipează cele mai caracteristice trăsături ale arhitecturii sovietice. Proiectarea lor a ajutat la aprofundarea problemelor clădirilor monumentale, la îmbogăţirea artei arhitecturii cu noi modele de compoziţie, la rezolvarea într'un chip cu adevărat nou a problemei însuşirii creatoare a moştenirii arhitectonice naţionale. Au fost realizate clădiri cu un caracter contemporan, potrivit vederilor estetice ale oamenilor sovietici, imaginii lor despre măreţia şi conţinutul nou al arhitecturii socialiste. Aceste construcţii sunt adânc înrudite cu formarea istorică a arhitecturii Moscovei.

Clădirea înaltă depe cheiul Cotelniceschi, aşezată în imediata vecinătate a măreţului ansamblu al Kremlinului, se percepe într'un ansamblu unitar şi armonios cu acesta, îmbogă-

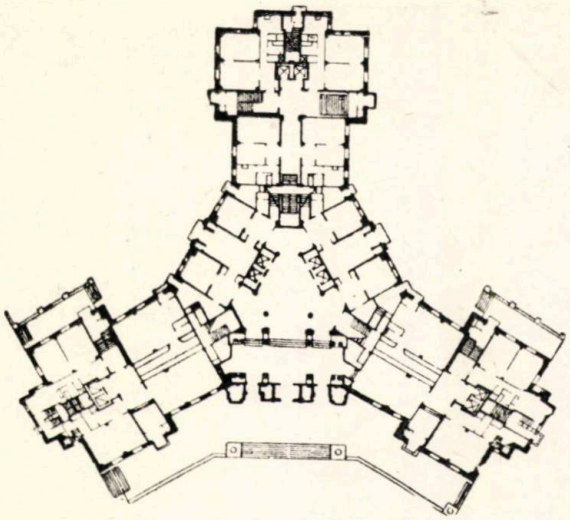

Clădire înaltă depe cheiul Cotelniceschi.
Planul etajului I din corpul central.

tind şi mai mult centrul oraşului. Trebue socotită ca un succes al autorilor (Arh. D. Ceciulin şi A. Rostcovschi şi Ing. L. Hohman) compoziţia al cărei volum principal înalt se desvoltă în mod firesc din masa generală a construcţiei. Imaginea arhitectonică a clădirii este veselă, plină de viaţă, pătrunsă de sentimentul actualităţii sovietice. Înălţimea volumului clădirii este subliniată de puternice linii verticale care corespund tectonicei construcţiei cu schelet şi dau clădirii uşurinţă şi avântare. Volumul principal al construcţiei este rezolvat cu un ritm liniştit de pilaştri, ferestre şi brâe. Clădirea se termină cu un turn, care serveşte de bază pentru o fleşă încoronată de o stea în 5 colţuri. Corpul principal se articulează cu cele laterale prin două volume mai joase de 8 etaje încoronate de sculpturi. Această compoziţie a permis să se realizeze faţadele corpurilor laterale de egală importanţă, ceeace corespunde situaţiei urbanistice a clădirii.

Pe lângă aprecierea în general pozitivă a calităţilor arhitectonice ale clădirii, se pot remarca şi unele deficienţe. Se poate spune că autorii au complicat intrucâtva compoziţia arhitectonică a volumelor clădirii. Multitudinea planurilor soluţiei spaţiale, numărul prea mare de înălţimi diferite strică impresia de unitate a clădirii, dau siluetei sale o oarecare frământare, fapt care s'a reflectat şi în plan unde au apărut suprafeţe inutile şi părţi nu prea bine rezolvate. Se poate vorbi deasemenea de o oarecare neclaritate în fragmentarea şi sistemul de proporţii al clădirii. Astfel, pare discutabil la volumul principal soclul care se înalţă pe patru nivele şi care micşorează impresia de înălţime a volumului principal. Fără acest soclu prea înalt şi care nu mai îndeplineşte funcţia sa tectonică, autorii ar fi realizat o mai mare monumentalitate şi unitate a edificiului.

Felul de a termina clădirea la partea superioară în formă de turn cu fleşe trebue fără îndoială socotit interesant şi logic, însă această soluţie justă în principiu nu a fost perfect realizată. Fleşa nu pare la aceeaşi scară cu turnul şi cu elementele arhitectonice din apropierea sa şi nu se simte legătura sa organică cu clădirea; trecerea dela turn la fleşă este nereuşită, partea de jos a fleşei este ascunsă de elementele arhitectonice, ceeace face ca legătura organică dintre turn şi fleşe să se facă şi mai puţin simţită.

Dintre neajunsurile compoziţiei generale a volumelor, poate fi socotit şi faptul că silueta edificiului nu se percepe la fel de frumos din diferite puncte ale oraşului. Vederea cea mai reuşită este dinspre Kremlin către care este orientat axul principal al clădirii, însă autorii nu s'au îngrijit ca silueta sa să fie văzută la fel de bine de pe toate faţadele.

In ceeace priveşte arhitectura interioarelor, autorii au ştiut să realizeze apartamente confortabile, elegante şi dotate cu ultimele realizări ale tehnicei. Este criticabil totuşi faptul că sub raport tehnico-economic, proporţia suprafeţelor anexe este cam mare — între 0,75 şi 1,04 — în timp ce pentru secţiile obişnuite această proporţie este între 0,5 şi 0,8.

In ceeace priveşte arhitectura vestibulelor centrale de deservire, autorii au ştiut să le dea un caracter obştesc, reprezentativ, firesc pentru o clădire înaltă. Este însă limpede că arhitectura acestui vestibul nu ar trebui să fie întru totul analoagă unui vestibul de clădire publică — teatru, club sau clădire administrativă, ci ar fi trebuit să îmbine caracterul mai reprezentativ al unei încăperi publice cu căldura şi intimitatea caracteristice unei locuinţe. Autorii nu au reuşit acest lucru şi arhitectura vestibulelor este întrucâtva oficială, rece, lipsită de căldura necesară. Totuşi, aceste câteva neajunsuri nu pot umbri înalta preţuire acordată arhitecturii clădirii, ele nu fac decât să arate că rezultatul general al judecării creaţiei autorilor ar fi fost şi mai bun dacă nu s'ar fi complicat prea mult configuratia clădirii. Atunci ar fi câştigat şi silueta clădiri şi ar fi fost şi mai puţine greutăţi în rezolvarea structurii interioare a planurilor.

★

„O nouă etapă în desvoltarea tehnicei sovietice de construcţii", articol de Ing. P. Crasilnicov, prezintă succesele obţinute de tehnica sovietică în proiectarea elementelor de rezistenţă a clădirilor înalte. Inginerii şi constructorii sovietici au isbutit să producă un salt serios în tehnica clădirilor înalte cu carcasă metalică, aducând în acelaşi timp un aport nou şi original în această tehnică. Metodele americane de construire a sgârie-norilor nu puteau să asigure soluţionarea sarcinei de a se realiza clădiri cu o înaltă rezistenţă şi stabilitate şi care să asigure un consum redus de fier şi o mare rapiditate de execuţie, deaceea ele au fost dela început înlăturate. Se ştie de exemplu că sgârie-norii americani se clatină serios sub presiunea vântului, ceeace produce neplăceri fiziolo-

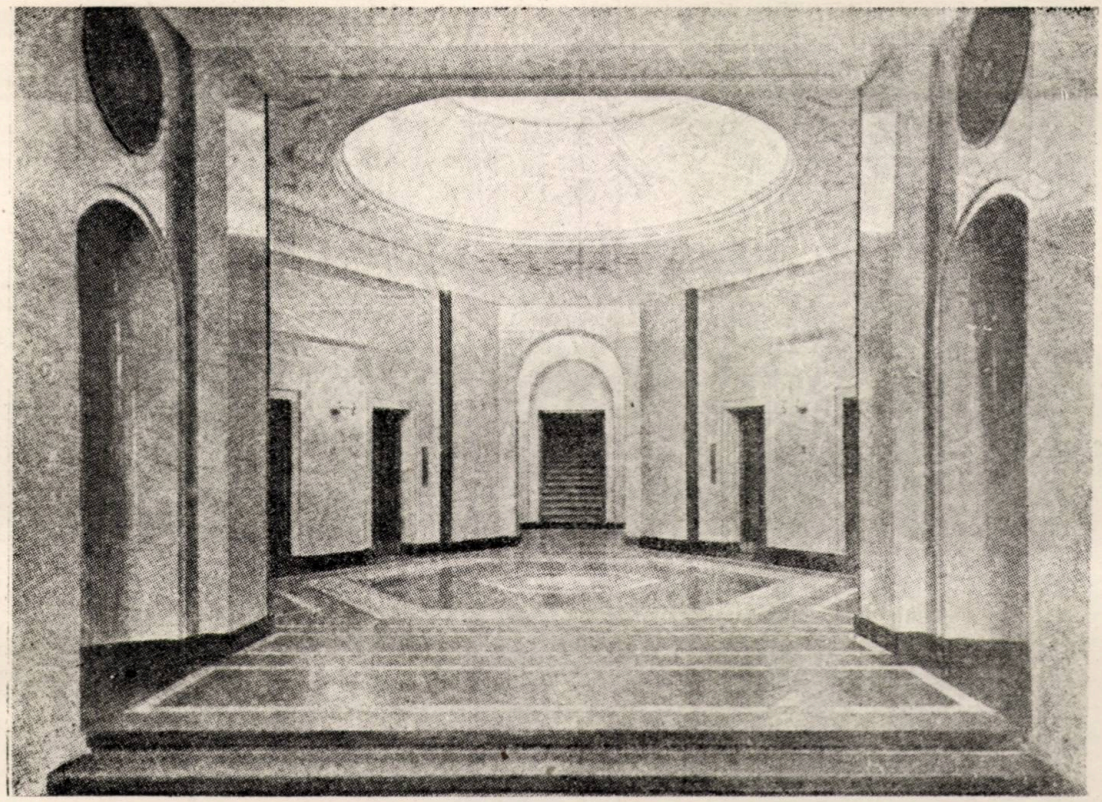

Clădire înaltă depe cheiul Cotelniceschi. Sala ascensoarelor.

gice locuitorilor dela etajele superioare şi adeseori provoacă desprinderea placajelor de pe faţade. Deasemenea, prin adoptarea sistemului de a îmbrăca fierul în beton care intră şi el în calcul, se obţine o mai mare rezistenţă a fierului la acţiunile corosive, cât şi o economie de fier. Prin sistemul de calcul spaţial al carcasei de beton armat, se realizează faţă de sistemul de rame o reducere dela 28,5 kg la 15,9 kg. de fier la m^3 de construcţie. Sistemul de sudare a scheletului asigură pe lângă o rezistenţă mai mare, o mai mare rapiditate de execuţie şi o reducere cu circa 10% a manoperei.

In aceeace priveşte terenul de fundaţie, practica americană socotea ca o regulă absolută faptul că edificiile înalte nu pot fi aşezate decât pe teren de rocă. In condiţiile din Moscova, acest teren nu se află decât la mare adâncime, fiind acoperit de straturi groase de aluviuni. Străpungerea acestor straturi şi fundarea pe rocă ar fi reprezentat o ridicare sensibilă a preţului de cost şi o întârziere foarte mare. In-

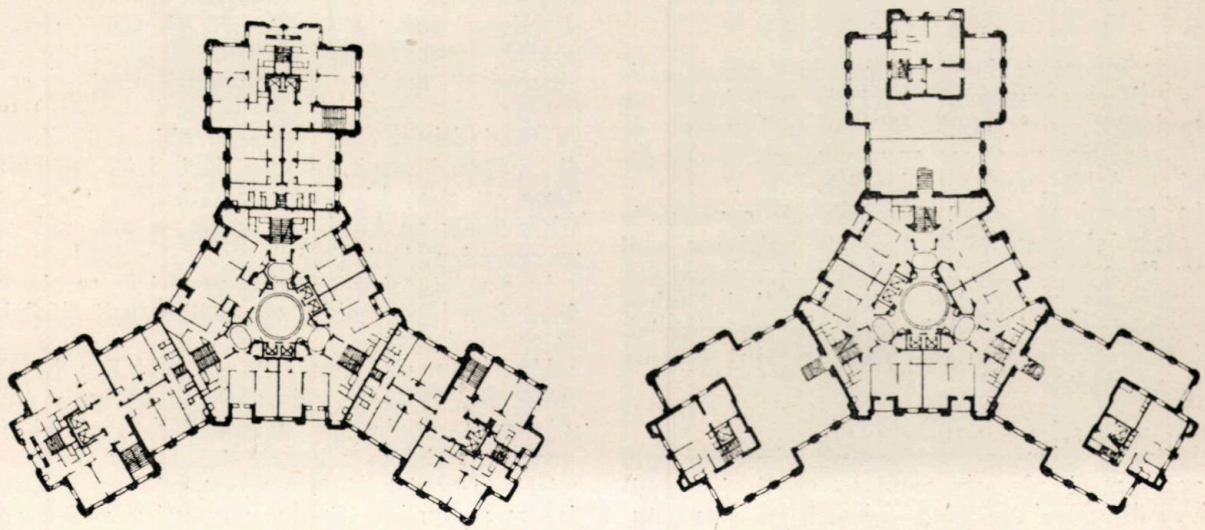

Clădire înaltă depe cheiul Cotelniceschi. Planurile etajelor tip.

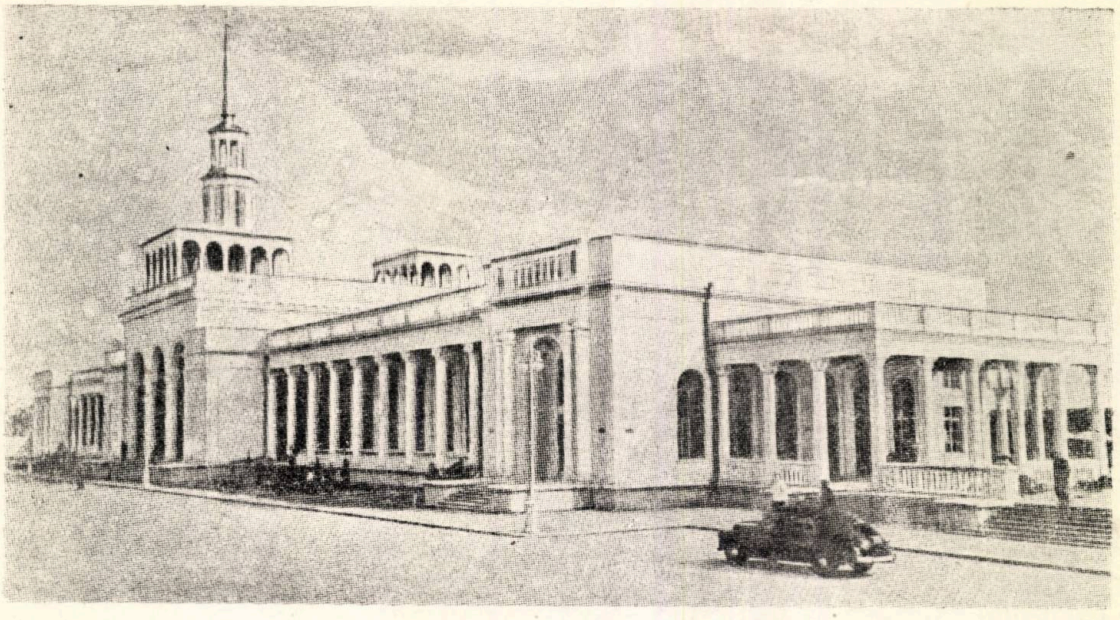

Gara din Suhumi.

ginerii sovietici au rezolvat însă şi această problemă, realizând fundaţiile direct pe terenul de aluviuni, printr'un sistem special de radier general.

Rezultatele dobândite sunt foarte bune, scheletul realizat este mult mai uşor şi are o rezistenţă şi o rigiditate foarte mare. La clădirea de pe cheiul Cotelniceschi, de exemplu, care are o înălţime de 135 m, la o împingere maximă a vântului, mişcarea orizontală la partea de sus nu depăşeşte 1/3850 din înălţimea clădirii, iar săgeata panourilor carcasei nu depăşeşte 1/5500 — 1/2500 din lungimea elementului, ceeace este de câteva ori mai puţin decât toleranţele admise.

Marile succese ale savanţilor sovietici în studiul problemelor clădirilor înalte şi bogata experienţă a constructorilor dovedesc că în scurt timp se vor putea ridica clădiri şi mai mari.

★

O documentare foarte interesantă aduce articolul „Perspectivele şi sarcinile principale ale desvoltării construcţiei din panouri mari" de G. Cuznetov, membru corespondent al Academiei de Arhitectură a U.R.S.S.

In articol se arată sistemele de construcţie adoptate şi cazurile în care se potrivesc mai bine: fiecare din soluţiile elaborate, principiul de modulare, materialele folosite, indicii tehnico-economici, etc. Articolul aduce un material bogat şi preţios pentru problema prefabricării din panouri mari.

★

Articolul „Despre arhitectura clădirilor din panouri mari" de arh. candidat G. Borisovschi, relevă din nou importanţa folosirii maxime a tuturor posibilităţilor plastice, pe care le oferă noua tehnică de construcţii cu panouri mari. Această construcţie are o serie de particularităţi specifice, care influenţează structura arhitectonică a edificiului. In zidăria obşinuită, fiecare element de construcţie are dimensiuni mici şi deaceea el nu influenţează esenţial compoziţia arhitectonică; însă, panoul care ajunge la dimensiuni foarte mari (12 m²) este perceput ca un detaliu finit de sine stătător şi cu atât mai mult capătă un rol important în structura faţadei. Deasemenea, dacă la peretele obişnuit, fiecare element de construcţie are dimensiuni apropiate de grosimea zidului, ceeace îl face foarte stabil, panourile mari la dimensiuni mari ale laturilor (3,00...4,00) au o grosime comparativ foarte mică, care nu trece de 0,18... 0,20 m, ceeace îl face nestabil.

Peretele obişnuit este destul de masiv, el stă solid pe sol preluând toată greutatea clădirii şi planşeelor; peretele din panouri este subţire şi adesea sau „atârnă" de planşee, sau îşi poartă numai propria greutate. Felul în care „lucrează" peretele din panouri mari în construcţie (fără ţesături sau legături de brâe) este cu totul diferit de al zidăriei obisnuite. Zidăria din panouri mari nu este deci deloc asemănătoare cu cea obisnuită: ea constitue un sistem arhitectonic cu totul nou, care nu are încă nici un precedent în istorie.

In practica arhitectonică sovietică, se observă două feluri de tratări ale arhitecturii clădirilor cu panouri mari.

Unul din ele constă în faptul că arhitectul încearcă prin toate mijloacele să ascundă particularităţile reale ale panourilor, căutând să creeze un sistem arhitectonic mai cunoscut, caracteristic pentru zidărie sau schelet, prin ascunderea rosturilor dintre panouri cu decroşuri în formă de pile sau printr'o tratare specială a

suprafeței fațadei asemănătoare canelurilor. Celălalt se bazează pe exprimarea arhitectonicei reale a panourilor.

Se poate susține că înlocuirea structurii reale a sistemului de panouri mari printr'un altul iluzoriu nu vine în contradicție cu natura arhitecturii. Insă aceasta nu înseamnă că arhitectul va putea folosi întotdeauna cu succes o asemenea metodă deoarece, adesea, între construcția iluzorie și cea reală a clădirii apar unele contradicții, care se fac deosebit de simțite din cauza folosirii noilor materiale și procedee de construcție. Astfel, dacă pe un asemenea perete al unei construcții de azi, se atârnă pilaștri, bosagii, brâe, console și alte detalii grele arhitectonice, a căror apariție este organic legată de zidăria masivă de cărămidă sau piatră, atunci o asemenea „oblojeală" arhitectonică devine mai grea și mai masivă decât însuși peretele principal. Această soluție este ilogică, ea conduce negreșit la risipă de materiale, la complicarea manoperei și la scumpirea inutilă a construcției.

O contradicție serioasă poate să apară, dacă pentru o construcție înaltă din panouri mari se păstrează o cornișe de proporții clasice, obișnuită pentru zidărie de cărămidă. O asemenea cornișe așezată pe un perete din panouri mari necesită întăriturl speciale. Dacă dimensiunile cornișei se proporționează, așa cum se face în mod obișnuit pe baza sistemului ordinelor, luându-se drept înălțimea ordinului, înălțimea generală a clădirii, la o clădire de 5...6 etaje o cornișe iese cu 0,70...1,00 m—ceea ce nu ar produce greutăți constructive — dar la 10...12 etaje ieșitura cornișei atinge 2,00 m, ceeace necesită o construcție foarte complicată și scumpă. La clădiri de 20 de etaje sau mai mult, cornișa ar ieși 4...5 m, ceeace ar face să fie imposibilă de executat.

Se vede în felul acesta că, pe măsura creșterii numărului de etaje, metodele tradiționale de proporționare a cornișei devin din ce în ce mai puțin aplicabile, ceeace face necesară elaborarea pentru clădirile din panouri mari a unor cornișe de un sistem principial diferit.

Tehnica nouă perfecționându-se crează mereu sisteme noi de construcții și dacă arhitectul le va exprima numai în forme tradiționale, atunci posibilitățile sale de creație vor fi foarte limitate.

Trebue socotită mult mai progresistă o asemenea metodă de creație, cu ajutorul căreia în opera de arhitectură se îmbină organic specificul construcției cu intenția artistică a arhitectului. Numai astfel pot fi folosite creator noile metode tehnice și să se realizeze pe baza lor noi sisteme arhitectonice. Bineînțeles că noile metode și materiale nu trebue privite ca factori care determină arhitectura clădirii, ci numai ca mijloace care lărgesc posibilitățile artistice.

★

Articolul „Despre tipurile raționale de apartamente", de V. Corenicov, candidat în științe tehnice, examinează o serie de proiecte tip prin prisma indicilor tehnico-economici și arată o serie de neajunsuri ale acestor tipuri. In concluzie, autorul propune o clasificare a tipurilor de apartamente tip după suprafețe, clasificare care apare în această tabelă:

Indici	Tipurile de apartamente			
	Cu 2 camere		Cu 3 camere	
	Suprafața de locuit în m²			
	24...30	34...38	40. .46	46...55
Suprafața minimă a camerei comune	14	18	16	20
Suprafața bucătăriei în m²	6...7	6...8	6...8	7...9
Lărgtmea minimă a hall-ului în m	1,3	1,5	1.3	1,5
Lărgimea minimă a coridoarelor din apartamen.e :				
a) care conduc la camerele de locuit	1,1	1,1	1,2	1,2
b) care conduc numai la dependințe	0,90	0,90	1,0	1,0
Norma suprafeței dependințelor în m² la un m² de suprafață de locuit în apartament :				
a) cu camere necomandate	0,7 ...0,6	0,6...0,5	0,5. .0,45	0,45...0,35
b) cu camere comandate	0,55...0,4	—	—	—

Revista se încheie cu două prezentări de realizări recente: locuințe din Azerbaidjan și Gara din Suhumi.

★

„Deutsche Architektur" Nr. 2|1952

RECENZIE

Arh. E. DUBOWY

Arta şi arhitectura nouă a R.D. Germane, expresie firească a desvoltării social-economice, politice şi culturale, sunt arme dintre cele mai importante în lupta acestei republici pentru menţinerea păcii şi pentru reconstituirea Statului german, despicat astăzi în două părţi.

In articolul „Tragedia arhitecturii din Germania de Vest", profesorul K. Magritz arată cum înţeleg agenţii germani ai imperialismului anglo-american să construiască pe locul monumentelor arhitecturale distruse în timpul războiului. Trecându-se peste protestele populaţiei care doreşte reconstituirea fidelă a celor mai preţioase dintre aceste monumente, se ridică clădiri cubiste în spiritul celor americane, având o arhitectură isbitor contrastantă cu vechile monumente arhitectonice din apropiere. Autorul demască dedesubturile acestei tendinţe, arătând interesul stăpânilor străini de a demonstra poporului german că ei consideră Germania de Vest ca protectoratul lor şi că urmăresc să-l „elibereze de prejudecăţile lui naţionale". Ca exemple, se citează clădirea nouă a Casei de Depuneri din Hildesheim din piaţa istorică a oraşului în locul vestitului „Wedekindhauses" din 1598, clădirea nouă a Băncii de Stat Bavareze din Nürnberg în spatele vestitei biserici Sf. Laurenţiu din 1472, clădirea nouă a Băncii din faţa Catedralei din Colonia şi altele.

Combătând tendinţa arhitecturii formaliste, cosmopolite, de a se mulţumi cu obţinerea unei proporţii bune, autorul relevă faptul că formele clasice şi naţionale ca profilaţiile şi lizenele, coloanele şi rezalitele, capitelele şi ancadramentele de goluri formează elementele de bază ale creaţiei artistice, care servesc la punerea în valoare a proporţiilor principale ale clădirii.

Detaliile clădirilor, artistic rezolvate, nu reprezintă acolo unde este vorba de măestria arhitectonică „decoraţii exterioare" inutile, ci elemente organic necesare ale compoziţiei arhitecturale. Proporţia abstractă nu este suficientă pentru a exprima o idee artistică veritabilă. Discreditarea formelor naţionale şi clasice ca învechite şi discreditarea încercărilor de a desvolta în spirit critic şi inovator formele clasice nu reprezintă în prezent altceva decât metodele şi consecinţele ideologiei antiumane, antidemocratice şi antinaţionale ale cosmopolitismului.

★

O ilustrare a principiilor arhitecturii noi germane o constitue blocurile de locuinţe de pe Aleea Stalin din Berlin, pe care le descrie profesorul Hanns Hopp, şeful colectivului de proiectanţi ai Blocului Est-Sud.

Proiectul este rezultatul unui concurs din anul 1951. Prima dată în istoria arhitecturii germane, proiectanţii se vedeau în faţa problemei de a crea locuinţe pentru masele muncitoare sub formă de clădiri mari, reprezentative, în cadrul unui ansamblu urbanistic monumental. Acest ansamblu va exprima idei sociale înalte, constituind un document convingător al voinţei paşnice de reconstrucţie a poporului german. Sarcina practică constă în realizarea unui număr de 2 000 locuinţe cu 2...3 camere, sarcina socială de a exprima grija pentru om cu mijloace arhitecturale. Proiectul se bazează pe studiul tradiţiilor naţionale, proiectanţii ajungând la convingerea că nu se poate obţine o expresie vie la asemenea blocuri de locuinţe prin înşiruirea mecanică de elemente egale, ci numai tratând blocul întreg ca o compoziţie unitară şi păstrând o structură uniformă corespunzătoare interiorului.

Descoperind posibilitatea de folosire şi desvoltare a formelor clasice din arhitectura germană, proiectanţii au rezolvat întâi proporţiile artistice de bază ale clădirilor deduse din ideea problemei date, trecând apoi la aplicarea formelor clasice pentru desvoltarea organică a acestor proporţii de bază. Cu această ocazie, ei au observat elasticitatea şi variabilitatea extraordinară a formelor clasice de detaliu şi au înţeles dece ele au fost aşa de des — în cursul istoriei arhitecturii — redescoperite şi refolosite în epocile de progres.

Procesul creaţiei a devenit pentru proiectanţi nu o chestiune de inspiraţie întâmplătoare, ci o muncă de desvoltare, organizată ştiinţific. Ei au pornit dela ideea că arhitectul trebue să justifice faţă de el însuşi fiecare detaliu decorativ şi fiecare element al creaţiei, să-şi explice dece foloseşte anumite forme în anumite locuri. Deasemeni, au ajuns la convingerea că nu este de datoria arhitecturii să creeze negreşit ceva „nou", ci să realizeze o legătură vie cu formele tradiţionale, căci aceste forme vorbesc un limbaj artistic înţeles de tot poporul. Aceasta nu exclude permanenta desvoltare şi, la nevoie, schimbarea acestor forme în cadrul compoziţiei noi de ansamblu, în condiţii schimbate.

Planul dela pag. 43 arată un tronson cu trei apartamente, două cu câte două camere şi al treilea cu patru camere (blocurile au între 6 şi 8

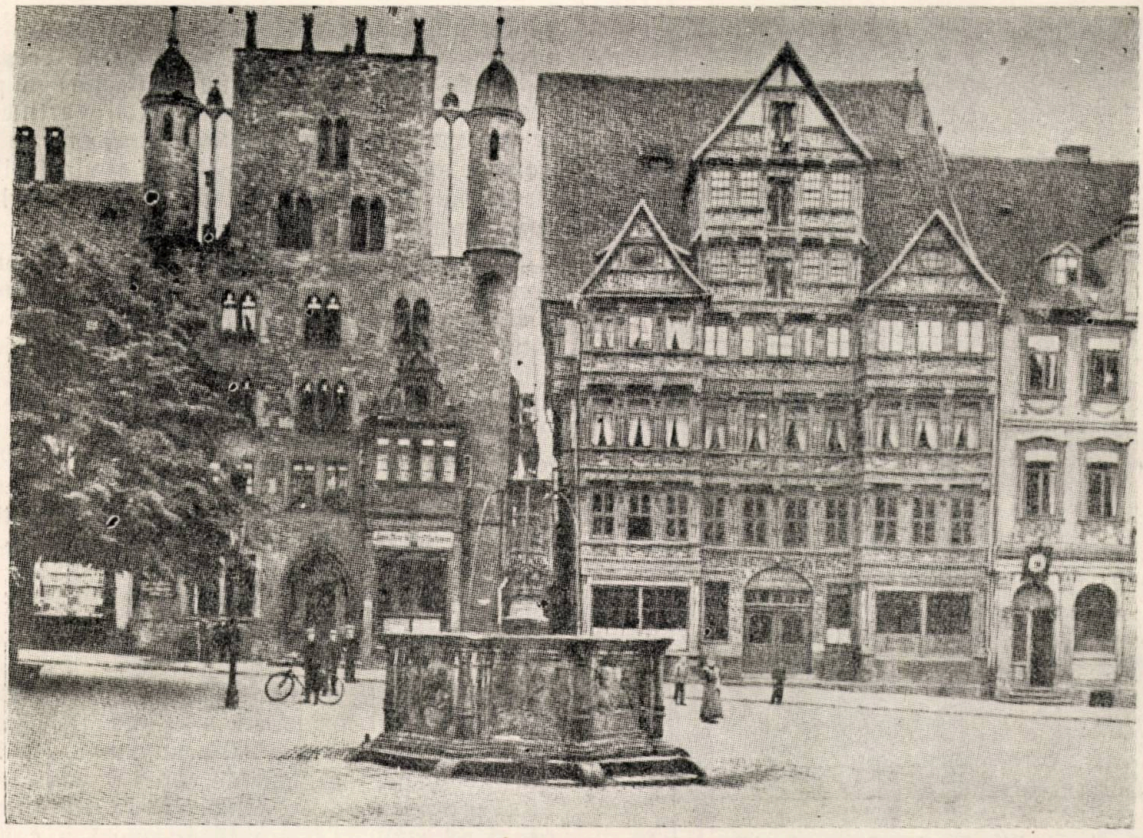

Piața din Hildesheim înaintea distrugerii ei de către anglo-americani la 22 Martie 1945. *Stânga:* Templul de piatră 1457. *Dreapta:* Casa Wedekind

etaje). Fațada este la parter din piatră, iar la etaj din placaj ceramic. Ca elemente de legătură în fațadă, s'au folosit brâuri și rezalite și ca accente, logii, bowindow-uri, balcoane, precum și intrările care au o arhitectură deosebit de îngrijită, proiectanții urmărind o îmbinare a arhitecturii cu sculptura. Pentru îndeplinirea în bune condiții a sarcinii, proiectanții au folosit din plin documentația sovietică.

Sub titlul „Probleme ideologice în Arhitectură", Ernst Hoffmann combate argumentele cu care arhitecții formaliști critică arhitectura sovietică. Ei susțin de exemplu că folosirea experienței arhitecturii sovietice în Germania ar echivala cu o „implântare artificială, forțată" și că arhitectura nouă germană ar trebui să decurgă din „căile speciale de desvoltare" ale Germaniei și deci să se lege organic de „inovațiile" arhitectonice ale „Bauhaus"-ului din Weimar. Or, „calea specială de desvoltare" a Germaniei în perioada școlii dela Weimar, era calea capitalismului în descompunere, care ducea spre dictatura hitleristă și războiul hitlerist. Stilul formalist al „Bauhaus"-ului formează tocmai un produs al acestui capitalism în descompunere — descompunerea arhitecturii — și era în contradicție categorică cu necesitățile reale ale poporului. O arhitectură nouă nu poate fi rezultatul „continuării organice" a descompunerii arhitecturii precedente. Pe de altă parte,

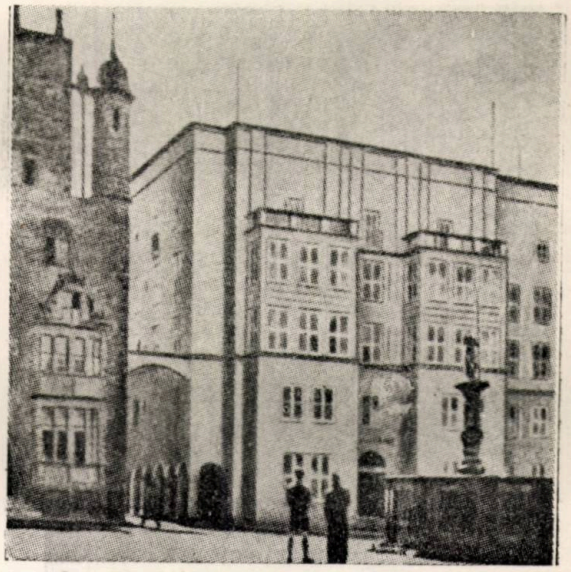

Templul și clădirea nouă a Casei de Depuneri, de prof. Brandi, în locul Casei Wedekind

U.R.S.S. este țara care realizează străduințele și țelurile progresiste ale tuturor popoarelor, așa încât cuceririle ei reprezintă cuceririle tuturor popoarelor. Deaceea și arhitectura sovietică, născută din viața nouă a primei țări socialiste,

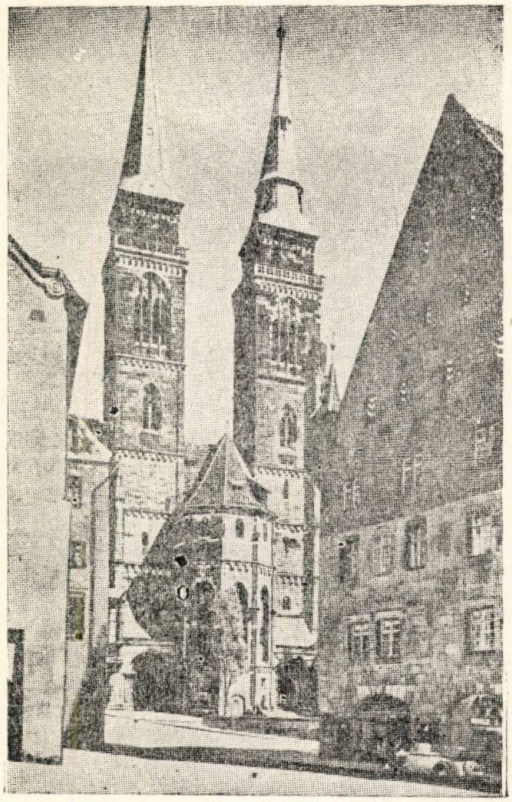

Nürenberg: Biserica Sf. Laurenţiu 1433—1472
Vedere spre Vest

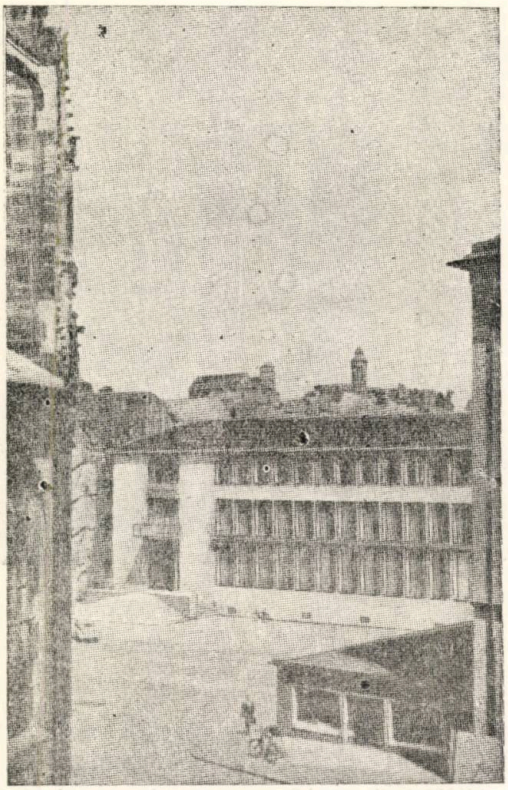

Nürenberg: Clădirea nouă a Băncii de Stat Bavareze, în spatele bisericii Sf. Laurenţiu.

reprezintă îndrumarea către o arhitectură nouă progresistă. Preluarea şi prelucrarea creatoare a ideilor şi formelor acestei arhitecturi nu poate deci să fie niciodată o „implântare artificială" ci corespunde perfect legilor interioare de desvoltare ale celorlalte ţări şi ale arhitecturii lor. Acest lucru este ilustrat de înflorirea arhitecturii în ţările de democraţie populară.

Se înţelege dela sine că aplicarea şi prelucrarea creatoare a ideilor şi formelor îndrumătoare ale arhitecturii sovietice nu are nimic comun cu o imitare a diferitelor clădiri sovietice. Un astfel de procedeu ar fi în contradicţie cu spiritul arhitecturii sovietice şi cu metodele realismului socialist. Arhitectura socialistă este desvoltată de numeroasele popoare ale U.R.S.S. şi de ţările de democraţie populară în creaţii proprii şi în forme proprii naţionale. Se ştie de altfel că în trecut, întinderea stilului gotic dinspre Franţa şi a stilului Renaşterii din spre Italia în celelalte ţări, a dus la arhitecturi specifice, naţionale, care niciodată n'au fost considerate ca imitaţii.

O altă lipsă găsită arhitecturii sovietice de către arhitecţii formalişti, este folosirea elementelor arhitectonice ale stilurilor mai vechi (figuri, coloane, ornamente, etc.), considerând acest procedeu ca „eclectism". Or, rezultă de aici că ei nu sunt în stare să recunoască contrastul evident între eclactismul din trecut lipsit de idei şi sistemul arhitectonic plin de conţinut şi închegat al arhitecturii sovietice, care arată tocmai că ieşirea din eclectism nu constă în suprimarea formalistă a tuturor formelor arhitectonice din trecut, ci în preluarea logică, organică a formelor celor mai bune şi celor mai pline de conţinut.

Revista mai conţine următoarele articole: „Noutăţi din arhitectura sovietică", conţinând extrase din trei articole ale revistei sovietice „Arhitectura U.R.S.S."; „Cu privire la ridicarea cadrelor noastre tinere de arhitecţi", în care se arată măsurile luate la şcolile tehnice superioare germane, pentru ridicarea nivelului profesional, ştiinţific (înfiinţarea aspiranturii) şi cultural; „Cu privire la problema formelor de ferestre", unde Prof. Dr. Kurt Liebknecht preconizează pentru locuinţe, fereastra dreptunghiulară în poziţie verticală, întrucât asigură o lumină bună, corespunde tradiţiilor locale, redă clădirilor caracterul de casă de locuit şi reprezintă un element esenţial al arhitecturii noi, care îşi exprimă optimismul ei prin forme îndreptate în sus.

Revista se încheie cu o cronică din care spicuim: In sala germană de sport de pe Aleea Stalin din Berlin, s'a deschis o expoziţie de construcţii, care va avea un caracter permanent.

Primul Bloc de locuinţe de pe Aleea Stalin va fi gata la 1 Octombrie a.c., iar celelalte opt blocuri vor fi terminate până la 20 Decembrie a. c. Centrala Termică pentru aceste blocuri va fi cea mai mare de acest gen din Berlin. In anul 1955, ea va putea alimenta 10 000 locuinţe,

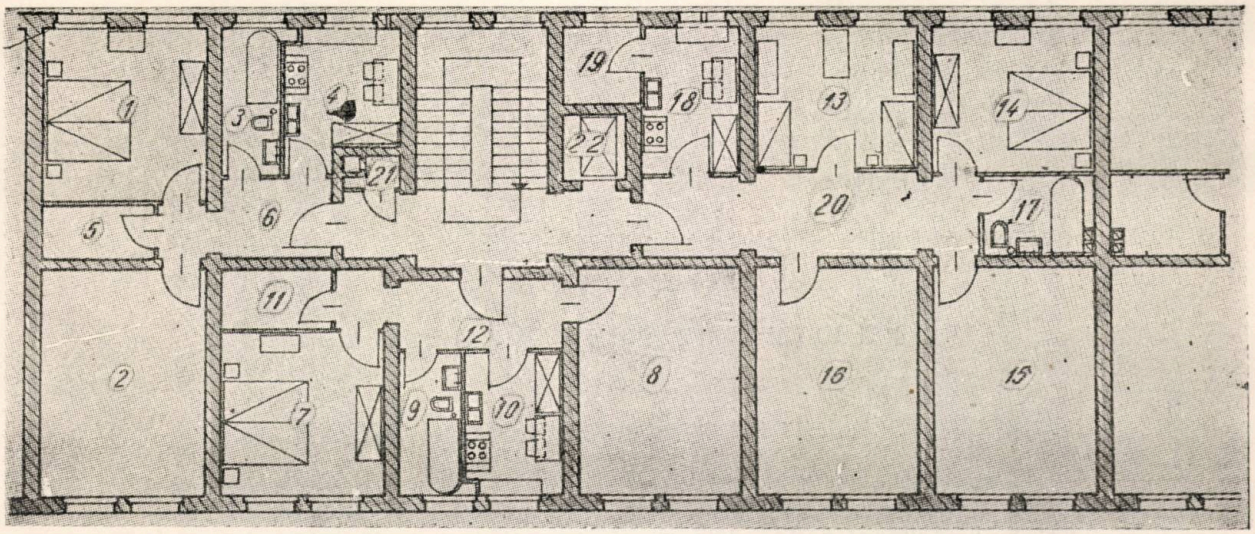

Apartament I: 1 — dormitor 16,18 m²; 2 — Cameră de locuit 22,00 m²; 3 — Baie-WC 5,20 m²; 4 — Bucătărie 7,60 m²; 5 — Cămară 3,30 m²; 6 — Coridor 4,90 m². Total: 59,80 m².
Apartament II: 7 — Dormitor 15,80 m²; 8 — Cameră de locuit 22,00 m²; 9 — Baie-WC 5,00 m²; 10 — Bucătărie 8,40 m²; 11 — Cămară 3,40 m²; 12 — Coridor 8,70 m². Total 63,30 m².
Apartament III: 13 — Camera copiilor 13,00 m²; 14 — Dormitorul părinților 14,00 m²; 15 — Cameră de locuit 22,00 m²; 16 — Cameră 22,00 m²; 17 — Baie-WC 5,00 m²; 18 — Bucătărie 8,50 m² 19 — Cămară 3,40 m² — 20 — Coridor 12,40 m². Total 101,10 m².

precum și magazinele, restaurantele și atelierele industriale aflate dealungul acestei alei.

Orașul Magdeburg pregătește construcții numeroase de diferite feluri.

Saxonia va construi în 1953 peste 15 000 de locuințe noi, dintre care 3 135 la Dresda și 1 500 la Lipsca.

La Plenitz s'a inaugurat Policlinica, instalată după cele mai moderne principii ale științei medicale.

La Bad Blankenburg (Turingia de Sud), în regiunea industriilor de bază ale R. D. Germane, se ridică un nou cartier urban cu 1075 locuințe.

La Weimar-Nord, se construește o nouă fabrică Zeiss prin care acest oraș devine centrul unui combinat de industrie ușoară. Prima tranșă prevede o hală mare de 4 000 m².

La Bad Berka (Ocol Weimar) se construește un centru mare antituberculos, pentru 750 bolnavi, având o lungime de 350 m.

Se reconstruesc părțile distruse din catedrala Sf. Hedviga din Berlin.

La Berlin, se proiectează cel mai mare orfelinat din Germania, care va îngriji 500 copii între 3 și 14 ani.

★

РЕЗЮМЕ СТАТЕИ ЖУРНАЛА

ТИПОВЫЕ ЭЛЕМЕНТЫ В КРУПНОБЛОЧНЫХ НОВЫХ ЖИЛЫХ ДОМАХ

К целесообразному изучению типовых элементов приступили еще в 1950 году. Результаты этих изучений были конкретизированы в 1951 г. в типовых элементах, изготовленных в различных районах страны. Изучены имеющие форму бруска — текущие прямолинейные элементы, а также в виде буквы L — элементы для угловых систем, применяемые в строительстве жилых квартир, состоящих из 1, 2 и 3 комнат. Эти типовые элементы, также как и способ их соединения, еще оставляют желать лучшего; требуется больше разновидностей типовых элементов для удовлетворения планового строительства крупноблочных городских жилых домов.

★

РУССКИЙ АРХИТЕКТОР В. И. БАЖЕНОВ

Архитектор Василий Иванович Баженов является основоположником русской классической архитектуры, сыграв в ея развитии весьма значительную роль.

Смольный институт, Кремль, Царицыно и дом Пашкова, являющиеся образцами его работ, представляют собою обширное наследство и источник вдохновления для создания новой советской архитектуры.

Благодаря Баженову слава русской архитектуры распространилась и за рубежом, доказав свое первенство.

★

ГРАДОСТРОИТЕЛЬСТВО И ГИДРОТЕХНИКА

Автор приводит несколько соображений общего порядка о гидротехнических мероприятиях, связанных со систематизацией городов и далее дает целый ряд диаграмм, посредством которых можно вычислить стоимость всех работ по городскому благоустройству, как то: водоснабжение, канализация в единой и в делительной системе, станции для очистки сточных вод и площадь, требующаяся под эти станции Указаны также специфические цифры стоимости остальных гидротехнических работ по систематизации городов, а именно по исправлению речных русел и сооружению плотин, осушке болотистых грунтов путем дренажа и т. п.

E 1660

Országos Műszaki Könyvtár MAROTA

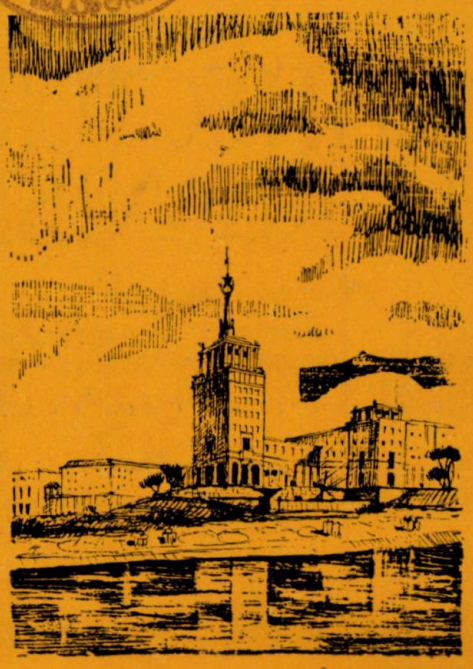

ARHITECTURA SI URBANISM

12

1952

EDITURA TEHNICA

Országos Műszaki Könyvtár TULAJDONA

ARHITECTURA SI URBANISM

ANUL III, NR. 12 DECEMBRIE 1952

ORGAN AL ASOCIAŢIEI ŞTIINŢIFICE A INGINERILOR ŞI TEHNICIENILOR DIN R.P.R. ŞI AL MINISTERULUI CONSTRUCŢIILOR ŞI AL INDUSTRIEI MATERIALELOR DE CONSTRUCŢII

APARE LUNAR SUB INGRIJIREA UNUI COMITET DE REDACŢIE

REDACŢIA: BUCUREŞTI, B-DUL 1848 Nr. 12 · TELEFON: 3.57.28, 3.07.30

SUMAR

Pag.

Prof. Arh. D. MARCU: Perspective luminoase sunt deschise de Hotărîrile Partidului şi ale Guvernului 3

Inalta preţuire a Partidului şi Guvernului . . 5

Conf. Arh. R. LAURIAN: Reconstrucţia socialistă a oraşului Bucureşti 6

Arh. C. LAZARESCU: Din practica proiectării oraşelor 16

Arh. GH. KURINSCHI: Ion Mincu, arhitect patriot 26

Arh. A. MOISESCU: Metropolitanul Moscovei . 35

СОДЕРЖАНИЕ

Стр.

Проф. арх. Д. МАРКУ: Постановлением Партии и Правительства открываются широкие перспективы 3

* Высокая оценка Партии и Правительства 5

Доцент Арх. Р. ЛАУРИАН: Социалистическая реконструкция города Бухарест 6

Арх. К. ЛАЗАРЕСКУ: Из практики проектирования городов 16

Арх. Г. КУРИНСКИЙ: Ион Минку — архитектор патриот 26

Арх. А. МОЙСЕСКУ: Московское метро 35

CĂLDUROS SALUT
CONFERINŢEI ARHITECŢILOR
DIN REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ

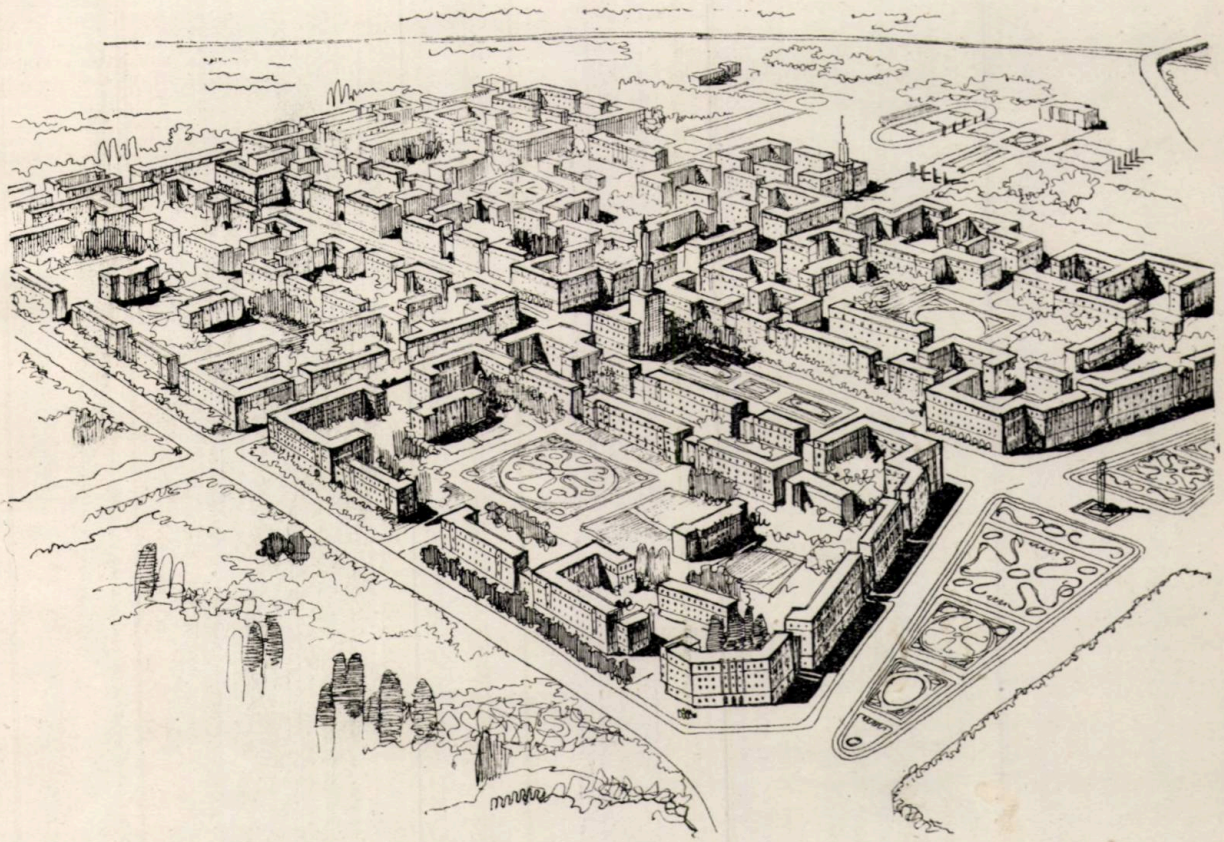

Perspective luminoase sunt deschise de Hotărîrile Partidului și ale Guvernului

Prof. Arh. D. Marcu

Recitesc pentru a nu știu câta oară Hotărîrile Comitetului Central al P.M.R. și ale guvernului și nu-mi vine să cred ceeace văd bine că este o realitate, atât sunt de frumoase și de promițătoare.

După 35 de ani de luptă în domeniul nostru de activitate, de stăruințe, de insistențe, de acțiune prin grai și prin scris, după ce în trecut ajunsesem la concluzia că nu mai este nimica de sperat pentru progresul edilitar și urbanistic al orașelor noastre, iată că acum se dau publicității aceste Hotăriri epocale ale partidului și ale guvernului.

Studiate în cele mai mici amănunte, Hotărîrile ne dau convingerea că ceeace burghezia nu a făcut timp de 50 de ani se va putea realiza de acum înainte într'un timp record.

Capitala noastră, București, nu mai poate rămâne un oraș urît și dezordonat, înfățișare pentru care și asupra noastră, a arhitecților, apasă o parte de răspundere.

Fapt este că astăzi nu mai putem sta nepăsători în fața cartierelor periferice insalubre, a mahalalelor noastre de mizerie, care se numeau în trecut „locuințe muncitorești".

Inaintând pe drumul socialismului, regimul de democrație populară crează atât muncitorului manual, cât și celui intelectual, condiții optime de locuire, de lumină, de cadru plăcut.

Poporul nostru este iubitor de frumos; el nu mai poate admite ca „Dâmbovița apă dulce" să fie un canal de scurgere a murdăriilor orașului. El își dorește o capitală măreață, mândră și înfloritoare. Acum suntem siguri că această dorință se va transforma în realitate. Cu toții trebue să strângem rândurile, să ne dăm mâna și să pornim la lucru, pentru a realiza practic minunatul tablou al viitorului schițat în Hotărări.

Pe de altă parte, este necesar ca Hotărîrile Comitetului Central al P.M.R. și ale Consilului de Miniștri să fie popularizate.

Urbanismul reclamă ajutorul, concursul nu numai al specialiștilor, ci în general al tuturor locuitorilor orașelor noastre, care trebue să contribue cu dragoste la acțiunea patriotică de înfrumusețare a orașelor.

Nouă, arhitecților, ne revine sarcina de a aprofunda conținutul Hotărîrilor, care ne deschid minunate perspective pentru viitor, de a munci cu elan și convingere pentru crearea unei arhitecturi românești *„socialistă prin conținut și națională ca formă"*. Noi trebue deasemenea să popularizăm Hotărîrile prin conferințe, prin radio, prin articole de revistă și de gazetă, trebue să expunem și să desbatem diferitele probleme ce s'au arătat în Hotăriri, să arătăm tuturor cetățenilor, care-și iubesc țara și orașul, cum trebue să contribuie la opera grandioasă a reclădirii și sistematizării Capitalei noastre și a tuturor orașelor noastre.

Dâmbovița, canal navigabil, metropolitanul, sistematizarea Capitalei, iată atâtea lucruri epocale, care reclamă muncă intensă de colaborare din partea arhitecților și inginerilor, ajutați de bogata experiență sovietică. Trebue să salutăm cu bucurie înființarea Comitetului de Stat pentru Arhitectură și Construcții, care va avea de coordonat și de îndrumat această vastă acțiune. Trebue deasemenea să salutăm cu entuziasm crearea Uniunii Arhitecților din R.P.R. Va trebui ca neîntârziat toți arhitecții să activeze în Uniune, care va avea un rol determinant în ridicarea nivelului nostru ideologic și profesional. In cadrul Uniunii, vom desbate problemele care interesează în cel mai mare grad pe arhitecții proiectanți. In cadrul Uniunii, vom lumina noul drum al arhitecturii noastre, vom îndeplini noua noastră arhitectură socialistă, care să corespundă cu cerințele și năzuințele poporului nostru. In cadrul Uniunii, va trebui să ne grupăm cu toții, pentru a o face să trăiască și să strălucească prin activitatea sa rodnică. Numai prin colaborarea strânsă a tuturor, Uniunea va pu-

tea da ajutorul necesar arhitecților în greaua și frumoasa sarcină de reclădire și de înfrumusețare a orașelor noastre.

Muncă grea ne așteaptă pe toți arhitecții, încă mai intensă și mai plină de răspundere decât până în prezent. Noi suntem chemați să realizăm noi cartiere de locuințe și colonii muncitorești în provincie și în Capitală, cartiere universitare, numeroase cămine pentru studenți, spitale, dispensare, școli, palate culturale, stadioane, teatre, grădini și parcuri de odihnă, sistematizări de orașe, piețe, centre civice și alte multe construcții, mărturii ale grijii staliniste, pe care o are P.M.R. pentru oamenii muncii.

Să muncim în așa fel ca să fim la înălțimea epocii staliniste în care trăim. Să dăm dovadă de înaltul patriotism, care ne însuflețește, contribuind din toate puterile la îndeplinirea sarcinilor de cinste, pe care poporul ni le încredințează astăzi.

Să dovedim prin munca noastră recunoștință caldă față de Partidul Muncitoresc Român și față de guvernul Republicii Populare Române, care deschid în fața arhitecților perspective de o măreție la care nu puteam visa în trecut.

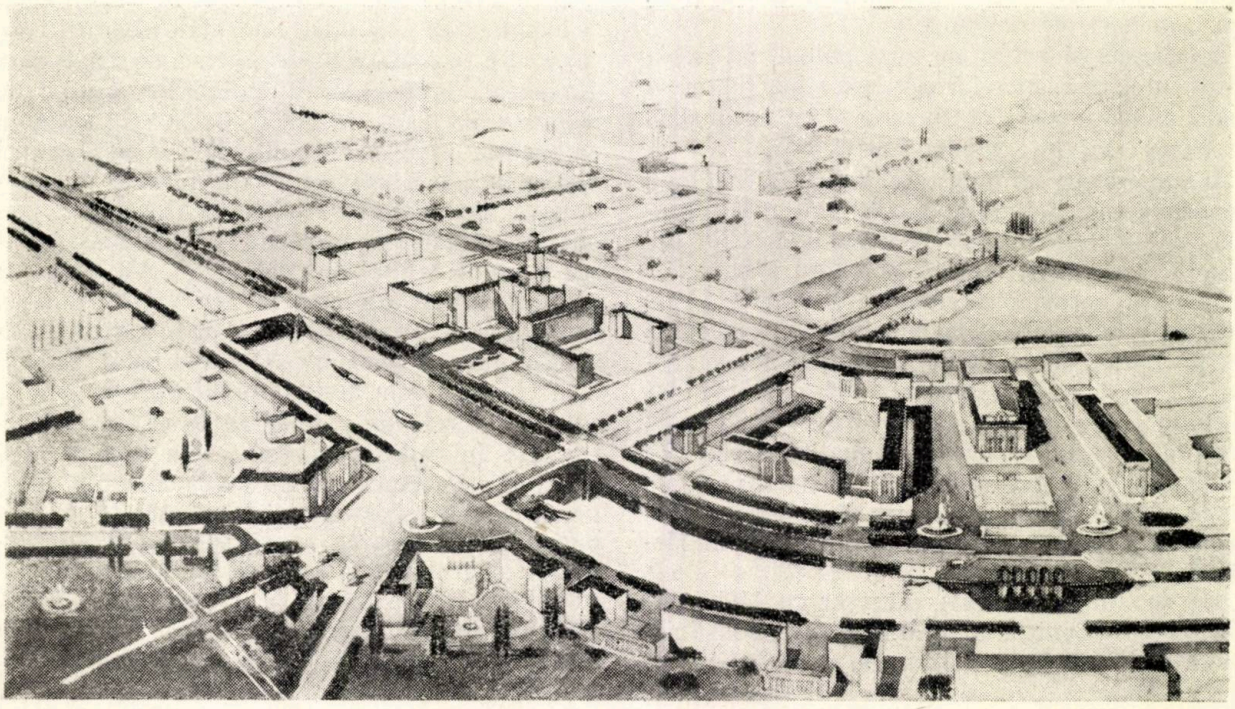

Inalta prețuire a Partidului și Guvernului

Prof. Arh. H. MAICU

Premiul I pentru contribuție la proiectarea arhitecturală a combinatului poligrafic „Casa Scânteii"

Prof. Arh. N. BĂDESCU

Arh. A. DOICESCU

Premiul I pentru contribuție la proiectarea termocentralei „Gheorghe Gheorghiu-Dej"-Doicești

Inalta consacrare pe care Premiile de Stat au adus-o celor mai valoroase lucrări efectuate în anii 1950 și 1951 a constituit o adevărată sărbătoare pentru poporul nostru care a salutat cu mândrie realizările artei, tehnicii și științei noastre, pe drumul construirii socialismului.

Poporul nostru privește cu dragoste pe savanții, inginerii, tehnicienii, arhitecții, scriitorii, oamenii artei, muncitorii inovatori, care luptă cu înflăcărare, în primele rânduri, pentru lichidarea înapoierii economice a țării, pentru înarmarea ei cu o tehnică înaintată, pentru desvoltarea științei, culturii noastre, puse în slujba socialismului și a păcii.

Alături de întregul popor, arhitecții din patria noastră au primit cu bucurie, ca pe un eveniment cu totul deosebit, decernarea Premiului de Stat arhitecților Horia Maicu și Nicolae Bădescu pentru contribuția lor la proiectarea arhitecturală a combinatului poligrafic „Casa Scânteii", — precum și colectivului care a proiectat termocentrala „Gh. Gheorghiu-Dej"-Doicești, colectiv din care face parte arhitectul Aurel Doicescu.

La puțin timp după Hotărîrile partidului și guvernului cu privire la construcția și reconstrucția socialistă a orașelor patriei noastre, înalta prețuire a efortului creator al unor arhitecți, vine ca o mărturie a avântului puternic al științei și culturii noastre, a succeselor obținute în domeniul arhitecturii.

Construcția termocentralei care poartă numele tovarășului Gh. Gheorghiu-Dej, reprezintă o victorie măreață a poporului nostru, o victorie de seamă a politicii partidului nostru.

Furnizând o treime din întreaga energie produsă de uzinele noastre, termocentrala „Gh. Gheorghiu-Dej" contribue la desvoltarea industriei în regiunea București, Ploești și Orașul Stalin, la ușurarea și ridicarea productivității muncii la schelele petrolifere, la grăbirea ritmului electrificării rurale.

„Punerea în funcțiune a acestei termocentrale este ilustrarea vie a operei de construcție pașnică a poporului nostru, a muncii entuziaste și priceperii muncitorilor, tehnicienilor, inginerilor și cadrelor de conducere" — a spus tovarășul Gh. Gheorghiu-Dej în salutul adresat constructorilor termocentralei dela Doicești .

Când în Iulie 1949, Biroul Politic al C.C. al P.M.R. a adoptat Hotărîrea cu privire la construirea Casei Scânteii, sarcina pusă în fața arhitecților era de o amploare nemaiîntâlnită în țara noastră.

Eveniment de o importanță covârșitoare pentru asigurarea desfășurării cu succes a revoluției culturale, construirea Casei Scânteii trebuia să pună la dispoziție oamenilor muncii literatura și presa de partid, materialul științific și tehnic necesar în opera de construire a socialismului.

Mergând hotărît pe drumul realismului socialist, folosind permanent experiența sovietică, căutând să exprime în forme noi — pe baza prelucrării creatoare a moștenirii clasice și a tradițiilor populare — conținutul bogat de idei al epocii de făurire a unei lumi noi, arhitecții Casei Scânteii au isbutit să realizeze o operă ce marchează o cotitură, o piatră de hotar pe drumul spre arhitectura noastră socialistă.

Insuflețiți de prețuirea dată de către partid și guvern muncii lor creatoare, arhitecții pornesc cu entuziasm la îndeplinirea marilor sarcini ce le stau astăzi în față, hotărîți să contribue cu întreaga lor putere de muncă la realizarea viitorului luminos al patriei noastre.

Reconstrucţia socialistă a oraşului Bucureşti

Conf. Arh. R. Laurian

Cu un sentiment de caldă mândrie patriotică şi conştienţi de marile sarcini ce le revin, au primit oamenii muncii Hotărîrile Comitetului Central al P.M.R. şi ale Consiliului de Miniştri al R.P.R. cu privire la construcţia şi reconstrucţia oraşelor şi organizarea activităţii din domeniul arhitecturii, cu privire la planul general de reconstrucţie socialistă a oraşului Bucureşti şi cu privire la construcţia metroului în capitala ţării noastre.

Cu fermitate şi cu viziunea clară a viitorului, Hotărîrile trasează linia ideologică şi organizatorică, deschizând perspective cu adevărat minunate pentru transformarea socialistă a oraşelor noastre, pentru lichidarea stării de înapoiere pe care au moştenit-o dela regimurile burghezo-moşiereşti.

In înfăţişarea oraşelor noastre şi în special a Bucureştiului, s'a reflectat puternic politica antipopulară a burgheziei române. Capitala ţării noastre s'a desvoltat anarhic, după bunul plac şi interesele claselor exploatatoare. Structura oraşului Bucureşti, cu centrul burghez şi cartierele dela periferie rezervate oamenilor muncii, este specifică oraşelor burgheze.

In timp ce burghezia îşi construia cartiere cu locuinţe luxoase în zone sănătoase, populaţia nevoiaşe, silită să-şi rezolve singură şi cu propriile mijloace problema cazării, se aşeza în locurile lipsite de interes pentru clasele exploatoare. Astfel s'au creat majoritatea cartierelor ocupate de oamenii muncii. Ele se găsesc pe terenuri nesănătoase, lipsite de lucrări edilitare şi construite în condiţiuni inferioare. Cartierele Groapa Florească, Ghica-Tei, Plumbuita, Insula Imper şi altele sunt formate din case nesănătoase, mici şi igrasioase, aşezate pe străzi strâmbe şi înguste, înecate în noroi, fără pavaje, apă, canalizare şi lumină. Din totalul clădirilor din Bucureşti, 35% erau construite din materiale inferioare şi nesănătoase: chirpici, paiantă sau lemn; 60% nu aveau apă, 35% nu aveau canalizare,

Locuinţe mizere în cartierul Crângaşi.

Bloc de locuinţe muncitoreşti în cartierul 23 August.

53% nu aveau lumină electrică iar 40% din suprafaţa totală a străzilor nu aveau pavaj.

Intreprinderile industriale au fost aşezate acolo unde o dictau interesele patronului, în mijlocul cartierelor de locuinţe, ca fabrica de ciment, fabrica Steaua Roşie, fabrica Mathias Rakosi sau tăbăcăriile, periclitând sănătatea locuitorilor datorită emanaţiunilor de fum, gaz sau praf şi turburând liniştea acestora din cauza sgomotului şi trepidaţiilor instalaţiilor. Unele fabrici, ca fabrica de cărămidă depe lacul Herăstrău, sau fabrica de glucoză depe malul lacului Tei, dăunează peisajului datorită poziţiilor sau a necesităţilor de exploatare.

Zonele comerciale s'au desvoltat în funcţie de speculaţiile capitaliste şi în contradicţie cu interesele de deservire a populaţiei. Pieţele locale erau improvizate pe terenuri virane, în barăci sau în construcţii improprii.

Oraşul era lipsit de dotări cu caracter social sau cultural, iar cele întâmplătoare aveau o repartiţie arbitrară faţă de zonele de locuit. Parcurile şi grădinile nu acopereau nevoile de deservire a populaţiei. Centrul era lipsit aproape complect de plantaţii pe o rază de 1000 m, iar în Sudul oraşului nu exista niciun spaţiu liber amenajat. Structura circulaţiei s'a desvoltat haotic, cu străzi înguste şi dese, formând nenumărate încrucişări, iar pieţele de circulaţie sunt neraţional distribuite. Anarhia, abuzul, bunul plac se văd la orice pas. Casele nu seamănă între ele, fiecare este altfel ca înălţime, stil, aliniere. Cosmopolitismul şi formalismul, producţii ale imperialismului, au imprimat caracterul lor străzilor principale ale oraşului. Calcanele descoperite se întrec în desordine şi urîţenie. In cartierele de vile, se găsesc nenumărate construcţii în stiluri străine de tradiţiile artistice ale poporului, rezultat al capriciilor de prost gust ale burgheziei.

*

In 1935 s'a alcătuit un plan de sistematizare a oraşului, plan de concepţie burgheză. Măsurile preconizate prin acel plan, pentru stăvilirea întinderii oraşului erau insuficiente şi neaplicabile în regimul capitalist.

Capitala s'a întins considerabil prin construirea necontrolată de case primitive în câmp. Zonificarea era defectuoasă, se păstra pentru amenaja interesele capitaliştilor, unele întreprinderi industriale nocive în mijlocul cartierelor de locuit. Regulamentul de construcţie permitea un procent construibil prea mare, admitea distanţe prea mici între clădiri şi lăsa posibilitatea speculanţilor de terenuri să utilizeze neraţional loturile construibile. Astfel, în mod organizat s'ar putea spune, au apărut blocurile cu aspecte dezordonate ca amplasare şi volum şi cu curţi de serviciu lipsite de lumină şi ventilaţie.

Planul de sistematizare din 1935 prevede numai 12,4 m² de spaţii libere plantate de fiecare locuitor (sub norma care cere 15...20 m² loc). Aceste prevederi nu au fost nici măcar res-

Capitala s'a intins considerabil, construindu-se anarhic, în plin câmp.

Fundaţiile Senatului, construcţie rămasă neterminată dinainte de 1914.

Biserica Enei — monument istoric — înghesuită între calcane de blocuri.

pectate parţial, unele terenuri prevăzute a fi amenajate în parcuri au fost chiar parcelate; parcelările S.N.I.C., Primcom, Vatra Luminoasă s'au creat în detrimentul spaţiilor libere plantate. Se admitea crearea de terenuri de sport cu caracter speculativ (autodroame, terenuri de golf), fără a se face propuneri legate de nevoile reale ale populaţiei.

In ceeace priveşte circulaţia, prin plan se prevedea o schemă formalistă cu artere de rocadă prea apropiate şi uneori chiar inutilă. Amplasamentul unor clădiri importante era rupt de schema arterelor principale de circulaţie.

In general, erau prevăzute unele amenajări în partea centrală a oraşului, prevederi care dealtfel nu au fost realizate, iar periferia era complect neglijată. Acest plan a fost călcat de interesele particulare, prin concepţia funcţionarilor primăriei şi prin presiunea politicienilor din trecut.

*

Eliberarea patriei noastre de către eroica Armată Sovietică, cucerirea puterii politice de către clasa muncitoare, succesele continui obţinute de oamenii muncii pe calea construirii socialismului au creat condiţiile prielnice pentru lichidarea stării de înapoiere în care se afla Capitala ţării. Prin grija partidului şi a guvernului, s'au construit sau sunt în curs de construire o serie de lucrări importante, care urmăresc ridicarea continuă a nivelului de trai şi cultural al populaţiei muncitoare. Capitala se îmbogăţeşte mereu cu clădiri noi, frumoase, demne de epoca construirii socialismului. Casa Scânteii, Teatrul Muzical, fabrica de confecţiuni „Gheorghe Gheorghiu-Dej", Casa Radiofoniei, Parcul de cultură şi odihnă „I. V. Stalin", cartierele de locuinţe „23 August", Ferentari, Parcul sportiv „Dinamo", sunt primele lucrări care contribue la transformarea socialistă a oraşului Bucureşti.

Pentru a se lichida contrastul între centrul şi periferie, s'au realizat importante lucrări edilitare, majoritatea lor în cartierele mărginaşe. Astfel, reţeaua de alimentare cu apă s'a extins cu circa 17000 m; au fost canalizate 86 străzi periferice pe o lungime totală de 16500 m şi s'au început lucrările a doua mari colectoare.

Liniile de tramvai au fost extinse cu 11200 m şi s'a introdus pentru prima dată, datorită ajutorului sovietic, o reţea de troleybuz cu un traseu lung de 5700 m. Suprafaţa spaţiilor libere plantate a crescut cu 1337000 m², reprezentând o sporire de 203% faţă de suprafaţa anterioară şi numai în ultimii doi ani s'a pavat o suprafaţă de străzi de 813000 m².

In activitatea constructivă desfăşurată până acum, au apărut însă o serie de dificultăţi datorită lipsei unui plan de reconstrucţie a oraşului, prin care să se prevadă prin baze ştiinţifice desvoltarea lui armonioasă şi datorită lipsei unei conduceri tehnice unice pe lângă sfatul popular, conducere tehnică care să asigure coordonarea întregii activităţi de proiectare şi con-

strucţii. Acestea au făcut ca amplasamentul unora dintre noile construcţii să fie stabilit după numeroase ezitări, întârziind şi îngreunând lucrările de proiectare şi execuţie. Urmărind numai interesele proprii şi de moment, unele administraţii sau instituţii au amplasat construcţii importante, fără a ţine seama de perspectiva de desvoltare viitoare a oraşului. Astfel, Institutul de Mine şi Petrol din Str. Nicolae Filipescu, clădire importantă, care se putea încadra într'un ansamblu arhitectonic de valoare, a fost aşezat pe o stradă îngustă, existând astfel puţine posibilităţi de valorificare a amplasamentului ales. Complexul Sportiv Florească nu este integrat într'o concepţie unitară, legată de amenajarea lacului, iar prin volumul lui, crează un contrast nefavorabil cu peisajul înconjurător.

★

Hotărîrea Comitetului Central al P. M. R. şi a Consiliului de Miniştri al R. P. R. cu privire la construcţia şi reconstrucţia oraşelor şi organizarea activităţii din domeniul arhitecturii, precizează bazele organizatorice necesare desvoltării armonioase a oraşelor noastre, iar Hotărîrile cu privire la planul general de reconstrucţie socialistă şi cu privire la construirea metroului din oraşul Bucureşti vor constitui o bază principală, pentru reconstrucţia socialistă a Capitalei ţării noastre.

Aceste documente se întemeiază pe experienţa şi ştiinţa sovietică de construcţie şi reconstrucţie a oraşelor, având ca cel mai înalt exemplu reconstrucţia socialistă a oraşului Moscova, realizată de oamenii sovietici pe baza genialelor învăţături ale marelui inspirator al construcţiei socialiste, tovarăşul Stalin.

★

Potrivit principiilor trasate prin aceste Hotărâri, reconstrucţia socialistă a oraşului Bucureşti se va face planificat şi în strânsă legătură cu planul de desvoltare economică a ţării. Planificarea este principiul cel mai important al urbanismului sovietic, el nu este posibil în ţările capitaliste, unde construcţiile depind direct de interesele exploatatorilor.

Având stabilită baza economică şi ţinând seama de principiile generale de desvoltare a Capitalei arătate în Hotărîre, se va putea întocmi planul de reconstrucţie socialistă a oraşului Bucureşti, cu o situare justă a elementelor componente ale oraşului; locuinţe, clădiri publice, industrii, reţelele de transport, realizându-se o unitate de compoziţie. Capitala ţării va putea deveni astfel un organism unitar arhitectonic şi social, în care toate elementele sunt subordonate unei idei unice, determinând aspectul clădirilor izolate ale ansamblurilor, a străzilor şi a pieţelor.

Cheiurile Dâmboviţei văzute dinspre podul Mihai-Vodă.

Intersecţia str. Domniţa Anastasia cu str. Belvedere

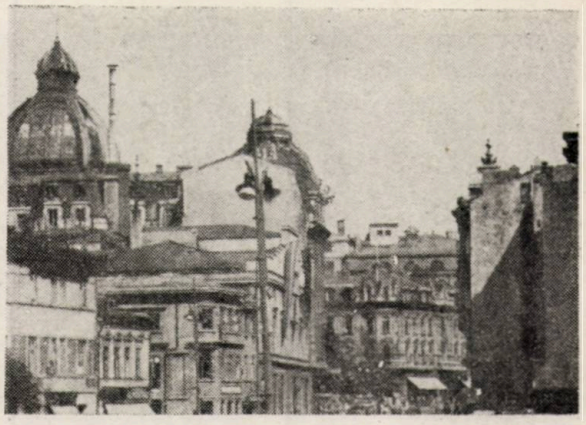

Calea Victoriei văzută dinspre Piaţa Operei

In Hotărîre se arată că soluţia arhitecturală de ansamblu a Capitalei va fi bazată pe menţinerea sistemului actual radial-inelar al străzilor principale. Stabilindu-se principiul păstrării structurii oraşului, astfel cum s'a format istoriceşte, se resping ideile acelora care propuneau diverse soluţii utopice, ca mutarea Ca-

„Casa Scânteii".

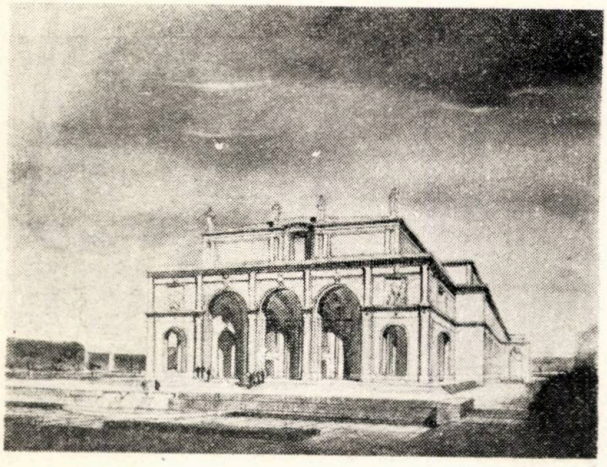

Teatrul Muzical

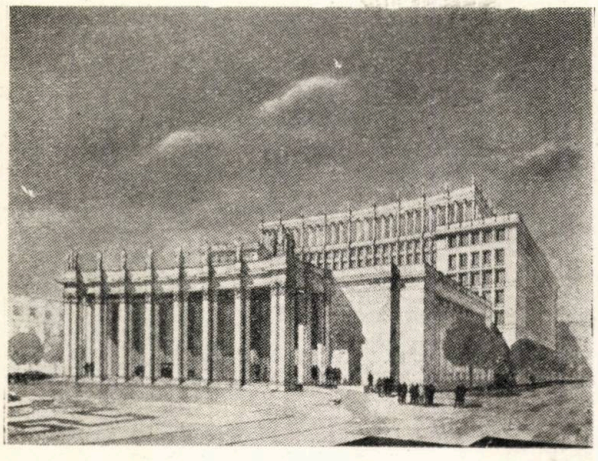

Casa Radiofoniei.

pitalei sau transformarea radicală a ei. Stabilindu-se creşterea numărului populaţiei a oraşului Bucureşti la 1 500 000...1 700 000 locuitori, se resping deasemenea ideile acelora care se gândeau la creşterea nemăsurată a Capitalei.

Desvoltarea firească a oraşelor mari a fost lămurită în hotărîrea referitoare la planul general de reconstrucţie a Moscovei, unde învăţătura stalinistă despre urbanismul socialist a găsit o expresie clară şi concretă, ceeace şi determină marea valoare a acestui document pentru practica şi teoria urbanismului socialist.

Hotărîrea C. C. al P. C. (b) din U. R. S. S. din 10 Iunie 1935 respinge ideile acelora care propuneau păstrarea oraşului existent ca un oraş muzeu al antichităţii şi crearea unui oraş nou, dincolo de graniţele celui existent. Deasemenea, a fost respinsă prepunerea de dărâmare a oraşului format în decursul istoriei şi de construire în locul lui a unui oraş după un plan conceput nou.

In ceeace priveşte dimensiunile oraşului, tovarăşul Caganovici, în raportul său asupra planului de reconstrucţie a oraşului Moscova a spus: „Tovarăşul Stalin... a arătat că pentru reconstruirea oraşului noi trebue să ducem lupta pe două fronturi. Pentru noi este inacceptabilă atât poziţia acelora care neagă însuşi principiile de construire ale oraşului şi care ne îndeamnă să lăsăm Moscova în starea unui sat mare, cât şi poziţia adepţilor pentru o urbanizare exagerată şi care propun construirea oraşului după tipul oraşelor capitaliste, cu o prea mare densitate de populaţie. Instoria, spunea tovarăşului Stalin, ne arată că cea mai potrivită formă de repartizare a populaţiei în regiuni industriale este oraşul, în care se pot realiza economii la canalizare, apă, lumină, încălzit, etc."

*

Un principiu deosebit de important, care străbate Hotărîrile apărute este grija stalinistă pentru om şi năzuinţa de a asigura cele mai bune condiţii de existenţă pentru oamenii muncii. Bazaţi pe acest principiu, proiectanţii planului general de reconstrucţie socialistă a oraşului Bucureşti, vor trebui să prevadă lucrări de amenajare pentru îmbunătăţirea climatului, vor trebui să amenajeze zona suburbană pentru a corespunde unei bune deserviri a populaţiei atât în ceeace priveşte probleme de aprovizionare, cât şi în legătură cu crearea unui număr cât mai numeros de baze de odihnă şi de sport. Deasemenea, proiectanţii vor trebui să dea o atenţie deosebită organizării cartierelor de locuit, distribuirii judicioase a elementelor de dotare a oraşului, creării de spaţii libere plantate, amenajării transporturilor şi a terenurilor de sport.

Folosind particularităţile naturale favorabile ale Capitalei, lacurile Colentinei, râul Dâmboviţa, relieful, creînd mari ansambluri arhitecturale dealungul arterelor de penetraţie, a magistralelor dealungul axului natural de compozi

ţie, râul Dâmboviţa, realizând o arhitectură cu forme noi, elaborată pe baza prelucrării creatoare a moştenirii arhitecturii clasice a marilor realizări a arhitecturii sovietice şi a celor mai bune tradiţii artistice ale poporului român, Capitala va căpăta un caracter monumental, în care se va reflecta măreţia epocii în care trăim.

*

Bucureşti, oraş de câmp, se află într'un peisaj fără atracţiuni deosebite, fără un curs important de apă, cu un climat continental, cu variaţiuni mari de temperatură. Teritoriul oraşului este şes, cu aspect monoton, întrerupt de câteva văi largi ale cărora maluri sunt singurele accidente de teren, cu vederi interesante, în special spre malul drept al Dâmboviţei, care este mai înalt şi spre malurile Colentinei, care prezintă accidente interesante de teren şi vederi panoramice ce pot fi puse în valoare.

In zona suburbană care înconjoară oraşul, pe lângă o bază agricolă de cultură intensivă şi reţele de irigaţii pentru a se asigura o bună aprovizionare a populaţiei cu legume şi fructe, se vor crea centre de păduri şi parcuri dotate cu case de odihnă colective şi individuale şi sanatorii, realizându-se o îmbunătăţire a climei şi satisfacerea nevoilor de odihnă ale populaţiei.

In partea de Nord şi Est a Capitalei, existenţa unor masive plantate permite crearea unei centuri de păduri şi a unor zone de odihnă. Legarea prin perdele de protecţie a pădurilor Scroviştea, Snagov, Căldăruşani dela Nord şi a pădurilor Afumaţii Pustnicului şi Cernica dela Est, organizarea lor peisajistică, dotarea lor cu baze de odihnă şi sport, legarea printr'un canal a lacurilor dela Snagov şi Căldăruşani cu lacurile de pe Valea Colentinei va contribui la constituirea în Nordul şi Estul Capitalei a unei regiuni de interes turistic şi sportiv şi va asigura o protecţie a Capitalei contra Crivăţului.

Pentru a se asigura o deservire apropiată şi comodă şi pentru populaţia care locuieşte în Sudul oraşului, va trebui însă să se prevadă plantarea şi organizarea regiunii dintre văile râurilor Argeş şi Sabar, care astăzi este lipsită de orice fel de amenajare.

O grijă deosebită trebue dată asanării complecte a lacurilor din Nordul Capitalei. Cu toate lucrările de amenajare a lacurilor Herăstrău, Floreasca şi Tei, au rămas totuşi mari suprafeţe neasanate din zona lacurilor în regiunea Plumbuita, Fundeni, precum şi în porţiunea din amontele râului Colentina, regiuni care constitue şi astăzi focare de paludism şi a căror transformare este absolut necesară din punct de vedere higienic şi estetic.

Prin extinderea Parcului de cultură şi odihnă „I. V. Stalin", prin plantarea masivă a lacurilor, prin crearea unui lac artificial în depresiunea

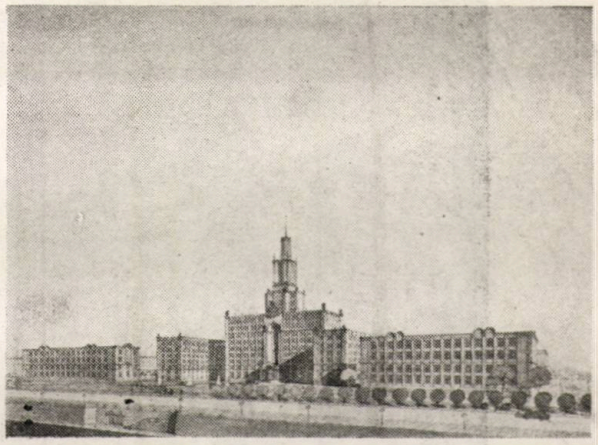

Proiect pentru Institutul Energetic.

Clubul Dinamo

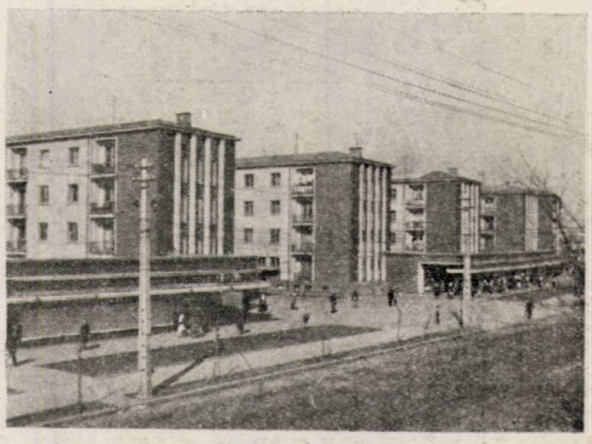

Blocuri muncitoreşti confortabile în cartierul Ferentari

dela Ciurel ,prin crearea unui parc de cultură şi odihnă în Sudul oraşului, în Valea Plângerii şi prin legarea acestor zone plantate, prin pătrunderi radiale plantate în genul şoselei Kiseleff, cu centrurile de păduri în jurul oraşului, se va realiza un sistem de spaţii libere plantate, care va contribui la îmbunătăţirea climei, la deservirea populaţiei, la crearea unor importante elemente estetice şi se va realiza legătura

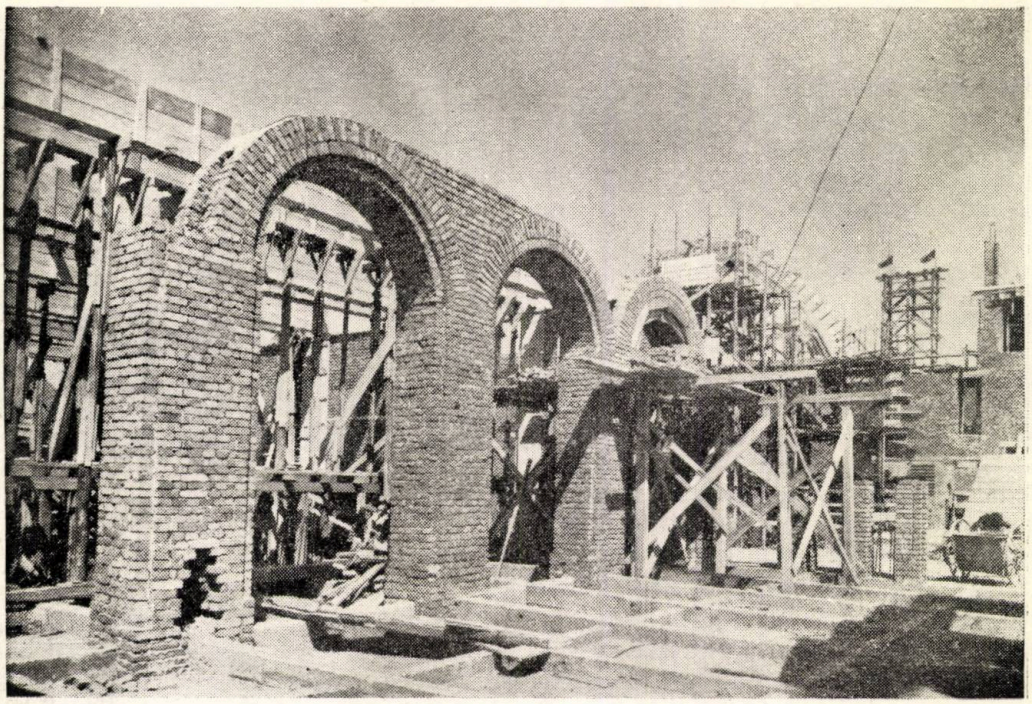

Vedere de pe şantierul Teatrului Muzical.

Vedere de pe Şantierul „Casei Scânteii".

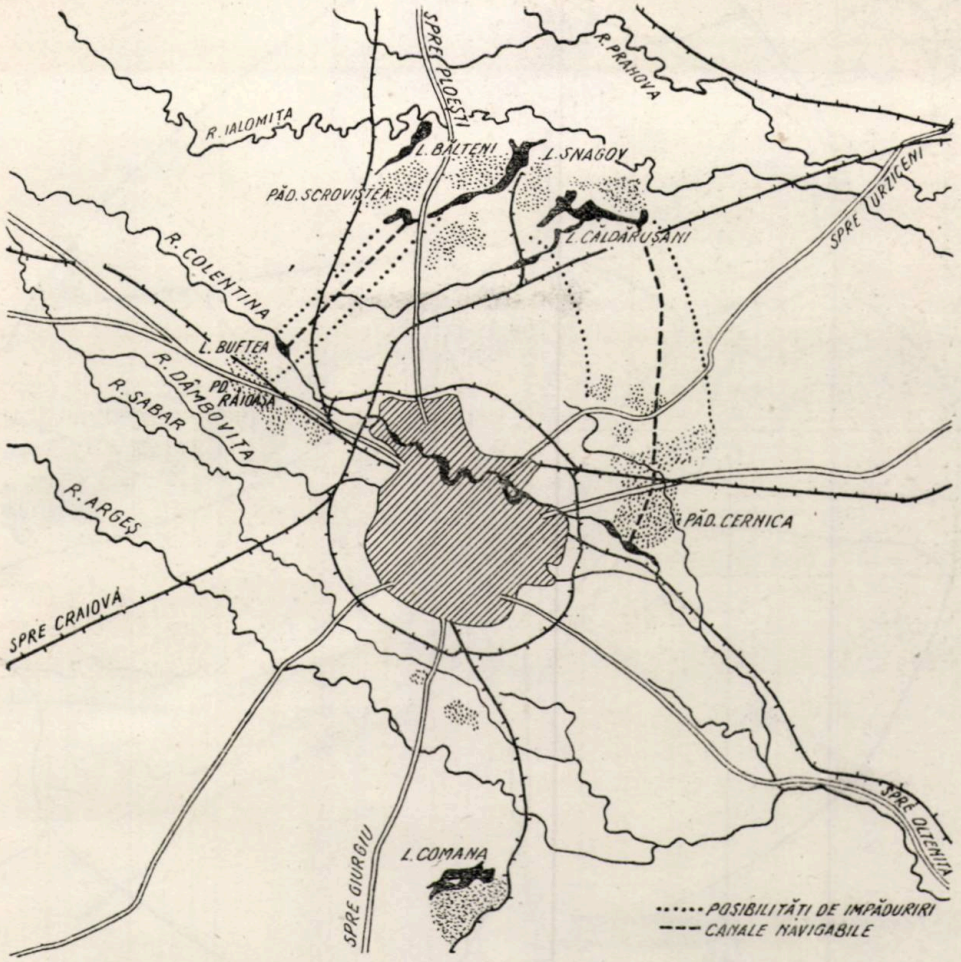

Regiunea orașului București.

Prin amenajarea zonei suburbane se va realiza îmbunătățirea climei și satisfacerea nevoilor de odihnă și recreație ale populației.

între zona clădită a orașului cu natura înconjurătoare.

O problemă greu de rezolvat este ca paralel cu orientarea orașului spre elementul natural Dâmbovița să se folosească la maximum relieful terenului. Punctele dominante ale cornișei de pe malul drept al râului Dâmbovița: Dealul Arsenalului, Dealul Filaret și Dealul Piscului, vor putea fi construite cu clădiri înalte, accentuând astfel relieful și dând orașului o siluetă monumentală

*

Va fi mult mai greu să se includă în compoziție cornișa de pe malul stâng al Dâmboviței. Pornind dela intersecția Căii Plevnei cu strada Știrbei-Vodă, înconjurând grădina Cișmigiu și trecând pe lângă Piața Palatului Republicii, prin fața Palatului Poștelor, această cornișă continuă paralel cu Dâmbovița și se pierde ca importanță la ieșirea din oraș. Construindu-se haotic și dezordonat în timpul regimurilor burghezo-moșierești, această cornișă a dispărut aproape complect, fiind acoperită de traseul confuz al străzilor și de volumele dezordonate ale clădirilor.

Prin degajarea unor puncte mai proeminente și prin legarea lor prin esplanade de ansamblurile arhitecturale, care se vor crea dealungul Dâmboviței, se va putea realiza unele accente care să participe la compoziția generală a orașului.

Prin Hotărîrea cu privire la planul general de reconstrucție socialistă a orașului București, s'a stabilit ca o idee conducătoare care trebue urmărită la întocmirea viitorului plan, realizarea unui ansamblu arhitectural unitar al întregului oraș.

Axul principal de compoziție, Dâmbovița, lărgită la 50...60 m cu cheiuri largi de piatră și mărginit de clădiri monumentale, va fi legat, prin magistrale, de pietele importante ale orașului. In jurul acestui sistem astfel creat, bazat pe menținerea structurii actuale radiale inelare, a străzilor principale, se vor crea mari ansambluri arhitecturale legate de mărețele palate ale culturii, științei și artei.

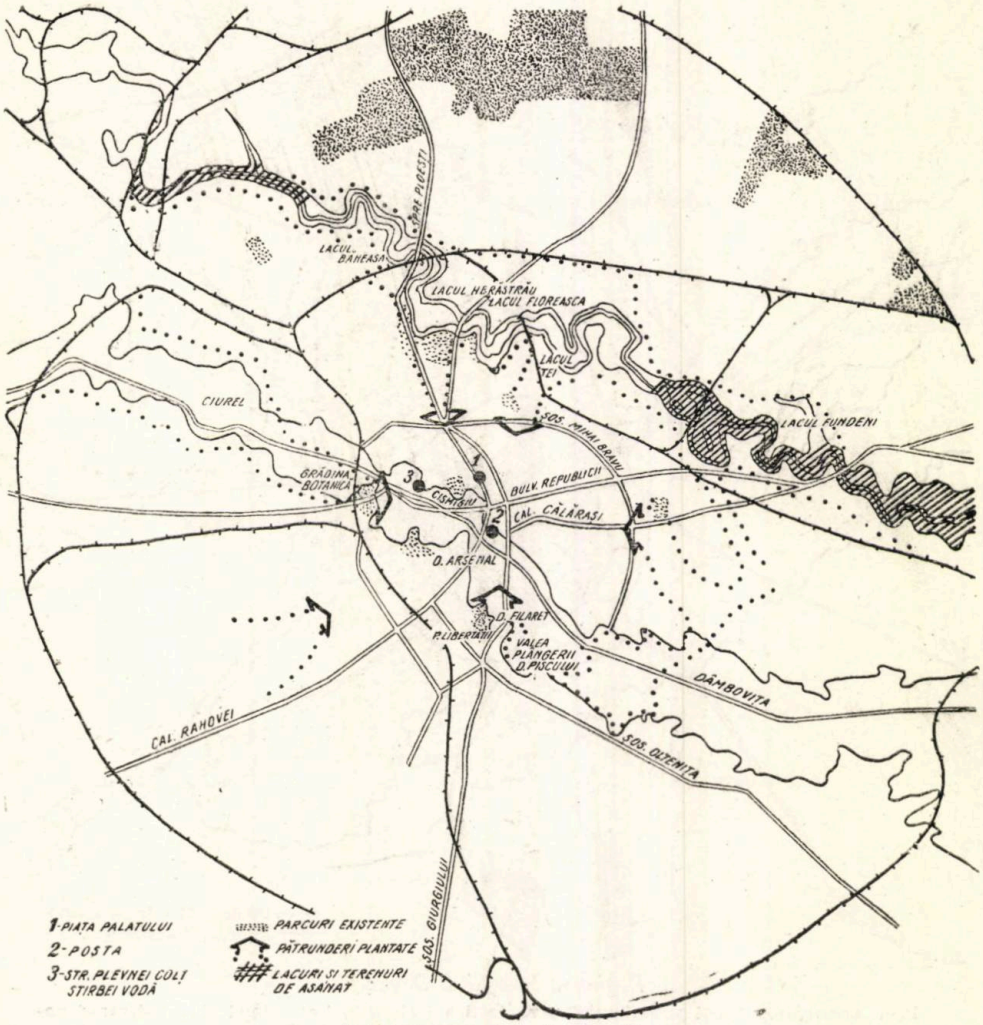

Relieful orașului București.

Punctele dominante dealungul Dâmboviței vor putea fi construite cu clădiri înalte, accentuând relieful și dând orașului o siluetă monumentală.

Monumentele istorice din zona suburbană și din cuprinsul orașului, care pot constitui locuri de educație patriotică a populației și care exprimă forța de creație a poporului nostru, vor trebui amenajate și puse în valoare. De exemplu, monumentele istorice dela mânăstirea Snagov, palatul dela Mogoșoaia, Căldărușani, biserica Fundenii-Doamnei, mânăstirea Comana și altele, vor trebui restaurate, întreținute cu grije și create mijloace de transport în comun pentru a înlesni vizitarea lor. In oraș vor trebui executate lucrări de degajare și de creare a unui cadru adecuat monumentelor istorice mai impotante ca: Patriarhia, biserica Mihai-Vodă, mânăstirea Văcărești, Radu-Vodă, Curtea Veche și altele.

Concomitent cu propunerile referitoare la formarea unei structuri arhitecturale proprii a Capitalei, se vor scoate din oraș întreprinderile industriale vătămătoare, se vor crea zone de protecție între întreprinderile industriale rămase și zonele de locuit, se vor desființa căile ferate din oraș, se va desvolta rețeaua de lucrări edilitare și de dotări comunale.

Deasemenea, pentru a se asigura cele mai bune mijloace de trasport în comun la locurile de muncă, de cultură și de recreație pentru oamenii muncii, se va construi metroul. Stațiile subterane și cele dela suprafață ale metroului vor constitui, după frumoasele exemple sovietice, opere de arhitectură de înaltă valoare artistică, contribuind la îmbogățirea aspectului estetic al Capitalei de mâine.

Toate aceste lucrări prevăzute în Hotărîrile apărute, constitue măsuri concrete care reflectă legea economică fundamentală a socialismului descoperită de tavarășul Stalin: asigurarea satisfacerii maximale a nevoilor materiale și culturale mereu crescânde ale întregii societăți, prin creșterea și perfecționarea neîntreruptă a producției socialiste, pe baza tehnicii celei mai înalte.

Mărețul program de reconstrucție socialistă a orașului București deschide perspective ne-

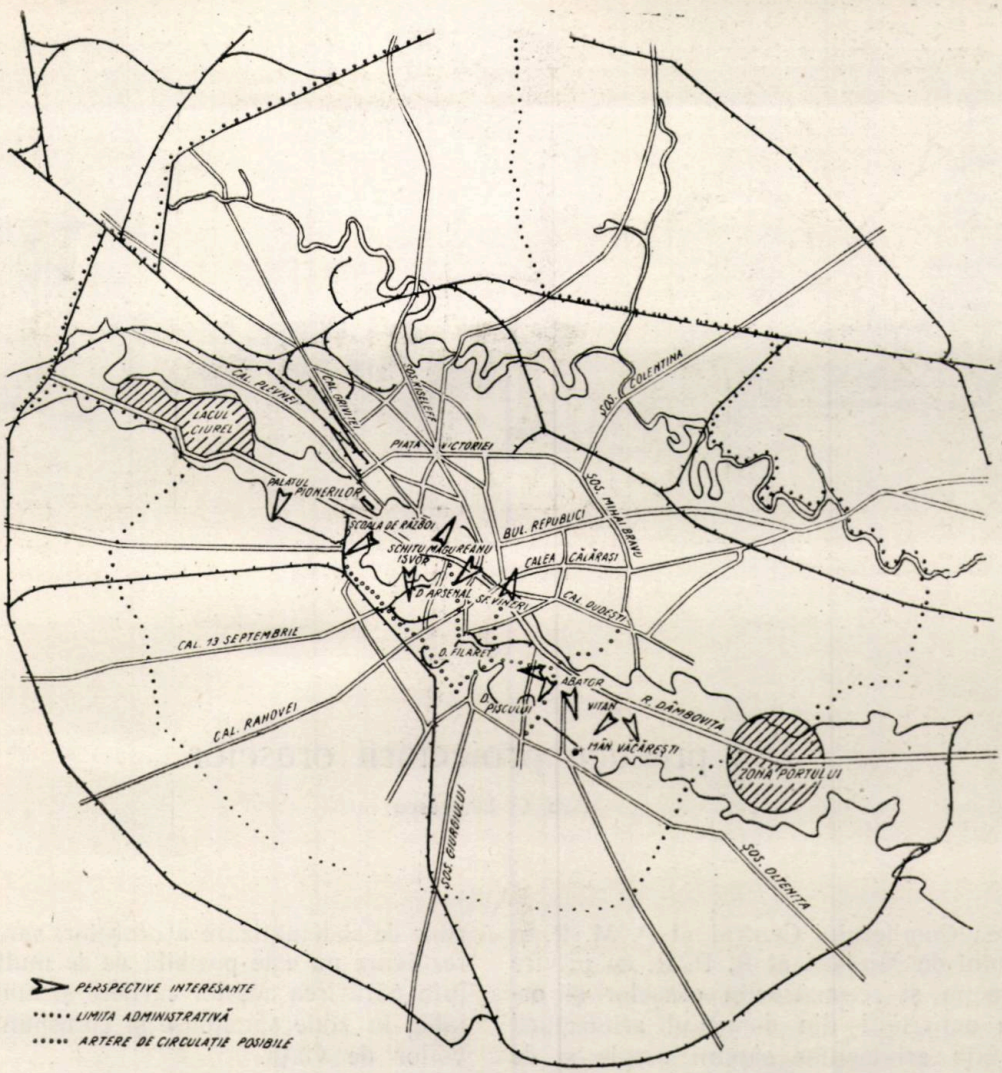

Râul Dâmbovița va constitui axul principal de compoziție arhitecturală a orașului.
Posibilități de includere a râului Dâmbovița în compoziția de ansamblu a orașului.

bănuite în fața artiștilor, oamenilor de știință și cultură și în primul rând a arhitecților.

Călăuzindu-se după genială învățătură stalinistă, cu privire la cultura socialistă în conținut și națională în formă, arhitecții au datoria de a exprima în operile lor conținutul bogat de idei a epocii de făurire a socialismului, dovedindu-se demni de încrederea pe care le-o acordă partidul și guvernul.

Pentru realizarea minunatelor planuri de viitor trasate prin aceste Hotărîri, trebue să muncim cu mai mult avânt, pentru realizarea planului nostru cincinal înainte de termen, pentru continua desvoltare a producției socialiste, temelia îmbunătățirii nivelului de trai al celor ce muncesc, a desvoltării și a înfloririi Capitalei Patriei noastre.

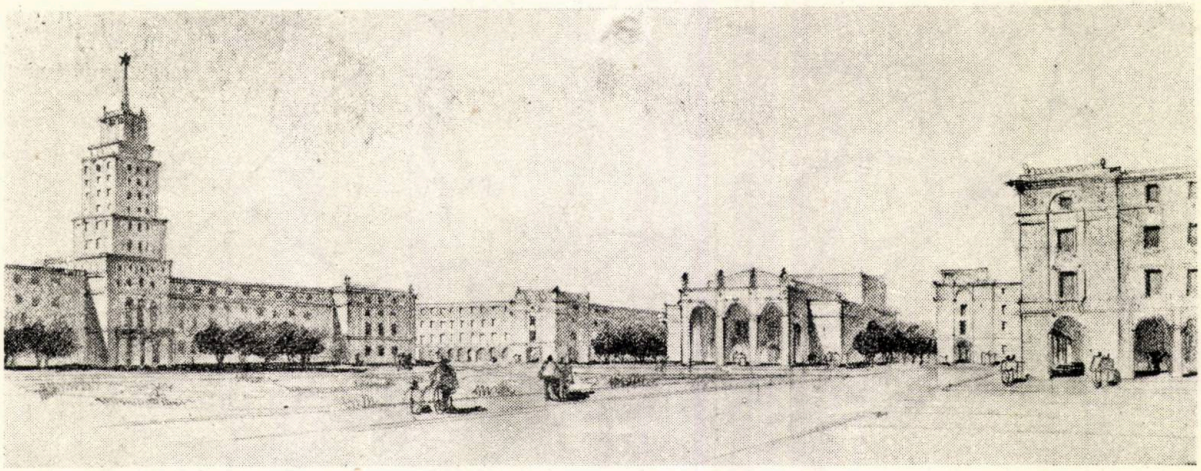

Din practica proiectării oraşelor

Arh. C. Lăzărescu

Hotărîrea Comitetului Central al P. M. R. şi a Consiliului de Miniştri al R, P. R. cu privire la construcţia şi reconstrucţia oraşelor şi organizarea activităţii din domeniul arhitecturii pune în faţa arhitecţilor sarcini ample şi de mare răspundere. Problema noilor oraşe şi a reconstruirii socialiste a celor vechi cere un studiu adâncit şi folosirea în mod critic a experienţei de până acum în acest domeniu.

Oraşele şi aşezările depe cuprinsul ţării noastre ilustrează aproape toate contradicţiile oraşelor capitaliste. Lipsite de cele mai multe ori de un plan de sistematizare, ele s'au desvoltat haotic, după interesele de moment. Aproape toate prezintă un contrast isbitor între centru şi cartierele mărginaşe, aşa zisele periferii, în care oamenii muncii trăiau în mizerie, de multe ori în zone cu totul insalubre.

Arterele centrale mărginite de blocuri cu arhitecturi dubioase, mărturii ale influenţelor cosmopolite, sunt lipsite de orice preocupare de compoziţie de ansamblu, fiecare construcţie este o mărturie vie a individualismului meschin.

In acelaşi timp însă, marginea oraşului are un aspect cu totul rural; foarte rar construită, cu o densitate redusă, ea este lipsită în mare măsură de dotări şi lucrări edilitare. Fără apă, lumină sau canal, aceste cartiere sunt o imagine a situaţiei în care era ţinută în trecut clasa muncitoare. Remedierea acestei situaţii reprezintă o sarcină grea pentru proiectanţii planurilor de sistematizare a oraşelor, sarcină a cărei rezolvare nu este posibilă de de multe ori decât prin părăsirea acestor cartiere şi mutarea populaţiei în zone sănătoase şi corespunzătoare nevoilor de viaţă.

Transformările social-politice înfăptuite în ţara noastră în ultimii ani au deschis noi orizonturi desvoltării oraşelor. Eliberarea ţării de către Armata Sovietică şi cucerirea puterii politice de către clasa muncitoare, sub conducerea partidului, au fost factorii de bază care au dus la un puternic avânt în desvoltarea economică a ţării noastre. Ajutorul multilateral al Uniunii Sovietice şi existenţa planurilor de stat au dat posibilitatea creării de noi industrii, uzine şi fabrici, deschiderii de noi şantiere pentru mari lucrări de interes general a căror realizare era imposibilă în regimurile burgheze. Apariţia noilor centre industriale desvoltarea celor existente precum şi marile şantiere create au pus noi probleme arhitecturii şi proiectării oraşelor.

Pe lângă problemele mai cunoscute ale proiectării cartierelor de locuinţe, tratate de data aceasta într'un mod cu totul nou, au apărut şi sarcini necunoscute încă în practica urbaniştilor noştri, alegeri de amplasamente de oraşe şi colonii cu totul noi, în regiuni încă nepopulate. Aceste probleme de mare răspundere au fost foarte numeroase; numai Institutul de proiectare a Construcţiilor (I.P.C.) a avut de rezolvat peste 20 asemenea probleme. Soluţionarea lor nu a

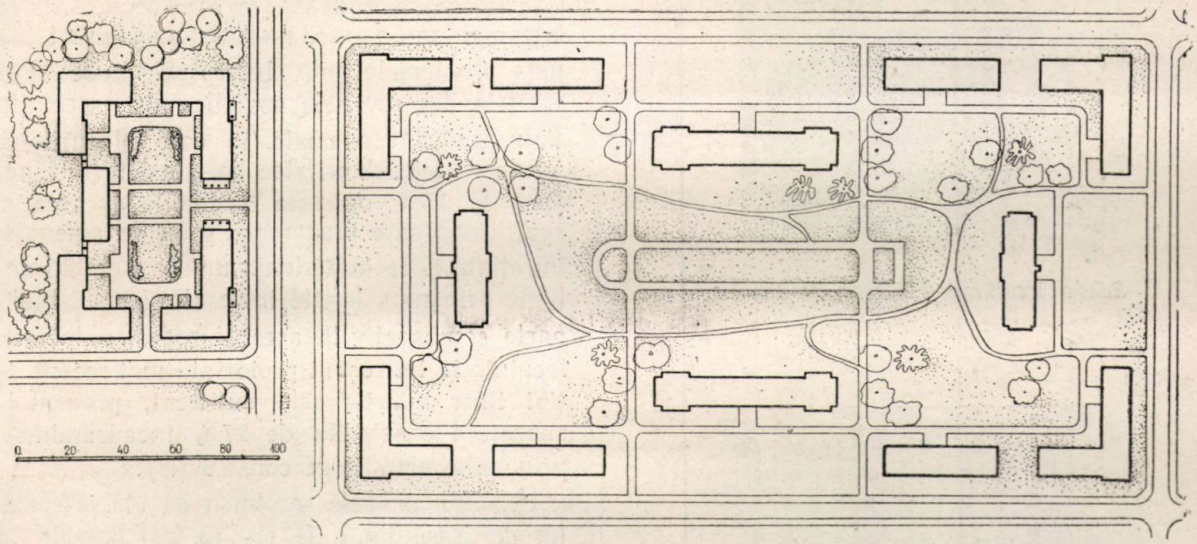

Două ansambluri de locuințe.

fost posibilă în situația în care se găseau proiectanții, decât datorită sprijinului pe care l-au găsit în documentarea tehnică de specialitate din U. R. S. S. Lucrările lui Levcenco, Poliacov și Davidovici au fost elemente de bază în studierea acestor probleme.

Inexistența în primii ani după eliberare a unor organizații de proiectare cuprinzătoare, care să poată satisface nevoile mereu crescânde ale proiectării, a dus atunci la constituirea unor colective particulare, care să rezolve schițele planurilor de sistematizare a orașelor existente. Lucrând izolat și bazate pe o școală cosmopolită, aceste colective foloseau încă metodele vechi de studiu. Desvoltând excesiv problemele de documentare, nelegate de nevoile reale de proiectare, elaborând schițe foarte sumar și superficial studiate, lipsite de baze științifice în desvoltarea lor, aceste studii nu pot împlini în totalitatea lor golurile din acest sector. În oa-

O stradă din Cernavodă.

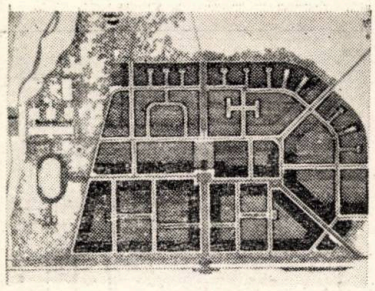

Schița localității Filipeștii de Pădure.

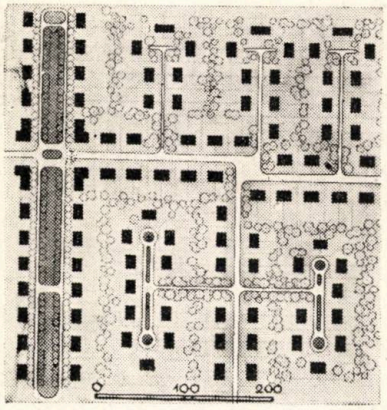

Detaliu de cartier cu locuințe individuale.

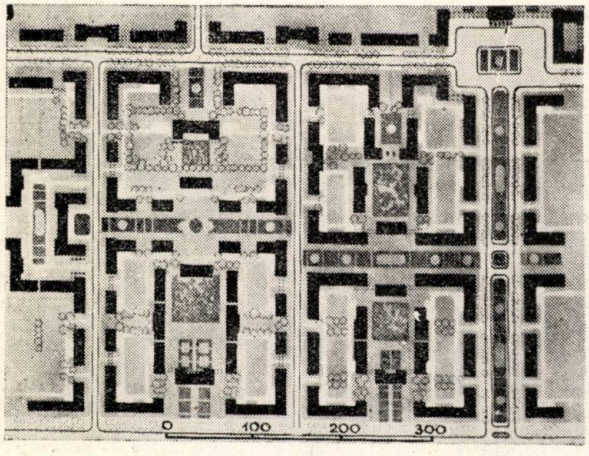

Detaliu de cartier cu blocuri.

recare măsură, defectele erau justificate de lipsa unei experiențe de proiectare și cunoșterea științifică, aprofundată, a problemelor generale și de detaliu, legate le planificarea orașelor.

In proiectele de cartiere și ansambluri de locuițe din anii 1949—1950, deși începe să se resimtă foloasele documentării sovietice, rezultatele sunt discutabile. Trecându-se dela o tratare liberă, neordonată, la o proiectare de locuințe mai organizată, nu s'au aprofundat îndeajuns problemele noi. Interpretându-se formal schițele din revistele sovietice de specialitate, s'au proiectat cuartale, în care blocurile sunt foarte răslețe, densitatea de construcție fiind redusă la 15%. Aceasta a dus la crearea unor spații interioare prea mari, greu de amenajat și întreținut și la inexistența unui ansamblu de volume armonios legate între ele (se dă mai departe comparativ la aceeași scară, o incintă de locuințe la Petroșani proiectată mai recent. Spațiul liber interior este suficient, procentul de suprafață construită de 27% încadrându-se în principiile actuale de construcție).

Una din primele sarcini mari ale proiectanților de orașe din I. P. C., au fost orașele dealungul Canalului Dunăre-Marea Neagră. Datorită pe deoparte lipsei de experiență, iar pe de altă condițiilor speciale de lucru (construirea unor cartiere de locuințe înaintea elaborării unei schițe generale a orașului) aceste cartiere apar răslețe și amplasate departe de punctele de atracție. Din cauza lipsei unei ridicări topografice exacte și a unei proiectări prealabile de drumuri, au apărut soluții foarte criticate. La Cernavoda de exemplu, aspectul străzilor este cu totul nefavorabil, cu taluze mari și ziduri de sprijin, prezentând un puternic dezechilibru între cele două laturi ale străzilor. Deasemeni, în celelalte orașe, cartierele noi construite, datorită modului de grupare a construcțiilor și a tratării lor arhitecturale, nu reprezintă deloc principiile care stau la baza planificării orașelor socialiste.

Din anul 1950, proiectarea noastră a făcut progrese simțitoare; se poate urmări pas cu pas în etapele de proiectare și realizare, apropierea din ce în ce mai mare de principiile urbanismului sovietic și de realitatea de pe teren.

Studiul aprofundat al materialului documentar, discuțiile principiale duse în cadrul institutului sau a comisiilor de avizare au lămurit o serie de probleme. Experiența câștigată între timp de proiectanți a dat posibilitatea elaborării unor studii, care să arate străduința arhitecților de a crea noi forme de orașe ce marchează drumul nostru spre construirea orașelor socialiste de mâine.

Proiectul noii colonii Filipeștii de Pădure elaborat în 1950 (arh. R. Laurian, C. Lăzărescu și G. Carandino) reprezintă o compoziție rectangulară, pe un teren plat, cu un ax principal. El este unul din primele proiecte de orașe, executat de I. P. C. care cuprinde detalii mai mari de cartiere de blocuri și locuințe individuale.

Orașul Năvodari proiectat în același an de arhitecții G. Gusti și C. Lăzărescu pune problema planificării unui oraș mare de circa 100000 locuitori. Considerat ca oraș terminus al Canalului Dunăre-Marea Neagră și totodată ca oraș portuar el trebuia să facă legătura între lac, mare și canal. Rețeaua stradală se bazează pe două axe de compoziție; una constituind legătura dela gară cu centrul și mai departe peste canal cu plaja, iar cealaltă paralelă cu canalul, legând orașul cu zonele de muncă. Arterele secundare deschid vederi spre mare, orientând întreaga compoziție către perspectiva cea mai interesantă.

Un cartier muncitoresc din Craiova (arh. C. Lăzărescu și N. Mândășescu) a pus la început problema găsirii unui amplasament just. Proiectanții au avut de luptat cu unele manifestări care mai persistă și astăzi și anume tendința unor întreprinderi de a-și construi colonii de locuințe în imediata lor vecinătate, nelegate de oraș și contrarii de multe ori intereselor orașului existent. In acest caz, având ca bază documentarea sovietică, care recomandă umplerea întâiu a golurilor din oraș și apoi extensiuni viitoare (chiar reconstrucția peste cartiere vechi dacă fondul existent nu depășește 8% din valoarea noilor investiții), s'a hotărît amplasarea în limita orașului existent, cu o reconsiderare a intrării în fabrică. Din cauza unor denivelări existente, soluția generală era oarecum comandată de accesul spre locul de muncă, de legătura cu orașul și limite naturale. Din acest punct de vedere soluția găsită este corespunzătoare; tratarea cuartalelor de locuințe însă nu este suficient aprofundată. Arhitectura străzilor nu a constituit o preocupare importantă și deasemeni nici interioarele cuartalelor nu prezintă spații organizate cu volume înconjurătoare compuse între ele.

Proiectul orașului nou Hunedoara (arh. Evolceanu, Pavlu și Perceag) rezolvă armonios legătura între oraș și locul de muncă, prin intermediul unor zone verzi de sport și recreație; folosește bine denivelările terenului, acuzând cornișele existente. El constitue însă, datorită faptului că a fost primul oraș muncitoresc a cărui construcție a început, un oraș de experiență. Se găsesc în cuprinsul lui cinci feluri de tratări diferite a cartierelor de locuințe, fiecare marcând o etapă bine conturată în cuprinsul orașului.

Pe lângă aceste proiecte, s'au întocmit și sistematizări de orașe existente. Schița orașului Stalin (arh. Laurian, A. Iosif și G. Carandino) a pus problema legării noilor ansambluri arhitecturale cu fondul istoric existent. In rezolvarea proiectului s'au accentuat perspectivele spre Dealul Morilor, pe care urmează a fi construită una din cele mai importante clădiri culturale ale orașului. Institutul de Mecanică.

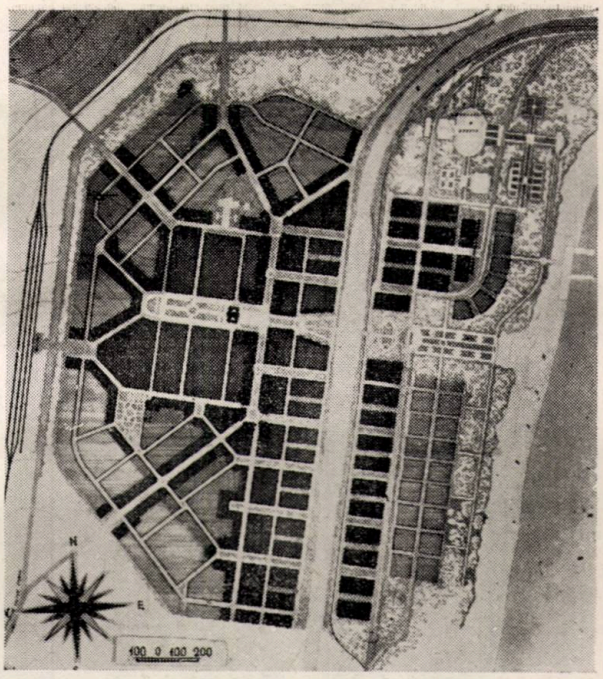

Schița orașului Năvodari.

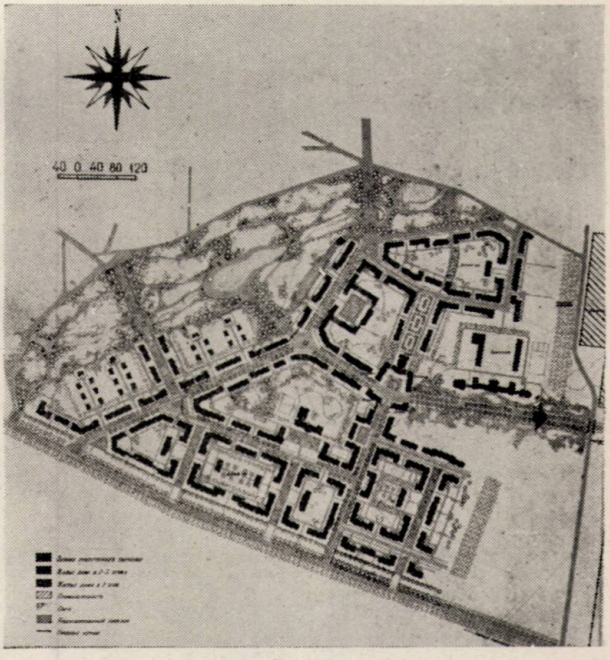

Schița unui cartier muncitoresc la Craiova.

Sistematizarea orașelor din Valea Jiului (arh. Vernescu și Cervino) a căutat să rezolve problema concentrării populației cu spații reduse, datorită nevoilor de exploatare carboniferă (în Nr. 6—7 al revistei, s'a arătat pe larg această problemă).

Cele de mai sus precum și alte numeroase studii și proiecte cum ar fi schița orașului

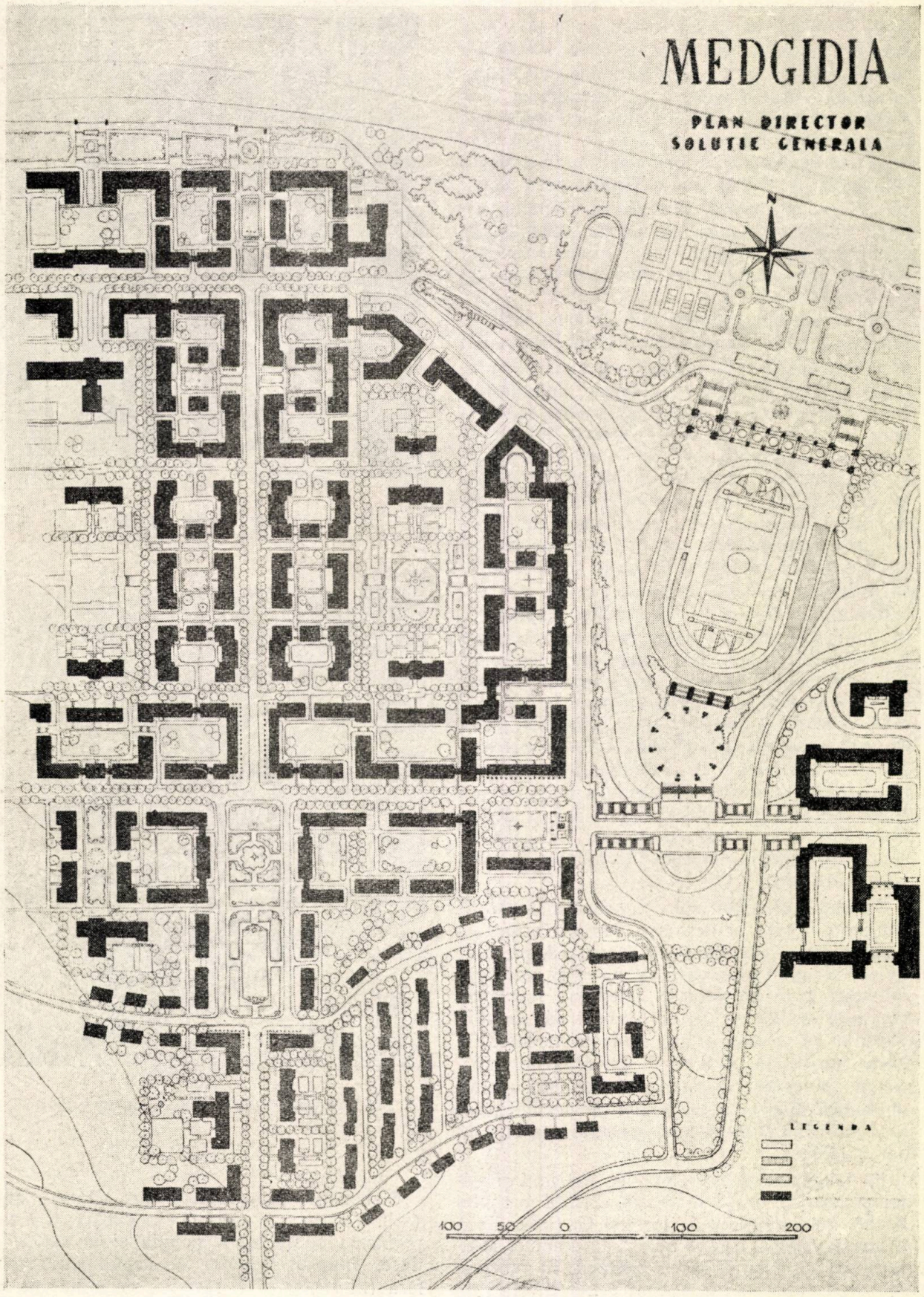

Detaliu de plan director la Medgidia.

Bârlad (arh. Antonescu, Krohmalnic şi Mândăşescu) Oradea (arh. Chiţulescu şi Gherghel) Bacău (arh. Vernescu şi Haber) au constituit o bogată experienţă; din analiza lor critică şi pe baza noilor documentări primite s'au putut trage concluzii care vor sta la baza proiectării ulterioare.

Din proiectele de până acum s'a constatat că se resimt încă influenţele formalismului şi cosmopolitismului, concretizate prin accentuarea exclusivă a unora din preocupări, cum ar fi de exemplu orientarea sau configuraţia terenului şi neglijarea principiilor de compoziţie şi de creare a ansamblurilor. Alte proiecte dimpotrivă, căutând să rezolve compoziţii academice, nu ţin seamă suficient de relieful natural al terenului.

S'a constatat deasemeni, că reţeaua stradală determină cuartale de locuinţe prea mici, greu de organizat şi neeconomice. Datorită repetării elementelor tip de bloc cu intervale de cele mai multe ori prea mari, străzile sunt monotone, neînchegate şi lipsite de caracter. Acest lucru este accentuat şi de întrebuinţarea unor formule de ansambluri de locuinţe, rupte de realităţile oraşului respectiv. Înălţimea şi forma blocurilor nu se încadrează întotdeauna în peisajul înconjurător şi nici legătura între ele nu este totdeauna armonios studiată.

Această lipsă se datora în primul rând unei conlucrări defectuoase între proiectanţii de urbanism şi cei de arhitectură. Primii erau preocupaţi în special de rezolvarea în plan a reţelei de circulaţie şi a organizării spaţiale, iar ceilalţi erau antrenaţi în studiul elementului de arhitectură în sine şi rupţi de preocupările de ansamblu ,de silueta străzii, sau de volumul cuartalului în întregime. S'ar putea spune că a fost o perpetuare mai puţin gravă, însă în aceeaşi formulă, a metodelor burgheze de proiectare. Organizarea nouă a I. P. C.-ului, crearea unor colective care să elaboreze proiecte de cartiere şi colonii în întregime, dela planificarea mare a spaţiului până la detaliile construcţiilor respective, pune bază sănătoasă noii proiectări.

Se dă posibilitatea arhitecţilor de a urmări şi studia în deaproape, concretizarea elementelor care au stat la baza întocmirii proiectului general al oraşului ; deasemeni, se asigură condiţii optime pentru realizarea unei unităţi plastice şi arhitecturale a întregului oraş.

O preocupare nouă, foarte importantă în practica proiectării oraşelor, a fost realizarea lor economică. Studiile tronsoanelor tip de locuinţe au ajus într'un stadiu destul de avansat; economii importante prin proiectarea lor nu se pot realiza decât prin extinderea industrializării şi mecanizării santierelor; se pot realiza însă economii mari prin planificarea justă a cartierelor de locuinţe. In general, s'a mers pe densităţi mult prea mici şi pe procente de suprafaţă construită prea reduse.

O stradă existentă în Medgidia.

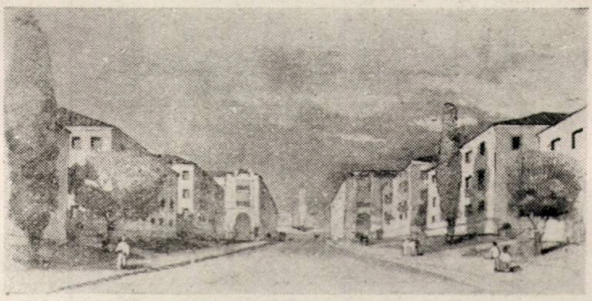

Aceeaşi stradă în noul proiect.

Vederea parţială a oraşului Medgidia depe Canalul Dunăre-Marea Neagră.

In articolul publicat în Arhitectura U. R. S. S. Nr. 2/1951 arhitectul Miscenco arată că problema economiei este una din problemele cele mai importante din practica de proiectare urbanistică. Printr'o reconsiderare şi o sporire a proporţiei de construcţii cu mai multe etaje, se poate reduce teritoriul oraşului cu circa 40%, ceeace poate duce la o reducere de 6...8% din costul total al oraşului. Reducerea suprafeţei teritoriului construit antrenează automat şi o reducere a teritoriului neconstruit în interiorul oraşului, teritoriu care cere amenajări costisitoare. S'ar putea spune că reducerile de 6....8%

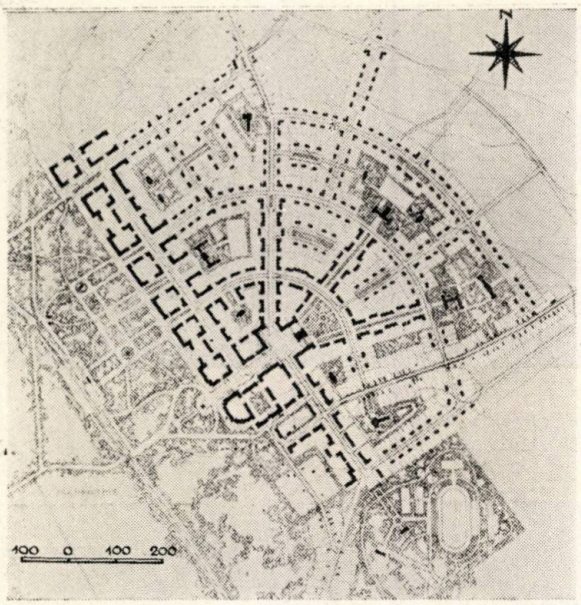

Schița unei colonii în regiunea orașului Craiova.

Schița localității Buftea.

nu reprezintă o economie prea mare; ea este totuși foarte importantă ținând seamă de sumele mari de cost ale orașelor și mai ales de reducerea suprafețelor care trebue întreținute și deci de reducerea cheltuelilor de exploatare viitoare.

Levcenco în noua lucrare „Planificarea orașelor" (1952), precum și în revista „Problemele Urbanismului Sovietic", (1952) arată că se pot mări considerabil procentele de suprafață construită pe teren și deci densitățile zonelor de locuit. Această împreună cu preocuparea de a crea cuartale mari, cu artere majore de circulație cât mai puține constitue factorii care asigură economia în proiectarea cartierelor de locuințe.

Intr'un detaliu de plan director la Medgidia (arh. C. Lăzărescu, R. Gherghel, Șt. Balș, L. Popovici, A. Aioanei), s'a încercat rezolvarea unui cuartal de 11 ha delimitat de o arteră existentă la Sud, de râpe și malul canalului la Est și Nord și de o vâlcea la Vest. Pentru rezolvarea arhitecturii străzilor, s'a prevăzut dublarea construcțiilor dealungul lor, prin crearea unor serii de mici incinte, iar dotarea respectivă (creșă, grădiniță și școală elementară) a fost prevăzută în interior, în cadrul spațiilor verzi organizate. Datorită terenului accidentat, fiecare incintă reprezintă o terasă la alt nivel. Dimensiunile curților interioare ale acestor incinte variază între 30...80 m ceeace permite o percepere în ansamblu a blocurilor, a căror înălțime este în medie de 10 m. (parter + 2 etaje). S'a ajuns în acest studiu la o suprafață construită pe teren de 25% pe toată suprafața cuartalului și de 31% pe zona de locuințe și la o densitate de 350 loc/ha pe tot cuartalul, respectiv 450 loc/ha pe zona de locuințe.

Schițele orașelor noi întocmite în I. P. C. în acest an au căutat să elimine lipsurile arătate anterior. Trebue menționat saltul care s'a făcut în metoda de studiu; s'a părăsit vechea formulă a delimitării virtuale a cuartalelor de locuințe, trecându-se la un studiu mai aprofundat, cu indicarea tuturor construcțiilor cu parcelele respective. Desigur că aceste indicații nu reprezintă formule finale, însă pe lângă că ele dau scară proiectului, trasează principiile de organizare interioară și ajută la studiul ansamblurilor de arhitectură. In acest fel au fost întocmite în atelierele de proiectare de orașe, în cadrul Diviziei de Urbanism din I. P. C. condusă de tov. arh. R. Laurian, o serie de proiecte.

O colonie în regiunea Craiova (arh. C. Lăzărescu și H. Cocheci) punea problema planificării unei așezări care să formeze un tot unitar împreună cu 2 sate existente ce limitau terenul de o parte și de alta. Accesele care constitue și legătura cu locul de muncă erau condiționate de existența unor pasajii inferioare sub calea ferată. Structura stradală caută să rezolve legătura între aceste accese și restul coloniei și să permită o interpenetrare reciprocă a zonelor de blocuri și de locuințe individuale. O defecțiune a proiectului este lipsa unei artere de legătură între cele două sate care să evite traversarea centrului.

Colonia muncitorească din regiunea Ploeşti (arh. Haber şi Grümberg) proiectată pentru o populaţie de 9000 locuitori prezenta dificultatea încadrării într'un teren format din trei terase succesive şi limitat pe trei laturi de pădure existentă şi pe a patra de o şosea mare de trafic. Problemele principale care s'au pus, au fost rezolvarea acceselor şi legarea de relief prin respectarea cadrului natural. Terenul redus a determinat stabilirea unei înălţimi medii cu parter şi 2 etaje şi o reducere simţitoare a zonei de locuinţe individuale, care ar fi trebuit să fie mult mai desvoltată, dat fiind mărimea oraşului. Separaţia netă între aceste două zone de locuinţe, poate fi considerată ca o lipsă a proiectului.

Schiţa unei colonii din regiunea oraşului Oradea (arh. Carandino şi Kirşner) proiectată pentru 5000 locuitori prezintă probleme contrarii celei anterioare, datorită unui program special. Suprafaţa ocupată de locuinţele individuale reprezintă 51,5% din suprafaţa totală a zonei de locuinţe, iar suprafaţa construită cu blocuri constitue un procent foarte redus. O altă problemă dificilă de rezolvat era legarea noii localităţi cu un sat existent, care o limita pe două laturi. Soluţia, deşi prezintă o rezolvare armonioasă din punct de vedere al structurii stradale, ridică totuşi probleme care ar mai trebui adâncite. Trebue analizat dacă în cadrul unor aşezări mici, ca în cazul de faţă, este justă amplasarea blocurilor pe principiul cuartalelor în zone separate de locuinţe individuale şi dacă nu era mai indicată amplasarea acestor blocuri dealungul arterelor principale ale oraşelor. Această ultimă soluţie ar fi realizat o sudură între cele două zone de locuinţe. Deasemeni, legăturile între colonia nouă şi şoseaua existentă sunt dificile prin acuzarea în compoziţie a unei singure intrări principale şi anume cea dinspre gară.

Schiţa noii localităţi Buftea (arh. A. Silvan şi L. Popovici), legată de centrul de cinematografie actualmente în construcţie, pune problema amplasării unei aglomeraţii noi peste o aşezare existentă. In rezolvarea ei ar trebui să se ţină seama de reţeaua de circulaţie existentă şi legăturile cu locul de muncă, precum şi de acuzarea limitei spre Sud, limită formată de lacul Buftea. Dacă acest ultim front al oraşului prezintă o rezolvare interesantă ,legătura cu locul de muncă şi amplasamentul zonelor de locuinţe individuale sunt puncte încă discutabile.

Un studiu principial al cartierului salariaţilor combinatului poligrafic „Casa Scânteii" (arh. C. Lăzărescu. R. Gherghel, L. Popovici, R. Ghelman) caută să rezolve problema plastică a unuia din cele mai importante cartiere ale Capitalei noastre. S'a urmărit realizarea unui ansamblu de locuinţe integrat în planul general

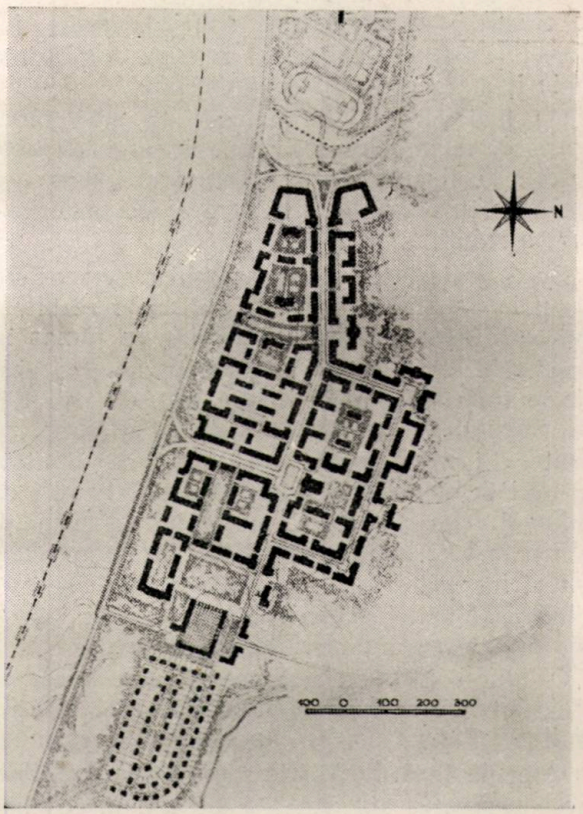

Schiţa unei colonii muncitoreşti în regiunea Ploeşti.

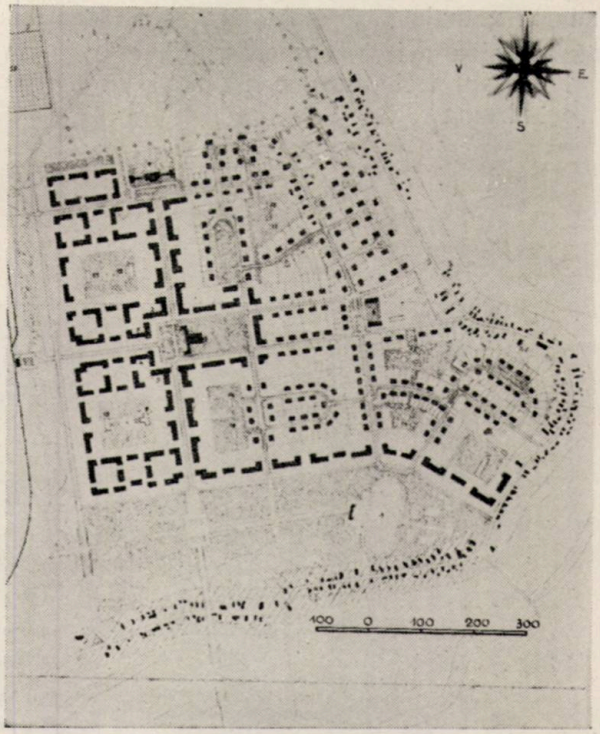

Schiţa unei colonii din regiunea oraşului Oradea.

al orașului, în vecinătatea zonei lacurilor din Nordul Capitalei, ansamblu care să reprezinte noile noastre principii de proiectare.

Cu toate progresele realizate în proiectarea orașelor, după cum se vede, ele mai au încă o serie de lipsuri; acestea sunt mai numeroase mai ales în fazele de detalare și de materializare a soluțiilor pe teren.

Dacă proiectarea de ansamblu merge pe un drum la capătul căruia se întrevăd rezultate îmbucurătoare, studiile de detaliu au rămas în urmă. Nevoile mari de construcții au pus probleme numeroase de execuție urgentă; nu toți cei chemați să întocmească aceste proiecte au avut calificarea profesională necesară. Suntem cu toții în curs de formare, pentrucă lucrări de volumul celor actuale se pun pentu prima dată la noi în țară. Numai un studiu foarte aprofundat al lucrărilor de specialitate, în special folosirea bogatei experiențe sovietice în acest domeniu, poate înlătura această lipsă.

O altă defecțiune este nerespectarea atât în proiectare cât și în execuția a diferitelor faze de realizare; drumurile și canalizarea de exemplu se execută încă după ridicarea construcțiilor, iar organizarea anterioară a teritoriului destinat noilor așezări lasă mult de dorit.

Hotărîrea Nr. 223 a Consiliului de Miniștri pune ordine în acest domeniu, organizând proiectarea complexă și stabilind succesiunea lucrărilor și a avizelor necesare. Ea este de un real folos proiectanților, constituind un sprijin și o îndrumare.

Prin organizarea proiectării complexe, Arhitectul Șef de proiect, urmărește și coordonează proiectările anexe de drumuri, alimentarea cu apă și canalizare, de îmbunătățiri funciare, de electrificare și radioficare și toate celelalte lucrări ce asigură condiții optime de reușită a noilor ansambluri orășenești. Acest mod de proiectare a fost folosit de colectivele de proiectare a Văii Jiului și a orașelor dealungul Canalului Dunăre-Marea Neagră, înainte de apariția H.C.M. 223 devenind astfel o metodă generală de lucru.

O altă defecțiune este lipsa aproape completă din preocupările arhitecților a problemelor de planificare verticală și organizării teritoriului. Această lipsă are urmări grave asupra depozitelor de pământ rezultate din săpături și a mișcărilor de pământ în general, creând condiții foarte dificile organizării interioare a cuartalelor. Are urmări deasemeni și asupra economiei investițiilor, fiind necesare de cele mai multe ori 2 sau 3 mișcări succesive de pământ, pentru a se ajunge la soluția finală studiată, în general, după executarea construcțiilor.

Studiul arhitecturii străzilor este încă insuficient aprofundat; efectele și perspectivele succesive pe care le vede trecătorul, variația volumelor și a culorilor, accentuarea judicioasă a detaliilor nu sunt încă în deajuns studiate. Profilele prea mari de străzi, alcătuite pe baza unor formule de circulație și nu ca rezultat al perspectivelor și secțiunilor prin construcții, de cele mai multe ori rup zonele de locuință în loc să le lege.

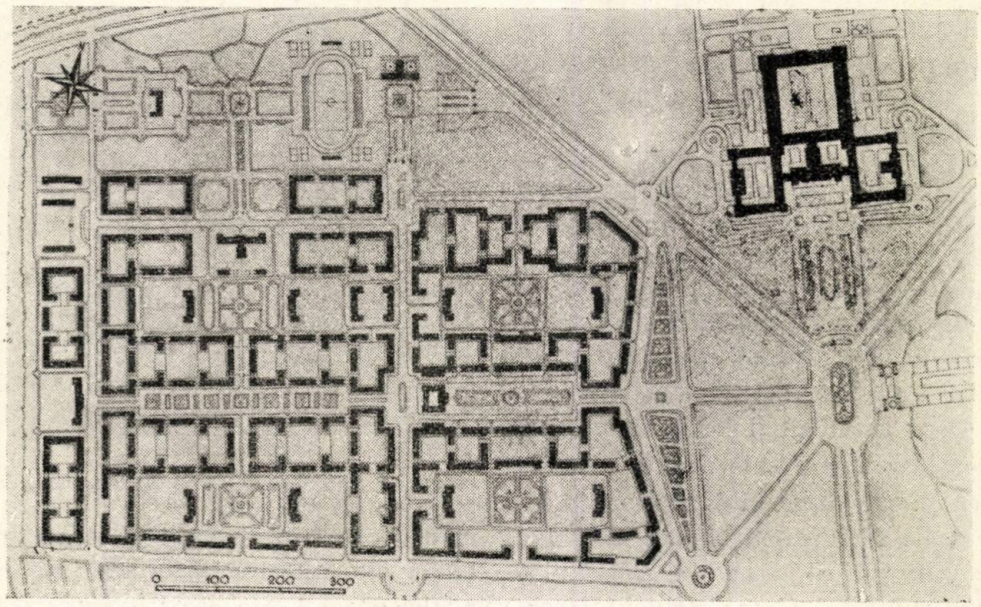

Studiu principial pentru cartierul salariaților combinatului „Casa Scânteii". Plan de ansamblu.

Recentele Hotărîri ale Comitetului Central al P.M.R. şi a Consiliului de Miniştri al R.P.R. cu privire la construcţia şi reconstrucţia oraşelor şi organizarea activităţii din domeniul arhitecturii deschid noui orizonturi proiectanţilor noştri. Ele trasează ordine clare şi asigură posibilităţi optime de ridicare a nivelului întregii activităţi de proiectare. Prin instituirea Comitetului de Stat pentru Arhitectură şi Construcţii se asigură existenţa unui organ care să conducă şi să dirijeze întreaga noastră activitate.

Noile funcţii de Arhitect-Şef de oraş vor garanta realizarea în bune condiţii a proiectelor şi a execuţiei. Rolul lor este deosebit de important şi de mare răspundere, având de rezolvat şi coordonat probleme de artă, economice şi tehnice, ce apar în proiectarea şi construirea clădirilor şi a oraşelor.

„Ideea conducătoare a întregii activităţi de arhitectură şi construcţii din Republica Populară Română trebue să fie grija stalinistă faţă de om, creându-se centre populate şi oraşe socialiste care să aigure cele mai bune condiţii de existenţă pentru oamenii muncii şi satisfacerea maximală a necesităţilor zilnice de trai".

Această îndrumare a Hotărîrii partidului şi guvernului constitue un ajutor şi un deosebit imbold în munca arhitecţilor ce au sarcina de a participa din plin la construcţia şi reconstrucţia oraşelor Patriei noastre.

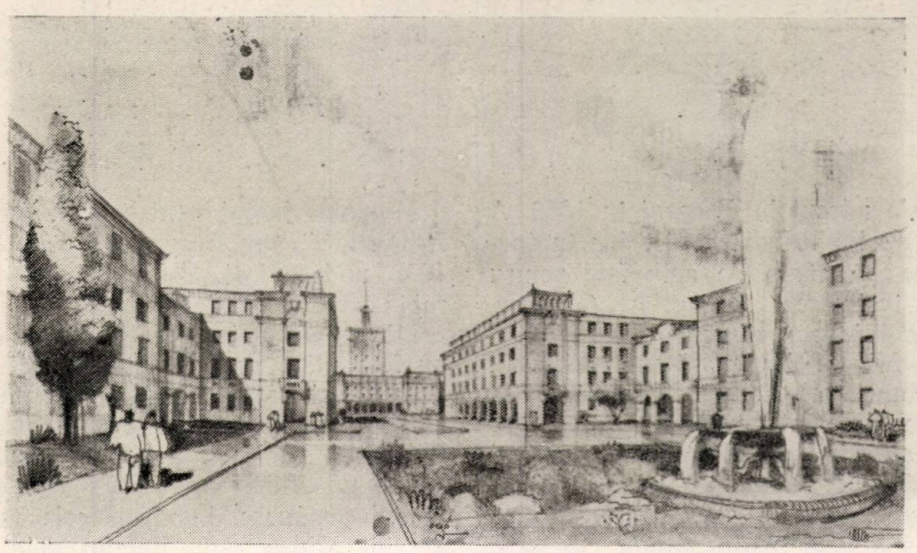

Studiu principial pentru cartierul salariaţilor combinatului „Casa Scânteii". Perspectiva unei străzi.

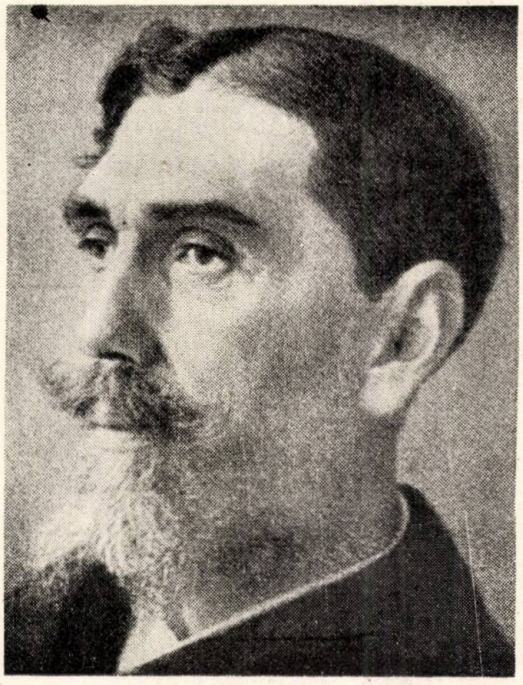

Ion Mincu, arhitect patriot

La 100 de ani dela naşterea lui I. Mincu
(1852 — 1952)

Arh. Gh. Kurinschi

„Dacă eu n'am putut să desăvârşesc acest vis măreţ de artă naţională, doresc din suflet ca elevii mei s'o facă!"

I. Mincu, 1912

Ion Mincu s'a născut la Focşani în 1852. A urmat Şcoala de Poduri şi Sosele, dar ingineria nu-i oferea un câmp de activitate pentru a-şi desfăşura înclinarea către artă. *„O şosea, un pod în România sau aiurea, este acelaşi lucru,* spunea Mincu. *Eu urmăream altceva".*

Urmează atunci arhitectura la Şcoala de Arte Frumoase din Paris, unde se distinge în mod deosebit obţinând la diplomă calificativul cel mai mare. Recompensat cu premii pentru succesul obţinut, Mincu are posibilitatea să facă o călătorie de studiu în Spania, Italia, Grecia şi Constantinopol, călătorie care îi lărgeşte orizontul cunoştinţelor în domeniul artei.

Mincu a luptat pentru întemeierea Şcolii de Arhitectură din Bucureşti, care ia fiinţă în 1892, unde a fost profesor de arhitectură generală, conducând atelierul de proiecte.

Mincu a construit puţin, deşi planurile sale au fost pline de avânt; cele mai importante proiecte ale sale au rămas nerealizate. Aşa este proiectul pentru Palatul Comunal din Bucureşti, proiectul pentru Ministerul de Război şi un proiect pentru un cartier de locuinţe în stil românesc. Lucrările cele mai de seamă ale lui Mincu sunt: Bufetul dela Şosea, casa construită pentru generalul Lahovary, Şcoala de fete numită azi Zoia Cosmodemianscaia

din Bucureşti, Palatul Administrativ din Galaţi, Banca Comerţului din Craiova, casa fostă Monteoru (sediul A.R.L.U.S. din Calea Victoriei), casa fostă Vernescu (Calea Victoriei), decoraţia interioară a Palatului Justiţiei din Bucureşti, cavouri la Focşani şi cimitirul Bellu.

Mincu a crescut într'o epocă când ideile democratice ale anului 1848 mai erau încă vii în mintea intelectualităţii avansate, având o înrâurire importantă asupra drumului întregii culturi româneşti. Mincu are o deosebită înclinaţie către poezie şi artele plastice; în tinereţe citeşte şi scrie poezii. El apreciază mult opera poetică a marelui Eminescu, cu puternice rădăcini în arta populară, prelucrarea măiastră a tradiţiilor acestei arte. Când trece la proiectare în arhitectură, el urmăreşte să facă în arhitectură ceeace Eminescu a făcut în poezie.

Mincu a fost cucerit de valoarea artistică, bogăţia şi varietatea artei populare. Cu multă modestie, el punea opera sa pe seama însuşirii a câte ceva din producţia artei populare.

Mincu spunea: „Eu nu sunt un om cu iluzii despre mine şi n'am fost niciodată. Ceeace am făcut, e un lucru mic şi simplu: am văzut în ţara asta semănată cu lucruri vechi, frumoase, o biserică, o casă, un acoperiş, o uşă, o rozetă, un chenar care aveau ceva original cum nu mai văzusem în altă parte şi mi-am zis că adunând pe una de ici, pe alta de dincolo, s'ar putea începe cu ele un stil în ţara noastră. Iată ce am făcut eu".

Dragostea şi ataşamentul lui Mincu faţă de arta populară constitue trăsătura esenţială a personalităţii sale artistice, determinând drumul operei sale. Convingerile sale artistice, Mincu le-a propagat în rândul elevilor săi, la Şcoala de Arhitectură şi în rândul colaboratorilor, prin câteva articole apărute în presă în special în revista „Literatura şi Arta Română", iar realizările sale, precum şi proiectele nerealizate, sunt mărturii ale poziţiei sale în artă şi ale metodei de lucru.

Mincu era stăpânit de cea mai puternică convingere în neîntrecuta frumuseţe a artei clasice. El îndemna ca la baza realizărilor arhitecturii şi a învăţământului arhitecturii să se pună aprofundarea artei clasice. Alături de această artă desăvârşită, care considera Mincu, va rămâne întotdeauna fundamentul arhitecturii, Mincu a avut convingerea că fiecare popor are datoria să-şi desvolte arta sa naţională.

In plină epocă de dominaţie în arhitectură a curentului arhitecturii neoclasice franţuzeşti, Mincu se îndreaptă către arhitectura naţională şi creaţia artistică populară în general.

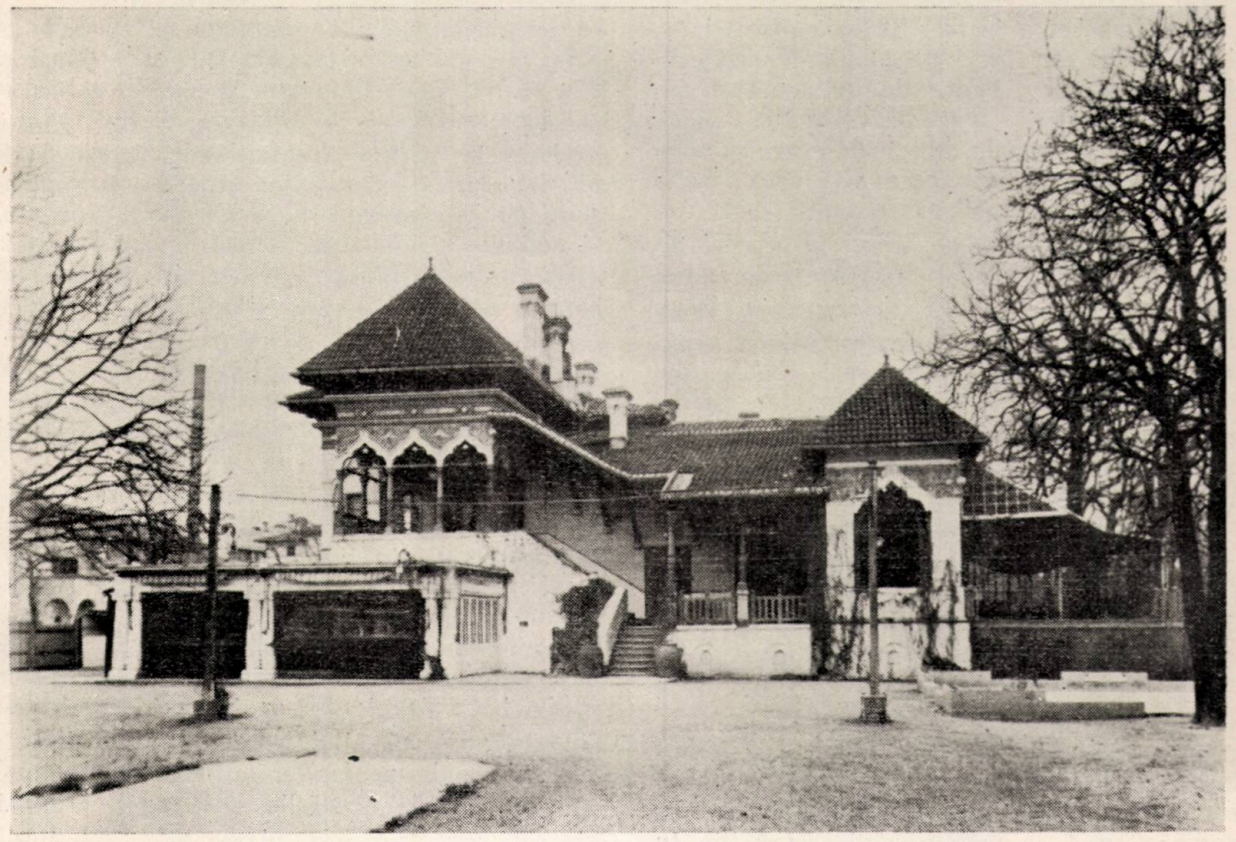

Bufetul dela Şosea.

Şcoala de fete „Zoia Cosmodemianscaia" din Bucureşti. Faţada principală.

La un banchet aniversar al Societăţii Arhitecţilor Români din 1892, prezidată de arhitectul Alexandru Orăscu, Mincu ţine un toast în care spune: „Azi nu se vorbeşte decât de şcoala franceză şi germană, deci închin pentru arhitecţii viitorului nostru, care vor vorbi numai de şcoala românească".

El a avut o înţelegere deosebită a artei naţionale; aceasta este pusă în evidenţă de restaurarea reuşită a bisericii Stavropoleos făcută de Mincu. Odată cu restaurarea, Mincu a realizat în preajma bisericii un portic muzeu, menit să creeze monumentului o ambianţă în stil, lucrare care a avut o importanţă deosebită pentru desvoltarea ulterioară a creaţiei lui Mincu.

In lucrările sale de arhitectură şi decoraţie, urmăreşte să se inspire din elementele arhitecturii naţionale şi arta decorativă populară. El nu copiază aceste elemente, ci le prelucrează în mod creator, realizând un produs nou, o arhitectură originală cu un profund caracter naţional.

Printre lucrările remarcabile ale lui Mincu, bazate pe prelucrarea arhitecturii naţionale este Bufetul dela Şosea. Clădirea destinată pentru a servi ca restaurant la Expoziţia Internaţională din Paris (1889) are un pridvor cu arcade în acoladă, susţinute de coloane de lemn, cu o scară exterioară acoperită, inspirat din pridvoarele arhitecturii populare. In această lucrare, Mincu nu copiază vreunul dintre pridvoarele caselor ţărăneşti sau boiereşti. Stâlpii de lemn ai pridvorului depăşesc ca dimensiuni pe cei întâlniţi în arhitectura populară, ei nefiind însă o copie mărită la scară a stâlpilor caselor ţărăneşti şi nici reproducerea în lemn a unor coloane de piatră. Este vorba de un element nou, o coloană creată de Mincu. Pentru decorarea timpanelor şi a cornişei, el realizează o decoraţie de ceramică smălţuită şi divers colorată, procedeu decorativ al artei noastre naţionale.

El se inspiră ca detalii de ornamentaţie din arta decorativă a epocii brâncoveneşti, realizând un procedeu caracteristic operei sale, decorul în relief, din ceramică multicoloră. Mincu nu se mărgineşte numai la prelucrarea unor elemente din arhitectura naţională, ci face un pas înainte. Considerând că arta clasică trebue să fie baza de plecare pentru orice realizare, el urmăreşte să altoiască elementele arhitecturii naţionale pe fondul procedeelor de compoziţie clasică. Lucrările sale sunt profund clasice, prin simetria planurilor, echilibrul masselor şi ritmul regulat al deschiderilor.

Şcoala de fete „Zoia Cosmodemiansca'a din Bucureşti. Detaliu portal.

Şcoala de fete „Zoia Cosmodemianscaia" din Bucureşti.
Detaliu arcadă.

Mincu, asemenea meşterilor epocii brâncoveneşti, îmbogăţeşte procedeele plastice ale arhitecturii româneşti, utilizând elemente, antablamente, frontoane şi capitele de coloane înrudite cu cele corintice, inspirate din arhitectura clasică. Ele nu sunt însă o copie a celor greceşti, romane sau din renaştere, ci profund clasice şi naţionale în acelaşi timp. Aşa este arhitectura portalurilor Şcolii de fete „Zoia Cosmodemianscaia" din Bucureşti. In general, această lucrare este o bună mărturie a metodei de creaţie utilizată de Mincu.

Concepţia clădirii are la bază utilizarea procedeelor clasice de compoziţie, lucru care se evidenţiază în plan; distribuţia volumelor şi a golurilor are un deosebit caracter autohton datorită proporţiilor, detaliilor şi decoraţiei policrome. Şi totuşi, nu vom găsi nimic copiat, reprodus, mărit sau micşorat la scară din arhitectura clasică sau naţională. Este vorba de un fenomen nou în arhitectura naţională, este vorba de opera unui maestru care, prin intermediul geniului său artistic, a ajuns la elaborarea unei metode de creaţie avansată, bazată pe prelucrarea arhitecturii clasice şi a celei naţionale şi prin aceasta, la crearea unui stil nou românesc, care ocupă un loc deosebit în desvoltarea arhtecturii noastre naţionale.

★

Mincu cunoaşte şi admiră căutările creatoare ale arhitecţilor ruşi şi este conştient de rolul de avantgardă al culturii ruse. Sfârşitul secolului XIX şi începutul secolului XX reprezintă pentru arhitectura rusă o epocă de căutare a unui stil rusesc. Reprezentantul cel mai de seamă al acestui curent a fost arhitectul Sciusev, care întrunind în personalitatea sa talentul unui mare artist şi o cunoaştere adâncă a arhitecturii ruse, prelucrează în mod creator formele arhitecturii vechi, realizând lucrări valoroase, de exemplu gara Cazan din Moscova.

Sfatul Popular, Galaţi.

Clădire Administrativă, Craiova.

Intr'un articol al său, Mincu arată:

„Suntem convinşi că dragostea şi munca sârguitoare a artiştilor noştri vor isbuti repede să se facă cunoscută o ARHITECTURĂ ROMÂNEASCĂ (sublinierea autorului) *după cum silinţele vrednice de admiraţie ale vecinilor noştri ne-au făcut astăzi să recunoaştem o* ARHITECTURĂ RUSĂ" (sublinierea autorului)

★

Mincu a urmărit conştient crearea unei arhitecturi româneşti monumentale. Cu toată interpretarea creatoare a arhitecturii clasice şi a celei româneşti, lipsa înţelegerii istorico-ştiinţifică a dezvoltării arhitecturii naţionale l-a făcut pe Mincu să comită greşeli.

Supraapreciind importanţa originei bizantine a arhitecturii româneşti, privind arhitectura naţională unilateral, numai ca o ramură dezvoltată din arta bizantină, Mincu considera că mijlocul realizării arhitecturii monumentale româneşti este inspiraţia din „isvoarele ei" adică din arta bizantină.

Poate că tocmai această concepţie greşită face ca principala încercare a lui Mincu de a realiza o arhitectură monumentală, proiectul nerealizat al Palatului Comunal din Bucureşti, cu tot caracterul meritoriu al unui proiect vast, care cerea un mare efort creator şi maturitate artistică, cu toată bogăţia şi romantismul imaginei sale artistice, are o arhitectură oarecum greoaie, neobişnuită pentru Mincu.

Alte realizări monumentale ale lui Mincu, de exemplu clădirea Sfatului Popular din Galaţi, au o arhitectură elansată, plină de vigoare, dinamism şi viaţă.

Lucrările lui Mincu, asemenea operelor oricărui mare arhitect, reprezintă sinteza arhitecturii cu sculptura şi pictura. Schiţa de proiect a lui Mincu pentru Palatul Comunal din Bucureşti, clădirea Sfatului Popular din Galaţi, unele cavouri dela cimitirul Bellu şi alte lucrări, arată un talent deosebit de a mări expresivitatea arhitecturii prin utilizarea artelor plastice auxiliare, sculptura şi pictura.

Pentru realizarea unora din lucrările sale, Mincu a colaborat cu sculptorii Stork şi Späthe, care au găsit în Mincu un preţios îndrumător, cu mult simţ şi spirit critic.

Opera lui Mincu este lipsită de unitate. Alături de încercări valoroase de a prelucra elementele arhitecturii naţionale, în opera lui Mincu se găsesc lucrări, astfel clădirea sediului A.R.L.U.S, din Calea Victoriei (fosta casă Monteorul) sau fosta casă Vernescu tot din Calea Victoriei, a căror arhitectură urmează stilului neoclasic franţuzesc, dominant în vremea aceea în arhitectura edificiilor publice şi civile importante din oraşele României.

Este însă de netăgăduit că în orice stil ar fi lucrat, Mincu a dovedit aceeași cunoaștere adâncă a stilurilor. Interioarele Palatului Justiției, realizate de Mincu, pline de grandoare și sobrietate sau interioarele bogate ale fostei case Monteoru cu sălile ei realizate în variate stiluri și cele ale fostei case Vernescu cu soluția monumentală a scării acoperită cu o cupolă, arată curajul în găsirea soluțiilor, bogată imaginație artistică, posibilitatea de a duce până la capăt utilizarea unui stil.

Fiind la dispoziția întreprinzătorilor particulari, supus gusturilor și pretențiilor clientului, opera lui Mincu nu a putut fi unitară, dar ori de câte ori a putut Mincu s'a îndreptat către izvorul nesecat de inspirație pe care-l prețuia atât: arhitectura populară.

Este greșit a se căuta în operile lui Mincu numai realizări grandioase sau desăvârșirea artistică. Este esențial a înțelege orientarea sa în artă și metoda sa de creație avansată, care reprezintă trăsăturile progresiste ale operei și personalității sale artistice.

Ca profesor la Școala de Arhitectură, Mincu a urmărit să pună concepțiile sale în artă la baza învățământului arhitecturii.

Mincu a urmărit să sădească în rândul elevilor săi dragostea față de arta națională, să le desvolte curajul și personalitatea, să le împărtășească metoda sa de lucru, aceea de a utiliza procedeele de compoziție clasică și a prelucra formele arhitecturii naționale.

Mincu urmărea să stimuleze în rândul elevilor pasiunea pentru meseria de arhitect. El înfățișa cu mult talent elevilor săi frumusețile artei universale și comorile artei noastre naționale, urmărind să scoată în evidență valoarea artistică a caselor țărănești, a porților împodobite, a bisericilor de țară, opere ale meșteri lor populari, mărturii ale geniului artistic al poporului nostru.

Mincu era fericit când vreunul din elevii săi realiza un proiect inspirat din arhitectura noastră națională. El combătea tendința unora de a copia elemente luate deagata din lucrările realizate sau de a întrebuința aidoma elemente ale vechilor noastre monumente.

Mincu urmărea să desvolte personalitatea elevilor săi, încurajând lucrările originale și frumoase, ridiculizând pe cei care căutau să fie originali cu orice preț, căzând în bizar sau nefiresc.

Foarte bun desenator, Mincu ținea foarte mult la calitatea desenului, îndemnând pe elevii săi să urmărească continuu desvoltarea măestriei lor în exprimare.

Mincu rămâne neuitat pentru elevii săi.

Opinia publică artistică contemporană a fost aproape unanim conștientă în ceeace privește valoarea lui Mincu, deși cele mai multe laude i s'au adus abia după moarte.

Mincu a fost privit ca un șef de școală, un promotor de idei artistice inovatoare, cel dintâi care a rupt zăgazul celor 150 de ani care despărțeau de ultima epocă de înflorire a arhitecturii monumentale naționale și a deschis o epocă nouă pentru arhitectura românească, epoca reînoirii artei naționale.

Importanța lui Mincu pentru arhitectură a fost asemuită cu importanța lui Caragiale pentru teatru. După cum Caragiale în teatru, luând aproape totul dela început, a creat dramaturgia românească, ocupând unul din locurile cele mai importante printre reprezentanții realismului critic în literatura noastră, Mincu, plecând dela realizările vechii arhitecturi, a trecut să creeze o arhitectură nouă.

Dragostea fierbinte a lui Mincu față de creația artistică a poporului, caracterul popular al imaginilor artistice realizate de dânsul, metoda sa de creație avansată, îl fac să se situeze pe deoparte pe aceeași linie cu atitudinea plină de dragoste față de popor a democraților revoluționari ai anului 1848, pe de altă parte, alături de asemenea artiști mari ai poporului nostru, ca Eminescu sau Caragiale, iar opera sa să intre în domeniul acelor realizări artistice bogate în trăsături progresiste și democratice, pe care le încorporează și le prelucrează cultura socialistă contemporană.

Cum era și de așteptat, talentul și orientarea lui Mincu nu au găsit niciun sprijin din partea guvernării burghezo-moșierești, fie că era vorba de partidul conservator sau de cel liberal. Dragostea lui Mincu față de popor, atașamentul său adânc față de arta populară nu avea nimic comun cu crunta dominație a monstruoasei coaliții burghezo-moșierești.

Mincu trăește singur, retras, lipsit de posibilitatea de a-și aplica principiile în artă în arhitectura unor lucrări de amploare. legat numai de elevii săi și de un număr restrâns de prieteni, eminenți reprezentanți ai artei și literaturii, pictorul Grigorescu, sculptorul Georgescu, pictorul Mirea, Caragiale și Delavrancea. Acesta din urmă numit primar al orașului București, îi încredințează alcătuirea proiectului pentru Palatul Comunal al Capitalei, rămas nerealizat.

In apropierea morții sale, la un banchet oferit de elevii săi, Mincu și-a exprimat sentimentul adânc de singurătate, care l-a stăpânit toată viața.

„Eu m'am crezut totdeauna singur și mi-am zis: fie și singur, dacă soarta vrea așa... Când m'am întors în țară, singur cum mă simțeam, m'am răscolit și am cercetat: o bisericuță, o casă veche și alte vechituri, fleacuri de astea... și am crezut că se poate face ceva cu ele... nu parale. Ele în ochii mei erau ca niște rădăcini sănătoase ale unui arbore rupt de furtuni și am încercat să pun altoiul meu pe ele. Azi,

Porticul din preajma Bisericii Stavropoleos.

spre bătrâneţe, văd că altoiul s'a prins, că a dat lăstare şi cred că ele vor ajunge departe".

In 1897, Mincu scria în revista „Literatura şi Arta Română", privitor la năzuinţele creerii unui stil românesc:

„Mişcarea este primită cu aceeaşi tăcere, de aceeaşi desnădăjduită indiferenţă cu care majoritatea aşa zisei noastre societăţi culte primeşte în genere orice manifestare a spiritului naţional".

Chiar atunci când urma să se ridice în 1900 la Expoziţia internaţională dela Paris un pavilion al României, lucrarea este încredinţată unui arhitect francez Formigé, care realizează o clădire bizară, fără caracter, alcătuită din frânturi copiate dela diferite monumente din ţară.

Cauze încă nestudiate, probabil concurenţa caracteristică societăţii capitaliste sau fricţiunile între partidele burgheze în momentul când desvoltarea unei arhitecturi noi româneşti începe să fie încurajată de Stat, fac ca Mincu, în plină maturitate şi deplinătate a forţelor creatoare, într'o epocă când îşi dovedise capacitatea şi era apreciat, să fie înlăturat dela realizarea unor lucrări, precum Expoziţia din 1906 din actualul Parc al Libertăţii sau clădirea Şcolii de Arhitectură, unde Mincu era profesor.

Opera lui Mincu nu a rămas fără răsunet. Arhitecţii Grigore Cerchez, N. Ghica-Budeşti, Cristophi Cerchez, P. Antonescu şi alţi câţiva realizează lucrări care arată o cunoaştere adâncă a arhitecturii vechi monumentale şi a celei populare, constituind încercări valoroase de prelucrare a formelor arhitecturii naţionale.

Aşa sunt lucrările arhitectului Grigore Cerchez, fosta casă Disescu de pe Calea Victoriei, o aripă a Palatului Cotroceni sau detalii de faţadă a Facultăţii de Arhitectură, cu decoraţia lor sculpturală dozată cu multă măsură. Muzeul de Artă Naţională dela Şosea, operă a arh. N. Ghica-Budeşti, care prelucrează legând în mod organic, elemente de arhitectură din Muntenia şi Moldova, Muzeul Dr. Minovici şi casele din Str. Mântuleasa, lucrări ale arh Cristophi Cerchez cu o arhitectură plină de farmec şi poezie.

Nu se poate spune însă acelaşi lucru despre toţi arhitecţii care au încercat să facă o arhitectură naţională.

Desvoltarea vijelioasă a capitalismului în ţara noastră, industrializarea grăbită face să se desvolte proletariatul, a cărui coştiinţă deasemenea se desvoltă, ducând la organizarea sa într'un Partid Muncitoresc.

Clasei muncitoare îi revine sarcina de a duce societatea înainte, de a fi conducătorul transformărilor.

In faţa burgheziei şi moşierimii se ridică o forţă din ce în ce mai puternică şi mai organizată, care duce lupta pentru eliberarea întregului popor.

Burghezia şi moşierimea intensifică lupta împotriva mişcării muncitoreşti şi populare. In această luptă, diversiunea naţională joacă un mare rol.

Tendinţa de a crea o arhitectură naţională pentru care a luptat Mincu singur toată viaţa, începe să fie susţinută de Stat. Realizări ce pretind a reprezenta noua arhitectură românească, „stilul neoromânesc" cum s'a zis, domină activitatea arhitecţilor. Este vorba însă de o arhitectură care reprezintă cu totul altceva decât arhitectura lui Mincu. Arhitecţii

care edifică această arhitectură nu aprofundează, nu înțeleg arta populară și corespondența deplină între formă și conținut, trăsătura esențială a vechii noastre arhitecturi; le lipsește și dragostea lui Mincu pentru popor și atașamentul său față de creația artistică populară, le lipsește o metodă de lucru creatoare, aceea a lui Mincu. Ei împrumută direct, copiază aidoma sau măresc la scară elemente luate din epoci de decadență ale arhitecturii naționale, dela biserici, conace boerești sau case particulare, realizând un produs arhaizant, o arhitectură silită, care nu are nimic comun cu freamătul de viață care străbate întreaga noastră artă națională. Această haină îmbracă arhitectura instituțiilor urîte ale burgheziei, ale primăriilor, prefecturilor și tribunalelor și percepțiilor, care umplu orașele și târgurile țării. Aceasta este arhitectura demagogiei și diversiunii naționale, este arhitectura falsilor continuatori ai lui Mincu.

Unii contemporani, arhitecți sau critici de artă, au fost surprinși de deosebirea flagrantă între opera lui Mincu și între arhitectura acestei părți a curentului „neoromânesc".

Ei s'au ridicat împotriva copierii mecanice a elementelor vechii arhitecturi: *„Noi vroim o arhitectură națională și nu un potpuriu de asemnea arhitectură"*, împotriva aspectului ei monstruos. Este plină de semnificație o notiță apărută în revista „ARHITECTURA" în 1916, sub titlul „Tribuna liberă"

„Mincu, înainte de a închide ochii, nu și-ar fi închipuit ca stilul românesc să alunece cu pași năprasnici spre decadență. Coloane masive ce reamintesc Egiptul antic sau epoca de scădere a școlii romantice creștine, arcuri butucănoase, frânte în mai multe locuri, chei, de un cubaj ce trece de câte un metru cub de piatră... Ornamente ce par ad-literam copiate din așa zisele lucrări de traforaje"...

Detalii, ce au aerul a se întrece unul pe altul în cuvântul de ordine dat: greoi, greoi, arhigreoi, și ca final, întreaga concepție, toată legată cobză, de câte una sau mai multe frânghii groase.

Tare ne e teamă că acest ultim element decorativ: frânghia! de care s'a uzat și s'a abuzat atât timp de mai bine de un sfert de veac, să nu ajungă să strângă de gât și sărmana noastră artă românească.

Să ne spună fără patimă... dacă noaptea trecând pe lângă unele din aceste clădiri nu ai senzația stranie de a te aștepta dintr'un moment într'altul să vezi sburând de din dosul coloanelor sau arcadelor vreo bufniță sau liliac și să te duci cu gândul fără voie...

Cum? atelierele artiștilor noștri sunt așezate în mijlocul unui cimitir?... Lucrările lor se fac în miez de noapte, la licărirea unor candele?

Tineri artiști, înaintați... Ridicați pavăza, intrați în arenă... Inainte, însă aruncați-vă ochii și priviți lung, serios, micul giuvaer, bufetul dela șosea, opera maestrului Mincu.

Mincu nu a fost lăsat liniștit să-și doarmă somnul de veci. Numele și opera lui au fost utilizate adeseori pentru a ilumina cu autoritatea talentului și realizărilor sale tendințe șovine și naționaliste în arhitectura epocii dictaturii fasciste, care servea unor interese dușmănoase poporului. Comentatori de ocazie i-au falsificat personalitatea, prezentându-l ca un naționalist mistic.

Atunci când arhitectura formalistă cosmopolită a câștigat o predominanță totală asupra arhitecturii din țara noastră, Mincu a început să fie pomenit din ce în ce mai rar de către un elev de al său sentimental, mai bine sau mai rău orientat în problemele reconsiderării sale.

Necesitatea de a pune la baza noii arhitecturi socialiste care se edifică în țara noastră, trăsăturile progresiste și democratice ale moștenirii noastre arhitectonice, cere o reconsiderare temeinică a operii lui Mincu, studii aprofundate asupra realizărilor, orientării în artă și a metodei sale de lucru.

Astăzi, când în fața arhitecților din țara noastră se deschide un drum larg de muncă și creație, când se edifică o arhitectură pusă în slujba poporului, socialistă în conținut și națională în formă, pilda luminoasă a vieții și operii marelui arhitect patriot, îndemnul său minunat la creație, ne poate servi ca isvor de forțe și entuziasm pentru realizarea măreței opere.

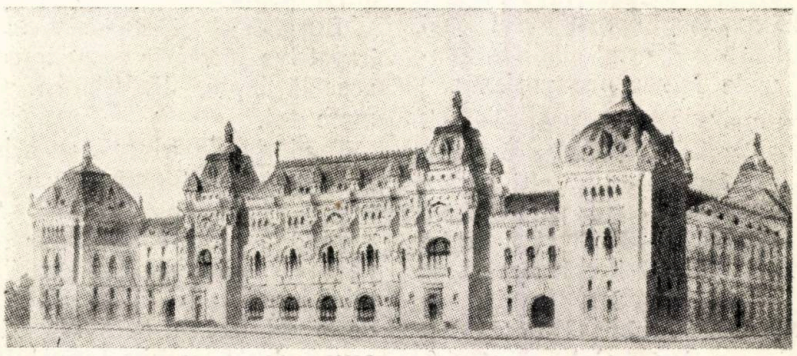

Proiectul pentru Palatul Comunal din București.

Staţia Comsomolscaia Colţevaia (etapaIV-a). Autor arh. A. Sciusev, 1951

Metropolitanul Moscovei

Arh. A. Moisescu

Expresia vie a forţei creatoare a regimului de democraţie populară şi a posibilităţilor nelimitate ce se deschid în faţa poporului nostru în lupta pentru construirea socialismului, Hotărîrile Comitetului Central al P. M. R. şi ale Consiliului de Miniştri a R.P.R. cu privire la construcţia şi reconstrucţia oraşelor, la întocmirea planului general de reconstrucţia oraşului Bucureşti şi construirea metroului din Capitală, reflectă minunata lege economică fundamentală a socialismului descoperită de toavarăşul Stalin: asigurarea satisfacerii maximale a nevoilor materiale şi culturale mereu crescânde ale întregii societăţi, prin c.eşterea şi perfecţionarea neîntreruptă a producţiei socialiste, pe baza tehnicii celei mai înaintate.

Pentru îmbunătăţirea continuă a condiţiilor de trai ale poporului muncitor, pentru a se asigura oamenilor muncii *„cel mai confortabil, rapid şi ieftin mijoc de transport al oraşului Bucureşti"*, pentru înfrumuseţarea capitalei noastre, partidul şi guvernul nostru au hotărît *„să se înceapă imediat lucrările de cercetare, de studii şi de întocmire a documentaţiei necesare, precum şi lucrările de proiectare şi de pregătire a construcţiei metroului din Bucureşti"*.

Acest document, întemeindu-se pe neîntrecuta experienţă a construcţiei metroului cel mai frumos din lume, metroul din Moscova, trasează ca o sarcină importantă că: *„atât staţiile subterane cât şi cele dela suprafaţă ale metroului trebue să fie opere arhitectonice de o înaltă valoare artistică, cu un bogat conţinut de idei şi care să exprime fiecare o temă proprie, prin prelucrarea celor mai bune exemple de arhitectură clasică şi sovietică şi a moştenirii creaţiei noastre populare"*.

Planul metropolitanului și etapele de construcție.

Deasemenea, Hotărîrea indică: *„Construirea metroului se va face pe baza tehnicii înaintate și a bogatei experiențe a constructorilor minunatelor metrouri din U. R. S. S.”.*

In articolul de față ne propunem să contribuim la cunoașterea acestei bogate experiențe a constructorilor metroului din Moscova și în special la cunoașterea problemelor arhitecturii stațiilor de metrou.

☆

Construirea metroului din Moscova începută în anul 1934 s'a desfășurat într'un ritm nemai întâlnit în construcțiile de acest gen, cu toate greutățile tehnice și lipsa de experiență în acel moment a constructorilor sovietici, înfăptuindu-se an de an, linii și stații noi din ce în ce mai frumoase și din ce în ce mai perfecționate ca tehnică, realizări demne de epoca stalinistă.

Stațiile metropolitanului moscovit sunt unele din cele mai frumoase monumente ale Moscovei, adevărate feerii de marmoră și mozaic, de ceramică și cristale, de fresce, sculpturi și basoreliefuri admirabile. In ele se împletesc într'un ansamblu armonios toate genurile de artă, creînd operele arhitectonice, de o înaltă valoare artistică.

Realizarea metroului a reprezentat un eveniment însemnat nu numai pentru Moscova ci pentru întreaga desvoltare a arhitecturii sovietice. Arhitectura metroului din Moscova constitue un exemplu al tendințelor noi ale arhitecturii sovietice. Dacă sarcina principală practică a metroului este să transporte cu cea mai mare viteză, comod și în siguranță pe pasageri, aceasta nu înseamnă însă că în condițiile orașului socialist, metropolitanul trebue să fie numai o construcție strict edilitară. Deși aceste stații sunt elemente subterane ale orașului, ele constitue totuși o parte înseparabilă a întregului ansamblu urban, s'ar putea zice o prelungire a străzilor și piețelor sub pământ. Aceasta cere o modelare a arhitecturii stațiilor, care să corespundă nu numai cerințelor specifice ale exploatării metroului ci să aibă și o înaltă expresivitate artistică, ținând cont de cerințele ce se impun calității clădirilor publice ale orașului.

★

La proiectarea stațiilor au luat parte un mare număr de arhitecți, care au adus soluții variate acestei probleme noi și speciale de arhitectură.

Cu toată varietatea aspectului exterior al diferitelor staţii, existenţa unui principiu unitar de creaţie: a realiza o arhitectură veselă şi optimistă, care prin formele, culoarea şi lumina sa să înlăture impresia că te afli sub pământ, a condus la o unitate impresionantă a arhitecturii metroului. Intr'adevăr, arhitectura tuturor staţiilor subterane dă impresia, prin volumele şi detaliile sale, de libertate, de spaţiu, de eleganţă şi de lumină, dă impresia *„că te afli într'un palat de cristal scăldat în razele soarelui şi adânc sub pământ"* (A. Cuprin).

Arhitectura metroului din Moscova reflectă puternic însăşi bazele principale pe care s'a desvoltat arhitectura sovietică, reflectă grija stalinistă pentru om, care stă la baza întregii arhitecturi sovietice, grijă care se poate vedea atât în soluţiile constructoare îndrăzneţe şi în circulaţia comodă în interiorul staţiilor, cât şi în caracterul optimist al arhitecturii.

In ţările capitaliste unde totul este subordonat *„asigurării profitului capitalist maximal"* (I. V. Stalin), îmbogăţirea artistică a construcţiilor de masă este socotită inutilă. Infrumuseţarea arhitectonică este socotită necesară doar atunci când poate să ridice preţul folosirii construcţiei şi să-i mărească rentabilitatea. Metroul însă este destinat marei mase a populaţiei şi nu privilegiaţilor cu automobil la scară, deaceea, pentru a se realiza profitul maxim, cea mai mare rentabiltate, constructori metrourilor din ţările capitaliste nu au avut nicio preocupare estetică, n'au urmărit decât un scop negustoresc. De aici înfăţişarea lor de cazemate subterane, de catacombe întunecoase şi murdare

„Cabinele de clasa I-a" — scrie publicistul sovietic Zaslavschi — „de pe uriaşele pachebouri transatlantice sunt de un lux uimitor. Artiştii crează simfonii de bronz şi marmoră pentru milionari, dar calele pasagerilor de clasa III-a au pereţii goi, sunt strâmte şi sumbre. In Apus, metropolitanul este o cală pentru transportul în oraş. E puţin probabil ca Morgan, Rokefeller sau Ford să se fi înjosit cândva atât în viaţa lor, încât să fi călătorit în cală! Aceasta nu intră în cadrul civilizaţiei lor şi deci se află în afara cadrului civilizaţiei în general. Milionarul îşi va aduce cea mai scumpă marmoră din alt continent, pentru a-şi împodobi vestibulul prin care trece dumnealui, dar nu va putea înţelege niciodată de ce este nevoie de marmoră în încăperi prin care trec zilnic sutele de mii de oameni ai muncii".

In metropolitanul din Paris, dela intrarea în staţie te întâmpină, de sub tavanele joase şi apăsătoare, un aer închis şi sufocant, cu o căldură neplăcută şi umedă provenită din diferite evaporări. Aceasta se explică prin faptul că metropolitanul are o ventilaţie foarte proastă şi în unele locuri nici nu există, deoarece ar fi costat prea scump pe întreprinzători şi le-ar fi micşorat câştigurile. Un tablou lugubru îl prezintă şi proasta luminare a staţiilor metroului; becuri slabe, fără nici un fel de armătură, atârnă de nişte fire prăfuite dealungul peroanelor, iar cablurile murdare sunt neacoperite

Staţia Comsomolscaia (etapa I-a). Autor arh. D. N. Ceciulin, 1935.

şi neglijent montate pe pereţii plini de igrasie. Strălucirii exterioare a unor străzi şi bulevarde ale Parisului, îi iau locul sub pământ staţiile triste şi turtite ale metropolitanului, vagoanele sărăcăcioase şi pereţii cenuşii ai tunelului. Toate acestea nu dovedesc decât că *„metropolitanul în mâinile capitaliştilor este un mijloc suplimentar de câştig şi exploatare"*. (Caganovici).

Asemenea tendinţe sunt însă total străine regimului socialist. In U.R.S.S. oraşele, străzile, pieţele şi diferitele construcţii sunt destinate să servească poporul, ele sunt chemate să satisfacă cât mai deplin nevoile materiale şi culturale ale maselor largi de muncitori.

★

Metropolitanul din Moscova nu este însă numai cel mai frumos din lume, el este dotat cu o echipare care a atins cel mai înalt grad de perfecţionare. Dispune de un sistem de ventilare desăvârşit, care asigură alimentarea permanentă şi în cantităţi îndestulătoare cu aer. Prin acest sistem, se realizează o primenire a aerului de mai multe ori într'o oră şi o reglare a temperaturii care este menţinută constantă în tot sistemul metroului (vara la 20° C, iar iarna 12...14° C).

Un alt element de confort sunt scările mobile sau escalatoarele, care leagă vestibulul dela suprafaţă cu staţia subterană, transportând automat pe pasageri.

Aceste scări circulă cu o viteză de 0,7...0,8 m/s, încât urcarea sau coborirea în cele mai adânci staţii nu durează mai mult de 1...2 minute. Asemenea scări mobile au o capacitate de transport foarte mare, putând ajunge la 9...10 000 oameni/h. Sistemul de luminare este deasemenea dintre cele mai perfecţionate, cea mai mare parte din staţiile subterane fiind luminate cu becuri fluorescente care dau lumină de zi, ceeace contribue foarte mult la înlăturarea impresiei de subteran. Tot atât de perfectionate sunt şi vagoanele care ating viteze foarte mari de 60...70 km/h, oferind în acelaşi timp un confort perfect pasagerilor, prin sistemul de frânare şi de suspensie din cele mai înaintate. Datorită calităţilor minunate ale construcţiei vagoanelor cât si ale sistemelor de siguranţă de autoblocaj (frânare automată), se realizează o viteză comercială pe linie (medie km/h inclusiv opririle) de circa 35...40 km/h, ceeace reprezintă o viteză foarte mare şi cere o respectare perfectă a graficului de circulaţie. Metropolitanele din Berlin şi Paris ating o viteză comercială de circa 26...28 km/h. Toate acestea dovedesc înaltul grad de desvoltare a tehnicii sovietice în construcţia metrourilor.

★

Istoria metropolitanului din Moscova începe cu Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist (b) al U.R.S.S. Iunie 1931 când, din iniţiativa tovarăşului Stalin a fost pusă problema gospodăriei urbane a Moscovei, Referindu-se la transportul urban, Plenara a subliniat că *„lucrările în curs pentru îmbunătăţirea gospodăriei tramvaiului, reconstrucţia sa parţială şi lărgirea reţelei de tramvaie, uşurând într'o oarecare măsură greutăţile oraşului în etapa de faţă, nu rezolvă în totul problema generală a desvoltării transportului de pasageri în Moscova"*, deaceea Plenara a hotărît că: *„trebue numaidecât să se treacă la lucrările pregătitoare pentru construirea unui metropolitan la Moscova ca mijloc principal, care rezolvă problema transportării ieftine şi rapide a oamenilor"*.

Infăptuirea acestei hotăriri are ca scop înlocuirea treptată a tramvaielor şi autobuzelor, acestea urmând să cedeze cu timpul rolul principal în transportul urban metropolitanului, ele devenind numai un mijloc suplimentar de transport.

Cauza principală a marii mobilităţi a locuitorilor unui oraş socialist şi ai Moscovei în special este creşterea prosperităţilor materiale şi culturale. Oamenii muncii îşi petrec timpul liber frecventând sălile de spectacole, instituţiile de cultură, ducând astfel o viaţă culturală şi socială intensă. Ţinând seama şi de costul accesibil al călătoriei, toate acestea făceau imposibilă rezolvarea problemei transporturilor, bazându-se numai pe tramvaie şi autobuze. Metropolitanul ca mijloc de circulaţie de mare viteză „apropie" părţile orasului unele de altele. Contribuţia la „ştergerea" graniţei dintre centru şi periferie are un important rol descentralizator al vieţii urbane şi ajută la lărgirea teritoriului oraşului, devenind astfel o pârghie importantă a reconstrucţiei socialiste a oraşului.

„A începe neîntârziat construirea" a fost indicaţia tovarăşului Stalin, în care s'a reflectat încă odată grija sa continuă pentru nevoile şi buna stare a populaţiei Moscovei.

Prima etapă de construcţii începută în 1933 şi terminată în 1935, în lungime de 11,5 km. cuprinde 13 staţii: Socolnichi, Crasnoselscaia, Comsomolscaia, Crasnăe Vorota, Chirovscaia, Dzerjinscaia, Ohotnăi Riad, Biblioteca Lenin, Palatul Sovietelor, Parcul de Cultură si Odihnă şi pe linia de bifurcaţie, Smolenscaia, Arbatscaia şi Calininscaia.

Fiecare staţie a fost realizată ţinându-se seamă de conditiile sale specifice, fiecare vestibul exterior înscriindu-se în cadrul ansamblului urbanistic. Arhitectura staţiilor primei etape, soluţionată într'un stil inovator şi oglindind un continut profund patriotic, a fost în acelasi timp un indiciu clar al progresului puternic al artei şi tehnicii sovietice. Ideea de bază a arhitecturii metroului — grija stalinistă pentru om — a fost multilateral întruchipată în realizările acestor

Staţia Porţile Roşii (etapa I-a). Autor arh. I. A. Fomin, 1935.

staţii. Tocmai aceasta a determinat bogăţia conţinutului, unitatea problemelor practice şi teoretice, sfărâmând îngrădirile care despărţeau artificial construcţiile, în construcţii utilitare situate în afara sferei artelor şi în arhitectură „pură". Metroul din Moscova asigură tot confortul pentru pasageri şi în acelaşi timp oferă călătorilor o adâncă desfătare estetică, oglindind prin imagini arhitectonice conţinutul epocii socialiste.

Construcţia primei etape a metroului, prin nivelul şi bogăţia conţinutului, prin claritatea compoziţiei şi cântărirea atentă a problemelor funcţionale etc., a devenit o şcoală minunată pentru arhitecţi. Cele mai reuşite staţii ale primei etape au devenit un termen de comparaţie al măestriei, care în construcţia de mai târziu a fost ridicată pe culmi din ce în ce mai înalte. Ele au pus cu ascuţime problema calităţii execuţiei, au permis desvoltarea tehnicii finisajului, a folosirii pe scară largă a marmorei, ceramicei, mozaicurilor, frescelor, decoraţiilor sculptate şi pictate. Aceste staţii au constituit un puternic stimulent pentru transpunerea în viaţă a sintezei artelor, tipică pentru cultura socialistă.

Maturitatea arhitecturii şi a gândirii inginereşti se evidenţiază puternic în soluţiile celor mai reuşite staţii de metrou ale acestei prime etape. Astfel, staţia „Palatul Sovietelor" (autori arh. A. N. Duşchin şi Ia. G. Lichtenberg) prin simplitatea mijloacelor arhitectonice utilizate a rămas până astăzi una din imaginile cele mai reuşite ale arhitecturii socialiste, un exemplu edificator al clarităţii de expresie a unei idei profunde, printre staţiile primei etape ce impresionează prin dimensiunile sale. De-alungul unei platforme largi, sunt aşezate două rânduri de coloane de marmoră albă. La partea superioară a coloanelor sunt mascate sursele de lumină, amintind de nişte făclii uriaşe, care inundă staţia cu o lumină uniformă, reflectată de plafon. Apropiindu-se de tavan, fusul coloanei se desface desenând pe plafon forma unei stele în cinci colţuri. Construcţia coloanei în formă de stâlp „ciupercă", formând un planşeu fără grinzi se rezolvă aici într'o imagine arhitectonică desăvârşită. In finisajul staţiei nu este nici un element decorativ inutil, totul este gândit logic şi expresia se realizează cu mijloace destul de reduse. Compoziţia monumentală a staţiei crează o impresie de forţă şi măreţie. Pentru arhitectura acestei staţii autorii ei au fost distinşi cu premiul Stalin. Prezintă mult interes şi vestibulul dela suprafaţa staţiei „Palatul Sovietelor". Fiind aşezat pe marginea unei grădini publice el este rezolvat ca o intrare în

Stația Piața Sverdlov (etapa II-a). Autor arh. I. A. Fomin, 1938.

parc pe sub o arcadă, având o arhitectură ușoară și elegantă.

O altă stație din prima etapă foarte interesantă prin arhitectura sa este stația „Comsomolscaia". Această stație este așezată sub 3 dintre cele mai mari gări de cale ferată din Moscova. Arhitectura stației este axată pe tematica „Comsomol". Având de satisfăcut curente mari de circulație, accesele dela cele două vestibule exterioare sunt deosebit de largi și comode. Astfel, vestibulele dela suprafață conduc în două hall-uri de acces subterane, așezate în cele două capete ale stației. In aceste hall-uri, tematica stației se oglindește în panourile din ceramica colorată ce împodobesc pereții cu scene din munca eroică a tinerilor constructori ai metroului. Din aceste două hall-uri se poate cobori pe peronul stației prin două scări largi sau se poate merge pe două galerii superioare ce măresc hall-urile și din care, în mijlocul stației, se poate cobori din nou pe peron pe alte două scări. Această rezolvare permite circulația lesnicioasă a curentelor mari de pasageri. Tema „Comsomol" se evidențiază și în forma capitelelor de bronz pe care este sculptată emblema Comsomolului. Coloanele sunt din marmoră roz care se reliefează frumos pe fondul pereților laterali, placați cu mormoră de culoarea fildeșului. Plafoanele sunt rezolvate în formă de planșeu cu chesoane adânci. In mijlocul chesoanelor pla-

Staţia Maiacovscaia (etapa II-a). Autor arh. A. N. Duşchin, 1938.

fonul este împodobit cu grilajele de bronz ale ventilatoarelor de care atârnă armăturile lămpilor de cristal. Execuţia finisajului realizată foarte scrupulos măreşte şi mai mult expresivitatea staţiei. Grandioasele dimensiuni ale sălii staţiei, lucrările decorative şi sculpturale executate artistic, vioiciunea coloristică şi abundenţa luminii dau staţiei un amestec sărbătoresc şi plin de vigoare. Macheta acestei staţii prezentată la Expoziţia Internaţională din Paris 1937 a stârnit un interes viu pentru metroul sovietic. Arhitectul D. N. Ceciulin a fost distins cu premiul Stalin pentru proiectul de arhitectură al acestei staţii.

O altă staţie din prima etapă ce prezintă un interes mai deosebit este staţia „Porţile Roşii". Arhitectura sa este rezolvată logic şi sobru, cu mijloace destul de reţinute. Coloritul general al pilonilor de culoare roşie corespunde numelui acestei staţii. Impresia de masivitate a pilonilor — este o staţie de mare adâncime — a fost atenuată prin nişele semicirculare din marmoră de culoare cenuşie deschisă şi prin pereţii de marmoră de culoare aurie. Imaginea plastică a staţiei se întregeşte natural cu plafonul boltit lucrat cu chesoane poliedrice, din care atârnă sursele de lumină. Această staţie executată după proiectul arhitectului I. A. Fomin este considerată cu drept cuvânt una din cele mai reuşite, un exemplu clasic de arhitectură, pentru o staţie de mare adâncime.

Evidenţierea tematicei fiecărei staţii se realizează în această primă etapă mai ales prin mijloace arhitectonice, totuşi aceasta se valorifică mai adânc prin concretizarea acestei tematice şi

Staţia Chievscaia (etapa II-a). Autor arh. D. N. Ceciulin, 1937.

în imagini artistice picturale sau sculpturale, prin sinteza dintre arhitectură şi artele plastice. Această sinteză se manifestă încă timid şi incomplect, compoziţiile sculpturale sau decorative neformând încă un tot organic cu arhitectura.

Astfel, tematica staţiei Chirovscaia este evidentă mai ales prin aşezarea în centrul hall-ului a statuiei lui S. M. Chirov, a staţiei „Biblioteca Lenin" prin aşezarea în sala vestibulului exterior, a bustului de bronz al lui I. V. Lenin şi a unor grile de bronz cu reprezentări de cărţi şi embleme ale muncii, a staţiei Comsomolscaia prin panouri pictate şi elemente decorative sculptate.

Cu toată varietatea formelor constructive şi a soluţiilor arhitectonice ale staţiilor şi vestibulelor primei etape, toate exprimă unitar tema eroismului, veseliei, libertăţii şi încrederii nestrămutate a oamenilor sovietici în viitorul fericit al patriei lor.

Construcţia primei etape a metroului a îmbogăţit considerabil experienţa arhitecţilor, inginerilor şi constructorilor sovietici, creând premizele pentru perfecţionarea mai departe a proiectării şi execuţiei în etapele viitoare.

In a doua etapă a construcţiei metroului moscovit se remarcă un progres vădit în adâncirea conţinutului de idei, în exprimarea mai limpede a tematicei fiecărei staţii, folosindu-se tot mai mult metoda sintezei dintre arhitectură şi artele plastice.

Staţiile cele mai reprezentative pentru această etapă — Chievscaia (autor D. N. Ceciulin), Ma-

iacovscaia şi Piaţa Revoluţiei (autor A. N. Duşkin) — au marcat un progres simţitor faţă de staţiile primei etape.

Staţia Chievscaia — pentru care autorul său a fost distins cu premiul Stalin de gradul întâi — se deosebeşte printre celelalte staţii prin bogăţia sa coloristică care aminteşte, prin gama de culori şi decoraţiile încrustate inspirate de arta populară bogat înflorată, de costumele şi broderiile ucrainene, exprimând prin aceste mijloace tematica staţiei ce poartă numele capitalei Ucrainei. Spicele de grâu şi florile îmbinate cu elemente de emblematică pe capitelele de faianţă ale coloanelor amintesc de câmpurile îmbelşugate şi de grădinile înflorite ale Ucrainei sovietice. Totul respiră bucuria, prosperitatea şi coloritul ucrainean însorit. Plafonul înalt, sprijinit de două rânduri de coloane — este o staţie de mică adâncime — este uşurat de chesoanele mari şi rotunde, puternic luminate de lustrele elegante ce atârnă în centrul chesoanelor, lăsând restul plafonului în penumbră. Dată fiind predominanţa suprafeţei luminate asupra celei în penumbră, se înlătură complect impresia de apăsare a plafonului, se creează senzaţia de luminozitate în spaţiu.

Cu totul originală şi neobişnuită este rezolvarea staţiei Maiacovscaia situată la mare adâncime.

Această staţie se distinge prin noutatea şi îndrăzneala concepţiei tehnice, care a dat posibilitatea realizării unor elemente de sprijin foarte reduse, prin uşurinţa şi eleganţa formelor arhitectonice, care nu se deosebesc ca masivitate de formele staţiilor de mică adâncime, prin folosirea unor noi materiale de finisaj — oţelurile inoxidabile şi panourile de mozaic. Lipsa pilonilor masivi au dat staţiei un caracter ajurat, aerat, accentuat încă şi de adâncimea şi luminozitatea cupolelor din plafon. Tematica staţiei este exprimată atât prin mijloacele arhitectonice ce crează impresia de îndrăzneală şi noutate, de vigoare şi libertate — atât de caracteristice creaţiei lui Maiacovschi, cât şi prin folosirea panourilor de mozaic aşezate în cupolele plafonului şi reprezentând diferite scene legate de conţinutul temei.

In Staţia „Piaţa Revoluţiei" a cărei arhitectură este axată pe tema Marei Revoluţii Socialiste din Octombrie se foloseşte într'o măsură şi mai largă metoda de a concretiza tematica prin sinteza artelor.

In compoziţia acestei staţii au fost folosite într'o măsură foarte largă sculpturi reprezentând figuri de luptători pentru libertatea poporului: soldaţi depe front în manta de campanie rezemându-se în puşcă, matrozi încinşi cu benzi de mitralieră şi cu naganul în mână, cât şi figuri simbolice de oameni sovietici pe chipul cărora se citeşte fericirea de a trăi liberi; mai departe grupuri de grăniceri simbolizând apărarea cuceririlor lui Octombrie. Compoziţia se încheie cu fundalul de marmoră roşie cu portretele — pe basoreliefuri de bronz — lui V. I. Lenin şi I. V. Stalin, genialii conducători ai proletariatului.

Şi în arhitectura celorlalte staţii din etapa a doua se simte adâncirea tematicei şi îmbogăţirea mijloacelor de expresie ale arhitecturii. Astfel, staţia „Piaţa Sverdlov", cu o arhitectură de inspiraţie clasică, redă tema artei teatrale pe nenumărate basoreliefuri de faianţă plasate în chesoanele rombice ale bolţii plafonului. Şi staţia „Dinamo" — a cărei tematică este închinată sportului sovietic — foloseşte tot basoreliefuri de formă rotundă, aşezate deasupra pilonilor.

Arhitectura staţiilor din această etapă oglindeşte dezvoltarea tehnicii constructive, perfecţionarea execuţiei finisajelor, folosirea de noi materiale cât şi progresul artei arhitectonice.

Cu încheierea acestei etape s'au mai realizat încă 9 staţii şi 15 km cale dublă, formând deci în total 22 de staţii şi 26,5 km de cale dublă.

Cu puţin după terminarea acestei a doua etape izbucneşte atacul mişelesc al fasciştilor germani asupra Uniunii Sovietice. Cu toate greutăţile excepţionale ale războiului, construcţia metroului nu a încetat nici o clipă şi în răstimpul cât a durat marele război de apărare a patriei a fost realizată etapa a treia, formată din încă 7 staţii şi 13,5 km de cale dublă, ajungându-se astfel la un total de 29 staţii cu 35 de vestibuluri şi 40 de km de cale dublă.

Reţeaua metropolitanului a crescut deci în perioada războiului de 1½ ori.

Dealtfel, în această perioadă metroul a avut un rol esenţial în apărarea Moscovei, ajungând mijlocul cel mai important de transport şi un adăpost sigur în timpul atacurilor aeriene.

Lupta eroică a poporului sovietic pentru apărarea patriei a fost isvorul principal de inspiraţie pentru arhitecţii şi artiştii care au lucrat pentru staţiile din această etapă, însufleţindu-i şi ajutându-i să exprime în imagini limpezi şi impresionante avântul şi măreţia, curajul şi spiritul de sacrificiu al omului sovietic.

Subiectele renumitelor victorii depe front ale armatei roşii şi munca plină de abnegaţie a oamenilor sovietici din spatele frontului au format tematica principală a acestor staţii, fiind oglindită prin mijloacele puternice ale „propagandei monumentale", prin arhitectură, sculpturi monumentale, mazaicuri, picturi şi elemente decorative.

Folosirea metodei sintezei artelor plastice cu arhitectura pentru a concretiza cât mai clar tematica fiecărei staţii, ajunge în arhitectura staţiilor acestei etape la o adevărată înflorire. Conţinutul bogat de idei a condus către un progres vizibil al formelor arhitecturii, care ating o claritate şi o expresivitate dosebită şi ajung la o unitate organică a diferitelor mijloace artistice, la o treaptă înaltă a sintezei artelor.

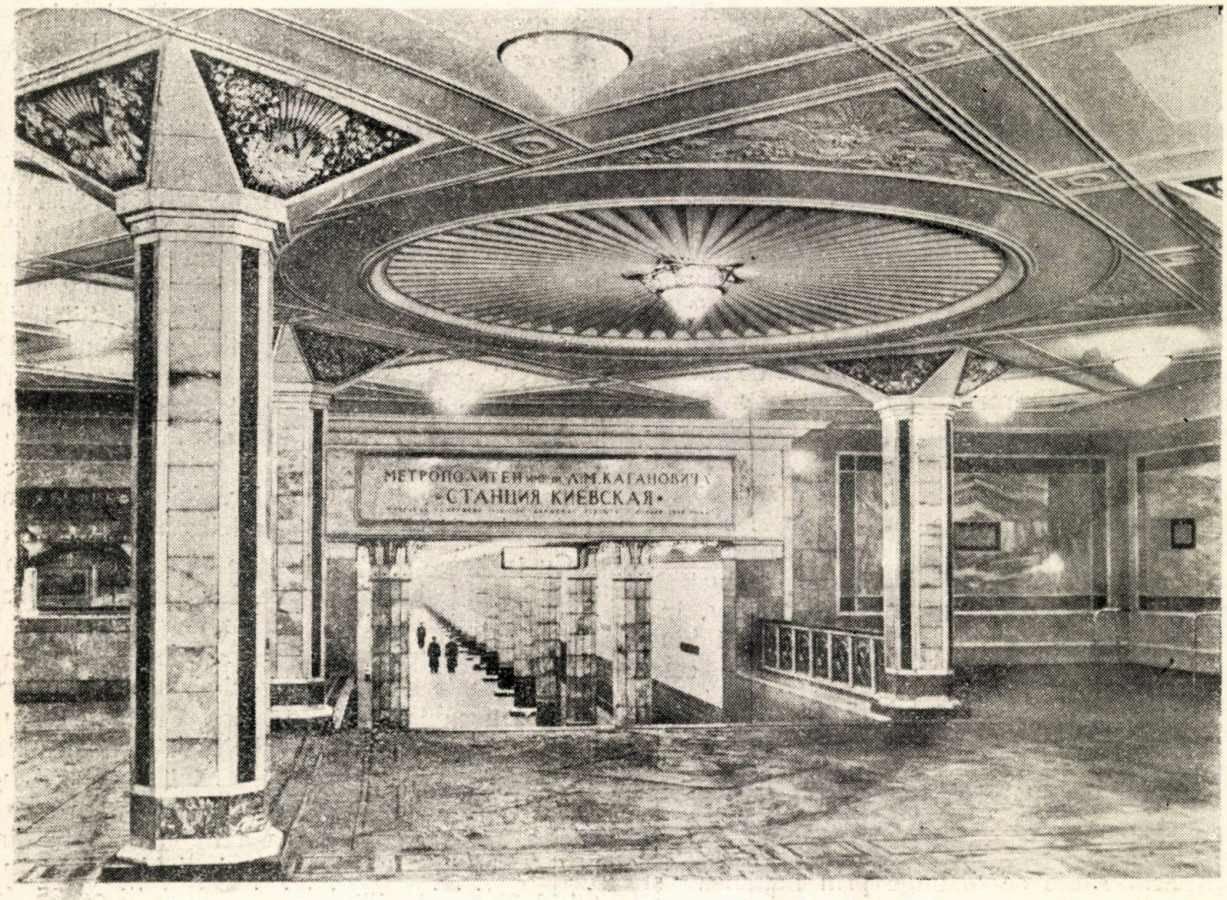

Staţia Chievscaia (etapa II-a). Autor arh. D. N. Cecîulin, 1937.

Printre staţiile cele mai reuşite din această etapă este staţia „Uzinele Stalin" (ZIS) al cărei autor A. N. Duşkin a primit premiul Stalin pentru această lucrare. Situată la mică adâncime, staţia este construită din beton armat, cu un plafon drept care se sprijină pe două rânduri de coloane longitudinale. Realizarea arhitectonică se bazează pe principiul decorării masei construcţiei, ceeace dă staţiei un caracter monolitic de forţă şi vigoare. Forma sălii şi a coloanelor dau impresia a fi o desvoltare şi o perfecţionare a formelor staţiei „Palatul Sovietelor" (proiectată de acelaşi autor în prima etapă). Coloanele au căpătat o formă mai constructivă şi mai elegantă.

Tematica staţiei oglindeşte subiectele muncii, apărării şi forţei militare a popoarelor U.R.S.S. prin panouri şi mozaicuri colorate. Compoziţia generală a spaţiului interior se întregeşte cu portretul sculptat al conducătorului popoarelor U.R.S.S. I. V. Stalin.

Staţia „Novocuzneţcaia" (autori N. A. Bâcova şi I. G. Taranov) concretizează tema victoriilor eroice ale armatei sovietice şi tema gloriei militare a armatelor ruseşti.

Sala staţiei subterane este rezolvată pe principiul a trei nave, locul principal în compoziţie avându-l nava centrală. Fiind o staţie de mare adâncime, punctele de sprijin puternice sunt formate din piloni puternici în faţa cărora sunt aşezate bănci de marmoră artistic sculptate. Sala este acoperită cu o boltă bogat lucrată în stucatură. Pe o friză largă aşezată deasupra pilonilor şi trecând prin toată sala, se succed basoreliefuri cu episoade ale operaţiunilor de război — atacuri, lupte aeriene, asalturi de infanterie, etc. Pe medalioane basoreliefate se află portretele marilor conducători ruşi de oşti : Alexandru Nevschi, Dimitri Donscoi, Minin şi Pojarschi, Suvorov şi Cutuzov. Pe un mare panou lucrat în mozaicuri colorate este redată munca plină de abnegaţie a oamenilor sovietici din spatele frontului şi ca o expresie simbolică a legăturii stânse dintre front şi spatele frontului apare îmbinarea decorativă a spicelor de grâu cu ciocanul şi armele de război ale Armatei Roşii pe acelaşi medalion.

Centrul compoziţiei îl formează panoul din marmoră cu portretul din mozaic al generalissimului Stalin.

Monumentul epocei Marelui Război pentru apărarea Patriei îl constitue staţia „Stalinscaia" a cărei înfăţişare arhitectonică este corespun-

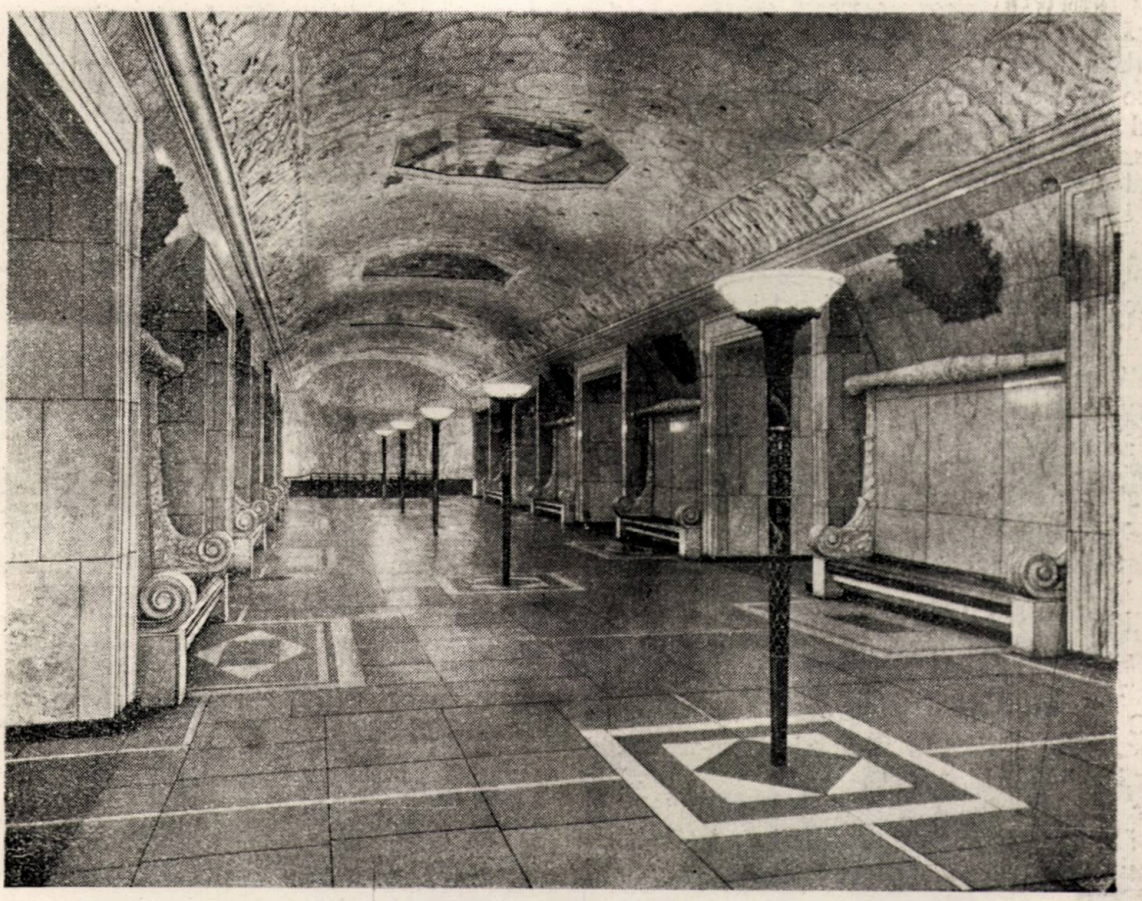

Stația Novocuznețcaia (etapa III-a). Autori arh. I. G. Taranov și N. A. Bâcova, 1943.

zătoare inaltei sale denumiri (autor arh. S. M. Craveț).

Dela intrarea în vestibulul de suprafață te întâmpină statuia generalissimului Stalin așezată în mijlocul vestibulului. Tema stației se desvoltă apoi în sala subterană prin basoreliefuri și ornamentația plafonului boltit. Astfel, peretele principal al sălii este decorat cu basoreliefuri închinate marelui ispirator al victoriilor Armatei Roșii — tovarășul Stalin, iar pe pereții laterali se află înșirate o serie de basoreliefuri expresive ce redau figuri de luptători din diferite arme. Deasemenea, în ornamentația sălii se folosește simbolic imaginea ordinului „Victoria" pe fondul unor drapele desfășurate, iar pe plafon ornamentații pe care sunt redate toate tipurile de armament greu modern: tancuri, arme motorizate, avioane, etc.

Arhitectura sălii este rezolvată cu mijloace stăpânite, în forme laconice, frumos proporționate. Impresia de masivitate a pilonilor este evitată, aceștia fiind înlocuiți cu stâlpi de oțel ce permit o mărire sensibilă a suprafeței peroanelor și o degajare a spațiului interior.

Manifestarea eroică a entuziasmului în muncă a oamenilor sovietici în timpul războiului de apărare a Patriei constitue tema principală pentru arhitectura stației „Electrozavodscaia" (autori arh. V. G. Ghelfreich, arh. I. E. Rojin). Deasemenea, această tematică a fost influențată și de vecinătatea cu o mare uzină electrotehnică. Compoziția generală a sălii subterane este de un clasicism sobru. Pilonii viguroși îmbrăcați în marmură gris deschis, tratați în forme simple și purtând la partea superioară basoreliefuri din marmoră albă ce ilustrează momente caracteristice din activitatea de producție, în industrie, în transporturi sau în gospodăriile agricole, susțin un plafon boltit a cărui suprafață este în întregime perforată de cupe semisferice, în care sunt plasate sursele de lumină. Luminozitatea puternică și liniștită sugerează tocmai vecinătatea cu uzina electrică, care mai este accentuată și prin arhitectura vestibulului exterior, pe bolta căruia sunt așezate basoreliefuri, reprezentând portretele celor mai renumiți savanți ai lumii, care s'au ilustrat în domeniul electricității.

Tot astfel și celelalte stații, „Izmailovscaia" și „Baumanscaia", ilustrează teme legate de perioada istorică în care au fost construite. Astfel, tema stației „Izmailovscaia" a fost închinată

mişcării partizanilor în Marele Război de apărare a patriei, iar tema staţiei „Baumanscaia" o constitue subiectul „Frontul şi spatele lui în războiul de apărarea patriei".

Aceste noi staţii ale metropolitanului, ilustrând eroismul şi patriotismul poporului sovietic, strângerea şi mai puternică a rândurilor sale în jurul Partidului lui Lenin şi Stalin în timpul războiului antifascist, constitue un mare succes al tehnicii, culturii şi artei sovietice.

★

După terminarea victorioasă a războiului pentru apărarea patriei, constructorii metroului au pornit cu avânt la realizarea etapei a patra, formată de liniile şi staţiile marelui inel. In primele trei etape au fost executate trei linii radiale (Socol-Uzinele Stalin, Socolnichi-Parcul de Cultură şi Odihnă şi Chievscaia-Izmailovscaia) care leagă şi apropie periferia de centru; era însă necesară şi o linie inelară care să lege între ele cartierele mărginaşe şi să ajute deasemenea şi la folosirea liniilor radiale de către un număr cât mai mare de locuitori. Acest inel joacă un rol foarte important în lichidarea contradicţiilor dintre centru şi cartierele periferice, apropiind diferitele raioane de punctele de atracţie culturală ale centrului, teatre, muzee, bibiloteci, clădiri publice şi administrative, constituind astfel un factor important în reconstrucţia socialistă a oraşului, în îmbunătăţirea condiţiilor de viaţă şi în ridicarea nivelului cultural al raioanelor industriale ale Moscovei.

Lungimea totală a marelui inel va fi circa 20 km şi va avea 12 staţii dintre care 10 sunt deja date în exploatare şi alte două sunt în construcţie. Staţiile terminate — „Curscaia", „Ca-

Staţia Stalinscaia (etapa III-a). Autor arh. S. M. Cravet, 1944.

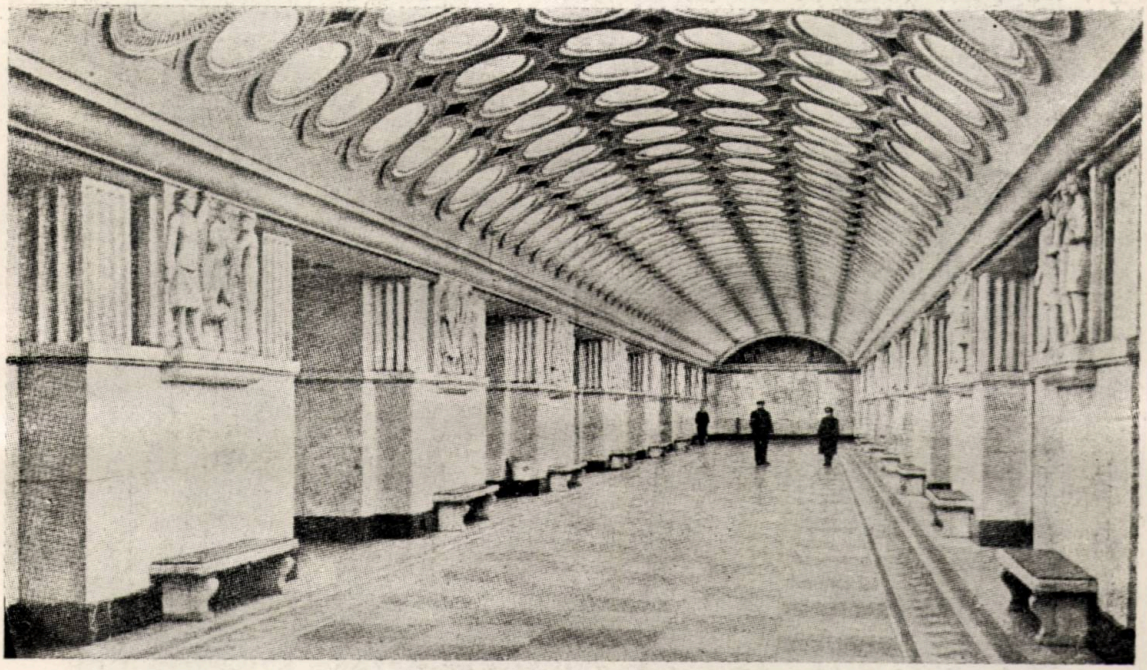

Stația Electrozavodscaia (etapa III-a). Autori arh. V. Ghelfreich și I. Rojin, 1943.

lujscaia", „Taganscaia", „Parcul de cultură și odihnă M. Gorki", „Paveleţcaia", „Serpuhovscaia", „Comsomolscaia", „Bieloruscaia", „Grădina Botanică" și „Novoslobodscaia" — au îmbogățit capitala sovietică cu noi opere de artă deosebit de valoroase.

Compararea noilor stații cu cele dinainte de război dovedește o creștere sensibilă a tehnicii sovietice de construcții, a calității lucrărilor de finisaj și mai ales a nivelului artistic al arhitecturii, dovedește o adâncire și îmbogățirea continuă a conținutului tematic al arhitecturii.

In arhitectura primelor stații realizate din marele inel, se oglindește mai ales tema victoriei strălucite a poporului sovietic împotriva germaniei fasciste, proslăvind gloria vitejilor ostași sovietici și a creatorului victoriei — marele Stalin.

Această temă este exprimată cel mai reușit mai ales în arhitectura stațiilor Curscaia, Calujscaia și Taganscaia.

In arhitectura ultimelor stații inaugurate anul acesta, au fost alese teme cu un caracter actual, vorbind despre activitatea pașnică a oamenilor sovietici. Excepție face stația Comsomolscaia (inelară) care este închinată temei victoriilor istorice ale poporului rus dealungul istoriei în luptele pentru libertatea patriei.

Impresia dominantă ce apare din analiza noilor stații de metrou este marea adâncime, maturitatea și măestria folosirii creatoare a moșteniri clasice a arhitecturii — mai ales a moștenirii clasicismului rus — și a tradițiilor arhitecturii populare.

Printre cele mai reușite stații ale marelui inel sunt desigur „Curscaia" (autori G. Zaharov și Z. Cernâșova), „Calujscaia" (autor arh. L. Poliacov), „Taganscaia" (autori arh. C. Râjcov și Medoedev), „Comsomolscaia" (autor arh. A. Sciusev) și „Bieloruscaia" (autori arh. N. Bâcova și I. Taranov).

Arhitectura stației „Curscaia", dedicată victoriilor istorice ale armatelor sovietice în luptele dela Cursc, este rezolvată cu mijoace reținute și expresive realizându-se, mai ales în sala subterană, un interior monumental de importanță clasică.

In arhitectura acestei săli niciun detaliu nu este de prisos, nimic nu distrage atenția dela tema principală și nu strică impresia generală de limpezime și armonie.

O operă deasemenea îndrăzneață o constitue arhitectura stației „Calujscaia". Această operă, pătrunsă de tema triumfului poporului sovietic și Armatei Sovietice în Marele Război de apărare a Patriei, poate fi socotită printre cele mai importante opere ale arhitecturii sovietice, în care adâncul conținut ideologic este desvăluit cu o mare măestrie artistică. Compoziția sălii se realizează prin soluționarea unitară a celor trei tunele ale stației, ceeace face ca spațiul său să fie perceput ca o singură sală cu trei nave. Pe bolțile ce acoperă sala sunt așezate basoreliefuri prin care se concretizează puternic tematica — reprezentând figuri de soldați sau elemente de emblematică (coroane cu lauri sau trofee). Interesantă este rezolvara luminării. Pe fiecare pilon sunt așezate câte două lămpi în formă de

Stația Taganscaia (etapa IV). Autori arh. A. A. Medoedev și C. S. Râjcov, 1949.

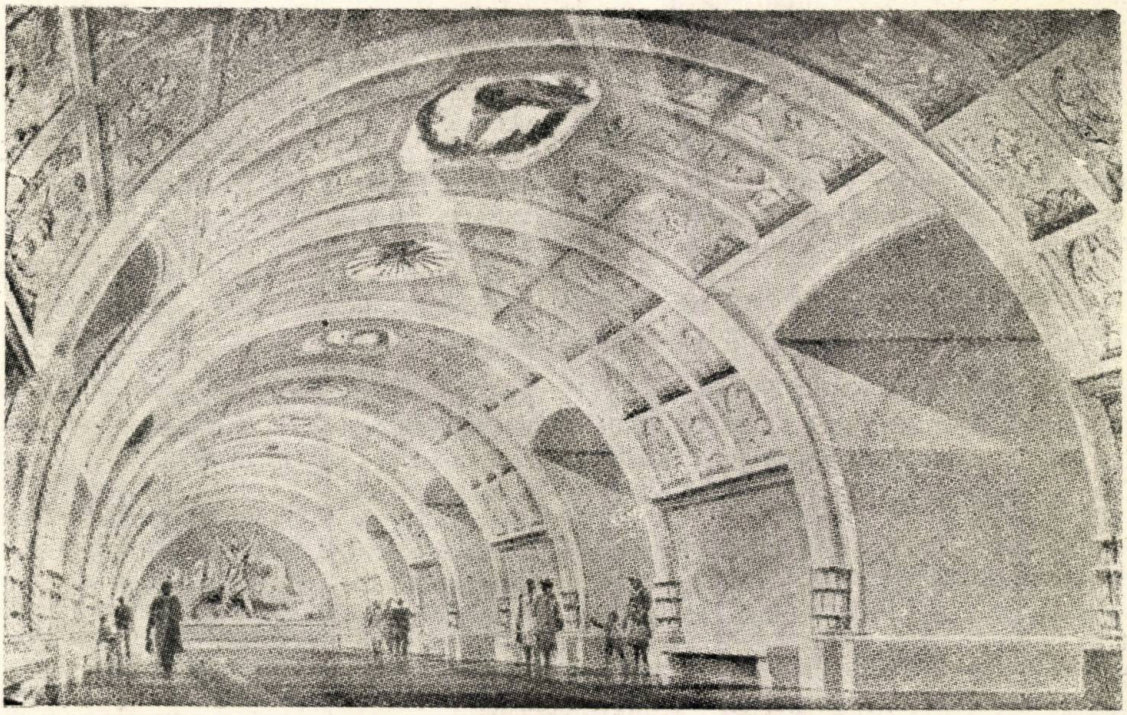

Proiectul stației Crasnopresnenscaia (etapa IV-a). Autor arh. C. Alabian.

Proiectul staţiei Chievscaia Colţevaia (etapa IV-a). Autori arh. Catonin, Scugarev şi Golubev.

Staţia Bieloruscaia Colţevaia (etapa IV-a). Autori arh. N. Bâcova şi I. Taranov, 1931.

torțe mari ce aruncă lumina asupra plafonului, punându-l în valoare. Această soluție dă sălii un cracter sărbătoresc, de paradă.

Marea forță patriotică a intențiilor tematice, eternizând gloria armelor sóvietice este evidențiată în imagini arhitectonice și sculpturale foare realiste, perfect executate. Unitatea dintre conținut și formă este întruchipată în unitatea stilului artistic ale cărui isvoare se află în tratarea inovatoare a problemei prelucrării minunatei moșteniri a clasicismului rusesc, în cunoașterea adâncă a trăsăturilor caracteristice ale acestei moșteniri, în folosirea îndrăzneață a acestora, astfel încât să fie prefăcută în imagini noi, corespunzătoare culturii socialiste. Toate acestea au contribuit la realizarea unei opere ce poate fi cu adevărat considerată clasică.

Dacă tema glorificării eroicilor soldați ai armatei sovietice a fost exprimată în arhitectura stațiilor „Curscaia" și „Calujscaia" prin folosirea creatoare a moștenirii clasicismului rus, în arhitectura stației „Taganscaia" aceeași temă este concretizată în imagini arhitectonice inspirate din creația populară. In locul formelor monumentale de factură clasică, găsim aci o expresie artistică de o factură lirică, veselă și plină de viață. In finisajul acestei stații, au fost folosite pentru prima oară pe scară largă mari panouri de majolică, bogat decorată în spirit popular, reprezentând imagini simbolice cât și basoreliefuri cu chipuri de militari din diferite arme.

Interesantă este încercarea autorilor de a păstra intactă forma generală a gabaritului constructiv, folosind deplin spațiul rezultat. Această soluție a permis realizarea unei încăperi boltite până jos care, datorită folosirii motivelor arhitecturii populare, se distinge printr'o puternică individualitate și claritate atât a aspectului spațial cât și a trăsăturilor artistice și de idei ale arhitecturii.

Stația „Parcul de cultură și odihnă M. Gorki" (autor arh. I. Rojin) este închinată temei muncii pașnice și odihnei oamenilor sovietici. Această temă este descrisă de o serie de medalioane de marmoră minunat realizate. Arhitectura sălii subterane este deasemenea rezolvată cu forme laconice, liniștite și armonioase care sugerează parcă momentele de odihnă.

Celelalte două stații mai interesante „Comsomolscaia" și „Bieloruscaia", pentru arhitectura cărora autorii lor au fost distinși cu premiul Stalin, tratează teme diferite. Astfel, „Comsomolscaia" are ca temă eroismul faptelor militare ale conducătorilor de oști ruși ce au însuflețit și inspirat vitejia eroicilor luptători sovietici: tema a fost inspirată de cuvintele tovarășului I. V. Stalin rostite în ziua de 7 Noembrie 1941 în Piața Roșie cu ocazia parăzii militare a ostașilor ce plecau direct spre front: *„Să vă însuflețească în acest război figurile curajoase ale marilor noștri înaintași Alexandru Newschi Dmitri Donscoi, Cușma Minin, Dmitri Pojarschi, Alexandru Suvorov, Mihail Cutuzov! Să vă amintiți mereu de stindardul victorios al marelui Lenin".*

Această temă este concretizată cu o deosebită limpezime într'o serie de panouri de mozaic ce se succed pe bolta sălii subterane. Formele arhitectonice ce dau imensei săli (este cea mai mare dintre toate stațiile metroului din Moscova) un aspect monumental plin de măreție sunt în perfectă concordanță cu tema istorică grandioasă căreia a fost închinată.

Arhitectura stației „Bieloruscaia Colțevaia" este axată pe tema muncii pașnice și fericite a poporului bielorus, exprimată în imagini arhitectonice inspirate din creația populară și printr'o serie de panouri de mozaic așezate pe plafonul boltit, care reprezintă scene din viața îmbelșugată a poporului bielorus. Autorii folosesc cu incusință și într'un stil perfect unitar elementele creației populare, reușind să dea sălii principale a stației subterane un aer de prospețime, veselie și luminozitate.

★

Pentruca traseul marelui inel să se încheie, mai trebue executate încă două stații: „Chievscaia Colțevaia" și „Crasnopresnenscaia". Cea de a doua, Crasnopresnenscaia, a cărei construcție este deja executată, în momentul de față fiind în faza finisajului, va fi dată curând în exploatare. Executată după proiectul arhitectului C. Alabian, arhitectura acestei stații are ca temă trecutul istoric glorios și viața fericită de azi a raionului Crasnaia Presnea. Un loc principal în compoziția stației îl va ocupa tema luptelor revoluționare din Crasnaia Presnea în anul 1905. Intreaga compoziție a sălii se distinge prin unitate și monumentalitate. Proiectul aduce nou metoda executării finisajului din materiale prefabricate se vor fi asamblate pe șantier, ceeace va scurta sensibil timpul execuției. Proiectul pentru stația „Chievscaia Colțevaia" a fost de curând aprobat de Comitetul Executiv al Sovietului din Moscova și în momentul de față se execută în uzinele „Metrostroiului" o machetă a stației în mărime naturală pentru a permite studiul amănunțit al construcții stației, al proporțiilor arhitectonice și al calității materialelor de construcție și finisaj. Proiectul a fost elaborat de un colectiv condus de arh. E. I. Catonin în colaborare cu V. C. Scugarev și G. E. Golubev. Soluția artistică arhitectonică a acestei stații este închinată marei prietenii dintre poporul ucrainean și poporul rus. O serie de 20 de panouri ce desvoltă această temă vor fi așezate pe pilonii sălii într'o succesiune istorică, oglindind desvoltarea relațiilor economice, militare și culturale dealungul istoriei ale celor două popoare prietene. Din cele 80 de panouri, 6 sunt închinate evenimentelor istorice și 14

epocii sovietice. In fundul sălii centrale va fi aşezat un mare panou pictat, închinat Ucrainei sovietice. Pentru finisaj vor fi folosite materiale caracteristice arhitecturii ucrainiene: ceramica de culoare deschisă, granitul şi marmora, mozaicurile sau pictura pe ceramică. Ornamentele pictate de sub arcadele trecerilor vor fi realizate din culori minerale pe bază de răşină sintetică. Arhitectura staţiei — după cum se poate vedea din proiect — inspirată din elemente cu caracter popular va avea totuşi un caracter monumental şi sărbătoresc.

*

Intreaga desvoltare a arhitecturii dovedeşte tendinţa continuă — caracteristică întregii arhitecturi sovietice — de adâncire şi întărire a conţinutului ideologic şi de exprimare a sa în formele cele mai realiste şi mai expresive, mai frumoase şi mai accesibile, folosind pentru deplină evidenţiere a conţinutului tematic al operei, metoda sintezei artelor, metodă ce şi-a găsit în epoca sovietică condiţii minunate de desvoltare. Această desvoltare dovedeşte limpede că expresivitatea şi claritatea formelor arhitecturii este indisolubil legată de conţinutul de idei al arhitecturii, de limpezimea sa tematică, care este o condiţie esenţială a realizării unităţii formei cu conţinutul ce trebue reflectat.

Istoricul arhitecturii metroului din Moscova dovedeşte că arhitecţii soivetici au înţeles sarcina de mare răspundere şi datoria ce o au faţă de poporul sovietic, de a face ca arta lor, ca operile de arhitectură, să devină un factor activ în formarea conştiinţei socialiste şi să contribue prin mijloacele „propagandei monumentale" iniţiată de Lenin la educaţia comunistă a oamenilor sovietici, dovedeşte că au înţeles această sarcină şi că au rezolvat-o în mod strălucit. Staţiile metropolitanului din Moscova sunt opere demne de măreaţa operă stalinistă şi de eroicul popoi sovietic, adevărate palate minunate pentru popor.

Astăzi când, datorită muncii pline de abnegaţie a poporului nostru muncitor şi puternicului ajutor sovietic, au fost create condiţiile pentru construirea unui metropolitan şi în Capitala patriei noastre, cunoaşterea experienţei sovietice va fi de un nepreţuit ajutor în rezolvarea acestei sarcini măreţe ce va sta în faţa arhitecţilor noştri.

Bibliografie

I. E. Catţen şi C. Râşcov: Metropolitanul Moscovei. Editura Academiei de Arhitectură a U.R.S.S., Moscova, 1948.

I. E. Catţen: Metroul Moscovei, Editura STB, Bucureşti.

Arhitectura U.R.S.S., Nr. (17-18/1947, 2/1948, 4/1952).

Analele Arhitecturii Sovietice, 1917-1947.

Gospodăria Oraşului Moscova, Nr. (2/1952, 8/1952).

Arhitectura Sovietică, Anuar I.

Arhitectura Sovietică după XXX

Arhitectură şi Construcţii, 1950.

TABLA DE MATERII PE ANUL 1952

EDITORIALE

Să sprijinim reforma bănească, Nr. 1-2 (1).
Sarcini mărețe stau în fața arhitecților, Nr. 6-7 (1).
Constituția construirii socialismului, Nr. 8 (1).
A 35-a aniversare a Marei Revoluții Socialiste din Octombrie, Nr. 11 (1).

ARTICOLE

Aldan L., Bergleiter I., Horjescu P.: Locuințe muncitorești proiectate în conformitate cu H.C.M., Nr. 758 1951, Nr. 6-7 (29).

Alifanti M.: Economia, utilizarea rațională și lărgirea sortimentelor materialelor de finisaj, Nr. 1-2 (17).

Alifanti M.: Utilizarea rațională și lărgirea sortimentului materialelor de finisaj, Nr. 3 (16).

Balș St.: Locuințe pentru muncitori la Medgidia, Nr. 6-7 (20).

Bergleiter I., Aldan L., Horjescu P.: Locuințe muncitorești proiectate în conformitate cu H.C.M. Nr. 758 1951, Nr. 6-7 (29).

Bilciurescu V.: Malurile Nevei din centrul Leningradului, Nr. 9-10 (59).

Carandino C., Solomon A.: Un prețios schimb de experiență între unitățile de proiectare și cele de execuție, Nr. 4-5 (62).

Constantin P.: Expoziția de Stat a artelor plastice, Nr. 4-5 (53).

Cotescu M.: Elementele de bloc tip în noile case de locuit, Nr. 11 (11).

Daniel D.: Un club la Câmpina, Nr. 8 (12).

Delavrancea H.: Sanatoriul de noapte din Hunedoara, Nr. 8 (3).

Dima M.: Locuințe muncitorești din orașul Vulcan, Nr. 6-7 (8).

Dubowy E.: Deutsche Arhitektur Nr. 2/1952 recenzie, Nr. 11 (40).

Enescu M.: O metodă de dimensionarea ferestrelor, Nr. 8 (31).

Evolceanu T.: Leonardo da Vinci, Nr. 4-5 (23).

Farb: Din activitatea Cercurilor de Arhitectură și Urbanism ASIT — Filiala București, Nr. 1-2 (53).

Garcea L.: Probleme plastice la Casa Radiofoniei, Nr 3 (3).

Glückman I.: Noțiuni asupra proiectării acustice a teatrelor în aer liber, Nr. 4-5 (29).

Glückman I.: Considerații acustice asupra problemelor de urbanism, Nr. 8 (23).

Gusti G.: Considerații asupra concursului de Arhitectură pentru Hidrocentrala „Lenin", Nr. 1-2 (40).

Hariton D.: Locuințe muncitorești din orașul Petroșani, Nr. 6-7 (11).

Horjescu P.: Locuințe muncitorești proiectate în conformitate cu H.C.N. Nr. 758/1951, Nr. 6-7 (29).

Kurinschi G.: Lupta poporului pentru independența împotriva robiei turcești oglindită în arhitectura epocii lui Ștefan cel Mare și Petru Rareș, Nr. 4-5 (37).

Kurinschi G.: Ion Mincu Nr. 12. (26).

Laurian R.: Reconstrucția socialistă a orașului București, Nr. 12. (6).

Laszlo N., Popescu Negreanu: Problema industrializării construcțiilor, Nr. 6-7 (13).

Lăzărescu C.: Din practica proiectării orașelor, Nr. 12. (16).

Locar M.: Pe drumul unei noi arhitecturi în R.P.R., Nr. 1-2 (3).

Macovei P.: Proiectele studenților de la Facultatea de Arhitectură, Nr. 1-2 (46).

Macovei P.: Sesiunea examenului de Stat din Februarie 1952 la Facultatea de Arhitectură, Nr. 3 (33).

Macovei P.: Expoziția „Arhitectura în R.P.R." la Moscova, Nr. 9-10 (3).

Macovei P.: Probleme de creație în Arhitectura R.P.R., Nr. 9-10 (30).

Maicu H.: Despre folosirea moștenirii trecutului în arhitectura „Casei Scânteii", Nr. 4-5 (9).

Moisescu A.: Prezentarea revistei Arhitectura U.R.S.S. Nr. 1/1951, Nr. 1-2 (55).

Moisescu A.: Arhitectura U.R.S.S., recenzie Nr. 2/1951, Nr. 3 (44).

Moisescu A.: Arhitectura U.R.S.S., recenzie Nr. 1, 2, 3/1952, Nr. 4-5 (67).

Moisescu A.: Arhitectura U.R.S.S., recenzie Nr. 4 1952, Nr. 6-7 (43).

Moisescu A.: Arhitectura U.R.S.S., recenzie Nr. 5/1952, Nr. 8 (35).

Moisescu A.: Arhitectura U.R.S.S. recenzie Nr. 6/1952, Nr. 11 (34).

Moisescu A.: Metropolitanul Moscovei, Nr. 12. (35).

Melzer: Urbanismul și Hidrotehnica, Nr. 11 (17).

Popescu Negreanu: Proiecte tip de locuințe individuale, Nr. 3 (7).

Popescu Negreanu, Laszlo N.: Problema industrializării construcțiilor, Nr. 6-7 (13).

Porumbescu G.: Proiectarea locuințelor muncitorești dela Hunedoara 1952, Nr. 6-7 (15).

Sburcu N.: Arhitectul Rus Bajenov, Nr. 11 (25).

Silvan I.: Problema locuinței în R. P. Polonă, Nr. 1-2 (28).

Solomon A., C. Carandino: Un prețios schimb de experiență între unitățile de proiectare și cele de execuție, Nr. 4-5 (62).

Solomon Al.: Despre practica de vară a studenții arhitecți, Nr. 4-5 (52).

Solomon Z.: Proiectarea modulară în arhitectura industrială, Nr. 8 (16).

Stern H.: Clădirea înaltă a Universității de Stat din Moscova, Nr. 4-5 (15).

Vernescu D.: Proiectarea complexă a locuințelor din bazinul carbonifer al Văii Jiului, Nr. 6-7 (3).

TRADUCERI

Problemele curente ale învățământului superior de arhitectură (Rezultatele sesiunii a X-a a Academiei de Arhitectură din U.R.S.S.). Nr. 4-5 (44).

Activitatea Academiei de Arhitectură din U.R.S.S. pe anul 1952, Nr. 6-7 (42).

Conținutul de idei și măestria în creația arhitectului, Nr. 6-7 (36).